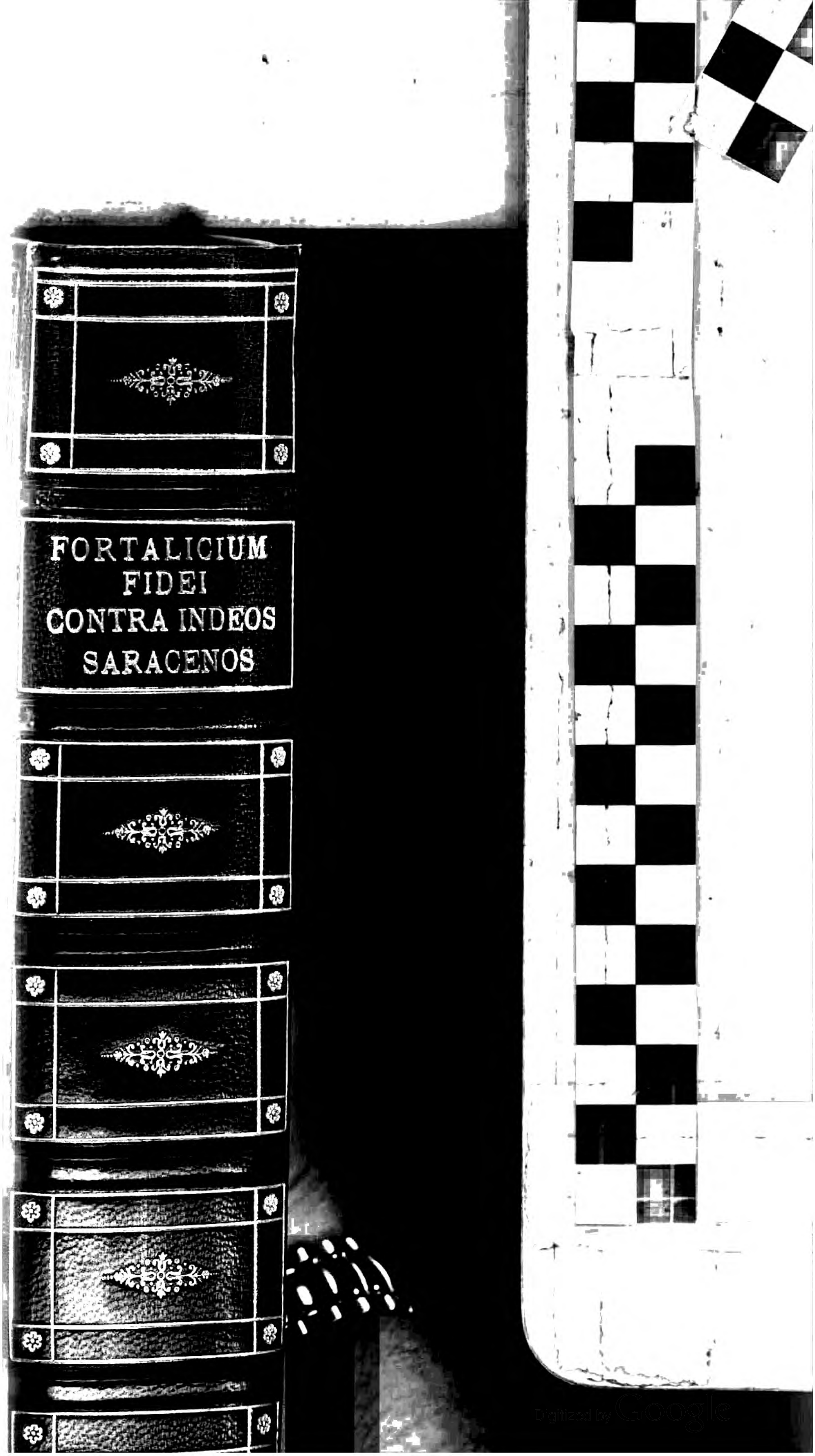
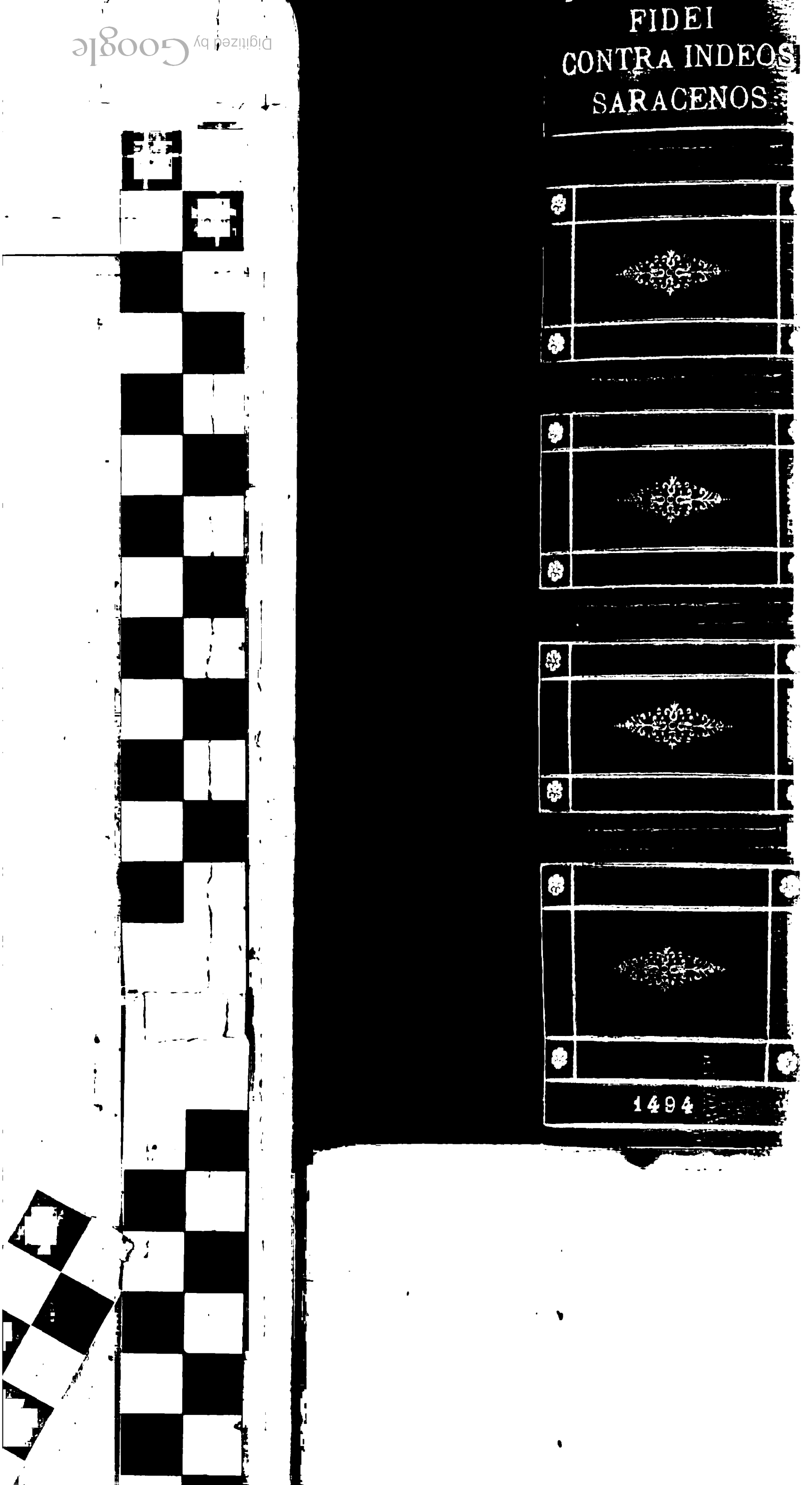
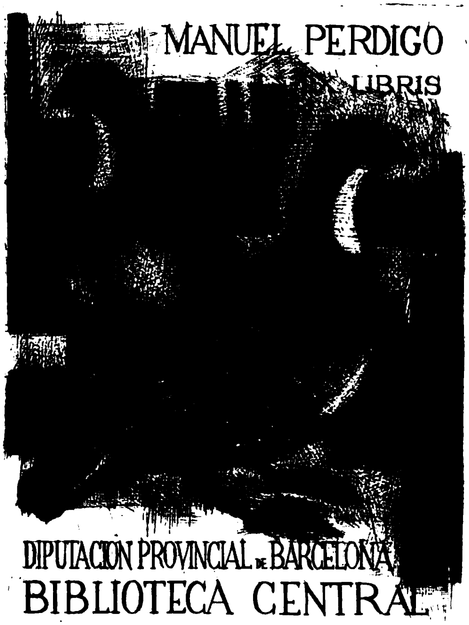

FORTALICIUM
FIDEI
CONTRA INDEOS
SARACENOS

FIDEI
CONTRA INDEOS
SARACENOS
1494

MANUEL PERDIGO
LIBRIS
DIPUTACIÓN PROVINCIAL DE BARCELONA
BIBLIOTECA CENTRAL

Fortalicium fidei contra iu-
deos saracenos aliosq3 chri
stiane fidei inimicos.

Tabula fortalicij fidei incipit.

In qua primo ponuntur cuiuslibet libri consideratiões cum suis articulis. aliisue punctis et capitulis in eisdem cõsideratõibus cõtentis. Demũ foliorũ numerus quibus ipse effectus in tabula notatus depingitur. postremo vo eiusdẽ folij locus quadripartitis iuxta litteras alphabeti quattuor capitales spaciolis distinguntur. ita videlicet si post foliorũ numerũ illa littera A ponitur. id est prima. B secũda. C tercia. si D quarta columna eiusdem folij quod requirit significat fore scriptũ. Si vero E id eodẽ folio et eadem columna que antea clausula preximiori ponit intellige notatũ. Premittit etiam phemiũ in quo diuine annotantur laudes. Iniuriis querela ad maiestatis dei thronũ. Intentio et ponitur scribentis. In primo itaque libro cõtinentur tres cõsideratões.

Tercius punctus q verus messias non debuit p seipm scribere legē suā in aliquib' extrinsecis sed solū in cordib' hominū.xxxvi. A

Quartus punctus q lex noua est excellentissima qd declarat ex sex gradibus pfectōnis.z quō lex vetus quo ad totū corpus fuit impfecta.z quare euangeliū dei dicit lex.xxxvi. B

Quartus thesaurus q verus messias debeat nasci in bethleē.xlij. C

Quintus thesaurus q nomen messie debuit esse nouū.z illud nomē ē iesus. E

Sextus thezaurus q messie in lege promisso in eius aduentu p reges debebāt sibi offerri munera.xliij. D

Septimus thezaurus q verus messias debebat viuere pauper z mansuetus.xliij. A

Octauus q verus messias debebat mori in maxima hūilitate z inter scelera tos.xliiij. C

Nonus thezaurus q ver' messias debebat mori pp pctā hoim. E

Decimus q ver' messias debebat resurgere tercia die.z ascendere in celū z sedere ad dexterā patris.xliiij. D

Undecimus thesaurus q verus messias debebat dare suis credentib' in pñti grām suā.z in futuro gloriā sempiternam.xlv. B

Duodecimus thesaur' q psecutores veri messie a ppetua pena in pñti non debebāt releuari.nec i futuro a damnatōne eterna.xlvi. B

A secundo libro

qui est de hereticoꝝ bello cōtinet xij.cōsideratōes.xlviij.

Prima cōsideratio est d qdditate heresis z quō differt ab errore.xlviij. C

Secunda consideratio est de origine heresis.z quō repellit pōt.xlix. D

Tercia cōsideratio oñdit sex modos ex quibus conuincit q aliquis sit hereticus.xlix. A

Quarta cōsideratio oñdit qnqz modos hereticoꝝ.z quō heresis se extēdit ad tria genera credibiliū.z quid pprie de hereticis est sentiendū.l. B

Quinta cōsideratio declarat q vtile est hereses esse in eccia dei lz in se hereses male sint.lj. C

Sexta cōsideratio ostendit q.xliij.sūt hereses repullulantes istis temporibus.lij. D

Prima heresis q xpiani q vtunt circūcisione carnali post euangeliū publicatōnē sunt heretici reputādi z vt tales puniendi.lij. B

Secūda heresis est eoꝝ q dicunt euāgelium esse falsum.lviij. C

Tercia heresis est eoꝝ q negant cōfessionē valere ad remissionē pctōꝝ.lix. A

Quarta heresis est eoꝝ q negant cōfessionē debere fieri homini.lx. C

Quinta heresis est eoꝝ qui dicunt q cōfessio solū est fienda curato sicut pprio sacerdoti.lxj. A

Sexta heresis est eoꝝ q dicūt q nō tenetur quis cōfiteri sacerdoti si laicus sit psto.lxj. A

Septima heresis ē eoꝝ q dicūt q nō est obediendū nisi soli deo.lxj. E

Octaua heresis est eoꝝ q dicūt q nō est obediendū platis existentib' in peccato mortali z q tales nō hñt ptātē ligādi z soluendi.lxij. D

Nona heresis est eoꝝ qui dicūt q nō officiū z ordo sed meritū bone vite hz potestatē ligandi z soluendi cōsecrandi z benedicendi.lxiij. C

Decima heresis est eoꝝ q dicūt q nō est vera indulgentia vel relaxatio epi i cōsecratōe eccie vel al's indulgentias cōcedendo.lxiij. B

Undecia heresis ē eoꝝ q dicūt q orōes z suffragia p mortuis ab existētib' in peccato mortali nō pficiūt.lxiiij. C

Duodecia heresis ē eoꝝ q negāt purga-

Sexta cõsideratio tractat de bello iu deoꝝ ꝑ argumēta sumpta ex natura. ⁊ allegant cõtra legē xp̄i etiã. xxiiij. impossibilia.cxxiiij. D

Primū impossibile ē deū inquinari qḋ tñ sequeret̄ si incarnaret̄ in corpe mulieris. E

Secūdū impossibile q corp⁹ xp̄i sit eiusdē rõnis cū nr̄o cum nō sit ex maris semine generatū.cxxv. D

Terciū ipossibile q mors xp̄i sit satisfactio ꝓ peccato originali cum ipe nō sit mortuus ſm naturā diuinā sed hūanā ſm quā alij hoies nō erant sufficiētes ad satisfaciendū.cxxvij B

Quartū impossibile est q xp̄c sufficiēter satisfecerit ꝓ peccatis hūani generis ex quo hoies adhuc penas patiūt̄ quas ꝓ pctō iducta scptura diuia ꝯmēorat. E

Quintū ipossibile ē q xp̄c sufficiēter satisfecerit ꝓ pctis exq̄quūt̄ remedia ꝓ abolitõe peccatoꝝ.cxxviij. A

Sextū impossibile est q xp̄c abstulit potestatē diaboli. cui⁹ post eius aduentū nō dimiserit facere peccare hoies sicut prius.cxxviij. B

Septimū ipossibile ē de morte discipuloꝝ xp̄i q̄ si fuit a deo vel a diabolo ad vtrunq3 sequit̄ impossibile vt dicunt. ⁊ q peccant xp̄iani odiendo iudeos q̄ in morte xp̄i impleuerunt voluntatē dei. cxxviij. C

Octauū impossibile q iesus nazarenus sit deus cū fuerit in loco determinato. sc3 in vtero virginis in nazaret in galylea ⁊c̄.sicut sunt alia corpa.cxxix. A

Nonū impossibile est q nonē mēsibus tota diuinitas staret in vtero mare. q̄a tūc totus mūdus fuiss3 priuatus diuinitate.cxxx. A

Decimū impossibile est q in sacro altari est verū corpus xp̄i cū locutus sit xp̄c signatiue ⁊ nō realiter dicēs.hoc ē corpus meū.cxxx. D

Undecimū impossibile ē q corpus xp̄i sit in sacro altaris ꝑ miraculū cum ad oculū nō appareat.cxxxj. C

Duodecimū impossibile est q corp⁹ xp̄i incipiat esse in altari.q2 nec ꝑ motū localē nec ꝑ cõuersatõem alteri⁹ in ipm. cxxxij. C

Decimūterciū q corpus xp̄i sit integru3 ⁊ q caro ⁊ sanguis maneāt in locis sepatis sub spēb⁹ panis ⁊ vini.cxxxiij. A

Decimūquartū est q corpus xp̄i in tāpua hostia cõtineat̄ cū maius in minori nō capiat̄.cxxxiiij. E

Decimūqntū q vnicū corpus xp̄i sit sil' i diuersis altaribus.cū nō possit vnū corpus sil' eē in diuersis locis.cxxxv. C

Decimūsextū impossibile ē q caro xp̄i ⁊ sanguis sint sub spēb⁹ panis ⁊ vini cu3 sit impossibile duo corpa sil' eē in eodē loco.s.sub̄a panis ⁊ vini cū carne ⁊ sanguine xp̄i cū illa accidentia vt dicūt nō sint ꝑ se nec in aere nec in carne ⁊ sanguine xp̄i sed subiectiue in sub̄a panis ⁊ vini.cxxxvj. B

Decimūseptimū est q in sacramento altaris sit corpus xp̄i incorruptibile cu3 possit putrefieri incinerari ⁊ a murib⁹ comedi.cxxxvij. A

Decimūoctauū impossibile ē q corpus xp̄i sit in sacramento cū illud frangat̄ in partes.cxxxvij. D

Decimūnonū est q corpus xp̄i sumat̄ ⁊ consumat̄ ⁊c̄.cxxxviij. B

Vicesimū impossibile est q manducās ptem sacramēti manducet totū.cū ois pars sit minor toto.cxxxviij. D

Vicesimūprimū est q illud sacr̄m sit verus deus ⁊ vna pars maneat in altari. ⁊ altera cadat in terrā. E

Vicesimūsecundū ē q xp̄c in sacramēto sit verus deus. ⁊ tñ cadens in terrā nō eleuet se ⁊ pmittat se ab imūdis sacerdotibus ptractari.cxxxix. A

Vicesimūterciū impossibile est q in illo sacro sit verus deus. ⁊ q descendat in stomachū cū sumit̄. cxxxix. C

ceptiōem p spm̄sanctū q̄ sq̄ussanct⁹ nō sit tercia i trinitate psona sȝ materialis flatus.ccxvij. B

Terciū argumētū cōtendit q̄ xp̄c nō sit deus cū hoc expsse dixerit in euāgelio. ccxviij. A

Quartū argumentū ꝯtendit q̄ xp̄i mortē cū asserant ipm imortalē. q ꝯceptū de dei flamine.ccxviij. B

Quintū argumentū cōtendit ꝯ trinitatē psonarū q̄ tn̄ pbat ex verbis alchorani ccxviij. C

Sextū argumētū cōtendit cōtra beatitudinē eternā in dei visione cū ipi illā ponant in corpali refectōe cibi z pot⁹. vbi latissime improbat hec bestialis beatitudo.ccxix. B

Septimū argumentū ꝯtendit ꝯ mrīmonīū vnius vxoris tm̄.ccxx. B

Octauū argumentū ꝯtendit ꝯ baptismū quo ad ablutōem interiorē.ccxx. C

Nonū argumentū ꝯtendit cōtra veneratōem imaginū.ccxxi. A

Decimū argumētū ꝯtendit q̄ lex mosaica z lex euangelica sunt corrupte p iudeos z xp̄ianos z q̄ nihil veritatis est in lege nisi quātū est in alchorano vbi latissime pbatur iste error.ccxxi. B

Una ꝯsideratio tractat de bellis et triūphis saracenoꝝ z xp̄ianoꝝ p arma corpalia a tpe machometi vsqȝ ad pn̄s tp̄s. z enumerant.clvij.bella. z p̄mittit cā quare deus pmittit ppl'm saracenoꝝ z aiacio principū xp̄ianoꝝ ad bella cōtra eos.ccxxij. D

Primo bello vicūt saraceni fugato theodoro z aufertur tributum romanorum ccxxiij. A

Secūdo bello vincunt saraceni z aufert obediencia impatoris romanoꝝ in affrica.ccxxiij. B

Tercio bello vincunt xp̄iani z rex saracenoꝝ captiuat.ccxxiij. C

Quarto bello vincunt saraceni z trāsfertur lignū sancte crucis a irl'm in cōstantinopolim. C

Quinto bello vincunt saraceni z capit ciuitas siracusana.ccxxiij. D

Sexto bello vincunt saraceni z fugit imperator romanoꝝ licȝ bonus z iustus. ccxxiij. B

Septimo bello vincunt saraceni z pdit totaliter nomen christianoꝝ in affrica. ccxxiij. C

Octauo bello vincunt xp̄iani z saraceni efficiunt tributarij. E

Nono bello vincūt xp̄iani z cremāt naues saracenoꝝ sb regi baiula.ccxxiiij. D

Decimo bello vincūt xp̄iani multis milib⁹ saracenoꝝ occisis in syria. E

Undecio bello vicūt saraceni i hispania z occidit ꝯsobrin⁹ regis roderici. E

Xij.bello vincunt saraceni z pdit hispania sub rege roderico vltimo rege gothoꝝ.ccxxv. A

Xiij.bello vincunt xp̄iani in aquitanea z perimit aldramanus cū.ccclxxv.milibus saracenoꝝ.ccxxv. C

Xiiij.bello vincūt xp̄iani z capit ciuitas āmoneū.de ptāte saracenoꝝ.ccxxv. D

Xv.bello vincunt xp̄iani pemptis duobus regibus saracenoꝝ. z capit narbona z plures alie ciuitates z loca a karolo marcello.ccxxvj. A

Xvj.bello vincunt xp̄iani z incipit recuperatio hispanie cum mirabilibus dei occisis plusq̄.lxx.millibus saracenorū xpe onerum. E

Xvij.bello vincunt xp̄iani in aq̄tanea et perimunt.ccclxxxv. millia saracenoꝝ. ccxxvj. C

Xviij.bello vincunt xp̄iani pempta innumerabili multitudine saracenoꝝ. z destructis tribus milib⁹ nauibus quinqȝ solum exceptis liberat constantinopolitana ciuitas. E

Xix.bello vincunt xp̄iani in aquitanea z perimit rex samma cordubeū. cū suis. ccxxvj. D

Xx.bello vincūt xp̄iani z pimit abdera-

mē dux saracenoꝝ in aquitanea a karolo marcello. E
Xxj.bello vincunt saraceni fugato endone duce francoꝝ ꝛ pempta multitudie xp̄ianoꝝ in francia.ccxxvij. A
Xxij.bello vincunt xp̄iani ꝛ fugat̄ secundus endo dux in francia.ccxxvij. B
Xxiij.bello vincūt xp̄iani ꝛ pimit̄ p̄dict⁹ aderamē in francia cū multitudine saracenoꝝ p karolū marcellū. E
Xxiiij.bello vincunt xp̄ianiꝛ fugatur rex abdemelich cordubēn.p francos pempta multitudine saracenoꝝ.ccxxvij. C
Xxv.bello vincūt xp̄iani in regno castelle.ꝛ occidit thebā rex cordubēn. ꝛ oēs saraceni q̄ cū eo venerant. E
Xxvj.bello vincunt xp̄iani ꝛ claret rex alfonsus catholicus. E
Xxvij.bello vicūt xp̄iani fugato meapb. rege cordubēn.ꝛ pimunt̄.liiij. milia saracenoꝝ sub rege fruela.ccxxviij. A
Xxviij.bello vincūt xp̄iani ꝛ capit̄ gallia ac efficit̄ xp̄iana p karolū magnū. E
Xxix.bello vincūt xp̄iani pemptis pluribus regibus saracenoꝝ ac pluribus ciuibus captis p karolū francoꝝ regem ccxviij. D
Xxx.bello vincūt xp̄iani ꝛ pimūt̄.lx.milia saracenoꝝ p regē alfonsum castum ccxxix. A
Xxxj.bello vincūt saraceni ꝛ portāt saracenoꝝ terrā a morbana vsq3 ad ciuitatē cordubēn. p mesquita saracenoꝝ construenda. E
Xxxij.bello vincūt xp̄iani ꝛ capit̄ narchimona a karolo magno.ccxxix. B
Xxxiij.bello vincūt xp̄iani ꝛ pimit̄ exercitus magnus saracenoꝝ duces sub rege alfonso casto.ccxxix. C
Xxxiiij.bello vincūt xp̄iani ꝛ pimit̄ ores rex meride p regem alfonsum. E
Xxxv.bello vincunt xp̄iani ꝛ occidit rex badayos p regē alfonsum castum. E
Xxxvj.bello vincūt xp̄iani ꝛ pimunt̄ vltra.xij.milia saracenoꝝ p regē alfonsum castum.ccxxix. D
Xxxvij.bello vincūt xp̄iani ꝛ pimit̄ pditor machomet⁹ ꝛ castrū scte cristine capit̄ p regē alfonsum castum. E
Xxxviij.bello vincūt xp̄iani ꝛ capit̄ iterz ciuitas barchinonie.ccxxx. B
Xxxix.bello vincunt xp̄iani sub rege ramiro occisis.lxx.milibus saracenoꝝ.ꝛ declarat se beatus Jacobus custodem hispanie. E
Xl.bello vincūt xp̄iani.lxx.nauibus paganoꝝ igne solutis in galecia p regem ramirū.ccxxx. D
Xlj.bello vincunt xp̄iani occisa plurima saracenoꝝ multitudine sub rege ordonio.ccxxxj. A
Xlij.bello vincūt xp̄iani captis duobus ducibus saracenoꝝ in p̄uincia ꝛ francia.ccxxxj. B
Xliij.bello vincunt xp̄iani pemptis innumerabilibus saracenis. ꝛ capit̄ toria a rege ordonio. E
Xliiij.bello vincūt xp̄iani occiso rege corie saraceno.ꝛ capitur a rege ordonio. ccxxxj. C
Xlv.bello vincūt xp̄iani ꝛ capit̄ ciuitas salmantina a rege ordonio.ccxxxj. D
Xlvj. bello vincūt saraceni ꝛ occidunt̄ p pe toletū octo milia xp̄ianoꝝ. E
Xlvij.bello vincunt saraceni ꝛ capit̄ roma ac magna pars tuscie a soldano babilonie denastat̄.ccxxxij A
Xlviij.bello vincunt christiani ꝛ expellūtur a roma.ꝛ tuscia saraceni.ccxxxij. B
Xlix.bello vincunt christiani occisa saracenorum magna multitudine ꝛ edificatur ecclesia sancti Jacobi ex lapidibus per regem Alfonsum magnum. ccxxxij. C
L.bello vincunt christiani pemptis pluribus saracenis per regē alfonsum magnum. E
Lj.bello vincunt christiani sub Bernardo delcorpio. ꝛ capitur balbastrum et alia loca in aragonia.ccxxxij. D

Xij.bello vincunt xpiani sub rege alfonso magno et liberat coymbra ab obsidione saracenorum. E

Xiij.bello vincunt xpiani sub rege alfonso magno. et edificat castrum magnum de gordon tuitoe patrie.ccxxxiij. A

Xiiij.bello vincunt xpiani p regē alfonsum magnū i senectute sua.ccxxxiij. B

Xv.bello vincunt xpiani p regē gersiam capto ayolas rege saracenorum. E

Xvj.bello vincunt xpiani sub rege ordonio.ij. et capit ciuitas rogel.ccxxxiij. C

Xvij.bello vincūt xpiani sub rege ordonio secūdo et capta talauera ignib9 crematur. E

Xviij.bello vicūt xpiani p regē ordoniū scdm. et capit castrū albanie.ccxxxiij. D

Xix.vincunt xpiani p regē ramirū scdm occisis.lxxx.milibus saracenorum. et captiuato rege sesar augustano pditore. ccxxxiiij. A

Xx.bello vincunt xpiani sub rege ramiro scdo pempta multitudine saracenorū sup castrū de cala treba.ccxxxiiij. B

Xxj.bello vincunt xpiani et capit castrū de carato p comitem fernandū gundisalui. E

Xxij.bello vincunt xpiani et fugat almāsor cum.xij.legionib9bellatorum p comitē fernandū gundisalui cū.ccc. equitibus ex reuelatōe sibi facta p monachū pelagiū.ccxxxiiij. C

Xxiij.bello vincūt xpiani p comitē fernādū gundisalui trucidatis captiuatisq plurimis saracenis.ccxxxvj. A

Xxiiij.bello vincunt xpiani per comitem fernādū gundisalui et fugat scdo almāsor pempta innumerabili multitudie saracenorum.ccxxxvj. B

Xxv.bello vincūt xpiani et pugnat angelus dn̄i p milite missas audiēte cū deuotione.ccxxxviij. C

Xxvj.bello vincunt xpiani pcussis saracenis grauissima infirmitate meritis apl'i iacobi.ccxxxviij. D

Xxvij.bello vincūt xpiani p regē beriundo. et iterū a saracenis vincunt in eodē bello p almansor.ccxxxix. A

Xxviij.bello vincūt saraceni et capit ciuitas legionen̄.p almansor. E

Xxix.bello vincūt saraceni et occidunt p ditorie septē ifantes d lara.ccxxxix. B

Xxx.bello vincunt saraceni et cōburit ciuitas sancti Jacobi ab almanzor. et deducunt campane ad mesquitā corduben̄.p lampadibus.ccxl. A

Xxxj.bello vincunt xpiani pempta multitudine saracenorum p comitem castelle garsias fernandi.ccxl. B

Xxxij.bello vincūt xpiani mortuo almāsor ac pemptis innumerabilib9saracenis p regē beriundo.ccxl. C

Xxxiij.bello vincunt saraceni et capit ciuitas abulen̄. moriturq in carceribus comes garsias fernādi.ccxlj. A

Xxxiiij.bello vincūt xpiani p regē alfonsum qntū.et vindicat mors comitis garsie fernandi. E

Xxxv.bello vincūt xpiani et liberat pampilona a manibus saracenorum.instituit etiā prius rex castelle. et iungunt duo regna castelle et legionis.ccxlj. B

Xxxvj.bello vincūt xpiani et capiunt qnq reges saracenorum p rodericū d viuar et quō recepit beatū lazarū sub specie leprosi.ccxlj. C

Xxxvij.bello vincunt xpiani et occiditur alymaymon rex saracenorum p regē garsiam nauarre.ccxlij. B

Xxxviij.bello vincunt xpiani peremptis plurimis saracenis per Rodericum de viuar. E

Xxxix.bello vincunt christiani per reges fernandum magnū et capitur viseum. ccxlij. C

Xxxx.bello vincunt christiani et capitur lamegū et plura alia loca p regem fernandū magnum. E

Xxxxj.bello vincūt xpiani. et p9septē annos capit conubra p regem fernandū

magnū aperiēte sancto iacobo portas ciuitatis.ccxlij. D

Lxxxij.bello vincunt xp̄iani ꝛ capiūtur ac destruūt plurima loca p regē fernādū magnū.ꝛ efficit tributarius rex toleti.ccxliij. B

Lxxxiij.bello vincunt xp̄iani p regē fernandū magnū ꝛ efficit tributarius rex hispaleñ.ac defert corpus beati Isidori in ciuitatē legioñ..ccxliij. C

Lxxxiiij.bello vincūt xp̄iani p regem fernandū magnū.ꝛ subiugat celtiberia et carpentania.ac liberat hispania a subiectione imperatorum romanorum. ccxliiij. A

Lxxxv.bello vincunt xp̄iani ꝛ efficit tributarius rex cesagarustanus p regem sanciū castelle.ꝛ quō pditore pvellido dolpho occidit rex iste sancius secūd9 rex castelle.ccxliiij. C

Lxxxvj.bello vincunt xp̄iani p regem alfonsum sextū.ꝛ ostendit cōfirmatio iuramenti in libertate.ccxliiij. D

Lxxxvij. bello vincunt xp̄iani ꝛ efficiūt tributarij oēs saraceni hispanie p regē alfonsum sextū.ccxlv. A

Lxxxviij.bello vincūt xp̄iani ꝛ imponit nomē roderice d̄ biuar cū cāpeator. E

Lxxxix.bello vincunt xp̄iani ꝛ capiunt septē millia saracenoꝝ p Cid campeatorem.ꝛ quō p inuidiam expellitur a regno.ccxlv. B

Xc.bello vincunt xp̄iani ꝛ capit alcaac p Cid campeatorē.ccxlv. C

Xcj.bello vincūt xp̄iani fugatis ꝛ vulneratis duob9 regib9 p Cid cāpeatorē. E

Xcij.bello vincunt xp̄iani ꝛ fugat rex demie ac comes cromani capitur per cid campeatorē.ccxlvj. A

Xciij.bello vincūt xp̄iani ꝛ fugat iteruꝫ rex demie p cid campeatorē. E

Xciiij.bello vincunt xp̄iani ꝛ capit castr d̄ rudea per cid cāpeatorē qui obtinuit priuilegia magna pro nobilibus ꝛ ciuibus castelle.ccxlvj. B

Xcv.bello vincunt xp̄iani ꝛ fugat rex demie ꝛ capit rex aragonū p cid campeatorem.ccxlvj. C

Xcvj.bello vincunt xp̄iani ꝛ capit toletū ac plurima loca p regem alfonsum sextum.ccxlvj. D

Xcvij.bello vincunt xp̄iani cruce signati transeuntes in terrā sanctā ꝛ capiunt ciuitates ricia ꝛ laudicia.ccxlvij. A

Xcviij.bello vincūt xp̄iani ꝛ capit antiochia.ccxlvij. D

Xcix.bello vincunt xp̄iani ꝛ fugat corborranus cū exercitu suo antiochia ab ei9 obsidione liberat. ꝛ inuenit lācea qua pforatū fuit latus xp̄i in cruce. E

C.bello vincūt xp̄iani cruce signati ꝛ capit ciuitas sancta iRm.ccxlviij. A

Cj.bello vincunt xp̄iani cruce signati cesis centū milib9 saracenoꝝ.ccxlviij. C

Cij.bello vincunt saraceni in hispania ꝛ occidit infans sancius alfonsi. pditur concha ꝛ plurima alia loca.ꝛ destruūt oīa balnea regni.ccxlviij. D

Ciij.bello vincūt xp̄iani sub principe godofrido de bullon. ꝛ capiunt plurime ciuitates.ccxlix. B

Ciiij.bello vincunt xp̄iani ꝛ obsidet ciuitas cordubeñ.ac membratim diuidit p ditor saracenus.qui regē hispaleñ.interfecerat p regē alfonsuꝫ sextū.ccxlix. E

Cv.bello vincunt saraceni sub yncaf rege marrochioꝝ ꝛ vulneratur rex alfonsus sextus.ccxlix. D

Cvj.bello vincunt xp̄iani p regem alfonsum sextum destructa saracenoꝝ terra ccl. A

Cvij. bello vincunt christiani ꝛ capitur ciuitas nobilis Valencie per cid campeatorem. E

Cviij. bello vincunt christiani fugato et vulnerato rege hispaleñ. hac peremptis quasi.xxix.milibus saracenoꝝ per cid campeatorem.ccl. C

Incipit phemiū Fortalicij fidei.
cōscriptū p quendā doctorē eximiū
ordis mioꝝ. Anno dni. M.cccclix.
in ptibus occidentis. Et primū po
nit scribentis intentio.

Vrris fortitu-

dis a facie inimici. Tu es
dñe deus meus. qui facis
magna ⁊ iscrutabilia ⁊ mi
rabilia: quoꝝ nō est numerus. Tu ex-
tendisti celos solus: ⁊ gradieris super
fluctus maris. Tu ambulas sup pen-
nas ventoꝝ. Tu fecisti arcturū ⁊ orio-
nas ⁊ interiora austri. Tu es celsior ce
lo. pfundior iferno. longior terra. et
latior mari. Tu es in cuius manu est aia
ois viuētis: ⁊ spūs vniuerse carnis. Tu
auris verba diiudicas: ⁊ faucis come-
dētis saporē. Tu es qui cognoscis de-
cipiētē: ⁊ eū qui decipit. Tu adducis
malos cōsiliarios in stultū finem: ⁊ iu
dices in stuporē. Tu balteū regū dis-
soluis ⁊ pcingis fune renes eoꝝ. Tu
ducis sacerdotes eoꝝ ingloriosos: ⁊ opti
mates supplantas. Tu cōmutas labiū
veraciū: ⁊ doctrinā senū aufers. Tu es
dñe qui effundis despectōem sup prin
cipes: ⁊ eos qui oppssi fuerāt releuas.
Tu reuelas pfunda ḋ tenebris: ⁊ pdu
cis in lucē vmbram mortis. Tu es do
mine q multiplicas gentes ⁊ pdis eas
⁊ subuersas in integꝝ restituis. Tu im
mutas cor principū ppli terre: ⁊ deci-
pis eos vt frustra incedant p inuium.
Tu facis eos palpare quasi i tenebris
⁊ nō in luce: ⁊ errare facis eos q̄si ebri-
os. Tu solus es oipotēs. Tu solus oē
bonū. Tu solus oīsciens. Tu solus
nosti corda filioꝝ hominū. Tu solus te
ipm cōprehendis. Tu solus es vbiq̄
pūs. Tu solus creas res de nihilo. Tu
solus in instanti opaꝛis. Tu solus sta
bilis manens das cuncta moueri. Tu
solus ex auctoritate miracla facis. Tu
solus de qualibet creatura facis quod
vis. Tu solus voluntatē hois cogere
potes. Tu solus potes essentie anime
illabi. Tu solus potes peccata dimit-
tere. Tu solus potes grām infundere.
Tu solus potes in igne ppetuo corp⁹
seruare. Tu es corā quo nudus est in-
fernus: ⁊ nullū est opimentū pditioni.
Tu extendis aqlonē sup vacuū: ⁊ ap-
pendis terrā sup nihilū. Tu ligas aq̄s
in nubibus vt nō erūpant pariter deoꝛ-
sum. Tu detines vultū solij tui: ⁊ expā
dis sup illō nebulā tuā. Tu dñe termi
nū circūdedisti aquis vsq̄ dū finiat lux
⁊ tenebre. Tu es ad cuius nutū colū-
ne celi cōtremiscunt ⁊ pauent. Tu es
in cuius fortitudine maria cōgregata
sunt repente: ⁊ prudētia tua pcussit su-
perbū. Tu es cuius spūs celos orna-
uit: ⁊ obstetricante manu tua eductus
est coluber tortuosus. Tu es deus ex-
celsus in fortitudine tua: ⁊ nullus est
tibi similis in legislatorib⁹. Tu es cu-
ius numer⁹ annoꝝ inestimabilis. Tu
aufers stillas pluuie: ⁊ effundis ym-
bres ad instar gurgitū qui ḋ nubibus
fluunt qui ptexunt cuncta desup. Tu
si volueris extendere nubes quasi ten
toriū tuū ⁊ fulgurari lumine tuo: desu
per quoq̄ cardines maris operies. Tu
das escam oibus mortalib⁹. Tu dñe i
manibus tuis abscōdis lucē: ⁊ pcipis
ei vt recursus adueniat annūciās ḋ ea
amico tuo q possessio tua sit ⁊ ad eam
possit ascendere. Tu sup oēs celos cō-
sideras ⁊ lumen tuū sup terminos ter
re. Tu posuisti fundamēta terre ⁊ eius
mensuras. Tu tetendisti sup eā lineā
⁊ bases eius cōsolidasti. Tu es quem
laudent astra matutina. ⁊ ante quē iu-
bilāt filij dei. Tu cōclusisti hostijs ma-
re circūdās illud terminis tuis. posui-
sti vectem ⁊ hostia ⁊ dixisti hucusq̄ ve
nies ⁊ non pcedes amplius: ⁊ hic cō-

stringes tumētes fluctus tuos. Tu ostē-
disti auroze locū suū. Tu fecisti auro
ras et solē. Tu cōcussisti extrema terre
et excussisti impios ex ea. Tu igressus
es pfundū maris et in nouissimis abis
si deambulasti. Tu es cui apte sūt poz
te mortis et hostia tenebrosa vidisti. Tu
dñe cōsideras latitudinē terre. Tu no
nosti in qua via habitat lux et tenebra-
rū quis sit locus. vt ducas vnumqdq3
ad termios suos. et intelligas semitas
domus eius. Tu scis qñ nascituri sūt
hoies: et numerū dierū eoꝝ nosti. Tu
ingressus es thezauros niuis. et thesau
ros grandinis aspexisti. q pparasti in
tps hostis i die pugne et belli. Tu scis
p quā viā spergit lux et diuidit estus sup
terrā. Tu dñe dedisti vehementissimo
ymbri cursum. et viā sonantis tonitrui
vt plueret sup terrā absq3 hoie in deser-
to. vbi nullus mortaliū cōmorat vt im
pleret inuiā et desolatā. pduceretq3 her
bas virentes. Tu es pluuie pr. Tu ge
nis stillas roris: a te egredit glacies et
gemuisti gelu de celo. Tu idurasaqs
in silitudinē lapidis. et supficiez abissi
cōstringis. Tu es q coniungere potes
micantes stellas pliades. et girū arctu
ri potes dissipare. Tu pducis luciferū
in tpe suo et vesperū sup filios terre cō
surgere facis. Tu nosti ordinez celi et
pones rōnē eius i terra. Tu numeras
multitudinē stellarū et oibus eis noia
vocas. Tu dimensus es altitudinē ce-
li. latitudinē terre et pfūdū abyssi. Tu
dñe dinumeras arenā maris et pluuie
guttas et dies seculi. Tu immittis ful-
gura et vadunt. et reuertentia dicunt ti-
bi assumus. Tu posuisti in visceribus
hois sapiam. Tu dedisti gallo intelli-
gentiā. Tu enarras celoꝝ rōnē et cōcē
tum celi dormire fecisti. qñ fundebas
pulverē in terra et glebas cōpingebas
Tu es dñe q mensus es pugillo aqs et
celos palmo pōderas. Tu appendis
tribus digitis molem terre a libras in
pondere mōtes et colles in statera. Tu
fecisti celū et terram cū oi ornatu eoꝝ
Tu oia in numero pondere et mensu-
ra disposuisti. Tu es quē celū: et celi ce
loꝝ cape nequnt. Tu es oipotens sup
oia opa tua terribilis dñs et magnus ve-
hementer et mirabilis potentia tua. qr
si fortitudo querit robustissimus es. Tu
dñe si subuerteris oia vel in vnū coar-
tauerís: a nullo cdicere: nec quis dice-
re poterit cur ita facis. Tu si destruxe-
ris: nemo est qui edificet. si incluseris
hoiem: nemo est q apiat. Tu dñe si cō
tinueris aquas oia siccabunt. et si emi
seris eas subuertēt terram. Tu es dñe
apud quē est fortitudo cuius ire resiste-
re nemo pōt. et sub quo curuant q poz
tant orbē. Tu es cui millia millium assi
stunt angeloꝝ et decies centena millia
ministrant. Tu es ante cuius cspectū
centū. xliiij. millia sunt citharizātes in
citharis suis. Tu es ante cuius thronū
turba magna quā dinumerare nemo
pōt gras agit. Tu vite et mortis habes
ptātē. Tu es dñe quē laudat ois mili-
cia celestis exercitus et omis creatura.
Tu es maior oi laude. Tu es dñe cuius
imensa est et inuestigabilis mia pmissi
onis tue. qm tu dñe altissimus sup oēm
terrā lōganimis et multū misericors. et
penitens sup malicias hoim. Tu vis
oēs hoies saluos fieri. et in agnitōz ve
ritatis venire. Tu es qui in rebus per
tps ortis summā grām fecisti. cum p-
pter salutē humani generis. qd nimia
charitate dilexisti. misisti filiū tuū vni
genitū eternaliter generatū in plenitu
dinis tpe. in maria virgine hūanatuz.
quē veꝝ deū et hoiem cōfitemur. factus
tibi obediens vsq3 ad mortē crucis vt
nos redimeret a pctō. Hec ē fides no
stra. Hec cōsolatio nra. Hec vita nra.
Hec spes beatitudis nre firmior q3 ce
lū et terra. Sed o altissime deus multi

hec cõsitentur labijs quoꝝ cor longe est a te. Alij nitunt euertere hanc veritatem et verbis et factis quoꝝ quidã sunt heretici et puersi xpiani. Alij sunt iudei. alij saraceni. alij vo diaboli. De errore hereticoꝝ nullus est qui inquirat. intrauerũt dñe gregẽ tuũ lupi rapaces. quia pauci sunt pastores: multi mercẽnarij et qꝛ mercennarij sunt nõ est eis cura de ouibus tuis pascẽdis ꝫ tondẽdis. Vident.n. lupos venientes et fugiũt. Cadit asina et est qui subleuet. perit aia et nõ est q̃ adiuuet. De pfidis iudeis blasphemantibus nomẽ tuũ et inaudita crudelia latenter facientibus infidelibꝰ tuis nullus est vt plurimũ qui recogitet. qꝛ munera eoꝝ excecauerũt oculos iudicũ psidentiũ in clero et pplo. ꝫ et absona saracenoꝝ viuentiũ inter nos ex interesse pdictoꝝ iudicũ obliuioni data sũt. Predicatores tui lꝫ pauci clamãt sed a veritate tua auditum auertunt et ad fabulas cõuertunt. Impletum est dñe verbũ tui pdicatoris eximij. Erit enim tps cũ sanã doctrinã nõ sustinebũt hec velut quandã querelaꝫ dñe. ex pte diligentiũ te mitto ante thronũ tuũ et agni immaculati. Succurre ergo dñe gregi tuo quẽ pcioso sanguine filij tui emisti. Sanguineos fontes lacrimaꝝ emittit cor meũ. qꝛ neminẽ video cõsolatorẽ gementiũ: et fere neminẽ zelatorẽ tue fidei catholice spãliter i hac misera hispania. in qua sicut in fine mundi sita est. sic in ea cõgregate sunt oẽs feces tuoꝝ inimicoꝝ. Inimicus ẽ hereticus. inimicus iudeus. inimicus saracenus. inimicus diabolus. Cogitaui ergo dñe deus meus pp gloriã et honorẽ tue sancte fidei catholice. et in remissionẽ delictoꝝ meoꝝ hũc libꝝ scribere quẽ fortaliciũ fidei nomino, meũqꝫ intellectũ tue maiestati cõmẽdo, et sic cũ splendoribus lucis tue illuminare digneris, vt illa scribã que tue sint placita voluntati ad cõsolatõem fideliũ. et p defensione tue sanctissime fidei. In quo quicqd bene dictuꝫ inueniat tibi tribuat a quo oẽ bonũ ẽ. Si quid vero minus caute dictũ fuerit beniuoluꝫ peto correctorẽ. In oibus me submittens determinatiõi ecclie catholice tue immaculate spõse. Sumẽs in tuo noie p fundamento nri inexpugnabilis fortalicij verbũ psumptũ. Turris fortitudinis a facie inimici. psal. lx. Et premittit figura pugne. in qua fortaliciũ quinqꝫ turriũ cum eius ornatu et armatura deseruit primo libro. Heretici fodientes siue p iniuũ fortaliciũ pforantes deseruiunt secundo. Iudei vero signati velati et cathenis vinculati deseruiunt tercio. Bellum sarracenorum et christianoꝝ deseruit quarto. Demões vo ab angelis pstrati deseruiũt quinto libro

Incipit liber primus in quo continentur tres consideratiões.

Tdet ordo in psenti libro qꝛ qꝫ erũt pricipales libri quasi quinqꝫ turres fortalicij fidei inexpugnabiles. Primus erit de vera xpi militiũ armatura et de fidei catholice excellentia. Secundus erit de bello falsoꝝ xpianoꝝ et hereticoꝝ ꝯ eam: et eoꝝ astutia. Tercius erit de bello iudeorũ ꝯtra eam. et eoꝝ crudelitatibus: et malicia. Quartus erit de bello saracenoꝝ cõtra eandẽ et de eoꝝ et sue legis imũdicia. Quintus erit de belo diaboloꝝ contra eandẽ; et de perditõne dominij eoꝝ et miseria. Circa primũ librum tres erunt principales consideratões. Prima erit de armatura omniũ fide-

hũ in generali. Secunda de armatura vero pdicato in spali. Tercia erit de nobilitate & excellentia fidei catholice in pticulari.

De armatura oim fideliũ in generali. & ponunt hic sex genera armorum spũalium.

Circa primã cõsideratõem que est de armatura fideliũ in generali. hoc est oẽs fideles cuiuscunqꝫ status cõphendẽdo sequamur apl'm ad Ephe. vi. c. Qui spũsancto illustratus docuit qualiter fideles debent armari in spũali bello. & ponit sex armoꝝ genera: quoꝝ quinqꝫ sunt ad resistendũ. vnũ ad impugnandũ. s. verbũ dei. Prima armatura est studium cõtinentie. Secunda est virtus iusticie. Tercia est exempla scõꝝ. Quarta armatura est scutũ fidei. Quinta ẽ galea spei. Sexta est gladius verbi dei

De prima armatura dicit apl's state succincti lũbos vr̃os in veritate. hac muniunt fideles cõtra hostẽ familiarẽ. s. contra luxuriã. de qua dr̃ Job. xl. Fortitudo eius in lumbis eius qm̃ in eis est vis generatiua. & debent fideles vt bene sint muniti hac armatura accingi zona quintuplici. Primo debẽt accingi zona pellicea. que est mortificatio carnis. hac accincti sunt Jobes baptista & helias. Secundo debẽt accingi zona iusticie que est exercitiũ boni opis. de qua dr̃ Esa. xi. Erit iusticia cingulũ lumboꝝ eius. Tercio debent accingi zona fortitudinis vt pmis motibus viriliter resistant de qua dr̃ Prouer. vi. Accingit fortitudinẽ lũbos suos. Quarto debent accingi zona hũilitatis. hoc est lintheo quo dñs accinctꝰ lauit pedes discipuloꝝ suoꝝ. Jo. xiij. Quinto debent fideles accingi zona veritatis: s. euãgelice pmissiõis. math. xix. sunt eunuchi qui se castrauerũt ppter regnũ celoꝝ. Qui hac quintupli ci zona accinctus fuerit erit vere armatus studio cõtinente. De secũda armatura que est virtus iusticie. subdit apl's. c. eodẽ. & iduti lorica iusticie. hac muniunt fideles cõtra hostẽ auaricie. de qua dr̃ eccl'stici. iiij. nihil iniquius ꝙ̃ amare pecuniã. Et dicit lorica iusticie. q2 sicut lorica munit totũ corpꝰ sic iusticia reddendo vnicuiqꝫ qd̃ suũ est vniuersaliter soluit oẽ qd̃ dz vt nullus possit agere cõtra eã. Esa. lix. Indutꝰ ẽ iusticia & lorica. Est. n. iusticia in corde in ore & in ope. in corde ẽ tripliciter Primo p amorẽ Math. xxij. Diliges proximũ tuũ sicut teipm. Scd̃o ẽ iusticia in corde p cõpassionẽ. Job. xxx. cõpatiebat aĩa mea paupi. Est tercio iusticia in corde p iniuriarũ dimissionẽ. Math. vi. Si dimiseritis hoĩbus pctã coꝝ dimittet & vobis pr̃ vr̃ celestis delicta vr̃a. Est etiã iusticia in ore tripliciter. Primo p dulcẽ correctõem. Eccl'i xix. Corripe proximũ anteqꝫ cõmineris. Secũdo est iusticia in ore p consiliũ. Prouer. xxvij. vnguento & varijs odoribꝰ delectat cor. & bonis amici cõsilijs aĩa dulcorat. Est tercio iusticia ĩ ore p feruẽtẽ orõnẽ. Jaco. vi. orate pro inuicẽ vt saluemini. Est vltĩo iusticia ĩ manu. i. in ope etiã tripliciter. Primo p donũ. Prouer. xviij. donũ hoĩs dilatat viã eius & añ principes spacium ei facit. Est aũt donũ datio irrepetibil' Scd̃o ẽ iusticia in mãu p mutuũ. deutero. xxiij. fratri tuo absqꝫ vsura q̃ indiget cõmodabis vt bñdicat tibi dñs deus tuꝰ in oĩ ope tuo. Tercio ẽ iusticia ĩ manu. i. in ope p auxiliũ. ad gal. v. per charitatẽ spũs seruite iuicẽ. Predicti nouẽ gradꝰ iusticie. s. tres in corde. tres in ore. tres in ope. sꝫ qĩ qdã annulĩ fortissimi quibus lorica iusticie ptexitur. vt illos hñs merito dicat armatus lorica iusticie. De tercia armatura q̃ ẽ

sanctoꝝ exempla. Apl's subiungit capitulū eodē. Et calciati pedes in pparatione euangelij pacis. Dicunt autē sanctoꝝ exempla calciamenta. qꝛ his muniunt fideles cōtra affectū terrenorū. Quatuoꝛ aūt facit calciamentū. Primo valet ad defensionē. s. frigoris spinarū ꝛ luti. Sic ꝛ bonū exēplū defendit cōtra frigus infidelitatis. cōtra spinas cupiditatis ꝛ cōtra lutū libidis. Vñ dic̄ dñs Luce. x. Ecce dedi vob potestatē calcandi supra serpētes ꝛ scorpiones ꝛ supra oēm virtutē inimici et nihil vobis nocebunt. ꝛ psalmista ait psal. lxxxx. Sup aspidē ꝛ basiliscum ambulabis ꝛ cōculcabis leonē ꝛ draconē. Secūdo calciamētū velat a puluere. sic ꝛ sanctoꝝ exēpla velant a puluere vane glorie siue laudis hūane. vñ Hiere. ij. Prohibe pedē tuū a nuditate. Tercio valet calciamētū ad calefactionē. Sic sanctoꝝ exēpla calefaciūt affectū nřm erga deū ꝛ pximū diligēdū. Vñ ꝛ qui edunt agnū paschalē in debent eē calciati Exo. xij. Quarto valet calciamētū ad ornatū. Sic ꝛ sanctorū exempla ornāt nos decore virtutū. vñ Cantic. v. Q̄ pulcri sunt gressus tui in calciamentis filia pncipis. Judith vi. Sandalia illius rapuerūt oculos ei9. i. excecauerūt oculos holofernis per quē intelligit diabolus. Inde ē q̄ sandalia pontificis auro ꝛ gēmis ꝛ diuersis coloꝛibus adornant. Pro mēoria pdictarū pprietatū calciamēti ē versus iste. defendit. velat. calefacit. calci9 ornat. De armatura que est scutū fidei ait apl's ca. eodē. In oibus sumentes scutū fidei. scutū est fides incarnatiōis. Est. n. scutū triangulū lꝫ sup vnū. ita ꝛ xp̄c est vna psona triplicē tñ hꝫ subam. s. deitatē carnē ꝛ aiam. Itē in scuto coreū desup extendit in ligno ꝛ pingitur extra. ita ꝛ caro xp̄i extensa fuit i ligno crucis. Hiere. xi. Venite mittam9 lignū in panē eius. Pictura ē effusio sanguinis p diuersas ptes coꝛpis. Esaie lxiij. Quare rubꝝ ē indumētū tuum. Hoc scutū dꝫ geri a sinistris. qꝛ ibi est coꝛ hois. Prouer. iiij. Oī custodia serua coꝛ tuū ꝛc̄. Treñ. iij. Dabis eis scutū coꝛdis laboꝛē tuū. Hoc scuto muniunt fideles ꝯ tela diaboli. Vnō scribit ab apl'o. In quo possitis oīa tela nequissimi ignea extinguere. nequā ē caro. nequioꝛ ē mundus. sed nequissimus diabolus. Dicunt aūt tēptamēta diaboli tela pp subtilitates. Gen. iij. Serpens erat callidioꝛ cūctis aīantib9 terre. Dicunt ignea successione. vñ Job. xlj. Alitus eius prunas ardere facit. prune sūt carnalia desideria que diabol9 toto conamine in nřis mentib9 intendit accēdere. Esa. liiij. Ecce ego creaui fabꝛū sufflantē in igne prunas. His igit opponenda ē fides q̄ acuto visu inuisibilia cōphendit. ꝛ subtilitates temptationū pspicit. vñ. ij. Coꝛ. ij. Nō. n. ignoramus cogitatiōes eius. Est etiā prima gratia vñ ꝛ dr̄ ros matutinus. ꝛ iō feruorē temptatōis extinguit. vñ Ecci. xliij. Ros obuians ab ardoꝛe venienti hūilē efficiet eū. De q̄nta armatura que est galea spei. addit apl's in ca. eodē. Et galeā salutis assumite. Hac armatura muniūtur fideles ꝯ vana h9 mūdi. q̄. n. sperat eterna de facili ꝯtemnit tpalia. vñ Esa. liij. Qui sperāt in dño mutabūt foꝛtitudinē. vt sint foꝛtes in spūalibus assument pennas vt aquile. vt p spem ꝛ desideriū volēt ad celestia. Galea caput ptegit. qꝛ spes eternoꝝ ab aduersitatū ictibus mentē illesam custodit. Est aūt triplex spes. Prima dicit spes venie d̄ q̄ dr̄ ezechiel. xviij. Quacūq̧ hoꝛa peccatoꝛ igemuerit vita viuet ꝛ nō moriet. Hec defendit a hiatu desperatōis. Secunda dr̄ spes grē. j. Pe. j. Sperate in eā que offert vobis grām in reuelatōꝫ iesu xp̄i. hec defendit a toꝛpoꝛe pusill

nimitatis. Tercia est spes glorie de qua ad Roma. v. Gloriamur in spe glorie filiorum dei. hec defendit a pondere obstinationis. Econtra spes et desideriũ reproborum versatur circa quattuor. de quibus Sap. v. Spes impii tanquam lanugo est. s. flos cardui qui a vento tollitur. hec est carnalis voluptas que modica egritudie vel molestia tollitur et tabescit. Sequitur secũdo et tanquam spuma gracilis que a procella dispgitur. hec est favor vel gloria tpalis que brevis esse probatur. Subiungit tercio, et tanquam fumus qui a vento diffusus est. hoc est ambitio dignitatis que in ipso affectu deficit. Concludit quarto et tanquam memoria hospitis unius diei pretereuntis. hec est prosperitas tpalis. De quinta armatura que est gladius verbi dei. concludit apostolus. Et gladiũ spiritus quod est verbũ dei. ad Hebre. iiij. Vivus est sermo dei et efficax et penetrabilior omni gladio ancipiti. Vivus autem est in preceptis et prohibitionibus. quia per hec vivificat. Jo. vj. Verba que locutus sum vobis spiritus et vita sunt. i. spiritualis vita. et psalmista. Eloquium tuũ vivificavit me. Efficax est in promissionibus et cõminationibus. quia omnia cõplebuntur tempore suo. Math. v. Jota unũ aut unus apex non preteribit a lege donec omnia fiant. Penetrabilior est omni gladio in iudiciis et dãnationibus. quia perdit corpus et animam in gehennã. Apoca. j. De ore eius exibat gladius ex utraque parte acutus. Hec armatura est ad percutiendũ. percutit enim carnem. quia docet illius mortificationem vñ Canti. iij. Uniuscuiusque ensis super femur suũ propter timores nocturnos. Secundo percutit mundũ quia docet illius cõtemptũ. vñ Math. x. dñs dicit. nõ veni pacem mittere sed gladiũ. Percutit tercio diabolũ. quia detegit astutias eius. vñ Job. xl. Cõscident illũ amici. divident illũ negociatores. Dicitur autem gladius spiritus. quia spiritussanctus dat ipsum. math. x. nõ. n. vos estis loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Item dicitur gladius spiritus quia spiritus ducit ipsum. vñ Greg. Nisi intus sit spiritus qui doceat lingua doctoris in vanũ laborat. psalmista. dabit voci sue vocem virtutis. Et quia veri predicatores in bello spũali singularissimum bellũ gerũt et nimiũ utile in ecclesia dei. Ideo habita armatura fideliũ in generali. de predicatorum armatura in sequenti cõsideratione singulariter est dicendum.

De armatura verorũ predicatorũ in speciali.

Circa secundã cõsideratõem huius primi libri quia vera armatura militũ christi ad extirpandũ predictos errores et ad crimina increpanda cõsistit in predicatione verbi dei. quod est quasi ignis ardens: et quasi malleus cõterens petras. Hiere. xxiij. Ideo ut predicatores euãgelici predictũ bellũ securi possint intrare cũ spe victorie obtinẽde. quattuor debent diligẽter attendere. in quibus cõsistit eorum armatura. Primũ quid est predicatio. Secũdũ qualis debet esse predicatio. Tercium cui pertinet predicatio. Quartũ qualis debet esse predicator. Ad primũ respondet Alanus quod predicatio est manifesta et publica morũ instructio et fidei et hominum informationi deserviẽs. ex rõnũ semita et auctoritatum fonte procedẽs manifesta debet esse predicatio: quia in manifesto proponẽda est. vñ christus ait math. x. quod dico vobis in aure predicate super tecta. Si etiã occulta esset predicatio, suspiciosa esset sicut latius declarabitur in tercia cõsideratione huius primi libri. immo talis predicatio videtur redolere hereticã dogmata. In conciliabulis. n. suis latẽter predicãt heretici ut facilius illos decipiant. Publica debet esse quia nõ uni sed pluribus proponẽda. si. n. tãtũ uni proponeretur nõ esset predicatio sed doctrina. Hec est. n. differentia inter predicationẽ et doctrinã. quia predicatio est illa instructio que pluribus fit et in manifesto et ad morum instructionẽ. Doctrina vero

q a pluribus vel uni sit ad scie eruditõe3. Per hoc qđ sequit instructio mor et fidei insinuat due ptes theologie. vna rõnalis q diuinor sciam psequit. alia moral q mor informatõe3 pollicet. pdicatio .n. nüc de diuis instruit. qđ significat p angelos ascedetes. nüc de hũanis qđ significat p descedetes in scala iacob Gen. xxviij. Angeli .n. ascedentes et descedetes sunt pdicatores q nüc ascedut du celestia pdicant. descedunt qñ p moralia se inferiorib' cõformant Per hoc qđ sequit hoim informatõi descentes significat că final siue vtilitas pdicatiõis. et qz rõnib' subnixa dz eẽ pdicatio et auctoritatib' roborata. psequẽter innectit ex rõnũ semita et auctoritatũ fonte pcedens.

Qualis debet eẽ predicatio

Irca scdm hui' secüde psideratõis .s. qlis dz eẽ pdicatio. Rñdet q vera euãgelica pdicatio dz qlificari trib' cõditõib' negatiuis et totidẽ affirmatiuis. Procedẽdo pmo de negatiuis dico q pdicatio euãgelica nõ dz in se hře aliq scurrilia vel puerilia vel rigmor melodias et metro rũ psonãtias q potius sunt ad aures demulcẽdas q ad aios informãdos. et io oĩ parte pterñeda. De tali pdicatõe dr a pphã. Caupones vři miscẽt aquã vino. in illa pdicatõe mixta ẽ aq vino in q puerilia et scurrilia verba et anios quodãmõ effeminãtia ponũt. Scdo pdicatio nõ dz splẽdere fabul' verborũ purpuramẽtis color. nec min' ex angib' verbis dz eẽ directa. s mediũ tenere beati. qz si nimijs eẽt colorib' picturata. videt nimio studio eẽ excogitata. et potius elaborata ad sonorem hoim q ad vtilitatẽ primor. et ita minus moneret aiõs auditor q sic pdicar pharisees cõpant q ampliabãt fimbrias. et dilerabãt filaterta sua Math. xxiij. Talis .n. pdicatio supstitiosa pot dici nõ ptẽnẽdo s sustinẽda. Vñ apls ait ad phil .j. Quacũq3 occasiõe xpc pdicat in hoc gaudeo s3 et gaudebo. Tercio nõ debet in pdicatõe euãgelica interseri falsa ad maiorẽ xpiane religionis laudẽ. qz nõ minus irascit xpc de falsa laude q de negata veritate. Tal aũt pdicatio hereticor solet eẽ q vera pponũt et psequẽter falsa pcludunt. de qbus dicit Treñ .iiij. Lamee denudauerũt mãmas lactauert catulos suos lamee virgineas hñt facies s pedes eqnos. pedes eqnei vngulas nõ findũt. s firmiter se terre infigunt. Per lameas intelligunt heretici q pponũt facies virginis s pcludũt aculeũ scorpionis Primo .n. ponunt vera. psequẽter assumũt falsa. pedes vo hñt eqnos. qz affectus mentis in dei dilectiõe et pximi nõ diuidũt s oẽs affectus terrenis delectatõibus infigunt. talis pdicatio oĩno abijciẽda est et oĩno est pniciosa.

Secũdo qualificatur pdicatio euãgelica tribus alijs cõditõibus affirmatiuis. Prima est vt initium sit ab auctoritate theologie tãq3 a suo pprio fũdamento maxime ab euangelijs psal mis pauli epistolis et libris salomonis quia in istis specialiter resultat moral instructio. Si ergo fundamentũ pdicationis quis poneret dicta phor vel pcardica pũerbia que in vsu cõi habẽtur potius talis pdicatio eẽt ridiculosa q euãgelica. nec debet pdicator petere thema cum pulpitũ ascendit a populo. sicut vidi de quodam cum talis modus magis videat ptendere ostentatõem q edificatõem. licet crederem illum ex simplicitate facere. et deinde sumpto themate si fuerit necesse de libris sacre pagine sum ende sunt auctoritates ad ppositũ vtiles. et põt inserere dicta gentilium vera. sicut et paulus in epistolis suis aliquãdo phorũ auctoritates interserit. qz tũc acciptiãtur

ab eis tanq̄ ab iniustis possessoribus. et debet cauere φ fundamentū sue pdicationis nō sit ppositio nimis obscura vel difficilis pposita. ne auditores eā fastidiant et ita minus attente audiat. Secūda cōditio affirmatiua est φ habeat in sententijs pondus vt virtute sententiarū aīos auditorū emolliat. ad lacrimas moueat. excitet mentē. pariat cōtritiōem cōpluat doctrinis. intonet minis. blandiat pmissis. et ita tota tēdat ad vtilitatē primorum. Et sunt pdicationis tres spēs. vna q̄ est verbo. de q̄ Mar. vi. Predicate euangeliū omni creature. alia scripto. vñ aplus dicit se pdicasse corinthijs. qñ eis eplas scribit Alia est in facto. vñ dicit greg. Omnis xpi actio nr̄a est instructio. Et illa est pfectissima vbi ad minus occurrūt duo s. doctrina et opus. exēplo xpi qui cepit facere et docere Act. i. hec. n. cōiter faciunt pondus pdicationis. q2 cuius vita despicit restat vt eius pdicatio contemnat. Itē cōfirmat pdicatiōem operū pfectibilitas. et exemplorum virtuositas. q2 qui fecerit et docuerit h magn9 vocabit i regno celorum Math. v. Hec est ergo lex predicatorum vt impleant qd docent. cū turpe sit doctori si culpa redarguit ipm vt catho ait. Tercia cōditio pdicationis affirmatiua est φ sit breuis. vñ ad Corinth. xiiij. dicit apls. In ecclia volo q̄nq3 verba magis loqui. i. pauca sensu meo. i. vt intelligam et ab alijs intelligar. et sic eos instruā q̄3. x. milia verborum in lingua. i. q̄3 maximā verborum copiā sine huiusmōi intellectu.

Sciendū aūt φ aplus spāliter se dicit hic velle loqui q̄nq3 verba. q2 pdicatores eccie debent annūciare q̄nq3. scz credenda. agenda. vitanda. timenda et speranda. q2 pdicatio d3 eē de his que ptinent ad fidē. et sic hr primū. et de his q̄ ptinent ad mores et sic habet alia q̄tuor. s. virtutes et vicia. penas et gloriā. Et q2 ista debent pdicari cū breuitate sermonis. Ideo dicit apls q̄nq3 verba s. pauca. Similē doctrinā tradidit pdicatoribus pr̄ nr̄ seraphicus franciscus dicens in regula. Moneo quoq3 et exhortor frēs meos vt in pdicatiōe quas faciunt sint examinata et casta eorum eloquia ad vtilitatē et edificatiōe3 ppli annūciando eis vicia et virtutes penas et gloriā cū breuitate sermonis. q2 verbū abbreuiatū fecit dn̄s sup terrā Esa. x. Sm aliā translatiōe3 exēplū huius ponitur in libro de vita et moribus aplorū vbi dicit φ sermotionatus est quidā corā alexandro et longū egit sermonē et tedio affectus alexander dixit. Non est laudabilis pdicatio que iuxta pdicantis vires asserit. sed iuxta possibilitatē audientiū cōmendabilis potius reputat. hec ibi. Ex quibus oibus clare patet qualis debet eē pdicatio euangelica.

Quod etiam nolentibus audire pdest euangelica pdicatio.

De tercio huius secūde cōsideratiōis. s. cui pdest pdicatio. Rñdet φ euāgelica pdicatio nō solū pdest volentibus audire sed etiam nolentibus. vñ dicit apls. ij. ad Thio. iiij. Predica verbū insta oportune. importune argue obsecra increpa in oī patientia et doctrina. Erit. n. tps cū sanā doctrinā nō sustinebūt. sed ad sua desideria coaceruabūt sibi magistros prurientes aurib9. et a veritate qdē auditū auertēt. ad fabulas aūt cōuertet. Quod exponēs nicolaus de lyra dicit sic. pdica verbū. s. euangelicū. insta. i. instanter facias hoc. oportune. i. illis q̄ desiderant audire. importune. i. etiā illis q̄ accipiūt gratiose. q2 aliqñ ē ibi pfect9 magn9. sicut dicit aug. de seipso audiēte pdicatiōem sci ambrosij ex curiositate motus et nō ex vtilitate. Cumq3 inte

derē ꝗplacere diceret me inuito intra uit ꝙ verū dicebat. ꝛ sic ꝯuersus ad fidem multū ꝓfecit in ecclia dei. Argue peccantes ex ignorantia. obsecra peccantes ex infirmitate vt abstineāt ꝓp reuerentiā rei sacre .s. passionis eis in baptismate cōicate. Increpa ꝟbis du tis peccātes ex certa malicia in oī pa tiētia ad repugnātes. ꝛ doctrina ad re cipientes ipos diligenter instruēdo. ꝛ subdit rō pdicte monitōis dicēs. Erit eī tps cū sanā doctrinā ñ sustinebūt. .q.d. ꝓp hoc instandū ē doctrine verita tis ꝗdiu sunt aliq volētes audire. ꝛ aū ꝙ veniat tps in quo sana doctrina nō sustinebit̄ ꝫ ꝓm sua desideria coaceruabunt sibi mgros loq̄ntes sibi ꝯformē placentia pruriētes auribus .i. deside rantes audire ab istis doctorib⁹. ꝛ a ve [illegible] .i. a doctorib⁹ veritatis au [illegible] eoꝝ doctrinā [illegible] Jo. vj. Dixerūt ali [illegible] de sermone [illegible] durus ē hic ſmo. [illegible] eū audire. ad fabulas aūt cō [illegible] .i. ad doctrinā hūanitus cōfi [illegible] veritate carentē. ex quibus clare [illegible] pdicatio est fienda ꝛ qui [illegible]

[illegible] debet eē predicator.

[illegible] quartū ꝛ vltimū h⁹ secun [illegible] cōsideratōis videndū ē qual [illegible] pdicator. Ad hoc rūdetur [illegible] pmo in generali. secūdo in [illegible] De primo dico ꝙ generaliter lo [illegible] ꝙ verus pdicator sit san [illegible] dixit deus. q̄re tu enar [illegible] meas ꝛ assumis testamē [illegible] meū p os tuū. psal. xlix. pdicatores [illegible] organū veritatis. ꝛ aliqñ sub [illegible] ſmo ꝓ culpa pdicatoris. aliqñ [illegible] culpa auditoꝝ put ait greg. moral. [illegible] Tūc [illegible] ē sermo viuus ꝛ effi [illegible] cū ē pdica[illegible] pura sciētia ꝛ vite [illegible] pfectibilitas [illegible] fuit de beato ste phano Act. vj. de [illegible] dr̄ ꝙ nō poterāt resistere sapiē ꝛ spūi q̄o loquebat̄. De q̄ hr̄ pulcp exemplū. x. li. ecclasticē histo rie. vbi dr̄ ꝙ cū sancti patres cōuenis sent ad ꝯciliū nicenū ꝛ ibidē eēnt ph̄i ꝛ dialetici. quoꝝ vnus cōflictū cū epi scopis mouebat in dialetica intātū ꝙ fiebat ingens spectaculū cōuenientib⁹ ad audiendū. nec poterat ph̄s cōcludi a quoq̄ aut constringi. tanta enim di cendi arte obiectis q̄onibus occurre bat. vt vbi maxime putaret̄ obstrict⁹ velut anguis lubric⁹ laberet̄. q̄d vidēs quidā ex cōfessoribus vir simplex ꝛ ni hil aliud sciens nisi iesum ꝛ hūc cruci fixū. poposcit se posse cū ph̄o ſmocio nari q̄d videntes illi q̄ nouerāt ei⁹ sim plicitatē noluerūt pati ne risui habere tur scā simplicitas. Ille tñ ꝓstitit mo uens sermonē ac dicens. In nōie iesu xp̄i. ph̄e audi que vera sunt. Deus vn⁹ est qui fecit oīa. ꝛ creauit virtute verbi sui. hoc verbū ꝛ sapiā quā nos dicim⁹ caro factū est ꝛ filius natus est. ꝛ p pas sionē suā nos a morte liberauit ꝛ resur rectōnis sue nobis vitā eternā ꝓmisit quē expectamus iudicē oīm. Credis ita ph̄e. At ille. velut nunq̄ villū ꝯdicē di sermonē didicisset ita obstupefact⁹ virtute verboꝝ: ac mutus ad oīa h̄ so lū potuit rñderi ita sibi videri nec ali quid posse esse magis verū. Cui senior si hec ita credis surge ꝛ sequere me. ꝛ huius fidei signaculū suscipe. Et ꝯuer sus ph̄s ad hoīes ait. Audite o viri eru diti dū verbis mecū res gestꝫ est. ver ba verbis opposui. ꝛ que dicebant̄ di cēdi arte subuerti. vbi ꝟo ꝓ verbis vir tus ꝓcessit ex ore dicentis. nec resistere verba virtuti nec aduersari hō deo po tuit. Et iō siq̄s vr̄m potuit sentire que sensi in his que dicta sunt credat xp̄m ꝛ sequat̄ hunc senē in quo locutus ē deus. ꝛ ita ph̄s xp̄ianus effectus est. ꝛ tandē. gratulat⁹ ē se eē victū. Sāctitas ergo ꝛ vite pfectibilitas magis efficiūt

in pdicatore. vt viliter pdicet q scie in
minoritas ppter qd ait dns Esa. xxxv.
Sup monte excelsum ascende tu qui
euangelizas syon. i. sup eminentia vi-
te put exponit greg. sup Ezech. omel.
x. r io dicit speculator Ezech. iij. Spe
culatore dedi te. Beatus aut hiero. in
in epl'a ad nepotianu monachu elega
ter scribit qualis debeat ee pdicator in
sermone dicens. Nolo te declamato-
re esse r rabolu garrolumq sine rone sed
mysteriu peritu r sacramentor dei tui
eruditissimu. verba voluere r celerita
te dicedi apud imperitu vulgus admi
ratioem sui facere indoctor hoim est.
Preceptor quoda meus greg. nazan-
zenus rogatus a me vt exponeret. qd
sibi vellet in luca. Sabbato d vtero p
thopon eleganter lusit. Docebo te in
quiens in eccia vbi oi pplo acclaman
te cogeris inuitus scire qd nescis. aut
si certe solus tacueris ab oibus stulti-
cie deputabis. Nihil ta facile q vilem
plebicula r indocta cotoem lingue vo-
lubilitate decipe. que quicqd no intel-
ligit miratur. hec ille. Nunc descendo
magis in spali qualis debeat ee pdica
tor verbi diuini vbi qnq sunt p ordine
declaranda. Primu qualis debeat ee
pdicator in habitu exteriori. Secudu
qualis debet ee pdicator in ouersatoe
Terciu qualis pdicator dz ee in pdica
toe. Quartu qualis in aio. Quintu q-
lis dz ee pdicator in pmio. Ad pmu
dico q pdicator verbi diuini dz ee i ha
bitu exteriori camelus. i. dz indui vesti
bus pauprimis r despectis in quo re-
luceat mudi cotemptus. Talis appa-
ruit mundo pmus pdicator pnie Jo-
hannes baptista tanq forma r exem-
plar oim pdicator qui venturi erant sic
pz Math. iij. vbi dr. Erat iohanes in-
dutus pilis camelor qd est vestimetu
vile r asperu. q magis mouet facta q
verba in moralib. r vita sca q eloquia
coposita. Attendat etia pdicator n so-
lu habitu in iohane s r victum. s. locu
stas r lactucas silvestres agrestes. qr
debita dispo pdicatoris est mortifica-
tio carnis. vt sit subdita spui. fm q pau
lus dicit. j. Cor. ix. Castigo corp meu
r in seruitute redigo ne forte cu alijs p-
dicauerim ipe reprob efficiar. Sic et
xpc incopabilis pdicator indutus fuit
pauprimis vestimetis. qr inquit ipe q
mollib vestiunt in domib regu sunt.
Math. xj. Sic beatus pr nr franciscus
pauper prriarcha voluit fres suos ap
parere mudo dicens. r fres oes vesti-
mentis vilibus induant vt possint ea
repeciare de saccis r alijs pecijs cu be
nedictoe dei. Tales. n. pecie r repecia-
toes velut margarite fulget in habitu
fratru minor ostendentes mudi cotem
ptu in q odemnat pdicatores q curio-
se mollibus vestiunt spaliter minores.

De secundo. s. qualis debeat ee pdi-
cator in ouersatoe. Rndeo q pdicator
euangelicus in sui couersatione dz esse
agnus vt possit d eo dici. Ecce agnus
dei tollens sibi a pcto. r primo a scan
dalo. Studeat amare r amari blandum
se r affabile exhibere cu omi castitate.
nec sp sit inter turbas: s aliqn recedat
ab eis r vadat in desertu locu exeplo
xpi Math. xiiij. vbi dr q cum audisset
iesus morte. s. iohanis pp doctrina ve
ritatis secessit inde in desertu locu. se-
cessit no timens morte. sed odit q ali
qn cedendu sit malicie huane. r vt da
ret exemplu pdicatorib verbi diuini.
aliqn recededi a turbis r redire ad lo-
cu solitariu pp duo. pmo ad recolligendu
prios defectus qui ztrahunt in couersa
toe cu hoibus. scdo ad vacandu oroni
vt ibi pdicator hauriat qd postea po-
pulis effundat. Dz etia i sua ouersatoe
fugere ppli applausu sic legim de xpo
Mar. j. q cu multa demoia eijceret r de
monia clamaret rc. no sinebat ea loq.

Sequit̃ ꝛ diluculo valde surgẽs egres sus abijt in desertũ locu3. in hoc dans exemplũ vt ꝑdicatoꝛ mirabiliũ diuinorũ operatoꝛ. debeat fugere mũdi applausum. veruntñ qꝛ nõ d3 dimittere salutez aiarũ sequit̃ eamus in ꝓximos vicos ꝛ ciuitates. Circa terciũ. s. qualis d3 eẽ ꝑdicatoꝛ euangelicus in ꝑdicatiõe. dico q̃ debet eẽ martha ꝛ ignis. martha in sollicitudine. qꝛ ꝑdicatoꝛ verbi diuini retardans opus ꝑdicatiõis pro amicis carnalibus vel terrenis negocijs ineptus est regno dei. Et ponitur exemplũ de arante ꝛ retro aspiciente. Luc. viij. Nemo mittẽs manũ ad aratrũ ꝛ aspiciens retro aptus ẽ regno dei Secũdo d3 eẽ ignis in feruoꝛe vt possit inflãmare corda audientiũ. exẽplo helye de quo dĩ Ecci. xlviij. Surrexit helyas q̃i ignis ꝛ verbũ eius q̃i facula ardebat. qꝛ vt dicit Bern. q̃ ardet incẽdit. De quarto. s. qualis eẽ debeat ꝑdicatoꝛ in aio. Rñdeo q̃ ꝑdicatoꝛ euãgelicus d3 eẽ aio leo. qꝛ nõ d3 aduersitate terreri. cogitãs q̃ est missus sicut agnus inter lupos. Math. x. nec deb3 turbari si nõ habeat tp̃s ꝑcogitãdi q̃d rñdeat ꝑsecutoꝛib⁹ duplici de cã. Primo. qꝛ in tali casu sufficit fidẽ ꝯstanter cõfiteri corã ꝑsecutoꝛib⁹ qđ põt facere quilibet xp̃ianus quãtũcũq3 simplex. Secundo qꝛ hoibus de deo cõfidentibus sp̃usſcũs nõ deficit in necessitate: dicente saluatore Math. x. Cũ autem tradẽt vos nolite cogitare quõ aut q̃d loquamini. Dabit̃. n. vobis in illa hora q̃d loquamini. Et p3 ex ꝑdictis q̃ ñ loquit̃ hic xp̃c de verbo ꝑdicatõis sed cũ fuerint traditi ante iudices. qꝛ ꝑdicatoꝛ verbi diuini ꝑcogitare d3 quõ debeat verbũ diuinũ ꝑdicare sine ꝓponere. fin q̃ dr̃ puer. xvj. hois ẽ aim ꝑparare ꝛ dei gubernare linguã. aliter temptaret deũ si negligenter de hoc cogitet cũ tñ hẽat tp̃s opoꝛtunũ. Sit ḡ animo leo ipterrit⁹ ꝛ nõ turbet⁹ ponẽs añ oculos suos cũ pctã publica habuerit rephendere illud verbũ Iohis baptiste Mar. vj. Nõ licet tibi hẽre vxorẽ fratris tui. ꝛ verbũ petri ad principes sacerdotũ. Act. v. Obedire opz deo magis q̃ hoibus. ꝛ verbũ dei ad hieremiã Hiere. j. Accinge lumbos tuos ꝛ surgere: ꝛ loquere ad eos oĩa q̃ ego ꝑcipio tibi ne foꝛmides a facie eoꝝ. ego q̃ppe dedi te hodie in ciuitatẽ munitã ꝛ in colũnã ferreã ꝛ in murũ ferreũ sup oẽm terrã regibus iuda ꝛ principibus eius ꝛ sacerdotib⁹ ei⁹ ꝛ oĩ pplo terre ꝛ bellabũt aduersum te ꝛ nõ ꝑualebũt. q̃a ego tecũ sum ait dñs vt liberẽ te. Circa quartũ. s. qual' debeat eẽ ꝑdicatoꝛ in ꝑmio. vtrũ debeat attẽdere ꝓ ꝑmio sui laboꝛis tpale emolimẽtũ. Rñ. q̃ verus ꝑdicatoꝛ euãgelic⁹ ñ d3 attẽdere aliq̃d aliud nisi gloriã dei ꝛ salutẽ aiaꝝ. Sũt eñ q̃dã q̃ finẽ sue ꝑdicatiõis cõstituũt mercedẽ trenã. hoꝝ aũt ꝑdicatio sumptuosa ẽ. ꝛ tales potꝰ mercẽnarij q̃ ꝑdicatoꝛes sunt. Sicut accidit istis tp̃ibus q̃ñ sic ꝯducũt̃ ꝑdicatoꝛes ꝓ pecunia q̃rũdã bullarũ colligẽda. ac si eẽnt operarij q̃ ad vineas excolẽdas ꝯducũt̃ in platea vt ꝓ q̃libet bulla quã dederit recipiãt tm̃. vt ex hac auaricia dissolute sunt multe religiones in isto regno ꝑdicatio tñ illoꝝ suscipiẽda ẽ ꝛ audiẽda. vñ dñs de silibus ꝑdicatoꝛib⁹ dicit math. xxiij. Que dicũt facite q̃ aũt faciunt nolite facẽ dicũt. n. ꝛ nõ faci. S3 ð q̃ d3 viuẽ ꝑdicatoꝛ euãgelic⁹. Rñ. q̃ ꝑdicatoꝛes sumptus debent hr̃e a pplo cui ꝑdicant. sicut oñdit aplˢ j. Coꝛ. ix dupl'r. Primo auctẽ vsus publici ꝛ rõnabilis. Scđo auctẽ diuie legis. Primũ oñdit sic dicẽs. Quis militat suis stipendijs vnq̃. q. d. nullus. imo milites sumũt stipendia a pplo terre quaz defendũt. Idẽ oñdit ð agricolis ꝛ gregũ pastoꝛib⁹. De agricol' dicit. Quis

plantat vineā ꝛ de fructu eius nō edit. De gregū pastoribus dicit. Quis pascit gregē ꝛ de lacte gregis nō manducat. Apli vo fuerūt milites ꝯ hereticos insurgentes ꝛ in vinea dñi cultores et gregis dñi pastores ꝓpterea a pplo eis sumptus dabant. Secundū ꝓbat sic dicens. Nūquid ſm hoiem dico .i. ex auctē cōsuetudis hūane tm̄ .s. ꝙ ꝑdicatores sumptus hr̄e debeant a pplo .q. .d. imo cū hoc auctoritate legis diuine Scriptū ē .n. Deutro .xxv. Nō alligabis os bouis triturāti .i. ꝑdicatori laboranti in area dñi. Cōfirmāt ꝑdicta ex ꝑcepto xp̄i qd̄ dedit aplis qñ misit eos ad ꝑdicandū verbū dei Math .x. dicēs Gratis accepistis .s. grām vobis collatam siue sit gr̄a gratū faciens siue gr̄a gratis data. gratis date eodē mō sicut accepistis p spūalibus eius actibus vt ꝓ administratōe sacroꝝ ꝛ ꝑdicatōne ꝛ similibus nō dꝫ quicq̄ꝫ postulādo recipi: quasi ꝑciū. ꝛ sic tollit cupiditas ꝑdicatoꝝ male accipiendo. Tollit etiāꝫ xp̄c cupiditatē ꝑdicatoꝝ in male possidendo ibidē dicēs. Nolite possidere aurū neqꝫ argentū neqꝫ pecuniā in zonis neqꝫ perā neqꝫ duas tunicas .i. vestes supfluas. neqꝫ calciamēta .s. integra. quia apli vtebāt sandaliis. vt hr̄ Math .vi. ꝑ que oīa dat intelligere ꝙ ꝑdicator euangelicus dꝫ eē absolutus a sollicitudine mundiali vel tpali. qꝛ tpalia in sui acquisitōe molestāt. ꝛ adhuc plus in sui possessione. qꝛ sunt iam q̄si membra incorpata ipi habenti. ꝛ iō magis trahunt hoīs aīm ad deordinatā dilectōem sui. ꝛ qꝛ hoc suffocat verbū dei. iō nō dꝫ eē in ꝑdicatoribus euangelii. Sꝫ attēdēdū ꝙ xp̄c negauit ꝑdicatoribus euntibus ꝑ viā virgā. Math .x. et cōcessit eis Math .vi. que videt̄ ꝯria. Dicēdū ꝙ virga hic ꝛ ibi accipit equiuoce. qꝛ Math .x. virga accipit metaphorice. vñ sensus est neqꝫ virgā .i. nō innitamini subsidio tēpali. sicut corpus innitit baculo sustētanti. In Marco accipit virga ad lr̄aꝫ cū dr̄ ꝙ nō portarent i via nisi virgā tm̄. qꝛ doctores hebreoꝝ in signū doctrine portabant virgā in manu. qꝛ consuetū erat apud iudeos ꝓuideri eis de victu a pplo quos docebant. iō xp̄c voluit ꝙ hoc sufficeret aplis ꝓ sua ꝓuisione. ꝑ hoc .n. ostēdebat ꝙ ppl's cui ꝑdicabant dꝫ eis ꝓuidere. ꝛ iō sequit dignus est operarius cibo suo. qꝛ de iure naturali ꝛ diuino ꝛ hūano illi qui seruiunt cōitati in spiritualibus ꝛ in diuino cultu ꝛ vera doctrina debent a cōitate de tpalibus ꝓuideri. dignus est ꝫ operarius .i. ꝑdicator q̄ operat opus dei ad vtilitatē ppli cibo suo .i. victu ꝯuenienti. ꝑ qd̄ etiā intelligit vestimētū ꝛ domiciliū sine q̄bus nō viuit decenter genus hūanū. Et iō dicit aplus .i. Coꝛ .ix. ꝙ dñs ordinauit his qui euangeliū annūciant de euangelio viuere. vbi dicit glo. ꝑdicatoribus ordinauit viuere de euāgelio vt expeditiores sint ad ꝑdicandū verbuꝫ dei. quā licētiā dedit eis dñs qñ misit eos ad ꝑdicandum dicēs. Ecce ego mitto vos ꝛc̄. ꝛ paulopost. In quācunqꝫ domū intraueritis in eadē manete edentes ꝛ bibētes que apud illos sunt. dignus est eñ operarius mercede sua. hec ibi. Verus ꝑdicator euangelicus ꝓ ꝑmio dꝫ expectare vitā eternā. sicut eis ꝓmittit a sapiētia infinita Eccl .xxiiii. Qui elucidant me vitā eternā hēbunt. Veri ꝑdicatores sunt diuine sapientie ꝓ salute hoīm elucidatores. Dꝫ etiaꝫ verus ꝑdicator ex hoc officio vltra ꝑmiū eēntiale qd̄ metaphorice dicitur corona expectare ꝑmiū accidētale. nō qd̄libet sed illud qd̄ correspondet sine debet opi excellēti ꝛ priuilegiato. sꝫ martirio virginitati ꝑdicationi. Et sic triplex distiguit aureola ſm ꝙ tres sūt hostes quos ꝑ pugnā vincimus q̄ sunt

caro mundus & demonia. Martires eni vincut mundu. & ita debet eis prima aureola: qz vicut hostes inferetes passiones ad extra. Virgines vincut carnē. & sic eis debet secūda aureola. qa superant passiones innatas. & sicut ē ista excellētior victoria sic & excellētior aureola. Predicatores vincunt diabolū & sic debet eis tercia aureola q pro tanto ē excellētissima. qz crudeliorē & fortiorē vincunt inimicū expellētes non solū de se sed etiā de cordib⁹ audiētiū nec etiā dicēdū ē vt dicūt qdā q aureola pdicator debet plat̄is solūmō qb⁹ cōpetit ex officio pdicare & docere. Sz quibuscūqz q licite exercēt actū istum Prelatis aūt nō debet aureola hec q̄s uis habeāt officiū pdicādi nisi actu pdicēt. qz aureola nō debet auditui sed actui pugne fm illud apli. ij. Thi. ij. Nō coronabit nisi q legitie certauerit Pz igit ex pdictis qd est pdicatio. q̄lis dz eē & cui prodest ac qualis dz esse pdicator euangelicus. in qbus cōsistit armatura spūalis viri pdicatoris cū q bus ad pugnā pōt exire impauid⁹ contra hostes annūciādo pplo dei scelera eoꝝ & domui iacob peccata eoꝝ.

De nobilitate et excellentia fidei catholice.

Irca terciā & vltimā cōsideratōem h⁹ primi libri que ē de excellentia & nobilitate fidei catholice in pticulari. in qua velut in speculo mūdissimo milites xpi se ituētes optime & delectabiliter armari poterunt. Sex sunt articuli p ordinē declarādi. Primus ē q iesus xpc est fili⁹ dei viui. Secūdus q fides xpi est lege moysi antiquior. Tercius est q fides xpi ē lege moysi stabilior. Quartus ē q fides xpi ē lege moysi nobilior. Quintus ē q fides xpi ē lege moysi vtilior. Sextus ē q lex moysi iaz nō est lex s cessauit eē lex. Primus articulus ē totius religionis xpiane fundamentū. & iō eū voco turrim omenagij nři fortalitij. Reliqui qnqz articuli sunt ad ei⁹ ornatū. Hunc ergo cū sit principalior inimici tā iudeoꝝ q̄s saraceoꝝ timētes p eū deuici. vt eū destruāt corde & ope sapiētes vtroꝝqz ad hoc applicant totū suū studiū. Verūtn lapides & sagitte suoꝝ argumētoꝝ ad eius propriā lucē amouēdā nō ascēdūt adhuc tam alte quantū nebula celo loco vbi ē substātia solis existe altiore in mille & pluribus gradibus q̄s ascendit nebula in aere. Vñ quantū pōt ignis vnius crucibili puissimi cōtra aurū qd iam fuit multotiēs appuratū trāseundo p magnos ignes fornacis. tm pñt oīa argumenta nō solū accepta ex oibus scientijs hūanitus acqsitis adinuētis. s etiā accipiendo dicta sacre scripture sicut sepe faciūt iudei saraceni & heretici cogitando ex eadē posse iuuari ɔtra eandē. & iam sunt vltra mille. cccc. lx. anni q multi posuerūt omēs vires suas ad destruendā hanc altissimā turrim siue hanc veritatē. s. q iesus xpc est fili⁹ dei viui certissime firmi⁹ fundata q̄s celuz & terra & pciosior q̄s aurū in pluribus fornacibus depuratū qd euidētissime declarat testimonio q̄tuor examinum publicoꝝ super eo factoꝝ.

Primum examen.

Rimuz examen fuit factū p iudeos quousqz occiderunt xpm iesum. ex quo dederūt cām q p dicta veritas eēt magis fortificata. Est ergo hec veritas q Iesus xpc fili⁹ marie est verus deus & verus hō. ver⁹ hō qz verus fili⁹ marie. verus deus qz verus filius dei. verus dico non p grām vel pverbū sed suā naturā. quia sua natura essentia. substantia. & vita est ipsamet. natura eēntia. substātia. & vita dei sicut quia est ex eadē natura qua nis

ria dicit verus filius marie. hec veri-
tas fuit totiens disputata z examiata.
φ securissime dico pciosiorē z purio-
rē eē ꝙ aurū. quod p plures magnos
ignis fornaces transiuit. Et fuit pmuz
examen psonale inter ipm z sapiētes
legis iudeoꝝ vltimis tribus annis vi-
te sue. quos expendit pdicando publi
ce nō solū in sinagogis iudeoꝝ in hie-
rusalē z aliis ciuitatibus locis z castel
lis sed etiā in campis z etiā ō mari cō
pximente eū multitudine gentiū i ter-
ra vt accederet ad eū z hoc rōnabiliter
faciebant. s. volentes ad eū accedere.
ex quo quotiēscūq aliquis accedebat
z tangebat vestimenta sua statim san⁹
erat quacunq infirmitate detineretur
Disputādo etiā cū sapientioribꝰ quoꝝ
studiū erat postꝙ viderūt tantā multi
tudinē gentiū sequi pdicatiōes eiusdē
obseruare si possent eū cape in aliquo
verbo maledicto. z vltra hoc in specia
li studiū eoꝝ erat obscurescere pdictā
veritatē in cuius confessione est salus
oim hoim. s. φ eēt filius dei viui. Vn̄
ꝯ ipm arguebant sicut hoies parui in
tellectus attēdentes ad quatuor regu
las p quas regunt hoies fructus terre
elementa z celi dicēdo sibi. Ex quo hō
erat. quō se faciebat deū i quo blasphe
mabant ꝯ totā ptātē dei. q̄ cū possit oia
facere. φ nō possit facere φ ipe sit hō.
ex quo esse hoiem est vna de excellēti-
oribus rebus p deū factis. Vn̄ qꝛ pri-
mo est credere factū ꝙ modū eius in-
telligere. xpc rn̄dit eis verū eē qd ipse
dicebat allegando q̄tuor testimonia q̄-
rū neutrū iudei potuerūt negare. s. te-
stimoniū dei pris qd dedit de suo filio
Testimoniū Ioh. baptiste testimoniū
operū suoꝝ q̄ faciebat. z testionīū qd i
multis suis passibus dabat de eo scri-
ptura vera z reputata p iudeos vera z
autentica dicendo eis φ moyses eēt ac
cusator eoꝝ. qꝛ si credidissent suis lrīs

crederent ei ex q̄ ille dabāt testimoniū
de illo. z postꝙ totiens viderūt se cōfu
sos in publico ante pplm. cuius lau-
dē z honorē plusꝙ dei desiderabant.
nō potentes rn̄dere replicato. φ si so-
lūmō erat filius dauid quō dauid vo-
cauit eū dn̄m suū: Math. xxii. Ab illa
die nūꝙ amplius fuerūt ausi interro-
gare eū. sed vt liberarēt se a sua doctri-
na. studiose ordinauerūt mortē suam:
sicut p examinatōe vltime sue doctrie
dicendo. φ si erat filius dei ipe libera-
ret eū de manibꝰ eoꝝ. z sic dicebant qn̄
erat in cruce. descende z credimus tibi
Math. xxvii. z Mar. xv. cū tn̄ ei leui⁹
esset descendere ō cruce ꝙ resurgere ō
sepulchro post mortē. Et pbauerūt eo
rū posse nihil valere. si iam ei non pla
cuisset qn̄ eū apphēderūt. qꝛ nō posue
rūt in eū manus nisi qn̄ ipe voluit. in-
terrogati. n. p eū quē quererēt z ipi rn̄-
dentes φ iesum nazarenū. qn̄ dixit ego
sum abierūt retrorsum z ceciderūt i ter
ra. Ioh. xviii. stupefacti siue attoniti.
Et p secunda vice dedit eis licentiā φ
ipm solū capent. z nō aliquē suoꝝ di-
scipuloꝝ. volendo in hoc implere qd
ipi nolebant attendere. s. φ ipe erat in
lege sua in pphetis z psal. de eo scrptū.
φ oportebat eū pmo pati mortē igno-
miniosam z postea intrare in gliaz suā
quā mortē ipe recepit cū multa hūili-
tate z obedientia. sciens φ ei fuerit per
deū prem suū mandatū. Vn̄ ad iplen
dū mandatū dei pris sui cōfessus ē li-
bere in iudicio illud in quo ipi intēde
bant cōdēnare eū. s. φ erat filius dei vi
ui z rex iudeoꝝ. quas duas cōfessiōes
fecit interrogatus qn̄ eis defecerunt z
erant iudicata vana allegata ꝯ eū testi
monia. Prima cōfessio sua erat per iu
deos reputata blasphemia. z secunda
per gentiles erat reputata iniuria cesa
ris. qꝛ exn̄te eius lege nullus debebat
dici rex sine suo mandato. Vn̄ primā

suã cõfessionẽ fecit in cõsilio iudeorũ. ut nõ intelligerent q p mortẽ suã perit doctrina sua audierũt ab eo. Amodo videbitis filiũ hois venientẽ in nubib⁹ celi Math. xxvij. z Mar. xiiij. qui fuerunt z sunt sui pdicatores. pp qd ipsi bene senserũt q ad obscurandũ z ad annihilandũ doctrinã xpi ihu parũ pderat eis occidere mgrm. pluribꝰ q p eũ cõuersis ad suã doctrinã p pdicatõez suoꝝ discipuloꝝ. z sic nõ potuerunt extinguere lucẽ d qua loquimur scꝫ q iesus filius marie est verus fil⁹ dei. Item cõfessus ẽ libere in iudicio pilati locũ cesaris tenentis secundã veritatẽ. s. q erat rex iudeoꝝ cuius cõfessione audita pilatus rñdit q nõ inueniebat in eo cãm mortis. Certissime sciẽs q p inuidiã pcurabãt mortẽ suã z quod cõfessus est se esse regẽ q declarauit regnũ suũ nõ esse d hoc mũdo. Et sic añ q daret sniam cõtra eũ cõfitendo eũ eẽ iustũ z innocentẽ. Judei q tñ desiderabant mortẽ suã publice se obligauerunt q peccatũ mortis sue eẽt sup eos z sup filios suos dicẽtes. Sanguis ei⁹ sup nos z sup filios nr̃os Math. xxvij hac obligatione z pctõ exñte cã qdiu mundus durauerit exñtibus in eo iudeis z filijs eoꝝ ira dei sp erit sup eos. qui manifestissime vidẽt q ad annullandam doctrinaꝫ iesu xpi nihil pfuit mors p eos pcurata: qñ in pũcto quo dedit aiam suã in manib⁹ patris audierũt dici a centurione q executõem faciebat p pilato q ille hõ crucifixus vere erat filius dei. vñ examẽ mortis sue fortificauit plus doctrinã suã q gentiles qui eũ crucifixerũt cõfessi sunt euꝫ esse verũ filium dei.

Secundum examen.

Non minus cõfirmata fuit pdicta veritas in secundo examine post mortẽ suam qñ iudei vidẽtes q xpiani sic cõuersi de iudeis sicut de gẽtibus attendebãt. plus ad doctrinã iesu q moysi cõiuncti in multis cõsilijs z habitis plurimis cõsilijs nunq potuerũt tantũ facere q apli nõ pdicarent in eius noie. a quibus audierũt q magis cõueniens erat obedire deo q eis mandauit pdicare q hoibus mandantibus cõtrium Act. v. z qño sub celo nõ esset datuꝫ aliud nomen in quo opteret hoies saluos fieri. nisi in noie iesu xpi. qd ipsi nõ possent nõ manifestare veritatẽ quã viderant z audierãt Act. v. z sic deuicti rõnibus aploꝝ qs pmo cognouerant hoies ideotas z laicos. Postq pbauerũt q non pficiebant in suis publicis mandatis. ordinauerũt vnã subtilẽ incooptãqꝫ telã q videbaẽ satis rõnabilis. qñ multi de suis maioribus receperũt ficte baptismuꝫ. moti ex hoc fine q xpiani intelligerẽt q ipsi habebant bonũ zelũ z affectõem ad fidẽ xpi iesu. Hos vocat scriptura pseudo aplos siue deceptõis aplos. q de subtus siue p minerã factaꝫ in muro intrauerũt in eccia ad pscrutãdam libertatẽ xpianoꝝ p doctrinã iesu xpi. liberatorũ de seruitute legis moysi cuius iugũ ferre nõ potuerũt nec ipsi nec pr̃es eoꝝ. Isti ergo ficti apli cuꝫ essent magis phi. magis rhetorici. magis litti in lege. z vltra sicut in consuetudine phariseoꝝ magnã sanctitatẽ fingentes facta sua diligentia cũ maiori astutia qua potuerunt vidẽtes q nõ curabãt xpiani de rõnibus suis quibus arguebant per phiam esse impossibile. q infinitũ z finitũ tempale z eternũ. causa z effectus dominus z seru⁹ essent vna res. z sic q deus z homo non poterat eẽ vna psona fili⁹ marie. plus credẽtes verba xpi q oia sua argumẽta. vñ sunt

alia astutia magis pfunda qn videndo q ex quo nō poterāt facere q xpiani ñ obseruarēt legē grē q est euangelij lex. dicendo q lex data p Moysen eq erat lex dei multū laborauerūt vt seruaren tur ambe piunctim siue in simul z ali q tēpe tm̄ pualuerūt q multi etiam de maiorib9 xpianis et rectorib9 aliorū in parte eis psentiebant nō comedendo cibos qui p moysen defendebant. z sic erant dantes exemplū gentib9 puersis similia facere sicut si illud p eox salu te eēt necessariū. Sz facta declaratiōe q seruatio vni9 legis pdicit obseruatōi alteri9. z q lex data p moysen q erat f nus dei nō pōt pparī legi date p dñm suū. sed q ē ei subiecta. z cuz lex moysi esset figura fm q cū dei adiutorio de clarabit in alio passu. q habita verita te figurata p eam debebat cessare figu ra. psecutio iudeox nō potuit pualere qn solūmō cū hac veritate q fili9 ma rie est verus fili9 dei cessauerūt oīa psi lia minatōnes incoopte phibitōnes z disputatōnes quib9 vsi sunt iudei pro pter multa dāna. pterea ex toto cōfu si videntes q cū rōne nō poterāt pua lere. vsi fuerāt vi sicut vtit tyrānus. qn aliqs dat ei bonū psiliū q vt nō audi at eū. licentiat eū de domo sua vel ex pellit eū p vim. Sic fecerūt iudei cum aplis. q nolētes eos audire in synago gis suis licentiauerūt eos extra terraz suā. Et sic pz veritas examinata q pt9 q xpc ascendit ad celos iudei insurre xerūt cōtra suos discipulos quos non potentes pvincere verbis. nō dimittē tes eos pdicare in suis synagogis pro pter hoc eo doctrina semper magis ac magis crescēs pdicata fuit gentilibus.

Tercium examen.

Nccessit huic examini aliud fortius examē. z multo maiori tempe agentibus cōtra discipu los xpi iesu. quorū cum iudeis vna so la erat pncipalis differētia. s. q messias promissus eis in lege z prophetis iā venerat. sed qz interfecerant eū maio res eorū videndo se dānatos si confite rent q ipe esset suus messias. suus rex suus dñs. restiterunt quātū potuerūt. faciendo illud qd erat peius p eis. no lendo audire eos q de hoc loquebant sic q sua ppria voluntate manserūt sp in cecitate. pter qd cū cecus nō sit di gnus magno regimine expulsi d ciui tate ierl'm. pdiderūt dñiū qd primo ha bebant. vbicunqz sint sp subiecti existē tes eis qui tenent dominiū temporale. z sic erunt qdiu mūdus durauerit in h cōtra totā voluntatē suā. verificato ver bo quā vt occiderēt xpm dixerūt ante pilatū. q nō haberēt aliū regē nisi cesa rē imperatorē p tpe regnantē. z cogitan tes q nō audiēdo discipulos iesu xpi cessaret lux veritatis. cōtra quā vt non intrarent in eorū domibus clauserunt ianuas p ipsomet facto dederunt occa sionē vt amplius predicta veritas splē deret. quia ipsi habitando in toto mū do dispsi inter gentiles. isti audiētes q erant inter iudeos z apostolos questio nes. voluerunt scire causaz suarū que stionū. z sic audierunt doctrinā hiesu xpi quā non audierant si apostoli vo luerāt pdicare in templo suorū deorū. fm q in quacunqz domo ciuitate. pro uincia vel regno nolunt audire alium esse dñm suū nisi illum quem pro tali ipi hñt. Iste fuit finis psecutōis iudeo rū q veritas p ipos cōtēpta. fuit forti ficata z exaltata in multomaiori gradu qn multomaior ppl's gentiliū q esset iudeorū eā receperunt de q facto ma iores eorū. s. imperator z illi q erant d se natu romano displicuerūt vidētes q illi qui efficiebant xpiani nō curabāt de sua ordinatōe. s. q null9 deberet esse recept9 p deo sine suo examie z māda to exq erāt gubnatores toti9 mūdi. Na

nifestat sup hec passu vnū secretū ꝛ ve
ritas facti qđ homo intelligens q̄ scit
romanoꝝ historias. ꝛ qualiter incepit
multoꝝ deoꝝ adoratio ꝑ seipm potest
cognoscere ꝛ hoc est secretū ꝙ nō erat
difficile posse habere ꝯsensuꝫ a senatu
romano vt ihs xpc reciperet in deum
ſm ꝙ erāt illi multi q̄s ipi adorabāt exq̄
multo maiores excellētie fuerūt in eo
q̄ in quocūqꝫ aliorū. Sed gentiles re-
gebant illis tēpibus q̄tum spectat ad
adorationē suorū deorū duplici sentē-
tia suorū sapientū. Prima ꝙ null⁹ de⁹
deberet eē refutat⁹. Scđa ꝙ ſm quod
ille deus vellet deberet esse adoratus ꝛ
honorat⁹. ꝛ cum esset doctrina ihu xpi
ꝙ erat vn⁹ solus de⁹ ꝛ ꝙ illum solū de-
bebant adorare ꝛ ei soli seruire. viden-
tes ꝙ in hoc facerēt ꝯtra id qđ tota vi-
ta sua ipi ꝛ sui ācessores habuerūt ꝓ
fide. qꝛ adorando ihm xpm annullabat
seruitiū oim deorū suorū. fecerūt ordi
natōnes ꝛ mandata ꝙ oms qui adora
rent ihm xpm. exq̄ reprobabāt religio
nē deoꝝ suoꝝ ipo facto bōa deoꝝ eēnt
ꝯfiscata. ꝛ ipsi occiderēt crudeliorib⁹ ꝛ
fortioribus que possent excogitari tor
mentis. quas ordinatōes ꝛ leges fece-
rant ꝑ vim ꝛ nō spontanee. qꝛ quanto
plures occidebant xpianos tanto am-
plius amittebant suū dominiū. soluē-
tibus xpianis integre omnia tributa ꝛ
onera eis imposita ad hoc expresse se
scientes obligatos ſm doctrinā sancti
pauli. faciēdo etiā in reb⁹ eis mandatꝫ
fidele seruitiū. Itēꝫ gentiles qꝛ sic pl⁹
rum deoꝝ. multo amplius voluerant
ꝙ deuici ꝑ disputatōes cōformauerāt
se eis adorando quos ipsi ꝓ dijs ado-
rabant. Sꝫ quasi pro vltimo remedio
fecerūt leges mortis videndo manife-
ste ꝙ sui sapientes phi. nec ꝓlati tēplo-
rū deorū suoꝝ ꝛ ydolorū nō poterāt re
sistere nec ꝯtradicere rōnibus ꝛ aucto

ritatib⁹ ꝑdicatis ꝑ discipulos ihu xpi
quib⁹ cū dedit mandatū ꝑdicādi doct-
nam suā ꝓ singulari ꝯsolatōe dixit eis
ꝙ mittebat eos sicut agnos int̄ lupos.
ꝛ cū isti nō essent nisi. xij. ꝛ septuagita-
duo ꝛ sic paucissimi. Et illi quib⁹ eos
mittebat erāt iudei atqꝫ gētiles tal̄r ꝙ
sine ꝯpatōne alicui⁹ ꝯpori ſm modū
loquēdi erāt infiniti lupi. cū tñ vn⁹ lu-
pus sit sufficiēs ꝯtra magnā agnorum
multitudinē. Hec fuit veritas maximi
miraculi ꝙ pauci agni victoriā habue
rūt de infinitis lupis. qñ tot⁹ mūd⁹ fir-
missime credidit verū esse qđ ꝓ habe-
bat pro incredibili ꝛ ſm suos sapiētes
phos pro impossibili. ꝙ iesus xpc hō
q̄ fuit mortalis ꝛ mortuus resurrexit ꝑ
se viu⁹ et ꝙ in fine mūdi hꝫ resuscitare
oms mortuos. ꝛ ꝙ nō min⁹ est admira
bile ꝙ ista duo incredibilia fuerūt a to
to mundo credita firmiter ꝑ doctrinaꝫ
duodecim hominū scꝫ apostoloꝝ hie-
su xpi quorum multi fuerūt ydeote et
piscatores. ꝛ sic crediderant sine donis
tempalib⁹ qꝛ erant pauperrimi. credi-
derūt sine aliqua deceptōne. qꝛ ꝑdica-
bant in publico. crediderunt sine aliq̄
vi. quia nō legit̄ de aliqua guerra per
eos facta vel ꝓcurata ꝛ ꝙ plus est absꝫ
qꝫ positōne timoris alicui⁹ guerre sup
hoc factis principibus xpianis seruā-
do doctrinā iesu xpi suā legē esse liber
tatis qui voluerit credere euāgelio sal
uabit qui vo non ꝯdemnabit Marci
xvj. ꝛ sic durante vita aplorum in to-
to mundo splenduit ꝛ fructificauit do
ctrina hiesu xpi. Et fuit hoc admirabi-
le. ꝙ nō obstantibus omnib⁹ ꝑsecuto-
ribus. vt ꝯmuniter oms ipsi receperūt
martyriū ꝯpletis dieb⁹ senectutis eorū
In quoꝝ tpe ꝛ ducent̄ seqntib⁹ annis
paucos dicā. si dico centū mille xpia-
nos ꝓ ꝯfessiōe veritat̄ quā tractam⁹ scilꝫ
ihm xpm filiū marie eē verū deū volū
tarie ipimet se offerēdo cū magnis tor

mentis fuerũt mortui. Etiã dicã pau-
cũ si dico vnũ milionẽ gentiliũ viden
do firmitatẽ martyꝝ in dicto tẽpe rece
pisse baptismũ ⁊ cõbustis suis ydolis
factos eẽ veros xp̃ianos ꝙ nõ solũ ac-
cidit rome in grecia in ytalia in ꝑtibus
occidentis ꝫ etiã in toto mũdo impato-
rib' illi' tpis exñtib' dñis toti' mũdi. ⁊
si in aliq̃bus regionib' erãt diuersa do-
minia ipimet ꝑncipes faciebãt ꝯ xp̃ia
nos siles ꝑsecutõnes. Spãliter de ħ
sunt manifeste historie actorib' earum
mortuis. iam sũt elapsi mille anni ꝙ ď
arabia ⁊ de ꝑsia q̃ sũt prima dñia habi
ta ꝑ sectatores leg(machometi fueẽt q̃s
plurimi gloriosi martyres sc̃ti quoꝝ se
stiuitates vbicũq3 sunt xp̃iani celebrat
ecc̃lia. vñ multi principũ ⁊ spãliter im
peratoꝝ multi videntes ꝙ nõ diminue-
bant ꝑdictã sc̃tãm veritatem. ꝫ ꝙ ꝑ sua
tormẽta eã fortificabãt multiplicat(cõ
fitentib' tandem cessauerũt aliq̃ tpe ex
ecutare suas ordinationes crudeles et
mandata in xp̃ianis. Ista tercia ꝑsecu
tio tyrãnoꝝ fuit maximũ examen veri
tatis quã ego ꝑdico ⁊ oms sui fideles.
sc3 ihm filiũ marie eẽ verũ filium dei.
Istud terciũ examẽ in tanta ꝯfirmatõ
ne ꝑfuit huic veritati ꝙ destruct(tem-
plis ydoloꝝ fuerũt in toto mũdo edifi
cate solẽnes ecc̃ie. In quib' cum ma-
gnis laudib' ymnis ⁊ singularib' can-
tibus septẽ horis diei publice confitet
ꝑdicta veritas. Cantorib' assignato sa
lario de publico sufficienti et multum
honorabili spãliter in ecc̃ijs cathedra
libus ⁊ sic patet terciũ examen. in q̃ ex
plicat̃ vnũ secretum ꝙ oms principes
mũdi nõ potuerũt extinguere lucẽ pre
dicte veritatis data ꝑ eos mortẽ pluri-
bus q̃s centu3 mille martyrib' ⁊ ꝙ illo
tempe fuerũt cõuersi ad fidem plures
q̃s vn' milio gentiliũ.

Quartum examen.

Um xp̃iani iam fuissent in pa-
ce ⁊ tranquillitate ast fidẽ cõuersi
⁊ sic cessante ꝑsecutõne gentili-
um cõtra eos ex inter semetipis natu3
est quartũ examẽ ꝙ ꝑdictam veritate3
sc3 ihm filiũ marie esse verũ deũ appu
rauit vsq3 ad vltimũ punctũ. Hac ꝑse
cutõne existente ꝑiculosissima q2 ẽ in-
ter eos q̃ sunt eiusdẽ dom' qñ plurimi
magis litati q̃ erant de principalib' ec-
clesie. pñarche. archiepi. epi. ꝑsbri ⁊ di
aconi ⁊ nõ min' laici. cũ multis ⁊ ma-
gnis argumentis no. ⁊ ve. testa. qd̃ gen
tiles facere nõ poterant q2 nesciebant
nec iudei allegabant cõtra xp̃ianos. ꝙ
cõfitendo ꝑdictam veritatẽ stabant in
magno errore ex q̃ ipsa nõ approbatur
ꝑ scripturã eoꝝ habita ꝑ sc̃tã. imo alle
gabant multos passus eiusdem ẜm ꝙ
ipsi exponebãt q̃ videbant ꝯtrariũ di-
cere. quoꝝ rõnes ⁊ argumẽta etiã mul
toꝝ doctoꝝ catholicoꝝ in ph̃ia et me-
thaphisica fundatoꝝ ⁊ in theologia ꝑ
fectissimoꝝ vt ampli' predicta veritas
appuraret facta. habem' scripta in tan
ta abundantia ꝙ oĩa argumẽta que
fiũt ꝑ infideles ꝯtra eandẽ faciũt ꝑuis-
simũ volumẽ ⁊ paruã empesiam. Sic
ꝙ ꝑ apparentiã eoꝝ dicta veritas q̃tũ
ad studiosos in lege dei sit nec in mini
ma ꝑte obscurata. ꝙ ꝑ seipsum quilib3
q̃tũcunq3 infidelis posset videre si vel
let attendere etiã ꝑuo tpe cũ pura intẽ
tione cognoscẽdi veritate3 ⁊ ea cogni-
ta amare eã ⁊ amãdo ꝯfirmando se illa
⁊ defendere eã. hoc dicto in oĩbus na-
tionibus mũdi ⁊ inter oms sapientes
sciaꝝ exñte approbato ꝙ multa repu-
tant falsa et adhuc impossibilia q̃ exa-
minata diligenti studio inueniunt ve-
ra ⁊ multum necessaria ⁊ per contrari
um de alijs multis. Unde quia circa
examen altissimorũ veritatum delecta
tur q̃splurimum clarissimi intellectus
hominum. ⁊ ex alia parte quo ad eos

nitionem verum illaꝝ multũ prosunt volũtates purẽ ꝛ damnãt affectionẽ te ꝛ quanto plus durat mũd⁹ ꝓpter nimiam ꝯtinuatõnem exercitioꝝ verita tes scientiarũ plus declarant ꝛ q̃tidie appurant. Et ideo examen p̃dicte veri tatis scꝫ ꝙ ihs filius marie: est verus fi lius dei: sicut principale omniũ in ec clesia dei durauit maiori tp̃e: q̃ꝫ tria p̃ ma examina ꝛ durabit vsq̃ ad finẽ mũ di. Tũc in maiori fortitudine q̃n illud qḋ machometus bestia q̇ ascendit de terra nõ fecit. bestia q̃ ascendet de ma ri ꝛ extolleẗ sup oẽ qḋ diciẗ ꝛ honora tur sicut de⁹ sedebit in templo ꝛ oñdet se sicut si esset deus. Vñ studiũ huius bestie erit ad hoc vt ponet oẽs vires suas ꝙ sit vt de⁹ reputata. ꝯsequens est ꝙ faciet crudelissimã ꝑsecutõnem con tra oẽs ꝯfitentes ꝙ ihs filius Marie: est fili⁹ verus dei ꝛ ipsemet de⁹. Super qua veritate ꝓ tp̃e illo quo plus vltter hec quarta ꝑsecutio durauit: vt nõ pre ualeret. facta fuerunt multa ꝯsilia aliq̃ ꝑticularia aliq̃ generalia. Item multe ꝯuentiones aplazate añ principes vel ꝯmunitates quib⁹ habitis magnis di sputatõnib⁹ allegantes ꝯtra p̃dictã ve ritatem fuerũt ꝯfusi ꝛ dimiserũt errorẽ suũ. multi illoꝝ quos ipsi ꝑuerterãt et in fauorẽ suũ venerãt ad dicta consilia vel ꝯgregatões. ꝛ q̄ aliqui pauci re manebant. vel cũ fauore aliquoꝝ prin cipũ vel sicut est ꝯditio falsa ꝓbatarũ scientiarum nõ generaliẗ ꝛ in publico. Sed nũc isti: nũc illi p̃dicãdo ad par tem: iterũ retinebãt sui errores. Et idõ in illis tp̃ibus plusq̃ꝫ in alijs ante nec post fuerũt q̃ꝫplurima cõsilia. Hoc re putato ꝓ sano remedio ꝛ singulari de fensione fidei catholice: ꝙ veniat ad lu cem et oñdaẗ in publico quicq̃d cõtra ea diciẗ in abscondito ꝛ nõ solũ huius veritatis de q̃ ad p̃ns loq̃mur: s; ꝛ cu iuscũq; veritaẗ. ẽ hec sua ꝓ̃pria cõditõ ꝙ quãto plus tractaẗ ꝛ reuolutiẗ tanto ampli⁹ lucet: similis lapidi vere p̃cio so q̇ quanto pl⁹ poliẗ tanto plus lucet. Est ẽt siliẗ auro ꝙ si seẗ bñ appuratũ fu erit: quãto pluries poniẗ in fornace ig nis. tanto sine aliq̃ diminutõne sui põ deris efficiẗ p̃ciosius. Vnde sicut dicit dñs iohes de zegobia archiep̃s cesari ensꝭ. in tractatu cõtra saracenos vbi tã git p̃dicta p̃dicta examia. Ego vidi mu ta examina multaꝝ veritatum catholi caꝝ tp̃e meo ꝛ fui ꝑticeps in illis. Sed de illo quod magis publicuꝫ est possum dare exemplum. Homo qui dam cuiusdam magni dominij super certos articulos affirmatos per eos es se veritates euangelij post habitas per eos aliquas magnas victorias contra fideles quando venerunt ad consiliuꝫ auditis suis disputationibus quantuꝫ voluerũt dicere senserũt veritatẽ ꝓ taꝫ forti suo ꝯtrario ꝙ ampliꝰ nõ eleuaue rũt caput ꝑdita tota sua elatõne. Vn de cũ nos sciam⁹ certissime veritatẽ de qua loq̄mur transisse ꝑ tam multa. taꝫ grandia. tam fortia. tam notoria. et taꝫ examina cõtinuata: ꝛ ꝙ quãto plus de ea tractaẗ ꝛ cõtra eam disputaẗ vel ali quid diciẗ: tanto ampli⁹ inueniẗ clari or purior ꝛ firmi⁹ fundata nõ possum⁹ p̃dictã veritatẽ abscondere: dñs ihesu xp̃o cui seruire debem⁹ fideles mãdan te discipulis suis ꝙ illud qḋ fuisset eis in secreto dictũ manifestarẽt in publi co. ꝛ quod audissent in aure. id ẽ in ab scondito predicarent super tecta. quia qui incendit lucernaꝫ in domo sua nõ ponit eaꝫ sub modio vel sub lecto. sed super candelabrum in alto vt clare vi deantur que sunt in ea quicũq; ingre diunẗ in domo sua. Et sic magister ve ritatis ꝛ ꝓ̃pri⁹ loquar si dico mgr̃ qui ẽ ipsa veritas. postq̃ꝫ fuit captus quãdo interrogauit eũ iudex de doctrina sua ꝛ de discipulis dixit. Ego palã locut⁹ sũ

mūdo. Ego semꝑ docui in sinagoga ꝛ in templo q̇ oēs iudei ꝯuenerūt et in occulto locutꝰ sum nihil. vt subuersor. Interroga eos q̇ audierūt q̇d locutꝰ sū ipsis. ecce hi sciūt q̇d dixerim ego Jo. xviij. Jn istis v̄bis oñdit totā fiduciā sue innocētie qñ acceptabat ꝯtra se totum mundū in testimoniū. sic etiā qñ ascendit ad celos dedit mandata suis discipulis ꝙ darent testimoniū de factis suis ꝛ dictis in iudea et ir̄lm in samaria ꝛ vsq₃ ad vltimū terre. i. vsq₃ ad fines totius mūdi: ꝛ rōnabiliter hoc p̄cepit ex q̇ recepat a p̄re suo in hereditatem: dñationē totius mūdi. ꝛ nō solū in hoc hēat firmū testimoniū ꝙ deus pr̄ ꝯstituit eū heredē oim suoꝝ faciēdo caput ꝛ principiū non solū oim hoim ſ₃ etiā angeloꝝ minorū ꝛ maiorū q̇ sūt in celo. ꝛ ꝯñter oim diabolorū q̇ angelis sūt subiecti ad colocēn. j. ꝛ ad phill. ij. Propterea ḡ que dicta sūt in his q̄tuor examibus fideles xp̄iani p̄dicant publice. ꝛ ꝯfitent̄ ih̄m xp̄m filiū marie esse verū filium dei.

Q fides xp̄i est lege moysi antiquior siue prior.

Secundꝰ articulꝰ ē. ꝙ fides xp̄i ē lege moysi antiquior siue prior. Ad cuiꝰ euidentiā duo sunt notanda. Primū est ꝙ abrahā añ legem imo ꝛ añ circūcisionē iustꝰ fuit ꝛ nō fuit iustꝰ nisi merito fidei vt p₃ geñ. xvj. credidit abrahā deo ꝛ reputatū ē ei ad iusticiā. Jtem merito fidei fuit sibi fcā repromissio. ꝛ spāliter illa semine tuo bñdicent̄ oēs gentes vt p₃ geñ. xxij. Sequit̄ ḡ ex his ꝙ fides xp̄i fuit ipsa lege moysi tp̄e prior. Et q̄uis ap̄lus h̄ spāliter ꝓbet ad gal. iij. exemplo abrahe. tñ hoc idem ꝓbat ad heb. x. ꝑ plura exempla sicut patet de Abel Enoch Noe Sara Jsaac Jacob Joseph ꝛ moyse. Jsti eñ ꝛ multi alij iusti fuerūt ante legem iustificati vt patet ibidem.

Secūdo notandum ꝙ deus ꝓmisit abrahe inter cetera q̄tuor. Primo hereditatis successorē. Scd̄o hereditatis adeptōnem. Tercio seminis multiplicationē. Quarto vniuerse gentis benedictionē. Et licet ad lr̄am ista q̄tuor ei ꝓmissa fuerint de aliq̇ tp̄ali principaliter tamen deus sp̄ualia intelligebat.

Primo ḡ ꝓmisit sibi deꝰ heredē scilicet ysaac geñ. xv. Sed ī hoc principaliter ꝓmisit sibi xp̄m qui pro tanto heres abrahe dicit̄. q2 ex eo ſm carnē descendēs. in eiꝰ regnauit. ragnat. regnabit hereditate. Vñ gabriel ait de xp̄o. regnabit in domo Jacob ineternum. Lu. j. Scd̄o ꝓmisit sibi hereditatem tempalē sc₃ hereditatē chanaan a fluuio egypti vsq₃ ad fluuiū eufraten. vbi supra. nō q̄ ipse vnq̄ illam possederit nisi in semine suo. vñ ꝛ semini suo dicebat̄. ꝛ dabo tibi terram hāc. Jn hoc autē sp̄ualiter sibi ꝓmittebat̄ sp̄ualis hereditas. s. vniuersa ꝯgregatio fideliū tam iudeoꝝ q̄ gentiliū cuiꝰ ipse per fidem pr̄ est. Promittebat̄ etiā sibi hereditas glorie qui ꝓpter fidem eiꝰ sinus abrahe nuncupat̄. Tercio promisit ei seminis multiplicatōnem sicut stellas celi ꝛ sicut harenā maris geñ. xxij. Boni qui ex ipso descendūt ꝑ ysaac et iacob sunt sicut stelle celi. Sed precipue veri christiani qui sunt eius semen spirituale et semen dei repromissum inquantum eius fidem imitant̄. Sed mali q̇ ex eo descendūt ꝑ ysmahelē ꝛ filios cethure ꝛ ꝑ esau fuerūt sicci et steriles velut harena maris. ſ₃ p̄cipue mali xp̄iani q̇ si hñt fidē abrahe noie fideli: tñ eiꝰ opibus ꝯtradicūt. Quarto promisit ei deus oim gentiū bñdictōnem bñdictōē quidē grē in p̄senti et glorie in futuro. nō ꝙ ꝑ eum esset danda vl̄ fienda hec benedictio. sed ꝑ semē non ꝑ q̄cūq₃ semē ſ₃ ꝑ vnicū q̇d ē xp̄c. Non enim in ysaac iacob vel ioseph vel mo

ipse david vel salomone vel in aliq̄ alio homine potuit h̄ verificari in semine tuo bn̄dicent om̄s gentes.geñ.xxij. qđ declarat ap̄ls ad gal'.iij.dicens Abrae dicte sunt ꝓmissiones ꝛ semi ei⁹ nō dicit in semib⁹ q̄si in mult̄.ꝫ q̄si in vno ꝛ semini tuo q̄ est xp̄c. Nota abrae cui deus nō falleret ꝓpter ei⁹ fidelitatē ꝛ amicicia dicte sūt supple a deo merito sue fidei repromissiones:loq̄tur in plurali ꝓpter ꝓmissiones supradictas.vel q̄a sm̄ glo.freq̄nter idē.i. eterna beatitudo ē sibi ꝓmissa.ꝛ semini ei⁹.i.xp̄o nonq̄ ad xp̄m fieret ꝓmissio ꝫ q̄ ad eū ptinebat q̄ꝛ p eū ꝓmittebat danda bn̄dictio ꝛ q̄ illud semē sit xp̄c et non ali⁹ notat ex vbis scripture:q̄ ē in semie tuo bn̄dicent om̄s gētes nō solū iudei. Vnde sic nō dicit supple scptura in seminibus q̄si in multis q̄ facēt si de multis vellet intelligi:ꝫ dicit q̄si in vno ꝛ semini tuo q̄ est xp̄c. Vn̄ de vno solo vult intelligi ꝛ illud vnū ē xp̄c. Si ēi de multis vellet intelligi dixisset in seminib⁹ tuis bn̄dicent ꝛc̄.ꝫ dixit ibi semini.volens de vno intelligi ꝓpt̄ qđ dicit ap̄ls ꝛ semini tuo. Pꝫ igit̄ q̄ cū ꝓmissio fc̄tā fuerit abrae merito sue fidei: sicut ipse ap̄ls innuit ad hebr.x .Et ista ꝓmissio fuit facta diu añ legis datōnē.q̄ fides xp̄i ꝓmissi p̄cessit legē moysi.Et sic ex p̄dicta scriptura pauli q̄si ex quadā aureola aromatū collegi.hūc florem pulcerrimum.s.q̄ꝫ fides xp̄i est lege moysi antiquior.

Qđ fides christi est lege moysi stabilior

Tercius articul⁹ ē q̄ fides xp̄i est lege moysi stabilior. Ad cui⁹ euidentiam duo' sunt notanda Primū q̄ sicut dicit ap̄ls vbi supra a tempe facte ꝓmissionis abrae vsq̄ ad temp⁹ q̄ lex moysi fuit data fluxerunt anni.cccc.ꝛ.xxx.quos sic ꝯputat Rabanus sicut dicit mgr̄ in historijs Actuū vij. Dicit em̄ raban⁹ q̄ a tp̄e ꝓmissiōis p̄ facte abrae fluxerūt vsq̄ ad ingressū egypti anni.cc.xv.qđ verū est q̄ꝛ tempore future ꝓmissionis erat abraā.lxxv.annoꝝ:ꝛ ab illo tp̄e vsq̄ ad natiuitatem ysaac.fluxerūt.xxv.anni ꝛ ab illo tp̄e vsq̄ ad natiuitatē iacob fluxerūt.lx.anni.Et ab ab illo tp̄i vsq̄ ad ingressum iacob in egyptū fluxerūt āni.lxxx deinde ab ingressu iacob.vsq̄ ad mortem Joseph anni.lxxj. deinde vsq̄ ad exitum filioꝝ isrl' de egypto āni.cxliiij. ꝛ quinquagesimo die egressionis data est lex Exo.xix.ꝛ.xx.ꝛ sic sūt.cccc.xxx. anni.Et si dicat ꝯtra ap̄lm id qđ dicit dom⁹ abrae geñ.xv.q̄ semē ei⁹ esset futurū pegrinū in terra non sua .cccc.annis. Idem dicit stephan⁹ Act. vij.non faciendo mentionem de.xxx.ānis. Dici pōt q̄ scriptura nō ꝯputat inimicicias. Dicit etiam augus. q̄ hec ꝯputatio debet ptendi vsq̄ ad morteꝫ Seon regem amorreorum.et og regem basan.

Secundo est notandum q̄ promissio facta abrae que fuit iuramento dei confirmata Geñ.xxij. Per memetipsum iuraui dicit dominus ꝛc̄.sequitur in semine tuo benedicent omnes gentes terre.ꝛ Luce.j. Jusiurandu꞉ quod iurauit abraam: fuit dictum ꝓpter sui stabilitatem ꝛ firmitatem testamentū. Est em̄ testamentum scriptura autentica ꝛ solida.ꝛ talis fuit illa ꝓmissio:q̄ fuit summe auctoritatis ꝛ summe stabilitatis. Vnde tante fuit firmitatis: q̄ lex post data non euacuauit ipsam. Sed potius semen ꝓmissum euacuauit legem sicut declarabitur articulo. vj.de cessatōne legis.Si enim lex euacuasset ꝓmissionem.nūc hereditas glorie non esset ex promissione:sed ex lege ꝛ si esset ex lege.cum Abraam ysaac et iacob fuerunt ante legem nunc non haberent istam hereditatem cum tamen dicat christus Mathei.xij. adducens

illud Exo.iij. Ego sum deus abraã et deus ysaac. et deus iacob nõ est deus mortuorũ sed viuorũ. Uiuũt enim illi: nõ vita nature: sed vita glorie. qđ plane dicit christus Math. viij. Dico aũt vobis q multi ab oriente et occidẽte veniẽt et recũbẽt cum abraã ysaac et iacob in regno celorum. Ideo hec hereditas nõ ẽ ex lege sed ex promissione q̃ cum fuerit merito fidei xp̃o pmissi. qr illã ꝑ promissionẽ h3 iã abraam et nõ h3 eã ex lege qr diu anteq̃ legẽ fuit mortuus. sed h3 eã ꝑ pmissionẽ. ergo cum pmissio fuerit facta et iurata vt predictũ est merito fidei: sequit̃ q fides xp̃i est summe stabilitatis et stabilior lege moysi cũ illa sit euacuata ꝑ ẽfernẽ promissum. Hec oĩa pulcherrime ponit paulus ap̃ls ad gal. iij. Hoc aũt dico vobis testm̃ ꝯfirmatũ a deo q post. cccc. et xxx. ãnos facta est lex: nõ irritum facit ad euacuandã pmissionẽ. nam si ex lege hereditas iã nõ ex pmissione abrae aũt ꝑ repromissionẽ donauit deus. qđ sic explicat̃. Hoc autẽ. i. pmissionem abrae factã: dico. i. affirmo testm̃ confirmatũ a deo etiã ꝑ iuramenta. qđ scilicet testm̃ post. cccc. xxx. annos post q̃s supple facta est lex. nõ irritũ facit. id ẽ nõ euacuat. qđ quidẽ faceret si ꝑ eam daret̃ benedictio. nõ ergo lex irritum facit. ꝑdictum testm̃ ad euacuandũ. i. vt euacuet promissionẽ supple abrae factam nõ igit̃ ꝑ legem benedictio est: qr data est lex post multũ tp̃us a promissione facta. que quidẽ pmissio non dixit q ꝑ legem eẽt promissio sed ꝑ semen. Si enim ex lege eẽt hereditas: nõ eẽt ex promissione: et tũc abraã nõ haberet eam qđ est falsum vt supra dictum. ꝓpter qđ dicit ap̃ls. Lex nõ euacuat promissionem. Nam si ex lege hereditas: qđ oporteret si lex euacuaret pmissionẽ: iam nõ esset supple hereditas ex pmissiõe qđ probat dicens. Abrae aũt donauit deus supple istã hereditatẽ ꝑ repromissiões.

Constat enim q abraam iam h3 eã: et nõ h3 eam ex lege. qr diu anteq̃ legẽ fuit mortuus sed habet eã ꝑ promissiones. Ergo cum promissio fuerit facta merito fidei sequit̃ q fides xp̃i pmissi ẽ summe stabilitatis et stabilior lege moysi. Hec veritas tanq̃ vna pulcherrima flos colligit̃ ex ꝑdictis vbis ap̃li. q̃si ex quadam areola aromatũ et ꝓpterea fideles xp̃iani ꝯfitent̃ fidem xp̃i stabilissimã et lege moysi stabiliorem.

Q fides xp̃i ẽ lege moisi vtilior et ꝑfectior.

Quartus articulus est q fides xp̃i est lege moysi nobilior et perfectior. Ad cuius euidentiã quatuor sunt notanda. Primum q q̃uis lex moysi non sit effectiua iusticie: nec meritoria bñdictõnis glorie. nõ tñ frustra fuit data. Fuit ei data ꝓpter q̃tuor cãs q̃s breuiter glo. tangit. Prima ꝓpter pcti ꝓhibitões vt saltem timore pene hoĩes cessarẽt transgredi vt hec tandem facerẽt voluntate. Scd̃a ꝓpter populi eruditionẽ et dispositõnes vt. s. ꝑ legem morbũ suũ agnoscerẽt de cuius ignorantia in lege nature ꝯuictus erat vt scilicet pplm̃ dei erudiens ipm̃ dignũ faceret ad ꝑcipiendũ pmissionẽ q̃ est ꝑꝓus. Tercia ꝓpter remediũ flagitatões vt scilicet homo superbe in suis viribus fidens ꝑcepta accipet. in quibus deficiens factus preuaricator liberatorẽ saluatorẽq requireret. Data est enim lex vt dicit august. vt ceruix superborũ q tm̃ sibi arrogabant vt liberũ arbitriũ sibi putarẽt ad iusticiã sufficere q̃s cum lex transgredi faceret humiliaret̃ et sic medicus optaretur. Quarta ꝓpter futurorũ significatões. Legalia enim fuerũt quedã vmbra futurantem significans. quedamq figura futuram veritatem presignans vt infra videbitur. Scd̃o notandũ q lex fuit ordinata. id est ordinabiliter ange

lex ministerio data τ bene ordinabili-
ter. q2 inter abraam τ xpm. inter ꝓmis
sionem τ semen. inter tps legis nature
τ tps gratie. Magno eni͂ cōsilio factū
est vt nō statim post hoīs casum veni-
ret mediator. sʒ ꝙ primo humanū gen⁹
ꝯuinceret de ignorantia tpe leg. nature q̄
nec morbi nec medici claram noticiā
dabat. nec ad ista hō ex suis naturalib⁹
attingere valebat. Demū conuinceret
de impotentia legis scripte quam ho-
mo virtute ꝓpria seruare nō potuit nec
ipsa dabat adiutricē grām ad seruādū
vt ꝓpter ista duo scʒ ignorantiā τ impo
tentiam cogeret saluatorē petere nec
xpi aduentū supfluum iudicaret. Mul-
tiplicate sunt infirmitates hominū cō
tra quas nec ꝑ legem nature nec per le
gem moysi se iuuare poterant. ꝓpt̄ qd̄
accelerauerūt ad medicū qui veniens
tanq̄ alter samaritan⁹ vulnera sanauit
languidi quē sacerdos τ leuita .i. vetus
lex τ sacerdotiū immisericorditer per-
transierāt Lu. x. qui etiam tanq̄ alter
helizeus coaptans se corpaliter puero
mortuo sunamitis filio suscitauit eum
quē tn̄ eius puer cū suo baculo q̄ desi-
gnabat legis duriciā nō potuit suscita
re. iiij. Reg. iiij. qui tanq̄ alter angelus
descendēs in piscinā nostre mortalita-
tis sanauit illū quē inueniet sibi sineq̄
acclie vitiuʒ Joh. v. Qui omnipotens
sermo patris venit in mūdū dum om
nia mediū silentiū tenerent Sap. xv-
iij. Primū silentiū fuit ante legē scri-
ptam. Secūdū sub lege. Terciū in glīa.
Primū fuit ignorantia languorū. Se
cundū desperatio curatōis. Terciū ade-
ptio sanitatis. Añ legē eni͂ hō morbū
suū nō cognoscebat ideo silebat nec remedi-
um querebat. Lex aūt ostēdit languidis
vulnera. τ ideo data lege mox fuit ruptū
silentiū τ cepēt egredi petē remediū.
Sʒ q2 lex īfirmis erat nec auxiliū cōfere-
bat: q̄ diuturnos clamores fatigati ho

mines. τ de salute desꝑantes cessauerūt
loq: τ sic subsecutū ē silentiū scd̄m. Et
tūc oīps sermo pr̄is venit in mundum.
Samaritan⁹ appropinquauit ad vulnera
tum: angel⁹ magni ꝯsilij in piscinā de-
scendit τ helize⁹ ad suscitandū mortuū
accessit. i. summi regis fili⁹ descēdit de
eq̄litate pr̄is ad patibulū crucis τ de se
de patris ad officinā pcti. de lumine ce
li ad tenebras mūdi τ inferni. τ veniēs
locutus est pacem: dedit grām: ꝓposu
it misericordiam, ꝓmisit veniam. et ita
rupto silentio ceperūt egri magnis cla
moribus flagitare remediū τ accelera
re ad medicū p q̄ autem vulnera sanarē-
tur: morbus curaret: recepta bo sanita
te τ donata immortalitatis felicitate:
nihil vltra restabit petendū. τ tūc erit
terciū beatū silentiū ordinabiliter. Er-
go τ magno dei consilio data est lex. s.
inter abraam τ xpm. inter promissiōes
τ semen promissum. inter tps legis na
ture τ tps legis gratie. inter primū silē
tium τ terciū. Qñ eni͂ data fuit lex ce-
pit frangi primū silentiū ipsa aūt ma-
nente fuit scd̄m silentiū. τ tūc veniente
medico ruptoq3 scd̄o silentio. tercium
homines optauerūt. Tercio notan-
dum est: ꝙ quādo lex fuit data fuit po
sita in ptāte hui⁹ qui venturus erat ve
rus mediator: vt staret q̄diu ipse vellz
τ quādo vellet cessaret. Ipse aūt volu-
it ꝙ cessaret qñ ipse venit τ tn̄ ver⁹ me-
diator fuit. Ex q̄ pʒ ꝙ ꝯtra mediatorē
faciūt qui legē cū euangelio obserua-
re volūt. Ex q̄ vlteri⁹ pʒ ꝯclusio intēta:
ꝙ fides euangelij siue xpi nō solū ē
lege moysi antiquior τ stabilior: sʒ etiā
ꝑfectior. q2 ipsam euacuat. sicut illō qd̄
ꝑfectū est euacuat qd̄ ex pte ē. j. corin.
xiij. Cum eni͂ venit mediator: τ legem
euāgelicā statuit: voluit ꝙ cessaret lex
mosaica ꝓpter suā imꝑfectionē: τ hoc
ipe facē potuit: q2 in ei⁹ ptāte tanq̄ vero
dñi posita fuit. Quarto notandū ꝙ

hic mediator nō est vni⁹ nature: ꝫ duplicis. Est eñ gigas gemine sube.s. diuine ꝛ humane. Ipe igit cū sit de⁹ ꝛ hō inter hoies ꝛ deuꝫ mediat. Dū hoies q̄ a deo recesserāt p se recōciliat: ipe vt de⁹ oia creauit. ꝫ inq̄tum de⁹ nō oia recreauit. Et ipe inq̄tū de⁹: est cū pr̄e ꝛ scō spū vn⁹ de⁹: qꝛ nō sūt pr̄es dij ꝫ vn⁹ ds. Ex q̄ pꝫ q̄ h mediator non ē federator vni⁹ ptis tm̄ ꝫ duaꝝ ptiū.s. dei ꝛ hois. ꝛ pꝫ etiā q̄ inq̄tuꝫ de⁹ nō est ꝓprie mediator: int deū ꝛ hoies: ꝫ inq̄tum homo Inq̄tum eñ de⁹ nō ē medi⁹ ꝫ equalis deo pr̄i. Itē iste mediator nō ē arbiter vni⁹ ppl̄i ꝫ duoꝝ.s. iudeoꝝ ꝛ gentiliuꝫ. q̄s tanq̄ duos pietes ecclie in se angulari lapide copulauerit vtriusq̄ populi euacuās ritꝫ ad ephe.ij. ꝛ.j. petri.ij. ꝫ qui obseruāt legalia xp̄m nō vt mediatorē recipiūt. qꝛ ip̄m vident asserere mediatorē tm̄ iudeoꝝ qd̄ eē nō pōt. qꝛ mediator nō est nisi duoꝝ ppl̄orum Ergo q̄ ex circūcisione vel ꝑpucio ad fidē cōuersi sunt maneāt sicut sunt nec curēt circūcisi de ꝑpucio nec ꝑpuciati de circūcisione. qꝛ vt dr̄ ad gal. vlti. In vero mediatore ihū xp̄o. neq̄ circūcisio aliqd̄ valet neq̄ ꝑpuciū ꝫ noua creatura. Hec q̄tuor notabilia patent ex intentōne apl̄i ad gal. vbi supra vbi sic dicit. q̄d igit lex. ꝓpter transgressionem posita est. donec veniet semē cui ꝓmiserat ordinata p angelos in manu mediatoris. mediator aūt vni⁹ nō est. de⁹ aūt vn⁹ est. q̄ lr̄a breuiter sic exponitur Quid igit lex. i. ad q̄d ꝓdest. ex q̄ sicut dictū ē in ꝑcedēti articulo. nō euacuat ꝓmissionē nec ē ex ipa hereditas. Rn̄det apl̄s q̄ int cetera ad q̄ ꝓdest: ꝓdest ꝓpter trāsgressores supple puniēdos ꝛ flagellādos. posita ē q̄ supple stare debuit donec veniret semeꝫ. i. xp̄c. cui. i. p queꝫ ꝓmiserat supple de⁹. vel fm̄ glo. cui. i. de q̄ dandā oib⁹ gentib⁹ nō soluꝫ iudeis gr̄e ꝛ glorie benedictōeꝫ: lex dico ordinata .i. ordiabiliter data eo mō q̄ dictū ē: p angelos. i. ad lr̄am p ministeriū angeloꝝ q̄ in ꝑsona dei apparebāt Moysi ꝛ ei loq̄bant. vel p angelos dicit glo. i. p moysen ꝛ aaron q̄ tanq̄ angeli erāt ydonei dei mīstri. lex dico posita ꝛ ordinabilr̄ data: in manu. i. i ptāte ꝛ volūtate mediatoris. i. hui⁹ q̄ inter deū ꝛ hoies ꝛ angelos int duos popu los. s. iudaicū ꝛ gentilē erat ventur⁹ mediator. posita dico ꝛ ordiata fuit i manu mediatoris vt videlicet staret q̄diu ipe vellet ꝛ qn̄ vellet cessaret. voluit autem q̄ cessaret qn̄ venit ꝛ qn̄ inter deuꝫ ꝛ hoies int gētiles ꝛ iudeos ver⁹ mediator fuit. ꝛ dico q̄ mediator fuit int deum ꝛ hoies ꝛ int diuersoꝝ rituū homines. qd̄ quidē ē necessariū: qꝛ sequitur mediator vni⁹ nō est nec arbit vni⁹ tm̄ ꝫ duoꝝ scꝫ dei ꝛ hois. ꝫ nō vnius ppl̄i tm̄ ꝫ duoꝝ vt dictū est. Quis autē iste mediator inq̄tum hō mediator sit duoꝝ: inq̄tum tm̄ de⁹ est vn⁹ cū pr̄e ꝛ spiritu scō. qꝛ vt dicit Deu. vj. de⁹ aūt vn⁹ est. vel posset hic dici fm̄ glo. q̄ dr̄ hic mediator inter deū ꝛ hoies: ꝛ inter homines ꝛ hoies. non inter deū ꝛ deū: qꝛ nō sunt plures dij ꝫ de⁹ inquit vn⁹ est.

Ex p̄dictis oib⁹ q̄si ex quadā areola apl̄s intendit elicere tres cōclusiones. Prima ē q̄ in aduentu mediatoris fuit lex moysi euacuata qꝛ in māu sua fuit posita ꝛ in sua oimoda ptāte sicut dictū est. Scd̄a ɔclusio ē q̄ q̄ cum euāgelio obseruāt legalia ɔ mediatores faciūt q̄ in aduētu suo legē adimpleuit dandō sibi finē imo nec ip̄m vt mediatorē recipiūt: qꝛ facto suo vident astruē ip̄m nō esse arbitrū nec federatorem nisi tm̄ iudeoꝝ. Tercia ɔclusio ē q̄ fides xp̄i ē oino pfectior vl̄ nobilior lege moysi.

Q fides xp̄i ē lege moisi vtilior

Quint⁹ articul⁹ est q̄ fides ihesu xp̄i ē lege moysi vtilior h colligit ex vbis apl̄i istra co. supradi

cto q̄si ex quadā aromatum areola vbi
ꝯiter dicit sic lex ergo aduersus ꝓmis-
sa dei. Absit. Si enī data esset lex que
posset viuificare vere ex lege eēt iusti-
cia. ꝯ ꝯclusit scriptura omnia sub pecca-
to. vt ꝓmissio ex fide ihū xp̄i daret cre
dentib⁹ ad gal. iij. Hic sunt duo notan
da. Primū est q̄ p legē nunq̄ fuit vi-
ta anime: cui⁹ rō sepe dicta est: q2 ei⁹ sa
cramenta nō afferebāt grām ꝛ sic non
ꝯstabant aie vitā. Scōm est q̄ circūci-
sio nō fuit ex lege ꝯ ex patrib⁹ vt salua-
tor dicit in iohe. d̄u enī añ legē fuit cir
cūcisio instituta. q2 geñ. xvij. Dicendū
est etiam q̄ ex circūcisione nunq̄ fuit
ꝑfecta vita. q2 nunq̄ potuit introduce-
re hoīes vbi est ꝑfectio vite. Vn̄ iacob
dixit circūcisus Geñ. xxxvij. Descen-
dam in infernū lugens filiū meū. ꝛ da
uid circūcisus dicit ps. xxvij. Assimu-
labor descendentib⁹ in lacum. Item p
legem moysi nunq̄ fuit ꝑfecta iusticia
Hec enī dicit apl's ad Ro. iij. ex operi
bus legis nō iustificat̄ oīs caro. ꝛ il-
lud ex primo sequit̄: si enī p legem eēt
vera vita. ac p hec ꝛ vera iusticia q̄ du-
cit ad regnū in q̄ est ꝑfectio vite. ad ro-
manos. iij. Iusticia dei est p fidem ihe-
su xp̄i sup oēs qui credūt in eū. Est ꝯ
fides ihū xp̄i lege vtilior ꝛ ꝓpterea di-
cit apl's. Lex igit̄ aduersus ꝓmissa dei
q̄si dicat. ex quo euacuata est q̄n imple
ri cepit ꝓmissio. nunq̄ aduersat̄ diuine
ꝓmissioni. Absit. Non enī est inimica
ꝯ ꝯsentanea diuinis ꝓmissis. Verū est
tñ q̄ fides cui⁹ merito fuit ꝓmissio: est
vtilior ꝛ efficatior lege. qd̄ ꝓbat̄. quia
lex nunq̄ potuit viuificare nec iustifi-
care. Si enī data esset lex q̄ posset viui
ficare. i. vitā spūalem afferre. vere sup-
ple ꝛ non opinatiue. ex lege. i. ex operi
bus legis eēt iusticia: qd̄ tñ verū nō est
Sꝫ ꝯclusit scriptura. i. lex scripta ꝯclu
sit. i. clausa reliqt oīa. i. oēs hoīes tam
iudeos q̄ gentiles sub pctō. neminem
enī a pctī carcere potuit expedire. vel
ꝯclusit. i. clausa demōstrauit eē p legē
enī cognitio pctī ad Ro. iij. q̄ quidē ꝓ
uidentia factū est vt ꝓmissio vite scꝫ et
iusticie ꝛ bñdictōnis eterne ex fide ihe
su xp̄i. nō ex lege supple moysi. ꝓmis-
sio dico. i. res ꝓmissa daret̄ credentib⁹
supple in xp̄m. Pꝫ igit̄ ex p̄dictis cla-
rissime q̄ fides ihū xp̄i ē antiquior sta
bilior nobilior ꝛ multo vtilior lege mo
ysi. Et q2 tam altissime extollitur fides
ihū xp̄i supra legē moysi. multum de-
bent gaudere xp̄iani filij ecclesie de fi-
dei susceptōne. multūq̄ debēt anima-
ri ad fidei ꝓmissionē: ꝛ ad fidē p opa:
ꝓbatōē ꝛ ꝑfectōē ac defensionē. cuꝫ
ex eadē excellentior sit religio xp̄iana
cū alia gente totius vniuersi: q̄d ꝓpter
catholicoꝝ ꝯsolatōnem ex trib⁹ intēdo
declarare. Primo ex pte p̄ris et ma-
tris. O fidelis xp̄iane. p̄r tu⁹ est ihesus
xp̄c. sicut ex ꝓprietatib⁹ veri patris de-
clarat̄. Sūt enī veri patris cōditōnes.

Quarum prima est. q̄ pater naturali
ter appetit filios generare. desiderat eī
spēm multiplicare in filijs. Vn̄ Arist.
ij. de aia tractās de ꝟtute generatiā dicit̄
Naturalissimū ē oī nature viuenti ge-
nerare sibi sile: sequit̄ vt eē diuinoꝝ im-
mortale pticipem⁹. Sic xp̄c nos appe
tit in fide sua spūalr generare. vt eē dei
imortale pticipem⁹. Et iō dedit eis po
testatē filios dei fieri his q̄ credūt i no-
mie ei⁹ ioh. j. id ē in re nois ei⁹. Quo
ordie filij dei fiāt ꝛ quō h̄ generatio no
bilissima distinguat̄ a carnali subdit q̄
nō ex sanguinib⁹. s. feīe q̄si materie et
viri. q̄si formatiui. In q̄ hūanā generatō
nē fm materiā ꝛ fm modū generādi
miserā oñdit. Sꝫ ex deo nati st. ecce ge
neratio ꝛ natiuitas spūal'. V: āt secure
credam⁹ hāc excellentiā. s. hoiem nasci
ex deo sbdit deū nasci ex hoie. Ex hac
enī susceptōne infirmitat' sanat̄ nr̄a in-
firmitas vt possim⁹ dij vl' filij dei fieri ꝛ

hoc est. et verbū caro factū est. qd̄ supe rius erat: inferi⁹ descendit. Quid ergo mirū si qd̄ inferi⁹ erat in id qd̄ superi⁹ erat ascendit: q2 si de⁹ fact⁹ est hō. credi dz ꝙ homo fiat de⁹. et si deus hō venit in mundū ꝙ hō factus de⁹ ascendat in celum. hec oīa in glosa. Scđa conditio veri pr̄is est ꝙ desiderat filios multiplicare. Ita et xp̄c desiderat nos in fide multiplicare: q2 vult oms hoīes saluos fieri et in agnitōnē veritatis. s. sue fidei venire vt pz infra. j. ad Thimo. ij. Sed hāc multiplicatōez filioꝝ nō appetit ihs ꝓpter defectibilitatē sue nature: sicut est in puro hoīe: qui q2 nō pōt ꝑmanere in seipo cū sit corruptibilis desiderat ꝙ ꝯseruet in suo simili et sic ꝑpetuet generatio. Sz vult ihs xp̄us pr̄ in hāc multiplicatōnez filioꝝ ꝓpter bonitatē suā quā vult quantū in se est cōicare oibus. Tercia ꝯditio veri pr̄is est ꝙ ad filioꝝ generatiōez transfundit de sua suba suā naturā specificā tn̄ non minuit. Sic dei fili⁹ ihs xp̄c vt et nos filios dei faceret sine sui diuine nature minoratōne seipm nobis dedit. Quarta cōditio veri patris est ꝙ filios tenerrime diligit. vn̄ sepe sibipsi necessaria sb̄trahit vt filios suos pascat. sic xp̄us vt dicit apl̄us. ij. ad coꝝ. viij. cum esset diues fact⁹ est egen⁹ ꝓpter nos. et maxime pater illū filiū diligit quē sibi magis similē ꝯspicit et in ipm intuitū figere cōsueuit. q2 vbi amor ibi ocul⁹. Sic xp̄s magis eū diligit q̄ ei ꝑ similitudinem grē magis appropinqt. Hic diligēter attende ꝙ q̄uis generaliter oms xp̄iani filij dei noient ex eo ꝙ credūt iesum xp̄m esse verū filiū dei sicut dictū est. ill: tn̄ ꝓxcimo illi soli possunt dici filij dei. quib⁹ dicere pōt xp̄s. hic est filius me⁹ dilect⁹ in q̄ mihi bn̄ ꝯplacuit Mathei. iij. Isti sunt illi q̄ non solū ore se ꝯfitent xp̄ianos. sed corde credūt et opibus ostendūt. De malis autem christianis quales inter ceteros sunt illi. qui obseruāt legalia cū euangelio ꝯquerit xp̄us dicens. filios enutriui et exaltaui ipsi aūt sp̄reuerūt me. ysa. j. Qui enim deberēt eē filij xp̄i sunt hostes xp̄i. Et sic pz dignitas religionis xp̄iane ex ꝑte patris q̄ est ihs xp̄c de⁹ et hō habens ꝯditōnes veri pr̄is. Ostendit etiam dignitas religionis xp̄iane ex pte matris. s. dices que est ista mr̄ nr̄a. Rndet apl̄s ꝙ illa q̄ sursum est irl̄m est mater nr̄a ad gal. iiij. qd̄ vt intelligere valeamus recitat Sene. in li. iiij. declamatiōnū. declamatione scđa. de quodā qui mortua vxore q̄ in partu perierat statī duxit aliā. et puerū prime misit ad alēdum ad villā quandā extra ciuitatem. et ex alia vxore statim aliū habuit quē misit etiā ad villā eodē mō alendū cū primo. Post multū ṫp̄o tp̄is redierunt pueri ꝑ omnia similes. Licet eni scđs esset minoris etatis q̄ prim⁹ q2 forte vnius anni. nihilomin⁹ tn̄ tant⁹ erat scđus quant⁹ erat prim⁹ sicut multotiēs accidit: et forte vterqȝ pr̄i sabat in corpe et facie. querente aūt mr̄e q̄s eoꝝ eēt filius suus noluit ei dicere pr̄. et ideo ipa flente et filij vidētes matrē siue nouercam flentē. flebāt. et forte vterqȝ ipsoꝝ timebat ne esset ꝓuignus: quos pr̄ alloquit dicēs. Quid fletis o pueri non oportet timere nouercam. Ites sunt inter me et vxorē nō inter vos: dimittatis eā facere mecū q2 nō̄ iudicaui q̄s eēt fili⁹ suus dubitans ꝙ si sciret nō hr̄et curam nisi de filio suo et nō de filio alteri⁹ matris. Itaqȝ sic remanēte in dubio curā gerebat vtriusqȝ eq̄lem. Sp̄ualiter ꝑ istum prēm intelligim⁹ xp̄m q̄ hz duos filios vnū de mr̄e mortua in ptu hec ē mala ꝯscia que ꝯcepit dolorē et pepit iniquitatem. ps. vij. q̄ in partu morit. Gen. xxxv. cum pturierit rachel ob difficultatem partus periclitaret pepit filium noie benoym. q̄ in nostra lingua sonat

principiū doloris mei ps. xlviij. ibi do-
lores vt parturientis. Alia vxor est ꝯscia
bona q̄ hʒ filiū. s. iustū et bonū viruʒ q̄
a deo in villa isti⁹ mūdi eq̄liter nutrit
cū malis Math. v. pluit sup iustos ⁊ i-
iustos ⁊ solē suuʒ oriri facit sup bonos
⁊ malos ⁊ ambo sunt in eccl̄ia que est
noverca maloꝝ ⁊ mr̄ bonorū. tn̄ ignor-
rat q̄s sit suus fili⁹ vel ꝓuign⁹. q̄s sit iu-
stus vel iniust⁹ explicite in grā dei. q̄a
vt habetur Eccl̄es. ix. Nemo scit vtruʒ
amore vel odio dign⁹ sit. plorat aūt re-
gem salomonē mr̄. iij. Reg. iij. vt filiuʒ
nō mortuū in pctis ꝫ viuū in grā cog-
scat. q̄ pr̄ noster ihs xp̄c occultat ne pec
cator sine nutrice maneat ⁊ mr̄e. Rixā
tur filij q̄s pater ꝯsolat q̄ꝛ ꝑ maiori vti
litate vtriusq3 ptis facit q̄ꝛ boni ꝑ admi
tionē maloꝝ sunt in maiori merito. ⁊
mali cui⁹ pūt cōuerti q̄ꝛ ſm aug. mal⁹
ideo viuit vt vel corrigat vel vt ꝑ eum
bon⁹ exerceat. Sic ergo ista mr̄ nr̄a ec-
clesia catholica eq̄liter in pūri nos nu-
trit ⁊ miro amore filios suos amat. di-
cens ysa. xlix. Nunq̄d obliuisci pt ma-
ter infantē suū vt nō misereat filio vte-
ri sui. ⁊ si illa oblita fuerit ego autē nō
obliuiscar tui. Ecce ꝙ excellentiam no-
strā ex pte matris. q̄ꝛ nō sum⁹ ancille fi
lij ꝫ libere. ad gal. iiij. Hec mater quā-
do erūt ꝯplete iniquitates amorreoꝝ: vt
Gen. xv. ⁊ augmentata vsq3 ad messeʒ
frumenta: vt Job. iiij. i. virtutes bono-
rū tūc manifeste cognoscet q̄s est fili⁹
suus legitim⁹. i. pp̄ls xp̄ianus. q̄ꝛ tunc
sententiabit ver⁹ salomō. i. ihs xp̄c ostē-
dendo mr̄eʒ nostrā. ⁊ filiū dicēs ange-
lis suis illud. iij. Reg. iij. Date huic in-
fantē viuū hec est eīn mr̄ ei⁹. hec ē que
sursum ē ir̄lm q̄ est mr̄ nr̄a. ⁊ sic ptʒ ex-
cellentia religionis xp̄iane ex pte pr̄is
⁊ mr̄is. Scd̄o ondit dignitas religi-
onis xp̄iane ex pte hereditatis: q̄ꝛ sibi
debet suprema hereditas. cui nulla silis
excogitari pōt. i. coꝝ. ij. ⁊ ysa. lxiiij. ex q̄

arguit nobilitas heredis. hāc aūt here
ditatē nob insinuat beat⁹ paul⁹ ad Ro
ma. viij. si filij ⁊ heredes. heredes qui-
dem dei. i. visionis diue in q̄ ꝯsistit be-
atitudo q̄ est stat⁹ oim bonoꝝ aggrega
tione ꝑfect⁹ ſm boeciū li. iij. ꝓ. ij. Cohe
redes aūt xp̄i ad Ro. vbi supra. i. simꝉ
heredes cū xp̄o cui⁹ hereditas ē eē glo
riosum in corpe ⁊ aīa ita ⁊ oīs filij sui
erūt gloriosi cum eo in corpe ⁊ anima.
Nec voluit pr̄ nr̄ xp̄c q̄ sua electa ha-
bitatō vocaret sinagoga ꝫ eccl̄ia dicēs
petro sup hāc pe. edi. ec. meā. Mathei
xvj. qd̄ duplici rōne factū ē. Pria vt fie-
ret distinctio inꝉ iudeos ⁊ xp̄ianos. nō
eīn videbat rōnabile vt locus siue ha-
bitatio xp̄i vbi suos filios dʒ heredita-
te noīe iudaico nōiaret. Scd̄a ratio ē
ꝓprietas vocabuloꝝ q̄ꝛ sicut sinagoga
grece aggregatio dr̄ latine. Sic eccl̄ia
grece latine ꝯuocatō dr̄. ⁊ q̄ꝛ xp̄iani cō
uocati sūt idō a ꝯuocatōne eccl̄ia dc̄a est
Cōgregatio eīn pecoꝝ ⁊ bestiaꝝ. ꝯuoca
tio vero hoim ⁊ ſm hoc iudei ⁊ queců
q̄ alia hoim ꝯgregatio q̄les sunt sarra-
ceni bestijs ꝯpant. xp̄iani vero hoibus
Quanta ergo est differentia bestiaruʒ
ad hoies. tanta est iudeoꝝ ⁊ alioꝝ infi-
deliuʒ ad xp̄ianos q̄ꝛ illi ꝯgregant. isti
ꝯuocant vt notat beat⁹ ysid. xj. ethim.
In illa ergo celesti habitatōne. s. eccl̄ia
triumphāti hereditas illa btifica pp̄lo
dabit xp̄iano. Et nota q̄ glr̄ia celestis
que est illa hereditas ex ꝓprietate natu
rali nulli debet nisi soli deo. hoib⁹ aūt
ex ꝯditōne naturali debet solum terra
Gen. ij. Formauit deus hoieʒ de limo
terre. qd̄ ꝯfirmās dd̄ in ps. cxiij. dic. ce-
lū celi dn̄o. i. glr̄ia celi dn̄o. terrā aūt de-
dit filijs hoim. Si ꝙ gloria ex ꝯditōne
naturali nulli debet nisi soli deo. quō
ꝙ pp̄lo xp̄iano datur ꝑ hereditate. Rn̄
deo q̄ ex sola dei ꝓmissiōe. q̄ꝛ si de⁹ eaʒ
ꝓmisit alicui cū non possit mentiri nec
falli si ꝓmisit certissime dabit. Nō

videam⁹ cui ꝓmisit pplo illam. non iu
deis cuꝫ nō possint ondere in tota lege
moysi ꝙ de⁹ eis ꝓmisit gloriā paradisi
Nec agarenis quib⁹ ꝓmisit machome
tus gloriā porcoꝝ ꝛ azinoꝝ vt videbit
libro quarto. Sꝫ solis xpianis de⁹ ꝓ
misit gloriā suā. qđ pulcherrime decla
rat sanct⁹ Vincen. in quodā sermone
ꝑ similitudinē regis habētis vnicā fili
am dilectissimā q̄ cōduxit tres seruos.
vni ꝓmisit optimā ꝓmissionem. alteri
xij. aureos pluresq̄ pecūias. tercio vo
ꝓmisit filiā cū regno si bn̄ sibi seruiret
Nō querit cui istoꝝ debet filia regis:
ꝛ quis poterit legitime eam petere: cer
tū est ꝙ nec prim⁹ nec scđs: sed tercius
ex ꝓmissione. licet nō sit dign⁹ eam ha
bere. tn̄ qꝛ sibi rex ꝓmisit pōt eā petere
Ita in ꝓposito. Iste rex nobil' ē ille de
quo apoca. xix. rex regū ꝛ dn̄s dominā
tiū vocabit nomē ei⁹ verbuꝫ dei. Filia
pulcra quā habet est gloria celestis. ita
est pulcra fm aug. ꝙ si nō licet ibi lice
ret stare nisi vni⁹ diei mora innumera
biles ānī hui⁹ vite pleni delicijs ꝯtem
nerent. iste rex ꝯduxit tres seruos scilꝫ
pplos. Primo ppl'm iudaicū in exitu
egypti ꝛ in monte synai Moyses fuit
cursor ꝛ notari⁹ hui⁹ conductoris. ꝛ isti
pplo ꝓmisit ꝓmissionem. Ecce qđ dīc
instrumentū: si in ꝑceptis meis ambu
laueritis ꝛ mandata mea custodieritis
dabo vobis ꝛc. Leui. xxvj. ꝛ Deutero.
xviij. vbi nihil explicat nisi ꝓmissio bo
noꝝ tpalium vide ibi. Qn̄ ergo iude⁹
morit licet seruauerit legē moysi tota
lit ꝛ vixerit i illa strictissime si dici ꝑt n̄ ꝑt
a deo petere gloriaꝫ ꝑadisi. qꝛ rn̄deret
sibi de⁹. O miser tu petis filiā meam ꝛ
nunqđ nō solui iaꝫ tibi qđ ꝓmisi. ꝛ sic
ꝯn̄ter ꝓijcit iude⁹ in infernū. Tercio
ꝯduxit agarenoꝝ. Et licet vn⁹ agaren⁹
vixerit hic beatissime ꝛ fuit misericor
sastus ꝛc. nō poterit in morte sua petē
filiam summi regis. Videam⁹ pactuꝫ
qđ fecit de⁹ cum eis. Ipsi eni descēdūt
ab abraam ꝑ ysmahelē filiū ei⁹. et ideo
dicunt ysmahelite. ꝛ ꝑ agar ancillaꝫ iō
dicunt agareni. Iudei vo descendunt
ab abraam ꝑ saram. ideo debēt dici sa
raceni: ysmaheli pri ysmahelitaꝝ ꝓmi
sit de⁹ dicēs abrae sr ysmahel q̄ꝫ audiui
te. Ecce benedicā ei ꝛ augebo eū valde
xij. duces generabit ecce. xij. floreni. et
faciā illum crescere in gentē magnam
Gen̄. xvij. Ista ꝓmissio est iam imple
ta. vt patet Gen̄. xxvj. vbi nominant illi
xij. duces. Qn̄ ergo ille agaren⁹ moritur
si voluerit petere gloriā ꝑadisi respon
debit ei vt iudeo ꝛ sic ꝓijcit in infernū
Modo videam⁹ qđ ꝓmisit pplo xpia
no nō bona tpalia imo dicit ꝙ despici
amus illa. ꝛ vult ꝙ habeam⁹ hic labo
res infirmitates ꝛ miserias. Sꝫ si bene
seruiuim⁹ sibi ꝓmitit nob dare filiam
suā cum regno suo q̄tuor euāgeliste q̄
si quatuor notarij. fecerūt de ista pro
missione instrm̄. Testes sunt. xij. apli ꝛ
lxxij. discipuli. Ecce clausula instrum̄
ti. quicūq̄ fecerit volūtatē pris mei q̄ i
celis ē ipse intrabit in regnū celorum.
Math. vij. Et ideo qn̄ xpian⁹ vixit fm
voluntatē dei in patia ꝛ bona vita mo
ritur. Dicit sibi xpus quid vis. Rn̄det
dn̄e Ego seruiui vob vellē hereditateꝫ
quā mihi ꝓmisisti. Respice instrm̄ licꝫ
nō sim dignus peto gloriaꝫ ꝑadisi. tūc
xpc dat ꝓmissum scꝫ gloriā suam. Ec
ce ergo qualiter nullus pōt habere he
reditatem glorie ꝑadisi nisi solus po
pulus xpianus. qꝛ istū ppl'm elegit de
us vt daret filiā suā cuꝫ regno. vn̄ dicit
ysa. lj. Audite me qui sequimini qđ iu
stum est ꝛ queritis dn̄m. Attendite ad
petrā vn̄ excisi estis. s. ad xpm a. q̄ xpia
ni ꝛ cauernam laci de qua ꝑcisi estis. h
est cauerna vulneris. lateris. Attendi
te ad abraā prem vrm ꝑ fidem ꝛ ad sa
rā que peꝑit vos qꝛ ad vnū vocaui euꝫ
scꝫ ad pactū ꝓmissionis filie ꝛ bn̄dixi ꝛ

multiplicant eum. Quarto ondit dignitas xpiane religionis .s. eē filium dei et heredem ex angelico testimonio q: intelligēs angelus pdictā excellētiam nō sustinuit a iohe adorari. Apoc. xix. ait enī iohes. Cecidi ad pedes angeli vt adorarē eū et dixit mihi vide ne feceris. pseruus enī tuus sum et fratrū tuorum habentiū testimonium ihu. deum adora. Cecidit iohes ad pedes angeli vt adoraret eū: nō tñ sicut creatura creatorem sed sicut seruus vehemēter ac cū seruili dilectione honorat dñm suum creatum. Nempe angelus in vet. testa. sustinebat sic se ab hoie adorari. qd tñ nō sustinere hic: imo manifeste phibere videtur ppterea sequit et dixit mihi vide ne feceris .s. taliter reuerentiā mihi. Cuius causam subdit dicēs. pseruus tuus sum id est tecū. et sicut tu sum seruus eiusdem dei et dñi ihu xpi. Et ne credat q respectu solius iohis ppter singularē pexcellentiā eius hic diceret et nō de omnibus xpianis q xpi sunt serui. ideo subdit et fratrū tuorum habentium testimoniū iesu xpi. i. q pfecto corde pfitent ac testificātur ihm xpm esse verū deū et dñm vniuersorum atq hoim redemptorē et saluatorē. Et ideo merito fideles xpiani cōfitent ihm xpm verū filiū dei cuius sunt filij p gratie adoptōem. q tam caram matrē dedit eis. et tam excellentem hereditatem pmisit et pseruos eorum angelos fecit. Et sic patet ex pdictis. v. articlis excellentia fidei catholice ac etiā religionis xpiane.

Q lex moysi cessauit esse lex.

Sextus et vltimus articulus est q lex moysi iā nō ē lex sed q cessauit eē lex. Hoc etiā cedit ad ostendendū maiorē excellentiā legis noue siue fidei xpiane vt ipsa sola iam dicat lex dei. In pñti articlo erūt quatuor puncta pncipalia. Primus erit ondere quō iudei iā nō hñt legē. Scds erit ondere quō circūcisionē q vtunt iudei sp sunt in maiori ira dei et abomiatōe. Tercius erit ondere quō oia in figura contingebāt illis. Quartus erit ondere q cūcta erāt scripta de messia venturo impleta fuerūt in xpo ihu saluatore nro.

Circa primū punctū notandū q rō fundamentalis qre iudei non hñt aliquā legem et qre cessauit ea q p dicebat sua et q erat lex dei quā nō solū licitum erat nō soluere sed ad obseruandam eam obligabant et iam nō st obligati ad seruandū: imo obligant ad nō seruandū q: cessauit eē lex dī: pdita vtute q p in ea erat q lō pdita fuit. q: fcā fuit mutatio i suba et nā vitatis quā significabat scptura qd declarat. vij. passib. Quorū pmus ē q lex iudeorū pter ea ad q p obligabant ipi et oēs alij hoies p legē nature scptā n in tabulis lapideis nec cartis papiri vl pgameni. ij. cor. iij. sed vt hō n excusat ab eius obseruatōne scpta in cordib vsq ad illd tps erāt certa mandata p q regi debebāt vsq ad aduentū messie. q: ad h mādata n erāt obligati alij hoies q durāte lege moysi multi fuerūt salui suādo legē nāe. sed fuerūt obligati iudei d q semie erat nascitur messias q audire debebāt sic moysen. deutro. xviij. et i q debebat eē bndictio oim gentiū gen. xij. que etiam debebat dare testm̄ nouū nō sile testō pori hiere. xxxj. Itē q debebat eē dux et pceptor gentiū ordiatus p deū q eēt lux earum ysa. xlij.

Scds passus dependēs a p ē q lex moysi pncipalr attēdebat aduētū messie. rōne cuius elegit deus iudeos p seipō populū peculiarē et dedit ei legē mandata et sacra vsq ad tps correctōnis posita et ordinata ad heb. ix. Itē fecit p eis multa miracla. q et alia multa nō fecit natōnib gentium. sed pmisit q regerent gentes p suum liberum arbitrium sm q eis videretur. Tercius passus est q qn talem diuisionē fecit deus .s. iudeorum

⁊ gentiliū habentē principiū in ꝑsona
abrae duo fecit.ꝓ obligauit se. scdo de
dit signū principale:fuit obligatio qn
deꝰ fecit abrae ⁊ alijs pr̄ibus ꝙ de semi
ne eoꝝ nascereꝫ messias q eos debat do
cē ⁊ dirigē eoꝝ opa ⁊ eos redimē ⁊ in
sua gr̄a exaltare sup oēs gentes q nō
crederēt in eū. Scdo vt esset notificata
dr̄ia huiꝰ ppl̄i pecl̄iaris ab oibꝰ alijs q
ꝓpria dr̄ia eēt principalr̄ ⁊ staret i fide.
ꝙ de semine abrae deberet nasci salua
tor mūdi qd alij ppl̄i ex q eis non erat
dictū nō credebāt q2 ad Ro.x. fides est
ex auditu credēdo id qd aliqs audit ꝓ
pter auctem dicētis intelligēdo ꝙ talis
est verax et potēs facere qd dicit. Hec
fides cū sit vtus nō corpis ꝫ aīe per se
ipsam nō apparens ex. dedit deꝰ abrae
circūcisionē in signuꝫ ꝙ illi in qbꝰ esset
crederēt aduentū messie sic ꝙ fm ꝙ res
priꝰ est ꝗ signū eiꝰ:priꝰ intelligebat es
se fidē in pplo iudeoꝝ ⁊ ꝯnter circūci
sio sicut signū fidei fm qd legit̄ d abra
am geñ.xv.ꝙ ꝓ credidit misteriū ⁊ po
stea fuit ei data circūcisio signum iusti
cie magne fidei qn ꝯtra totā naturā cre
didit vbis dei geñ.xvij.ꝙ sara hr̄et fi
liū de cuiꝰ semie nasceret ille q esset be
nedictio gentiū ꝓpter qd abraā dictꝰ fu
it pater nō solū iudeoꝝ ꝫ multaꝝ gen
tiū. Quartꝰ passus ē ꝙ ad significan
duꝫ misteria grē ꝑtinentie messie.quō
hēbat eos redimere sustinēdo mortē ⁊
dando eis grām suā fuerūt ordinata sa
crificia ⁊ multe cerimonie siue p moy
sen siue p dauid ⁊ salomoneꝫ stabilite.
Sed ⁊ de aduentu messie ⁊ de tempo
re in q haberet esse. ⁊ de opibꝰ que ha
beret facere ⁊ de alijs rebꝰ que in tem
pore debebāt accidere nō solū moyses
ꝫ etiam oēs ꝓphete locuti sunt ex pte
dei. Quintꝰ passus ex ꝓcedentibꝰ pē
dens est ꝙ circumcisio ⁊ lex moysi erat
sicut vnū instrumentum obligationis
inter deū ⁊ iudeos expresse ꝯtinens ꝙ

deꝰ hēbat implere. ⁊ illud iudei interea
hēbant facere:vicꝫ illud qd añ legē fa
ciebant abraā ysaac ⁊ iacob et alij pr̄es
sui circūcidere se ⁊ filios suos in signū
ꝙ de genere iudeoꝝ messias habēt esse
Item ⁊ facere sacrificia ⁊ cerimonias
significās misteria messie ꝑtinētia ⁊ ꝙ
oēs essent in spe sui aduentꝰ dispositi
ad recipiendū suā doctrinā ⁊ sua man
data ⁊ sic fecerūt se dignos ad recipiē
dum grām quā eis hēbat dare. Sex
tus passus est ꝙ fm ea q dicta sunt lex
moysi ante aduentum messie erat vna
obligatio plena et vacua plena figura
⁊ vacua res eiꝰ. plena ꝓmissione. ⁊ va
cua ꝓmissio. q2 deꝰ ꝓmiserat ⁊ nonduꝫ
impleuerat ꝫ hēbat implere p eū ꝓmis
sum in aduētu messie. ⁊ in signuꝫ ꝙ il
lud hēbat implere sicut dictū est dedit
eis circūcisionē ⁊ alias cerimonias. et
sacrificia in lege specificata. q oīa ex
q erant mādata seruari sicut signa ⁊ fi
guras illiꝰ qd hēbat eē in aduentu mes
sie erāt ordinata vt fierent tēpe certo. ꝫ
anteꝗ impleret ꝓdictū tps erat in lege
virtus obligatio facta. durans vsꝗ ꝓ
missum eēt impletū. Vñ q2 lex erat va
cua ⁊ plena requirebat impleri illo q
erat vacua ⁊ euacuari illo q erat plena.
fm ꝙ est qdcunꝗ instr̄m obligationis
p qd aliqs ꝓmittit alteri dare ei vel fa
cere aliqd magnuꝫ. qd talis obligatio
anteꝗ impleat ꝓmissum ē plena ⁊ va
cua: vacua q2 nō est adhuc datū vel fa
ctū qd ꝓmissum est:plena spe ⁊ virtu
te q2 talis obligatio dat ius illi cui fcā
est vt possit petere ⁊ ꝯpellere ꝓmitten
tem: vel ad minꝰ ꝯqueri de eo si in tēpe
qd assignauit non impleuit ꝓmissum.
ita ꝙ quantū est vacua ꝓmissio tantuꝫ
est plena spe. ⁊ veritate ⁊ iure ad peten
dum ⁊ requirendū obligatum vt imple
at ꝓmissum. Septimus passus est
ꝙ ꝓdictis intellectis. quicūꝗ potest p
seipsum cognoscere. ꝙ si talis obliga

tio est vera: q substa et natura veritatis dato q notificet p scripturā nō est i eo qd est intus seu qd principalius est in eo qd ē extra.s.in actu q transit q vnus se obligauit alteri.et in actu futuro que ē adimpleri pmissum:q̄tum ad primū actū nō pōt haberi mutatio.q2 nec deus cū tota sua ptāte pōt facere qd pteritū sit nō pteritū.licet potuit facere q non transiret.Sz ex q trāsiuit et iam in se ē nihil et q nō trāsierit etiā ē nihil.Dicere q deus pōt facere q pteritū nō sit pteritū ē tm sicut dicere q deus ex nihilo faciat nihil q nullū est possibile.nec pōt intelligi quō ex nihilo fiat nihil.Et ideo ex q actus primus obligatōnis iam transiuit et ille nō pōt mutari q̄tum ad tales actū obligatio sp eēt vera.Sz q2 talis actus sit principaliter pter id qd futurū est.qd est adimpleri pmissum si obligatio est vera vel nō attendit ad scdm qd est finis ipsius vicz si est impletū vel nō qd fuit pmissum q2 inq̄tum nō fuerit impletū.q2 substa et natura obligationis nō est mutata licz trāsierit tpus sp manet obligatio in sua veritate et firmitate.imo plus firmat.quāto amplius transit de tpe in q debebat impleri pmissum.ex q illi cui facta fuerat obligatio accrescit plus de iure et vtute ad illud petendū.Non sic certissime ē qn realiter fuit solutū pmissum q2 statim ipso facto scriptura obligatōnis cessat eē vera q2 iam ē mutata substa et natura veritatis:impleto qd in ea p erat vacuum et euacuato illo quo p erat plena. Primo enī erat plena iure et vtute ad petendū pmissum et ad faciendūz res ordinatas q̄usqz eēt solutū debitū.Sz qn est solutū pmissum.s.q postq̄ ē solutū non pōt iuste petere sicut p.sic nō potest facere res q2 diuitatas seruari q̄usqz sit solutum debitum.Et ideo perdit vtute manet vacua iure quo pmo erat plena quia impletum fuit quod i

eā vacuum non potentibus stare istis duobus simul scilicz q vera obligatio respectu vnius et eiusdem rei sit plena et vacua.Sed quantū impletur ex vna parte tm euacuat ex altera.vn si soluit ps debiti iam deficit sibi pars iuris.qd sibi primo ptinebat.non potēs iuste petere siue paucum siue multum qd iaz solutum est.Veruntamen in scriptura obligatōnis nihil mutat.quia ipsa stante clausa in archa.nec rasa scriptura nec cancellata nec scripta in spatulis.solutōne facta p solū actum solutionis mutata substa perdit veritatē et vtutem suam que primo erat in ea.ex q primo erat plena.et sufficit q ille vel alter notarius vel sine notario fideles psone dent testimoniū esse factam solutionem.Et si non eēt q de solutōne facta daret testimoniū.sufficit testimoniū:q est deus cui nihil occultat.pp qd soluto iā debito ē falsa illa q p erat vere obligatio.q2 fuit facta mutatio i sba et natura in q erat pncipalr vitas eiusdem. Ex istis g explicatis passibus sine rōnibus tam clare sicut sol lucet manifestat iudeos nō hīe legē aliquā.ex q est impletū qd eis p deū fuit pmissū scz aduentus messie.pter qd fuit in ea īpletū qd erat vacuū.et euacuatū illud quo p erat plena.Et istis terminis vsus est ihs xpc.loquens d ista materia qn do dixit nolite cogitare q ego veni soluere legē vult dicere frangere eā vt facere ptra eam.nō veni soluere eā sz adimplere Math.v.Eisdē vbis vsus est Lu.iiij.qn in sinagoga nazareth apto p eū li.ysaie.scriptura q occurrit i aperiendo erat.Spūs dñi sup me ad euāgelizandum pauperibus misit me rc. ysa.lxj.et cū sedisset et oculi oim existiū in sinagoga essent intenti ad illū qd diceret dixit.Hodie ē impleta ista scptura i auribus vris.q2 ipemet erat ille d q loqbat ysai.et sic anq̄ ipse veniret illa scri

ptura erat vacua. sed qn missus per spm dei pdicabat statim fuit plena et cpleta. similr dixit petro. qn volẽdo eũ defendere q nõ caperent eũ iudei abscidit auriculã vni illoꝝ. An putas qꝛ nõ possum rogare patrẽ meũ et exhibebit michi plusq̃. xij. legiones angeloꝝ quõ ergo implebunt scripture. Math. xxvj. Itẽ tpe q̃ habuit mori qꝛ nondũ erat impletũ dictũ dd ps. lxviij. ꝛ in siti mea potauerũ me aceto. vt adimpleret cũ dixisset. Sicio. dederũt ei bibere acetũ felle mixtũ. cõnter dixit. Consummatũ est Joh. xix. Et post resurrectõe3 suã oñsis manib9 ꝛ pedib9 q̃ fuerãt plagata. ꝛ latere apto dixit eis. hec sunt vba que locut9 sum vob qn erã vobiscũ q optebat impleri oĩa que erãt scripta in lege moysi ꝛ pphetis ꝛ psalmis de me Lu. vlt. Dixerat eis hec anteq̃ vltima vice ascenderet in irlem q implerent scripture. cuꝫ proditorie traderet principib9 sacerdotũ ꝛ cdemnat9 p eos ad mortẽ. ipsi darent euꝫ gentib9 vt flagellarent eum et crucifigerent ꝛ occiderẽt ꝛ q ipse resurgeret tercia die Math. xx. Marci. x. et Lu. xviij. Ergo cxq̃ oĩs iste auctes sũt q oĩa scripta in lege moysi in pphis et in psalmis cõplerent in morte ꝛ in resurrectiõe ihu xpi cũ id qd est impletũ ꝛ plenũ nõ impleat manifeste intelligitur q scripture ve. testa. erãt vacue quousq̃ p seipm eas impleuit ihs xpc. ꝛ propter hoc ipse iuste loquebat qn discipulis suis dixit Math. v. q nõ cogitarẽt ipsum venisse ad soluendũ legẽ. qꝛ nõ venerat ad faciendũ ctra eã sed implendũ eam. Plus est q̃ cecus q̃ nõ intelligit q ille q̃ soluit illud ad qd erat obligatus cxq̃ implet obligatõe3 in q̃ erat vacua q soluendo debitũ frangit obligatione3. nec facit ctra eam. qn ipse finit cplet ꝛ pficit finem ad queꝫ obligatio fuerat facta. Sed hoc dñ sequit q cxq̃ implet illud soluendo pmissũ q facit eã vacuã iuris ꝛ virtutis q̃ illi cui erãt facta obligatio p ptinebat etiã si circa ipsum pmaneat scriptura obligatõnis sine mutatõne aliqua q̃tum ad literam cxq̃ soluto debito est mutata substantia ꝛ natura veritatis q̃ faciebat obligatõe3 p esse verã. Qui attente csiderare voluerit supradictas rõnes clare poterit intelligere q̃ iniuste vel si dixero insipienter nõ mentiar. Agareni iponũt fidelib9 ihu xpi ñ eẽ xpianos: qꝛ ñ se circũcidũt ꝛ qꝛ ñ fuãt sabbm ꝛ qꝛ ñ faciũt pasca agni sic fecit ihs xpc. vl qꝛ comedunt carnes porci qd ipse nõ fecit. si pbassent q postq̃ ipse soluit p eũ pmissum ad abrahaꝫ ꝛ alios patres ipse fecit pdicta haberẽt aliquẽ coloreꝫ sed q postea ñ deberet facere etiã si grossissimus esset ingenio quilibet hõ illud pt intelligere q cxq̃ predicta ꝛ alia multa habebãt cursum suũ anteq̃ pmissio esset impleta oĩb9 ctingentib9 iudeis i figuraꝫ vt infra videbit. ꝛ sic debebant dimittere ea cum veritas veniret. sicut figura ymaginis qn est iam depicta et finita cessat. Sic est ó figura domus q̃ cessat qn ipsa est facta. Dñ qꝛ circumcisio ꝛ alia plura in magnũ mysteriuꝫ p ipmmet deũ erant data. sicut p pignore quousq̃ esset solutũ debitũ. ipsemet qui habebat soluere eas seruauit. Sed si p9 mortẽ suã qn dixit. Cõsummatũ ẽ Joh. xx. vult tñ dicere iam sunt repleta oĩa misteria. ipse seruauerat qd ipse seruauit antea. s. q celebrasset pasca agni ordinatũ ipsis iudeis in figurãm sue mortis q̃ hebat fieri ꝛ sic de alijs figuris. eoipso q dederat intelligi deum nõ cpleuisse qd pmiserat suis pñb9 sãctis pñarchis regib9 ꝛ pphetis. q habebat eos redimere ꝛ liberare de ptãte diaboli. ꝛ cũ eẽt pteritũ tps in q̃ debebat impleri. quid aliud erat seruare legem moysi nisi pl9 nisi dare testimoniũ deũ nõ eẽ verũ. Cxq̃ in tempe p cũ ali

gnato non impleuerat p eũ pmissũ. Et qd plus est. cum maior ꝛ principal pmissio dei esset q deus habebat filiũ suũ dare in mortẽ p salute illoꝝ ꝛ toti us mundi. cũ ipsemet fuisset mortuus dabat vel poterat dare testimoniũ q si nõ fuisset mortuus s q debebat mori iterũ. ꝛ q vna vice vel pluribꝰ ad minꝰ quolibet anno semel. sicut summꝰ sa cerdos quolibet anno intrabat semel in sancta scõꝝ cũ sanguine sacrificij. he bre. ix. figurãdo sacrificiũ qd erat mul tomaioris dignitatis ꝛ excellẽtie cum maiori efficacia ꝛ cõplemẽto. sanctifi cante existẽtes in pctõ. q̃ sanctificaret sanguis hircoꝝ ꝛ thaurorꝝ. que erant principalia legis moysi sacrificia signi ficantia mortẽ q̃ habebat eẽ filij dei in cruce pp salutẽ totius mũdi. qd nõ plu ribus sed vna vice solũ sẽl habebat im pleri filio dei existente vno solo ꝛ non multis. Et cũ ipse esset homo natus de genere iudeoꝝ ꝛ ordinatio est homĩes semel mori. sic filius solũ semel ꝛ non pluries debuit mori. Qui si seruaue rat sicut prius legẽ moysi dederat itel ligere q nõ erat mortuus sicut a deo pr̃e suo acceperat mandatũ. erat iste ho nor quẽ iesus filius virginis ꝛ dei de bebat pr̃i suo p actus suos dare ꝯtinue testimoniũ. q deus pater suus nõ erat verax. ex quo nõ impleuerat p ipm p missum. Altior p certo in eo erat reue rentia ad pr̃em qꝛ stando in cruce cũ summi sacerdotes ꝛ alij hoies stantes iudei pmittebãt q crederẽt in eũ si de scenderet de cruce cõtemnẽdo gloriã ꝛ honorẽ ei pmissum. qꝛ a pr̃e acceperat mandatũ ponẽdi aiam suã moriẽdo. cũ eẽt ei leuius descẽdere de cruce vi uus q̃ post mortẽ resurgere de sepul chro factus obediẽs patri vsq ad mor tẽ. voluit plus iplere q̃ erat iudeis p missum p deũ cõplẽdo obligatõẽ eis datã ꝛ sic dicẽte veritatẽ pdicta obligati one iplere legẽ moysi in q̃ erat vacua. ꝛ faciẽdo eã vacuã iure q̃ erat plena. s. iuris ꝛ petitõis. q̃ cõpetebat iudeis q̃ vsq eẽt iplectũ pmissum. qd ius fuerat eis datũ cũ multa solẽnitate. qua ma ior altera esse nõ põt nec cogitari qñ p missum p se factũ cõfirmauit deus iu rando p seipm cũ nõ posset intelligi aliquod maius p qd iurasset. vt Gen. xxij. ꝛ Exo. xxxiij. sicut hoies qñ debi te ꝛ iuste iurant p rẽ quã cogitant ma iorem esse seipis vel p rem quã magis amant. ꝛ idõ nõ potuit dare maiorẽ fir mitatẽ deus sue pmissiõi q̃ iurãdo p seipm. Et vt intelligeret q sine aliqua dubitatõe volebat illud implere sicut p iurauerat abrae replicauit iuramen tũ faciendo eãdẽ pmissionẽ ipi dauid cũ iuramẽto firmatã. Et illud q in hac materia ẽ altissime cõtẽplatõis. cũ de us fecisset multas pmissiões iudeis et suis primis pr̃ibus. addita expsse ꝯdi tõe q ipse ipleret pmissa sua si seruarẽt sua mandata ꝛ pseuerassent in suo ser uitio. ꝛ q si nõ facerẽt n solũ nõ daret eis p ipm pmissa. s q puniret eos ma gnis penis dando eos in ptãte suorũ inimicoꝝ ꝛ ponẽdo eos extra terrã p missionis. Sꝫ tñ hanc pmissionẽ bene dictõnis oim gẽtiũ in semine abrae q mitteret messiã ad saluãdum eos fecit deus sine cõditõe. Et vlterius q cum singularissima deuotõe ꝛ firmo intelle ctu dꝫ ꝯsiderari q hec fuit maior pmis sio quã fecit deus. maior dico ꝛ sic pro certo affirmo. Fuit. n. magna pmissio dei facta iudeis q liberaret eos a serui tute egypti. q daret eis terrã pmissio nis. q daret eis bona in ea eis specifi cata. Verũtñ he sunt pauissime pmissi ones in cõpatõe illius que intelligeba tur spũalis ꝛ pncipalis pp opa eoꝝ v tuosa. ꝛ pp obiam ꝛ obseruãtiã suoꝝ mandatoꝝ. q̃ erãt satis difficilia q da ret eis pꝰ hãc vitã padysum gloriã cele

stem in eternum durantem. que promissio ls incomparabiliter sit maior quam omnes alie. quia omnis largitor est maioris excellentie et dignitatis quam suum proprium donum. ex quo est dominus eiusdem. propter quod quando aliquis dat aliquid de suo. ex quo ipse est maior non intelligitur dare seipsum. sed quando dat seipsum intelligitur dare omnia sua. Et ideo promissio paradisi non potest equari promissioni de qua loquimur facte per deum abrahe et aliis in deorum patribus. hoc est quod promisit dare seipsum nobis mandando filio suo qui est ipsemet deus facere omnia pertinentia ad salutem nostram. et illius quo non potest dici maior amor. ponendo animam suam pro amicis suis. et sic patiendo mortem ut nos liberaret a potestate inimici quam super nos habuerat propter peccatum ade primi patris nostri. Istud tamen sine precio donum. volens deus totum et totaliter impleri. expresse revelavit david propheta quod sua promissio et testamentum erat sine aliqua conditione. et quod tam firmum erat et fidele quod prosperum futuraret sua misericordia. Et si filii israel dimitterent legem suam corrumpendo iusticias et non servando mandata sua visitaret peccata eorum in flagellis sed tamen quod nunquam amoveret misericordiam suam nec faceret contra suum datum testamentum. nec faceret verba sua vana. et sine effectu. sed quod semper impleret quod fuit per eum promissum. propter has ergo et alias quamplures consideratas rationes nisi si voluerit loqui contra totam rationem non potest aliquis dicere. quod iesus christus post mortem suam per quam deus pater suus impleverat quod promiserat. quod ipse sicut prius debebat servare in se legem moysi dando per suos actus testimonium non esse impletum quod erat implendum. et quod multo maioris attentionis est per suos proprios actus confitendo deum patrem suum. quia non implevit in tempore assignato promissum et iuratum. quod erat mendax et periurus. Quis non dico hec dicere. sed etsolummodo audire potest tam grandem blasphemiam. Quia si christo iesu post mortem suam non fuit conveniens servare legem moysi. quia in eius observatione faciebat magnam offensam et iniuriam deo patri suo dando testimonium de eo ex quo non impleverat promissum non veracem sed periurum. Imaginetur unusquisque in seipso si fidelibus iesu christi licitum est servare legem moysi sicut prius et sic circumcidere se. et facere cerimonias in lege moysi ordinatas sicut pro pignore vel divisa quam debebant ducere in se iudei quousque esset impletum illud quod per deum eis fuerat promissum. quid aliud esset hoc nisi per suos actus continue dare testimonium. quod non erat adhuc crucifixus iesus christus. sed quod ad implendum per deum promissum debebat venire in mundum et crucifigi. et tamen tempus in quo debuit compleri promissio dei iam esset preteritum sicut dictum est. erat dare testimonium quod ex quo defecerat deus in dictis suis non erat verax sed falsus et periurus. Et quis dubitavit quod quicunque affirmaret talem blasphemiam de deo. quod talis non esset amicus dei nec esset in sua gratia sed in suo odio et inimicicia. et quod nimium aggravat non quotidie semel sed vel septies sicut iusto accidere potest quod in una die cadat septies. prover. xxiiii. et toties resurgat si in tali odio et ira dei esset continue de nocte et de die per actus suos et vitam dando testimonium deum in sua promissione defecisse. Et sic patet consideratio prima huius sexti articuli. scilicet quod iudei iam non habent legem quia lex moysi cessavit postquam eam christus adimplevit. De secundo puncto huius articuli qui est quasi correlarium precedentis notandum quod sicut dictum est cum tempus promissionis iam sit preteritum et per iesum christum impletum qui diceret adhuc legalia servanda esse iste esset blasphemus et in continua ira dei. et constat quod in tali ira et odio dei sunt certissime et continue iudei. cum ipsi sint circumcisi et circumcidant filios suos soluto debito. retinentes pignus quod datum fuit quousque esset debitum solutum et ducendo eam continue in se pro divisa in magna iniuriam

offensa dei. sicut si nō obseruasset sacramentū p eū factū. Sz diceret h forte iudeus. ego libenter dimitterē circūcisionē si possem z accipem baptismū z sequerer xpm sz nō possum circūcisionē dimittere qr obligat ad ppetuū. qr illud pactū datū abrae et semini ei9 per deū fuit federe sempiterno. vt pz gen. xvij. sz cū obliget ad ppetuū oportz vt illud obseruem. Rñdeo iudeo q sempiternū nō accipit p ppetuo vel eterno sz p longo tpe pz Exo. xij. vbi hr q ritus z festiuitas pasce debebat celebrari federe sempiterno. tn̄ Hiere. xxiij. scribit. Ecce dies veniūt dicit dn̄s. z nō dicent vltra viuit dn̄s q eduxit filios isrl de terra egypti. z p cōsequēs sequit illo tpe vel in illis diebus nō curabit de phaze. qr istud festū nō erat aliud nisi memoria liberatōis filio2 isrl de terra egypti. Circūcisio lz p longū tps debere durare. tn̄ adueniente xpo debebat cessare. qr fuit data abrae in signū xpi de eo nasciturl. vt hr ad Ro. iiij. Nō ita ē q adueniēte signato cessat signū sicut bibito vino remouet circulus q erat signū vini. Simile ē etiā de xtractu obligatōis. sicut late dictū est in pcedenti cōsideratōe. qr si sit cōtractus obligatōis de. x. florenis vsqz ad festuz sancti iohānis vel vsqz ad aliū determinatū terminū solutis illis xtractus est nullus. Simile etiā est de pmissiōe regis facta militi de castro aliquo dādo z in signū talis pmissionis dat sibi anulus quē portet vsqz ad impletōz pmissi. dato castro miles n portabit amplius anulum. qr nihil aliud significabat nisi pmissionē factā de castro. Itē adueniente rege cessant signa z solēnitates q pp regis aduentū fiebāt. Item adueniēte festo cessat vigilia. q erat dispositio z pparatio ad festū. ita circūcisio erat vigilia z pparatio ad aduētū xpi z ad baptismū qd est maximū sacramētū. Itē possessio limitata inter duos terminos nō extendit se citra primū. nec vltra secundū sz talis possessio fuit circūcisio limitata int abraā z xpm. Gen. xvij. hoc erit pactū inter me z te q. d. incipiat in me z non pgredietur vltra me. Clarissime sz ex oibus supradictis pz cessatio circūcisionis. sz iudei viētes eadē cū hoc sit magna iniuria. vt satis dictū est ac si nō soluisset pmissum. pp hoc sunt in cōtinua ira et odio dei. Terci9 pūctus ē ostendere quō oia in figura cōtingebant illis. sic dicit apl's j. Cor. x. z addit scripta aūt ad correctōem nr̄am. vbi duo sunt notanda in pdictis verbis. pmo tps vmbre pfiguratū. secūdo tps gr̄e consummatū. pⁱmū fuit sub lege mosaica. secundū est sub lege euangelica. pⁱmū fuit figuratū. secundū gr̄atū. In p solū fuit figuratio ac p hoc imperfectio qr nihil ad pfectū adduxit lex. ad Heb. vij. In secūdo ē veritatis exhibitio ac p hoc pfectio. vn̄ vocat ab ap'lo plenitudo tpis. ad Gal. iiij. Pro primo ergo dicit ap's oia in figurā contingebant illis. In figura dicit pfignāte illa que tpe gratie sunt impleta. z hn̄ dr in figura. sicut. n. videmus q figura cesaris vel herculis. z si sit in se res aliqua principaliter tn̄ signum est cesarem vl herculem repsentans. sic z omnia que fuerunt facta in veteri testamento fuerunt in se res aliquae sicut paradysus. archa noe diluuiū. arcus celestis. nubes tabnaculū tēplū z hmōi. pncipalr tn̄ signa erāt. nō qdē rei pñtis sicut sūt sacra noue legis q significāt gratiā iaz pñtem sed fuerunt signa gratie z veritatis exhibite in nouo testamento Johannis. j. Lex per moysen data ē. gr̄a z veritas p iesuz xpm facta ē. vn̄ possumus dicē de his q sūt tpe gr̄e exhibita illud qd scribit Sap. xiiij. Figura eorū e longinqꝫ allata ē. Itē sicut illō qd

p suã figurã cognoscit ipfecte cognoscit intuitiue. qz nõ videt in se ꝟ qſi abstractiue. qz cognoscit in alio puta in sua imagine. sic ꝛ filij israel qui solum figuras ꝛ corticem lr̃e attendebant ea que impleta sunt tp̃e grẽ. ꝛ si aliq̃ mõ cognoscebãt. ipurissime tñ ꝛ valde im pfecte. in signũ cuiꝰ cũ moyses de mõte descẽderet cornuta ꝛ splẽdida facie nõ potuerũt hebrei claritatẽ vultꝰ eiꝰ aspicere. ꝛ si aliq̃s radios cernebant. vultus tñ sui claritatẽ nullatenus attingebant Exo. xxxiiij. Et sic iudei solũ videbant figurã ꝛ attẽdebãt lr̃e corticem. medullã tñ spũalis sensus neq̃ꝗ̃ attingebant ꝛ vsq; in hodiernũ diẽ velamen sup cor iudeoꝝ positũ est vt nõ psit cognoscere veritatẽ. Sꝫ xp̃iani reuelata facie gloriã dñi speculant. sic dicit aplꝰs. ij. ad Coꝝ. iij. Vñ doctor catholicus figurat p moysen. Est enim assumptus de aq̃s baptismalibꝰ. de q̃ dicit Nume. xij. ꝙ nõ p figuras ꝛ enigmata ꝟ palã deũ videt. qd̃ quidẽ verũ est nõ tñ simpliciter. qz videmus p speculũ ꝛ in enigmate. j. Corinth. xiij. ꝟ solũ respectu iudeoꝝ. Pro secundo addit scripta ad correctõꝫ nr̃am. Primũ. n. tp̃s fuit quodãmõ pctã cõmittendi. Scd̃m aũt ẽ tp̃s pctã corrigẽdi lex. n. phibebat ↄcupiam. ꝛ sic dando ipius noticiã ipam excitabat. ꝛ qm̃ sacramẽta legis nõ ↄferebant grãm. Iõ p quandã occasionẽ nõ datã quidẽ cũ lex eẽt scã ꝛ iusta. ꝟ acceptam a iudeis carnalibus quasi eos ipellebat ad peccandũ. Vñ ꝛ lex dicebat lex peccati ꝛ mortis. sicut apl̃s ad Roꝫ. vij. ꝛ. viij. Tp̃s aũt grẽ ẽ tp̃s pcti corrigẽdi. tum qz pena iudeoꝝ reddit xp̃ianos cautiores. ꝛ qz sacramẽta noue legis grãm cõferũt ꝛ scriptura euãgelica expssius peccata cõdẽnat. Vñ ꝛ si de oĩ scriptura canonica verũ est qd̃ dicit aplꝰs. ij. ad Thio. iij. Ois scriptura diuinitꝰ inspirata vtilis ẽ ad docẽdũ. ad corrigẽdũ. ad arguendũ. ad erudiendũ in iusticia. vt sic hõ dei pfectus ad oẽ opus bonũ instructus. principaliter tñ verũ est de scriptura euãgelica. Hec. n. docet fidei veritatẽ. arguit mũdi vanitatẽ. corrigit peccati vilitatẽ. erudit pcepti equalitatẽ. Circa primũ iterũ sciẽdũ est ꝙ in veteri testamẽto sub figurarũ inuolucris pfigurabant quamoꝛ q̃ sunt xp̃ianis tp̃e grẽ reuelata. vicꝫ credendoꝝ cõtinẽtia. cauẽdoꝝ imũdicia inimicoꝝ fraudulẽtia ꝛ malicia. sacramentoꝝ virtutũ ꝛ bonoꝝ virtus ꝛ efficacia.

De prefiguratione credẽdorũ ꝛ primo de prefiguratione sancte trinitatis.

Quantũ ad primũ notandũ ꝙ omnes articuli fidei in scriptura veteri sub figuris multiplicibus quasi sub quibusdã sigillis q̃ nũc soluta sunt velabant. Articulus. n. trinitatis ꝛ vnitatis de quo dixerat moyses fm̃ vitatẽ hebraicã. Geñ. j. In pncipio creauit heloim qd̃ est plurale hꝰ nois hel qd̃ est idẽ ꝙ dij. heloim dixit pp psonarũ pluralitatẽ ꝛ creauit pter eẽntie vnitatẽ de quo etiã refert iidem eodẽ ca. ꝙ volens formare hoiem dixit. faciamus hoiem ad imaginẽ ꝛ similitudinẽ nr̃am. faciamus dictũ ẽ pter psonaꝝ pluralitatẽ ꝛ nr̃aꝫ pp substantie vnitatẽ de quo etiã ps̃. lxvj. dr̃. Benedicat nos deus deus nr̃ ꝛ benedicat nos deus ꝛc. ter dicit deus nõ pter tres deos ꝟ pter tres diuinas psonas. Cũ aũt dicit in singulari metuant eũ ꝛc. hoc dicit pp nature idẽtitatẽ de quo etiã dicit Esaias pp̃ha. c. vj. Seraphin clamabant alter ad alterũ. sanctus scũs scũs dñs deus sabaoth. ter dicit sanctus qz tres sunt diuine psone dñs deus addit qz est in tribus deitas

nitas. de hoc articulo qui est primũ credibile hẽs expressam figurã in sancto abraam de quo sic dicit Gen. xviij. Tres vidit vnũ adorauit dicens dñe etc. tres sibi apparuerũt. q2 tres sunt diuine psõne quas sicut vnũ adorauit dicẽs. dñe. q2 in eis est vna deitas que ẽ pcissa rõ adorandi tres diuinas psonas.

De prefiguratione dominice incarnationis.

Articulus dñice incarnatõis in veteri testamento sub figurarũ inuolucris fuit d quo dic Esa. Ecce virgo cõcipiet et pariet filiũ etc. Esa. vij. Et hiere. Nouũ faciet dñs super terrã femina circũdabit virũ Hiere. xxxj. habes figuras multiplices in veteri testamẽto. hunc. n. figurauerũt paradisus voluptatis Gen. ij. et arcus diuine charitatis Gen. x. Quid p paradisum nisi virginẽ intelligimus. in cuius medio. i. vtero fuit lignũ vite. i. dei filius. Et in quo deus sola virtute nullo creature cõcurrente õpe posuit hoiem. i. xpm. Quid p arcũ variũ nisi iesum intelligo quẽ deus posuit in nubibus. i. in marie visceribus radijs diuine gratie penetratis q̃ fuit et est quãtũ ad hoies signũ diuine recõciliatõis In cuius signũ arcus est versus celũ et corda versus nos. et idõ nõ oportet timere sagittas ire dei submersionis generalis aquarũ. Hũc etiã figurabant rubus visionis et vellus gedeonis ignis fuit in rubo. q2 diuinitas fuit iũcta humanitati. s nõ cõburebat rubus. quia pter istã vnionẽ nõ fuit ↄsumpta humanitas nec in diuinitatẽ cõuersa. Exo. iij. Itẽ ros fuit in vellere. i. diuia grã in maria. virginitate cõseruata ipam dei filio fecũdãs. terra fuit circũquaqꝫ sicca. q2 caro marie n̄ fuit aliq̃ semie polluta Iudi. vj. Hunc etiã figurauerũt arche testamẽti cõditio. solis descẽsus et porte clausio. Quid p archã nisi mariã intelligimus. quid p vnã auream inter archã inclusam. nisi hũanitatem xpi. quid p mannã qð erat intra vrnã nisi diuinitatẽ eius intelligo. d ista archa hr Exo. xxv. De cõtentis aũt i archa explicat apls ad hebre. ix. Sol descẽdẽs p. x. gradus i horologio achaz signat q2 sol iusticie descendit p decẽ ordines creaturarũ et de decimo assumpsit hũiliorẽ naturã de corpe gloriose virginis marie. Nouẽ ordines fuerũt nouẽ ordies angelorũ. Decimus ordo fuit hoim. de hoc descensu hr. iiij. Re. xx. Porta fuit clausa ppetuo et tñ solus rex ingredit et egredit p eam. Porta significat virginẽ. q2 virgo mansit ppetuo. et tñ rex glorie solus ingressus fuit in eã p carnis assumptiõem et egressus p eã p stupendã editiõem de qua habetur Ezechielis. xliiij.

De prefiguratione natiuitatis christi.

Articulus aũt natiuitatis xpi d quo dixit Esaias ppheta. ca. ix. Paruulus natus est nobis etc. fuit figuratus in natiuitate ysaac. de q̃ Gen. xxj. In natiuitate samuelis d q̃ j. Reg. ij. Hi. n. quãuis nõ fuerit nati de virginibus. fuerit tñ nati de sterilibus supra nature cursum. Fuit aũt figuramus expressius in ascẽsu floris. de quo Esa. xj. Flos de radice iesse ascẽdet. et in egressu fontis Johel. iij. Fons egredietur de domo dñi etc. et in ortu solis. de quo Eccls. j. Oritur sol etc. In abscisiõe lapidis Dan. ij. vbi q abscisus ẽ lapis de monte sine manibus q̃ statuã ↄfregit huius statue caput erat ex auro purissimo, pectus aũt et brachia de argento venter et femora de ere. pedes de ferro et terra. p hanc statuã figurãt quatuor magna regna sibi in orbe succedentia. sm q daniel diuinitus edoctus ibi ex

ponit. Primū est regnū chaldeorum qd̄ significat̄ p caput aureū vt ibidē dr̄ Secundū est regnū psarū qd̄ figurat̄ p argentū qd̄ subiecit sibi regnū chaldeoꝝ. Tercium ē regnū grecoꝝ.s.alexandri qd̄ subiecit sibi regnū psarum ꝛ figurat̄ p es. Quartū ē regnū romāoꝝ qd̄ figurat̄ p ferrum qd̄ subiecit sibi regnū grecoꝝ.aliaq; regna mūdi sic ferrū domat oia. Per lapidē abscisuꝫ de monte sine manibus significat̄ xp̄c siue regnū xp̄i.cui subijciendū erat p̄dictū regnū romāoꝝ. In hac expositiōe oēs catholici ꝛ hebrei cōueniūt. Quo supposito sic arguit̄. In hac xp̄hia exprimit̄ ꝙ ille cui subijciendum erat regnū romanoꝝ ꝛ impiū est ip̄e xp̄c.cuꝫ hoc ḡ sit cōpletū tp̄e cōstantini ꝛ siluestri pape.quo tp̄e romanoꝝ impiū sbiectū est p verā fideꝫ iesu xp̄o filio marie virginis. Sequit̄ ꝙ iste ē vere xp̄c veritas ꝛ signatū hꝰ figure.qꝛ mons significat virginē.lapis xp̄m.abscisio lapidis natiuitatē eius q̄ fuit de virgine sine manibus.i.sine ope cuiusq; creature.hic lapis cōfregit statuā mūdi vanitatē.dictū regnū romanoꝝ sibi subijciendo.

De prefiguratione vite ꝛ conuersationis christi.

Vita xp̄i ꝛ cōuersatio de qua baruch.iij.in terris visus est ꝛ cuꝫ hoībus ꝯuersatus est.fuit figurata p colūnā q̄ filijs isrl̄ p̄cedebat que de nocte erat ignis illuminans.de die vo nubes refrigerans. Vita.n.xp̄i illuminauit mūdū ꝯtra noctē ignorantie ꝛ refrigerauit ꝯ estū ꝯcupie.nec vacat a mysterio ꝙ illa nubes erat tenebrosa egyptijs ꝛ luminosa hebreis. q̄a in vita xp̄i fuerūt reprobi excecati ꝛ electi illustrati de hac colūna hr̄ Exo.xiij

De prefiguratione doctrine ꝛ predicationis christi.

Doctrina aūt xp̄i ꝛ p̄dicatio fuit figurata in legis datōe q̄ fuit facta moysi Exo.xx.ꝛ in legis secunda scriptōne Exo.xxxiiij. ꝛ in legis repetitiōe q̄ fuit facta i Deutronomio q̄i p totū.ꝓpter qd̄ dicit hiero. in ep̄la ad paulinū. Deuteronomiū vo scd̄a lex ꝛ euāgelice legis p̄figuratio fuit ēt figurata i locutōe angeloꝝ q̄ ex ꝑsona dei loquebāt̄ sanctis p̄ribus.ꝛ p̄cipue in locutione illius q̄ loquebat̄ moysi ꝛ filijs isrl̄ aliqn̄ in monte aliqn̄ in deserto.aliqn̄ ad ostiū tabernaculi.aliqn̄ inter cherubin q̄ ppiciatoriū obumbrabant vide scripturas.

De prefiguratione passionis christi.

Articulus de passione xp̄i morte ꝛ sepultura . de quo Dan.ix. xp̄ha p̄dixerat dicēs.occidetur xp̄c.fuit multipliciter figuratꝰ.fuit.n. xp̄c venditus i ioseph Gen.xxxi. Nudatus in noe Gen.ix. Ligatus in samsone Judic.xvj. Irrisus in helyseo cui dicebant pueri ascēde calue.iiij. Re.ij Cōsputus in iob Job.xvj. Cesus ꝛ verberatus in Esaia.q̄ dicebat corpꝰ meū dedi pcutientibꝰ ꝛ genas meas vellentibus Esa.lix. Suspēsus in botro qui portabat̄ in vecte. Et in serpēte eneo d̄ q̄ Nume.xiij.de secūdo Nūe.xxi. Clauis affixus in ysaac.q̄ portabat ligna. ꝛ quē p̄r ligabat sup struē lignoꝝ gen. xxij. Et crucē xp̄c baiulauit ꝛ sup eam fuit colligatus.qꝛ in ea fuit clauis affixus. Translanceatus in adā. Aptū.n. fuit latus ade ꝛ inde fuit formata mulier Gen.ij. Et aptū fuit latus xp̄i dormientis in cruce.ꝛ inde fuit formata ecclesia.qꝛ de xp̄i laterali vulnere fluxerunt ecc̄e sacra. Fuit occisus in Abel Gen.iiij. Sepultus in iona. Fuit eni ionas in ventre ceti tribus diebꝰ ꝛ tribus noctibꝰ.sic ꝛ saluator fuit tot diebus ꝛ tot noctibꝰ in corde terre . sicut

he dicit in euangelio math. xij. hanc figurā habes Jone.ij. Hec sepultura fuit figurata in quiete dñi que fuit. vij. die. Gen. ij.

De prefiguratione descensus anime christi ad inferos

Articulus de descensu anie xpi ad inferos fuit figuratus in descensu dei q̄ descēdit in egyptū vt liberaret ppl'm isrl' de manib⁹ egyptiorū. Exo. iij. ⁊ aīa xpi descēdit in infernū q̄ p egyptū tenebrosam figurat vt educeret vinctos suos de lacu in q̄ nō erat aqua sicut dicit vaticinans zacharias. zacha. ix. Xpc etiā est pfiguratus in abacuc q̄ tulit prandiū cōsolationis danieli viro desideriorū. i. sanctis patrib⁹ deliberari desiderantib⁹ q̄ erāt in lacu leonū Dan. vi.

De prefiguratione resurrectionis christi.

Articulus resurrectōis xpi ō q̄ i ps. iij. ex psona xpi. exurrexi qz dñs suscepit me. ⁊ alibi psal. lvj Exurgā diluculo. fuit figuratus in iacob. de quo Gen. xxviij. q surgēs mane iacob tulit lapidē quē supposuerat capiti suo ⁊ erexit in titulū. Jacob est xpc q̄ surrexit mane supple a mortuis Mane dico cū adhuc eēnt tenebre. et tulit lapidē. i. hūanitatē suā quam supposuerat capiti suo. i. deo supple substantificauerat. Caput. n. xpi deus est. vt dicit apl's Co. xj. ⁊ erexit in titulū scz a fidelib⁹ cōtēplādū pdicādū ⁊ adorandū. Fuit etiā figuratus in sampsone. de quo dr̄ Judi. xvj. q dormiuit ad noctis mediū. ⁊ surgēs tulit ambas fores cum postibus. s. ⁊ aiam suā. Ex his duabus figuris ortū habuerāt ille due opiniones Aug. ⁊ Greg. Dicit. n. aug. q xpc surrexit mane. i. diluculo diei pascbe hōs p se scm̄ iacob. Greg. aūt dicit q surrexit media nocte hōs factum sampsōnis p se. qui possunt cōcordari p hoc q xpc surrexit in principio diei tercie. ⁊ sic post mediā noctē. Statim eīn post mediā noctē dies naturalis incipit ⁊ pōt dici mane. ⁊ hoc p aug. Vt dicendū q surrexit dñs scdm veritatem mane etiā diei artificialis. hoc. n. reputat pbabili⁹ nō tñ erat clara dies imo adhuc erāt tenebre. vñ q̄ de nocte surrexit. ⁊ sic saluat opinio vtriusqz.

De prefiguratione ascensionis christi.

Articulus de ascensione xpi de quo in psal. lxvij. Ascendisti in altū ⁊c. ⁊ alibi psal. xlvj. Ascendit deus in iubilo. fuit figurat⁹ in trāslatione enoch. Gen. v. ⁊ in ascēsiōe helye. iiij. Reg. j. In regressu iacob q̄ dixit Gen. xxxij. In baculo meo transiui io'danē istū. ⁊ nūc cū duabus turmis regredior. Xpc in baculo crucis trāsiuit iordanē mortalitatis ⁊ cū duabus turmis. s. angelorū ⁊ hoīm regressus ē in celū. Fuit etiā figuratus in aduentu filij hois vsqz ad antiquū dierū de quo Dan. vij. Ecce dicit ibi in nubibus celi q̄ filius hois veniebat ⁊ vsqz ad antiquū dierū puenit ⁊ dedit ei potestatē honorē ⁊ regnum.

De prefiguratione aduentus christi ad iudicium.

Articulus de aduētu xpi ad iudiciū de q̄ expsse pphauit Jobel iij. c. Jbi. n. dr̄ ex psona dei. Cōgregabo omnes gentes ⁊ deducā illos in vallē iosaphat. ibi disceptabo cum eis. fuit etiā expsse figuratus Dan. vij vbi dr̄ q throni positi sunt ⁊ antiquus dierū sedit. thronus eius flāme ignis. ⁊ ibidē iudiciū sedet. ⁊ libri apti sunt. ibiqz dicit q fluuius igneus rapidusqz egrediebat a facie sedētis. ⁊ sumpsit bestiā cū xvndecim cornibus suis quo scdō scti acceperūt regnū. throni figura

bant sedes aplorum antiquas sedens iu dicantē xpm. q est antiquissim⁹ sm di uinitatē. fluui⁹ igneus egrediens figu rabat xp̄i sniam acutiorē q̄ sit ignis q̄ cōsumit demones cū reprobis cōtris Judicabunt. n. ex his que apparebūt in libris psciarum. q tunc aperient. quo fa cto sctī regnū dei ppetuo possidebūt.

De prefiguratione generalis resurrectionis.

a Rticulus aūt de resurrectione carnis re surrectōe de quo pphetauit iob xix. ca. dicens: Scio q redem ptor meus viuit z in nouissimo die de terra zc. vsq ibi in sinu meo. fuit figu ratus ezechiel. xxxvij. vbi dicit q ossa q̄ prius erant arida vehementer. acces serūt ossa ad ossa vnūquodq ad iuncturā suā. z sup ea nerui z carnes ascēderūt. z ingressus est in ea spūs z vixerūt. q̄ oia exponit ibidē ppha de resurrectōe mortuorum. Vn̄ ibi dicit. hec dicit dn̄s. Ecce ego aperiā tumulos vros z edu cam vos de sepulchris vris populus meus zc.

De prefiguratione vite eterne z mortis eterne: malis z bo nis dande.

a Rticulus aūt de vita etna quā electi post mortē assequent fu it figuratus in scala iacob. de q̄ dicit Gen̄. xxviij. q vidit scalā tangen tē celū z angelos ascendentes z descē dentes. z dn̄m innixū scale. Scala si gnificat vitā sanctā que habet multos gradus. qm̄ multi sunt gradus sancti tatis. p hanc descendunt angeli dei vt informent hoies z ascendēt viri ange lici vt videant dn̄m ipi scale innixum cuius quidē visiō erit vita beata. Fuit etiā figuratus in terra pmissionis quā filij israel post transitū deserti. p⁹ mul tos labores multaq p̄lia adepti fuerūt sicut sancti post transitū deserti pnie se quentes ducatū colūne nubis z ignis .i. vite saluatoris post multos labores bonorum operum. post multas victorias vi ciorum z hostiū spūaliū beatificā vitā q̄ eterna erit finaliter assequent. Sub isto articulo cōtinet fides de morte eterna reprobis debita. que fuit figurata Nu me. xvj. vbi dicit q chore datan z abi ron z multi alij pp peccatū suum viui descenderūt in infernū. sicut reprobi vi ui vita naturali. priuati tn̄ vita gr̄e et glorie descendūt in infernū. extūc erit verū qd̄ dicit Math. xxv. q ibunt re probi in suppliciū. iusti aūt in vitam eternā. Electi figurāt p pincernā pha raonis cui dixit ioseph. memento mei cū tibi bene fuerit zc. Reprobi aūt per pistorē q̄ amputato capite suspensus est in cruce Gen̄. xl.

De prefiguratione vnitatis ecclesie.

a Rticulus de vnitate eccie fuit figuratus in archa noe i taber naculo federis in templo salo monis. z in hierlm terrestri. In archa fuerunt cōgregata aialia de oi sexu et genere. z in eccia catholica sunt colle cti. Judeus z gentilis. masculus z fe mina. liber z seruus. homo irronalis z vtens rōne. Archa ferebat sup aquas z eccia fluit sup tribulatiōes h⁹ mūdi. Ad archā colūba rediens portauit ra mū oliue. z xpc ad eccias reuertēs spi ritualiter denūciat pacem. In mūdo inquit p̄ssurā habebitis i me aūt pacē Joh. xvj. Extra illā archam nullus sal uari potuit. sic z extra ecciam. nullus pōt eē saluus. De his oib⁹ hēs Gen̄. vij. z. viij. In tabernaculo z in templo colebat z adorabat deus. fiebāt ibi sa crificia p que remittebant pctā. z pc ō res recōciliabant deo. sic in sola eccia est diuinus cultus. offerūt grata sacri ficia. recōciliant peccatores z remittū tur tibi peccata. vnde bene dicit eccia.

Credo vnã sanctã ecclesiam catholicam sanctorum cõionẽ. remissionẽ peccatorum. .i. in quã sola est sanctorum cõmunio et remissio peccatorum. Hierusalẽ etiã erat ciuitas sacerdotalis et regia sed excellentius sancta ecclesia. quia in eã sunt oẽs christiani sacerdotes et reges facti in sanguine christi Apoca. v. Sic igitur habemus totã fidei continentiã in scriptura veteri multipliciter figuratã etc.

De prefiguratione cauendorum .s. vij. capitaliũ viciorum et trãsgressionis .x. preceptorum.

Quantũ ad secundũ sciendũ quod peccata que oĩno cauere debemus fuerunt figurata multipliciter. scilicet in lepre plaga. de qua Leuiti. xiij. In lepra marie de qua Nume. xij. In lepra giezi de qua. iiij. Reg. v. In morticinijs et imũdicijs que fuerũt in multis locis prohibita in lege. peccatũ .n. aiam facit leprosam et ipsam eiecit a cõsortio angelorum. facit .n. aiam immundã et fetidam plusque cẽt aliqua legalis imũdicia vel aliquod morticinũ faceret. Septẽ autem peccata mortalia fuerũt figurata per septẽ funes quibus ligatus fuit sampson Iudi. xvj. Sunt .n. peccata quedã vincula et funes quibus ligant peccatores ne libere possint incedere vel operari. Decem autem trangressiones contra christi precepta decalogi fuerũt figurata per .x. cornua bestie Dan. vij. de quibus egreditur .xj. loquens contra deũ blasphemias per quod desperatio et finalis ipenitẽtia figurat. Sic ergo habemus quod peccatũ in generali et peccatorum numerus multipliciter fuerũt in scriptura veteri figurata etc.

De prefiguratiõe malicie inimicorum spiritualium:

Quantũ ad terciũ notandum quod inimici spũales que nos per peccato feriunt et gratia dei et virtutibus spoliant in scriptura veteri figurant .i. serpente qui seduxit euam Gen. iij. et in serpẽtibus que percusserũt filios israhel Nume. xxj. et in vrsis et leone quos interfecit dauid .j. Reg. xvij. et in duobus vrsis que deuorauerũt .xlij. pueros .iiij. Reg. ij. Et in duobus principibus latronũ isboseth filiũ saul .ij. Reg. iiij. Et in duobus draconibus de quibus habetur hester .x. Demones .n. que per serpẽtẽ vrsos et dracones figurant aliqñ persequuntur ecclesiam manifeste sicut leo. Aliqñ occulte sicut draco et serpens et latro. figurant etiam per illos que persequebant filios israel in deserto. contra quos pugnauerũt moyses et iosue. Et nõ vacat a mysterio quod nunque potuerũt superare iebuseos per quos carnis vicia que nunque perfecte in hac vita ꝺ lege cõi superant et figurat. Figruãt etiã per goliath saulẽ et absalonẽ persecutores dauid. Item figurant per egyptios. caldeos. medos. persas. grecos. romanos. hebraici populi persecutores.

De pfiguratõe virtutis et efficacia sacramentorum.

Quantũ aũt ad quartũ notãdũ quod arma et remedia quibus sanant peccata et vincunt spũales inimici sunt .vij. sacramenta. vij. virtutes. vij. dona et .vij. bona spũalia.

Septem sacramenta sunt figurata multipliciter. et primo: De prefiguratione baptismi.

Baptismus figuratus fuit in diluuio Gen. vij. In mari rubro. Exo. xiiij. Sicut .n. in diluuio et in mari rubro fuerũt consumpti oẽs peccatores. sic in baptismo christi sanguine rubricato oia peccata delent.

De prefiguratione sacramenti confirmatõis.

Confirmatio fuit figurata in vnctione regũ. hoc .n. sacro christiani roborant in fide. et sicut reges ad spũalia bella preparant. vide ꝺ vnctiõe

saul.j.Reg.x.z de victoe dauid.j.Re gum.xvj.

De prefiguratione sacramenti eucharistie.

Sacramentum eucharistie fuit figuratū in oblatōne melchisedech q̄tum ad spēs. offerebat eni panem z vinū gen.xiiij.Et ī agno paschali q̄tum ad contemptū in sacramento qd est vera caro xpi Exo.xij. z in māna ad saporē spūalē Exo.xvj.habebat. n.māna oīe delectamētū z saporē suauitatis Sap.xvj. Et mlto fortius in sacro altaris.figuratū etiā fuit p oia sacra antique legis.

De prefiguratione sacramenti penitentie.

Sacramentū aūt pnie q̄tū ad cōtritōem.in gemitu dauid fuit figuratū de quo ī psal.vj. Laboraui in gemitu meo zc. Et in fletu ezechie.iiij.Reg.xxv. Q̄tū ad cōfessionē fuit figuratū in leprosis de qbus p̄ceptū est vt se oñderent sacerdoti. Leui.xiij.Et in confessione dauid q̄ dixit postq̄ pctm̄ cōmiserat peccaui dño.ij. Reg.xij. Q̄tum ad satisfactōz fuit figuratū in sacco regis niniue. vide Jone.ij.quō p hūilitatē z ieiunia dño satisfecit. Q̄tū āt ad vniuersa figurat hoc sacrm̄ p septē lotōes qbus se lauit naaman in iordane z mūdata fuit ei⁹ lepra.iiij.Reg.v. Jordanis interp̄tatur iudiciū z significat pniam p quā pctōres se iudicāt ne iudicent a dño. z in h iordane se dz lauare septies .s.vij.pctā moralia vt sic mundet spūalis lepra. Figurat etiā p.xj.saga cilicina qb⁹ tegebat tabernaculū Exo.xxvj.qz .s.x.p̄cepta decalogi sunt.x.trāsgressiones q̄ figurant p.x. plagas egypti. Uide in Exodo de quoz medio egredit.xj.id est desperatio z finalis impenitentia q̄ fuit figurata p.xj. cornua bestie. sicut p̄dictum est supra.Et figurant hec.xj. mala nō solū p.xj.cornua verū p.xj.populos.d qbus in psal.lxxxij. Moab z agareni zc. Uide glo. z interp̄tationes .s q.xj.mala dz se pctōr pūgere.xj. sagis ciliciis pnie vt sic vuln⁹ agiat z virus egrediat.

De prefiguratione sacramenti ordinis.

Sacramētū ordinis fuit figuratū in institutōe ordinis leuitaz z ministroz tabernaculi. de q̄bus in libro nūeroz.Et in ordinatiōe sacerdotū d quo.Exo.xviij. Precipue aūt fuit figuratū sacerdotiū eccie in sacerdotio melchisedech. de quo Geñ. xiiij.Sacerdos.n.ecclasticus nō est sacerdos fm ordinē leui s̄ fm ordinem melchisedech in psal.cix.

De prefiguratione sacramenti matrimonij.

Sacramentū aūt mr̄imonij noue legis fuit figuratū ī mr̄imonio.qd fuit inter adā z euā. vn̄ ipse dixit.pp hoc relinquet hō prem et mrem zc. Geñ.ij. Adā.n.nō legit habuisse nisi vxorē vnicā.vn̄ ibi dixit adherebit vxori sue nō vxoribus. Figuratū etiā fuit p mr̄imoniū qd fuit int ysaac z rebeccam. de quo Geñ.xxiiij. Ipse.n. ysaac fuit vnicus vnice. ꝓpter h immunis fuit ab illa maledictōe quaz incurrit lamech q̄ prius induxit bigamiā Geñ.iiij.z tale dz eē mr̄imonium eccie.de tali.n.dicit apl̄us ad ephe.v. Sacrm̄ hoc dico magnū in xpo z i ecclesia. Nec etiaz dico q̄n bigamia vel octogamia sit verū mr̄imoniū s̄ tamē multū deficit a rōne sacri. Notat sup hoc Alexander de ales in.iij.tractatu ij.sup.vj.p̄cepto.q hře plures vxores fuit adulteriū ipi lamech pp dño. Pt

mo: q: fuit ꝯ ius nãle. s. ne facias aliis qḋ tibi nõ vis fieri. Et vir non vult q vxor diuidat carnẽ suã cũ multis ⁊ ita peccauit in deũ. Secũdo q: fuit ꝯ mo rẽ ⁊ ꝯsuetudinẽ ⁊ moderantiã. Ex in cõtinentia. n. imoderata plures habu it. ⁊ sic scandalizauit pximũ. Sãcti vo pres nõ cõmiserũt adulteriũ in habẽ do plures. nec peccauerũt ꝯ ius natu rale. q: cũ eis occulta inspiratõne fuit dispensatũ. nec ꝯ morẽ q: iam erat i cõ suetudinẽ tractũ. Et nota q cã dispẽ sationis fuit triplex. s. pp multiplicati onẽ cultus dei. exẽplo abrae Gen. xvj Itẽ in figurã. Cõiugiũ. n. patrũ signi ficabat cõnubiũ xpi ⁊ eccle. q̃ multipli cat p cõtẽplatiuos ⁊ actiuos. s. filios ⁊ mercenarios qḋ figuratũ fuit in vxo ribus iacob liberis ⁊ ancillis siue con cubinis Gen. xxvj. Itẽ pp moderan tiã ⁊ tpantiã. Moderate. n. appetebãt antiq pres coitũ. s. pp solã ppagatiõez ad cultũ dei. exẽplo dauid. ij. Re. xxvj Ad maiorẽ aũt euidentiã pdictorũ nota q ꝯcubina dr duob' modis. vno mõ assumpta ad tps ad plẽ pducẽdã. qḋ dr assumpta ad tps hoc dr ad diffe rentiã vxoris. ⁊ q dr ad plẽ pcreandã hoc dr ad drñam meretricis. talis ꝯcu bina nõ est vxor. ⁊ coitus cũ ea ẽ forni carius ⁊ illicitus fm se. ⁊ ẽ etiã ꝯ leges naturalẽ ⁊ scriptã. Ius. n. publicũ le gis naturalis dictat pcreatiõem filioꝝ cũ educatiõe ⁊ hereditatis successione qḋ nõ posset eẽ nisi eẽt copula parẽtũ inseꝑabilis. Itẽ est ꝯ ius priuatũ rõis qḋ dictat nõ facere alij qḋ hõ fieri non vult sibi ⁊ econuerso. Quilibet. n. vir vult vt effectus eius cui copulat sibi inseꝑabiliter adhereat. Scḋo mõ dici tur cõcubina assumpta inseꝑabilit ad sp. ꝯditõis seruilis. ⁊ sic realiter erat vxor. Sz tñ dr cõcubina. q: nõ erat pn cipalis vxor. vñ Gen. xvj. Sara dedit abrae Agar i vxorẽ. Rachel dedit ba lam ancillã viro suo in cõiugiũ Gen. xxx. Licet aũt quelibet taliũ diceret vx ra vxor. ⁊ inter virũ ⁊ eã diceret veruz mr̃imoniũ. deficit tñ a rõne sacri qḋ ẽ vnici ad vnicã. vt dictũ est. Vlteri' notat hic dñs bona ventura in. iiij. q pdicta dispẽsatio de pluribus vxorib' nõ fuit tpe nature institute. q: tũc non erat necessitas sterilitatꝭ. nec in tpe grẽ est. q: multiplicatũ est genus huanuz ad cultũ xpi. Sz rõe vtilitatis fuit tpe Abrae. q: ante eũ multiplicabant nõ ad cultũ dei ꝗ ad mala. ⁊ iõ deleti sunt de terra. Sz rõne honestatis ad illos se extendit q̃ vxorib' ⁊ ꝯcubinis tpant ⁊ ad cultũ dei multiplicandũ sciebant ⁊ volebant vti. Hec aũt dispẽsatio fca est diuina inspiratõe in pr̃iarchis ⁊ re ge dauid. q̃ñ ⁊ q̃ñ vtrisq facta est õ se mine dauid repromissio. ⁊ q: isti erãt tanq capita. ⁊ imitãdi erãt tãq sancti intellexerũt recte dispensatõez ad oẽs extendi q̃ erãt imitatores eoꝝ. ⁊ mos fuit ex hoc introductus durãs vsq ad xpi aduentum.

De prefiguratione extreme vnctionis.

Sacramentũ extreme vnctõnis fuit figuratũ in multiplici vncti one veteris testamenti. Tunc eñ vngebantur reges ⁊ sacerdotes. tem plum ⁊ altare. ⁊ certe cum christian' est propinquus morti. Tunc propin quus est vt sicut rex adipiscat regnuz glorie. vt etiam sicut sacerdos offerat deo sacrificium laudis perpetue. Vt etiam in eius anima templo ⁊ altari summus pontifex deus colatur laudet ⁊ honoret ineternũ. ⁊ ꝑpter hoc vngit xp̃ianus cuz est ꝑpinquus morti. Vn gebant etiam antiquitus pugiles. ⁊ sic xp̃ianus in morte quis aggredit bel-

lum fortissimū. tunc.n. ipm hostis im petit vehemētius. ꝓpter qđ optet ipm tanꝙ strenuū pugilē strenue dimicare Ungebant etiā antiquitus spōse cum viris tradebant. Vñ ꝛ vxor ab vngen do dicit eo ꝙ vngeret ꝛ certe aīa xpiani cuꝫ dꝫ exire de corpe dꝫ tradi celesti sponso ꝛ traduci in tabernaculū ei⁹ vt eius castis amplexibus ꝑpetuo delectetur.

De prefiguratōe septem donoꝝ spūssancti:

Septē aūt dona đ quibus dicit Esa.xj. figurata sunt p .vij. crines capitis samson. qbus rasis ab eo recessit fortitudo Judi.xvj. ꝛ vere exclusis a capite hoīs.i. ab aīa.vij. donis spūssancti recedit a hoīe fortitudo. Figurat etiā ſm expositōeꝫ grego. p septē filios iob. Job.j. Per dona eīm spūssancti adoptat hō in filium dei pfectissime. vt sit dignus hereditate superna.

De pfiguratiōe. vij. virtutū.

Septē aūt virtutes figurant p septē dies qbus deus cūcta fecit opa ꝛ postea quieuit. qꝛ p virtutes illuminat aīa ꝛ in ipis qescit cuꝫ p ipas ꝑueniat ad requiē spūale in pñti ꝛ eternā in futuro. Figurant etiā p septē dies festiuitatū legaliū. p ipas eīm aīa solēnizat colit deū ꝛ a vicijs cessat. Figurant etiā p illas septeꝫ mulieres de qbus Esa.iiij. Apphenderūt septeꝫ mulieres virū vnū ꝛc. Nemo.n. est vir nec vir vnus vnitate grē nisi queꝫ iste dñe apphendunt.

De prefiguratōe. vij. bonorū spūaliū. ꝛ primo bonitatis crucis in passione christi.

Sunt etiam alia bona spūalia ꝗ multū valent ad supatōem hostis ac etiā ad purgatōem viciorū. Primū est virtus crucis ꝛ passionis xpi ꝗ fuit figurata in baculo dđ et in quinꝙ lapidib⁹ ꝗs accepit de torrēte cū qbus occidit philisteū.j. Re.xvij. baculus crucē figurabat. quinꝙ lapides qnꝙ plagas iesū quas xpian⁹ cuꝫ funda sue cōsideratōis debet ꝯ demones iacere. ꝛ sic debellabit hostis.

De prefiguratione bonitatis ꝛ orationis matris iesu christi

Secundū aūt bonū est virtus et ōīo mrīs xpi que fuit figurata p iudith ꝗ holofernem occidit. Judith.xiij. ꝛ hester ꝗ aman ꝛ hostes ppli israel occidi ꝑcurauit. vide i libro hester. ꝛ p iabel ꝗ sizarā ꝑcussit. Judi. iiij. ꝛ p bersabee mrēm salomonis đ ꝗ iij. Reg.ij. Ipa.n. ꝛ si fuit spōsa dei patris sicut hester assueri. fuit tñ vere mr̄ veri salomonis cui dīc filius suus illđ vbū qđ dixit salomon mrī sue.iij.re.ij. Pete mater mea qđ vis .neꝙ.n. fas ē vt auertā faciē tuā. oīa etiā ꝗ salomon dicit in laudē sponse in libro Cant. de gloriosa matre dñi spūualiter exponuntur.

De prefiguratione bonitatis virtutis ptātis siue auctoritatis eccle in orando.

Tertiū bonū ē virtus ptās. siue auctoritas eccle cuius ōīo sūme placet deo. Est.n. ipa vnica sponsa xpi cui dixit sponsus Cant.ij. Osten de mihi faciē tuā sonet vox tua in auribus meis. vox.n. tua dulcis et facies tua decora.

De prefiguratōe virtutis orationis sanctoꝝ noui testamēti.

Quartū bonū est oratio sanctorum noui testamēti qui iam cū xpo regnāt. s. apostolorū ꝗ fuerunt figurati in sanctis patriarchis et prophetis. nā sancti patriarche sactis

ꝑphete dictis grām noui teſtamenti ſ ꝯſignarūt ꝛ meritis ꝑpħm deo recōciliare efficaciter meruerūt. de quibus Eſa. xxvij. Qui ingrediūtur impetu ad iacob. florebit ꝛ germinabit iſrl'. ꝛ implebunt faciē orbis ſemine ꝛc. ſanctorū martyrū q̄ fuerūt figurati in ſanctꝭ machabeis q̄ interptant victorioſi. fuerūt. n. re ꝛ noīe victores ſctōꝝ ꝯfeſſorū q̄ fuerūt figurati in filijs ꝑphetarū. de quib' .j. ꝛ .ij. Reg. Sāctoꝝ ꝛ ſctāꝝ virginū q̄ fuerūt figurati in abel q̄ fuit p̄mus virgo. de quo Geñ. iiij. Et in filia iepte. Iudi. xj. Et in abiſac ſunamite. q̄ fouit dauid regem. de quo. iij. Regum. j.

De prefiguratione bonoruꝫ paſtoꝝ eccleſie.

Quintū aūt bonū eſt ſedulitas bonoꝝ paſtoꝝ eccle. q̄ fuerunt figurati ꝑ moyſen ioſue ꝛ dd. ſi li. n. orādo ꝙmaxime ꝛ nihilominus ꝑgando ꝯſtrauerūt hoſtes. Vide quō moyſes orādo ꝯſtrauit amalech. exo. xvij. Sic ꝛ boni paſtores eccle orādo ꝛ opando docendo ꝛ lucis exēpla miniſtrando. hoſtes eccle ſuperant ꝛ per ipos ſubditi ad ſctitatis opa ꝓuocāt.

De prefiguratiōe bonitatis diuine inſpirationis:

Sextū bonū eſt diuina inſpiratio q̄ etiā indulcorat hmōi amaritudinē ꝛ illuſtrat aiam cōtra erroꝝ caliginē. Quātum ad primū figurat ꝑ illud lignū qđ oſidit dn̄s moyſi. qđ cū in aquis miſſum fuiſſet in dulcedinē verſe ſunt Exo. xv. Quātum ad ſecundū figurant ꝑ fauū mellis queꝫ guſtauit ionathas. ꝛ illūinati ſūt oculi eius. j. Reg. xiiij. Que etiā figurat ꝑ angelū dn̄i q̄ deſcendit in fornacē ꝛc. Dañ. iij. q̄ refrigerat cōcupia.

De p̄figuratōe bonitatis diſcrete ꝯſiderationis hominis.

Septimū bonū eſt diſcreta hoīs cōſideratio. dꝫ. n. hō ſepe cōſiderare ꝛ ad mēoriā reducere. vij. xp̄i beneficia. vij. mr̄is gaudia. vij. effuſiones ſanguinis ieſu. vij. ordines ſanctoꝝ q̄ ſunt in patria. vij. offenſas qb' offendūt hoīes deū ꝑ. vij. peccata mortalia. vij. plagas nouiſſimas de quib' Iob. apoc. xv. ꝑ quas intelligunt. vij. inferni ſupplicia. vij. dotes gl'ie quas merent electi ꝑ ſeptē opa mie. ſeptem ſanctoꝝ ordines figurant ꝑ ſeptēꝫ boues pulcras ꝛ craſſas. ꝛ. vij. dotes glorie per. vij. ſpicas plenas ꝛ formoſas. oēs qꝫ reprobi ꝑ. vij. fedas boues ꝛ cōfectas macie. ꝛ. vij. inferni ſupplicia. ꝑ vij. ſpicas ꝑcuſſas vredine de quib' oībus habet Geñ. xlj. Per quas. vij. cōſideratōes ruit mundi vanitas. peccati vilitas. carnis cōplacentia. ꝛ demonū fraudulentia. Uñ figurant iſte. vij ꝯſideratōes ꝑ illos. vij. circuitꝰ quos fecerūt filij iſrl' circa vrbē iericho ipos archa dn̄i precedente Ioſue. vj. Sic ꝛ xp̄c q̄ eſt archa dn̄i xp̄ianū p̄cedat in p̄ſenti exilio ſit ſꝑ ante ſue mentis oculos. ꝛ ſic. vij. circuitus ꝛ. vij. cōſiderationes p̄dictas faciat q̄tū ad ipm mūdi vanitas deſtruet. Apparet igit ex premiſſis ꝙ ſm ꝙ dicit apl's ad Hebre. ix facta in veteri teſtamēto fuerūt parabole inſtantis tp̄is. ꝛ ſic oīa in figurā contingebant illis. j. Coꝝ. x. Et ſic ptꝫ primū principale hui' ꝯſideratōis tercie.

De prefiguratōe correctōis noſtre in tp̄e gratie.

Circa ſecundū huius tercij puncti eſt ſciēdū ꝙ tempus gratie vt dictum ē. eſt tēpus peccata corrigendi ꝛ cauendi ad que multum valent peccata veterū que punita fuerunt tempaliter. In quoꝝ quidē punitionibus figurabat punitio xp̄ianoꝝ ſempiterna ſi cōmittant ſimilia.

¶De prefiguratione correctionis superbie.

a D correctõem.n. supbie ⁊ inobedientie multũ valet moralis adam figura i tunicis pelliceis eiusq; eiectio de paradyso.q̃ ipe ⁊ vxor sua meruerũt p se ⁊ cũctis posteris suis p eo q cõsentientes suggestioni diaboli supbi ⁊ inobedientes fuerũt. Ad hoc etiã multũ valet expulsio saul de regno q̃ ppter supbiã ⁊ inobediẽtiam regnũ israel amisit.sicut de hoc habet̃ j.Reg.xv.⁊.xvj. Ad hoc etiã multum valet suspensio absalonis in quercu.q̃ ppter supbiã ⁊ ambitõem regnãdi suspensus i quercu. fuit a ioab interfect⁹ ij.Reg.xviij. Multa etiã valet ad hoc plaga cõminata ezechie.pp hoc q quadã ostentatõne ostenderat babylonijs oẽs thezauros domus sue.iiij.Re.xx. valet etiã ad hoc mors illoꝝ principuz q̃nquagenarioꝝ q̃ supbe loquẽtes helye meruerũt extingui ab igne celesti. iiij.Reg.j.

De prefiguratione correctõis Inuidie.

a D correctõez etiã inuidie multũ valet maledictio cayn.q̃ propter inuidiã Abel interfecit gen. iiij. Reprobatio esau q̃ fri suo iacob inuidẽs ⁊ odio hñs.sicut dr̃ Gen.xxvij. fuit tpaliter reprobatus. valet ad hoc tribulatio quam passi fuerunt filij Jacob:qui inuidẽtes ioseph ipmq; odio habentes.sicut dicit̃ Gen.xxxvij.sustinuerũt ppter hoc tribulatiõem multiplicem in egypto sub eodem Joseph fratre suo. Valet etiam ad hoc vexatio saul qui inuidens dauid nec rectis oculis ipm aspicere valens. propter hoc quod dixerũt mulieres percussit saul mille ⁊ Dauid.x.milia. fuit inuasus a maligno spiritu.j.Regũ.xvj. Ad hoc etiam multũ valet lepra marie ⁊ leuitarũ plaga.q₂ inuidẽtes murmurauerunt contra moysen.vt̃ maria habetur Nume.xij.de leuitis.xvij. Ad hoc etiam multum valet interfectio adonie. qui inuidens salomoni regi israel. pp hoc fuit interfectus.

De prefiguratione ad correctionẽ iracundie.

a D correctionẽ iracundie valet maledictio cayn. cui dixit dñs vbi supra. Cur iratus es quare concidit vultus ⁊c. Valet etiam maledictio furoris symeon ⁊ leui. qui irati ppter stuprum dine interfecerũt sichimitas Gen.xxxiiij.de quibus dixit iacob maledicendo Gen.xlix. In furore suo occiderunt virum maledictus furor eoꝝ ⁊c. Valet insuper ad hoc submersio pharaonis ⁊ egyptiorum qui turbati ⁊ irati propter exitum filioꝝ israel insecuti fuerũt eos.⁊ tandẽ submersi sunt i mari rubro Exo.xiiij. Valet etiã ad hoc mors nabal de quo dicitur.j.Reg.xxv.q erat vir durus malitiosus ⁊ pessimus. ppterea factum est cor eius emortuũ.⁊ ita percussit dominus nabal ⁊ mortuus est.

Auaricie.

a D correctionem etiam peccati auaricie occurit achor vl achan qui accepit de anathemate iericho regulã auream propter suam auariciaz.⁊ argentũ ⁊ pallium propter qđ fuit lapidatus ⁊ cuncta que illi⁹ erant igne consumpta Josue. vij. Occurrit etiam achab qui concupiuit iniuste vineam naboth. propter quam ⁊ ipsum fecit interfici cui dixit helyas in hoc loco in quo linxerunt canes sanguinem naboth lambent sanguinẽ tuum ⁊c.iij Reg.xxj. Occurrit insup giezi qui ppter cupiditatem suam ⁊ auariciã accepit ⁊ naaman tria talenta argenti et vestes mutatorias duplices. propter

qđ lepra naaman adhesit ei. iiij. Re. v voluit etiam vendere gratiam sanitatis. Occurrit heliodorus qui volens rapere pecunias que erant in erario fuit verberatus egregie z positus in gestatoria sella. ij. Macha. iij.

Accidie.

Ad correctiōem autem accidie occurrunt dina que puagans regionē egressa vt videret mulieres illius terre fuit a sichem oppressa Gen. xxxiiij. Filij israel qui vacantes ocio expectantes moysen fecerunt vitulū Exo. xxxij. z propter vitulū quē adorauerunt. xxxiij. milia fuerunt interfecti. dauid qui ociās in solario domus concupiuit bersabee cum qua et concubuit z postea vriam virum suū interfici fecit. ij. Reg. xj. Sodoma cuius peccati occasionē dicit propheta fuisse habundantiā diuitiarū ociū et saturitatem panis. Ezech. xvj.

Gule.

Ad correctiōem asit gule occurrunt eua. esau. ionathas. loth. holofernes filij israel z sacerdotes belis. ppter gulam. n. eua maledictiōem meruit Gen. iij. Esau primogenita vendidit Gen. xxv. Loth propter ebrietatē incestum cōmisit Gen. xx. Jonathas patrē offendit z aliqualiter populū turbauit. j. Regū. xiiij. Holofernes a iudith fuit interfect⁹ Judith. xiij. Sacerdotes belis qui deuorabāt que offerebant a dario trucidati sunt Danielis. xiiij.

Luxurie.

Ad correctiōem asit luxurie occurrunt. inūdatio diluuij gen. vij. z cōsumptio quinqʒ ciuitatū. Gen. xix. Interfectio sichimitarū ppter dinam Gen. xxxiiij. Peritio filiorū israel in deserto qui fuerūt fornicati cū madianitis. z iō multi fuerunt pcussi Nume. xxv. Destructio tribus beniamin. qui pp vxorē leuite quā abutendo interfecerūt quasi oino cōsumpti fuerunt Judi. xix. z. xx. ca. Infortuniū dauid cui ppter vxorē vrie hoc contingit q absalon filius suus ingressus fuit ad cōcubinas suas. ij. Reg. xvj. sicut ppheta ei predixerat. ij. Reg. xij. Interfectio amon propter thamar sororē suā. ij. Reg. xiij. Infatuatio samsonis iudicū. xvj. Apostazia salomōis cuius cor fuit deprauatū p mulieres iij. Reg. xj. Interfectio psbyterorū qui cōcupierunt susannā Dan. xiij.

Idolatrie.

Ad correctiōem idolatrie occurrit illud Exo. xxxij. Sedit populus mādu[c]are z bibere z surrexit ludere. i. corā vitulo cōflatili coreas ducere vel ludere. i. ad instar puerorū vitulū adorare. q ope fusorio fact⁹ erat. Pueri. n. fingunt sibi d luto qdā idola que postea pueriliter adorāt. vñ nihil aliud fuit ludere corā vitulo qᵃ idolū factū adorare. z ibidē dicit q leuite de mandato moysi pp hoc pcussi interfecerūt quasi. xxxiij. milia hoim. Illud etiā occurrit de hoc idē q quasi oia flagella z captiuitates ppli israelitici fuerunt pp idolatrie scelus hoc qᵃtū ad primū pceptū. Ad correctiōem blasphemie q est cōtra scdm pceptū habes lapidatiōem blasphemi Leuit. xxiiij. Ad correctiōem violantiū sabbatū habes punitiōem illius qui ligna in sabbato colligebat. vide Nume. xv hoc qᵃtū ad terciū pceptū. Ad correctiōem vo temeritatis vsurpantiū officia ministrorū ecclie habes pcussionem ozie qui archam tetigit. ij. Reg. vj. Lepram ozie qui thura incendebat. ij. paral. xxvj. Ad correctiōem inhonorantiū parentes habes maledictiōē cham q irrisit pri suo Gen. ix. Et maledictio rubē qui fedauit cubile pris sui cui

dixit pr̄ non crescas. Gen̄.xlix. Maledictiōem absalonis q̄ expulit prēm suū de irlm ⁊ polluit cōcubinas eius. vbi supra. Ad correctōꝫ homicidij habes interfectōeꝫ illoꝝ q̄ interfecerunt isboseth.ij.Reg.iiij.⁊ interfectōꝫ ioab q̄ abner ⁊ amasan interfecerat de quo iij.Reg.ij. Ad correctōnem mechie habes multa q̄ supra statim dicta sūt. Ad correcōꝫ furti habes lapidatōꝫ p̄sbroꝝ Dan̄.xiij. duo vltia p̄cepta nō habuerunt penā determinatā in lege. Idcirco q̄muis trāsgressio ipoꝝ sit peccatū mortale ac mortis eterne meritū ipoꝝ tn̄ punitio nō fuit alicubi in scriptura veteri figurata.

De prefiguratōe ad correctionē maloꝝ principū.

Ad correctōem aūt maloꝝ principū occurrit pharao pp̄ quem egyptus periit. Exo.xiiij. Occurrit roboā pp̄ quē regnū isrl' scissum fuit.iij.Reg.xiij. Itē sennacherib propter cuiꝰ maliciā ⁊ supbiā p̄cussit angelus dn̄i.clxxxv.milia assirioꝝ.iiij.Re.xix. Occurrit etiaꝫ nabuchodonosor q̄ ꝓpter maliciā suā fuit q̄si cōuersus in bestiā.Dan̄.iiij. Itē antiochus d̄ quo dr̄.ij.Macha.ix.ꝙ de ipius corpe vermes scaturiebāt. ⁊ infra dicit̄ ꝙ homicida ⁊ blasphemus miserabili vita fūctus est. Occurrit etiā trāslatio regnorū de gente in gentē que maxie ascribitur ⁊ attribuit̄ malicie p̄ncipū Ecci.x.

De prefiguratione ad correctionē maloꝝ prelatoꝝ.

Ad correctōem maloꝝ p̄latorūꝫ occurrit heli q̄ fuit negligens in correctōe filioꝝ qui de sella corruens mortuus fuit multaq̄ꝫ mala populo acciderunt.j.Reg.iiij.

De prefiguratione ad correctionē maloꝝ sacerdotū.

Ad correctōem maloꝝ sacerdotum occurrunt filij Heli ofni ⁊ phinees qui nescientes sacerdotis officiū.j.Reg.ij. corruerūt in p̄lio j.Reg.iiij. Occurrūt etiā nadab ⁊ abiu qui obtulerūt ignē alienū. ⁊ iō fuerūt a dn̄o p̄cussi deuorauitq̄ꝫ eos ignis.leuiti.x. Ignē alienū offerūt sacerdotes auari ⁊ luxuriosi quos gehenne incendiū deuorabit.

De prefiguratione ad correctionē oīm predictorū.

Ad correctōem oīm p̄dictoꝝ occurrit cōsiderare virtutes scōꝝ veteris testamēti vicꝫ iusticiaꝫ noe.de qua Gen̄.vj. Fidē ⁊ obedientiā abrae.de fide habes gen̄.xv. ⁊ obedientia gen̄.xxij. Itē de virtute eius ⁊ pace quā voluit h̄re cum Loth habes Gen̄.xiij. Occurrit secūdo cōsiderare simplicitatē Iacob Gen̄.xxv. Castitatē ioseph Gen̄.xxxix. Humilitatē dauid habes in multis locis.j.Reg. Ieiuniū moysi de quo Exo.xxiiij. Ieiuniū helye d̄ quo.iij.Reg.xix. Abstinētiā iudith vide in libro illo.daniel' ⁊ sociorū eius Dan̄.j. zelum phinees q̄ interfecit fornicatorē.Nume.xxv.⁊ mathathie.qui trucidauit sacrificātē sup aram.j.macha.ij. Occurrit etiā considerare sedulitatē laborandi ruth.⁊ largitatē booz.vide in libro ruth.patiam iob ⁊ thobie vide in libris eoꝝ. Occurrit etiā cōsiderare zelū samuelis q̄ interfecit regē agag.j.Reg.xv. ⁊ helie q̄ interfecit sacerdotes baal.iij.Re.xviij. Occurrit etiā cōsiderare strenuitatem machabeoꝝ ⁊ martyriū eleazari ⁊ illorū.vij.fratrū.ij.Mach.vj.⁊.vij. Sic ḡ patet ꝙ bene dixit ap̄l'us ꝙ facta veteris testamēti scripta sunt ad correctionem nostrā. Dicit eīn apostolus.j. Corinth.xj. Dum iudicamur autēꝫ a domino corripimur.vt nō cum hoc mū-

do damnemur. Sz multū terribile est qd scriptura dicit q difficile est corrigē quē deus despexerit Eccles. vij. de signū est diuine despectōnis qn hō a malis suis nō corrigit q̄ totiens z in tot locis corripit p scripturas. Pz ergo clarissime ex his q̄ dicta sunt in hac tercia ↄsideratōne q oia q̄ p̄dicamus de xpo ihu. omia credēda oia cauēda. ois inimicorū spūaliū malicia. ois virtus sacrorum z efficacia oia p̄dicta z alia fuerūt i lege z pphis z psalmis p̄figurata z ad nram correctōnem scripta qz omia illa in figuram ↄtingebant illis.

Qd oia scripta d venturo messia impleta sunt in iesu christo.

Quartus punctus z vltimus huius tercii articuli est videre quō oia q̄ scripta erāt de messia venturo fuerūt impleta in xpo ihu saluatore nro z ideo ipse verus messias nec alius expectandus. Pro cuius claro intellectu aperiūtur xij. thezauri. Primus erit de tempore aduentus xpi. Secūdus de eius ↄgenie. Tercius de assimilatōne. Quartus de loco natiuitatis. Quintus de eius nomine. Sextus de eius veneratiōe. Septimus de mō viuendi. Octauus de mō moriendi. Nonus de cā mortis. Decimus de eius resurrectōne. Undecimus de p̄mio credentiū. Duodecimus de pena ↄsequentiū in p̄senti z in futuro.

Qd verus messias debebat venire in destructione secūdi templi et ablatione ceptri israel: et impletione .lxx. hebdomadarum danielis.

Primus thezaurus aperitur de tempore aduentus messie q sacra scriptura p̄nunciauit z scientifice determinauit. Pro cuius declaratōne hic addiscam quatuor testimonia. Primum est testimonium hebrearum s̄m glosas talmuth. licet in illo libro repe[r]iantur multe vanitates et abhominatōnes z hereses. non solum cōtra legem euangelicā sed etiā ↄtra ecclesiam diuinā. z contra legem scripture ac cōtra legem nature vt suo loco videbitur. pp̄ter q̄ puniri deberent. Uerumtamen ad ↄuincendā maliciā eorum pro p̄sis auctoritatibus suorum doctorum cōcluditur aduentus messie. sicut optime fuit disputatum cum sapientibus eorum z conclusum z determinatū coram summo pontifice Benedicto. xiij. Presentibus pluribus cardinalibus platis z magistris in theologia z aliis multis notabilibus psonis. Anno dn̄i. M. cccc. xiiij. Pontificatus eiusdem summi pontificis. Secūm est testimoniū inquisitoris iudeorum. Tercium erit testimonium iosephi historiographi eorum. Quartum erit testimonium pylati qui eum tradidit crucifigendum arbitrio eorum. De primo dico q tempus assignatum aduentus messie erat in fine secundi templi hierusalem paulo ante destructiōem eiusdem templi vt pz Malach. iij. vbi dicit. Ecce ego mitto angelū meum et pparabit viam ante faciem meā. z statim veniet ad templū scm̄ suū dn̄ator quē vos queritis. z angelus testamenti quē vos vultis. Ecce venit dicit dominus exercituū. In dicto textu sunt tria vocabula q̄ significāt suū aduentū mētum xpe. Primū est ecce. qd ostēdit rem p̄ntem an̄ nos. Secūm est statim. quod ostēdit rem breuissimā vel sine tempore. Terciū est ecce venit. Tres qn dixit ad templū suū ostēdit q in hora sui aduentus eēt templū edificatū z in bono statu. Per ↄtrariū illius qd credūt iudei q̄ dicūt q qn ipse veniet inueniet eos in captiuitate z templum desertum. Tres scdo sicut dixit ysa. ca. lvj. hec dicit dominus. Custodite iudiciū z facite iusticiā qz iuxta est salus mea vt veiat z iusticia.

mea vt reueletur. Et declarant doctores hebreorum in beresit raba.i.genesi mag. Rabi mosse darsan qd voluit dicere iuxta est salus mea vt veniat et iusticia mea vt reueletur hoc dicitur pro rege messia xpo quod dixit daniel ca.ix.et adducatur iusticia sempiterna. Item tercio dixit zacharias.ix. Exulta satis filia syon. Iubila filia hierusalem. Ecce rex tuus veniet tibi iustus et saluator ipse pauper et ascendens super asinam et super pullum filium asine. Iterum dixit ecce rex tuus ostendit eius aduentum breuissimum. Et quod restat in hoc textu ostendit quod loquitur de xpo ihesu qui in tali habitu intrauit in hierusalem. Multum facit admirari quod omnes isti prophete fuerunt concordes vt omnes vna voce dicerent aduentum messie esse tam propinquissime et quod postmodum retrocesserit tanto tempore a tempore vltimo predictorum prophetarum vsque hodie cum transierint iam vltra mille septingenti anni. inuenimus enim balaam Nu.xxiiij. dixisse prophetando pro rege dauid videbo eum sed non modo intuebor illum sed non prope et ab eo vsque ad dauid non fuerunt nisi quadringenti anni modicum plus. Quare per vim habemus dicere quod pauco tempore post dictos prophetas debebat esse aduentus messie. Dicet iudeus per dicta prophetarum bene ostenditur esse aduentus messie in breui. sed quod probabitur ei quod ille aduentus fuit in fine templi secundi in eadem hora qua fuit aduentus ihesu xpi. Dico quod hoc ostenditur multum bene multis auctoritatibus prophetis et racionibus et primo per ysa.c.ix.que dixit. Paruulus enim natus est nobis et filius datus est nobis et factus est principatus super humeros eius et vocabitur nomen eius admirabilis consiliarius deus fortis. pater futuri seculi. princeps pacis. multiplicabitur eius imperium et pacis non erit finis. Non est dubium quin ista prophetia loquatur de messia: quia impossibile est aliquem hominem carnalem in quo non sit diuina natura intitulari tam excellentissimis titulis. Item quia ipsimet doctores hebreorum dicunt hoc in prologo beccarabeti.id est lamentationis magne. Vbi dicit Rabi oze.galileus in nomine messie est pax. quia sic scriptum est.pater futuri seculi princeps pacis. Item in libro canhedrin in ca.quod incipit totus israel dicit rabi thanhum. Que est ratio quod quecumque men.que est in medio vocabuli est aperta et hec est clausa. Respondet quia deus voluit facere de ezechia messiam. et venit virtus iudicialis et dixit ante deum dominum mundi. Dauid qui dixit ante te tot cantica et tot laudes non facis messiam et ezechiam pro quo fecisti tot miracula et non dixisti vnum canticum ante facies messiam.et ideo deus clausit men. Et illa hora exiuit filia vocis.i.vna reuelatio et dixit secretum meum mihi.secretum meum mihi:ve mihi. Et declarat Rabi salomon quod dicebat deus hoc secretum de aduentu messie meum est. Et quod propheta respondit ve mihi vult dicere. O miser quando veniet ille messias.

Ex predicta auctoritate possumus elicere tres conclusiones. Prima quod messias est ipsemet deus. quia predicti tituli non possunt iustificari nisi de ipsomet deo. Secunda conclusio est quod messias natus est de maria existente virgine. quia illa litera men.posita in verbo multiplicabitur quod in hebraico dicitur leniarbe ostendit nomen eius quod est in hebraico merien. in latino maria ambo nomina incipiunt in illa litera men. sed in recta scripta quasi cursu naturali debebat esse men aperta. Iniquitum vero est clausa per contrarium et contra naturam totius scripture ostendit dicta merien vel mariam esse clausam siue virginem. Sic enim contra cursum nature concepit et peperit quia non ex virili semine sed mystico spiramine. Tercia conclusio est que ad propositum facit quod dicta men clausa ostendit tempus aduentus messie punctualiter.quia hec prophetia fuit dicta in quarto anno regis achas et ab illo anno vsque ad destructionem primi templi

que facta fuit. xj. anno regis zedechie transierũt.cl.anni. Item durauit capti uitas babilonie.lxx.annis. Templum scdm̃ qd̃ edificauit Neemias durauit. cccc.xx.annis: si subtrabam⁹.xl. ãnos qui transierũt a passione xp̃i vsq̃ ad de structionem templi ꝑ titum remanent serceni ãni q̃ transierunt ab hora in q̃ dicta fuit pdicta ꝓphetia vsq̃ ad passio nem xp̃i. ⁊ tantum sumat men clausa i numero fm hebreos cui⁹ figura i abc dario hebreoꝝ hec est. Ex quib⁹ se quit ꝙ in illa men.clausa ostendit nob deus illa duo secreta cum dixit secretũ meũ mihi secretũ meũ mihi. Primũ ꝙ mater messie debebat esse maria si ue virgo. Scdm̃ ꝙ temp⁹ saluatõris aduent⁹ messie fuit puncttualiter sexce torũ annoꝝ a reuelatõne ꝓphetie vsq̃ ad passionem saluatoris. Iterum pot idem ꝓbari in vna auctoritate que est medrastuphin.i.glosa psalterij vbi di cit rabi iohanã trib⁹ annis cum dimi dio stetit gloria dñi in mõte oliueti dã do voces ⁊ dicendo. Querite dñm dũ inueniri potest inuocate eum dũ ꝓpe est ysa.lv. Item dixit in berexit raba.i. in Genesi magno Rabimosse darsan. Quid voluit dicere salomon in canti cis canticoꝝ ca.j.quãdo dixit exultaui mus ⁊ letabimur in te quãdo hoc erit Dñi pedes dei stabũt in monte oliueti illa hora erimus nos leti. Dico ꝙ ma nifeste apparet ꝙ isti tres anni cum di midio sunt illa dimidia ebdomada quã dixit daniel ꝓ messia. Confirma uit autem pactum multis. Inuenim⁹ eni ꝙ sic fuit quia saluator noster rece pit baptismũ in etate.xxx. ãnoꝝ. ⁊ de inde vsq̃ ad tp̃s passionis fuerũt quasi tres ãni cũ dimidio.quib⁹ ambulauit ꝑ galileã ⁊ ꝑ montem oliueti ꝯuocan do hoies ad pniãz.⁊ respectu hui⁹ dice bat pdicta vba ysa.recitata ꝑ rabi ioha nã.s.qrite dñm dũ ⁊c.vt.s. Itẽ pot ꝓ bari manifeste ꝙ aduent⁹ messie debe at eẽ in pdicto tpe ꝑ auctez quandã he breoꝝ q̃ est in libro canhedrin in ca.qd̃ incipit tot⁹ isrl. ⁊ i li.abadazara.c.j. vbi dĩ sic legit in studio helie sex mille ãni est mũd⁹.duo milia vanitatꝭ.duo mi lia legis.⁊ duo milia messie. Sz ꝓpter pctã nr̃a iam sunt extra magna pars. Iterũ in codẽ.ca. dixit helias rabi in da nõ est min⁹ mũd⁹ ꝙ q̃nq̃ginta q̃n ꝙ iubilei.in vltimo iubileo veniet fili us dauid glosa rabi salomon istõ sum mat q̃tuor mille ducẽti ⁊ q̃nq̃ginta an ni ⁊ in vltimo iubileo fili⁹ dauid veni et. Notuz est ꝙ mors messie fuit circa tp̃s qñ impleti sunt q̃tuor mille anni a creatõne mũdi ⁊ posito ꝙ nõ inueniã tur pũctualiter ꝙ essent illa hora qua tuor mille anni non est mirum qꝛ ma ior decomputatio ꝙ sit hec inuenit in verbis dei in textu legis.cum deus di xit Abrae scias ꝙ futurum est semen tuum in captiuitate in terra aliena q̃ dringentis annis ⁊ quando fuerunt li berati dicit textus ꝙ steterant.cccc.xx. annis et postq̃ bene visitauimus com putum inuenimus ꝙ ex quo Iacob descendit in egyptum vsq̃ que fuerunt liberati per manus moysi non transie runt nisi.cc.x.anni. Item si bene nu meramus computum inueniemus ꝙ subiectio captiuitatis non fuit nisi q̃ centum anni.ergo fm hoc non est mi rum si doctor diuisit sex mille annos de duobus in duobus milib⁹ ergo fa cta acciderunt circa illam diuisionem modicum plus vel minus vel posito ꝙ dicat aliquis ꝙ fm auctoritates illa tempus aduentus redemptoris debe ret esse in plenitudine q̃tuor miliũ an noꝝ post destructionez templi inm ꝙ saluatio foret ducentis ãnis anticipa ta ꝑ ꝯputũ doctoris. Dico ꝙ est mira bile qꝛ ysa.in fine ca.lx.illud ꝓnostica uit dicendo. Ego dñs in tpe subito fa

ca istud et qui hñt oculos ad videndũ [illegible] intelligere qđ rõnabil⁹ est. ꝙ aduẽ [illegible] anticiparetur ex grã dei ducentis annis añ tps suũ ꝙ in preteritum transeundo milleducenti anni p⁹ q̃tuor mille nõ veniẽdo. Iterũ ad ampliores pbatões dicte ꝯclusionis inuenim⁹ qđ dicit Talmuth hierusalemista in libro berahot in ca. haiacore ꝛ meq̃raberi. i. lamẽtatio magna dicit sic. Accidit vni iudeo q̃ stabat laborãdo ꝙ dedit mugitũ bos. trãsitq; vn⁹ arabs audiuitq; vocem bouis. ꝛ dixit iudee filí iudei. solue. solue. solue tuos boues ꝛ tuũ apparatũ qꝛ sanctuariũ vrm̃ destruit. Iterũ bos dedit secũdum mugitũ. et dixit ei arabs iudee fili iudei, liga tuos boues ꝛ ppara illos qꝛ nat⁹ est rex messias. Et dixit ei iude⁹: qđ est nomẽ suũ. Rñdit menahẽ. i. ꝯsolator. Dixitq; ei iterũ iudeus. ꝛ quođ est nomẽ pris. Dixit ei ezechias. i. fortitudo dei. Dixit iterum iude⁹. ꝛ vbi est nat⁹. Dixit ei in bethleẽ iude. Dicit rabi abon. Et ad. [illegible] discere ab arabib⁹ quia text⁹ clar⁹ ẽ i ysa. x. q̃ dixit libanus cum excelsis cadet. ꝛ dicit statim p⁹ ꝛ egredief virga de radice yesse. Ex p̃dicta auctẽ eliciuntur ꝛ multuꝫ bñ q̃tuor ꝯclusiões. Pria q̃ aduent⁹ messie fuit circa destructionem templi. Scđa ꝙ messie nomẽ ẽ menahẽ qđ sonat in hebraico cõsolator: qꝛ p manũ ei⁹ fuit cõsolatũ gen⁹ humanuꝫ de pctõ adã. Tercia ꝙ est fili⁹ dei qꝛ nomen pris qđ h intitulat ipse qđ est ezechias significat in hebraico ideꝫ ꝙ de⁹ fortis. Quarta ꝙ natus est in bethleeꝫ. Item dixit talmuth in bereyit rabã antiqua dicit rabi simuel filius nabamã. Unde pbabis tu ꝙ in die in q̃ fuit destructio templi in illa die natus ẽ messias de q̃ dixit ysaie ca. vi. Anteq̃ parturiet pepit anteq̃ veniret partus ei⁹ pe perit masculũ in hora qua fuit destructio templi dederũt voces israel sicut

mulier existens in partu ꝛ dicit Ionathas in translatione caldaica anteq̃ ei veniret angustia fuit saluata et anteq̃ veniret dolores partus reuelat⁹ est rex messias. Item dicit in eodẽ libro rabi simuel fili⁹ iobannã semel ibat helias p viam in die q̃ fuit destructũ templum ꝛ audiuit vnã filiã vocis. i. reuelatõem clamantẽ ꝛ dicentẽ. Templũ sanctum vadit ad destructões. quando illud audiuit helias imaginatus est quođ possꝫ destruere mundum ꝛ vens inuenit homines arantes ꝛ seminãtes ꝛ dixit eis Deus iratus ꝯtra munduꝫ. ꝛ vult destruere domuꝫ suam ꝛ captiuare suos filios inter gentes. ꝛ vos intromittitis vos ipsos in istis tempalib⁹. Exiuit altera reuelatio ꝛ dixit dimitte eos facere quia iam natus est saluator israel. Dixitq; ipse ꝛ vbi est iste. dictũ est illi in bethleem iude iuit illuc ꝛ inuenit mulierem quandã sedentẽ in porta dom⁹ sue et filium eius inuolutum in sanguine ꝛ iacenteꝫ ante eam. Dixitq; ei filia filium peperisti ꝛ dixit sic. Et ait ei. Et quid est hoc ꝙ sic est inuolutus in sanguine. Respondit grande malũ est quia in die in quo natus est destructuꝫ est templũ. Dixitq; ei surge filia ꝛ accipe eum. quia per manum suam debet esse magna saluatio. In illa hora surrexit mater ꝛ accepit puerũ: ꝛ ipse recessit inde vsq; ad quinq; annos. ꝛ in fine quinq; annoꝝ dixit. ibo ꝛ videbo saluatorem israel q̃ nutritur in forma regꝫ vel angelorum. iuit ergo ꝛ inuenit mulierem in porta dom⁹ sue ꝛ dixit ei filia quid est de illo puero. Rñdit rabi. Nõne dixi tibi ꝙ cum malo nutritur quia in die qua natus est fuit templum destructuꝫ. ꝛ vltra hoc quia habet pedes nõ ambulat. oculos habet ꝛ nõ videt. Aures hꝫ ꝛ nõ audit. os hꝫ ꝛ nõ loquitur ꝛ sic scatat sicut vn⁹ lapis. ꝛ dũ ipse loquereť cum ea insufflauit ventus a

quãtuoꝛ ꝑtibꝰ mūdi ⁊ ꝓiecit eum i ma
ri magno. ⁊ ea hoꝛa helias ſcidit veſti-
mēta ſua ⁊ euulſit capillos ſuos ⁊ di-
xit. ve qꝛ perdita eſt ſaluatio iſrl'. Et exi
uit vna filia vocis. i. reuelatio. et dixit
helia nō eſt ſicut tu cogitas ſꝫ q̄tuoꝛ cē
tis ānis habitabit i mari magno. ⁊ . lx-
xx. annis. vbi aſcēdit fumꝰ circa filios
choꝛe ⁊. lxxx. annis in poꝛta Rome qđ
remanet annoꝝ ꝑ omēs ciuitates vſqꝫ
ad finē. Ecce quō apparet manifeſte ex
omibus ꝑdictis auc̄tibꝰ aduentū meſ-
ſie eſſe in deſtructōne templi. Sꝫ iu-
deus poterit arguere dicēdo ꝙ predi-
cte auc̄tes ꝓbant aduentū ⁊ deſtructio
nem fuiſſe eadē die. ſꝫ veritas nō eſt ſic
qꝛ a die paſſionis vſqꝫ ad deſtructōem
tranſierūt. xl. āni. Hic pōt dari optime
duplex rñſio. Pꝛima ꝙ iſtud nomē di
es accipi pōt tripl'r. ſ. ſtricte large ⁊ lar
giſſime. Pꝛimo accipit ꝓut ſol eſt ſu-
pra oꝛizōtē. Scđo accipit ꝓ. xxiiij. ho-
ris. Tercio accipit ꝓ oī tp̄e ſicut inue-
nimꝰ in yſai. a ca. xix. vſqꝫ ad. xxxix. vbi
ſepe fit mentio de hoc noīe dies. et ne-
ceſſario hꝫ accipi ꝓ maioꝛi tp̄e q̄ꝫ ē an-
noꝝ. Scđa rñſio eſt ꝙ ſi templuꝫ bñ
durauit poſt paſſionem. xl. ānis. Veri
tas tñ eſt ꝙ in hoꝛa paſſionis ꝑdidit tē
plū omnē ſanctitatē ſuā ⁊ ceſſauerunt
omia miracula q̄ fiebāt in eo. Nolite ꝗ̄
querere o iudei maioꝛē deſtructiōeꝫ q̄ꝫ
illā. Vñ dicit talmuth in libro đ yoma
in ca. qđ incipit ſeptē dies. legūt mgr̄i
x. miracula q̄ facta erant in domo ſctā
ſcꝫ ꝙ aboꝛtiuit ex odoꝛe carnis ſancte.
Non fetebat caro ſctā aliq̄ tēpe. nunq̄ꝫ
apparuit muſca in templo. nunq̄ꝫ acci-
dit pollutio ſacꝰi magno in die indul-
gentiaꝝ. Nunq̄ꝫ inuēta eſt macula i pa
ne ꝓpoſitōnis. ⁊ licet pedes ſtarēt in tē-
plo cū hēbant humiliari ſpacioſi inue
niebant. Nunq̄ꝫ nocuit ſerpēs nec ala
cerni hirlm. Nunq̄ꝫ dixit vir ſocio ſuo
ſtrictū hoſpitiū habui in hirlm. Nun-
q̄ꝫ fuit ſufficiens pluuia ad extinguen-
dum ignem altaris. Et nunq̄ꝫ fuerunt
ſufficientes venti ad toꝛquendū pilare
fumiſqꝫ qđ aſcendebat de altari. Et dicit
Rauſamaya et adhuc plures: qꝛ ꝑtes
vaſoꝝ terrenoꝝ q̄ frangebant in tēplo
fundebant in eodem loco. Et dicit ab-
axe. ⁊ adhuc plume auiū ſacrificij ⁊ ci-
nis altaris incenſi omia fundebant in
loco ſuo. Et totū hoc ceſſauit. xl. annis
ante deſtructōeꝫ templi. ſicut ſcriptuꝫ
eſt ſigna noſtra nō vidimꝰ nō eſt vltra
ꝓpħa neqꝫ apud nos eſt ſciēs vſqꝫquo
ps. lxxiij. Item dicit in eodem libro le
gunt magiſtri ꝙ. xl. annis in quibꝰ ad-
miniſtrauit ſymeon iuſtus omni hoꝛa
veniebat ſoꝛs dei ad manum dexteraꝫ
ſꝫ extunc aliquādo in dextera aliquan
do in ſiniſtra. Item elcopolone rubee
efficiebat albꝰ. ⁊ extūc aliqñ albꝰ aliqñ
nō. Item candela que erat in occidēte
tēpli omni hoꝛa erat incenſa: ſed extūc
aliquando incenſa aliquando extīcta.
Item ignis altaris excedebat per ſeip-
ſum. ⁊ nō erat neceſſe ſacerdotibꝰ mit-
tere ligna niſi bis in die ſolum vt affir-
maret ꝑceptum qđ habebat ſacerdos
de mittendo ligna Leui. vj. Sed ex il-
lo tūc aliquādo excedebant aliquādo
nō. intm̄ ꝙ ſacerdotes nō ceſſabant po
nere ligna tota die. Itēꝑoī in Talmuth
hieruſolomitiſta in libro de yoma i ca.
quod incipit duo hyrci. legunt magi-
ſtri. ꝙ. xl. annis ante deſtructōneꝫ tem
pli inueniebant extinctam candelam:
que erat in occidente et copolane ſta-
bat ſemper rubeus ⁊ ſoꝛs dei veniebat
ad manum ſiniſtram ⁊ claudebāt poꝛ-
tas templi in ſero ⁊ inueniebant eas a
pertas de mane ⁊ dixit rabi iohanā fi-
lius zachai. templum templum: quare
nos terres: iam ſcimus ꝙ tuꝰ finis de-
bet eſſe deſtructio. qꝛ ꝓ te ꝓphetauit za
charias c. xj. Apiri libane poꝛtas tuas
⁊ ꝯmedat ignis cedros tuos. ecce ꝗ̄ cla

rissime quō.xl.annis ante destructōes qua hora fuit xpi passio cessarūt oīa miracula et pdidit templū scītatē suā. Et nō solū tūc dicta miracula cessauerūt. Et eadem hora ammotū fuit sceptrum iuda ſm illud qđ ꝓphauit iacob et scriptū est in libro canhedrin in.c.qđ incipit haudbod qz in libro de aboda zara in ca.j.dicūt sic.legunt mgři q.xl. ānis añ destructōe3 templi fuerūt ammoti canhedrin.s.lxx.iudices ꝯsistorij gazit et fuerūt positi in hamith. Declarat Rabisichim.locus erat in hirſm q̄ vocabat hamith.dicit rabi abdin et ex illo tūc nunq̄ ampli⁹ iudicarūt iudicium criminale:qz iudiciū criminale nō poterat fieri nisi in ꝯsistorio gazith.Et dicit rabimosse darsau q nō auferetur sceptrū de iuda ħ dicit ꝓpter ꝯsistoriu3 gazit qđ erat in terra iuda et dux de femore ei⁹isti sunt canhedrin q̄ erāt sedētes in ꝯsistorio gazit qđ erat qđ erat in terra iuda et dixit sic iacob Canhedrin qui stabūt sedentes in ꝯsistorio gazith nunq̄ erāt āmoti a terra iuda iudicando iudicia criminalia q̄usq3 veniat sylo qui est messias et dicit rabirachanū qñ fuerūt āmoti a ꝯsistorio canhedrin gazit et fuit eis āmota ptās iudicandi iudiciū criminale ꝯsuerunt saccos sup coria sua:et euulserūt capillos suos et dixerūt ve nobis qz āmotū est sceptrū iuda et fili⁹ dauid nō venit. Qui multū nō est corde cecus bñ pōt videre clarissime quō sequit ex omib⁹ supradictis auctrib⁹ aduent⁹ messie p illa hora.

Verūtamen p maiori satisfactione pōt videri hec veritas ex magna publicatōne q̄ ibat ex ore omniū gentiu3 eo tempe de aduentu messie intm q quia viderūt illa hora regē vnu3 qui regnabat in ciuitate iude que dicebatur biter qui erat homo magne fortitudinis et victor preliorum cui⁹nomen erat bacosiba. statim reputauerūt eum messia3 intelligentes q in illa hora erat tpus assignatū aduentus messie: dicit in libro canhedrin in ca.qđ incipit totus israel q barcoziba regnauit.xxx.annis cum dimidio et dixit doctoribus ego sum messias.et rabi aquiba quando videbat barcozibam dicebat. Iste ē messias. Item dicit Rabi moysen de egypto in ca.de iudicib⁹ lectōnib⁹ regū. rabiaquiba magus sapiens erat et de maiorib⁹ Talmuth erat et portabat arma barcozibe regis et dicebat de eo q ipse erat rex messias quousq3 ipsum interfecit adrian⁹ ꝓpter pctā sua. Item possum⁹ verificare pdictam ꝯclusione3 ex ꝓphetijs danielis.s.p illas.lxx.hebdomadas quas tradit in.ix.ca. sui libri q̄ non pñt declarari nisi p rege messia sicut dicit rabi moyses magister gerundensis in glosa quā fecit sup danielem vbi dicit sic.et vngat sanctus sanctorū. Iste est messias sanctificat⁹ filiorum Dauid.Et dicit rabi mosse darsan et adducat iusticia sempiterna iste est rex messias. Item dicit in fine libri qui vocat cederhaolam rabi yore.lxx.hebdomade nūerate sunt a destructōne pmi tēpli vsq3 ad destructōe3 templi vltimi q̄ sunt.lxx.anni captiuitatis babilonice et.cccc.xx.quib⁹ durauit templū scōm et in fine illorū debebat venire messias et sic declarat gaon rabi cabadyas et rabi abrahā abenazdra. Item pdictā ꝓphetiā exponit petrus alfonsi conuersus multum grate ſm antiq̄s hebreos declarando temp⁹ aduentus messie sic dicens in libro dañ. Tpus aduent⁹ xpi sic est danieli p angelū reuelatum.lxx. hebdomade sunt ꝯstitute sup populu3 tuū et sup vrbem sanctuarij tui vt ꝯsumet puaricatio et fine3 habeat pctm et deleatur iniquitas et adducat iusticia seculorum et impleat visio et ꝓphetie et vngat sanctus sanctorum. Scito ergo et aduerte ab exitu sermonis vt iteru3 edifi-

cetur hierusalem usque ad xpm ducem hebdomada septima et hebdomada .lx due erunt et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum et post hebdomodas .lxij. occidetur xps et ciuitatem et sctuarium dissipabit ppls cum duce uenturo et finis eius uastitas et post finem belli statuta desolatio. Confirmabit autem pactum multis hebdomada una et in dimidio hebdomadis deficiet hostia et sacrificium et in templo erit abominatio desolationis et usque ad consumationem et finem perseuerabit desolatio. Prophetia sane ista clausa est et intelligendum difficilis et sunt ibi termini multi designati sed tamen omnes ad designandum xpi aduentum sunt positi. In primis igitur sciendum est quod hebdomade iste annorum sunt hebdomade. Cum igitur ait .lxx. hebdomade constitute sunt super ppl'm tuum et super urbem sanctuarij tui ut consumetur preuaricatio et finem accipiat peccatum et deleatur iniquitas et adducatur iusticia seculorum et impleatur uisio et prophetie et ungatur sanctus sanctorum. Cum illud inquam ait nominari uoluit quia septies septuaginta .i. cccc.xc. anni erant constituti ab eiusdem anni prophetia usque ad destructionem ierl'm et templi que a tyto romanorum imperatore facta fuit cuius destructionis tempore iam xpc uenerat qui erat iusticia seculorum et sanctus sanctorum erat per quem etiam et peccatum omne et iniquitas est deleta et prophetia omnis impleta. Cetera autem omnia que sequuntur ad horum .ccccxc. annorum diuisionem et declarationem sunt posita. Per hoc autem quod ait ab exitu sermonis ut edificetur irl'm usque ad xpm ducem hebdomade .lxx. innuitur quod ab huiusmodi die prophetie usque ad Cyrum regem persarum qui ab ipso deo per ysaiam .xlv. xpus appellatus est fuerunt .lxx. annorum hebdomade .i. xlix. anni. Cuius cyri precepto cepit hierusalem edificari in cuius reedificatione postquam consumatum est opus usque ad aduentum tyti super hierusalem .cccc xxxiiij. anni fuerunt et hoc quod dicit hebdomade .lxij. id est .cccc.xxxiiij. anni erit et rursum edificabitur platea et muri in angustia temporum et posuit hebdomadas septem et postquam occidetur christus ciuitatem et sanctuarium dissipabit populus .scz romanus cum duce uenturo .id est Tyto et finis eius uastitas et post finem belli statuta desolatio. Quod autem sequitur confirmabit pactum multis hebdomada una. illa profecto hebdomada una septem sunt anni obsidionis. septem enim annis obsessa est ciuitas ab exercitu romanorum et infra illos septem annos adeo coacti fuerunt intus et afflicti quod non haberent unde sacrificium facere possent. et hoc est quod ait in dimidio hebdomadis et infra hebdomadam deficiet hostia et sacrificium et in templo erit abhominatio desolationis quod etiam addit usque ad consumationem et finem perseuerabit desolatio insinuat quod captiuitas et desolatio illa sine fore caritura. Septem ergo hebdomade usque ad Cyrum et .lxij. hebdomade a Cyro usque ad Tytum et hebdomade obsidionis una profecto .lxx. sunt hebdomade hec est expositio predicti alfonsi medici imperatoris hispanie regis Alfonsi qui cum esset sapientissimus inter iudeos illuminatus a deo conuersus fuit ad xpm et scripsit optime dyalogum fidei catholice Anno domini. M. c. vj. qui autem plenius uoluerit scire diuisionem dictarum .lxx. hebdomadarum sicut eas diuisit daniel .i. ad .vij. et ad .lx. et ad duas et ad unam et illa una et duas dimidias inueniet multum optime in glosa magistri nicolai de lyra super danielem. Sed et propter nonnulla que addunt moderni iudei in prophetia iacob de sceptro et in supradictis de .lxx. hebdomadibus et propter eorum recuruas expositiones annullandas predictas duas prophetias expono eo modo et forma quo dictus inclitus doctor Nico. de lyra suis locis exponit ne diligens scire forte inopia

librorum intelligat cautitates iudeorum Nunc enim librum pro ignorantibus scripsi vt breui volumine leuiter possint arma inuenire contra inimicos xpi. Et introducitur primo pphia iacob in qua exprimitur tps aduentus messie Gen. xlix. vbi dicit iacob filijs suis. Congregamini vt annunciem vobis que ventura sunt nobis in nouissimis dieb⁹ sequit. Non auferet sceptrum de iuda et dux de femore eius donec veniet qui mittendus est et ipse erit expectatio gentium qd sic exponit a nicolao de lyra vbi supra. Non auferetur sceptrum de iuda. i. dignitas regia et dux de femore ei⁹: qr deficiente regno interfecto rege zedechia in captiuitate babilonica extunc gubernat⁹ fuit xpls iudeorum p illos qui erant de tribu iuda: qr in reditu dicte captiuitatis zorobabel fuit dux eorum vt habet zach. iiij. ca. et Aggei primo ca. et post sacerdotes gubernauerunt pplm vt pz tpe machabeorum qui etiam erant de tribu iuda qr tribus sacerdotalis et tribus regia erant coniuncte vt patet. iiij. Reg. xj. vbi dicit q iozabeth soror achosie regis iuda tulit ioas et erat sex annis cum ea in domo dni qr ipsa erat vxor ioiade pontificis et istud regimen durauit vsq ad tps herodis qui fuit alienigena de gente ydumeorum et ipso regnante nat⁹ est xpus vt habet Math. ij. Cui⁹ regnum durabit in secla seculorum amen. Et ideo subdit donec veniat qui mittend⁹ est. i. xpc qui missus est a prе pro salute generis humani et ipse erit expectatio gentium fm q dicit aggei. ij. c. Ecce veniet desiderat⁹ cunctis gentibus &c. In hebreo aut habet sic et erit ei aggregatio gentium et hoc impletum est in regno xpi. qr post resurrectoem et ascensionem xpi ad celos aplis predicantib⁹ fidem xpi. Iudei p maiori parte remanserunt obstinati in infidelitate sua et gentes cum magna deuotone receperunt fidem xpi. Et sic xpo aggregate sunt propter apostoli dixerunt iudeis vt habet Act. xiij. c. Vobis oportebat primum loqui verbum dei sed qm repulistis illud et indignos vos iudicastis vite eterne. ecce conuertimur ad gentes: sic enim precepit nobis de⁹. Sed hanc pphetiam que satis clare exposita est de xpo iudei multipliciter nitunt subuertere. Ad cuius intellectum sciendum q in hebreo habet donec veniat sylo. Hec autem dicta hebraica sylo est pprium nome loci. Significat etiam i alio sensu missionem et sic e nomen comune: put ergo est nomen loci accipiunt hic ea aliqui iudei dicentes q pphetia impleta est qn Saul qui erat de tribu beniamin vt habet. j. Reg. ix. fuit electus in regem et inunctus fuit i sylo vbi erat tabernaculum dni et archa et p consequens vnctio vbi reges debebant inungi et sic sceptrum qd accipit p quodam dominio et primatu qd fuerat in tribu iuda vsq tunc fuit translatum ad tribum beniamin. Sed hoc dictum manifeste contrariat textui qr an electioem saulis archa dei iam erat ammota de sylo et erat in cariathiarim vt habetur pmo Regum. vij. ca. Item post saul immediate imo ipso adhuc regnante fuit dauid inunctus per samuelem: quia dauid fuit primus rex de tribu iuda et tunc reges de illa tribu quando incepit succeserunt. Qz autem sceptrum dicatur auferri de tribu iuda quando incepit esse in ppinqua dispositone ad gradum pfectum non est verisimile. Et ideo alij iudei dicunt q ista pphetia impleta fuit in electone hieroboam in regem qui erat de tribu effraym: quia decem tribus ablate sunt a regno iuda et adheserunt hieroboam quando roboam die constituto dedit populo duram responsionem. iij. Regum. xij. et sic exponunt donec veniat sylo. id est donec veniat hieroboam coronandus in tali loco. Sed ista expositio ostenditur falsa

per textum quia congregatio illa non fuit facta in sylo: sed in sichem vt habetur .iij. Reg. xvij. ca. Item nõ fuit ablatum regnum a domo iuda tũc sed stetit vsqz ad captiuitatem babilonicã per successionem hereditariam. Et illi soli dicebant proprie reges quia instituebantur per inunctõnem. quia templum. archa domini. et illa que ad inunctõnem requirebant in hierusalem remanserũt que erat metropolis in regno iuda. propter qđ alij iudei accipientes hoc nomen sylo prout significat missionẽ dicunt qđ dicta prophetia impleta est tempore nabuchodonosor qñ venit contra hierusalẽ et occidit zedechiam regem et sic defecit regnum iuda. Et ideo exponũt predictam literam sic. Non auferetur sceptrum etc. donec veniat qui mittendus est. i. nabuchodonosor qui propter peccata iudaici populi missus fuit a deo ad destruendã terram et auferendũ regem et erit ei aggregatio gentiũ: quia propter dilatõnem sui imperij aggregate sunt gentes sub eius dominio. Sed ista expositio et precedentes consimiles si fiũt destruunt per translatõnem caldaicã quaz iudei vocant targum que ita autentica est apud iudeos qđ nullus doctor eorum fuit ausus ei contradicere imo quãdo litera hebraica est obscura recurrũt ad illam pro explanatõne. In illa autem sic habet. Non auferet sceptrũ de iuda etc. donec veniat messias. Nabuchodonosor aũt nec aliquis istorũ vocatus ẽ messias in scriptura sed solus xpc qui pro missus in lege et prophetis erat. Ex hoc pater clarius veritas nostre catholice expositõnis predicte. Cum ergo a tempore predicti herodis regis cessauerit regia dignitas tribus iude et ducatus et in tẽpore illo nullus alius apparuit qui ex doctrina et operatõnibus posset dici xps nisi ihesus saluator noster. Sequit ergo qđ ipse est verus messias et qđ eius aduentus transiuit in preteritum. Item predictus petrus alfonsus cõuersus in suo dyalogo predictam prophetiaz exponit sic dicens. Doctores antiqui hebreorum sic exposuerũt prophetiam iacob. Non auferet sceptrum. i. virga regni de iuda et dux de femore. i. de filijs filiorum eius in secula donec veniat qui mittendus ẽ. id est xpc cuius est regnũ et ad ipsum congregabunt gentes. Et nos quidem nouimus qđ postqđ venit xpc neqz rex neqz dux de iuda fuit vlterius. Credẽ itaqz debemus qđ hic tempus xpi aduentus determinatum fuit et qđ is qui tempore illo venit sine dubitatõnis scrupulo xpus extitit. Scđo introducit prophetia Dañ. ca. ix. vbi gabriel angelus instruxit danielem de illo tempore dicens. lxx. hebdomades abbreuiate sunt super populum tuũ et super vrbem tuam sanctaz vt consumet preuaricatio et finem accipiat peccatũ et deleat iniquitas et adducat iusticia sempiterna. et impleat visio et prophetia et vngat sanctus sanctorum.

Ad intellectũ huius prophetie primo videndum est qualiter hic accipiat hebdomas vel hebdomada qđ est idem. In sacra enĩ scriptura vno mõ accipiat pro tempore septem dierũ et hoc mõ cõiter accipit. hoc etiam mõ loquit scriptura Leuit. xxiij. vbi dicit qđ septez hebdomade sit accipiẽde a festo pasce qui faciũt. xlix. dies. et l. die celebrandum est festũ penthecostes. Alio mõ accipit pro tempore septem annorum. Et hoc modo loquit scriptura de hebdomada Leui. xxv. vbi dicit numerabitis septem hebdomadas annorum que faciũt annos. xlix. et l. ãnus qui immediate sequit qui dicit iubileus qui apud iudeos erat annus remissionis vt ibidem dicit. Non autẽ inuenit hebdomada accipi pluribus modis. Non potest hic hebdomada accipi pro hebdomada dierum quia tota prophetia danielis fuit completa infra annum et

dimidiū ergo p locū a diuisione oportet q accipiat a nūero annoꝝ. et in hoc oēs expositōnes ꝯueniūt: ꝫ in hoc differt. Quia aliq catholici vt beda et alij dicūt q isti anni intelligendi sūt anni lunares q sunt breuiores ānis solarib⁹ xj. dieb⁹. Non fuerūt aūt ad hoc dicēdum ex duob⁹. pzimo ex textu qz dicūtur hebdomade abbreuiate Et sicut dictum est anni lunares sunt breuiores annis solarib⁹. et per ꝯsequens hebdomade annorū lunariū sunt breuiores. Secūdo qz angel⁹ loquebaƚ danieli q erat hebreus. Hebrei aūt computabāt p annos lunares vt dicit ipse beda. Et ideo angel⁹ posuit numerū annoꝝ predictoꝝ p hebdomadas annoꝝ lunarium. Vtrūqꝫ dictum nō placet Nicola de lyra. Et est ratio qz in hebreo nō ponit abbreuiate put sonat in detruncatione seu diminutione sed in Hebreo poniƚ precise vt notat tempis determinationē. s. nec plus nec min⁹. Similiter scdm est falsum. Si eñ iudei haberent annū breuiorem. xj. dieb⁹ q̄ ann⁹ solar̄ cū fm legē suā teneanƚ p mense cuiuslibꝫ āni facē pasca et die determinata. s. xiiij. die pmi mēsis. seqreƚ q pasca eoꝝ hui⁹ āni pcederet pasca āni precedentis in. xj. dieb⁹. Et eodem mō pascha anni sequētis pcederet p. xxij. dies et sic anticipando tempus quolibet anno p. xj. dies. Ad qd quidē sequereƚ q iudei celebrarent pascha suū ex obligatōne pcepti infra breue tps in quolibet mense toti⁹ āni. Hoc autē apparet manifeste falsum ex vsu eoꝝ qz sp faciunt eodem tpe. Et ideo pꝫ q cōputant p annos solares sicut et nos. licꝫ enim incipiāt menses a lunatōnib⁹ tñ terci⁹ ann⁹ apud eos hꝫ lunatōnes. xiij. Ita q p embolismos faciūt adequationes tempis et sic computant p annos solares sicut et nos. Dato tamē q computarent p ānos lunares nihilomin⁹ habeƚ

ppositū nrm vt videbiƚ. Scdo vidēdum est q ānos ꝯtinēt hebdomade pdicte et pꝫ q si multiplicenƚ. lxx. p. vij. resultant. cccc. xl. Tercio videndū est a quo tpe incipiat ꝯputatio istaꝝ hebdomadaꝝ. et dicūt aliq iudei q incipit ab. xj. āno regis zedechie qñ destructū est pzimū templū. Alij dicūt q incipit a pzimo āno darij qz illo tpe dixit āgelus ista danieli. Alij dicūt q incipit cōputatio ista a reditu captiuitatis sb zorobabel duce āno scdo cyri regis psaꝝ Alij dicūt q incipit ꝯputatio ista a. xx. āno regis artaxersis qñ missus ē Neemias ad reedificandū irlm. Que aūt istaꝝ opinionū sit vera pter plixitatē euitandā omittiƚ et etiaꝫ qz fm omnes istas ꝯputatōnes hƚ ppositū nostrū sufficienter. s. q tps aduent⁹ xpi sit preteritum. pꝫ pꝫ qz angel⁹ determinate assignat. cccc. xc. ānos vsqꝫ quo impleatur visio et pphetia et vngaƚ sanct⁹ sanctoꝝ id est xpc. Sed qlitercūqꝫ accipiaƚ cōputatio anni lunaris vel solaris et vbicūqꝫ incipiaƚ ꝯputatio qz infra tñ non pōt accipi q̄ a. xx. āno regis artaxerxis tot⁹ tñ numer⁹ pdict⁹ iam diu est preteritus. Et declaro saltem de vltimo: nūerū pdictū impletū. s. a. xx. āno artaxersis vsqꝫ ad. xviij. annuꝫ tyberij cesaris i quo passus est xpus. Si fiat ꝯputatio p annos lunares qd pꝫ h mō. Regnū psaꝝ durauit ānis. cc. xxxiij. et a pzincipio regni vsqꝫ ad. xx. artaxersis fluxerūt āni c. xv. et p⁹ durauit. cxviij. anniƚ. Regnū grecoꝝ durauit. ccc. ānis et tūc cepit regnum Romanoꝝ a cui⁹ pzincipio vsqꝫ ad. xix. annū tyberij fluxerūt āni. lvij. q simul iuncti pꝫ q faciūt. cccc. lxxxv. annos solares q implent pdictū numerū fm lunares ānnos: quia annus lunaris cōtinet. ccc. liiij. dies. Solaris vero ccclxv. quadrantem vnū et. v. horas et patet scdm verū numeruꝫ q. cccclxxv. āni solaris sunt. ccccxc. anni lunares q

est numerus hebdomadarum computando vt dictū est per annos lunares. Aduertendū tamē quod rabi salomon dat quandam expositiōem falsam ad ratōnem predictam quā oportet remouere. dicit.n. quod septem hebdomade ille nō cōtinent tempus pcisum vsqꝫ ad aduentum xpi et eius passionis sue mysterium vt pdictū est. Sed dicit quod ptinet tempus pcisum a destructiōne primi templi vsqꝫ ad destructionē scdi per tytū et vespasianū cuius expositō talis est. Septem hebdomade pcise.i.determinate sup pplm tuū antequā veniat pfecta captiuitas eorū que facta est per romanos cōburentes ciuitatem et templū et eijcientes inde populum iudaicū vt cōsumatur puaricatio.id est desistant a puaricatiōibus castigati per pdictam captiuitatem et deleatur iniquitas eorum.s.per captiuitatem et afflictōem pdictam que est pena vt dicit. et adducatur iusticia sempiterna.i.vt ineternum iustificentur per pdictam captiuitatem pro pctis tolerando.et vt sic finaliter impleatur visio et pphetia.i.visiones de xpo pmisse per pphetas et vngatur sanctus sanctorum id est archa dei et vasa sanctuarij. q̄ recuperabunt per messiā venturum in fine huius captiuitatis vt dicit. Sed quantum debeat durare ista captiuitas nō dicit: et sic per cōsequens tps determinatū ipsius hic nō ponit. Quod aūt ista expositio sit falsa et erronea patet per lrām precedentē vbi dr quod angelus gabriel venit propter oratōes daniel orantis pro liberatione ppli ad annunciandū exauditōem sue petitōnis. Et ideo nō solū nunciauit ei liberatōes a captiuitate babilonica sed etiā pfectā liberatōnem fiendam per xpm de qua Daniel principaliter orabat. Et ideo dicere quod angelus venerit ad denunciandum danieli pfectam captiuitatē sui ppli.et nullū certū tps liberatōnis fiende per xpm hoc est valde absurdū et pcedenti lre ɔtrariū quia nō venisset ad ɔsolatiōes danielis sed magis ad desolatōes. Item qd dicit quod per captiuitatem in qua sunt desistūt a puaricatōnibus hoc est aperte falsum quia sup omīa gentes intendūt sortilegijs et augurijs vt sciūt illi qui nouerunt facta eorum et tñ ista phibent eis maxime in lege dina pz in Exo.et Deu. et in pluribus alijs locis ve.testa. Item quod dicit visiones impleri pphetarum per merita eorum ē cōtra illud qd dr Deu.ix. Scito quod nō propter iustificatōes tuas dederit tibi deus terrā hanc in possessionē etc.multominus propter iusticias eorū implenda est pmissio de xpo et maxime quia de ipso scribit ysa.viij. Et erit ad lapidem offensionis et petram scandali duabus domibus isrl et in laqueū et ruinam habitātibus irlm. Item quod dicit per vnctōes sancti sanctorum intelligi vnctiones arche et sanctuarij qui recupabunt per regem messiam hoc est ɔtra illud qd habetur Hiere.iij. Cumqꝫ multiplicati fueritis et creueritis in terra in diebus illis ait dns nō dicēt vltra archa testamenti domini neqꝫ ascendet sup cor neqꝫ illius recordabunt neqꝫ visitabitur neqꝫ fiet vltra. quia cerimonie veteris testamenti oino cessauerūt post passionem christi extūc enī fuerunt mortue manet ergo veritas inconcussa quod.s.tempus hebdomadarum fuit impletum in christi aduentu qui peccata nostra tulit omnia. que in deū in nos et in pximū cōmissa erant: iusticiam adduxit legem et pphetias impleuit: et vnctus est plenitudine grē a deo pre. Tercio determinat sacra scriptura tps aduentus messie ysa. vlti.textus ibi est antequā parturiet peperit. Et licet aliquid de hoc textu supradictum sit.hic tñ plenius exponit. sup q̄ glosa hebraica quia antequā natus fuisset ille qui in seruitutē redegit vltimam: natus fuit redemptor. Igitur ante natiuitatem tyti q̄ ciuitatem et templū destru

xlt ꝛ ppl'm captiuauit ꝛ in venditõnes ꝛ seruitutẽ exposuit intm̄ ꝙ dabantur. xxx. p vno nūmo argenteo vt dic̄ hugo floriacen. fuit natiuitas ipsi⁹ xp̄i. B idem pꝫ p translatõeꝫ caldaicā ibidem quē ꝯpat isrl' mulieri pturienti que angustias maximas patif ꝛ dolores: adhuc nō erit ei vehemens angustia. ꝛ adhuc nō veniet ei tremor cum dolorib⁹ pter partum ꝛ reuelabit rex messias. Dolor em̄ ꝛ angustia part⁹ exprimūt maximā calamitatem quā habuerunt in obsidione tyti ꝛ vespasiani. vbi tanta fuit angustia ꝛ calamitas ꝙ impletum est illud Treno. iiij. Man⁹ mulierum misericordiū coxerūt filios suos ꝛ multas alias angustias ꝛ miserias passi sunt que iosephus narrat in libro antiquitatū de bello iudaico vt videbitur li. iij. Et ante istā obsidionē clarū ē ꝙ fuit ihs nazarenus nat⁹ p. lxx. ānos: ꝛ passus p. xl. annos. Iste text⁹ cuꝫ glosa caldaica est tante auctis apud iudeos ꝙ multi doctores eoꝝ ꝯcedūt ꝙ messias natus est in die destructõnis templi. Pro q̄ allegat rabi hamon ꝙ libanus cum excelsis cadet. ꝛ egredief virga de radice yesse ysa. xj. Et interrogāt ipsi iudei vbi est ipse messias nat⁹ in illa die destructõnis templi. Rn̄dent q̄dam ꝙ est in padiso cū angelis: viuēs ibi eo mō quo moyses vixit. xl. diebus in monte synai ꝛ expectat p̄ceptuꝫ dn̄i ad se ostendendū. Alij ꝙ est vltra mōtes caspios expectans p̄ceptum dn̄i de liberatõne ppl'i. Alij dicūt ꝙ vadit per mundū sicut paup ꝛ humiliat⁹ pp peccata ppl'i sui f'm ꝙ dicif ysa. liij. et nos reputauimus eū quasi leprosum ꝛc. q̄usqꝫ appareat ex p̄cepto domini in virtute ad liberatõnem filiorum israel de captiuitate ꝛ miseria in qua sunt. Talis em̄ varietas ostendit ꝙ dictum eoꝝ est ficticiū. Sed quicqd sit dictū: videtur ꝙ verū est ꝙ tempus veniendi messie taxatum in scriptura iam p̄terijt et impletū est in iesu nazareno vero messia nostro. Et istud fuit vocatum tēpus plenitudinis ad gal'. iiij. ꝛ ephe. j. qꝛ in xp̄i aduentu fuit q̄druplex plenitudo. s. nature. scripture. gratie et temporalis mensure. Nature quidē quia tūc venit finis om̄is creature. s. homo ꝯiunctus est suo principio. s. deo. Vnde tūc factus est nobilis circulus q̄ est pfectissima figurarū. Tūc etiam fuit vltimus modus formandi homineꝫ qui sit possibilis. s. de mlr'ere siue viro. Alij em̄ tres p̄cesserant ꝛ iste fuit quartus. Scripture etiā quia pmissa fuerūt reddita: figure complete ꝛ om̄es scripture delucidate. Gratie plenitudo insuper apparuit in fecunditate marie: iustificatõne iohis: in missione spūsancti super aplos. ꝛ in sacramentis ecc'lie que sunt gratie vasa. Plenitudo nihilominus tempalis mensure. Om̄is em̄ perfectio ꝯsistit in tribus p̄cesserat autem temp⁹ nature in quo fuit ꝯuictum humanū gen⁹ de ignorantia. Tempus etiam legis scripte in q̄ fuit ꝯuictū de impotentia ꝛ hoc fuit tercium ꝯplementum vniuersoꝝ tempoꝝ in q̄ fidelibus daf vera dei cognitio veraqꝫ virtus ad ꝯpletõeꝫ diuine legis: ꝛ in signū istarū plenitudinū voluit venire dei fili⁹ sexta mūdi etate. vj. ānoꝝ millenario. vj. mense a ꝯceptõne iohis. sexta die vt dicif ꝛ forsitan sexta hora. Probabile ei est ꝙ illa die ꝯcept⁹ fuit adā celestis: in q̄ fuit format⁹ adā terrenus. Illa hora veniret medicus in qua primus hō induxit humano generi mortiferam infirmitatem: sexta etiam die fuit passus ꝛ sexta hora in cruce fuit ꝯclauat⁹. hoc ergo fuit temp⁹ beneplaciti ꝛ tp̄s miserendi vt dī in ps. ca. j. Scdm̄ testionium aduentus messie est inquisitõ in deoꝝ fctā tpe xp̄i quā n̄ fecissent nisi tēpus impletū coguissent. tūc em̄ indrē

tes miserūt sacerdotes ⁊ leuitas ad iohannē baptistā quē tūc sanctissimū in sctitate videbāt vt interrogarēt eum si erat messias vt dr̄ Ioh. j. Qui si dixiss; ꝙ sic eū recepissent ꝟ ꝯfessus ē ⁊ nō negauit. q: nō sum ego xp̄c. i. messias vt; ꝯfessus est tñ ꝙ erat eius vox ⁊ ꝑco clamās vt ꝑparent sibi viā tanꝗ̄ summo regi suo vero messie. q̄ ⁊ digito eū oñdit dicēs eis. hic est de q̄ dicebā vobis qui ꝑpst me venit ante me factus ē. cuius nō sum dign⁹ corrigiā calciamēti soluē. Et iterū digito eū oñdens ait. Ecce agnus dei ecce q̄ tollit pctā mundi. Ad h̄ etiā valet inquisitio facta ꝑ eos eodem tp̄e de barcoziba vt supradictū ē. Frustra eñ eēt talis inquisitō si tp̄s impletum nō cog̃uissent. Terciū testimoniū est iosephi sapiētissimi historiographi iudeoꝝ q̄ in xviij. li. antiq̄tatu; describens tēpa tyberij cesaris sub q̄ passus ē xp̄c sic dicit. Fuit eisdē tp̄ib⁹ ihs vir sapiēs si tñ virū eum noiare fas est. Erat eñ mirabiliū opeꝝ effector ⁊ doctor eoꝝ hoim̄ q̄ libēter ea q̄ vera sunt audiūt. ⁊ multos quidē iudeoꝝ multos etiā ex gentib⁹ sibi adiūxit: xp̄c h̄ erat. hūc accusatōe p̄imoꝝ nr̄e gent̄ viroꝝ cū pylat⁹ in cruce agendū eē decreuiss; nō deseruerūt eū q̄ ab initio eū dilexerant. Apparuit eñ eis iterū viuus ꝓm ꝙ diuinit⁹ inspirati ꝓphe hec vel alia de eo innūera miracula futura ꝑdixerūt. hec ille. Quartū testimoniū ē pylati q̄ āno dñi. xxxvj. impij ꝟo tyberij. xxj. cū eēt mos romanis vt ꝓuinciaꝝ iudices senatui scripto renūciarēt vt si q̄d noui in his q̃s regebāt ꝓuincias accidisset: scripsit ep̄lam ad tyberiū sb̄ hac forma. Tyberio augusto ponti⁹ pilat⁹ salutē. Nup accidit ꝙ ipse ꝓbaui iudeos ꝑ inuidiam se suosqꝫ posteros crudeli dāpnatōne pemisse. Cum eñ promissum haberent patres eorū ꝙ deus ipsoꝝ mitteret illis ꝑ virginem sanctū suū qui rex ipsoꝝ merito diceret hūc me p̄sente misit in iudeam quem cū vidissent cecos illūinasse. leprosos mūdasse. paraliticos curasse. demones effugasse. mortuos suscitasse. ventis imperasse. pedibusqꝫ siccis super vndas maris ambulasse ⁊ alia multa miracula fecisse ⁊ oñis popul⁹ iudeoꝝ diceret eum esse dei filiū. p̄incipes sacerdotū inuidia ꝯtra eum moti itaqꝫ mihi eu; tradiderūt ⁊ alia ꝓ alijs mentiētes hūc magum esse ⁊ ꝯtra legem eoꝝ agere dixerūt. Ego aūt ita esse credidi. Ipsum qꝫ flagellatum eoꝝ arbitrio tradidi qui eum crucifixerūt ⁊ sepulchro custodes adhibuerūt. Ille quoqꝫ militib⁹ meis custodientib⁹ die tercia resurrexit. Intm̄ ꝟo nequicia iudeoꝝ ꝯtra eum exarsit vt ipsis custodientibus pecuniā darent quatin⁹ discipulos eius corp⁹ rapuisse dicerent. Sed illi q̄d factum fuerat tacere nō valentes testati sunt eu; resurrexisse seqꝫ visionem angeloꝝ vidisse ⁊ a iudeis pecuniā accepisse. Hoc aūt ideo scripsi ne q̄s aliter estimet factum esse vel credendū mendacijs iudeoꝝ. Tūc tyberius cum suffragio magni fauoris retulit ad senatum ⁊ postulauit vt xp̄c deus haberet. At senatus recusauit: indignat⁹ ꝙ nō sibi ꝓm morē ep̄la ꝑ fuisset delata. Et sic satis claret ex ꝑdictis q̃tuor testimonijs tēpus aduentus messie fuisse ante destructionem secundi templi.

Qꝫ ver⁹ messias dz eē de genere iude ꝓcedēs de medio filiorum iacob.

Secūd⁹ thezaur⁹ ap̄lr de genere messie. q̄d sacra sc̄ptura ꝓnūciat ⁊ specifice determiat ⁊ ipletu; ē in ih̄u nazareno. Na; dixit dñs moysi Deu. xviij. ꝓpha; suscitabo eis de medio frm̄ suoꝝ silē; tibi. ponā ꝟba mea i ore eius. Qui aūt verba ei⁹ q̄ loqu...

nole meo audire noluerit ego vltor ex
istam. Et pz q ista auctas nulli pōt ap
plicari nisi iesu nazareno vero messie
nro: qd pz p duas ei⁹ ptes principales.
Prima ps auctis est pphām suscitabit
de⁹ filijs isrl de medio fratrū suoꝝ. Ec
ce gen⁹ messie. Pro q nota q iudei di
cunt filij isrl vel iacob qd idē ē. Israel
aūt habuit qtuor vxores ex quib⁹ pro
creauit xij. filios z vnā filiā. Prima fu
it lya q habuit sex filios z vnā filiā per
ordinē q sequunt. s. Rubē. Symeon.
Leui. Iudas. Isachar. zabulon. Dy
na pz Geñ. xxxv. Scda vxor ei⁹ fuit ra
chel q habuit solū duos filios. s. Iose
phet Beniamin. Tercia fuit balla an
cilla rachelis q hūit solū duos filios. s.
Dan z neptalim. Quarta fuit zelpha
ancilla lye q hōit solum duos filios. s.
gad z asser qd pz Geñ. vbi supra. Nō
qd dicit auctas. pphaz suscitabo eis de
medio fratrū suoꝝ. Iste ḡ ppha qui de
bebat esse messias non potuit esse de fi
lijs bale ancille rachelis: qr nō habuit
nisi duos filios z in duob⁹ nō est medi
um. nec potuit eē de filijs zelphe pter
eandez cām nec a filij de filijs rachelis
ḡ oportet q sit de filijs lye q fuerūt se
ptem z in nūero septenario ē medium
scz quart⁹. Nūerent ḡ filij lye p ordinē
primi tres sunt Ruben. symeon. leui.
vltimi tres ysachar. zabulon. dyna. me
diū istoꝝ fuit iudas q fuit quart⁹. ppha
ḡ qui debebat eē messias ad h vt susci
taret eū de⁹ de medio fratrum suoꝝ de
buit esse de tribu iuda. Ecce gen⁹ eius.
Hic diligēter attende absconditū my
steriū qre. s. de⁹ dixit. de medio suscita
bo pphām. i. messiā. Gen⁹ eīn hūanū p
pter pctm primi hois et pp innumera
pctā q postmodū hoies ꝯmiserūt fuit
diuisum a deo sicut dicit ysa. lix. Iniq
tates vestre diuiserūt int vos et deū vrm
z absconderūt faciem ei⁹ a vobis. Istd
est signum maximi odij inter deum et
homines. s. abscondere faciem suaz ab
homine. Quia tria sunt signa inimi
cicie z istud est supremū. Primum est
cū quis denegat alicui suam familiari
tatem quemadmodum xpc illi cui di
xit Math. viij. z Luce. ix. vulpes fouē
as habent zc. Scdm est cum quis de
negat alicui suam loquelam sicut Io
hannes euange. dicit loquens de here
tico. ij. Io. j. nec aue ei dixeritis. Terci
um z vltimū est cum quis denegat ali
cui suū aspectū. sicut dauid dixit de ab
salone filio suo. ij. Reg. xiiij. q nō vide
ret faciem regis: In hoc gradu erat de
us respectu humani generis sicut ait
moysi Exo. xxxiij. Non videbit me ho
mo z viuet. z gemēs Iob. ca. xiij. dice
bat. Cur faciem tuā abscondis et arbi
traris me inimicum tuū Abacuc. c. j.
Mūdi sunt oculi tui dñe vt nō videas
malū z respicere ad iniquitatē nō pote
ris. Cū ergo tanta esset discordia inter
deū z homines z ad pacificandum di
scordes sit necessarius mediator. Ido
messias pmissus debuit exire z suscita
ri de medio qd veridice fuit impletum
in xpo ihu saluatore nostro. Quia
ipse vt ostenderat q verā pacē venerat
facere inter deū z hoies z vt innueret:
q verus mediator erat quasi semp me
dium elegit. s. pacem inchoans. pacē
ordinans. pacē ꝯfirmās. pacem publi
cans. pacem ꝯseruās. Hi sunt quinq
passus ascensus nostre salutis. Est er
go primus passus q xpc pacez incho
ans exiuit de medio qr est media in tri
nitate psona. Hic sunt due ꝓpositio
nes signate. Prima est q debuit deus
incarnari vt homo reconciliaret deo z
fieret pax. Scda q nō pater nec spiri
tussanct⁹ ḡ fili⁹. Prima ꝓpositio patet
dupliciter. primo qr nulla creatura suf
ficiebat ad tātū debitū ꝯsoluēdū. cū de
bitū eēt infinitū qr ꝯ infinitū offensa fu
it facta. Scdo qr ꝯria ꝯrijs curentur.

Cum ergo homo enim peccavit voluerit esse deus dicente sibi dyabolo eritis sicut dij: Gen. iij. ergo per contrarium ut homo curaretur oportuit quod per contrarium deus fieret homo. De hac materia in quarto lacius dicetur. Secunda propositio patet quia licet tres persone sint unus deus. distinguuntur tamen realiter per relationes et habent etiam appropriata distincta. quia potentia appropriatur patri. sapientia filio. et bonitas sive amor spiritui sancto. que sunt quasi tres divise trium personarum offerentium se in campo certaminis ut cuiuscumque tangeretur divisa pro homine exiret in campum. venit dyabolus et tetigit divisam filij dicendo parentibus primis. Eritis sicut dij scientes bonum et malum. non dixit potentes nec boni sed scientes. et cum scientia sit appropriatum filij sicut potentia patris. et bonitas spiritus sancti ut dictum est. non ergo debuit venire pro redemptione hominis et eius reconciliatione deus pater nec spiritus sanctus sed filius qui est media in trinitate persona. Item pacem inchoans venit in tempore medio. Currunt enim tria silentia ab initio mundi usque ad beatitudinem eternam sicut patuit supra in secunda ar. iiij. tercie considerationis. et hoc est quod dicitur Sap. xviij. Dum medium silentium tenuerunt omnia et nox in suo cursu medium iter haberet. Omnipotens sermo tuus domine exiliens de celo a regalibus sedibus venit. Angelus venit ad virginem hora completorij. Et ideo tunc pulsatur pro ave maria: duravit sacra collocutio usque ad dimidium noctis et tunc dante consensum virgine omnipotens sermo dei. id est verbum patris quod est eius filius a regalibus sedibus venit in uterum scilicet virginis. Sic ergo patet quod filius dei venit in medio silentio in incarnationem sic etiam natus fuit media nocte sicut patet Luc. ij. quia pastores custodiebant vigilias noctis. predicta tria silentia figurant nobis tres magnos annos durationis mundi. In quorum medio debebat venire messias ad vivificandum genus humanum per peccatum mortuum dicente propheta abacuc. iij. domine opus tuum in medio annorum vivifica illud in medio annorum notum facies. Item pacem inchoans stetit in medio. scilicet uteri virginalis. Ipsa enim virgo beata que debuit esse mater istius excellentissimi medij. inter deum et hominem rationabile fuit quod etiam ipsa esset medium. Fuit enim medium loycale medium morale et medium naturale. querunt enim loyci medium ad concludendum maiorem extremitatem de minori de quo facit Aris. magnum processum in ij. priorum. Maior extremitas deus est. minor extremitas in genere rationabilium homo est quesierunt patriarche et prophete et multi alij multis temporibus medium ad concludendum predictam maiorem extremitatem de minori et non invenerunt. Sed venit beata virgo et facta est medium: quia in ipsa et per ipsam verbum caro factum est et maior extremitas predicata est de minori. quia homo est deus. et etiam minor de maiori quia deus est homo. Est etiam virgo beata medium morale. secundum enim aristotilem. ij. ethicorum medium morale est virtus nihil participans de extremis quia extrema sunt viciosa. tale medium fuit virgo beata que nullum vicium contraxit. Et secundum Hiero nihil gratie. nihil virtutis. nihil candoris est quod non resplendeat in maria. Fuit etiam medium naturale quod ponitur triplex a philosophis. scilicet medium circuli. medium celi. medium mundi. Medium circuli est a quo omnes linee recte protracte ad circumferentiam sunt equales. Centrum istud est beata virgo. In circulo sunt peccatores quia in circuitu impij ambulabant teste ps. xj. et ab ea ad circulum linee ducte sunt equales quia omnes peccatores et alios equaliter videtur respicere. unde Bern. Maria omnibus omnia facta est sapientibus et insipientibus copiosissima charitate debitricem se fecit. ut de plenitudine eius suscipiant universi. Est etiam medium celi quod dicitur linea equinoctialis in qua cum est sol equinoctium facit et sub qua habitantes non agitantur perturbationibus temporum: quia sunt in optima dispositione

pter qd multi theologi dixerūt q sub illa linea est paradisus terrestris: talis linea fuit virgo btā qz cū i ea fuit sol iusticie factū est eqnoctiū: qz nox sicut dies fuit illuminata. Infinitū visum ē eqri finito. eternū tpali. Immortale mortali. Inuisibile visibili. Immēsuz capabili. diuitē pauperi. hoies etiā q habitant sub hac linea sūt in optima dispositōne: non agitant neqz mouent ptur batōnib⁹ demonū pter qd merito dicitur padisus. Tūc em impleta fuit figura illa Gen. ij. qz posuit de⁹ lignuz vite in medio padisi. i. xpm verū filiuz suū in medio ventrꝭ vginalis. Est etiā virgo btā mediū mundi. Istud dr a phis esse terra q eqliter vndiqz distat a celo. Tres aūt sunt pprietates terre pter q virgo btā dr terra. Est em infima z maria vgo infima qz humilima: cū enim deberet esse mr dei vocauit se ancillaz. Lu. j. Ecce ancilla dñi zc. Scdo ad terram currūt aq z ad btām vginē abundātē grāz ps. c. iiij. iter mediū montiū ptransibūt aq. Tercio oia ponderosa tendūt ad terrā tanqz ad centrū z suuz mediū vt ibi saluent sic z pctōres grauati pondere pctōz recurrētes ad istō mediū saluant. Vñ bern. ad mariaz velut ad mediū dei recurrāt q in celo sunt et q in inferno. z q nos pcesserūt. z nos q sum⁹ z q nos sequunt z nati natorum z q nascent ex illis. Sic g pz quō beata vgo est mediū loycale. morale z naturale p pace fienda inter deū z hoies Verus g messias fili⁹ dei in inchoatōne pacis exiuit de medio psonaz diuinaz inqztum de⁹. Suscitat⁹ est de medio fratrū. Inqztum hō: venit i medio silentio in medio annoz z stetit in medio padisi. s. vteri vginalis z sic tanqz mediator verus in inchoatione pacis vniuit diuisa. s. deum z hominez: quia deus z homo vnus est xpc. s. verus mediator. Secund⁹ passus est q ordinando pacem xpc verus messias stetit in medio quadrupliciter. Primo statim sicut fuit natus stetit in medio aialium. s. bouis z azini sicut pz abacuc. iij. sm aliam translatōnem. per bouem qui ruminat intelligunt contemplatiui quorum officium est ruminare dei magnalia. s. rerum creatōnem. homis recreatōnem. mundi gubernationem premiatōnem bonoz: z punitionē malorum. Per azinum intelligunt actiui quorum officium est onera z labores tolerare quales sunt predicatores confessores z omes exercitantes se in operibus misericordie. nter quos xps positus est. vtrosqz in societatem recepit z ad suam beatitudinem perducit iam factos homines. i. rationabiles q p peccatū quasi bestie viuebant. Secundo ordinando pacem inuentus est in medio doctoz sicut patet Luce. ij. Cum factus esset annoz. xij. dicit textus audientē illos z interrogantem se quit. stupebant aūt sup prudentia z responsis eius. qz nunqz viderant infantem tam tenere etatis tante sapientie z maxime cum scirent eum literas non didicisse. Inuentus est g in medio doctoz in signū q sapientes z docti huius mūdi vel hebant ad illud mediū puerti vel q sapia illoz p excessum splēdoris illi⁹ medij debebat obfuscari. qd indicat nūer⁹. xij. ānoz q ē nūer⁹ superexcresces sm btm ysid. li. etimo. iij. qz et ptes aliquote pl⁹ reddūt qz sūū totum. pz qz ille st vnū z duo z tres z qtuor et sex q sunt iūcte reddit. x. z sex. sic etiaz improporcōnabilr sapia xpi excedebat sapiam doctoz. Tercio ordinādo pacem transiuit p mediū inimicoz ipsos fugiēs Lu. iiij. qz cū voluissent ipm pcipitare d mōte ipe trāsiēs p mediū illoz ibat. Dicit beda q cum pcipitaret rupis ad modū cere liqfacte cessit z fecit quoddā pcauiū in q recept⁹ est xps

et manait ibi rugevestis et signa pedis sicut asserunt illi q viderut. tuc.n. fecit se inuisibile p mediu transiens. fugies morte pcipitatois. qr no debebat mori nisi in ligno vt vinceret vincentez in ligno. Quarto ordinado pace stetit in medio discipulor. dando eis formam digendi platu eos erudies et eis seruiens. vn Luce. xxij. Ego inqt in medio vrm sum. sicut q ministrat. q. d. Ille sit vobis supior q fuerit hullior. no ergo attendatis qs sit maior s attendite qs hullior sicut ego. qui lz sim dns et magister vr no. sicut q recubit in mensa s sicut qui ministrat. ptz ergo q xpc verus messias ordinado pace inter deuz et hoiem stetit in medio aialiu. Inuentus est in medio doctor fugit p medium psecutor et ministrat in medio discipulor. Tercius passus est xpc. cosumado pace ordinata stetit in medio dupliciter. p stetit in medio latronu sicut ptz Jo. xix. crucifixerut cu eo duos latrones hinc et inde mediu aut iesum qd iudei fecert vt ppls cois cogitaret qr erat cu malefactorib puniri erat malefactor sicut et alij. Sz tn diuia dispensatone factu est vt impleret xphia Esaie q ante illu vacua fuerat Esa. liij. et cu sceleratis deputatus est. Posit e aut in medio latronu. vt nullus quatucunq petor desperet de venia si voluerit facere pniam. qr et ille latro lz sero cognosces pctm suu et petens miaz inuenit subito venia. hodie iquit eris mecu in paradyso. et sic factu est. qr eadē die vidit diuina eentia que visio e padysus. sic cu videret xpm sci patres in inferno paradisus fuit ibide. Secudo cosumado pace stetit in medio terre. qr mos caluarie vbi crucifix e xpc est in medio terre habitabilis. tuc aut impleta fuit xphia dauid in ps. lxxiij. Deus aut rex nr ante secula. i. eterna ordinatione rex operatus est salute i medio terre. tuc. n. ibi opata est salus humani generis et cosumata pax int homine et deu. Fuit. n. xpc crucifixus in medio terre vt tanq centru et mediuz oim oia traheret ad seipm. qr ipe dixit cu exaltat fuero a terra in cruce i medio terre oia traha ad meipm Jo. xij.

Quartus passus est q xpc publicado pace cosummata stetit medio. vn post resurrectoem stetit i medio discipulor suor. et dixit eis ter. pax vobis. Joh. xx. q. d. Jam est pax inter deu et hoiem osumata p passione mea. stans in medio latronu et i medio terre. et io pace cosumata vobis i publico dices in medio vrm pax vobis. Et sicut xpc p seipm stans in medio pace publicauit discipulis. sic et p lras p totu munduz diuulgauit. Iste lre inter ceteras fuerut epe pauli in quib mo publicauit q xpc psonaliter extrema diuisa vnierat factus mediator. vn ad Gal. iij. loquens de xpo quod lex fuit posita in manu eius. sicut i manu mediatoris vt de ea faceret qd vellet dicit. mediator aut vnius no est. deus aut vn est. opz ergo q mediator sit duor et sit no solu deus s deus et ho vnies extrema diuisa. publicauit etiaz q xpc fuit mediator extrema cocorditer pacificas vt ptz ad Hebre. ix. vbi dicit q xpc noui testamti mediator e. vt morte intercedente in redeptoem ear puaricationu que erat sub priori testamto. repromissione accipiat q vocati sunt eterne hereditat. Intimauit etia firma pace p lras. pp qd de xpo dicit ad Hebre. viij. melioris testameti mediator e Jesus. quanto in meliorib repromissioibus sancitu est. Veteris testamti mediator fuit moyses q pmisit obseruatibus bona tpalia. Noui testameti mediator est iesus qui pmittit fidelibus regnu celor. publicauit etia p lras hominibus q xpc pace imobiliter ratifi-

tauerat dicēs de ipo.j.Thi.ij.Media toꝛ dei ⁊ hoim hō iesus xp̄c. cuius testamentū confirmatū est tpibus suis.

Quintus passus ē ꝙ xp̄c pacē publicatā cōseruando vsq; in finem seculi stat in medio. Ipe.n.dixit Math.vlt. Ecce ego vobiscū sum oībus diebus: vsq; ad cōsūmatōez seculi. Sz quō sit in medio vidit Joh.euāgelista apoc. j.vbi dicit.vidi septē cādelabꝛa aurea. ⁊ in medio.vij.candelabꝛoꝝ aureoꝝ similē filio hoīs.i.xp̄o filio vginis. Ista septē candelabꝛa aurea sūt septē ecclie sacra.s.baptism⁹.cōfirmatio.pnia.eucharistia.sacer oꝛdo.mrīmoniū.extrema vnctio. In quoꝝ medio.s.in sacramento eucharistie est xp̄c verus deus ⁊ verus hō.qd̄ sacramentū etiā durabit vsq; ad aduentū xp̄i ad iudiciū. vt dicit apl's.j.Coꝝ.xj. Quotiens.n.mādu cabitis panē hunc ⁊ calicē bibetis moꝛtē dn̄i annūciabitis donec veniat. scz ad iudiciū.Est ergo xp̄c in sacramēto eucharistie vsq; ad finē seculi. sicut in medio septē candelabꝛoꝝ aureoꝝ; pacem inter deū ⁊ hoiem cōseruando ⁊ nō solū inter deum ⁊ hoies.sed etiaz inter hoies ⁊ hoies existentes in medio eoꝝ.eoꝝ voluntatē faciendo.sicut ipe dicit Math.xviij. vbi duo vel tres fuerint cōgregati in noie meo in medio eoꝝ sum. Dicit in noie meo.i.in charitate in medio eoꝝ sum.s. eoꝝ faciendo voluntatē si fuerit eoꝝ petitio triplici conditiōe regulata.s.ꝙ petant p se ⁊ pie ⁊ pseuerāter. Bene ergo dictū est moysi a dn̄o in pmissione messie. pphetā suscitabo eis de medio fratrū suoꝝ. Ex quib⁹ duo catholica documenta accipiunt. Primū ꝙ verus messias debebat eē mediatoꝛ dei ⁊ hominū. Secundū ꝙ verus messias debebat eē de genere tribus iude q̄ manifeste impleta sunt in xp̄o iesu saluatoꝛe nostro.

Q verus messias debeat esse similis moysi in dādo legē

Tercius thesaurus aperit̄ d̄ assimilatione messie quā sacra scriptura determiat. qꝛ postq̄ dixit moysi. pphetā suscitabo eis de medio fratꝝ suoꝝ statim subiūxit cui debebat assiīari dicēs silem tui.c.quo supꝛa.foꝛte.n.dixissent iudei nō sufficere ad hoc qd̄ qs dicat messias ꝙ exeat a medio.s.a tribu iuda. quia multi alij pphete fuerūt d̄ tribu iuda.vt dauid.⁊ sic suscitati sunt de medio fratrū suoꝝ. Sed quid dicit regula. singula que nō psunt multa uncta iuuant.sufficit ꝙ q̄tū ad hoc ꝙ debebat eē de tribu iuda verificat̄ in iesu nazareno. qa ipe fuit filius marie que fuit despōsata ioseph q̄ fuit de tribu iuda. vt patet Math.j.⁊ mulieres nō desponsabant̄ nisi viris tribus sue. Jdō sequit̄ in auctoꝛitate que dicta fuit moysi. pphetā suscitabo eis ⁊c̄.silem tui.qi dicat de Nō solū sufficit ꝙ sit de tribu iuda sed ꝙ assimilet̄ tibi. Ista silitudo debuit fm aliq̄d singulare eē qd̄ fuerit i moyse ⁊ n̄ fm aliquid cōe. Moyses duxit pplm ⁊ rexit. Multi etiā alij hoc fecerunt vt aaron cū eo ⁊ post eum Josue Moyses fecit multa miracula ⁊ alij multi. hoc idem ⁊ maioꝛa vt heliseus q̄ moꝛtuū suscitauit qd̄ ē maximū miraculoꝝ. Sz in q̄ inuenit̄ moyses singularis nō habens parē in quo dz similari messias.certe in dando legem. hic sunt quatuoꝛ puncta vidēda Primus punctus est q̄n moyses fuit singularis in dando legem. Secundus si iesus verus messias debuit dare aliā legē a lege moysi. Tercius si debebat illā legē quā daret scribē. Quartus que est excellentia legis noue.

Q moyses fuit singularis in dando legem.

Irca primū punctū posset ali quis dicere q moyses non fuit singularis in dando legē. quia sm̄ Isid.v.ethi.c.j.multi fuerūt q̄ dederunt leges.qꝛ primus q̄ dedit leges grecis fuit foroneus rex. ꝑmus q̄ dedit leges egyptijs fuit mercurius termegistus.ꝑmus qui dedit leges athenienſibus fuit solon.ꝑmus q̄ dedit leges lacedemonijs fuit ligurgus. Iste fecit legē q ciues haberēt libertatē eligendi magistratus ⁊ rectores. Iste diuisit solū tam in domibus q̄ꝫ in vineis ⁊ alijs ꝑdijs ꝑ equale ne q̄s possꝫ dici potentior alio. Iste fecit iuuenes vna veste nō amplius toto anno vterētur. nō ꝑmisit aliquē cultius alio ꝓgredi. nec opulenti⁹ epulari. Qui singula n̄ pecunia ſꝫ cōpensatōe mercium coequari iussit. pueros puberes nō in forū:sed in agrū deduci iussit ne primos ānos in luxuria sed in labore ⁊ ope agerent nec prius in vrbē redirent q̄ꝫ viri facti essent. Statuit virgines sine dote nubere vt vxores nō pecunie cā eligerēt ſꝫ virtute. ⁊ sic m̄rimonia diuicius ꝑmanerēt. Maximū honorē nō diuitūꝫ ⁊ potentū ſꝫ senū esse statuit. Demuꝫ vt suis legibus eternitatē daret iureiurā do obligauit ciuitatē nihil mutaturos priusq̄ꝫ reuerteret. Profectus est aūtē cretā vbi voluntariū exiliū ꝑpetuo egit moriēsq̄ꝫ abijci sua ossa in mari iussit. ne forte lacedemones se solutos crederent iureiurando si corpus eius reducerēt ad ciuitatē. Primus q̄ dedit leges romanis fuit Numa pompilius. qui primus successit romulo in regno. Deinde cū ꝑplos seditiosos magistratus ferre nō posset.x.viros legib⁹ scribendis creauit.qui leges ex libris solonis in latinū sermonē trāslatas.xij.tabulis exposuerūt. Paulatim aūt anti que leges vetustate atq̄ꝫ incuria perierūt. Noue a constantino cesare repertꝫ ⁊ reliquis succedentibus.erantq̄ꝫ permixte ⁊ inordinate. Postea theodosius minor augustus ad similitudinēꝫ gregoriani ⁊ hermogeniani codicem factum constitutionūꝫ a Constantini temporib⁹ sub proprio cuiusq̄ꝫ imperatoris titulo disposuit quem suo nomine theodosianūꝫ vocauit. Iustinianus ꝟo qui iꝑauit anno domini qn̄gentesimo quadragesimosecundo.et imperauit annis.xxxviij. hic leges ciuilesq̄ꝫ romane quarū erat nimia prolixitas admirabili breuitate correxit ⁊ ad.xij.libros coartauit. Et de omnib⁹ vnū codicē ordinauit.quē codicē Iustinianū appellari voluit. Fecit etiam librum institutionū queꝫ in quatuor distinxit libros in quibus legum primordia continentur. Nouas quoq̄ꝫ leges quas ipse fecerat in vnū volumen redactas nouellas vocari voluit que cōmuniter autentice appellant̄ ⁊ sunt per collatōes distincte. Omniū etiam magistratuū ⁊ iudicum seu iuris consultoris legesq̄ꝫ duoꝝ miliū libroꝝ esse dicebant̄ abbreuiari fecit ⁊ ad numerū libroꝝ quinquaginta redigit.ipsumq̄ꝫ librū digestoꝝ seu pādectaꝝ vocari mādauit.quibus legibus hodie tot⁹ mūdus ordinatur ⁊ regit̄. In isto principe cōcurrerūt potentia sapientia ⁊ diuinus cultus. per potentiā hostes superauit.per sapiam mundū iustis legibus ordinauit.per diuinū cultuꝫ deū ⁊ ecclesiam edificijs ⁊ alijs operibus honorauit. Cum ergo oēs predicti leges dederint vt ostensum est: patet euidenter q Moyses in dando legem non fuit singularis. Respondeo et primo declaro quid est lex. Secundo distinguam nomen legis. Tercio soluetur dubitatio. Circa primū dicit̄ q lex est quoddā spāle vinculū quo ho-

mines tenent et ligant ne p actus illicitos euagent. Sic.n. aialia silvestria si domant nisi p fortibus vinculis teneant. quia .s. nunq domita efficerent si sine vinculis ad voluntate suã vagari dimitterent. Sic vo necesse fuit vt leges et mandata a deo et a superioribus fierent vt infra limites iusticie vagabiles mores hoim corrigeret et domarent. Hoc enim q sicut vir vanus in superbiã erigit: et sicut pullũ onagri se natũ liberũ putat. vt dr Job. xi. Nunq pfecte corrigeret vl domaret si sine legi vicculo vagari ad arbitriũ sineret. Et io circa scdm ad ligandũ mores hoim ne vagarent cõstituta est lex tripl ex. s. lex nature diuine cure et hũane cure. Lex nature est illa inflexibilis certitudo quã deus in sinderisi pscie collocauit neqs excusari possit que vnicuiq dictat et ondit qd bonũ vel quid malũ. de qua dr ad Roma. ij. Cũ gentes que legẽ nõ habẽt ea que legis sunt faciunt. ipi sibi sunt lex vide ibi. Lex diuine cure ẽ quã dedit deus moysi i scriptis. Et io dr lex scripture. et quã xpc in illa pmissus iplẽs vacuitatẽ eius veniens ex generis humani amore p seipm docuit et in cordibus impssit suisq fidelibus dereliquit et io dicta ẽ lex amoris. Lex vo humane cure est illa quã ad regimẽ hũanuz principes statuerũt. de qua dr. j. Cor. vij. Lex in hoie dominat quãto tpe viuit. Circa terciũ ad pdictã dubitatõnẽ dr q verũ est moysen in dãda legẽ esse singularez. et verũ est q alij q dicti sunt dederũt leges. q2 moyses dedit legẽ diuinã. Alij vo leges dederũt hũanas. ait.n. beatus ysidorus vbi supra. Moyses gentis hebraice pus oim diuinas leges sacris lrĩs explicauit. vt infra ca. ij. ponens driam inter leges diuinas et hũanas dicit. omẽs aũt leges aut diuine sunt aut hũane. diuine natura hũane moribus constant. Ideo q hee. s. hũane discrepant. q2 alie alijs gentibus placent. Sz q moyses in dãdo legẽ diuinã fuit singularis et solus in illo q singularis fuit ppha suscitatus de medio debebat ei assistari. sequitur q ille ppha debebat dare legẽ diuinã. qd solũ impletũ est in iesu xpo salnatore nro q dedit legẽ euangelicaz q lex diuina est et noua. sicut moyses dedit legẽ diuinã antiquã. Quo ad secundũ punctũ. s. vtrũ iesus verus messias debuit dare legẽ diuinã aliã a lege moysi. dico q sic. ad qd pbandũ adduco tres fidelissimos testes. quoz primus est esaias q in. c. ij. qd ad lrãm exponit de messia inter cetera dicit. De syon exibit lex et verbũ dñi de irlm. qd verũ est in iesu nazareno vero messia et in eius discipulis et aplis q inceperũt verbũ pdicatõis in irlm. et cõtinuanerũt et publicauerũt p totũ mundũ. qa in oẽm terrã exiuit sonus eoz et c. Declarat rabi salomon sup verbo. eleuabitur sup oẽs colles. c. eodẽ dicẽs. Quid vult dicere et eleuabit sup colles nisi q2 miraculũ q erit factũ in eo erit maius q miracula montis synai et carmeli et thabor. Et qd est illud miraculũ ẽ illo qd dicit de syon exibit lex. Itẽ dr i midras tussim. i. in glo. psalterij sup illud Dñe in fortitudine tua letabit rex. pq. xx. dr sic. Quid voluit dicere Esaias i c. xj. qñ dixit. In illa die erit radix yesse que stat in signũ ppl oz ipm gentes depcabunt. et erit sepulchz eius gloriosum. Dicit rabi hãma. Non venit rex messias nisi vt det gentibus seculi mãdata. sicut tabernacula palmes et philateria. Satis apparet ex intentõe huius doctoris q deus debebat dare legem nouã in qua essent mandata cerimonialia sicut in lege veteri. Et q2 sacmentõem aliquarũ cerimoniaz legis antique. nõ apparet q sit sua intentio q messias deberet dare illas easdem

cerimonias. cum causa propter q̄ date fuerunt in illo tpe sit iam p̄terita ꝛ i tpe messie nō est locus vt dent. Itē dr̄ in midras sicbasirim.i.in glo.cantico rū sup textu ca.pmi vbi dr̄. Osculetur me osculo oris sui.dic̄.rabi iabyda. In hora qua israhel audierunt ex ore dei. Duo prima mandata legis fuerūt firmati in cordibus suis taliter. ꝙ nō tradiderunt obliuioni. Venīūt ad moysen ꝛ dixerunt.en rabi opꝫ ꝙ tu sis mediator inter deū ꝛ nos.sicut scriptū est Exo.xx. Dixerūt moysi loquere tu nobis ꝛ audiemus.non loquatur dn̄s nobis ne forte moriamur. Ex illo tūc docebat eos moyses legē. ꝛ qui addiscebant obliuioni tradebāt. ꝛ dixerūt. sic moyses est carnalis ꝛ transiens sic doctrina sua transit a nobis. ꝛ dixerūt rabi. vtinā vellet deus secūdo ostēdi nobis ꝛ iā oscularet nos osculis oris sui taliter ꝙ sua doctrina reffirmaretur in cordibus nr̄is. ꝛ dixit eis moyses hoc nō pōt eē mō. ꝫ in tpe messie erit.quia sic scriptū est Hiere.xxxj.dabo legem meā in visceribus eoꝝ ꝛ in cordib⁹ eorū scribam eaꝫ.hec ibi. Hec est illa lex quā cum magna instantia petebat dauid secūdus testis in psal.cxviij. legeꝫ pone mihi dn̄e viā iustificationū tuaꝝ ꝛ exquirā eam sp.hic pōt queri a iudeis quā legē hic petebat a dn̄o Dauid. nō legem moysi qꝛ eam iam habebat. ꝫ aliā.qꝛ dicit viam iustificationū tuarū. ꝛ hec nō est alia nisi veri messie iesu nazareni que iustificat.lex.n.moysi nō iustificabat nec eius sacrificia.ptꝫ qꝛ illa sacrificia de p se non placebant deo. nec cū lege instituta sunt Hiere.vij. ꝫ dicit dn̄s.nō sum locutus cum patribus vr̄is in die qua eduxi eos de terra egypti de verbo holocaustoꝝ ꝛ victimarū. ꝫ ꝑm ꝙ dicit rabi moyses ð egypto. Ista sacrificia nō fuerūt data nisi vt retraherent a sacrificijs ydoloꝝ. ꝛ in signū huius nō fuerunt data ꝓplo nisi postq̄ ꝓpl's ad idolatriā declinauit vitulum conflatilē adorando. Ideo voluit deus magis ea sibi offerri q̄ idol'. ꝛ de hoc pulcre tractat sanctus Tho. pma scd̄e.q.cij.arti.iij.in corpe. ꝛ dein de p totū. Itē patet ꝙ sacrificia legis moysi nō iustificauerūt.qꝛ semp cū eorū oblatōe requirebat oblatio sacerdotis patet in leuitico. Sed q̄d si sacerdos esset malus ꝛ indignus vtrū exaudiret a dn̄o.certe nihil valebat totum sacrificiū. ꝛ hoc est qð dicunt doctores theologi i quarto ꝙ sacrificia valebāt nō ex ope opato ꝫ ex ope opante. Secus est de sacrificijs veri nr̄i messie iesu nazareni.q̄ valent ex ope opante.et ex ope opato. vt ptꝫ i baptismo q̄ quātūcunq̄ sit malus minister ꝛ pessim⁹. etiā iudeus ꝛ infidelis quicūq̄ faciēs qð ecc̄lia intendit.baptismus complet suū effectū. Petebat ergo dauid legē veri messie iesu nazareni que iustificat dicens.legem pone mihi dn̄e iustificationū ꝛc̄.hec est illa lex.s.iesu nazareni data in monte syon nō in monte synai de qua tercius testis.s. Hieremias ca. xxxj.dicit. Ecce dies veniūt.i. tpa noui testamēti.dicit dn̄s ꝛ faciam domui israel ꝛ domui iuda.i.fidelib⁹ xp̄m cōfitentibus.generaliter ꝛ credentib⁹ de iudeis specialiter ꝑm ꝙ dicit Act.xiij. Primū vobis optebat loqui verbum dei ꝛc̄.fedus nouū.i.legem nouaꝫ. lex em̄ frequenter in veteri testamento vocatur fedus nō ꝑm pactum qð pepegi cum patribus vestris in die qua eduxi eos de terra egypti qð irritū fecerunt. ip̄m multipliciter transgrediendo. sic ptꝫ in libris iudicū regū ꝛ paral'. Ecce q̄ expsse dicit ꝓpha legem veri messie quam vocat fedus nouum siue pactū debere esse aliam a lege moysi. ꝛ dicit nō ꝑm pactū qð pepigi cū p̄ribus eorum in die qua eduxi eos de terra egy

pti.s.cum dedit eis legē in mōte synai
Quia ergo alia debebat eē lex mes-
sie pmissi.s.iesu xpi a lege moysi vidē
da est differentia inter vtranqꝫ legem
que nō vna sed multe incōpabiles di-
cte sunt de qͥbus dat testimoniū sacra
scriptura spāliter doctrina beati pauli
qui pleni⁹qꝫ oēs alij autores noui te-
stamenti locutus est ondens.ꝙ qꝛ im-
pleta erāt misteria ipius cessauit vsus
legis moysi que pmo erat. Et de di
uersis ptibus suarū eplarū colligunt
hic.xiiij.drie.ꝛ addam vnaꝫ vt sic sint
xv.drie que p ordinem sunt iste que se
quūt.vicꝫ lex moysi est lex carnis.lex
xpi est lex spūs.lex moysi est lex timo
ris.lex xpi est lex amoris.lex moysi ē
lex figure.lex xpi est lex veritatis.lex
lex moysi est lex oneris ponderosi ꝛ si
ne cōmodo.lex xpi ē lex suauitatis le
uitatis ꝛ multi fructus.lex moysi ē lex
seruitutis.lex xpi est lex libertatis.lex
moysi est lex que occidit lex xpi est lex
que viuificat.lex moysi est lex mortis
lex xpi est lex vite.lex moysi est lex q̄ ē
ṽtus pcti.lex xpi est lex q̄ ē plenitudo
grē.lex moysi est lex antiquitatis ꝛ de
bilitatis.lex xpi est lex nouitatis ꝛ for
titudinis.lex moysi est lex vacua.lex
xpi est lex abundantie.lex moysi ē lex
impfectōis.lex xpi est lex pfectōis.lex
moysi est lex noctis.lex xpi ē lex diei.
lex moysi est lex tenebraꝝ.lex xpi ē lex
lucis clare.lex moysi ē lex misterij dā
nationis.lex xpi est lex iusticie ꝛ salua
tōis.lex moysi ē lex pticularis.lex xpi
est lex generalis.Omissis primis.xiiij
pter plixitatē euitandā. que diligēs
lector in pdictis eplis poterit inuesti-
gare ꝯ quālibet cōditōem legis moysi
poterit cōcludere nō fm pactuꝫ ꝛc. vt
supra. Vltimā solū p pnti intendo p-
tractare cuꝫ hec sit inter ceteras ppria
dria vtriusqꝫ legis.lex.n. moysi fuit p-
ticularis pp multa.pmo qꝛ lex serui.s.
moysi.Scdo quo ad pplm.qꝛ fuit da
ta pticulari ꝛ limitato pplo.s.descēdē-
tibus ab abraā p ysaac.Tercio q̄ ad p̄
cepta cerimonialia sacramētalia ꝛ iu-
dicialia q̄ solū obligabant pplm limi-
tatū.s.iudeoꝝ ꝛ nō alios hoies mūdi.
ppter qd ille ppls fuit dictus peculia
ris.Quarto erat limitata ꝛ pticularis
quo ad locū.s.terre pmissionis in qua
obligabant iudei.ꝛ nō in altera iplere
multa suoꝝ pceptoꝝ habentibus in se
ceteros limites vel termios. Quinto
quoad tps.qꝛ habebat durare tpe limi
tato.s.vsqꝫ ad aduentū messie.lex vo
xpi est lex vniuersalis. p̄ qꝛ lex dñi vni
uersi sicut lex moysi lex serui. Scdo ē
lex vniuersalis ꝛ sine aliqua limitatōe
qꝛ mādat suis aplis dicēs.eūtes i mū-
dū vniuersum pdicate euangeliū omi
creature matth.vl.ꝛ ꝙ baptizarēt oēs
gentes ꝛ docerēt nō doctrinam moysi
serui sui sed quā ipe dñs pcepit eis. et
ppterea data ꝛ notificata lege q̄ ē vni-
uersalis ꝛ cōis oibus gentibus. statim
cessauit lex moysi q̄ erat pticularis da-
ta iudeis cū vna eēt incōpatibilis alte
ri.ꝛ dico incōpatibilis nō solū qꝛ obs-
uantia vtriusqꝫ nō pōt eē in vna psona
que ad plenū eas seruet.sed vltra hoc
incōpatibilitas est respectu diuersaꝝ
psonarū cū vna lex qntū ad obseruan-
tiā debitā ipius repellat ꝛ in exiliū mit
tat alterā.nō solū ab illa psona in qua
stat vel a domo.ciuitate regno vel im
perio sꝫ a toto mūdo.ꝛ id melius dici
tur ꝙ vna lex alterā totaliter annullat
volo dicere ꝙ nō pōt esse lex dei ordi-
nata ad salutē aiaꝝ quā obseruādo hō
merer paradisum nisi vna sola q̄ ē lex
grē cui ē incōpatibilis lex scripture.E
ergo altera lex xpi a lege moysi qꝛ vna
pticularis ꝛ altera vniuersalis.g. non
fm pactū ꝛc.vt supra.ꝛ sic cessare de-
buit lex moysi sicut pticularis aduen
ente lege xpi que ē vniuersalis ꝛ cōis

sicut minor dādo locū maiori. Quo ad terciū punctū i q̄ q̄rebat̄ exquo verus messias debebat dare legē. sic̄ moyses ⁊ aliā a lege moysi. vtꝝ debuit scribere legē illā in pellibus petris vł aliquibus aliis extrinsicis. Videt̄.n. ꝙ fuisset valde rōnabile ꝙ ipe fecisset aliquē librū sacre scripture cuiꝰ ipe fuiss; principalis actor ⁊ scriptor. qꝛ quelibꝫ sciā habet suū principalē actorē; sicut grāmatica donatū. loyca aristotelem. geometria euclidē. Ad hanc qōnē rn̄detur ex dictis sancti Thome vltima pte sūme. q. xlii. arti. iiij. ꝙ n̄ fuit decēs aut cōueniens ꝙ xp̄c legē suā; aut aliquē libꝝ de sua doctrina scriberet propter quinq; rōnes. Prima ne derogaret dignitati sue. qꝛ oportuisset scribere miracula ⁊ sanctitatis opa p ipm facta ⁊ famā quā; habuit in pplis q̄ oia essent in laudē sui. que licꝫ sine supbia scribere potuisset. in mentibꝰ tn̄ hoim nō careret arrogantie nota. Scd̄a rō ne tolleret auctoritatē suā spūisancto lꝫ.n. indiuisa sint opa trinitatꝭ adextra sm̄ Aug. in enche. ⁊ ad pollētiū. xxviij q. j. Sic em̄. tn̄ cōmendat̄ pr̄is auctoritas in mūdi creatiōe. Auctoritas filij i mūdi redēptiōe. Et spūsancti in hoim interna inspiratōe ⁊ scripturarū p sanctos cōscriptōe. vn̄ Greg. dicit in ꝓlogo moraliū ꝙ sacre scripture actor est spūssanctus. ⁊ apl's. ij. ad thio. iij. ꝙ sacra scriptura est diuinitus inspirata et vtilis ad docendū. Qꝫ aūt ad spm̄sanctū pertineat scribere ptꝫ. qꝛ scribere ē officiū digitoꝝ. nūc aūt spūssanctus ē dextre dei digitus. Exo. viij. ⁊ Luc. xj. Manꝰ.n. ⁊ lingue doctoꝝ nō sunt nisi instrumētū ⁊ calamus spūsancti. vn̄ dixit dauid psal. xliiij. lingua mea calamꝰ scribe. Tercia rō nō decuit ꝙ xp̄c legē ⁊ doctrinā suā scriberet in aliquo libro pp suā excellentiā singularē. scripta.n. ordinant̄ ad impressionē doctrine in cordibus auditoꝝ sicut ad finē;. Tūc sic. excellentiori doctori excellentior modus dꝫ attribui doctrinā tradēdi ⁊ docendi. Sed excellentior modꝰ est doctrinā in mentibus auditoꝝ imprimere. sicut faciebat xp̄c q̄ꝫ in libro scribere. igit̄ nō debuit scribere legem suā. vn̄ pitagoras ⁊ socrates ⁊ pħi antiqui q̄ fuerūt doctores excellētissimi. istū modū tenuerūt ꝙ nunq̄ꝫ aliquos libros scripserūt. ⁊ hec est rō formalit̄ sancti thome. Quarta rō ē vt legē nouā a veteri distingueret ⁊ separet. lex em̄ vetus dr̄ lex scripta etiā digitu dei scriptum ad p̄cepta moralia. Si noua ess; scripta xp̄m. etiā posset dici lex scripta Quia igit̄ illa fuit lex timoris fuit scripta in libris ⁊ codicibꝰ. qꝛ ista amoris fuit scripta soluꝫ in cordibus. Quinta rō ⁊ vltima est ꝓpter regiā excellētiā demonstrandā. xp̄c.n. fuit rex. Iesus nazarenus rex iudeoꝝ Jo. xix. Et decet regiā maiestatē ꝙ sua dicta ⁊ facta p suos notarios scribant̄ nō p se sicut fecerūt quatuor euāgeliste xp̄i iesu veri messie notarij. Sic ḡ pꝫ ꝙ xp̄c nō debuit legē nouā p se scribere in aliq̄bus extrinsecis sed ex amore scripsit eā in cordibus fideliū sicut dr̄ in supradicta auctte Hiere. ꝗ dabo legē meā in visceribus eoꝝ ⁊ in corde eoꝝ scribā eam.

Ex p̄dictis satis claret ꝙ verus messias debuit assiłari moysi i dādo legē. ⁊ ꝙ nō debuit dare talē legē sicut erat antiqua ꝗ legē nouā. ⁊ ꝙ illā n̄ debuit scribere p se in aliq̄bus extrinsicis sed i visceribꝰ ⁊ in cordibꝰ fideliū q̄ oia ad lr̄aꝫ iplera sı̄t in iesu xp̄o saluatore nr̄o

Quo ad q̄rtū pūctū q̄ ē de excellentia legis noue lꝫ ex supradictis differentijs clareat manifeste. specialius tamē eius excellentia declaratur ex sex gradibus perfectōnis. p̄mus est ex ostensione cognitiōis dei. secundus ex contentoꝝ rōnabilitate in mādatꝭ vel mo

nitis. Tercius ex miraculoꝝ claritate. Quartus ex eccie stabilitate. Quintus ex diuīa bonitate. Sextus ex amenissima pmissoꝝ incōpabilitate. Circa primū gradū notandū est q lex mosaica quo ad fidē vnius dei erat impfecta. q2 lic3 in illa fuit aliqualis noticia vnius dei. z etiā xpi in quodā generali nō tn̄ fuit ibi noticia explicata trinitatis psonarū in vnitate essentie nec per sequens incarnatōis. Cuius rō est q2 sicut cognitio naturalis pcedit de impfecto ad pfectū. vt dr̄ p phisicoꝝ. vn̄ z pueri vocant p oēs viros prēs z oēs feminas matres. z postea distinguūt. Ita silr̄ supnaturalis cognitio minor fuit in lege veteri q̄ in noua in qua p xpm veritas lucide est reuelata. ppter qd dicit saluator Joh. xvij. Pr̄ manifestaui nomen tuū hoībus quos dedisti mihi. Ipe. n. manifestauit expresse trinitate3 psonarū. prēm noiando a q̄ eternaliter pcessit p generatiōe3 dicēs Joh. xvj. Exiui a patre z veni in mundū. i. in vtero beate virginis carnē assumendo. Spm̄sctm̄ pmittendo Joh. xv. Cu3 venerit paclytus quē ego mittam vobis a patre. ecce pcessus spūs sancti ab vtroq3. Nominauit etiā expsse trinitatē psonaꝝ in forma baptismi Math. xxviij. Euntes docete omnes gentes baptizantes eos. i. in noīe prīs z filij z spūsancti. Manifestauit etia3 vnitatē essentie Joh. x. dicens. Ego et pater vnū sumus hoc est qd iohānes i sua prima canonica ca. v. dicit expsse tres sunt qui testimoniū dant in celo: pater verbum z spūsanctus. z hij tres vnū sunt. In figura hui9 moyses loqbat ad pplm velata facie. vt hr̄ exo. xxxiiij q2 mysteria fidei nr̄e erāt figuris z enigmatib9 velata sicut supra late declaratū fuit. In figura etiam hui9 velū templi fuit scissum in xpi passione. ad ondendū q declarata z manifestata erāt que prius latebant sub velamine. ppter qd ipa lex noua tanq̄ pfecta in cognitione ē donū pfectū descendens a prē luminū. vt dr̄ Jaco. j. ptz g q cognitio dei pfecta est in lege noua que impfecta fuit in veteri. ppter qd prēs veteris testamēti poterant dicere illud quod scribit. j. ad Cor. xiij. ex pte cognoscimus z ex pte pphetamus. i. impfecte. Secūdus gradus quo oñdit lex noua pfectissima est ex contentoꝝ rōnabilitate vel mandatis vel monitis. qd vt clarius videat oñdit ipfectio legis mosaice quo ad totū corpus suū. sc3 q̄ ad pcepta moralia z iudicialia z sacramentalia z cerimonialia. Primo. n. in lege moysi pcepta moralia fuerūt impfecta. z dicunt moralia pcepta illa q̄ sunt de dictamine rōnis etia3 si nulla lex esset sicut ē illud mādatū qd scribitur Exo. xx. Honora prēm tuū z matrē tuā zc. Et silr̄ illud qd p modū monitōis scribit Leuiti. xix. Coram cano capite cōsurge z honora psonā senis z silia. Q aūt ista fuerūt ipfecta declaratur dupliciter. primo q2 pcepta moralia in lege moysi ordinabāt act9 hominū exteriores tm̄. ppter qd apl̄s ad Ro. iij. vocat legē moysi legē factorū. De actibus aūt interioribus in q̄bus consistit bonū moris nihil ordinabat aut parū. Sed 3 hoc ē qd hr̄ exo. xx. Non concupisces vxorē primi tui zc. Dicendū est fm̄ antiquos doctores q talis pcupia n̄ phibebat inquātū erat oīno latens in corde s inquantū prorūpebat exterius p aliqua signa. vt p verba scurrilia. impudicos tactus z oscula zc. hm̄oi. iō sic exponūt. Nō cōcupisces. i. signa pcupie nō facies. Vn̄ ad ad philip. iij. dicit glo. q lex vet9 phibebat manū nō aīm. Vel dicēdū fm̄ alios q lex vetus phibebat cōcupiam animi latentē. hoc tn̄ erat in paucis. s. in mechia z furto. Item in istis insuffi

cienter phibebat concupiam. qr nō puniebat trangressores. ⁊ sic pʒ q insufficienter lex mosaica ordinabat actus interiores. Secūdo declarat sic. quia lex mosaica etiā actus exteriores ordinabat sicut pʒ Deutro. xxiij. vbi dicitur sic. Nō fenerabis fratri tuo pecuniā ad vsurā nec fruges nec aliquā aliā rem sed alieno. Ibi.n. pmittitur vsura cū alienis psonis qd est illicitū contra dictamen recte rōnis. Itē deutro. xxiiij. pmittit viro dare libellū repudij etiaʒ cā indebita. Vn̄ ibidem subdit si accepit homo vxorē ⁊ habuerit eā ⁊ nō inuenerit grām in oculis eius pp aliquā feditatē. scribet libellū repudij ⁊ dabit in manu eius ⁊ dimittet eaʒ de domo sua. Indiuisibilitas aūt p totā vitā ē de dictamine rōnis naturalis. ⁊ sic pʒ q lex vetus imfecta fuit in moralib⁹ Et pter hanc imfectōem lex mosaica dicit pedagogus noster ad Gal. iij id est regula pueroꝝ ⁊ impfectoꝝ in qbus nō querit pfectio interior ꝫ ab exterioribus inhonestis timore disciplinne reprimunt. Et in actibus exterioꝛib⁹ multa eis pmittunt que nō pmitterēt viris pfectis. pter qd aug. li. de spū. ⁊ lra exponens illud. ij. Coꝛ. iij. lra occidit ⁊c. dicit hoc nō tm̄ de cerimonialibus intelligēdū ꝫ etiā de moralib⁹ veteris legis. qr. s. nō phibebant aliq̄ que de se sunt mortifera. vt pʒ ex pdictis. pter qd dicit ad Ro. iij. ex opibus legis nō iustificat ois caro. Sed lex noua pfecta est in moralibus. qr pfecte ordinat act⁹ hūanos nō solū exteriores sed etiā interiores ⁊ in hoc imfectōeʒ legis suppl et. pter qd dicit saluator impfectōem legis adimplendo math. v. Audistis qr dictū est antiquis. non occides. qui aūt occiderit reus erit iudicio. Ego autē dico vobis. qr ois qui irascit fratri suo reus erit iudicio in q ordinat motū interiorē. vt pʒ. Similiter lex noua actus exteriores ordiat. nullū malū pmittendo. pter qd dicit Saluator Math. xij. Dico aūt vobis qm̄ de om̄i verbo ocioso qd locuti fuerint hoies sup terrā reddent rōnē i die iudicij. Si aūt his phibet verbū ociosum p cōsequēs verbū nociuū. ⁊ multo forti⁹ oēʒ actū malū. ppterea math. v. post suppletōem pceptoꝝ moraliuʒ veteris legis cōcludit pfectōem euangelicā dicens. Estote ergo pfecti sicut pater vr̄ celestis pfectus est. pfecit aūt xp̄c moralia pcepta legis. etiaʒ cōsilia euangelica supaddendo. pter quod math. xix. Iuueni dicēti se custodisse mandata legis ⁊ querenti vlteri⁹ viam pfectionis. dicit saluator. adhuc vnuʒ tibi deest. Si vis pfectus eē vade ⁊ vēde oia que habes ⁊ da paupibus. ⁊ habebis thesaurū in celo ⁊ veni ⁊ sequere me. Secūdo in lege moysi iudicialia pcepta erant ipfecta. qd pʒ ex duobus. pzimo ex mō inducēdi hoies ad obseruantiā iusticie. ad qd ordinabāt iudicialia pcepta. Scdo ex ipis precepts. pzimū pʒ sic. pzīū est hoim impfectoꝝ vt inducant ad iusticiā obseruandā timore pene. vn̄ dicit Oratius. libro eplarū. oderūt peccare boni. virtutis amore. oderūt peccare mali formidine pene. hoc etiā declarat rōe. qr illud qd cū timore fit penale est ⁊ non delectabile. vn̄ dr. j. Job. iiij. timor penā hʒ. Opari aūt virtuose nō est pena virtuoso ⁊ pfecto sed magis delectabile. pter qd dr. ij. ethi. q signuʒ habit⁹ generati est delectatio in ope. lex moysi inducebat hoies ad iusticiā obseruādā p timorē penarū pter qd dr lex timoris. Et in signū h⁹ lex fuit data i terroribus. vt pʒ Exo. xix. Iam aduenerat dies tercius in quo. s. data est lex. Sequit ⁊ ceperunt audiri tonitrua et micare fulgura. ⁊ nubes dēsissima opire montē. clāgorq; buccine vehemēti⁹

perstrepebat. Timuitqꝫ ppl's q̃ erat in castris. Et sil'r facies Moysi apparuit cornuta qñ secundo apportauit legez in tabulis descriptã ⁊ timuerũt filij israel. vt hr̃ Exo. xxxiiij. In cordibus .n. filiis designabat terror ⁊ feritas legis. ptz ergo primũ. vicz impfectio iudicialiũ p̃ceptoꝝ ex mõ inducendi ad opera iusticie. s. p timorẽ pene. Scd̃o idez patz ex ipis met p̃ceptis iudicialib⁹ q̃ aliqñ infligebant penã innocenti ⁊ aliqñ culpabilẽ nõ puniebant. Primuz ptz p illud qd̃ hr̃ Nume. xxxv. de homicidio oĩno casuali vbi dicit talis q̃ fortuitu ⁊ absqꝫ odio ⁊ inimicicijs interficiebat hoiem. debebat confugere ad vnã ciuitatẽ refugij ⁊ ibi manere vsqꝫ ad mortẽ sũmi sacerdotis qd̃ erat aliqñ p magnũ tp̃s. Talis q̃ erat innocẽs cũ homicidiũ erat oĩno casuale ⁊ inuolũtariũ. sine culpa puniebat graui pena. qꝛ oportebat eũ exulẽ eẽ p magnũ tp̃us a sua ciuitate ⁊ a sua possessione. Scd̃m ptz vbi subdit de tali fugitiuo innocente q̄ si infra terminos vrbium inuentus fuerit ⁊ pcussus ab eo qui vltor est sanguinis absqꝫ noxa erit q̃ eũ occiderit. Debuerat .n. ꝓfugus vsqꝫ ad mortẽ sũmi sacerdotis in vrbe habitare. ⁊ sic ptz q̄ interfectio innocentis in tali casu remãeret sine pena q̃ tñ ẽ grauis culpa. Talis aũt impfectio legis cõueniebat impfectioni ppl'i q̃ erat pnus ad effusionẽ sanguinis. ⁊ id̃ interfector a casu. remanens in sua ciuitate inter amicos interfecti erit in piculo mortis q̃uis inocẽs. ⁊ sic defacili pñt in pp'lo homicidia multiplicari. Et id̃ ad hec mala vitanda data est lex p̃dicta de eius fuga q̃uis eẽt innocẽs. Et eadẽ rõne pcebat lex. Si aliq̃s amicus mortui interficeret eũ extra fines ciuitatis refugij. vt sic cogeret in vrbe remanere nõ ex sua culpa ſꝫ ꝓpter homicidia vitanda. ad que ppl's tanq̃ impfectus erat pnus. Exemplũ idoneum ponit ph's qnto ethicoꝝ dicẽs q̄ aliqñ leges sunt similes regulis q̃bus vtunt artifices in lesbia ad dolandũ lapides. qꝛ lapides illi⁹ regionis sunt male dolabiles. id̃ vtunt artifices regulis plũbeis vt possint tortuositati lapidis applicari. sic in veteri testamẽto date sũt leges aliquã impfectõez hñtes pp impfectõem illius ppl'i. lex tñ euãgelica q̃tũ ad iudicialia est pfectissima. quia inducit ad obseruantiã legis. non p timorẽ pene ſꝫ p amorẽ iusticie. qd̃ est ꝓprie pfectoꝝ vt supradictũ ẽ. ꝓpter qd̃ lex noua merito dicit pfecta fm̃ qd̃ dr̃ Jaco. j. Qui aũt pspexerit in lege pfecte libertatis. i. in lege euangelij q̃ ducit hoiem ad pfectõem ⁊ liberat a seruitute timoris ⁊ seruitute peccati. sicut dñs ait Joh. viij. Si manseritis in sermone meo veri discipuli mei eritis. et vos cognosceritis veritatẽ et veritas liberabit vos. Itẽ qꝛ nullũ innocentem punit. nec aliqd̃ malũ impunitũ relinquit. qꝛ etiã verba ociosa puniẽda ostẽdit. vt supra dcm̃ ẽ. ⁊ nõ solũ v̇ba ociosa sed malas cogitatõẽs fm̃ qd̃ dicitur math. v. Ego dico vobis q̄ quicũqꝫ viderit mulierẽ ad ꝯcupiscendã eã iam mechatus ẽ in corde suo. ꝓpter qd̃ lex noua est pfecta: de qua põt exponi illud Canti. vj. Una ẽ colũba mea pfecta mea. Dicit etiã lex noua columba metaphorice. qꝛ est sine felle amaritudinis nullũ innoxiũ puniens. dr̃ etiaz pfecta. qꝛ nullũ maluz pmittens. ⁊ sic apparet pfectio legis euangelice q̃tũ ad iudicialia. Tercio declarat quõ sacr̃a veteris legis erãt impfecta. Ad cuius euidentiã cõsiderandũ q̄ illa sacramẽta erant ordinata ad faciendus hoies idoneos ad cultũ diuinũ. ⁊ ido aliqua erant cõia toti pp'lo taz viris q̃ mulierib⁹ vt purificatõẽs. aliq̃ue a tactu inmũdi vel mortui. q̃ purificatõẽs

fiebant p aspsionē aque expiatōis. de qua hr̄ Nūe. xix. ⁊ sūia. Aliq̄ aūt erāt solis viris cōuenientia. sicut circūcisio Aliqua solis sacerdotibus sicut consecratio ⁊ vnctio sacerdotis ⁊ hmōi. Cu ius rō est. q̄z sacerdotes applicabant spāli modo ad cultū dei. Ista tñ sacramenta p̄dicta erant imp̄fecta. q̄z nō cōferebant grām. sine qua nō efficiūt homines idonei ad cultū diuinū. Jō sacramenta legalia dicunt egena ⁊ infirma. ad Gal. iiij. vbi dicit sic. Nūc aūt cū cognouistis deū: imo cogniti estis a deo. quō cōuertimini iterū ad egena ⁊ infirma elementa. Dicunt aūt infirma. q̄z nō cōferebant aliquā ptātē spiritualē. sicut cōferūt sacr̄a noue legis. Silr̄ dicunt egena q̄z nō conferebant grām que necessaria ē ad bene vtendū illa ptāte. Sed ꝯ hoc videt q̄z ī exo. ⁊ leuit. quasi vbiq̄ȝ dicit. q̄z illa sacramenta reddebant hoīes idoneos ad cultuȝ diuinū. Dr̄ q̄ talis idoneitas erat p q̄n dā mūdiciā ⁊ expiatōem corpalem sic in noua lege quis dicit ineptus ad ministrandū ⁊ celebrandū pp̄ imūdiciaȝ manuū. locio manuū reddit eū aptuȝ sed hec aptitudo est tm̄ corpalis. Sic erat de aptitudine que dabat p sacramenta veteris legis. Et pp̄ter hoc dicūtur illa sacr̄a emūdatōes carnis. vt hr̄ ad hebre. ix. vbi dr̄ sic. sanguis hircoꝝ qui. s. offerebat in cōsecratōe sacerdotū ⁊ cinis vitule aspersus quo oēs mūdabant a tactu morticini vel imūdi. vt dictū est inq̄natos sanctificat ad emūdatōem carnis. i. corpis. q̄z sicut dictū est talia non ꝯferebant grām sed auferebant quedā impedimēta seu irregularitates impedientes a tabernaculi ingressu sicut in noua lege pz̄ p exēplū. q̄n. n. p p̄latos dispēsabat cū aliquo illegitime nato vel p̄uato vno oculo vl̄ hmōi nō cōfert ad hec sibi gr̄a sed tm̄ tollit irregularitas. Sȝ cōtra hoc vr̄ q̄z s̄m doctrinā sanctoꝝ circūcisio tollebat peccatū originale. ⁊ p ꝯñs cōferebat grām vt cōiter tenet. Dicendū s̄m antiquā opinionē q̄ tollebat pc̄m originale nō tñ cōferebat grām. hec enim erat ptās circūcisionis vt tenet a multis ⁊ magnis doctorib⁹ quoꝝ rōnes p̄pter plixitatē omittunt. ⁊ in hoc differebat a baptismo q̄ nō solū auferebat pc̄m originale sed cōfert gr̄aȝ. Aliter pōt dici q̄ si in circūcisione gr̄a cōferebat. hoc nō erat in virtute illius sacr̄i. sed in fide xp̄i venturi. quē p̄testabat ille q̄ circūcidebat si adult⁹ erat vl̄ ali⁹ p eo si puulus erat. Et hoc est qȯ dicitur cōiter q̄ valebat ex fide suscipiētiū nō aūt ex ope opato. p quē modū valent sacr̄a noue legis. pȝ igr̄ q̄ sacr̄a veteris legis erant imp̄fecta. Sȝ lex noua p̄fecta est q̄tū ad sacr̄a. q̄z illa cōferūt grām q̄ illa nō faciebant. vt dc̄m ē p̄pter qȯ dr̄ Joh. j. lex p moysen data est. gr̄a ⁊ veritas p iesum xp̄m facta ē. p̄pter hec de iohanne baptista qui per suam p̄dicatōnem ⁊ baptismuȝ disponebat populum ad christi baptismū. ⁊ p consequens ad alia sacr̄a cum baptismus sit ianua omniū sacramētoꝝ Luce. j. dicitur. Ipse precibit ante illuȝ in spiritu ⁊ virtute helye parare domino plebem perfectam. Sunt ergo ablata sacramenta veteris legis. ⁊ introducta septem sacramenta noue legis. in quibus tanq̄ȝ perfectissimis sacramentis deus attulit nobis causas salutis spiritualis. Cause autem salutis spiritualis nō sunt nisi quatuor. sicut ⁊ quatuor sunt cause salutis corporalis. scilicet curatiua. conseruatiua. preseruatiua ⁊ melioratiua. Curatiua est duplex. quedaȝ enim totaliter ⁊ simul curat vt baptismus culpam ⁊ penam oīno delens quantū in se est. q̄daȝ vo paulatī vt pnīa. Cōseruatiua ē vt ꝯfirmatio. in hac. n. dat spūssc̄us ad robur

⁊ cōfirmatōem gr̄e que data est in ba-
ptismo. Preseruatiua est mr̄imoniū ī
quo ɔcupia carnalis in ruinā turpitu
dinis pna excipit honestate nuptiarū
ne ruat in mortale peccatū. Meliora-
tiua est ordo in qua gr̄a melioratur vel
augmentat. vel etiā extrema vnctio q̄
hoiem in meliori statu ponit ⁊ securio
rē reddit. Est quoq3 quedā alia medici
na p̄dicta quatuor sola faciēs. s. eucha
ristia q̄m ⁊ venialia curat ⁊ ab eis aīaʒ
p̄seruat. grām quoq3 cōseruat. qr psal.
ciij. panis cor hois cōfirmat ⁊ etiā gra
tiā augmentat. Quarto in lege moy
si cerimonialia fuerunt imperfecta. Ad
cuius euidentiā notandū q cerimōie
veteris legis fuerūt in quadruplici dif-
ferentia. Quedā ptinent ad sacra que
dā ad sacrificia. quedā ad obseruatiōʒ
⁊ quedā ad sacra. Sacra aūt ⁊ obserua
tōes ordinant ad sacrificia ⁊ ad sacra.
Quia sacra dicunt vasa ⁊ loca ⁊ hmōi
q̄bus vtebant in sacrificijs ⁊ ritu colē
di. Obseruatōes dicunt q̄dā modi vi-
uendi religiosi q̄bus vtebant iudei q̄
erant ppl's peculiaris ipius dei. vtpo-
te q custodirēt se ab aliq̄bus cibarijs
potibus ⁊ vestibus ⁊ siīibus. ex hoc qr
erant ppl's deo cōsecratus p sacrm̄ cir
cūcisionis ⁊ alia sacramēta. Nūc aūt
ita est q ex fine accipit rō eo⁊ que sūt
ad finē. ⁊ ideo ostenso q sacrificia ⁊ sa
cramenta imperfecta erāt sufficiēter erit
ōnsum q sacra ⁊ obseruatōes erāt im-
pfecta. qr ordinabant ad duo p̄dicta si
cut ad finē vt prius dicū est. Qr aūt sa
crificia veteris legis eēnt imperfecta ōn
dit. qr quedā erant sacrificia p peccat
oblata. ⁊ hec erant imperfecta. qr nō po
terant auferre peccata. pp qd dic apl's
ad Hebre. x. Impossibile ē sanguineʒ
hircor ⁊ thauror auferri pctā. Et iter
ibidē ois quidē sacerdos. s. veteris le-
gis p̄sto est quotidie ministrans ⁊ eas-
dē offerens hostias q̄ non pūt auferre

peccata. Et idē hr̄ Esa. xl. libanus nō
sufficiet ad succendēndū ⁊ aīalia non
sufficient ad holocaustū. libanus autē
hic vocatur primū templū qd fuit fa-
ctū de lignis libani. Aialia aūt illa ob
lata q̄tū ad ptē cōcremata nō sufficie
bant ad amotionem pcti. Alia autem
erant sacrificia pacifica. i. ex deuotōne
oblata ad grām dei impetrādā seu ad
aliqd beneficiū diuinū. Et illa erāt im
pfecta. qr gratia diuina seu beneficiuʒ
diuinū nō impetrabat rōe oblati mu-
neris. licet aliq̄n daret pter oblatōem
⁊ fidē offerentis. Et hoc est qd dic apo
stolus ad hebre. ix. Tabernaculū fc̄m
est primuʒ ⁊c. Sequit que est parabola
tpis instantis iuxta quā munera ⁊ ho
stie offerunt que nō pūt sm cōsciam p
fectū facere seruientē. qr pfectio cōscie
est donū gratie. Et sic pʒ ppositum q
lex moysi q̄tū ad cerimonialia ⁊ sacri
ficia erat imperfecta. Sʒ lex noua pfe
ctissima est quantū ad sacrificia. qr ipa
est vnū sacrificiū pfectissimū. s. eucha-
ristia. que nō tm̄ est sacrm̄ s; etiā sacrifi
ciū. qr ibi xp̄c quēadmodū imolatur ⁊
fructus sue benedicte passionis a po-
pulo pcipit. Istud aūt sacrificiū tanq̄
vnū ⁊ pfectū fuit in lege figuratuʒ per
multa sacrificia ⁊ varia sicut pfectū p
imperfecta. Eius aūt pfectio apparet in
duobus. qr p̄ tollit peccata qd nō po-
terant facere legis sacrificia. pter qd
dr̄ Jo. j. Ecce agn⁹ dei ecce q̄ tollit pctā
mū di. pctā sm q dicit. b. Johes. j. Ca
nonica. iiij. ca. Ipe ē ppiciatio p pecca
tis nr̄is. nō p nr̄is aūt tm̄ s; p toti⁹ mū
di. Scdo appet ei⁹ pfectio. qr augmen
tat grām. sm q dicit Jo. vj. Qui man
ducat me viuit pp me. s. p augmētum
gr̄e. De h sacrificio panis ⁊ vini in be-
resith raba. i. in genesi magno. Rabi-
mosse darsan sup textū gen. c. xiiij. mel
chisedech rex salē offerēs panē ⁊ vinū
Erat eī sacerdos dei altissimi. dic ra-

bisimulthel filius nabaman. Iste melchisedech erat sem filius noe. et qd voluit dicere pferens panẽ et vinũ. ostendit nobis q decuit ei actus sacerdotij q erat sacrificare panẽ et vinũ. et hoc est qd dicit psal. in psal. cix. Iurauit dñs et nõ penitebit eũ tu es sacerdos ineternũ ſm ordinẽ melchisedech. Et qs est ille. ille est rex messias pp qd scriptũ ẽ Ecce rex tu9 venit tibi iust9 et saluator ipse zacha. ix. Et in h qd dic pferẽs panẽ et vinũ concordat cũ psal. qdic psal. lxxj. Erit firmamentũ in terra in summis montiũ vbi dicit translatio chaldaica erit sacrificiũ panis in terra in capitib9 montiũ synagoge. Et cũ ille psal. lxxj. De9 iudiciũ tuũ regi da ſm doctores thalmuth totus loquat d messia. qcũq si nõ ẽ cecus poterit videre ſm pdictã translatiõem chaldaicã q messias. erit firmamentũ in terra in altitudine montiũ synagoge. q mõtes synagoge et eccie sunt sacerdotes q quotidie d sacro elevant messiã sup capita sua. et est ita clarũ q nõ pñt negare nisi illi sup quos venit maledictio esaie in cecitate oculor. vt cordis. hoc est g vnicũ sacrificiũ excellẽtissimũ legis noue i pane et vino. qd sacrificiũ ẽ ipsemet messias et sic pfectio legis euangelice pz ex pfectiõne sacrificij. Et cũ oẽs cerimõie eccie sint pcipue pp istud sacrificiũ sic pp finẽ. sequit q cerimonie xpianorũ sunt pfectissime. Nec est mirãdũ q in lege noua fiant cerimõie q aliqd figurent. sicut figurabant cerimonie veteris legis. Cerimonie. n. ordinãt ad cultũ diuinũ. Et ſm q dicit aug. in enchiridion. c. iij. Deus spe fide et charitate colit loquendo de cultu interiori q est p fidẽ et charitatẽ. Est g triplex stat9 hois in quo hr fides et spes de bonis celestib9 et de his p que ad ipa introducimur. s. de mysterijs xpi et de vtrisq sicut de futuris. et hic est stat9 veteris testamenti in quo hr fides de bonis celestibus sicut de futuris. Sz de his per que introducimur ad celestia. s. de mysterijs xpi sicut de pñtib9 vl pteritis ẽ status noue legis. Tercius status est i quo vtraq habent tanq pñtia et euidentia. et nihil credit. et hic ẽ status patrie celestis. In hoc aũt statu tercio vbi nihil credit nihil est cerimoniale vel figurale ad cultũ ptinens ſm q dr apoca. xxj. Templũ nõ vidi in ea. dñs enim deus oipotens tẽplũ illius est. Pari igit rõne aduenietẽ secũdo statu. s. noue legis cerimonie primi status. s. veteris legis cessare debuert et induci alie q cõuenirent statui noue legis in q bona celestia expectant de futuro. g bñficia xpi habita sunt de pterito. Et iõ que cerimonie veteris legis significabant xpm venturũ. dignũ est vt sic euacuaret in noua lege i qua mysteriũ xpi iã est pteritũ. Et hoc est qd dicit apls ad Hebre. ix. translato sacerdotõ necesse est vt legis trãslatio fieret qtũ. s. ad cerimonialia. thurificatõe tñ excepta. q2 n significabat mysteriũ xpi directe. sed deuotiões ppli ad xpm. nũc aũt ds esse nõ minor deuotio ad ipm iam pñsentialiter exhibitũ q erat tũc ad ipm venturũ. pter qd in noua lege manet thurificatio p quã designat ministrorũ eccie et ipius ppli deuotõ. Innumẽ aũt sunt in lege noua cerimonie. Et si nũq aliud attenderet iudei et pagani. nisi excellentiã cerionianrũ in ritu xpiano. Istud solũ deberet cõuincere cecitatẽ eo. sicut pz de ornamẽtis sacerdotalibus et ministro. et de alijs que cum tanta solẽnitate fiunt in altari et i choro in festis duplicibus maioribus minoribus semi duplicib9 et simplicibus quales etiã cerimonie fiũt in choro a cãtorib9 et organis qbonestissime inclinatões. Quid dicaz de ornatu in crucib9 et calicibus aureis et argenteis

ceterisque vasis et reliquarijs in quibus reli quie sanctorum qui pro xpo mortui sunt vel eum fidelissime secuti sunt honorifice conseruant. Mirabantur iudei vnum templum salomonis sed in stuporem conuertantur pro multitudine et magnitudine ecclesiarum xpi in toto orbe constructarum. Mirentur altitudinem et pulchritudinem turrium in quibus armonia dulcissima resonat campanarum que pro laudibus diuinis et pro conuocatione populorum et pro terrore demonum mira efficacia propulsantur. quid dicam de cerimonijs romane curie in summi pontificis imperatorum et regum vnctione. quid de consecratione episcoporum ecclesiarum altarium vasorum et vestimentorum que omnia admiranda et stupendissima sunt cum xpo. et in admirationem conuertunt deuote aspicientes. Attendant autem miseri iudei. s. et infideles super omnia in vna et eadem fide tantam diuersitatem religionum vbi homines a seculo fugientes exponunt totum tempus vite sue in laudibus et seruitio redemptoris. qui licet diuersis cerimonijs pro conseruatione religionum quibusdam muniuntur. sicut nucleus in testa conseruatur et mel in fauo et ciuitas in muro. In substantia tamen eiusdem fidei nullatenus discrepantes ad vnum beatitudinis terminum nituntur peruenire. Sic ergo patet in summa colligendo quod lex noua que euangelica dicitur perfectissima est in moralibus. quia ea implentur. addita perfectione. quia illi precepto non occides addit non irasci. Et illi non mechaberis addit non concupiscere ex visu Et illi non periurabis addit non iurare omnino. i. sine legitima causa. et sic de alijs. math. v. Et ab illo promisso vsure alieno tollit imperfectio dare mutuum nihil inde sperantes Luce. vi. Et illi de libello repudij addit si quis dimiserit vxorem nisi ob fornicationem mechatur. et qui eam duxerit similiter mechatur Math. v. et sic tolluntur imperfectiones talium promissorum in lege veteri. Si queras vtrum moralia precepta possunt dici euacuata simpliciter. Respondetur quod moralia precepta fuerunt euacuata tantummodo secundum quid. s. quantum ad imperfectionem cuius ratio est. quia sunt de dictamine recte rationis. et ideo manent quantum ad substantiam precepti. remota tamen imperfectione sicut dictum est quia quando ex imperfecto fit perfectum non tollitur terminus a quo sed tamen eius imperfectio sicut quando ex minus albo fit magis album non tollitur albedo precedens sed tamen eius imperfectio. Non est sic de cerimonialibus veteris legis. quia contrariantur noue legis cultui. et quando fit mutatio de vno contrario in alterum oportet termini a quo totaliter euacuari sicut quando ex albo fit nigrum. albedo tollitur. Cerimonie veteris legis dicuntur contrarie cerimonijs noue legis. quia ille figurabant xpm venturum. et iste iam de preterito aduenisse. et ideo totaliter cessare debuerunt. Etiam lex noua est perfectissima in iudicialibus ex amore ad iustitiam inducendo. innocentem non condemnando. nec aliquod malum impunitum relinquendo. et impleuit xpus iudicialia precepta. et in eo quod iustitie addidit equitatem misericordie. vt patet in absolutione adultere Joh. viij. Justicia enim secundum rigorem diminuta est a misericordia que superexaltat iudicium Jaco. ij. Sed numquid iudicialia precepta veteris legis totaliter euacuata sunt. Respondetur quod quando corrumpitur terminus a quo. per accidens illud quod est ei adiunctum corrumpitur. potest tamen manere cum termino ad quem si non habeat ad ipsum contrarietatem. non tamen manet idem numero sed specie tamen. Sic quando de aere fit ignis corrumpitur aer et manet in igne qualitas simbola eadem specie. s. raritas. talia sunt iudicialia veteris legis. quia adueniente lege gratie cessat etiam eorum obligatio. possit tamen aliquis princeps ordinare quod seruarentur in regno suo. ita tamen quod non reputaret ea esse obligatoria ex lege moysi. Responsio autem predicti est. quia iudicialia precepta per se et directe non erant ordinata ad significandum aliquid futurum. sicut erant cerimonialia. sed erant ordinata per se et directe

ad seruandū ordinē iusticie in populo iudaico. vt supra dcm̄ est. Quia tñ stat⁹ illius ppl'i erat figuralis totus respectu xp̄i vt dicit ap'ls. j. Cor. x. Dia in figura cōtingebāt illis. p̄ p̄ns precepta iudicialia illius ppl'i erant figuralia nō directe sed ex consequenti. ꝛ iō si aliq̄ seruarēt ea ex hoc ꝙ fuerūt tūc statuta hoc eēt dicere. ꝙ status ille adhuc durat. qḋ est erroneū ꝛ illicitū. si tñ aliq̄s princeps vellet ea de nouo statuere posset licite. Considerandū tñ ꝙ in lege noua transeūt q̄ñ ad eoꝝ rigorem. q̄ essent magis obseruanda ex amore virtutis q̄ȝ ex timore. q̄ lex noua est lex amoris. ꝓpter qḋ dicit. j. Jo. iiij. ꝑfecta charitas foras mittit timorē. Adimpleuit etiā xp̄c p̄cepta iudicialia rigorē eoꝝ tpando in aliquibus. vt dictū est p̄ seipm̄ ꝛ in alijs dimisit tpamentū suis ministris. s. eccl'e p̄latis et principibus catholicis. vt de talib⁹ ordinent ſm ꝙ viderint vtile cōtrati fidelium ſm tempoꝝ varietatē ꝛ locoꝝ ꝛ ꝑsonarū. ꝛ istud nō fuit destruere leges sed adimplere. q̄ sic ordinauit meliorē modū obseruatōis iusticie. sicut nō destruit puer q̄ñ fit vir. q̄ licȝ transeat puericia. manet tñ melior status eiusdem ꝑsone etate mutata. lex vetus habuit q̄si statū pueri respectu noue leg̃ ꝓp qḋ vt supra dictū est ad Gal. iij. dr̄ lex pedagogus nr̄ fuit in xp̄o. i. regulatiuus status puerilis. ꝓpter qḋ erat lex timoris. sicut pueri sub disciplina ꝛ timore custodiunt. lex aūt euangelica est lex amoris. ꝛ iō nō debet eē tantus rigor penarū. q̄ ꝓpriū hoim̄ perfectoꝝ est magis deduci ad virtutē amore iusticie q̄ȝ tiore pene. vt supra dictū est. Est etiā lex noua ꝑfectissima in sacramentalib⁹. vt dcm̄ est ḋ eucharistie sacrō. Et impleuit xp̄c sacramentalia legis p̄ exhibitōem veritatis. venit. n. lex ꝛ impleuit figuras que vacue erāt

Impleuit sacr̄m circūcisiōis quod se ostendebat solū ad viros p̄mo suscipiēdo in seipo. Scḋo melius efficacius ꝛ generalius instituēdo sacr̄m loco ipi' scȝ baptismū in quo cōfert maioꝝ gr̄a ꝛ remediū tam viris q̄ȝ mulierib⁹. Impleuit etiā sacr̄m vnctōis regū ꝛ sacerdotū. nō ꝙ assumpserit statū sacerdotis legalis vel terreni regis. imo dixit corā pylato. regnū meū nō est de hoc mundo Joh. xviij. ꝛ iō nō habuit istaȝ vnctōem corpalē regū vel pontificū. ȝ vnctōem spūalē habuit a deo p̄re per plenitudinē gr̄e ſm ꝙ dr̄ in psal. xliiij. Unxit te deus deus tu⁹ oleo leticie ꝛc̄. Est etiā lex noua ꝑfectissima i cerimonialibus vt dictum est. ꝛ xp̄c impleuit cerimonialia nō solū q̄ ꝑtinebāt ad sacramenta sed etiā ad sacrificia. sic imolatio agni paschalis ꝛ iuge sacrificiū ꝛ similia q̄ erant figuratiua vnius sacrificij ꝑfecti. s. xp̄i in cruce offerendi. Et ideo ista impleuit xp̄c vno mō corpalit' patiendo in corpe in cruce. Alio mō efficatius sacrificiū. s. eucharistiā instituēdo. Quedā etiā cerimōialia ꝑtinebāt ad sacramenta. ꝛ de talibus erant p̄cepta ꝓhibitiua vsuū aliquoꝝ ciboꝝ ꝛ cōsimilia. ꝛ ista adimpleuit xp̄c. q̄ dicit Petrus Actu. x. immundū ꝛ cōmune non intrauit in os meum. ꝛ multo fortius christus hec obseruauit. et sic ista precepta adimpleuit obseruando ꝛ obseruationem meliorem declarando. per talem enim abstinētiam a corporalibus cibis significabatur abstinentia a spiritualibus immundicijs. Hanc autem mundiciā instituit christus in lege euangelica que est mundissima dicens Math. v. Beati mundo corde quoniam ipsi deum videbūt ꝛ per consequens debuit cessare illa figura vel abstinētia. Propter quod dicitur Act. x. Que deus purificauit. tu cōe ne dixeris quia nullus cibus co-

inquinat hoies qui cum grãruãctõne pcipit. ꝛ hoc est qđ dicit xp̄c math.xv. Qđ intrat in os nõ coinquinat aiam dimisit tñ deus in ordinatione ecciẽ d aliquibus abstinẽtijs faciendis p loco ꝛ tpe. ꝛ sic pꝫ excellentia legis xp̄i q̃tuꝫ ad totũ corpus. ꝛ quõ xp̄s legẽ adimpleuit q̃tũ ad oia genera p̄ceptoꝝ. Est etiã pfectissima p amotõeꝫ velaminis qđ significatũ est. qꝛ tunc sacramentalia ꝛ cerimonialia mutata sunt q̃ ad effectũ sed nõ q̃ ad obseruantiã. qꝛ cuꝫ honore sepelire debuit synagoga matr nr̃a. Legalia.n.tripliciter considerãtur. primo q̃n viua ante passionẽ. ꝛ tũc iudei tenebãt cõfuare ex p̄cepto. Secundo q̃n mortua.s.a passione dñi vsqꝫ ad fidei manifestã reuelatiõem. ꝛ hoc tpe pmissum erat eis seruare ꝛ petrus seruauit. Tercio cõsideratr tps in q̃ fuerũt mortua.s. post fidẽ reuelatã ꝛ extũc nec p̄cepta nec pmissa ꝫ oino p̄hibita ne cineres mortales .s. synagoge sepulte de tumulo pdirent qđ horribile foret ꝛ fetidũ. Sic ergo lex noua in toto corpe pfectissima ẽ sicut ex opposito lex vetus toto corpe ipfecta. Dia etiã cõtẽta in lege noua vt dicit doctor subtilis scotus in plogo primi snīarũ. q.ij. sũt rõnabilissima.i. q nihil tradit dissonũ rõni. ꝛ in hoc multũ cõmẽdat excellentia legis noue. Quid.n. rõnabilius q̃ deũ tãq̃ finẽ ꝛ vltimũ supra oia debere diligi ꝛ pximũ sicut seipm .s.ad id ad qđ seipm fm Greg. In q̃bus duob⁹ p̄ceptis dependet vniuersa lex ꝛ pp̄he.math.xxij. Item math.vij. oia q̃ue vultis vt faciãt vobis homies ꝛ vos facite eis. ex istis q̃si ex pncipijs practicis alia practica i scriptura sequũtur tradita honesta ꝛ rõni cõsona sicut de coꝝ rõnabilitate patere põt singillatim cuilibet ptractanti de p̄ceptis et cõsilijs ꝛ sacramẽtis. qꝛ in oibus videtur eẽ quasi quedã explicatio legis nature q̃ fm apl'm ad Romañ.ij. scripta est in cordibus nr̃is. ꝛ hoc quo ad moralia. de quo aug.ij. de ci.dei.ca.xxviij in fine. Nihil in eis turpe aut flagitiosum spectandũ imitandũq̃ xponitur vbi veri dei aut p̄cepta insinuant aut miracula narrant. aut dona laudant: aut beneficia postulant. De credibilibus etiã ptꝫ. qꝛ nihil credimus de deo q aliquã imp̄fectiõꝫ iportat. imo si qd credimus verũ eẽ magis attestat pfectõni diuine q̃ eius oppositũ. ptꝫ d trinitate psonarũ de incarnatiõe verbi et hmõi. nihil.n. credimus incredibile qꝛ tunc incredibile eẽt ea mundũ credere sicut deducit aug. de ci. dei. libro. xxij. ca.v. mũdũ tñ ea credere nõ est incredibile qꝛ hoc videm⁹. Tercio oñdit excellẽtia legis noue ex tercio gradu pfectionis eiusdẽ.s. ex miraculoꝝ claritate qđ sic deducit p̄dictus doctor subtilis deus nõ põt eẽ testis falsus. ꝫ ip̄e inuocatus a p̄dicante scripturã vt oñderet doctrinã eius eẽ verã. fecit aliqđ opus sibi xpriũ. vtpote miracula ac p hoc testificatus est hoc eẽ verũ qđ ille p̄dicauit. Confirmat p Richardũ p̄ de tri.c.ij. dñe si error est a te decepti sum⁹. nã tantis signis cõfirmata sunt q̃ nõ nisi a te fieri pñt. q si dicas miracula non fuisse facta. cõtra hoc dici põt illa sententia aug. de ci. dei. li. xxij. ca. v. si ista miracula eẽ facta nõ credunt. hoc vobis vnũ grande miraculũ sufficit. q ia orbis terrarũ sine vllis credit miracul. Si.n. qđ credim⁹ dicat incredibile eẽ nõ minus est incredibile. homies indigt ignobiles quo ad genus. infimos quo ad reputatõꝫ. paucissimos quo ad numerũ. qꝛ. xij. imperitos quo ad sciẽtiã qꝛ piscatores. rẽ ita incredibilẽ.s. xp̄m esse verũ filiũ dei passum p genere humano in cruce tercia die resurrexisse ꝛ ad celum ascendisse taꝫ efficaciter mũdo doctis psuadere potuisse vt mũdus

credat illud sicut iam credidisse videmus nisi p illos aliq mira fierent p que mund⁹ ad credendū induceret. vñ subdit ibi Aug. iuxta finē capituli ⁊ pterea mund⁹ nūero exiguo ignobiliū infirmoꝝ ⁊ imperitoꝝ hoīm credit. qz in tam ɔtemptibilib⁹ testib⁹ multo mirabilius diuinitas seipsam psuasit. quid eīm incredibili⁹ q̄ꝙ ad legem ɔtrariaȝ carni ⁊ sanguini doctores pauci et rudes ⁊ paupes ad fidē plurimos sapiētes ɔuerterūt. qḋ spāliter pȝ de multis prudētissimis p fidei rebellib⁹ vt p⁹ cōuersis vt de paulo prius psecutore p⁹ gentiū doctore.. De augustino pri⁹ per manicheos seducto p⁹ doctore catholico. De dyonisio pri⁹ pho postea pauli discipulo. De cipriano prius mago p⁹ epo xpianissimo ⁊ sic de alijs innumeris. Contra idem scḋo potest dici illud idem Aug. li. x. de ciui. dei ca. xviij. an dicet aliqs ista falsa eē miracula nec fuisse facta ꝫ mendaciter scripta. Quisqs hoc dicit: si de hijs reb⁹ negat oīno vllis litis esse credenduȝ pōt etiam dicere nec deos vllos curare mortalia: ⁊ ibidē si libris magicis sine qḋ honestius putant theoricꝫ credūt. cur illis libris credere nolūt ista esse facta qbus tanto maior debet fides quāto sup omnes est cui soli sacrificandū eē pcipiūt Contra idem tercio ē qz qdam sūt facta q nisi a nimis ptervētib⁹ negari ñ pñt ⁊ sunt mirabilia facta a siluestro corā constantino tam in curatōe lepre eius q̄ postea in disputatōe ei⁹ ɔtra iudeos q̄ ista tanq̄ celeberrima mūdū nō latuit. Forte dices ꝙ licet miracl'a sūt facta nō tñ sunt testificantia veritatem illa antixps faciet miracula. Contra aliquis vocatus in testem signū conetum testificatōnis pmittat adduci presens nō contradicat talis tacitur as non stat cum veritate pfecta miula autem est tale signum dei vt teftis sibi: igit si pmittat miracula fieri a demonibus nō ɔtradicens annūciās videlicet nō esse sua testimonia: nō videnf esse verax pfecte qḋ est impossibile ⁊ p hoc dicit ad illud de antixpo: qz xpc pdixit miracula facienda per eum nō esse testimonia veritatis: vtȝ Mat. xxiiij. et. ij. ad Thessalo. ij. vnde contra falsa miracula antixpi posset sibi obijci saltem de istis duobus hoc modo si tu es deus fac me videre nudā diuinā essentiam ⁊ post visionem memoriam certā habere visionis et certitudinem habere ꝙ illa fuerit visio nuda diuine essentie ⁊ tūc credaȝ tibi. Item si tu es deus dic mihi quid faciam aut qḋ cogitabo vel qḋ appetā p tali die vel hora. Et hui⁹ vie efficaciā ex miraculis innuit saluator Iohā. v. ⁊ opera que ego facio illa testimoniū perhibent de me. Si mihi nō vultis credere operib⁹ credite et sic patet excellentia noue legis ex miraculoꝝ claritate. Quarto oñdit excellentia legis noue ex quarto gdu pfectōnis ei⁹. s. ex ecclesie stabilitate q ad caput et membra. Et primo q ad caput p illud aug. de vtilitate credendi ca. viij. Dubitam⁹ nos ei⁹ eccl'se credere gremio q vsq; ad ɔsummationem generis hūani ab aplica sede p successiones epoꝝ frustra hereticis circūlatrātibus ⁊ ptim plebis ipsi⁹ iudicio ⁊ ptim ɔsilioꝝ grauitate ⁊ ptim ex miraculoꝝ maiestate dānatis culmen auctris obtinuit. ⁊ paꝝ p⁹ qḋ ē ꝙ tā ingratuȝ ꝑt eē ori dei q̄ tanto labore prauitate aucti velle resistē. Vñ gamaliel Act. v. Si ē ex hoib⁹ ɔsiliū h aut op⁹ dissoluet si vo ē ex deo nō poteritis dissoluere ne forte ⁊ deo repugnare videamini. Etiam lu. xxij. ait dñs. Ego rogaui p te vt nō deficiat fides tua ⁊ tu aliqñ ɔuersus ɔfirma fratres tuos. Scḋo pȝ stabilitas eccl'ie q ad mēbra. vñ aug. ɔ eplaȝ fundamēti. Quis ei tātā multitudinem ad petrū pnas

ad legem ɔtrariā carni et sanguini ser-uandā induceret nisi deꝰ. Cōfirmat᷑ qꝛ iudeoꝝ secta non manet in vigore sic ɔ̄ eos deducit aug. in sermōe de aduentu vos inq̄ ɔuēio o iudei ꝛc. Si obijcit᷑ de ɔmanētia secte machometi. R̄nsio illa incepit pꝰ legē xp̄i plusq̄ sexcentis ānis vt dicet᷑ li. iiij. ꝛ ꝓbabile ē esse apud eos ꝙ secta eoꝝ cito finiēda ē nō est sic de lege xp̄i qꝛ ip̄e dixit Mat. xxiiij. celū ꝛ terra trāsibūt v̄ba aūt mea nō trāsiēt. q̄si dicat lex mea sine fine durabit qꝛ v̄ba xp̄i sunt lex eiꝰ. Itē manēte sacrificio leg̃ noue manet et lex noua: ꝫ vsq̄ ad finē istud sacrificiū durabit ptꝫ Math. vl. vbi dicit saluator. Ecce ego vobiscū suꝫ. s. in sacro altari vsq̄ ad cōsummatōneꝫ scl̄i. lex ḡ xp̄i in q̄ tale sacrificiū ɔtinuabit᷑ durabit vsq̄ ad consummatōem seculi. Item dicit apl̄s. j. Coꝝ. xj. Quotiēscūq̄ manducabit᷑ panem hūc ꝛ calicē bibetis mortē dn̄i an nūciabit᷑ donec veniat. s. ad iudicium. Est ḡ lex noua excellētissima ꝓpter suā ꝑpetuā stabilitatē ꝛ capite ꝛ in mēbris.

Quinto oñdit᷑ excellentia leg̃ noue ex quinto ḡdu eiusdē. s. ex diua bonitate q̄ nō deest toto corde q̄rentibꝰ salutem. multi em̄ diligētissime q̄rentes salutem: ad hāc legē ɔuersi sunt ꝛ quanto feruētiores facti sunt in q̄rendo tanto in hac lege ampliꝰ sūt ɔfirmati subitoq̄ in ea penitētes de malicia in bonitatem mutati sunt et q̄d ampliꝰ in admiratiōnē inducit est ꝙ potentes ꝑfrui honoribꝰ mūdi diuitijs eiusdem ꝛ delicijs ad libitū vti hec velut stercora arbitrātes humilitatē pauptatē ꝛ castitatē q̄ eis opponunt᷑ amplexātes sub religionis voto tp̄e vite sue crucifixi mōo et mundꝰ eis se volūtarie astrinxerūt sic q̄tidie experimur. Tormenta q̄ꝫ p eaꝫ plures in magna exultātōe sp̄us ꝛ tristicias sunt ꝑpessi q̄ n̄ vident᷑ ꝓbabilia nisi deꝰ hāc legeꝫ singulariter ꝛ irrefragabiliter approbaret ꝛ ordinaret ad salutem tanq̄ excellentissimā ꝛ ꝑfectissimā legē sine q̄ salus esse non potest.

Sexto ꝛ vltimo oñdit᷑ excellētia legis noue ex sexto gradu ꝑfectōis eiusdem. s. ex amenissima ꝓmissoꝝ incomꝑabilitate. In lege em̄ veteri ꝓmissa iꝑfecta fuerūt. ꝓmittebant᷑ em̄ tria scilꝫ bona tp̄alia. vita tp̄alis. ꝛ pax tp̄alis. De p̄ leui. xxvj. Si in p̄ceptis meis ambulaueritis ꝛ mādata mea custodieritis ꝛ feceritis ea dabo vob̄ pluuiā tp̄ibus suis ꝛc. ysa. j. Si volueritis ꝛ audieritis me bona terre comedet̃ ꝛc. De scd̄o leuiti. xviij. Custodite leges meas atq̄ iudicia q̄ faciens hō viuet in eis Ro. iiij. Moyses scripsit q̄m iusticiā que ex lege est q̄ fecerit hō: viuet in ea. De tercio leui. xxvj. dabo vob̄ pacē in finibꝰ v̄ris dormietis ꝛ erit q̄ exterreat. Item deu. xxviij. Si audieris vocē dn̄i tui vt facias oīa mādata eiꝰ faciet te excelsiorē oībus gentibꝰ ꝛc. s. in tp̄alibus. Ecce ꝓmissa legis moysi. Si quid ꝓmittit lex machometi. Certe ꝓmittit suis credentibꝰ p finali beatitudine illud qd̄ debet᷑ porcis ꝛ azinis. scꝫ gulā ꝛ coitū. Quā ꝓmissionē ph̄s despiciens q̄ fuit q̄si istiꝰ secte. s. auicēna. vij. methaphisice. vij. c. Aliū finē quasi ꝑfectōnē ꝛ hoim magis ɔgruentē inquit lex nostra quā dedit machometꝰ oñdit infelicitatis dispōnem ꝛ miserie q̄ sunt s̄m corporis sensus. ꝛ est alia promissio q̄ apprehēdit᷑ ab intellectu. Sequit᷑ ibi sapientibꝰ multomagis cupiditas fuit ad ɔsequendā hāc felicitateꝫ q̄ corporis q̄ q̄uis daret᷑ eis nō tn̄ attenderūt nec appreciati sunt eam in ɔparatione felicitatis q̄ est ɔiuncta prime veritati. hec ille. Nobis autē in lege xp̄i excellentiora ꝓmittūtur qꝛ ꝓmisit bona sp̄ualia ꝛ eterna. s: gratiam in presenti que p̄cellit omnibꝰ bonis temporalibus ꝛ etiam gloriaꝫ in futuro. Tria

sūt spūaliter obseruantib⁹ dei mandata
pmisit.s.regnū celoꝝ vitam eternam:
t pacem sine fine. De primo Mathei
iij. Pniam agite appropinqbit vobis
regnū celoꝝ. De scdo Math. xix. ois
qui relinquit domū vel fratres aut so-
rores aut pīem aut matrē vxorem aut
filios aut agros ꝓpter nomē meū cen-
tuplū accipiet. Non est sic intelligen-
dum vt aliq dixerūt ꝙ post aliquā re-
uolutionem tempoꝝ post iudiciū cen
tuplū omniū q dimittunt hic propter
deū reddat in eadem specie vt centum
agri p vno agro dimisso: ꝫ est sensus ꝙ
q corpalia p xp̄o dimiserit bona gratie
recipiet hic in pseñti q in tm̄ excedunt
bona tempalia ac si centenari⁹ nume-
rus pno numero compet t vitam eter
nam possidebit.s. in futuro. De tercio
Joh. v. Pacem relinquo vobis. pacē
meā do vobis.s.qualis ego sum: quia
etern⁹ cum patre t spūsancto non qua
lis est mūdus q transit t ei⁹ pax. Et nō
est mirū si xp̄c dat suis credentib⁹ pa-
cem eternā: qꝛ ipse est princeps pacis:
ysa. ix. sequit ibidem t pacis nō erit fi-
nis. hāc pmissionē pdixerat ysaias fie-
dam suis credentib⁹ p regem messiam
ca. xxxij. vbi dicit sedebit ppls meus i
pulchritudinē pacis qꝛ pax celestis ex
nulla parte impediet seu obscurabit.
In tabernaculis.i.in mansionibus di
uersis sm diuersitatē t varietatē meri
toꝝ. De quib⁹ Joh. xiiij. In domo pris
mei mansiones multe sunt. fiducie qa
oēs sunt ibi certi de sue beatitudinis
eternitate t in requie opulēta qꝛ ibi to
taliter quietabit appetit⁹ sm illud ps.
xvi. Satiabor cū apparuerit glīa tua.
Sicut in lege veteri ɔminatio erat mors
tempalis. vñ ysa. j. Si me ad iracundi-
am puocaueritis gladi⁹ deuorabit vos
sed in lege noua ɔminat mors eterna.
Math. xxv. Discedite a me maledicti
in ignem eternū. Sic ergo patet excel
lentia legis noue ex pdictis sex gradi-
bus. Ex quib⁹ correlatiue sequit legē
xp̄i esse priorem lege moysi. nō quidē
tempe sed pfectōne: licet fides xp̄i fue-
rit prior lege moysi prioritate nō solū
pfectōnis sed etiā tempis qꝛ ante. cccc
xxx. annos vt patuit supra eadem con
sideratōne ar. ij. Et notandum ꝙ euā-
gelium xp̄i dicit lex a legendo quia in
eo legit diuina iusticia. dicit lex a ligā
do qꝛ p ipsum ligat humana insolētia
dicit lex a legendo.i.colligendo. qꝛ de
ipsa colligit sapida scientia. dicit lex a
legendo: quia in ipsa legat beatitudo
eterna. Lex euangelica est illa lex de q
dicit Ecclesiastici. xxiiij. Hec oīa li-
ber vite t testamentū altissimi t agni-
tio veritatis. Uere liber vite est qꝛ ver
ba euangelica animā viuificāt. vere eti
am testamentū altissimi qꝛ verba euan
gelica eterna premia obseruantib⁹ p-
mittūt. vere etiā agnitio veritatis quia
verba euangelica erroꝝ tenebras a mē
tibus fugant. Hec est lex que in se est
sincerissima et absqꝫ omni admixtōne
falsitatis ꝓpter qd dicit lex dñi imma-
culata tc. ps. xviij. hec est etiam respe-
ctu omniū virtuosissima ideo dicit cō-
uertens animas. lex euangelica aiam
dulcificat ɔtra mundi multiplicē pres-
suram quia est testimoniū dñi fidele sa
pientiam.i.sapidam scientiā prestans
paruulis.i.veris humilibus. Ipsa ni-
hilominus animas letificat contra cor
dis tristiciā t hoc est qd sequit iusticie
dñi recte letificantes corda. letificātes
quidem qꝛ pmittūt penitentib⁹ veniā
t pseuerantibus gloriā. Ipsa etiā aias
illuminat ɔtra ignorantiā: qꝛ ē pceptū
dñi lucidū illuminās oculos. beat⁹ er-
go hō quē tu erudieris dñe ihu t d le-
ge tua docueris eum. ps. xciij.

Ꝙ verus messias debet nasci i bethleem.

q Partus thesaurus aplicat de loco natiuitatis messie quē pnūciauit & determiauit specifice sac scriptura Michee.v. Et tu bethleem effrata puulus es in milibus iuda: ex te mihi egredietur q̄ sit dñator in isrl. translatio caldaica hz. Ex te egredietur messias: Hoc aūt vt ipsi & nos pcedimus impletū ē in ihu nazareno q̄ natus ē in bethleez vt pz Math.ij. Sequitur de eius deitate. Et egressus eius ab initio a diebus eternitatis eius. Per hoc aūt dicūt aliq̄ q nō intelligitur deitas eius sed pulsio & depstinatio natiuitatis eius a diebus eternitatis sue ab eterno. Sz hec rnsio nihil valet q2 pulsio ab eterno de rebus oibus ē cōis etiā de minimis q2 oia sūt pulsa ab etno & p hoc nō intelligeretur aliq̄ spālitas in xpo respectu alio2 pbarum q̄tumcūq3 mio2. Et io dicūt aliq̄ iudei de nomie messie qd fuit ab etno an mōm creatū. Septem eni dicūt an mōm & ab etno creata. scz lex pnia iehenna. domus sctuarij. thronus glie. padisus voluptatis. & nomē messie. Et sic exponūt illō gen.ij. plantauerat dñs deus padisum voluptatis a principio .i. an mōm p duo milia ānorū. & sic exponūt illud & egressus eius a pncipio a diebus eternitatis de noie messie qd fuit an mōm creatū mō pdicto. Sz hec ita irronabilia sūt q nō indigēt reprobatōe lex eni nō potuit creari nisi in aliq̄ itellectu: nō diuino q2 nihil ē ibi creatū nouiter nec in alio. q2 nullū tale erat ante mōm. Silr pnia nō est nisi de pctō pterito io nō est an mōm: q2 pctm n̄ fuit an mōm cū pctm hēt eē in hoie vel angelo q̄ scōm ipos nō pnt fuisse an mūdū & psilr mō pnt alia reprobari q̄ causa breuitatis omitto.

Q2 nomen messie debuit esse nouū. et illud est ihesus.

q Quintus thesaurus aplicat de nomine messie qd ante eius aduentum incognitū erat. dixerat eni Isai. in ca.lxij. vocabitur tibi nomē nouū qd os dñi noiauit. Istud nouum nomen ore dñi p angelū fuit denūciatū Joseph & marie vgini qd esset ihs. Istud preciosum nomen ineffabile fuit dictū. Greci vo thetragramaton nominauerunt. a thetra qd est q̄tuor & grama lra quasi nomē q̄tuor lra2. Et vt videatur nouitas istius benedicti nois ihs: aperio quecq3 mirifica secreta pdicti ineffabilis nominis thetragramaton. Primuz secretū est q in elemētario sicut scribitur a iudeo ab eo pferri nō pōt. Scribitur eni q̄tuor lris .s. Joth. hena. he. velut si nostris vtamur lris. ih. uh. vn & a grecis thetragmaton. dī vt dictuz est q hebrei pnunciant Adonay: aliter scribentes & aliter pferētes. q2 nō est eis datuz ineffabilitatem huius nois penetrare. vnde nec valent pferre. Scōm secretū est: q istud scm nomē significat misteriū trinitatis & vnitatis diuine essentie tres nanq3 lre sunt quibus ipm scm nomen scribitur sed vna ea2 bis ponitur .s. he. que innuit spmscm pcedere tam a filio q̄ a patre. yoth idē est q principiū & puenit patri qui est principiuz sine principio: q2 pater a nullo sed alie psone ab eo pcedunt. he interpretatur vita & puenit spūi sctō q̄ est oim viuificato2 et inspirato2: sicut ipse dñs ait Jo.vj. Spūs est qui viuificat. vau. idem sonat q ipse qd est pnomen demonstratiuuz & significat filium qui visibilis et demonstrabilis factus est in assumpta humanitate: q2 in terris visus est & cū hominibus puersatus est Baruch.iij. Terciū secretū est q istud sanctū nomē vt tradūt peritissimi hebreorū tante virtutis est vt si distinguatur in tres dictōnes quelibz significet nomen dei. p se idipsum significans qd & integrū nomē qd ex q̄tuor lris pstat. Si ei pmā pluxeris & scdaz .s. yoth & he. erit vnū nomen. Si scdaz ca

tercia.s.he.z naf.iaz habebis scdm. Si tercia z quarta.s.naf.z he inuenies ter ciu nome vt innuera trin9 z vn9 q h no mine designat. Quartu secretu qd bis maius est q ita scdm nomen ppa gat a pmo z terciu a scdo vt aliud sine alio pnunciari no possit. he nanq lite ra cois est primo nomini z scdo naf co munis est scdo z tercio. in hoc q scdm nomen descendit a primo ondit filius psubalis patri a q genit9 est. In h vero q terciu descendit a scdo ondit spiritus sanct9 psubalis filio q psubalis e patri: vt liqueat q pater est in filio et fili9 sit i pre z spussanct9 in pre z filio. Jo.xiiij.

Quintu secretum est q in h dei no mine video ineffabili nome ihu est in sertu imo no est aliud nome q illd. pz tres em lre ei9 principales sunt yoth he naf q sm lras nras idem sunt q i h u.z patet q iste tres lre piuncte faciut istud nome ihu titell9 supponit pter titu lum crucis.he vo vel h duplicat signi ficat no solu spmscm pcedere a patre z filio h etia misteriu incarnatonis desi gnat.qz spusctd coopante z no ex virili semine pcept9 est messias ihs xpc dns noster vt primu he referat ad pducto nem spussancti.Scdm vo ad pceptio nem siue incarnatoez vbi diuini. Ecce q nome nouu:qz nouiter ab angelo p nunciatu:no potentib9 iudeis illd pri mo pnuciare.z sicut ipse messias voca tus est noie nouo sic etia serui sui sicut pdixerat ysa.in ca.lxv.seruos suos vo cabit noie alio in q qui bndict9 est sup tera bndicet in dno amen. Serui eniz ... an aduentu messie vocabant iudei ... isrl.h messias in suo aduentu debe ...t eos vocare alio noie vt no iudei.s ...h xpiani a xpo noient. Sed oriu ... due difficultates qs forte moueret ...e9. Prima est cum plurib9 alijs no ...ib9 messias noiet in scripturis scilz ...anuel ysa.vij.admirabilis.psiliari9 deus fortis.princeps pacis.pater futu ri seculi.ysa.ix.qre ergo no illis h voca ri voluit ihs. Rndet q sm pbm a fine denoiat res primo de aia.xpus igit de buit denoiari a fine intento q finis fu it saluatio humani generis. et ideo de buit noiari ihs qd interpetat sal9 vl sal natio. Ipse em saluu faciet pplm suu a pctis eoz Math.j. Item dicit sanct9 Thomas q poti9 debuit noiari isto no mine qd est sal9 vel saluato q alia alio qz omia alia noia includunt in isto:pz Nam saluatio generis humani ptinet principiu mediu z fine. Istud nomen emanuel qd interpetat nobiscu deus e principiu saluatonis nre. quo in dino supposito vnite sunt due nature scz di uina z hnana. Ista do noia admirabi lis.psiliari9 ptinet mediuz. Ista nomia princeps pacis.pr futuri secli. ptinent fine.qz nra saluatio ad pace z ad futuz seculum possidenduz ordinabit. Sed istud nomen benedictum ihus totum pcessum ratone saluatonis ptinet scili cet principiu mediuz et finem. Jo isto noie ihs tanq magis sufficienti: qz in cludit omnia alia nomina debuit mes sias nominari. Secunda difficultas est. diceret eniz iudeus quo tu dicis q istud nomen iesus est nouum cuz alij tres ante aduentum ihu nazareni fue runt vocati isto nomine scilicet ihesus sirach ihesus naue.z ihus filius Iose dech sacerdos. Responsio q istud no men ihs est nomen nouum in xpo p pter effectum nouum:quia et si i alijs qui vocati sunt nomine ihs. nome fue rit correspondens pprietati quia salua uerunt z fuerut saluatores. Istud fuit in tempalibus:no in spualibus.illi sal nauerut pplm a multis malis z danis non tn a culpa z pctis sicut bndict9 nr ihs dicete angelo ioseph Mat.j. voca bis nome eius ihm. ipse em saluu faci et pplm suum a pctis eoz. Itez illi sal

uauerūt in tpe ꝛ saluatio eoꝝ transiuit cū tpe. Noster bñdict⁹ saluauit in tēpe ꝗ ei⁹ saluatio durat sine tpe ineternum Et ideo in eo hꝫ verā ꝓprietatem nois nō in aliīs qꝛ ſm loycos nomē est vox significatiua sine tpe: nomē ihs i aliīs fuit vox significatiua cū tpe: qꝛ solum in tpalibus ꝛ tpaliter non spiritualiter nec etnaliter saluauerīt. Sꝫ in xpo ihu ꝓo messia fuit ꝛ est vox significatiua si ne tpe cum sua saluatio sine tpe hoc ē ineternū sit vt dictū est. O benedictuꝫ nomē p te pctōres a pctis saluant mathei.j.p te remissionē pctōꝝ accipiunt oēs qui credūt in eum cui⁹ est nomen Act.iiij.et.j. Joh.ca.ij.sine te nō ē aliud nomen sub celo datuꝫ hoibus in q̄ opteat nos saluos fieri Act.iiij. Tu es nomē honorabile in celo ꝛ i terra et in inferno ad Phil.ij. In noie iesu oē genu flectat celestiū terrestriū ꝛ infernoꝝ. Tu in periculis in ꝓliīs in malis in angustiīs in tribulatōnib⁹ ꝛ necessitatib⁹ es ꝓtectio ꝛ defensio firma Prouerbi.xviij. Turris fortissima nomen dñi ad ipm ꝯfugit iustus ꝛ saluat ꝛ nō solū iust⁹ ꝗ ꝛ iniustus si cū fide ꝛ deuotione recurrerit p te demonia eiiciunt linguis nouis hoies loquunt ꝛ serpētes tollunt venenū mortiferū ñ nocet ꝛ languores sanant Math.vlt. Tu es mel in ore melos in aure iubil⁹ in corde ſm Bern̄.nō est ꝙ mirū si hoc ē nomen tuū admirabile in vniuersa terra vt finaliter q̄ te innocauerit fide formata caritate salu⁹ sit iohel.ij.qcūqꝫ innocauerit nomē dñi saluus erit. s. in noie qd̄ saluatio vel salus interpretat sicut est nomen iesus. Si plura alia singularissima vis videre de hoc gloriosissimo noie vide in viginti duob⁹ sermonib⁹ quos alias feci ob ei⁹ honorē sup themate est nomen ei⁹ iesus.

Qꝫ vero missie in lege promisso debebant offerri munera in suo aduentu.

Ex t⁹ thesaur⁹ apit de veneratōne messie. Sacra eñ scriptura ꝓnūciauit ꝛ specifice determinauit ex tpe abrae ꝙ reges orientis venirent ad adorandū messiā regem ꝛ ꝙ ei ducerēt aurū incensum qd̄ apparet ēt manifeste ſm doctores hebreoꝝ ex sequētib⁹ auctrib⁹. Et ꝓ dicit in beresith ota.l.in genesi ꝓuo dixit rabi rabosie. ꝫ dixero tibi vnū verbū bonū dices tu noie meo ꝛ dixit ei ꝛ qd̄ est illud vbuꝫ R. ndit scias ꝙ omnia munera q̄ dedit iacob pater vr ipsi esau Gen̄.xxxiij.significant ꝙ p tpe debent gentes redire ad regē messiā qꝛ scriptū est ps.lxxj.reges arabū ꝛ saba dona adducent ꝛ dixit ei verbū dixisti mihi p vitā tuā ego dicā nomini tuo. Item dicit talmuth in beresith Rabba rabi moysen darsā Saba sunt filiī abrae qꝛ sic scriptuꝫ est Gen̄.ca.xxv. Abraā ꝓo aliā duxit vxorem noie cethurā q̄ pepit ei ꝫamram ꝛ iexan ꝛ madan ꝛ madiā ꝛ iesboth ꝛ sue Iexan quoqꝫ genuit saba ꝛ dadan. Etiam tercia qñ augmētauit salomon regnū suū dixerūt forte est missias ꝛ illa hora venerūt ad eū sicut scriptū est.iij. Regū.x. Sed ꝛ regina saba audita fama salomonis. In noie dñi venit temptare eum. Inqꝫtum dicit in noie dñi apparet ꝙ ꝓphetabant in nomine domini sicut habebant mandatuꝫ abrae vt sic facerent. Et vnde probatur ꝙ debent venire tempe messie et seruire sibi ysa. dicit ca.lx. Omnes de saba venient aurum ꝛ thus deferentes ꝛ laudē domino annunciantes iste est messias Ecce quomodo ex auctoritate ꝓdicta ostendit ꝓpositum. Verumtamen si dicat iudeus ꝙ intentio ysa. in illa ꝓphetia erat ꝙ cum messias erit sedens

in regno suo in hierusalem q illa hora ꝓpter magnam famā suam omnes reges mittent ei dona ⁊ venient ad visitandum ⁊ glorificandū eum sicut faciebant salomoni ꝓpter suam magnā sciētiam. Rūdet q hoc nō hꝫ locū quia textus dicit ⁊ laudem domino annunciantes qđ annunciare dicit in hebraico bosora ⁊ istud nomē significat narrare aliquam rem quaꝫ homo scit illi q̄ nescit. ⁊ illo modo q̄ aduersarius declarat textus nō esset sic. quia iam scirent illi de hierusalē. sed tamen eo mō quo fuit in aduentu xpi. venit bene concorditer in vocabulo annūciare: qꝛ reges qui venerūt in natiuitate iesu xpi hierusalem quesierūt ab herode ⁊ ab existentib9 in ciuitate vbi est qui natus est rex iudeoꝝ Math. ij. sicut ipsi sciebāt ex suis ꝓphetijs sicut supra dictum est in auctoritate ⁊ Hierosolomite mirati sunt de hac narratōne. quia istud erat eis ignotū quousqꝫ petierūt a sacerdotibus ⁊ a sapientibus. Qui responderūt q si verum erat q natus erat q sua natiuitas debebat esse in bethleem sicut plenissime ꝯtinet Math. ij. Et i tali casu optime verificat verbū ꝓphetie ſm hebraicam veritatem ⁊ laudem domino annunciantes ⁊ nō ſm expositionem iudeoꝝ.

Q verus messias debuit venire pauper ⁊ mansuetus.

Eptimus thesaurus aperit de mō viuēdi messie quē modum sacͣ scriptura ꝓnunciauit ⁊ specifice determinauit. s. in maxima paupꝰtate ⁊ mansuetudie: de primo zach. ix. Ecce rex tuus venit tibi iustus ⁊ saluator ⁊ ipse pauper ⁊ ysa. liij. Ascendet sicut virgultū ⁊ sicut radix de terra sitienti qđ non hꝫ magnos ramos nec folia aq̄ defectu. hoc implerū est i ihū nazareno qui natus est in paupertate. Vn de hoc fuit datū p signo pastorib9 Luce. ij. Inuenietis infantem pannis inuolutū ⁊ positū in ꝓsepio. vixit etiam in magna paupꝰtate. vn ipse dixit Mathei. viij. ⁊ Lu. ix. vulpes foues habent ⁊ volucres celi nidos: filius aūt hominis nō habet vbi caput suum reclinet. Mortuus est etiam in magna paupertate quia nudus in cruce. suū etiā corpus fuit inuolutū i syndone aliena. fuit etiam sicut pauper sepult9. quia i sepulchro alieno vt patet Math. xxvij. ⁊ Mar. xv. ⁊ Luce. xxiij. et Joh. xix.

De scdo. s. q messias deberet eē mansuetus: quia dicitur Isaie. xlij. vbi ad literā loquit de messia. Calamū quassatum nō cōteret ⁊ linū fumigās non extinguet in veritate educet iudicium vidēm9 ſane q calam9 quassat9 leuiter pōt ꝯfringi linū aūt fumigans. i. linuꝫ ꝯbustum sed tn̄ aliquid retinens fumi id est ignis ꝯfacillime pōt extingui. sed quid p calamū quassatū vel linū pene extinctuꝫ meli9 q̄ pctōris fragilitas q̄ ꝯquassatus ⁊ pene in pctō est extinct9 pōt intelligi. Calamuꝫ aūt quassatum xpc nō ꝯtriuit ⁊ linū fumigans nō extinxit: qꝛ peccatores pene mortuos in pctis occidi nō ꝓcepit sed misericorditer tolerauit et ad pniam reuocauit qđ ex ꝯsequentibus designauit ꝓpha cuꝫ addidit in veritate educet iudiciū. Veritas quippe ⁊ iusticia idem est. In lege vo moysi iudicium erat ⁊ ꝓceptum peccatores occidi. Xpc aūt ad veritatē ⁊ iusticiā adduxit iudiciū qñ peccatores nō occidi sed qđ iustius est donec penitenrent sustinere ꝓcepit cū dixit nolo morte peccatoris sed vt ꝯuertat ⁊ viuat. Fuit etiā humilim9 ⁊ mansuetus quia ipse dixit Math. xi. discite a me qꝛ mitis sum humilis corde ⁊ propter suam mansuetudinē sub nomine agni fuit ostensus populo a Johanne baptista dicente. Ecce agnus dei Joh. i.

Qꝛ verus messias debebat mori in maxima humilitate inter sceleratos.

Octauus thesaur⁹ aperit de modo moriēdi messie quē modūꝫ sacra scriptura p̄nūciauit ꝛ specifice determiauit in maxima hūilitate. vñ ysa. liij. Sic ouis ad occisionem duct⁹ est ꝛ q̄si agn⁹ corā tondēte se obmutescet ꝛ nō apuit os suū: qđ manifestissime impletū est in ihū nazareno: q̄ꝛ ipse añ pylatū adduct⁹ falsoq; accusatus vberat⁹ etiā ꝛ colaphis cesus cōticuit ꝛ ipse pylato de plurib⁹ eū interrogāti verbū vix aliqđ rñdit. Ipsa etiā debebat int̄ sceleratos reputari sic dicit ca. eodē. ꝛ cū sceleratis reputat⁹ est qđ impletuꝫ fuit in xp̄o: quia inter latrones crucifixus.

Qꝛ debebat mori propter peccata hominum.

Nonus thesaur⁹ aperit de cā mortis messie quā cām sacra scriptura p̄nūciauit ꝛ specifice determinauit. s. ꝓpter pctā hoim generaliter pꝫ ysa. vbi supra oēs nos q̄si oues errauim⁹ vnusquisq; in viam suā declinauit. oues quippe simplicia ꝛ stolidissima sūt aīalia ꝛ vaga ꝛ nos stulti q̄si oues errauimus q̄ꝛ ipm q̄lis vel q̄s eēt non nouimus. Vnusquisq; aūt in viā suā declinauit. hoc ē doctrine sue vix vll⁹ credidit ꝫ suā q̄sq; veterē retinuit ꝛ dñs posuit in eo iniquitates oim nr̄m. i. originale pctm̄. q̄ irritemur oēs. Ipse aūt vulnerat⁹ ē ꝓpter iniq̄tates nr̄as attrit⁹ ē ꝓpt scelera nr̄a. ꝛ disciplina pac' nr̄e sup eū. i. disciplinā ꝛ correctōēꝫ quā vt pacem hrem⁹ passuri eramus ꝓ nob ipse sustinuit vt misericors ꝛ benign⁹. Vñ seq̄t ꝛ liuore ei⁹ sanati sum⁹. liuore. s. flagellorū ꝛ vulnerū q̄ ꝓ nob est ppessus ꝛ in fine capl'i ipe pctā mltorū tulit ꝛ ꝓ trāsgressorib⁹ orauit. qđ totū hꝫ verū ꝛ impletum est in ihesu nazareno: vt patꝫ in euangelio.

Qꝛ tercia die resurgere debuit a mortuis.

Decim⁹ thesaur⁹ apit de resurrectione messie quā sacra scriptura p̄nūciauit ꝛ specifice determinauit ac etiā ei⁹ ascensionē ad dexteraꝫ dei. Primū pꝫ Osee. vj. vbi di. venite ꝛ reuertamur ad dñꝫ: q̄ꝛ ipe cepit ꝛ sanabit nos: pcutiet ꝛ curabit nos: viuificabit nos p⁹ duos dies ꝛ in die tercia suscitabit nos ꝛ viuem⁹ in ꝓspectu eius. Caplm istud exponit a fidelib⁹ hebreis de aduētu messie: diuersimode tñ quia rabi salomō exponit applicādo ad tribulationē in q̄ sūt nūc iudei positi per mōm dispersi a q̄ suis orōnib⁹ publicis ꝛ priuatis petūt liberari p messiā cui⁹ aduentū expectant. Dicit ḡ viuificabit nos post duos dies in tercia die resuscitabo vos. p primā diem dicit q̄ intelligit tp̄s primi templi p salomonē edificati. cui successit nox destructionis p caldeos. p scd̄am diē tp̄s secundi p zorobabel reedificati cui successit nox destructōnis p romanos. Per terciā diē dicit q̄ itelligit tp̄s tercij templi p messiam edificandi de q̄ exponūt edificationem templi que habet in fine ezechielis s̄m errorem suū. hoc dictū fundatur sup falsum. s. q̄ xp̄c sit venturus q̄ iamtransiuit in pteritū sicut diffuse in apertione primi thesauri ꝛ in sequentibus fuit declaratū ꝛ q̄ ad erroreꝫ tercij templi materialis in tercio libro plenius declarabit. Est ergo sensus s̄m veritatem viuificabit nos post duos dies. scꝫ mortis ꝛ sepulture sue ipse messias ꝛ in tercia die resuscitabo vos. s. resurgens a mortuis quod dicit q̄ eius resurrectio est principiū resurrectōis nostre ad vitam immortalem. Vnde prime Corinth. xv. Xp̄c resurrexit a mortuis primicie dormientiū q̄m p hoiem

mors et per hominem resurrectio mortuorum et sicut in adam omnes moriuntur: ita et in christo omnes viuificabuntur. Ista expositio magis consonat littere quam precedens quia accipit dies pro tempore. Sequitur et viuemus in conspectu eius .i. vita gratie in presenti et vita glorie in futuro. Et non est mirum quia ipse christus messias verus est via veritas et vita Io. xiiij. Quod autem messias debebat resurgere tercia die secundum doctores hebreorum declarat. Rabi Mosse darsan in genesi magno super textum capitulum xxij. dicit autem tercio eleuatis oculis vidit locum procul dicit rabi mosse multe trinitates dei habentur in scriptura et vna earum est resurrectio messie. Veruntamen secundum .s. quod messias sedeat ad dexteram dei. apparet ex vna auctoritate que est in midras tilim .i. in glosa psalterij super illud ps. xvij. Et dedisti mihi salutem protectionis tue et dextera tua suscepit me vbi dicit Rabi yodan nomine rabi hamma. Tempore venturo deus faciet sedere regem messiam ad dexteram suam quia sic scriptum est ps. cix. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis. vbi dicit translatio caldaica dixit dominus verbo suo. et abraam erit sedens ad partem sinistram et facies eius pallide erunt dicendo: domine et filius filij mei sedet ad partem dexteram et ego ad sinistram. Sed deus consolabitur eum dicendo filius filij tui est ad dexterum meam et ego sum ad dexteram tuam. et illa hora abraam erit contentus hoc est quod dixit dauid. et dextera tua suscepit me ps. xvij. Item dicit in libro aginga in capitulo quod incipit Est dorsin vna scriptura dicit in dan. ca. vij. throni positi sunt quod est plurale. Et postea dicit thronus eius flame ignis quod est singulare vident duo textus contrarij: dicit Rabi aquiba. non sunt contrarij: quia vnus thronus est pro deo et alius pro Dauid. Declarat rabi Salomon. iste dauid est messias. Item dicit in Bereich raba. id est in genesi magno Rabi mosse darsan super textum Gen. c. xviij

Et abraam adhuc stabat coram domino vult dicere quod dixit psalmista: psal. xvij. et dedisti mihi protectionem salutis tue. Iste est abraam cui dixit deus noli timere abraam ego protector tuus sum et dextera tua suscepit me. Iste est messias de quo scriptum est. Dixit dominus domino meo sede a dextris meis Dicit rabi amon hoc quod dixit textus et abraam adhuc stabat coram domino correctio est sapientum quia primo erat scriptum et dominus adhuc stabat coram abraam et rabini mutauerunt cum multis alijs mutationibus que fecerunt in sacra scriptura inter quas vna est in ps. xxj. vbi dicit. Circumdederunt me canes consilium malignantium obsedit me carn. id est foderunt manus meas et pedes meos. Sed rabini mouerunt illud carn. quod sonat foderunt et posuerunt in loco suo caari quod sonat sicut leo. Et multe harum mutationum mirate sunt plenissime in Midras tilim. id est in glosa psalterij in quo dicitur quod de istis mutationibus propter eos dicit propheta hiere. xxiij. Peruertistis verba deorum viuorum domini sabaoth dei nostri et Hiere. in. c. ix. de eis dixit: veritatem non loquentur docuerunt linguam suam loqui mendacium. Ecce quam clare in suismet libris condemnantur tanquam falsi et mendaces illi qui mutauerunt verba dei. Nec consensit spiritussanctus quod omnia in Talmuth essent mendacia et falsa vt per verba ibidem inserta confunderetur cecitas iudeorum.

Quod verus messias debebat dare suis credentibus in presenti gratiam suam in futuro gloriam sempiternam.

V

Ndecimus thesaurus aperitur de premio credentium et sequentium messiam in presenti et in futuro quod premium sacra scriptura premunciauit et specifice determinauit in duobus locis .i. ysa. lxv. vbi ad litteram loquitur de rege messia. Ecce serui mei comedent

⁊ vos esurietis. Ecce serui mei bibent
⁊ vos sicietis. Ecce serui mei letabun-
tur ⁊ vos ꝯfundemini. Ecce serui mei
laudabūt ꝑ exultatōe cordis ⁊ vos cla
mabitis ꝑ dolore cordis ⁊ ꝑ cōtritōne
spūs vlulabitis ⁊ dimittetis nomē ve
strū in iuramentū electis meis ⁊ inter-
ficiet te dñs deꝰ ⁊ seruos suos vocabit
nomie alio. In q̄ q̄ bñdictꝰ ē sup terraꝫ
bñdicet in deo amē. Que oia implent
in ꝑmio qd dat ihs nazarenꝰ seq̄ntibus
eū. Dicit eñ serui mei comedēt. scꝫ cor
pus meū. vñ ait nisi māducaueritꝭ car-
nem filij hois Ioh. vj. et ibidem. Caro
mea vere est cibꝰ vel comedent doctri-
nam spūalem vel misteria fidei. vel co
medent. s. in futuro cognitōeꝫ veritatꝭ
q̄ est diuinitatꝭ. vñ ait vt edatis ⁊ bibatis
sup mensam meā in regno pr̄is mei lu
ce. xxij. Et ps. xvj. di. Satiabor cū ap-
paruerit gl'a tua. Sic ḡ ait xp̄c. Serui
mei comedēt ⁊ vos. s. increduli iudei ⁊
damnati esurietꝭ. Ecce serui mei bibēt
scꝫ aquā viuā Ioh. vj. Si q̄s sitit veni-
at ad me ⁊ bibat. ⁊ iterū Ioh. iiij. Qui
biberit ex aq̄ quā ego dabo ei fiet in eo
fons aq̄ salientis in vitā eternā hec aq̄
viua est gratia spūssancti quaꝫ xp̄c dat
suis fidelibꝰ in p̄nti. Et ideo faciet eos
saltare in vitā eternā. qꝛ aq̄ tantū ascen
dit naturaliter quantū descendit. Et qꝛ
illa gr̄a descendit a deo q̄ sedet in celo:
vbi est vita eterna. Ideo fiet in eo fons
aq̄ salientis in vitā eternā. Vel sic ser-
ui mei bibent. s. sanguinem meū: quia
sanguis meꝰ vere est potꝰ Ioh. vj. ⁊ ibi
dem nisi manducaueritis carnem filij
hominis ⁊ biberitis eius sanguinem
non habebitis vitam in vobis. et vos
scilicꝫ increduli iudei ⁊ damnati sicie-
tis. s. aquam viuam ⁊ sanguinē meum
Ecce serui mei letabunt. s. in eterna be
atudine. Vnde Ioh. vj. xp̄c dicit gau-
dium vestrū nemo tollet a vobis ⁊ vos
scilicet increduli iudei et damnati con-
fundemini. s. videntes alios in locū ve
strum successisse. Ecce serui mei lauda
bunt ꝑ exultatiōe cordis s'm illud ps.
lxxxiij. in secula seculoꝝ laudabunt te.
⁊ vos. s. increduli iudei ⁊ damnati cla-
mabitis. s. in inferno ꝑ dolore cordis.
scꝫ ex ꝯscia pctōꝝ. ⁊ ꝑ ꝯtritōne spūs vl
lulabitis quia ibi erit fletus et stridor
dentiū. Math. xxv. ⁊ dimittetis nomē
vr̄m. s. alijs in locū vr̄m succedētibꝰ iō
sequit' in iuramentū electis meis vt. s.
de cetero nō vocemini circūcisio ſ; cō-
cisio nec me habeatis qui sum via veri
tas ⁊ vita Ioh. xiiij. ſ; electi mei dicent
filij abrahe fuistis vos olim. Seq̄t'. ⁊ interfici-
et te dñs deus. s. spūali gladio cū dixe-
ro. Ite maledicti in ignē eternū ⁊c. ma
thei. xxv. ⁊ seruos suos vocabit alio no
mine. s. xp̄iano a meipso Ihu xp̄o in q̄
qui bñdictꝰ est sup terrā credendo ⁊ se-
quendo benedicet in deo amen. Cum
scꝫ dicam in iudicio electis meis veni-
te benedicti patris mei ⁊c. cap. eodem.

Item scd'o determinat' in sacra scrip
tura ꝑmiū eternū sequentiū messiā hie
sum xp̄m ysa. lj. vbi dicit' q̄ redempti
a dño reuertent' ⁊ venient in syon lau-
dantes ⁊ leticia sempiterna sup capita
eoꝝ. Gaudiū ⁊ leticiā tenebunt fugiet
ab eis dolor ⁊ gemitꝰ. Ego egoipse cō
solabor vos. qd sic exponit' qui redem
pti sunt a dño. s. sanguine filij reuerten
tur. s. ad viam iusticie ⁊ venient in syō.
id est in p̄ntem eccl'iam ⁊ beatitudineꝫ
eternaꝫ laudantes. s. ⁊ dicentes. Beati
qui habitant in domo tua dñe in secu-
la seculoꝝ laudabūt te ps. lxxxiij. ⁊ le-
ticia sempiterna que. s. nō deficiet sup
capita ipsoꝝ. i. sup eoꝝ mentes gaudiū
⁊ leticiā obtinebūt. scilicꝫ in celo fugiet
dolor ⁊ gemitꝰ: qꝛ absterget deꝰ omneꝫ
lachrymā ab oclis sctōꝝ Apocal'. xxj.
ergo egoipse. s. filiꝰ qꝛ aliꝰ ñ ē: ꝯsolabor
vos q̄si dicat. Inuocasti me. ⁊ ego ꝯso-
labor vos ⁊ ñ ꝑ ꝓphas ſ; ꝑ meipm glorifi
cādo qꝛ h' ē vita eterna vt cognoscant te de-
um verū ⁊ quē misisti ihm xp̄m Ioh.

xvij. vita em̄ eterna siue btitudo ɔsistit essentialr in aspectu claro ipsi⁹ diuinitatis vt tñ hʒ adiunctā fruitōeʒ q̄ ē ɔpletiua felicitat⁊ cū firma tentōne. Ex cōsequenti tam̄ ɔsistit btitudo in aspectu hūanitat⁊ xp̄i q̄ est instrm̄ nos inducēs ad btitudinē principalē: btitudo enim hois ɔiunctio ē ad vltimū ⁊ optimum bonū: ⁊ iō nō pōt ɔsistē in ɔiunctōe ad aliqđ bonū tpale vel corpale vt dicunt rudes saraceni. q̄ expectāt tn alia vita i voluptatib⁹ carnalib⁹ ⁊ diuitijs ⁊ alijs ɔsilibus pmiari. fm q̄ dr̄ in alchorano machometi q̄ tñ vita fm pħm dr̄ vita pecudū. i. ethicoꝝ. ꝓpter qđ ipe auicenna h ɔsiderans dicit q̄ ꝓpha quem vocat machometū pmittit eis talem felicitatem in pmiū quaʒ multi sapientes nō attenderūt sicut patuit supra in ap tione tercij thesauri in sextu gdu pfectionis legis euāgelice. Silr iudei resurrectōeʒ futurā expectāt ad vitā carnalē ⁊ iō felicitatē vite future credūt ɔsistere in bonoꝝ tpalium plenitudine ⁊ pacis tranqllitate vtʒ vbi supra. Sʒ beatitudo xp̄ianoꝝ est in adeptōne summi boni p aptam visionē ⁊ fruitōneʒ ⁊ firmam tentōeʒ. Considerandū ē etiaʒ q̄ cū fili⁹ dicit ad pr̄em Ioh. xvij. hec ē vita eterna vt cogscant te solū deū. per h non hr̄ q̄ sol⁹ pr̄ sit de⁹ ⁊ fili⁹ creatura vt dicebat arri⁹ q² h dictio exclusiua solus nō dtermiat li te. ita q̄ sit sensus q̄ sol⁹ pr̄ sit de⁹ ſ; determinat li deū. et est sensus q̄ illa ē sola deitas vera q̄ est in pr̄e ⁊ sic ab illa nō excludit fili⁹: ſ; magis includit q² vna ē deitas in vtroqʒ ſ; excludit ꝑa deitas ab his q̄ a gentilib⁹ colebant. s. ioue. saturno. ⁊ silib⁹. Dico etiā q̄ hec dictō sol⁹ determinet li te vt sit sensus q̄ solus pater sit deus nō tamen p hoc excludit filius a deitate: ſ; magis includit: quia fm pħm sol⁹ idē est q̄ non cum alio, ⁊ ideo tantummodo excludit illud q̄ alietatē dicit filius autē nō est alius a pr̄e in essentia: ſ; tm̄ in psona. Et ideo qñ hec dictio sol⁹ additur vni psone respectu termini essentialis sicut in ꝓposito nō excludit alias psonain ſ; magis includit et hoc patet p auctem saluatoris Math. xj. vbi dicit nemo nouit filiū nisi pr̄ neqʒ patreʒ q̄s nouit nisi fili⁹. Si em̄ hec dictio exclusiua addita vni psone respectu termini essentialis excluderet aliā sequeret q̄ pr̄ nō cognosceret se sed tm̄ filius ⁊ filius nō cognosceret se sed tm̄ pater qđ est absurdum dicere. ptʒ ḡ pmiū sequentiū xp̄m: q² est beatitudo eterna i visione diuinitatis cū fruitōne ⁊ firma tentōne et sic beatificabit aia rationabilis: ⁊ in visione clara humanitat⁊ cristi ⁊ sic beatificabit corpus humanum vt sit pfecta beatitudo in corpe ⁊ aia. Creauit em̄ deus hoiem vt totū beatificaret ⁊ pascua inueniret intus ⁊ extra fm aug. intus in deitate saluatoris: et extra in carne redemptoris.

Q persecutores veri messie a perpetua pena in presenti non debebant releuari nec in futuro a damnatōne eterna.

Duodecim⁹ thesaurus apit. s. pena psequentiū messiā in pn̄ti ⁊ i futuro. quā penā sacra scriptura prenunciauit ⁊ specifice determinauit ⁊ p̄ de pena in pn̄ti vita. vñ Amos. ij. sup trib⁹ scelerib⁹ isrl̄ ⁊ sup q̄uor ñ cōuertā eū: q² vendiderūt iustū ꝓ argēto. s. ihm nazarenū. Sʒ ad h r̄ndent iudei q̄drupliciter. Primo q̄ iste textus loquit de scelere isrl̄ nō iuda ⁊ sic nihil ꝓ nobis. q² illud scel⁹ ihu nazareni cōmissum est in iuda nō in isrl̄. et maxie q² ꝓpheta loquit hic primo de sceleribus iuda postea de isrl̄ i textu. Sʒ ista r̄nsio nulla est q² in templo scđo venerūt ⁊ fuerūt de captiuitate decē tribus

ꝛ fuerūt oēs ꝯgregati simul de isrl' ꝛ ð iuda ꝑ licentiā datā ꝑ cyrū regē ꝑsarū ꝛ ꝑꝫ etiā Nee. vij. ꝛ. xviij. ca. habitauerūt oēs israel in ciuitatib⁹ suis. Itēꝫ ysaie xj. quō desolabit dñs linguā maris egypti. s. nilum vt transirent calciati vide hec pulchre in lyra quō hoc fuit. Tūc oēs venerūt ad scōm templū et vocati sunt israel. Qð ergo ꝑmittit in textu primo de scelerib⁹ iuda respicit ad destructōnem primi templi quia illi ð israel nō erant ibi: ꝛ tñ subiungit in textu de scelerib⁹ israel respicit destructionem scōi templi: quia oēs de israel ꝛ de iuda erāt ibi ꝛ oēs vocati sunt israel patet hoc ꝑ rabi moysen de egypto q̄ formaliter dicit in libro sofrin mors ihū nazareni fuit cā vt destruereē israel ense. Ecce quō vocat oēs de secūdo templo israel. Item pctm̄ qð tantūmō iuda fecit pctm̄ iuda appellat. Quod aūt iuda simul fecit et israel peccatum vocat israel. hierosolymis em̄ tūc erat cū iuda magna pars filioꝝ beniamin ꝛ leui. Iure igit pars totius dꝫ suscipere nomen. Est ꝛ alia nō inferior causa qꝛ videlicet ppl's israel licet tūc mortui nō corpe pñs fuisset. audito tñ ꝙ eorū fecerāt socij eoꝝ culpe laudatores ꝛ cōsentanei ꝛ ꝑticipes oino facti sunt voluntatis volūtas itaqꝫ eis ꝑfecto ē imputanda. Sed quō ꝑdicta captiuitas accidit israeli ꝑpter venditōeꝫ iusti ihū cum israel nō vendiderit xp̄m sed tm̄ a iuda scarioth legat emisse. Rñdetur ꝙ qꝛ israel vt venderet xp̄c consensum auxiliū atqꝫ ꝯsilium adhibuerūt. Ideo nō min⁹ q̄ꝫ si ipsi vendidissent zelus incurrerūt. Neqꝫ enim ꝛ salomon ydola fabricauit ꝫ qꝛ vxoribus ꝛ cōcubinis fabricantib⁹ assensum ꝑbuit euꝫ fabricasse litera dicit. Scōo dicunt ad hec iudei ꝙ istud scelus de venditione iusti ꝑ argento fuit venditio Ioseph ꝑ fratres suos: sed illud nihil valet: quia vbi ponit primū scōm terciū ꝛ quartū ordo est ꝭm prius ꝛ posteri⁹. Vidēdū est ergo qð est primū scel⁹ qð scōm ꛛc. Et sciendum est ꝙ ista tria scelera ꝑ ordinē sicut veniūt sunt ista. Primū venditio ioseph ꝑpter qð fuerūt captiui in egypto. Scōm adoratio vituli ꝑpt qð fuerūt vno die interfecti. xxiij. milia hominū Exo. xxxij. Terciū occisio ꝓpharū ꝑpter qð ducti sūt captiui in babilonē. lxx. ānis. Quartū deē ꝛ nō pōt dari nisi venditio ihū nazareni qꝛ vēditō ioseph. primum in ordine fuit ꝑꝑ qð postea pharaonis sūt passi durissimū iugū vt dictū est. Sꝫ cū pnia pacta iam sūt liberati a culpa q̄re de indulto rursum crimiabunt pctō. Tercio forte dicet iude⁹ qꝛ si ħ ñ dicat de ioseph iusto pōt tñ dici de alio q̄libet iusto: ꝫ hoc indignū ꝛ irratōnabile esse videt vt cum tantū crimē sit ꝙ nulla indulgētia seq̄tur ꝑpter qð diuina sñia in totū isrl' desenuiat ppl'm illi⁹ celet ꝑsona in quaꝫ illud fuit cōmissum. Insup cum reatus iste in hebreo sermone tali describatur vocabulo quare imponit illi qui negauerit deum. venditio autem iudei non equat negatōni dei sed ipsi tm̄ ac taleꝫ vendiderūt hoiem xp̄m videlicet filiū dei ꝙ in culpa sunt pares deū negāti.

Et si queras q̄ sunt illa pctā q̄tuor q̄ omia pateant ad negare deū eē eq̄lia. Rñdet ꝙ ꝑmū pctm̄ fuit cū i heremo vitulū conflatilem ꝑ deo adorauerūt in q̄ facto satis deū negauerūt et qꝛ ab omibus est hoc pctm̄ ꝑpetratū ideo cōmune fuit oim. Scōm in q̄ ꝛ deū filii negauerūt ꝛ oēs peccauerunt fuit qñ ieroboam vitulos silēs fabricauit ꝛ ab oibus adorari cōstituit. Terciū aūt cū iudei ꝓphas vniuersi eadē volūtati occiperūt ꝛ eoꝝ dicta ꝯtempserūt. Quartū ꝟo qð magis est omnib⁹ ꝛ graui⁹ est qñ xp̄m dei filiū ꝛ hominē ab omi peccati cōtagione alienū inique vendide-

runt et iniusta nece condemnauerunt. hoc peccatum propter cecitatem iudeorum occultum est eisdem sicut dicit rabi onanerari delar i libro vayera raba.i.leuitico mag. Primi peccauerunt et fuit discoopertum suum peccatum et fuit discoopta sua penitentia. Secundi peccauerunt et fuit discoopertum suum peccatum et fuit discoopta sua penitentia. Tercij peccauerunt et fuit discoopertum suum peccatum et fuit discoopta sua penitentia. Quarti peccauerunt et fuit discoopertum eis peccatum suum: non est discoopta sua penitentia. Unde dicit eis propter suam cecitatem: fidelibus tamen videntibus bene est discoopertum suum peccatum et sua penitentia vt dictum est et dicetur. Item petrus alfonsi vir eruditissimus de quo supra in apertione primi thesauri locuti sumus in suo dyalogo ostendens causam captiuitatis iudeorum esse venditionem christi et non venditionem ioseph sic inquit contra eos. Quod autem euidentius testimonium quaeritis vos propter dei mortem hanc subisse captiuitatem quam id quod apud vos scriptum legistis. quia videlicet in ipso captiuitatis exordio quidem terre vestre princeps decem de melioribus totius israelitici populi anaman.s. traditionis filium symeonem gamalielis filium ysmahel belisei filium et achiba ceterosque captos in carcerem misit sciscitans vt quid iustum vendidissent. lex enim inquit decreuit vt mortis sententia mulctetur quicumque iudeum vendiderit. Et vos igitur secundum iudicium legis mori debetis deo decreto vario dat corpora leto non enim omnes vna coheruit pena. sed singulis singula sunt genera mortis proposita. Alium videlicet ignis cremauit. alius ferrei pectinis vngulbus laceratus expirauit. alius vero mortis quemuis diuersa sumpsit quemadmodum mortes illas doctrine vestre liber exposuit. Doctores autem vestri huius iusti pro quo illi sunt ita puniti nomen mutantes in hoc facto prorsus conticuerunt. De christo dicentes quod princeps ille iustum denominans ioseph filium iacob: quem in egyptum fratres vendiderant intelligebat eiusque sanguinem ab illis exigens propter eum talibus illos supplicijs affecit. Sed absurdum rationi videtur vt id ab eis exigeret quod ad minus millequingentis annis antea factum esset maxime cum tempore quo venundatus est ioseph nulla lex esset qua eos princeps ille mortis reos conuincere posset. Et si vultis vt etiam de prophetis in medium auctoritatem deferam qua captiuitatem hanc propter hominem illum ipsum necessario christum esse ostendam. Ecce profero ysaiam capi. xxiiij: a finibus inquit terre laudes audiuimus gloriam iusti: hec verba iusti huius laudes vbique terrarum ostendunt fuisse nec alterius iusti hominis laudes tantas vnquam fuisse audiuimus vt peruenirent vsque ad fines terre. Cui iusto quia tribulationes quas sine causa passurus erat propheta prouidebat his verbis compatiens dicebat. ve mihi. preuaricantes preuaricati sunt et preuaricatione transgressorum preuaricati sunt. preuidens enim propheta quas prophetis dei aduentum pronunciantibus tribulationes illaturi essent ait preuaricantes preuaricati sunt. Intuitus autem quia nec membris contenti ipsum etiam caput inuidia pleni quibuscumque possent modis essent oppressuri. Et secundum corporis passibilitatem occisuri preuaricationis nomen ingeminans subiunxit et preuaricatione transgressorum preuaricati sunt. Qua vero pena pro huiusmodi peccato plectendi essent dictante spiritu presciens ait illico subiungens. formido et fouea et laqueus super te qui habitatores terre. Inter cetera quoque de eadem gente ait grauabit eum iniquitas sua et corruet et non adijciet vt resurgat: vbi videlicet vobis certum euadendi captiuitatem termini fundit us dephit. Quarto dicunt iudei aliter ad hoc quod si nos dicimus quod iste iustus pro argento venditus fuit ihesus nazarenus petunt ipsi quis fuit ille pauper de quo subiungit et pauperem pro calciamento. Ad quod dico quod ille fuit verus messi

as noster ihs nazarenus quem zacharias vocat nō solū iustū et saluatorem: sed et pauperem zach. ix. In maiorē quantitatem pctī sui notāter dicit textus et paupe rem p calciamēto q: pmittit iustū pro argento. Crederet forte aliqs q p magno pcio argenti. s hic exponit debilitas pcij et modicitas qū dicit q vendiderūt p calciamēto. i. p pcio calciamētorū. qd pcium est cōiter. xv. morapetmorum q sumant. xxx. albos vel denarios. Alibi vo preciū sotularium est duo solidi cū dimidio q etiā sumāt. xxx. denarios. q: solidus est. xij. denarij pro q pcio fuit vendit xpc. Quicqd g valeāt illi denarij vel illud argentū designat modicū preciū p quo paup xpc fuit vēditus q: pro pcio calciamentorum. Qui to dicūt iudei ad istū textū q intelligit sic. Iustū p argēto. i. iusticiā quia iudices et ministri iusticie pecunia corrupti vendebant paupis hois iusticiā pro modico precio q: p calciamento s ista rñsio nulla est: q: cum deus sit magis pnus ad miserendū q ad puniendum et deus pepercerit sup tria prima scelera q grauiora sunt vt ydolatria. homicidium. fratres venditio a fortiori etiā parceret sup illud quartū qd nō est ita graue. Relinquit ergo q venditio istius iusti p argento et paupis p calciamento est venditio iusti paupis ihu nazareni veri messie nostri sup quā deus non parcit iudeis. q: nō dat venia nō penitenti et in pctō ptinue pseueranti. Nō g a pdicta captiuitate exire poterant donec patrū suorum in se pctm emendēt. i. q illi nō crediderūt credāt. Mūdata vo mēte cuiusuis a culpa pfestim eū psequit pietas diuina. qd etiā suorum qdā doctorum. s. Rabina subtilib et occultis exprimi voluit verbis si illud sue mentis duriciam penetrasset. Interrogatus enim qn dauid filius esset venturus hodie ait si verbis credideritis eius. His eni verbis intelligi dedit q quicūq quandis hora mandatis dei obediēs et credulus fuerit illico filius dei ad eum accedit. De hac pena irreuocabili in hac vita. dicit etiā dan. ix. occidet xpc et nō erit eius ppls q eū negaturus est et ciuitatem et sanctuariū dissipabit ppls cū duce venturo et finis eius vastitas et post finē belli statuta desolatio. Ecce triplex pena occidentium xpm in psenti vita. Prima pena q: nō sunt eius ppls: q: nō xpiani sed adhuc iudei appellant. Scda pena dissipatio ciuitatis et templi qualis facta fuit p tytum cum romano exercitu. Tercia pena q finis eius est vastitas et statuta desolatio. i. sine caritura q omnia impleta sunt post mortē xpi quem occiderūt. Si dubitant de tercio saltem debz esse eis sufficiēs testimoniū: quia sunt iam. M. cccc. xx. anni q ptinuat pdicta desolatio ciuitatis et templi: vt supra dictum est. Scdo sacra scriptura specifice determinauit psequentiū mediam penā in futuro. vn dicit ysa. vl. de fidelib sequētib xpm ptra iudeos incredulos et impenitentes. Egredientur et videbūt cadauera virorum qui puaricati sunt in me. vermis eorum nō morietur Ignis eorum nō extinguet et erūt vsq ad sacietatē visionis omni carni. Intellectus pdicte auctis ē iste. Egredient. s. boni qui fuerūt credentes et sequētes verum messiam. Egredient dico in die iudicij nō p loci mutatōne s p cōsideratione et videbūt cadauera eorum q puaricati st in me. q: inquit dns. preuaricantes. reputam oms pctōres terre puaricati st xpm pmissum nō recipiēdo eius doctrinam nō sequendo et ipm crucifigendo cadauera dicit. i. corpa damnatorum in iehenna. Et dicunt q: eternā damnatōnem cadent. Or et demones cadauera pūt dici sm q homies appellant. Vn de inimicus homo hoc fecit. hec i glosa. et q iste sit intellectus patet per hoc

[illegible]tur. vermis eorū nō morietur: quia [illegible]es corpa mortuorū corrodētes in [illegible]bris cito deficiūt qr cum eis i pul[illegible]uerē vertunt. ignis eorū nō extinguetur. q̄ patet q dictum est de cruciatu [illegible]ū infideliū & omniū damnatorū in igne inferni q est inextinguibilis extrinsecus. Et de verme ɔscie qui semp intrinsecus corrodebit eos q nō crediderūt nec secuti sunt xp̄m verū messiā. sicut tinea comedit vestimentum et vermis corrodit lignū & ignis deuorat ligna sic meror & tristicia excruciat cor viri. Sequit. & erūt vsq ad satietatem visionis omi carni qr. s. boni videbunt eos a se iusto iudicio seperatos. amissa potentia q̄ seuiebant ɔtra bonos vt vindictam dei in illos tantā & vltra nō exposcant q dicūt mō vsquequo dn̄e nō vindicas sanguinē nostrū satiabunt quoq de beatitudine sua grās agentes visa impiorū ineffabili pena hec ex ordinaria glosa. Nicolaus vo de lyra satis concorditer sic exponit. Et erūt vsq ad satietatem. i. repletōez & pfectōnez visionis omi carni. i. omi homini beato. nō sic intelligendo q beati delectent p se in penis damnatorū. s3 qr talis intuitus declarat eis diuine iusticie exercitiū & diuine misericordie bn̄ficium quo penas illas euaserūt & ꝓprie glorie augmētum inq̄ntum apparet maior compata ad suum ɔtrariū qr appositis iuxta se ɔtrarijs maiora & minora videnē. j. elench. Et ex istis trib⁹ beati p se letant fm qd dicit ps. lvij. Letabit iust⁹ cum viderit vindictam. Ecce primū man⁹ suas lauabit in sanguine pctōris inq̄ntum dei misericordia factus ē immunis ab illis penis. Ecce scōm si vtiq est fruct⁹ iusto: accipit hic si p quia: qr p hoc apparet maior fruitio ꝓpria & sic totum cedit in gloriā electorū & ipsi⁹ veri messie christi ihu principaliter qui in die iudicij dicet existentibus ad sinistrā. s. incredulis et damnatis. Ite maledicti in ignem eternum qui paratus est dyabolo & angelis eius Math. xxv. Existentibus vo ad dexteram dicit venite benedicti patris mei possidete regnū qd vobis paratum est ab origine mūdi ca. eodem. Ex p dictis. xij. thesauris colligit vna ratō q est quedam corona victorie incompabilis valoris ɔtra iudeos que talis est. Quandocūq sacra scriptura prenunciat aliqd futurū & specifice determinat tempus veniendi ꝓgeniē venientis: cui debet assimilari: locum natiuitatis: nomen ei⁹ veneratōnem singularem modum viuendi. modū moriendi. causam mortis. resurrectōem eius. premium credentiū. & penā ꝑsequentiū ipm in vita p̄nti & in futuro sclo. Si ista omnia cōcurrūt simul in vnū determinatū hominē manifestū q illud qd fuerat p illam scripturā p̄dictū & denunciatū est in illo tali hoie adimpletū. Sed sacra scriptura p̄dixit & denūciauit oia p̄dicta q omia in Jhu nazareno saluatore nostro sunt impleta nec alius inuent⁹ est in q omia p̄dicta simul cōcurrerent igit ɔcludit q ipse est verus messias i lege ꝓmissus nec ali⁹ expectand⁹. Maior istius ratōis clara est sicut lux & ab omibus ɔcessa & ideo ꝓbatōe nō indiget. S3 minor latissime declarata ē in ꝑtione p̄dictorū. xij. thesaurorū q apti sunt ad declaratōez aduent⁹ messie veri in lege ꝓmissi qui est xp̄c ihs fili⁹ dei viui. Et in hoc ɔplet liber prim⁹ qui ē de armatura fideliū & de excellentia fidei catholice dn̄i nostri ihu xp̄i qui est turris fortitudinis a facie inimici. Cui honor laus benedictio & gloria sine fine Amen.

Explicit liber primus fortalicij fidei

Incipit liber secundus qui est de bello hereticoꝝ.

Atiquoꝝ in libꝛis legim⁹ gentiliū: milites hūanā venerātes gloꝛiam generose diuersa monstroꝝ genera destruxisse. Sicut hercules antheū. These⁹ mirothauꝝ. Jason thaurū Igniuomū inextiguibilē apꝛū meleager Coꝛeb⁹: stigiale monstrū. ꝑseus marinū monstrū. Sic etiā generosi ecclesie milites vt Hiero. Augu. Hylari⁹ ⁊ ceteri pr̄es oꝛthodoxi diuersoꝝ hereticoꝝ ⁊ heresis monstra spūalibus armis expugnasse legunt. Non tn̄ sic oino extincta sunt heresum monstra: quin repullulare conent. ac etiam noue hereses oꝛiant in aliquibus solo noie xp̄ianis. Qui ⁊ si non publice: in ꝯuenticulis tn̄ suis venenū effundētes de illis ꝯfabulant quasi vespertiliones ⁊ noctue lucem fugientes. quia oculis egris odiosa est lux. Et nō solū oc̄los egros habent heretici. sed ceci sunt. qđ ostendit ex fidei effectu. Est eni fides diuinus radi⁹ animā illustrans. dispo nit em̄ animā ad lumen summe veritatis. ex eo ꝙ summe veritati eam stabiliter inherere facit: qđ quidem pōt ratione ostendi. Constat em̄ ꝙ qn̄cunq̄ aliqua virt⁹ que influit in aliq̄ agente ⁊ q̄ete nō infigit in recipiēte. caret ibi sua naturali opatōne ⁊ suo debito fine. sic patet in radio solis sup̄ aquā currentē: ⁊ nō quiescentē vt i flumine in quo q2 radius quiete non figit actio eius caret debito fine. qui quidē finis ē aquā subtiliare. ⁊ ex ea partes subtiles attrahere et in vapoꝛem mutare et sursū eleuare. Ex quo manifestū est ꝙ quies disponit ad illuminatōnem rei: scđm em̄ pħm septimo phisicoꝝ homo fit sapiens et intelligit cum anima quiescit.

Cum igit fides animā in deo stabi[liat] eam in ipso quietet ipsam dispon[it ad] eternam illuminationē. Et hec [est ra]tio q̄re heretici st totaliter ceci ne[c] merent illuminari quia nihil sta[biliter] credunt. ⁊ sē ab vno opposito in [aliud] vertūt. cum careant fidei lumine dispo nente. Juxta illud apl̄i ad ephe. iiii. tenebꝛis obscuratū habentes intellectū. quia sicut oculus non potest videre si[ne] luce sic intellect⁹ nihil pōt cape credibilium sine fidei lumine qua carent heretici. Vt ergo bellū hereticoꝝ presertim nr̄i tp̄is cōtra nostꝝ fidei foꝛtalicium viriliter possit dissolui p̄sertim cu sint ceci vt dictū est de heresi ⁊ hereticis xii. ꝯsideratōnes sunt ptractande. Prima quid ē heresis. Scđa vnde habuit oꝛiginem heresis. Tercia q̄ requirūtur ad hoc vt q̄s pꝛopꝛie dicat hereticus. Quarta quot sunt modi hereticoꝛum Quinta si ē alicuius vtilitatis eē hereses in ecclesia dei. Sexta exp̄mit heres p̄sertim in nostris tempibus repullulare vel oꝛiri sentiunt quaꝝ bellum contra fidei foꝛtaliciū in nihilū computabimus cum sit turris foꝛtitudinis a facie inimici. Septima erit ad quos ptinet diffiniire que assertio est catholica vel heretica vtrum. s. ad theologos vel canonistas. Octaua vtrū heretici sunt vitandi. Nona vtrū sit cum hereticis vel aliis infidelib⁹ publice disputandum. Decima quis est modus inquirendi hereticos. Vndecima quali pena hereticus est puniendus. Duodecima quis potest hereticos capere ⁊ toꝛmentis exponere.

De quidditate heresis ⁊ quō differt ab errore.

Irca primā cōsideratōē que est scire qđ ē heresis. Respondet fm illuminatum doctoꝛem Franciscum de maronis i in

ctatu suo de hereticis q heresis est er-
ror. sed nō quicunq error q est ꝯ fidē
catholicā aut ecclesiam. vt hr in pohemio
de origine heresis. Aug. vbi dr q non
ois error est heresis. lz heresis sine er-
rore eē nō possit. Ista aūt diffinitio cō
firmat p illud qd dr Act. v. vbi secta sa
duceoꝝ fuit vocata heresis. q2 nō solū
cōtra fidē veteris testamēti negabant
resurrectōem z angelos s; etiā cōsyna
gogā phariseoꝝ vtrūq ꝯtenentiū. Sz
nūqd heresis differt ab infidelitate. di-
co q sic. q2 infideles errant circa totā
fidē. heretici aūt circa ptē lz vtrūq sit
ꝯ fidē catholicā z ecclesiam. Sed ꝯ q2 iu
dei dicunt infideles z tn̄ cōfitent vnu;
deū. Rn̄det q sicut pagani errant cir-
ca totā fidē iudeoꝝ. z iō dicunt infide-
les. sic iudei errāt circa totā fidē xpi q
dicit catholica. sunt. n. a pietate religi-
onis xpiane alieni.

De origine heresum z quō possunt repelli.

Secunda consideratio est vn̄ habuit originē he-
resis. p cuius declaratōne notandū q
sm Isid. viij. ethimol. c. iij. z. xxiiij. q.
ij. c. heresis. Heresis ab electōe vocat
q. s. vnusqsq id sibi eligat qd illi eē vi
det. vt phi paripathetici. achademici.
epicurei. z stoici. vel sicut alij q puer-
sum dogma cogitātes arbitrio suo de
eccia recesserūt. Exinde ergo heresis di
cta est greca voce ex interptatōe electi
onis sue. q2 qsq arbitrio suo ad instru
enda siue ad suscipienda quelibet ipe
sibi eligit. Nobis ergo ex nro arbitrio
nihil inducere licz. nec eligere q aliqs
de arbitrio induxerit. Aplos dei habe
mus auctores q nec ipi qcq ex suo ar
bitrio qd inducerent elegerūt. s; acce-
ptā a xpo disciplinā fideliter natōnib9
assignauerūt. ita q si angelus etiam d
celo aliter euangelizauerit anathema
vocat. hec ille. Ex his pz q heresis ha
buit ortū ab electōe ppꝛij iudicij. q2 nō
eligunt ea q sunt a xpo vere tradita. s;
ea que sibi suggerit mēs ppꝛia. Volē-
tes. n. aliqui p se sacra scripturā intel
ligere suis ppꝛijs iudicijs inherēdo in
hereses diuersas inciderūt. sm q dic au
gu. in li. lxxxiij. qōnū. q. lxix. Non pōt
inquit oriri error q palliat nomie xpia
no nisi de scripturis male intellectis z
hoc iō. q2 antecedentia z subsequentia
nō cōtulerūt. vn̄ ibidē solet circūstan-
tia scripturarū illuminare sniam. nec
etiā alia loca scripture ꝯtulerūt. vn̄ he
reses sunt orte p se legendo q cōferen-
do repulse sunt. q2 cōferētes diuersas
snias adduxerūt que ex seinuicē mu-
tuo inueniri potuerunt qualiter erunt
intelligēde. Et iō ꝯ istos dicit Aug. in
libro cōtra eplam fundamēti. Nō cre
derē inquit aug. euāgelio nisi q2 eccie
catholice credo. igit irrōnabile est ali-
quid scripture recipe z aliud nō ppꝛiā
electōem z iudiciū sequendo. cū ec-
clesia catholica totā equaliter recipiat
vt certam. patet ergo vnde hz ortū he-
resis. q2 a ppꝛia electōe.

Q sex sunt modi ex quib9 cōuincitur q aliquis sit heretic9.

Tercia consideratio est scire que requirunt ad h
vt aliquis sit hereticus. Rn̄det q sex.
Primo q erret. q2 error est genus he-
resis sm aug. de origine heresu; circa
pncipiū. vbi dicit q lz heresis sine er-
rore eē nō possit. tn̄ nō ois error est he
resis. Sup9 aūt est a quo nō ꝯuerti-
tur cōsequētia sm q dicit arist. in post
pdicamētis. c. de priori. Scdo q erret
in veritate. cū sit alius error fidei z ali-
us opatōis. dico q erret in veritate. q2
in opere errantes nō dicuntur heretici.
Vnde aug. in yponosticon dicit q he-
resis sumit circa falsas opiniōes. Ter

cio q nō solū .s. erret in veritate que q̄-
dem est in sacra scriptura expressa sed
etiam extra scripturā ab aplis credita
vt de simbolo aplor aut ab eccia deter-
minata ne in simbolo eccie. Aut a san
ctis annunciata cōfirmāte eccia. vt in
simbolo athanasij. aut eunte ꝯ deter-
minatōem eccie. Oēs.n. isti taliter er-
rantes sunt heretici reputandi. vt patz
p aug. de fide ad petrū. Quarto q nō
solū erret i hac veritate sed q q̄nq ipaz
cōfessus fuerit. qr iudei ꝛ pagani lz er
rent. in talibus tñ nunq̄ ꝓprie dicūtur
heretici. vt ptz de significatōe eor quā
ponit aug. de vera religione circa prin
cipium. ꝛ bene dixi ꝓprie. qr large lo-
quendo fm godefredū. omnis qui nō
tenet articulos fidei pōt dici hereticus
ꝛ sic iudei ꝛ pagani dicunt heretici. et
hoc mō nō ois hereticus ē excōicatus
Quinto requirit q nō erret circa totū
sed circa ptē. qm qui totaliter errāt di-
cunt apostate. Sexto requirit q non
solū sic erret s q obstinate in errore p-
sistat. vñ fm aug. nō qui falsas gignūt
opiniōes sed qui eas ptinaciter defen
dunt sunt heretici reputandi. vt iterū
aug. ꝛ hoc. xxiiij. q. iij. dicit apls. Si q̄
sniam suā lz puersaz nulla ptinaci aio
sitate defendunt. Sequit querūt autē
cauta sollicitudine veritatē corrigi pa
rati cum inuenerint nequaq sunt iter
hereticos cōputādi. qr .s. nō habēt ele-
ctionē contrariā doctrine eccie. Si q̄s
aūt ptinaciter determinationi vniuer-
salis eccie resisteret hereticus cēseret.
cui9 quidē auctoritas principaliter re
sidet in petro. xxiiij. q. j. quotiēs. ꝛ. c. h
est fides. Ex his ptz q nō quicunq de
uiat a fide. sed qui ptinaciter deuiat ꝓ
prie dicitur hereticus. hoc etiā alibi di
cit aug. Hereticus est qui cōceptā no
ui erroris ꝑfidiaz ptinaciter defendit.
Scdm do Alexa n. de Ales in. ij. sum
me sue tria cōcurrunt ad ꝑfectā rōnez

heresis .s. falsa credulitas in rōnabili p
uersa voluntas in ꝯcupiscibili. ꝛ defen
sionis siue impugnatiōis ptinacitas i
irascibili. Scdm primū attēdit illud
Hiero. Qui scripturā aliter intelligit
q̄ sensus spūssancti flagitat a quo cō-
scripta est licz de eccia nō recesserit tñ
hereticus appellari pōt. Itē dicit Isi-
do. viij. ethio. c. vj. in fine fm primū ꝛ
secundū attēdit descriptio augu. libro
de vtilitate credēdi. ꝛ in glo. sup verbo
oportz hereses eē. j. Cor. xj. s. q heretic9
est q̄ alicuius tpalis cōmodi ꝛ maxie
glorie ꝓcipatusq sui gratia falsas ac
nouas opiniones vl' gignit vl' sequit.
fm vo terciū sumptis pmo ꝛ scdo dif
finitio attēdit q̄ ponit in glo. sup ver-
bo audio inter vos scissuras eē. c. eodē
Qui inquit in eccia dei praua sua do-
gmata defensare ꝑsumūt heretici sūt.
Patz ꝑ manifeste ex ꝑdictis que requi-
runt ad hoc q aliq̄s sit hereticus dicē
dus. qr falsa credulitas puersa volun-
tas ꝛ defensionis siue impugnatōis p
tinacitās. Notandū tñ fm tho. i. iiij.
q si q̄s errat ad q̄ explicite credēda nō
tenet nō est hereticus. vt si quis puta-
ret Jacob eē prem abrae ꝛ hmōi. ꝛ cū
cognoscit hoc esse ꝯ vitatē fidei ꝛ scri-
ptu re credit ei silr ꝛ circa ea d' quibus
int doctores sunt opiniones donec p
ecciam determinatū sit. Sz occur-
runt due difficultates: pma ē si dubij i
fide sint heretici reputādi. ꝛ vr q sic. qr
scribit extra d' hereticis. q dubius in fide
infidelis ē. nec ei oino credēdum ē qui
fidei virtutē ignorat. Itē scribit Jaco.
j. Postulet aūt in fide nihil hesitans.
qr qui hesitat similis ē fluctui maris q
a vēto mouet ꝛ circumfert. ꝛ subditur
ibi causa dubitans vl' hesitans in fide
duplex est. ꝛ vir duplex animo incon-
stans ē in oibus vijs suis. tales autem
sunt heretici quia non incōstant s fir-
miter ē credēdum. Sz in cōtrariū vr

ꝙ thomas fuit dubius in fide non tamē ponit ꝙ fuit hereticus. Pro declaratione huius difficultatis notandū. ſm aug. de anchona in libro de potestate. q. xxviij. ꝙ aliquis pōt dici dubius in fide quinqꝫ modis. Primo modo subrepticia tētatione. Secundo veritatis elucidatiōe. Tercio imꝑfecta adhesione. Quarto voluntaria hesitatōe. Quinto ꝑtinaci defensione. Primo modo dubitare in fide nō facit hominē hereticum. quia ē humane tētatōis. non. n. ē in ꝑtāte hominis quin superueniat homini aliquid cogitandū. vn̄ si subita subreptione vł diabolica temptatione quis incipit dubitare de aliq̄ articulo vł d̄ his q̄ sunt fidei statim si captiuat intellectū suum in obsequium xpi. vt deliberet hoc credere qd̄ eccia credit. nō cedit sibi talis dubitatio ad defectū ſꝫ ad ꝑfectū. Vn̄ aplī propter hmōi temptatōnis impulsum petebant. Adauge nobis dn̄e fidem Luce. xvij. Semꝑ. n. debemus rogare deū vt adiuuet incredulitatē nr̄am. Secundo modo non facit hominē hereticū sed est christiane professionis ꝛ perfectionis. ponunt enim doctores christiane fidei illa que sunt magis determinata in fide sub dubitatione questionū. rōnes ꝓ ꝛ cōtra ad illa adducēdo. non ꝙ de ipa cōclusione dubitet̄ ſꝫ vt veritas dicte cōclusionis magis elucidet̄ ſm quē modū dicit phs ꝙ dubitare d̄ singulis non ē inutile. Per tales. n. dubitatōes ꝓ ꝛ ꝯ. rōnes ad illa que sunt fidei adducendo. veritas fidei piis opitulat̄ ꝛ cōtra impios defendit̄. vt dicit aug. Tercio mō nō facit hoiem hereticū ſꝫ peccatorē ꝛ malū xpianū. oēs. n. peccantes ſm chryſ. imꝑfecte credunt eo ipo ꝙ nō viuunt ſm ꝙ credunt. nāꝫ si ꝑfecte adhererēt quasi trāsituri d̄ hoc mundo non quasi in eternū mansuri. Quarto modo facit hominē errantē ꝛ incredulū. eo. n. ipo ꝙ aliquis eligit voluntarie credere qd̄ vult ꝛ discredere quod non vult non ē paratus sequi in omnibus doctrinā eccie. ꝛ ꝑ ꝯn̄s errat ꝛ infidelis reputandus est. Sed quintum recte facit hominē hereticum. quia non credē illa que sunt fidei ꝛ que in cōcilio eccia tenet cum ꝑtinaci defensione directe ad hereticos spectat. Ad primū argumentū dicendū ꝙ dubius in fide varia electione vt si quis credit quod vult ꝛ discredit quod nō vult infidelis ē non tamē hereticus. nisi ꝑtinaciter defendat falsa que de deo credas vel de tota vel de parte sacre scripture a deo inspirate. Ad secundū dr̄ ꝙ loquitur de fide imꝑfecta peccatoꝝ. vn̄ dicit glo. sup illo. consciētia peccati pressus dubitat d̄ pmiis celestibus ꝛ superuenientibus vento tentatiōis facile deserit fidem. ꝛ statim ſm tentationis voluntatē distrahit̄ ad errorē. ꝛ fit alienus a fide. Secunda difficultas est vtrum sequentes opinionē erroneam alicuius magistri sint heretici reputandi. videt̄ alicui ꝙ sic. quia de falsis ꝛ errantibus magistris dicitur Math. xxiij. ve vob qui circuitis mare ꝛ aridā vt faciatis vobis vnum ꝓselitū. ꝛ cum factus fuerit facitis eum filium gehēne duplo q̄ꝫ vos. ergo discipuli sequētes doctrinā erroneam alicuius magistri heretici reputandi sunt heretici sicut ipse. In cōtrarium videtur esse. quia xpc mandauit doctrinā phariseoꝝ ꝛ scribaꝝ seruādā eē Math. xxiij. dicēs. Sup cathedram moysi sederūt scribe ꝛ pharisei. oīa q̄ dixerint vobis seruate ꝛ facite. ſm vo opa eoꝝ nolite facere. Dicendū ad difficultatē ꝙ diuerse opiniones doctoꝝ sacre scripture si non ꝑtineant ad fidē ꝛ ad bonos mores. Absqꝫ periculo auditores vtrāqꝫ opinionē sequi pn̄t. in tali. n. casu locū habet illud Ro. xiiij. vnusquisqꝫ in suo sensu habundat. In

alijs aūt que ptinent ad fidē ꝛ bonos moꝛes nullus excusat si sequat opinionē erroneā alicuius mgrī. nō qdē pp ignoꝛantiā. qꝛ tunc imunes haberēt a pctō q̄ secuti sūt opinionē arrij. nestorij ꝛ alioꝝ errantiū in fide. nec etiā excusari pōt pp simplicitatē ꝛ ignoꝛātiaȝ qꝛ in rebus dubijs. potissime in his q̄ sunt fidei nō est defacili pstādus assensus. Ideo vt dicit aug. iij. de doctrina xpiana. Cōsulere dȝ aliqs regulā fidei quā de scripturarū planioꝛib⁹ locis et auctoꝛitate eccie pcipit. Silr Richardus sup illo verbo Math. xvij. apparuerūt illis moyses ꝛ helyas dicit. suspecta debet hrī oīs veritas quā nō cōfirmat legis vel ꝑphetie scripture auctoritas. Qui ergo assentit opinionē alicuius mgrī ꝯ manifestū scripture testimoniū ꝛ ꝯ illud qd publice tenet ſm eccie auctē puto q̄ ab erroꝛis vinculo nō pōt excusari. Rō aūt que adduci ꝑ ista pte cōcedenda ē. qꝛ si tales auditoꝛes mgroꝝ cecitatē imitāt eoꝝ errores sequētes ꝛ moꝛes imitantes ꝛ ptinaciter ꝯ eccie mandatū defendentes nō solū errantes verūetiaȝ heretici reputandi sunt. Ad aliud vo qd in contrariū adducebat dicendū q̄ signāter ꝓmittit sup cathedrā. vt intelligat q̄ illa que ptinent ad cathedre doctrinaȝ veritatis ꝛ iusticie seruanda sunt ꝛ facienda p auditoꝛes. Illa vo q̄ sunt cōtra fidē ꝛ bonos moꝛes nō spectāt ad cathedrā veritatis ꝛ iusticie sed potius ad cathedrā falsitatis ꝛ pestilentie.

De quinq; modis hereticoꝝ ꝛ qūo heresis se extēdit ad tria genera credibiliū. ꝛ quid pꝓprie de hereticis est sentiendū.

Quarta consideratio est scire quot modi sunt hereticoꝝ. Rūdet q̄ quinq; pꝛincipaliter. Pꝛimus ē eoꝝ q̄ errant circa cerimonialia. vt ptȝ de heresi Nicholaitaruȝ quoꝝ facta se xpc odisse testat. ptȝ apo cal. ij. c. Isti nicholaite ſm Isido. viij. ethicoꝝ. c. v. dicti sunt a nicholao dyacono eccie hierosolymoꝝ q̄ cū stephano ꝛ ceteris cōstitutus est a petro. qui ꝑpter pulcritudinē relinquēs vxoꝛē. dixerat vt q̄ vellet ea vteret. versa ē in stupꝛū talis cōsuetudo. vt inuicē ꝯiugia cōmutarent quos iohānes in apocalypsi repꝛobat dicēs. sed hoc habes q̄ odisti facta nicholaitarū. Secundus modus ē eoꝝ q̄ errant circa sacrā scripturā. sicut faustus q̄ dānauit vet⁹ testamentū. vt ptȝ p aug. ꝯ faustū. In hoc erroꝛe etiā fuerūt manichei qui vetus testm̄ respuūt ꝛ nouū in pte recipiunt. Tercius modus est eoꝝ q̄ errant cōtra ecciam tenentes sicut sunt greci cōtra ecciam tenētes p determinatōeȝ spm̄scm̄ a filio nō pcedere q̄ erroꝛ dampnat de fide catholica. c. fideli. Quartus modus est eoꝝ q̄ errant circa articulos fidei. sicut sabelliani ꝯ articuluȝ incarnatiōis. Isti. n. vnā ꝑsonā pr̄is et filij ꝛ spūssancti asserūt. Quint⁹ modus ē eoꝝ q̄ errant cōtra sacrm̄ eccie. vt manichei circa sacrm̄ eucharistie. ꝛ arriani q̄ dicūt sacrificia p defūctis offerri nō cōpetere. vt hꝫ p aug. de oꝛigine heresis. Sȝ nūqd ad oīa credibilia heresis se extendit. Rūdet Alexander in. ij. sūme sue q̄ heresis ad tria genera credibiliū extendit p oppositum ad fidē ſm quandā ꝯtinentiā analogicā. Nā rō fidei ponit ꝛ pꝛincipaliter ē circa articulos fidei. ꝛ p oppositū heresis. Scdo fides extendit ad illa q̄ docet sacra scptura circa moꝛes. vt q̄ foꝛnicatio est pctm̄ moꝛtale ꝛ p oppositū heresis. Tercio fides extēdit ad historias in biblia cōtentas. ꝛ p oppositūȝ heresis. Qui. n. assereret aliquā historiā biblie esse falsam. ꝛ hoc ptinaciter

heretic⁹ censet. Primo credibilia pus credunt et postea intelligunt. Secunda simul credunt et intelligunt. Tercia credunt et nunquam intelligunt. Sed quia in precedentibus consideratoibus aliquando locuti sum⁹ de hereticis coiter. aliquando vo proprie. Ideo pro reali investigatione hereticorum introduco hic octo conclusiones quas ponit franciscus de maronis vbi .s. Prima conclusio est quod non oes excoicati sunt heretici. quia excoicatio est pena peccati non peccatum. heresis autem est peccatum. Item etiam ecclesia faceret hereticos quotiens excoicaret eos. Item si excoicatio esset heresis frustra heretici excoicarentur. quia vnum simile non punit per simile. quia cum iam essent heretici frustra hereticarentur per excoicationem. Item nullus pot se absoluere ab excoicatione et tamen ois heretic⁹ pot se ab heresi retrahere. oia ista patent per canones. Secunda conclusio est quod quidam excoicati sunt circa excoicationem ipsam heretici. qui .s. cum excoicantur non credunt vinculum excoicationis aliquam efficaciam habere cuius oppositum determinat ecclesia. Item etiam eius oppositum determinatur in sacra scriptura. ad Gal. j. de anathemate eius qui euangelizat preter fidem catholicam. Item idem habetur .j. et .ij. co. de illo incestuoso quem paulus excoicauit. Item ista censura tradita est ab apostolis ecclesie. vt dicit capitulum apostolice. xxiiij. q. iij. Tercia conclusio quod non oes scismatici sunt heretici. quia aug. de origine heresum distinguit inter scismam et heresim. Item in principio de vera religione distinguit scismaticos contra hereticos. Item scisma originatur ex inobedientia. heresis autem ex ignorantia. vt dicit aug super Johem. Item donatiste prius fuerunt scismatici quam heretici. vt patet per aug. de origine heresum. Quarta conclusio est quod quidam scismatici circa ipsum scisma fuerunt heretici. vt illi qui non credunt obediendum vni ecclesie. quia vnus articulus fidei est de sancta ecclesia catholica. quem descripsit beatus mathe⁹. Item claues ecclesie fuerunt tradite petro apostolo Math. xvj. Item claues ecclesie fuerunt et tradite Jo. xxj. Item aug. de fide ad petrum. ponit inter fundamenta fidei obediendum ecclesie. et ibidem patet quod putans non obediendum esse ecclesie militat contra articulum fidei et sacram scripturam et auctoritatem sanctorum. et talis est hereticus. sed si obediendum credat sed non velit talis videtur esse scismaticus. Quinta conclusio quod non oes simoniaci sunt heretici quia papa Alexander distinguit inter simoniacos et hereticos. vt habetur in .iiij. sniarum di. xxv. Item aliquis pot esse simoniacus non errando in fide. vt credens se male facere dum spualia emit. Item .j. q. j. c. reperiuntur. datur alia pena simoniacis. quia anathematis obprobrio condemnantur et quod a participatione corporis et sanguinis xpi alienantur. Et si fuerit accusatus suscepti honoris gradu priuetur et in monasterio perhenni pnia tradatur. Et illi qui hac causa munerum acceptores extiterunt si clerici sunt honoris amissione mulcentur. Si vero laici perpetuo anathemate condemnentur. vide ibi. Item in .v. libro distinguitur titulus hereticorum a titulo simoniacorum. Sexta conclusio est quod quidam simoniaci sunt heretici. quia aug. de origine heresum simoniam ponit heresim primam. Item extra de symonia. c. quoties appellat simoniam heresim. Item .j. q. j. c. presbyter. vbi dicitur simoniam esse heresim nullus fidelium ignorat. Item .iiij. sniarum di. xxv. dicitur quod non est dubitandum de simoniacis quod heretici sunt. Sed oritur difficultas quod simoniaci sunt heretici et qui non. Rndetur quod illi qui ementes spualia non putant se errare aut male facere. seu quod vendentes ea sunt heretici. quia contra auctoritatem xpi gratis accepistis gratis date. et contra auctem petri in actibus. et contra determinationem ecclesie militantis. vt patet ex causis preallegatis. Item illi qui cont

tenē male facere si noluit omittere, ꝓpter sṗbiam aut auariciā nō sunt heretici. q2 habent errorē in oṗe nō in fide. Septima cōclusio q̄ nō oēs sortilegi sunt heretici. q2 pena hereticoꝝ n̄ iponiē sortilegis q̄ diuinatōem faciūt. in tabulis vel codicib⁹. vt hr̄ extra de sortilegis. c. in tabulis. Itē nō est sacerdos hereticus q̄ vocauit infantē vt inquireret furtū ecc̄ie ibidē. c. ex tuarū. Itē de sorte que fuit missa in electōne epi que nō damnaē vt heretica. ibidez in. c. eccia. Itē titulus sortilegioꝝ in b̄ scpaē a titulo hereticoꝝ. Octaua conclusio est q̄ aliqui sortilegi sunt heretici. ⁊ inducunē hic quatuor casus. Primus eoꝝ q̄ dicunt sortilegia nō eē illicita cū habeant qn̄qꝫ spēm pietatis vt si ꝓpter spem recupande sanitatis fiāt. Et aūt istō sit hereticū ꝓbaē q2 oppositū est ab ecc̄ia determinatū. extra de hereti. c. j. Itē ibidē dicit eē pctm grauissimū. licz aūt nō sit heresis fornicari tn̄ hereticū est dicere fornitōez licere. Secūdus casus est in ceremonijs ecclesie qn̄ quis abutiē eis ad sortilegia facienda. vt aqua benedicta vel cera vl' incēso bn̄dicto ⁊c. credēs hr̄e efficaciā aliquā respectu talis effectūs mali. q̄a q̄ male sentit de eccia est hereticus cōtra articulū math. talis āt male sentit. de ea putās malos effectus ex eius cerimonijs ꝓuenire. Tercius casus ē circa articulos fidei. vt cū q̄s abutiē verb̄ fidei. vt verbū caro factū ē. ⁊ simib⁹ designantib⁹. vt sacrilegia causent credēs ad malū istud verbū efficaciā hr̄e. q̄a talis male sentit de fide. ⁊ oīs talis est hereticus reputandus. cōtra articulū iohānis in ꝓposito. Quartus casus ē. in sacris noui testamēti q̄bus abutūē. bruta cōicātes aut baptismū inaiatis cōferētes. tales. n. sunt heretici in duplici casu. Primo si cōferre se credant baptismi sacr̄m rei iaiate. Scd̄o si putāt sacr̄m baptismi hr̄e efficaciā respectu alicui⁹ effectus mali. q2 vterqꝫ ipsorū male sentiūt de sacris ecc̄ie. ⁊ tales sunt heretici. vt patuit. s̄. Itē q̄ dogmatisat q̄ sacr̄m baptismi pōt cōferri etiā irrōnabilibus etiā est hereticus reputand⁹. ⁊ ꝑ ꝯn̄s q̄ credit talē errorē. Itē qui diceret q̄ sacr̄m baptismi pōt hr̄e efficaciā respectu alicuius mali eēt hereticus. cū male de ipo sentiret sacro ⁊ errorē teneret. ⁊ ꝑ ꝯn̄s q̄ credit hūc errorē nō est catholicus. Sz oriē difficultas si talis ab heresi pōt aliquo mō excusari. Dr̄ aūt q̄ sic. q2 aliq̄s ꝑt illo vti nō intelligēdo cōferre sacr̄m. nec putando hr̄e efficaciā malā ꝫ solū intendens seruire diabolo. vt habeat suū intentū. talis nō errat nisi in oṗe. sicē faciūt idolatre. Secūda difficultas si sortilegiū ē sacrilegiū. dicit autē q̄ sic. ⁊ maxime. q2 maxie sacra ledūē. cū q̄s eis abutiē ad obsequiū demonū. Tercia difficultas ē quare talia sortilegia dicunē hr̄e maximā efficaciā. Rn̄deē q̄ cā ē q2 demones quoꝝ ministerio talia fiūt maxime delectanē aut appetunt illa in q̄bus summe deus offendiē. Quarta difficultas est si tales sortilegi sunt heretici magis q̄ꝫ symoniaci. Diciē q̄ sic. q2 maior est error sacra ecc̄ie cōtēptibiliter. imo abhoīabiliter ꝯtractare q̄ꝫ ipa emere vel vendere. Et hec sufficiant de ꝯsideratōe quarta. in qua ostensum ē quot sunt modi hereticoꝝ. ad quos. s. oēs alij reducunē vt cōiter. ⁊ ad que se extēdit heresis q̄cūqꝫ. ⁊ quid sentiendū est quo ad rē. ⁊ ꝓprie loquendo de hereticis.

Qr vtile est eē hereses i eccia dei lz in se hereses male sint.

Quinta considera tio est videre si est alicuius vtilitatis hereses eē in eccia dei. Dico q̄ sic. qd̄ ōndiē aucte apli. j. Cor. xj. vbi

bi. optet & hereses ee. vt q probati sunt manifesti fiant in vobis. supra quo di cit glo. optet. i. vtile est etiã hereses ee sicut erant in his q dubitabãt de resur rectõe. scissure aũt erant p donis spũa libus. Videns. n. diabolus tẽpla demo nũ deseri. & nomẽ liberatoris & media toris curare genus hũanũ. mouit he reticos q sub noie xpiano resisterẽt do ctrine xpiane. Qui. n. in eccia xpi mo rbundũ quid prauũqz sapiũt si corre cti vt sanũ rectũqz sapiãt resistunt con tumacit suaqz pestifera dogmata emẽ dare nolunt sed defensare psistunt he retici sunt. Et hij etiã sic malo suo p sunt veris catholicis. dũ deus vtit etiã malis bene. & diligentibus deũ oia coo perant in bonũ Ro. viij. Oẽs inimici eccie vl cecati errore vel malicia depra uati psunt. qz si accipiũt ptãtẽ affligen di corpaliter exercent eius patiaz. Si vo male sentiendo aduersant exercẽt eius sapiam. ab aduersario. n. motã q stio discẽdi existit occasio. Multa qp pe ad fidẽ catholicã ptinentia dũ here ticorum callida inquetudine exagitant. vt aduersus eos defendi possint & cõside rant diligentius & intelligunt clarius & pdicant instantius. Hereticorum enim genus callidũ est nõ spũ sapie sed im patientie. Dũ pacẽ catholicã pturbãt in vsum cedit pficientiũ sm illud. filius eruditus sapiens erit. ipzudẽte aũt mi nistro vtet. Orat g & hereticis si vt eo rũ approbemus errores g vt catholi cam doctrinaz aduersus eorum insidias [illegible]sserẽtes vigilantiores & cautiores si nus. psunt g nobis heretici nõ verũ [illegible]ocendo qd nesciunt. g ad verũ querẽ [illegible]ũ & apiendũ catholicos excitãdo. Jõ [illegible] diuina puidentia multos hereticos [illegible]mittit. & cũ insultãt nobis & interrogãt [illegible]os que nescimus. vel sic excutiamus [illegible]igriciam & diuinas scripturas nosse [illegible]pamus. vñ ait. optet hereses eẽ nõ vult apostolus nec optat vt hereses sint. sed qz sic futurũ est. dicit. & qz hoc vtile est. Ad quid ẽ vtile subdit. vt nõ tm repro bi q dicunt ego sum pauli. g etiã q p bati sunt in vobis. inter vos sicut illi q dicunt. ego sum xpi. manifesti fiãt ho minibus. hij. n. deo pbati sunt q bene possunt docere. g manifeste eẽ hoibus nõ pñt nisi cum docent. docere aũt no lunt nisi qui doceri querũt. Sed mul ti ad querendũ pigri sunt nisi p mole stias & insultatões hereticorum quasi de graui somno excitent. hec ibi. Ex qui bus pz manifeste vtile eẽ hereses nõ i se qz male sunt g qz earũ cã excitant ca tholici viri ad õsiderãdas vitates fidei catholice et sacre scripture. q prio in aduertẽter qsi somno gui dormiebãt.

Q. xliij. sunt hereses repul lulantes istis tempibus.

Extra cõsideratõ

huius secũdi libri exprimit he reses repullulantes & qui de nouo oriẽ tes. vt nostrũ fidei fortaliciũ per vias subterraneas subuertãt. quia in occul tis feruent non attendentes q est tur ris fortitudinis a facie inimici. Et q quia supra firmã petrã fundatũ ruina ri nõ possit. Et lz nõ dubitet plures eẽ qz dato vno incõueniẽti plura cõtin gunt. illas tamen solũ que ad mei no ticiam venerunt gladio fidei trucida re lumine altissimi pcedente conabor Sunt autem predicte hereses in nu mero. xliij. Prima est q nullus potest saluari sine circumcisiõe carnali. Se cunda est q christi euangelium est fal sum. Tercia q confessio sacramẽtalis non valet ad remissionẽ peccatorum. sed sola contritio sufficit. Quarta est. q confessio non est facienda homini: sed deo soli. Quinta est q dato q con fessio homi sit facienda solũ est fienda

ppzio sacerdoti. Sexta ē ꝙ nō tenetur aliquis cōfiteri sacerdoti si laico sit ꝑsto. Septima est ꝙ nō est obediendū nisi soli deo. Octaua ꝙ dato ꝙ obediendū sit homini nō tñ existenti in peccato. ⁊ ꝙ solū boni sacerdotes hñt potestatē ligandi atq̧ soluendi. Nona ē. nō officiū ⁊ ordo sed meritū bōe vite habet ptātem soluendi ⁊ ligandi cōsecrandi ⁊ benedicendi. Decima ꝙ non est vera relaxatio vel indulgentia epī. in cōsecratōe eccie vel alias indulgentias cōcedendo. Undecima est ꝙ suffragia vel orōnes ꝓ mortuis ab existētibus in mortali factis non ꝓficiunt. Duodecima ꝙ nō ē purgatoriū. Tredecima ꝙ nō est alia vita nisi ista. Decimaquarta ⁊ vltima ꝙ illi q̄ sunt nati in tali signo vl' fato nō pñt euitare peccata ad que inclinant.

Quot xpiani qui vtuntur circumcisione carnali post euangelij publicatōem sunt heretici reputādi ⁊ vt tales puniēdi.

Prima heresis in his solū orit̄ q̄ de iudaismo venerūt fortassis attendentes ad illud Geñ. xvij Masculus cuius ꝑpucij caro circūcisa nō fuerit delebit aīa illa d̄ pp'lo suo q̄ pactū meū irritū fecit. ⁊ etiā q̄ xp̄c circūcisus fuit. Pro exclusione hui⁹ scelerate heresis pono duas cōclusiones. ⁊ post primā rñdebo ad obiecta. Prima est ꝙ erroneū ē xp̄iano vti circūcisione carnali. Scōa est ꝙ necessariū est xp̄iano vti circūcisione spūali. Primā sic deduco. Qui vere xp̄ianus est factus est noua creatura ꝑ baptismū ptz ad Gal'. vi. Si ḡ redeat ad circūcisionē carnalē efficit vetus creatura cū accipiat sacramentū inueteratū qd̄ iam cessauit sicut oñsum est supra. li. j. ꝯsideratōe. iij. arti. vj. in ꝑmo puncto de cessatōe legis moysi. Sz accipe sacr̄m qd̄ iam cessauit ē erroneū. ergo vti circūcisione carnali in viro xp̄iano est erroneū. Item q̄ vtit̄ sacro qd̄ nihil valet errat. sed xp̄ianus q̄ vtit̄ circūcisione carnali vtit̄ sacro qd̄ nihil valet. ḡ valde errat maior est nota. minor est apl'i vbi supra dicentis. In xp̄o. n. iesu neq̧ circūcisio aliquid valet neq̧ ꝑputiū. q. d. equalia sunt deo circūcisio et ꝑputiū nec vnū nec alterū valet ad salutē. Sz noua creatura. i. regeneratio ⁊ noua vita. Nouā. n. creaturā dic̄ nouā vitā ꝑ fidē xp̄i. vt dicit glo. Et iterū ad Gal'. v. In xp̄o iesu neq̧ circūcisio aliquid valet neq̧ ꝑputiū ꝫ fides que ꝑ dilectiōem opatur sup quo dicit glo. fides nō vtiq̧ ociosa. q̄ fides sine opibus nō saluat Iaco. ij. Sz que opatur ꝑ charitatē dr̄ ⁊ ꝓprium opus fidei ipa dilectio est. sine dilectōe fides inanis ē fides cū dilectiōe xp̄iani ē. Alia. i. fides sine dilectōe demonis est. Nā ⁊ demones credūt ⁊ cōtremiscūt. qui aūt non credunt tardiores sunt ⁊ peiores q̄ demones. Sz multū interest vtrū quis credat ipm eē xp̄m an credat in xp̄m. Nam ipm eē xp̄m demones crediderūt nec tñ in xp̄m crediderūt. Ille eñ credit in xp̄m q̄ sperat i xp̄m ⁊ diligit xp̄m. hec ibi. Multū ḡ errat quicūq̧ xp̄ianus qui vtit̄ circūcisione carnali cū in xp̄o nihil sibi valeat. ⁊ cū ostēdet se fidē ociosam hr̄e. Item tercio arguitur sic. quicūq̧ de libero se facit seruū multū errat. sed xp̄ianus qui vtit̄ circūcisione carnali de libero se facit seruū. ergo multū errat. maior ptz. q̄ effic̄t crudelis sibipi. minor ē apl'i ad galath. v. vbi vtrunq̧ oñdit dicēs. Itaq̧ frēs mei nō sum⁹ filij ancille sed libere q̄ libertate xp̄c nos liberauit. Sup quo dicit glo. nō sumus filij ancille q̄ nō sumus serui peccati vel legis. sed libere. s. hier'lm celestis qui est pp'ls nouus regni celoꝝ ⁊ nō alio mō sum⁹ fi-

lij libere ꝗ p eam libertatē qua liberta te.i.p quā libertatē xp̄c nos liberauit. ꝗ imunis a pctō ex dilectōe obediens fuerit.libertas ergo qua liberati sum⁹ mus a xp̄o est pctōꝝ remissio ⁊ fidei p opantis dilectōem iustificatio. hec ibi Scd̄m oñdit.c.eodē dicens. State ꝗ ⁊ nolite iterū seruitutis iugo cōtineri. Ecce ego paulus dico vobis qm̄ si cir cūcidimini xp̄c nihil vobis pderit.su per quo glo.dicit. galathas hortat ne se iugo legis velit subijcere.⁊ terret pe riculi cōminatōe.⁊ qꝛ p xp̄m liberi estis. ergo state ⁊ firmo fide.fixo pede pma nete in libertate. ⁊ nolite cōtineri iugo seruitutis.i.legis que in seruitutez ge nerat.Et addit iterū. nō quia galathe prius legem custodierunt.sed dū circū cisionis ⁊ legaliū obseruatōnū iugo se subijciebant quasi ad eosdē reuertebā tur cultus qbus in idolatria ante ꝑute bant.qꝛ nō est leuioꝛ hec legis seruit⁹. ꝗ idolatrie. Nota terribile verbū glo riosi Hiero.sequit. Hiero.aūt ista le galia post xp̄i passionē siue in eis spes ponat siue nō obseruantib⁹. dixit no xia eē nisi dispensatorie custodiant.et fm̄ hoc locus hic ita exponit si circū cidamini nihil vobis xp̄c pderit.quia circūcisio iam nō solū pdest sed obest Anteꝗ noua incipet pdicatio oportuit circūcidi.nūc aūt lege xp̄i succedente nihil pderit fideli addita circūcisio ꝗ oberit.maius.n.malū est ex libero ser uum fieri ꝗ nasci.hec in glo.Ex ꝗ ha bet manifeste ꝙ magis peccat xp̄ian⁹ circūcidens seip̄m vel filiū suū ꝗ inde us eodē genere pcti ⁊ ceteris paribus circūstantijs.patet etiā ex ꝓbabit.s ꝙ xp̄ianus viens circūcisione nimis er rat cū se faciat veterē creaturā nouam deserendo vt patuit argumēto.j.Et qꝛ circūcisio nihil ei valet.vt pꝫ argumē to.j.⁊.ij.⁊ de libero se facit seruū.vt pꝫ argumēto.iij. Itē.iiij.arguit sic.Qui cunqꝫ de amico dei se cōstituit inimicū eius.⁊ ei odiosum valde errat.ꝗ xp̄ia nus viens circūcisione ē talis.ꝗ valde errat.maioꝛ est nota.minoꝛ pbat p lo cū a minori.quia si iudeus viens circū cisione est blasphemus.⁊ in continua ira ⁊ odio dei.vt declaratū fuit supi⁹ li bro.j.cōsideratōe.iij.arti.vj. in secūdo puncto. ergo multofortius erūt blas phemi.⁊ in cōtinua ira ⁊ odio dei.qcū ꝗ xp̄iani vientes circūcisione.⁊ tanto grauius peccant ꝗ iudei quāto ipi cō fitent iesuꝫ xp̄m eē filiū dei ⁊ virginis marie verū messiam venisse in mūdū ⁊ cōplesse p mortē suā qd̄ fuit p deum pmissuꝫ.Ex quo elicit correlariū dn̄s cesariensis in tractatu ꝯ saracenos di cens.Quicunqꝫ manifeste intelligere pōt ꝗ grauissimū peccatū cōmittunt. ⁊ in ꝗ pfundissimā heresim icurrūt neophiti de iudeis facti xp̄iani.si post ꝗ receperūt baptismū cōfitentes fideꝫ xp̄i ꝙ fuit natus de virgine. ꝙ mortu⁹ fuit ⁊ resurrexit.⁊ ascendit ad celos ipi redeunt sicut prius ad obseruādū sab batū.⁊ volendo sicut prius seruare le gē moysi.nō comedere ea q̄ in illa phi bent.⁊ si circūcidunt filios suos post ꝗ baptisati sunt.in hoc nō debent hr̄e aliquaꝫ patiam xp̄iani ꝙ nō corrigāt qñ talis actus venerit ad noticiā suaꝫ: cum sit ex toto ⁊ totaliter actus fidei xp̄iane cōtrarius. qꝛ ex quo mysteriuꝫ circūcisionis est spes aduētus messie. ⁊ illud ꝙ quis expectat nō hꝫ ipo fcō. intelligit ꝙ tales circūcidentes faciūt pfessionē iesum xp̄m nō esse natū ex virgine.nec crucifixū nec mortuū nec resuscitatū nec ascendisse ad celos.hec ille. Manifeste iste doctoꝛ oñdit in p̄ dictis oēs xp̄ianos vientes circūcisio ne esse hereticos. Sed nūquid sunt aliqui tales isto tpe.certe non sum te stis de visu.sed illi qui viderunt filios xp̄ianoꝝ circumcisos ꝓprijs oculis te

stimonium phibuerunt et phibent et scim⁹ quia verum est testimonium eorum. Et vt cooperiret istud grauissimum crimen et peruersum heresim. vnus xpianus hns duos filios circumcisos. quorum vn⁹ est apud nos. dixit hos sic natos cum circumcisione quod dictum quante irronabilitatis et falsitatis satis notum est. Si.n. istud eet possibile quod circumcisio fieret i vetre mris i abraam primo circumciso ostendisset miraculose deus et frustra fuisset culter lapide⁹ ad circumcidendum in lege. Et iterum. quia no diceret circumcisio. exquo p nihil ppucium scissum est circumcirca. Sz diceretur illud tale. si sic accideret mostrum in natura pp defectum materie. sicut ille qui nascit cum aliquo defectuoso mebro. Itez quia cum natura intendit generatoem. num quam deficit in mebris generatois in aliquo ppucium aut est de copleméto mebri generationis. et pp hoc mouet dubium fráciscus de maronis in materia de generali resurrectoe. si oes resurgent cum circumcisione. et dicit quod no. quia ppuciu videtur ptinere ad integritate hois. io cuz ea erit futura resurrectio cum sic fuerint creati primi parentes. Sz tunc est dubium si xpc cum ppucio resurrexit dicit quod sic. quia dicit apls quod in virum pfectum. hec ille. patet ergo irronabilitas et falsitas illius dicti quod nati sunt ei filij circumcisi. Mulier etiam quedaz in ciuitate zamorensi. habens duos filios puulos circumcisos. timens quod hoc veniat ad noticiam cuiusdam ibide verbum dei pdicantis et repbendentis dure peccata malorum. xpianorum die quadam cum trásitum faceret ante domum dicte mulieris gardianus conuentus dicte ciuitatis exiuit ad eum mulier illa. et hilari vultu ipm recipiens inter cetera dixit sibi. Nescitis dne quid accidit his duobus filiis meis. Cum eni3 edificaret hec domus noua. et esset hic multum de calce iste puulus ludens de calce intra ppucium posuit. ppter quod ca lesa cta virgula fuit. necesse fuit quod vocaremus cirugicum qui abscidit ppuciu eius de vt curaret. Similiter iste alius puul⁹ ponens paleas intra ppucium infirmatus fuit in virga. ppter quod a cirugico etiaz abscisum est ppuciu. et sic videnf circumcisi et tn no fuit aliud nisi quod dictum est. Gardianus vo ille miratus est de verbo cum no quereret ipse de materia illa et dissimulauit cognoscees fictioem satis coloratam. Sed quod amplius dolendum e nec sine amaritudine cordis exprimere queo. quia adulti eorum qui iam longo tpe citra noie xpiano gaudebát alij circumcisi sunt. Cum.n. pdicare anno dni. M. cccc.lix. in villa metine de campis et relatum fuisset mihi p virum religiosuz eiusde gentis quod eent ibi plures heretici occulti qui asserebant xpi euangelium ee falsum. vt dicef infra zelo fidei succensus pdicaui ibi plures sermones de excellentia nre fidei damnádo errores pdictos vt dns mihi dedit. Certificat⁹ sum deinde quasi sex mesibus elapsis p illum qui bene nouerat eorum secreta. nihil occultum quod no sciaf quod eo tpe quo ibi pdicabaf fuerunt in quadam domo dicte ville secretissime occulti fere. xxx. eorum noulter circumcisi p vulneribus circumcisionis sanandis. Alij vo couersi sunt ad iudaismum. sicut de eade villa. et credo quod vnus mgrorum qui dicebaf mgr fráciscus medicus venditis secrete quae possidebat in irlm pfectus factus est iude⁹. sic mihi rex retulit pnte quodam iudeo medico qui idem asseruit fore verum. De pluribus alijs dicif quod pparant se secrete vt similiter faciant illusi diabolico psilio deo pmittente qui pp eorum pctá dat eos in reprobum sensum. Isti tales xpiani recipientes circumcisione inimici dei. et magis heretici sunt illi de qbus paulus ad tytum in p capitulo enumerat. xv. coditiones pessimas. s. quod sunt inobedientes. vaniloqui. seductores, vniuersos domos

subuertentes. docētes que nō oportet
mendaces. crudeles. gulosi. nō sani in
fide. intendētes iudaicis fabulis. auer
tentes se a veritate. cōfitentes se nosse
deū. factis negantes. abhoiabiles. in-
credibiles. ad oē opus bonū reprobi.
cuius verba ad lrām sunt hec. Sunt
enī multi inobedientes. vaniloqui ꝛ se
ductores. maxime q̄ de circumcisione
sunt quos oportet redargui q̄ vniuersas
domos docentes q̄ nō oportet lucri grā
Dixit quidā ex illis ꝓprius eorum ꝓpheta
Cretensis sp̄ mēdaces. male bestie. vē
tris pigri testimoniū. hoc verum est. quā
ob cām increpa illos dure. vt sani sint
in fide nō intendētes iudaicis fabulis
ꝛ mandatis hoim auersantiū se a veri-
tate. oia. n. mūda mūdis. Coinquinatis
aūt ꝛ infidelibus nihil mundū. sed in-
quinate sunt eorum ꝛ mens ꝛ cōscia. Cōfi-
tent. n. se nosse deū. factis autē negant
cum sint abbominabiles ꝛ incredibi-
les. ꝛ ad oē opus bonū reprobi. Sup
quo glo. ordinaria sic dicit. Inobediē
tes in se. vaniloqui ad alios ꝛ seducto
res circūuentoībus ꝛ cuiuscūq; gene-
ris fraudibus maxime qui de circūci-
sione sunt. i. de iudeis qui sub noie xp̄i
iudeizare docebant. Renati. n. in xp̄o
nō puri erant xp̄iani. q2 ptim legē par
tim xp̄m venerari volebant. De qbus
subdit quos oportet redargui. Ideo qa
ipi sunt qui subuertunt vniuersas do-
mos. i. totā familiā docentes q̄ nō opz
ꝛ hoc faciūt grā turpis lucri. i. terrene
rei. ꝓ terrenis acquirendis. Dixit qua-
si tales vere sunt. sicut dixit quidā ex il
lis qui eos nouerat. Iste sunt epigme
ides cretensis. in cuius libris hoc in
uenit. nomē eius nō cōmemorauit apl's
ꝛ inter ꝓphetas dei nō inuenit. ꝓpha
ꝛ verū dixit. et si ꝓpheta esset illorum nō
dei ꝛ ꝓprius illorum. q2 eorum naturā bene
nouerit q̄d vtiq; ad hoc dictū est ne dei

ꝓpheta videretur sed illorum. Cretenses sp̄
sunt mēdaces expertus sum ꝛ lōgo tpe
hanc mendacij ꝓprietatē. nō dico ioco
sam ſ; ꝑniciosaz in viris religiosis eius-
dē gētis. quos sanctos primitus repu
tabā. nūc vero angelos sathane in lucis
angelos transformatos potius repu-
taui. Cū enim verā cōsciam nihil in eis
nisi simulatā eqtatē senserimus. que du-
plex ē iniqtas. male bestie. i. sanguinē
sitientis ꝛ ventris pigri. i. gulosi. ꝛ iō
pigri. Et ne minus credas ei q2 gētilis
erat. eius verba cōmendat apl's dicēs
Testimoniū hoc verū est. q2 vanis at-
q; supfluis gentiliū supstitionū ꝛ poe-
ticarū sentēcijs abrasis atq; decisis. q̄d
purū reptū fuerit ad ministeriū dom9
dei assumēdū est. Quā ob cām q̄i do-
ceret q̄d nō oportet. quā ob cām increpa
illos nō vt soles molliter ſ; dure vt sa-
ni sint in fide. i. vt recte credant. q. d. nō
recte credunt. Ego. n. vidi quandā pes
quisiā que casu venit ad man9 meas
Et que facta fuit cōtra hāc gentē in ci
uitate toleti. et inter multa q̄ ibi legi.
vnde notat q aliqui eorum nō sunt sani i
fide sicut ea que sequunt. Primo q fi
lios suos circūcidūt. Secūdo q sacra
mentū altaris nihil aliud est nisi qdaz
cerimonia. vt sacerdotes traherent gen
tes ad deuotionem. Tercio q mittunt
etiam oleum ꝛ habent lampades in si
nagogis iudeorum. Quarto q obser
uant sabbatum sicut iudei. ꝛ operan-
tur occulte die dominica. Quinto q
faciunt iuramenta sicut iudei in cōtra
ctibus suis dicentes q per nomen cre
atoris viui veri qui fec mare ꝛ arenas
ꝛ celum ꝛ stellas. ꝛ dederit tabulas le-
gis Moysi q ipse daret ꝛ solueret ꝛc.
Sexto q fides catholica erat quedaz
truffa. ꝛ q nihil aliud erat in hac vita ni
si nasci ꝛ mori. ꝛ q totū aliud vanitas erat
Septio q cū i ꝑiculis se videbāt nūq;

nominabant xpm nec beatā virginē ſʒ dicebant adiuuat te adonay. Octauo ꝙ virgo maria nō erat noianda. qꝛ fuerat quedā peccatrix que ſtat ſb cauda iuda. Nono ꝙ in die iouis ſctō occidebant agnū ꝛ comedebant. Decio ꝙ cū ſunt in eccia nō attendunt cū eleuatur corpus xpi nec ſignant ſe niſi cū dimidia cruce. Undecimo ꝙ fingunt puulos in piculo cū naſcunē. ꝛ dicūt ꝙ pp piculū baptizant eos ꝛ nō eſt ſic. ſicut de duab⁹ filiab⁹ alfandari curſoris domoꝝ inuenit ibidē ꝙ cū eēnt. xviij annoꝝ fuerūt baptizate. Duodecimo ꝙ faciunt circa defunctos oēs cerimonias iudeoꝝ. Tredecimo ꝙ ꝯtrahūt matrimonia in gradu ꝓhibito ſine diſpēſatōe eccie. Decimoquarto ꝙ mittunt puulos ad ſinagogas vt doceanē i eiſdē. Decimoquinto ꝙ deridēt de ſacro baptiſmi ꝛ de cerimonijs q̄ fiunt a ſacerdote. Decimoſexto ꝙ dant publice ad vſuras antiqs xpianis in lege chriſti dicendo ꝙ dicti xpiani ſunt ſui inimici ꝛ legis. ꝛ iō nō peccant dādo ad vſurā eis imo ꝙ cū hoc faciant lucrāē indulgentias. Decimoſeptimo ꝙ non curant de excōicatōibus nec de abſolutione accipienda nec credunt nec intelligunt ſi ſunt excōicati. ꝙ ſunt excōmunicati pp debita ad que tenenē cuʒ ꝓpter illa ſoluenda excōicanē. ꝛ ſi ſoluunt hoc faciunt vt nō capianē. vel vt non euitenē ſed non timore dei. nec vt euitent piculū aīarū ſuarū. ꝛ cū hac incredulitate nō curant de abſolutōe dicentes. ꝙ ſoluto debito amotū eſt peccatū. ꝛ ꝙ nō indigent abſolutōne. ꝛ ſic dimittunt ſe ſtare excōicatos toto tpe vite ſue. Deciooctauo ꝙ raro audiunt miſſam ꝛ diuina officia raro etiā confitentur. ꝛ ſi veniūt ad ꝯfeſſionē. hoc faciūt pp verecūdiā ꝛ vt nō expellanē ab eccleſijs ꝛ nūꝗ̄ cōfitenē aliqđ peccatū ſʒ opa virtutis ꝛ ſanctitatis. lʒ ſciantur publici peccatores. xix. ꝙ sacrm ꝯfeſſionis ordinauerūt. xij. ebꝛij q̄ fuerūt cā ꝙ occiderenē p mundū plures ꝗ̄ xx. mille pſone. Xx. ꝙ ſunt idolatre. qꝛ inuenit in eadē pesquiſia p illū teſtē qui vidit iuramēto pſtito ꝙ alfonſius gūdiſalui de faro pdicte ciuitatis ciues ꝛ pdicte gentis cū mentia alfonſi vxore ſua habebant in eadē domo vnū retabulū de petra tabulis coopertū cū ianuis ſuis in q̄ erant. iiij. imagines lignee firmiter cōiuncte lapidi illi. figura vnius illarū erat hoīs longi magne quātitatis habentis coronā aureā. ꝛ ꝯ corona infra erat imago illa nigra ſicut carbo. Tres vo alie imagines habebāt figurā domicellarū. erant tñ nigre ſicut carbones hñtes capillos ꝓtenſos ſʒ nigros. Et dixit teſtis ille iuratus qui vidit ꝙ pdicti tenebant dictū retabuluʒ in quodā loco occulto. ſ. in tecto camere quadrate in qua dormiebāt ꝛ clau debanē tabul tñ clauis. Cū vo erat pulſata campana p aue maria pcipiebant pdicto teſti cū eis cōmemorāti vt aſcēderet ad pdictū locum cum quadā ſcala qui amouebat clauos ꝛ tabulas illas. ꝛ extrahebat pdictū retabulū. ꝛ ligato fune vſqꝫ ad eoꝝ manus ſuſpēdebat. Qui recipientes illud faciebāt ꝙ pdictus teſtis adoraret imagīes illas ꝛ deoſcularetur ora ipoꝝ dicendo ꝙ erant ſancti. ꝛ ſtatim extinguebāt candelas ꝛ crucibula que incēſa tenebāt. ꝛ orabant magno ſpacio ante idola illa in arabico vſqꝫ ad gallicantū. In q̄ hora vocabant iterū pdictū teſtē ꝛ faciebant ꝙ verum eleuaret retabulū illud ad pdictum locū claudēdo ſicut prius diligēter. Dixit etiā ꝙ qualibet die hora meridiana illud faciebāt ꝛ ꝙ hūc laborē habuit ꝗ̄diu vixit cum eis. Dixit etiam de illis ꝙ comedebāt carnes p totā quadrageſimā ſextiſqꝫ ferijs ac in diebus ſabbatoꝝ. Xxj. ꝙ ſunt peio-

res heretici qm arriani et quicuq alij q contra legem xpi erraverunt. sicut patet in predicta pessima de errore didaci gomes bacalarij filij de mosen iobsi. eiusdem gentis sicut affirmavit iuramento interposito Aluarus fernadi medicus predicte civitatis conicinus presentatus in teste in forma iuris. dicit. n. q loquendo de lege xpi et lege iudeorum cum eo q dixit ei predictus bachalarius ambulate. quia nihil scitis. quia si sciretis scripturas quas nos habemus vos miraremini. Qui dixit sibi que scripture sunt ille. quia ego sepe per transivi testamentum vetus et novum. et cuius hoc etiam signavi plura loca predicte scripture. Rndit predictus didacus gomes bachalarius tota ipsa scriptura est pro populo. sed nostri israeli alias scripturas habent maioris certitudinis et maioris auctoritatis. Cumque predictus testis cogitaret q illa essent aliqua magna mysteria sanctissime trinitatis vel incarnationis vel verbi divini seu nativitatis xpi mortis vel resurrectionis vel sanctissimi sacramenti altaris dixit sibi q ostenderet eidem. Et ipse respondit q totum erat scriptum in hebraico. Et iterum dixit ei. Quid est illud quod est ibi scriptum ultra illud quod tenetur in biblia. Rndit ei q hec erant secreta rerum preteritarum. s. quis fuit abraam et adhuc xpus. et quis machometus. et quos spiritus habuerunt quilibet eorum. et q mirabatur de gentibus q credunt tot insipientias sic dicit. quia abraam querebat spiritum q rnderet suis petitionibus et non inveniebatur. Quadam vero die abraam existente nudo in quodam circulo convocando spiritum q ei rnderet. nihil vidit de quo possit sanguinem extrahere nisi de virga virili sua et circumcidit se. et cum cecidit sanguis statim rndit sibi spiritus saturni. et q totum aliud erat derisio quedam. Et dixit ei spiritus q in annis saturni sunt octogita puncta et q quicquid diceret sic erit. et q illa puncta revelavit spiritus abrae et abraam filijs suis et sic per illa prophetabant prophete. Dixit etiam ei q iesus xpus habuerat spiritum mercurij et q addiscebat cum uno magno rabino ipse iesus et iudas scarioth ac alij iudei et q iesus fuit filocaptus de quadam iuvencula iudea. quod cum cognovit ille rabinus. posuit excomunicationem super iesum xpm per. x. dies. et in octavo die dilatavit excomunicationem per. xx. et deinde dilatavit per. xxx. dies. Et cum hoc vidit Iesus xpus recessit et separavit se ab illo rabino. et q incepit predicare contra magistrum suum. et q sic ambulando appropinquit unus predictorum octoginta punctorum saturni et dixit q posuit se iesus xpus ad servandum punctum illum per parte suam. et rabinus ille per suam et iudas similiter. Et dixit q rabinus ille et iudas dormierunt. et q iesus xpus vigilavit optime. et cum venit ille punctus dixit q dixit iesus xpus. Domine deus miserere omnium q me audierint et in me credent. et in hoc excitatus est rabinus. Tace mala morte moriaris tu et tui credentes. Excitatus etiam iudas dixit. male finiam ego si de te non dedero malum finem. et dicit q sic totum ipletum fuit. Et q iudei maledicunt illum rabinum. quia excomunicavit iesum xpm dicentes q si non excomunicaverat eum totum mundum converterat ad iudaismum. et ideo utrunque maledicunt sed plus iesum xpm quia maledixit eos. Dixit etiam ulterius q machometus habuit spiritum martis. Et tot et tanta dicebat iste testis q habebat in scriptis q plus videbantur stulta figmenta composita mali close et ex invidia et peiora quam dixerant arriani et manichei. Dicebant etiam q per malam artem iesus xpus fecerat in morte sua terremotum. et q propter talia prophete fuerant occisi. quia utebantur malis artibus. et q sic etiam a filii fuerant mortui. sicut mali et falsi per iusticiam. et taliter mortui sunt qualiter opa fecerunt. Dicebat enim q sanctum sacramentum altaris ordinatum fuerat in forma hostie rotunde sicut sol. quia

erat sacrificiū sol'. ꝛ φ iupiter sol ꝛ mercurius ordinauerāt legē xpianoꝝ. Sic φ iupiter accepit habitū. mercuri⁹ sermonē. sol vo sacrificiū. Et cū pdicta ꝛ multa alia aboīabilia audiuit pdict⁹ testis ab illo didacogomecij. nō solū cōtra legē iudeoꝝ sed etiā xpianoꝝ dicit φ separauit se ab eo. vidit. n. φ sic expediebat ei qꝛ peioꝛa videbant pdicta φ idolatrare. Dicebat. n. si in isto qui est graduatus in scia ꝛ filius doctoris talia inueniunt qd erit in alijs. Dixit etiā pdictus testis φ tantū cognoscebat de pdicta gēte φ plus crederet vni saraceno q iuraret sibi i lege sua φ vni cōuerso q iuraret sibi super sancta dei euangelia ꝛ φ boni inter eos sunt pauci ꝛ p maioꝛi pte sunt augures. sortileges. creditores malarū rerū. somniatores intromissi in oibus alijs artibus.

Vicesimosecūdo φ sacerdos quidā eiusdē gentis cōsecrauit die quadā qnq hostias quaꝝ vnā sūpsit ꝛ alias tradidit fratribus suis ꝛ nescit qd factū est de illis. Hec ꝛ plura alia cōtinent in pdicta pesqsia q breuitat cā obmitto. Itē me existēte in ciuitate segobieñ. Anno. Mcccc.lix. cū iudei celebrarēt festū tabernaculoꝝ ꝛ vnus iude⁹ timeret puniri ab alio in synagoga ppt aliqd peccatū cōmissum. recōmendauit se cuidā xpiāo algazelo iudeoꝝ. vt veniens in synagogā pñs non pmitteret punitōem eiusdē. Qui veniēs vidit synagogā plenā hoibus orantibus ac illustratā luminariū multitudine. ꝛ cū ad ianuam synagoge pmaneret exiuit vnus capite coopto. q cū quesiuisset ab eo quis eēt agnouit eū eē vnū de conuersis pdicte ciuitatis. Qui mirat⁹ et volēs videre amplius inuenit plures alios ibidē cū iudeis habitu ꝛ orōne cōformes q oia pdictus algazelus oibus volentibus audire publice affirmabat. Itē in villa de formesta huius regni castelle quidā barbitonsor eiusdē gentis. cuius nomē fernandus sancij publice dixit ꝛ sepe idē affirmauit. scꝫ φ iesus xpc nō erat verus deus nec credebat in eū ꝛ φ de⁹ nūq̄ hūerat filiū. sed φ solū credebat in illo vno deo q fec celū ꝛ stellas. mare ꝛ arenas. Itē pu ersus hereticos fuit accusat⁹ coram dño petro palentino qui facta inquisitione inuētū est testiomijs septē testiū eadē dixisse vt ego vidi in pesquisia q ad manus meas deuenit p mandatū dicti epi q cepit pdictū malū xpianū ꝛ timore mortis potius φ amore veritat abiurauit heresim ibi publice vbi peccauit. Deinde fuit absolutus ab excōicatōe in forma iuris p me ex cōmissione mihi facta p pdictū diocesanū ꝛ demū positus in carcere a quo exire fm ius nō debebat. Rogaminibus tñ multoꝝ liberatus a carceribus relegatus est exilio a pdicto loco decē annis hec acciderūt anno dñi. M.cccc.lviij. in pdicta villa. Notarius public⁹ pesquisie fuit petr⁹ martini calderon. Testes vo rodericus garsie de alua. ꝛ alfonsus lupitonsor. ꝛ alfonsus de villa regali faber. ꝛ alfōsus sancij ꝛ aguilar ꝛ fernandus sancij frōr. ꝛ alfonsus fernandi. Romo ꝛ gundisalmus. pancho macellarius. Fert etiā φ est liber qdā apud eos quē cōposuit mgr martinus toletanus astrologus ꝯ fidē catholicā qui liber ne cognosceret φ ab ipo factus eēt verso noie suo ipm intitulauit. qꝛ ipe lingua nrā vocat martin. ꝛ ex v verso nie intitulauit illū libꝝ nitram. Ex qbus oibus manifeste patꝫ φ non sunt sani in fide plures eoꝝ vt dic paulus. Increpa g illos dure vt sani sint i fide. i. vt recte credant sicut dictum est Sequit textus cū glo. nō intendētes iudaicis fabulis lralis obseruantie. in qua nemo iustificat apud deū ꝛ mandatis hoim. qꝛ mandata legis post ma

nifestā veritatē tam hoim z nō dei mā data sunt. hoim dico auertētiū se a veritate spūalis intelligentie. Quicquid em̄ aduersus veritatē opponit hūana inuentio est. Ideo mādata hoim z fabulas appellat que narrant. qz nesciētes vim scripturarū interiora verbo℞ legis colorē sequunt nō saporē. putāt em̄ nunq̄ recedendū eē ab his q̄ moyses tradidit vtpura de escarū diia. Dia em̄ quasi se auertūt vere a veritate. qa oia hūanis vsibus cōcessa mūda sunt mūdis. s. illis q̄ fide bona sumūt z iusti sunt. qđ ipi negāt. iō qz in lege q̄dā moyses ꝓhibuit z ab imūdis mūdandis creuit. hoc aūt nō ſm naturas q̄s deus creauit intelligi voluit. sed ſm significatōes. oia ergo mūda sunt mundis ſm naturā in qua creata sunt. vñ I Geñ. Vidit deus cūcta que fecerat z erant valde bōa. Scđm significatōes tñ quedā imunda sunt iudeis. nec nobis oia apta sunt. vel ꝓpter salutē cor℞ vel ꝓpter ꝯsuetudinē hūane societatis. Cū ergo cuiq̄ sua reddunt z naturalē ordinē seruāt omia mūda sunt mundis. Cōtaminatis aūt p pctā z infidelibus. s. qui nō credūt in deum. vel deo nihil mundū est. qz nō sunt digni donis dei sed z mens .i. intellectus et ꝯscia eo℞ inquinate sunt q̄i nō ex cibo ē inquinatio eo℞ ſ; ex malo itellectu z cōscia peccato℞. Et vere mens z ꝯscia eorū coinquinata sunt. qz cōfitent q̄dem verbis se nosse deū factis aūt negant. ꝯ̄n. i. Job. ij. dr̄. Qui dicit se nosse deū z mandata eius nō custodit mendax ē i negatio nō tm̄ lingua fit sed z factis erte multos inuenimus antixp̄os q̄ ve ꝯfitent xp̄m z moribus dissentiūt b eo. Quisquis factis negat xp̄m an xp̄c est. Tales. n. sunt oēs mali catho ci q nō verbis sed factis negant. No te ergo eē ō fide seculi adiūgite fidei ate vitam rectam. vt xp̄m confitea-

mur verbis vera dicendo z factis bene viuendo. Nam si confitemini verbis z non factis fides talium mor℞ ꝯp̄le est fides demonio℞. Cuz sint q̄si se confitentes nosse deum cum tñ sint abominabiles. i. deo odibiles z incredibiles. i. nec abiles credere. z ad oīne opus bonum reprobi. i. a deo reprobati. vt nō habeat gratiā ad bene operandum. hec in glo. Patz ergo ex p̄dictis quales sunt illi xp̄iani qui vtuntur circūcisione carnali. z quō incidūt in crimen heresis. z propterea sunt dure reꝓhendendi z digne castigandi ab illis quo℞ officiū est errores cōtra fidē catholicā inquirere. Et sic ptz prima cōclusio huius primi erroris. s. q erroneum est imo hereticum est xp̄iano vti circumcisione carnali. Ad argumenta sup que fundari videbat predicta heresis. l; ex precedentib' satis pateat eo℞ solutio. dicit tñ q lex illa geñ. xvij. masculus cuius ꝑpuntij caro circumcisa zc̄. Durauit vsq̄ verus messias xp̄c eam in seipso impleuit z pmissa fuit vsq̄ post euangeliū publicatiōem. Ad secundū in quo dicitur q xp̄c fuit circūcisus ergo z nos debemus circūcidi. Rñdeo q istud argumentū peccat ex defectu imaginatiōis. Cogitant em̄ heretici q causa quare xp̄c fuit circumcisus in carne fuit vt z nos taliter circūcideremur. sed non est sic. Et licz multe assignentur a doctoribus rationes quare voluit circūcidi dominus iesus. in presenti tamen sufficiunt tres Prima est vt ipe se ostenderet filium Abrae cui preceptum circumcisionis omnis erat factum z pmissio nascituri seminis. z sic dei promissionem assignaret impletam. Secūda ratio vt circūcisionē sicut z alia legalia suscipiēs ab onere legis nos liberaret dando finem legi scripte. Tercia ratio vt frēm iudeorum se ostenderet ne haberent

iustā occasionē ipm repellēdi. sic ꝫ implevit ꝓceptū dñi. infās octo dieꝝ circumcidet Gen. xvij. Et sic manet lex illa vacua iure quo erat plena ante xpi circūcisionē ex quo facta ē plenitudo ꝓmissi. ⁊ plene fuit declaratū supra li bro. j. ꝯsideratōe. iij. arti. vj. Et q₂ inter ceteras hereses hec feruet ꝑ pñti intātū vt plurimi etiā adulti circūcidāt et venditis oibus exeunt regnū iudei ef ficiant vt dictū est. Jō cū hec pestis ra bida conet ex toto subuertere legē xpi Jō viriliter resistēdū est ꝑcipue a dyocesanis ⁊ inquisitoribus heretice prauitatis ac etiā a ꝑdicatorib⁹ euāgelicis Necnō a principib⁹ brachij secularis ⁊ ab oibus militibus ⁊ veris catholicis q₂ nō est minus qn hec massa sit multū corrupta in occultis. ⁊ iō multū piculosa. q₂ ꝫm Bern. sup cantica. plus nocet falsus catholicus ꝙ si vere appareret hereticus. ⁊ nulla efficatior pestis ad nocendū ꝙ familiaris inimic⁹ quales sunt isti inter nos. vñ dñs Ezechi. xiij. c. illos qui nō resistūt hereticꝫ acriter repꝛhendit dicens. Nō ascendistis ex aduerso. nec opposuistꝫ vos murū ꝑ domo israel. vt staretis in prelio. Ex aduerso. n. ascendere ⁊ ꝑ domo isrł se opponere murū est ꝑ defensione catholice veritatis cuicūqꝫ heretico domū israel que est ecclesia cupienti destruere totis viribus obuiare qđ vrbanus videt innuere. j. q. iij. ca. Saluator ꝑdicit i euāgelio circa finē seculi pseudo xpi ⁊ pseudo ꝓphas surgere ⁊ multos seducere ⁊ fideles suos in mundo multas bitaturas ꝑssuras. ꝫ tñ portas inferi ñ ꝑualituras. ꝑinde vt ait apl's j. Cor. x. optet eē hereses. vt qui ꝓbati sunt manifesti fiant. optet nos cū propheta ex aduerso fugere ⁊ murū opponere ꝑ domo isrł. ⁊ cū aplo vt dr Act. xiiij. Per multas tribulatōes intrare in regnū dei. qm nō sunt cōdigne passiones huius tpis ad futurā gloriā que reuelabit in nobis Roma. viij. Ex quibus dat intelligi q ꝯ quascūqꝫ hereses insurgētes optet catholicos ex aduerso cōsurgere ⁊ se murū opponere ꝑ defensione fidei catholice. intantū etiam si papa fuit hereticus ⁊ fidē molit⁹ fuerit destruere orthodoxā optet catholicos oēs aiose obuiare. ⁊ iō nō imerito ꝓhibent neophiti ordinari di. xlviij. c qm. pagrano. j. Et assignat in textu cū glosa duplex cā. Prima ne incidāt in supbiā putantes q fides xpiana multū indiget illis. Secūdo q₂ nōdū sunt experti statū eccie vel religiōis. nec sciūt modos ꝑsonaꝝ. Itē nō ieiunauerunt nō steterūt nō fleuerūt nec ꝓbati sunt vñ tales nec ad minores debent ꝓmoueri nec tonsurari. arg. xix. q. iij. monasterijs. Tercia cōclusio ē q necessariū est xpianis vtī circū cisione spūali. de qua loquit Bern. in sermone circūcisionis dicens. Frēs nos circūcidi necesse est nō lrā sed spū ⁊ veritate circūcidi nō in vno mēbro tm̄ ꝫ in toto corpore simul. licꝫ. n. magis in ea pte i qua mā data est iudeis circūcisio. regnet cōcupiscētia. vniuersam tñ occupat carneꝫ a planta pedis vsqꝫ ad verticē capitis nō est in nobis sanitas. nec est ps aliq que tabida nō sit hoc veneno. hec ille. Ex quib⁹ pꝫ q nos xpiani debemus nos circūcidere. nō in vno mēbro tm̄. sed in oibus. Sicut. n. ridiculū esset si qs in ptē barbā suā raderet sic q in pte circūcisionē spūalē facit ⁊ in pte se circūcisum reliquit. Debemus ꝫ nos circūcidere interius ⁊ exteri⁹. Interi⁹ ꝙtū ad cognitōes ⁊ desideria. ⁊ exterius ꝙtū ad singula mēbra ⁊ opa. hec ē circūcisio vicioꝝ quā necesse ē q faciam⁹. q₂ hec ē q facit xpianū iustū ⁊ sanctū.

Sꝫ notandū vlteri⁹ q pōt ꝑdicta cōclusio deduci ex quadruplici similitudie qua solet aliq res circūcidi. Primo ad

itandū corruptōez. Scḋo ad procurā
i fructificatōez. Tercio ad demōstrā
i distinctōez. Quarto ad attingēdū
grua situatiōez. Primo q̄ aliq̄ res dz
rcūcidi ad euitandū corruptōez. solet
n res aliq̄ circūcidi ne alia corrūpat
ipam. Videm⁹ eni q̄ qn̄ in pomo est
liq̄ ps putrida ⁊ corrupta nisi circūci
at. ps sana p aliā corrūpit. dens ēt pu
rid⁹ ab ore expellit ne p ei⁹ fetorē totū
s corrūpat ⁊ ita de mēbro putrido re
pectu corpis. Sic debem⁹ nos circūci
lere a pctis ne p vnū pctm̄ aia corrū
pat ⁊ sic amittat vitā grē ⁊ p ɔn̄s vitam
glie. Et iō scribit Deu. xxx. Circūcidet
dn̄s de⁹ cor tuū ⁊ cor seminis tui vt dili
gas dn̄m deū tuū ex toto corde tuo vt
possis viuē. Et nota q̄ dicit circūcidet
dn̄s de⁹ cor tuū. Ista eni mēbra in qb⁹
sūt iste turpes infirmitates corrodētes
solēt circūcidi ne p morbū mēbra aliq̄
corrūpant. Et certe pctm̄ i corde est in
firmitas corrodēs oīa bona grē. vn̄ sicē
vinū corruptū corrūpit doliū. ⁊ nimi⁹
calor cibū. ita cū pctm̄ sit corruptio et
sit q̄si quidā morb⁹ infernalis q̄ qn̄ in
cipit opꝫ mēbꝝ circūcidi. Est ei ignis
v̄ qs ad ɔsumptiōez deuorās aiaz corrū
pit ⁊ cōburit. ideo dī cor circūcidi ne
aia corrūpat. Ideo dī deu. x. Circūcidi
te pputia cordis vrī. Ad h̄ primo quod
dī in beresith quintana sup Gen̄. xvij.
vbi dī ⁊ dabo pactū meū int me ⁊ int
tē. Rabi aqba dixit. Quatuor pputia sūt
pm̄ pputiū in aure de q̄ scriptū est
Iere. vj. Cui loq̄r ⁊ quē ɔtestabor vt
diat ecce pputiate sūt aures eoꝝ et n̄
pn̄t attendē. Ecce vbū dn̄i factū ē
in obprobriū nō volūt ipm̄. Dictū
etiā pputiū oris sicut scriptū ē exo.
Et ego pputiat⁹ labijs sū. Dictum ē
putiū in corde Iere. ix. Et omīs do
⁹ isrl pputiati sunt corde. Et quar
est dicens Leui. xxvj. Et inducam
in terrā inimicoꝝ suoꝝ donec erubescat

supplicet vel humiliet cor eoꝝ pputia
tum ⁊ tūc placerēt pro pctīs suo. Et itez
Deutron̄. xxx. ⁊ circūcidet dn̄s de⁹ cor
tuū ⁊ cor seminis tui. Dicit deniqꝫ pre
putiū in corpe Gen̄. xvij. Et pputiat⁹
mascul⁹ q̄ non circūciderit carnem pre
putij sui abscidet aia illa de pplo suo
hec rabi aquiba. Circa qḋ notat in ppo
sitione q̄ sicut q̄tuor sunt genera prepu
tij sic eodē mō sunt q̄tuor genera circū
cisionis. quoꝝ tria. s. auris cordis ⁊ oris
q̄ spūalia sunt: p omnib⁹ sunt necessa
ria. Quartū vero gen⁹: q̄ corporale et
vmbra reliquoꝝ siue figura ex quo ve
nit messias noster pceptorū spūalium
magister. Non solū est inutile sed etiā
omnib⁹ ipm̄ facientibus damnosum ⁊
valde pniciosum sicut declaratum est
in pcedenti p̄ma cōclusione. Circūci
dat ergo pputium auris oris ⁊ cordis
nostri ne aia corrumpat q̄ sm̄ Grego.
peccatū qḋ p pniaz nō diluit mox suo
pondere ad aliud trahit. Ista circumci
sio debet fieri cum cultro pniali alit ho
mo moreret qḋ figurat Exo. iiij. vbi hr̄
q̄ angelus dn̄i occurrit ɔtra filiū moy
si ⁊ eum occidere voluit vt dicit glosa.
Tulit ergo sephora acutissimam petrā
⁊ circūcidit pputium filij sui. Iste filius
circūcisus quē vult dn̄s interficere est
malus xp̄ian⁹ sephora ē eccl̄ia. interfi
cit eni placens deo. Sz petra acutissi
ma circūcidit filiū suū q̄n iniungit pe
nitentiā vn̄ acuta est p amaram cordis
ɔtritōnem. acutior p cōfessionem acu
tissima p satisfactōnem. Et certe acutū
debet esse instrumentū quo nō solum
septem dierum: sed multoꝝ annorum
abscindi debet anime pputiū. vn̄ Ber
nardus abscindat ferro acuto ɔpun
ctōnis vlcus inueteratē ɔsuetudinis.
Nisi ergo acuta pnia circumcideris.
acuta sententia occideris. Et ideo scri
bitur Gen̄. xvij. mascul⁹ cui⁹ prepucij
caro circumcisa non fuerit delebit̄ anī

ma filia de ppl'o suo. Sicut etiā faciendū est in republica q̄ p vnū maliꝫ hominē. latronē. homicidā. adulterū crimine pessimo maculatū ⁊c. hmōi. corrūpit' vñ tales circūcidendi sūt p iusticiā ⁊ mortē sicut ouis morbida ne pereat grex. Scdo ondit pdicta cōclusio ex scda similitudine q̄ solꝫ aliq̄ res circūcidi. s. ad pcurandū fructificatōnem Videm' em̄ q̄ vinee ⁊ arbores circūciduntᷣ vt meli' fructificēt nisi em̄ superflua resecarentur nō fructificarēt. sic et nos tenemuꝫ nos circumcidē. i. a pctis purgare aliter quicq̄d laboram' nihil pdest nec ptem in bonis eccl'ie nec celestis glorie hēm' frater em̄ mortu' nō pōt hr̄e ptem in bonis a fr̄e viuo acq̄sitis. nec cib' corpi ministrat' pdest mēbro putrido vel absciso. Ita certe hoī existēti in pctō nō psūnt bona eccie q̄ntū ad meritū glorie: q: abscisus ē a corpe ecclesie p meritū licet nō p numerum. Et iō necesse est nos a pctō purgari: vt hēam' fructū de bonis eccl'ie ⁊ ptēꝫ in bonis celestis p̄rie. Et ideo p̄nt dicere pctōres de bonis illud Gen̄. xxxiiij. si circūcidam' masculos nr̄os ⁊c. p masculos q̄ dn̄antᷣ femis ⁊ generāt intelligitᷣ veritas q̄ est dn̄a in potentijs aie et generat bona opa q̄ debet circūcidi ab omni immūdicia qd̄ figuratᷣ gen̄. xvij. vbi habetᷣ q̄ abraam fuit circūcisus cū filijs suis ⁊ seruis suis. Abraā qui intpretatᷣ pater multaꝝ gentiū est voluntas a qua habentᷣ bona opa filij ei' alie potentie serui ei' ⁊ sensus corpis q̄ oia debēt circūcidi volūtas ab omni malo visu ⁊ mēbra ab oī malo actu os oculi auris: ⁊ sic de alijs. vn' em̄ hō potēs ⁊ diues nō daret filiā suam vni rustico hn̄ti vile ⁊ turpe artificiū ſ3 hmōi nobili daret. Ita de' valens nobilior ditior ⁊ potentior nō dabit eternā gloriā habenti vile ac turpe artificium peccati: ſ3 nobili habenti oīa necessaria. Nā homo tendens ad habendā filiam alicui' magni solet se decenti' gerere et a vilibus retrahere. Vñ dicūt angeli illud Gen̄. xxxiiij. nō possum' facere qd̄ petitis ⁊ dare sorores nr̄am. i. gloriam eternā homini incircūciso hoc est immūdo. ſ3 in hoc valebim' federari si eē volueritis nostri siles. i. vacare mundicie ⁊ circumcidatᷣ in vob̄ ois masculini sexus hoc est si purgetᷣ volūtas ab omni pctō. Et sic pꝫ q̄ necessariū est xp̄ianis vti circūcisione spūali si volūt fructum btitudinis acquirere. Tercio ondit pdicta pclusio ex tercia similitudine q̄ solet aliqua res circūcidi. scilicꝫ ad demonstrandū distinctōem. Solet em̄ aliqua res circūcidi vt a re alia melius cognoscatᷣ vel distinguatᷣ vt patet in ouibus q̄ vt distinguantᷣ ab alijs solent circūcidi in aurib' vel in locꝭ alijs pꝫ ēt in equis ⁊ pluribus alijs. Sic et nos debem' a pctō circūcidere vt a familia dyaboli distinguamur. vñ pctm̄ in aīa signuꝫ est dyaboli. ⁊ circūcisio a pctō signū est dei. Ideo dicitᷣ ad Phi lip en. iij. nos sum' circūcisio qui spiritu seruim' deo ⁊ gloriamur in xp̄o ihu ⁊ nō in carne fiduciā habentes. Et nota q̄ dicit nos sum' circūcisio. id est circūcisi. ⁊ vide q̄ isti armigeri q̄ seruiūt istis magnis dn̄is solent esse in noua tunica stricte cīcti stricte calciati cū alba cucufa cū serto pulchro. Ita illi q̄ seruiunt deo debent habere tunicam nouā pulchre pscie. stricte cincti cingulo castitatis. ⁊ sancte affectōnis: bn̄ calciati exemplis sanctoꝝ. cū alba cucufa intentōnis recte. q̄ facit eleuare capillos. i. cognitōnes ad deū habētes i capite sertū de pulchris florib'. i. deuotꝭ orōnib'. talis sic circūcisus est de familia dei. vñ sicut miles cognoscitᷣ p̄m arma sic ad signū pcti vel grē cognoscitur filij dyaboli vel dei. vñ Hiere. iiij. Circūcidimini dn̄o ⁊ auferte ppucia cor

diri viorum quasi dicat sitis circumcisi sicut decet famulos dei Gen. xvij. Circumcidetis carnem preputii vestri .i. a vobis omnem immundiciam auferetis ut sit signum federis inter me et vos .i. ut sit signum quod estis de familia mea necessarium est quod xpianis vti circumcisione spirituali ut distinguantur a filiis dyaboli. Quarto ostenditur predicta conclusio ex quarta similitudine quam solet aliquis res circumcidi .s. ad attingendum congruam situationem Videmus enim quod lapides antequam in edificio collocentur diligenter circumciduntur ut melius in edificio valeant ordinari. Sic si volumus in edificio paradisi situari oportet nos circumcidi ab omni peccato et poliri virtutibus et bonis operibus. unde sicut lapides melius sculpti et politi et decorati solent poni in locis nobilioribus: ita magis boni et magis purgati et ornati ponentur in loco superiori et nobiliori: nam secundum excellentiam meritorum recipient ibi distributiones premiorum et ideo dicit beatus Greg. vrbs beata iherusalem dicta pacis visio que construitur in celis vivis ex lapidibus et angelis coronata ut sponsata comite platee et muri eius ex auro purissimo. Porte nitent margaritis abditis patentibus et virtute meritorum illuc introducitur omnis qui ob xpi nomine hic in mundo premitur. Tunsionibus pressuris expoliti lapides suis coaptantur locis per manum artificis disponuntur permansuri sacris edificiis. Igitur dicitur Exo. xij. Siquis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam .i. agriculturam vel cultum religionis colo colis: et facere phase circumcidetur prius. patet quod necessarium est xpianis vti circumcisione spirituali peccatorum si volunt tanquam vivi lapides collocari in gloria beatorum.

De heresi eorum qui dicunt evangelium esse falsum.

Secunda heresis est eorum qui dicunt evangelium esse falsum quorum motivum est: quia quotienscunque in aliqua doctrina invenitur aliquid falsum tota illa doctrina iudicatur falsa. quia secundum apostolum ad Gal. v. modicum fermentum totam massam corrumpit. sed sic est de evangelio xpi ut dicunt ergo etc. Istud probant quia in evangelio Math. in ca. ij. invenitur allegatum: ut impleretur quod dictum est per prophetem ex egypto vocavi filium meum. dicunt isti quod in nullo invenitur prophetarum. Item dicunt de illo quod scribitur infra eodem ca. ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam nazareus vocabitur. quia hoc etiam in nullo prophetarum invenitur ut ipsi dicunt. Concludunt quod totum evangelium est falsum hunc errorem deprehendi cum predicarem in conventu merine de campis. quia in predicta villa multi de eodem genere erant eodem vulnere vulnerati: ut mihi per fide dignos et etiam de eodem genere fuit intimatum. Contra quos predicavi eos esse non solum pessimos hereticos: totum evangelium damnantes: sed etiam insipientes et ignorantes: scripturas prophetarum non legentes in quibus expresse continetur quod evangelista affirmant. Primum invenitur expresse in primo. xij. prophetarum numerorum .s. in osee ca. xj. in principio vbi dicitur. Puer israel et dilexi eum et ex egypto vocavi filium meum. Ista auctoritas habet duplicem sensum vnum litteralem. quia verificata est ad litteram de populo israel vocato a domino de egypto. perfectius tamen de domino ihesu xpo qui est filius dei naturalis. Alii autem sunt filii tamen per adoptionem sicut et illa auctoritas que habetur .j. Paral. xxij. Ego ero illi in patrem et ipse erit mihi in filium ad litteram intelligitur de salomone tamen minus proprie. De domino autem nostro ihesu xpo propriissime vt dicit apostolus ad Heb. j. dicens. Cui enim aliquando dixit angelorum filius meus es tu etc. Et iterum et ego ero illi in patrem et ipse erit mihi in filium et hoc modo intelligit evangelista hoc quod dicit Osee. xj. ut dictum est. Item possumus sicut dicit Hiero. in omel. aliter consolari hunc locum per contentiosos. quorum consuetudinem

paulus apl's se hic denegat ⁊ ecclesiaȝ
xp̄i ⁊ testimoniū pferim⁹ ex minis di
cente balaā in .c.xxiiij. De⁹ eduxit illū
de egypto cui⁹ fortitudo sil' est Rinoce
rontis.i.vnicornis qđ ē aīal fortissimū
ꝗ capit in sinu ꝟginis adolescētule p
uocat⁹ ad ei⁹ canticū dulcissimū. Sic ꝛ
fili⁹ dī fortissim⁹ cui⁹ fortitudine nemo
resistē poterat in sinu adolescētule ꝟgi
nis marie ad ei⁹ dulcissimū canticum
Ecce ancilla dn̄i puocat⁹ incarnat⁹ est
⁊ mās uetissim⁹ fact⁹. Et sicut in morte
vnicornis vt legit in ei⁹ venatōne due
domicelle ↄcurrūt.q̄ꝝ vna portat gla
diū ⁊ altera vrceū.q̄ꝝ cantu inebriatus
q̄ portat gladiū eū occidit pertrāsdo eū
in corde ⁊ q̄ vrceū portat recipit sang
uinē q̄ purpura tingit impatorꝝ. Sic i
morte xp̄i accidit Domicella portans
gladiū fuit synagoga q̄ xp̄m occidit. ꝗ
domicella portās vrceū fuit ecclīa ca
tholica q̄ sāguineȝ ei⁹ recipiēs q̄ purpu
ra impatorꝝ.i.corꝝ aīe rubicate sūt cū fi
dem xp̄i receperūt ⁊ nō solū illi: sed et
om̄s fideles eodeȝ sanguine lauant et
mūdissimi efficiūt. Apoc.j. dilexit nos
⁊ lau it nos a pctīs nr̄is in sanguie suo
licȝ ḡ pdicta auctas nō inueniat ab be
reticis pdictis in sipientib⁹ in .lxx. int
pretib⁹: q̄rant vbi dictū est ⁊ inueniēt.
Scd̄a auctas inuenit in p̄ maiorꝝ pro
pherarꝝ.i.mosaica.c.xj. vbi dī. Egredi
etur ꝟga de radice yesse ⁊ flos de radi
ce ei⁹ ascendet. vbi hebraica veritas sic
hꝫ et nazaren⁹ de radice eius cōsurget.
Nazaren⁹ interpretat flos vel floridus
Hiero. aūt transferens secut⁹ est interp
tatōnem vocabuli dicens ⁊ flos de ra
dice eius descē. ⁊c. Euangelista ꝟo scri
bens secutus est veritatem hebraicaȝ:
quia cum pdicta pphetia exponeretur
de messia ad literā virga de radice yes
se est beata ꝟgo que descendit de gentē
dauid ⁊ sic de radice yesse qui fuit pa
ter Dauid alio noie dictus ysay. ⁊ fuit

virga rectissima sine aliqua obliquita
te pcti: xp̄s ꝟo fuit ex ea cōsurgens ve
lut flos pulcherrim⁹ q̄ꝛ speciosus for
ma p̄ filijs hoim ps.xliiij. Ip̄e est ḡ na
zarenus quia tot⁹ floridus ⁊ pulcherri
mus. Ipse nazaren⁹ q̄ꝛ in nazareth cō
ceptus sicut pꝫ Luce.ij.⁊ q̄ꝛ in nazaret
nutrit⁹ sicut patet Math.ij. Itē predicte
pphie q̄ vacue erant ante aduentū xp̄i
in ei⁹ aduentu implete fuerūt sicut pa
tet Math.ij. q̄ꝛ monit⁹ Joseph per an
gelū vt fugeret in egyptum cum pue
ro ⁊ matre eius pp̄ter herodē ⁊ q̄ esset
ibi vsqꝫ dū vocaret iterū p angelum de
functo herode sic factū est vt pꝫ ibideȝ
Et sic de egypto dei fili⁹ fuit vocat⁹ et
veniens habitauit in ciuitate nazareth
vt pꝫ ibidem ⁊ sic est impleta scd̄a pro
phetia nō solū q̄ꝛ ibi ↄceptus ꝗ etiam
q̄ꝛ ibi habitauit et fuit nutritus licet in
bethleem nat⁹ ⁊ in irl'm occisus. Itē
dicūt euangeliū marci esse falsuȝ ex eo
q̄ in ei⁹ principio dī vnū falsum: scribi
tur eīn ibi Initiū euangelij ihu xp̄i fi
lij dī sic scriptuȝ est in ysaia pp̄ha. Ecce
ego mitto angelū meū añ faciē tuaȝ q̄
pparauit viā tuā an te. vox clamān
tis in deserto pparate viā dn̄i recte faci
te semitas eius. Modo dicūt istud pateȝ
q̄ primū est falsum.s. ego mitto ange
lum meū ante faciē tuaȝ cum nullibi
repiat in ysaia sed in malachia. Dicen
dum est ad hūc errorē sm̄ q̄ notat Ni
colaus de lyra q̄ marc⁹ añ ei⁹ ↄuersio
nē ad fidē fuit instructus in lege ⁊ pro
phetis ⁊ iō incepit suū euāgeliū: i vno
ↄtextu pphetias ↄiungēs quarꝝ prima
scribit malachie.iij. ⁊ scd̄a ysa.xl. De
rum tamē marc⁹ hic solū exprimit ysai
am pp̄ham dicens: sicut dictum est in
ysaia pp̄ha quia licȝ ambo pp̄hete vno
spiritu pphetauerūt: ysaias tamen pn
cipalior ē altero ⁊ iō sol⁹ noiatur: et q̄a
auctas vltima ē ipsi⁹ ysaie. res aūt de
noiat a fine. Iō nō falsū dixit marc⁹ ꝗ

verū noiando ysaiā et subticendo malachiā. Item beriū. et ponit in glosa laterali. Nota q̄ h̄ testimoniū ecce ego mitto āgelū meū ē malachie. vtrūq̄ tamen dicit. eē ysaie. q̄r ꝛ si nō verba sensus tñ inuenit in ysaia ꝛ manifestiꝰ inuenit in h̄ versu vox clamantꝭ in deserto. Angelꝰ em̄ q̄ mittit añ faciē est vox clamantis in deserto: ꝑparauit aūt viā dicens pate viā dñi facite rectas semitas. potuit em̄ ꝑ malachia ysaia nomē diuinitꝰ occurrere nec voluit Marcus emēdare: q̄r oēs ꝓphe vno spū locuti sunt q̄si vno ore. Utraq̄ solutio satisfaciat cuicūq̄ intelligēti: ꝛ satis cōcorditer ad ꝓpositū veritatꝭ et ad ꝯfusionē malicie opponētis crimē falsitatꝭ euāgelio xpi q̄ nō solū verū dixit ꝑ euāgelistas suos: ſ etiā est ipa veritas vt p̄z Joh. xiiij. Supradicti inciderūt i hāc puersā heresim edocti a q̄dā religioso hispano eiusdē gentis in flandria q̄ eis legit aliq̄ capl'a biblie vt fert in occulto dānando legē euāgelicā cū ēēnt ibi mercatores: ꝛ taliter imp̄ssit errorē p̄dictū ꝛ alios in eis ꝯueniētes i hispania multos alios puertert in occultis Et isti sunt illi de q̄bꝰ supradixi in p̄ria heresi q̄ fuerūt abscōditi q̄si ꝑmensem ꝓ sanādo vulnere circūcisionis ꝛ q̄ expectāt in breui facē transitū in berberiam cū illo nonso nequā q̄ eos expectāt secrete in ciuitate hispalen̄. vt facto trāsitu ibi libere efficiant iudei. Qui hoc uonit testimoniū ꝑhibuit ꝛ scimꝰ quia verū est testimoniū eius.

De heresi eorum qui negāt confessionem valere ad remissionem peccatorum.

Tercia heresis ē eoꝝ q̄ negāt cōfessionē valere ad remissionem pctōꝝ. Sunt em̄ nōnulli xpiane religionis inimici qui asserūt q̄ cōfessio nō valet ad remissionem pctōꝝ ꝓbare nitunt auctibꝰ ꝛ rōnibꝰ. Primo sic deꝰ gratis remittit pctm̄ nō merito hoīs q̄ nec ꝑ cōfessionē. si em̄ ꝑ ꝯfessionem remittit pctm̄: merito remittit cōfitentis. Scdo sic apl's ait ad Tytū. iij. nō ex opibꝰ iusticie q̄ fecimꝰ nos: ſ ſm suā miscōiam saluos nos fecit q̄ nō ꝑ ꝯfessionē. Tercio sic ſm aplm̄ ad Ro. x. nō est volentis neq̄ currētis ſ miserentis est dei. Prima em̄ gr̄a quā deus in nobis opat est pctōꝝ remissio: q̄ nō mediante cōfessione ſ dei miseratione remittit culpa. nō q̄ cōfessio est necessaria ad salutē. Scdo hoc ꝓbare nitūtur auctibꝰ sanctoꝝ. ꝑ aucte Ambro. super Lucam dicētis. Ideo fleuit petrꝰ quia culpa suppressit ei nō inuenio q̄d dixerit: inuenio q̄ fleuit: lachrymas eiꝰ: lego: satisfactōēꝫ nō inuenio. Contra hāc heresim multe clamāt auctes sanctoꝝ. Ait em̄ aug. ꝯfitere q̄cunq̄ fecisti q̄ in verbo q̄ in ope q̄ in nocte q̄ in die ꝯfitere in tp̄e oportuno ꝛ in die salutis recipies celestem thesaurū. Scdo ait Greg. nō deus vlcisci maliciā qui confiteri delicta ꝑsuadet: optat dissolui cōfitentes ne ꝯtumaces punire cogat q̄ti dic. xpi euāgeliū clemēter vocat ꝯfessionē tyranni ex puro corde desiderat et cūcta q̄ delinquimꝰ relaxat. Ad primā rōnem q̄ dicūt heretici q̄ deꝰ gratꝭ remittit peccatū non merito hominis Dicendum q̄ sola dei gratia peccatū remittit nec confessio est causa efficiēs remissionis peccati ſ sola gratuita voluntas dei. Est tamen confessio causa sine qua non quia nisi homo peniteat a deo peccatum non remittet. Sicut sol domum illuminat quia fenestra apert nō tamen apertio fenestre est causa illuminatōnis sed causa occasionalis. causa ṽo efficiens illuminatōnis ē ipse sol. Ad scd̄am rōnem in qua dicit q̄ nō ex opibꝰ iusticie q̄ fecimꝰ nos sic itelligēdū ē q̄ opa ñ excludūt gr̄am

nec gr̃a opa. q2 ex gratia opa ⁊ ip̃a gr̃a est cã efficiẽs nr̃e salutis. Silr gr̃a non excludit pniam nec pnia gr̃am. quia ⁊ pnia quedã gr̃a ẽ. Eodẽ mõ rñdendũ est ad terciã rõnem non est volentis nec currentis. q2 qũuis cursus. i. opatio vel bona volũtas sit salutis occasio. tamẽ efficiẽs cã salutis existit penes gratiã dei miserentis. de9 eñi primã gr̃a opatur in nobis. i. pcti remissionẽ nõ meritis nr̃is exigentib9 sed miscõia sua tm̃. Ad auctem ambro. qui dicit se lachrymas petri legisse nõ satisfactõem vel cõfessionem p hoc nõ excludit quin multa facta sunt que scripta ñ sũt. vel dicit q nondum facta erat institutio confessionis.

De heresi eorum qui negãt confessionem fieri homini.

Quarta heresis est eorũ q̃ concedunt cõfessionẽ fiendã: s negant eã fiendã hoi. Dicũt eñi isti heretici. Quid oportet q ista publicatio pctõr fiat mõ in noua lege hoi p cõfessionẽ ex q̃ in lege veteri nõ fiebat nisi dõ p solã cõtritiõem q̃d ẽ optet mõ addere cõfessionẽ. Scdõ sic Crisos. sup ep̃las ad hebreos dicit. Nõ dico tibi q te pdas in publicũ nec apud alios te accuses s obedire te volo pphe dicenti. ps. xxxvi. Reuela viã tuã añ deũ. ẽ cõfitere pctã tua añ verũ iudicem cũ orõne delicta tua pnũcia nõ lingua: s cõsciẽtie tue memoria ⁊ tũc demũ spera misericordiã te posse consequi. Item tercio dicit idem Cris. pctã tua dicito vt deleas illa: s si cõfundaris alicui dicere: dicito ea q̃tidie in aia tua. nõ dico tibi vt cõfitearis illa cõseruo tuo vt tibi exprobet dicito deo qui curat ea nec ei si nõ dixeris ea nõ ignorat cum ea faciebas pñto erat cũ admitteres ea cognouerat. Ex oĩb9 istis ẽ illi eliciũt cõfessionem fiendã soli deo. Hec rabida heresis multũ viget istis tempibus in aliq̃bus occulte cõfabulantib9 ⁊ in conuenticulis suis. Pro destructiõne huius erroris intendo contra ipsum pcedere quintupliciter. Primo auctẽ veteris testamenti p quã ostendã q cõfessio q̃ fit homini in noua lege iam fuit declarata in veteri lege q2 scribit Prouerb. xxviij. Qui abscondit scelera sua nõ diriget. qui aũt cõfessus fuerit ⁊ reliquerit ea miscõiam cõsequet. Tunc arguo sic ex ipsa auctẽ pctã abscondi nõ dñt. imo cõfiteri ẽ deo vel homini: nõ deo q2 ps. dicit. delicta mea a te nõ sunt abscondita. ⁊ ap̃ls ad Heb. iiij. oĩa nuda ⁊ apta sunt oculis ei9 ẽ pctm abscondi homini nõ dz imo dz confiteri homini hoc ondit nobis xp̃c in figura qñ dixit leprosis Luce. xvij. Ite ondite vos sacerdotib9 ⁊ sequit q dum irent mũdati sunt. Scdõ arguit cõtra eandẽ heresim ex pte pfectõnis legis noue. vñ circa hoc est sciendũ q de9 in oĩni statu tam nature q̃ legis mosaice q̃ legis etiam gr̃e voluit q sibi hõ p pctis cõfiteret s diuersimode. Nã in statu nature sufficiebat sibi vt hõ de pctis solã contritionẽ hret vt in corde peniteret: sed postea pcedens in statu legis q̃ fuit pfectior statu nature voluit vt nõ solũ hõ de pctis cõtritionẽ hret: s q etiam p pctõ aliq̃d holocaustũ offerret sicut vitulũ de armẽto ac edum de grege. s postea vltra pcedens in statu gr̃e tanq̃ pfectiori ceteris voluit vt nõ solum corde ⁊ sacrificio. s etiã ore pprio cõfessio fieret de pctis ⁊ valde congrue dñs ordinauit. q2 sicut nos sum9 in statu pfectioris vite. ita pfecti9 a pctis nostris expurgari debem9. Status eñi noster scz gratie statui nature siue legis comparat sicut fructus compat flori. nam sicut fructus plus habet de pfectione q̃ flos. sic status gr̃e pl9 hz de pfectiõe q̃ status nature ⁊ legis mosaice. quare nullus debet mirari si nos qui sumus

ingrā du pfectiori q̄z fuerunt gentiles: vel iudei si a nobis plus exigit vt perfectiores inuenire valeamus. Sicut ei fructus venit post florem ordine nature sic confessio oris venit post cordis contritionem. et sicut fructus latet i arbore anteq̄z floreat: sic in statu nature ista confessio nullatenus apparebat. quia soli deo per contritionem fiebat. sed sicut postea per florem ostenditur aliquantulum fructus sic in statu leg. aliquantulum oportuit hominis perfectionem p munera apparere. q2 tunc peccatum non solum deo sed etiaz populo erat notum licet non expressum: sed cognoscebat ex quo offerebat q in aliquo deum offenderat. sed per quid ignorabat. sed cum fructus per florem aduenit tota virtus arboris in eius pductione se ostendit. sic eodem modo in statu gratie qui nūc est tota pfectio hominis in hoc debet consistere q nō solum cum deo conueniat sicut primi nec ipsi per munera se ostendant sicut secundi veniendo. s. ad confessionē: sed etiam oportet q peccatuz exprimat sicut arbor in tota pfectione sua profert fructum. et ideo voluit vt ore pprio confiteamur de peccatis. Et quia ipse non est psens visibiliter dimisit nobis ministros ecclesie vt eis cōfitēmur: vt sic ordo nature dei puidentia responderet. unde leo papa. Multiplex misericordia dei que ita lapsib⁹ humanis subuenit vt non tm̄modo p baptismū sed etiam p penitentiam spes vite repare. ur. Ipe em̄ hanc ppositis ecclie tradidit potestatem vt vere penitentib⁹ pnie satisfactionē daret et eosdem salubri satisfactione purgatos ad cōmunionē sacramentoꝝ per gratiā reconciliatōnis admitteret. Tercio arguit cōtra eandem heresim sic: q2 sicut dī fili⁹ erat p̄ homi incognit⁹ sicut verbū cogitatū ē ignotum: ita valebat q homo recognosceret ipsum esse deū vt in corde suo solū qn̄ peccauerat se recognosceret offendisse. Et ideo nō requirebat ab eo vltra vires: sed q sibi pportionabiliter sicut ipse erat incognit⁹: ita sibi hō incognite rn̄deret. Sz q2 mō ē nō solū vt vbuz cogitatū sed etiā platū in qntum ex virgine carnem sumpsit et in mundo ver⁹ deus et homo apparuit requirit vt homo sibi nō solū agnoscat clamdestine se deū offendisse: sed etiam se deo oretenus manifestet q̄ p pctis suis se manifestauit carnē de vgine assumēdo. et sō vult vt nō solū hō sibi corde cōfiteat sz etiā ore ten⁹ suo sacerdoti. Vn̄ aug. de verbis dn̄i. Qui vult videri deus cum sit homo, nō imitat illum qui cum deus esset pro illo factus est homo. tibi qdem non deo esto aliquid min⁹ q̄z es. sed cognosce quod es. cognosce te infirmum. cognosce te hominem. cognosce te peccatorē. appareat in confessione tua macula cordis tui et pertinebis ad gregem xpi. q2 confessio peccatorū inuitat medicū ad sanandū. Quarto arguit cōtra eandē heresim ratione assumpta p silitudinē in moralib⁹. Sicut em̄ videm⁹ q qn̄ aliqs bon⁹ hō offendit ab aliq̄ non solū ipse dn̄s offendit sed etiā vxor eius. nec etiā ipse placat ab offensa nisi ab eius vxore si tamē sit fidelis ei indulgentia etiā postulet. Sic deus nunq̄z parcit alicui qui eum offenderit nisi vxori sue. s. eccl'ie reconciliet se. xpc em̄ duas vxores hr̄e dicit. vnā. s. pulcherrimā et dilectā ac sibi gratam. s. ecc'iam que velut bona dn̄a iniuriam sibi reputat quicq̄d xpo iniuriose est illatum. Et ideo xpc nunq̄z placatur nisi vxori tam nobili et tam dilecte peccator reconcilietur cui⁹ locuz tenet sacerdos quicūq3 sit dummō potestatem hēat absoluēdi. Vn̄ aug. in lib. de pnia. Qui vult cōfiteri pctā vt inueniat gr̄am q̄rat sacerdotem q̄ sciat ligare.

⁊ soluere iudicet hō seipsum volunta-re dum pōt ⁊ mores ꝯuertat in melius ⁊ veniat ad antistites ꝑ q̄s clauis illa i eccīa ministrat̄ a ꝓpositis sacroꝝ acci-piat satisfactōis sue modū. Quinto ⁊ vltimo arguit̄ ꝯtra eandē heresim sic Quia sicut deꝰ offendit̄ qñ hō ꝑpetrat malū ⁊ q̄si quandā verecūdiā patit̄ si seruus quē redimerat ita care aposta-taret ab eiꝰ pio dn̄o ꝑ pctm̄ ita vult ip̄e deus ꝙ qñ recōciliat̄ illi ipse seruꝰ vere cundiā ⁊ maximā ꝯfusionē patiat̄: nō aūt pōt maiorē pati q̄ꝫ qñ seruo ꝑp de-um humiliat̄ ⁊ sibi oretenꝰ ꝯfitet̄. Non enīꝫ esset magna hūiliatio si dn̄o tm̄ se humiliaret. quare deꝰ voluit ꝙ hō cōfi teret̄ homini. s. suo sacerdoti. Vn̄ Be-da. Cōueniens est vt nos q̄ peccando deo ꝯtumaces fuimꝰ penitēdo suppli-ces sacerdotibꝰ ⁊ ministris eiꝰ simus. ⁊ hō q̄ ad gr̄am ꝯseruandam mediatore eguit. iam eam nisi ꝑ mediatorē habe-re nō possit. Ex ꝓdictis igit̄ manifestū est ꝙ nō sufficit solū deo ꝯfiteri sine sa-cerdote. nec ē vere humilis ⁊ penitens si nō desiderat ⁊ requirit sacerdotis iu diciū. Si tñ nō pōt hr̄e copiā sacerdo-tis sufficit ꝯfiteri socio vel ꝓximo stu-diose tñ inquirendꝰ est sacerdos. qꝛ sa-cerdotibus ꝯcessit ptātem ligandi ⁊ sol uendi. ⁊ ideo q̄bus ip̄i dimittūt ⁊ deus dimittit. Si ḡ desit sacerdos socio vel ꝓximo facienda ē cōfessio. Vn̄ augꝰ. Tanta vis cōfessionis est vt si deest sa-cerdos confiteat̄ ꝓximo. Sepe em̄ cō-tingit ꝙ penitēs nō pōt verecūdari añ sacerdotē quē desiderauit nec t̄ps nec locus offert ⁊ si ille cui cōfitebit̄ ptātē soluēdi nō hꝫ fit tñ dignus venia ex sa-cerdotis desiderio q̄ crimē socio confi-tetur. Mundati em̄ sunt leprosi dum irent se ostēdere sacerdotibus anteq̄ꝫ ad eos veniebāt. Vn̄ patet deū ad cor re-spicere dum ex necessitate ꝓhibent̄ ad sacerdotes ꝑuenire. Nunc restat re-spondere ad argumenta hereticorū in principio huius tercij erroris posita.

Ad primū cū dicit̄. q̄d oportet ꝙ fiat ista publicatio peccatoꝝ ex quo i lege veteri nō fiebat nisi deo. R̄ndet̄ ꝙ tūc offendebat̄ solū deus. mō homo ⁊ deꝰ qnia deus factus est hō ideo optet ꝙ re-ueles ⁊ publices pctm̄ tuū deo ꝑ cōtri-tionem ⁊ hoi cōfessionē ⁊ dices cū ps. xxxj. Delictū meū cognitū tibi feci ⁊ i-iusticiā meā nō abscondi. s. homini cui abscondere poteram. qꝛ deo notū erat

Ad scdm̄ argumentū Crisostimi. nō dico vt te ꝓdas ⁊c. dico ꝙ nō est ita in-telligendū ꝙ liceat alicui si tempꝰ ha-beat sacerdoti nō ꝯfiteri. Sed quia suf ficit vbi crimē occultū est soli deo ꝑ sa-cerdotem dicere ⁊ ideo nō oportet pu-blicare coram multis q̄d occultum est q̄d notauit dicens: nō tibi dico vt te ꝓ-das in publicuꝫ. Vn̄ leo papa. Suffi-cit confessio que primum deo offertur deinde sacerdoti qui pro delictis peni-tentium precator accedit. tunc em̄ plu res poterūt ad penitentiam prouocari si populi auribus non publicet̄ cōsciē tia ꝯfitētis. sicut em̄ publica noxia pu-blico egent remedio: ita occulta secre-ta confessione ⁊ occulta satisfactōe pur gant̄. Nec necesse ē vt q̄d sacerdoti se-mel ꝯfessi fuimꝰ iterum ꝯfiteamur nisi q̄d absit in ideꝫ ꝯtingat nos redire. sed lingua cordis nō carnis apud verū iu-dicem id semꝑ ꝯfiteri debemꝰ. vn̄ Cri-sost. Nūc aūt si recordaris pctōꝝ tuoꝝ ⁊ freq̄nter ea in ꝯspectu dei ꝓnūcies ⁊ ꝓ eis depceris citiꝰ ea delebis. Si vo obliuiscaris tūc eoꝝ recordaberis no-lens qñ publicabunt̄ ⁊ in ꝯspectu ꝓfe-rentur omniū amicoꝝ ⁊ inimicoꝝ san-ctorumq̄ angelorum. Et per ea que di-cta sunt patet solutio etiam ad tercium argumentum et sic sum expeditus de quarto errore siue heresi.

De heresi eorum qui asserūt confessionem fiendam soli curato sicut proprio sacerdoti.

Quinta heresis est eorum qui concedūt q confessio est fienda homini. sed dicunt q solū est fienda proprio sacerdoti. Sic erravit magister Johes de poliaco q posuit sequentes articulos: vtz in extravaganti. Joh.xxij. vas electionis videlicet q cōfessi fratrib⁹ licentiā generalē cōfessiones audiendi habentib⁹ eadem pctā qui cōfessi fuerant iterum proprio sacerdoti cōfiteri tenerentur ac stante statuto omis vtriusqz sexus in concilio generali nec de⁹ nec romanus pontifex facē posset q parochiani non tenerent omia pctā sua semel in anno proprio sacerdoti.s.parochiali curato cōfiteri. Item q nō posset papa generalē are ptātem audiendi confessiones .imo ec deus qn confessus generalē hns licēam teneret iterū eodē suo proprio sacerdoti veluti parochiali curato confiteri ... articuli a Joh.xxij.in pdicta extravaganti tam falsi q̄ z erronei et a sana ... ctrina deviī auctre aplica sunt damnati z reprobati. Ipseqz iohes de poli ... veris rōnib⁹ q opinioni quā dudū buerat cōtrarijs z quib⁹ rndere non tuit demonstratis eosdez articulos esse veros affirmavit in consistorio pu ... co.necnō in psitia pdicti Johis pa ... z cardinaliū revocavit.Et qz succe ... te tpe nonnulle psone ecclesiastice ... nō z alie vtriusqz sexus psone pdi ... revocatos articulos fuerunt am ... antes inficientes fideliuz animos ... atribus pdictis nō confiterent.Et ... b eorum devotōne eos retraherēt: ... lū pdictos articulos :sed et alios ... sacris canonib⁹ cōtrarios affirma ... blice nō erubuerūt.Vn licet cō ... fratrib⁹ electis z a dyocesanis ad ... s facta dubitabilis et incerta sit. vn tenent oino incertū dimittere:et sic solū cōfiteri suis sacerdotib⁹ curā aiaꝝ hntib⁹ sub pena pcti mortalis. Itez q quis ipsi frēs admissi auctem habeāt cōfessiones audiēdi z absolvēdi tamē ppl's subiect⁹ accedēdi ad eos sine licētia proprij sacerdotis nō hz ptātem. Itez q fratres petentes privilegia pro confessionib⁹ audiendis z sepulturis habendis sunt in pctō mortali. Itez q romani pōtifices ocedentes pdicta privilegia vl illa confirmātes st in silī pctō mortali z excōicati. Itē q tales frēs confitentes nō sūt pastores sed fures latrones et lupi. Item q sacerdos curat⁹ dās licētiā mendicātibus cōfessiones audiēdi magis dispēsat sup pdicto statuto vtriusqz sexus q̄ papa fratrib⁹ licentiā tribuens iuxta formā decretalis andicte. Qua supradicta lamētabili q̄rela p fratres mendicātes ad aures Eugenij pape quarti pvenerūt.Qui facta diligenti examiatōe p diversos in iure canonico doctores ac sacre pagine pfessores tanqz falsos z erroneos z sacr canonibus otrarios auctre aplica dānavit z reprobavit vtz in bulla sua q incipit: Gregis nobis crediti.quā confirmavit Nicola⁹ quint⁹: vtz in bulla sua q incipit provisionis nre.Quā cōfirmatoriā bullā dirigit vniversis z singulis. ptiarchis. archieṗis. eṗis.electis et abbatib⁹ vbilibet cōstitutis.vt quotienscūqz fuerit requisiti sup pdictis a quoqz pdictorum ordinū pdicatoꝝ et minoꝝ et aliorum mēdicātiū privilegiatoꝝ mgro generali ac provinciali.mistro.vicario. vel aliā gerente officiū ad cōfutandos ac reprimendos ac penitus tollendos h⁹mōi errores put in decretali sup cathedraz ac in pdicta extravaganti vas electionis ptinet diligēti studio atqz cura providēant ac intēdāt z q pstatas constitutōes faciant inviolabiliter ab omnibus observari.Et q si forsan invenerint aliqs

predictos damnatos articulos aut ali quid ipsoꝝ ptinacit asserētes vel tenē tes seu pdicantes ꝯ illos cōiter vt diui sim tanq̄ ꝯ hereticos ⁊ de catholica fi de suspectos pcedāt. necnō ipos ⁊ eo rū quēlibet iuxta tantoꝝ excessuū q̄li tatē p censurā eccīasticā ⁊ alia iur͂ op tuna remedia artcte pdicta ꝯpescē stu deant. Cum pñtem libꝝ scriberē in vil la vallis oletana. Anno dñi. M.cccc. lviij. Clericꝰ quidā noīe alfonsus de belar in eccīa dñi Jacobi pdicte ville d pdictis reprobatis ꝓpositōnibꝰ tres pu blice pdicauit. Quaꝝ prima fuit ꝙ q̄li bet tenebat confiteri cure prochiali ad minꝰ semel in āno. Scda est ꝙ fideles obligabant petere licētiā a sua cura pa rochiali vt possint ꝯfiteri religiosis mē dicantibꝰ ⁊ ꝙ nō debebat dare licentiā nisi his q̄bus sibi bñ visum foret. Ter cia fuit ꝙ oīs illi q̄ confessi fuerāt reli giosis pdictis obligabant iterū cōfite ri de eisdem pctis suo ꝓprio sacerdoti sꝫ prochiali cure. Cum ḡ cognoui ꝙ pdictꝰ clericus dixerat pdictas ꝓposiri ones pfide dignas psonas req̄siui do minū petrū epm palentinū q̄ tūc in ea dēꝫ villa pñs erat vt de pdictis recipe rēt verā informatiōeꝫ q̄ cognita verita te vocato pdicto clerico mandauit sibi vt pdictas ꝓpositōes in eadē eccīa in q̄ illas pdicauerat sequenti dñica publi ce reuocaret qđ ⁊ factū fuit pñtibꝰ plu ribus religiosis pdicatoꝝ ⁊ nostri ordi nis ⁊ magna populi multitudine.

De heresi eorum qui dicūt ꝙ nō tenetur quis confiteri sacerdoti si laicus sit presto.

Sexta heresis ē eorū q̄ dicūt ꝙ nō tenet quis confiteri sacerdoti si laycus sit pñto cui possit cōfite ri. Improbat ista insipientissima here sis ostendendo ꝙ requirendum sit ex amen sacerdotis cui concessit deꝰ pote statem ligandi ⁊ soluendi quod osten dit Aug. in libro de pnia dicens. Qui vult confiteri peccata vt inueniat gra tiam querat sacerdotē qui sciat solue re. Item ait aug. Judicet seipsum ho mo voluntatē dum pōt ⁊ mores cōuer tat in melius veniet ad antistites p q̄s illi claues in ecclesia ministrant a pre positis sacramentorū accipiat satisfa ctiōis sue modū. Item leo. multiplex miscdia dei que lapsibꝰ humanis sub uenit vt nō modo p baptismū sꝫ etiam p pniaꝫ spes vite repiatur. Sic diuine volūtatis psidijs ordinatis vt indulgē tiam dei nisi supplicatōnibꝰ sacerdotū nequeāt obtinere. xpē eni hanc ꝓposi tis ecclesie tradidit ptātem vt confiten tibus pnie satisfactōnem darent eosdē ꝙ salubri satisfactōne purgatos ad cō munionem sacramentoꝝ p ianuaꝫ re conciliatōnis admitterent. Item leo: sufficit confessio que primū deo offert: deinde sacerdoti q̄ ꝓ pctis delinquen tium precator accedit ⁊ etiā plures ad pniam poterūt ꝓuocari si ppli aurībꝰ nō publicet ꝯscia ꝯfitentis. In necessi tate tñ pōt hō cōfiteri pctā sua primo vel socio si desit sacerdos. Ex pdictis manifestū est ꝙ nō sufficit cōfiteri deo sine sacerdote cum possit haberi nec ē vere humilis ⁊ penitens si non deside rat ⁊ requirit sacerdotis iudiciū si tamē nō pōt habere copiam sacerdotis suffi cit confiteri socio vel proximo vt pre dictum est.

De heresi eorum qui dicunt ꝙ non est obediendum nisi soli deo.

Septima heresis est eoꝝ q̄ dicūt ꝙ nō est obediendū nisi soli deo. Iste fuit error cuiusdaꝫ heretici q̄ dicebat valuis a q̄ valdēses heretici nūcupant. Ille suo spū ductꝰ ⁊ nō a deo missus nouā sectaꝫ inuenit vt sine

alicuiꝰ plati auctē sine inspiratōne sine scia sine lrātura pdicare psumeret sine rōne pbs sine visione xpba sine missi- one aplus sine instōne didascalꝰ vt no tat Alanꝰ in li. suo ɔtra hereticos. Pre dictā vo heresim seqntes ipm nitutur pbare ex actibꝰ aplo℞ Act. v. vbi intro- ducunt petrꝰ ⁊ iohes loquētes ad scri- bas ⁊ pharisos i hūc modū. Vos ipsi iudicate cui sit obediēduʒ deo pcipiēti an vob phibētibꝰ. Itē si hō hoi obedi- erit i his i qbꝰ obediēdū n̄ ē peccaret qꝛ in h deo obediēs nō ē Samuel etiam ait ad saul. j. Re. xv. spēs ariolādi ē nol le obedire. spēʒ ariolādi vocat samuel qdāmō deū negare p inobiam. Sʒ nol le obedire homini nō est ariolare ⁊ nolle obedire deo. q obediēdū ē deo nō hoi qꝛ p h q nō obedimꝰ hoi nō ariolamur n p h q negamꝰ obiam deo. Rūdet ad pdicta q deo ⁊ hoi obedienduʒ est sed deo magis q hoi. hoi tn̄ obediendū est: qꝛ ptās sup hoies a deo data ē. Vn̄ et xpc ad pylatū: Joh. xix. ait nō hres in me ptātem nisi datū eēt tibi desup. q si pylatus q ab impatore romano ptāteʒ terrenā habuerat eā sup xpm habebat multo mag ⁊ aliꝰ hō sup alios homies xpc etiā patri putatiuo ⁊ matri obedi ns fuit. erat eni subditꝰ illis vtʒ Luce Petrus etiam ⁊ iohes p h qd dicūt otius eē obediendum deo pcipiēti q oibus nō negant hoi esse obediendū insinuāt potiꝰ esse obediendū deo q ominibꝰ, hoibus tn̄ in malis obediē- um nō est sed in bonis ⁊ in hoc q obe tur hominibꝰ in bonis obeditur deo samuel ait q spēs ariolandi ē nol- obedire intelligit in illo casu in quo precepto vel inspiratōne diuina ali- is aliquid alicui iniungit, Sicut sa- uel ex inspiratōne diuina vel ex pce diuino iniūxerat sauli vt expecta- eum. In eo ergo q non expectauit bediens deo fuit non tm̄ homini ⁊

hac inobedientia species ariolādi fuit Qd autem hominibus ⁊ maxime pre- latis obediendū sit ostendit paulus in epistola ad romanos capi. xiij. dicens. Omīs anima potestatibus sublimio ribus subdita sit. nō est eni ptās nisi a deo. que aūt sunt a deo ordinata sunt. itaq qui potestati resistit dei ordinatō ni resistit. ideo eni ⁊ tributa pstat[ ] mi nistri eni dei sunt in hoc ipm seruiētes Petrus etiā in canonica prima cap. ij. ait. Serui subditi estote in oīmi timore dnis nō tm̄ bonis ⁊ modestis sed etiam discolis. Angeli etiā sibinuicē obediūt minores vtʒ maioribus vt testat Dy- onisius de celesti ierarchia Bruta etiā aialia sibinuicē obediūt qd etiā in mi- nimis aialibꝰ. i. in apibꝰ manifestū est. potestates ergo ⁊ seculares ⁊ ecclesia- stice a deo sūt ordinate vt inferiores re- gant vt ⁊ gratiā ɔsequant subditi si be- ne agant vel si aliud operāt penas susti neant. patet ergo subditos debere suis prelatis obedire siue boni sint siue ma li. In bonis tamen sit obedientia non in malis qꝛ obedientia honesta est ani- mi deliberantis iuste iussionis effectꝰ. qꝛ in his debemꝰ obedire platis qui iu ste deliberant ⁊ iuste imperāt. Sūt au tem quedā sine quibꝰ nō est salus vt ad impletōnes pcepto℞ moraliū in qbus tenemur oīno obedire prelatis. Sunt quedā cū quibus nō est salus vt mor- talia pctā i quibus agendis nulli obe- dire tenemur, Sūt aūt qdaʒ media cū quibꝰ ē salꝰ vt carnes ɔmedē vel nō co- medē ⁊ silia. layco aūt pdicare si piclo- sum nō est pdicare aūt piculosū qꝛ nō intelligit qd dicit nec scripturas intel- ligit quas exponere psumit si platꝰ in- iungat ei vt taceat tacere tenet ⁊ si n̄ ta cet mortalr peccat. Vnde si sub pena excōicatōis ei phibet pdicare. Ille vo pdicet excōicatōnis snie subiacet. Vn̄ isti i valdenses q ɔtra pceptū dnī pape

imo cōtra totā ecclīam p̄dicant qbus iniunctū est a dño papa vt nō p̄dicent snie excōicatōnis subiacēt. In consilio etiā lateranēsi in eos snia excōicatōnis lata est. Vñ eis cōicādū nō est cū snia aplica ab eccia p̄scisi sint. Jō aūt excōicati fuerūt qꝛ officiū qd ad eos nō ptinet vsurpabāt ꝯtra fidē quedam p̄dicabāt eccie verbis aut factis derogabant ꝛ os in celū ponebāt cū curie romane detrahebāt qꝛ instar sacrilegij est de facto summi pontific. disputare. Quib9 eñ mag. credendū est an ydeot. an ecclesie sapiētib9 vniuersis. Si ḡ in his q̄ nō pīculosa s̄ in dñia sunt vt non abstinere a carne vel vino in casu obediūt9 maiorib9 ꝛ p̄latis nr̄is. multomagis p̄dicti heretici tenent eccliē romane obedire in his q̄ pīculosum est facere cū snia p̄lati attestante Grego. siue sit iusta siue iniusta nō solū timenda est sed et tenenda.

De heresi eorū qui dicūt nō esse obediendum prelatis existentibus in peccato mortali et qd tales non habent potestatē ligandi et soluendi.

Octaua heresis ē p̄dictoꝝ ivaldēsiū qui dicūt q dato q obediendum sit homini. hoi tñ nō exūti in pctō ꝛ q solū boni sacerdotes habēt ptātem ligandi ꝛ soluendi. Hic etiam fuit error Joh. beuelis anglici qui inter innūerabiles errores q̄s posuit iste fuit vn9 q nullus est dñs ciuilis. null9 est p̄latus. nullus est eps dum ē i peccato mortali. Insecut9 est hūc vna alia vulpecula idem asserēs. s. Jobes hus de bohemia. ꝛ vippera tercia Hiero. d̄ praga q̄ in ꝯcilio Cōstantiēsi in p̄ntia martini pape quinti fuerūt dānati tanq̄ heretici Anno dñi. M. cccc. et. xvj. Isti ergo heretici dicūt obediendū eē bonis p̄latis ꝛ eis qui sunt aploꝝ vicarij in vita ꝛ officio. Eos aūt qui aploꝝ vitā nō habent nec officiū eoꝝ retinent mercennarios dicunt non pastores.

Quod p̄bare nitunt. quia dicit aug. in libro de baptismo peccatoꝝ remissionem p seipsum facit deus vel per columbe membra. Dicit etiam August. pctā dimitti vel teneri a sanctis. Idem sup Exodo vbi de lamina aurea legit. Erat eñ lamina aurea semp in fronte sacerdotis. hoc inquit significat fiduciam bone vite q̄ qui vere perfecteq; nō significatōne sed veritate sacerdos habet solus pōt peccata auferre. Jō gregorius. Isti soli habēt in hac carne positi ꝛ ligandi ꝛ soluendi ptātem sic̄ sancti apli qui eoꝝ exempla simul cū doctrina tenent. Item ex dictis origenis: hec soli petro potestas ꝯcessa est ꝛ imitatorib9 petri. Nam quicūq; petri vestigia imitant habent digne ꝛ recte ligandi ꝛ soluendi potestatē. Item malachie ij. etiam legit maledicam benedictōni bus vr̄is. ꝛ alibi. Ezechie. xiij. ve illis q̄ viuificāt aīas q̄ nō viuūt ꝛ mortificant aīas q̄ nō moriunt. Si eñ male dicit dñs bn̄dictōib9 eoꝝ ꝛ si aie q̄s bn̄ficant nō viuūt ergo quō p eos grā bn̄dictōnis transfundit. Ad h̄ oīa dicūt veri catholici q oēs sacerdotes hñt ptātē ligādi atq; soluēdi: s̄ illos solos digne ac recte hac ptāte vti qui p̄dicti sunt vita ꝛ doctrina apostolica ꝛ ad hoc referunt predicte auctoritates que dicunt iniustos sacerdotes nec ligare nec soluere. i. nec digne nec recte fit per illos q̄ sci nō sunt retentio vel remissio peccatoꝝ. dat eñ de9 bn̄dictōēs digne poscenti etiā p indignū ministrū. Qd autem legit in malachia sic intelligi pōt maledicā benedictiōib9 vr̄is. i. his que benedictōnib9 vr̄is possidetis. qꝛ faciā vobis ea cedere in maledictionē; nō in bn̄dictōē qꝛ ꝛ si benedicant sanctis s̄ non faciunt vero corde: et ideo comm

bñdictio eis vertit in maledictōe3. Vl sic maledicā bñdictiōib' vřis. i. qd̄ a vobis benedicit a me erit maledictu3: q2 benedicūt iniqui agentib' adulāturq3 peccātib' dūmodo diuites sint. Predictis hereticis obuiat sanct' clemens dicēs. Sacerdotes z oīs mistri ecclie oīsis plebs epos suo2 diligē debent z eo2 pcepti obedire etiā si ipsi aliter qd̄ absit agāt nisi in fide errauerint. Item obuiat eis Eusebi' papa dicēs. Oues q suo pastori cōmissi sunt nec rephendere nisi a fide exorbitauerit nec vllatenus accusare pñt q2 facta pasto2is oris gladio ferienda non sunt. Item obuiat eis beat' Bern. q loquēs de reuerentia erga platos sic inquit. Nō sufficit exteri' obtpare platis nisi interi' aliud sub limiter sentiam' de eis. Et si eni a deo indigna alicui' plati vita cōpit vt nihil ...ino excusatōis nihil dissimlatiōis a d... nitat ppter eū tñ a q oīs ptās est ex... ...sium eius reputare debem' nō ... ...one meriti ß ordinatōni diuine z d... nitati defferēres. Ideo dissilem' interi... e magnis ecclia2 platis. sic eni faciē... ...i est z sic placet illis vt euadāt huma... ... iudicia vt tandē incidāt in iudiciū ... in eis q psunt fiet: Sap. vj. Iudici... ...n durissimū fiet his q presunt. Item ...ctib' scto2 pbat q oēs sacerdotes ...t ligandi z soluēdi ptātes z p hiero. ...c testat sup illū locū euāgelij Mat. ...j. vbi dñs ait petro tibi dabo claues ...m celo2 zc. hñt inquit ptātem iudi... ...di z alij apři hñt z oīs ecclia i epi... ...pis z in psbyteris. S3 sanct' petrus ... spāliter accepit vt oēs intelligāt ...cūq3 ab vnitate fidei z a societate ec... ...ie se sepauerit nec a pctis solui nec ... posse ingredi. Item scdo q sacer... ...etiā si mal' sit gratiam tamen trāf... ...dat pro sue dignitatis officio Au... ...i. ostendit dicens dictum est a do... ...o in numeris ad moysen z aarō sacerdotes vos ponite nomē sup filios israel ego dñs benedicā eis vt vt gratie traditio pro ministerijs ordinate transfundat hoibus nec volūtas sacerdotl obesse vel pdesse possit ß meritū benedictōnem poscentis. Item tercio augusti. in libro de corpe xpi obuiat pdictis hereticis qui dicūt sacm altarl solum cōfici a bono sacerdote dicens. Intra catholicā ecclīam in ministerio corporis z sanguinis dñi nihil a bono maius nihil a malo min' pficit sacerdote q2 nō in merito cōsacrantis sed in verbo efficit creatoris z in virtute spiritus sancti. Quanta aūt sit dignitas sacerdotis z ordinis hinc aduertimus. Dicit eni Aug. in libro questionū veteris z noui testamenti dictū est de nequissimo caypha inter cetera. hoc aūt a seipso nō dixit sed cum esset pontifex anni illius pphauit Ioh. xj. per hoc ostendi tur spm gratia2 nō psonam sequi digni vel indigni ß ordinē traditōnis vt q̄uis aliqs boni meriti sit nō tñ possit bñdicere nisi fuerit ordinat' vt officiu3 z misteriū exhibeat dei aūt est effectu3 tribuere benedictōnis.

De heresi eo2ū qui dicūt qd̄ nō officiū et ordo sed meritum bone vite habet potestatem ligandi et soluendi cōsecrandi et benedicendi.

Una hēsis ē eo2ūdē q nō officiū z ordo ß meritū bone vite habz ptātez ligādi soluēdi cōsecrādi z bñdicendi. Est ḡ eo2 cōclusio q magis opat meritū ad cōsecrādū l' bñdicēdū l' ad ligādū vl' ad soluēdū q3 ordo vl' officiū. Vñ ipi q̄uis ordinati ñ sint q2 se iustos eē fingūt z merita aplo2 hñe pñsumūt bñdicere mō sacerdotali. dicūt etiā se posse cōsecrare ligare z soluere q2 meritū dat ptātem nō officiū. Et ideo

te q̄ pnicius vel ꝯfessus est in iure. cū missa si ē audiēda si eo ꝙ mala sit: ꝗ b faciēdū ē in verecūdiā vel ꝯfusiones sacerdot͛ vt sacerdos pctm̄ suū recognoscat et peniteat. Qꝛ āt oōes ab ecclia ꝯstitute ꝓsint cū i eccia ꝓferūt siue a bono siue a malo rōib⁹ ꝓbat sic. Si merita mistroꝝ nō augēt vel minuūt vi sacroꝝ vi ꝙ nec vim oōnis ꝗ hoc ptꝫ quia vis baptismi nō auget vel minuit a q̄cūq ꝺet vel vis eucharistie vel alteri⁹ sacri a sili nec vires oōnū ecclasticaꝝ hñt in se quandā virtutē sacralem. puta si merita ministroꝝ augerēt vim oratiōnū vel minuerēt vnitas eccle nō staret: imo scisma fieret. qꝛ qdam seqrētur sacerdotē quē crederēt meliorē et fugerent deteriorē et sic quidā seqrent vnuꝫ quidā aliū. Paul⁹ ꝯtra illos qui gloriabant de baptismis dicit vnū eē baptismū vnū esse q̄ baptisat. A sili enī non debem⁹ gl'iari de oōnib⁹ aliq̄ꝝ tanta ē enī vis oōnis ꝓlata ab vno quanta ab alio q̄tum ad ipsi⁹ oōnis significationē nō q̄tum ad ipsi⁹ orant͛ deuotōem. Vna ē enī vis oratōnis ꝗ nō vna deuotio orantis. Deuōtio enī pōt esse efficatior quāto maioꝛ ꝗ oratio quāuī in se ē nō erit fructuosioꝛ. Vbis aūt inesse virtutē varie clamāt scripture et diuine et humane. Nōne vis est in his vbis: baptiso te in noie pris et filij et spūssancti amen. et in his. hoc est enī corp⁹ meum. Et hic est enī calix ⁊c. Quare ꝗ i ecclesiasticis oratōnib⁹ nō inerit vis si ꝓferant in ꝑsona eccle nō q̄tum ad ꝓferētem ꝗ q̄tum ad instituentem.

De heresi eoꝛuꝫ qui negāt purgatoꝛium esse.

Duodecima heresis est eoꝛuꝫ q̄ negant purgatoꝛium esse dandum. Vnde dicunt ꝙ propter auariciam ecclesia ponit esse purgatoꝛium post hanc vitam vt scꝫ pro animabus dent elemosyne et oblatōnes et fiant obsequia et talia. Contra hūc errorem ꝓcedet tripliciter. primo auctoritate doctoꝝ. scdo rōnibus inquisitoꝝ. tercio auctoritatib⁹ sacre scripture. hoc mō ꝓcedit Franciscus de maronis di. xxiiij. q. x. vbi mouet q̄estionē: vtrū post hāc vitam sit necessariuꝫ ponere purgatoꝛiū. Primo ergo auctate arguit Hiero. q̄ in canone hec expsse dicit et aug⁹. grego. etiam in epistola ad bonifaciū et in multis alijs loc͛. Rñdent heretici et dicūt ꝙ isti doctores fuerūt ex parte eccle et ideo assentientes eius auaricie ꝯformauerūt se cū ea. Ideo scdo aliqui inquisitores arguunt sic cōtra eos. primo sic. Moriatur vnus homo oino iustus et innocens. moriat etiā alius qui fuit semꝑ peccatoꝛ penituit tñ in fine quō erit ꝙ ambo simul vadūt ad padisum nunq̄d innocens debet statim euolare et ille q̄ semper peccatoꝛ ante et nūc penituit sed ꝓ peccatis nullā penaꝫ sustinuit ds post hanc vitam puniri. Rñdent heretici ꝙ nō sed ambo debent ire ad paradisum sed ille qui ꝓ petis penam nō sustinuit diminuet de gloria. Scdo arguunt inquisitores sic. Quia si purgatoꝛiuꝫ non est frustra timemus peccata et abstinemus quia possemus penitere i fine et sic euolare. Rñdent heretici ꝙ nō frustra timemus et abstinem⁹: quia vt dictū est min⁹ de gloria habet. Tercio argūt inquisitores sic nullū malum impunitū sed si purgatoꝛiuꝫ non esset nō punirent oīa pctā eoꝝ qui saluātur cum hic nō puniant q̄ in fine penitent. Quarto ꝙ de⁹ aliq̄s malos punit in vita ista aliq̄s non. Dicit francisc⁹ ꝙ ille rōnes nō ꝯuincūt ꝗ sūt ꝯ nos sic ꝯ illos. Iō arguit alit ꝯ pdictos hēticos sic. Aliq̄s non vult baptisari baptismo flamis vsꝫ ad morte. et sic si abstineat vsq ad finē eq̄ euolabit sic alij q̄ sp bene

agant. Rñdent q tanta virtus ē in sacramento pnie ad delēdū pctā. sicut ē in sacro baptismi. Ex hoc arguit ɔtra eos sic. primo qꝛ si hoc eēt verū aliqs puniret de veniali pctō etnalit. ex multitudine eñ peccatoꝝ venialiū si non punit in purgatorio ibi subducit aliquis gradus glorie quo priuat ꝑꝑ peccata venialia. ꝛ sic carentia illius gradus glorie qui sibi alˀs deberet cū sit ꝑpetua erit pena illius peccatis venialibus correspōdens. Secūdo arguit sic suppono q maior pena ꝛ maius malū est priuatio visionis diuine q̄ȝ pena sensus sed tñ est in malo carētia visionis quantuȝ est in bono visio diuina. Tunc arguo sic. Qñcūqȝ mala sic cōpant q vnū ẜm naturā excedit aliquū quicunqȝ gradus mali excedētis excedit totū aliud malū. sed carentia visionis diuine ẜm naturā excedit in malo penā sensus. ergo quicunqȝ gradˀ priuatōis visionis diuine excedit totā penā sensus inferni. sic ergo pȝ q negato purgatorio aliquis puniret ꝑpetuo d̄ venialibus in paradiso. Rñdent heretici q iste rōnes sunt phice ꝛ subtiles. ꝛ apl̄s dicit ad Colos. ij. Nemo vos seducat ꝑ inanē phiam. Jō isti heretici petūt auctoritates sacri canonis. dicūt ēm q in sacra scriptura non inuenit q post hanc vitā sit necessariū ponē purgatoriū. Jō adduco ɔ eos auctes sacre scripture. Prima auctas est. ij. macħ. xij. vbi dicit q iudas ɔsiderabat q hij qui cum pietate dormitōem accepant optimā haberēt repositā grāȝ. ꝛ obtulit ꝑ eis. xij. milia dragmas argēti. ista oblatio nō potuit eē ꝑ his q̄ sūt in inferno. qꝛ ibi nulla ē redēptio. nec ꝑ his qui sunt in paradyso. qꝛ redēptiōe non indigent. nec de eis pōt dici illō qd̄ sequit. sancta ergo ꝛ salubris est cogitatio ꝑ defunctis exorare vt a pctīs soluant. qꝛ ibi pctā non hñt. ergo fuit illa oblatio ꝑ his q̄ sunt i pūrgatorio. Ad illud argumētū dicūt heretici q liber machabeoꝝ nō ē de canone. Cōtra accipio ergo verbū xp̄i Math. xviij. Iratˀ dñs tradidit seruū tortorib' quousqȝ redderet vniuersum debitū. hoc aūt nō pōt intelligi in hac vita nec in inferno. qꝛ illi sp̄ sunt in debito. ergo hȝ intelligi de his q̄ sunt in purgatorio. Secunda auctoritas euāgelij ē Math. v. Esto consentiens aduersario tuo ꝛc. Et sequit. Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimū quadrantē. Istud exire nō intelligit de padyso nec de inferno ergo d̄ purgatorio. Sȝ ɔtra istō donec qñqȝ accipit cū exclusiōe actus sequētis. sicut Geñ. viij. dicit. Coruus quē emisit noe n̄ reuertebat donec siccarent aque sup terrā. ꝛ tñ nūqȝ postea ē reuersus. Et silr de dña ꝛ sponso suo Joseph math. j. dr̄ q nō cognouit eā donec pepit filiū suū primogenitū nec ex hoc sequit q fuerit cognita postea. Silr ergo in ꝑdicta auctoritate intelligendū est donec reddas ꝛc. Sȝ nō faciendo vim de li donec ꝑ pñti arguo sic qꝛ in ꝑdicta aucte saltim ē redditio debiti sed illi de inferno nūqȝ reddūt debitū. ergo lȝ nō possȝ argui ꝑ li donec tñ pōt argui ꝑ redditōȝ d̄biti. Sȝ ne ħ calūniet adducā adhuc septē auctes q̄rū prima est Math. xij. Quicūqȝ peccauerit in filiū remittet ei. qui aūt peccauerit in sp̄m sctm̄ non remittet ei nec in hoc seculo nec in futuro. hic supponit q remissio fiat in futuro seculo nō in inferno. qꝛ ibi nulla est redēptio. nō in paradiso. qꝛ ibi nullus intrat cū peccato. ergo hoc erit in purgatorio. alias nō eēt verū verbū xp̄i. Secūda auctoritas ē Luce. xij. Seruus q̄ cognouit voluntatē dñi sui ꝛ nō fecerit eam plagis vapulabit multis. ꝛ ergo alius paucis. qui nec cognouit nec fecit eaȝ sed inferno non est multū nec paucuȝ

sed infinitũ. ergo hoc habet intelligi de purgatorio. Tercia auctas est apl'i .j. Cor. iij. Si cui⁹ opus arserit detrimẽtũ patiet. ipe aũt saluus erit si tñ quasi p ignẽ. Certũ est qđ nõ loquit de igne hui⁹ mũdi. nec de igne inferni. qz non saluat. ergo loquit de igne purgatorij

Quarta auctoritas est apl'i .j. Cor. xv. qui vult pbare resurrectõem dicẽs si mortui nõ resurgũt vt quid baptizant p mortuis. supponit aũt q aliqs baptizat p mortuis. aliquis ḡ actus bonus p mortuis exhibet vel baptism⁹ lacrimarũ vel aliquid tale. nullus aũt debet exhibere aliquid tale p mortuis de paradiso. nec de inferno. ergo talis actus debet exhiberi p mortuis i purgatorio. Quinta auctas scribit Act. ij. hunc deus suscitauit a mortuis die tercia solutis doloribus inferni. Certũ est aũt q xpc nõ soluit dolores inferni inferioris. nec limbi q dicit sin⁹ abrae qz ibi erat magna cõsolatio. sicut dicit Luce. xvj. de lazaro existẽte in limbo et de diuite existente in inferno. hic cõsolat tu vo cruciaris. ergo hoc intelligit de doloribus purgatorij. Sexta auctoritas scribit apoc. v. vidi in dextera sedentis sup thronũ libꝝ ⁊c. ⁊ nemo inuentus est dignus aperire libꝝ nec i celo. nec in terra nec subtus terras. Ex hoc hr q aliqui credebant digni in celo ⁊ in terra. ⁊ subtus terrã sed nõ in inferno. qz ibi nulla dignitas. Ibi null⁹ est dign⁹ ergo in aliqua mansione subtus terrã que nõ est infernus. ⁊ hec vocat purgatoriũ. Septima auctas habet ibidẽ. Oẽs cantabant in celo ⁊ in terra ⁊ subtus terram. hoc nõ põt intelligi de existẽtibus in inferno. qz illi non cantant nec laudant deũ ꝫ sunt in sempiterna blasphemia. Ex istis auctoribus hr veritas determinata ab eccia catholica qđ est dare purgatoriũ. ⁊ pꝫ falsuꝫ eẽ eccĩam illud instituisse pter auariciam. Quicunqꝫ ergo ptinaciter affirmauerit tenuerit vel dogmatizauerit q post hanc vitã nõ est dare purgatoriũ hereticus est dicẽdus. qz militat ꝯ sacram scripturã ⁊ ꝯ determinatiõem eccie. Et si queras ex quo est dandum purgatoriũ in quo loco ẽ situatũ. Rñdent doctores in. iiij. q de lege cõi locus purgatorij est sub terra. ⁊ est tercia mansio inferni. qz infima vocat infernus. inferior vbi sunt dãnati in culpa actuali qui patiant penã sensus ⁊ dãni. Secũda vocat limbus q est locus pũulorꝫ nõ baptizatorꝫ. ⁊ isti sũt in culpa originali q patiunt penam damni tñ q est carẽtia visionis diuie. Tercia vocat purgatoriũ q ẽ loc⁹ electorꝫ si pfectorꝫ q sunt in gra ⁊ in pena. Quarta vocat sinus abrae vel limbus patrꝫ inquo erant sancti patres ante aduentũ xpi in gra ⁊ cõsolatõe. Sic ergo de cõi lege locus purgatorij est sub terra De lege tñ spãli siue ex priuilegio sepe aie purgant in locis alijs sup terrã sic narrat Greg. in li. dialo. de quodaꝫ epo q apparuit in quodã balneo ⁊ ibi pstabat obsequiũ. ⁊ hoc erat sibi purgatoriũ. ⁊ de aia cuiusdã que in glatie purgabat qđ potuit eẽ ex aliqua spãli cã. s. vel p cõfirmãda fide nra de alia vita. vel vt aie illius subueniret a fidelibus qbus apparet. vl' pter aliquid reuelandũ. vel pter aliquã viuentiũ edificatõem. De dispensatõne ḡ dei est q aie purgant in illis locis qbus peccauerũt. De acerbitate ignis purgatorij ⁊ quõ punit aias. ⁊ an p demones vel seipo doctores latissime loquũt in qrto, ideo ptereo,

De heresi eorꝫ qui negãt aliã vitã post sepatõem aie a corpe

Terciadecima heresis est eorꝫ q negant aliã vitã ⁊ imortalitatẽ aie ⁊ resurrectõem. Negata.n.

anime imortalitate ꝯfir negant aliam vitā fore ꝛ resurrectōem hmōi opinionis fuerūt quidā pħi vocati epicurei. isti.n.dixerūt ꝙ mortuo hoie perit aia ꝛ ꝙ nihil fube eius remanebat. Opinionē istoꝝ introducit Seneca tragedia.vj.vbi introducit choꝝ. Qꝫ si que rat vbi aie defunctoꝝ sint. dicit ꝙ vbi sunt res que nate non sunt. vult dicere ꝙ sicut illud qꝺ natū nō est nō hꝫ esse. nec aliquā subam.sic eodē mō dicek ꝺ aiabus defunctoꝝ.ꝛ dicit ꝙ dicunt isti ꝙ illud qꝺ cōiter dicik ꝙ est infernus: ꝙꝫ ibi puniunk mali. ꝙ sunt vani rumores siles somnio qꝺ facit hominē sollicitū meditatiōe ꝓpter aliqꝺ malūꝫ qꝺ somniauit.ꝛ cū excitak nihil inuenit de quo timeat. Ita dicere ꝙ ē infernus ꝛ ꝙ ibi puniunk mali.istud ponit timorē ꝛ pauorē.ꝛ dicebāt isti ꝙ nihil boꝝ erat. Hanc opinionē introducit salomō Eccl.iij.c.ꝓpe finē. vbi dicik ꝙ erat opinio aliquoꝝ ꝙ vnus ꝛ idē esꝫ finis ꝛ mors siue interitus hoim ꝛ iumentoꝝ ꝛ equa vtriusqꝫ cōditio. ꝛ ita isti fm hoc nō credebant imortalitatē aie.nec aliā vitā ex quo dicebant equa ē esse finē ꝛ mortē hoim ꝛ iumentoꝝ. et sicut spūs siue aia bestiarū tēdit in nihil.sic spūs hois qꝺ nullus credere debet hoc de mente salomonis fuisse. sicut notat nicolaus de lira. ꝛ apparet manifeste in fine dicti libri.s. ec.xij. vbi dicit ꝙ cuncta q̄ fiunt adducet deꝰ in iudiciū ꝓ omi errato siue bonū siue malū sit qꝺ esse nō posset nisi aia esset imortalis. Et expꝛessius ꝙ nō ex ꝑsona sua sed imploꝝ dicit.ptꝫ per hoc qꝺ in fine libri eodē capitulo qꝛ a si determinando subiungit.donec reuertak puluis in terrā suā vnde erat etiā spūs redeat ad illū q̄ dedit illū.ꝛ dato ꝙ illud esset de mente salomonis.s.vnū eē interitū hois ꝛ iumenti referendū est ad spūm pħicū nō ad spūm rōnalē. Est.n.in hoie duplex spūs.s.spūs rōnalis ꝛ incorporeus qui non perit cum corpe. Alius qui dicik pħicus seu naturalis. quo mediante aia rōnalis vnitur corpori.ꝛ ille corporeus est subtilior aere minus subtilis igne.quo mediante fit sensus ꝛ imaginatio.ꝛ iste perit cū corpore. Talis spūs ē in corpe bruti aiantis.ꝛ illud vegetat.ꝛ corpe pereūte perit.ꝛ fm hoc ait salomon ꝙ vnus est interitus hois ꝛ iumenti q̄tū ad corpus ꝛ spm pħicū. Illius etiā ꝓdicte dānate opinionis fuerūt illi ex quoꝝ ꝑsona dicik Sap.ij. Ex nihilo nati sumus.ꝛ post hoc erimus tanq̄ si nō fuerimus Huius ꝑuerse ꝛ dānate opinionis fuerunt saducei. q̄ qꝛ credebant ꝙ aie nō erant imortales negauerūt resurrectionē.sicut ptꝫ Act.xxiij. Hec etiā dānata opinio istis tpibꝰ etiā in multis malis xp̄ianis inuenitur regnare.quia ad hoc vigilanter intendit diabolus. Vn̄ dicit albinus in sua dicta. ꝙ diabolus querendo oēs alios modos qbus possit hoiem ad dānatōem deducere. Inuenit spāliter vnū subtilissimū ꝑ quē sī pōt homini nocere paucū vel multū per hocꝑm ꝓsternit ꝛ leuiter ad dānatiōem deducit.ꝛ est iste ꝙ vulnerat hoiem in occulto vere credulitatis.vt fac eū dubitare in vitate fidei catholice.ꝛ spāliter iuxta posse suū laborat ꝙ faciat eū dubitare ꝙ sit altera vita nisi hec.ꝛ ꝙ debeat fieri resurrectio mortuorum.quia si hoc facit eum credere vl in hoc dubitare statim homo sic deceptus dimittit se cadere in omne peccatum.ꝛ elongatur ab omni virtute et perdit omnem timorē ꝛ amorem dei ꝛ viuit desperatus qui perdidit totam fidem ꝛ spem dei. ꝛ singulariter anhelat diabolus viribus suis ad decipiendum.per hanc viam omnes homines q̄ sunt magis peccatores ꝛ spāliter superbos ꝛ pōposos ꝛ nimiū amatores

diuitiarũ mundi ꝛ delitiarũ carnaliũ ꝛ tenet hunc modũ. qꝛ primo ponit añ oculos eoꝝ magna crimina que fecerũt ꝛ magnas penas que fm sanctas scripturas ꝓpter illa sunt eis preparate. ꝛ cũ illi miseri hoc cõsiderant ponit eos in desperatõem dicens eis ꝙ fm hoc dãnati erunt qñ morient. ꝛ tenẽdo eos i tali cognitiõe dic eis postmodũ quasi dans aliquã cõsolatõem ꝙ nõ timeãt. imo ꝙ fortificant ꝛ letent ꝛ habeãt bonũ cor ꝛ dent sibi bonũ tẽpus. ꝛ ꝙ faciãt quicqd eis placuerit. qꝛ nũq̃ deus resuscitabit eos nec iudicabit. qꝛ nõ ẽ altera vita nisi hec pñs. Et hinc inoleuit illud erroneũ ꝓuerbiũ qđ i nostra lingua dicit. En esto mũde ñ me veas malpasar. e. en el otro nõ me feras penar. ꝛ adhuc dicit eis ꝙ nõ est aliquis deus. ꝛ ꝙ nr̃a mors ꝛ natiuitas est sic bestiarũ. qꝛ sicut bestie nascunt ꝛ moriunt ita erit de nobis. Et dicit pdictus doctor ꝙ spãliter diabolus mouet ꝛ auget hanc tentatõem tpe mortis. qꝛ videt ꝙ ille passus est valde strictus ꝛ periculosus. ꝛ ꝙ ducit secũ magnũ pauorem. ꝛ ꝓpterea poterit citius ꝓsternere ꝛ decipe hoiem nisi iuuet a deo ꝓpter bona merita que ante fecit. qꝛ illa procurant hoi tpe illo succursum. ꝛ ꝓpter hoc dicit ꝙ ordinauit sancta mr̃ eccia: ꝙ xp̃ianis i hora mortis dicat. Credo in deũ qđ est fundamentũ nr̃e fidei catholice. ꝛ ꝙ faciãt cũ oi deuotõe cõfessionẽ fidei. ꝛ ꝙ reducat eis ad mẽoriã passio ꝛ mors saluatoris iesu xp̃i ex q̃ ꝓuenit electis pseuerãtia in fide. ꝛ deinde in fine vite pciosa ꝛ sancta mors ante eum. hec ille. Ex pdictis patꝫ. vñ habuerũt pdicti heretici occasionẽ errandi. ꝛ quõ diabolus inter cetera vigilanter laborat ꝛ miseros hoies deducat ad credendũ ꝙ non est altera vita. Improbat aũt pdictus error quadrupliciter. primo p dicta gentiliũ phoꝝ. Secundo rõnibus doctoꝝ catholicoꝝ. Tercio auctoritatibus sacre scripture. Quarto splendore miraculoꝝ. Circa primũ notãdũ ꝙ post illud genus phoꝝ de quibus dictũ est in principio huius capituli fuerũt duo genera aliorũ phoꝝ quoꝝ primi vocati fuerũt peripatetici. quoꝝ dux ꝛ mgr̃ fuit Aristotiles qui. xvj. de aiabus ca. iiij. dicit sic intellectus solus est ab extrinseco ꝛ solus habet esse diuinũ. Itẽ in secũdo đ aia dicit ꝙ aia intellectiua est alterum genus ab aia vegetatiua ꝛ sensitiua. et ꝙ ipam solã cõtingit separi a corpe tã q̃ ꝑpetuũ a corruptibili. Itẽ in libro đ pomo dicit. ve anime peccatrici que nõ habet locũ redeũdi ad suũ creatorẽ qꝛ turpia eius opera impediũt ascensum eius ad deũ. Alij phi fuerũt vocati stoyci. dux ꝛ mgr̃ quoꝝ fuit plato. q̃ plus q̃ aliquis alius phus affirmauit imortalitatẽ aie. Vñ in libro timei. c. iiij. ꝛ. v. inter multa erronea que de aiã dicit. hoc vnũ verũ infert ꝙ aia est immortalis. ꝛ ꝙ si vincit passiones vel si ab eis vincat pmiabit vel puniet post mortẽ. Vñ ponit ꝙ si aia existẽs i corpore viri vincat a passionibus corpis post sepatõem a corpe viri i corpus mulieris mittet. ꝛ si ibidẽ male habuerit i corpus pecoris transibit post mortem in penã. ꝛ fm ꝙ male vel deterius se habuerit in deterius pecus vertet. finalit tñ omnes redibunt ad generalẽ innocentiam ꝛ dignitatẽ cum fuerint p penas satis expiate. Affirmauit etiã immortalitatẽ aie. ꝛ ꝙ aie virtuosoꝝ ꝛ bonorum debebant premiari in alio mũdo. ꝛ anime maloꝝ puniri. vt pꝫ in disputatione socratis ꝛ suoꝝ discipuloꝝ quam introducit in phedrone vbi per modũ dialogi multis cõiecturis probat anime hominis imortalitatẽ. ꝛ dato ꝙ taliter nõ accedat ad veritatẽ nr̃e fidei. ẽ tñ mirabile ꝙ hõ phs sine fide

solūmodo p rōnez ⁊ lumen naturalis intelligentie veniret in tam altam cognitōem. ⁊ forte cā huius potuit eē. qꝛ sicut dicit Hiero. in epl'a ad paulinū que ponit in ꝓlogo biblie. Plato descendit in egyptū vt videret libros legis ⁊ ꝓphetarū quos vidit ⁊ potuit eē q̄ informatus in sacra scriptura p hieremiā ꝓpham cū s. in egyptū descendit vt ponit leonardus aretinus i ꝓlogo libri platonis qui intitulat̄ phedon. fuit inductus ad loquēdū de aīs magis vere ⁊ catholice q̄ꝫ aliquis ali⁹ ph's. Item pitagoras hocidē asserit vt ponit Ouidi⁹. xv. metamorphoseos vbi dicit. morte carent anie semp̄q̄ꝫ priora relicta. sic de nouis domibus viuunt. habitantq̄ꝫ recepte. sed melius dicit in versibus aureis sicut allegat calcidi⁹ i cōmento sup thymeū platonis. vbi dicit. corpe dispositio tñ libet ad ethera p gens euadens hoiem fact⁹ deus ethereis alter. Item mercurius trimegest⁹ ad exclepam ꝓpe principiū dicit. O exclepa ois aīa hūana imortalis est. ꝫ nō vniformiter cuncte sed alio ⁊ alio mō. ⁊ infra post mediū libri cuꝫ fuerit aie corpe facta discessio. tunc examē me itiq̄ꝫ eius arbitrium transiet in sumnā decinens ptātem. Isq̄ꝫ cum eā plā iusticiāq̄ꝫ ꝑuiderit in sibi cōpetentib⁹ cel manere ꝑmittit. Si delictoꝝ ipaꝫ aculis viciisq̄ꝫ obligatā viderit. desup d ima deturbans ꝑ telis aeris ignis ⁊ que sepe discordantib⁹ tradit. ⁊ sic in r celū ⁊ terram mundanis fructibus diuersis sp̄ et̄ni penis agitata repta t. vt in hoc anie obsit eternitas q̄ sit mortali sn̄ia eterno supplicio subin ta. hec ille. Alij etiā dicunt quoruꝫ iniones introducit macrobius sup nniū scipionis q̄ vnus qui vocaba feres pāphilus de quo loquit̄ vale s. libro. j. in titu. miraculoꝝ. q̄ dicit. uit mortuus in quodaꝫ ꝑelio. ⁊ q̄

stetit mortuus p x. dies separata aīa a corpe. ⁊ q̄ postmodū resurrexit ⁊ reuelauit multa alterius mundi spāliter d imortalitate aīarū. ⁊ q̄ ab isto hoie resuscitato habuit plato fundamentū et doctrinā quā introducit in phedrone. Item in secundo libro sup somniū scipionis. macrobius dicit. aīa aūt q̄ verus homo est ab omni conditōe mortalitatis aliena ē a deo vt ad mutatōeꝫ dei mundū regentis regat ⁊ ipa corp⁹ qd̄ a se animat̄. etiā in eodē dicit ⁊ hec sit p̄ntis opis cōsūmatio. vt aīa non solū imortalē sed deū esse clarescat. Huius etiā opinionis fuit Tullius q̄ sm̄ q̄ dic̄ dict⁹ macrobi⁹ vltimū opus scripsit p̄dictū somniū scipionis vbi introducit scipionē afianū ⁊ alios magnos ⁊ virtuosos viros iungendo. q̄ apparuerunt post mortē ⁊ dixerunt de premijs aīarū hoīm virtuosoꝝ que habēt in celo. ⁊ de penis quas mali patiunt̄. Item in rethoricis tullius ait. Probabile quidē videt̄ sapiētibus penas eē paratas apud inferos. ergo anie post mortē sūt supstites. In amphorismis etiā de eēntia summe bonitatis legit̄. qꝛ aīa ē in orizonte eternitatis. i. in termino ꝑpetuitatis. qd̄ est ꝑpetuitas in aīa ita q̄ finit in aīa. i. nō ꝑtendit vltra aīam sed est supra tempus. temp⁹ vocat̄ hic mora habens principiū ⁊ finē. ⁊ si aīa habeat principiū nō habebit finem. Hanc etiā opinionē introducit Virgilius in sexto libro eneydoꝝ vbi scribit quō eneas venit ad campos elisios qui sūt campi paradisi q̄ inuenit ibi anchisen p̄rem suum ⁊ alios maiores ⁊ antecessores. Item etiam de aīa turni loquens ait in. xij. vitaq̄ꝫ cum gemitu fugit idignata sub vmbras. i. aīa turni recedens a corpore cuꝫ indignatione descēdit ad inferos. hic insinuauit virgilius aīam esse superstitē post mortē. huius opinionis etiā fuit sene-

predictos damnatos articulos aut ali quis ipsorum ptinacit asserētes vel tenē tes seu pdicantes ꝯ illos cōiter vt diui sim tanꝗ ꝯ hereticos ⁊ de catholica fi de suspectos pcedāt. necnō ipos ⁊ eo rū quelibet iuxta tantorum excessuū qlī tatē p censurā ecclasticā ⁊ alia iuris op tuna remedia atēte pdicta ꝯpescē stu deant. Cum pn̄tem librum scriberē in vil la vallis oletana. Anno dn̄i. M.cccc. lviij. Clericꝰ quidā nomie alfonsus de beiar in eccia btī Jacobi pdicte ville ꝯ pdictis reprobatis ꝓpositōnibꝰ tres pu blice pdicauit. Quarum prima fuit ꝙ qli bet tenebat confiteri cure prochiali ad minꝰ semel in āno. Scd̄a est ꝙ fideles obligabant petere licētiā a sua cura pa rochiali vt possint ꝯfiteri religiosis mē dicantibꝰ ⁊ ꝙ nō debebat dare licentiā nisi his qbus sibi bn̄ visum foret. Ter cia fuit ꝙ oēs illi q confessi fuerāt reli giosis pdictis obligabant iterū cōfite ri de eisdem pctis suo ꝓprio sacerdoti scilz prochiali cure. Cum ḡ cognouī ꝙ pdictꝰ clericus dixerat pdictas ꝓpositi ones pfide dignas psonas reqsiui do minū petrū epm palentinū q nūc in ea dēz villa pn̄s erat vt de pdictis recipe rē verā informatiōez q cognita verita te vocato pdicto clerico mandauit sibi vt pdictas ꝓpositiōes in eadē eccia in q̄ illas pdicauerat sequenti dn̄ica publi ce reuocaret qd ⁊ factū fuit pn̄tibꝰ plu ribus religiosis pdicatorum ⁊ nostri ordi nis ⁊ magna populi multitudine.

De heresi eorum qui dicūt ꝙ nō tenetur quis confiteri sa cerdoti si laicus sit presto.

Sexta heresis ē eorū q dicūt ꝙ si tenet quis confiteri sacerdoti si laycus sit pn̄to cui possit cōfite ri. Improbat ista insipientissima here sis ostendendo ꝙ requirendum sit ex amen sacerdotis cui concessit deꝰ pote statem ligandi ⁊ soluendi quod osten dit Aug. in libro de pnia dicens. Qui vult confiteri peccata vt inueniat gra tiam querat sacerdotē qui sciat solue re. Item ait aug. Judicet seipsum ho mo voluntatē dum pōt ⁊ mores cōuer tat in melius veniet ad antistites p qs illi claues in ecclesia ministrant a prepositis sacramentoruz accipiat satisfa ctiōis sue modū. Item leo. multiplex miscd̄ia dei que lapsibꝰ humanis sub uenit vt nō modo p baptismū sz etiam p pniaz spes vite repatatur. Sic diuine volūtatis psidijs ordinatis vt indulgē tiam dei nisi supplicatōnibꝰ sacerdotū nequeāt obtinere. xp̄s eīm hanc ppositis ecclesie tradidit ptātem vt confiten tibus pnie satisfactōnem darent eosdē qz salubri satisfactōne purgatos ad cō munionem sacramentorum p ianuaz re conciliatōnis admitterent. Item leo: sufficit confessio que primū deo offert: deinde sacerdoti q p pctis delinquen tium precator accedit ⁊ etiā plures ad pniam poterūt ꝓuocari si ppli auribꝰ nō publicet ꝯscia ꝯfitentis. In necessi tate tn̄ pōt hō cōfiteri pctā sua ꝓximo vel socio si desit sacerdos. Ex pdictis manifestū est ꝙ nō sufficit cōfiteri deo sine sacerdote cum possit haberi nec ē vere humilis ⁊ penitens si non deside rat ⁊ requirit sacerdotis iudiciū si tamē nō pōt habere copiam sacerdotis suffi cit confiteri socio vel proximo vt pre dictum est.

De heresi eorum qui dicunt ꝙ non est obediendum nisi so li deo.

Septima heresis est eorum q dicūt ꝙ nō est obediendū nisi soli deo. Iste fuit error cuiusdaz heretici q dicebat ualuis a q ualdēses hereti ci nūcupant. Ille suo spū ductꝰ ⁊ nō a deo missus nouā sectaz inuenit vt sine

alicui⁹ ꝓlati aucte sine inspiratiōne sine
scia sine lr̄atura ꝑdicare ꝓsumeret sine
rōne ꝓbās sine visione ꝓpha sine missi-
one aplus sine instōne didascal⁹ vt no
tat Alan⁹ in li. suo ꝯtra hereticos. Pre
dictā vo heresim sequtes ipm nitūtur
ꝓbare ex actib⁹ aploꝝ Act. v. vbi intro-
ducunt petr⁹ ꝫ iohes loquētes ad scri-
bas ꝫ pharisceos i hūc modū. Vos ipsi
iudicate cui sit obediēduz deo ꝑcipiēti
an vob ꝓhibētib⁹. Itē si hō hoi obedi-
erit i his i qb⁹ obediēdū n̄ ē peccaret qꝛ
in h̄ deo obediēs nō ē Samuel etiam
ait ad saul. j. Re. xv. spēs ariolādi ē nol
le obedire. spēz ariolādi vocat samuel
qdāmō deū negare ꝑ inobiam. Sz nol
le obedire homini nō est ariolare ꝫ nolle
obedire deo. ḡ obediēdū ē deo nō hoi
qꝛ ꝑ h̄ q nō obedim⁹ hoi nō ariolamur
ꝫ ꝑ h̄ q negam⁹ obiam deo. Rūdet ad
ꝑdicta q deo ꝫ hoi obediendū est sed
deo magꝫ q hoi. hoi tn̄ obediendū est:
qꝛ ptās sup hoies a deo data ē. Vn̄ et
xpc ad pylatū: Joh. xix. ait nō hēs in
me ptātem nisi datū eēt tibi desup. ḡ si
pylatus q ab impatore romano ptātez
terrenā habuerat eā sup xp̄m habebat
multo magꝫ ꝫ ali⁹ hō sup alios homies
Xpc etiā patri putatiuo ꝫ matri obedi
ens fuit. erat em̄ subdit⁹ illis vtz Luce
ij. Petrus etiam ꝫ iohes ꝑ h̄ qd dicūt
potius eē obediendum deo ꝑcipiēti q̄
hoibus nō negant hoi esse obediendū
ꝫ insinuāt poti⁹ esse obediendū deo q̄
hominib⁹, hoibus tn̄ in malis obediē-
dum nō est sed in bonis ꝫ in hoc q obe
ditur hominib⁹ in bonis obeditur deo
Qꝫ samuel ait q spēs ariolandi ē nol-
le obedire intelligit in illo casu in quo
ex precepto vel inspiratōe diuina ali-
quis aliquid alicui iniungit, Sicut sa-
muel ex inspiratōne diuina vel ex ꝑce
pto diuino iniūxerat sauli vt expecta-
ret eum. In eo ergo q non expectauit
inobediens deo fuit non tm̄ homini ꝫ
hac inobedientia species ariolādi fuit
Qꝫ autem hominibus ꝫ maxime pre-
latis obediendū sit ostendit paulus in
epistola ad romanos capi. xiij. dicens.
Om̄is anima potestatibus sublimiorio
ribus subdita sit. nō est em̄ ptās nisi a
deo. que aūt sunt a deo ordinata sunt.
itaqꝫ qui potestati resistit dei ordinatō
ni resistit. ideo em̄ ꝫ tributa prestatꝫ mi
nistri em̄ dei sunt in hoc ipm seruiētes
Petrus etiā in canonica prima cap. ij.
ait. Serui subditi estote in om̄i timore
dn̄is nō tm̄ bonis ꝫ modestis sed etiam
discolis. Angeli etiā sibinuicē obediūt
minores vtz maioribus vt testat Dy-
onisius de celesti ierarchia Brūta etiā
aialia sibinuicē obediūt qd etiā in mi-
nimis aialib⁹. i. in apib⁹ manifestū est.
potestates ergo ꝫ seculares ꝫ ecclesia-
stice a deo sūt ordinate vt inferiores re-
gant vt ꝫ gratiā ꝯsequant subditi si be-
ne agant vel si aliud opent penaz susti
neant. patet ergo subditos debere suis
prelatis obedire siue boni sint siue ma
li. In bonis tamen sit obedientia non
in malis qꝛ obedientia honesta est ani-
mi deliberantis iuste iussionis effect⁹.
qꝛ in his debem⁹ obedire ꝓlatis qui iu
ste deliberant ꝫ iuste imperāt. Sūt au
tem quedā sine quib⁹ nō est salus vt ad
impletōnes ꝑceptoꝝ moraliū in qbus
tenemur oīno obedire prelatis. Sunt
quedā cū quibus nō est salus vt mor-
talia pctā i quibus agendis nulli obe-
dire tenemur, Sūt aūt qdaz media cū
quib⁹ ē sal⁹ vt carnes ꝯmedē vel nō co-
medē ꝫ silia. layco aūt ꝑdicare si piclo-
sum nō est ꝑdicare aūt piculosū qꝛ nō
intelligit qd dicit nec scripturas intel-
ligit quas exponere ꝓsumit si ꝓlat⁹ in-
iungat ei vt taceat tacere tenet ꝫ si n̄ ta
cet mortalr̄ peccat. Vnde si sub pena
excōicatōis ei ꝓhibet ꝑdicare. Ille vo
ꝑdicet excōicatōnis sñie subiacet. Vn̄
isti ivaldenses q ꝯtra ꝑceptū dn̄i pape

imo cōtra totaʒ ecclīam ꝑdicant qbus iniunctū est a dño papa vt nō ꝑdicent snie excōicatōnis subiacēt. In consilio etiā lateranēsi in eos snia excōicatōnis lata est. Dñ eis cōicādū nō est cū snia aplīca ab eccia ꝑcisi sint. Jō aūt excōicati fuerūt qꝛ officiū qd ad eos nō ptinet vsurpabāt ꝯtra fidē quedam ꝑdicabāt eccie verbis aut factis derogabant ⁊ os in celū ponebāt cū curie romane detrahebāt qꝛ instar sacrilegij est de facto summi pontific disputare. Quibꝰ eñ mag credendū est an ydeot an ecclesie sapiētibꝰ vniuersis. Si ḡ in his q̄ nō piculosa ꝫ in dīa sunt vt non abstinere a carne vel vino in casu obedimꝰ maiorībꝰ ⁊ ꝑlatis nrīs. multomagis ꝑdicti heretici tenenꝭ ecclīe romane obedire in his q̄ꝫ piculosum est facere cuʒ snia ꝑlati attestante Grego. siue sit iusta siue iniusta nō solū timenda est sed et tenenda.

De heresi eorū qui dicūt nō esse obediendum prelatis existentibus in peccato mortali et qd tales non habent potestatē ligandi et soluendi.

Octaua heresis ē ꝑdictoꝝ ivaldēsiū qui dicūt q dato q obediendum sit homini. hoi tñ nō existēti in pctō ⁊ q solū boni sacerdotes habēt ptātem ligandi ⁊ soluendi. Hic etiam fuit error Joh. heuclis anglici qui inter innūerabiles errores q̄s posuit iste fuit vnꝰ q nullus est dñs ciuilis. nullꝰ est ꝑlatus. nullus est eps dum ē i peccato mortali. Insecutꝰ est hūc vna alia vulpecula idem asserēs. s. Johes hus de bohemia. ⁊ vippera tercia Hiero. d̄ praga q̄ in ꝯcilio Cōstantiēsi in ṗntia martini pape quinti fuerūt dānati tanq̄ꝫ heretici Anno dñi. M. cccc. et. xvj. Isti ergo heretici dicūt obediendū eē bonis ꝑlatis ⁊ eis qui sunt apłoꝝ vicarij in vita ⁊ officio. Eos aūt qui apłoꝝ vitā nō habent nec officiū eoꝝ retinent mercennarios dicunt non pastores.

Quod ꝓbare nitunꝭ. quia dicit aug. in libro de baptismo peccatoꝝ remissionem p seipsum facit deus vel per columbe membra. Dicit etiam August. pctā dimitti vel teneri a sanctis. Idem sup Exodo vbi de lamina aurea legiꝭ. Erat eñ lamina aurea semꝑ in fronte sacerdotis. hoc inquit significat fiduciam bone vite q̄ꝫ qui vere perfecteq̄ꝫ nō significatōne sed veritate sacerdos habet solus pōt peccata auferre. Jō gregorius. Isti soli habēt in hac carne positi ⁊ ligandi ⁊ soluendi ptātem sicꝭ sancti apli qui eoꝝ exempla simul cuʒ doctrina tenent. Item ex dictis origenis: hec soli petro potestas ꝯcessa est ⁊ imitatorībꝰ petri. Nam quicūq̄ꝫ petri vestigia imitanꝭ habent digne ⁊ recte ligandi ⁊ soluendi potestateʒ. Item malachie ij. etiam legiꝭ maledicam benedictōnibus vrīs. ⁊ alibi. Ezechie. xiij. de filiis q̄ viuificāt aīas q̄ nō viuūt ⁊ mortificant aīas q̄ nō moriunꝭ. Si eñ male dicit dñs bñdictōibꝰ eoꝝ ⁊ si aīe q̄s bñficant nō viuūt ergo nō p eos grā bñdictōnis transfundiꝭ. Ad hˀ oīa dicūt veri catholici q oēs sacerdotes hñt ptāteʒ ligādi atq̄ꝫ soluēdi: ꝫ illos solos digne ac recte hac ptāte vti qui ꝑditi sunt vita ⁊ doctrina apostolica ⁊ ad hoc referunꝭ predicte auctoritates que dicunt iniustos sacerdotes nec ligare nec soluere. i. nec digne nec recte fit per illos q̄ sci nō sunt retentio vel remissio peccatoꝝ. dat eñ deꝰ bñdictōes digne poscenti etiā p indignū ministrū. Qd autem legiꝭ in malachia sic intelligi pōt maledicā benedictiōibꝰ vrīs. i. his que benedictōnibꝰ vrīs possidetis. qꝛ faciaʒ vobis ea cedere in maledictionē nō in bñdictōeʒ qꝛ ⁊ si benedicunt sanctis ꝟb non faciunt vero corde: et ideo comm

bn̄dictio eis vertit̄ in maledictōes. Et sic maledicā bn̄dictōib⁹ vr̄is.i.qd a vobis benedicit̄ a me erit maledictum: q₂ benedicūt iniquī agentib⁹ adulāturq₃ peccātib⁹ dūmodo diuites sint. Predictis hereticis obuiat sanct⁹ clemens dicēs. Sacerdotes ⁊ om̄s mistri ecclie om̄is plebs ep̄os suo₂ diligē debent ⁊ eo₂ p̄cept̄ obedire etiā si ipsi aliter qd absit agāt nisi in fide errauerint. Item obuiat eis Eusebi⁹ papa dicēs. Oues q̄ suo pastori ɔmissi sunt nec rep̄hendē nisi a fide exorbitauerit nec vllatenus accusare pn̄t q₂ facta pastoris oris gladio feriēda non sunt. Item obuiat eis beat⁹ Bern̄.q loquēs de reuerentia erga p̄latos sic inquit. Nō sufficit exterius obtpare p̄latis nisi interi⁹ aliud sublimiter sentiam⁹ de eis. Et si em̄ a deo indigna alicui⁹ p̄lati vita cōpit̄ vt nihil oino excusatōis nihil dissimlatiōis admittat ꝓpter eū tn̄ a q̄ om̄is p̄tās est excelsum eu₃ reputare debem⁹ nō ꝓpis p̄sone meritis ꝗ ordinatōni diuine ⁊ dignitati deferētes. Ideo difficilem⁹ interi de magnis ecclia₂ p̄latis. sic em̄ faciē dū est ⁊ sic placet illis vt euadāt humana iudicia vt tandē incidāt in iudiciū qd in eis q̄ p̄sunt fiet: Sap. vi. Iudicium durissimū fiet his q̄ presunt. Item auctib⁹ scto₂ p̄bat̄ q₉ om̄es sacerdotes hn̄t ligandi ⁊ soluēdi p̄tāte₃ ⁊ p̄ hiero. hoc testat̄ sup illū locū euāgelij Mat. xvi. vbi dn̄s ait petro. tibi dabo claues regni celo₂ ⁊c. hn̄t inquit p̄tātem iudicandi ⁊ alij ap̄li hn̄t ⁊ om̄is ecclia i episcopis ⁊ in p̄sbyteris. Sz sanct⁹ petrus eam sp̄aliter accepit vt om̄s intelligāt quicūq₃ ab vnitate fidei ⁊ a societate ecclesie se separauerit nec a pctis solui nec celū posse ingredi. Item scdo q₉ sacerdos etiā si mal⁹ sit gratiam tamen trāsfundat pro sue dignitatis officio Augusti. ostendit dicens dictum est a domino in numeris ad moysen ⁊ aarō sacerdotes vos ponite nomē sup filios israel ego dn̄s benedicā eis vt vt gratie traditio pro ministerijs ordinate transfundat̄ hoibus nec volūtas sacerdot̄ obesse vel p̄desse possit ꝗ meritū benedictōnem poscentis. Item tercio augusti. in libro de corp̄e xp̄i obuiat p̄dictis hereticis qui dicūt sacr̄m altar̄ solum ɔfici a bono sacerdote dicens. Intra catholicā ecclīam in ministerio corporis ⁊ sanguinis dn̄i nihil a bono maius nihil a malo min⁹ p̄ficit̄ sacerdote q₂ nō in merito cōsacrantis sed in verbo efficit̄ creatoris ⁊ in virtute spiritus sancti. Quanta aūt sit dignitas sacerdotis ⁊ ordinis hinc aduertimus. Dicit em̄ Aug. in libro questionū veteris ⁊ noui testamenti dictū est de nequissimo caypha inter cetera. hoc aūt a seipso nō dixit sed cum esset pontifex anni illius ꝓphauit Ioh. xj. per hoc ostendit̄ spm̄ gratia₂ nō p̄sonam sequi digni vel indigni ꝗ ordinē traditōnis vt q̄uis aliqs boni meriti sit nō tn̄ possit bn̄dicere nisi fuerit ordinat⁹ vt officiu₃ ⁊ misteriū exhibeat dei aūt est effectu₃ tribuere benedictōnis.

De heresi eo₂ qui dicūt qd nō officiū et ordo sed meritum bone vite habet potestatem ligandi et soluendi ɔsecrandi et benedicendi.

Nona hēsis ē eorūdē q₉ nō officiū ⁊ ordo ꝗ meritū bone vite hab₃ p̄tāte₃ ligādi soluēdi ɔsecrādi ⁊ bn̄dicendi. Est ḡ eo₂ ɔclusio q₉ magis opat̄ meritū ad ɔsecrādū l' bn̄dicēdū l' ad ligādū vl' ad soluēdū q̄₃ ordo vl' officiū. Nā ipi q̄uis ordinati n̄ sint q₂ se iustos eē fingūt ⁊ merita ap̄lo₂ hr̄e p̄sumūt bn̄dicere mō sacerdotali. dicūt etiā se posse ɔsecrare ligare ⁊ soluere q₂ meritū dat p̄tātem nō officiū. Et ideo

q2 se dicūt aploꝝ vicarios p merita di-
ci. tū: hre eoꝝ officia in q̄ maxime con
tra eccliam nauigāt ꝛ se hereticos esse
demonstrāt. Istū aūt erroꝛē volūt mu
nire auctē Esicij q̄ ait sacerdotes nō ꝓ
pꝛia auctē benedicūt. ꝫ q2 xpi figuram
gerūt ꝛ ꝑpter eū qui in ipsis est benedi
ctōnis plenitudinē tribuūt nec solū is
q̄ sacerdotiū soꝛtit⁹ est: ꝫ quicūqꝫ xpm
in seipso h3 ꝛ ei⁹ figuram gerit p cōuer
satōnem bonā sicut moyses ydone⁹ est
vt benedictōe3 pstet. Ecce hic habes ꝙ
nō solū sacerdos ꝫ oīs cum q̄ xpc in
habitat benedictōe3 pstet. Solutio
pdictoꝝ est ꝺm Alanū in libꝛo suo de
hereticis ꝙ sacerdotes in q̄bus xpc ha
bitat plenitudinē benedictōnis tribue
re dicunt. Predictis ergo responden-
tes dicim⁹ ꝙ alia est benedictio q̄ con-
gruit solis sacerdotib⁹. Alia q̄ ab omi-
bus bonis cōiter exiget. Deniqꝫ illi sa
cerdotes in quib⁹ xpc inhabitat bene-
dictionis plenitudinē tribuere dicūt.
nō q2 illi soli: ꝫ illi soli licite ꝛ digne id
agant nec subditos mala vita sacerdo-
tis ledit si bona faciūt que ille dicit. vñ
Greg. papa. Multi dum plus vitā sa-
cerdotū qꝫ suā discutiūt in erroꝛis fo-
uea3 dilabunt min⁹ ꝯsiderantes ꝙ nō
eos vita sacerdotū ledet si humilit bo
nis sacerdotū amonitōnib⁹ aurem ac-
comodarēt.

De heresi eoꝛum qui dicūt qꝺ nō est vera indulgentia vel relaxatio episcopi in cōsecratō ne ecclesie vel alias indulgenti as dando.

Decima heresis est eoꝝ dē ꝙ nō est vera indulgentia epi vel re-laxatio in ꝯsecratōe eccie vl' ali-as indulgētias ꝯcedēdo ꝙ sic nituntur ꝓbare. Iste tenet ad satisfactiōe3 triu3 annoꝛum: vnus eps in vnius eccie de-dicatōne relaxat terciam ꝑtem. Eade3 ratōne ali⁹ terci⁹ ꝛ reliqu⁹ terciā ꝑtem q2 tantā ptātē relaxādi hñt scđs ꝛ ter-
us q̄tū pꝛim⁹ qꝺ si ita ē ꝑ trib⁹ obulis
relaxabit pena triēnis. Preterea in di
screta vīsta relaxatio nec eq̄ satisfacti
onis ꝯpensatio si ꝑ vna obulo vel nū-
mo relaxat vni⁹ āni satisfactio. Solu-
tio ad pmissa ꝙ eps relaxat in absolu-
tionib⁹ penā purgatoꝛiā nō tpale3. Ad
argumēta di ꝙ ille cui iniungit satisfa
ctio aut h3 charitatē aut nō. si charita-
tē nō h3 nihil ei ab epo relaxat. Si vo
in charitate ē h dictat ei charitas vt pe
nitentiā sibi iniūctā pficiat nec palpet
seipm coꝛpale3 declinās penā qn agat
pniam sibi iniūctā si pt q2 ipa charitas
reddit ipm patū vt nō solū illā: verum
etiā vt maioꝛē ꝯpleret si ei iniūcta fuis-
set. talis si illud adimpleret ꝑ q̄ facta ē
relaxatio ab epo nō relaxāde pene in-
tentōe. ꝫ charitatis fervoꝛe ꝛ decedit añ
pactā pnia3 remittet ei tm̄ ꝺ pena pur
gatoꝛia quātū3 in h pñti sclo relaxauit
eps. Dicim⁹ etiā ꝙ l3 ꝯmutari penā coꝛ
palē in pena3 pecuniaria3 q̄ in plerisqꝫ
longa grauioꝛ ē coꝛpali. nec isti q̄ ex cha-
ritate accedit fit ꝯmutatio pene q̄tum
ad ipm. q2 nō hac intentiōe facit illud
ꝑ qua fit relaxatio vt relaxet ab iniun
cta pnia. sed solo intuitu charitatis nec
vult vt relaxet ꝫ ꝓpositū h3 perficiendi
pniam si ꝯcesserit ei vitā. q2 ergo h3 ꝓ
positū pficiendi pniam ꝛ in ipsa nō re
manet qn pficiat si añ pacta3 pnia3 de-
cedat. Et ipse eps hac intentōne relax-
at vt in purgatoꝛio aliq̄d de pnia rela-
xet isti. si moꝛte pueni⁹ fuerit tantū de
pena purgatoꝛij relaxabit quantū in h
seculo de pena tempali relaxatum esse
videbatur.

De heresi eorum qui dicūt q̄ oꝛatōnes ꝛ suffragia ꝑ moꝛ tuis ab existentibus in pecca-to moꝛtali non proficiunt.

Undecima heresis est quod orones vel suffragia pro mortuis ab existentibus in mortali facte non proficiunt mortuis quod sic probare nituntur. Quod non potest prodesse alii cum non potest prodesse sibi. Oratio quae fit in orantis perniciem quomodo in alterius salutem erit. Item .iij.q.vij. In gregoriorum dicitur sic. Cum is qui displicet ad intercedendum mittitur animus irati iudicis ad deteriora provocatur. Item qui indevote orat iudicium sibi postulat. Sed qui sibi in orati one postulat iudicium: quomodo alii in oratione postulat remedium. Item oratio eius sit in peccato quomodo non sit pro solute aliorum. Item quia meretur offensam apud deum quia orat quomodo pro alio orat: peccatori enim dixit deus ps. xlix. Quare tu enarras iusticias meas et assumis testamentum meum per os tuum. s. pollutum Rationibus idem probare conantur sic. Sacerdos in mortali existens dum celebrat divina orat: ergo illa quae actio est mala est ac meretur sibi penam eternam et eadem non meretur alii pene relaxationem. nulla enim actio ne potest quis mereri bonum et malum. Item dicit auctoritas de coba. cle. et mulier ista dixit quod illius sacerdotis missa audienda non est de quo indubitanter constat quod habeat concubinam. Alia etiam clamat auctoritas quod ille qui in mortali peccato est nec in ecclesia orare nec psalmos debet dicere.

Solutio omnium predictorum et determinatio secundum alanum vbi supra est quod oratio quae fit ab ecclesia a quocunque proferatur prodest et mortuis et vivis et sic ad predicta facilis potest dari responsio. Verum est quod si is qui ad intercedendum mittitur deo per peccatum mortale displicet ex ipso. quod orare presumit deterior fit divina celebrando maxime si in notorio crimine fuerit quia in eo peccat quod presumit quod aliis occasio scandali fit: sed tamen quod orat in persona ecclesie dicens oremus ipsum significatum orationis sine ipsa significatio prodest aliis. non ex virtute ipsius orantis sed ex virtute ecclesie ad hoc orationem instituentis vt possit vivis vel mortuis. Peccet ergo qui in peccato mortali existens presumit celebrare: prodest tamen oratio quantum ad sui significationem non quantum ad actionem orantis.

Sciendum tamen quod duplex est devotio. Est devotio nature et devotio gratie. Devotio nature est quando quis ex naturali pietate orat et ex quadam humilitate quamvis sit in peccato. peccat enim sub deo: quia dolet se esse in peccato talis si orat ex eo quod orat non peccat. quia non indevote orat quantum ad devotionem nature huiusmodi oratio ipsi oranti non obest et illi pro quo orat quantum ad virtutem orationis prodest. Devotio gratie est quando aliquis ex charitate orat sensus ergo est quod qui indevote orat. i. sine devotione nature vel gratie iudicium sibi postulat. i. peccat. Ille autem qui peccato notorio laborat et prebet aliis scandalum oratio fit ei in peccatum non aliis pro quibus orat. Actio inquam orantis non est virtus orationis. sic ergo meretur offensam apud deum actione prava. apud deum tamen porat virtus orationis pro alio. Cum autem dicitur peccatori dixit deus etc. peccator dicitur ille qui gloriatur cum malefecerit qui laborat in publico crimine vel qui convictus vel confessus est in iure. talis enim non peccat sub deo sed in deum. talis si in publico in ecclesia orat vel predicat vel psalmos cantat et vt dictum est si ille cuius crimen notorium est divina celebrat quantum in se est peccat: virtus tamen orationis alios adiuvat. Si vero hereticus ab ecclesia divisus pro aliis orat: iam non orat in persona ecclesie: et ideo nec ipsi nec alii prodest oratio. Ex premissis patet quod peccatoris obstinatio quae orat mala est nec ei nec alii prodest. Sed ipsa significatio orationis quia ad hoc instituta est in ecclesia dei vt aliis possit et sic aliis prodest vt non est mala sed bona. Quod autem dicitur quod illius sacerdotis missa non est audienda de quo indubitanter constat quod habeat concubinam intelligendum est de sacerdo-

te q̄ p̄uictus vel ꝯfessus est in iure. cū⁹ missa si ē audiēda si eo ꝙ mala sit: ꝫ h̄ faciēdū ē in verecūdiā vel ꝯfusionē sacerdotꝭ vt sacerdos pctm̄ suū recogn̄scat ⁊ peniteat. Qꝫ āt oīoes ab eccl̄ia ꝯsti tute ꝓsint cū i eccia ꝓferūt siue a bono siue a malo rōib⁹ ꝓbat sic. Si merita mīstroꝝ nō augēt vel minuūt vī sacroꝝ vī ꝙ nec vim oīonis ꝫ hoc ptꝫ quia vis baptismi nō auget vel minuit a q̄cūqꝫ det vel vis eucharistie vel alteri⁹ sacr̄i a sil'i nec vires oīonū eccl̄iasticaꝝ h̄nt in se quandā v̄tutē sacr̄alem. puta si merita ministroꝝ augerēt vim oratí onū vel minuerēt vnitas eccl̄ie nō staret: imo scisma fieret. qꝛ q̄dam seq̄rētur sacerdotē quē crederēt meliorē ⁊ fugerent deteriorē ⁊ sic quidā seq̄rent vnū: quidā aliū. Paul⁹ ꝯtra illos qui gloriabānt de baptismis dicit vnū eē baptismū vnū esse q̄ baptisat. Si sili eñ non debem⁹ gl̄iari de oīonib⁹ aliqꝝ tanta ē eñ vis oīonis ꝓlata ab vno quanta ab alio q̄ntum ad ipsi⁹ oīonis significatio nē nō q̄ntum ad ipsi⁹ orantꝭ deuotōem. Vna ē eñ vis oratōnis ꝫ nō vna deuotio orantis. Deuōtio eñ pōt esse efficatior quāto maior ꝫ oratio quārū in se ē nō erit fructuosior. vbis aūt inesse virtutē varie clamāt scripture et diuine et humane. Nōne vis est in his v̄bis: baptiso te in noīe p̄ris ⁊ filij et sp̄us sancti amen. ⁊ in his. hoc est eñ corp⁹ meum. Et hic est eñ calix ⁊c. Quare ḡ i ecclesiasticis oratōnib⁹ nō inerit vis si ꝓferant in ꝑsona eccl̄ie nō q̄ntum ad ꝓferētem ꝫ q̄ntum ad instituentem.

De heresi eoꝝ qui negāt purgatorium esse.

Duodecima heresis est eoꝝ q̄ negant purgatorium esse dandum. Unde dicunt ꝙ propter auariciam ecclesia ponit esse purgatorium post hanc vitam vt scꝫ pro animabus dent̄ elemosyne ⁊ oblatōnes et fiant obsequia ⁊ talia. Contra hūc errorem ꝓcedet̄ tripliciter. primo auctoritate doctoꝝ. scd̄o rōnibus inquisitorum. tercio auctoritatib⁹ sacre scripture. hoc mō ꝓcedit Franciscus de maronis di. xxiij. q. x. vbi mouet q̄estionē: virū post hāc vitam sit necessarium ponere purgatoriū. Primo ergo auctē arguit Hiero. q̄ in canone hec exꝓsse dicit ⁊ aug⁹. grego. etiam in epistola ad bonifaciū ⁊ in multis alijs locꝭ. Respondent heretici ⁊ dicūt ꝙ isti doctores fuerūt ex parte eccl̄ie ⁊ ideo assentientes eius auaricie ꝯformauerūt se cū ea. Ideo scd̄o aliqui inquisitores arguunt sic cōtra eos. primo sic. Moriatur vnus homo oīo iustus et innocens. moriat̄ etiā alius qui fuit semꝑ peccator penituit tū in fine quō erit ꝙ ambo simul vadūt ad paradisum nunq̄d innocens deberet statim euolare ⁊ ille q̄ semper peccator ante et tūc penituit sed ꝓ peccatis nullā penaꝫ sustinuit dꝫ post hanc vitam puniri. R̄ndent heretici ꝙ nō sed ambo debent ire ad paradisum sed ille qui ꝓ petis penam nō sustinuit diminuet̄ de gloria. Scd̄o arguunt inquisitores sic. Quia si purgatorium non est frustra timemus peccata et abstinemus quia possemus penitere i fine ⁊ sic euolare. R̄ndent heretici ꝙ nō frustra timemus ⁊ abstinem⁹: quia vt dictū est min⁹ de gloria habet̄. Tercio arguūt inquisitores sic nullū malum impunitū sed si purgatorium non esset nō punirent̄ oīa pctā eoꝝ qui saluātur cum hic nō puniant̄ q̄ in fine penitent. Quarto ꝙ de⁹ aliq̄s malos punit in vita ista aliq̄s non. Dicit francisc⁹ ꝙ ille rōnes nō ꝯuincūt ꝫ sūt ꝯ nos sic ꝯ illos. Iō arguit alit̄ ꝯ ꝑdictos hēticos sic. Aliq̄s non vult baptisari baptismo flamis vsꝫ ad mortē. ⁊ sic si abstineat vsqꝫ ad finē eq̄ euolabit sic alij q̄ s̄p bene

agunt. Rñdent q tanta virtus ē in sacramento pnie ad delēdū pctā. sicut ē in sacro baptismi. Ex hoc arguit ɔtra eos sic. primo qꝛ si hoc eēt verū aliqs puniret de veniali pctō eternaliter. ex multitudine eīm peccatoꝝ venialiū si non punit in purgatorio sibi subdicit aliquis gradus glorie quo priuatur pp peccata venialia. ꝛ sic carentia illius gradus glorie qui sibi alr̄s deberet cū sit ppetua erit pena illius peccatis venialibus correspōdens. Secūdo arguit sic suppono q maior pena ꝛ maius malū est priuatio visionis diuine ꝙ pena sensus sed tm̄ est in malo carētia visionis quantū est in bono visio diuina. Tunc arguo sic. Quēcūqꝫ mala sic cōpant q vnū fm naturā excedit aliquū quicunqꝫ gradus mali excedētis excedit totū aliud malū. sed carentia visionis diuine fm naturā excedit in malo penā sensus. ergo quicunqꝫ gradꝰ priuatōis visionis diuine excedit totā penā sensus inferni. sic ergo pꝫ q negato purgatorio aliquis puniret ppetuo d venialibus in paradiso. Rñdent heretici q iste rōnes sunt pħice ꝛ subtiles. ꝛ apls dicit ad Colos. ij. Nemo vos seducat p inanē pħiam. Jō isti heretici petūt auctoritates sacri canonis. dicūt eīm q in sacra scriptura non inuenit q post hanc vitā sit necessariū ponē purgatoriū. Jō adduco ɔ eos auctēs sacre scripture. Prima auctas est. ij. mach. xij. vbi dicit q iudas ɔsiderabat q hij qui cum pietate dormitiōem acceperant optimā haberēt repositā grāꝫ. ꝛ obtulit p eis. xij. milia dragmas argēti. ista aūt oblatio nō potuit eē p his q sūt in inferno. qꝛ ibi nulla ē redēptio. nec p his qui sunt in paradyso. qꝛ redēptiōe nō indigent. nec de eis pōt dici illō qō sequit. sancta ergo ꝛ salubris est cogitatio p defunctis exorare vt a pctīs soluant. qꝛ ibi pctā non hñt. ergo fuit illa oblatio p his q sunt i pūrgatorio. Ad illud argumētū dicūt heretici q liber macha. nō ē de canone. Cōtra accipio ergo verbū xp̄i Math. xviij. Iratꝰ dn̄s tradidit seruū tortorībꝰ quousqꝫ redderet vniuersum debitū. hoc aūt nō pōt intelligi in hac vita nec in inferno. qꝛ illi sp sunt in debito. ergo hꝫ intelligi de his q sunt in purgatorio. Secunda auctoritas euāgelij ē Math. v. Esto consentiens aduersario tuo ꝛc. Et sequit. Amen dico tibi non exies inde donec reddas nouissimū quadrantē. Jstud exire nō intelligit de padyso nec de inferno ergo d purgatorio. Sꝫ ɔtra istō donec qñqꝫ accipit cū exclusiōe actus sequētis. sicut Gen. viij. dicit. Coruus quē emisit noe n reuertebat donec siccarent aque sup terrā. ꝛ tñ nūqꝫ postea ē reuersus. Et silr̄ de dn̄a ꝛ sponso suo Joseph math. ij. dr̄ q nō cognouit eā donec pepit filiū suū primogenitū. nec ex hoc sequit q fuerit cognita postea. Silr̄ ergo in pdicta auctoritate intelligendū est donec reddas ꝛc. Sꝫ nō faciendo vim de li donec p pn̄ti arguo sic qꝛ in pdicta auctē saltim ē redditio debiti sed illi de inferno nūqꝫ reddūt debitū. ergo lꝫ nō possꝫ argui p li donec tñ pōt argui p redditōꝫ dbiti. Sꝫ ne h calūniet adducā adhuc septē auctes qrū prima est Math. xij. Quicūqꝫ peccauerit in filiū remittet ei. qui aūt peccauerit in spm̄sctm̄ non remittet ei nec in hoc seculo nec in futuro. hic supponit q remissio fiat in futuro seculo nō in inferno. qꝛ ibi nulla est redēptio. nō in paradiso. qꝛ ibi nullus intrat cū peccato. ergo hoc erit in purgatorio. alias nō eēt verū verbū xp̄i. Secūda auctoritas ē Luce. xij. Seruus q cognouit voluntatē dn̄i sui ꝛ nō fecerit eam plagis vapulabit multis. ꝛ ergo alius paucis. qui nec cognouit nec fecit eaꝫ sed inferno non est multū nec paucuꝫ

sed infinitū. ergo hoc habet intelligi d̄ purgatorio. ¶ Tercia auctas est apl̄i .j. Cor. iij. Si cui⁹ opus arserit detrimē tū patiet. ipe aūt saluus erit sī tū quasi p ignē. Certū est q̄d nō loquit de igne hui⁹ mūdi. nec de igne inferni. q̄ȝ non saluat. ergo loquit de igne purgatorij

Quarta auctoritas est apl̄i .j. Cor. xv. qui vult pbare resurrectōem dicēs si mortui nō resurgūt vt quid baptizāt p mortuis. supponit aūt q̄ aliq̄s baptizat p mortuis. aliquis ḡ actus bonus p mortuis exhibet vel baptism⁹ lacrimarū vel aliquid tale. nullus aūt debet exhibere aliquid tale p mortuis de paradiso. nec de inferno. ergo talis actus debet exhiberi p mortuis i purgatorio. Quinta auctas scribit Act. ij. hunc deus suscitauit a mortuis die tercia solutis doloribus inferni. Certū est aūt q̄ xp̄c nō soluit dolores inferni inferioris. nec limbi q̄ dicit sin⁹ abrae q̄ȝ ibi erat magna cōsolatio. sicut dicit Luce. xvj. de lazaro exn̄te in limbo et de diuite existente in inferno. hic cōsolat tu vo cruciaris. ergo hoc intelligit de doloribus purgatorij. Sexta auctoritas scribit apoc. xv. vidi in dextera sedentis sup thronū libꝝ ꝛc. ꝛ nemo inuentus est dignus aperire libꝝ nec i celo. nec in terra nec subtus terraȝ. Ex hoc ħt q̄ aliqui credebant digni in celo ꝛ in terra. ꝛ subtus terrā sed nō in inferno. q̄ȝ ibi nulla dignitas. Ibi null⁹ est dign⁹ ergo in a iqua mansione subtus terrā que nō est infernus. ꝛ hec vocat purgatoriū. Septima auctas habet ibidē. Oēs cantabant in celo ꝛ in terra ꝛ subtus terram. hoc nō pōt intelligi de exn̄tibus in inferno. q̄ȝ illi non cantant nec laudant deū ſ̄ sunt in sempiterna blasphemia. Ex istis auctbus ħt veritas determinata ab eccia catholica q̄d est dare purgatoriū. ꝛ pȝ falsuȝ eē eccīam illud instituisse pter auariciam. Quicunq̄ ergo pertinaciter affirmauerit tenuerit vel dogmatizauerit q̄ post hanc vitā nō est dare purgatoriū hereticus est dicēdus. q̄ȝ militat ꝯ sacram scripturā ꝛ ꝯ determinatiōem ecc̄ie. Et si queras ex q̄uo est dandum purgatoriū in quo loco ē situatū. Rn̄dent doctores in .iiij. q̄ de lege cōi locus purgatorij est sub terra. ꝛ est tercia mansio inferni. q̄ȝ infima vocat infernus. inferior vbi sunt dānati in culpa actuali qui patiant penā sensus ꝛ dāni. Secūda vocat limbus q̄ est locus pūuloꝝ nō baptizatoꝝ. ꝛ isti sūt in culpa originali q̄ patiunt penam damni tm̄ q̄ est carētia visionis diuie. Tercia vocat purgatoriū q̄ ē loc⁹ electoꝝ ñ pfectoꝝ q̄ sunt in gr̄a ꝛ in pena. Quarta vocat sinus abrae vel limbus patꝝ inquo erant sancti patres ante aduentū xp̄i in gr̄a ꝛ cōsolatōe. Sic ergo de cōi lege locus purgatorij est sub terra De lege tm̄ spāli siue ex priuilegio sepe aīe purgant in locis alijs sup terrā sic narrat Greg. in li. dialo. de quodaȝ ep̄o q̄ apparuit in quodā balneo ꝛ ibi p̄stabat obsequiū. ꝛ hoc erat sibi purgatoriū. ꝛ de aīa cuiusdā que in glacie purgabat q̄d potuit eē ex aliqua spāli cā. s. vel p cōfirmāda fide nr̄a de alia vita. vel vt aīe illius subueniret a fidelibus q̄bus apparet. vł pter aliquid reuelandū. vel pter aliquā viuentiū edificatōem. De dispensatōne ḡ dei est q̄ aīe purgant in illis locis q̄bus peccauerūt. De acerbitate ignis purgatorij ꝛ quō punit aīas. ꝛ an p demones vel seipo doctores latissime loquūt in q̄rto, ideo ptereo.

De heresi eoꝝ qui negāt aliā vitā post sepatōem aīe a corpe

Terciadecima heresis est eoꝝ q̄ negant aliā vitā ꝛ immortalitatē aīe ꝛ resurrectōem. Negata.n.

anime imortalitate ꝯfir negant aliam
vitā fore ꝛ resurrectōem hmōi opinio
nis fuerūt quidā pbi vocati epicurei.
isti.n.dixerūt ꝙ mortuo hoie perit aia
ꝛ ꝙ nihil sube eius remanebat. Opi-
nionē istoꝝ introducit Seneca trage-
dia.vj.vbi introducit choꝝ. Q si que
rat vbi aie defunctoꝝ sint. dicit ꝙ vbi
sunt res que nate non sunt. vult dicere
ꝙ sicut illud qḋ natū nō est nō hꝫ esse.
nec aliquā subam. sic eo dē mō dicet̄ ḋ
aiabus defunctoꝝ. ꝛ dicit ꝙ dicunt isti
ꝙ illud qḋ cōiter dicit̄ ꝙ est infernus:
ꝙꝗ ibi puniunt̄ mali. ꝙ sunt vani ru-
mores siles somnio qḋ facit hominē
sollicitū meditatiōe ꝓpter aliqḋ malū
qḋ somniauit. ꝛ cū excitat̄ nihil inue-
nit de quo timeat. Ita dicere ꝙ ē infer
nus ꝛ ꝙ ibi puniunt̄ mali. istud ponit
timorē ꝛ pauorē. ꝛ dicebāt isti ꝙ nihil
hoꝝ erat. Hanc opinionē introducit
salomō Eccl.iij.c. ꝓpe finē. vbi dicit̄ ꝙ
erat opinio aliquoꝝ ꝙ vnus ꝛ idē esset
finis ꝛ mors siue interitus hoim ꝛ iu-
mentoꝝ ꝛ equa vtriusqꝫ cōditio. ꝛ ita
isti ſm hoc nō credebant imortalitatē
aie. nec aliā vitā ex quo dicebant equa
lē esse finē ꝛ mortē hoim ꝛ iumentoꝝ.
Et sicut spūs siue aia bestiarū tēdit in
nihil. sic spūs hois qḋ nullus credere
debet hoc de mente salomonis fuisse.
sicut notat nicolaus de lira. ꝛ apparet
manifeste in fine dicti libri. s. Ect.xij.
vbi dicit ꝙ cuncta q̄ fiunt adducet de⁹
in iudiciū ꝓ omi errato siue bonū siue
malū sit qḋ esse nō posset nisi aia esset
imortalis. Et expꝛessius ꝙ nō ex ꝑsona
sua sed impioꝝ dicit. ptꝫ per hoc qḋ in
fine libri eodē capitulo quasi determi
nando subiungit. donec reuertat̄ pul-
uis in terrā suā vnde erat etiā spūs re
deat ad illū q̄ dedit illū. ꝛ dato ꝙ illud
esset de mente salomonis. s. vnū ee in-
teritū hois ꝛ iumenti referendū est ad
spūm phicū nō ad spūm rōnalē. Est.n.in
hoie duplex spūs. s. spūs rōnalis ꝛ in-
corporeus qui non perit cum corpe.
Alius qui dicit̄ phicus seu naturalis.
quo mediante aia rōnalis vnitur cor-
pori. ꝛ ille corporeus est subtilior aere
minus subtilis igne. quo mediante fit
sensus ꝛ imaginatio. ꝛ iste perit cū cor
pore. Talis spūs ē in corpē bruti aian
tis. ꝛ illud vegetat. ꝛ corpe pereūte pe-
rit. ꝛ ſm hoc ait salomon ꝙ vnus est in
teritus hois ꝛ iumenti q̄tū ad corpus
ꝛ spm̄ phicū. Illius etiā ꝑdicte dāna-
te opinionis fuerūt illi ex quoꝝ ꝑsona
dicit̄ Sap.ij. Ex nihilo nati sumus. ꝛ
post hoc erimus tanq̄ si nō fuerimus
Huius ꝯuerse ꝛ dānate opinionis fue
runt saducei. q̄ q2 credebant ꝙ aie nō
erant imortales negauerūt resurrectio
nē. sicut ptꝫ Act.xxiij. Hec etiā dāna-
ta opinio istis tꝑib⁹ etiā in multis ma-
lis xp̄ianis inuenitur regnare. quia ad
hoc vigilanter intendit diabolus. Nā
dicit albinus in sua dicta. ꝙ diabolus
querendo oēs alios modos q̄bus pos
sit hoiem ad dānatōem deducere. In-
uenit spālīter vnū subtilissimū ꝑ quē
si pōt homini nocere paucū vel multū
per hocipm ꝓsternit ꝛ leuiter ad dam
natiōem deducit. ꝛ est iste ꝙ vulnerat
hoiem in occulto vere credulitatis. vt
fac̄ eū dubitare in v̄itate fidei catholi
ce. ꝛ spāliter iuxta posse suū laborat ꝙ
faciat eū dubitare ꝙ sit altera vita ni
si hec. ꝛ ꝙ debeat fieri resurrectio mor
tuorum. quia si hoc facit eum credere
vl in hoc dubitare statim homo sic de
ceptus dimittit se cadere in omne pec
catum. ꝛ elongatur ab omni virtute et
perdit omnem timorē ꝛ amorem dei
ꝛ viuit desperatus qui perdidit totam
fidem ꝛ spem dei. ꝛ singulariter anhe
lat diabolus viribus suis ad decipien
dum. per hanc viam omnes homines
q̄ sunt magis peccatores ꝛ spālīter su-
perbos ꝛ pōposos ꝛ nimiū amatores

vanitatū mundi ⁊ delitiarū carnaliū ⁊ tenet hunc modū. qꝛ primo ponit añ oculos eoꝝ magna crimina que fecerūt ⁊ magnas penas que ſm sanctas scri-pturas ꝓpter illa sunt eis preparate. ⁊ cū illi miseri hoc cōsiderant ponit eos in desperatōem dicens eis ꝙ ſm h dānati erunt qñ moꝛient. ⁊ tenēdo eos i tali cognitiōe dic̄ eis postmodū quasi dans aliquā cōsolatōem ꝙ nō timeāt. imo ꝙ foꝛtificent ⁊ letent ⁊ habeāt bonū coꝛ ⁊ dent sibi bonū tēpus. ⁊ ꝙ fa-ciāt quicqd eis placuerit. qꝛ nūꝙ de9 resuscitabit eos nec iudicabit. qꝛ nō ē altera vita nisi hec pñs. Et hinc inole-uit illud erroneū ꝓuerbiū qđ i nostra lingua dicit. En esto mūde ñ me veas malpasar. c. en el. otro nō me feras penar. ⁊ adhuc dicit eis ꝙ nō est aliquis deus. ⁊ ꝙ nr̄a moꝛs ⁊ natiuitas est sic bestiarū. qꝛ sicut bestie nascunt ⁊ mo-riunt ita erit de nobis. Et dicit pdict9 doctoꝛ ꝙ spāliter diabol9 mouet ⁊ au-get hanc tentatōem tpe moꝛtis. qꝛ vi-det ꝙ ille passus est valde strictus ⁊ pi culosus. ⁊ ꝙ ducit secū magnū pauo-rem. ⁊ ꝓpterea poterit citius ꝓsternere ⁊ decipe hoiem nisi iuuet a deo ꝓpter bona merita que ante fecit. qꝛ illa pro-curant hoi tpe illo succursum. ⁊ ꝓpter hoc dicit ꝙ oꝛdinauit sancta mr̄ eccia: ꝙ xp̄ianis i hoꝛa moꝛtis dicat. Credo in deū qđ est fundamentū nr̄e fidei catholice. ⁊ ꝙ faciāt cū oi deuotōe cōfes-sionē fidei. ⁊ ꝙ reducat eis ad mēoꝛiā passio ⁊ moꝛs saluatoꝛis iesu xp̄i ex q̄ ꝓuenit electis pseuerātia in fide. ⁊ de-inde in fine vite pciosa ⁊ sancta moꝛs ante eum: hec ille. Ex pdictis patꝫ. vñ habuerūt pdicti heretici occasionē er-randi. ⁊ quō diabolus inter cetera vi-gilanter laboꝛat ⁊ miseros hoies deducat ad credendū ꝙ non est altera vita.

Jmpꝛobat aūt pdictus erroꝛ quadru-pliciter. primo p dicta gentiliū phoꝝ. Secundo rōnibus doctoꝝ catholicoꝝ. Tercio auctoꝛitatibus sacre scripture. Quarto splendoꝛe miraculoꝝ. Circa primū notādū ꝙ post illud genus phoꝝ de quibus dictū est in principio huius capituli fuerūt duo genera alio rū phoꝝ quoꝝ primi vocati fuerūt peripatetici. quoꝝ dux ⁊ mgr̄ fuit Aristotiles qui. xvj. de aiabus ca. iiij. dicit sic intellectus solus est ab extrinseco ⁊ solus habet esse diuinū. Jtē in secūdo đ aia dicit ꝙ aia intellectiua est alterum genus ab aia vegetatiua ⁊ sensitiua. et ꝙ ipsam solā cōtingit separi a coꝛpe tā ꝙ ꝑpetuū a coꝛruptibili. Jtē in libro đ pomo dicit. ve anime peccatrici que nō habet locū redeūdi ad suū creatoꝛē qꝛ turpia eius opera impediūt ascen-sum eius ad deū. Alij phi fuerūt vocati stoyci. dux ⁊ mgr̄ quoꝝ fuit plato. q plus ꝙ aliquis alius phus affirmauit imoꝛtalitatē aie. Vñ in libꝛo timei. c. iiij. ⁊ v. inter multa erronea que de aiā dicit. hoc vnū verū infert ꝙ aia est im-moꝛtalis. ⁊ ꝙ si vincit passiones vel si ab eis vincat pmiabit vel puniet post moꝛtē. Vñ ponit ꝙ si aia existēs i coꝛpoꝛe viri vincat a passionib9 coꝛpis p9 sepatōem a coꝛpe viri i coꝛpus mulie-bꝛe mittet. ⁊ si se ibidē male habuerit i coꝛpus pecoꝛis transibit post moꝛtem in penā. ⁊ ſm ꝙ male vel deteri9 se habuerit in deterius pecus vertet. finalit tñ omnes redibunt ad generalē inno-centiam ⁊ dignitatē cum fuerint p penas satis expiate. Affirmauit etiā im-moꝛtalitatē aie. ⁊ ꝙ aie virtuosoꝝ ⁊ bonoꝛum debebant pꝛemiari in alio mūdo. ⁊ anime maloꝝ puniri. vt pꝫ in disputatione socratis ⁊ suoꝝ discipuloꝝū quam introducit in phedrone vbi per modū dialogi multis cōiecturis pro-bat anime hominis imoꝛtalitatē. ⁊ dato ꝙ taliter nō accedat ad veritatē nr̄e fidei. ē tñ mirabile ꝙ hō. phs sine fide

solūmodo p rōnez ꝛ lumen naturalis intelligentie veniret in tam altam cognitōem. ꝛ forte cā huius potuit eē. qꝛ sicut dicit Hiero. in epl'a ad paulinū. que ponit in ꝓlogo biblie. Plato descendit in egyptū vt videret libros legis ꝛ ꝓphetarū quos vidit ꝛ potuit eē ꝙ informatus in sacra scriptura p Hieremiā ꝓphetam cū .f. in egyptū descendit vt ponit leonardus aretinus i ꝓlogo libri platonis qui intitulat̄ phedon. fuit inductus ad loquēdū de aia magis vere ꝛ catholice ꝙ̄ aliquis ali⁹ ꝓhs. Item pitagoras hocidē asserit vt ponit Ouidi⁹ .xv. metamorphosios vbi dicit. morte carent anie semꝑq; priore relicta. sic de nouis domibus viuunt. habitantq; recepte. sed melius dicit in versibus aureis sicut allegat calcidi⁹ i cōmento sup thymeū platonis. vbi dicit. corpe disposito tū liber ad ethera ꝑgens euadens hoiem fact⁹ deus etherei āliter. Item mercurius trimegesti⁹ ad exclepam ꝓpe principiū dicit. O exclepa ois aia hūana imortalis est. ꝫ nō vniformiter cuncte sed alio ꝛ alio mō. ꝛ infra post mediū libri cuz fuerit aie a corpe facta discessio. tunc examē meritiq; eius arbitrium transiet in summā dedinens ꝑtātem. Isq; cum eā piā iusticiāq; puiderit in sibi cōpetentib⁹ locꝭ manere ꝑmittit. Si delictorꝫ ipsaz maculis viciisq; obligatā viderit. desuꝑ ad ima deturbans ꝑ telis aeris ignis ꝛ aque sepe discordantib⁹ tradit. ꝛ sic inter celū ꝛ terram mundanis fluctibus in diuersis ꝑ etni penis agitata repta bit. vt in hoc anie obsit eternitas ꝙ sit in mortali sniā eterno supplicio subiugata. hec ille. Aliq etiā dicunt quorūz opinionez introducit macrobius sup somniū scipionis ꝙ vnus qui vocabatur feres pāphilus de quo loquit̄ valerius. libro .j. in titu. miraculorꝫ. q̄ dicit. ꝙ fuit mortuus in quodaz prelio. ꝛ ꝙ stetit mortuus ꝑ .x. dies separata aia a corpe. ꝛ ꝙ postmodū resurrexit ꝛ reuelauit multa alterius mundi spāliter d̄ imortalitate aiarū. ꝛ ꝙ ab isto hoie resuscitato habuit plato fundamentū et doctrinā quā introducit in phedrone. Item in secundo libro sup somniū scipionis. macrobius dicit. aia aūt q̄ verus homo est ab omni conditōe mortalitatis aliena ē a deo vt ad mutatōes dei mundū regentis regat ꝛ ipa corp⁹ dū a se animat̄. etiā in eodē dicit ꝛ hec sit ꝑ̄dcis ꝑtis cōsūmatio. vt aia non solū imortalē sed deū esse clarescat. Huius etiā opinionis fuit Tullius q̄ fm̄ ꝙ dic̄ dic⁹ macrobi⁹ vltimū opus scripsit ꝑdictū somniū scipionis vbi introducit scipionē afianū ꝛ alios magnos ꝛ virtuosos viros iungendo. ꝙ appa ruerunt post mortē ꝛ dixerunt de premijs aiarū hoim virtuosorꝫ que habet in celo. ꝛ de penis quas mali patiunt̄. Item in rethoricis tullius ait. Probabile quidē videt̄ sapiētibus penas eē paratas apud inferos. ergo anie post mortē sūt supstites. In aphorismis etiā de eēntia summe bonitatis legit̄. qꝛ aia ē in orizonte eternitatis. i. in termino ꝑpetuitatis. qꝺ est ꝑpetuitas in aia ita ꝙ finit in aia. ꝛ nō ꝑtendit vltra aiam sed est supra tempus. temp⁹ vocat̄ hic mora habens principiū ꝛ finē. ꝛ si aia habeat principiū nō habebit finem. Hanc etiā opinionē introducit Virgilius in sexto libro eneydorꝫ vbi scribit quō eneas venit ad campos elisios qui sūt campi paradisi ꝙ inuenit ibi anchisen ꝑrem suum ꝛ alios maiores ꝛ antecessores. Item etiam de aia turni loquens ait in .xij. vitaq; cum gemitu fugit idignata sub vmbras. i. aia turni recedens a corpore cuz indignatione descēdit ad inferos. hic insinuauit virgilius aiam esse superstitē post mortē. huius opinionis etiā fuit sene-

ca in epl'is vbi dicit. mors quã ptimescimus et recusamus intromittit vitã non eripit. veniet iterũ q nos in lucẽ reperet dies. hui9 opinionis fuerũt oẽs pħi q dicti sunt stoici. q opinio ẽ i magnã cõfirmatõẽ nr̃e sacre fidei et in maximã cõfusionẽ nõ credentiũ et hereticoꝝ. q2 si dicti pħi ducti solũ rõne et lumine naturali crediderũt et cognouerũt aĩe imortalitatẽ. et q post mortẽ hoim aĩe bonoꝝ pmiant in glia. et aie malorũ affligũt in pena sine fine. multomagis h credere et affirmare debent xpiani q vltra rõnẽ et lumen naturalis itelligentie sunt informati lege dei quam dedit et publicauit p Moysen et alios sanctos pphas. et p doctrinã noue legis quã nr̃ saluator deus et hõ p seipm psonaliter pdicauit et ondit. Sed q2 auctoritas in diuersum põt flecti sensum. io secũdo iprobat pdictus error rõnibus doctoꝝ catholicoꝝ. Primo sic ois corruptio causat ex 9rietate sed nihil ẽ q sube aie cõtrariet. ergo nõ põt aia corrumpi. Cõfirmat p sic. qcqd corrũpit aut corrũpit ex dissonantia ptiũ vt corpus aut ex fluxu materie vt pprietas. Dis. n. pprietas in se imutabilis ẽ. qd aũt desinit eẽ ex fluxu materie in qua est hz. Vñ boetius in plogo sup arismetricã ait. Sapia est speculatio eorũ que fm sui imutabilitatẽ sortiunt substantiã et pprietatẽ. Aia aũt nõ est suba corpalis. ergo ex dissonãtia ptiũ corrũpi nõ põt q2 simplex est. pprietas aũt nõ est sine forma. q2 suba ẽ. et ita ex fluxu materiei corrũpi nõ põt. q2 in materia nõ est. ergo incorruptibilis ẽ. q aũt incorporea sit pz. q2 hoc genus subalternũ spũs sub se cõtinet has spẽs aĩaz et angelũ. ergo aut angelus incorpore9 nõ est vel aia incorporea est. Secũdo cõfirmat. q2 corruptio nõ fit in entib9. nisi rõne appetitus. ergo vbi appetit9 est quietatus vltra nihil appetit. Sed materia p aiam rõnalẽ vltimate qescat. q2 nullã nobiliorẽ hr̃e põt. Secũdo arguit ex diuina bonitate sic. Cũ deus sit oibus bonus. maxime tñ bonus est amicis suis. sed amico pprium est cõuiuare. viij. ethicoꝝ. et amicus saluet amici vitã si põt. ergo faciet q aia viuat post sepatõem a corpe. Tercio arguit ex diuina causalitate. Dis causa quantoplus intendit ad esse alicui9 tantoplus intendit ad eius cõseruationẽ. sed esse aie rõnalis pzius intendit qñtũ ad esse q forma solis q nobili9 est esse eius cũ sit spũalis et spũalia corpalibus pferunt. vt dicit aug. ix. de trini. cor ergo sol sit incorruptibilis. multo ergo fortius aia erit incorruptibilis et imortalis. Quarto arguit ex magnitudine diuine potentie pbando necessitatẽ alterius vite p resurrectiõem sic. Videmus. n. q natura reducit p vnũ granũ seminis arborẽ vel herbã sui generis. verũtñ nõ reducit eandẽ herbaz vel arborẽ nũero sed alterã silem. Et similiter in generatõe naturali hoiũ bestiarũ et auiũ. q2 naturaliter exit hõ ab hoie et femina p generatõnem. et sic de auibus et bestijs. sed nõ redit idem hõ numero. nec eadẽ bestia sed alter hõ et altera bestia. Vñ si natura haberet tã magnũ posse q illũ eundẽ hoiem numero et eandẽ nũero bestiã et arborem que deficit et morit posset reducere vnum maiorẽ ptãtẽ hñet q hz. et io si deus nõ resuscitaret illũ eũdẽ hoiem numero qui morit nõ õnderet q suũ posse esset maius q posse nature. Cum q posse suũ incõpabiliter mai9 sit q posse nature. si nõ faceret illud p qd suũ posse õndat maius q posse nature cõtrariat sue ptãti et pfectiõi qd est inconueniens. Ex quo manifeste pz q erit resurrectio et altera vita. et q idẽ corp9 numero resurget ad manifestandũ q maius ẽ posse dei q nature. Quin-

to arguit ex diuina sapia. qr pfectius opus arguit maiorē sapiam in mgro. qui illud fecit. Vñ si deus creauit hominē ea intentōe vt resurgat ⁊ duret sine fine. Hoc videt nobilius q̄ si illud creasset ea intentōe vt nō resurgeret et duraret sine fine. Et vbi ē nobilior intentio ⁊ nobilior respectus ondit excellentius opus. ⁊ ex opis excellētia maioritate ⁊ nobilitate ondit excellentior. ⁊ nobilior sapia in mgro. Necesse ē ergo resurrectiōem fieri ⁊ aliā vitā dare. vt diuina sapia excellētissima cognoscat. Sexto arguitur ex amabilitate eternitatis dei necesse est hoi charitatē hrē. hoc est deū amare. qr deus est eternaliter amabilis. Vñ si hō resurgat et ex diuine eternitatis influētia homo sit ppetuo durabilis in gloria. amabilior erit eternitas diuina q̄ si hō nō resurgeret sed finiret in morte. Ad ostendendū ergo cōcordiā inter durationem dei ⁊ hois ⁊ amoris excellentiā fiet resurrectio q̄ si nō fieret nō ostēderetur.

Septimo arguit ex diuie iusticie equitate. Iusticia. n. dei reqrit q̄ oibus reddat fm merita ⁊ demerita. als nō esset iustus. Cū ergo hoc nō fiat in vita psēti cū mali videāt florere. Job. xxi. Ducunt in bonis dies suos. boni vo tribulant. ergo fiet in vita alia qd̄ eē nō pōt nisi aia sit immortalis ⁊ nisi fiat resurrectio. tūc. n. illa res que bonū vel malū fecit in hoc mundo p diuinā iusticiā p̄miabit vel puniet. Octauo arguitur ex eternitate diuine iusticie sic poterit deus eternaliter iudicare hoiem. si hō posset esse sine initio sicut poterat eū iudicare eternaliter si hō essz sine fine vñ si resurrectio nō esset significaret q̄ si creatura posset esse sine initio. q̄ deus nō posset sua iusticia eternaliter hoiem. vt ergo det intelligi q̄ deus poterat eternaliter vti sine initio in homie si homo posset esse eternaliter sine initio. sapia diuina ordinauit q̄ fiet resurrectio ⁊ q̄ iusticia diuina sit potēs cōseruare hūanū corpus sine fine dato q̄ sp sit in tormentis vt iusticia vtat in eo. Nono arguit ex naturali appetitu hominis sic. impossibile est appetitū naturalē eē frustra. sed homo naturaliter appetit ppetuo manere. qd̄ patet ex eo q̄ esse est qd̄ ab oibus appetitur. homo. n. per intellectū appetit eē nō solum vt nunc. sicut bruta aialia s; simpliciter. ɔsequet ꝫ homo ppetuitatē fm aiam qua esse simpliciter ⁊ fm omne tpus apphendit. Decimo arguit ex capacitate aie. qr anima capax est beatitudinis. Deus aūt vt ait aug. ingenti libertate implet omēs creaturas fm capacitatē eap. ergo cōfert aie beatitudinē. Ad beatitudinē autē spectat vita ppetua. ergo necesse est alterā vitā ponere ⁊ aiam esse immortalem.

Vndecimo arguit ex hois timore. qr si aia moreret cū corpe hō nō plus timeret mortuus q̄ lupus vel canis mortuus. cū ꝫ expiamur singularē timorē in homine mortuo quem nō experimur in ceteris aialibus mortuis. ergo necesse est dicere q̄ relinquit aliquid viuens post mortē hominis qd̄ timet. Duodecimo arguit sic. deus fecit aiam ad imaginē ⁊ silitudinē suā sed deus est immortalis. ergo ⁊ aia. et lz nō posset forsitan rōne naturali demonstratiue pbari. sicut satis pz per debilitatē rōnū. quo ad hoc tam a sanctis q̄ a phis adductarū. Sūme tñ cōuenit hoc credere sicut multa alia sūt vera que pbare demonstratiue nescimus. sicut alterum istoꝝ p certo est verū mūdus incepit esse vl mūdus non incepit esse. tñ nullū istoꝝ demōstratiue pbari pōt fm Aristotilem. iiij. topicoꝝ. Vnde cōmuniter dicitur de quodam religioso q̄ redarguit quendam pbm ex eo q̄ negauit animam esse im

mortalē. Quero inquit a te phe ait il-
le religiosus. aut anīa est mortalis vel
imortalis. si ē mortalis nullū incōmo
dū infligeret credentibus eā eē imor-
talē. si vo est immortalis tunc credere
eā mortalē quid incōmodū i re. sequit
ergo melius est credere eā eē imorta-
lem q̄ mortalē. Tercio iprobat pdi-
ctus error auctoritatibꝰ quadruplicit.
primo auctoritatibꝰ noui testamēti ex
euangelio. Secūdo auctoritatibꝰ eius
dē ex eplis ꝛ actibus. Tercio auctori-
tatibus veteris testamēti. Quarto au
ctoritatibus doctoꝝ eccie que ois ex-
presse sonant aliā vitā. De primo idu
cunt. xij. auctoritates. Prima auctori
tas habet Joh. vj. Hec est aūt volun-
tas patris mei q̄ misit me. vt ois q̄ vi-
det filiū p fidē formatā charitate. io se-
quitur. ꝛ credit in eū habeat vitā eter-
nam qđ infallibiliter est verū in pdesti
natis. ꝛ ibidē. Qui mādūcat meā car-
nē ꝛ bibit meū sanguinē hꝫ vitam eter
nam. ꝛ ego resuscitabo eum in nouis-
simo die. Secūda auctoritas hr. Joh.
iiij. cuꝫ xp̄c loqueret samaritane. Qui
biberit ex aqua quaꝫ ego dabo ei fiet i
eo fons aque viue salientis in vitā eter
nā. Tercia auctoritas est Joh. vj. Qui
manducat hunc panē viuet in eternū.
Quarta auctoritas est Math. xix. et
Marci. x. Cum quereret iuuenis ille
mgr̄ quid boni faciā vt vitā eternā pos
sideam. Rn̄dit ei xp̄c si vis ad vitaꝫ. s.
eternā ingredi serua mandata. Quin-
ta auctoritas Marci. ix. bonuꝫ est tibi
claudū introire in vitā eternā q̄ duos
pedes habētē mitti in gehennaꝫ ignis
inextinguibilis. Sexta auctoritas est
Mar. x. Nemo est qui relinquerit do
mū aut frēs aut sorores aut prēm aut
mrēm aut vxorē aut filios pp me ꝛ p-
pter euangeliū qui nō accipiat cēties
tm̄ nunc in tpe hoc. domos ꝛ fratres ꝛ
sorores ꝛ mrēs ꝛ filios ꝛ agros cū pse
cutiōibus. ꝛ in futuro seculo vitā eter-
nam. Dicit q̄ in p̄nti accipiet centies
tm̄. qꝛ p tpalibus accipit in p̄nti bona
spūalia que tm̄ excedunt bona tpalia
quantū centenarius vnitatē. Aliē aūt
pōt exponi de religiosis q̄ p vno prē
carnali vel fratre dimisso habēt spūa-
les fratres ꝛ mrēs ꝛ prēs multos ꝛ eti
am possessiōes multas ꝛ agros inquā
tū ex possessionibꝰ oīm fideliū sufficiē
ter sustentāt. Sm̄ illud apli. ij. ad Cor.
vj. Quasi nihil habentes ꝛ omia possi
dentes. Vn̄ aug. Cōtēne omia ꝛ habe
bis oia. Septima auctoritas est Jo.
iij. Qui credit in filiū habet vitā eter-
nā. qui aūt incredulus est filio nō ha-
bet vitā eternā sed ira dei manet super
eū. Et ibidē. Sic deus dilexit mundū
vt filiū suū vnigenitū daret. vt ois qui
credit in illū non pereat sed habeat vi-
tam eternā. Octaua auctoritas ē Jo.
v. Scrutamini scripturas in q̄bus pu
tatis vitā eternā habere. ꝛ ille sunt qui
testimoniū phibent de me ꝛ nō vultis
venire ad me vt vitā habeatis. Nona
auctoritas ē Jo. vj. vbi dicit q̄ cū mul
ti ex discipulis iesu abirent retro dixit
iesus ad. xij. Nunq̄d ꝛ vos vultis abi-
re. Rn̄dit ei simon petrus. dn̄e ad quē
ibimus verba vite eterne habes ꝛ nos
cognouimus ꝛ credimus. qꝛ tu es xp̄c
filius dei. Decima auctoritas ē Joh.
x. Oues mee vocem meā audiūt ꝛ co
gnosco eas ꝛ sequunt me ꝛ ego vitam
eternā do eis. Vndecima auctoritas
est Jo. xij. Qui odit aniam suā in hoc
mundo in vitam eternā custodit eam.

Duodecima auctoritas ē Math. x.
Nolite timere eos qui occidūt corpꝰ.
aīam aūt non possunt occidere sed po
tius eum timete qui pōt aīaꝫ ꝛ corpus
perdere in gehennaꝫ. Hee duodecim
auctēs ex euāgelijs deducte sunt qua-
si. xij. colūne auree nr̄i inexpugnabil
fortalicij. Predictis adiungut alie. xij

auctes apl'orum xpi. Prima est cum iu dei cōtradicerent paulo et blasphemarent. tūc ɔstanter Paulus et barnabas dixerūt Act. xiij. vobis oportebat primū loqui verbū dei sed qm̄ repulistis illud et indignos vos iudicastis vite eterne. ecce ɔuertimur ad gētes. sic.n. precepit nobis deus. Secūda ē eiusdē ad gal. vltimo. Qui seminat in carne sua de carne et metet corruptōem. qui aūt seminat in spū de spū metet vitā eternā. Tercia est eiusdē .j. Thimo. j. Idō misericordiā cōsecutus sum vt in me primo oñderet iesus xpc oim patiam ad informatōem eorum qui credituri sunt illi in vitā eternā. Quarta est eiusdē .j. Thimo. vj. Certa bonū certamē fidei apphende vitam eternā in qua vocatus es et cōfessus cōfessionē bonā. Quinta ē eiusdē Thimo. j. Paulus dei seruus apl's iesu xpi ɓm fidē electorum dei et agnitōem veritatis que ɓm pietatem est in spem vite eterne quā pmisit qui nō mentit deus añ tpa secula. Sexta est eiusdē ad tytum. iij. dicens. Iustificati gr̄a ipsius heredes sumus ɓm spem vite eterne fidelis sermo ē. Septima auctas est eiusdē .j. Cor. xv. Si in hac vita tm̄ in xpo sperantes sumus miserabiliores sumus oibus hoibus. q. d. Si speramus in hac vita remunerari a xpo miserabiliores sumus etc. quia alij ad minus pfruūt bonis huius vite nos aūt patimur mala. In primitiua.n. ecclesia fideles erāt multa sustinētes aduersa. Sed cōtra hoc posset argui de multis phis qui voluptates et diuitias huius seculi cōtempserūt. et cū hoc negabant resurrectōem mortuorum. nec tm̄ dicunt miserabiliores alijs hoibus sed meliores. Dicendū quod nō est sile de ipsis et xpianis. quia phi hoc fecerūt pter maiora bona cōsequenda.s. virtutes intellectuales et morales. i quibus cōsistit cognitio veritatis et ɔsecutio politice bonitatis. hoc aūt nō pōt dici de xpianis qui cōfitent xpm resurrexisse a mortuis quod falsum eēt si resurrectio eēt impossibilis. falsitas aūt malū ē intellectus sicut veritas eius bonum. Octaua est apl'i petri .j. Pe. iij. Saluos baptisma facit. nō carnis depositō sordiū sed cōsciencie bone interrogatio in deum per resurrectōem iesu xpi qui est in dextera dei pr̄is. degluties mortē vt vite eterne coheredes efficeremur. pfectus in celū subiectis sibi angelis et ptātibus et virtutibus. Nona ē Io. apl'i .j. Io. j. vidimus et testamur et annūciamus vobis vitā eternā. Decima est eiusdē in .c. ij. hec ē repromissio quā ipe pollicitus est nobis vita eterna. Vndecima ē eiusdē in .c. v. hoc est testimoniū qm̄ vitā eternā dedit nobis deus. et hec vita in filio eius est. Duodecima est eiusdē in ca. eodē assumpsit nos et dedit nobis sensum vt cognoscamus verū deū. et simus in filio eius vero hic ē verus deus et vita eterna. Ecce habemus xij. ppugnacl'a nr̄i fortalicij apl'orum xpi. Nunc videamus auctes veteris testamenti et inueniūt tres. Prima ē tobie .xij. Elemosina a morte liberat et facit inuenire vitā eternā. Secūda ē Eccl'i. xxiiij. Qui elucidāt me vitā eternā habebunt. Ecce pmiū quod pmittit diuina sapia suis elucidatoribus. Tercia est Dañ. xij. Multi de his qui in puluere terre dormiūt euigilabūt. Alij in vitam eternā alij in obprobriū vt videāt sp. Premissis aūt oibus articulus fidei vltimus cōcordat qui ē carnis resurrectōem et vitā eternā amē. Hec est etiam snia verissima catholice fidei et doctorum. Dicit.n. in libro de eccl'iasticis dogmatibus solū hoiem credimus hr̄e aiam substantiuā que et exuta a corpe viuit. et sensus suos atque igenia viuacit tenet nec cū corpe morit sicut arabs asserit: nec pus modicū interuallū sicut senon. quia

substantialiter viuit. ꝛ aug. O aīa mea illā patriā petere debuisti in qua ē ꝗes sine laboꝛe gaudiū sine doloꝛe. pax sine tribulatōe. lux sine tenebꝛis. vita sine morte. Isdem si sīl' aīa cū coꝛpe interiret. ꝓ nihilo dei filius deo pr̄i spm̄ cōmendaret. ꝟ moꝛit ꝛ deo pr̄i spm̄ cōmendat vt morte coꝛpis ꝛ imoꝛtalitatē aie designaret. Cōfirmāt finalit oīa ꝑdicta auctē. b. Greg. i. iiij. li. dialogorū vbi loquens de vita aie post obitū sic ait. Carnales quiq꜄ qꝛ illa inuisibilia scire nō valent ꝑ expimentū. dubitant vtrū ne sit qḋ coꝛpalibus oculis nō vident. que nimirū dubietas pꝛimo parenti nr̄o esse non potuit. qꝛ ꝛ exclusus a paradisi gaudijs hoc quod amiserat quō viderat recolebat. Hij aūt sentire vel recolere audita nō possunt. qꝛ eoꝝ nullū sicut ille saltē de p̄terito expimētū tenent. ac si enī ꝑgnans mulier mittat in carcerē. ibiq꜄ puerū pariat q̄ natus in carcere nutriat ꝛ crescat. Cui si foꝛtasse mater que hunc genuit solem lunā stellas. mōtes. ꝛ campos. volantes aues. currentes equos nomiet. Ille vō qui est in carcere natus ꝛ nutrit' nihil aliud q̄ꝫ tenebꝛas carceris sciat ꝛ hoc quidē esse audiat. sed qꝛ ea ꝑ expimentū nō nouit veraciter esse diffidat Ita in hac exilij sui cecitate nati hoīes dū esse sūma atq꜄ inuisibilia audiūnt. diffidunt an vera sint. qꝛ sola hec infima in q̄bus nati sunt visibilia nonest Vn̄ factū est vt ipe inuisibiliū ꝛ visibiliū creatoꝛ ad hūani generis redēptōꝫ vnigenitus pr̄is veniret. ꝛ spm̄ scm̄ ad coꝛda nr̄a mitteret. quatinus ꝑ eū viuificati crederemus. que adhuc scire per expimētū nō possumus. quotq̄t ergo hunc spm̄ hereditatis nr̄e pignus accepimus d' vita inuisibiliū nō dubitam' Nam qꝛ post mortē carnis viuat anima ꝑtꝫ rō sed fidei admixta. Nunq̄d ꝛ scti apl'i ac martires xp̄i p̄ntē vitā despicerent. in morte carnis aīas ponerēt nisi certioꝛē aīarū vitā sbsequi scirēt. Et ecce hij q̄ aīas i morte posuerūt atq꜄ aīarū vitā post mortē carnis eē credidēt quotidianis miraculis choꝛuscāt. ad extincta eoꝝ nanq꜄ coꝛpa viuētes egri veniūt ꝛ sanant. ꝑiuri veniūt ꝛ demonio vexant. demoniaci veniūt ꝛ liberātur. lepꝛosi veniunt ꝛ mundant. deferunt mortui ꝛ suscitant. Si igit vitam aie manētis in coꝛpe depꝛhēdis ex motu mēbꝛoꝝ cur nō ꝑpendis vitā aie p' coꝛpus etiā ꝑ ossa mortua i virtute miraculoꝝ. Nā ꝛ multi nr̄oꝝ mentis oculū fide pura ꝛ vberi oꝛatōe mūdantes egredientes ex carne aīas freq̄nter viderunt. Hec ille. De hoc ponunt plura miracula in libꝛo dialogoꝝ. vide ibi

De heresi eoꝝ qui dicunt q̄ nō possunt euitare peccata qui fuerunt nati in tali cōstellatiōe vel signo.

Vndecima heresis est eoꝝ q̄ q̄ dicunt se nō posse euitare pctā. qꝛ sunt nati in tali signo. Hic notādū est q̄ f̄m greg. in omelia ꝛ f̄m aug. in. v. de ciui. dei. c. j. ꝛ. xxiiij. q. iij. quidam heretici. ꝛ est Isido. viij. ethimolo. c. v. fuerūt q̄dā heretici dicti priscillianiste q̄ fundamentis astrogoloꝝ adherētes dicūt vnūquēq꜄ hoiem sub cōstellatōibus stellarū nasci earūq꜄ influentijs regi. dicunt etiā tales stellas dictoꝝ hoim esse fatū. qḋ quidē fatum f̄m aug. nō dicūt dispōnē ac causarūꝫ oꝛdinē siue cōnexionē in ipis reb' f̄m diuinā voluntatē. sicut dicit Boetius iiij. de cōsolatōe p̄sa. vj. Sꝫ dicūt fatū vim positōis siderū qualis est qn̄ quis nascit vl' cōcipit quā vitare nō possent Dicūt etiā h̄re ꝑtātē stellas sup hoim vitā mortē actus ꝛ officia. Dicūt. n. q̄ mars fac hoiēꝫ homicidā ꝛ ꝑliatorem. Aq̄ri' piscatoꝛē. Libꝛa trapezetā capsa

rēt mercatorē. hꝰ opinionis fuerūt thalmudiste dicētes ꝙ thalmuth talia vba filij ꝛ puisiones rerū nō dependent ex meritis sed dependēt ex cōstellatōe siḡni. Sic attribuerūt malū regis saul ꝛ bonū regis dauid planetis ꝛ signis dicentes in eodē libro. Si natus fuisset saul in signo dauid ꝙ cecidissꝫ corā eo Itē dicunt iudei in libro thalmuth in ca. qḋ incipit ceder thabemer ꝙ vnus doctor cui nomē erat rabi alazarvempeda dicebat ꝙ stringebat ei fortit mūdus. vult dicere ꝙ hēbat magnā paupertatē ꝛ faciebat orōnē deo ꝙ releuaret ipm ab illa magna paupertate. ꝛ dr ibi ꝙ deus rūdit sibi. vis ꝙ ꝓpter amorem tuū destruā mundū ꝛ iterū creem illū ꝛ forte eris in signo in quo efficieris diues. Ex qbus apparet manifeste ꝙ isti intelligebant deū nō hře ptātē auferēdo ab illo miseriā nisi mediantibus signis. Ex isto fundamēto supradicti heretici posuerūt ꝙ stella que nato dño orta fuit ad hoc nouiter facta ꝛ creata fuit vt xpō influeret sup eius vitā mortē actus ꝛ officia ptātē haberet ꝛ sibi i oībus fatū eēt. Pro tanto dicit Gre. vbi supra. ꝙ ṗdicti heretici hoc in adiutoriū sui erroris assumūt ꝙ noua stella exijt cum dñs in carne apparuit. cuius fuisse fatū eandē stellam putant.

Predictus error siue heresis improbat ꝑ tres doctores ꝓbatissimos. scꝫ ꝑ Aug. Cris. ꝛ Greg. Et p̄mo ꝑ augu. qui in. v. libro de ciuitate dei in ca. j. dicit istā opinionē esse offensiuā et iniuriosam quatuor rebus insignibꝰ ꝛ irreprobabilibus. ṗmo cōi legē ꝛ secte i generali. Secūdo celo i spāli. Tercio iudicio diuinali. Quarto ꝓbatōni expimentali. Primo aug. dicit ꝙ ista opinio est offensiua ꝛ iniuriosa oī legi ꝛc. Fm .n. Tulliū de natura deoꝝ oīs lex ꝛ secta posuit deū esse. Non ē tāꝫ fera tā indibusq; moribꝰ cuius mentē opinio deoꝝ nō habuerit inquit tullius. Itē oīs secta ꝛ lex ponit ꝙ deus in necessitatibus dꝫ inuocari ꝛ rogari. Vn̄ ꝑm pħm in ethicis. latera ꝛ cultus deoꝝ sūt de lege nature. ꝛ ꝑm tullium vbi supra. Omnis lex ꝛ secta sacrificia quedā hꝫ qbus deos suos reuereꝛ. Si ergo ista opinio veritatē cōtineat que dicit stellas habere hanc ptātē ꝙ ex suis influētijs moribus ꝛ actibus hominū impōnāt necessitatē quā euitare nō possint ad quid deus in necessitatibꝰ inuocabit aut rogabit. q. d. frustra. Vn̄ cōtraponentes istā opinionē dicit in textu. Hij ab auribus hoim repellendi sunt nō solū eoꝝ qui verā religionē tenent. ꝫ qui deoꝝ qualiūcunq; lꝫ falsoꝝ volunt eē cultores. Hec opinio qḋ aliud agit nisi vt nullus oīno colaꝛ aut rogetur deus. hec aug. Itē secundo ꝫ opinio est offensiua ꝛ iniuriosa celo spāliter magna diffamatio istius ciuitatis esset si diceretꝛ ꝙ in aula sui ꝯsiliarij ciues ꝛ rectores concluderent ꝛ determinarent latrocinia perpetrāda homicidia ꝛ cetera mala cōmittenda ꝑ istam imaginatōem. Augustinus dicit ꝙ celum quedam curia vel ciuitas est. Ciues sunt stelle. ꝛ si isti influunt necessitant ad latrocinia. homicidia. ꝛ cetera mala. celo est vituperiū ꝛ iniuria.

Tercio hec opinio est offensiua ꝛ iniuriosa diuino iudicio. Vnde Augu. in textu. Quale inquit iudiciū de factis hominū relinquitꝛ deo quibus celestis adhibetꝛ necessitas. ad idē. xxiij q. iiij. vasis ire. Quarto ꝛ vltimo est offensiua hec opinio ꝓbationi experimentali. Sepe videmus ꝙ duo gemini nati ꝛ cōcepti sub eodē signo ꝛ ꝯstellatōe stellarū sunt ita diuersi in oībus ꝛ dissimiles ꝙ magis sunt similes illi qui in diuersis cōstellatiōibus sunt nati ꝛ concepti. ꝛ istam ratōnem dicit Augustinus fortissimā. Vn̄ in textu

cōtra istos. Quid inquit est q nūq̄ di cere potuerūt cur in vita geminoꝝ in actiōibus in honoribus ceterisq̄ reb⁹ ad humanā vitā ptinentib⁹ atq̄ in ipa morte sit plerūq̄ tantaq̄ diuersitas vt similiores eis sint quantū ad hoc atti net multi extranei q̄ ipi inter se gemi ni q̄ exiguo tpis interuallo in nascēdi sepato. in cōceptu aūt p vnū cōcubitū vno etiā momento seminati. dat exē plū in.iiij.ca.ꝛ idem hꝫ Geñ.xxv.ma lachie.j.ꝛ.xlvij.dis.quantūlibet.iacob dilexi esau odio habui. Nati sunt duo gemini antiqua patꝝ mēoria.sic alter post alteꝝ.vt posterior plantā prioris teneret.tanta fuit in eoꝝ vita moꝝ di uersitas.tanta in actib⁹ disparitas tan ta in parentū amore dissilitudo vt etiā inimicos eos inter se faceret ista distā tia. Nunqd hoc dicit q vno ambulan te alius sedebat.vno dormiente alius vigilabat.vno loquente alius tacebat vnus duxit mercenariā seruitutē.alius nō seruiuit.vnus a mr̄e diligebat̃ ali⁹ a mr̄e nō diligebat̃. vnus honorē qui apud eos magnus habebat̃ amisit alt adeptus est.hec aug. Secundo im probat̃ ista heresis p Chriso. q̄ dicit q hec opinio facit triplicē blasphemiā in deū.prima est q deus est. ꝛ fuit ma lus in stellas creando. vñ sup Math. dicit sic. Si aliquis adulter ꝛ homici da fiat p stellas magna est iniq̄tas stel larū. maior illius qui creauit stellas. Nā cum sit pscius futuroꝝ deus ex q̄ tanta iniq̄tas futura erat p stellas si no luerit emendare.non est bonus.si vo luit ꝛ nō potuit impotens est. Secun da blasphemia est q deus est crudelis in talibus p delictis penas dare.vnde Chryso.vt quid mali penā suscipiam. q̄d non voluntate sed necessitate cōmi si. Tercia blasphemia est q deus ē in sipiens in pcipiēdo.vñ chriso.quis.n. iubet aliquē ne faciat malū. q̄d nō pōt declinare aut vt faciat bonū ad q̄d nō pōt puenire.hec ille.vñ merito dicitur math.xj. Iugū.n.meū suaue est.ꝛ Jo. .v. Mandata eius grauia non sunt.

Tercio ꝛ vltimo improbat̃ hec opi nio heretica p Greg. sicut p aug.ꝫ dat spāliter vnū exemplū de honorib⁹ ꝛ di gnitatib⁹ hoim. Vñ in omel. epipha nie.dicit sic. Absit a fideliū cordib⁹ vt fatū aliquid dicamus.vitā quippe ho minū solus hanc cōditor q̄ creauit ad ministrat. Neq̄.n. ꝓpter stellas homo sed stelle ꝓpter hoiem facte sunt. Seq̄ tur in persarū q̄ꝫ frācoꝝ terra reges ex genere ꝓdeunt q̄bus ꝓfecto nascen tibus quis estimet quanti eisdeꝫ mo mentis horarū ꝛ tempoꝝ ex seruili cō ditōe nascant̃.ꝛ tñ regū filij vno eodē q̄ sidere cū seruis nati ad regnū ꝓfici unt cum serui qui secū fuerant geniti in seruitute moriant̃. Hec Greg. Pa tet igit̃ p istos tres doctores venerabi les q p̄dicta opinio est falsa ꝛ heretica vnde determinando veritatē cōcludit aug.de stella nouiter christo nascente creata q ipa non est christo in fatum. Unde sermone.viij. super Johannē. Non est sub fato siderum. domin⁹ si derū cum ipe sit conditor siderū. ꝛ cō tra faustum non ideo christ⁹ natus est vt si dici oporteret non stellam xp̄o sed xp̄m stelle fatum dicerem⁹ fuisse. Ipe quippe illi non illa.huic nascendi con tulit causas. Sꝫ quereret aliquis di ligens scire vtrum ex impressione lu minarium celestium causetur aliquo modo in hominibus diuersitas moꝝ. Respondet̃ q mores hominū ꝛ euen tus futuroꝝ a sideribus causari.dupli citer pōt intelligi. Aut necessario ꝛ suf ficiēter aut dispositiue ꝛ ꝯtingēter. Si dicat̃ primo mō.sic non tm̄ est falsum. ꝫ etiā hereticū.q2 repugnat xp̄iane re ligioni.tū q2 veritas fidei in hoc erro re saluari non posset.dum.n.oīa ponit

⁊ sideribꝰ necessario euenire. tollit meritū ⁊ ꝑ ꝯñs gloriā. tū q̄ꝛ honestas morū ꝑ hunc errorē ꝑiudiciū patit̄ dū culpa peccantis in sidera refundit̄. vt supra dictū est. q̄ꝛ sic licentia malefaciendi sine reprehēsione credit̄ vt hō ad orādū ⁊ colendū sidera incurret. Si aūt dicat̄ mores hoīm a dispositiōibus siderū variari dispositiue ⁊ cōtingenter sic pōt habere veritatē. q̄ꝛ nec rōni nec fidei repugnat. Planū est. n. ꝙ dispositio corpis varia multū facit ad variatōem affectionū ⁊ morꝝ aīe. vt pluriū eñ aīa corpis cōplexiones imitat̄. vt dicit sex. ꝑncipiator. Vñ colerici sunt iracundi ⁊ sanguinei sunt benigni. melancolici sunt inuidi. ⁊ fleumatici pigri. hoc aūt nō est necessariū. q̄ꝛ aīa dominat̄ suo corpi maxime qñ est adiuta ꝑ grām. multos. n. videmus colericos mansuetos. ⁊ melācolicos benignos. qñ ergo virtus corpoꝝ celestiū opat̄ ad mixtiōem ⁊ qualitatē cōplexionum Hinc est ꝙ ꝑ consequens operat̄ quodāmodo ad qualitetē moꝝ valde tamē de longinquo. plus. n. facit ad qualitatē cōplexionis virtus nature inferioris q̄ꝫ virtus siderū. Vñ aug. in. v. de ci. dei. c. ij. In solutiōe cuiusdā q̄ōnis de duobus fratribus qui simul infirmabant̄ ⁊ curabant̄ cum quereret vnde hoc esset. magis cōmendat rōem ypocratis q̄ꝫ astronimi. ypocras. n. respondit ꝙ hoc erat ꝓpter similitudinē complexionis. Et astronomus rñdit ꝙ hoc erat ꝓpter idētitatē cōstellatiōis. meliꝰ eñ rñdit phisicus. q̄ꝛ cām dedit magis ꝓximam ⁊ ꝓpinquā. Est sic ergo dicendū ꝙ impressiones siderū aliquo modo disponūt ad varietatē moꝝ. nō q̄dem dispōne necessaria ⁊ prima ⁊ sufficiente sed remota ⁊ cōtingente. Sed contra obijcit ꝙ phs libro de ꝓprietatibus elementoꝝ dicit ꝙ regna vacua fcā sūt ⁊ terre depopulate apud cōiūctōꝫ Iouis ⁊ saturni. sed talia nō dependēt ex libero arbitrio. ergo ⁊c. Rñdet̄ ꝙ hoc dicit phs. nō q̄ꝛ hoīes nō potuerūt resistere influentie illius cōstellatiōis sed q̄ꝛ noluerūt. q̄ꝛ dicit Tholomeus in almagesti. sapiens hō dñabitur astris. Cōiūs aūt cōiūctio iouis ⁊ saturni. eo ꝙ saturnus habet influentiā malancolicā ⁊ malam. Iupiter aūt imittit valde bonā influentiā pōt ad rixā vel discordiam hoīes inclinare. cui tñ inclinatōi hoīes ꝑ libertatē arbitrij pñt resistere e satis faciliter cum adiutorio grē dei.

Cōtra obijcit̄ iterū q̄ꝛ Damascenus li. iij. ca. vj. dicit cōstituūt̄ multotiens ⁊ comete signa quedā mortis regū ⁊c. Rñsio. quidā dicunt ꝙ cometa nec naturaliter generat̄ nec ē vna de stellis in firmamento positis. Vñ nec eius significatio est naturalis. vñ damascenꝰ li. ij. ca. vj. Dicit ꝙ comete non sunt ex his que a principio genite sunt sed diuina iussione fm ipm tempus constituunt̄ ⁊ rursus dissoluunt̄. hec damascenus. Et ꝑ tale signū deus ꝑnunciat mortē regū magis q̄ꝫ alioꝝ. tum quia rex est persona cōis. tum q̄ꝛ ex hoc pōt iriri turbatio regni. de cuius custodia magis solicitāt angeli ꝓpter cōe bonū

Et si queras qđ est illud regnuꝫ in q̄ debet tale accidere. Hic rñdet catholicus dicens. ꝙ quandocūq̄ apparet sp significat mortē vel imutatōeꝫ alicuiꝰ ꝑncipis vł destructōis alicuiꝰ patrie et sp dirigit radios suos ad illā patriam cui minat̄. Alijs aūt q̄ viam phisicā sequunt̄ vr̄ stella cometa sit impressio calida ⁊ sicca generata ex inferiori pte aeris ꝓpe ignē de vapore calido ⁊ sicco ⁊ globus illius vaporis adunatus apparet corpus stelle. Partes aūt illius corporis discōtinuate circa illū globū ⁊ in longū ꝓtense in suis extremitatibus illi globo cōiuncte sunt quasi eiꝰ come sicut loquit̄ Albertus magnus

dicēs q̄ comete sunt stelle habētes comas qđ fit p aerē inflāmatū contentū a stellis siue planetis quinqȝ.s.saturno ioue.mercurio ⁊ venere. Isti.n.planete ꝓpter velocē motū ipoꝝ igniūt aerē in circuitu eorum.⁊ sic propter aerem inflāmatū ꝯtentū a stellis p̄dictis coniuncto lumine eoꝝ cū eo videnť stelle ille comete.⁊ s̄m hanc positōeȝ signat ⁊ causat nō p se sed p accidēs mortalitatē ꝓuenientē ex infirmitatib⁹ calidis ⁊ siccis.q: vehemens distempata siccitas ꝯsueta est ꝓuenire ⁊ ꝯtinuari generationi comete.⁊ q: vt in plurib⁹ diuites nutriūť calidis ⁊ siccis. Jō illo tpe multi diuites moriunť.inter q̄s mors regū ⁊ principuȝ est magis notabilis. Huius opinionis vr̄ esse Isidorus.in iij.ethimoloyaꝝ.Dicit.n.q̄ hoc gen⁹ sideris qñ apparet signat pestilentiaȝ. aut famē.aut bellū. Itēȝ videť sentire beda.Dicit.n.q̄ signat pestilentiā.aut bella.aut ventus aut estus. Et si q̄ras vtrū illa stella que apparuit in natiuitate xp̄i fuit cometa. R̄ndet beda q̄ ñ. q: ex q̄buscunqȝ causis nascať cometa siue ex planetis siue ex fixis sp apparet in pte septētrionali. Stella autēȝ q̄ apparuit in ortu xp̄i mouebať ab oriēte ad meridiē versum occasum qđ nō solet facere motus cometaruȝ.vt dicit chrysō.Et sic ptȝ s̄m quālibet istarum opinionū nullū penit⁹ astra h̄re dn̄iuȝ sup liberū arbitriū.lȝ inclinent dispositos ad aliquas passiones.

Q̄ diffinire q̄ assertio ē catholica vł heretica ptī ad theologos

Septima conside ratio ē scire ad quos ptinet diffinire.que assertio est catholica vel heretica.vtrū.s.ad theologos vel canonistas.Et r̄ndet venerabilis Gilhelmus ochan in suo dialogo q̄ istud verbum diffinire habet plures significatōes de quibus due ad ꝓpositū videnť ptinere Contingit.n.aliquid diffinire aucte officij.⁊ sic diffinire q̄ assertio catholica ⁊ que heretica sit censenda a d summū pontificē ptinet ⁊ ꝯcilium gererale. Aliter contingit diffinire p modū doctrie quō mgr̄i in scolis diffiniunt q̄ōnes ⁊ determinant.⁊ sic accepto verbo diffiniendi circa ꝓpositaȝ q̄ōnē diuersimode sentiunt lr̄ati. Est.n.vna opinio q̄ ad canonistas p̄ncipaliter spectat que assertio est catholica que heretica. iudicare ad qđ moueuť triplici rōe. Prima est hec. Ad illam sciam principaliter spectat diffinire vel discernere que assertio ē catholica ⁊ que heretica censenda.que p̄ncipaliter tractat de assertione veritatū theologicarū ⁊ reprobatōe heresum dānatoꝝ hmōi est scia canonistaꝝ ⁊ nō theologoꝝ.ergo. Secūda rō hec est. Ad illā sciam ptinet diffinire q̄ assertio est catholica ⁊ que heretica est censenda.cui fides ꝗ̄tū ad credibilia principalibus adhibeť. Sȝ ꝗ̄tū ad ea que sunt fidei magis credēdū est canonistarū scientie ꝗ̄ theologorū q: magis credendū est eccie p quā edita est scia canonistaꝝ ꝗ̄ euangelio. Teste aug.qui videť asserere maioreȝ esse auctoritatē eccie ꝗ̄ euāgelij . quia nec euangelio inquit crederē nisi auctoritas eccie cōpulisset.ergo ad sciaȝ canonistaꝝ magis ptinet diffinire que assertio est catholica que heretica est cēsenda ꝗ̄ ad theologiaȝ. Tercia rō est hec. Ad illā sciaȝ principaliter spectat discernere que assertio est catholica que heretica est censenda.cui⁹ auctas habȝ simbolū fidei ⁊ articl'os ordinare ⁊ articulos fidei recte ⁊ rite distinguere s̄ȝ hoc spectat ad sūmū pontificē q̄ actor est scientie canonistarū.ergo p ꝯn̄s ad ipos principalius ꝗ̄ ad thelogicos ptinet diffinire.que assertio catholica q̄ heretica debeat reputari. Alij indubi-

tanter tenēt q ad theologiā spectat nō p modū diffinitōis auctoritatiue sed p modū doctrine principaliter diffinire que assertio catholica q heretica censenda est. ⁊ q ad canonistas nō ptinet nisi inquantū eorū scia aliqua ad fidē spectantia dinoscit mendicare a theologia qd nitunt rōnibus affirmare. q̄rū prima est hec. Ad illius scie doctores pp quā solūmō dicit assertō catholica vel heretica principaliter spectat diffinire p modū doctrine que assertio est catholica reputanda. Sed p theologiā solūmō scit quecunq assertio catholica reputanda. qr illa assertio sola que est cōsona theologie ē vere catholica. Illa vo que theologie noscit aduersari esse dinoscit heretica. Si enī aliqua assertio quibuscunq de causis summorū pontificū vel etiā generaliū cōsiliorū aut etiam imperatorū legib9 inueniret aduersa si theologie nullatenus obuiaret q̄uis pro falsa ⁊ erronea posset haberi. nō tn deberet inter hereses cōputari. ergo ad theologie tractatores principaliter ptinet diffinire per modū doctrine. que assertio catholica ⁊ que heretica censenda est. Secunda rō est hec. Ad illius scie tractatores in qua explicite ⁊ cōplete tradit regula fidei ortodoxe. principaliter spectat diffinire p modū doctrine que assertio catholica q heretica est cēsenda. Hmōi aūt est scia theologica nō canonistarū multa. n. ad fidē nrām spectātia i theologia repiunt explicite. d qbus in scia canonistarū mencio nō hr. nihil autē ptinens ad regulā fidei in alia scia poterit repiri. nisi q a theologia recipiūt ergo ad theologos noscit talis diffinitio pncipaliter ptinere. ad canonistas nō spectat nisi inquantū aliqua theologica a theologia noscunt mēdicare. Tercia rō est hec de assertōibus quas scia supior ⁊ inferior tractare noscunt habet supior scia principalius iudicare. Sed de quibusdā assertionibus catholicis ⁊ hereticalibus theologia q̄ ē supior ⁊ scia canonistarū que ē inferior aliquo mō ptranctant ergo ad theologiā ptinet principalius talis diffinitio ⁊ p ons ad theologos principalr spectat diffinire p modū doctrine. que assertio catholica que heretica est cēsenda. Plures alias solēnes rōnes facit vbi supra venerabil' ochan s3 hec sufficiant p pnti. Restat aūt videre ad rōnes canonistarū. Ad primā nōnulli respondent theologi dicētes q ad theologiā nō ad sciam canonistarū spectat principaliter de approbatōe veritatū catholicarū ⁊ reprobatōe heresum dānatarū tractare. cuius rōnē assignāt dicentes q assertio veritatis est approbatio veritatis. qui. n. aliqd dictū asserit eē verū approbat illud dictū tanq verū. assertio veritatis est approbatio veritatis. Approbatio aūt veritatis ē reprobatio cōtrarie falsitatis. qr qui aliquā approbat veritatē. p cōsequēs cōtrariā reprobat falsitatē. sicut q pcipit vnū cōtrariorū p ons phibet aliud. vt notat glo. in decreto di. j. hūanū super verbo phibet assertio. ergo veritatum theologicarū p quandā cōseqnentiā ē reprobatio oim heresū cōtrariarū. Cū ergo p theologiā principaliter vitates theologice asserant. sequit q approbatio veritatū theologicarū ⁊ damnatio heresum principaliter ad theologiam pertinet. Sed dices ex quo talis approbatio ⁊ reprobatio pncipaliter ad theologiam pertinet ergo non tn ad eam pertinet. Respondent pdicti dicētes q ad sciā canonistarū ptinēt libri decretorū ⁊ decretaliū ⁊ alie questiōes summorū pontificū ⁊ epale. in quibus quedā veritates theologice asserunt. ⁊ nōnulle hereses reprobant. licet tn ille vitates ⁊ hereses sint pauce respectu

stlarũ que in theologia habenł. ꝛ ideo non tñ ad theologiã ſ ƺ etiã ad sciẽtiaȝ canonistarũ spectat aliquas veritates catholicas approbare. ꝛ aliquas hereses licȝ peucas reprobare. Ad theologiã aũt spectant oẽs veritates catholicas approbare ꝛ oẽs hereses reprobare. quare licȝ principaliter talis approbatio ꝛ reprobatio ad theologiã pertineat. ptinet tñ secundario nihilominꝰ ad sciam canonistaꝝ. Aliã rõnẽ adducunt dicentes theologia: veritates catholicas approbando ꝛ hereses reprobando a canonistarũ scia nihil oĩno recipit vel mendicat. Canonistaꝝ tñ sciẽtia veritates catholicas approbãdo et hereses reprobãdo a theologia omia mẽdicãdo ꝓcedit. quare ad theologiã hec principalius ꝛ vniuersaliter ptinere noscunł ad canonistarũ sciam secũdario ꝛ pticularíter. Ad secundã rõnẽ canonistaꝝ rñdeł ꝙ q̃tũ ad ea que fidei sunt magis credendũ est theologie q̃ cuicũq̃ alie scie. nullisq̃ scriptoribus quarũcũq̃ sciarũ ita opꝫ credere sicut scriptoribꝰ sacre theologie auctoritas beati aug. que adducił vt nonnulli dicunt frequẽter a multis cõtra intellectũ beati augu. pessime allegał. Ad cuius intellectũ dicũt eẽ sciendũ: ꝙ nomen eccie equoce in locis varijs scripturaꝝ accipił aliqñ ꝓ loco corpali diuinis officijs deputato. Aliqñ pro aliquo spãli collegio clericoꝝ. aliqñ ꝓ toto collegio oĩm clericoꝝ. Aliqñ pro aliqua multitudine spãli cleri ꝛ ppli. aliqñ ꝓ tota ꝯgregatõe oĩm fideliũ siłi hac vita mortali degẽtiũ. Aliqñ vo nomen eccie nõ solũ totã cõgregatõeȝ viuentiũ sed etiã fideles mortuos comphendit. ꝛ isto vltimo mõ accipit ecciaȝ beatus aug. in libro ꝯ manicheos. ꝛ recitał di. xj. c. palã. Qui ait palã ẽ ꝙ in re dubia ad fidẽ valeat catholice eccie auctas que ab ipis fundatissimis sedibus aploꝝ vsq̃ ad hodiernũ diẽ succedentiũ sibimet epoꝝ serie. ꝛ tot pploꝝ cõsentanee firmał vbi eccia catholica epos ꝛ pplos a tpe aploꝝ vsq̃ ad ordines sibimet succedẽtes importat. ꝛ sic accipit nomẽ eccie. Aug. cũ asserit ꝙ ñ crederet euãgelio nisi eũ auctas eccie ꝯpelleret. Ista .n. eccia scriptores euãgelij. ꝛ oẽs pplos cõprehẽdit sicut ꝓbatũ est. Quare ex aucte aug. sane intellecta inferri nõ põt ꝙ magis sit credendũ sũmo pontifici canonũ ꝯditori q̃ euangelio ꝛ ꝑ ꝯñs ꝑ eã ꝓbari nõ pt: ꝙ maior fides sit exhibenda sacris canonibus q̃ euãgelio xpi. Cõcedunt tñ ꝙ magis credendũ est eccie que ẽ multitudo catholicoꝝ oĩm q̃ fuerũt a tpibus ꝓphetarũ ꝛ aploꝝ vsq̃ mõ q̃ euãgelio. nõ qꝛ de euãgelio sit aliqualiter dubitandũ ſ ƺ qꝛ totũ ẽ maius sua pte. Eccia igił q̃ maioris auctoritatis ẽ q̃ euangelista est illa eccia cuius auctor euangelij ps eẽ dinoscił. Nõ ẽ aũt mirũ si maior est auctoritas totius q̃ ꝑtis. iõ maior est auctas totius ꝯgregatõis cõphendẽtis euangelistas. ꝛ oẽs alios orthodoxos vsq̃ ad hec tẽpa q̃ vnius vel etiã pluriũ psonarũ ꝯgregationis eiusdẽ. Qꝫ aũt cõditor canonũ nõ sit maioris auctoritatis q̃ euangeliũ sed multo minoris ipimet canonũ cõditores testanł apte. Vrbanꝰ .n. papa. vt hꝛ. xxv. q. j. ca. sunt quidã. ait. Sciendũ vo sũmope ẽ ꝙ inde nouas leges põt cõdere põtifex supple romanus. vñ euangeliste nequaq̃ aliq̃d dixerunt. vbi vo apte dñs vel eius apostoli vel eoꝝ sequaces sancti pr̃es sententialiter aliq̃d diffinierũt ibi romani pontifices nõ nouã legẽ dare possunt sed potius quod p̃dicatum est vsq̃ ad aiam ꝛ sanguinẽ ꝯfirmare debet. si .n. qđ docuerũt apli ꝛ ꝓphete qđ absit destruere nitereł nõ sñiam dare sed magis errare conuincereł. Ex his igił col

ligitur euidenter q conditor canonum minoris est auctoritatis q3 euangelium sacrosanctum. contra qd nouam legem neq3 condere pot sed euangelium defendere usq3 ad animam et sanguinem obligat. Contra qd si nouam legem dare psumeret esset de errore p catholicos conuincendos. his Fabianus papa concordat qui vt habet. xxiiij. q. iij. ca. qui omnipotentem deum metuit nec contra euangelium nec contra aplos nec contra prophas nec nec sanctorum patrum instituta agere aliquid vllo mo consentit. Ex quibus verbis patanter habet q conditor canonum si omnipotentem metuit nihil contra euangelium conponere psumit statuere et ita no maioris: sed minoris auctoritatis q3 euangelium esse dinoscit q in pluribus capitulis in libro decretorum in certis luce clarius constat sicut ex distinctione. ix. ca. noli. et c. ego solis es ca. qs nescit et ca. noli. et ca. neq3. et ex. xiiij. di. ca. sic. et ex ca. ij. q. iij. ca. si is qui pst. Alie auctoritates q3plurime qs longum esset recitare hoc idem asserunt manifeste. et pter easdem rones dicunt q tota multitudo xpianorum nunc vita mortali viuentium non est maioris auctoritatis q3 sit sanctum euangelium. qr multitudo viuentium debet usq3 ad aiam et sanguinem defensare euangelium. Ad terciam ratonem canonistarum rndent nonnulli dicentes q summus pontifex debet sacrarum literarum habere noticiam et etiam i sacris canonibus debet esse peritus. Et ideo simbolum ordinare et articlos fidei recte distinguere spectat ad ipsum pcipue cum consilio et assensu concilij generalis. Sz i simbolum ordinando et articulos fidei distinguendo et eade rone in distinguendo autentice que assertio est catholica et que heretica reputanda. theologie principaliter debet inniti. scdario aut i sacris canonibus se poterit fundare. Et ideo ex ista rone concludi pot: q ad theologos spectat principaliter diffinire docendo vel lege alijs exponendo q assertio inter catholicas queue inter hereticos dz numerari. Et licz cum theologi vel alij de heresi accusant vel alios excusare conant. libellus excusatonis rnsionis appellatonis et hmoi ppone nesciat nec formare sed ad canonistas opteat eos recurre. non tn ex h concludit q ad eos principaliter ptineat diffinire q assertio catholica et q heretica e censenda vt dictum e. qr aliud e discernere q assertio e etc. et aliud e scire formas accusationum et modum agendi contra hereticos in iudicio defendendi de heresi accusatos. qr primum ad theologos. scdm ad canonistas dinoscit pertinere. qm aliud est cognoscere denarios veros a falsis. aurum ab auricalco. eqs sanos ab eqs egris. arma fortia fabricata ab alijs. Et aliud est scire si aliqs d aliquo pdictorum voluerit in iudicio accusare aliquem. Accusatus si se voluerit defensare quo libelli accusatonis. responsionis. appellatonis. et hmoi. quia vti i iudicio fuerit oportunum confici debeat et formari. Primum admonetarius aurifabres. fabres ferri. et fabricatores armorum spectare dinoscit. Scdm vo ad iuristas no est dubium ptinere. Vn per istam ratonem pbari pringeret q ad iuristas ptinet discernere qd aurum est verum et qd falsum. q panni sunt artificialiter facti q aliter. Et vt concludam breuit de oibus mechanicis et rebus naturalibus vniuersis. q in vsum hoim veniunt hent principaliter iuriste discernere qualia essent fm naturam suaz vel artem. cum de hmoi omibus ptingat in iudicio litigare. In quo casu necessarium est litigantes p libellis accusatones responsionis appellatonis et huiusmodi ad iuristas habere recursum. Constat q sepe iurisperiti de rebus minimis an fint tales q les debent esse fm naturam vel artem a qua fiunt nesciunt iudicare. quomo

tñ de talibus rebus recuperandis vel defendendis in iudicio oporteat formare libellos ꝛ alia q̄ spectant ad formā agendi ꝛ defendendi coram iudice nō ignorant.

Quomodo heretici a fidelibus sunt vitandi.

Octaua consideratio est si heretici sunt vitādi. q̄re videt̄ alicui ꝙ nō ƀm illud Math. xiij ne forte colligētes zizania eradicet̄ simul ꝛ triticū sinite vtraq̄ crescē vsq̄ ad messem. zizania sūt heretici. triticū vo fideles: messis finis sc̄li ḡ heretici sūt tolerandi int̄ fideles ꝛ nō sunt ab eis vitandi vsq̄ ad finē sc̄li. Pro declaratiōe hꝰ ꝯsideratōis ꝛ solutōne argumēti notādū ꝙ multiplex ē cōio ꝛ silr multiplex est cōionis priuatio. Est em̄ cōio spūalis. s. q̄ est in ꝯsensu vero vel iterp̄tatiuo ꝛ h̄ mō nō est cū hereticis cōicandū sic intelligit̄ illud. ij. cor. vj. Exite de medio eor glo. spūaliter. s. vt eor scelera increpetis. Est sc̄do cōio in sacr̄is h̄ etiā mō nō ē cōicandū cū h̄eticis notat̄ siue noiatis. q̄ etiā lz non sint notati siue noiati tñ quantū ē ex se priuent̄ effectu cōionis sacror q2 ip̄o iure sīt excōicati siue occulti siue manifesti. ex̄ de h̄etic̄ excōicamꝰ. Est iterū cōio i cibo potu ꝛ hmōi h̄ etiā mō nō ē cōicandū cū illis h̄eticis q̄ p̄cisi sūt ab eccia noiatim Est etiā. iiij. cōio corpalis vt cohabitatio in eadē ciuitate. ꝛ talis cōio non vitabat̄ in p̄ncipio pp multitudinē hereticor. si aūt timeret̄ de lapsu ab aliquibus tuciꝰ esset nō h̄itare cū eis. Sic ergo pōt r̄nderi ad argumentū ꝙ illō dictum pōt intelligi de hereticis occult̄ quor heresis dep̄hendi non pōt tales em̄ ꝛ si excōicent̄ excōicatōne generali nō tñ excōicatōne psonali nec exterminant̄ gladio materiali. nisi cū multitudine infidelīū manifestor intelligātur vel intelligi pōt d̄ catholicis mal̄. Vñ rabanꝰ h̄ns discretōnis exemplū eqnimit̄ dz tolerare malos pp bonos. Sciendū aūt ꝙ messis dī tp̄s illud q̄ h̄etici manifeste corruptiui alior sūt abijciendi euāgelica falce ƀm h̄ intelligit̄ pmissio ḡ tpe illo q̄ non discernit̄ plene an sit hereticꝰ. cū aūt innotuerit plene eccie corruptio sua ē psonalr̄ p̄scindendus. Vñ aug. li. de vera religione dicit sententionalit̄ ꝙ in eccia tamdiu sustinetur error alicuiꝰ donec aut accusatōem inueniat. aut opinionē prauā ptinacit̄ defendat. Cū aūt dī. j. cor. xj. necesse ē hereses eē. Ibi dī necesse illō qō ē vtile p accidens siue p̄ter intentōnē hereticor. s. ad h̄ vt ab his q̄ se exercēt in diuina scriptura pigricia ear discutiendi excuciat̄ ꝛ mag̃ fidei veritas declaret̄: vt supra patuit ꝯsideratōne. v. h̄ etiam h̄r ex glo. sup illud Isa. vij. h̄ dicit dñs ꝛc̄. sp. i. vsq̄ ad finē seculi erūt aliq̄ hereses vel malicie hoim ad exercēdā fideliū sapiam ꝛ patiam. Sic ḡ ptz quō heretici sunt vitandi. s. notorij. Dico ēt sine denunciatōne cū nulla possit tergiuersatōne celari puta si publice p̄dicarent ꝯ fidē. extra de cohabitatōe clericor ꝛ mulierū. c. vl'a. ꝛ. c. finali. possumus tñ ꝛ debemꝰ eos monere ꝛ inducere vt ad verā fidem redeant. In alijs vo nō licet eis cōicare etiā si sit pr̄ filiꝰ maritꝰ vel vxor aut soror huic seruituti subiectꝰ. et ideo si infidelis discedit. discedat ƀm aplm. xxviij. q. j. in ca. si infidelis.

An sit cum hereticis aut alijs hominibus publice disputandum.

Nona cōsideratio est. Si est cū hereticis vel cum alijs infidelibꝰ publice disputandum. R̄ndet̄ ƀm Tho. in sc̄da sc̄de. q. x. ꝙ in

disputatōne fidei sunt duo ꝯsiderāda.
vnū ex parte disputantis.s.quia dispu
tat tanq̄ dubius de fide ⁊ experiri vo
lens veritatē tūc peccat ꝓculdubio tā
q̄ infidelis. Si aūt disputat ad confu
tandū errores vel ad exercitiū est lau
dabilis. Aliud est ꝯsiderandū ex parte
audientiū vtrum.s.ipsi sint instructi ⁊
firmi in fide tūc em̄ nullū est periculū
disputare. Aut si audientes sūt simpli
ces ⁊ in fide titillantes ⁊ tūc circa tales
distinguendū est. qꝛ si sunt sollicitati
ab infidelib⁹ nitentibus in eis fidē cor
rumpere tūc necesse est publice dispu
tare dūmodo inueniant aliq̄ ad h̄ ydo
nei.ꝑ hoc em̄ simplices i fide firmabū
tur ⁊ tollet decipiēdi facultas in fideli
bus. Si v̄o nō sunt sollicitati tūc peri
culosum est publice de fide disputare
corā simplicib⁹ quoꝝ fides etiā ex h̄ est
firmior q̄ nihil diuersum audiuerūt: ⁊
ideo nō expedit eis vt audiāt verba in
fideliū disputantiū ꝯtra fidē. ꝓhibētur
quoq̄ om̄es layci publice disputare de
fide vel occulte.q̄ v̄o ꝯtra fecerit excō
municatōnis laqueo innodet extra de
hereticis.c.q̄cunq̄ li.vj.

De modo inquirendi hereticos.

Decima considera
tio est videre q̄s est mod⁹ inqui
rendi hereticos. Ad qđ breuiter dī q̄ si
papa dat certā formā illa tenenda est
alias pōt queri ꝑ accusatōes inquisiti
onē ⁊ denunciatōes. Sed in examina
tione testiū ꝯtra hereticos debēt inter
esse due ꝑsone religiose et si fieri pōt ꝑ
publicā ꝑsonā ꝯscribi testiū dicta ex̄ de
hereticis.c.vt officiū li.vj.§.volumus
Et ꝯcedit religiosis q̄ dū eēnt in secu
lo tabellionat⁹ officiū habuerūt ⁊ exer
cuerūt ⁊ etiā clericis si in sacris sint cō
stituti exercē libere officiū tabelliona
tus q̄ ad ꝑmissa si eis iniunctum fuerit
vt in dicto ca.vt officium.§.Attendentes
Item tenent dyocesani vel archiepi vel
archidyaconi semel saltē in āno ꝑ se vel
ꝑ alios q̄rere hereticos vbi fama ē eos
habitare.⁊ illos quos credūt de hoc a
liquid scire debēt ꝯpellere iurare vt in
dicēt si quos habēt suspectos ꝓpter oc
culta cōuenticula vel alia signa.extra i
ca.excōicam⁹.§.addicim⁹. Suspectus
aūt si vocatus ꝯfitetur ⁊ sperat de corre
ctione pōt ei iniungi pnīa salutaris. si
aūt negat ⁊ ante sit infamatus indicet
ei purgatio quā si nō ꝑstiterit excōica
bitur ⁊ vsq̄ ad satisfactōnē condignā
ab omnibus euitabitur ⁊ si per annū
sic steterit extunc velut hereticus con
demnet vt i dicto ca. excōicam⁹.§.qui
autē. Item illi qui presunt ciuitati vel
loco alij quocunq̄ nomine censeātur
ad requisitōnē eorum debēt iurare ꝑ
cise attendere inuiolabilr ⁊ seruare ac
facere.ac omnibus subditis inuiolabi
liter obseruari toto tempē sui regiminis
constitutiones in fauorem fidei a sede
apostolica ꝓmulgatas ac etiā appro
batas.quas qui iurare noluerit et ser
uare vt infamis ⁊ tanq̄ hereticoꝝ fau
tor ac de fide suspectus.officio ⁊ hono
re sui regiminis expolietur.nec vlteri
us ad dignitatem aliquam vel officiū
publicum assumatur nec teneat aliqđ
quod fecerit vt potestas balliuus con
sul vel rector extra li.vj.capi.vt officiū
§.statuimus. Debent etiam omnes re
ctores in hoc negocio parere dyocesa
nis et etiam inquisitoribus nec aliquo
modo debēt cognoscere de hoc crimi
ne.vt captus liberare ⁊ huiusmodi.ali
as sunt excōmunicati ⁊ si excommuni
catōnem sustinuerint per annum con
demnari debent tanq̄ heretici extra in
ca.vt inquisitōnis li.vj. Itē i negocijs
hēsis ꝓcedi pōt simplr ⁊ de plano. ⁊ si
ꝑiculū eēt nō noiatis accusatōib⁹ vel te
stib⁹ publice nisi corā aliquib⁹ ꝓuidis

pcipiendo et detinendo secretū et hmōi
ꝫ cessante pīculo publicent vt fit i aliis
iudiciis extra in ca.statuta. li. vj. Sed
nunqd hereticꝰ poterit appellare. Di-
co ꝙ hereticis inhibita ē appellatio ex
tra eodē vt inquisitōnis li.vj.

De pena qua sunt puniendi heretici.

Vadecima consi-
deratio est quali pena sūt here-
tici puniendi. Rūdet ꝙ q̄druplici pēa
sunt heretici feriendi.s. excōicatiōe de-
positōne rerū ablatōe et militari psecu
tione. Excōicatōne qꝛ oīs hereticꝰ siue
occultꝰ siue manifestus ipso iure ē ex-
cōicatꝰ maiori excōicatiōe.xxiiij.q.j.c.
j.et.ij.extra de hereticis.c.ad obediēdā
Scdo depositione qꝛ indistincte siue
clericus siue laycus etiaꝫ papa vel im-
perator vel qlibet alꝰ debet deponi ab
omī dignitate.xl.di.si papa.xxxiiij.q.j
q̄ ꝯtra pacem. Tercio rerū tempaliū
ablatōne:qꝛ omīa bona eoꝝ debēt con
fiscari ecclie cui deseruiebāt si erāt cle-
rici vel layci si in tpali iurisdictione sūt
ecclie subiecti. Alioꝝ vo laycoꝝ bona
principibus secularibꝰ ꝯfiscant. Quar
to militari psecutōe:si eīn ꝓpter malos
puniendos optuit regiam maiestateꝫ
nō solū legibus esse decorataꝫ ꝫ armis
armatam.multo fortiꝰ ꝓpter hereticos
exterminandos. Ideo dicit glo.j. Co-
rinth.v.de paulo ꝙ cū videbat aliqs ꝓ
teruos ad corrūpentes fidem sathane
tradebat corpaliter vexandos. Sic er-
go heretici non solum excōicant et de-
ponunt:ꝫ et omī officio et beneficio de-
bent expoliari.et si clericus sit dꝫ degra
dari et demū quilibet talis dꝫ relinqui
arbitrio ptātis secłaris aīaduersione
debita puniendꝰ.s.crematōne nisi cōti
nuo post dephensionē erroris ad fideꝫ
velit reuerti ac errorem suū abiurare et
satisfactiunem exhibere et sic redeūtes
debent in ppetuo carcere recludi ex̄ de
here.ca.excōicamꝰ.ij. Sꝫ quā penaꝫ
incurrūt credētes receptores defenso-
res et fautores hereticoꝝ. Rūdet ꝙ qui
libet talis est excōicatꝰ et si nō satisfece-
rit infra annuꝫ extūc ipso iure est infa-
mis nec ad publica officia seu consilia
nec ad eligēdos aliqs ad hmōi nec ad
testimoniū dꝫ admitti nō pōt condere
testamētum nec ad alicuiꝰ hereditatis
successionē accedē. Nullus quoqꝫ ei su
per quocūqꝫ negocio:ꝫ ipse aliis coge-
tur rńdere si iudex ē eius nō valet sen-
tētia. Si aduocatꝰ nō admittit eius pa
trocinium. Si tabellio nō valēt eiꝰ in-
strumenta et sic in similibus. Si vo sit
clericus ab omī officio et bn̄ficio dꝫ de-
poni.et illi qui tales postq̄ fuerit ab ec
clesia denominati euitare ꝯtempserint
debēt excōicari ꝓbant hec omīa extra
eo.excōicamꝰ ꝑ.pagrpho.credētes. Itē
omīs clerici q̄ talibꝰ exhibēt ecclīastica
sacra vel traderent ecclastice sepulture
aut elẏnas seu oblatōes eoꝝ reciperēt
dn̄t puari suo officio ad qd̄ nunq̄ resti
tuent sine idulto sedis aplīce spāli silr
et reglares qꝝ etiā pūilegia i illi dyoce-
sibꝰ nō fuent eis in qbꝰ tales excessus
ppetrare psumpserit vt i dcō c. excoica
mꝰ pagrpho.sane clerici. Et nota ꝙ ipsi
credētes eoꝝ erroribꝰ hētici sī dicendi.
ex̄.e.excōicamꝰ.ij. Quicūqꝫ ēt hēticos
credētes receptores defensores vł fau-
tores eoꝝ sciēter psumpserit ecclastice
tradē sepulture excōicati sī nec dn̄t ab-
solui nisi ꝓpriis mātbꝰ publice extumu
lēt et ꝓiciunt corpa dānatoꝝ et locꝰ ille ꝑ
petua careat sepultura ex̄ de hēticis. c.
qcūqꝫ li.vj. Itē hētici cū oibꝰ fautoribꝰ
modo dictis et ipsoꝝ filii vsqꝫ ad scdam
generatiōnē ad nullum ecclīasticū be-
neficium seu officium publicuꝫ admit
tant als irritum est extra.e.ca.quicun-
qꝫ pagrpho heretici. Et si dicas ex pre-
dictis colligit ꝙ hereticus est multipli

q̃ pena puniend⁹ hoc videt irratõnabile. q2 deus nõ punit bis in idipm. Cu3 ḡ oĩs heretici sunt excõicati vt dictu3 est et excõicatio sit pena sequit q̃ non sunt alia pena puniendi. R̃ñdet q̃ pro vno pctõ vna pena quis punit. Sed si ad vnũ pctm̃ plura ꝯcurrũt q̃ sunt mlta pctã vel ꝓpter relapsum eiusde3 põt hõ iuste puniri multiplici pena. Si q̃s ergo labit in dampnata3 heresim punit pena excõicatõis. q2 vt dictu3 est oĩs heretic⁹ est excõicat⁹: ȝ si pt⁹ abiurata3 heresim iterũ labat deb3 alia pena corporali puniri vel tpali dampnari.

Quis potest capere hereticos ⁊ tormentis exponere.

Duodecima consideratio est scire q̃s põt capere ⁊ tormentis exponere hereticos. R̃ñdetur q̃ tam eps q̃3 inquisitor vnus sine alio põt citare et cape et tute custodire vel ꝯpedib⁹ mãcipare ac manicis ferreis si eis visum fuerit faciendũ. S3 deputare dare carceri ⁊ q̃ mag̃ ad pena3 q̃3 ad custodiã videat vel tormẽtis exponere vel ad sniam ꝓcedere ꝯ eos nõ põt epus sine inquisitore: nec inquisitor sine epo aut eius sup hoc delegato aut epali sede vacãte delegato capli si sibi adinuicẽ copiã possint habere infra octo dies postq̃3 se inuice3 requisierint ꝑt tñ q̃lbet ꝑdictoꝝ cõmittẽ alteri vices suas vel p lrãs significare suũ consilium ⁊ ꝯsensum extra de heretic̃ mltoꝝ in clementinis. Sed occurrunt hic finaliter .xv. difficultates. Prima ē si carcer in quo ponunt heretici debeat esse cõis epo et inquisitori. Dicit q̃ sic ⁊ debẽt habere duos custodes vnũ quem volet epus ⁊ ei ꝓuidebit ⁊ vterq̃3 eorum potest habere sub se vnum fidelem ministru3 ⁊ illius loci erũt due claues diuerse. quarum vnus custodũ vnam ⁊ alius aliam tenebit. et poterit officium ministrandi charitatis committere suo ministro ⁊ tenent predicti custodes antecq̃3 exequant officiũ corã eis a quibus assignant iurare tact̃ euãgelijs q̃ in custodia omnẽ diligentia3 quã poterũt adhibebũt ⁊ q̃ alicui carceratoꝝ nihil in secreto loquet vn⁹ nisi audiente alio. ⁊ q̃ ipsis carceratis fideliter conferent ꝓuisionẽ quã ipsi recipiunt ex ordinatõne ꝯmuni ⁊ q̃ a gentibus vel amicis vel alijs fidelibus ꝑsonis offert eisdem nisi epi vel inquisitoris vel suoꝝ cõmissarioꝝ ordinatõ refragetur ipsis fideliter ⁊ absq̃3 diminutione aliqua mistrabũt nec in his fraudem aliquã adhibebunt ⁊ eodem modo iurabũt ꝑdicti custodum ministri coram eisdem extra. e. ca. multoru3 in clementinis. Et eodem modo iurabunt notarij inquisitoris cora3 epo cum inquisitore vel substitutis ab eis q̃ suu3 officium fideliter exercebunt: et idem fit de alijs ꝑsonis necessarijs ad dictu3 officium extra. e. multoꝝ in clementinis. Secũda difficultas est de xp̃ianis qui efficiunt iudei vel redeũt ad iudaismum si debet ꝓcedi contra eos sicut contra hereticos dico q̃ sic etia3 si infãtes metu vel mort̃ fuissẽt baptizati si de hoc fuerint confessi. Aut ꝑ iudeos aut xp̃ianos muniti sicut cõtra fautores ⁊ defensores talium ꝓcedendu3 extra de here. ca. contra. li. vj. Tercia difficultas est si ꝓpter heresim maritorũ debeant ꝯfiscari dotes vxoꝝ catholicaꝝ. Dicit q̃ non nisi cũ eis scierẽt. s. sciendo eos esse hereticos cõtraxissent extra. e. decreuit. li. vj. Quarta difficultas est si post mortem heretici possint occupari bona eius si de eius he. si non fuit in vita declaratum. Respõdetur q̃ sic si postea declaretur extra e. accusatus. §. porro. li. vj. Quinta difficultas est si debeant puniri sacerdotes qui instruũt hereticos de celanda

veritate dicit q debita pena debent castigari. Religiosi etiā heretici sunt grauius alijs puniēdi extra. e. accusatus. §. sacerdotes. li. vj. Sexta difficultas est de etate inquisitoris vtrū. s. requiratur determinata etas vt possit officium exercē. Rńdet q nō pōt eē inqsitor nisi attigerit. xl. an. et tam ipse q̄ cōmissarij deputati nō pnt pecuniā extorquere nec sciēter ecclīar bona ob delictum clericor fisco eccie applicare. alioqn sunt excōicati ipo facto a q non pnt absolui p̄terq̄ in mortis articulo. donec illis a quibus extorserint plene satisfecerit d pecunia sic extorta nullis priuilegijs pactis aut remissionib⁹ sup h valituris. ex d hereticis volētes in clemētinis. Septima difficultas ē si pōt inqsitor pcedere ꝯ aliquē officialē vel nūciū romane curie. di. q nō vt3 extrauaganti Ioh. xxij. q incipit ꝯfrater. Octaua difficultas est qs ppie dicend⁹ est relapsus. Rńdetur q accusat⁹ de heresi vel suspect⁹ vehemēti suspitōne q in iudicio abiurauit et postea ꝯmittit in ipam talis censet relapsus. lic3 antea ipm heresis crimen non fuerit plene pbatū h si leuis fuit suspicio non d3 iudicari relapsus. q̄q̄ ex h sit graui⁹ puniend⁹. nō tn d3 ex h i heresim rlapsor pena puniri extra de here. accusat⁹. lib. vj. Qui vo in vna spē siue in vno fidei articulo vl' sacramēto eccie errauit et postea abiurauit simplr vel generalr hēsim si postea erret in alio relapsus ē iudicand⁹ ex. e. accusat⁹. li. vj. Ille aūt de cui⁹ lapsu in heresim añ abiuratōe3 ꝯstiterat vl' nūc ꝯstat si postea hereticus receptet deducat visitet vel associet vel mūera aut dona eis donet vel mittat vel fauorē impendat q excusari nō possit iudicari d3 relapsus. extra. e. accusat⁹. li. vj. in tali casu verum est qd dicit apl's ad Rom. primo. q talia agūt digni sunt morte n solum qui faciūt: sed etiam q consentiunt facientibus. Nona difficultas ē si qñ negociū heresis committit alicui vel aliquib⁹ generaliter in certis locis adunat epis auctas eor ordinaria pcedendi vel delegata, si eā hēant. Dicit q nō h vtraq3 de eodē facto inquirē possunt cōiter et si diuisim pcedant conari debēt sibi cōicari processus vt p hoc melius possit veritas inueniri et p vtro q simul snia pferat nisi alter alteri deferat q si in snia nō ꝯcordent ad sedem aplicam remittat. extra. e. per hoc lib. vj. Et intellige q pdictam ꝯmunicatōnem pcessuu3 oportet fieri. qñ nihil aliud restat agendū nisi q snia pmulgetur. quia si alter nō posset ꝯmode pcedere nisi visis actibus alteri⁹ tūc semel tm cōmunicatio tribuat vt in extrauaganti bńdicti. xj. q incipit ex eo. Decima difficultas est quā penam incurrunt epi vel inquisitores vel eorū substituti si maliciose aut fraudulenter imponāt alicui crimē heret vel aliqd alio falso imponentes qd impediat executionē officij eorūdem. Rńdet q si ipsi causa odij. gratie vel amoris vel lucri; vel cōmodi tēpalis omiserint pcedere vel aliquē vexarent imponēdo ipsam heresim etc. Si epi sunt vel supra p triennīū incurrunt suspensionem ab officio. Si inferiores sunt excōicati sunt a qua nō nisi p papa3 possunt absolui p̄terq̄ in mortis articulo. et eandē penā incurrūt si omiserint ꝯtra quenq̄ pcedere vbi fuerit pcedendū. extra de here. multor in cle. Vndecima difficultas est si in aliquo casu sunt heretici tolerandi. Rńdet q in pena heresis tria possum⁹ considerare. Primo ipsius grauitatē criminis. Scdo eccie corrigentis charitatē. Tercio ipsor fidelium vtilitatem. Considerando pmo criminis grauitatem statim cum heretici dephensi sunt essent interficiendi magis q̄ incendiarij aut falsarij. vn Exo.

xxxij. statim cū moyses descēdit d mō te mādauit q frater interficeret fratrē suū z pxim⁹ pximū p pctō ydolatrie. Et deut. vij. mandatū fuit pplo israitico vt aras hereticoꝝ subuerteret z sculptilia cōbureret. Et .iiij. reg. xxij. dicitur q rex iozias vidit sepulchra q̄ erant in montib⁹ tulitq ossa eoꝝ de sepulchris z cōbussit illa. Si vo cōsiderem⁹ in tali crimine charitatē eccl'ie: tūc nō statim tradunt heretici exterminio. sed circa eos seruat ordo correctōis fraterne. q2 monent primo z scdo z si postmodū reperiunt relapsi nō ampli⁹ eccl'ia eos tolerat q2 nihil ampli⁹ de eoꝝ correctōne impat. Sed cōsiderando vtilitatem fidelium si aliq̄ sint heretici q̄ sic defendūt falsitatē snie suevt in terra multitudinē faciant z cōuenticuloꝝ segregationes vel eccie cōturbatōnes cogitēt tūc absq alia dilatōne vel inquisitōne exterminandi sunt. q2 cū bonū cōe sit pferendū priuato magis est puidendū saluti cōi q̄ saluti alicui⁹ vel aliquoꝝ.

Duodecima difficultas est. si heretici reuertētes ad fidē semp sint recipiēdi. q2 dicit Exo. xxij. maleficos nō patieris viuere. vnde glo. p maleficos itelligunt pctōres pctō heresis z pctō cōtra naturā. q̄ statim sunt vita corporali priuādi ne alios inficiant. Rñdet q hereticos eē recipiendos potissime relapsos tripl'r pōt intelligi. Primo ad sacroꝝ pceptōez. Scdo ad bonoꝝ temporaliū restitutōez. Tercio ad vite tpalis cōseruationē prima reuersio nunq̄ negat hereticis. q2 salus anime ex ordine charitatis omnibus est appetenda etiam inimicis iuxta illud Math. v. Diligite inimicos vestros benefacite hijs qui oderunt vos propter quod heretici semper reuertentes quantumcunq et quotienscunq relapsi fuerint ab ecclesia recipiunt ad penitentiā et eucharistie pceptōnē. vn̄ sicut scribit. extra de here. c. sup eo. §. nos itaq lib. vj. q si post relapsum heretici penituerint z penitentie signa manifeste apparuerint in eis sacramenta penitentie et eucharistie humiliter petita neq̄ sūt eis deneganda. Sed scdo z tercio mō negat eis reuersio. quia si ipsi seruarētur in vita post relapsum z restituerentur ad dignitates z ad bona tpalia. et i vita corpali seruarentur incolumes. si iterum laberent possent alios inficere z alij citius in heresim laberent si ipsi sine pena transirent. Iterdū tamen ecclesia hereticos ad bonoꝝ tpaliū restitutionē recipit vel pter bonū lucis intuendū. Dicit eīn aug. in epl'a ad Vincentiū nōnullos toleram⁹ q̄s corrigere vel punire nō possim⁹ nec pter paleā relinqnim⁹ archā. nec pter edos in fine segregandos deserim⁹ gregē domini. nec pter vasa facta in cōtumelia migramus de domo dñi. p3 ergo quō cōcedit hereticis reuersio z quomō non.

Decima tercia difficultas est. si loq̄mur de hereticis non relapsis cum volunt redire ad fidem q̄liter debēt recipi. Respondet q si aliquis heretic⁹ vel hereticoꝝ credens receptator. fautor. defensor necnō z de heresi infamatus vel suspectus ad vnitatē eccl'ie redire voluerit ad arbitriū epi. pprij primo deb3 abiurare errorem z pmittere z etiā p scripturam firmare. q tenebit firmiter ad mandatū eccie catholicā fidem et hoc publice fm q ei⁹ crimē fuerit publicū vel priuatū. j. q. vij. q̄tiens. de cōse. dis. ij. ego berēgari⁹ ex de hē. ad abolendam. Postea d3 fm eccl'ie formā absolui de qua. xj. q. iij. cū aliquis. extra de sen. ex cō. cū desideres. Postea eis d3 imponi q̄d in talibus solet iniungi vt in ca. quotiens. z capi. ego berengarius. vbi supra. Et quando tales volunt reuerti cōsideri debet solerter q sint vere cōuersi si debeāt recipi. ex. e. vt officiū. §.

iij.li.vj. Pena autem q̄ talibus dꝫ imponi declarat. extra de hereticis excōmunicam⁹.ij. vbi dicit. Si qui autem de p̄dictis postq̄ꝫ fuerint deprehensi redire voluerint ad agendā ꝯdignā penitentiā in ꝑpetuo carcere detrudātur

Decima quarta difficultas est si prelatus sit hereticus vtrūꝫ habebat potestatem spūalem. R̄ndet ꝙ prelatus hereticus nō est p̄latus etiā si sit papa :q2 ipso facto est depositus. Unde papa eligit in caput tot⁹ eccl̄ie iuxta illō ad Eph.j. ipsum dedit caput sup omnem ecclesiā que ē corp⁹ xp̄i. Capitis autē ē influere vitā in omnib⁹ membris. ꝛ p̄ncipium vite spūalis est ipsa fides quia sine fide impossibile ē placere dō. Un̄ ap̄ls ad Heb.xj. Fidē dicit eē substantiam.i. fundamentū omniū rerū sperādarum. Si ergo papa dep̄hendat deuius a fide caret vita spūali ꝛ ꝑ consequēs alijs influere nō pōt Unde sicut homo mortuus nō est homo: sic papa in heresi dep̄hensus nō est papa ꝓpter qō ipso facto ē depositus si ergo h̄ dicitur de papa multo fortⁱ⁹ de quocūq̄ꝫ alio p̄lato inferiori. Amplius autē declarat p̄dicta difficultas s̄m Thom.in scd̄a scd̄e.q.xxxix.ar.iij. vbi distinguit de duplici ptāte spūali. quaꝝ vna ē sacramētalis alia est iurisditōnalis. Sacramentalis est q̄ ꝑ aliquā ꝯsecratōem ꝯfertur ꝛ talis s̄m essentiam remanet i homine q̄ꝫdiu viuit: siue in scisma siue in heresim labat. qō pꝫ ꝑ hoc ꝙ rediēs ad eccl̄iam nō iteruꝫ ꝯsecrat. ꝫ tn̄ tales vsum ptātis amittūt: ita ꝙ nō licet eis sua ptāte vti. si tn̄ vsi fuerint effectū habet in sacr̄alib⁹. q2 in his hō nō operat nisi sicut instr̄m dī. Un̄ effect⁹ sacr̄ales nō excludunt ꝓpter culpā quācūq̄ꝫ cōferētis sacr̄m. Ptās aūt iurisdictionis est q̄ ex simplici iniunctōne hoīs cōfertur ꝛ ideo nō immobiliter adheret ꝛ in scismaticis ꝛ h̄eticis nō manet. Un̄ nō p̄ſt absoluere nec excōicare nec indulgentias facere. aut aliqō hmōi ꝛ si fecerint nihil est actū. vij.q.j. nouacianus.

Decima quinta difficultas est si pt⁹ abiurationem heresis aliqui inueniantur relapsi vtrū sint statim tradēdi iudicio seculari. R̄ndet ꝙ sic: q2 sicut fides est fundamentuꝫ spūale eo ꝙ sine fide impossibile est placere deo vt dicitur ad Heb.xj. sic heresis que est fidei corruptio totam spūalem vitā hꝫ surripere eo ꝙ modicum fermentuꝫ totam massam corrūpit.j.Coꝝ.v. Un̄ de auctoritate iudicij sec̄aris scribit.xxiiij. q.iij. resecande ꝙ resecande sunt putride carnes et scabiosa ouis a caulis repellenda est ne tota domus massa. corpus ꝛ peccora ardeat corrūpat putrescat ꝛ intereat. Arrius em̄ in alexādria vna scintilla fuit: ꝫ q̄m nō statim oppssa est totū orbem ei⁹ flama depopulata est. vn̄ ad hmōi periculū euitandū cuꝫ heretici dep̄hendunt relapsi vel per facti euidentiā vel ꝑ ꝓpriam ꝯfessionem seu ꝑ testes absq̄ꝫ mora tradendi sūt iudicio seculari. Et ꝓpterea scribit. extra de here. sup eo.li.vj. Nos itaq̄ꝫ inquisitioni tue de fratrū nostroꝝ ꝯsilio r̄ndemus ꝙ q̄ post abiuratōēꝫ dep̄hensi fuerint in heresim cecidisse sine vlla penitus audientia relinquēdi sunt iudicio seculari. Et sic imponit finis.ij. li. in q̄ de natura seu quidditate heresis. ꝺ modis hereticoꝝ. de heresib⁹ repululātib⁹ istis tp̄ibus: de mō inquirendi eos. ꝛ ꝺ eoꝝ punitōne dictū est. frustra em̄ heretici sunt circumlatrantes ꝛ q̄si per minas nostrum fidei fortalicium impugnantes cum sit turris fortitudinis a facie inimici in virtute domini nostri iesu christi cui est honor et gloria in secula seculorum Amen.

Explicit liber secundus.

Incipit liber tercius de iudeorum bello contra fidei fortalicium.

Ereticorum bello quasi periculosiori soluto cum sit a familiaribus inimicis latenter emissum.

Iudeorum vesana gentes non erubescit temptare si possit nostrum fidei fortaliciũ per viribus expugnare ac si cecus in campũ exiret vt pugnaret cũ vidente. Non enim vident cecitate percussi qd est turris fortitudinis a facie inimici. Vt ergo videatur modus bellandi iudeorum dissolutio sui belli et eorũdem confusio in presenti tercio libro nostri fortalicij duodecim consideratiões intellectui occurrũt pertractãde. Quarum prima erit de iudeorum cecitate et sua nebulosa noticia. Secunda de iudeorum parentela ex talmuth doctrina. Tercia de iudeorũ diuersitate in sua fide et credentia. Quarta de iudeorũ bello per argumenta sumpta ex lege mosaica. Quinta de iudeorũ bello per argumenta sumpta ex lege euangelica. Sexta de iudeorum bello per argumẽta sumpta ex naturali scia. Septima de iudeorũ crudelitatibus et sua inaudibili seuicia. Octaua de iudeorum fatuitatibus et sua grandi stulticia. Nona de iudeorũ expulsionibus et sua magna ignomina. Decima de iudeorum mirabilibus et sua obstinata malicia. Vndecima de iudeorum obligatione ex iure canonico et ciuili ac ordinatione regia. Duodecima de iudeorum conuersione in fine seculi a sua duricia.

De iudeorum cecitate et de sua nebulosa noticia.

Circa primã consideratõnem que est de iudeorum cecitate duo sunt videnda. Primum que est causa cecitatis eorũ. Secundum si possunt sanari vt reducantur ad lucem. De primo dico quod causa cecitatis iudeorũ est quia domino peccauerũt sicut deducit magister bern. oliuerij in tractatu suo contra cecitatem iudeorum allegans illud Soph. j. ambulabũt vt ceci. quia domino peccauerũt. licet enim verba ista generaliter de omnibus peccantibus sint dicta que vere domino peccant teste ps. qui dicit. tibi soli peccaui et malũ corã te feci ps. l. ex quo peccato spũaliter ceci efficiuntur. iuxta illud Sapie. ij. Excecauit eos malicia eorum spũaliter tamen intelliguntur de iudeis qui quodã singulari modo domino peccauerũt ihesum xpm filium dei iniuste crucis supplicio interimẽdo propter quod spũali modo facti sunt ceci inter omnes gentes vt nõ solũ patiantur cecitatẽ culpe sicut ceteri peccatores sed etiã habeant cecitatẽ ignorantie super omnes. propter quã ignorãtiam scripturam proprie legis minime intelligunt. et quod in illa ad eorum directionem est valde clarum. in propriam damnationem venit in obscurũ de quibus dicitur Tren. iiij. Errauerũt ceci in plateis. errare enim in plateis nihil aliud est quam deficere in scripturis claris et manifestis circa quas nõ proprie dicuntur errare qui nolũt ipsas recipere sed illi qui volũt intelligere. et tamen dicũt se eas tenere sicut nõ dicitur vere cecus cui est absens visibile obiectum sed qui presente obiecto nõ potest habere visionis actũ. Populus igitur iudaicus merito dicitur cecus qui vetus testamẽtũ recipit et que in eo scripta sunt recte intelligere nescit. Dicũt enim iudei quod sigillum legis nondũ est amotum. dixerat enim deus Ysai. in capi. viij. liga testimoniũ signa legem in discipulis meis. hic ponitur occultatio misterij xpi. liga testimoniũ. id est inuolue prophetiam in obscuritatibus propter incredulos quibus talia sunt celanda. signa legem in discipulis meis. id est apostolis aliisque xpi discipulis qui predicãdo

legem obscuritates prophetiarum aperuerunt et declarauerunt ostendentes eas in xpo impletas vtz in actib⁹ aplorum sicut fuerat a deo pordinatum. Et hoc modo dictum fuit Danie. xij. capitulo tu autem Daniel claude sermones signa librum vsqz ad pfinitum tps. Cum ergo predictum verbum dixit de⁹. s. liga testimonium et cetera. intellexit ppha qz h erat pp peccata ppli. orauit deum statim: vtz in litera sequenti dicens expectabo dnm. s. ihm xpm q abscondit faciem suam a iacob. i. a pplo iudaico descendente a iacob. qz in aduentu ei⁹ ppls ille p maiori pte fuit excecat⁹ p infidelitatem sicut dicit ad roma. xj. cecitas ex pte contigit in isrl. et prestolabor. s. patienter expectabo aduentuz ei⁹. vel sic et pstolabor eum qsi dicat spez habeo in te. qz istud sigillum amouebit. et ex h ordinauerunt iudei in suis orationibus vt orarent deum qz amoueret sigillum legis. Dicendo sic in oone. dne sigillum legis amoue vt eam possim⁹ intelligere. Et tenent iudei qz istud sigilluz ds amouere messias. et io in his q no pnt intellige ipsi⁹ legis sp dicit in talmudico vult dicere. istud maneat i dubio q vsqz veniat messias q illo declaret. Sz verus messias q est xpc ihs iam venit vt patuit supra li. j. in qone. xij. tharorum quarti pucti articuli sexti. et infra adhuc magis videbit cum dissolnet bellum iudeorum. hic verus messias amouit sigillum legis cum aperuit librum ysaie Luc. iiij. stans in templo an phariseos. et primum qd se obtulit no sine grandi misterio fuit illud qd in eode libro. c. lxj. fuerat prophetarum. s. spus dni sup me. eo qz vnxerat me dns. ad annunciandum mansuetis misit me vt mederer contritos corde. et pdicare captiuis indulgentiam et clausis apertoez et pdicarem annum placabilem domino et diem vltionis deo nostro. vt consolarer oms lugentes et ponerem fortitudinem lugentib⁹ syon. et daretis eis coronam p cinere. oleum gaudij p luctu. pallium laudis p spiritu meroris. Cum em legeret hanc prophetiam xpc dixit eis. hodie impleta est hec scriptura in aurib⁹ nostris Luc. iiij. h manifeste amouit sigillum omnium prophetiarum q loquunt de aduentu messie declarando se esse messiam de q ppheta loquebat et postea amouit alia legis sigilla sicut patuit supra lib. j. Et ampli⁹ infra patefiet. Hunc librum legis et prophetarum vidit iohannes euangelista in dextra sedentis sup thronum scriptum int⁹ et foris et signacum sigillis septem. et dicit qz non inueniebat aliqs dign⁹ soluere illa sigcula et aperire librum neqz in celo neqz in terra neqz subtus terram: imo nec rspicere illum et consolans eum angel⁹ q secum loquebatur. Ait illi ne fleueris ecce vicit leo de tribu iuda radix Dauid aperire librum et soluere septem signacula ei⁹ quem dicit agnuz stantem. s. xpm tanqz occisum. Et sequit et venit et accepit de dextra sedentis in throno librum. et cum aperuit librum quatuor aialia et vigintiquatuor seniores ceciderunt coram agno cantantes canticum nouum dicentes dignus es dne accipe librum et aperire signacula ei⁹ qm occisus es et redemisti nos deo in sanguine tuo. ex omi tribu et lingua et pplo et natone et fecisti nos deo nro regnum et sacerdotes et regnauim⁹ super terram Apoca. v. Sed licet sigilluz legis et prophetarum: imo et sigilla sint soluta et litera apta p messiam. Iudei miseri quib⁹ fuit missus nolunt credere qz sigillum secreti legis sit amotuz. Et hinc est qz idem dubium qd habebant ante qz veniret tenent nunc postqz transierunt millequadringentisexaginta anni a sua natiuitate. et nolunt attenti videre quod prophetie iam sunt implete pmanentes in maledictone dicte scripture. liga testimonium. signa legem. et iterum ysa. vj. Audite audientens et nolite intelli-

gere z videte visionē z nolite agnosce-
re. quasi dicat auditis nō intelligitis vi-
detis z non cognoscitis. Et statim seq-
tur. excecca cor populi hui⁹ et aures ei⁹
aggraua z oculos eius claude ne forte
videant oculis suis z auribus suis au-
diant z corde suo intelligant. Hic no-
tat Nicola. de lyra q talis excecatio et
obduratio nō ē a deo directe: sz a liberi
arbitrij defectibilitate. Homo eni auer-
tens se a deo meret vt iuste deus retra
hat grām suā ab eo. cui⁹ effect⁹ est illu-
minare intellectum z mollificare affe-
ctum: z ideo ipsa subtracta homo exce
catur z obduratur ex sua malicia. Et hoc
fuit impletū qñ ad pdicatōnem xpi iu-
dei p magna parte fuerūt obdurati sm
q dicit expresse Job. xij. ppterea non
poterant credere. quia dixit ysaias. ex-
cecauit oculos eorum z indurauit cor eo
rum. In qua excecatōne ac etiam duri
cia vsq in in psens tempus pdurat ge-
neratio ista. Contra quos q̄si contra p-
tinaces tam ꝯtra simplices iudeos q̄
ꝯtra literatos eorum qui nolūt credere q
sigillū legis est amotū. Dicit ysaias. c.
xxix. Claudet oculos vestros. id ē exce
cabit: sacerdotes et scribas qui debent
vos dirigē sic oculi cetera membra cor
poris. Sciendū tñ q deus nō ē cau-
sa excecatōis directe sed indirecte inq̄-
tum iuste a malis subtrahit gratiā suā
mentis illuminatiuam sicut statim su-
pradictū est. Sequit pphas quia im-
minente euersione irlem apparuerunt
plura signa hui⁹ euersionis vt dicet in-
fra ꝯsideratione. ix. que tñ aliqui tanq̄
pphete falsi interpretabant in contrari
um scz in bonum ciuitatis futurum. et
principes vestros quia decepti a tali-
bus prophetis rebellauerunt Roma-
nis z erit vobis visio omnium scilz p-
phetarum antiquorum qui pphetauerūt
de aduētu xpi z de destructione ciuita
tis z templi pp ter eius mortem sic ver
ba libri signati q non potest legi q̄diu
est signatus. Ideo subditur quem cum
dederint scienti literas dicent lege istū
respondebit non possum. signatus est
eni. sic respondent iudei moderni. mul
ti eni doctores eorum qui precesserunt de
terminauerūt tempus aduentus mes-
sie vnus post alium z omnes defecerūt
quia tempora ab eis prefixa transierūt
sm q dicit Rabi salomon super Dani
elem z causam huius defectus dicunt
doctores moderni iudeorum. scilicz q
sermones pphetarum sunt clausi. sic q̄
datur liber scienti literas. id est perito
iudeo z respondet se non posse legere.
quia est signatus quasi dicat ego non
legam. quia nolo amouere sigillū. Se-
quitur z dabitur liber. s. apertus per pre-
dicatōnem xpi z apostolorum z aliorum
predicatorum euangelij xpi nescienti lite
ras. diceturq ei lege. z respondebit ne-
scio literas. quia quando simplicibus
iudeorum fit sermo de aduentu xpi p-
terito z cōsimilibus dicunt se non esse
peritos in lege. sz q magistri eorum sci
rent de talibus respondere quorum er
roribus firmissime adherent. Sic er-
go accidit omnibus miseris iudeis tam
literatis q̄ simplicib⁹ q oms ceci facti sūt
qr qui nescit legere nō intelligit pphe-
tias. z q scit legere nō vult amouere si-
gillū dicens. Video q pr meus z aui
mei nō receperūt ihm xpm nec intelle
xerūt q pphetie in eo fuerunt implete:
ergo nec ego volo credere. Hec est ma
gna cecitas z azinina bestialitas. quia
si primi excecati non cognouerunt bo
num plus sunt culpādi isti vltimi qui
vident tm temp⁹ transisse z legunt san-
ctas scripturas z nō intendūt in eis si-
gillum amotum manentes in sua per-
fidia sicut patres eorum. Et ideo Lu.
vij. xps comparauit eos pueris dicēs.
cui ergo similes dicam hoies generati
onis huius z cui similes sunt. siles sūt

pueris sedentib⁹ in foro. et loquentib⁹ adinuicē ꝛ dicentib⁹ cantauim⁹ vobis in tibijs ꝛ nō saltastis. lamētauim⁹ et nō plorastis vbi dicit glo. lr̄alis. pueri doctores sūt spū hūiles. forū synagoga vel ipsa hierl'm in q̄ iura p̄ceptoꝝ dei cōdebant q̄ ꝯtribulib⁹ solebant exprobrare ꝙ nec psalmis allecti ad laudes assurrexerūt corde deuoto mēbroꝝ agilitate qđ notat salt⁹ nec trenis. i. lamētationib⁹ ꝓphaꝝ in excidijs factis vel fiendis ad pniam sunt cōuersi. Voluit ergo xp̄s exprimē cecitatē ꝛ obstinatōes iudeoꝝ in p̄dicta silitudine pueroꝝ ad lr̄az em̄ sic faciebāt pueri iudeoꝝ. ¶ Circa qđ est aduertendū ꝙ multum valde facit ad virtutem ꝙ aliq̄ a sua puericia assuescūt oib⁹ opib⁹ v̄tuosis. Jdō apud antiq̄s fuit ꝯsuetū ꝛ expedit ꝙ sic pueri exerceant in ludis honestis inducētib⁹ ad v̄tutē ꝛ retrahētib⁹ a vicijs ꝓpt qđ pueri hebreoꝝ hēbant talē ludum. Diuidebant em̄ in medio ciuitat' i duas ptes eq̄les ꝛ illi q̄ erāt ex vna pte canebant carmen leticie. ꝛ alij ex opposito carmen lugubre et postea exprobabant sibi mutuo ꝛ exultātes dicebant alijs q̄re sibi nō cōgaudebāt. et ecōtra alij q̄re sibi nō cōpatiebant. ꝛ h̄ fiebat ad exprimendū vanā leticiā ꝛ defectū compassionis ꝛ amicicie ad inuicez in hoc mundo sicut videmus frequenter etiā in eadem ciuitate imo etiā in eodē vico vel etiā vel eadem domo ꝙ aliqui letant ꝛ alij etiā tristant ex opposito h̄ similiter erat de iudeis q̄tuz ad hoc ꝙ viderāt austeritatē iohis nec p hoc moti fuerāt ad pniaz ꝛ postea viderūt dulcedinē ꝛ mansuetudinē xp̄i. quia dulcedinē eius p̄dicauit et cum eis dulcit ꝛ mansuete conuersatus est: nec g̃ues penas imposuit penitentibus sed dixit vade ꝛ amplius noli peccare Joh̄is viij. ꝛ tn̄ p hoc nō fuerūt moti ad deuotionis dulcedinē ꝛ pietatis. Ꝭ magl' remanserūt ceci ꝛ obstinati in pctis. scilꝫ vtriusq; vitā in malū interp̄tando qđ ꝛ faciūt hodiernis tpib⁹. Sūt g̃ iudei similes pueris nō q̄tum ad eoꝝ iñgscenciā: Ꝭ q̄tum ad ludi eoꝝ interp̄tatōem h̄ sufficiāt de cecitate iudeoꝝ. De secūdo. s. si pōt sanari cecitas iudeorum. Rn̄det ꝙ possibilitas nō negat. Ꝭ quia medicinā recipe recusant. Jdō sui culpa sp ceci manēt. Ad hāc em̄ cecitatem ab ipso pplo amouēdā sp eccl'ia ab initio sui adhibuit spūalem medicinā aliqñ p miracl'oꝝ opationez sicut fuit tpe xp̄i ꝛ apl'oꝝ. Interdū vo p aliquā partialem ꝑsecutionē vt saltez impleta facie eoꝝ ignominia ꝯuerterent ad querendum dominū. Aliquādo p deuotā orōnem sicut in parasceue. Orem⁹ ꝛ p ꝑfidis iudeis vt deus ꝛ dn̄s noster auferat velamen a cordib⁹ eorum vt ꝛ ipi agnoscant iesum xp̄m dominū nostrū. Nonnunq̄ etiam p sacre scripture p̄dicationē que cōueniens ꝛ vtilis modus videt ad ipsoꝝ ꝯuersionez. Nam si interdū in eis p̄dicatio non proficit: meritū tamen sui laboris p̄dicans non amittit. Vnde bern̄. ad eugeniū. libro iiij. ca. ij. planta. riga. fer curam. ꝛ tuas explicuisti ptes sane incrementuz vbi voluerit dabit deus: nō tu. vbi forte noluerit. tibi deperit nihil: dicēte scriptura. Reddet deus mercedē laboꝝ scōꝝ suoꝝ vt Sapie. x. Paulus loquit Corinth. xv. plus omnib⁹ laboraui nō ait. plus oīb⁹ ꝓfui. aut plus omnib⁹ fructificaui. verbū insolens. i. arrogans religiosissime vitans. alias autē nouerat hominem quem docuit deus. q: vnusquisq; f̄m suum laborem accipiet ¶ Corinth. iij. nō scđm ꝓfectū. id est fructuz conuersionis ꝛ ob hoc in laborib⁹ potius q̄ in ꝓfectibus gloriandū esse putauit cum non sit in homine vt semen serenti respondeat.

De iudeorum parentela ex talmuth doctrina.

Secunda consideratio est de iudeorum parentela ex talmuth doctrina. licet enim iudei ex nobilib⁹ parentibus orti sint quales fuerunt Abraam Isaac et Jacob. suis tamen peccatis exigentib⁹ meruerunt noiari ore diuino ppls dure ceruicis vt pz Exo.xxxij. generatio praua atque peruersa etc. vt3 Deut.xxxij. generatio praua et exasperans. ps.lxxviij. Et in nouo testo ore xpi dicunt generatio mala et adultera: vt patet Math.xij. generatio incredula Math.xvij. generatio infidelis et peruersa Luc.ix. Sz cecitate pcussi componentes libr qui apud eos talmuth dicit quedam turpissima scripserunt. ex qbus parentela eorum fedissima et horribilis declarat. Primo dicunt in libro qui dicit hyobamud in ca. qd incipit habba balgemnito sup textu Gen.c.ij. qn deus fecit Euam et adduxit ad Adam hoc nunc os de ossib⁹ meis et caro de carne mea dicunt ipsi sic. Apparet ex hoc textu qd adam habuit copulam carnalem cum omnibus feminis oim animalium et non fuit refrigerata voluntas ei⁹ quousque habuit piunctionem cum eua et ideo dixit. nunc video qd hoc est os de ossib⁹ meis: et caro de carne mea: videte quomodo hoc est abominabile et immundum preter eo qd est falsum duplici rone. Prima quia ipsimet ponunt alibi in Thalmuth qd deus creauit adam in grandi magnitudine plus qz alterum intantum qd dicunt in Canhedrin in ca. quod incipit. Ehac dynema mouet qd adam tenebat de terra visque ad celum et psequenter membra sua habebant esse sm illa3 pportionem ergo quomodo poterat habere coniunctionem cum gallina et cum passere paruulis etc. Scda ratio pp ter breuitatem temporis qr ipsimet dicunt in ca. qd incipit Cohengadol. talia verba duodecim hore est dies. In prima fuit pgregatus puluis de quo factus fuit Adam. In scda fuit factum corp⁹. In tercia fuerunt extensa membra sua. In quarta fuit anima infusa in eo. In qnta surrexit sup pedes. In sexta posuit nomina omnib⁹ animalib⁹. In septima fuit facta Eua et ei tradita. In octaua ascenderunt duo in lecto et descenderunt et hoc hoc glosat rabi salomon. qr in illa hora generauerunt Cayn et quanda3 sororem cum eo. In nona fuit eis factu3 pceptum qd non comederent de fructu. In decima peccauerunt. In vndecima fuerunt iudicati. In duodecima fuerunt expulsi a paradiso. Sequit ergo sm hanc auctem qd non habebat temp⁹ faciendi illud peccatum tam abominandu3 qd ipsi dicunt et in suis verbis pradicunt sibipsis et contradicit vnum alteri vnde videt qd omia sunt falsa vel mendacia. Quicquid sit de falsitate hui⁹ doctrina patet qd ibidem dicit rabi eliezer qd adam coiuit cum omnibus brutis et iumentis et inde geniti sunt hoies monstruosi ex quo concludunt duo. primo qd iudei sunt fratres hoim monstruosorum. Secundo qd asina et porca sunt nouerce eorum. Dicet forte iude⁹ si homines monstruosi sunt fratres iudeoru3 et asina et porca sunt nouerce eoru3: ita etiam sequit de xpianis et alijs hoib⁹ cu3 adam sit pater oim. Rndet qd non sequitur ex eo qd soli iudei affirmant supradicta turpissima et non alij hoies. Item demones sunt fratres iudeoru3 qd sic patet. Nam dicit rabi salomon qd ante creatonem Eue Adam habuit vxore3 nomine lilis. et qd fuit ante Adam pro ligno vetito excomunicatus p triginta annos in quibus ex vxore lilis genuit tantum demones. Item dicit in libro cahedrin qd illi. cxxx. anni spacij quod fuit ex quo natus fuit cayn et abel quo-

nisi natus fuit Seth. q durante illo tē
pore non faciebat adam nisi generare
spūs malignos et ipsa pariebat eos.
Ex quibus manifeste ↄcludit intentuȝ
scȝ q demones ⁊ maligni spūs sūt fra
tres iudeoꝝ ⁊ nō alioꝝ hoim. qꝛ ipsi so
li ponūt hanc doctrinā infamātes pa
trem suū adam. Et ideo ↄfusionē q ex
infamatōne p̄ris sequit in p̄miū repor
tant. Vn̄ merito dixit eis xp̄c cuȝ se ia
ctarēt filios abrae ⁊ essent ↄdicentes in
opibus vos ex p̄re dyabolo estis Joh.
viij. Ex quo sequit q iudei nō solū sūt
fratres demonū vt ↄuincit ex eoꝝ do
ctrina s3 etiā filij dyaboli ex doctrina fi
lij dei. Et qꝛ demones sunt eoꝝ fratres
iuste diuidūt cū eis hereditatē. s. infer
ni possessionē. Dicet forte iude⁹ q non
sequit necessario diuisio hereditat' in
ferni int' demones ⁊ iudeos lȝ sint fra
tres qꝛ iacob ⁊ esau erāt frēs tn̄ iacob
cū esau noluit diuidere hereditatē. Re
spondet q esau ideo h fecit: qꝛ timuit
hereditatis diminutōeȝ. hinc est q par
tem ↄtempsit vt paꝝ quid. Sȝ dyabo
lus abundat in hereditate vermium ⁊
ignitū infernaliū quam libēter diuidit
cū iudeis fratrib⁹ suis. Item dicit rabi
ysnya q serpēs qui decepit euaȝ coiuit
cum ea ⁊ ex h sequit q serpēs est vitri
cus iudeoꝝ cū ipsi soli hoc ponāt: ⁊ iō
nō immerito morē serpentiū imitātur
vn̄ ps. lviij. furor illis. s. iudeis s̄m simi
litudinē serpentis sicut aspidis surde⁊
obturantis aures suas. qꝛ ipsi obtura
uerūt aures suas ⁊ adhuc obturant ne
audiant doctrinā xp̄i nec videāt mira
cula eius. Et iterū ps. cxxxix. Acuerūt
linguas suas sicut serpentes. s. in chri
sti accusatōne venenum aspidū sub la
bijs eoꝝ. s. in eccl'ie blasphematōe. Pa
tet ergo iudeoꝝ parentela ex talmuth
⁊ doctoꝝ suoꝝ doctrina. quia sunt fra
tres hominū monstruoꝝ ex bestijs na
torum. Sunt etiam eorū nouerce azi
na ⁊ porca ⁊ omnes alie femelle bestia
les. sunt fratres nō min⁹ demonū. ⁊ fi
lij dyaboli necnon habentes ꝓ vitrico
serpentē eiusdem mores imitantes.

De iudeorum diuersitate in sua fide et credentia.

Tercia considera
tio est de iudeorū diuersitate in
sua fide ⁊ credentia. Notat eni mgr̄ al
fonsus ↄuersus in libro filioꝝ dei capi
tulo. xxxiij. vbi dicit q iudei sunt inter
se diuisi in fide: qꝛ aliqui eoꝝ vocātur
rabini ⁊ pharisei q credunt Talmuth.
Alij vocant carraym q solūmodo cre
dunt bibliā. Alij vocant saducei q non
credūt aias post mortem manere. Alij
credūt q aie manēt post mortē: sed nō
credūt penam vel remuneratōnem in
alio mundo. Alij vocant cuthbini qꝛ
venerūt de terra q dicit cutha et habi
tauerūt in samaria ⁊ ↄuersi sunt ad le
gem iudeoꝝ metu leonū: ⁊ aliqui isto
rum vocant samaritani quos alij iudei
habent tanq̄ hereticos. Alij eoꝝ vocā
tur mecubilini q credūt in decem ꝑso
nis q dicūt ipsi deceȝ nūeros qui sunt
in deo. Alij credūt in duas substātias.
scȝ mgr̄m ⁊ discipulū quē vocant ma
traton qd nomināt deū sicut su⁹ mgr̄.
Alij credūt translatōeȝ aiaꝝ de vno
hoie in alterū de femina in feminam ⁊
de viro in bestiā auē vel serpentē. piscē
vel stellā vel aliquā ferā qd remansit in
eis ex opinionib⁹ afficeris et pitagore.
Alij credūt q aie semp fuerūt. Alij sūt
qui dicūt q anime create fuerūt ab ini
tio mundi. Alij dicunt q solum crean
tur quando generant corpora eorum.
Alij dicunt q anime erunt in alio mū
do expoliate ab omni corpore recipiē
do gloriam dei. Alij dicunt q erūt vbi
anime cum corporibus. Alij eorū cre
dunt q comedent ⁊ bibent ⁊ facient fi

nos ⁊ ꝙ comedent oĩs vnũ piscē qui
dicit leuiathan. Et aliqui dicunt ꝙ ha
bebunt satis ad comedendũ in illo pi-
sce ꝑ spaciũ duoꝝ miliũ annoꝝ. ⁊ ꝙ co
medent feminã hui⁹ leuiathan que est
in sale posita ꝓ eis a creatõne mundi.
⁊ ꝙ bibent vinũ qđ seruat in suis vasis
etiam a creatõne mundi. Alij eorũ cre
dunt ꝙ erũt ibi sine cibo ⁊ potu ⁊ sine
cõiunctõne cum mulieribus. Alij cre-
dunt resurrectõnez mortuoꝝ nunꝙ fu
turam. Alij eoꝝ credunt ꝙ omnes ho
mines resurgent. Alij credũt ꝙ solum
resurgent filij israel. Alij dicũt ꝙ soluz
illi qui fuerũt iusti de israel resurgent.
Alij credũt ꝙ etiã iusti aliaꝝ gentiũ re
surgēt. Alij eoꝝ credũt ꝙ p⁹ r͛surrectõz
sint iteꝝ morituri. Alij credũt ꝙ p⁹ re-
surrectõez nũꝙ ãpli⁹ morient. Alij eorũ
cre. ꝙ p⁹ resurrectõez erũt i ꝑadiso terre-
stri. Alij cre. ꝙ erũt i ꝑadiso celesti. Alij
cre. ꝙ nũꝙ de⁹ reuelauit ꝓphis nec ãget
tps aduēt⁹ messie ꝫ solũ nomē suũ. Alij
eoꝝ cre. ꝙ reuelauit ꝓphis ꝫ adhuc nõ
accessit tps ei⁹. Alij eoꝝ cre. ꝙ iam tps
suũ trãsiuit ꝫ nõ veit ꝑꝑ pctm̃ suũ. Alij
cre. ꝙ iã veit ⁊ fuit nat⁹ tpe desigñto ꝫ ꝙ
nõ veit ad saluãdũ eos. Alij cre. ꝙ veit
ad saluãdũ eos ꝫ ñ saluauit eos ꝑꝑ pec
cata eoꝝ. et ꝙ sicut ñ saluauit eos sic nec
saluauit alios. Alij eoꝝ cre. ⁊ dicunt ꝙ
nũꝙ adhuc nat⁹ ē. Alij eoꝝ se reputãt
ꝓphas ⁊ nõ credũt vnũ nec alteꝝ. Alij
eoꝝ cre. opiões ꝯpositas ex ꝑdict[is] q̃ di
uersimõe sũt mixte. Et ꝑꝑ has oĩs ꝯ-
dictões opinionũ int͛ eos appet mãife
ste ꝙ sũt facti ceci et deuij a via ṽitatis.
Circa illđ tps i q̃ apparuerũt i vestimē-
tis iudeoꝝ sigcula cruc[is] in reg͛ castelle
sic infra dicet ꝫm qđ scpsit rabi abraaz
benesdra in li. suo q̃ legē glosauit. oĩs
iudei ꝑdicti regni ⁊ ꝓ maiori pte i tota
hyspania signãter in ciuitate burgensi
erãt saducei ⁊ heretici. sicut etiaz scpsit
rabi mosse legioneñ. in libro quez fecit
ꝓ repbensione saduceoꝝ ⁊ dixit ꝙ ab
anno creatõnis mundi q̃tuor milium
dcccc. ⁊ xxxviij. annoꝝ cõuersi sũt om-
nes ꝑdicti iudei ad credendũ hãc fidez
quã nũc credũt pharisei in Talmuth
nõ volũtarie sed violenter ꝓpter regis
castelle ꝑceptũ. q2 in illa carrioneñ. pre
dicti regni erãt pharisei et saducei. Sz
saducei habebãt maiorē ptãtez ⁊ non
incēdebũt candelas in nocte dieꝫ sab
bati in aliq̃ loco totius iudaismi et in-
ter phariseos erant tres frēs honorabi
les ⁊ maior hoꝝ vocabat Rabi neha-
mia qui semp tristabant ⁊ eis displi-
cebat. q2 lex phariseoꝝ nõ implebat in
ter eos quousꝫ vn⁹ eoꝝ ꝓpter honorez
sue legis exposuit se piculo mortis in-
cendens candelam die sabbati publi-
ce ꝓpter qđ cõmota fuit tota villa ⁊ fu
erũt magne cõtentões inter eos in tã-
tũ ꝙ vtraꝫ ps hꝫ venire corã rege Al-
fonso ⁊ venit in auxiliũ phariseoꝝ iu-
de⁹ q̃daz ꝑdicti regis medic⁹ q̃ dicebat
rabi hyu. castri. benalfacar granatēsis.
ꝓpter quē fecit rex q̃cq̃d voluit. ⁊ pce-
pit oĩb⁹ saduceis ꝙ ꝯuerterēt se ad le
gē phariseoꝝ lꝫ eis nimiũ displicuerit:
⁊ extũc vsꝫ nũc credũt isti iudei i lege
phariseoꝝ ⁊ ꝓpter talia accñia volunt
semp de vna fide in alterã et currũt de
uij ⁊ mutabiles sicut oues sine pasto-
re ab illo tũc qñ dimiserũt verũ pasto-
rem quē hēbant elongantes se ab eius
via ⁊ doctrina q̃ fuit ver⁹ messias ihus
xpc dñs noster q̃ venit eis ad ostendē-
dum viã rectã ne perirent cũ sit via ve-
ritas ⁊ vita Ioh. xiiij.

De bello iudeorum per argu menta sumpta ex lege mosaica.

Quarta considera tio ē de bello iudeoꝝ ꝑ argumē
ta sumpta ex lege mosaica quib⁹ putãt
nostrũ fidei fortaliciũ expugnare ⁊ re-
ducunt oĩa argumēta ꝑncipalia ex le-

ge sumpta ad numerū. xxiiij. seruabit aūt talis ordo q ad qdlibet argumentū statim dabit sua solutio: qz h reqrit certamē militantiū vt ꝯfusio euitetur

Primū argumentū iudeoꝝ est q ꝓbant legē moysi ꝑpetuo duraturā cui' oppositū fuit declaratū supra li. j. ar. vj. Arguūt ergo sic p. Omīa opa dei sī ꝑfecta s lex antiq fuit data a deo g impossibile est in ea dare impfectōes ꝓpt quā debuerit cessare. Maior pz deut. xxxij. vbi dicit dei ꝑfecta sunt opa mio rem ꝓcedūt xpiani ergo sequit conclusio. Confirmat etiā illa lex est ꝑfectior quā deus pluribꝰ miraculis ꝯfirmauit q illa quā paucioribꝰ vel nullis. sed legem antiquā pluribus miraculis ꝯfirmauit q nouā ergo zc. maior est manifesta. qz sapiens artifex firmius fundat z magis conat stabilire ꝑfectum opus q impfectū. queadmodū em plura remedia sunt adhibenda vbi maiꝰ periculum iminet ita plura opa vel facta sunt expedenda vbi ꝑfectius opus impleri debet minor etiā pz qz nusq leguntur ita magna miracula sicut sunt q habētur i exodo z i toto pentateuco et si aliqua miracula legunt in euangelio ista sunt dubia apud iudeos nec apparet causa quare eis sit fides adhibenda.

Sed qz sup omīa vincit veritas vt dicit. ij. Esdre. ca. iij. ideo non est difficile argumēta cecoꝝ soluere. Dico aūt ad argumentū cū dicit. omīa opa dei esse ꝑfecta q deus fecit legē antiquā ita esse ꝑfectam sicut fieri potuit fm ꝯditionem ppli recipientis legem. Nam populus ille ita erat impfectus q dicentibus exploratoribus. ciuitates terre ꝓmissionis esse fortes z munitas et benes muratas. statim desperauerunt z dimisso domino z moyse noluerūt reuerti in egyptum sicut legit Numeri. xiiij. Sic etiam quando moyses stetit in monte syna. xl. diebus. obliti omnium mirabiliū que viderant in egypto. declinauerūt ad ydolatriaz vt habetur Exod. xxxij. Si ergo moyses ꝓmisisset eis ꝓ hereditate regnū celoꝝ vtiq desperassent si ꝑcepisset eis non odire inimicum z dimisso eo ꝓcul dubio ydolatrassent. Illa ergo lex ꝑfecta fuit fm q pplꝰs exigebat. Sed adueniente maiori dispositiōe in pplo ꝑfectior lex dari debuit sicut aīa pueri nō est ita ꝑfecta sicut aīa viri. ita lex data populo rudi tempe moysi nō fuit ita ꝑfecta sicut lex data tempe xpi et sic nec ꝑpetuo durabilis. Ad confirmatiōez cum dicebat q plura miracula arguūt ꝑfectionē legis. Dicendū q vno modo nō est verū. miracula em̄ fiunt in legis datōne ad confirmandū corda populi ne vacillent in lege. qñ ergo pplꝰs legē recepturus: magis est indispositꝰ plura miracula sunt necessaria ad ꝯfirmādam illam legem. non ergo miracula plura arguūt legē ꝑfectiorem: sed ostēdunt populū recipientē illā legem minus esse ꝑfectū z dispositū ad ꝑcipiendum diuina: queadmodum em rudis homo etiam cū multis principijs nescit elicere vnā conclusionem. Ille tamen qui est subtilis ꝑ pauciora media scit ꝯludere veritatē scientificam sicut populus iudeorum rudis cum omnibus miraculis in lege antiqua factꝭ nesciebat veritatez cognoscere. sed populus effectus perfectior nō indiguit multitudine miraculorum sed paucis miraculis perfecte adhesit veritati diuine concessa tamen maiori propositione. Minor est falsa. Nam maius miraculum fuit liberare totum genus humanum a potestate dyabolica quod fecit xps in lege noua: quam liberare populū iudaicū a seruitute egypciaca. Ibi em interfecꝰ est pharao cū curribꝰ z eqtibus eiꝰ. hic vo victus est dyabolꝰ cū suis virtutibus nec fuit maius mira-

culum diuidere mare Exo.xiiij.quaz
siccis pedibus ambulare sup mare qḋ
fecit xp̄s Math.xiiij.ꝛ Iohis.vj. Si
cut nō fuit mirabili⁹ qn̄ helias diuisit
aquas iordanis.iiij.Regū.ij.q̄ȝ qn̄ he
liseus fecit natare ferꝝ.iiij.Reguȝ.vj.
Ʒ hoc non caret misterio. Nā aq̄ mul
te sunt ppl'i multi.vt dı̄ Apoc̄.xvij. In
lege ḡ diuidēte pplm ab aliis populis
debuit fieri diuisio aq̄ꝝ Ʒ vbi lex.quā
tum in se est oēm pplm s̄bijcit diuine
volūtati debuit ipe dn̄s sup oēs aquas
integras ambulare nec est mai⁹ mira
culū aquā amarā reddere dulcē Exo.
.xv.q̄ȝ mutare aquā in vinū Iohis.ij.
aquā em̄ amarā ꝯuertit i dulcē lex an
tiqua.qn̄ ea q̄ offerebāt ydolis vl' ado
rabant ab ydolatris iussa sunt offerri
deo in sacrificijs.Ʒ qꝛ vinū letificat coꝛ
hois.lex euāgelica aquā in vinū ꝯuer
tit qꝛ ad summū ꝛ pfectū gaudiū pdu
cit.miracula etiā q̄ in euāgelio ꝛ i acti
bus apl'oꝝ legunt multa plra sunt nu
mero q̄ȝ q̄ facta sunt i veteri testamēto
Fecit etiā multa alia miracula hiesus
q̄ si scpta eēnt p singula.libꝛos ide scri
ptos tot⁹ mūd⁹ cape nō pt vt dı̄ Ioh.
vltio.ca. Si āt ista miracula iudei reci
pere nolūt teneant sibi damnū. Dixe
rat em̄ eis ysaias i ca.vij.si n̄ crediderit
tis nō pmanebitis. patet ḡ ꝙ lex moy
si nec est pfectioꝛ lege noua nec ꝯseq̄n
ter ppetuo duratura. Notandum tn̄
est h circa xp̄i miracula sicut scribitur
in pugione pte scd̄a.c.viij.ꝙ iudei xp̄i
miraculis inuidētes beelzebub pꝛinci
pi demonioꝝ ea pmit⁹ ascripserit poꝛ
ro qꝛ tot fecit miracula ꝛ talia q̄ ꝛ qua
lia nemo vnq̄ȝ aliquis fecit Iohis.xv.
Nūq̄ȝ q̄ppe ali⁹ aliq̄s vt ipe ꝛ sui in ei⁹
nomie:illuminauit cecos.fecit audire
surdos.ambulare claudos atq̄ȝ ꝯtractos.
ꝛ loqui mutos quēadmodū pdixerat
ysa.pꝛpheta.ca.xxxv.deus ipe veniet ꝛ
saluabit nos tunc apient oculi cecorū
ꝛ aures surdoꝝ patebūt tūc saliet sicut
ceruus claudus ꝛ decātabit ligua mu
toꝝ ꝛc̄.his q̄ȝ miraculoꝝ generib⁹ alia
q̄ȝplura addidit sicut fuit resurrectio
moꝛtuoꝝ ꝛ subita curatio lepꝛosoꝝ et
diuersoꝝ infirmoꝝ.qꝛ ista inq̄ȝ ꝛ plura
alia innūera fecit dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s mira
cula soli deo possibilia.conata est ei iu
daica prauitas cui nūq̄ȝ deest nec defu
it vulpia calliditas alia deturpare blas
phemia. Cōposuerūt igit̄ libellū i q̄
ꝯ xp̄m talē mētiti sunt fabulam. Tpe
inquiunt helam regine.i.helene q̄ vni
uerse terre isrl' dn̄abat̄ ih̄us nocri.i.hie
sus nazaren⁹ venit hierl'm inuenitq̄ȝ i
tēplo dn̄i lapidē in q̄ sedebat olim ar
cha dn̄i.ꝛ erat in eo scriptū.sembame
furas.i.nomē dei expositū.q̄cuq̄ȝ do
illi⁹ nōis lr̄as addiscebat ꝛ sciebat po
terat facere q̄cq̄d volebat. Sapientes
do isrl' timentes ne viri isrl' addiscerēt
illud nomē ꝛ ꝟtute illi⁹ destruerent se
culū.fecerūt duos canes ereos ꝛ posu
erunt eos sup duas colūnas ꝯ poꝛtam
dom⁹ sanctuarij.quādocūq̄ȝ igit̄ ingre
diebat̄ aliq̄s et addiscebat lr̄as pdicti
nois ꝛ exibat.canes illi erei latrabāt et
ita hoꝛribiliter ꝙ pterrit⁹ obliuiscebat̄
nomē ꝛ lr̄as quas didicerat. vēit itaq̄ȝ
ih̄s nocri. ꝛ ingressus templū didicit
illas lr̄as ꝛ scripsit in pergameno dei
de incidit carnē cruris sui ꝛ in incisio
ne illa inclusit dictā carthulā ꝛ dicēdo
nomen nullū sensit doloꝛē. ꝛ redit cu
tis cōtinuo sicut an̄ erat. Cūq̄ȝ egrede
ret̄ de templo latrauerūt ei canes erei
supꝛadicti ꝛ statim oblitus est nomen
pꝛexit itaq̄ȝ i domū suā ꝛ aperuit crus
cū cultello.accepitq̄ȝ cartulā vbi erant
lr̄e sembammephoꝛas.i.nomis dei ex
positi vel explanati.ꝛ iteꝝ didicit eas.
quo facto congregauit.ccc.et.x.de iu
uenibus isrl' ꝛ dixit eis videte ob hoc
me dicunt sapientes esse spurium quia
super israel volunt habere dominum.

vos autem scitis q omnes prophete
pphetauerunt sup messiam et in veri-
tate ego sum ipse. et super me dixit ysai
as. capitulo. vij. Ecce alma concipiet
et pariet filium et vocabitur nomē eius
emanuel. Dauid quoqȝ auus me⁹ pro
phetauit super me et dixit. Domin⁹ di
xit ad me filius meus es tu ego hodie
genui te. Genuit itaqȝ mater mea sine
coitu masculi virtute dei. Ipsi sūt igi
tur spurij et non ego. sicut dictum est
Osee. ij. et filiorum eius nō miserebor
quia filij fornicationū sunt. Respōde-
runt ei iuuenes. Si tu es messias ostē
de nobis signū. quod signū iquit que-
ritis a me. dixerunt ei. fac claudū sta
re sicut nos. qui ait adducite eum ad
me: continuo igitur duxerunt claudū
ad eum qui nunqȝ steterat super pedes
dixitqȝ super illum sembammeforas.
Illa autē hora claudus surrexit et ste
tit super pedes suos. Inclinauerūt ei
homines et dicebant. iste sine dubio ē
messias. Adduxerūtqȝ ei iterum lepro
sum. et dixit nomen posuitqȝ manum
super eum et statim curatus est. Accre
uerunt ergo ei multi ribaldi gētis no-
stre. Videntes igitur sapientes q cre-
debant ei israel ceperūt ipm et duxerūt
ad helam reginam i cuius manu erat
tota israel et dixerunt ei. domina nostra
in manu istius est sortilegiū et facit er-
rare mundum. hiesus po nocri respō-
dit ei. Domina olim prophete prophe-
tauerunt super me. quorum vnus dixit.
Isaie. xj. Egredietur palmes de radi-
ce yesse et ego sum ille. super istis vero
dixit Dauid. Beatus vir qui non abi-
it in consilio impiorum. Dixit ipsa. est
ne i lege vestra quod ipse dixit. Respō
derunt in lege nostra est hoc sed nō est
dictum de eo. Sed super eo scriptum
est Deuteronomij. xviij. Propheta āt
ille morietur quia locutus est iniquita
tem contra deum. De messia po dcm
est in diebus eius saluabitur iuda. dixit
ille iniquus et ait regine. ego sum ille q
resuscitabo mortuos. Misit itaqȝ re-
gina fideliores quos habebat cū ipsis
et fecit impius ille reuiuiscere mortuū
p sembammeforas In illa hora obstu
puit regina et dixit: vere magnū signū
est hoc. deditqȝ sapientibus verecun-
diam et exierunt confusi a conspectu
eius. Fuitqȝ ipsis et israeli dolor mag-
nus. Iuit autem hiesu nocri in galile-
am superiorem iuerunt sapientes ad re-
ginam et dixerunt ei. dña nostra sortile
gium est cū isto hoie et deuiat creatu-
ras. Misit igitur illa milites q caperēt
eum et nō pmiserunt hoies galilee sed
voluerunt pugnare cū eis. qui ait. no-
lite pugnare p me. qr fortitudo patris
mei de celo et signa que dedit mihi tu
ebuntur me. Faciebant itaqȝ hoies de
galilea aues de luto corā eo. et ipse dice
bat sembammeforas sup eas et statim
aues ille volabant. ceciderunt igit illi
in facies suas adorantes eū. Dixit eti-
am in illa hora vt apportaret vn⁹ ma-
ximus lapis molaris et pijceret i ma-
ri. et vt factū est dixit ille impius sem-
hammeforas. i. nomen dei expositum
et fecit molam illā stare sup faciē mar
seditqȝ sup eā et ait militibus. Ite ad
dñam vestrā et nūciate ei q vidistis de-
inde surrexit cū eis et cepit ambulare
sup faciē aque. Abierūt milites et om-
nia q viderant dixerunt helam regine
que vehementer obstupescens vocauit
sapientes et dixit eis. Vos dicitis q h
homo hiesus nocri est sortilegus: scia
tis q signa q facit ostendūt eū filiū dei
Qui dixerūt ei: dña nra fac eū venire
et nos detegemus fraudem eius. Inte
rim abierunt seniores israel et fecerunt
quendam intrare domū sanctisancto-
rum qui dicebatur Iudas scarioth. et
didicit litteras sembāmeforas eo mo-
do quo eas didicit hiesu nocri et fecit

incisionem cruris ⁊ alia q̃ ipse fecerat Venit igitur ille nocri.i.nazarenꝰ cũ societate sua et stans coram regina fecit venire sapientes ⁊ ille stans coram regina dixit.super me prophetauit dauid.quia circumdederũt me canes synagoga malignantium obsedit me.sed et super me dictum est illud Hiere.j. Ne timeas a facie eorum quia ego tecum vt liberem te dicit dñs. Sapiẽtes vero contradicebant ei ⁊ ait regine: ascẽdam in celum ⁊ sic dixit Dauid super me.psalmo.cv. Exaltare sup celos deus.eleuauitq̃ manus vt alas p nomẽ sembãmeforas explanatuz. volauitq̃ inter celum ⁊ terram ꝙ quãdo sapientes israel viderunt sic dixerunt ad iudam scarioth vt diceret sembãmephoras ⁊ ascenderet post eum qui ascẽdit ⁊ luctatus est cum eo: ⁊ ceciderũt ambo ⁊ fregit sibi ille impius brachium. ⁊ super hoc opere singulis annis christiani plorant ante pascha suũ. hora illa ceperunt illũ isrl ⁊ operuerũt eũ pãnis ⁊ pcutiebant eũ virgis malagranatorum dicentes helam regine. Si est filius dei dicat quis pcussit eum ⁊ nesciuit dicere. Dixit itaq̃ regina sapientibus.ecce in manibus vestris est facite ei quicq̃d placuerit in manibus vestris Ceperunt ergo eũ ⁊ duxerunt ad suspendendũ.omẽ vero lignũ vel arbor in quo suspendabat statim frangebat Ipse quippe p sembãmeforas adiurauerat omia ligna ne susciperent eum. Abierunt itaq̃ ⁊ adduxerunt stipitez vnius caulis qui non est de lignis sed de herbis ⁊ suspenderunt sup illũ.neq̃ enim hoc est mirꝫ quia singulis annis crescit tantũ vnus caulis in domo sanctuarij ꝙ descendunt de eo centũ libre seminis. Ex his poterit animaduertere quisq̃ prudẽs ꝙ tanta fuit miraculorum dñi nri hiesu christi euidẽtia tanta magnitudo ⁊ multitudo tãta excellentia ⁊ certitudo ꝙ iudaica prauitas quo erumperet non habebat. cõfugit igitur ad proprium suũ qd est mentiri libellum mẽdacij plenũ atq̃ blasphemijs turpibus componẽs hec sub cõpendio sumpta sunt: impleruntq̃ est. in persona christi: quod scriptum est per pphetam Osee.vij. Ve eis qm recesserunt a me: vastatio eis. quia puaricati sunt in me.ego redemi eos: ⁊ ipsi locuti sunt contra me mendacia. Est aũt hic notandum ꝙ iudeorꝫ fatua falsiditas apud intelligentes christi fidẽ adiuuat vnde se nocere putat. Et si qdez ipsi qd asserunt dñm hiesum talia i veritate fecisse licet in nominis dei virtute miracula.ostendunt pculdubio tãtam miraculorꝫ eius fuisse excellentiã ꝙ eam ipsorꝫ impietas demonibus nequiuit asscribere tantaq̃ fuisse eorꝫ euidentia ꝙ nequaq̃ ea ipsorũ inuidia voluit suffocare. At vero p talem modum id est p sembammeforas.hoc est p nomen dei explanatum siue expositum dñi hiesu miracula fuisse facta delirãt translucet eorꝫ mendacũ si sit q̃ diligẽter inspiciat. Si verum nanq̃ fuissꝫ ꝙ aliquod nomen dei apud eos esset cui deus talem virtutem ⁊ talem efficaciam prestitisset: profecto iuuissent se eo tempore Vespasiani ⁊ Tyti ⁊ fecissẽt ꝙ Hierusalem non potuisset capi et iudei occidi ⁊ captiuari eo modo quo infra dicet consideratione.ix. vel etiaz virtute huiꝰ nominis volassent i celũ: vel omnes vel saltem aliqui. Denique cum helena mater fuit constantini imperatoris in cuius tpe dñm hiesum fuisse dicunt: ⁊ a tempe hiesu christi vsq̃ ad constantinũ ⁊ helenã fuerũt tricenti anni vt patet p imperatorꝫ romanorum historias manifefestum est iudeo in supradicto libello fabricationes eẽ mẽdacij. Notãdũ eẽ ꝙ dic be. Aug.

Preuidens inquit dn̄s iesus impios quosdam futuros q̄ miracula eius calumniarent magicis artibus attribuendo ꝓphetas an̄ ꝑmisit. Nunq̄d enim si magus erat magicis artibus fecit vt colereť. nunquid ⁊ mortuꝰ magꝰ erat ⁊ anteq̄ꝫ natus. ꝓphetas igiť audi ⁊ lege qui ante dn̄m venerūt. Forma igiť sumpta ex verbis sancti Augustini dicamus iudeis. Esto ꝙ suspicari potuerit dn̄m nr̄m hiesum christū ꝑ artē aliquam vel ꝑ ṽtutem supradicti nomis dei fecisse miracula vt ipi calumnianť ꝑ quā artem queso an̄q̄ꝫ natus esset ꝑ quadringentos annos ⁊ vltra aduentui suo ⁊ toti vite sue. necnō ⁊ factis suis ⁊ dictis atq̄ꝫ suoꝝ tam cōgrua vt patet ex p̄dictis ⁊ dicendis patebit dicta reddidit ꝓphetaꝝ sermo nāq̄ꝫ ꝓpheticus ⁊ maxime de aduentu messie quā docūq̄ꝫ a iudeis exponiť iudaice semper ⁊ vbiq̄ꝫ reniti͂ť iuxta eoꝝ expositionem absurdā, ⁊ incōpossibilia cōtinet ⁊ inueniť mendax. Qn̄ ṽo de dn̄o ihu ⁊ sibi ꝑtinentibꝰ accipiť vt ex solis etiā que dicta sunt haberi p̄t. occurrit. consentit consonat ⁊ obedit. nihil impossibile. nihil absurdū ingerit ꝫ inuenitur verax. Adhuc etiā si ipe dn̄s ihūs vt a iudeis sibi est impositum ꝑ artem sepe dictā faciebat miracula, ꝑ quā artē fecerunt ea post mortē eius apl̄i ⁊ ceteri discipuli vt testimonio thalmud patet non ꝑ semhāmesoras. ꝫ ꝑ nomen dn̄i nr̄i hiesu christi fecisse miracl̄a. Unde sup̄ Ecclesiasten. j. cuncte res vel cuncta verba difficiles vel difficilia nō p̄t vir eas vel ea ꝑloqui. Accidit ꝙ Rabi eliazarum bendama momordit s̄pēs venitq̄ꝫ iacob. i. iacobus vir de villa cathanea ad curandū eū ex noie iesu. i. iesu filij pandera ⁊ non ꝑmisit eū rabi ismahel ꝫ dixit ei non licet tibi bendama. ⁊ ait illi permitte mihi ⁊ ego inducam cōtra te argumentū vel auctoritatem ꝙ licitū est. et nequiuiť auctoritatem inducere. et faciēs homo viuet in eis dictū est de mādatis dei ⁊ nūq̄ꝫ moriať in eis. Item in libro sebath hierusalem in distinctione cenomasarcim filius filij. rabiosue filij leui. glutiuerūt toxicon. i. vel aliud mortiferuꝫ. Uenit itaq̄ꝫ vir ex noie ysua. i. ihs pantherim ⁊ sanatus est vel quieuit cunq̄ꝫ exisset ait ei quō ꝯiurasti eū. Ait ei verbo tali Ait ad eū remissius fuisset ei si mortuus non fuisset. ⁊ non audiuisset sicut ⁊ factū ei fuit sic. i. mortuꝰ est statim. Si quis diligenter aduertat has duas traditiones in noie dn̄i nostri hiesu cristi facta fuisse miracula iudaicaꝝ scripturarum testimonio ꝯprobať porro si dicatur ꝑ artē opabanť ea apostoli tanq̄ꝫ a xp̄o dn̄o edocti dum viuerēt qua arte poterūt dici ea fecisse iā mortui qua etiā arte posteri eoꝝ pueri ⁊ puelle ⁊ si per artem q̄ꝫ isti qua arte ipoꝝ implorantes auxiliū apud xp̄m qūa arte reliquie ipoꝝ. qua vestes. qua sandariola. qua baculi. patet ḡ ꝙ miracula xp̄i ⁊ suoꝝ ita firmiter constāt ꝙ nulla possunt inficiari nequitia. Notanduꝫ ḡ ꝙ iudei iccirco in supradictis traditionibus ⁊ alibi benpandera. i. filiū pādera. Alibi iehusua pantheria. i. ihesum pantherie noiabant: q2 vt ait Johānes damascenus in. iiij. libro leui quē sanctus lucas a ioseph ascendendo. quartum noiat genuit panthera. panthera autē genuit barpantherā. barpāthera genuit ioachim. Joachim vero duxit annā q̄ valde erat honesta ⁊ laude dig. quemadmoduꝫ vetus anna sterilis existens per votum ⁊ repromissioneꝫ samuelem peperit. ita ⁊ hec per preces ⁊ repromissiones adeo dei attulit genitricem. Hec Damascenus.

Contendit iudeus probare ꝙ lex Moysi non est abolita

et hoc sic.

Secundū argumentum iudeoꝝ est ad idem. s. ꝙ lex moysi non est abolita sed adhuc obseruanda ⁊ arguūt sic. Si lex bona est ⁊ a dō data obseruanda est: cuius eñ decretū erit obseruandū si mandatū dei nō est obseruandum qd eñ consiliū dabant nobis xpiani quō illud effugem⁹ maledictū. maledictus q̄ non ꝑmanserit in omnibus que i lege scripta sunt. legislator nihil excipit sed vniuersaliter omnia mandat obseruanda. xpiani āt ad suū arbitriū legis ⁊ mandatoꝝ obseruantiam determināt. Ad ista respōdet magister Alan⁹ in suo quadripartito libro. iij. ca. iiij. dicens ꝙ lex mosaica diuino intellectu est intelligēda Respondemus ergo legem bonā ⁊ a deo datam ac a deo quicqd in ea scriptum est a diuino sensu intellectum suis tēporibus obseruatū ⁊ obseruandū esse sanximus. ea eñ diuino intellectu itelligenda erant: quia si ad lrām accipimus multa repugnantia videm⁹. Cū eñ dicat moyses. vidit deus cuncta q̄ fecerat ⁊ erant valde bona Geñ. pmo. Quō in lege dicunt quedā esse mūda ⁊ quedam immūda ad lrām: qd enim immundū est quō est valde bonū. nec solum ea ꝓhibent in lege que sui natura homini ad vescendū nociua sūt verum etiam ea que gustu iocunda et que vsu salubria ad comedendum existunt licet a deo dicta sint tamen ad se inuicem ad lrām oino dissidēt. In exodo etiam inter alia pcepta de faciendo altare dñs moysi ibi pcepit. ca. xx. Altare de terra facietis mihi. in sequētibus aūt sic legitur. fecit itaqꝫ moyses altare timiamitis d lignis sethim ⁊ alibi fundauit bases eneas. in introitu tabernaculi: multū itaqꝫ aduersum videtur vt aliud ⁊ aliter q̄ dñs iubet p moysen ab ipso moyse agat. Aliud ergo q̄ lrā sonat hic accipi oportet. Itē ad literaꝫ quomodo stare potest ꝙ deus prohibet Deute. xxij. ne homo araret in boue ⁊ asino. Onus quodcūqꝫ aliud tibi placeat: asino imponere non vetat lex: ⁊ ponere iuguꝫ cū asino quare nō licet. Ad pascua ducere bouē cum asino licebit. In pascuis enim simul esse ⁊ pasci lex ꝑmittit ⁊ arari simul ꝓhibet ⁊ interdicit. Si auteꝫ propterea vetat quia hoc alias immundū lex dicit. quare circa illud cetera q̄ dicta sunt permittit ⁊ solum arare excipit: equus in lege animal immundū esse ꝓhibet ⁊ alia multa. nec tamen arare bouem cum equo vel alio aīali immundo in lege ꝓhibetur: hanc non solum in his que dicta sunt mādatis sed inqꝫ pluribus alijs legalibus cerimonijs cōtrarietatem videmus nisi ea competenti sensu intellexerimus. Discreto itaqꝫ ⁊ diuino sensu hec discutienda ⁊ intelligenda sunt. Si vo legem debito sensu accipimus oīa legis mandata debita obseruatione obseruare poterimus quedam ad lrām ⁊ sine vllo velamine figuraꝝ dicta esse accipiendū ⁊ qdam vo ad figuram ⁊ ꝓfundo velamine adumbrata esse intelligere quedā ad tempus obseruari iussa sunt. quedā sine vlla tpis determinatione. que eñ alteri⁹ sacramenti prenunciatiua erant ⁊ veritatis figuram fatentur suo tempe manifesto rei atqꝫ veritat ꝑsentia oportuit vt eoꝝ remaneret ꝓnunciatio ⁊ figura. Nam sicut vsu ipo loquēdi vtimur verboꝝ vicissitudinibus dicendo erit q̄diu futuꝝ est ipmqꝫ erit prorsus obmittentes in presenti assuimim⁹: est quodqꝫ ipm iam pterijsse significātes vtimur fuit. Sic in rebus ꝓnūciatiuis alicuius sacramenti vbi presens manifestatur sacramentum eius iam superfluo reseruaretur. figura seu signū que alicuius misterij significatiua nō erāt:

q apte seu fidei veritatem insinuat seu carnis edificationem cōmendant ea a iudeis et christianis non ad tempus sed imperpetuū obseruanda sunt. earū quoque transgressio nullo modo potest multa esse. hec Alanus

Contēdit iudeus probare quod diuine sanctiones veteris testamenti non sunt mutate.

Tercium argumentū iudeorū est ad probandum quod diuine sanctiones veteris testamenti nō sunt mutate. Arguūt ergo contra xpianos sic. Si sermo dei ad tpus obseruandus est eoque sermone annullato alio tpe alius obseruandus est. Sicque p tpm vicissitudines diuine sanctiones mutantur quo pacto ratū non erit qđ dr. psalmo cxviij. Ineternū dñe pmanet verbum tuū. et illud Math. xxiiij. Celū et terra transibunt verba autē mea nō trāsiēt. quid interest cur deus hoc animal im mundum iudicet illud mundū: hoc vti phibeat: illo vti pmittebat. quis enim adiuuit. vt dicit ysai. xl. spiritū dñi. aut quis eius consiliarius fuit. vt istud agi pmittat. illud phibeat iussit obsequēdi. ergo ei obsequendum ergo ei obsequi summa virtus est. phibuit fieri. ergo iam non licet idque si postea fiat peccatū eē dicimus ac pena debita puniendum. vt ergo seruem⁹ figuras contemnem⁹ lras vt seruemus alterū que ratio ē dānare alterū. Seruem⁹ lram. seruemus et lre figuram. maneat parua sensu nostro lra. maneat et vio: et addat spiritualis et concessa nobis sit a deo misterij latentis intelligentia. Abstineamus a peccato qđ lex iubet. abstineam⁹ et ab eo si qđ est qđ p porcū figurat peccatū Non arem⁹ a boue et asino quia id legislator phibuit et si q̄ intellexeritis p asini et bouis copulamē phas est euitare imo pctm̄ est non euitare: ita et de ceteris: ita em̄ lex adimpleta et adimplenda esse censet et adimplet. Solutio pdicti Alani vbi supra quod in nouo testamento diuine sanctiones veteris testamenti nō mutant sed adimplent. Dicit ergo quod sermo diuinus in nullo annullat: diuine sanctiones nō mutant. quia xpūs non venit soluere legem sed adimplere. Unde ipse ait Math. v. Amen dico vobis iota vnū aut vn⁹ apex nō ꝑteribit a lege donec oia fiant: non igit vult eā soluere sed adimplere vt patuit s. li. primo. ar. vj. et i pmo thesauro quarti pūcti eiusdē articuli. Lex em̄ phibet homicidiū: xps iram et odiū. lex em̄ phibet homicidiū carnis. xps etiam ipm appetitū cordis. nobis lex phibet vti carne porcina et ea tunc ab eo auiante abstinentia nobis necessaria erat quoniam veritatis future figura erat et figura seruanda erat donec adesset ipsa veritas figure iam pns adest cuius abstinere liceat. vt multi nrorū abstineāt non solū ab ea sed etiā omi carne vino et eodem iudice se vestrū quisque tuet. Moyses carnē suillā immundā nomiat vti ea phibet et ppterea dicitis quod vti ea nō licet. Moyses non alius sed idē ipe carnem suillā dicit mundā et valde bonā et eā ad vescendū sicut cetera scribit deum fecisse bonā: et io dicit quod vti ea licz Postq̄ em̄ enūerauit deū creasse vniuersa. pisces maris: volucres celi. cuncta aiantia terre in qb⁹ aia viuēs ē. non lōge infra sbdit. vidit deus cuncta que fecerat et erāt valde bona. qđ valde bonum est nulla ex pte malū est. qđ vero nulla ex pte malū est. quod malū et immundū est. Quicqd ergo in carne suilla necesse est a deo fact⁹ considerat mundū et valde bonū est atque vti licet. quia vo p hoc aial voluptas et immūdicia figurat. immundū ppter hoc aial eē iudi

catur. et ea immundicia vti nō licz. Si ergo hoc mundū et immundū aial esse intelligitur et eo vti et nō vti a deo nobis permittitur. eadem ratōe licet in boue et asino arare. et prohibetur ne arem⁹ i boue et asino si melius nō pōt qz deus permittit qui hec oīa hūanis vsib⁹ creauit. Sed bos q̄ vngulā findit et ruminat et ad excolendā terrā omnino ydoneus est predicatorē ecclesie discretum designat in his que agit sensum habētem qui mādata dei meditatur. Ac apō se meditando ruminat die ac nocte nō solum sibi vtilis sed et alijs huic non est associandus in predicatione alter moribus etiā indiscretus sensu. ideota. et litteris imperitus. q̄ non solū verbo ē inutilis sed suo exemplo alijs nociuus existit qd etiam lex q̄ntum ad lēalia abolita sit auctoritates sequētes ostendūt Ait eīm dñs per prophetam Hiere. xxxj. et ad Heb. viij. Consummabo testamētum nouū sup domū iuda: sup domū israhel. Quid vocauit testamentū nouū nisi legem euangelicā qua superueniente vetus debuit cessare qz sil' seruare non pōt vtraqz. Adueniente eīm veritate debet vmbra cessare. Et i ysa. legitur sacrificia vr̄a odiuit aīa mea. Itē dauid ait in ps̄. l. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem vtiqz holocaustis non delectaberis. Item dauid. Sacrificium et oblationē noluisti. aures aūt pfecisti mihi. holocaustū etiā pro peccato non postulasti. tunc dixi ecce venio et alibi. non in sacrificijs tuis arguā te. holocausta aūt tua in conspectu meo sunt semp: non accipiā de domo tua vitulos. neqz de gregib⁹ tuis hircos. Itē videmus etiam i magna parte ea que pertinent ad legem veterē cessare. non enim est apud iudeos sacrificium vel hostia. non propheta. non rex. nō templum. nō locus sacrificij. et quid item⁹ per singula in maxima parte abolita est lex. videtur ergo q lex moysi iam locuz non habeat.

Contēdit iudeus probare q circūcisio ppetuo sit duratura.

Quartum argumentum iudeorum contra nr̄m fidei fortalicium est de circumcisione quam affirmāt duraturā ppetuo et consequēter legem moysi arguūt ergo sic. Idē iudiciū videtur esse q̄ntum ad durationem apte post de lege antiqua. et d̄ circumcisione hoc eīm xp̄iani concedunt sed circumcisio in eternū debet durare i populo dei. patet quia Geñ. xvij. datur in fedus sempiternū ergo et lex debet esse sempiterna. licet ad illud argumētum data sit solutio s̄. li. j. ar. vj. in puncto. ij. Verūtamē vt adhuc clarius cecitas iudaica cognoscatur in hoc passu nolo silentio ptransire Dicendū ergo q in veteri lege duplicem inuenimus circūcisionem vnā carnalem quā ipsi obseruant et aliam spūalem de qua dr̄ Deutero. x. Circumcidite igitur pputiū cordis vestri. et ceruicem vr̄am non induretis. Et Hiere. iiij. Circumcidimini et auferte preputiū cordium vestrorum viri iuda Sic etiam distinguere possumus de eterno et sempiterno q̄a habet duas significationes. Interduz enim ponitur pro eternitate simpliciter vt in ps̄. Tu āt dñe ineternū pmanes Et illud Hieremie. x. Dñs autem deus verus est et ipse deus viuens et rex sempiternus. Aliquando vero accipitur pro duratione finita: quale est illō primo Regum. xxvij. Credidit ergo achis dauid dicens. Multa mala operatus est contra populū israhel. erit ergo mihi seruus sempiternus. manifestuz est q hic accipitur sempiternum pro duratione finita: quia non poterat pl⁹ durare ista seruitus q̄ eorum vita simile habetur Gene. xxvij. vbi dicitur q oderat

semper esaū Jacob. Quando ergo di cebatꝫ circumcisio debꝫ durare i sempiternum. Si sit sermo de circumcisione spirituali indubitanter est verum ꝙ simpliciter ineternū debꝫ esse in populo dei ⁊ aīa que cum est cū preputio peccati est extra populum dei quātum ad meritū. Si vo loquaris de circumcisione carnali accipe simılit sempiternum scđo modo dictum: ꝙ q̄diu lex durauit que soli vni populo precipiebatur debuit durare signū quo ille populus ab alijs gentibus distinguebatur ⁊ cessante lege signū etiā debuit cessare. Et ideo dicit Geñ. xvij. ꝙ circumcisio data est in signū ꝓpter quod q̄diu ille populus sepatus fuit ab omni gente in deserto nullus eoꝝ circumcisus fuit ꝫ intrantes terram ꝓmissionis plenam diuersis populis oēs simul fuerunt circumcisi in galgalis. vt habet Josue quinto ca.

Contēdit iudeus probare ꝙ si sabbatū cessat lex noua nō est est a deo

Quintum argumentū iudeorū est de sabbato ex cuius cessatione arguunt legem nouā nō esse a deo sic. Illa lex que contrariat preceptis diuinis non est a deo: ꝫ lex euāgelica est hmōi ergo nō est a deo. Maior est manifesta quia deus nō potest sibijpi esse contrarius. ꝫ minor ptꝫ de obseruatione sabbati quā deus p̄cepit in veteri lege. lex vo euangelica huius obseruantiam tollit ⁊ ꝓhibet: ergo est contraria deo non ergo est a deo. Respondet ꝙ in tali p̄cepto duo sunt consideranda. Primū est ꝙ propter reuerentiam dei cessabat pplus ab oī opere ſuili vt liberius diuinis vacare possꝫ ⁊ istud erat morale. per hoc eñ p̄cipiebatur ꝙ homo aliquo tpe vacet rebus diuinis. iuxta illud ps. xlv. vacate ⁊ videte quia ego sum deus. ⁊ ſm hoc cōputat inter p̄cepta decalogi moralia ⁊ lex que hanc obseruantiā in se ꝓhiberet esset contraria ordinationi diuine et non posset esse a deo. Sꝫ lex euāgelica hanc obseruantiā nō tollit ꝫ p̄cipit. vt patet de diebus dñicis ⁊ alijs festis in noua lege ordinatis. Sed considerādum est in dicto p̄cepto erat taxatio tēporis vel diei. s. ꝙ hec obseruantia fieret tali die determinata. ⁊ istud erat cerimoniale. ⁊ ideo hoc mutari potuit ⁊ debuit ꝓpter rationabilem causā. Judei eñ colebant diem sabbati i memoriam creationis reꝝ: qđ inuit moyses Exo. xx. dicens. Memento vt diē sabbati sanctifices. Sex diebus fecit deus celum ⁊ terram ⁊ requieuit die septio ac si diceret: completo ope creationis statim debuit ordinari dies cōmemoratiua ipsius creationis. homo etiam fuerat factus sexta die: et ideo primū diem post sui creationē debet expēdere singulariter ob reuerentiā dei. ceteros vo ad sui necessitatē. In noua aūt lege illa dies q̄ debuit obseruari ad vacandum deo non solū debet nobis reducere ad memoriā beneficiū creationis ꝫ etiam innouationē spiritualem q̄ incboata ē in xp̄i resurrectione. ⁊ iđ sabbatū mutatū ē in dñicū diē in q̄ cristus r̄surrexit. Significat etiā dñica q̄ est octaua dies. octauā diā resurrectionis in q̄ ꝑfectā reqͥem expectam⁹. Hic est ꝙ messias nr̄ dñs ih̄s xp̄s postq̄ factus ē. xxx. ānoꝝ soluit q̄ntū ad partē istā sabbatū curādo i eo īfirmos. ⁊ dādo eis licētiā lectulos asportādi Johis v. ⁊ spicas discipul' suis esuriētib⁹ ꝯfricādi Marci. ij. Ceteꝝ queadmodū de circūcisiōe dcm̄ ē ꝓbatuq; ꝙ data fuit i signū. sic ⁊ sabbatū vt hr̄ Exo. xxxj. c. Sabbata mea fuabit' q2 signū sūt inter me ⁊ vos ac gn̄atōes v̄ras. Itē in libro bi3a. l. omnipere. q. yom tob. talif

scriptū est. Dixit rabi iohanan. Omne pceptū qđ dedit deus scūs ꝛ bñdictus: israeli dedit eis publice pter sabbatuȝ qđ dedit eis in secreto sicut dictum est Exo.xxxi. Inter me ꝛ inter filios israel. si sic est nō sūt obligati. goy. i. xpiani vel alie gentes ad sabbatū. Ex oib⁹ hijs ptȝ ꝙ nō sunt obligati ad seruandum sabbatum xpiani nec alie gentes Itē cōtra obseruantiam circūcisiōis ꝛ sabbati adducit rō nō parū efficax. ex duabus traditōnibus sicut notatur in pugione.c.xi. tercie ptis. tercie distictionis. quaruȝ prima est illud qđ in mydras tulym. i. glosa psalmoꝝ talit scriptū est ps̄. lxxiiij. Et oia cornua impioꝝ confringā: ꝛ exaltabunt cornua iusti. cornu nō est dictū ꝫ cornua. Deceȝ eñ cornua sūt que dedit deus sanctus ꝛ bñdictus israeli. Cornu abrae ð quo dictū ē Esa. v. Vinea fuit dilecto meo in cornu filij olei. Cornu ysaac de quo dictū est Geñ. xxij. Et ecce aries vnus retētus in densitate p cornua sua. Cornu ioseph. i. cornu regni de quo dictū est Deut. xxxiij. Et cornua rinocerontis cornua ei⁹. Cornu moysi de quo dictū ē Exo. xxxiiij. q2 cornuata erat cutis faciei ei⁹. Cornu pphetie de quo dictū est. j. Reg. ij. ꝛ orauit anna ꝛ dixit. Exultauit cor meū in dño: ꝛ exaltatuȝ est cornu meū. Cornu legis de quo dictuȝ est Abacuc. iij. Et cornua duo de manu eius. Cornu sacerdotij de quo dictū est ps̄. cix. Cornu ei⁹ exaltabit in glīa. Cornu leuiticū de quo dictū est. j paralip. xxv. Omēs isti filij heman videtis regis in vbis dei ad exaltanduȝ cornu. Cornu irlm de quo dictū ē ps̄. xix. Et a cornibus vnicornīū exaudisti me. Et cornu regis messye de quo dictū est. j. Reg. ij. Et dabit fortitudineȝ regi suo ꝛ sblimabit cornu messye sui. ꝛ sic est dicēs Ps̄. cxxxi. Ibi germinare faciaȝ cornu dauid: paraui lucernaȝ messye meo. Qñ aūt peccauerūt israel ablata fuerūt eis ꝛ data sunt gentibus seculi. Sicut dictū est Daniel. vij. cap. Post hec videns fui in visione noctis ꝛ ecce bestia quarta terribilis atqꝫ mirabilis ꝛ fortis nimis: ꝛ dentes ferreos habebat magnos comedit ꝛ cōminuit ꝛ residuū pedibus suis conculcauit. ꝛ ipa dissilis ab oibus alijs bestijs q̄ fuerunt ante ipam ꝛ cornua decē habebat Assimulate sūt eñ gentes: istr hmōi feris ꝛ omi tpe in quo gentiū seculi cornua fuerūt stantia. Cornua israel erūt confracta sicut dictū est Treno. ij. Cōfregit in ira furoris omē cornu israhel

Qualiter aūt legalia de⁹ iudeis abstulerit p rōnes ꝛ signant sabbatū ꝛ circūcisionē ꝛ qualiter eis ista duo ꝛ alia dyabolus restituerit habet apud eos i thalmut in libro mayla impereq. i. distinctōe que icipit ꝙ feuuȝbbae. Quadam vice decreuit regnū neqꝫ. i. romanū ꝙ non seruarent iudei sabbatū ꝛ ꝙ nō circūciderēt filios suos. ꝛ vt cognoscerent menstruatas. Tūc init rabi ruben. cerciuauitqꝫ se more. scȝ romanorum. Cumqꝫ iuisset ꝛ sedisset cū eis. ait illis. Qui habet inimicū depauperet eū vel ditat. Dixerūt ei depaupat. Dixit eis si ita est non faciant iudei opus in sabbato vt depauperent. Dixerūt romani benedixit. abrogaueruntqꝫ decretum Rursūqꝫ etiā dixit eis. Qui habet inimicum debilitat euȝ an fortificat. Dixerunt ei: debilitat. ait eis. Si ita ē circūcidant filios suos octauo die vt debilitent. Dixerunt. Optime dixit. Et cassauerūt illud. Iteruȝ dixit eis. Qui habet inimicum multiplicat eū an diminuit eū. Dixerunt ei. diminuit. Ait eis. Si ita est non cognoscant mēstruatas. Dixerūt. benedixit: ꝛ cassauerūt illud. Demū perpenderunt ꝙ iudeus erat ꝛ restituerunt decretum vt prius. Dixerunt ergo iudei. quis ibit ꝛ irrita

bit statutum illud. vadat rabi symeon qui didicit facere signa et mirabilia. post eum vero vadat rabi eleazar. Egressus est eis itaque obuiam ventammalyon .i. demonium sic vocatum et ait: est placencia vestra vt vadam vobiscum. fleuit rabi symeon: et ait ancille domus patris apparuit angelus ter. nobis autem nec semel veniat: ergo miraculum vndecunque Precessit igitur ventamalyon et intrauit in filiam cesaris. Cumque peruenissent dixerunt ventamalyon egredere. vocatus ergo egressus est et abijt. Dixitque iudeis cesar. Postulate quicquid est vobis ad postulandum. Introducti sunt igitur in domum thesauri vt tollerent quicquid vellent. inueneruntque chartam illam in qua scriptum erat dictum statutum et ruperunt eam huc usque thalmut. Animaduertat prudentia tua lector quod per istas duas traditiones habetur euidenter quod deus abstulit a iudeis per romanos sabbatum et circumcisionem et alias cerimonias. Congregit quippe in ira furoris sui omne cornu eorum de quibus vnum erat lex vt paulo ante dictum est et numquam restituit eis. neque se. nec per angelum. nec per prophetam nec per alium virum sanctum. Sed ipsi iudei recuperauerunt circumcisionem et sabbatum et cetera huiusmodi per dyabolicum miraculum: vt in prima traditione ostensum est. Nullus ergo vlterius nisi sit demoniacus conseruare debet ea que deus abstulit. et dyabolus tam libens se iudeis visibiliter ingerendo instituit. quando enim vel vbi vnquam scienter dyabolus bonum homini aliquod nisi forte vbi prospexit malum maius et mortem pessimam sibi ex eo iminere finaliter procurauit. Cui vnquam boni aliquid nisi fallendi studio persuasit numquam non ipse est qui primos homines quasi eis vtiliter consulendo fefellit. nonne ipse est qui contra sanctum Job ipsum etiam dominum prouocauit Job. ij. c. An ignorant iudei miseri quod dyabolus fuerit qui patres suos ad adorandum vitulum mentiendo protraxit. vt habetur in libro sabath impereq. qui incipit dixit rabi aquiba in fine. xl. dierum venit sathan et perturbauit mundum et induxit tempestatem maximam in aerem et dixit israeli. Vbi est moyses. Dixerunt ei. Ascendit in altum. Dixit eis iam peruenerunt sex hore et non respexerunt super eo. Ait ergo mortuus est et non curauerunt super eo. Ostendit ergo eis similitudinem feretri eius in nube. hinc est quod dixerunt ad aaron quia hic Moyses vir qui fecit nos ascendere de terra egypti nescimus quid factum est ei. et quid scriptum est consequenter et dixit aaron. abrumpite inaures auri que sunt in auribus etc. Et accepit de manibus eorum et formauit illud in forma et fecit illum vitulum fusorie et dixerunt. Isti sunt dij tui israel etc. His sic premissis dicatur iudeis vt attendant que sit eorum prudentia. quis sensus qui dyabolum volunt habere suspectum in recuperatione circuncisionis et sabbati. qui patres eorum ad faciendum et adorandum vitulum et ad attribuendum sibi magnalia que deus fecit mendacijs et falsis prodigijs tam studiose protraxit. Euidenter ergo apparet quod intentio et studium dyaboli ac voluntas erga homines numquam est nisi mala. quare satis est manifestum quam grandis est stulticia et quam magna insania et quam imensa iudeorum vecordia qui circumcisionem et sabbatum et alia que deus eis abstulit et dyabolus reddidit non cessant obseruare. Supradictis adhuc videtur addendum id quod de sabbatho scriptum est in beresith minori. vbi dicitur Gen. ij. Et benedixit deus diem septimam dominus rufus nequam quesiuit a rabi aquiba et ait ei. quid est inter diem et dies. dixit ei rabi aquiba. et quid est inter virum et viros. dixit ei. quod

dixi tibi: ⁊ quid dixisti mihi. Ait ei. di-
xisti mihi in quo differt sabbatū ab oi-
bus alijs viris. Dixit sibi. decedit rex
ꝓpter gl'iam suā. sic quoq₃ voluit deus
istū diē honorare. vnd' tu facies me sci
re istud. Dixit ei fluuius sabatian⁹ ar-
guit hoc qui trahit lapides ꝑ totam se
ptimanam ⁊ in sabbato quiescit. Dixit
ei de longe attractum tu trahis mihi
Admiror dixit ei. Ecce ille ꝙ facit ascē
dere mortuos arguit. Omni nanq₃ die
est ascendens ⁊ non in sabbato. Iuit ⁊
temptauit in patre suo qui ascendit oi
bus diebus ⁊ in sabbato non ascendit
post sabbatum sciscitatus est eū et ait
ei pater ex quo mortu⁹ es fecisti te iu-
deum admiror ꝙ̄ꝓbrem ascendisti oi-
bus diebus hebdomade ⁊ in sabbato
non ascendisti. Ait illi. oĩs ꝙ non ob
seruat sabbatū spōte sua apud vos ob
seruat eum hic malo velle suo. dixit ei
⁊ cuiusmodi labor est vobis ibi. Ait ei
oibus diebus septimane iudicamur.
in sabbato aūt quiescimus. Reuersus
est ad rabi aquiba ⁊ dixit ei. Si est ſm
verba tua ꝙ deus scūs ⁊ benedictus ꝑ
quietē in sabbato vult honorare non
mittat in eo ventos. nō faciat descende
re pluuias. non fluctuet mare in vndis
suis. Dixit ei rabi aquiba habet se in
istis deus sicut is ꝙ transfert ꝑ quatuor
vlnas. Si vis lector figmenta hec iu-
daica cōtra ipos cōuertere dicas quē-
admodū fluuius supra fictus fuit si-
gnū obseruandi sabbati quādo ꝑ totā
hebdomadā currebat trahendo lapi-
des ⁊ quiescebat in sabbatis vt ipi fa-
bulant. sic est nunc efficax argumentū
nō obseruādi sabbatū. q2 nusq̄ sub ce-
lo sit fluui⁹ ꝙ magis quiescat in sabba
tis ꝙ̄ in ceteris dieb⁹. Per totū quip
pe mundū discurrūt mercatores ꝙ sic
ducunt medicinalia variaq₃ pigmenta
ex India que est in oriente vsq₃ ad hy-
spaniam que est in occidente, ⁊ a meri

die vsq₃ ad septentrionem que est vsq₃
ad anglicos ⁊ norwegios ⁊ scotos ⁊ sic
vsq₃ ad totū mūdū. qd' si verū esset inui-
cem sibi narrarēt ⁊ nomē ꝓuincie vbi
talis esset fluuius iudeis ꝓcurātibus
nō tacerent. Itē mgr̄ iohānes vallisole
tanus cōuersus in libro de cōcordia le
gum dicit ꝙ istud de lapidū flumine
nō est verū: nec dicit hoc ꝑ aliquē sapi
entē nisi ꝑ cōmunitatē ipoꝝ rabinoꝝ
iudeoꝝ ad ipoꝝ confortationē ⁊ gau-
diū sui cordis quoniā hoc nō scribit i
aliqua scriptura autētica. nec in aliq̊ li
bro aristo. de mirabilibus locoꝝ. nec
in aliquo alio loco. ꝫ in libris solūmo
do iudeoꝝ ad ipsoꝝ confortationē ex-
plicat. Hec ille. Ad aliud vero figmen-
tum de mortuo nō ascendente in sab-
bato dici potest ꝙ dyabolus ventāma
lyon vel aliquis alius potuit assume-
re figuram patris rufi antedicti ⁊ face
re ac dicere que dicta sunt vt iudeoꝝ
circa obseruantiam sabbati confirma
ret errorem. Ad tercium deniq₃ ꝙ qui
non obseruat apud nos spontaneum
sabbatum apud mortuos obseruabit
eum coactus ⁊c. vt̄s. Ergo abraā ⁊ mlti
alij sancti ꝙ nunq̄ coluerūt sabbatū
punient ꝑ totam septimanā cū īfideli
bus ⁊ cōpulsi requiescent in sabbato.
hoc aūt falsum esse quis dubitat. Qꝫ
aūt abraam non coluerit sabbatū ha
bet in beresith minori. Sup illud Ge
ne. ij. vbi dictum est. Et benedixit de⁹
diem septimā. dixit rabi iohānan abra
am non est scripta de eo obseruantia
sabbati. Hec ex pugione vbi. s. Pos-
sumus etiam nobis assumere demon
strationē ꝙ sabbatū verū quod signi-
ficat quietē. vt pꝫ Deut. v. c. sabbatū. i.
qes dn̄i dei tui est dies dn̄ica quā nos
xp̄iani obseruam⁹. qm̄ ſm sapiētes iu
deoꝝ thalmut vt notat mgr̄ iohes val
lisoletan⁹ ꝯuersus i lib. d' ꝯcordia legū.
titulo. iiij. c. x. ꝓma coniunctio solis ⁊ lu

ne que fuit in principio creationis mūdi facta fuit die lune ad quinq3 horas et ducenta ⁊ quatuor minuta hore. Et quia textus nō dicit nisi sex diebus operaberis ⁊ die septima requiesces. ⁊ nō dixit qua die signata inciperent computari illi sex dies. Esset rōnabile q computatio incipiat a die istius cōiunctionis solis ⁊ lune. quia hec duo luminaria distinguunt diem ⁊ noctem. Que coniūctio vt predicitur facta est die lune. ⁊ sic dies septima est dies solis que est dies dñica vt obseruamus xpiani. Est etiam alia ratio. quoniam in ista die saturni quā iudei obseruant est magna mutatio secundum stellas ex diuersitate dierū ⁊ locorum secundum longitudines ⁊ latitudines terrarū. quia hierusalem est in longitudine. lxvj. graduū. Et ista terra valisoletana regis castelle est in longitudine lxvj. graduū. Et est differētia inter hierusalem ⁊ istam terram plusq3 quatuor horarū. Item est alia differentia inter ista secundum motum puncti altioris spere noue per quem mouentur poli. ⁊ sic a tempore quo lex moysi data est vsq3 ad ista tempora est facta mutatio ⁊ differentia plusq3 per quinquaginta gradus. ⁊ isto polorum motu mutate sunt lōgitudines ⁊ latitudines ⁊ mutati sūt dies ⁊ noctes in omnibus mūdi partibus vsq3 ad ista tempora ⁊ secundum diuersitatē terrarū supradictā hodie iudei vnam horam illius diei sabbati sibi precepti nō obseruant. nec illam met diem a moyse illis temporibus institutam. Talis mutatio potest clarissime cognosci ex mora quā fecit sol spacio vnius diei stando imobiliter tempore Iosue: ⁊ etiā ex retrocessione solis decem lineis in horologio Achas tempore regis ezechie. Et si iudei dicunt secundum supradictā rationē q idē debet iudicari de die dñica secundum xpianos. Respōdeo q hec obseruantia quā obseruant christiani non dependet a die dominica ratione diei dominice: sed ratōne resurrectionis christi veri messye in qua die ipse resurrexit. nec obest mutatio facta ex quo manet ipsa principalis ⁊ precisa causa quare fit scilicet memoria creationis mūdi ⁊ resurrectionis sancti messye ⁊ adhuc non obligarentur seruare predicta. nec etiā sacrificiū ⁊ obseruatōes septimarū ⁊ pollutionū ⁊ aliorum similium. posito q ad terram pristinā reducerentur: quod est impossibile propter diuersitatem locorum terre secundum longitudinē et latitudinē. ⁊ terrarū etiam constellationes secundum imaginationē sapientum. et iste est magnus defectus legis. scilicet q omnia que legis erant nō obseruari debebāt in omni loco mūdi quod non est in lege christi veri messye. quia in omni loco ⁊ quacunq3 parte terrarum tenentur xpiani legem sancti messye firmiter obseruare. Sanctus Bernardus in suo euangelio eterno assignat duodecim priuilegia diei dominice, propter que sabbatū non imerito in dominicā diē mutata est. Prima est q fuit prima omnium dierū. Secundū q erit vltima dies presentis vite. Terciū. quia diem dominicam nulla precessit nox. Quartū q ei nulla nox subsequetur. Quintū. quia in eo creauit deus celum ⁊ terram. Sextum. quia in eo creati sunt omnes angeli a deo ⁊ boni in paradiso gratificati ⁊ glorificati sunt ⁊ econtra mali angeli in eodem die peccantes de celis ad inferos expulsi sunt. Septimū. quia secundum origenem in die illa primo precepta data sunt filijs israel. Octauū. quia in illa die christus incarnatus est. Nam vt testatur magister hystoriarū die qua dixit deus fiat lux visitauit nos oriēs ex alto ⁊ christus incarnatus est. In huiusmodi mysterium ⁊ figurā datū fuit māna in die dñica sicut ait super Exo. origenes. Hoc quidē probat per hoc q in. xvj. c. dictū est. Sex diebus colliget illud. die autem sexta duplū colliget ⁊c.

patet enim diē sextā vocari illū q̄ sabbatū p̄cedebat q̄ est feria sexta. et ex h patet q̄ māna die dñico datū fuit. Si enim sex diebus cōtinuis collectū fuit. Septima aūt die cessatū est: et p cōsequēs māne initiū a prima die dñica exordium sumpsit. Nonus q2 in die dñica xp̄s destructis inferni claustris captiuam ducens captiuitatē. ac sctō2 aias de lymbo eripiens triumphalr a mortuis resurrexit: cui9 resurrectio nr̄e resurrectōnis exemplar est. Decimus. q2 die dñico spūs paclitus discipl'is datus est. Vndecimū. q2 in die dñico erit resurrectio mortuo2. et reddet de9 vnicuiqz f̄m opa sua. Duodecimus q2 in die dñico erit initiū et cōtinuatio sine fine laudū dei et dñi nostri ih̄u xp̄i veri messye in glia sempiterna. Vnde Esa. vlti. Et erit semē eo2 ex sufficientia mēsis ex mense suo et ex sufficiētia sabbati in sabbato suo. istud est seculū futurū qd̄ totū erit sabbatū. i. requies.

Et nota q̄ mensis legitime dicit' hebredes hebraice: ponit'qz apud eos p pfectōne numeri oim die2 in q̄bus luna pficit cursum suū. Cū luna quippe cōputant iudei et nō cū sole. Mensis ergo hic vt ait btūs Greg. p pfectōne positū est: et sabbatū p requie in q̄ seruile opus fieri nō licebat. Erit ergo semen eo2. i. apostolo2 et sctō2 p̄dicato2ū facientiū filios spūales. ex mensis sufficientia. i. ex sufficientia pfectionis vite p̄ntis. in mēse suo. i. in pfectōe glorie sue in futuro. Sicqz semen audientiū ex sufficientia sabbati. i. requiei in diebus dñicis et festiuitatibus alijs ad audiendū verbū dei necnō ex sufficientia requiei a vicijs et pctis in vita p̄senti erit in sabbato suo. i. in sempiterna requie sua: in vita futuri seculi. qd̄ totus est sabbatū vt p̄dictū est. Et si querit' quare fuit ordinata quies diei septime p iudeos die sabbati et nō alia dies septimane. R̄ndet sup2adict9 magister iohes in eodē lib. xi. iiij. c. viij. q̄ ad h fuit triplex ratio. Prima est q2 f̄m astrologos maio2 cōiūctio saturni cum ioue fuit in capite arietis ascendente aquario q̄ est dom9 saturni que cōiunctio necessitauit et coegit ppl'm iudeo2ū vt starent in captiuitate egypti quadringentis annis: et q̄ inde educerent' i manu forti et brachio extento. et q̄ ibi fierent miracula extra naturā. Et ido fuit in die saturni dies sabbati ordinata in memoriā exitus de egypto et in memoriā cōiunctionis saturni et iouis in domo aquarij: vt dictū est. Et ratio q̄re magis firmauerūt se sup saturnū q̄ sup iouē est. q2 saturnus est altio2. Itē q2 ascendens cōiūctionis fuit aquari9 que est dom9 saturni secūda. Item pp̄ter alias p̄prietates q̄s iudei et terra ipso2 habent cū saturno f̄m q̄ dicunt astrologi et vlterius declarabo. et ideo ordinatū fuit a iudeis q̄ dies septima q̄ nihil opari debent q̄ esset in die saturni: et q̄ essent in tenebris et sine candelis: etiā que ponūt astrologi debere obseruari in die saturni vt liberent' homines a damnis suis et influentia effectiua. Secūda rō est: q2 ista die saturni planete infectiui et damnosi habent singularē potestatē. q2 p̄ma hora noctis diei sabbati est hora martis f̄m cōputatōem hora2: vt iudei cōputant ordinādo primo noctē: et postea die3. Et prima hora diei sabbati est hora saturni. qui duo planete sunt damnosi f̄m astrologos: et sic in die illa naturali. dānosi planete habent suā influentiam damnosam singularem. Et sic scripsit rabi abraam in glosa sua quā fecit sup decem preceptis super illo specialiter Memento vt diem sabbati &c. Dixit istud preceptum fuit pp̄ter speram saturni: et qualib3 die in hebdomada habent stelle mobiles ipsa2um quelibet

vnam diē in qua magis apparet ipsorꝫ virtus. ꝛ qm̄ vna die in hebdomada q̄escere tenebant in signū ꝛ memoriam creatōnis mūdi. vt dictū est. Jdeo ordinauit eis moyses in mara ꝙ ista dies requietōnis esset specialr̄ ꝛ signant illa dies saturni que est sabbatū i qua stelle pdicte dānose habēt potestatem ꝛ influentiā singularēꝫ: vt ab ipsarū dānis ꝛ infectōibus tuerent. Tercia ratō est ꝓpter potestatē istis planetis dataꝫ sup iudeos ꝛ terrā suam. qꝛ ꝺm astrologos iudei sunt sub cōstellatōne martꝭ ꝛ saturni. ꝛ sic ꝑ experientiā pꝫ qm̄ quādo saturnꝰ est in domo casus sui. ꝛ habet aspectuꝫ a malis ꝛ damnosis aliis stellis. tūc euidēter apparet malū opꝰ aliqd in iudeis ꝛ hoc sepissime sum expertus. ꝛ ꝺm cōditōnes suas vident esse de natura saturni ꝓut dixit Ptolomeus ꝙ de natura saturni est miseria ꝛ casus ꝛ ppl's captiuus ꝛ malaꝝ conditionū. vt sunt iudei. Et ideo diebus sabbatinis: ꝛ aliis diebus vbi erant predicte planete in exultatōibus suis faciebant plura sacrificiaqꝫ in aliis diebus vt ab istarū planetarū dānis specialit̄ essent salui. ꝓut ꝑ glo. rabi abraaꝫ euidentiꝰ demōstrat quā fecit generaliter sup legē. ꝛ ꝓbatū est ꝑ dicta astrologorū. que ego allegaui in declaratōe quā scripsi sup glo. pdicti rabi abraā abenagra. ꝛ ista talia cerimonialia priuanda erant in cōplemēto legis in aduētu cristi. qm̄ ipse venit ꝓ salute aiarū. Et vt tales opiniones falsas totalr̄ aboleret que ydolatriam sapiunt apparent. Et causa finalis legis cōplementi non est res corpalis ꝫ potꝰ spūalis: ꝛ in vnius dei obseruantiā in hebdomada in memoriā creatiōis mūdi que fuit causa finalis mutatōnis legis. ꝓut diximus. Rōnabile erat in cōplemēto legis ponere illam diem que est dies requietionis ꝛ illam aiam supfluam aliā quam dicunt cum eo venire. ꝓut dixerunt ꝙ textꝰ dicit quieuit ꝛ aiauit. Exod. xxxi. Aliam aliā creauit hoi die sabbati qd esset die solis que est dies dñica. ꝛ ista die dñica xp̄s a mortuis resurrexit: vt demonstraret mūdo aiarū salutē. ꝛ ꝓpter istā diem vere dicit aiam aliaꝫ venire. Qm̄ ꝓpter resurrectioneꝫ xp̄i aie ꝑpetuo vitā habent. ꝛ hoc signauit Algasel pbus dicens in resplēdore solis saturno nō indigemꝰ. hucusqꝫ pdictus doctor. Patet ergo quare iudei obseruant diē requietōnis hebdomade in die saturni. et lꝫ dies requietōnis ab oibꝰ de mūdo sabbatū dicat: qꝛ sic sabbatū interpretat vt supra patuit. qꝛ tñ nō ea intētione qua iudei sabbatū suū appellant. Jdeo nō diem saturni: ꝫ aliū colunt. vt videlicet diē dñicam nos xp̄iani oibus supstitōibus exclusis in memoriam resurrectōis xp̄i tali die factā ꝛ future resurrectōis: tali die fiendam vt supra dictū est. Jtē possimꝰ adducere contra iudeos auctem magistri Alfonsi cōuersi in lib. belloꝝ dei. Jn quo disputauit cōtra iudeos ꝺm opiniōes thalmut. vbi dicit ꝙ ꝺm iudeos nō est incōueniēs dicere oms festa ꝛ ieiunia remissionū ꝛ indulgentiarū posse mutari. ꝛ textus vocat ipa sabbatum sicut ipmmet sabbatū. ꝛ ꝓbant hoc Leuit. xxiii. Hee sunt ferie dñi quas vocabitis scās. ꝛ glosauerūt dicētes vocabitꝭ .i. posito ꝙ errent scient vel ignorāter. qm̄ illa debent festa simpliciter reputare. ꝛ sic nō debent iudei incōueniēs reputare ꝙ illi qui recipiūt legem sancti messye diē sabbati in diē dñicam commutarūt ꝓpter rationes superiꝰ allegatas. Et de hoc xp̄s in euangel. Math. xii. respondēs eis qui dicebāt ihesum xp̄m nō licere in sabbato curare. dixit filius hois habet potestatē super sabbatum.

Contēdit iudeus probare q̄ ihesus christus non est verus messyas: q2 non venit in nouissimis diebus.

Sextū argumentū nitit̄ ostendere ihm xp̄m saluatorē nostrum nō esse verū messyam in lege et ꝓphetis ꝓmissum. Arguūt ergo iudei sic. verus messyas debet venire in nouissimis diebus: ſ nōdū sunt dies nouissimi. ergo nōdū venit messyas. Maior patz Esa. ij. qd̄ exponit̄ ad lrām de messya vbi dicit̄. Erunt in nouissimis diebus. Minor satis ptz. Ad illud argumentū dicendū q̄ dies messye dicūtur nouissimi habendo respectū ad ordinē. habendo respectū ad etatē, habēdo respectū ad sacram scripturā. Primo ad ordinē. q2 sex milia diuidendo ꝛ ordinando ꝑ tres dualitates: sic̄ mensurat̄ duratio mūdi ſm iudeos. ꝛ duo nouissima millenaria dicunt̄ dies messye. ptz ꝑ Canadū belian. Vn̄ in thalmut in libro q̄ dicit̄ canhedrin. qui sonat sacerdotes magni. inuenitur h̄ q̄ sequit̄ legerūt in studio belye q̄ sex milia anni mūdus habet durare duo milia vanitatis ꝛ duo milia legis. ꝛ, duo milia messye. ꝛ sequit̄. Et ꝓpter nostra pctā que sunt multa transierūt ex illis que p̄terierūt. hec ibi. Et cū hoc dixit thalmut quasi transierant de duobus milibus annis messye q̄si sexcenti anni. ꝛ post illud tēpus transierūt iam q̄si. dccclxij. anni cū illo numero sex milīū annoꝝ. videt̄ cōcordare btūs ysidorus sup pentheteucum. sup illo passu Enoch septim⁹ ab adam q̄ placuit dō. translatus est Dicit ibi enoch septim⁹ ab adam septimā requiem significat. Transactis nanqꝫ sex milibus annis ꝛ renouato celo ac terra. factoqꝫ iudicio transferent̄ sancti in vitā eternā. Nūc vide cecitatē iudeoꝝ: ipi cōputant annos a creatōne mūdi sicut nos a natiuitate xp̄i: ꝛ dicūt q̄ isto anno in quo nos cōputam⁹ mille. cccclx. annos dn̄i sunt. a creatōne mūdi qnqꝫ milia. ccxx ꝛ sic ptz q̄ de duobus milibus annis messye iaꝫ trāsierūt ſm eoꝝ cōputum mille. ccxx. annis q̄bus debuisset venire messyas. ꝛ cū nō sit numerus annorū vltra sex mille. vt dictū est. ꝛ ipe debet regnare duob⁹ milibus annis. quō h̄ ē possibile cū non restant ſm cōputū suum nisi. dcclxxx. anni. Itē ipi assignāt in p̄dicto numero annoꝝ dterminatū tēpus messye. scꝫ finitis quattuor milibus annis a creatōne mūdi vt reseruētur duo mille ꝓ messya. Nūc attende q̄d dicit Esaias. c. lx. in fine minimus erit ibi mille: ꝛ paruulus in gentē fortissimā. ego dn̄s: in tp̄e eius subito faciam illud. O iudee tu determinasti tēpus messye. ꝛ vide q̄d dicit deus. Ego dn̄s in tp̄e eius. scꝫ messye subito faciā illud. Sup quo v̄bo dicit glosa hebraica. si fuerint boni ante tp̄us suū. ꝛ si nō fuerūt boni in tp̄e suo. ergo necesse est q̄ iudei concedūt ſm suā glosam vnū de duobus. Vel q̄ ipi fuerūt boni vel nō boni. Si boni. ergo messyas venit ante tp̄us suū. scꝫ anteq̄ inciperet numerus qnqꝫ miliū. Et si fuerunt nō boni sicut ipsimet cōcedūt in dicto p̄habito q̄ ꝓpter peccata sua multa transierūt. scꝫ anni q̄ preterierūt. necesse ē q̄ tūc concedunt ſm suā glosaꝫ q̄ in tēpe suo venit. s. finitis q̄tuor milib⁹ annis i p̄ncipio qnti millenarij ānoꝝ. ꝛ sic habēt ꝯcedere nc̄cīo q̄ ſm suū numeꝝ iā sūt mille ꝛ. xviij. anni q̄ natus ē messyas. Et si dicant q̄ nos cōputam⁹ plus anticipando tp̄s. Dico q̄ licet simus differētes cū eis in cōputatōe annorū a creatōe mundi stante tn̄ suo numero in veritate. lꝫ anticipauerit tp̄us adimpleuit qd̄ ꝓmisit. Sicut si aliq̄s rex ꝓmisisset tibi castrū vsqꝫ ad diē signatū

extremū scȝ anni. Si aūt illud tpus vt puta in medio anni vl' al's tibi dederit castrū certū est ꝙ adimpleuit ꝓmissuȝ ꝛ sic nos xpiani stant e numero iudeorū cōputabim⁹ eīn ingressū q̄nti millenarij ꝛ dicem⁹ ꝙ sūt iaȝ mille.cccclviij. ꝙ venit messyas. stante tñ cōputatōne nr̄a a creatiōne mūdi. Dicem⁹ ꝙ messyas venit infra duo vltima millenaria Cū ergo ꝑ ordinē ꝛ respectu ad duas primas dualitates milliarioꝝ annoruȝ duo vltima millenaria in q̄bus debet regnare messias dicanṫ dies nouissimi Sequiṫ ꝙ dies in q̄bus venit ihesus nazarenus verus messyas sūt dies nouissimi de hoc numero sex milliū annorū. Dictū fuit s̄. lib. j. ar. vj. pūcto. iiij. thesauro. j. Scd̄o pȝ hoc idē habēdo respectū ad etatē. Naȝ duratio mundi mensuraṫ septē etatibus: sicut duratio hoīs quarū nouissima in vltima est decrepitas que p̄sixū habet principiū sic cetere etates. nō tñ terminū. q2 multotiens plus durat q̄ȝ cetere etates: ꝛ ihesus nazaren⁹ fuit i decrepita etate mūdi. ꝛ ꝑ cōseq̄ens in nouissimis dieb⁹ habēdo respectū ad etatē. Tercio paȝ hoc habēdo respectū ad sacrā scripturam. nā mlt'a tp̄a ꝛ dies p̄cedētia ihm nazarenū circiter ꝑ duo milia annoruȝ dicunṫ in scriptura dies nouissimi sic pȝ Geñ. xlix. Vbi isrl' vocatꝭ filijs ante mortē suā dixit. Congregamini filij israel vt annūcieȝ vobis q̄ ventura sūt in nouissimis dieb⁹. vbi mlt'a annūciat non solū de his q̄ debēt impleri de aduētu messye: ꝫ etiā multa que cōpleta sūt tp̄e reguȝ israel ꝛ iuda sicut fuit de primatu iuda ꝛ de excellētia super oēs frēs suos ꝛ d̄ regno ibi iuda te laudabūt fratres tui ꝛc̄. Patet igiṫ ꝙ non solum dies messye in q̄bus fuit ihesus nazarenus dicunṫ dies nouissimi ꝫ etiam multa tp̄a ante circiter ꝑ duo milia annorum precedentia dicunṫ dies nouissimi.

Contendit iudeus ꝓbare ꝙ ihesus xp̄us nō est verus messyas: q2 in eius aduētu mōs syon non fuit eleuatus in vertice montium.

Eptimū argumentū iudeoruȝ est tale. In aduētu messye mōs syon debet eleuari in verticem montiū: sed hec nō est factū: ergo non dum venit messyas. Maior est Esa. c. vbi. s̄. Erit in nouissimis diebus preparatus mons domus dñi. i. mons syon in quo erat templū in vertice montiū: ꝛ eleuabiṫ sup colles. Minor paȝ q2 in diebus ihu nazareni nihil tale factū est. Ad illud argumentū iudeoruȝ de monte syon. q̄ in diebus messye fm iudeos debet eleuari sup alios mōtes vnde dixerūt aliq̄ iudei ꝙ tēpe messye debet de⁹ portare montē thabor ꝛ mōtem synai ꝛ montē carmeli ad locum vbi est irl'm ꝛ in vertice istoꝝ montiuȝ ponere montē syon: h̄ dicūt ipi nō esse factū tp̄e ihesu nazareni. ḡ nō est messias. R̄ñdeo fm rabisalomonem ꝙ ista eleuatio mōtis supra mōtes nō est intelligenda fm locū ꝫ fm excellentiam ꝛ gl'iam illi⁹ mōtis: q2 ibi debebāt operari magna signa ꝛ miracula plusq̄ȝ in alijs mōtibus qd̄ impletū ē tp̄e ihu nazareni: q2 ibi illuīauit cecū. curauit languidū. ibi sup oēs ap'los misit sp̄m sanctū: ibi multa alia signa ꝛ miracula fecit. Et in hoc mōs ille sup alios montes eleuari debebat ꝛ sic impleta est ꝓphetia in vero messya ihu xp̄o.

Contendit iudeus probare ꝙ ihesus xp̄us non est verus messyas. quia in eius aduentu ad eum non confluxerunt omnes gentes.

Tertium argumentum iudeorum est ad verum messiam cum debet venire debent confluere omnes gentes: sed ad ihesum nazarenum non confluxerunt omnes gentes: ergo non est ipse messias. Maior patet ysa. c. quo supra ubi statim sequitur: et fluent ad eum omnes gentes. Minor est clara dicunt iudei quod in nazareno non crediderunt omnes gentes nec adhuc credunt. Ad illud argumentum iudeorum super illud: fluent ad eum. i. ad fidem eius omnes gentes. Dicendum quod ibi omnes distribuit pro generibus singulorum non pro singulis generum ut omne animal fuit in archa noe ita quod est sensus quod de quolibet gentium genere venirent ad fidem veri messie: quod impletum est in ihesu vero messia nostro per apostolos suos per quorum predicationem de omnibus gentibus conversi sunt ad fidem christi: quia in omnem terram exiuit sonus eorum etc. Et sic in isto modo in ihesu vero messia nostro impletum est illud. ps. Deus iudicium tuum regi da et adorabunt eum omnes reges omnes gentes servient ei: quod impletum fuit in constantino imperatore qui suscepit fidem christi. vel aliter dicendum quod aliquando omnes in scriptura sumitur pro multis ut. ii. regum. xvii. Dixit absalon et omnes viri israel. Melius est consilium chusi consilio achitofel et certum est quod non erant ibi omnes viri israel sed multi. Similiter in euangelio Math. ii. Audiens herodes rex turbatus est et omnis iherusolima cum illo omnis est. i. multi de iherusolima: sic in proposito venient ad eum omnes gentes. i. multi de gentibus

Contendit iudeus probare quod ihesus christus non est verus messias quia in eius aduentu non dixerunt gentes venite ascendamus ad montem domini

Quintum argumentum iudeorum est cum verus messias venire debet gentes confluentes ad eum dicere debent. Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei iacob. Sed hoc non dicitur in aduentu ihesu nazareni ergo non est verus messias. Maior patet ysa. ubi supra. Venite ascendamus ad montem domini et ad domum dei iacob. Minor patet: quia aliqui christiani dicunt: eamus ad domum petri Alii dicunt eamus ad domum pauli. Alii ad domum martini etc. Nullil vero dicunt ad domum dei iacob. Ad hoc argumentum dicit Alanus in suo quadripartito libro. iii. c. ix. Dicens quod mons iste christus est in quem iam universe fines terre credunt: iam adorant universe familie gentium una et concordi voce dicunt. Eamus ad montem domini et ad domum domini dei iacob: hoc est ad domum dei quem coluit abraam quem coluit iacob: quem coluit moyses: quem coluit aaron. Ideo ostenditur unum deum esse et eorum qui ante legem fuerunt fideles: et eorum qui sub lege existunt: et eorum qui nunc existunt credentes in deum. Quot autem arguunt nos super hoc quod dicimus eamus ad domum petri ad domum pauli ad domum martini etc. Nullus qui sane sapit dictum hoc ita intelligit. Nullam quippe petro siue paulo domum facimus. Sed in honorem petri atque memoriam sancti pauli deo eam dedicamus. Nec ulli pontificum fas est in consecratione ecclesiarum dicere tibi petro et tibi paulo hanc domum dedicamus: sed potius deo dicitur consecrari: et quamuis diuerse ecclesie deo consecrentur. tamen una est domus dei: una est dei ecclesia omniumque fidelium conuentus Ad hanc domum dei accedit qui de unitate ecclesie est. In hac domo dei adoratur mons montium et christus sanctus sanctorum hic peccata remittuntur:

bic non solū homicidium phibet imo etiā ira τ odium tollit.

Contendit iudeus pbare q ihesus non ē verus messias qr in eius aduentu gladij nō sunt cōuersi in vomeres nec lancee in falces

Decimū argumentum iudeorum est In aduentu messie gens cōtra gentem non debebat leuare gladium nec exerceri vltra ad prelium τ debebant conflare gladios suos i vomeres τ lanceas suas in falces. Sz cōstat q post aduentum ihu nazareni et adhuc modo non cessauerunt bella p orbem vt patet manifeste et maxime i iudea quia post mortem eius fuerunt acerrima bella τ iudea per tytum τ vespasianum: fuerunt etiā semper lancee τ gladij τ alia arma bellica i magna copia. Igitur ihs nazarenus non est verus messias Maior patet ysa.c. vbi supra. Ad istud argumentum iudeorum de pace que debebat esse tempore messie de q ppheta non leuabit gens contra gentem gladium nec exercebunt vltra ad prelium. Dicendum q ista pax fuit tēpore ihu nazareni veri messie. Nam fuit pax spiritualis inter viros spirituales: quia inter malos pax esse non potest. Non est pax impijs dicit dominus ysa.xlviij. In cuius signum angeli in sua natiuitate cantauerunt Gloria in excelsis deo Et in terra pax hominibus bone voluntatis. Fuit etiā tpalis pax de qua intelligunt. Primo in romano imperio quia in cesare Augusto finita sunt omnia bella ciuilia que inceperūt in roma immediate post euersionem cartaginis. Secūdo in iudea pax maxima que incepit in natiuitate ihu nazareni quando mūdus tanta pace gaudebat q cesar Augustus nō armis aut bellis occupatus voluit scire quot ville quot ciuitates quot castra essent i mūdo. Et ex h exijt edictū a cesare Augusto vt describeret vniuersus orbis lu.ij. Et durauit ista pax per.c.xv.annos vsq ad destructionē ihrlm p tytū τ vespasianū qd patet quia ante ihm xpm cesar augustus regnauerat p.xlij.ānos xpo aūt.xxxiij. vixit vsq ad passionem. Et deide a passione xpi vsq ad destructionem ihrlm influxerunt anni.xl.et sic sunt in summa centū τ.xv.anni.ita q fuit diuturna. Et tunc pbabile est q pter diuturnitatem pacis iudei cōflarent gladios in vomeres τc. sicut sensibiliter videt in terris vbi post bella sequtur pax diuturna. Sequit in dicta auctoritate non leuabit τc. yperbole est ad designandam pacis diuturnitatem sicut cōiter dicit de aliquo negocio qd ptrahitur vltra modum consuetum. Istud negotium nunq terminabitur licet aliquando termínetur infra annum vel infra mensem seu etiam i minori fm conditionez negocij: τ hic modus loquendi yperbolicus frequens est in pphetis. Sed dicunt iudei q ista pphetia nūq impletur nisi illa pax fuisset ppetua pter illud quod sequitur nec exercebunt vltra ad preliū quia signū aduentus messie est pax sine fine patet ysa.ix. Multiplicabitur eius imperium τ pacis eius non erit finis vbi agitur expresse de aduentu messie. Et in ps. Deus iudicium tuum regi da. Orietur in diebus illis iusticia τ habūdancia pacis donec auferatur luna: s luna nūq auferetur ergo nec pax. Dicendū ad primum cum dr: nec exercebunt vltra τc. q li vltra non dicit eternitatem sed diuturnitatem temporis sic patet qd fuit. Vel aliter dicendū est q in dictis sacre scripture attendere debemus ea q sunt p se τ dimittere ea q sūt p accñs τ ex pseqnti. Sciendū ḡ q lex antiq p se τ directe pcipiebat pplo cor-

porale p̄liū. Nā ad adquirendū ⁊ defendendum regnū temporale in antiqua lege p̄missum necessarius erat gladius expediebat lancea et cetera arma sine quibus ciuitates terrene ab inimicis acq̄ri vel defendi nō possunt. Idcirco dicitur Judicū.iij. Hec sunt gentes quas dn̄s dereliquit vt erudiret in illis israhelem ⁊ omnes qui non nouerūt bella cananeorū ⁊ postea discerent filij eorū certare cum hostibus ⁊ habere cōsuetudinē p̄liādi ⁊c̄. Ex q̄b⁹ manifeste patet q̄ sicut prima lex expresse p̄mittebat regnū terrenū ita directe p̄cipiebat tp̄ale p̄liū. Sed lex euangelica ordinans pp̄lm ad acquirendū ⁊ possidendum regnū celorū ad que directe ⁊ per se non indigemus armis materialibus ſ̄ sanctitate ⁊ virtutibus xp̄i q̄d scd̄a Chor.x. Dicim⁹ arma milicie nostre non sunt carnalia q̄r tota colluctatio nostra in noua lege est aduersus rectores tenebrarū ⁊ cōtra sp̄ualia nequicie in celestibus vt habet ad Ephe. vj. De his armis visum est supra li. p̄mo cōsideratione p̄ma. Est igit̄ sensus p̄phecie si debeat cōpleri in hac vita presenti q̄ tp̄e noue legis nō erūt talia bella ex cōditiōe legis sic̄ accidebat in lege antiq̄ ſ̄ solū indigemus vomere ad seminandū meritū in p̄nti vita ⁊ falce ad metendū p̄miū in futura gl̄ia: vel alit̄ sicut dic̄ p̄citissim⁹ vir Petr⁹ alfonsi in suo dyalago ti.ix. Ait eṅ q̄ nō dixit p̄phecia predicta q̄d facture sint gentes enarrādo: ſ̄ q̄d p̄cepturus sit xp̄s ostēdendo queadmodū ⁊ alibi zacharias dic̄ de ip̄o ⁊ loquet̄ inq̄t pacē gētib⁹ sic̄ eṅ ħ de eo q̄ pacē p̄cepturus sit dictū esse intelligim⁹ ita ⁊ ibi: quā cū ⁊ ipse p̄ceperit si completū non est nulla ei⁹ culpa fuit. Ad alia duo. s. et pacis non erit finis ⁊ donec auferat̄ luna dico: q̄ non debent exponi iste p̄phecie de pace tēporali; ſ̄ illa que durauit illo tp̄e fuit signū pacis sp̄ualis: quia certū est q̄ cito post mortem xp̄i: sicut dictū est resurrexerunt bella in iudea: iudeis ad inuicem pugnantibus ⁊ iterū cōtra romanos rebellantibus sicut dicit Josephus in libro de iudaico bello: p̄pter q̄d ciuitas ih̄rl'm ⁊ t̄ra i circuitu fuit destructa. Exponitur ergo de pace quā angeli clamauerunt in xp̄i natiuitate dicentes. Gloria in excelsis deo: et in terra pax hominibus bone voluntatis. Hec pax consistit in tranquillitate cōscientie que p̄manet in iustis omi tp̄e. p̄uer.xij. Non tristabit iustū quicq̄d ei acciderit: ⁊ sic permanebit in iustis vsq̄ ad finem mundi cui succedit pax celestis que exsupat om̄em sensum ad Philipen.iiij. ⁊ sic manet eternalit̄ ex parte finis sicut luna que est incorruptibilis. Pax ergo p̄phetata de messia est pax per angelum in sua natiuitate nunciata quā mundus dare nō potest quia mundus dat pacem suam cū mala voluntate: dat pacem in signo nō in ope in ore non in corde. ps̄. Loquunt̄ pacem cum p̄ximo suo: mala autē in cordib⁹ eorū: ⁊ illā sp̄ualem pacem bone volūtatis p̄ angelū nūciatam cōfirmauit ih̄s xp̄s verus messias in morte dicēs: pacem relinquā vobis: pacē meā do vobis nō q̄uo mūdus dat ego do vobis Johis.xiiij.

Contendit iudeus probare q̄ ihesus non est verus messias q̄r in eius aduentu non habitauit lupus cum agno.

Undecimū argumentū iudeorū v̄ [sic] cōtra verū messiā sumit̄ de textu ysa.c.xj. Egrediēt v̄ga d̄ radice yesse q̄ s̄m om̄s doctores loq̄t̄ de aduentu messie q̄ de radice yesse egressurus erat: ⁊ seq̄t̄: habitabit lup⁹ cū agno ⁊ pardus cum edo accubabit: vitulus ⁊ leo ⁊ ouis simul morabūtur ⁊ puer puul⁹

minabit eos: vitulus et vrsus pascent
simul ⁊ requiescēt catuli eoꝝ: ⁊ leo q̄si
bos comedit paleas ⁊ delectabit infās
ab vbere super foramina aspidis ⁊ i ca
uerna reguli qui ablactatus fuerit ma
num suaʒ mittet. Super isto textu di-
cunt iudei ꝙ in aduentu messie anima
lia siluestria pacificabunt sic videlicet
ꝙ pacifice viuent ⁊ habitabunt cū aīa-
libus naturaliter mansuetis: ⁊ ꝙ ani-
malia venenosa non nocebunt homi-
nibus nec pueris: ymmo ꝙ ifantes se-
cure ludent cum eis: nihil hoꝝ dicunt
iudei impletum in tempore ihū naza-
reni ergo non est messias. Ad istud ar
gumentū dicendū ꝙ non est verum ꝙ
animalia siluestria tpe messie dn̄t do-
mesticari taliter ꝙ pacifice viuāt ⁊ ha-
bitent cum mansuetis ⁊ ꝙ venenosa n̄
nocebunt ⁊c̄. quia s̄m ꝙ dicit rabi sala
lomon tempore messie nec temp⁹ nec
animalia nec corpa celestia in suis na-
turis mutabunt. Et ideo dicendum ꝙ
ille locutiones que sunt in illa ꝓphetia
sunt methaphorice q₂ nominantur ibi
homines nominibus animaliū. quid
eñ ꝓdesset talis cōfederatio si lupus
pacem non haberet nisi cū agno nec p
dus nisi cū edo: nec leo nisi cū oue ⁊ vi
tulo. Inquietaret nanq₃ lupus edum
⁊ leo agnū: ⁊ pardus ouem. Ista ergo
diuersa aīalia diuersas hoīm conditio
nes designāt sicut ꝓbari potest ex scri
ptura veteris testamenti vt ipi ceci suā
cecitatem ꝓpriis manib⁹ possint palpa
re. Dicit eñ Gen. xlix. beniamin lup⁹
rapax ⁊ tamen iste lupus vere erat hō
Et ibideʒ. Dan coluber in via cerastes
in semita: ysachar: asin⁹ fortis. ꝙ autē
iste modus loquendi sit in dicto cap̄lo
patet q₂ yesse p̄reʒ dauid vocat radiceʒ
Dauid vocat virgā: ⁊ messiā vocat flo
rem. Ex hoc p₃ p targū trāslatōem cal
daicā. Itē ysa. xvi. c. Emitte agnū dn̄e
dn̄atorem terre. Aial aūt irronale non
potest dn̄ari terre cum ex ordinatione
diuina homo preest animalibus vt dr̄
Gen. i. c. Item gen. xlix. catulus leonis
iudas ⁊ iere. iiij. loquens ꝓpha de na-
buchodonosor qui debebat destruere
ciuitateʒ ihr̄lm Ait ascendet leo de cu-
bili suo ergo oīa ista aīalia diuersaruʒ
cōditionū sūt hoīes q̄ ad vnitatē legis
euangelice sunt vocati nō ꝙ lupus exi
stens lup⁹ maneat cū agno: ꝫ ꝙ lupus
in ecclesia efficit agnus: ⁊ tūc habitat
lupus cū agno. Nos sane p bestias il-
las que rapina ⁊ carne viuunt impios
homines intelligimus ⁊ raptores: per
reliquas vero pecudes mansuetos et
simplices ⁊ de illis ꝓpha dicit ꝙ xp̄us
eos habitare ⁊ pacem habere p̄ciperet
Et ꝙ ita intelligēda sit illa ꝓphecia .s.
de hominibus patet p ꝓphaʒ reddentē
causaʒ istius confederationis. Ait eñ
immediate quia repleta est terra scien
tia domini: bestie aūt intellectu caren
tes: scientie domini non sunt capaces.
Sed ⁊ in confusionē intelligentie mo
dernorum in ꝓphecia predicta dixerūt
doctores antiqui iudeoꝝ nullaʒ inter
tempus modernum ⁊ tempus xp̄i fu-
turum esse distantiam nisi ꝙ in ei⁹ tē-
pore captiuitatem omnium exibunt:
atq₃ miseriam. hec petrus alfonsi i suo
dyalogo ti. ix. Est ergo sensus in dieb⁹
messie habitabit lupus cum agno. i. su
perbi cum humilibus: infideles cuʒ fi
delibus: iudei cum gentilibus: ⁊ vene
nosi gentiles qui voluerunt deuorare
iudeos eis non nocebunt ⁊c̄. Que om
nia impleta sunt tempore ihū nazare-
ni quādo simul in vna fide ⁊ cultu ve
ri dei habitauerunt venenosi gentiles
cum humilibus iudeis. Et ad litteraʒ
impletuʒ est illud in euangelio christi
quando xp̄s ihs dedit potestatem apo
stolis ⁊ discipulis virtuteʒ calcandi su
per serpentes Luce. x. ⁊c̄. Et actuum
xxviij. dicitur ꝙ paul⁹ percussus a vi-

pera i nullo est iesus propter quod bar
bari admirantes dixerunt ipm esse de
um. Sed quid est quod dicitur i pre
dicta auctoritate et puer paruulus mi-
nabit eos. Dico q puer puulus leone3
et ursum minat cum agno in domo dei
pastor.i.platus nobili et ignobili potē
ti et ipotenti forti et debili iperat puer si
le dicit nō in sensu s3 malicia puulus.

Contendit iudeus probare q ihesus non est ver9 messias qz iudei non sunt liberati a captiuitate nec ad patriā reducti

Duodecimū argumentū iudeo
rum accipit ex textu Deutro.
.xxx. vbi dr. cū ergo venerūt su
per te sermones isti benedictio siue ma-
ledictio quā posui in cōspectu tuo: et
duct9 penitudine cordis tue in vniuer
sis gentibus in quas dispersit te domi
nus deus tu9 et reuersus fueris ad eu3
et obedieris ei9 imperijs reducet te do
minus de9 tuus de captiuitate tua ac
miserebit tui: et rursum cōgregabit te
de vniuersis pplis in quos te ante di-
sperserat et si ad cardines celi dissipat9
fueris inde te trahet dñs deus tuus: et
introducet te in terrā quā possiderunt
pres tui et maioris numeri te esse faciet
q̄ fuerūt patres tui. Istud dicūt iudei
non esse factū in tempe ihu nazareni:
qz nec liberati a captiuitate sunt nec re
ducti ad patriam quā possiderūt pres
sui et tamen istud debet fieri tpe messie
ergo non est ipe messias pmissus. Ad
illud argumentum est triplex respon-
sio. Prima est q hec omnia nō debēt
impleri tpe messie absolute: s3 cū condi
tione posita in textu ibi s3 si fueris du-
ctus penitudine cordis: ymmo conti-
nue peccata peccatis sicut patres eoz
et mala malis addunt: et ipi concedunt
q ipi sunt i psēti captiuitate xpi pctā q
nō emendant et de qbus non penitent
grat9 igit sunt i ea. Scda rnsio ē q illa
pphetia moysi ipleta est i reductōe ca-
ptiuitat9 babilonice quia qñ ista pphe
tia fuit dicta p moysen solū fuerat po-
pulus in suitute egiptiaca. Et ideo di
tia textus rursu3.i.iter: et simile habet
ysa.xj. Addiciet dñs scdo manū suam
ad possidendū residuū ppli sui q pos-
sidet ab assirijs et non habet in tota sa-
cra scriptura q tercio debeat dñs redu
cere captiuitatem iudeoz: s3 solū scdo
et scda captiuitas fuit babilonica. Istō
igit impletū est in reductōe captiuita-
tis babilonice. Sed contra hoc forti
ter arguūt iudei p illō Ezech .xxxix.c.
vbi dicitur q cōgregabit eos dominus
de nationibus et non relinquet quēq3
ex illis: s3 in ista reductione babilonie
multi remanserunt et nō omnes reuer
si sunt: igitur pphetia non est impleta.
Dicendu3 q immo pphetia est imple-
ta: qz omnes reuersi sunt qui voluerūt
reuerti: qz omnib9 nullo dempto cyr9
dedit licencia3 vt pat3.ij. Paralippo.
vltimo et pmo hestre. dedit etiā eis mu
nera multa et vasa templi que tulerat
nabuchodonosor de ihrlm et null9 de
relictus est ibi qui voluerit reuerti. Il-
li aūt qui ibi remanserunt fuerūt igra-
ti diuino beneficio. Tercia responsio
est q potest exponi q pdicta congrega
tio facta est p ihm vex messiam spiritu
aliter qui congregauit iudeos et genti
les in vnū per fidem et charitatem: sic
exponit Iohes euangelista.xj.c. vbi di
citur q ihus moriturus erat p gēte nō
tantu3 p gente: s3 vt filios dei qui disp
si erant congregaret in vnū. Null9 en-
te3 ab hac congregatione expellit qui
velit intrare quia nulli claudit gremiū
ecclesie. Iudei aūt hanc cōgregationē
non intelligunt: s3 volunt intelligere q
sicut corpaliter fuerunt p orbe3 disper
si sic corpalit i terrā pmissiōis q̄ posse
derūt pres eoz bēt 9gregari. Et er

go cecitas iudeorum excludat. Notandum est sicut notat reuerendus mgr paulus epus burgensis in suo dyalogo distinctione. iiij. c. j. ij. et. iij. quod congregatio de qua loquitur propheta est dictio equoca: quandoque enim significat congregationem corporalem in aliquo loco: quandoque vero significat congregationem. s. animorum in aliquo credibili seu opinabili vel desiderabili et huiusmodi. Sicut enim corpora in eodem loco posita dicuntur congregata localiter et ad inuicem remota dicuntur dispsa: sic animi in eodem conceptu intellectus seu voluntatis existentes vniti dicuntur et a forciori possunt dici congregati. Vnde auctoritas allegata Ezechielis potest dupliciter intelligi quia secundum quosdam de congregatione corporali intelligitur quod fuit impletum in reditu de captiuitate babilonica quando omnis populus israhelitticus qui voluerunt ascendere ad terram promissionis habuerunt vniuersalem licenciam seu potestatem hoc faciendi sicut supra dictum est: et huic sentencie consonat principium huius prophetie predicte Ezechielis: in quo dominus dicit prophetice. nunc conuertam conuersionem iacob etc. quod esset manifeste falsum si hoc adhuc esset futurum cum ab illo tempore in quo dictum fuit nunc conuertam vsque ad istud tempus transierunt plusquam mille sexcenti anni. Sed quia tempore ezechielis quando hoc fuit dictum per prophetam iam imminebat tempus predicte congregationis. Ideo dicitur in hac prophetia nunc reducam captiuitatem etc. Que quidem prophetie et plures alie similes vt illa Ezechielis. xj. Congregabo vos de populis et adunabo de terris in quibus dispersi estis et dabo vobis humum israhel fuerunt implete in reditu captiuitatis babilonice per congregationem corporalem israhelitarum que tunc fuit facta. Secundo vero intelligitur congregatio in predicta auctoritate spiritualiter quod impletum fuit per ihesum christum verum messiam sub quo totus israhel. s. fideles christi qui veri israhel dicuntur non carnale: sed spirituale est congregatus seu vnitus in fide christi secundum quam animi fidelium vniuntur seu congregantur. nec obstat secundum istos quod dicitur. nunc conuertam tum quia non tantum distat tempus in quo hec prophecia fuit dicta a tempore aduentus christi sicut presens tempus vt est manifestum: tamen quia respectu diuine eternitatis tempora omnia reputantur vt nunc. ex quibus patet quod secundum vtramque predictarum expositionum prophetia predicta iam est impleta. Et si dicat iudeus non inuenitur in sacra scriptura congregacio spiritualis: sed vbicunque dicitur congregatio intelligitur corporum: quare sequitur quod predicta expositio nullum habet in sacra scriptura fundamentum. Respondetur quod non est mirum si iudeus non inuenit quia cecus est. nunquid dicitur in psalmo. cor eius congregauit iniquitatem sibi. Constat enim quod congregacio iniquitatum in corde sit per multarum cogitationum iniquarum aggregationem: que non est congregacio corporum: sed conceptuum cordis. Legitur enim ezechielis xxxvij quod propheta iussu diuino accepit duo ligna quorum super vnum scripsit tribui iude et socijs eius. Et super aliud tribui effraym et socijs eius que quidem ligna de dei mandato vnum ad alterum adiunxit: per quam adiunctionem vt ibi legitur figuratur a deo vnio israhelis ad inuicem sic quod non diuiderentur in duas gentes seu duo regna. Ex quo patet quod per coniunctionem corporalem figuratur coniunctio spiritualis in scriptura: et per consequens coniunctio spiritualis est potior seu dignior quam corporalis. Sicut figuratum potius seu dignius est quam figura. Expositio auctoritatis ezechielis de congregatione spirituali qualis est facta per christum est multum rationalis et dictis sacre scripture consona.

Nec est iterum instantia de supradicta auctoritate deutro. xxx. vbi agitur de captiuitate iudeorum hodierna vt ipsi asseuerant. s. quod sunt congreganda diuersis genti

bus terre in terrã quã possederūt pres eorū ex eo q dicit in textu: si ad cardines celi fueris dissipatus: inde te cõgregabit dñs deus tuus & inde assumet te atq; introducet in terrã quam possederūt patres tui & obtinebis eã. Ratio autem quare instantia pdicta nullius est roboris: qr sicut congregatio est dictio equiuoca vt dictū est sic etiam terra. Dicit enim rabi moyses de egipto q q scripturas sacras recte intelligere vult oportet q significatões dictionū equiuocarum discernat: nunc aūt vt patet ex sacra scriptura iste terminus terra corporea & sensibili in q homines cõiter habitãt quãq; vero p spūali in qua sancti habitãt de qua dicit in ps. Credo videre bona domini in terra viuentiū. Vñ si predicta auctoritas intelligatur de hodierna captiuitate vt iudei exponūt: tunc cõgregatio de q loquitur intelligenda est spūalis. Similr & terra contenta in illa auctoritate intelligēda est non terra in qua habitauerūt pres corporaliter p certo tempore & postea mortui sunt. Sz terra viuentiū in qua qcunq; reuersus fuerit ad deū per veram penitentiã que fidē & caritatem psupponit introducitur & eternaliter manet. Sed dicet iterū iudeus si terra aliqñ intelligat in scripturis p eterna mansione hoc est cū additione huius termini viuentiū & huiõi. Sz terra simplr sumpta nõ accipit in scripturis nisi p hac terra sensibili: rñdet video q cecus factus ne mir si non videt scripturã sacrã in q sine aliq additõe terra aliqñ accipit p terra spūali habitata p sanctos. Dicit enim in ps. Iusti aūt hereditabūt terrã & habitabūt in seculū seculi sup eam. Constat aūt q nulla est terra sensibilis in q iusti in seculū seculi habitant cū omnes iusti in hac vita existentes sint mortales. Et sic patet q terra de q loquitur ps. nõ est ista terra sensibilis in q habitamus mortales homines temporaliter: sz illa terra celestis in qua iusti habitant in seculū seculi. s. eternaliter. Et ista est pprie terra viuentiū: & sic patet q vocat ps. simplr sine adiectõe illã terram celestem quã sancti habitant: quam qdem significatõem doctores iudeorū sentiūt. Vñ sup illud ysa. lx. c. populus aūt tuus oms iusti in ppetuū hereditabūt terrã. Dico in libro canhedrin. c. elech: omis israhelita hz sortē in seculo futuro: scriptū est enim ppls tuus oms iusti in ppetuū hereditabunt terrã. hec illi. quã auctoritatē tenēt omes posteriores moderni iudeorū sine cõtradictõe. Ex q patz q terra in verbis ysa. simplr dicta. s. cū dicit hereditabūt terrã accipit p terra illa celesti & eodē modo intelligēdum est in auctoritate deutro. xxx. per iudeos allegata. Patz ergo falsam esse opionem iudeorū. s. q sunt cõgregandi corporaliter ab hac captiuitate in q sunt vndecūq; sint & reducendi ad terrã illam sensibilē quã possederūt pres eorū & q pdicta pphetia impleta est p xpm in cõgregatõe spirituali & terra viuētiū.

Contendit iudeus probare q ihesus non est verus messias quia non congregauit iudeos in hierusalem

Ercium decimū argumentum iudeorum est licet terra possit intelligi celestis vt in precedenti solutione dictum est non tamen videtur quomodo possit intelligi q congregatio iudeorū non sit fienda a captiuitate qua sunt ad ciuitatem ihrlm reuocandi cum de hoc sit expresse auctoritas Iere. iij. c. In tempore illo vocabūt ihrlm soliū dñi et cõgregabūt ad eū omes gentes i noie dñi in ihrlm cū ergo hec cõgregatio nõ sit facta expectatur ergo fienda p messiã futurū. rñdet pdictus mgr paulus li. eodē & di. iij. c. q sicut dictio ihrlz ē equiuoca sic iste terminus terra saltē

a cōsilio.viij sup illud ps̄.cxxi. Ihrl'm q̄ edificat vt ciuitas cui⁹ pticipatio ei⁹ in idipm. doctores iudeoꝝ tradunt q ihrl'm inferior dirigit ad irl'm supiorē hec ille. Ex quo pꝫ manifeste q intelligant illud qđ dr in ps̄. Ihrl'm q̄ edificat vt ciuitas ꝑ inferiori irl'm. ⁊ illud qđ sequit vt ciuitas cui⁹ pticipatio ei⁹ in idipm ꝑ ihrl'm supiori. q̄ quidē expositio est satis congrua q2 illa iferior ihrl'm ad illā supiorē ordinat seu dirigitur. Patet igr ex dictis doctorū hebreoꝝ q ihrl'm qn̄qꝫ accipitur in sacra scriptura ꝑ illa celesti ⁊ sic debet itelligi in p̄dicta auc̄te Jere: allegata in q̄ dr q congregabūtur ad ihrl'm oēs gētes in noie dn̄i. Sciendū etiā q ſm doctores iudeoꝝ nō solū btitudo celestis vocat ihrl'm in scripturis ſꝫ etiam mons dei ⁊ locus sctūs dei. ⁊ sctūariū et atria dn̄i ⁊ templū dn̄i ⁊ hmōi ⁊ ideo cū dr quis ascēdet in mōtē dn̄i aut qs stabit i loco sctō ei⁹. Et alibi cōcupiuit aia mea in atria dn̄i ⁊ multa similia intelligi debent ſm doctores iudeoꝝ de celesti beatitudine. Inter quos pncipalis est rabimoyses egipci⁹ q̄ de h tractauit in suo Deutro. in tit. de penitentia.ca.viij. De quo in particula septia loquens de premio eterno. dicit h est premiū quo nullum superius. et h est bonū post quod nullum aliud bonius et hoc desiderauerunt omnes ꝓphete quod bonum multis etiā vocauerunt nominibus. vt mons dei ⁊ loc⁹ sanct⁹ eius. ⁊ locus sctūarij ⁊ via sancta. atria dn̄i ⁊ porta dn̄i. Hec ille.

Contēdit iude⁹ probare q iesus non ē ver⁹ messias q2 i ei⁹ aduētu n̄ edificauit tēplū dn̄o.

q Partūdecimū argumentū iudeoꝝ accipitur ex illo qđ hr̄ zacharie.vj. Ecce vir oriens nom̄ eius. sequit. ⁊ ipe edificabit tēplū dn̄o. et etiā habetur ezechielis visio q irl'm ⁊ templū debēt reedificari tpe messie. ⁊ ſm mensuras q̄ ibi ponunt. spaciū erit vltra decē milia leucaꝝ. Ista inq̄unt nō sunt impleta tpe ihu nazareni imo templū ⁊ hierl'm ꝓpter ei⁹ mortē fuerūt destructa vt dicit rabimoyses d egipto in libro sophrim libro de iudicibus titulo de regibus ⁊ bellis eorum. ca.xj. Dicit ei ibidē ihs nazaren⁹ imaginatus est se esse messiam ⁊ fuit interfectus p iudiciū ⁊ infra volens cōcludere eū nō eē messiā. Ait sic. Nam omes ꝓphete locuti sunt q messias est redēptor israel ⁊ congregator eoꝝ ⁊ iste dedit occasionē ad perdendū isrl' gladio ⁊ dispergendū reliquias eoꝝ ⁊ ad supprimendos eos ergo nō est ipe messias. Ad istud argumentū dicendum q ſm nos ⁊ iudeos duplex est templum ⁊ duplex ihrl'm. s. templū materiale et spūale. Iherusalē alta ⁊ ihrl'm bassa. p quo est auctas Geñ.xxviij. de iacob q̄ vidit scalā ⁊ angelos ascendentes ⁊ descēdētes ⁊ dixit. q̄ȝ terribilis ē loc⁹ iste nō est hic aliud nisi domus dei ⁊c. vbi glosa hebraica dicit q iacob vidit irl'm ⁊ domū dei edificandā in terris. ⁊ i celo ⁊ dixit nō est hic aliud nisi dom⁹ dei et porta celi. i. dom⁹ edificanda in tris nihil est. ꝯpatōe illi⁹ dom⁹ ⁊ irl'm q̄ debꝫ edificari in celis ⁊ p hoc ē magna glosa in bresith raba qui habet q moyses anteq̄ȝ moreret duct⁹ est in celum ⁊ vidit ibi messiam edificantem irl'm in celis ex margaritis ⁊ lapidib⁹ p̄ciosis. et dixit sibi messias q iacob pater eius vtrāqꝫ iherusalē viderat ⁊ dixit q nihil erat illa irl'm que edificanda erat i terris in compatione illius que in celis. quia illa erat duratura ꝑ israel in ppepetuum et dixit tunc moyses. letatus sum in his que dicta sūt mihi i domū domini ibimus. Stantes erāt pedes nostri in atrijs tuis ihrl'm. Ihrl'm que

edificat̃ vt ciuitas cuiꝰ ꝑticipatio eius in idipm. Modo ad ꝓpositū ihs nazarenus verus messias debuit edificare ⁊ edificauit templū ⁊ iherusalē nō materiale sed spūale.s.ecclesiā ⁊ paradisū ex lapidibꝰ viuis videlicet ex fidelibꝰ. qui in p̄nti templo ⁊ irlm supiori compaginantur ꝑ grãm ⁊ in futuro ꝑ gloriam ⁊ ꝙ nō debeat edificari templū materiale ſm intentionē iudeoꝝ patet q꞉ potest q̃ri ab eisdē de quinq;. Pͥo qͣle in nūero eēt. Scd̃o q̃d contineret. Tercio ad q̃d seruiret. Quarto q̃s ibi ministraret. Quinto q̃ dies illō solempnisaret. Ad primū respondet iudeus ꝙ erit in nūero terciū. Sed cōtra h̄ est Iere.vij.c.nolite ꝯfidere in vbis mendacij dicentes.tēplū dn̄i.tēplū dn̄i tēplū dn̄i est. q̃si dicat tēpla materialia nō debēt eē nisi duo. ⁊ q̃ dicit tercium templū materiale fiendū mendacium dicit.verba sunt dn̄i exercituū dei israel.vt3 patet ibidē. Item Aggeꝰ ꝓpha q̃ fuit tp̃e scd̃i tēpli hoc idem clare exp̃mit in.c.ij.loquēs de celerrimo aduentu messie in eodē dicens. Adhuc vnū modicū est ⁊ ego cō mouebo celū ⁊ terram mare ⁊ aridā ⁊ mouebo oēs gentes ⁊ veniet desideratis cūctis gentibꝰ ⁊ implebo domū istā gl̃ia dicit dn̄s exercituū.sequit̃. Magna erit gloria domus istius nouissime plusq̃ȝ prime dicit dn̄s exercituū.hec domus nouissima fuit domꝰ scd̃a q̃ facta fuit ꝑ esdraȝ in quā venit saluator nr̄ q̃si fuit oblatꝰ et sepe in eadē p̄dicādo ⁊ miracula faciendo.⁊ q꞉ ipe in eā venit dicit ꝓpha. ꝙ debebat eē sua gloria maior q̃ȝ illiꝰ p̄me quam fecit salomon licet fuit nobilis prima facta per salomonem . q꞉ non fuit in regibus maior salomone. Et attende ꝙ dicit̃ in textu. domꝰ istiꝰ nouissime.demonstratiue signādo nouissimā domum ⁊ nō dicit nouissime absolute.sicut cogitat iudeꝰ ꝙ debeat fieri altera domꝰ.vt p̄dictū est q꞉ si tal' debuisset fieri dixisset ꝓpha domꝰ nouissime.Sed q꞉ illa erat domꝰ in quaȝ debebat venire sicut venit de fcō.messias dixit hm̄ōi.vt de facto daret̃ intelligi ꝙ in istā debet venire ⁊ nō in alterā. Nūc aūt ꝓbat̃ ꝙ illa maioritas fuit q꞉ venit in ea saluator.legimꝰ i p̄mo li.esdre.c.iij.ꝙ q̃n finitū ē opꝰ domꝰ secūde plurimi etiā de sacerdotibꝰ ⁊ leuitis ⁊ p̄ncipes patrū ⁊ seniores q̃ remāserant in illis.lxx.annis q̃ trāsierūt de prima domo ad scd̃am lacrimabātur q꞉ nihil videbat̃ domꝰ scd̃a in cōpatōe ad primā.Sed iuuenes q̃ nō viderant primam gaudebant in aspectu secūde In quo ergo erat maioritas gl̃ie huiꝰ scd̃e domus nouissime nisi q꞉ in eam venit saluator mūdi. Sapiētes iudeorum declarant ꝙ maioritas domus secūde fuit q꞉ durauit ꝑ decē annos plꝰ q̃ȝ p̄ma.q꞉ p̄ia durauit ꝑ.cccc.⁊.x. annos ⁊ scd̃a ꝑ.cccc.⁊.xx.ānos videte q̃lis est gl̃ia q꞉ durauit decē annis plus in illis decē vltimis ante destructōnē iam non habebat gloriā neq; potestatem quia per sex annos anteq̃ȝ destrueretur domus scd̃a. Titꝰ ⁊ vespasianꝰ mandauerūt ꝙ non facerent sacrificia post aduētū etiā saluatoris nr̄i qui fuit pauco tp̃e ante destructionem scd̃e domus ſm ꝙ ipe dixit Luc.xix.ꝙ nō remaneret in ea lapis super lapidem quottidie fuerit de malo in penis.⁊ q̃ gl̃ia erat ꝙ ipe durauit decē annis plꝰ cū ipi manerēt captiui ⁊ subditi. Sūt alij sapientes iudeorum qui declarauerunt ꝙ maioritas illa fuit quia fuit melius operata q̃ȝ prima salomonis ⁊ ꝙ illam reꝑauit herodes. Sed bn̄ debemus intelligere ꝙ non attīxit herodes ad illud ad quod attinxit salomō vt faceret maiorem ⁊ meliorē domū Ceteꝝ thalmud in li.qui vocat̃ yoma dicit ꝙ quinq; que fuerunt in p̄ia do-

mo nō fuerūt in secunda. Primū3 archa testamenti. secundum sembāmeforas qđ ponebant sacerdotes sup corsuū. quia mandauit lex in exodo q̄ cū alijs pānis sacerdotalibus faceret vnū alium pannum qui in hebraico vocat osser qui eēt quadratus ꝛ duplicatus et q̄ esset quantitatis vnius palmi in longū. et alterius palmi in latum int duplicaturā huius panni ponebat sacerdos sembāmeforas scriptum i hoc panno mandauit lex q̄ ponerētur. xij. lapides preciosi in quatuor lineis de tribus in tres ita q̄ tres essent directe in qualibet linea et mandauit q̄ scriberentur nomina. xij. tribuū in illis lapidibus vnum nomen in quolibet lapide. et cum sacerdos ponebat super se hūc pānū volēs scire si irēt ad faciēdū guerrā vl' si hrēnt victoriā ꝛ si irēt q̄ tri b⁹ hrēt victoriā p virtutē illi⁹ sembāmeforas statim relucebat lapis ꝛ splendebat nomen illius tribus per quam debebat habere victoriam et si nō oportebat ire ad guerram splendebant quedam lr̄e que dicebant non ꝛ si optebat ire relucebant lr̄e que dicebāt sic ꝛ istō non fuit in domo secūda. Tercium q̄ non descendebat ignis de celo ad cōburendum sacrificium sicut in prima Quartū3 q̄ gloria dei que apparebat in prima domo in sancta sanctorū int cherubin non videbatur in domo secunda. Quintū3 q̄ in prima veniebat spiritussanctus ad loquendum cū prophetis et in secunda non quia tres vltimi prophete. scilicet Aggeus zacharias et Malachias qui fuerunt in domo secunda erant senes et remāserāt a tempore domus prime et in Malachiam cessauerunt prophete quia ipse fuit vltimus. Nunc ad propositū3 redeamus ex quo in domo secunda deficiebant ista quinq̄ in quo erat maioris glorie q̄ꝫ prima nisi quia debebat i

ea venire messias filius dei viui qui incompabiliter excedebat omnia predicta. Patet ergo manifeste ex hac prophetia nullā aliā domū siue templū3 materiale fiendum cum domus illa secunda esset nouissima i qua venit christus qui est vera gloria. Sed arguit vlterius iudeus si tu dicis q̄ hec prophetia fuit impleta in domo secunda quando motum est celum et terra et mare et arida quia non videntur ista facta esse in aduētu ihu nazareni ergo necesse est dare terciā domū qñ ista impleb͡untur. Respondeo q̄ imo oīa ista fuerunt impleta in aduētu ihu nazareni veri messie. Dicit eñ adhuc vnū3 modicū. id est tempus breue respectu precedentis durationis mundi et ego mouebo celū. istud fuit impletū quā do stella noua in natiuitate christi apparuit. Math. ij. et terrā ꝛ mare. quod fuit impletū per victoriā romanorum in omni terra ꝛ i insulis maris. Et mouebo oēs gentes hoc fuit impletū immínente xp̄i natiuitate propter quod exiit edictū a cesare augusto vt describeretur vniuersus orbis redactus sb dominio romani imperatoris. propter qđ ibant singuli in ciuitatē suā ꝛ tunc cristus fuit natus Lu. ij. Ipso ergo christo adueniēte multitudo maris ad eū est conuersa celū. tellus ꝛ maria sūt cōmota. cōmota inq̄ꝫ sunt celi et terre et maris habitatores exultauerūt. ꝛ vndiq̄ terrarū hierusalē habitationes varias oblationes varias ad laudem ipi⁹ xp̄i attulerunt. Ad secundum i quo querebatur si daretur terciū templū3 materiale quid contineret. dicit iude⁹ q̄ contineret archam. tabulas virgas et manna. Sed contra hoc est Jere. i ca. iij. Non dicent vltra archa testamēti neq̄ ascēdet super cor neq̄ recordabuntur illius nec visitabitur. nec fiet vltra. sed in tempore illo vocabūt hie

rusalem solium domini et congregabunt ad eum omnes gentes. vbi est glosa doctorum iudeorum quod pro tempore hierusalem syon solium domini. iuda. israel sanctuarium. terra. omnia hec vocabula significant gloriam paradisi. Ad tercium si daretur tercium templum ad quid seruiret dicunt iudei quod seruiret pro sacrificijs faciendis sicut preterita domus. Sed contra hoc dicit deus ysa. vltio. celum sedes mea terra scabellum pedum meorum que est ista domus quam edificabitis mihi et quis est iste locus quietis mee. Respondent iudei domino. domine ista tercia domus edificabitur tibi pro sacrificijs offerendis sicut in ceteris domibus fuit factum vt respicias pro peccatis nostris et parcas et dicit dominus eis ad quem respiciam nisi ad pauperculum. contritum spiritu et trementem sermones meos. Et exemplificat de sacrificijs antiquis. Dicens qui immolat bouem quasi qui interficit virum qui mactat pecus quasi qui excerebrat canem. qui offert oblationem quasi qui sanguinem suillum offerat. qui recordatur thuris quasi qui benedicat ydola. quasi dicat ista sacrificia non mihi placent cessare debent. et solum mihi placet quod tempore messie est fiendum. id est sacrificium cordis contriti et humiliati etc. Ad quartum in quo queritur si daretur tercium templum quis ibi ministraret. Respondent iudei quod ibi seruirent sacerdotes de leui et de sadoch. Sed contra hoc est ysa. in ca. eodem vbi loquens de messia dicit. et declinauit super eam sicut flumen pacis. sequitur et mittet ad gentes in affricam et lydiam et ytaliam et greciam etc. et faciet ex eis in sacerdotes et leuitas dicit dominus quod impletum est in ihesu nazareno tempore apostolorum. Sacerdotium enim antique legis figura fuit sacerdocij noue legis. Et ideo presente sacerdocio noue legis cessare debet antiquum. Iuxta illud primi Reg. ij. vbi sic agit deus. Nunquid non aperte reuelatus sum domui patris tui cum esset in egipto. et elegi eum ex omnibus tribubus israel mihi in sacerdotem vt ascenderet in altare meum. sequitur. Ecce dies veniunt et precidam brachium tuum et brachium domus patris tui vt non sit senex in domo patris tui. id est presbyter vel sacerdos. et quasi in fine capituli concludit. et suscitabo mihi sacerdotem fidelem qui iuxta cor meum et animam meam faciat. et edificabo eius domum fidelem et ambulabit coram xpo meo cunctis diebus vbi euidenter ostenditur quod iudeorum sacerdocium erat finaliter consumandum. et erat aliud consurgendum cunctis diebus perduraturis coram xpo domino. Iuxta illud psal. tu es sacerdos ineternum secundum ordinem melchisedech. Nec valet fuga infidelis iudei si vellet fugere per institutionem sadoch et expulsionem abiathar a sacerdotio. tercij Regum. ij. capitulo. quia cum illa exclusionem hanc etiam generalem intellexit propheta sicut apparet ex modo loquendi quia dixit quod cunctis diebus. Certum est autem quod cunctis diebus sadoch non ministrauit. nec volo tacere quod sequitur in eadem prophetia futurum est autem vt quicunque remanserit in domo tua veniat vt oretur pro eo et offerat nummum argenteum et tortam panis. dicatque dimitte me obsecro ad vnam partem sacerdotalem vt comedam buccellam panis hic est textus noster. Littera vero hebraica sicut habui a quodam perito conuerso de iudaismo reuelante mihi hoc secretum hic habet sic. Ego suscitabo mihi sacerdotem fidelem sicut cor meum et voluntatem meam faciet et venient ad adorandum ei me in domo mea in calice argenti et in placentula panis et dicent con-

iunge me nunc vni istorum sacerdotum ad comedendum hanc placentu-lam panis lra hebraica vbi nos habemus numinum argenteum habet a-gorath que cesh quod sonat in calice argenti. Ex quibus manifeste patet non solū mutatio sacerdotū: sȝ etiaȝ nouum sacrificiuȝ fiendi in calice argenti ꝛ torta panis que vt clare patet impleta sunt in aduentu xpi et suoꝝ sacerdotum de ista materia latius dicet infra in.xxiiij.argumento. Ad quintū.s. si daretur tercium templuȝ que dies illud solemnizaret. Rūdet iude⁹ ꝙ dies magis solemnis in illo templo erit sabbatum. Sed contra hoc est ysaias .c. vbi supra erit mensis ex mēse .s. solaris ex lunari ꝛ sabbatuȝ ex sabbato: quasi dicat dies dñicus ex sabbato ꝙ totū impletur in nostra ihrl'm eccl'ia militanti tēpore veri messie: non eñ debebat manere festiuitas sabbati nec quecūq alia iudeoꝝ. vñ ysa.pmo. Neomenia ꝛ sabbatū ꝛ festiuitates alias non feram ini qui sunt cetus vestri kalendas vras et solēnitates vestras odiuit anima mea facta sunt mihi molesta. Templum ergo et ihrl'm quod debuit edificari tēpore messie est spūale scȝ ecclesia vel paradisus nō materiale quod impletum est in ihu nazareno. In confirmatione omniū pdictoꝝ scilicet ꝙ nō sit dandum tercium templū sicut legimus in cronicis impatoꝝ ꝛ summoꝝ pōtificum. Julian⁹ apostata odio fidei xpiane pcepit iudeis vt templuȝ suū reedificarent: qui ex omnibus mundi ptibus congregati opus facere incepert. sed ꝙ cum magno labore ꝛ per multa tpa fecerant subito corruit terre motu hec ibi. Iste iulianus suscitauit.xij.psecutionem xpianoꝝ. Itē tempore martini pape pmi Humarus princeps sarracenoꝝ veniens ihrl'm vbi olim fuit templum iudeoꝝ qđ p tytū destructū fuerat diligenter iubet inquiri loco vero reperto ꝛ diligenter mundato cepit templū edificare ꝛ structura nō stabat imo repente corruebat: sciscitans ꝗꝫ cur hoc accideret p quosdaȝ iudeos reperit ꝙ nisi crux dñi que erat in mōte oliueti de medio tolleret edificare nō possit quod factū fuit sublata eñ cruce domini structura tenuit ꝛ humarus supra sepulcrū domini vnā ecclīaȝ rotundam edificauit p eo ꝙ machometus dñm nrm ihm xpm tanꝗ dei summum pphām nō aūt tanꝗ deū adorari mandauit. Dicit eñ i Alchorano ihm xpm veꝝ fuisse pphām natum de virgine cōceptū de spiritu sancto sȝ nō deū. Et si querat cur cruce dñi existente in monte oliueti structura illa non stabat. Ratio esse potuit qꝛ non patiebatur de⁹ ibi templū fieri blasphemie pciosa dñi cruce ibi existente in quo tēplo dū humarus sacrificaret a quodā persa interfectus est hec in collectura historiarum

Contendit iudeus pbare ꝙ ihesus non est verus messias: qꝛ in eius aduentu non est saluata iuda

Quintūdecimū argumentū iudeoꝝ ꝯ xpȝ accipit p illō Jere. xxiij. Ecce dies veniūt dic dñs ꝛ suscitabo dauid germē iustū: translatio caldaica hȝ.i.messiā iustū seqt i diebus ill' saluabit iuda ꝛ isrl' hitabit cōfidēt ꝛc. Sed nūꝗ tot miserie accidert iudeis sicut post morteȝ ihu nazareni sic ptȝ in destructōe ciuitatis ꝛ tēpli ergo non est ipe messias. Ad illud argumētū rñdet ꝙ illa pphecia ē ipleta qntū ad illos q fuerūt veri filij isrl' ꝛ iuda q saluati sūt spūalit non solū qntuȝ ad aias sȝ etiā corpalitqꝛ vt dicit in ecclesiastica historia imminēte destructione ciuitatis p tytum ꝛ vespasianū admo-

niti sunt fideles qui erant in iudea per angelum vt transirent in regnum regis agrippe qui erat confederatus romanis in pace. Infideles autem qui liberati non credentes in xpm suam miseriam de suo pcto meruerunt. Huic concordat responsio venerabilis mgri petri alfonsi in suo dialogo tit. ix. vbi dicit q promissio eis dumtaxat est facta q crediturj erant de israel atque iuda vn et increduli non est completa quemadmodum pplo israel de egipto educto quidam qz peccauerunt et a preceptis dni recesserunt terram promissionis non intrauerunt quam promisit dns moysi dicens descendi vt liberarem ppłm meum de manu egiptiorum vt educerem de terra illa in terram bonam et spaciosam sed oes in deserto mortui sunt. hec ille. Impleta est ergo xphia non in infidelibus qui non sunt xpiane filij israel et iuda sed in fidelibus. Fuit etiam impleta in domo secunda qz de ea loquitur xpha. vel pt dici q illa saluatio et confidentia est de gloria celesti qz ibi habitant confidenter et sunt perfecte saluati.

Contendit iudeus probare q iesus non est verus messias quia non habuit filios neque semen.

Extradecimum argumentum faciunt iudei ex illo Isa. liij. vi debit semen longeuum quod intelligitur de messia. et in ps. ponam in seculum seculi semen eius. nunc autem non legitur ihm nazarenum habuisse filios nec semen ergo ipse non est messias. Ad istud argumentum respondet q ihs nazarenus habuit filios et semen non corporale sed spuale. et hoc sufficit ad verificandum illam xphiam qz verus messias ihs descendit de semine spuali non corporali. quod patet qz prima promissio facta de messia fuit facta abrahe Gen. xv. In semine tuo inquit sibi dns. bndicentur oes gentes et subdit quod sibi dixit dns in ysaac vocabitur tibi semen et tamen constat q ysaac conceptus est sm spiritum non sm carnem sicut ysmahel vt dicit apls ad Gal. iiij. A fortiori igitur et multo magis xps qui non ex viri li semine sed mistico spiramine. quia ergo verus messias ihs fuit natus totaliter sm spiritum de virgine sine viro. sufficit sibi q habeat filios spuales et glosa hebraica super illo in ysaac vocabitur tibi semen. Dicit hic notanter duo secula vnum legis aliud xpi et messie. in seculo legis fuerunt semen et filij carnales i seculo xpi spuales sicut ysaac sm spiritum natus est et de istis filijs loquitur dauid. ps. xliiij. qui ad literam etiam sm expositores iudeorum exponitur de rege messia in quo dicitur sic pro pribus tuis nati sunt tibi filij etc. sicut enim ipse non debebat hereditare regnum a pre carnali sic nec debebat regnum temporale dimittere filio carnali q ostendit humilitatem et mundiciam ipsius et forte ratione istius fuit et est consuetudo inter xpianos q papa qui est vicarius christi non est heres regni sui patris nec dimittit hereditatem filio suo quia ipsum habere non potest.

Contendit iudeus probare q ihesus non est verus messias qz lux lune non est facta vt sol nec sol vt lux septem dierum.

Decimumseptimum argumentum iudeorum est de sole et luna qm i diebus messie vtz Isa. xxx. erit lux lune sicut lux solis. et lux solis erit septempliciter sicut lux septem dierum in die qua alligauerit dns vulnus ppli sui. Respondetur sm peritum virum petrum alfonsi in dialogo titu. ix. q non est gens i mundo stolidior iudeis q putant q corpus vel lumen lune deus augeat sine solis Sol enim si quantus nunc est maior esset dupliciter totum perfectum hoim comburere nedum si septempliciter q sic et lumen se

ptemplicitеr magis esset oculos nimi
rum nr̃os nimio splendore obtonderet.
lumen etiã lune si splendori solis par
fieret nemo iam vltra quiesceret semp
enim dies esset. Per lunaris igr̃ lucis si
ne solaris augmentũ voluit ppha itel
ligi fidem z gliam in xp̃m crediturorũ
ac si diceret fides illorũ z gloria multi
plicit maior erit z perlucidior q̃ mo
dernorũ. z q nõ de luna vel sole isto vi
sibili. Sed de xp̃ianorũ credulitat glo
ria z splendore ppha loquatur in seqn
tibus testatur cũ subiungit nõ erit tibi
amplius sol ad lucendũ p diẽ nec splẽ
dor lune illuminabit te ꝫ erit tibi dñs
in lucẽ sempiternã z deus tuus in glo
riam tuã. z nõ occidit vltra sol tu9 z lu
na tua nõ minuet q2 dñs erit in lucem
sempiternam. Nam si de sole vel luna
ppe diceret hoc quidẽ qd dicit n erit
tibi amplius sol ad lucendum per diẽ
nec splendor lune illumiabit te illi qd
supra dixerat contrariũ esset. erit. scili
cet lux lune sicut lux solis. z lux solis
erit septẽplicit. Patet ergo q de splẽ
dore et gloria fidei ppha sancte ecclesie
hic loquitur quod ex conseqntib9 desi
gnatur cum subditur. sed erit tibi dñs
in lucem sempiternam z dñs deus tu
us in gloriam tuam. ac si diceret neq̃
q̃ vlterius luce credulitatis vestre h9
qui est similis solis istius transitorij vl
lune indigebitis fulgoribus. Gloria
quippe lucis sue vos eternalit illumi
nabit dñs. sed et quod sequitur. nõ oc
cidet vltra sol tuus et luna tua nõ mi
nuetur si hoc inq̃ ita vt est intelligere
tur. scilicet vt solis splendor ac lune
foret continuus non esset iam dies vel
nox mensis vel annus que oia sol z lu
ne proueniunt vicissitudinib9 ergo nõ
imerito d luce et gloria fidei nr̃e q̃ nec
minuetur nec occidet spũaliter dictũ
intelligimus. Hec ille. Nonus cõuer
sus bene locutus est. Vel aliter ꝫm ni
colaum de lyra dicendum est q loqui
tur propheta de aduentu xp̃i ad iudi
cium tunc mutabuntur z innouabun
tur quodammodo corpora celestia. et
tunc saluabitur vulnus populi z pcus
sura plage eius q2 destruetur mortali
tas per peccatũ primorũ parentũ idu
cta q2 oẽs hoies resurgent ad vitã im
mortales. vtraqꝫ expositio videt neces
saria vt pfectio glorie xp̃ianorũ ostẽde
tur. s. in pñti quo ad primã z in futuro
seculo quo ad secundam.

Contẽdit iude9 probare q iesus non ẽ ver9 messias q2 i eius aduẽtu non ẽ sublatũ ceptrum ab israel.

Decimũoctauũ argumẽtũ iudeorũ est messias nõ ẽ vẽtur9 quo
usqꝫ sceptrũ isrl̃ sit ablatũ ꝫ nõ
dum est ablatũ sceptrũ israel ergo non
dum venit messias. Maior pꝫ Gen.
xlix. nõ auferet sceptrũ de tribu iuda
zc. minor pbatur q adhuc manet po
testas seu dominiũ iudicandi causas z
determinãdi apud capita transmigrã
cium qui sunt in babilonia que locũ
regis tenent sup totum ppl̃m israheli
ticũ vt habet a Rabimoyse egyptio li
bro de iudicib9 in determiatõib9 suis
de canhedrin. iiij. c. vbi sic dicit capita
transmigratõis que sunt in babilonia
locũ tenent et possunt dñari in hierl̃m
z vbiqꝫ terrarũ z iudicare sup eos siue
velint siue nolint sicut scriptũ est. non
auferet sceptrũ de iuda. per istud eĩ
sceptrũ intelligũtur capita transmigra
tionis q̃ sunt in babilonia. hec ille. Re
spondet q minor huius argumenti. s.
q sceptrũ israel nondũ est ablatũ non
solũ est manifeste falsa ꝫm euidentias
facti sed est etiã notorie ficta seu mẽdo
sa: z p ꝯñs contra pphetica veritatẽ. vt
notat mgr̃ paul9 in suo dialogo di. iij.
c. ij. Primũ patet ex hoc. Nam babi

lonia in qua asserunt iudei esse capita transmigrancium habentium tales potestates et dominia super totum populum iudaicum manifestum est quod iam a magnis temporibus citra est destructa et inhabitabilis reddita et hoc fuit prophetatum de ea Isa. xiij. c. ubi sic habetur. Et erit babilon illa ciuitas gloriosa in regnis inclita in superbia caldeorum. sicut subuertit dominus sodomam et gomorram. non habitabitur usque in finem et non fundabitur usque in generatione et generationem. constat quod in terra inhabitabilis destructa nullus commoratur et multominus est credibile quod sunt ibi talia capita. Est etiam notorium inter iudeos quod a magnis temporibus retroactis nunquam in partibus babilonis. nec aliquod indicium nec denunciatio nec solum rumor aliquis de illis partibus ad istas partes europe venit. Unde notorium est secundum euidentiam facti quod non sunt ibi iudei dominantes super totam israel sicut asserunt iudei. Secundum autem. scilicet quod minor illa sit ficta seu mendosa patet ex hoc nam secundum predictum rabi moysen et communiter secundum omnes doctores iudeorum extra terram promissionis non potest nec licet nec alicui licuit alicui iudeo iudicare iudicia criminalia. de quibus. scilicet est mutilatio membri humani aut occisio. Constat autem quod qui non habet iurisditionem in talibus non potest iudicare nec capitaliter punire blasphemum vel ydolatram. homicidam adulterum nec alium quemcunque incurrentem talia crimina que grauissima sunt secundum legem mosaycam. Et sic exceptis illis et similibus cetera sunt leuia. Ex quo sequitur quod illa capita transmigrationum que iudei dicunt esse in babilonia non possunt iudicare de grauibus seu capitalibus criminibus cum sint extra terram promissionis sed tantum de leuibus et paruis quorum respectu non possunt dici habere sceptrum nec potestatem regalem prout dicunt iudei. nec possunt dici quod teneant sceptrum seu locum regis sed tales essent sicut iudices inferiores habentes modicam potestatem. Manifestum ergo est quod rabi moyses et alij rabini qui asserunt quod in babilone sunt capita transmigrationum habentia potestatem regiam super totum populum iudaicum manifeste menciuntur cum illud asserunt quod est contra mentem ipsorum omnes enim concorditer tenent quod extra terram promissionis nulli iudeorum pertinet talis potestas. Est etiam secundo predicta minor contra propheticam veritatem. legitur enim Osee. iij. ca. sic. Dies multos sedebunt filij israel sine rege et sine principe et sine sacrificio et sine altari. que quidem auctoritas tam secundum expositores iudeorum quam nostros intelligitur de statu iudeorum et captiuitate hodierna. Et sic patet quod asserere iudeos habere in babilonia vel alibi tempore huius captiuitatis principem vel regem seu aliquod huiusmodi est contra ipsam euidentiam rei ficticium et mendosum ac contra propheticam veritatem.

Contendit iudeus probare quod iesus non est verus messias quia non venit in tempore quo fuit sceptrum ab israel sublatum.

Decimumnonum argumentum iudeorum est si ihesus nazarenus fuisset verus messias debuisset venire tempore quo fuit ablatum sceptrum iuda sed non venit in illo tempore ergo non est ipse messias. Maior patet ex auctoritate allegata supra. Minor probatur quia sceptrum iuda fuit ablatum hoc fuit per machabeos qui non erant de tribu iuda sed de tribu leui. Erant enim sacerdotes et totum populum gubernabant illi in templo secundo quod fuit per trecentos annos et ultra ante aduentum ihesu nazareni ut in historijs Josephi et alijs Cum igitur ihesus nazarenus natus sit tempore herodis regis qui machabeis successit in regno iudeorum constat quod non venit in tempore pronunciato per patriarcham. nam longe ante tem-

pus herodis in quo tpe xps natus est iam erat ablatū sceptrū de iuda vt dcm̄ ē trāsierat i machabeis q̄ erāt trib9 alte ri9. Hic dat duplex rńsio. Pria ē q̄ lz machabei fuerūt sacerdotes ⁊ p̄ ɔ̄ns d̄ tribu leui. tñ fm lineā maternā erāt de tribu iuda. Et iō p̄ gubernatoꝝ eoꝝ nō erat ablatum sceptrū de iuda. tñ quia hoc non posset clare probari. Ideo ad argumentū concessa maiore. Rńdetur ad minorem fm alios plani9. Ad qd̄ sciendū vt hr̄ Nuā. xj. c. tpe moysi de mandato dei fuerūt congregati. lxx. se niores israel vt essent coadiutores i re gimine ppl̄i cū ipo moyse. ⁊ exūc fm oēs doctores iudeoꝝ sp̄ fuit in iudais mo collegiū seu consistoriū qd̄ diceba tur cābedri ad qd̄ oēs difficultates seu dubia fidei ⁊ legis p̄ueniebant ⁊ simlr̄ oia magna ⁊ summa iudicia seu cōtro uersia de quib9 intelligit̄ cōīter illud Deutro. xvij. Si difficile ⁊ ambiguū apud te iudiciū esse p̄spexeris int̄ san guinē ⁊ sanguinē crimen ⁊ crimē ⁊c. ⁊ i fra surge ⁊ ascēde ad locū quem elegit dn̄s ⁊ seq̄ris sniam eoꝝ nec declinabis ad dexterā vel ad sinistrā. qui q̄dē can hedrin a tpe dauid ⁊c. citra residebant principaliter sub regibus ⁊ ducib9 iu de in iherusalem. ⁊ postea in babiloni ca captiuitate. Dum ibi essent reges vł duces de iuda. conseq̄nter in redim di cte captiuitatis residebant in iherusa lem sub ducibus de tribu iuda dum es sent ⁊ durabat ptās eoꝝ etiā nō existē te rege vel duce de iuda. p̄ut ptās ali cui9 capl̄i vacante sede durat. ⁊ sic au ctoritas ⁊ ptās canhedri durauit etiā tpe machabeoꝝ ⁊ vsq3 ad. xl. annos an̄ destructionē tēpli scd̄i in quo tpe cessa uit ex toto eoꝝ ptās seu iurisditō eo q̄ tunc tpis interfecit herodes omnes ra binos seu mgrōs ill9 collegij. p̄ut hr̄ i libro canhedrin iherosolimitano in. c. de iudicijs pecuniaꝝ. Itē hr̄ in libro

abondasar. c. primo. vn̄ p̄tunc p̄pdic to sit ablatū ñ solū sceptrū de iuda s3 etiā scriba de filijs ei9. quod quidem tēp9 concurrit cū tpe passionis ihu xp̄i dn̄i nr̄i. qui fm oēs p̄. xliij. annos ante de structionē templi secundi fuit passus sicut regnū herodis q̄ fuit alienigena in cui9 tpe titul9 regius a toto genere iudeoꝝ fuit ablatū fuit valde p̄pinquū tempori natiuitatis xp̄i ihu. Ex q̄bus patet q̄ tpe herodis vt dcm̄ est in quo tpe verus messias venit ex toto sceptꝝ iuda fuit ablatū ⁊ p̄phetia adimpleta. Et si forte dicat iudeus q̄ in p̄dicta re sponsione videm̄ assignare duo tēpo ra. s. qn̄ ablatū fuit sceptrū iuda hero de regnante qui alienigena erat. Et tē pus qn̄ ablatus fuit dux seu scriba de filijs eius quod vt dictū est fuit imple tum quando herodes occidit rabinos seu mgrōs legis qui dicebantur cābe drin qui non videntur fundare in ali qua auctoritate autentica. nec concor dare verb patriarche supradicti iacob cum ipse non assignauerit duo tempo ra. sed tantum vnum dicens donec ve niat qui mittendus est. scilicet messias fm quod dicūt christiani et scdm̄ trās lationem caldaicam. Rńdet̄ fm historias thalmudicas quas iudei te nentur tanq̄ autēticas habere duo fu erunt ablata de tribu iuda in diuersis temporibus licet non multum ab inui cem remotis. vnum est sceptrū regni quia herodes ascalonita cum esset nō solum alienigena. sed etiam seruus de domo machabeorum et de fcō regnas set in iudea et in hierusalem. Idcirco timens q̄ cum regnum ei non compe teret de iure eo q̄ legitur Deutro. xvij capitulo. de medio fratrum tuorū po nes super te regem nec poteris pone re super te alienigenam. possit p̄ro tē pore aliquis consurgere de stirpe da uid et eum de regno expellere. Ideo

interfecit omnes quos potuit habere de genere regio in qua occisione ablatum fuit sceptrum de iuda presertim fm estimationem populi cōem. & ipi⁹ herodis qui credebat nullū de stirpe regia in iudea remāsisse. Sed sceptro ablato mō ꝑdicto adhuc remanebant canchedrin q̄ dicunt doctores seu scribe q̄ residebant sub herode sicut alias residebāt sub regibus seu ducib⁹ israelitičis. sed postea fuerūt ab herode interfecti cāchedrini oēs. & tūc ꝓprie fuit ablatus scriba de filijs iuda que omia supradicta in libro qui dicit babacra. ca. j. & in libro canchedrin hierosolimitano & in libro abodasera sup allegato habent. Patriarcha igit iacob spiritu dei ista ꝑcognoscens ꝓprie ꝑdixit. non auferet sceptrū de iuda i hoc assignās primā ablatōem ꝑdictā ad titulū regiū ꝑtinentē. Cōsequenter dixit & scriba ď filijs eius in hoc ꝑsignans scd̄am ablatōem canchedrin ꝑdictā. Que q̄dem duo in diuersis tꝑibus cōtigerūt ab herode seu herodianis. Et attendēdū q̄ ď prima ablatōe sumus certificati ꝑ historias thalmudicas ꝑallegatas n̄ tn̄ de tꝑe quo cōtingit ꝑ eas certificamur. Per historias aūt nr̄as .s. euāgelicas certificamur nō solū de occisione ȝ etiam de ipius tꝑe. Tradunt .n. herodē occidisse quoscunq̧ potuit in bethleē. a bymatu. & infra. & hoc cū natus esset iesus in bethleē iuda Math. ij. De secunda ṽo occisione .s. canhedrini & de tꝑe quo contigit sumus certificati ꝑ historias in libris ꝑallegatis. quod fuit per .xl. annos ante destructōnem templi secundi. Et sic patȝ ex predictis q̄ non fuit ablatum sceptrum de iuda ꝑ herodē. nec dux seu scriba de filijs ei⁹ modo ꝑdicto donec venit messias. vt ꝑdictum est. hec ex predicto dialogo magistri pauli vbi supra.

Contendit iudeus probare q̄ iesus non est verus messias quia in eius aduētu non venit in nubibus celi.

Vicesimū argumentū iudeorū est acceptū ex illo qđ hr̄ Dan. vij. aspiciebā in visu noctis & ecce in nubibus celi quasi filius hoīs veniebat &c. Et fm oēs doctores catholicos loquit ibi de aduentu xp̄i. ȝ iesus nazarenus nō venit in nubibus nec in tali potestate qualis ibi describit. ergo nō fuit xp̄c. Rn̄det hic Nicolaus ď lyra q̄ scriptura loquitur de duplici aduentu xp̄i .s. in mundū & ad iudicium. Primus aduentus xp̄i describit cum humilitate. & secundus cū maiestate. Daniel aūt loquit de secūdo aduentu. Vnde ibidē dicit. Aspiciebam donec throni positi sunt. & sequit ibidem iudicium sedit & libri apti sunt. Iudei aūt excecati nesciunt hunc duplicē aduentū distinguere. & ideo errant multipliciter. quia aliqui expectāt xp̄m in aduētu suo statim apparere in tanta virtute & potestate q̄ possit sibi omnia terrena subijcere & eos liberare & regnū suū restituere. ꝓpter qđ & discipuli xp̄i post eius resurrectōem querebāt Act. j. ca. Dn̄e si in tꝑe hoc restitues regnū israel &c. Alij aūt ꝓpter scripturas que manifeste loquūt de xp̄i humilitate et passione. & ꝓpter illa q̄ loquunt ď eius eminentia expectant duos Messias. vnū qui dicit filius ioseph & iste passurus est & occidendus. Alius qui dicit filius dauid qui messiam filiū ioseph resuscitabit & regnū israel restaurabit. Sed illud dictū de scripturis non habet auctoritatē. licet .n. plures dicti sūt messie siue vncti qđ idem est ꝑncipatiue. vt dauid & saul & alij ꝑdicti. nullus tn̄ dicit in scriptura venturus ad salutem ꝑpl̄i nisi vnus. Item istud dictū

pro quanto habet apparentiam impletum est in xpo qui fuit filius Joseph putatiuus & sic vocatus. vt ptz in euãgelio. Est etiam filius dauid ſm carnẽ sicut patet ex pdictis.

Contẽdit iudeus probare quod iesus non est verus messias quia adhuc manet regnũ romanorum

Vicesimũprimũ argumentũ iudeorum cõtra xpm sumitur ex quarto regno qd nominauit dan. in ca. vij. Sup quo sicut dicit mgr alfonsus cõuersus i libro bellorum ti. xiij. Alii qui glosatores iudeorum dixerũt quod illud quartũ regnũ est regnum romanorum. ex quo arguũt quod adhuc nõ venit messias quia vident regnũ romanorum stabile & ipsi vocant xpianos romanos ex nomine ciuitatis romane que caput est regni sui. ibi est sedes pape & caput eccie. Et tenent iudei quod rex messias habebat venire in fine regni xpi. cuius regnũ sempiternũ erit. vt ptz. c. eodẽ. & quia credũt quod gens romanorum est gens edom. & quod Julius cesar fuit de edom. & sic alij oẽs reges qui fuerunt post eum in roma. Jungunt etiã cum hoc prophetiam hieremie Treñ. iiij. gaude & letare filia edõ que habitas in terra hus. ad te quoque perueniet calix. inebriaberis atque nudaberis cõpleta est iniquitas tua filia syõ non addet vltra vt transmigret te. Ex oibus his inferũt iudei quod nõ debebãt redimi completa receptõe. postque scilicet nulla captiuitas sequeretur quousque fieret cõtritio & destructio illorum de edom quos ipsi dicunt esse romanos qui seruant legem iesu nazareni. Et sup pdicta auctẽ Hieremie dicit rabi salomõ quod ibi Hieremias prophetat destructõe romani imperij eo quod destruxit tẽplum & captiuauit populũ iudeorum tempore tyti & vespasiani. & sic per filiam edom intelligunt romani seu populũ romanũ cum dicitur. gaude & letare filia edom quasi dicat istud gaudiũ quod habuisti in destructõne ciuitatis & templi in tristiciam conuertetur. quia ad te veniet calix vindicte diuine. Quia ergo non dum est destructum romanũ imperiũ ideo dicunt quod nondum messias venit & istud argumẽtũ est inter cetera in quo magis se firmant iudei expectantes quotidie destructõe romani imperij. quo facto dicunt statim messiam venire. et ideo quotidie orant pro destructõne romani imperij. & psertim pro destructiõe eccie xpi & discipulorum eius. vt ptz per quandã orõnem que quotidie ab eis dicitur in suis synagogis. in qua inter quedam alia expsse dicitur. Omnes heretici subito pereant. que verba rabi salomon & rabi moysen & ceteri sic exponunt. Isti heretici sunt discipuli nazareni. Ad istud argumentũ respondetur ſm pdictum mgrm alfonsum eodem libro & titulo. Primo declarãdo falsum esse romã siue populum romanum esse filiam edom pro eo quod regnauerit super eos homo qui fuit de edom. sicut ipsimet iudei non vocantur romani nec edomite ex eo quod regnauit super eos herodes qui fuit de gente edom & de terra rome. Item quia edom alio nomine dictus est Esau Geñ. xxv. & sic edom descendit de sem filio noe per ysaac. cuius filius fuit esau. Tota. n. europa i qua est roma dicitur populata fuisse a filijs iaphet. propter quod non videtur rõnabiliter dictum quod per edom significetur romanũ imperiũ. Sepe eñ accidit quod diuersa loca eodẽ nomine nominantur propter quod multi decipiũtur exponentes de vno quod de alio intelligitur. verbi gratia. certum est quod terra edom fuit ad ptem meridionalem versus mare andalusie per quam filij isrl transeuntes per desertum cum exiert

de egypto venerunt: et in eadem terra edom fuit mons synai et mons hor vbi vbi mortuus est aaron. et ibidem erat francia quam dicunt iudei in hebraico carphat que nominatur in terra edom in prophetia abdie vbi dicit transmigratio exercitus huius filiorum israhel omnia loca chananeorum vsque ad sareptam. littera hebraica habet vsque carphat in qua stetit helias quando dixit sibi dominus. surge et vade in carphat que est in sydone. et iterum surrexit et iuit in carphat. Et patet manifeste quod per hoc quod dicit carphat que est in sydone in terra edom datur intelligi quod est alia carphat alibi sita. et ista est regnum francie quod est ad aquilonem ecce ergo habemus vnam franciam in terra edom. Item hyspania que dicit in hebraico capharat. et de qua dicitur abdie in ca. eodem infra transmigratio ierusalem que est in bussoro littera hebraica dicit capharat. erat etiam prope illam franciam que dicebatur carphat. que erat in sydone in terra edom in qua hyspania siue capharat mortuus fuit antipas filius herodis in vinculis tyberii cesaris secundum quod dicit Josephus. et sic vocauerunt aliqui sapientes hyspaniam terre edom in quo dederunt intelligi quod non est illa hyspania que vocatur in parte andalusia et que propinqua alteri francie que est ad partem septentrionis que non est de terra edom. Inuenimus enim scriptum in libris erarum egyptiorum quod terra andalusie fuit vocata hyspanie nomine primi regis: qui habuit hoc nomen hyspan. quia venit de hyspania que est in terra edom. Sic etiam dicendum est de roma que in hebraico dicit bosra que est terra edom secundum illud Esa. lxiii. Quis est iste qui venit de edom tinctis vestibus de bosra est vltra mare prope terram israel. Et dicitur in libro Sorobabel quod bosra erat magna ciuitas niniue. et sic non est ista roma in qua est apostolicus, quia illa roma que in terra edom iam fuit deserta quando fuit destructa babilonia. quia edom et moab et ammon et multe alie gentes venerunt cum rege babylonie ad destruendum israel. et ideo receperunt penam cum eo. Dico ergo respondendo sicut dixit Nicolaus de lyra quod per filiam edom intelligit ipsa ydumea ab ipso esau qui dictus est edom denominata. et inuehit hic specialiter propheta contra ydumeos qui debuerant diligere filios israel eo quod descendebant a duobus fratribus vterinis. scilicet Jacob et Esau. et ipsi magis econuerso habuerunt eos odio: et in destructione ierusalem fuerunt cum chaldeis vt dictum est gaudentes de illa destructione. Ideo dicitur in auctoritate gaude et letare filia edom. quasi dicat. ista leticia tanquam iniusta in tristiciam conuertetur que habitas in terra hus. ista hus non est illa de qua natus fuit Job. vt habetur Job. i. sed illa eiusdem nominis existens in regno ydumee. quia sicut dictum est frequenter in scriptura reperitur quod due ciuitates et loca in diuersis posita eodem nomine equiuoce nominantur. Iudei moderni dicunt quod inuenerunt in quadam glosa chaldaica quod grecia est terra hus. Constantinopolis vero filia edom. et quia predicta ciuitas est capta a turcis. Dicunt quod iam est completa iniquitas filie syon. et sic nunc expectant messiam venturum. Istud etiam est falsum. scilicet quod hus sit grecia. et consequenter alia quod probatur sic. quia vt scribitur Gen. xxii. nunciatum est abraam quod Melcha filios genuisset nachor fratri suo hus primogenitum et huz fratrem eius chamuelque patrem syrorum. et sunt tres prouincie coniuncte denominate ab istis tribus fratribus. Caput terre hus fuit reblata que postea fuit vocata antiochia. et iste prouincie sunt remote a grecia vltra. xxv. dietas. et sic dicitur patet quod grecia non est hus. Item capud

grecie est constantinopolis. et iudei in suo hebraico vocant greciã yenã. et sic non possunt dicere q yenam est terra hus sm q declarant pdictã xphetiam et sic patet manifeste falsum cuz dicũt q cõstantinopolis ciuitas est terra hus et discurrentes per denia queq retorquentes textus scripturaruz facti ceci dixerunt terminũ signatũ adimpletionis huius xphetie i anno dñi. M.cccclviij. qui est sm eos a creatõe mũdi qnq milia ducenti decẽ et octo. Vñ dixit rabi abraã filius rabi hya qui habitabat barchinone declarando in quodã libro quem fecit qui vocat meguila a megala qđ interpretat lra discooperta q messias debebat venire anno a creatione mundi quinq milia centũ decẽ et octo. quẽ numerũ ipsi ponũt in computo lrarũ sui abcdarij numerãdo. qr et cũ venit pdictũ tps inuenerũt falsuz dictum illius. Et iõ dicũt moderni iudei q ille errauit. qr vbi posuit quia debuit ponere ria que facit in nũero ducenta decẽ et octo. qr. q. vt cof qđ idẽ ẽ i suo alphabeto fac cẽtũ. et ria qđ idẽ est q r. vt res facit ducẽtos. et cũ iste sit annus vt dictũ est sm cõputũ eoꝝ a creatione mũdi qnq milia ducenti decẽ et octo. Iõ affirmabant venturũ eẽ messiam anno pdicto. qđ patuit et ptz esse falsum. Vnde bene dixit de eis dauid In circuitu impij ambulant sicut bestie molendini oculis velamine coopertis. que nihil aliud inueniũt de sero qñ cessant ambulare in pfectu vieq qñ inceperũt. ptz g falsitas illius expositionis q grecia sit terra hus et cõstantinopolis filia edom. Sed sm veritatẽ. vt dcm est filia edom et regnũ ydumee ab eodẽ denominatũ. et hus est ciuitas in eodẽ regno qđ regnũ dicit habitare in terra hus. qr illa terra est famosa in regno illo cuius metropolis siue caput erat reblata. s. antiochia. Sz dicet hic forte iude⁹ ex quo filia edom est regnũ ydumee. et tu xpiane dicis q ista xphetia est cõpleta. qñ ergo fuit cõpleta inebriata et nudata. Rñsio q illa xphetia ipleta fuit tpe regis hircani q fuit potentior rex machabeoꝝ. qr tũc fuit destructa tota terra ydumei et eduxit. xxx milia illoꝝ quasi captiuos q custodirent muros irlm. Et dicit iosephus q in illa die facta fuit magna leticia. qr tũ. fuit destructa et punita tota terra ydumei. Et dicit hic rabi visua fili⁹ leui glosando sup hoc passu q illa die fuit fctã maior leticia in templo q vnq fuerit facta. Dicendo q bethsean terra sua et oẽs alie terre ydumee q nõ fuerãt subiugate subiectõi tpe iosue nec alioꝝ iudicũ. nec in tpe regũ israel et iude fuerũt victi et captiuati tpe h⁹ regis hirchani. et dicit q in illa die cõpleta fuit xphia abdie xphete vbi dr. ascẽderũt saluatores in montẽ syon iudicare mõtẽ esau et erit dño regnũ. Et dicit etiã iosepp⁹ q illi de edom filij esau cõuersi sũt ad iudaismũ tpe pdicti regis hirchani. et fuerũt circũcisi et nõ recesserũt ab eis tpe tyti et vespasiani. sz q sp mãserũt in dei deinceps. Et iõ fuit rememoratũ peccatũ iudeoꝝ filioꝝ esau. et ceciderũt in captiuitatẽ qñ fuit cõpleta iniqtas filiorũ iuda q pmanserũt iusti in aduentu messie hiesu nazareni sm q xphetauit Hieremias vbi supra dicens. Cõpleta est iniqtas tua filia syon. nõ addet vltra vt transmigret te visitabit iniqtatẽ tuã filia edom. et nõ inuenit gens malicie que sit in ira dei tanto tẽpe. sm q dictũ fuit de edom. nisi iudei propter quos fuit dictũ q sp deberent eẽ in ira dei. Et iõ cõiũxit deus has duas gẽtes scz edom cõuersoꝝ et iudeoꝝ q debebãt perdi et semp esse in ira dei. sicut dixit Hiere. in ca. vj. Cadent inter corruentes tpe visitatõis sue corruent dic dñs et fuit pdita meoria nois edom. et man

sit memoria nominis iudeorum. quia illi de edom conuersi fuerunt ad legem iudeorum. et quia inuenimus edom bis punitum esse. primo in tempore nabuchodonosor ante prophetiam malachie. Secundo post prophetiam malachie tempore regis hircani. De prima fuit dictum Malachie. i. quod si dixerit ydumea destructi sumus. sed reuertentes edificabimus que sunt destructa. hec dixit dominus exercituum. isti edificabunt et ego destruam quia dixit iam destructi sumus sicut si esset iam preterita illa punitio quam primo habuerunt tempore nabuchodonosor secundum quod dicit etiam cap. eodem. Esau autem odio habui et posui seyr montes eius in solitudinem. et propter eum etiam dixit in prophetia abdie legatum ad gentes misit: surgite et consurgamus aduersus eum in prelium quod dixit de futuro propter secundam punitionem quam debebant habere tempore hircani regis. et propter ipsum dixit in prophetia abdie. et erit domus iacob ignis et domus Joseph flamma et domus esau stipula et succendetur in eis et deuorabunt eos. propter quod intelligitur quod non debebant illi de edom habere destructionem terciam. quia in secunda debebant esse in ira dei impetuum cum aliis iudeis consociis eorum qui sic permanserunt tempore titi. Et dato quod adhuc regnum romanorum esset de numero illorum quatuor regnorum de quibus dicitur in libro danielis vt in argumento fuit dictum et quod romani essent regnum edom. quia regnauit super ipsos romanos homo qui fuit de terra edom. non sequitur quod ex hoc per vim habet dici quod quia adhuc illud regnum est stabile sicut cogitant iudei quod propterea adhuc debet venire rex messias. quia non fuit intentio prophetarum in destructione regni babylonie que fuit dicta in prophetia danielis et in prophetia hieremie quod post septuaginta annos captiuitatis iuda nunquam amplius esset homo qui regnaret super regnum caldeorum et super ciuitatem babylonie et terram circa iacentem. quia ille ciuitates et terre sue in suis locis permanserunt. et si aliquae ville illarum fuerunt destructe non tamen omnes fuerunt deserte. et adhuc ille que fuerunt deserte pro maiori parte omnes fuerunt populate. Sed intentio prophetarum fuit quod non esset vltra super caldeorum et super babylonem nec super suam terram aliquis rex qui esset de genere nabuchodonosor nec de gente sua. Item in tempore futuro regni medie erat intentio prophete quod non esset vltra rex qui esset de genere darii nec de gente sua. Item in tempore quo fuit postea regnum persie erat intentio prophete quod non esset amplius rex de genere cyri nec de gente sua. Item in tempore in quo habebat esse regnum Janam. i. grecie erat intentio prophete quod non esset vltra rex de genere alexandri nec de gente sua. et similiter modo tempore quo in futurum deberet esse regnum romanorum secundum quod ipsi dicunt deberet esse intentio prophete quod non haberet ibi amplius esse rex de genere iulii cesaris primi. et Gay et Titi. nec aliorum qui crediderunt in eorum fidem. Ex quo ergo reges romanorum non credunt modo in fide Julii cesaris Gay nec Titi. qui ipsi seruiebant idolis. et etiam quia Constantinus cesar dimisit regnum romanorum seruis Jesu nazareni. et apostolicus qui est dominus rome non fuit vocatus deinde cesar nec venit de genere cesaris. oportet necessario dicere quod iam transierunt omnia illa regna dicta in libro danielis excepto regno iesu nazareni veri messie quod firmissime durat et habet durare sine fine. Et ideo oportet dicere necessario quod iam venit rex messias qui venturus erat tempore illorum regum. et quod iam receperunt iudei transmigrationem et tribulationem quam debebant recipere quando finita essent illa quatuor regna. secundum quod dicitur Dan. xi. populus autem sciens deum suum obtine-

bit. z faciet z docti in populo docebūt plurimos z ruent in gladio z in flāma z in captiuitate z i rapina dierꝝ. Seq̄t z de eruditis ruent vt cōflent z eligāt z dealbent vsq̄ ad tp̄s p̄finitū. recepe‑rūt etiā mali z peccatores de isrl' finē captiuitatis ppetue. sicut dicit Dan. vij vsq̄ ad cōsūmatōem z finē durabit de solatio. z iterū. c. eodē ante ciuitatem z sanctuariū dissipabit pp̄ls cū duce ven‑turo. z finis erit vastitas. z post finem belli statua desolatio. z hoc est qd de‑bat esse in aduentu messie. s. q̄ finē ac‑ciperet peccatū z deleret iniquitas. et adduceret iusticia sempiterna. z sic vn‑geret sanctusanctorꝝ. vt p3 in. c. eodē clarissime. ergo p3 sicut sol lucet ex oi‑bus istis p̄dictis falsam eē expositōē iudeorꝝ in p̄phetia. Hiere. supradicta. z in p̄phetia abdie. quibus se fundant multū iudei expectantes destructōem imperij romanorꝝ. z tūc aduentū mes‑sie z. quod etiā falsum ē q̄ xp̄iani desce‑dunt d̄ edom. sed q̄ ipsimet iudei sunt illi de edon qui fuerūt cōuersi. z ipsi q̄ mali sunt z peccatores simul cum eis receperunt punitōem ppetuā in qua nunc sunt z erunt vsq̄ ad finē. z q̄ xp̄i‑ani sunt filij syon z boni iudei qui cō‑uersi sunt ad xp̄m in q̄bus completa fuit iniquitas. i. in q̄bus iā cessauit pec‑catū z captiuitas. z in ppetuū erunt li‑beri. sicut p3 in p̄dicta p̄phetia Hiere. quia illis de edom conuersis z alijs iu‑deis negantibus xp̄m dicit p̄pheta. ad te quoq̄ pueniet calix. i. pena diuie vl‑tionis inebriaberis. i. ad plenā punie‑ris atq̄ nudaberis. s. honore z alijs bo‑nis. sicut manifeste factū est p tytū ro‑manorꝝ principē. Sed z de bonis iu‑deis q̄ receperūt iesum xp̄m verū mes‑siam qui dicunt filij syō. Dicitur in te‑xtu. completa ē iniquitas tua filia syō scz in aduentu xp̄i. quia amplius po‑pulus ille syon credens in xp̄m nō fu‑it subiectus alicui captiuitati loquen‑do de totalitate populi. sicut ter iā3 fa‑ctum est de populo iudeorꝝ. Ideo di‑cit. non addit vltra vt transmigret te. s. a libertate in seruitutē. Seq̄tur d̄ ma‑lis iudeis filijs edom. Visitabit iniq̄‑tatem tuam filia edom eam. s. iuste pu‑niendo discooperuit peccata. s. penam manifestam omnibus inferendo. quia publica est eorꝝ captiuitas z seruitus i toto mūdo vbiq̄ sunt iudei siue inter xp̄ianos siue inter saracenos sunt ca‑ptiui z in abbominatōem habiti. Pa‑tet ergo solutio ad argumentū iudeo‑rum que aliquantulū dilatata fuit p‑pter magnā vim quam faciunt iudei in eodem.

Contendit iudeus probare q̄ iesus non est verus messias quia xp̄iani affirmant ipsum eē deum.

Vicesimūsecundū argumentū iudeorꝝ est ad p̄bandū xp̄m nō esse deū sicut xp̄iani affirmāt. Arguunt aūt sic. scriptū est Exod. xx. Non assumes nomen dei tui inuanū Inuanū nomē dei assumit qui homi‑nū nomini cultū diuinitatis attribuit Nam vanitas est omnis homo q̄ ho‑minē deum credit z deū appellat ho‑mini nouū cultumq̄ diuinitatis ascri‑bit. Item in psal. scriptum est. non erit in te deus recens neq̄ adorabis deum alienū. Item in lege scriptū est q̄ qui fecerit se deum occidatur. nullus ergo homo est deus. Mirum ergo est quod xp̄iani ausi sunt Iesum nazarenū no‑minare deum etiam concesso q̄ esset messias cum sacra scriptura sit in op‑positū vt dictū ē. vel si dicant q̄ messi‑as debet esse deus. ostēdāt xp̄iani. Vbi in sacra scriptura talis assertio pōt no‑tari. lic3 tn̄ in primo libro sit sufficien‑

ter declaratū quadruplici examine. q iesus xpc est verus filius dei ꝛ ꝯsequēter verus deus. quia tñ iudei petūt auctoritates sacre scripture. Ideo in pñti duo sunt fienda. Primo soluet argumentū. ꝛ secundo assignabunt auctoritates expresse ad oppositū ostendendū. De primo ergo dicit q nomen dei assumeret inuanū si alicui puro homini attribueret. sed si attribuit alicui q non sit purus homo sed verus homo ꝛ cum hoc etiam sit verus deus. tunc non assumit invanum. talis est hiesus dñs noster qui non tm̄ homo sed etiā verus deus affirmat. ꝛ sic de⁹ ꝛ homo: vnus est xpc. nec est recens vel recēter deus qui eternus est ꝛ ab eterno deus nec ipē se facit deū. q: substantialiter est deus. Ille em̄ facit se deum qui fingit se esse deum cum non sit. nec ē de⁹ alienus. q: vere est deus. dij vo gentiū alieni dij dicunt. q: nūcupant dij. Circa secundū tollunt iudei velamē d cordibus suis. legāt sacras scripturas q̄s ꝛ non alias p pñti allegare intēdo que cōmuniter nō solū ſm catholicos doctores sed etiā ſm antiquos hebreorū rabinos de messia exponunt. Et primo quidem abraam pater fidei nostre adducit in mediū. qui accepta pmissiōe q in semine suo benedicerent omnes gentes. intelligens ex hoc deum nasciturū ſm carnem hūanā ex genere suo cum esset senex ꝛ dierū multoꝝ vocauit ad se seruū seniorē domus sue gen. xxiiij. ꝛ dixit ei. Pone manū tuā subter femur meū. vt adiurem te p deū celi ꝛ terre vt non accipias vxorem filio meo de filiabus ꝛc. Cum. n. sit cōsuetudo apud colentes deū q iurans p deū pstat manū suam sup aliqd hñs spālez relatiōem ad ipm. ppter qd Exo. xxij. dicit q qn aliquis iurabit applicabit ad deos nullo modo pater abraam fecisset manū serui sui poni subter pprium femur qñ iurabat p deum celi. nisi specialiorē relatōem habere femur suū ad deū q̄ alia mēbra corporis sui. qd quidem verum est inquantū illa pars specialius ordinat ad actū generatiōis p quem ꝯtrū ad matrē de genere abrahe nasciturus erat xpc. Secūdo pōt adduci illud Esa. ix. Paruulus natus ē nob ꝛc. seqt. Et vocabit nomē ei⁹ admirabilis cōsiliarius deus fortis pater futuri seculi. princeps pacis. paruulus dixit. q: verus homo. admirabilis ꝛc. q: verus deus. Hec em̄ noīa omnia non videtur alicui posse competere nisi sit deus. Tercio pōt adduci illd Esa. xxv. Et dicet in illa die. ecce de⁹ noster iste: expectabimus eū ꝛ saluabit nos. Super quo dicit venerabilis petrus alfonsi in suo dialogo ti. viij. hunc certe versum aliter non curamus explanare q̄ doctores vri illum ondū exposuere. p illum namq docuerunt venturū fore tempus quo ꝛ mūdus dñm esset visurus. ꝛ digito sibi adinuicem populus ostensurus. hoc vo fieri nullaten⁹ posset nisi homo fieret quis ꝛ deus. Hec ille. Quarto potest adduci illud Esa. lj. Posui verba mea in ore tuo. ꝛ i vmbra manus mee protexi te. vt plantes celos ꝛ fundes terram ꝛ dicas ad syon populus meus es tu siue plātatio celoꝝ siue fundatio terre accipiat spūaliter siue ad litteram. certum est q talia non possunt verificari nisi de illo q est deus. xpi enim humanitas premittit: cum dicit. posui verba mea in ore tuo ita enim dixerat dñs Moysi. vt habet Deutero. xviij. Prophetam suscitabo de medio fratrum suoꝝ similem tui. ꝛ ponam verba mea in ore eius que verba eius que loquet in nomie meo audire noluerit ego vltor existam. Istud aūt non pōt intelligi de Josue. nec de aliquo qui fuerit sub lege mosaica. q: vltio. c. eiusdē libri dicit. Non surrexit

vltra pphetā in israel sicut moyses sed verificat de xpo qui fuit sibi similis in quātū dedit legē. sicut patuit supra li. j. in aptitōe tercij thezauri. Sʒ postea tāgitur eius diuinitas cum addit vt plātes celos ⁊ fundes terram ⁊c. Ita enī pmiserat se psonaliter venturū Ezech. xxxiiij. Ecce ego visitabo oues meas: sicut pastor visitat gregē suum. Differentia est inter dñm ⁊ pastorem. tūc. n. dñs ouiū est pastor earuʒ qñ imediate nō p alios sʒ p se pascit eas. In veteri testō deus erat solū dñs. ⁊ mittebat pastores suos ad pascendū oues qui dicebant. hec dicit dñs. sed visitans sicut pastor gregē suū nobiscū est dñs. Esa. .lij. Ecce ego qui loquebar in veteri. s. testamēto assum in nouo. Quinto adducit alia auctās Esaie in ca. xl. q̄ non minus cōfirmat ppositum. Reuelabit gloria dñi. ⁊ videbit oīs caro pariter q os dñi locutū ē. pōt quippe vox rei spūalis audiri sicut filij israel vocē dñi audierūt in monte synai. loquentē vo nō videbis nisi fuerit res carnalis. Sexto introducit auctās baruth in. iij. c. vbi inquirens in toto ca. q̄ sit vera sapientia. ⁊ q̄ adinuenit eam subdit. hic est deus nr̄ ⁊ nō estimabit alius ante illū. hic adinuenit omnē viā discipline ⁊ tradidit eam iacob puero suo ⁊ isrl̄ dilecto suo. ⁊ post hoc in terris visus ē ⁊ cū hoibus cōuersatus est. Certū ē q deus ſm diuinitatē videri n̄ pōt. quia dicit Exo. xxxiiij. nō videbit me hō et viuet. nō poteris videre faciē meā nec etiā cōuersat cum hoibus inquantū ē deus. vt dicit Dañ. ij. imo conuersatio ppria est inter illa que sunt eiusdeʒ speciei. ⁊ iō ista verificant de deo ſm naturam assumptā. Septimo hanc duplicē naturā oñdit micheas in ca. v. dicens. Et tu bethleem effrata puul9es i milibus iuda. ex te mihi egredict qui sit dñator in israhel. ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis eius. Nam egressus xpi ſm humanitatē debebat fieri in bethleem. sed egressus a dieb9 eternitatis nō potuit eē nisi ſm diuinitatē de quo egressu dr̄ Esa. liij. generatōem eius quis enarrabit. Sup predicto etiā verbo petr9 alfonsi in suo dialogo ti. viij. pulcre loquit dicens. hoc quippe qd̄ est ex te mihi egredict q̄ sit dñator in israel. ſm corp9 dictū est. ſm q princeps ille adueturus erat in tpe. Qd̄ aūt sequit ⁊ egressus eius ab initio a diebus eternitatis ppetuitatē insinuat deitatis. hoc. n. diuinitati attribuit qd̄ hoi puro nō cōuenit. hec ille. Ista ſm pdestinatōem nō possunt eē dicta tum q2 significatū vocabulor̄ h̄ non patit. tum q2 nimis inscienter loquerent pphete ita studiose ad laudādū messiam p ea que non magis cōpetunt sibi q̄ lapidi. Octauo dauid in psalmo. xliiij. dicit. Sedes tua deus in seculū seculi vga directōis virga regni tui. Dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitatē. ppterea vnxit te deus deus tu9 oleo leticie p̄ cōsortibus tuis. Cum hoc inq̄ dicit. eum ad quem loquitur deum eē ⁊ hominē ostendit. dicens eñi. Sedes tua deus in seculum seculi. virga directionis virga regni ⁊c. nūquid nō manifeste eum appellet deum. Deinde cum dicit. Dilexisti iusticiā ⁊ odisti iniquitatē ppterea vnxit te deus deus tuus oleo leticie p̄ psortibus tuis. Ad hominē eum loqui pcipimus neq̄ eī vel deum. vel consortē habet de9. Iteʒ dauid in psal. Deus iudiciū tuū regi da. qui ad lr̄am etiā p doctores hebreos exponit de xpo in lege pmisso dicit ⁊ pmanebit cum sole ⁊ ante lunam in generatōe ⁊ generatōem. ⁊ sit nomen eius benedictū in secula. ante solem pmanet nomen eius. Et illud. ⁊ adorabunt eum omnes reges omnes gētes seruient ei. Videamus inquā si de pu

ꝓ homine dicta sunt hec omnia. ⁊ ptꝫ
manifeste ꝙ nullo mō cōueniunt nisi
soli deo. ergo sequit ꝙ xp̄m cōfiteri de
bemus esse hominē ⁊ deum. Nō etiā
dauid spū reuelante cognouit ⁊ mira
cula q̄ facturus erat ꝓuidit. Jō ad hu
iusmodi finē psalmista fecit psalmuꝫ.
Bn̄dictus dn̄s deus israel qui fec̄ mi-
rabilia solus. Et benedictū nomē ma
iestatis eius in eternū. ⁊ replebit maie
state eius omnis terra fiat fiat. Vidi-
sti ergo iudee q̄ꝫ clare ex sacris scriptu
ris ptꝫ ꝙ messias in lege ⁊ ꝓphetis pro
missus verus deus ⁊ verus homo esse
debeat. quare merito iesus nazarenus
quē verū messiā supra ostendim⁹ verū
deum ⁊ verum hominē confitemur.

Et vt amplius ꝑfidia iudaica cōfun
dat tribus rōnibus ondaꝫ. sicut dedu
cit mgr̄ Bern̄. oliuerij in suo tractatu
cōtra cecitatē iudeoꝝ. c. viij. Quaruꝫ
prima talis est. Jlle hō vere erat deus
cuius pena tp̄alis sufficiēter satisfecit
ꝓ peccatis totius ppl̄i. Sꝫ mors xp̄i
plene deleuit oīa peccata. ergo xp̄c ve
re est deus. Maior ptꝫ qꝛ ad sufficiētē
satisfactiōem ꝑtinet ꝙ pena rn̄deat cul
pe. culpa aūt que est peccatū mortale
est infinita eo ꝙ cōmittit cōtra deū in-
finitū. Videmus. n. eundē actū eē cul
pabiliorē ⁊ grauiorē cōtra insigniorē
⁊ maiorē ꝑsonā cōmissuꝫ q̄ꝫ cōtra igno
biliorē vel inferiorem. Si ergo ad au
gmentū obiecti sequit augmentū cul-
pe. cum deus excedat oēm ꝑsonam in
infinitū culpa cōmissa directe ꝯtra eū.
qualis est qdcūqꝫ peccatū mortale in
quo formaliter est auersio a deo dicen
da est infinita. ergo pena ꝓ tali culpa
debet esse infinita sed nulla pena q̄ nō
durat in infinitū pōt eē infinita nisi sit
in supposito infinito. vt sic finiret pe-
na ex subiecto sicut culpa ex obiecto.
Pena igit tempalis sufficienter satis-
faciens ꝓ quocūqꝫ peccato mortali ne
cessario est in supposito infinito. Sꝫ sup
positū infinitū est nullū nisi diuinū. g̃
vera est prima ꝓpositio ꝙ cuius pena
tp̄alis sufficiēter satisfecit ꝓ oībus pec
catis vere est deus. sed minor ptꝫ Esa.
ꝑ totū. liij. ca. vbi dr̄. vere lāguores no-
stros ip̄e tulit. ⁊ dolores nr̄os ip̄e por
tauit. ⁊ nos reputauim⁹ ip̄m quasi le-
ꝑrosum ⁊ ꝑcussum a deo ⁊ humiliatū
Jp̄e aūt vulneratus est ꝓpter iniquita
tes nr̄as attritus est ꝓpter scelera nr̄a.
Disciplina pacis nr̄e sup eum ⁊ liuore
eius sanati sumus. Omnes nos qua-
si oues errauimus vnusquisqꝫ in viaꝫ
suam declinauit. ⁊ dn̄s posuit i eo ini-
quitates oīm nr̄m ⁊c̄. de q̄bus fuit ple
ne dictū supra in appartiōe thesauri.
Sed in circuitu impij ambulātes fal-
sas conant dare responsiones ⁊ finali-
ter neminē inueniētes in veteri testa-
mento q̄ mortuus sit ꝓ peccatis popu
li sic ꝙ tota ꝓphetia posset de illo expo
ni. Dicunt ꝙ qn̄ iudaicus ppl̄s ad ꝑfe
ctū statū recōciliabit. tunc cetere na-
tōes loquētes ex cōpassiōe ⁊ quasi cō
paratiue dicent. nos reputauim⁹ eum
.s. istum ppl̄m leprosum ⁊ ꝑcussum a
deo ⁊c̄. que sequunt. sed mentita ē ini-
quitas sibi. multa. n. dicunt in dicto. c.
que de nullo alio a xp̄o intelligi pn̄t.
Ait. n. deus ꝓpter zelus ppl̄i mei per-
cussi euꝫ. Si ergo iste ꝑcutiet propter
peccata ppl̄i dei. illi qui dicturi sunt lā
guores vr̄os portaui erūt de ppl̄o dei
ergo nō est vera expositio ꝙ alie gētes
dicant de ppl̄o dei p̄dicta verba. Jtem
dicit ibidem oblatus est qꝛ ip̄e voluit.
Jtem peccatū nō fecit nec est inuētus
dolus in ore eius. Jtem in eodem ca.
tradidit in mortē aīam suam ⁊ cū sce-
leratis reputatus ē ⁊ ip̄e peccata mul
toꝝ. tulit ⁊ ꝓ transgressoribus orauit:
que omnia nullo mō d̄ populo iudai
co verificari possunt. nec d̄ aliquo alio
cum ꝓpheta eius diuinitatē innuat di

cens. generatōem eius quis enarrabit. et quod voluntas dñi in manu eius dirigitur. Item zacharias pͥpheta in .c. ix. pmittens. ecce rex tuus veniet tibi iust⁹ et saluator qui loquet pacē gentibus et ptās eius a mari vsqz ad mare. et a fluminibus vsqz ad fines terre subdit. Tu aūt in sanguine testamēti tui emisisti vinctos tuos d lacu in quo nō erat aq. Item in .xij. c. aspicient ad me quē cōfixerunt. Item in .xiij. ca. et dicet ei qd sunt plage iste in medio manuū tuarꝫ et dicet. his plagatus sum in domo eorū qui diligebant me. totaꝫ istaꝫ orōnē tangit in virtute Esaias in. xxviij. ca. vbi primo ponit culpā dicens. pcussimus fedus cum morte et cum inferno fecimus pactū. posuimus mendaciuꝫ spem nrām. mendacio ptecti sumus. et cōsequenter subdit remediū inquiēs idcirco hec dicit dñs de⁹. ecce ego mitto in fundamento syon lapidē. lapidē pbatū angularē. pciosum. et delebitur fedus vestrū cum morte et pactū vestrū cum inferno non stabit. Scda rō pt sumi ex dictis iosephi q fuit iudeus et verus historiographus dicētis quod irlm fuit destructa. quia iniuste eius habitatores interfecerūt xp̄m et beatū iacobū. Ex quo sic pōt argui. Judei non errassent occidendo xp̄m et beatū Jacobū. nec p pseqnēs fuissent puniti nisi xp̄c vere fuisset deus. sed isti peccauerunt occidēdo istos. ergo xp̄c vere erat de⁹. maior ptꝫ. qꝛ iudei interfecerūt xp̄m. qꝛ dicebat se esse deū. et certe si nō fuisset verum fm legē debebat mori. Judei ergo interficiēdo xp̄m si nō fuisset deus. qꝛ fecissent fm legem. non pecassent occidendo ipm et beatū Jacobuꝫ. sed potius meruissent. et eadē rō est de beato Jacobo. q iō interfectus fuit. qꝛ asserebat xp̄m esse deū. Sed si non dixisset verū iuste interfectus fuisset. ergo vera est maior ppositio. quod si xp̄c nō fuisset deus. iudei non peccassent occidendo ipm et beatū Jacobū. Sꝫ minor patet p dictū Josephi asserētē iudeos deuenisse in istā vltimā captiuitatē. qꝛ iniuste interfecerūt hos duos pdictos. ¶Ex quo etiā tercia rō pōt induci que talis est. Interficere purā creaturā iniuste nō est ita magnū peccatū sicut idolatrare. sed interficere xp̄m fuit maius peccatū quam idolatrare. ergo xp̄c nō erat pura creatura. et sic optebat quod eēt de⁹. maior est manifesta. qꝛ magis peccatū est facere contra pceptū prime tabule. quam ptra quodcunqꝫ de tabula secūda. sed idolatrare est cōtra primū pceptū prime tabule peccare. homicidiū vo est ptra secundū pceptū secūde tabule. ergo mai⁹ peccatū ē idolatria quam homicidiū. Minor pbat. qꝛ lꝫ interdū iure hūano grauius puniat minus peccatū. in lege tñ diuina p mensura peccati est plagarū modus. vt dr Deutro. xxv. c. Cum ergo iudei p pctm̄ cōmissum cōtra xp̄m incurrerint maiorē penaꝫ in vltima captiuitate que iam durauit mille. cccc. lx. annis quam fuerit aliqua pena eis vnquam inflicta pter peccatū idolatrie. necessario optet dicere maius peccatuꝫ fuisse interfectio xp̄i quam adoratio idoli. ergo xp̄c erat deus. et hoc patꝫ satis rōnabiliter si cōsideremus cōditōꝫ legis quā xp̄c erat daturus. Videmus. n. in oibus actibus ordinatis quod ille qui est supior artifex principalē et pfectiuū actū opatur p seipm. Ea vo que disponūt ad illam pfectōeꝫ opatur p suos ministros sicut nauis factor cōpaginat p seipsuꝫ sed prepat illā nauē p artifices subministrantes. Et iō cōueniens fuit quod lex pfecta noui testamēti daret p ipm deū hominē factū. lex aūt vetus p dei ministros. pter qd de latore legis noue dicit Job. xxxvj. Ecce deus excelsus i fortitudine sua et nullus est ei siīis i legislatoribus. hec sufficiant cōtra perfi

diam iudiacã ad oñdendũ rõnib⁹ z auctoritatibus q xpc est verus deus z verus homo.

Contẽdit iudeus probare q lex euangelica non est a deo qz ponit trinitatem personarum.

Vicesimũ terciũ argumentũ iudeorũ est cõtra trinitatẽ psonarũ ex qua arguunt legẽ euangelicam nõ esse a deo sic. Illa lex non est a deo que tollit oĩmode vnitatẽ diuinaꝫ qz Deutro. vj. dicit. Audi isrl dñs de⁹ tuus vnus est. sed lex euangelica videtur hanc vnitatẽ auferre ponendo psonarũ trinitatẽ. ergo lex euangelica nõ est a deo. Rñdet iudeo q trinitas psonarũ nõ derogat vnitati essentie diuine nam z ipi habent cõcedere deũ esse in diuersis locis. qz psal. dicit. Si ascẽdero in celũ tu illic es. si descẽdero ad infernũ ades. qđ nõ põt verificari ꝑm diuersas ptes. quia deus spũs est. z oĩ diuersitate z cõpositiõe pciũ caret. nec põt dici q de⁹ sit in diuersis locis successiue. qz ipe dicit Malachie. iij. Ego dñs z nõ mutor. ergo sicut sil z semel totus est in diuersis locis cũ veritate sue vnitatis. ita suo mõ diuinitas existens vno numero sil est tota in diuersis suppositis. nõ. n. est scriptura i mũdo que verius ponit vnũ deuꝫ ꝙ facit euangeliuꝫ. Sed hec vnitas ꝓpter sui infinitatẽ z illimitatiõem cõpatit secũ psonarũ trinitatẽ. Ad innuendũ ergo q trinitas nõ tollit vnitatẽ eẽntie vbicunqꝫ in veteri testõ in hebreo inuenit heloym qđ significat deũ i plurali numero adiungit actus singularis vt est illud. In principio creauit heloym celum z terrã. Dicũt iudei q hoc nomẽ heloym indifferẽter accipit ꝓ singulari vel plurali. z qñ accipit ꝓ deo vero semꝑ in singulari tenet sicut ibi. in principio creauit heloym. ecce q li creauit stat in singulari. sed hoc ptꝫ manifeste falsum. Nã aliqñ tenet manifeste pro deo vero. z tñ ꝯiungit cum adiectiuo pluralis numeri. z aliqñ etiã cũ verbo pluralis numeri qđ nõ esset si teneret ꝓ singulari. Exemplũ pmi Josue vl. non poteritis seruire dño. deus eñ sanctus est zc. Hebraica veritas hꝫ nõ poteritis seruire dño. qz heloym sancti ipe Ista auctoritas loquit de deo vero. qz Josue loquebat ꝓpl'o de seruitute veri dei. vt ptꝫ lram intueñ. Itẽ Hiere. xiij Peruertistis verba dei viuẽtis dñi exercituũ dei vñi. hebraica veritas hic hꝫ ꝓuertistis verba heloym viuentiũ deũ exercituũ. Ista auctoritas mãifeste loquitur de deo vero. Nam vbi nos habemus deũ exercituũ in fine auctoritatis ꝓ hoc noĩe dñi. in hebreo ponit nomen dñi thetragrãmatõ. qđ de solo vero deo põt dici. vt declarat rabi salomon in li. de directõne ꝑplexoꝝ. z tñ in istis auctoritatib⁹ hoc nomẽ heloym cõiungit cũ adiectiuis pluralis nũeri. vt ptꝫ Exemplũ secũdi. s. de verbo plural' numeri. x. Reg. vij. que est gens vt populus israel in terrã ꝓpter quã venit deus vt redimeret sibi in pplm. hebraica lra sic habet. que aũt vt ppl'us tuus gens vna in terra ꝓpter quã iuerũt heloym ad redimẽdũ sibi. patet ꝙ q li heloym stat in ꝑdictis auctoritatib⁹ ꝓ deo vero z in plurali. quare cum sit ibi impossibile pluralitatẽ ponere deoꝝ. necessario est ibi ponere pluralitatẽ psonarũ. siue suppositoꝝ. qz actões tales sũt suppositoꝝ scd'o de aĩa. Ptꝫ igit ex modo loquendi hebraico q in diuinis ẽ pluralitas suppositoꝝ z vnitas essentie q moyses z alij ꝓphete dederũt studiosis in lege p taleꝫ modũ loquendi. Quod aũt iste actus elicit ab essentia formaliter que vna est simpliciter licet psone sunt distincte z quedam magis subti-

liora et magis ad propositum hic adduci possent. Sed quo dicit mgr Bern. oliuerij in suo tractatu cõtra cecitatez iudeorum. vj. ca. Non videt tutum dare occasionẽ cuiqz loquendi subtiliter cũ infidelibus de materia ista. Videant ergo catholici studiosi doctores sup primũ sniarũ. vbi de ista materia multa subtilissima tradunt. que velut margarite non sunt seminande inter porcos. .i. infideles. Sed tñ induco ꝯ iudeorũ cecitatẽ in ista materia testes famosos. Et primo sepe nomiatũ peritũ doctorem petrũ alfonsi ꝯuersum in suo dialogo ti. vj. rñdẽtis sub noie petri moysi interroganti sic ppende o moyses ꝙ secretũ sit nomẽ istud et ineffabile. et ꝙ nõ nisi pspicati mentis intuitu et pfunda valet agnosci indagatõne: testante moyse qui ait in Deutro. scito hodie et cogita tu in corde tuo ꝙ dñs ipe ẽ de⁹ in celo sursum et in terra deorsuz et nõ sit alius. vbi .n. in latino ponit dñs in hebreo quidẽ pdictũ nomẽ inuenies vba vo deus in latino. in hebraico scribitur heloym qd pluralitatẽ significat: vt inde patesceret eundẽ eẽ deum qui et singlari pprio et plurali appellatiuo nuncupat vocabulo. Sed et ne plures deos forte putaret adiũxit ẽ nõ sit ali⁹ ꝙ vo moyses dixit scito et cogita tu in corde tua reuera insinuat ꝙ nois hui⁹ archana subtilitas neqz visu neqz auditu neqz de corporeis sensib⁹ aliquo nisi tm mentis intellectu pspicuo et miro ppẽdi possit ingenio. Põt etiã in multis alijs trinitas denotari. sicut in fimbrijs quas dñs filijs israel in vestimentis suis per moysen habere pcepit dicẽs loquere filijs israel et dices ad eos vt faciant sibi fimbrias in angulis palliorum ponentes in eis vittas iacintinas quas cum viderint recordent omniũ mãdatorum dñi. Fimbrie quippe ille quatuor erãt filorum ꝗ duplicatorum. in supiori siquidẽ sui parte tres nodos habentes in inferiori vo duos. Sed p fila quatuor. quatuor ãni ptes designãt. Per filorum vo duplicitatez dies et nox vicz. vt quatuor anni tpib⁹. i. toto anno. noctem quoqz et diem dei mandatorum memores essent. Nam p tres nodos trinitas psonarum .s. supiores. Per duos aũt inferiores duo insinuant testamẽta. .s. lex moysi et euangeliuz. Notat quoqz trinitas in trib⁹ benedictiõibus. qbus aaron et filij eius benedicebãt filijs isrl ex pcepto dñi dicentis ad moysen. loquere ad aaron et filijs eius sic benedicetis filijs isrl et dicetis eis. Bñdicat tibi dñs et custodiat te. ostendat dñs faciem suam tibi et misereat tui. Cõuertat dñs vultũ suum ad te. et det tibi pacez. His quippe benedictõibus sacerdos alicui benedicens ptensas ante vultũ suũ palmas vtrasqz tenebat: cuz vo diceba dñs quez hebraice illo qd supra diximus trino et vno nomine exprimebat tres digitos priores pollicẽ vicz indicem atqz mediũ manus vtriusqz rectos altius erigebat. et dicto ita dño digitos vt prius remittebat. Sed dic mihi o moyses quid triũ digitorum eleuatõne melius ꝙ trinitatis excellentia poterit allegorisari. ꝙ si qd aliud sup his notare tu noris et valeas mihi q̃so edisseras: moyses sane neqz illd qd dixisti: neqz quicqz aliud sup hoc vnqz notauimus. sed nec doctores nri quippiã notandũ esse dixerũt. Petrus. Quid etiam nisi trinitas psonarum in eo qd dicit Esaias pphetа notari põt trina videlz angelorum voce laudantiũ et dicentium sanctus sanct⁹ sctũs dñs de⁹ sabaoth. Cur .n. ter tm sanctus dicunt magisqz semel vel bis decies vel centies vl alio aliquo numero aliquo cur si breuiter laudare vellent semel sanctus non dicerent. si vo multum cur non centenã vel millenam vel innumeraz laudem

exhiberent. Moyses. nos qdē in angelo℞ laude cām nullā vocis illius trine nisi placitū simus ipo℞. Petrus. si ad singula q̄ ꝓposuero nesci⁹ rñderis. qd aliud q̄ͣ te victū ⁊ ꝯtraire nescientē fateberis. testat sane ⁊ dauid ꝑsonarū trinitatē cū dicit. querite dñm ⁊ virtutē ei⁹ querite faciē eius semꝑ. Quid est. n. ꝙ dixit querite dñm ⁊ virtutē eius ⁊ qrite faciē eius nisi querite patrē, ⁊ filiū ⁊ spm̄ sanctū. Quid nanqꜭ ꝑ virtutē eius nisi filius eius. Quid vō ꝑ faciē ei⁹ nisi spūssanct⁹ intelligit ꝙ si tu alias intelligas edisce re. Hec itaqꜭ sanctarū testimonia scripturarū de trinitate ꝑsonarū satis intelligētib⁹ sufficere ꝑut. hs ꝑdictus doctor. Sz nō trāseat calam⁹ auctē Esaie in ca. xlviij. q̄ multū facit ad ꝓpositū vbi ipe met deus dicit. ex tēpore anteq̄ͣ fieret ibi eram. ⁊ nunc misit me deus ⁊ spūs eius. ꝙ illa aūt sint verba dei loquētis ꝑꝫ ꝑ lrām ꝑcedētē cū dr manus qꜭ mea fundauit terram ⁊ dextra mea mensa est celos. ⁊ sub eodē cōtextu idē loquens ait. ⁊ nunc misit dñs me qꜭ ⁊ spūs eius. silr ꝑꝫ ꝑ lrām sequentē immediate cū dicit. hec dicit dñs redemptor tuus sanctus isrl. In auctoritate vō ꝑmissa exprimit deus missus a deo ⁊ spū eius. Intermittētē vō ⁊ missum sp est distinctio ꝑsonalis ⁊ sic ista scriptura impleta fuit in incarnatōe filij dei q̄ est deus missus in mūdū a deo patre ⁊ spū eius. Secundo adducūt antiq̄ doctores hebreo℞ q̄ de hac materia lꝫ obscure aliquid senserūt inter quos aliqui allegabunt q̄ magis visi sunt approꝑinquare veritati. Et ꝑmo occurrit illud qd̄ super illud psal. Deus dñs locutus est ⁊ vocauit terraꝫ ibi glo. que dicit mydrastulim. s. glosa psalterij sic querit. Que est rō quare psalmista nomē dei sancti ⁊ benedicti trib⁹ vicibus cōmemorauit dicēs. de⁹ deus dñs locut⁹ est ⁊c. Ad qd̄ rñdēt ibi sic: hoc est vt doceret te ꝙ cū istis trib⁹ noibus creauit deus seculū suū. iuxta tres midoth. i. ꝓprietates q̄bus creat⁹ est mūdus. ⁊ ista sunt sapia scia ⁊ prudentia. sicut dictū est in ꝓuerbijs ca. iij Dñs in sapientia fundauit terram. ordinauit celos in prudentia. in scia sua abissi erupuerūt. ⁊ isto modo dicit in Exo. ca. xxx. qm̄ ego sum dñs de⁹ tu⁹ de⁹ zelator. ecce tria noia iuxta tres midoth q̄bus creatus ē mūdus. Silr filij gath ⁊ filij ruben dicebāt in libro iosue. deus deus dñs ipe scit vbi noiauerūt deuꝫ tribus vicibus. hec in ꝑdicta glo. Et idē habet in beresith raba. i. in glo. magna sup Gen̄. sup illo vbo. In ꝑncipio creauit deus celū ⁊ terrā. in q̄bus habet ꝙ doctores antiq̄ hebreo℞ ꝑ trinam iteratōem diuini nominis q̄ sepe fit in scripturis exponūt qd̄ est intelligenda in diuinis trinitas sm tres mydoth. s. ꝓprietates quas deo attribuūt. Iteꝫ in eadē glo. magna que dicit beresith raba. c. clxij. sic dr rabi heliazar. dicūt nō est creatus mūdus nisi ꝑ verbū vel cū verbo dei sancti ⁊ benedicti. sicut dr in psal. verbo dñi celi firmati sunt. Et sequit ibidē rabi symeō dicit: inspirauit vel insufflauit de⁹ spm̄ suū ⁊ creatus est mundus. sicut dicit i psal. spū oris eis omis exercitus eo℞. Hec in ꝑdicta glo. in qua mānifeste ponit distinctio realis in creatore mūdi: qui est deus. Manifestū est eñ ꝙ verbum distinguit realiter a proferente ⁊ spūs ab inspirante. ⁊ tñ hij tres vnum sunt. d̄ q̄bus statim ꝓpheta subdit. Cōgregans sicut in vtreꝫ aquas maris loquendo in singulari. Item in glo. hebraica sup illud Eccs. iiij. Funiculus triplex difficile rumpit. vbi sic dicitur sensus esset videret mysteriū troni dei ⁊ vnius non facile discutit. Sed hanc glosam moderni iudei ꝑuertunt retorquentes hanc trinitatē ad tria tributa

diuina. que sunt potentia. sapia. boni-
tas. Sed non videt hec eē snia glose p
hoc qd dicit nō de facili discutit. qz qli
bet etiā satis simplex scit deū eē poten
tē sapientē ꝛ bonū. Itē sicut deꝰ opa-
tur p suam potentiā sapiam ꝛ bonita-
tē. sic artifex creatus opat per artē suā
sicut p regulā directiuā ꝛ p potentiam
suā quē transmutat manet ad formaꝫ
scamni vel lecti vel hmōi. ꝛ p appetitū
bonitatis lucri. ꝛ ista tria multoplus
differūt in eo ꝙ potentia sapia ꝛ boni-
tas in deo. Et iō si ꝓpter ista tria dicit
deus trinus ꝛ vnus in glo. ꝓdicta. ml-
to fortius diceret quilibet artifex trinꝰ
ꝛ vnus. qd nō est verū. ꝛ iungeret sin-
gulare cū verbo pluralis numeri. dicē
do hurā fecerūt templū salomonis sic
de deo dicit Eccs. ij. quis ē hō vt sequi
possit regē factorē suum. hebraica veri
tas sic hꝫ. Quis est hō vt intret pꝰ re-
gem q fecerunt eū. ꝛ sic de deo dicit ꝙ
est rex q fecerūt hominē. Item etiā pa
tet p sapientes cabala q dicunt eē deū
sine aliqua corpali quantitate. ꝛ cū tri
bus istoꝝ deus mūdū creauit. que vo-
cant corona. intelligentia ꝛ regnum. ꝛ
nō est differentia inter istos ꝛ xpianos
nisi in vocabulis. qm si ipi intelligerēt
legē xpi ꝓut ipam cognoscūt xpiani.
Viderēt nullā esse inter eas driaꝫ rea-
lem sed tantūmodo vocalē. ꝛ nō est mi
rū si doctores aliqui hebreoꝝ int gen-
tes aliquid de mysterio trinitatis non
sunt cōuersi ad fidem xpi. qz possibile
est ꝙ deus eis grām non inspirauit ꝓ-
pter eoꝝ peccata qui dispositōem pri-
mā nullatenus optauerūt. Et pp mul
ta alia tpalia quibus erant inuoluti. q
viam salutis impediūt. Sic ꝛ moder-
ni iudei nō minus obnubilati ꝛ inuo-
luti nō recte sed ex obliquo incedētes
ꝓdictā veritatē qōnibus varijs ꝛ eua-
sionibus cōfusis inuoluūt. ipi sunt de

qbus dicit salomon Eccs. vij. deus fe-
cit hoiem rectū ꝛ ipe immiscuit se infini-
tis questionibus. Tercio accedant na
turales phi. ꝛ videamus qd de trinita-
te senserunt. Primus fuit adam ma-
gnus naturalis qui dixit sm iuuenalē
ꝛ Piero. manus dei tres digiti forma
uerunt corpus meū ꝛ extraxerunt co-
stam p tres digitos tres psonas intelli
gens. ꝛ p manū dei vnitatē eēntie. Se
cundus phs fuit Abraam in lege natu
re qui tres angelos vidit sed vnū ado
rauit Gen. xviij. tres vidit. qz fide tres
psonas credidit sed vnum adorauit. qz
vnus deus adorat sub rōne vnius ma
iestatis deitatis ꝛ essentie. Terciꝰ phs
fuit plato qui in. vij. libro platonicoꝝ
dicit ꝙ sicut nō est dare intelligentiaꝫ
creatā sine trinitate creata vicꝫ intelli-
gere posse velle. sic nec intelligentiam
increatā sine trinitate increata q ē pos-
se intelligere ꝛ velle. ꝛ iste plato vt po-
nit macrobius sup somnū scipionis ꝛ
beatus Aug. x. libro de ciui. dei. c. xix.
ꝛ. vij. libro confessionū ca. ix. dicunt ꝙ
istud In principio erat verbū ꝛ verbū
erat apud deū ꝛ deus erat verbū. hoc
erat in ꝓncipio apud deū. oia p ipsum
facta sunt ꝛ sine ipo factū est nihil. qd
factū est in ipo vita erat. Fuit inuentū
in libris platonis. ꝛ sic pꝫ ꝙ cognouit
pluralitatē psonarum. Quartus phs
fuit aristotiles qui vnitatē essentie ostē
dens. viij. phisicoꝝ in fine dicit vnum
motorē penitus immutabilē eternuꝫ
ꝛ infinite virtutis ꝛ potentie sup omēs
celos residens ꝛ in. xij. metaphisice in
fine dicit. Entia nolunt male disponi
nec est bonū pluralitas principantiuꝫ
vnus ergo princeps a quo depēdet ce
lū ꝛ tota natura. Sed trinitateꝫ in deo
ostendens dicit in principio pmi libri
de celo ꝛ mundo. Res oēs sunt tres ꝛ
diuidunt in tres. hic quideꝫ numerus

est ois rei et significat trinitatẽ rerum. ita q in omni re est inuenire trinitatẽ. et non solum in creaturis sed etiam in creatore. addit vltra. nos vo nõ extra- ximus hunc numerũ nisi a natura rerũ et retinuimus ipm sicut legi eam. et p hunc quidẽ numerũ adhibuimus nos ipos magnificare vnũ creatorẽ tñ emi nentẽ proprietatibus eorũ que sũt creata. et non cognouit iste personas distincte tamen cognouit appropriata. Quitus phs fuit hermes termegistus rex egypti: qui teste linconiense in libro interpre- torio partiũ gregarũ. ca. xxxiij. sic ait. deus est lumen ante lumẽ intelligibi- le. et nihil aliud est eius vnio q̃ spiritus omnia continens. et verbum ipius per- fectum exns et genitũ. ergo ibi est vnio i essentia. et lumẽ deus pater est. spiritus sanctus omnia continens et verbũ pa- tris. i. filius oino equalis. Et iterũ idẽ dicit monos gignit monadẽ et in suũ reflectit ardorem. Ecce quid dicit lo- quens d deo. monos. i. vnus pater ge nuit monadem. i. vnum filium. et in se ipm. s. pater reflectit ardorẽ. i. spiritũ- sanctũ. Sextus phus fuit esculapius primus medicus qui i vno deo ponit actum sermonẽ et virtutem. vt patz in li bro suo de interrogatõibus. Septimus phs fuit porphirius qui teste Aug. li. x. de ciui. dei. c. xxiij. pdicat in diuinis patrem et filium et horũ mediũ. Octauus phs fuit plutarcus mgr traiani impa- toris qui habuit responsum q homi- nes non poterant saluari sine patre et filio et spusancto. et io fecit laminã et po suit in sepulchro et inuenta est scriptu- ra lrũs aureis p capiti f ori f pectoris cordi. p p patrem. p f filiuz. p f spmscm intelliges. Si aliquis quereret cũ isti fuerunt gentiles philosophi. et myste- rium sancte trinitatis sit indemonstra bile et archanum quomodo habuerũt talem noticiaz de trinitate diuina. Re spondet illuminatus doctor Franciscus de maronis in conflatu suo super pri- mo sententiarũ. distinctione. ij. questõe iiij. dicens. q multa pbabilia et pbabi- liter enunciata dixerũt. et propter nos multa per reuelatõnem habuerunt.

Quarto accedat vniuersitas artium liberalium et ostendat nobis sic qd sen tiat de mysterio trinitatis. Unde vna grãmatica ẽ in essentia sed tres sunt p- sone de quibus tractat. s. prima que de seipa loquit. vt ego. secunda ad quam prima loquitur vt tu. et tercia d qua fit sermo inter primã et secundam. vt ille. Sic pater in diuinis loquitur de se et a se tanq̃ prima psona. filius vo est se- cunda persona ad quam loquit pater: psalmo. ij. Dominus dixit ad me filius meus es tu. sed spũssanctus est de quo fit sermo Johan. xv. cum venerit para clytus quem ego mittam vobis a pre Loyca vo dicit q in vna propositõne fm essentiam sunt tria distincta. s. sub- iectum pdicatũ et copula. et in vno silo gismo fm essentiam est maior propo- sitio minor et conclusio que adinuicez distinguunt. et in silogismo demõstra- tiuo maior est per se nota. et sic ab illo minor a maiore pullulat cuz sub ea ac cipiatur et conclusio ab vtroq̃ fm mẽ tem Aristotil. Rhetorica dicit in vno dictamine vnius pagine fm essentiaz sunt tria distincta. scilicet persona que loquitur. et secunda ad quam loquit. et ipa lra media inter primã et secundã Geometria dicit. in vno edificio siue corpe fm essentiã sunt tria distincta. s. longitudo. latitudo et pfunditas. Mu sica dicit in cãtu vno organico fm eẽn tiam sunt tres distincte voces. s. tenor quinta et octaua. Arismetrica dicit. vnus numerus par fm essentiaz distinguit in pfectum. superexcrescentẽ. et excrescẽ-

tem. vt p3 his tribus numeris. sc3. xij. viij. vj. quo vterq est nūerus par ꝯm eēntiam ꝛ sic cōueniunt. differūt tamē q2 ptes aliquote de. xij. que sunt vnum ꝛ duo ꝛ tres ꝛ quatuor ꝛ sex sil' sumpte reddent plusq suū totū. q2 reddūt. xvj ꝛ idō dicit sup excrescēs. Et ptes aliqte de octo que sunt vnū duo quatuor red dunt minus q suū totū. q2 solū reddūt septem. ꝛ idō dicit numerus excrescens. i. nō crescens in suū totū. Partes v'o aliquote de sex q̄ sunt vnū duo ꝛ tres reddunt integre suū totū. q2 faciūt sex. nec plus nec minus. ꝛ idō dicit numerus pfectus. vt dicit Isido. iij. ethimo. ca. vj. ꝛ vocat ps aliquota q̄ aliqtiens sumpta reddit suū totū. Astronomia dicit q in vno celo p eēntiā est ort⁹ occasus ꝛ motus stelarū. vt notat pdict⁹ Isido. in. iij. ethimol'. ponendo dr̄iā3 inter astronomiā ꝛ astrologiā. qm̄ pria dicit qd̄ dictū est. secūda v'o vltra illd̄ dicit auguriatōem in stellis. ꝛ idē quo ad hoc ē supstitiosa scia. His addit naturalis ph̄ia que vna ꝯm eēntiā ponit tria rerū principia. s. materiā formā et priuatōem. nec expers erit metaphisica a laudibus trinitatis diuine. cū ipa cōsideret ens inquantū ens qd̄ ē vnu3 ꝯm eēntiā. sunt tm̄ in ea tres passiones distincte. s. vnū verū bonū: vnū repsentans prēm qui est pma psona sicut vnitas est principiū numeri. Veritas q̄ ē obiectū intellectus repsentat filiū. q̄ est veritas ꝛ pductus p modū diuini itellectus. Bonitas repsentat spm̄scm̄. qa bonitas est obiectū volūtatis spūssanctus pducit p modū volūtatis ꝯm augu. Quinto ꝛ vltimo accedat mund⁹ cū suis creaturis. ꝛ declarat trinitatē eē in creatore. Et p3 p̄ q mūd⁹ in se vnus p eēntia3 distinguit in supcelestia que sunt angeli: ꝛ in celestia que sunt celi. ꝛ in subcelestia q̄ sunt quatuor elementa cū elemētatis. Secūdo se offert natura angelica que in se vna distinguit in tres hierarchias. s. supiorē. mediā. ꝛ inferiorē. ꝯm dionisiū de angelica hierarchia. Tercio se offert supior hierarchia. in qua deus vnus est in thronis. vt maiestas. in cherubin vt veritas. in seraphin vt charitas. Quarto se offert quilibet angelus ꝛ quelibet rōnalis anima. q̄ cum sit vnus ꝛ aia vna in sua essentia. est tm̄ in eis trinitas potētiarū. s. memoria intellectus ꝛ volūtas ꝛ hec in creaturis vocat imago dei. q2 nihil est similius in creaturis trinitati diuine. p eo q sicut tres psone sūt vna eēntia. sic tres pdicte potētie sunt vna aia eēntialiter ꝛ nō tres anie. Et sicut tres psone habēt ordinē int se nō temporis sed originis vel naturalis intelligentie vt sicut pater dicit prima psona filius secūda. ꝛ spūssanctus tercia. sic i aia memoria dicit prima potētia q̄ est fons ꝛ thalamus oīm intelligibiliū ab aia. intellectus est secūda potentia. voluntas v'o tercia. q2 ꝯm aug. nihil volitū nisi pcognitū. Itē sicut diuine psone nō distinguunt ab eēntia realit. distinguunt tm̄ inter se realiter p origines suas siue relatōes. sic ꝛ potentie aie distinguunt inter se formaliter. sed quatinus subsunt actibus suis q̄ sunt memorari intelligere ꝛ velle realiter distinguunt. Item sicut deus est vbiq presens. In macrocosmo. i. maiori mūdo sic ꝛ aia rōnalis in microcosmo. i. minori mundo. Ipa. n. dr̄ esse tota in toto ꝛ tota in qualibet pte. q2 aia rōnalis que tota est in pede hois intelligit nō vt ē in pede. Est ḡ merito aia rōnal' imago dei. q2 expressius repsentat trinitatem diuina3 q quecunq alia creatura. Et hinc est q cu3 deus formauit hominē dixit. Faciamus hominē ad imaginē ꝛ similitudinē nostram. Geñ. j. Quinto se offerunt spere celestes. quia cum quelibet spera sit in se vna distinguit.

tamen in circulum planetam ⁊ virtutez. Sexto se offert sol qui cū sit in se vnicus in essentia distinguitur tamen in corpus splendorē ⁊ calorem quem producit. Septimo se offert ignis q̄ similiter cum sit vnus in natura in eo tamen est tria considerare sicut dictuz est de sole: ⁊ istud exemplū ponit Aug. de ꝓcessione filij a patre ⁊ spūssancti ab vtroqꝫ. ⁊ si ignis esset eternꝰ eternaliter calor ꝓcederet ab eo. ⁊ splendor ꝓcederet realiter ab vtroqꝫ sic est in diuinis. Octauo se offert aer qui vnꝰ in natura trinꝰ est. in corpore caliditate ⁊ humiditate Nono se offert aq̄ que vna etiaz in natura trinitatem dicit. in corpore humiditate ⁊ frigiditate. Decimo se offert terra que in se vna trina tamen est. in corpore siccitate et frigiditate. Sic posset exemplificari de omībꝰ creaturis in q̄bus ⁊ si nō plene illa beata trinitas exprimit. relucet tamen in eis vestigium trinitatis. In ꝯfirmationem omniū ꝓdictoꝝ offeruntur due ratōnes. vna quā fecit Augꝰ. in libro. lxxxiij. questionū. q2 aut deus noluit et potuit se summe ꝯmunicare. aut potuit ⁊ nō voluit. aut voluit ⁊ non potuit. aut nec voluit nec potuit. aut voluit ⁊ potuit sed nesciuit Non est dicendū q̄ potuit licet nō voluit. q2 tūc inuidꝰ esset. Constat autem q̄ inuidia nō cadit in deo ꝓpter imperfectōnem. Unde primo methaphisice dicit ꝯtra simonidē demū nō inuidet: nec est dicendū q̄ voluit ⁊ n̄ potuit. q2 tūc impotens esset qđ falsuz esset. Nec est dicendum q̄ nec voluit nec potuit. quia tūc impotens et inuidus esset qđ peius est. Nec est dicendum q̄ potuit ⁊ voluit sed nesciuit. quia tūc deus eēt ignarus qđ est absurdum. Relinquitur ergo q̄ deus voluit potuit et sciuit se summe communicare. ⁊ cuz in perpetuis non differant esse ⁊ posse: vt patet iij. phisicoꝝ. Sequitur q̄ deus ab eterno se summe ꝯmunicauit habēdo dilectū id est filiū ⁊ dilectōnem siue ꝯdilectuz. id est spūm sanctū. Secūda ratio que offertur est doctoris subtilis scoti in primo sententiaꝝ distinctōne. ij. in responsione ad terciā questionem que talis est. Ubicūqꝫ est inuenire principia productiua aliquoꝝ sine imperfectione. Illa supposita in quibꝰ inueniuntur possunt talia ꝓducere quorū habent principia ꝓductiua cum non possunt impediri. Sed in diuino supposito scꝫ in patre est inuenire principiū ꝓductiuum noticie genite. s. memoriam secundam. q̄ est obiectū cum intellectu. ⁊ principiū ꝓductiuum amoris spirati qđ est obiectiuū cū voluntate. ergo suppositū diuinū habens ista duo principia productiua ꝑfectissime poterit ꝓducere noticiam genitam ⁊ amorem spiratum. talia aūt in diuinis nō possunt eē nisi subsistentia. cum inherentia dicat imperfectionem. ergo in diuinis sunt producta duo subsistentia ⁊ vnū ꝓducens distinctū ꝑsonaliter ab eis. Et si forte dicat iudeꝰ sicut ponis tres ꝑsonas ī deo ita possent poni plures alie. Respōdet sanctꝰ Tho. in summa contra gentiles libro. iiij. ca. xxvi. q̄ diuine ꝑsone multiplicari nō possent nisi s̄m q̄ exigit ꝓcessio intellectꝰ ⁊ voluntatis in deo. nō est aūt possibile q̄ in deo sit nisi vna ꝓcessio s̄m intellectū. eo q̄ suū intelligere est vnuz ⁊ simplex ⁊ ꝑfectum. q2 intelligendo se intelligit omnia alia a se. ⁊ sic nō pōt esse in deo nisi vna verbi ꝓcessio. Similiter aūt oportet ⁊ ꝓcessionem amoris esse tm̄ vnam. quia etiam diuinū velle est vnū ⁊ simplex. amando eñ se amat omnia alia. non est igitur possibile q̄ sint in deo nisi due persone procedentes. vna per modum intellectus vt verbum scilicꝫ filius. ⁊ alia per modum amoris vt spiritussanctꝰ. Est etiam et vna persona non procedens

sez pater. Solū igit tres psone in trinitate esse pnt. Item si fm pcessionē oportet psonas distingui. modus aūt psone ptinz ad pcessiones nō pōt esse nisi triplex vt. s. sit aut oino nō pcedēs qd patris est. aut a nō pcedēte pcedēs qd filij est. aut a pcedēte pcedēs qd spussancti est. Impossibile est igit ponere plures q̄ tres psonas. Bndicam⁹ g patrez z filiū cū sancto spū. laudem⁹ z superexaltem⁹ eū in secula. Etiā hec p pnti sufficiant de ista materia.

Contendit iudeus probare q christiani sūt ydolatre quia adorant sacramentum altaris et propter venerationem imaginum.

Vicesimū quartū z vltimum argumentū iudeoꝝ est cōtra adoratōez xpi. z sacramenti altaris ac etiā ptra adoratōez imaginū. Dicūt eñ iudei q xpiani sunt pessimi ydolatre adorantes xpm purū hoiem tanq̄ deū z qd pei⁹ est hostiam de frumento ab eis formatā z coctā adorāt sicut deum qd est derisibile z postea comedūt qd est horribile. Adorāt etiā imagines opa manuū hoim. Illud autē est ptra legē dei Deut. vj. dñm deū adorab scilicet maiestatē diuinā in eo solo pferendo. Item exodi. xx. nō facies tibi sculptile. nec omnē similitudinē que est in celo desup z q̄ in terra deorsum. nec eorum q̄ sunt in aqs subt⁹ terra. nō adorabis ea nec coles. Item deut. libro z leuitici. xxvj. nō facietis ydolū et sculptile nec titulos erigetis. nec insignem lapidem ponetis in terra vestra vt adoretis eū. Item Deutro. xxvij. maledict⁹ qui facit sculptile z conflatile. nō ergo debet adorari homo. nec panis nec aliq̄ imago siue creatura. Ad istō argumētum. Respondet quo ad primū scilicet de xpo qd fuit ostensum plenissime in primo libro z in solutōib⁹ argumētorum pdictoꝝ hui⁹ tercij libri. q ihūs nazaren⁹ est verus messias in lege z pphis pmissus. Ostensum est etiā quō est verus de⁹ z ver⁹ hō sicut patuit in solutōne. xxij. argumenti. Et in pmo libro consideratōne. iij. articulo. j. in quadruplici examine. Et pñter ihs nazaren⁹ est latrie adorand⁹ nec ex hoc ydolatre sunt xpiani adorantes verū deū. Ad illō aūt dicunt de adoratōne eucharistie q ibi sit ydolatria. Dicendū q nō est verum fm Nicolaū de lyra in tractatu ptra iudeū neqter arguentē. Nō eñ adorat panis qz nō est ibi. s; ei⁹ sba pūersa est in subam corporis xpi virtute diuina ad platōez verboꝝ psacratōnis q̄ sūt ipsi⁹ xpi veri dei effectiue seu principaliter ipsi⁹ aūt sacerdotis platiue seu ministerialiter. Verbū aūt diuinū est tante virtutis q p ipm factū est celū z terra ō nihilo vt patet Geñ. j. z psalmo. cxlviij. dixit z facta sunt. z multoforti⁹ pōt cōuertere vnā subam in aliā. Patet etiā p exemplū Exo. xxiiij. ca. vbi dr q diuina virtute virga moysi pūersa est i serpentē. Et exo. vij. aq egypti cōuerse sūt in sanguinez. Et si dicas q ista nō sunt pūersa virtute vboꝝ falsum est. Legimus eñ Nūe. xx. q deficiente aq̄ dixit dominu⁹ ad sacerdotes moysen z aaron loquimini ad petram et illa dabit vobis aquas z ad verbū eorū scdm psalmū pūertit petram in stagna aquaꝝ et rupem in fontes aquarum. Facilius autem videt panem in corpus z vinuz in sanguinem q̄ petram in aquam mutare. Qz autem posset conuertere vnam substantiam in aliam manentibus accidentibus probat. quia deus non attingit substantiam mediantibus accidentib⁹ sicut facit agens naturale: sed eam attingit immediate: z ideo potest illam substantiam in aliam conuertere manentib⁹ accidentib⁹ eadem virtu

te. Ad hoc autem habet aliquo modo
exemplum Gen. xix. vbi dicit q̄ vxor
Loth respiciens retro versa fuit in sta-
tuam salis. p̄ hoc enim q̄ dicit statua vi-
detur q̄ remanserit figura substantie cor
poralis substantia in sal mutata. sic igi
tur diuina virtute conuertit panis substā
tia in corpus xp̄i accidentib⁹ remanen
tibus panis. Anima vo xp̄i realit con
iuncta est suo corpori. et similiter deitas
in p̄sona filij. et sic sub specieb⁹ panis ē
corpus xp̄i ex vi conuersionis vel transub
stantiatōis. anima ei⁹ et deitas ex concomi
tantia reali et insepabili et p̄ consequēs
ibi est tot⁹ xp̄c verus homo et verus de
us. latria adorand⁹. et sic nō est ibi ydo
latria. nō enim adorant spēs pāis visibil
tanq̄ de⁹ sed ipse xp̄c inuisibilis existēs
sub illis speciebus. Similiter habet q̄
dammodo Exo. iij. vbi dicit q̄ christ⁹
apparuit moysi in flamma ignis in me-
dio rubi. et nō est dubiū quin Moyses
adorauit deū. qn̄ dominus dixerat moy
si solue calciamentum de pedibus tuis
etc. nec tamen adorauit ignem illum si
ue flamā tanq̄ deum. sciebat enim moy-
ses hoc impossibile esse. sed adorauit
deum inuisibilem sub similitudine vi-
sibili apparentē. Et idem dicendū est
de alijs apparitōnib⁹ diuinis factis san-
ctis patrib⁹. sicut. iij. Reg. xix. ca. appa
ruit helie sub sibilo aure tenuis. q̄ aūt
arguit vltra q̄ xp̄iani comedūt corpus
xp̄i qd̄ est horribile. Dicendū q̄ verū
esset si accipent in p̄pria specie. sed ipm̄
accipere sub specieb⁹ panis nō est hor-
ribile imo magis suaue et venerabile. nō
enim ipse xp̄c vel ei⁹ corp⁹ in ista comesti
one frangit vel atterit dentib⁹ siue lace
rat sicut imaginant iudei. s3 sole speci-
es panis frangunt et atterunt quibus
consumptis desinit ibi esse corpus xp̄i: s3
remanent hui⁹ sacramenti effectus qui
est anime refectio p̄ augmentū gratie.
et sic patet q̄ comestio ista suauis est et
venerandа. et propter hoc saluator di-
cit Joh. vj. Ego sum panis viuus qui
de celo descendi. si quis manducauerit
ex hoc pane viuet in eternū. Hoc eti-
am fuit predictū psalmo. lxxj. qui s̄m
doctores antiquos hebreorum exponit
de christo. In principio enim huius psal
mi cum dicit. deus iudiciū tuum regi
da. glosa hebraica dicit. Iste ē rex mes-
sias de quo dicit ysaie. xj. ca. Egredietur
virga de radice yesse etc. Et in processu
hui⁹ psalmi dicit de ipso. Erit firmamē
tum in terra in summis montium. vbi
litera hebraica habet. erit placenta tri-
tici in terra in capite montium. et trans
latio Hieronymi iuxta hebraicū. Erit
memorabile triticum in terra in capi-
te montium. Translatio caldaica ha-
bet. Erit oblatio frumenti in terra. Ex
istis tribus videtur q̄ litera nostra fue-
rit corrupta per scriptores ponētes fir-
mamentum pro frumentum ex simili-
tudine dictionum. Patet igitur ex di-
ctis q̄ de rege messia dictum fuit in h
psalmo. q̄ futurus erat frumentum in
terra in summis montium vel oblatō
frumenti in terra in capite montium:
quod impletum est in sacramento eu-
charistie in quo xp̄c sub speciebus pa-
nis tritici continet et sup capita sacerdo-
tum vt adoret a populo eleuat. Qui sa
cerdotes pp̄ter altitudinem stat⁹ mon-
tes appellant. pp̄ter qd̄ saluator Joh.
xij. grano frumenti se comparet et dicit
nisi granum frumenti cadens in terrā
mortuum fuerit etc. De bonitate autem
sacramenti eucharistie dicit rabi moy-
ses hadarsan exponens super Gene.
illud Osee. xj. Et inclinaui ad eum vt
vesceretur. Litera hebraica talis est. in
clinabo ad eum escam. quod exponēs
iste doctor et loquens i p̄sona dei sicut
et osee p̄pheta. rabi ille dicit in fine. Incli
nabo ad eū. i. ad p̄plm isrl. escam bonam
et suauē cui non est alia silis de q̄ dicit

psalmo .lxxj. Erit placenta frumenti in terra in capite &c. De ista materia vide quedam pulchra supra argumento .xliij. Patz igitur ex supradictis quod adorare eucharistiam nõ est derisibile. sed sanctũ et venerabile nec eã sumẽ est horribile: sed deuotum et delectabile bñ dispositis ad hanc escã. propter quod apl's .j. Cor. xj. Probet aũt seipm homo et sic de pane illo edat et de calice bibat &c. Et hoc fuit figuratũ in manna pp'lo isrl' dato Exo. xvj de quo Sapie. xvj. Panẽ paratũ de celo prestitisti eis sine labore. omne delectamentum in se habentẽ et omis saporis suauitatẽ. De ista materia ampli⁹ dicetur cũ dei adiutorio infra cũ mouebit bellum iudeorum per argumenta ex natura assumpta. Ad illud aũt qd argumt iudei de sculptilib⁹ et imaginibus. Rñdet et primo declaro qd est adoratio. Secũdo quot modis sumit. et tandem quali veneratõne sanctorum imagines venerãde sunt ex quib⁹ patebit solutio ad allegata per iudeos. De primo dicit quod adoratio nihil aliud est quam quedam veneratio seu reuerentia alicui exhibita ratione dignitatis superioris et excellentie. Pro scđo iuxta doctorum sacre theologie traditionẽ nos habem⁹ adorationẽ seu venerationẽ que latria dicit. et habem⁹ que dulia nominat. et habemus que hyperdulia nominat. Latria enĩ dicit cult⁹ soli deo trino et vno debitus. hoc etiam experimur in omni republica obseruari. quod summus rector aliq̃ signo singulari pre ceteris honorat quod si alicui alteri deferet foret crimen lese maiestatis. Et ideo in sacro codice statuit pena mortis his qui diuinum honorẽ aliis exhibent vt patz Exodi. xxij. nec istum honorẽ siue adorationẽ ipsi deo exhibemus propter ipsum. quia ipse est gloria et honore preditissimus cui nihil a creatura addici potest sed propter nos. quoniam per hoc quod deum reuereamur et adoram⁹ mens nostra ei subiicit et in hoc ei⁹ perfectio consistit. Res enĩ quelibet pficit inter hoc quod suo superiori subdit. sicut corpus per hoc quod ab anima viuificat. et aer per hoc quod a sole illuminat. Dulia vero dicit cult⁹ vel reuerentia debita rationali creature superiorẽ ordinẽ tenenti sicuti sunt prelati dñi vel mgri. Hyperdulia est cultus siue honor dignior dulia debitus carni xpi assumpte a vbo diuino. teste glosa sup illud psalmi. Adorate scabellũ pedum ei⁹. Circa vero imaginũ veneratiões dicit quod xpi imago et crux et alie sanctorum imagines dupliciter possunt cõsiderari. Vno modo vt sunt imagines dei aut virginis Marie seu sanctorũ. Secundario vt sunt quedam res puta aurum et argentũ lignum siue lapis. et illo secũdo modo considerando nulla veneratio eis exhiberi debet: imo crimẽ ydolatrie incurreret qui vt sunt solum res quedam ipsas veneraret. Alio modo possũt considerari vt representant ipm xpm. aut virginem Mariam seu sanctos paradisi. et sic vtique venerari debẽt etiã eadem veneratõe qua imaginatũ venerat. et ita crux xpi et ei⁹ imago venerari debz adoratione latrie. imago aũt virginis Marie. aliorũque sanctorũ venerari debẽt veneratione dulie. quia totus honor refert ad prothotipũ. id est ad exemplar seu imaginatũ. et hec est opinio Thome in .iij. sententiarũ distinctõne .ij. Sed contra eam obiicit magister Robert⁹ holcot sup libro Sapientie lectõne. ca. lviij. primo quia latria est honor soli deo debitus: sed nulla imago est deus. ergo nulli imagini debet talis honor immo contradictionem includit. vel inducit dicere quod latria sit honor soli deo debitus et tamen quod debeatur imagini christi. preterea si idem honor debeatur imagini christi et christo idem honor debet lapidi et christo. et per consequens debet idem ho-

noꝛ deo ꝛ creature qđ nō est dicenduꝫ
Preterea q̄ honoꝛat aliquid honoꝛe la
trie ꝯfitetur illđ eē deū. g̃ si aliq̇s possit li
cite imaginē honoꝛare cultu latrie pt li
cite prestari ꝛ ꝯfiteri aliud a deo eē de
um. Jđo aliter pōt dici ꝙ nulla adoꝛa
tio debet imagini :nec licet imaginem
adoꝛare. Vera eñ adoꝛatio est in spū
ꝛ deuotōe ꝛ amoꝛe summo. ꝛ istū nul
lo mō debemꝰ in aliquā creaturaꝫ diri
gere. qꝛ tñ ꝓpter imaginem xp̄i excita
mur ad adoꝛandū xp̄m. ꝛ coꝛā imagi
ne adoꝛatōeꝫ nostrā facimꝰ. Dicit lar
ge loquēdo ꝙ imaginē adoꝛamꝰ. Vn
de dicit p̄dictꝰ doctoꝛ videt mihi dicen
dum ꝙ nec adoꝛo imaginē xp̄i quia si
gnū. nec qꝛ imago: ſꝫ adoꝛo xp̄m coꝛaꝫ
imagine xp̄i qꝛ est imago xp̄i. ꝛ excitat
me ad adoꝛandū xp̄m. ꝛ sic exponit io
hannes damascenꝰ libꝛo. iiij. ca. iiij. vbi
videt dicere ꝙ sanctoꝝ imagines ado
rari hoc intelligo sic ꝙ ꝓpter imaginis
repn̄tatōeꝫ licet mihi coꝛā imagine san
cti cuiꝰ est adoꝛare. ꝛ eo mō intelligo
Thomā ꝛ basiliū ꝛ totū eccl'ie ritū hec
ille. licet hoc rōnabiliter videat dictuꝫ
et posset satis sustineri ac ꝑ hoc iudeis
satisfacere. qꝛ tñ loquendū est vt plures
sapidū vero vt pauci et cōis opinio te
net oppositū ideo eaꝫ sequēdo ad ea q̄
iudei dicūt restat rn̄dere. Cum ergo di
cant iudei ꝙ sacra scriptura vetat face
re sculptile ꝛ illđ venerari. Dicit ꝙ an
teq̄ deꝰ eēt hūanatꝰ facere imaginē dei
erat impietatis cū ſm diuinā naturaꝫ
sit infigurabilis. inuisibilis ꝛ insensibi
lis ſꝫ ꝑ carnis nostre assumptōeꝫ factꝰ ē
visibilis. sensibilis ꝛ palpabilis. ꝛ ita fi
gura nō est impietatis ſꝫ pietatis ꝛ hoc
propter doctrinam ꝛ instructioneꝫ no
stram ac passionis xp̄i recoꝛdatōnem
immo ipse deus factus homo scꝫ chri
stus ihs. eas primo tradidit. Nam ipe
primo pinxit imaginem suam traditꝗ
pictoꝛi non potenti eam pingere. mis
so ab abagoꝛo rege vt dicto regi trade
ret vt patet i ecclesiastica historia ꝛ no
tat Damascenꝰ in sententijs libꝛo. iiij.
ca. viij. Cum eñ pictoꝛ nō posset in fa
ciem christi aciem visus sui defigere ꝑ
pter claritatis choꝛuscationem christꝰ
deuotionem regis attendens vestimē
tum pictoꝛis faciei applicuit. ꝛ sic sui
ipsius imaginem ei misit. Item in die
passionis ipse pinxit vultum suū tra
ditꝗ veronice ꝛ nūc imago illa habet
rome in magna reuerentia ꝛ veneratī
one. Item post sancti apostoli pinxert
imaginem christi ꝛ matris sue vt lucas
apostolꝰ ꝛ euangelista. Habent imagi
nes rome teste Damasceno vbi supra.
Ideo ergo pꝛohibite sunt imagines in
lege veteri. quia tūc deꝰ nō erat figura
bilis. ergo cessante cā cessare debꝫ effe
ctus. Ex q̄ deus est figurabilis potest
imago eiꝰ fieri ad venerandū vt dictuꝫ
est. Sic eñ iubet pꝛopheta adoꝛare nō
solū deū: sed. ꝛ scabellum pedū eiꝰ quo
niā scm̄ est. ps. xcviij. Vnde qꝛ nō om
nes noscūt literas nec lectioni vacant.
Ideo sancti pr̄es ad velocioꝛeꝫ memo
riā habendā de triumphis sanctoꝝ: vt
sic alliciant ad bonū imagines inuene
rūt. Sic ergo triplex fuit cā institutio
num imaginū in eccl'ia. Pꝛimo ad in
structōeꝫ laicoꝝ quibꝰ imagines adhi
bent loco libꝛoꝝ. Scđo ad incarnatio
nis misteriū ꝛ vt sanctoꝝ exempla no
bis ꝛ frequentiꝰ ꝛ recentiꝰ infigerentur
Tercio ad excitanduꝫ deuotōnis affe
ctū qui magis ex visis q̄ ex auditis cau
sat. Et si dicat iudeus vel quicūq̇ ali
us ꝙ nulla traditio de adoꝛandis ima
ginibus inuenitur in decursu veteris
ac noui testamenti. et Paulus prohi
bet christianis cōmunicare infructuo
sis opibꝰ gentiliuꝫ inter q̄ opera infru
ctuosa imaginū adoꝛatio ꝯputat. Rn̄
det ꝙ apl'i familiari ꝯsilio spūsscti non
nulla tradiderit eccl'ie obseruēda q̄ nō re

liquerūt: in scripturis: sed in eccl'ie ob-
tione p successionē fideliū sunt ordina
ta. Vñ ipsemet ap'ls ad Thessa. ij. ait
state τ tenete traditōnes q̄ didicistis si
ue p s̄monē. s. ab ore p'latū. siue p ep'laz
sc3 scriptā transmissam int̄ q̄s traditio
nes est imaginū veneratio. Qz aūt pla
ceat deo imaginum veneratio eo mō q̄
dictū est τ displiceat oppositū siue ea-
rum oblatio p3 ex pena philippi τ mlt̄
to alioꝝ. Vñ legim⁹ in cronicis impa-
toꝝ τ summoꝝ pontificū q̄ philipp⁹ q̄
impauit anno dñi septingētesimo. xxx
cū esset heretic⁹ oēs imagines τ pictu
ras scōꝝ de eccl'ijs auferri iussit τ ideo
male finiuit. Nam cū p annū impasset
veniēs ɔtra eū Anastasi⁹ eu3 de regno
expulit τ oculoꝝ lumē τ claritate ꝑua
uit. Item leo terci⁹ q̄ impauit ānō dñi
septingētesimo. xxxvj. decept⁹ a q̄dam
apostata oēs imagines xp̄i τ btē Ma
rie τ oīm scōꝝ deponi fecit τ igne cō-
buri s3 non impune transiuit. q2 de isto
errore Gregori⁹ terci⁹ ipm valde redar
guit. τ cū esset incorrigibilis ipm excō
municauit. romāq3 τ totā ytaliā et hy-
spaniā ab illi⁹ dñio et ɔtāte deficere fe-
cit. eiq3 vectigalia interdixit ꝑdict⁹ sū-
mus pontifex statim vt elect⁹ fuit zelo
mot⁹ religionis τ fidei xp̄iane rome fe
re mille epoꝝ sinodū ɔgregauit i qua
veneratōe3 scāꝝ imaginum ɔfirmauit
ac violatores ipaꝝ generali anathema
tis sñia ɔdemnauit. τ ɔtra leonē impa
torem vt dictū est. τ ɔtra Constantinū
quintū ei⁹ filiū iuste τ aīose processit. hic
Constantin⁹ fuit pessim⁹ τ vilis hereti-
cus τ apostata catholice fidei nā demo
nibus sacrificia imolauit. Hic sinodū
cccxxx. epoꝝ ɔstantinopolim cōgrega
uit. in qua de deponendis xp̄i τ sancto
rum imaginib⁹ terribile promulgauit
edictum. τ extūc contra catholicos ce-
pit tyrannide3 exercere. Et licet moni-
tione ꝑmissa vt se a sua coherceret. neq̄
cia monitus fuerit. Ipse vt alter Pha-
rao induratus in malo ꝑmansit ob q̄d
mors pestilens regiā vrbem sic deuasta
uit. vt in ea3 infinite dom⁹ integre clau
derentur nec erat qui eos inhabitaret.
Ferebant̄ enim in plaustris cadauera
mortuoꝝ ad sepeliendū. Supradict⁹
ergo Leo terci⁹ mortuus est in impie-
tate sua scilicet in sanctaꝝ imaginum
depositione. Et quia fili⁹ eius ꝑdictus
Constantin⁹ hui⁹ fuit patre deterior. et
in nullo iuuabat eccia3: ideo Stepha-
nus scōs qui sedebat in cathedra Pe-
tri Anno dñi septingētesimo. lxxx. mo
tus fuit diffinire τ determinare q̄ trāſ-
latio imperij fieret de grecis in francos
in ꝑsonam magnifici principis karoli
magni. Ratio ponit̄ extra de electōne.
ca. cum venerabilē. Francoꝝ eñ fauo
rem τ beneficia iam romana eccia per
pippinu3 in multis necessitatib⁹ exp-
ta fuit. Iste Pipinus rex francorum
fecit magnū sinodum congregari: vbi
fuit magna altricatio circa veneratōe3
imaginū τ fuit diffinitū xp̄i ac sancto-
rum imagines esse venerandas l3 here
tici ɔtrarium suaderent. q2 eis species
ydolatrie videbat̄: sed nō est verum vt
dictū est. quia imago fert intellectum
humanū in ipm imaginatū. Vnō eas
licite adoram⁹ τ debita veneratōne co
limus. nec est eadē ratio de imaginib⁹
τ sculpturis ydoloꝝ. q2 ibi malign⁹ spi
ritus iungebat̄ qui i eisdē dabat respō
sa cui nulla debet̄ reuerentia sed nō sic
de sanctis imaginib⁹. Satis igit̄ claret
quō nō repugnat sacre scripture ima-
ginū veneratio eo mō quo dictum est.
Et quantū deo displiceat earū ablatio
ex penis nō solum spūalibus: sed etia3
corpalibus τ tempalibus diuina ordi-
nāte iusticia inflictis. et ex assertōne ve
neratōnis earundem facta per vicariū
ihu xp̄i cum sacra sinodo vbi error in-
uenire nō pōt cū talis sancta ɔgregatio

dirigat a spū sancto. Sꝫ restat vnū du biū de imaginib⁹ astronomicis que fiunt certis temꝑib⁹ planetis exñtib⁹ in quibusdam locis celi determinat℞. vtꝝ liceat tales imagines facere ꝛ talib⁹ factis vti sicut temꝑib⁹ suis vt dicit Robertus holcot sup librū Sapīe lectiōe lx. quidā in londonis dicebat curare a quartana ꝑ imaginē leonis aureā ꝫm certas ꝯstellatōnes factā. Hic est difficile dicere quid est verum ꝓpter mirabiles opatōnes corpoꝝ. qꝛ hoc est certū ꝙ nihil est homini illicitū qđ ꝑ naturā compleri pōt. Dicit tñ Tho. scđa scđe qōne. xcvi. ꝛ allegat Aug. x. de ciui. dī. ꝙ opinio fuit falsa de imaginib⁹ talib⁹ ꝯstruendis. verū est tñ ꝙ res naturales formas suas ꝯsequunt ex corꝑibus celestibus: ſꝫ imagines artificiales nullā virtutē ꝯsequi possunt ab arte. nec aliquam virtutē habere pñt a corꝑib⁹ celegibus: nisi quā habent rōne materie Figura aūt nō est principiū alterandi ꝛ ideo nō habet aliam virtutē curandi aurū talis imaginis ꝙ̄ aurū alterius figure. Sed si aliū effectū habet hoc est opatōne demonū qui sunt indificatores hominū ꝫm August. Et ideo tales imagines astronomice virtutē sortiuntur ꝑ demones. cui⁹ signū est ꝙ oporteat illis imaginib⁹ caracteres imprimi qui ad nihil naturaliter imprimūtur vel opant. Vñ imagines astronomice: ꝛ nigromātice in hoc differūt qꝛ i factura nigromanticaꝝ imaginum fiunt expresse quedā inuocatōnes demonum. vnde ꝑtinent ad expressa pacta cū demonibus inita. Sed in factura astronomicarum sunt pacta tacita cum demonibus per quosdam caracteres ꝛ figuras ab ipsis demonibus adinuētas quoꝝ caracterum fictione demones facientibus suffragant. Hec aūt. xxiiij argumenta iudeoꝝ sumpta ex lege sufficiant ꝓ primo bello ꝙ̄ vt visum ē nullius vigoris sunt cōtra nr̄m fidei fortaliciū. imo integrū ꝛ incorruptū manet ab ictibus eorū. qꝛ est turris fortitudinis a facie inimici.

De bello iudeorum per argumenta sumpta ex lege euangelica.

Quinta considera tio ē de iudeoꝝ bello sūptaꝝ argumēta ex lege euāgelica. Vidētes. n. iudei ꝙ sua argumēta ex lege sumpta nulli⁹ sunt firmitatis ad expugnandū nostrū fidei fortaliciū. quinimo ꝑ illa eius veritas clarior ꝛ fortior est ostēsa temptare volunt si possunt ꝛ ex dictis euangelicis se iuuare. ꝛ ex quibusdam alijs a xp̄ianis cōcessis vt fidei nr̄e fortaliciū diruat sicut deducit Nicolaus de lyra in tractatu ꝯtra iudeum nequiter arguentē ex ꝙ̄ tractatu plura hic inserunt paucis exceptis ꝙ̄ suis locis explicabunt ꝛ faciūt totidē argumēta sicut ex lege. s. xxiiij.

Contendit iudeus probare qꝛ hiesus nō est verus messias quia i eius genealogia sūt mulieres peccatrices.

Primū argumentū iudeoꝝ quo nitantur ꝓbare ihm nazarenum nō esse verum messiam sumitur ex primo capl'o Math. sic. Ille non est verus messias in cui⁹ genealogia ponunt mulieres peccatrices: sed in genealogia ihu nazareni ponuntur mulieres peccatrices ergo ipse non est messias. Maior est manifesta qꝛ messias debet esse sanctus ꝛ bon⁹ et sic non debꝫ in sua genealogia peccatrices admittere. Minor patet qꝛ Mathei primo vbi ē principiū noui testi noiant ꝙ̄ tuor. s. Thamar Raab ruth ꝛ bersabee ꝙ̄ sūt in scrip̄tura reprobate. Prima namqꝫ

scilicet thamar sub habitu z simulatio
ne meretricis supposuit se inde socero
suo: z sic concepit de ipso phares z za
ran Gen. xxxviij. Scda vero scz raab
meretrix cognominat Josue. ij. Fuit
eni genere chananea et sic videt fuisse
mlier luxuriosa vilis z ydolatra. Ter
cia scilicet Ruth fuit de populo moab
qui colebat ydola. Quarta scilicz Ber
sabee fuit adultera vt patet. ij. Regum
xj. Ex quo sequit q nō fuit vere xpus.
Pro solutōne hui⁹ maliciose argumē
ti hebraici tria sunt videnda. Primuz
est q nō valet illud qd obijcit. Scdm
q in arguendo falsum supponit. Ter
cium quare nomina dictaꝝ mulierum
in genealogia xpi exprimunt cum hoc
principaliter videat querere argumen
tum. Circa primum ostendit primo vt
clauus retundat clauo q similis ratio
vel fortior pōt fieri cōtra messiam a iu
deis expectatum. Unde Hiere. xxxiij
dicit de ipso. Ecce dies veniūt dicit do
min⁹ z suscitabo dauid germen iustuz.
q oēs hebrei exponūt de xpo. Unde
z translatio chaldaica que est hebraice
litere in plurib⁹ locis expositiua habet
hic suscitabo dauid messiaz iustū. om
nes eni iudei confitent de dauid messi
am descensurū ꝓpter qd Math. xxij. q
rente saluatore a phariseis cui⁹ fili⁹ est
dixerūt dauid. Dauid autez legit mul
tipliciter z grauiter peccasse. primo in
morte sacerdotis nobe. j. Reg. xxij. ca.
quia p omissionem cautele debite fuit
occasio mortis ipsoꝝ petendo panes z
gladiū ab achimelech presente doech
ydumeo. ꝓpter qd filio achimelech fu
gienti ad dauid dixit. ego sum re⁹ om
niū animaꝝ dom⁹ pris tui et numerus
occisoꝝ sacerdotū fuit. lxxxv. virorum
z cum hoc ciuitas eoꝝ fuit succensa et
mulieres z paruuli trucidati. Itē pec
cauit scdo peccato adulterij z etiam ra
ptus vt videt in vxore Urie de q dicit
ij. Reg. xj. ca. missis itaq dauid nunci
is tulit eā p potentiā s. regalem. Item
peccauit tercio peccato homicidij pro
ditorie ꝯmissi. Nam vriā fidelissimum
sibi militem occidit gladio filioꝝ amō
vt ibidem dicit. Et qz postea factuz fu
it diuulgatuz surrexit inde scandalum
magnuz. ꝓpter qd dicebat in pplo vul
gariter de ipso dauid quō poterat esse
saluus ei qui rapuit ouem z occidit pa
storem. Item quarto peccauit grauit
non soluz omittendo punitōnem debi
tam sed etiā increpatōez filij sui amon
de oppressione violēta sororis sue tha
mar. ij. Reg. xiij. dicit eni ibi. Cum aūt
audisset dauid verba hec contristat⁹ est
valde z noluit cōtristare spm filij sui A
mon qz diligebat eum. Item qnto pec
cauit grauiter misiboseth filium Jona
the cui⁹ seruū accusantē dnm suum cri
mine lese maiestatis z falso vt habetur
ij. Reg. xvj. ca. Post agnitā innocenti
am misiboseth. z nequiciam sibe serui
sui illū seruū quem de iusticia tenebat
decapitare. nō solum nō puniuit ʒ etiā
ꝯtra iusticiaz medietatem hereditatis
misiboseth ei dedit vt habet. ij. Reguz
xix. ca. In hoc etiam fregit iuramentū
federis initi inter dauid et ionathā pa
trem misiboseth vt habet. j. Regū. xx.
ca. Dicens que iurauim⁹ ambo in no
mine domini inter me z te. z semē me
um z semen tuū vsq in sempiternum.
Et subintelligit firmiter seruabunt. et
ꝓpter grauitatē hui⁹ pcti dicunt doctō
res hebreoꝝ q regnū dō postea fuit di
uisuz: vn sup illō verbū dauid. ij. Reg.
xix. cap. z tu siba diuidite possessiones
dicit glo. hebraica q tūc venit vox d ce
lo dicens. Roboan z hieroban diuidēt
regnū tuū. Item sexto peccauit dauid
p supbiam in numeratione populi. ij.
Reg. xxiiij. ca. z in trāsgressione dini
pcepti qd hr Exo. xxx. vbi dicit q inu
meratōne pplī p quolibet capite debe

bat dari dimidius siclus argenti dño
qđ tūc nō fuit factum. et ꝓpter grauita
tem istius delicti mortui fuerūt de po
pulo israel. lxx. milia viroꝝ vt habetur
ibidem. Hec aūt scripta sunt in veteri
testamento de pctō dauid. ⁊ forsitā plu
ra alia ꝯmisit q̄ nō sunt scripta. Igit si
ꝓpter pctā ꝑdictaꝝ mulierū in genea-
logia ihū nazareni positaꝝ arguūt iu-
dei ꝙ ihs nazarenꝰ nō fuit messias i le-
ge ⁊ ꝓphetis ꝓmissus. eadem ratōne vł
fortiori pōt argui ꝙ messias quem ipsi
expectāt descensurꝰ de dauid q̄ tot et
tantis criminibꝰ fuit irretitꝰ nō sit verꝰ
messias eis ꝓmissus. Item ostendit ꝙ
argumentū eoꝝ nō valet. Frequenter
eīm legunt hoīes sancti ex parentibꝰ neq̄s
simis pcreati. ⁊ econuerso ex sanctis ne-
quissimi. sicut Achaz nequissimus ge-
nuit ezechiā sanctissimū. q̄ etiā contri-
uit serpentē eneū quē fecerat Moyses
iiij. Reg. xviij. ca. ⁊ ezechias sanctꝰ ge-
nuit manassen pessimū. q̄ posuit ydo-
la in templo dñi ⁊ effudit sanguinē in
noxiū multum nimis donec impleret
hierusalē vsq ad os. iiij. Reg. xxi. capl.
Similiter amon pessimꝰ genuit Iosiā
sanctissimū qui genuit tres filios pessi
mos quiꝗ ꝓpter pctā sua traditi sunt in
manu infideliū. vnꝰ in manu regis egi
pti ⁊ alij duo in manu regis babilonis
vt habet. iiij. Re. xxiij. ⁊ xxiiij. c. Ex h
patet ꝙ nō habet argumentū cōtra ve-
ritatem xpi eo ꝙ in eiꝰ genealogia po-
nunt peccatores ⁊ peccatrices cum iu-
stis. Consequenter ꝓcedendo ad scđm
ostendo ꝙ in suo ꝓcessu accipit fal-
sum. Et primū q̄tum ad hoc ꝙ dicit q̄
tuor mulieres in genealogia xpi nume
ratas fuisse viles ydolatras ⁊ reproba-
tas. non tamen intendo eas totalit ex-
cusare a peccato sed a tanto verba sunt
Nicolai de lyra vbi supra. Prima fuit
Thamar circa cuius excusatōnem ali
qualem considerandum ꝙ ipsi Abrae
facta fuit expresse promissio de christo
Gen. xxij. In semie tuo bñdicent oēs
gētes terre ⁊ ꝙ istud semen descēderet
per ysaac ysmahele q̄tuꝫ ad hoc repro
bato dicente sibi domino. In ysaac vo
cabit tibi semen. Item ꝙ descenderet
de ysaac christus per iacob esau q̄tum
ad hoc reprobato dicente domino ma
lachie primo Jacob dilexi. esau autē
odio habui. tota ergo generatio iacob
fuit electa propter quod. xij. eiꝰ filij fu-
erunt vocari patriarche populi verum
tamen de iuda descensurus erat xp̄us
ſm carnem propter quod mulieres de
siderabāt habere prolē de iuda et filijs
eius. quia nesciebat quomodo de illa
tribu descenderet christus quousq de-
terminatum fuit negocium ad proge-
niem dauid p promissionem factam si
bi d̄ christo psalmo. cxxxi. Jurauit do
minus dauid veritatem ⁊ nō frustrabi
tur cum fructu ventris tui ponā sup se-
dem tuam. Ista vero thamar fuit vxor
primogeniti iude. ⁊ etiam secundi filij
⁊ ambo mortui sunt sine prole. et ideo
dixit sibi iudas esto vidua in domo pa
tris tui donec crescat sela filius meus
⁊ cum adultus fuisset non dedit eū ip-
si Thamar timens ne moreretur sicut
duo precedentes. Uidens igitur Tha
mar ꝙ iniuriabatur sibi ⁊ ex desiderio
prolis habende de iuda vel de eiꝰ filio
ratione predicta simulans se meretri-
cem concepit de iuda phares ⁊ zaram
⁊ sic ex desiderio boni mota fuit ad illi
citū perpetrandū sicut obstetrices egy
ptiorum ex pietate ad filiorum hebreo
rum salutē mote fuerunt ad dicendū
mendacium pharaoni Exodi. j. capit.
Et iudith similiter ex desiderio delibe-
randi populum suum israel mota fuit
ad ornandum se curiose vt sic cōcupi-
scentiam holofernis ad ꝯcupiscentiā
sui excitaret. qđ erat simplr malū et in
istis ⁊ ꝯsimilibꝰ dicta vł facta mala excu-

sant a tanto vel a te to. Qd aut dicut in dei q raab fuit meretrix publica et vilis psona falsum est. Nam vbi dicit de ipsa Josue.ij.ca. Ingressi sunt domuz mulieris meretricis noie raab Hebrei dicut. Ingressi st domu mulieris hospitatricis noie raab pter qd exploratores hebreor illuc declinauerut ad manenduz de nocte. Non eni est aliq modo verisile q salmon princeps tribus iude accepisset ea in vxore si fuisset taz vilis psona q aut arguut ipsam fuisse ydolatra eo q erat gentilis z chananea no est efficax argumentu. qz multi gentiles fuerut vni veri dei cultores. sicut pz de iob z amicis suis z dato q coluerit ydola in iuuentute sua sicut fuerat a parentibus edocta ac p hoc in parte excusanda. tn in fide vnius veri dei saluauit exploratores hebreor: vt pz ibidez z ad hebreos.xi. z cu tota cognatione sua ad iudaismu fuit pversa. Qd autez de Ruth moabitide dicunt eam fuisse ydolatra pot ad hoc dici sicut dictu est de raab. Qz aut postea coluerat vnum veru deuz pz Ruth.j.ca. vbi dixit Noemi deus tuus deus me zc. Qd autem vltimo dicut de bersabee q fuit adultera. Dicendu q ex scriptura no habetur expsse q hoc pmiserit voluntarie s magis p potentia regis violenta vt dictuz est supra. Et dato q in adulteriu psenserit tn iudei no possunt dicere quin de nota fuerit z honesta. Nam puerbior xxx.ca. sup illud quid dilecte mi. quid dilecte vteri mei zc. Dicut doctores hebrei q ad litera hec sunt verba matris salomonis ipsum arguentis eo q pma nocte q iacuit cum filia pharaonis ita carnaliter z insolenter se habuit cu ea. q in mane tm dormiuit q trasibat hora offerendi iuge sacrificiu matutinuz z claues templi erant sub ceruicali salomonis. Et ideo mater eius intrauit cubiclm e z excitauit eu dices. qd dilecte mi qd dilecte vteri mei. qd dilecte votor meor quasi dicat. Considera quid feci sti sperabam q tu zelares p cultu diuino z bn regeres regnuz z tu defecisti et psequenter monuit eum de carnalitate vitanda. de iusticia aut pseruanda dicens: ne dederis mulierib substantiaz tuam. Nec obstat q ille cui dirigit isto verbu vocat lamuel. Nam salomon d noie vocat fuit. eo q natan pheta vocauit eu amabilem dno.ij. Regu.xij. q in hebreo significat cum q de in legitimo. Est aut de cu eo que diligit. Pz igit ex dictis q in arguendo accipiunt falsum reprobando istas qtuor predictas mulieres vltra debituz. Et si dicat iude quare non noiant in genealogia xpi sancte mulieres scz sara. rebecca. et sic de pluribus alijs q pcedant in scriptura z tn noiant ibidem qtuor mulieres peccatrices pdicte. Rndet istud est terciuz qd videbat principaliter querere argumentu. Dico ergo q noiantur ad excludendu falsam opinione q posset oriri. Cuz eni dicit in genealogia abraam genuit ysaac intelligit de zara vxore ei principali z prima. Et eodez modo cu dicit ysaac genuit iacob. intelligit de rebecca z sic de alijs. Si igit sic absolute diceret. Judas at genuit phares z saram. Opinari posset alijs q ex de vxore sua vera qd est falsum. qa iudas no cognouit thamar affectu maritali pter qd ad excludendu opinione falsam euagelista nomen thamar expsit. Similiter si diceret salmon genuit booz pcise crederet q esset de sua pma vxore iudea natone qd no est verum. z ideo nomen Raab est ibi expssum. Et idem dicendum est de alijs duabus. Non enim Ruth fuit prima vxor ipsius boos nec bersabee ipsius Dauid: sed fuerunt eis ex accidenti coniuncte Ruth vt suscitaretur semen defuncti: Bersabee ne moreretur propter crime

adulterij.

Contendit iudeus probare christianos immundos: quia comedunt carnes suillas.

Secundu argumentu3 iudeoru3 est q ex quo in genealogia iesu nazareni ponunt mulieres immunde tota sua genealogia est ordinata ad immundiciã & ideo xpiani comedunt carnes suillas &c. in lege phibita Ad istud argumentu3 rñdet q nõ sequitur xpiani comedunt carnes suillas et alia in lege phibita ergo sunt immundi. Nam illa pcepta erant cerimonialia & p consequens figurativa status futuri sub xpo sicut sepe supradictũ est propter qd publicato euãgelio cessant nõ solum vt mortua: sed etiam vt mortifera si seruarentur vt obligatoria ex lege nam hoc ess3 dicere saltem facto q xpi aduentus nondũ esset cõpletus. Si autem aliquis abstineret a carnib9 porcinis & hmõi. ex alia cã vtpote quia sunt sibi abominabiles vel nõ sane nullum esset peccatũ. q aũt tales cibi tempore xpi sint liciti patet ex actibus apostolorum & epl'is pauli in multis locis q̃ propter breuitatem omitto. q2 est notum fidelib9 christianis. Item rabi moysen badarsan sup Geñ. adducit auctoritatem ps. cxlv. qui custodit veritatem in seculũ facit iudicium iniuriam patientibus dat escam esurientibus. domin9 soluit cõpeditos & h ẽ finis versus in hebreo. Exponit igit iste doctor fine3 huius versus de esca tempe messie dicẽs. q hec litera dat escã famelicis. domin9 absoluens phibita siue ligata. & exponendo sic dic omnis bestia que immũda reputat in hoc seculo deus sanctus & benedictus faciet eam mundã in futuro seculo. sicut primitus fuit munda filijs Noe quib9 dicit Geñ. ix. ca. quasi olera virentia dedi vobis omnia. Sicut eñi olus fuit mundum omnib9 sic aial & bestia filijs noe & ita in futuro absoluit de9 quicqd phibuit de cibis. Sciendũ autẽ q iste doctor & alij doctores hebreo2 loquentes de pñti seculo & futuro. p psens seculũ intelligũt tempus currens vsq ad messia3 & ibi incipit seculum futurũ. Cum igit ihs nazaren9 sit messias verus vt supra libro primo ostensu3 est a tempe passionis sue in q̃ terminatus fuit cursus legis mosaice liciti sunt cibi lege mosaica prohibiti. Et iõ paul9 apl's in lege & pphis doct9 dicit. j. Thimo. iiij. Omnis creatura dei bona & nihil reijciendũ qd cum gratiarum actõne pcipit sanctificat enim per verbum dei. id est per eius filium modo dicto.

Contendit iudeus probare q iesus non est verus messias quia in eius geneologia nulla ponit mulier sancta.

Terciũ argumentũ iudeorũ ẽ ex euangelio. Si ihs nazaren9 ess3 verus messias in eius genealogia saltem aliqua mulier poneret sancta sed nulla talis ibi ponit. ergo nõ est vere messias. Maior videt manifesta. Minor pbatur cum non ponant nisi supradicte quatuor que et si nõ tantu3 peccatrices tñ fuerũt. Rñdet qcqd sit de maiori ppositõne minor ẽ falsa. na3 in fine genealogie ihu xpi. Jacob autẽ genuit ioseph virũ marie de q̃ nat9 est ihs q̃ vocat9 xpc. Ipsam aũt eẽ santissimã scripture noui testamẽti & doctorũ catholico2 maifeste pclamant. Sz qm h satis est notũ fidelib9 iõ scitatem ei9 p scripturas iudeo2 & saraceno2 declarare ppono. Circa primũ dr ysaie. vij. c. Ecce virgo concipiet & pariet filiũ & vocabitur nomen ei9 Emanuel q̃ auctas ad lrãm intelligitur de xpo & de ei9 matre. Pro declaratõne hui9 pphie no

tandum q sicut legim⁹ ysa.vij.z. iiij.re gū.xvj. ¶ T pe regis achas duo reges potentes scilicet sirie z israel ascenderunt ꝯtra hierusalem ad pꝛeliandū ꝯtrā eā. domin⁹ aūt misit ad eum ysaiā dicens q nō timeret ab exercitu istoꝝ duoꝛuz regum. Ipse aūt sicut erat mal⁹ z ydolatra z incredulus nō credidit ysaie. et ysaias dixit sibi q peteret signū sue liberatōnis ex quo sibi nō credebat. vnd sibi dixit. pete tibi signū a domino deo tuo in ꝓfundum inferni. scilicet p suscitatōnem alicui⁹ moꝛtui siue in excelsū supꝛa scilicet in celo sicut tempoꝛe Josue de sole. Iste aūt rex malus nolens petere signū a deo dedit excusationem fictaȝ. Dicens q hoc esset temptare deum. vnde dixit nō petā z nō temptabo dominū. Cum aūt cognouisset ysaias q non bona fide dixit achaȝ: immo qꝛ deū nō timeret aut amaret z sic indignum reputās noluit sibi dare signum ꝫ dedit domui dauid dicens. Audite ergo dom⁹ Dauid nunqd parū vobis est molestos esse hominib⁹ quia molesti estis z deo meo ꝓpter hoc dabit domin⁹ de⁹ ipse vobis signum. Ecce virgo ꝯcipiet et pariet zc̄. qd̄ intelligit de ꝯceptōne z partu xp̄i p virginē Mariam vt allegat euāgelista Matheus in pꝛimo cap̄. Et p obsidionem ciuitatis hierusalē ab istis regib⁹ significaꝛ spūaliter obsidio generis humani a demonib⁹. z q gen⁹ humanū debuerit ab obsidione dyaboli liberari signum fuit q virgo ꝯciperet z pareret filium. Sed isti gloꝛioso signo de cōcepto virgineo ꝯtradicūt iudei illud impugnātes z p impossibili reputātes q virgo existens virgo concipiat z pariat filium asserētes z affirmātes q text⁹ ysaie allegat⁹. scȝ ecce virgo zc̄. nō intelligit sicut nos xp̄iani z fides catholica affirmat de v̾gine gl'iosa Maria z faciūt ꝯ h̄ cōiter quinqȝ argumenta. Et arguunt pꝛimo sic. Istud signū fuit liberatōnis achaȝ a duob⁹ regib⁹ q venerūt ꝯtra eū. christus vero nat⁹ est post Achaȝ bene per cccc. ānos liberatōnis igit signū non fuit incarnatōis xp̄i z ꝯceptō ei⁹ ex maria virgine. Scd̄o sic vbi nos habem⁹ virgo Hebꝛei dicūt alma qd̄ significat adolescentulā qd̄ indifferenter dicit de virgine z coꝛrupta. Virgo aūt sic non significat igit textus ille non intelligit de conceptōne virginis sed adolescentule. Tercio sic qꝛ xp̄c non est vocatus emanuel: sed ih̄s ſm q patet Luce.ij. z ꝓphetia dicit q vocabit emanuel igitur non potest dici de xp̄o. Quarto qꝛ apparet q ꝓphetia intelligat de aliquo filio z dicūt aliqui iudeoꝝ doctoꝛes et rabini. q intelligitur de ezechia filio achaȝ qui dict⁹ est emanuel. Alij vo dicunt q intelligit de filio ysaie de quo I sequēti ca. dicit pꝛoph̄a accessi ad pꝛophetissam que concepit z peperit filiū. Quinto z vltimo arguūt iudei l'ra dicit q anteq̄ sciat puer vocare patrem aut matrem auferet foꝛtitudo damasci igit in xp̄o fuit ignoꝛantia qd̄ chꝛistiani reputant falsum. qꝛ dicūt q habuit plenitudinē scientie ab instanti sue cōceptōnis. Concludūt ergo iudei q nullo modo intelligit de chꝛisto nec de v̾gine Maria mr̄e ei⁹ sic nos xp̄iani dicim⁹ z firmit credim⁹ z ꝯfitemur. Ad p̄mū argumentū dōm iudeis q non est verū q istud signū de cōceptu v̾ginis ipsi achaȝ daret lȝ sibi p ꝓpham ꝓmitteret dicēs. Pete tibi signū a dn̄o deo tuo zc̄. Sȝ ex hoc inuitat⁹ incredulus remāsit z ydolatra. qꝛ dixit nō petaȝ et nō temptabo dn̄m. alia l'ra hȝ et nō exaltabo dominū. Directū ergo fuit domui dauid signum: vt ptȝ ex textu vbi dicit. Audite dom⁹ dauid ꝓpter hoc dominꝰ dabit vobis signū. Ecce v̾go ꝯcipiet z pariet filiuȝ z vocabit zc̄. qd̄ signū impletū ē i v̾gie Maria pꝛincipalr̄

⁊ realiter q̄ fuit de domo dauid. Ad illud autē qd̄ dicit̄ ꝙ illud signū fuit ꝑ ccccc. annos ⁊ vltra post Achaz dicendū est ꝙ duplex est signū. vnū pronosticū respectu effectus futuri. sicut gedeon datū fuit signū in vellere indicatiuū future victorie Judicū nono. Secūdū est signū rememoratiuum respectu effect⁹ preteriti. sicut moysi datum fuit signū Exodi. iij. Hoc habebis signū ꝙ miserim te cū eduxeris populū meū de egypto immolabis sup montē istū gratias scilicet agens de ista missione q̄ tibi imponit̄. nec obstat de magna instantia tempis. q2 signū rememoratiuū ita respicit preteritū in magna distantia sicut signū pronosticū futur. Ad propositū istud fuit signū remēoratiuū ⁊ non pronosticū et fuit datū in tanta distantia propter hoc ꝙ cōueniēs erat. q2 achaz fuit incredulus verbo ꝓphete ꝙ daret̄ signū in longinquū: vt ipse in propria ꝑsona nō videret sicut ī mente nō credebat. Illi tamen qui descenderūt ab eo viderūt sicut Maria ⁊ ioseph. ⁊ ideo signanter propheta nō direxit verba ad achaz: sed ad domum dauid de q̄ domo fuerūt Maria ⁊ Joseph vt infra dicet̄. Ad scdm̄ dicendū. ꝙ in hebreo sunt tria vocabula q̄si idem significantia. s. nabra. betula. balma. p̄mū accipit̄ pro muliere adolescente paucoꝝ dierū non habendo respectū ad virginitatē vel corruptionē. Scdm̄ accipit̄ pro virgine nō habēdo respectū ad etatem. s. adolescens iuuenis vel senex. Terciū vero accipit̄ pro muliere habendo duos respectus. scilz ad adolescentiā ⁊ virginitatē. ⁊ q2 ista duo simul fuerūt in beata virgine. Jō ꝓpheta diuinit⁹ illustrat⁹ posuit balma ⁊ non aliqd̄ aliud de vocabulis supradictis. Hui⁹ sn̄ie est venerabilis perit⁹ vir Petr⁹ alfonsi cōuersus in suo dyalogo titulo. vij. dicēs. Mulier nanq3 siue iuuenis siue annosa q̄diu virgo est appellari pōt betula. q̄diu aūt iuuenis ē siue virgo sit aut corrupta potest nūcupari nabra. balma vo vocat̄ nulla nisi sit iuuenis ⁊ intacta. Hec ille. Notandū etiam sm̄ Nicoalū de lyra in h̄ passu ꝙ balmū significat absconsionē et inde dicit̄ balma abscondita q̄ significat iuuenculam aspectib⁹ hominū absconditam: ita ꝙ de ei⁹ pudicicia ⁊ integritate non dubitat̄ maxime q̄n preponit̄ litera he. ⁊ tūc sonat healma. nec inueniunt̄ in tota sacra scriptura aliq̄ sic scripte nisi tm̄ tres. scilz rebecca. xxiiij. Gen̄. vbi dicit̄ de illa puella decora nimis virgoq3 pulcherrima ⁊ incognita viro. ⁊ sequit̄ ibi puella q̄ gradietur ad hauriendam aquā in hebreo habet̄ hebalma q̄ egredietur ⁊c. Et maria soror moysi Exo. ij. vbi dicit̄ de ea ⁊ iuit puella ⁊ vocauit matrem pueri in hebreo habet̄ iuit hebalma ⁊c. Et ista q̄ scribit̄ ysa. vij. Et ideo cum due p̄me fuerint virgines purissime q̄ sic nominate fuerunt idem tenendum est de ista hec lyra. Dicit ergo ꝓpheta ecce hebalma. id ē adolescēs et virgo simul. q2 ista duo dicit vocabulū hebalma cōcipiet ⁊ pariet filiū. i. beata virgo Maria a ꝓpha ꝓnunciat̄ q̄ cōcepit ⁊ peꝑit v̄go manēs ⁊ ꝙ ita necessario debeat intelligi patz q2 signū qd̄ debebat dari achaz ꝑ liberatōne ciuitatis sm̄ textū rabi salomō debebat esse valde miraculosum. vnd̄ dixit sibi ysaias. pete tibi signum a domino deo tuo in ꝓfundū inferni siue ī excelsum supra. in ꝓfundo inferni. i. in suscitatōne alicui⁹ mortui vel in excelsum supra. i. in celo sicut in statōne solis fuit tempe iosue. Nō ꝙ v̄go ⁊ adolescens concipet ⁊ pareret filiū virgine nō remanente nullū miraculū eēt. oportet ergo ad hoc ꝙ sit miraculū ꝙ virgo cōcipiat ⁊ pariat in conceptu ⁊ in partu. virgine remanente. et hoc diuina

miraculo qd impletū est in virgine glo riosa. Et ideo Augustin⁹ cōtra iudeos in sermone annunciatiōnis beate virgi nis dicit. Que sūt dei miracula nisi q̄ sūt hominib⁹ impossibilia q̄ scripsit ta bulas sine stilo ferreo. ipse grauidauit Mariā de spūsancto. q̄ multiplicauit panes in deserto sine rore. ipse virgīez impregnauit sine corruptiōne. ⁊ qui fe cit virgā sine pluuia germiare ipse fe cit deū filiā sine semine generare. Ad terciū argumentū dicendū q intelligi tur de xpo ⁊ qñ dicūt ipse nō est vocat⁹ emanuel s̄ ihs. Dicendū q imo. quia aliud est nomē qd imponit̄ s̄m ratiōez indiuidualem vt petr⁹ ⁊ sic xpc sp vo catus est ihs. Et est aliud nomen qd im ponit̄ s̄m p̄prietatē vel aliquā virtutē excellentē vt liberalitatis ⁊ sic liberalis vocat⁹ est alexander. fortis vocat̄ sam son hercules vel achilles. ⁊ isto modo xpc vocat⁹ est emanuel p̄pter excellenti am ⁊ diuinā p̄prietatē quā hȝ. q2 in ei⁹ supposito diuina natura p̄iter ⁊ huma na sil' ꝯiungunt̄. Vñ emanuel. interp̄ tat̄ nobiscū de⁹ q̄ noie sepe vocauit eū Maria. ipm vt verū deū ⁊ hominem adorando. ⁊ ita implet̄ lr̄a Hebraica q̄ hȝ vt illa hebalina vocabit nomen ei⁹ hemanuel. Sup q̄ verbo dicit p̄dictus Petr⁹ alfonsi vbi supra. et vocabit nom ei⁹ hemanuel. In hoc qd ibidem legit̄ vocabis duo sūt notāda. s. q de⁹ sic ap pellari filium volebat. ⁊ q sine carnali patre virgo foret puerū paritura. p̄pter hoc enī ait vocabis ac si diceret ipa tm̄ vocabit ⁊ nō pater. hec ille. Ad quar tum argumentū quando dicunt iudei q ille filius erat Ezechias filius achaz vel q erat filius ysaie de quo in sequen ti caplo. dicit ipse accessi ad prophetis samque concepit ⁊ peperit filiū et iste vel Ezechias vocat⁹ ē emanuel. Dicim q patet vtrūq3 manifeste esse falsum. Et primo de Ezechia. quia vt patet ex quarto libro Regū. Achaz regnauit xvj. ānos in cui⁹ quarto anno dicta est prophetia quādo incepit regnare. filius ei⁹ Ezechias habebat. xxv. annos. De ptis ergo q̄tuor de regno patris sui in quor quarto dicta est prophetia patet q vsq3 ad temp⁹ regni sui de regno pa tris nō transierūt nisi. xij. anni dempt̄ igit̄ istis. xij. de. xvj. sequit̄ q qñ dicta fuit p̄phetia ezechia iam habebat. xiij. ānos. sequit̄ ergo q p̄phetia in eo verifi cari nō potuit. q2 iam erat natus. Pa tet scđo q non potuit intelligi de filio ysaie p̄pter illud qd in sequēti ca. dicit̄, accessi ad p̄phetissam p̄pter duo. Primo q2 de illo filio ysaie qui s̄m textum na tus fuit accelera velociter spolia de trahe cito predare. nec de eius nomine nec de ei⁹ vita. nec de ei⁹ gestis aut mor te vlla mentio fit in scriptura s̄m ergo Hieronymū eadem facilitate q̄ dī con temnit̄. Scđo q2 non est verū q ysa ias prius accederet ad p̄phetissam vxo rem suā vt ipsa ꝯciperet ⁊ pareret filium de q̄ intelligūt iudei. Et ratio est quia i textu p̄mittit̄ adhibui mihi duos te stes fideles Vriā sacerdotē ⁊ zachariā filiū barachie ⁊ statim sequit̄ accessi ad prophetissam q̄ concepit ⁊ peperit filium Modo dico iudeis duo. Primo ad qd p̄pheta inducebat istos testes: numqd indigebat testib⁹ in accedendo ad con cubitū p̄phetisse vxoris sue istud ē tur pe dicere. Scđo peto ab eis q̄ fuerunt isti testes fideles. nō Vrias q̄ fuit tem pore Joachim de q̄ Hiere. xxvi. Fuit vir p̄phetans in nomine domini. Vri as filius Semey. quia tempore achaz ⁊ ysaie vsq3 ad tempus Joachim vt pa tet in quo fuit iste propheta fuerūt plꝰ q̄ centū anni. sicut patet per tempora p̄ q̄ regnerūt reges q̄ fuerūt i medio. vt q̄rtū libr regū discurrēti. Ite aliꝰ testis fi delis zacharias filius barachie qui est xi. de. xij. prophetis minoribus. s̄ erat

adhuc natus. Ipse fuit secundo anno regni darij regis persarum qui successit Cyro, qui dedit licentiam iudeis reedificandi templum: et a tempore Achaz et ysaie vsque ad tempus Darij fluxerunt plus quam ducenti anni. non ergo iste accessus ysaie ad prophetissam nec de istis testibus aliquid continet veritatis. Ergo dicunt iudei est veritas istius texti. Domine vtinam tolleret cecitas ab oculis vestris. Certe dico quod veritas istius prophetie est quod deus spiritussanctus assumpsit istos duos testes supradictos et accessit ad prophetissam. id est ad virginem Mariam que habuit spiritum prophetie et concepit et peperit filium suum christum saluatorem nostrum. Nam quando dicitur in textu adhibui mihi duos testes etc. loquitur spiritussanctus per seipsum et non propheta sicut enim loquitur per prophetam: sic potest loqui per seipsum. Isti duo testes fideles quos deus spiritussanctus adhibuit fuerunt Vrias filius semey de quo dictum est qui prophetauit multa mala contra ciuitatem que venerunt in captiuitate babilonica. Et zacharias filius barachie qui prophetauit multa bona specialiter de aduentu messie zacharie. ix. Exulta satis filia syon. ecce rex tuus venit tibi iustus et saluator etc. Et quando dicitur quod adhuc non fuerunt nati: sed futuri erant. Hic est dicendum quod non obstat quia preteritum et futurum totum est deo presens: et ita loquitur de preterito et de futuro sicut de presenti et post prophetias istorum sequitur immediate in textu totum in persona dei et spiritussancti et accessi ad prophetissam. scilicet virginem Mariam que prophetauit in cantico. Magnificat anima mea dominum. Et concepit et peperit filium. Iste accessus fuit specialis et hoc per spiritumsanctum sicut dixit sibi angelus Luce primo. spiritussanctus superueniet in te. Ad quintum et vltimum argumentum dicendum quod intelligitur de scientia humana. licet enim in christo non fuerit ignorantia tamen quia factus est homo in tempore. habuit scientiam in tempore et antequam illam haberet liberatio populi denunciata per ysaiam completa fuit. Cum igitur supra declaratum sit quod ihesus nazarenus sit vere christus. sequitur quod mater eius Maria concepit eum et peperit virgo et per consequens est sanctissima nec iudei possunt dictam auctoritatem negare. quia non solum accipitur de translatione Hieronymi. sed etiam de translatione. lxx. interpretum qui fuerunt iudei. et in lege et prophetis peritissimi secundum quod dicit iosephus antiquitatis iudaice libro. xij. Videant etiam iudei tertiam translationem caldaicam cui contradicere non possunt nec audent. quia istam prophetiam sic exponit. Vnde vbi nos habemus hic et adhibui mihi testes fideles Vriam sacerdotem et zachariam filium barachie et accessi ad prophetissam etc. Illa translatio sic habet. et contestatus sum contestationes malas ex parte mea quas dixi venturas in prophetia Vrie sacerdotis esse futurum et quoque sic omnem consolationem quam dixi venturam in prophetia zacharie filij Barachie ego adducturus sum et accessi ad prophetissam et concepit et peperit etc. Item potest declarari sanctitas virginitatis marie ex secreto lemarbe. quia mem clausa contra naturam suam est ibi posita in verbo multiplicabitur eius imperium vide supra libro primo in apertione primi thesauri. Vnde in libro qui dicitur sabath apud hebreos autentice dicitur mem clausa verbum clausum significat. Idem autem persuadetur per illud quod habetur ysaie. xi. Egredietur virga de radice yesse et flos de radice eius ascendet. Hec auctoritas ad litteram intelligitur de christo: vt supra ostensum est quod per florem intelligitur quia sicut sine arboris corruptione flos ab eo egreditur sic christus nascitur ex matre absque virginitatis corruptione. Idem et

ꝑsuadet ꝑ hoc q̄d habet ysaie. lxvi. An
ꝙ parturiret pepit. parturire est dolore par
tus sentire. Non aūt dicit de aliq̄ muli
ere ꝙ ipsa peperit absq̄ dolore partus
excepta dn̄i nostri ihū xp̄i matre. Item
Hiere. xxxi. dicit nouū faciet dn̄s su
per terrā femina circūdabit virū. per h
ꝙ dicit ꝓpha nouū faciet dn̄s manife
ste ostendit insolitā rem futurā a dn̄o et
alias inauditā ꝙ fuit qn̄ virgo beata di
uinit⁹ ꝯcepit ihm virū scientijs et virtu
tibus ab instanti sue ꝯceptōnis perfe
ctum et sic eum suo circūdedit vtero vir
ginali. Si etiā ipsa pareret manente cor
rupta hoc nō est nouū mulieribus sed ꝙ
ihm pareret ipsa remanente clausa istō
est nouū. Item hoc fuit figuratum eze
chiel. xliiij. et dixit dn̄s me⁹ ad me. por
ta hec clausa erit et non apiet et vir non
trāsibit ꝑ eam qm̄ dn̄s de⁹ israel igres
sus est ꝑ eā eritq̄ clausa et hic est finis
versus in hebreo ꝑ hāc portā intelligit
virgo Maria ꝑ quam filius dei venit
ad nos et exiuit deus et homo clausura
virginitatis integra remanente. Item
rabi barachias exponens illud Tren.
vltimo. Pupilli facti sum⁹ absq̄ patre
dicit ꝙ deus sanct⁹ et benedict⁹ ait isra
eli. vos dixistis coram me pupilli facti
sum⁹ absq̄ patre. Redemptor quē ego
suscitabo vobis sine patre erit scilicet in
terris. sicut est sine matre in celis: et sic
sm̄ eā apparet virginitas Marie ma
tris xp̄i. Item dn̄s Bonauētura quon
dam ep̄s albañ. sup terciū sententiarū
distinctōne. iij. loquēs de sanctificatio
ne Marie dicit. Quidam iudei asserūt
de ea ꝙ q̄uis esset pulcherrima a nul
lo vnq̄ hominū fuit concupita. vñ au
tem accepit hoc iudeorum dictum nesci
re se dicit Nico. de lyra. Sed nō est ve
risimile ꝙ talis aut tant⁹ doctor posue
rit istud in scripto suo nisi habuerit ab
aliq̄ loco autentico. Ratio aūt q̄re vir
go beata nō fuit cōcupita ab hoib⁹ pōt
assignari. q2 dispositio mentis magis
relucet in facie q̄ in ceteris alijs parti
bus ꝓpter q̄d ex plenitudine grē existē
tis in ei⁹ mente fiebat quedā refulgen
tia in eius facie q̄ in hoib⁹ ipsam intue
tibus ꝯcupiscentiā nō excitabat sȝ ma
gis eam reprimebat et hoc mō de ama
bilitate sancti Sebestiani dicit. Necē
se eñ erat vt quē deus tanta ꝓluderat
grā ab oib⁹ amaret. Consequēter decla
rat scītas v̄ginis Marie ꝑ scripturas
saracenorum ꝓpter maiorē ꝯfusionē iude
orum. dicit eñ in alchorano machometi.
Dixerunt angeli O maria deus vtiq̄
elegit te et purificauit te et elegit te cla
ram sup mulieres seculorum. Itē ibi
dem O maria deus annunciat tibi v̄
bum ex ipso. nomen ei⁹ iesus fili⁹ Ma
rie et erit honorabilis in seculo et in fu
turo. Item ibidem dixit ipsa. deus me
us quomodo erit mihi filius et non te
tigit me homo. Dixit sic deus creat q̄d
vult cū decreuerit vtiq̄ aliquid. dic ei
esto et erit. Item in libro albocharī q̄ est
autenticus apd̄ eos dicit emphotaris
socius machometi ꝙ audiuit nuncium
dei dicentē nullus de filijs Adam na
scit quem nō tangat sathan preter ma
riam et filium eius. ꝑ nuncium autem
dei intelligit machometum. Item dicit
ebumusse ꝓpham. i. machometū dixis
se multi ꝑfecti fuerūt in hominib⁹. nul
la aūt in mulierib⁹ fuit ꝑfecta nisi ma[illegible]
ibu. Has aūt scripturas saracenorum
induxi: q2 sm̄ apostolū oportet scōs
hīe testimoniū ab his q̄ foris sunt. Pa
tet igit ꝙ iude⁹ in minore sui argumen
ti accipit falsum. s. ꝙ in genealogia sal
uatoris nō ponit aliq̄ mulier scā. cui⁹
opinionis videt fuisse Hieronym⁹ su
per Matheum dicens. Notandum in
genealogia saluatoris nullam sancta
rum mulierum assumi sed eas q̄s scri
ptura reprehēdit vt q̄ ꝓ peccatoribus ve
nerat de peccatricib⁹ nascēs oēm pctā

deleret. Sed istud dictum non placet nicolao de lyra ꝓpter duo. Primo q2 vt dictum est in genealogia saluatoris ponitur maria sanctarum sanctissima. Secundo quia ex eadem ratione ibidem arguit Hieronymus ad oppositum. s. ꝙ propter peccatum athalie filie impijssime iesabelis que erat ydolatra et ad ydolatriam traxit Joathan maritum suum filius amborum ochozias et nepos ioas et pronepos amasias tolluntur a genealogia saluatoris.

Contēdit iudeus probare ꝙ hiesus non est verus messias q2 non est filius dauid siue de genere dauid.

Quartum argumentum iudeorum ex euangelio est in primo cap. Math. Ponitur genealogia christi quem asserunt christiani eē verum messiam ex eadem arguitur ꝙ ipse non est messias in lege ꝓmissus. sic. verus messias debz esse filius dauid siue de genere dauid sed hiesus nazarenus non est filius dauid nec de genere eius ergo ipse nō est messias ꝓmissus. Maior est concessa ab omnibus tam iudeis ꝙ̄ christianis. Minor ꝓbat quia si hiesus nazarenus descenderet de dauid sm carnem in eius genealogia poneretur. Constat autē ꝙ nihil tale ibi ē q2 in fine genealogie dicit. Jacob aūt genuit Joseph virum marie de qua nat9 est christus ꝛc. Nunquid xp̄s est ex semine ioseph natus vt dicat de genere dauid. sicut et ioseph. Et patz ꝙ christiani hoc nō concedūt. ergo nō habent ex p̄dicta genealogia ꝙ ipse sit de genere dauid. Si forte dicat christianus ꝙ descēdit p mariā q̄ est de genere dauid hoc nō habet ex textu q2 nō ponit ibi qs eius fuit pr̄ vel mater. ḡ nullo mō hiesus nazarenus dicendus est filius dauid et ꝯñr ipse nō est messias. Respondet sm Hiero. i glo. ꝙ nō ē consuetudo scripturarum vt ordo mulierum in generationib9 texet. Et iō nō p mariā sed p Joseph iducit cū de vna tribu ioseph et maria fuerūt. vñ et eā quasi ꝓximam cogebat accipe. ne vna trib9 se in aliam ꝯfunderet. vñ Nume. xxxvj. oēs viri ducūt vxores de tribu et cognatione sua et cuncte femine maritos de eadem tribu accipient vt hereditas ꝑmaneat in familijs. Sed ꝯtra hoc Exo. vj. Accepit aaron sororē naazon filiā aminadab. s. elisabeth in vxorem de qua constat ꝙ erat de tribu iuda. Solutio sola illa mulier nubere non potuit viro de alia tribu ad quam deueniebat hereditas patris vel parentū. Vñ cū ipsi elisabeth non deueniret hereditas patris quia habebat fratres priores se idō bene potuit nubere viro d alia tribu. Sz q2 maria non habuit fratres vel sorores priores se quia fuit vnica ioachim pr̄i suo ideo ad eā deuenit hereditas. Vñ habuit necesse sm legem nubere viro de cognatione sua. et quia ioseph fuit de tribu iuda et de ꝓgenie dauid vt pz in genealogia ascendendo. Sequit ergo ꝙ virgo maria de qua natus ē hiesus qui vocat christus fuit de eadē tribu et ꝓgenie. Sed quia ex rege dauid duo pullularunt rami tanꝙ̄ ex radice. s. salomon et nathan. Est dubium inter doctos a quo illorum virgo maria descēdat sm carnē. et sunt nonnulli doctores dicentes ꝙ hec virgo descendit ex rege salomone sm carnem. et ex nathan sm legem cuius opinionis est Nicolaus de lyra. Luce. iij. Sz hec opinio videt esse primo ꝯtra ꝓphetas. Nam Hieremias ꝓpheta loquens de yechonia: p quē venit linea salomonis. ait. scribe virum istū sterilē q̄ in diebus suis nō prosperabitur nec erit de semine eius vir q̄ sedeat sup soliū dauid. et ptātem habeat vltra in iuda. Hieremie. xxij. Si

ergo hec virgo descendit per salomonem et yechoniam: vt dicit illa opinio sequitur quod christus filius virginis non sedit super solium dauid. et super regnum eius Contra prophetam in ca. sequenti et ysa. ix. ca. nec valet dicere quod propheta intelligit non erit qui sedeat seculari honore. xps autem non sic sederat. quia supra ca. eodem dicit dominus per prophetam. Viuo ego quia si fuerit yechonias filius ioachim regis iuda annulus in manu dextera mea inde euellam eum et loquitur de ipso et de semine suo. Vnde patet quod non solum loquitur de temporali potestate sed etiam de illa qua xps sedere habuit ad dexteram patris. Item non est verisimile quia deus tam confusibiliter repelleret eum et semen suum ab honore temporali et a minori gradu et consequenter constitueret ipsum in semine suo in maiori gradu. s. cristi. Secundo hec opinio videtur esse contra apostolum quia nathan frater salomonis regis non fuit filius naturalis regis dauid sed adoptiuus. Luce. iij. Cum ergo ab illo nathan descendat hec virgo secundum carnem: vt notat Affricanus scribens ad Aristidem et Eusebius li. j. ecclesiastice historie ca. vij. et Damascenus in sententijs suis li. iiij. ca. vj. Sequitur quod christus non est ex semine dauid secundum carnem contra apostolum. j. cap. ad Romanos. Qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem. Respondendum ergo secundum illuminatum doctorem magistrum Johem vitalis in sermone natiuitatis beate virginis qui incipit O pulcerrima inter mulieres quod hec sacra virgo venit ex nathan secundum carnem qui fuit filius naturalis dauid. non quidem de bersabee vt illi estimant sed de principali vxore dauid. s. michol. binomia ecclesia dicta filia saulis que genuit dauid yetriuan binomyum quia et nathan de quo ij. Reg. iij. Cum notatis per iosephum lib. antiquitatis iudaice et per dictum Nicolaum de lyra quia nathan fuit melior salomone natura et vita quia de principali vxore et vt opinatur predictus doctor renunciauit iuri regni ratione eximie sanctitatis. ex quo nathan filio dauid xxxviij. pullularunt plantevsque ad auos sancti ioachim patris virginis. Nam Mathat frater anichus qui et melchi dictus est genuit heli qui ioseph secundum leges Luce. iij. et hic habuit fratrem pantheram qui genuit barpantheram qui sanctum Joachim secundum carnem teste Damasceno vbi supra. et sic sanctus Joachim pater huius virginis et sanctus Joseph sponsus eius fuerunt secundum legem secundi primorum filij. et sic patet genealogia non solum ioseph ex progenie dauid sed etiam virginis gloriose per nathan ex principali vxore dauid. s. michol.

Contendit iudeus probare quod hiesus non est verus messias quia fuit peccator ex hoc quod fuit baptisatus.

Quintum argumentum iudeorum ex euangelio est ad probandum quod cristus habuit peccatum. vel quod eius baptismus fuit frustra arguit iudeus sic. In euangelio Mathe. iij. ca. dicitur quod venit hiesus a galilea in Jordanem ad Johem vt baptisaretur ab eo. ex hoc arguitur sic. Christiani dicunt quod baptismus est ablutio peccatorum. cum ergo ihs nazarenus fuit baptisatus. ergo habuit peccata abluenda quod ipsi negant. aut ille baptismus fuit frustra. Respondetur quod baptismus xpi est ablutio peccatorum. non autem baptismus Johis: sicut ipse Johes dicit Math. iij. Ego quidem baptiso vos in aqua in penitentiam. qui autem post me venturus est fortior me est. cuius non sum dignus portare calciamenta. ipse vos baptisabit in spiritu sancto. Hiesus autem nazarenus fuit baptisatus baptismo Johis tantum. qui non erat ablutio peccatorum. et ideo non concludit argumentum quod hiesus habuerit peccatum abluendum quia sanctificati in vtero baptisati sunt ba

ptismo xpi et tamen nõ bñt pctm̃ ablu endum. Ihesus autem ab instanti cõceptionis sue nõ solũ fuit sanctificat⁹ ꝗ etiã sctũs sctõꝝ. Qꝛ aũt arguit vltra ꝙ Jesus nazarenus fuit baptisat⁹ frustra. Dicendũ ꝙ nõ sequit quia p hoc approbauit baptismũ et pdicationem iohis. et p tactũ sue sanctissime carnis dedit vim regeneratiuã aquis nec sitr sanctificati in vtero frustra baptisant quia p hoc regenerant in xpo et membra eius efficiunt. Et qꝛ scripture noui testamenti et doctoꝝ catholicoꝝ loqntes debaptismo sunt note fidelibus et a iudeis non recipiunt. Ideo accipiũtur aliqua cõtra iudeos de veteri testamento et de dictis doctoꝝ hebraicorũ. et pmittitur figura huius sacramenti. Exodi. xxix. in baptismo aaron et filiorum eius. Ubi dixit dñs moysi. aaron et filios eius applicabis ad ostiũ tabernaculi testimonij. s. in atrio vbi erat altare holocausti. Cumqꝫ laueris patrez cũ filijs aqua indues et c. ista lotio aq̃ q̃ erat pmũ: vt dicit rabi salomon non intelligit de ablutione manuũ et pedũ solum sed de lotione totius corpis. ita ꝙ dicit h expresse rabi salomon. ꝙ hoc qd dicit lauabis eos vult dicẽ baptisabis eos sic ꝙ totum corpus intret in aquam. Item scdo sup illud Ecclesiastes pmo. Quid est qd fuit id qd futurum est. Rabibarachias dicit sicut fuit redemptor prim⁹ sic erit vltim⁹. Redemptor primus. s. moyses fecit ascendere puteum. sicut habet Nume. xxi. Sic redemptor vltimus qui ẽ rex messias ascendere faciat aquas. sicut habetur Johelis vltimo. Et fons de domo dei egrediet et irrigabit torrentẽ spinarum. Hec sunt verba doctoris. p torrẽ tẽ spinaꝝ intelligit mltitudo peccatiũ Aliqui hebrei dicunt ꝙ hec est lra et irrigabit planiciem sethim. Est autez sethim regio grecie de q̃ alexãder magnus exiuit ad pugnandũ contra reges persaꝝ et medoꝝ. vt habet. j. Machabeoꝝ. j. cap. et ſm hoc ista pphetia fuit impleta qñ apli pdicauerunt grecis et eos baptisauerunt. Itez. iij. Isa. xliiij. Noli timere serue meus iacob et rectissime quẽ elegi. Effundã eñ aquas super sitientem et fluenta sup aridaz. Effundam spiritũ meũ sup semen tuum et benedictionem meã sup stirpẽ tuã: d germinabũt inter herbas sicut salices iuxta pterfluentes aquas. Iste dicet. dñi ego sum et ille vocabit in noie Jacob. et hic scribet manu sua dño et i noie dei isrl assimilabit. Per hoc eñ ꝙ dicit effundã aquas sup sitientẽ itelligitur baptisatio iudeoꝝ fidem christi deuote recipientiũ. Et p hoc ꝙ subdit et fluenta sup aridam intelligit baptisatio gentiliũ. Nam gentilitas nõ fuit irrigata doctria legis et pphetaꝝ et ꝙ iste sit intellectus habet sup glosa rabi salomon. sup illud qd subdit. germinabunt iter herbas et c. i. in medio Esau. Per esau vo ipe et doctores hebrei intelligunt romanũ imperium qd suscepit fidem christi et baptismũ: vt patet. Sequit iste dicet dñe ego sum glosa. Isti erunt iusti pfecti quod de apostolis cõuenienter potest intelligi. Et ille vocabit in nomie iacob: glosa. Isti sũt paruuli filij impioꝝ quod cõueniẽter intelligitur de filijs iudeꝝ per apostolum conuersis ad christum patribus eoꝝ in infidelitate remanẽtibus. Hic scribet manu sua dño glosa. hi sunt filij pnie p qd ɔuenienter intelliguntur xpiani religiosi. et in noie isrl assilabit. glo. Isti sunt conuersi de gentib⁹ illis applicat nomẽ isrl. ſm qd dic apls ad Rom. ij. nõ q̃ in mãifesto iude⁹ ẽ. neqꝫ que in manifesto in carne circũcisio ꝗ q̃ in abscondito iudeus est et circũcisio cordis in spiritu non littera cui⁹ laus nõ ex hominibus sed ex deo est. Patz

igitur ex predictis q glosa Rabi salo-
mon. conuenienter aptat ad propositum
nostrum quamuis hoc non intenderit. De-
us enim aliquando mouet linguam hominis
mali ad annunciandum veritatem preter
eius intentionem. sicut Cayphas Jo-
hannis. xj. dixit de christo. Expedit vo-
bis vt vnus moriatur homo pro populo.
Intendebat enim solum inducere alios
ad occidendum christum. Sed quod ver-
bum significauit mortem eius profu-
turam ad salutem spiritualem populi: hoc
fuit preter eius intentionem propter quod
euangelista subdit. hoc autem non di-
xit a semetipso. scilicet supple a deo sic eius
linguam mouente. Habetur autem si-
mile quantum ad aliquid Nume. xxij.
de Asina balaam que protulit verba
rationabilia. vt patet ibidem deo mo-
uente linguam eius per se vel per an-
gelum. illa tamen non intellexit verba:
que protulit cum non haberet rationem
nec intellectum. Item quarto super illud
Gen. xlix. Ligans ad vineam pullum suum
et ad vitem. O fili mi asinam suam. Dicit
glosa. Hic est de quo scriptum est Za-
charie. ix. Sedens super asinam etc. seq-
tur in glosa. Et quod erit agens sic scri
ptum est Ezechielis. xxxvj. Et effundam
super vos aquam mundam et emundabi
mini ab omnibus inquinamentis ve
stris. Autoritas zacharie hic inducta
secundum doctores hebreos intelligitur ad lit-
teram de messia. sicut ostensum est su-
pra et per glosam hebraicam hic inductam
habetur q erat mundaturus populum su-
um per effusionem aque munde que proprie
dicitur baptismus xpi. Dominus in libro qui
dicitur yoma hierosolomitanum autentico
apud hebreos dicitur. Quemadmodum
pelagus mundificat pollutos: ita deus
sanctus et benedictus erit mundans in fu
turo israel et sic est dicens Ezechie. xxxvj
Aspergam super vos aquas mundas: hec ille.
Item sapientes thalmuth in midras di-
xerunt q in aduentu messie ipse assume
ret sibi aquas mundas que sub sede sua
et q ipse super israel effunderet prout dixit te
xtus. effundam super vos aquam mundam
et sapientes tabala has aquas signifi-
cauerunt et dixit rabi aquiba quando acces-
seritis ad lapides mundos marmore
os non dicas aquas aquas. Sunt enim
aque temporales et aque spirituales. Item
q viderunt messiam filium dauid intrare
per synagogas et studia et interrogatus
quid faceret. respondit q balneabat. iu-
xta textum Gen. lauit in vino vestimen
ta sua quod significat lotionem in baptis-
mo a sancto messia postmodum ordina
to. Item Quinto de baptismo et eius
effectu dicitur Zacharie. xiij. ca. In illo die
erit fons patens domui dauid et habi-
tantibus hierusalem in ablutionem pecca
torum et menstruate. Per hoc q dicit
erit de futuro patet q non potest intelli-
gi de ablutione aliqua veteris legis. Nam
omnes ille erant statute longe ante tempus
zacharie. Q autem intelligatur de baptis-
mo xpi patet per illud quod sequitur: et erit in
die illa dicit dominus exercituum disperdam
nomina ydolorum de terra quod impletum fuit
tempore xpi et discipulorum eius. per quorum pre-
dicationem ydolatria cessauit per totum
mundum: exceptis quibusdam barbaris in
aquilonari parte habitantibus qui limitati
dicuntur. q illud viuum quod eis primo occur
rit qualibet die illud adorant et venera-
tur vt deum suum per illa die. Sed quia hoc mo
dicum est respectiue ideo quasi pro nihi-
lo reputatur secundum communem modum loquendi.
et etiam secundum doctrinam phi. ij. phisicorum.
Nec obstat q dicitur domui dauid et habi
tantibus hierusalem. quia Hiere. xxx. Cri
stus nominatur nomine dauid: vbi dicitur. serui-
ent domino deo suo. et dauid regi suo quem
suscitabo eis. Non enim intelligitur hoc de da-
uid qui mortuus erat per. cccc. annos. ante vel
circiter et q intelligatur de xpo patet per trans
lationem caldaicam que sic habet et colent co

ram dño deo suo et obedient messie filio dauid et sic per domum dauid hic intelligitur familia xpi et eadem intentione per hierlm militans ecclesia. Dicitur autem baptismus fons patens quia nulli penitenti debite denegatur et dicitur in ablutione peccatorum et menstruate propter pctm actuale et originale quod contrahitur in vtero matris. vtrumque enim lauat baptismus in adultis ad baptismum venientibus. Unde dicit hic glosa caldaica super verbo in ablutionem pctorum et remittantur sua pctã: et sue macule. et idem dicit rabi salomon in sua glosa allegando chaldeum. Item vi. ysaie. in ca. xii. postque locutus est de saluatore dicens. Ecce deus saluator meus fiducialiter agam et non timebo etc. consequenter dicit: haurietis aquas in gaudio de fontibus saluatoris et glosauit chaldaicus et recipietis cum gaudio legem nouam electorum iustorum. Hebraica veritas habet accipietis aquam cum gaudio de fonte saluationis et idem est de fonte saluatoris vel saluatoris et ita impletur in hoc sacramento quod habet virtutem remittendi pctã ex fontibus saluatoris. i. ex quinque plagis xpi in passione sua. Et ad lram de fonte saluatoris i. de latere xpi exiuit sanguis et aqua et qui vidit testimonium perhibuit et scimus quia verum est testimonium eius vt patet Joh. xix. Item. vii. ysaie. lii. ca. in fine. Ecce intelliget seruus meus et exaltabitur et eleuabitur et sublimis erit valde. Sequitur Iste asperget gentes multas hec scriptura intelligitur ad lram de xpo patet per translationem chaldaicam cui non licet contradicere iudeis que talis est. ecce prosperabitur seruus meus Messias propter quod antiqui hebrei ab isto loco vsque in finem. liii. capituli exposuerunt ad lram de passione xpi. Dicit ergo Ecce intelliget seruus meus, quia habet scientiam diuinam ab eterno et humanam ex tempore et exaltabitur. s. ad vnitatem suppositi diuini. vel aliter exaltabitur in sua resurrectione et eleuabitur in sua ascensione et sublimis erit valde sedens ad dexteram patris Marci vltimo. Et dñs quidem hiesus postque locutus est eis assumptus est in celum et sedet ad dexteram dei. vel aliter secundum quod exponit rabi aquiba. Exaltabitur plusque abraham et eleuabitur plus que moyses. et sublimis erit plusque angeli. Ex quibus satis potest inferri quod messias debebat esse deus. Sequitur ad propositum iste Messias asperget gentes multas. s. mundabit sanguine suo et baptismate que omnia manifeste sunt impleta in xpo. Item octauo et vltimo dauid prophete fuit reuelatum signum completionis omnium prophetiarum sacramentis baptismi. vnde dicit in ps. xxviii. Vox dñi super aquas deus maiestatis intonuit ac si diceret. clarius tunc sacramentum baptismi erit adimpletum. cum vox dñi fuerit super aquas et deus maiestatis intonuerit quod fuit adimpletum in baptismo xpi quia tunc vox patris intonuit dicens. Hic est filius meus dilectus etc. Math. iii. Et ista fuit intonatio dei maiestatis. Ex predictis in solutione huius argumenti iudaici tria colliguntur. Primum quod licet xps fuerit baptisatus fuit tamen immunis a pctõ. Secundum quod baptismus xpi non fuit frustra licet ipse esset sine pctõ. Tercium est quod istud sacramentum fuit in testamento veteri figuratum et multipliciter prophetatum ac per doctores et glosas hebreorum euidenter demonstratum.

Contendit iudeus probare quod hiesus non habuit spiritum sanctum ante baptismum.

Sextum argumentum iudeorum sumitur ex euangelio ex illo Mat. iii. baptisatus autem confestim ascendit de aqua et ecce aperte sunt ei celi et vidit spiritum dei venientem sicut columbam et descendentem super se. Ex hoc

arguūt iudei q christus añ baptismū non habuit spm̄ sctm̄. cuiꝰ oppositum asserūt xp̄iani. Qz āt istō sequat ex textu patet: qz nullus venit vbi p̄ius erat. Cum ergo dicat in textu vidit spm̄ dei venientem sup se ḡ spūs sctūs non venit in Jh̄u nazareno añ baptismū ⁊ tñ tunc erat incipiens annū. xxx. sic ergo xxx. annis fuit sine spū sctō qd̄ incōueniens magnū reputat a xp̄ianis. Rñdetur q non sequit vidit spm̄ sctm̄ descendentem ⁊ venientem sup se ḡ ante non habuit spm̄ sctm̄. qz. iiij. Regū iij. dicit de elizeo cumq̧ caneret psaltis facta est sup eum manus dn̄i qd̄ intelligitur de spiritu ꝓphetandi ⁊ tñ dicit de eo ante. ij. ca. Requieuit spūs helie sup elizeum. ⁊ qd̄ subdit in arguendo nullus venit vbi prius erat. Dicendū q verū est eo mō quo prius ibi erat sed alio mō pt venire. sicut dr̄ Gen. xviij. vbi dicit dixit dn̄s ad Abrahā clamor zodomoꝝ ⁊ gomorreoꝝ multiplicatꝰ est. Sequit. descendā ⁊ videbo vtrum clamorem q̄ venit a me ope impleuerunt ⁊c̄. nō est p hoc intelligendū q añ deus non esset in zodoma ⁊ gomorra nec videret eoꝝ facta cū de necessitate sit vbiq̧ p̄ns: sicut dr̄ Hieremie. xxiij. Celum ⁊ terrā ego impleo dicit dn̄s ⁊ omīa de necessitate viderit ab eterno. dr̄ ergo descendisse ⁊ vidisse ꝓpter nouū defectum quē fecit ibi. s. subuersione zodome ⁊ gomorre. Erat igit ibi añ sicut conseruās in esse ꝟ descendit ibi sicut puniens. ⁊ sic tunc dr̄ vidisse. q̄a scḋm modū loquendi scripture ⁊ etiam hominū deꝰ non dr̄ videre pctā quando dissimulat punire. nec p hoc importatur aliqua mutatio in deo ꝟ in creatura. sic suo mō dicendū est in ꝓposito spūssanctꝰ fuit i hiesu nazareno ab instanti cōceptionis sue p plenitudinez gratie sicut dr̄ Johis. j. Vidimus eū quasi vnigenitū a p̄re plenū grā ⁊ veritatis: ⁊ hoc p̄dictum fuit ysaie. xj. cap̄. Egrediet virga de radice yesse ⁊ flos d̄ radice eius ascendet. ⁊ requiescet sup eum spūs dn̄i. spūs sapientie ⁊ intellectus. spūs consilij ⁊ fortitudinis. spūs scientie ⁊ pietatis ⁊ replebit eum spūs timoris dn̄i. Dr̄ tamen venisse sup eū in baptismo p aliū modū. s. in signo visibili colūmbe representantis in xp̄o plenitudinez gratie non tunc accepte licz priꝰ vt dictū est. tñ plenitudo grē q̄ latens erat in xp̄o fuit tunc manifesta Johanni baptiste inuisibili signo sic ei dictū fuit a dn̄o sup quē videris spiritum descendentē ⁊ manentē sup eū hic est qui baptisat in spūsctō. ⁊ p p̄dicationem Johis alijs fuit dictū. Ideo subditur. ego vidi ⁊ testimoniū phibui qz hic est filius dei. Illi tñ q̄ erant cum Johe qñ colūba descendit sup iesum viderunt cum eo ⁊ vocē p̄ris audierūt. qz columba illa non fuit ymaginaria ꝟ vera ⁊ visibilis ⁊ vox diuinitꝰ formata ⁊ sensibilis. Fuit āt tunc necessaria manifestatio plenitudinis grē in xp̄o. Primo vt ꝓphetia ysaie p̄dicta ostenderet impleta. Scḋo q̄a cito post baptismū erat p̄dicaturꝰ ⁊ publicaturus legem euangelicā q̄ est lex grē ⁊ p ꝯñs actor eius ostendi debuit plenus grē. Ideo tunc audita est vox p̄ris Hic est filius meus dilectus in quo mihi cōplacuit tanq̄ȝ in actore euangelij. Et si dicat iudeus q tunc erit ꝯtradictio in verbis. s. q erat ibi spūs sctūs. ⁊ ñ erat. veniebat. ⁊ non veniebat. descēdebat. ⁊ non descendebat. Dicendū est q nō sequit qz vera ꝯdictio debet esse ad idē ⁊ scḋm idem ⁊ sic in eodē tp̄e. Nūc aūt vt d̄claratum est non similiter sed alio modo venit spiritus sanctus sup ih̄m in baptismo q̄ȝ erat prius in xp̄o.

Contēdit iudeus probare q hiesus christus non est verꝰ de

us quia esuriit.

Septimū argumentum iudeorum ex euangelio sumit ex illo quia dicit Math. iiij. quod christus ieiunauit. xl. diebus et. xl. noctibus et postea esuriit. Arguūt ergo iudei sic. Christiani dicunt hiesum nazarenū esse deū. et que laus est deo ieiunare quasi dicās nulla. quia deo non competit comedere vel ieiunare propter quod videtur derisibile. et adhuc magis illud quod sequitur. et postea esuriit. et maxime cū Moises qui tantum homo fuit ieiunauit. xl. diebus et. xl. noctibus et non esuriit. Solutio istius argumenti patet ex his que supradicta sunt in isto. iij. libro. cōsideratione. iiij. argumēto. xxij. Ibi enim declaratum fuit quod xps in lege et prophetis promissus futurus erat verus homo et verus deus in vna persona. Declaratum est etiam quod hiesus nazarenus est verus xps iudeis promissus supra libro primo in apertione. xij. thesaurorum et per consequens ipse est verus homo et verus deus. Item declaratum fuit ibidem et sepe alibi quod per passionem suā et mortem operaturus esset nostrā salutem propter quod habuit corpus passibile et mortale ante resurrectionē suā et hoc modo ieiunauit et esuriit. et tandem afflictiones et mortem sustinuit non in deitate sua quia hoc est impossibile. sed in humanitate pro nobis assumpta. et sic meruit nobis grām et glām et sibi corporis glorificationem. vnde super illud Genesis xxvj. et itroduxit eam ysaac dicit rabi moysen hadersan. Hic est rex messias quem elegit deus sanctus et benedictus vt coleret eū toto eorde dareque cor suū ad petendum miserationes pro israel et ad ieiunandum et humiliandum se pro eis: sicut scriptum est ysaie. liij. Ipse vulneratus est propter iniquitates nrās attritus est propter scelera nostra disciplina pacis nre super eum. et liuore eius sanati sumus. Per hanc traditionem dicti rabi moysen patet quod. liij. ca. ysaias loquitur de christi passione pro generis humani salute. quod autem dicūt iudei de moise. quod post illud ieiuniū non esuriit falsum est quod postea non comedisset nec est simile de vtroque. nam manichei dicturi erant quod hiesus non habuit carnem humanā ex elementis compositam sed celestem ad quos repellendos euangelium mentionem facit de esurie xpi. Iudei vero hoc non erant dicturi de moyse. propter hoc nō oportuit quod scriptura faceret mentionem sic de eius esurie.

Contēdit iudeus probare quod hiesus christus non est deus quia nō dixit dyabolo tentanti in omni verbo quod procedit de ore meo

Octauū argumentum iudeorum ex euāgelio sumit ex illo quod dicitur in supradicto capitulo. Non in solo pane viuit homo sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Asserūt iudei quod ista responsio quā ihus dedit diabolo non est rationabilis quia debuisset dixisse sed in omni re que procedit de ore meo. Si enim ipse erat deus potuit hois vitā conseruare de omni re siue sit lignū siue lapis siue alia huiusmodi. Respondeo ad primū. cū dicitur quod debuisset dicere ihs sed in omni re que procedit de ore meo. dico quod non est verum. non. n. sic debuit dicere quia ihs voluit zelare diabolo suā deitatē quā ille querebat experire per tentationem. propter quod non debuit dicere de ore meo quia loquebatur vt homo zelans suā diuinitatem. Item quia tentationem demonis excludebat per scripturam sacram. ideo debuit eam allegare sicut facuit in textu in quo scribitur de ore dei et eadem rōne non debuit dicere de omni re sed in omni verbo. quia sic scribitur in textu. cū hoc etiā potest dici quod nō arguit. quia verbū frequenter accipitur in sacra scri-

ptatis pro re facta. Nam .ij. Regum .j. ca. dicit q est verbuz qd factu est .i. res gesta vel facta et sic accipit in proposito vt patet lram intuenti Deut. viij. ca.

Contendit iudeus probare q hiesus christus non est deus qa non misit se deorsum cum esset in pinnaculo.

Nnum argumentu iudeorum ex euangelio sumit ex illo qd dicitur Math. ca. quo supra. Si filius dei es mitte te deorsum etc. Sequitur ait illi hiesus rursuz. Scriptu est. non tentabis dnm deu tuu. Ex hoc arguut iudei dicentes q hec responsio non est bona. Primo qr vt dicunt iudei in eo erat ptas faciendi miracula. et ideo si dimisisset se deorsum sine lesione aliqua non fuissz ibi aliq tetatio diuina. Scdo qr sancti viri legunt deum tentasse nec ex hoc reprobantur in scriptura sed magis comendant sic Helias. iij. Regum. xviij. capi. Qui dixit deus q exaudierit p ignem ipse sit deus. et Helizeus. iiij. Regum. v. ca. dixit de naaman leproso veniat ad me et sciat prophetam esse in isrl. Similiter de Gedeon Judicu. vj. tentauit deu queres signu in vellere. Item deus non inducit homines ad malu: inducit at ad sui ipsius tentatione Malachie. iij. ca. Inferte oem decima in horreu meu vt sit cibus in domo mea et pbate me. Super hoc dicit dns. si non aperuero cataractas celi et effudero vobis benedictionem mea vsq ad abundantiam Rndet cu dicunt iudei Primo q ista responsio no est bona: no tentabis dnm deu tuu. Dico q in hoc iudei pcutiut seipsos arguentes dictu moysi Deut. vj. ca. Qr at vlterius nitunt ostedere tentationem dei no esse pctm manifeste dicunt contra deu arguente malicia ppli isrl Nume. xiiij. ca. tentauerunt me iam p x. vices. Item ps. xciiij. Nolite obdurare corda vra sicut i exacerbatioe fm diem tentationis in deserto vbi tentauerunt me pres vestri pbauerut et viderunt opa mea. Ad illud at qd inducunt de viris sanctis deu tentantibus vt dicut, Sciendu est q tentare est experimentu de aliq accipe. nullus aute querit experiri illud de quo certus est sed illd de quo dubius est. Item aliquis pot experiri verbo vel facto. verbo cu querit aliqs de vicino suo aliqd vt experiat si iuuaret eu i necessitate sua. facto cu facit aliqd qd non videt ordinabile ad aliqd nisi ad talem experientiam. et talis expientia dicit tentatio sic cum aliqs facit currere equuz sine necessitate aliqua aut vtilitate di tentatio equi qr talis cursus non videt ordinabilis nisi ad accipiendum expimentum de velocitate equi. Si at facit currere pter necessitatem aliqua puta ad fugiendu hostes vel pter vtilitate aliquam vt ad capiendu ceruu non e tentatio equi. Dubitare aute de his q pertinent ad pfectionem diuina vt est potentia bonitas et hmoi semp est malu. Et ideo q facit aliqd vel q dicit sine necessitate aut vtilitate ad experiendum diuina potentiaz vel voluntate tentat deum et peccat pter qd expones se sine necessitate aut vtilitate periculo. expectans se seruari a deo tentat deu cu possit seruari alio mo. tale qd suggerebat dyabolus iesu nazareno dices Mitte te deorsum. Et licet ihus p virtute diuinam possz hoc facere sine piculo tamen hoc non fecit zelare dyabolo volens sua diuinitatem et excludere demonis tetatione p sacra scptura rndit hu p illd qd hoibus phibet. poterit em tanqz ho p gradus descendere de pinnaculo. Qd igit arguit de helia no valet. non enim petijt signum per ignem descendente sine vtilitate sed ad hoc q

pplm israel a cultu baal ad colendū verū deū reduceret. vt pz ibidem. Itē hoc fecit de precepto dñi dicentis sibi. vade ostende te achab vt pmittā ibidē ⁊ tūc reuelatus fuit sibi modus pcedē dendi contra pphetas baal licet h non sit totaliter expressum qz nō oia scri bunt. Eodē modo dicendū est de heli seo. Curauit eñ naaman ex diuina re uelatione ⁊ ad manifestationē virtutis diuine. Unde ⁊ naaman relicta ydola tria cōuersus fuit ad colendū totaliter vnū verū deū. vnde dixit. iiij. Regū. v. Non faciet seruus tu⁹ vltra holocau stum ⁊ victimā dijs alienis nisi domi no. De gedeone vo dicunt aliq docto res nostri q ex debilitate fidei petijt bis signū in vellere. pter qd non excusat totaliter a pctō sicut dicit quedā glosa sup locū istū. Sed hoc nō videt ratio nabiliter dictū. qz scriptura non notat eū culpabilē ex hoc facto. nec fuit pu nitus a deo sicut zacharias pater iohā nis q pter dubiū petijt signū dicens. vnde hoc sciam pter qd fact⁹ fuit mu tus vsq ad filij sui circuncisionē. vt ha bet Lu. j. De glosa vo in generali alle gata parū est curandū. ideo saluo me liori iudicio potest aliť dici. Uno mo do q gedeon fecit hoc ex instinctu di uino ⁊ sic nō peccauit. Instinct⁹ eñ di uinus nō impellit ad peccandū. Alio modo dicendo q Gedeon non fecit h dubitando de potentia dei qn p ipam posset saluare pplm. nec de vbo dñi di centis sibi. In hac fortitudine tua libe rabis isrl quasi nō esset verū. Sz igno rauit vtrū hec pmissio esset absoluta que semp implet. vel cōditionalis scz nisi gedeon ⁊ ei⁹ socij ponerent impe dimentū p aliqd peccatū. Frequenter eñ in sacra scriptura intelligunt pmis siones diuine facte sub tali conditōne qūis nō exprimat Hiere. xviij. Subi to loquar de gente ⁊ de regno vt edifi cem ⁊ plantem illud. si fecerit malū in oculis meis vt nō audiat vocē meam penitentiam agam sup bono qd locu tus sum vt facerem ei. Timuit ergo ge deon ne p fragilitatē suam ve sociorū suorū pueniret impedimentū dicte p missionis. Petijt ergo humiliter a dō edoceri p signū qd non pueniret tale impedimentū. vt sic cōstantius ⁊ expe ditius iret ad preliū pter qd petijt du plex signū vnū p se aliud p socijs su is. Ad auctoritatē malachie dicendū q iudei tenebant soluere decimas ex pcepto dei. sicut pz in multis locis ve teris testamenti ⁊ p cōsequēs hoc erat necesse ex pte soluentiū ⁊ vtile ex par te recipientiū. Erat eñ ad sustentatōes ministrorz. Ad hoc eñ inducebat dñs pplm p phetā dicens. Inferte omnē decimam ⁊c. Qz aūt subdit pbate me sup hoc ⁊c. li pbate nō tenet hic causa liter sic intelligendo q soluerent deci mas ad pbandū seu temptandū. si p hec deus aperiret eis catharactas celi s tenet consecutiue. ⁊ est sensus si im pleueritis pceptū meū de decimis sic tenemini: ⁊ ego cōsequenter multipli cabo bona vestra sicut dicit Esa. j. Si volueritis ⁊ audieritis me: bona terre comēdetis.

Contendit iudeus pbare q lex euangelica non est lex dei: qz contradicit legi moysi cū di cit non iurare oino.

Decimū argumentū iudeorz ē ⁊ sumit ex euangelio ex illo ver bo Math. v. Audistis qz dictū est antiquis. Nō piurabis. reddes aūt dño iuramēta tua. Ego aūt dico vobis nō iurare oino ⁊c. sequit. Sit ergo ser mo vester. est est. non non. qd aūt abū dāti⁹ē a malo ē. Ex istis arguūt sic iu dei. xpiani affirmant q lex euangelica nō destruit legē moysi in moralibus. s

hoc ptz esse falsum.qz scribit Deute.x Dñm deū tuū timebis z illi seruies.et ipi adherebis z in noie illi⁹ iurabis.Et iterū Deut.vj.Dñm deū tuū timebis z illi soli seruies:ac p nomē illius iurabis.Et ptz manifeste q ihs nazarenus istud destruit dicendo:ego dico vobis nō iurare oino.Solutio q negatio ꝑposita signo vniuersali facit equipollere suo cōtradictorio.qz nō ois z quidam nō equipollent.Et ideo p hoc q dicit nō iurare oino .nō excludit omē iuramentū.qz quilibet tenet supiori requirenti veritatē p iuramentuz dicere veritatē aliter periret iusticia z veritas i multis casibus.ꝫ cū dicit.Non iurare oino excludit iuramentū illicitū qđ ē triplex.scz iuramentū falsuz quod caret veritate.z iuramentū iniquū qđ caret iusticia.Sicut cū aliqs iurat innocenti nocere.z iuramentū incautū qđ iudicio discretionis caret:qđ fit qñ qs iurat sine necessitate aut pia vtilitate. z ꝓpter hoc dicit Hiere.iiij.Iurabis. viuit dñs inveritate z iusticia z iudicio ad excludendū illa tria iuramēta illicita.Sciendū aūt q ex verbo Deutero. iiij.supra allegato.In noie illi⁹ scz dei iurabis.Aliqui dixerūt q iuramentuz esset frequentandum tanq̄ religionis actus etiā in cōmuni verbo vbi nō apparet necessitas aūt pia vtilitas de qbus vident fuisse isti iudei arguentes. Sed q hoc sit falsuz ptz p ꝓceptū diuinū Exo.xx.vbi dicit.Nō assumes nomen dei tui inuanū.nec em habebit insontē dñs eū qui adsumpserit nomē di sui frustra. qđ facit ille q iurat sine necessitate aut pia vtilitate.Hoc etiā ptz ex verbo Hieremie pallegato .Item Eccli.xxiij.dicit.Uir multū iurans replebit iniquitate.Nā ex frequentia iurandi ex iuramēto incauto labit in iuramentū falsum z iniquū.Qz aūt subdit sit sermo vester est est.nō nō.i.simpliciter affirmando veritatē z negādo falsitatem.intelligendū est nisi necessitas plus exigat.z q hoc intelligat de modo cōmuni loquēdi inter hoies patet p hoc q dicit sermo vester.qđ autē amplius est a malo est.nō dicit hoc esse malū:ꝫ a malo.Nam omē iuramentū est a malo culpe vel pene.Iuramētum em falsum.iniquū z incautū est a malo culpe ex pte iurantis.Iuramentum aūt licitū est a malo pene ex parte requirētis iuramentu.Ex humana quippe fragilitate que pena quedā est inflicta humano generi ꝓpter culpam pmoꝝ parentū procedit.q homines mutuo sibi nō credūt simplici vbo absq iuramēto.Et sic ptz q xp̄us non destruit in moralibus legē moysi imo ꝑficit z dat modū quō hoies nō sint leuiter piuri.Iudei vo miseri z ceci dāt modū q homo sit piurus z q frangat oia vota que facit ꝫm qđ deducit Hieronym⁹ de sancta fide cōuersus in tractatu quē fecit ex dictis thalmut in ca. iij.vbi sic ait,Dicūt sapientes eoꝝ in thalmut in nodarim in cap.qđ incipit arbanedarim.Ille qui frangit iuramēta ꝓmissionis vel vota que facit p totum annū ne habeant aliquā vigorem surgat vltima die anni z dicat quecunqz ꝓmissiones iuramenta vel vota ego fecero que in toto anno sequēti existūt reputo cassa nll'a z vana. z hoc mō vtūtur iudei in pn̄ti in vna nocte anni.veniūt em omes ante suū rabi.tenentem in brachijs torath.z omnes cū magna solennitate dicūt predicta vba. z ex h intelligūt q sunt sine onere cōscientie ad frangendū qdcūqz iuramentuz qđ faciunt signanter xp̄iano.quia iuramētum quod fit iudeo seruat.Si ille qui recipit iuramentū dicit illi qui facit tu iuras in deū z in hac lege ad itellectū meū q facies talem rem zc.Et cum dicit ad intellectū meū.dicunt q iam re-

uocat predicta ꝓtestatio quas fecit in principio anni. Sed si iuramentum facit xpiano. dicūt ipi ꝙ licet xpianus dicat. tu iuras ad intellectū meū qḋ nō reuocat. ꝓpterea predicta ꝓtestatio qr xpianus nō habet intellectū. Et ideo licet oēs abame iudeorū iuxta forū regni fatiant iuramentū in manibus sui maiorini. vel bauli. de nō prestādo pecunias vltra id qḋ licentiat ꝑ regē nullus eorū obseruat; ꝛ intelligūt ꝙ nō peccant ꝓpter supradicta. hec ille. Huic sententie fauet etiā magister iohes cōuersus in libro de concordia legū. titulo. iiij. cap. vij. vbi preter illa que dicta sunt. addit etiam ꝙ mandauerūt sapientes iudeorū in thalmut. ꝙ si iudeus faceret iuramentū: ꝛ de hoc postea peniteret in corde. ꝙ in presentia triū iudeorū dicat se falsa iurasse. ꝛ ꝙ de eis in corde penitet ꝙ iudei astantes dicūt ei Illa que iurauit vana ꝛ nihilata suo iudicio reputare: ꝛ ꝙ illa que iurauit seruare nullatenus obligat. Itē dicit ꝙ in nocte remissionū indulgentiarū ponunt in publico torath. ꝛ cantor dicit pplo publice ter ꝙ oia vota ꝛ iuramēta facta sūt cassa nihilata ꝛ vacua ꝛ nullius penitus firmitatis. Dicit ergo iste ꝙ ex hmōi occasione iudei sunt faciles ad iurandū ꝛ nullū obseruant penitꝰ iuramentū Et preter hos alios articulos imiscent iuramētis. quare de eis ꝑ sua iuramenta confidere nullus debꝫ. ꝛ dicitur in suo thalmut ꝙ quidam actor iudeorum priuatus ꝛ familiaris erat cuiusdam impatoris quadam die intrans chameram suā inuenit eū comedentem victualia prohibita. ꝛ impeator recepit ab eo iuramentū vt hoc nullatenus alicui reuelaret. ꝛ post tēpus inuentus est reuelasse. et dixit ei. tu non iurasti deo te hoc nunq̄ reuelare. Respondit. ego iuraui nō reuelaturus deo: sed non hominibus de mundo. ꝛ qui dn̄o sic falsauit iuramentum articulo subtilitatis false. Quāto magis hoibus falsaret leuiter iuramentū. quare nunq̄ a iudeis dēberet exigi iuramētū: nec in aliquo deberet credi. ꝛ ḋ eis dicit Hiere. v. ꝙ si etiā dixerint Viuit dn̄s ꝛ hoc falso iurabunt ꝛ xpiani nō leuiter iurant ꝛ obseruant fideliter iuramentū ꝑm legem. ꝛ nisi adimpleat a cōfessoribus nō absoluunt. dum tamen sint licita iuramenta. qm̄ ipsa obseruare penitus obligant de quo Numer. xxx. Si quis virorū votū vouerit dn̄o: aut se cōstrinxerit iuramento: nō faciet irritū verbū ꝛ omne qḋ ꝓmiserit implebit. Hec ille.

Contēdit iudeus probare ꝙ lex euangelica non est lex vera quia destruit legē iusticie.

Vndecimū argumentum iudeorum ex euangelio sumitur ex illo verbo Math. cap. qui supra. Audistis quia dictum est antiqs. Oculum pro oculo. dentem pro dente ꝛc. Ego autem dico vobis non resistere malo sed si quis percusserit te in dexteram maxillam prebe ei ꝛ alteram. ꝛ qui voluerit in iudicio contendere tecū ꝛ tunicam tollere dimitte ei ꝛ pallium ꝛc. hoc dicūt iudei esse contra legem rectitudinis ꝛ iusticie a deo datam Exod. xxj. Oculū ꝓ oculo ꝛc. Itē xpiani nō seruāt istā legē ihu nazareni. Nā ꝑ fraudes ꝛ lites vnꝰ rapit bona alterius. ꝛ nō solū hoc est verū de secularibus ſꝫ etiā de religiosis pluribus. Respondet ꝙ non est verū ihm nazarenū destruxisse legē iusticie ꝛ rectitudinis. Circa quod sciendū ꝙ nō resistere malo aliqūdo bonū est ꝛ necessariū. ꝛ sic cadit sub ꝑcepto vtpote qn̄ ex tali resistētia appareret manifeste origo magni mal ꝛ discidiū ciuitatis vel regni vl aliquid hmōi. Aliqn̄ vo ē

bonū superogatōis vt qn̄ malū illatū
tolerat pacienter ꝓpter deū. vel ꝓpter
pacē seruandā. vel ꝓpter sui humiliati
onē: ꝛ sic nō resistere malo cadit sb cō
silio ꝛ non sub ꝑcepto. ꝛ in istis duob⁹
modis loqt saluator ꝛ sic ñ excludit le
gez iusticie: ꝫ addit sup hoc ꝑfectionē
legis euangelice. ad quā non tenentur
hoīes: sed pñt licite de illata iniuria q̄
rere vindictam ſm ordinē iusticie quā
do nō apparet ex hoc maius malum
surgere: vt dictū est. Sciendum aūt ꝙ
ex hoc verbo legis. oculū ꝓ oculo ꝛc.
aliqui iudei de qbus vident isti sic ar
guentes dixerūt male interpretātes ꝙ
vindicta erat ꝑ se appetenda qd̄ est fal
sum. qꝛ vindicta est malū pene. ꝛ ideo
nō est ꝑ se appetibilis: sed ꝓpter aliqd̄
bonū cōsequendū. vt ꝓpter ordinē iu
sticie conseruandū. vel ꝓpter correcti
onē iniuriantis vľ ꝓpter terrorē alioꝝ.
vt ab iniurijs coherceant vel aliquid
hmōi vbi ergo nullū tale bonū ex pe
na alicui⁹ estimat ꝓuenire: ꝫ magis ti
met de scandalo ꝛ maiori malo: tunc
desistere a vindicta querēda necessita
tis est ꝛ precepti: vt dictū est. Si autez
circa talem casū qs a vindicta queren
da desistit bonū superogatōnis est et h
ptz ꝑ facta sanctoꝝ patrū nō soluz no
ui testamēti: ꝫ etiā veteris. Sanct⁹ eñ
ioseph potēs vendicare illatam sibi in
iuriam a fratribus. nō solū a vindicta
destitit: ꝫ eos cū suis familijs miscōit
sustētauit. Siľr dauid semey sibi male
dicentē ꝛ lapides contra euz mittentē
ꝛ ex hoc reū lese regie maiestatis occi
di ab isai. ꝓhibuit. ij. Reg. xvj. dicens.
Dimitte eū vt maledicat si forte deus
respiciat afflictionē meam. id etiā ptz
ꝑ scripturā veteris testamenti Leuiti.
xix. Non querľ rōnē nec memor eris i
iurie ciuiū tuoꝝ. Ubi vo ex vindicta
ſm ordinē iusticie non apparet ortus
scandali vľ mali ꝛ ex desistentia ab ea
daret malis audacia iniuriandi bonis
talis desistentia malū esset ꝛ pctm̄. ꝛ in
tali casu nō est intelligēdum saluatorꝭ
verbum. Qd aūt sequit ꝛ qui te ꝑcusse
rit in vnam maxillā ꝛc. nō est intelligē
dum q̄tū ad effectū vt sic ꝑcussus ma
xillam aliam offerat ꝑcussori. qꝛ ihus
qui cepit facere ꝛ docere ꝑcussus i vna
maxilla vt habet iohis. xviij. Non pre
buit aliā maxillam ꝑcussori. ꝫ eū chari
tatiue correxit dicēs. Si male locutus
sum testimoniū ꝑhibe de malo. si autē
bene cur me cedis. Est ergo verbum ꝑ
dictū ſm animi preparationē intelligen
dum vt scz sic ꝑcussus sit depositus in
aīa adhuc sustinere maiores ꝑcussio
nes ꝛ iniurias in casib⁹ ꝑdictis scz quā
do est ibi bonū necessariū vel supero
gationis. Ad illud aūt qd̄ obijcit d cri
stianis legē xp̄i nō obseruātib⁹. Dicē
dū ꝙ ex eorum malicia nō peiorat lex
euangelica sicut nec lex in monte sy
nai data ꝑ hoc ꝙ iudei satis cito post
eius dationē fecerūt ꝛ adorauerunt vi
tulum conflatilē Exod. xxxij.

Contendit iudeus probare ꝙ lex euangelica non est vera lex: qꝛ dat consiliū dilectionis inimicorum:

Dodecimū argumentū iudeo
rum ex euangelio sumit ex illo
verbo Math. quo supra. Audi
stis quia dictū est antiquis. Diliges ꝑ
ximū tuū ꝛ odio habebis inimicuz tu
um. Ego aūt dico vobis diligite inimi
cos vestros ꝛ benefacite his qui ode
runt vos ꝛc. Ex hoc dicūt iudei. Vide
tur ꝙ ihesus nazarenus destruxit diui
num preceptum. quia dñs mandauit
filijs israel. ne amicicias vel federa cō
traherent cū habitatoribus terre cha
naan q̄ erāt inimici eoꝝ nec q̄rerēt eis
bonū vt hʒ nume. xxxiij. oppositū dic
ibs vtz manifeste. ꝫ est destructor diui

preceptí. Pro rñsione ad istud iudaicum argumentū sciendū est q doctores hebrei circa hoc errabant. Ex h em qd pceptū ē Leuit. xix. Diliges pximū tuū sicut teipm. arguebant a cōtrario sensu q debebāt odire inimicū. h hoc est falsum. qr oms homo ex charitate diligend⁹ ē. inqtū ad imaginē dei ē et capax ipius p cognitionē z amorem. Amicitia em charitatis fundat sup cōmunicatōne supnaturalis btitudinis. Et ideo oms intellectualis creatura que in actu vel in potētia est beata est ex charitate diligenda. Mali aūt hoies qdiu sūt in via sūt in potentia veniendi ad beatitudinē. Et ideo licet eorū malicia sit odienda: ipa tñ natura possibilis beatificari est diligēda. z hoc est qd dicit saluator. Diligite inimicos vestros bona scz grē z glie eis optando. Alia aūt nō sūt eis optanda nisi i quadam generalitate inqtū valent ad eorū salutem qd soli deo est notū. qr omibus alijs potest homo bene vel male vti. Et ideo circa hoc non est aliqd determinate petendū. h sub cōditione. s. inqtū valet ad eoꝝ salutem. Sequit. Benefacite. bnfacere ē effectus dilectionis. Et idō sicut tenemur diligere inimicos qtū ad bona gratie z glie: ita tenemur in effectu salutē eoꝝ modo debito z possibili pcurare. Qz aūt benefacere odiētibus z inimicis est laudabile: ptz nō solū p sanctos patres noui testamenti h etiā veteris. Esaias em regi gerare z viris ei⁹ qui eū oderant z expulerant fecit cōuiuiū magnū Gen. xxvj. cap. Joseph fratres suos qui eū occidere voluerūt z tandē in seruitutē que est mors ciuilis vendiderant dulciter recepit z pauit. Dauid saulū ipm psequentem ad mortem: bis a morte liberauit. j. Reg. xxiiij. cap. z. xxvij. heliseus syrus. eū sequentes ad mortem a rege isrl interfici phibuit z potu suf sit refici z sic ad suū dñm remisit libere. iiij. Reg. ca. vj. Hoc etiā patz p scripturam veteris testamēti Exod. xxiij. ca. Si occurreris boui inimici tui aut asino erranti: reduc ad eū. Item ibidē Si videris asinū odientis te iacere sb onere nō ptransibis h subleuabis cū eo. Item Prouerb. xxv. ca. Si esurierit inimicus tu⁹ ciba illū. si sitit da ei aquam bibere. Prunas em congregabis sup caput eius z dñs reddet tibi. Item ps. cxix. Cū his q oderant pacem eram pacificus zc. Qz aūt contra dicta arguit de habitatoribus chanaan. de qbus inhibuit filijs israel ne cōtraherent amicicias cū eis: h eos occiderent. Dicendū q illi erant idolatre pessimi pter qd mortē meruerūt fm iudiciu dei. Et ideo filij israel occidentes eos nō fecerūt ex odio: h ex mādato dei z iusticie zelo. cū ipis non erant amicicie ptrahende ad viciū idolatrie.

Contendit iudeus probare q ihesus christus nō est verus deus: qr relaxauit obseruantiam sabbati.

Erciūdecimū argumentū iudeorū ex euangelio sumit ex illo Math. xv. In illo tpe. Abijt iesus sabbato p satha. Discipuli aūt ei⁹ esurientes ceperūt vellere spicas z mādūcare. pharisei aūt videntes dixerūt ei. Ecce discipuli tui faciunt qd nō licet facere sabbatis. At ille dixit eis. Nō legistis qd fecerit dauid qñ esuriit z q cū eo erant. z quō ibi intrauit domum dei z panes ppositionis comedit. qd non licebat ei edere neqz his q cum eo erant nisi solis sacerdotib⁹. z non legistis in lege. qr sabbatis in tēplo sacerdotes violant sabbatū: z sine crimine sunt. dico vobis q templo maior est h zc. Ex dictis arguunt iudei quadrupliciter. Primo si ihs est de⁹ vt dicūt xpi

ani quō relaxauit obseruantiā sabbati cū ipe prius eā precepit Exo.xx. Memento vt diez sabbati sanctifices. Igr aut ipse nō est de⁹ cui⁹ contrariū affirmant xpiani. aut deus ē mutabilis relaxando qđ ipse preceperat maxime tanꝙ legitimū sempiternū cuiusmodi est obseruatio sabbati. Item exemplum qđ adducit de dauid nō est ꝯueniēs ꝑ mo. qꝛ discipuli nō erant in tāta necessitate famis sicut dauid ⁊ eius viri. Secundo qꝛ dauid tūc transgrediens sabbatū transgressionez tūc nō reiterauit. Item .iij. si excusauit hanc dauid trāsgressionē, eadē rōne debet excusare ad ulteriū eius cū Bersabee ⁊ homicidiū Vrie. Item .iiij. exemplū quod adducit de sacerdotibus nō est ad ꝓpositū. Sacerdotes eñ opabant sabbato i tēplo accendendo ignē vel potius nutriendo. Hoc aūt nō erat ꝓhibitū ꝫ solū de habitatōibus hoiz sicut dicit Exo. xxxv. de sabbato. Ignē nō accendetis in cunctis habitaculis vestris. Tēpluz aūt nō includit in generalitate habitaculoꝝ hoim. Ad primū argumentū dicendū ꝙ magis est ad ꝓpositū. Naz ille q dat preceptū potest in illo dispensare in casu ⁊ totaliter reuocare. Et idō ihesus inq̄tū deus potuit hoc facere. ꝓpter quod subdit de seipo dñs. est filius hois ⁊ etiam sabbati. Item idez in ꝑsona est fili⁹ dei ⁊ filius hois sicut supra ꝓbatū est. Qꝫ aūt tpe veteris testamenti dñs dispensauerit in obseruātia sabbati. ptz Josue.vj. vbi dicit ꝙ ō mādato dñi Josue ⁊ viri bellatores circuierūt orbem Jericho septē diebus cōtinuis armati ⁊ sic oportuit ꝙ dies sabbati fuerit vna de illis. Et in libro apđ hebreos autētico qui dicit Cedar olla .i. ordo seculi. Dicit ꝙ die sabbati fuit preliū Jericho ⁊ hoc satis innuit ex textu Josue.vj. vbi dies ille dicit vnus q ꝓprie dicit de sabbato. ⁊ illo die circuierūt Jherico septē vicibus ⁊ in vltimo circuitu corruentibus muris intrauerunt ⁊ interfecerūt omes habitatores vrbis. Item .iij. Reg. xix. dicit ꝙ helyas ambulauit in fortitudine cibi illius quadraginta diebus ⁊ quadragita noctibus ꝯtinue. ⁊ sic pluries ambulauit in sabbato ex voluntate dei. Qꝫ arguit vltra ꝙ deus sit mutabilis non valet. Nam imutabilis existens opat mutabilia opa. sicut incorpore⁹ existens corporalia facit. ⁊ ꝙ vltra dicit ꝙ sanctificatio sabbati fuit precepta ad ſp non ē verū. Naz vbi de ipa scribit Exo.xxxi. Pactū est sempiternū. In hebreo habet pactū est beollam .i. in seculuz. qđ non significat eternitatē: ꝫ tpus longū cōmuniter acceptū. ⁊ hoc modo dicit Hiere. ij. A seculo cōfregisti iugū meum .i. ab antiquo tpe. ⁊ in hebreo habetur beollam confregisti ⁊c. .i. a seculo. Aliqñ vo accipit ꝓ tpe indeterminato qđ tamē potest esse satis breue sic Deutero.xv. dicit. Perforabis aurē eius in ianua domus tue: ⁊ seruiet tibi vsꝙ in eternū. ⁊ in hebreo habet ꝑforab ⁊c. ⁊ erit tibi seruus beollam .i. in seculuz ⁊ hoc tpus poterit esse breue vł longū vnde dicit hic glo. hebraica beollam .i. cūctis diebus seculi dñi vsꝙ ad iubileum. Si eñ infra annū a ꝑforatōne aurís serui moreret dñs fiebat liber a seruitute. ⁊ si viueret vltra annū iubileuz seruus tñ fiebat liber in anno iubileo. Patet igit ex dictis ꝙ obseruatio sabbati nō est precepta ad semꝑ sed ad tēpus. Et ex hoc ptz ꝙ illi qui ꝓ hac dictione hebraica transtulerūt eternū vł sempiternū dederunt simplicibus occasionē errandi circa obseruationem sabbati ⁊ circūcisionis. Ad secundum quod vltra arguit de discipulis ihesu spicas vellentibus ꝙ peccauerūt non est verum. Non eñ peccauerūt ratōne facti. quia scribit Deut.xxiij. Ingress⁹

vineam ꝓximi tui comedes vuas q̄tū
tibi placuerit. ⁊ idē intelligendū est de
granis bladi ⁊ aliis fructibus. nec pec-
cabant rōne tp̄is scʒ diei sabbati. nam
eoꝝ esuries eos excusabat. Posset eti-
am ꝓbabilr̄ dici ꝙ simpliciter hoc po
terant in die sabbati. Nō eīm peccabāt
rōne comestionis: qꝛ comedere in die
sabbati licitū erat oībus iudeis. nec rō
ne excussionis granoꝝ de spicis que ē
quedam p̄paratio cibi. licet p̄paratio
cibi ꝑ decoctionē esset ꝓhibita fieri in
die sabbati Exo. xvj. ⁊. xxxviij. qꝛ ibi ē
longus laboꝛ ⁊ distractio. scʒ composi
tio lignoꝝ. ⁊ accensio ignis. positio va
soꝝ ad ignē ⁊ sollicitudo circa decocti
onem vt fiet opoꝛtune. tamē alique p̄-
parationes parui laboꝛis ⁊ parue di-
stractionis in die sabbati poterant fie-
ri. Vtpote cibū decoctū die p̄ceden
ti disponere in vasis ⁊ ponere sup̄ mē
sam ⁊ ꝑ consequens licitū erat ponere
mensam ⁊ mappam ⁊ silia. Similiter
illa que cruda comedebant vt herbe li
cite erant lauare. vellicatio aūt spicarū
non videt̄ esse magis laboꝛiosa seu di-
stractiua ſ minus ⁊ ꝑ cōsequens licita
Qd aūt vltra arguit̄ ꝙ dauid ⁊ viri eiꝰ
erant in maioꝛi necessitate famis q̄ di
scipuli ihū nō videt̄ verisimile. Habe-
bant eīm aliquā pecuniā vel aliqua pi-
gnoꝛa ad habendūʒ cibū aliunde. que
discipuli non habebant. qꝛ sine pecunia
⁊ pera ⁊ cū simplici veste necessaria in
cedebant. Vnde nec achimelech sum
mus sacerdos quesiuit de necessitate
dauid ⁊ viroꝝ suoꝝ ad hoc ꝙ daret eis
licite panem sanctū ſ solū de mūdicia
eoꝝ maxime a mulieribus. vt. j. Reg.
xxj. patet. Qd aūt innuit̄ vltra ꝙ Da-
uid peccauit panes illos comedendo.
ptʒ esse falsum nō solū ꝑ verbū saluato
ris factū excusantes: ſ etiā ꝑ scripturas
veteris testamēti que non repꝛobat da
uid comestionē. nec achimelech ꝯces-
sionem. ⁊ qꝛ summus sacerdos erat non
esset verisimile ꝙ ignoꝛaret quid esset
licitū vel illicitū circa obseruantiā sab
bati. Ipe aūt dixit. si mūdi sunt pueri
maxime a mulieribus manducent. qua
si dicat fames supposita dicta mundi-
cia facit comestionē licitā. Ad terciuʒ
cū dicit̄ ꝙ eadā rōne ihesus debuit ex
cusare vel relaxare adulteriū cū Ber-
sabee ⁊ homicidiū vrie. Dicendū ꝙ est
falsum. nam ista sūt ꝑ se mala nec pos-
sunt bene fieri ꝓpter qd in talibus non
habet locū dispensatio. Ad quartū cū
dicit̄ ꝙ sacerdotibus in templo manu
aliter opantibus ⁊ licite nō solū accen
dendo ignē: vel potiꝰ nutriendo sicut
p̄cipit̄ Leuit. vj. Ignis in altari meo
semꝑ ardebit quē nutriat sacerdos sb̄
ijciens ligna mane ꝑ singulos dies ſ
etiā hostias lauando ⁊ sup̄ altare cre-
mando: ⁊ hoc rōne templi. vel potius
diuini cultus ibi fiendi eadēʒ rōne vel
maioꝛi discipuli p̄nte ihū ⁊ eos licenci
ante poterant licite vellere spicas. da-
to ꝙ al's esset illicitū. qd tamē nō est be
ne clarū vt supradictūʒ est. ideo subdit
saluatoꝛ. Dico aūt vobis qꝛ maioꝛ est
tēplo hic. De causa aūt quare fuit mu
tatū sabbatū in diē dn̄icam. quare etiā
talem diē coꝛrespondentē saturno ob-
seruant iudei ⁊ quō iudei iam non ob
seruāt sabbatū p̄ceptū a moyse ſ re-
ductū a dyabolo. dictū ē supꝛa in isto
iiij. lib. ꝯsideratione. iiij. argumēto. v.

Contēdit iudeus pꝛobare ꝙ ihesus xp̄s nō est verus deus ⁊ vnus cū patre: qꝛ cōfitet̄ pr̄i.

Duodecimum argumentuʒ
iudeoꝛum ex euangelio sumit̄
ex illo verbo Math. xj. Confi-
teoꝛ tibi pater domine celi ac terre. ⁊
sequit̄. Omnia mihi tradita sunt a pr̄e
meo. Arguūt ergo sic christiani dicūt
ꝙ filius ⁊ pat̄ vnum sunt quomodo ē

dicit confiteri coraz patre suo deberet magis dicere coram seipso. Itē si omnia sūt tradita a patre. ergo nihil habz a se ipso. ꝛ sic ex se est oino deficiens. Ad primū supra declaratū est argumento xxij. quarte cōsideratōnis hui⁹ libri p scripturas hebreoꝝ ꝙ xp̄us est deus ꝛ homo. deus ab eterno ꝛ homo ex tpe. Item declaratū est supra libro. j. in a͛gtōne. xij. thesauroꝝ ꝙ ihesus nazaren⁹ est verus cristus. ꝛ q꞉ in eo sunt distincte nature. ideo ſm ꝙ deus dicit Ioh. x. Ego ꝛ pater vnū sum⁹. scz in essentia distincti tamē in psonis. ſm aūt ꝙ homo dicit Ioh. xxiiij. Pater maior me est. ꝛ sic orat corā patre ꝛ confitet. Qd aūt subdit si habet oia a patre. ergo ex se est oino deficiens. Dicendū ꝙ hec ꝓpositio est vera. Christus inq̄tū homo est creatura omis creatura sibi relicta in nihilū caderet sicut est de nihilo. Et ideo potest ista cōcedi cū reduplicatione. xp̄us inq̄tū homo nihil est ex se ſ; oino deficiens. Si aūt ex dictis aliqs arguat ꝙ idem sequit de xp̄o inq̄tum deus. q꞉ quicq̄d habet filius inq̄tū deus habet nascendo. ꝛ p cōsequens habet illud a patre. ꝛ sic ex se nihil est sed est oino deficiens. Dicendū ꝙ nō seq̄t quia fili⁹ a patre accipit idē esse cuz eo. Nam diuinū esse nō est multiplicabile. ꝛ ideo sicut pater ē necesse esse sic et filius. ꝛ sic nō potest dici deficiēs. naz eandē deitatē. potentiā. sapientiā. ꝛ sic de alijs absolutis habet cuz patre. Qz aūt in diuinis sit pater ꝛ filius nō solū ptz ex nouo testamēto ſ; etiā ex veteri. Esa. ix. Filius datus ē nobis꞉ ꝛ vocat nomē eius admirabilis. ꝯsiliarius. deus. fortis ꝛc. Ex quo patet ꝙ in diuis est filius ꝛ p cōsequēs pater q꞉ relatiue dicunt adinuicē ꝛ posita se ponūt ꝛ ꝑempta se pimunt. Non em̄ pōt dici ꝙ de⁹ fili⁹ sit fili⁹ alicui⁹ creati vel finiti. nō tamen sunt duo increati꞉ aut duo imēsi. sicut nec duo dij. ſ; vnus increatus ꝛ vnus imensus. nullā em̄ distinctionez habent in deitate ſ; solū in psonali proprietate. De trinitate psonarū ꝛ vnitate essentie. dictū est supra argumento xxij. quarte cōsideratōis hui⁹ libri q̄ntū sufficit ad ꝓpositū hui⁹ libri.

Contēdit iudeus probare ꝙ ihesus xp̄us nō est deus. q꞉ cōtradicens sibi est instabilis.

Quintūdecimū argumentū iudeoꝝ ex euāgelio sumit ex illo vbo Math. viij. Cū aūt descēdisset ih̄s de mōte꞉ secute sunt eū turbe multe꞉ ꝛ ecce leprosus veniens adorabat eum dicēs. Dn̄e si vis potes me mūdare ꝛc. Sequit. Et ait ih̄s illi. Vide nemini dixeris꞉ ſ; vade ostēde te sacerdoti ꝛ offer mun⁹ qđ precepit moyses. Ex his arguit sic iudeus. Ih̄s voluit sacrificiū qđ fiebat in emūdatione lepro si. Alibi vo scz Math. ix. ꝛ. xij. dicit. Misericordiam volo ꝛ non sacrificiū ꝛ sic cōtradicit sibi ꝛ est instabilis in voluntate. Item idem arguit ꝑ hoc ꝙ dicit mūdato a lepra. vade nemini dixeris ꝛc. Et alibi scz Luc. viij. dicit. Vade ad tuos ꝛ narra q̄nta tibi fecerit dominus. Itē alibi scz Math. x. ꝛ Luce xij. dixit. Qui me confessus fuerit coram hoibus꞉ cōfitebor ꝛ ego eū coram patre meo. ꝛ sic ptz ꝙ voluit sua facta celari ꝛ publicari que sunt cōtradictoria. Ad primū dicendū ꝙ nō valet. nā eadē rōne ꝑ scripturā veteris testamēti quā iudeus confitet esse veram ꝓbaret deum esse mutabilem. quia Gene. viij. cap. dicit de sacrificio Noe. Odoratusq; est dominus odore suauitatis ꝛ sic fuit tibi placitū. Item in Exodo Leuitico ꝛ alijs libris veteris testamēti precepit deus sibi offerri sacrificia tā q̄ sibi placita. ꝛ Esaie. primo capitulo dicitur holocausta arietum ꝛ adipem

pinguiū et sanguinē hircorū et vitulorū nolui et psalmo.xxxix.sacrificiū et oblationem noluisti etc.hec enī non arguūt dei mutabilitatem:naz ipse imutabilis mutabilia operatur sicut incorporalis corporalia. Quod autez ihs dixit allegando dictum ozee prophete.vj.capitu'. misericordiam volo et nō sacrifitiū nō dixit hoc sacrifitia veteris legis reprobādo:hēbāt enī tūc cursū suū et habuerāt vsqz ad mortez xpi. Sz h dixit opa misericordie sacrificijs pponēdo:nā hēnt duplicē bonitatem vnaz ex genere qr sunt virtutis moralis. aliā ex caritate: quia qñ fiunt ex caritate habent bonitatez meriti vite eterne. Sacraficia vero veteris legis non habebāt bonitatē nisi ex fide et dilectōe offerentiū. Ideo dr Geñ.iiij.ca.respexit dñs ad abel et ad munera eius: qđ dicat munera fuerunt accepta sibi pter bonitatez offerentis. Qz autē isto modo intellexerit propha vel potius dñs p prophām patz p textū ibidez q talis est: misericordiam volo et non sacrificium et scientiaz dei et plusqz holocaustum. Per hoc qz dicit plusqz holocaustū que sunt quedaz sacrificia patet qz non loquebatur holocausta reprobando eis sciam dei preferendo et eodē modo de opibus misericordie respectu sacrifitiorū: et h idē ptz ysa.j.ca. Postqz dixerat dñs holocausta arietū et adipē pinguiū et sanguinē hircorū aut vitulorū nolui. Subdit qrite iuditiū subuenite oppresso iudicate pupillo defendite viduaz et venite et arguite me dicit dñs. Si fuerint peccata vra vt coccinuz qsi nix dealbabunt etc. Ex quo patet manifeste qz opa misericordie et iustitie magis erant deletiua culpe et meritoria glorie habende christi tpe qz sacrificia legis. Qz aūt arguit qz ihs aliqñ voluit facta sua celari et aliquando publicari fuit valde rōnabile Nam omnis eius actio fuit nostra instructio. Expedit aūt imperfectis opa sua celare ne per vanaz gloriam extollantur. Et expedit aliquando maxime pfectis opera sua bona in publico ponere ad dei gloriā et proximi edificatōez Quantū ad pmū dicit ihs Math.vj. te autē faciente elemosinā nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Et qñtum ad scđm:sic luceat lux vestra corā hominib9 vt videant opera vestra bona et glorificent patrez vestrū qui in celis est. Math.v. Sic etiaz patres veteris testamenti aliq bona opa fecerūt occulte et aliqua bona publice. Helias enī filiū vidue sar eptane suscitauit secrete in suo cubiculo ad consolationē matris vidue.iij.Regū.xvij.ca.et ignē de celo fecit descendere super holocaustum suū ad declarationem diuinitatis vere publice scz coraz rege achab et populo israel.iij.Regū.xviij.ca. Similit heliseus multiplicationem olei ad vidue sustentationem et filiorū eius et ad satisfactionem creditorū fiendam fecit secrete scilicet clauso ostio vt habetur iiij.Reguz.iiij.ca.et milites sirie volentes eum capere acrisia pcussus duxit eum in medio samarie coraz rege israel et populo ciuitatis vt habet.iiij.reg. vj.ca. Patet igit ex pdictis qz ihs rationabiliter aliqua facta sua bona publicauit et aliqua occultauit.

Contendit iudeus probare qz pater filius et spūssanct9 non sunt vnius essentie quia vnum principiū dimittitur ab vna psona qđ nō dimittitur ab altera

Extūdecimū argumentū iudeorūz sumit ex euangelio ex illo loco Math.xij.omne peccatuz et blasphemia dimittet hominib9 spiritus autē blasphemie non dimittet. Et quicūqz dixerit verbuz contra filiū hominis dimittetur ei:qui autez dixerit

contra spiritũsanctũ non remittet ei: neq; in hoc seculo neq; in futuro. Ex his arguit sic iudeus. Vos xpiani dicitis q pater & filius & spũssanctus sũt vnius essentie & vnius voluntatis quomodo ergo dr vbũ seu blasphemia cõtra spiritũsctm & non contra filiũ & patrem: & qmo vnus dimittit peccatum vel blasphemiã sine alio. Hec em que videntr hri ex verbis ihu implicant cõtradictionẽ si sunt vnius essentie & vn9 blasphematur & alr nõ: seqr qdez blasphemat & nõ blasphemat & si sũt vni9 volũtatis & alr remittit & alter nõ: seqr q idem remittit eidẽ blasphemanti: et non remittit que sunt contradictoria. Itẽ de anima blasphemãtis ipm xpm sepata quero dicit iudeus vbi sit scilicet in celo vel in gehenna. Si dicat q in celo sequit q spũsctũs impotens ẽ ad puniendũ blasphemiã illatã sibi & ab eo non remissam. Si aũt dicat q ẽ in gehenna sequit: q pater & filius sũt impotentes ad saluandũ eã cũ remiserint blasphemiã. Itez si duo remittũt scz pater vel filius & spũsctũs non remittit qd pficit blasphemanti: et qd sibi nocet si spũsctũs non remittit: exq pater & filius remittũt ei. Ex his ergo q videntr friuola & ptradictionẽ implicantia que tñ sequũtur ex verbis ihu nazareni: concludit iude9 q ei9 doctrina nullius sit momenti. Satis ptz intelligentibus q obiectões iste pcedũt ex ymaginatione falsa circa articulũz sancte trinitatis: q articulus satis ẽ declaratus supra ca. xxiij. quarte psideratiõis hui9 tercij libri ex scripturis hebraicis: nõ solum q in essentia diuina sint plures ȝ q sunt tres & solum tres nec est contra intentõem antiquoꝝ hebreoꝝ dicere pluralitatẽ in deo duz tamen vnitas essentie teneat q nos xpiani tenamus firmiter & confitemur fideliter. His ergo suppositis rñdendũ est obiectiones. Circa qd sciendũ q ad saluator Math. xij. distinguit blasphemiã cõtra filiũ hominis a blasphemia contra spiritũsanctũ. Primaz vocans verba iudeoꝝ nequiter plata cõtra benignitatem homanitatis sue. Cõmedebat em & bibebat cũ hominib9 etiã aliquando cuz peccatoribus sicut clementissimus medicus cuz egrotis: et ppterea iudei vocauerũt eũ vorace & potatorẽ vini publicanoꝝ et peccatoꝝ amicũ vt habet Math. xj. capi. et hanc blasphemiã dicit saluator remissibilẽ eo q erat excusabilis in parte ex psideratione fragilitatis hũane. Secũdam vero blasphemiã vocat verba cõtra deitatẽ suam nequiter dicta. Videntes em ab eo fieri expulsiones demonũ illuminatões cecoꝝ suscitationes mortuoꝝ & similia que non poterant fieri nisi virtute diuina. Iudei tamen ea nequiter attribuebant virtuti demonis dicentes. Math. xij. ca. Hic demonia non eijcit nisi in beelzebub pncipe demonioꝝ & hanc blasphemiã dixit saluator irremissibilem: nõ simplicit ȝ difficili remissibilem. Nam ex parte blasphemantiũ non erat aliq excusabilis rõ in toto vl in pte q talis blasphemia priat pncipio remissionis peccatorum q est virtus diuina: & quia eadez deitas est in trib9 psonis. Iõ blasphemans contra vnaz psonã blasphemat etiã contra aliã: & sitr q eadẽ bonitas est in tribus: iõ vna psona nõ remittit sine alia. Nã opera trinitatis sunt indiuisa. Remissio tñ peccatoꝝ aliquando psone spiritussancti attribuit: quia pncipiuz remissionis hmõi est bonitas q est attributũ spiritussancti. Patet igit q obiectiones iudei suprapositẽ procedũt ex falsa ymaginatione. Restat aũt ostendere q irremissibile dupliciter dicit: vno modo contradictorie id ẽ nullo modo remissibile. Alio mõ contra

rie.i.de difficili remissibile: hoc modo patet.v.meth.vbi dr q impossibile et i transibile.vno modo dicit qd nullo mo do potest fieri vel transiri. Alio modo qd de difficili potest. Hoc etiã declara tur de cõi modo loquendi. Dicit enim de ceco pfecto q non potest videre sim plicit et de cecutiente q non potest vi dere qz videt cum difficultate. Tercio modo hoc declarat ex modo loquẽdi scripture veteris testamẽti. Josue em considerans difficultatem ppli ad bo nũ z pnitatem ad malũ dixit Josue vlti.ca.non poteritis seruire dño zc. nõ itellexit de ipossibilitate simplr: s de difficultate. Nam ibi subdit q inijt fe dus inter populũ z deũ vt seruiret dño. Item Hier.xiij.capi. Si põt ethiops mutare pellem suã z pardus varieta tes suas z vos poterit bene facere cũ didiceritis malũ. Quot em ethiops z pardus possunt mutare pelles suas h est impossibile simplicit. Sed q assue tus ad mala reuertat ad bene agendũ non est impossibile s difficile eo q ha bitus vitiosus inclinat ad male agẽdũ p modum nature. Exemplũ aũt habe tur in manasse regẽ qui dum vixit fu it assuetus in pessimis z tñ finaliter re ductus fuit ad bonũ virtutis vt patet ij.palip.xxxiij.z in fine libri vbi ipsius ponit oratio. Qd aũt iudeus qrit vlti mo de anima blasphemantis vbi sit. Dicendũ q si recessit a corpe cũ pecca to blasphemie est in inferno. Si vo re cessit totaliter expedita qntũ ad culpã z penam est in celo. Si autẽ recessit li berata a culpa s adhuc ad penã tpalem obligata detinet ad tpus i purgatorio donec purgetur z sic ad gloriã transfe ratur nec aliqua psona diuina ẽ impo tens ad saluandũ eum vel puniendum quia sicut tres psone sunt vnus deus: ita sunt vnus omnipotens ad faciẽdũ de creatura quicquid placet sibi sm or dinem sue sapientie z iustitie.

Q ihesus xps non est verus deus qz dicens q venit salua re quod perierat ɔtradicit sibi ipsi loquens parabolice.

Decimũseptimũ argumentũ iu deoꝝ ex euangelio sumit ex il lo loco Math.xviij. Nõ est vo luntas ante prẽm vrm qui in celis est: vt pereat vnus de pusillis istis z ibidẽ pmittit venit filius hois saluare qd pe rierat. Item Math.xiij.c. dicit Ideo in pabolis loquor eis qz videntes non videãt: z audientes nõ audient neq i telligunt. Ex his arguit sic iudeus Si venit ihesus saluare qd pierat vt dicit: z tñ loquebat peccatorib9 pabolice vt non intelligerent nec p ɔñs ɔuerterent vt ibidẽ vt in euangelio subdit. Ista si bi uiden9 manifeste cõtradicere scz q quereret salutẽ pctoꝝ z non qreret nec vellet. Itẽ istud vltio dcm destruit ver bum dñi ezechiel.xviij.ca. Nolo mor tem pctõris: s vt magis ɔuertat et vi uat. Dicendũ q xps nõ semp loqbat turbis pabolice s aliqñ plane z aperte tractans ea q sunt de necessitate salutis vt patet Mar.v.ca.z.vj.z.vij.vbi tra dit formam perfectionis euangelice. Sed qm frequenter ad eius pdicatio nem veniebant homines maligni non ad discendum: s ad insidiandum ei. Tõ tunc loquebat pabolice vt non intelli gerent ne daret sctm canib9 z poneret margaritas ante porcos. Aliqñ etiam fidelib9 z deuotis loqns pabolã pmit tebat z postea exponebat vt ex pmissi one pabole vtas gratiosi9 capet z hic mod9 coit in eccie pdicatorib9 obseruat. Patz igr q ihs aliqñ loqbat pabolice z aliqñ plane z hoc rationabiliter. Nam ezechiel z alij pphe freqnt vtroq mõ loqbant vt ptz eoꝝ libros intuẽti: mo yses etiã aliqñ loqbat pplo velata facie

aliqñ vero sine velamine. Itẽ iude⁹ arguens contra ihm co ꝙ dicit in ꝑabol' loquor eis vt videntes non videant ꝛc. Arguit ꝫ deũ veteris testamenti ꝛ per ꝯsequẽs seipm dicit em̄ dñs ysa.vj. Exceca cor ppl'i huius ꝛ aures ei⁹ aggraua quã auctoritatẽ ihs ita allegauit tãq̃ impletam in sua ꝑdicatõe ꝑ quam simplices ꝛ illr̃ati fuerũt illuminati in apl'is ꝛ sacerdotes ꝛ scribe fuerũt excecati. De causa hui⁹ cecitatis dictũ fuit supra ꝯsideratõe ꝑma hui⁹ tercij libri. Nec obstat ꝙ verba ysaie sunt hic aliq̃liter mutata. Nã apl'i ꝛ euangeliste allegantes scripturã veteris testamenti magis curauerũt allegorie sensum q̃ verba. Hec autẽ excecatio fuit ab antiquis doctoribus iudeoꝝ exponentib⁹ in libro Asre .i. decoris illud qd̓ dixit moyses deutronomij.xxiij.c. generatio praua atq; ꝑuersa heccine reddis dño popule stulte ꝛ insipiẽs. glosa stulte in his qui ꝑcesserũt insipiens ad futurũ seculũ ꝑ qd̓ intelligit tempus messie i glos' hebraicis vbiq;. Qꝫ aũt vlterius dicit ihm destruere ṽbũ dñi dicentis. Nolo mortẽ pctõris ꝛc. non valet. Nã in pplo sunt aliqui pctõres penitẽtes: ꝛ aliqui obstinati. De penitentibus dicit dominus verbũ istud ꝛ multa consilia. De obstinatis vero dicit ꝯmīnatõem asꝑaꝫ ꝛ totalẽ destructõem Job. xxj.ca. ducũt in bonis dies suos ꝛ i pũcto ad inferna descendũt: ꝛ h̓ patet per effectuꝫ de chore ꝛ sibi adherentibus. numeri.xvj. Et iõ si arguit iudeus ihs destruxisse dñi verbũ eadeꝫ rõne sequitur qd̓ destruit deus verba sua qd̓ est iniquũ ꝛ ꝫ seipm maxime in verb vbi i eodẽ contextu lr̃e talis modus loquẽdi contrari⁹ de obstinatis ꝛ penitẽtib⁹ frequent inuenit. Vñ exodi.xxxij.ca. dicit Ego occidam scilicet obstinatos ꝛ ego viuere faciã scꝫ penitẽtes. ꝛ. psal. lxxvij. Cũ occideret eos q̃rebant euꝫ ꝛ reuertebant ꝛc. Occisio refert ad obstinatos pctõres. Reuersio vero ad penitentes qui alioꝝ pena territi reuertebant ꝛ penitebant.

Contendit ꝙ ihesus xp̄s non est deus q2 orauit

Decimũoctauũ argumentuꝫ iudeoꝝ ex euangelio sumit ex illo verbo Math.xxvj.ca. tũc venit cũ illis ihus in villaꝫ que dr̓ gethsemani ꝛ dixit discipulis suis: sedete hic donec vadaꝫ illuc ꝛ orem. Ex h̓ arguit sic iudeus. Si ihus est deus quõ orauit ipius em̄ dei nõ est orare: ꝫ ab alijs orari vt sic liceat loqui. Per supius dicta facilius istud argumentũ iudaicũ soluit: q2 declaratũ est supra ꝑ scripturas hebreoꝝ ꝙ messyas in veteri testamento ꝓmissus futur⁹ erat verus homo ꝛ verus deus in vna ꝑsona. Itẽ ꝙ redempturus erat mundũ ꝑ passionẽ suã in humana natura. Itẽ ꝙ ihs nazarenus est verus messias iudeis ꝓmissus: iõ habuit corpus passibile et mortale ꝓ nr̃a redemptione vsq; ad suã resurrectionẽ in q̃ habuit corpus immortale ꝛ gloriosum. Dicendũ ergo ꝙ ihs nazarenus in humanitate ꝓ nob assũpta in q̃ est minor patre orabat enim ꝓ nobis sicut scribit ysa.liij. ꝛ ꝓ trãsgressoribus orauit vt scꝫ non perierent qd̓ capl'm intelligit de xp̄o ad lr̃am sicut supra sepe declaratũ est. Orauit etiam pro seipso Johis.xvij. capitulo pater clarifica filiũ tuũ ꝛc.

Contendit Jhesus xp̄s nõ est deus q2 fuit tristis ꝛ timuit

Decimũoctauũ argumentuꝫ iudeoꝝ ex euangelio sumit ex illo loco Math. q̇ supra. Assũptoque petro et duob⁹ filijs zebedei cepit tristari ꝛ mest⁹ esse: tũc ait illis. Tristis est aia mea vsq; ad morteꝫ. sequit. pcidit in faciẽ suã orãs ꝛ dicẽs. pr̃ si possi

bile est transeat a me calix iste. Ex his arguit iude⁹ dupliciter. Primo sic. Quis vnq̄ audiuit de deo loqui tremente et timente cū deus sit oīpotens ad faciē duz quod vult sine difficultate. Si aūt dicatis q̄ iste timor ꝛ tremor in carne fuit: ꝫ non in anima: quis est ita fatu us qui ignoret carnez dolere ꝛ timere nisi p animā. Item scḋo p hoc q̄ dicit transeat a me calix iste ꝛc̄. patet q̄ i eo non fuit virtus ad saluandū vitā suaz ꝛ carnem. Rñdetur p̄supposito q̄ sepe supra declaratū est q̄ ihūs est ver⁹ de⁹ ꝛ verus homo. Ad pmū dr̄ q̄ timor ꝛ tremor ꝛ similia non fuerūt in natura diuina: quia hoc est impossibile nisi tm̄ methaphorice sicut Gen̄. vj. ca. dr̄ ꝛ tactus dolore cordis intrinsecus delebo inquit hoīem quez creaui a facie terre. Silr̄ nec in natura humana q̄ntum ad partē anime supiorē que est intellectiua in q̄ ihs ab instāti sue ꝯceptionis fuit cōphensor ꝛ summo gaudio fruebat. Sz q̄ntū ad ptem aie inferiorem que dicit sensitiua ꝛ est in organo corpali in qua ihs fuit viator fuerūt p̄dicta ad opus nostre redemptōis: ꝛ vt in ipō oñderet vere natura sensibil' cōtra futuros hereticos q̄ dicturi erāt q̄ xp̄s non habuit corpus passibile ꝫ celeste. Ad scḋm cū inducit transeat a me calix iste. Dicendum q̄ hec petitio erat sensualitatis sicut mouentis q̄ naturaliter horret mortē: ꝫ erat rōnis sicut pponentis tm̄ p quā tn̄ rōne ihes⁹ acceptabat mortē quia voluntas rationalis in eo erat totaliter voluntati diuine ꝯformis. Ideo dicebat verūtamē nō mea ꝫ tua voluntas fiat. ꝛ accipit hic voluntas p appetitu sensitiuo quē appetitū intellectus fugabat. Ideo de ipō scribit ysa. liij. cap. Oblatus est q2 ipe voluit. in hebreo sic habet angustiatus est quia ipe voluit. ꝛ infra eodem ca. dr̄ ipe tradidit in mortē animā suā ꝛ cū sceleratis reputatus est: ꝛ ꝓpter h̄ dicebat Matth. xxvj. ca. Spūs quidē pmptus est. i. voluntas rōnis pmpta est ad mortē caro aūt infirma. i. sensualitas: ꝛ h̄ inuenit non solū de ihesu nazareno ꝫ etiā in martiribus in nouo testamento: sic patet de multis ꝛ etiam in veteri testamēto de Machabeis ab anthiocho tormentatis ꝛ de heleazaro de quo dicit. ij. Machabeoꝝ. vj. capi. ꝫ cū plagis pimeretur ingemuit ꝛ dixit Dñe qui habes sanctā scientiā tu scis q2 cum a morte possim liberari graues corpis sustineo dolores: fm aiam aūt .i. partē aie supiorē libenter hec patior Qḋ aūt arguit iudeus q̄ caro non dolet timet ꝛ tristat nisi p animā hoc est verū de anima sensitiua: ꝫ quia nescit distinguere inter sensum ꝛ intellectuz iō facit ridiculosum argumentum.

Contendit q̄ christus non ē deus quia iuit ad ficulneā ad pquirenduz fructus q̄ non habebat nisi folia ꝛ quia maledixit ei cū nihil nocumēti sibi fecerat

Icesimū argumentū iudeoꝝ ex euāgelio sumit ex illo quod scribit Matth. xxj. Mane aū reuertēs in ciuitatē esuriit ꝛ videns fici arborē vnam secus viā iuit ad eam ꝛ nihil inuenit in ea nisi folia tm̄: et ait nunq̄ ex te nascat fructus in sempiternū ꝛ arefacta est cōtinuo ficulnea. Ex his arguit sic iudeus. Si ihesus fuiss; deus cognouisset a longe fructū ficulneum non hr̄e nec ad eam iuisset. Itez cuz ipe dicit benefacite his q̄ oderunt vos: qmo maledixit arbori q̄ nihil nocuerit sibi ꝛ iō videt hoc fecisse ex ire perturbatione. Dicendum q̄ ihesus non solum inquantū deus quem nihil potest latere sciuit fructum in arbore nō esse ꝫ etiā inquātū homo quia quilibet etiā satis simplex poterit illud scire cū

non esset tempus ficorum vt dicit Marci.xi.ca. Ad quod ergo iuit ad arborem fructu vacuam. Dicendum quod sicut prophete veteris testamenti aliquando prophetabant verbis aliquando sensibilibus signis. sicut Iheremias predixit destructionem ciuitatis ierusalem per caldeos et portauit cathenas ligneas in collo suo vt habetur Ihere. ca.xxviij. ad significandum quod populus cathenis vinctus duceretur in captiuitatem. ita ihesus qui hic dicitur propheta magnus.x.ca. et de quo predictum fuit deutro.xviij.c. prophetam suscitabit vobis deus de fratribus vestris etc. destructionem ciuitatis ierusalem futuram per romanos predixit Luce.xix. eo quod non cognouisset tempus visitationis sue scilicet per christum. Que quidem cognitio ad sacerdotes et legis peritos pertinebat et ideo defectum eorum et punitionem signauit per sensibile signum arboris fructu carentis. nam ipse veniens ad sacerdotes et legisperitos quorum fructum boni esuriebat vacuos bonis operibus inueniebat et per maledictionem arboris eos a deo maledictos significauit. Et per eius arefactionem eorum destructionem prefigurauit. Nam postea capta ciuitate per romanos cum sacerdotes misericordiam peterent: titus iussit eos occidi dicens eos esse de genere dei qui templo destructo cuperent superuiuere. Patet igitur ex predictis quod ihesus circa ficulneam nihil faciebat ex ignorantia seu perturbatione ire: sed ex magna ratione et misterii significatione.

Contendit quod ihesus christus non est deus quia accepit ab alio potestatem dicens data est mihi omnis potestas in celo et in terra

Vicesimumprimum argumentum iudeorum ex euangelio sumitur ex illo verbo Math.vlti.ca. data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Ex hoc arguit iudeus quod ihesus non sit deus qui ex se est potentissimus et ab alio non accipit potestatem. Si autem dicatur quod a patre data est sibi potestas hoc non valet: quia christiani dicunt patrem et filium esse equales. Dicendum quod in ihesu duplex est potestas sicut est duplex natura. Vna est potestas diuina quam habet ab eterno non tamen a se: sed a patre a quo est distinctus in persona: non tamen in hoc minor est patre quia ab eo accipit eandem in numero naturam et potestatem sicut sepius supius dictum est tamen ihesus non loquitur hic de ista potestate: sed de alia quam a deo accipit in humana natura. Nam ab instanti assumptionis humane nature ad personam filii illa natura habuit excellentiam super omnem creaturam auctoritatiue: non tamen executiue. nam inter omnes apparuit in forma serui in humana natura passibili propter misterium nostre redemptionis adimplendum sicut fuerat predictum ysa.liij. Vere languores nostros ipse tulit et dolores nostros ipse portauit. Disciplina pacis nostre super eum et liuore eius sanati sumus quod intelligitur ad litteram de christo etiam secundum antiquos doctores hebreorum prout dictum fuit supra libro primo in apertione noni thesauri. Sed in sua resurrectione accepit hanc potestatem executiue: ideo tunc dixit: data est mihi omnis potestas etc. Tamen in iudicio finali omnia plenius erunt subiecta sibi sicut ostendit apostolus ad Hebre.ij.ca. Per hanc tamen potestatem que finita est non est nec erit equalis deo patri. Sic ergo patet responsio ad obiecta iudeorum ex euangelio.

Contendit quod ihesus christus non est vnus deus cum patre et spiritusancto quia ipse descendit in vterum virginis et non pater et spiritussanctus

Vicesimumsecundum argumentum iudeorum accipitur ex verbis christianorum. Vnde dicit iudeus sic vos christiani dicitis quod est vnus creator et quod christus vester est filius eius et quod descendit de celo sine sepa-

tione a p̄re ⁊ a sp̄ūsctō. q̄ñ ergo vos dicitis q̄ filius descendit in vtero v̄ginis quero si tūc pater ⁊ sp̄ūsctūs fuerunt ab eo sepati aut nō. Si dicatis q̄ sic: ē ɔ̄dictio in verbis v̄ris q̄ꝛ dicit q̄ descēdit sine sepatione ab eis. Si v̄o dicatis q̄ non: sequit̄ q̄ pater ⁊ sp̄ūsctūs sunt incarnati sicut ⁊ filius qd̄ vos negatis. Dicendū q̄ descensus filij in vterū v̄ginis non est intelligendus p motū localem: ſ p nouū effectū in virgine: q̄ q̄dē effectus ē coniunctio diuine nature et hūane in vna p̄sona. Hec igit̄ ɔ̄iūctio potest cōsiderari dupl̄r. Vno mō effectiue ⁊ sic facta fuit a trib⁹ p̄sonis scz a p̄re ⁊ filio ⁊ sp̄ūsctō: nā eoꝝ opa sunt indiuisa. Alio mō terminatiue ⁊ sic illa ɔ̄iūctio terminata est ad p̄sonam filij: ꝓpt̄ qd̄ sol⁹ filius dr̄ incarnatus: licet aūt ad h̄ nō potest poni exemplum q̄ nō hēat plus de disconueniētia q̄ꝫ de conuenientia tñ q̄ntū ad aliqd potest poni cōueniens. Ponat̄ igitur casus. plato sortes. cicero. tractāt m̄rimoniū berthe cū sorte qui est media p̄sona. Si igit̄ q̄rat̄ a quo est effectiue ista m̄rimonialis ɔ̄iūctio: ptz q̄ a tribus. Si aūt q̄rat̄ ad quē ē terminatiue ptz q̄ ad sortem tm̄ ꝓpter qd̄ ip̄e solus dr̄ ⁊ est berthe maritus. Sic suo modo ē in ꝓposito: quia licet p̄r ⁊ filius ⁊ sp̄ūsctūs sint vnū in natura: tamē sunt distincti in p̄sonis. Incarnatio vero terminata est ad filium. ꝓut p̄sonaliter distinguit̄ a patre ⁊ sp̄ūsctō: non tñ dicit̄ sepatus ab eis: q̄ꝛ nomē sepationis nō accipit̄ in diuinis p̄sonis quia significat diuersitatem essentie non aūt sic nomē distinctionis. Item habemus aliud exemplū in tribus domicellis induentib⁹ tertiā illarū de quibus potest dici q̄ quicqd facit vna facit alia. vna tñ sola induit̄. Eodēꝫ mō dicendū ē q̄ opus incarnatōis aliq̄ñ attribuit̄ p̄ri vt ibi. Cum aūt venit plenitudo t̄pis misit deus filiū suū ⁊c. ad Gala. iiij. Aliq̄ñ autē filio attribuit̄ vt ibi Exiui a patre ⁊ veni in mundum. Johānis. xvj. ca. Aliq̄ꝫ attribuit̄ sp̄ūi sancto vt in simbolo. Qui conceptus est de sp̄ūsctō: ſ hec iō dicunt̄ q̄ꝛ opus incarnationis fuit maxime potētie sapientie ⁊ bonitatis que tribus p̄sonis attribuūtur solus tñ filius terminatiue vt dictū est indutus est veste carnis humane iuxta illud ad Philippen. ij. Exinaniuit seip̄m formā serui accipiens i similitudineꝫ hominū factus et habitu inuentus vt homo. Sic igit̄ patꝫ q̄ ad dictū ꝓ̄ianoꝝ de incarnatōe nō sequit̄ ɔ̄dictio seu aliud inconueniens.

Q꞉ ihesus christus nō ē de⁹ q̄ꝛ fuit missus sine mittens

Vicesimūtertiū argumentūꝫ iudeoꝝ est. Quero vobis ꝓ̄ianis dicit iudeus: vtrū videlicet s fuit mittens vel missus. Si dicatis q̄ missus: q̄s vnq̄ꝫ audiuit deū missum ad alterū: q̄ dicat hoc est aptum mendatiū. Si aūt dicatis q̄ ē mittens vos facitis eū mendaceꝫ: q̄ꝛ dic̄ Johis viij. ⁊ ego non sum solus ſ ego ⁊ q̄ misit me pater. Dicendum q̄ dei filius ē mittens ⁊ missus. fuit eñ missus i mūdum a patre ⁊ spiritu sancto in sua incarnatione benedicta sicut supius fuit declaratū argumento. xxiij. q̄rte cōsiderationis p auctem ysa. xlviij. ⁊ nunc misit me dominus ⁊ spiritus eius hec dicit sanctissimus redemptor isrl̄. Est etiam mittens spiritumsanctum sic dicit Johannis. xv. mittāꝫ vobis spiritū veritatis ⁊c. Circa qd̄ sciendum q̄ missio alicuius ipoꝛtat dupliceꝫ h̄itudinē vnam ad mittentem scdm̄ quam aliq̄ modo missus procedit a mittente. Aliam ad terminum ad quem mittit̄ ſm̄ quam missus est vbi p̄ius non erat vel est ibi alio mō q̄ꝫ p̄ius: licet aūt i diuinis n̄ sit ꝓcessus vni⁹ p̄sone ab alia ſm̄ motū localem vel sepatōeꝫ realē: tñ est

ibi processus secundum originem quia filius procedit a patre et spiritussanctus ab vtroque sic igitur filius et spiritussanctus habent habitudinem ad mittentem. Habent etiam habitudinem ad terminum missionis non tamen sic intelligendo quod incipiant esse vbi prius non erant simpliciter quia de necessitate sunt vbique per essentiam potentiam et presentiam sicut patet Iere. xxiij. Celum et terram ego impleo dicit dominus. Sed sic intelligendo quod incipiant esse vbi prius erant. tamen alio modo dicitur filius missus in mundum a patre quando incepit ibi esse vt homo vbi tamen prius erat vt deus Ioh. j. ca. In mundo erat et mundus per ipsum factus est et mundus eum non cognouit. In propria venit etc. et spiritussanctus similiter dicitur missus apostolis visibiliter quando super eos apparuit signo visibili. Nam hoc modo prius non erat ibi. et quotidie mittitur inuisibiliter ad sanctificandum creaturam rationalem. quia incipit ibi esse per gratiam sanctificantem. vbi tamen prius erat per essentiam presentiam et potentiam. Ad argumentum iudei patet quod non est contradictio. quia licet filius sit mittens et missus non est secundum idem.

Contendit quod iesus cristus non est deus quia locutus est sathan studet ad interficiendum me.

V Icesimumquartum et vltimum argumentum iudeorum est in libro simonis cephe dicit Ihesus. Ecce sathan studet ad interficiendum me de manu domini et non dabit me in manu sathan. Ex hoc arguit iudeus dicens. Quare non confundemini vos christiani dicere istum deum sic loquentem. Dicendum quod iste iudeus falsum accipit. Nam in epistolis petri aut alibi non inuenitur hoc dictum a ihesu nazareno tamen si hoc dixisset et factum fuisset nullum inconueniens sequeretur. Nam supra declaratum est quod ihesus est verus deus et verus homo in vna persona. ipse vero sicut deus permisit se inquantum homo a diabolo temptari et de loco ad locum portari vt supradictum est. et quia pater et spiritussanctus sunt vnus deus cum eo. Ideo ab ipsis fuit etiam ista permissio. Ideo si sathan hoc modo fuisset permissus querere quod iudeus allegat falso nullum inconueniens sequeretur. Patet etiam iudei falsitas vt dicit Nicolaus de lira per hoc quod obiectiones suas in apto mendacio terminauit.

Tractat de bello iudeorum per argumenta sumpta ex natura et allegant contra legem christi. xxiiij. impossibilia.

Extra consideratio est de bello iudeorum per argumenta sumpta ex natura.

Sicut enim mille nocendi modos habet diabolus sic et iudeus eius filius. Cum enim miserabiliter duo bella prima perdiderunt tanque homines sine lege. ad speculum nature se vertentes viginti quatuor impossibilia nature mouent contra nostrum fidei fortalicium. si forte possint illud expugnare ac si musca volatu alarum suarum niteretur obscurare claritatem solis.

Impossibile est deum incarnari quod tamen sequeretur si incarnaretur in corpore mulieris.

P Rimum impossibile mouetur circa incarnationem filij dei. Arguunt ergo iudei sic. Impossibile est deum incarnari ergo impossibile est deum incarnari. antecedens est communiter concessum. consequentia probatur. quia ad oppositum consequentis sequitur oppositum antecedentis. Sequitur enim si possibile est deum incarnari ergo possibile est deum incarnari. quia si deus incarnaretur ingrederetur in corpore mulieris quando incarnaretur. res immunda et pariter incarnaretur. Respondetur negando consequentiam et ad probationem quod ex incarnatione in corpore mulieris sequitur incarnatio. cum mulier sit res immunda et ex contactu immundi polluitur tangens. Dico quod hec probatio nulla est. quia cum lux solis tangat res immundas et non inquinetur. quanto magis deus qui solem facit: inquinari a nullo immundo potest. Item et

si concederet de alijs mulierib⁹ q₂ im
mūde sint de virgine tamen matre dei
nullaten⁹ concedit q₂ ipa mūdissima
fuit. De ipsa eṁ prophetauit Ihere-
mias ca. iij. Nouū faciet domin⁹ sup
terram mulier circūdabit virū. in q̄ ostē
dit ꝙ hec mulier mūdissima fuit in cō
ceptu suo et natiuitate. alias non esset
nouū. q₂ antiquū est mulieres concipi
et generari in peccatis. Itē₃ alij infan-
tes inqnant in ventre matris ꝛ istud ē
antiquū sed fuit nouū in ventre virgis
ꝙ vir ille de q̄ loqtur propheta. plenus
scientia et virtute ab instanti sue cōce-
ptionis immūdissimo illo vtero mun-
dissime contineret. nec matricem mu-
lieris qua₃ deus ordinauit locū natu-
re humane concipiende reputare de-
bem⁹ locū immūdū nec malū sed tāq̄
meliorem datū ab eo nature humane
in actu. q₂ ibi intus intrauit spūssanct⁹
ad sampsonem ꝛ ad Iheremiam et ad
Iohannem baptistam ꝛ ibi int⁹ i cor-
pore illo creat de⁹ de nouo anima₃ ra
tionalem in qualibet creatura que fu-
it erit. De mūdicia etiam hui⁹ mulie-
ris prophetauit salomon canticorum.
iiij. ipa₃ laudando in persona dei pa-
tris dicēs. Tota pulcra es amica mea
ꝛ macula nō est in te. ecce q̄ꝫ clare abs-
q̄ꝫ macula ꝛ immundicia ipam cōfitet
Item eam amplius laudando in eo-
dem libro dicit. Sicut lilium inter spi
nas sic amica mea inter filias. Vocat
aūt de⁹ filias suas oēs v̄gines q̄ opera
castitatis pietatis ꝛ virginitatis fecerūt
Sed propter excellentissima opa vir-
ginis inter filias suas eam liliū vocat.
q₂ ꝛ si ille sint filie tamen cū aliquibus
spinis originalis vel venialis culpe fu
erūt. Hec aūt liliū iter spinas sine spi-
nis culpe ꝛ immundicie. Ne mireris
ergo iudee si in virgie mundissima de
us tm̄ voluerit humiliari ꝙ in ea sit in
carnatus sine inqnatione quacūq̄ꝫ et

de ea nasci virgine permanente propt
nostrū amorem. Hanc eṁ hūiliatōnē
videbis ꝙ de⁹ ostendit moysi in figu-
ra qñ se demonstrauit eidem in figura
rubi. nūqd non erant multe alie arbo-
res nobilissime. noluit tamen appare-
re nisi in infimiore arbore vt summa₃
hūilitatem suam ostenderet. ꝛ sic non
cōburebatur de⁹ in rubo q̄ videbat ar-
dere nec in virgine inqnabatur que ab
alijs sicut alie mulieres reputabat cō-
cepisse. ꝛ sic rub⁹ ardebat ꝛ non cōbu-
rebat sed mansit integer ꝛ incorrupt⁹.
sic ꝛ virgo maria integra ꝛ incorrupta
mente et corpore semper permansit.
In hac ergo virgine de⁹ descendit ibi
se hūiliauit verbū caro factū mundissi
ma conceptione virginei ꝛ mūdissimi
thalami. Et si dicat iude⁹ q̄uo est possi
bile deū hūiliari cū sit altissim⁹. Dico
ꝙ dei hūilitas nihil tollit de ei⁹ ꝑfectiō
ne sed extollitur ꝛ superexaltat eius cle
mentissima bonitas ex amore ꝑ hūa-
ni generis redemptiōe. ꝙ ne sit tibi dif
ficile testimonijs legis tue pandere ꝑ
pono ei⁹ hūilitatem. q₂ non solū se hu
miliauit in virgine concept⁹ ꝛ de vir gie
natus sicut dictū est. Sed ꝛ vltra se hu
miliauit humilissime inter homines
conuersat⁹ sicut declarat zacharias ca.
ix. Gaude ꝛ letare filia syō ecce rex tu-
us venit tibi iustus ꝛ saluator ꝛ ipe pau
per ꝛ ascendēs sup azinā. Ecce nimia
hūiliatio ꝙ ille qui est dominus celo-
rū ꝛ terre oīmq̄ꝫ diuitiarꝫ venit pauper
mansuet⁹ sine aliquib⁹ diuitijs mūdi.
ꝛ super azinā ascendens ꝙ vnus miser
iudeus ignominiam reputaret. Pre
dicta ꝓphetia ad literam etiā scōm he
breos intelligit de messia de quo ꝓba
tum est supra argumento. xxij. q̄rte cō
sideratōnis huius tercij libri. ꝙ debe
ret esse deus ꝛ probatū est supra etiam
primo libro in apertione. xij. thesauro
ru₃ ꝙ iste verus messias deus ꝛ homo

est ihs nazaren⁹. Scdm testimoniu⁻ est dauid ꝓphe q̄ in psalmo.cxxxvij.i persona dei loq̄ns ꝛ ostendens ꝙ de⁹ nimis debebat hũiliari accipiẽdo ꝑte ritũ ꝓ futuro. Dicit. Credidi ꝓpter qđ locutus sum ego aũt hũiliat⁹ sũ nimis Ego dixi i excessu meo omnis homo mendax. Sed supple. Ego satisfaciaꝫ ꝓ omnib⁹ illis q̄ cõuersi fuerit ad me scꝫ ꝑ humilitatẽ passionis mee. Ideo sequit. Quid retribuã dño ꝓ omnib⁹ q̄ retribuit mihi. Calicẽ salutaris acci piam ꝛ nomen domini inuocabo. Ec ce qũo declarat nobis fili⁹ dei q̄ licꝫ sit altissim⁹ in excessu suo nimis tamẽ est hũiliatus ꝓpter nos. qꝛ nos oẽs mẽda ces eẽm⁹ si diceremꝰ ꝙ possum⁹ facere satisfactionẽ deo patri ꝓ culpa generꝭ hũani. Et qꝛ ei⁹ vnigenit⁹ fili⁹ sic se hũi liauit ꝓpter nos nõ solũ nascendo ꝛ cõ uersando inter hoies ſꝫ etiã factus pri obediens vsq̄ ad mortẽ crucis ꝓpt qđ et deus exaltauit illũ ꝛ dedit illi nom qđ est sup oẽ nomẽ. vt dꝛ ad Phil.ij. Hinc est ꝙ credentes in xpo nõ solꝫ exaltabunt in alia vita sed etiã exalta ti sunt in pñti. qꝛ est eis data potestas super terram. ꝛ non credentib⁹ ẽ abla ta. sic em̄ impletũ est canticũ virginis. Deposuit potentes de sede. s. iudeos i credulos. ꝛ exaltauit humiles. s. credẽ tes xpianos. Attẽde ergo q̄nta fuit hu militas xpi. non em̄ solꝫ hũiliauit se deo patri factus obediẽs vsq̄ ad mor tẽ crucis. q̄ erat vilior ꝛ turpior mors q̄ tunc dabat. sed etiã nõ contradixit di scipulo proditori eũ vendenti. nec con tradixit venditioni. nec ꝯdixit malicie iudeoꝝ ipm ementi. nec ꝯdixit seniori b⁹ ppli ipm falso accusantib⁹. nec con tradixit pontificib⁹ sacerdotũ eũ iudi cantib⁹. nec contradixit ꝑncipib⁹ terre ipm sententiantib⁹. nec ꝯdixit ministris iusticie ipm crucifigentib⁹. omnia er go q̄cunq̄ in eo voluerũt facere facta st. nec aperuit os suũ in summa patien tia ꝛ humilitate vt impleret voluntateꝫ patris ꝛ vt nobis preberet exemplũ hu militatis. ꝛ si ꝓphe voluntati diuine se hũiliauerũt. Hoc fecerũt vel ꝓpter su um ꝓpriũ interesse vel aliqua excusa tione. sicut Noe obediens deo se hũili auit faciendo archã vt saluaret se. abra ham si dimisit terram hoc fecit vt libe raret se ꝛ magnus fieret. Moyses excusa uit se cũ eũ dñs misit ad pharaonem dicendo ꝙ erat impeditus in lingua. ysaias excusauit se dicendo ꝙ hitauit inter vsperas. Iheremias excusauit se dicendo ꝙ erat puer. yonas ꝙ non po terat Abacuc ꝙ non sciret. ꝛ sic ď aliis Sed xps nunq̄ se excusauit nunq̄ mur murauit. ꝛ sic patet summa humilitas saluatoris in quo hũanitas ei⁹ glorifi cauit diuinitatẽ sup oẽs ꝛ diuinitas ex altauit eũ sup oia opa sua. Patꝫ ergo ꝙ diuine altitudini nõ repugnat hũili tas. nec ei⁹ puritati virgineo vtero icar nari. ꝛ qũo etiã v̄go btã mũdissima est et sine macula.

Impossibile ꝙ corp⁹ christi sit eiusdẽ rõis cũ nr̃o cũ nõ sit ex maris semine generatum.

Secũdũ ipossibile est. Vos cri stiani dicitis ꝙ ihs nazarenus concept⁹ est sine virili semine. Itẽ affirmatis ꝙ corp⁹ ei⁹ fuit eiusdeꝫ nature cũ nr̃o hoc videt impossibile. qꝛ cũ hõ naturaliter generatus habeat corpus naturaliter constitutũ ex semi ne maris ꝛ eo ꝙ femina subministrat q̄c q̄d sit illđ. ergo ipossibile est corp⁹ cri sti eẽ eiusdem nature cum nr̃o. si non est ex maris semine generatum. Ad istud argumentum respondetur. Et ꝑ declaro ꝙ necesse fuit hominem illuꝫ ex virgine matre nasci absq̄ virili semi ne. sicut tangit sanct⁹ Thomas in sum ma contra gentiles libro. iiij. ca. xliiij. Semen em̄ viri requirit in generatiõe

humana. tanq̄ principiū actiuū propter
virtutem actiuā que in ipso est. Sz vir
tus actiua in generatōe corporis xpi nō
potuit eē naturalis. q: virt⁹ naturalis
nō subito pficit totā corporis formatōnē
sed ad h indiget tpe. corp⁹ aūt xpi i ip
so principio sue conceptōis fuit formatū
z organizatū simul caro z animata ca
ro. Relinquit ergo q generatō christi
humana fuit absq virili semine. Item
semen maris in generatōe aialis cuius
cūq trahit ad se. materiā quā mater mi
nistrat q̄si virtus q̄ est in semine maris
intendat suū ppius cōplementū vt finez
totius generationis. Unde z cōpleta
generatōne ipm semen immutatur et
cōpletū est ples q̄ nascitur. Sed in ge
neratione huāna xpi fuit vltim⁹ gene
ris termin⁹ vnio ad diuinam psonam
non [illegible] aliqua persona seu ypostasis
humana constituenda. vt ex predictis
patet. Non igitur in hac generatione
potuit esse actiuū principiū semen viri
sed sola virtus diuina vt sicut semē viri
in generatōe cōi hominū in suā sbam
trahit materiā a matre ministratā. ita
eandem materiā in generatiōe christi
vbū dei ad suā vnionez assumpsit. Si
militer aūt manifestū est q conueniēs
erat vt in ipsa generatōe huāna vbi dei
aliqua pprietas spūalis generationis
reluceret. verbū aūt scdm qd edicente
pgreditur sine interius conceptū sine
exterius platum corruptionem dicē
ti nō aufert sed magis pfectionis ple
nitudo p verbū attendit in dicēte. con
ueniens igitur fuit vt sic verbū dei scdm
humanā generationē conciperet z nasce
retur vt matris integritas nō corrūperet
Cū h etiā manifestum est q verbū dei
quo omnia constituta sunt et q̄ oia in
sua integritate conseruantur sic nasci
decuit vt p omnia mris itegritatez ser
uaret. Cōueniens igr fuit hāc genera
tionē fuisse ex virgine. Sic ergo hēm⁹
q necesse fuit xpm nasci de virgie mre
ei⁹ integritate seruata z sine virili semi
ne. Nūc scdo ad argumentū q infert
ipossibile eē corp⁹ xpi eē eiusdē nature
cū corpe nro ex quo nō est conceptum
ex virili semine. Dico q ad h ē manife
sta ratio Aristo. dicentis q semen ma
ris nō intrat materialiter in constitutō
nem concepti sz solū ē principiū actiuū.
Materia vero corporis tota ministratur
a mre. z sic q̄ntū ad mrēm corpus xpi
nō differt a corpe nro. Nam z corpora
nra materialiter constituta sunt ex eo
q est sumpū a matre. Si vero aliquis
predicte positōni Aristotel' repugnaret
ad hāc predicta obiectio efficaciā non
habet. Similitudo enī aliquorū aut
dissimilitudo in materia non attendit
scdm statum materie in principio gene
rationis. sz scdm conditionem materie
iam preparate prout est in termino ge
neratōnis. Non enī differt scdm materi
am aer ex terra vel ex aqua generatus
quia licet aqua z terra in principio ge
nerationis differentia sunt. tamen per
actionem generantis ad vnam disposi
tionem reducantur. Sic igitur diuia
virtute materia q̄ soluz ex muliere su
mitur potest reduci in finem generatō
nis ad eandem dispositionem quā ha
bet materia. si sumatur simul ex mare
z femia. vnde non erit aliqua dissimi
litudo pter diuersitatē materie inter
corpus xpi quod virtute diuina forma
tum est materia a sola matre. z corpo
ra nostra que virtute nature formātur
ex materia etiam si ab vtroq parente
assumātur. Manifestum est enī q pl⁹
differt a materia qui ex viro z muliere
simul assumitur limum terre de quo
primum hominem de⁹ formauit quē
vtiq constat fuisse verū hoiem z nobis
p oia similē q̄ materia sumpta soluz
femina ex qua corpus christi forma
tum est. Unde natiuitas christi ex vir
gine nihil derogat veritati huma
nitatis ipsius, nec similitudini eius

ad nos. Licet enim virtus naturalis requirat determinatã materiã ad determinatum effectũ ex ea pducendũ. Virtus tñ diuina q̃ potest ex nihilo cũcta producere in agendo ad materiã determinatã non coartat. Silr autẽ nec p h aliquid deperit dignitati matri xpi q virgo cõcepit et peperit quin vera mater et naturalis filij dei dicatur: virtute ei diuina faciẽte materiã nãlẽ ad generationem corporis xpi ministrauit qd solum ex parte matris requirat. Ea vero que in alijs matribus ad corruptionẽ virginitatis faciũt non ordinant ad id qd matri est: sz solũ ad id qd patris est: vt semen maris ad locum generationis puenia t verba sũt sancti Thome vbi supra. Sic ergo patz declaratũ q licz corpus xpi absq virili semine sit cõceptũ eiusdez nature vere est cũ corpe nr̃o ex virili semine concepto. Sed dicet hic fortassis iudeus. Tu xpiane satisfacis mihi ex natura q nõ sit ipossibile Iesum nazarenũ conceptũ fuisse de mre sine virili semine vel sine carnali pre. Sz volo q mihi ex sacra scriptura si quã habes illud ostendas. Ad hoc rñdz venerabilis Petrus alfonsus cõuersus i suo dialogo ti. vij. allegans illud ysa. xlj. Rorate celi desup et nubes pluant iustũ apiatur terra et germinet saluatorez: et iustitia oriat simul ego dñs creaui eum. ppter hoc nanq qd ait Rorate celi desuper et nubes pluant iustũ: notauit de celo spiritũsctm fore descensurum. ppt hoc aũt qd sequit Apiat terra et germinet saluatorẽ. Corpus virginis accipimus q̃ superueniẽte spiritu sancto et conceptura et saluatorẽ fuerat paritura: sz et hoc quod est: ego dñs creaui eũ: innuit q absq pris carnalis auxilio dñs eũ pgenuit. Vñ et contra illos q̃ h non credunt intulit in seqñtibus ve qui contradicit factori suo testaz de samus terre et alibi. Nũqd dic lutũ figulo suo qd facit et opus tuum absq manibus est. Et itez ve qui dicit patri qd generas et mulieri qd parturis. sic inuehit in illis qui de hoc dubitant: et querunt qmo deus eũ genuerit: et beatam causant mariã q absq virili cõmixtione peperit. Itez contra incredulos loquens pp̃ha ait. Nunqd ego qui alios parere facio ipe non pariã dicit dñs. Si ego qui generationez alijs tribuo sterilis ero ait dñs deus tuus. Sic nanq etiam ondit q deus eum sine carnali patre genuerit hoc sane itelligentibus credo sufficere q de matre sine carnali patre natus fuerat puer ille: hec predictus doctor. Ecce iudee habes auctorem sacre scripture et expositorem peritũ tui generis in xpi conceptione sine virili semine. Sed dicit iudeus ex supradicta auctoritate ad minus ego possum habere q maria fuit deflorata et corrupta. pbat q2 dicit ppt̃ ea. Aperiat terra et qd est huius terre apertio nisi marie defloratio. Rũdet q p aptõez nõ intelligit defloratio vel libidis feditas: sz pceptõis fecunditas aperta dicitur fuisse qntum ad xpi ingressum non apta p virũ sicut et fenestra vitrea dicit apiri radio solis nõ p fracturã vel diuisionem aliquã: sz q2 radius eã intrat fm subtilẽ sui naturã. Hoc mõ imo subtiliori dr porta clausa apta esse principi ezechielis. xliiij. q2 xps vterũ virginis p virginitatẽ clausam intrauit p ineffabilem modũ: verba sunt Alani in suo quadriptico li. iij. ca. lv. Sz dices iterũ. Ex quo fuit formatũ corpus xpi in vgine illa. Rñdet fm Dionisiuz de diuinis noibus q ex purissimis et castissimis sanguinibus virginis: sz vbi erãt isti purissimi sãguines: rñdet q i corde virginis vt pie credi pt sic legit i libro de approbo et psp ero. Ad qd sunt rões Prima ẽ q2 cor est nobilius mẽbrum i aiali et pmũ et locus vite ac vera caro. Secũ

da est q2 ille q̄ veniebat dare vitā debebat carnē sumere a mēbro vite z nō ab altero. Tercia ratio est q2 cor ē mēbrū in medio animaliū. z cū in medio consistit virt⁹: idō ab eo debuit carnez assumere. Quarta ratō est q2 scriptū ē. prebe mihi fili mi cor tuū. Jdeo illud est qd de⁹ petit a q̄libet nr̄m cū virgo beata seipam dimiserit in ptāte dei. sequit̄ q deus illud qd petit ab aliis z ab ea similiter z cū ipa eidem se dederit voluntarie. sequit̄ q z ipe accepit cor eius ad formatione corpis xp̄i filij sui. Quinta ratio est q2 cor virgis lipidi⁹ z purius erat q̄ vnq̄ fuit vel erit alicuius pure creature in mūdo. Justū ergo erat q ex quo deus volebat carnē assumere q accipet de meliori. Sexta rō est q2 cor est tēplū spūsscti. z ideo debebat ex eo carnē assumere. Et si queras quantuz accepit de illis sanguinib⁹ cordis vgis Dicit̄ q tm̄ accepit q in vgine nihil diminutū fuit de sua vita nec de suo esse Sicut em̄ ade nihil defuit cū de ei⁹ costa deus eua formauit. sic nec vgini aliquid defuit de ei⁹ vita vel esse cū vbuz dei de ea carnē accepit. Illi tamen sanguines statim fuerūt in mēbro illo. scz in matrice a deo nature humane ordinato vbi vgine p̄bente ɔsensum subito z in instanti simul fuit caro z animata caro vt supradictū est. Nec mireris si sine viri semine concepit. hec em̄ mirabilia deus opat̄. Nunqd adam fuit in mūdo pductus sine semine p̄ris z matris. Nūqd eua fuit de semine matris Nūqd vga moysi q̄ deuorauit s̄pētes habuit os. Nūqd virga aaron q̄ floruit habuit radices. Nūqd rub⁹ ardebat z non habebat prunas. Nūqd sal qd misit belize⁹ i aquis amaris z fecit eas dulces erat dulce. Sic ergo non mireris si virgo beata spiritusancto cooperante concepit non ex virili semine.

Impossibile ē q mors xp̄i sit satisfactō pro peccato originali cū ipse non sit mortu⁹ s̄m naturā diuinā sed hūanā s̄m q̄ alij hoies non erāt sufficientes ad satisfaciendum.

Tercīū impossibile est. Vos cristiani dicitis q speāliter propt̄ peccatū originale necessarium fuit xp̄m nasci z pati. q q̄dem totaz naturam humanā infecerat homine primo peccāte hoc impossibile videt̄ q2 si alij hoies ad satisfaciendu z pro peccato originali sufficientes ñ sūt nec mors xp̄i pro peccatis hūani generis satisfactoria videt̄ fuisse q2 z ipe s̄m hūanam naturā mortu⁹ est z non s̄m diuinam. Respondet̄ q ad satisfaciendu z p peccato toci⁹ hūani generis mors xp̄i sufficiens fuit q2 q̄uis s̄m hūanā naturā solū mortu⁹ fuerit tamen ex dignitate persone pacientis q̄ est persona filij dei mors ei⁹ reddit̄ preciosa. Manifestū ē aūt etiā in rebus hūanis q q̄nto persona est altior. tāto pena quam sustinet pro maiori computat̄. siue ad hūilitatem z caritatez patientis. siue ad penā inferentis. z sicut maioris est criminis alicui persone inferre iniuriaz que maioris dignitatis existit. ita virtuosi⁹ est et ex maiori caritate procedens q maior persona pro alijs se subiciat voluntarie passioni. Solutio est sancti Thome in summa contra gentiles libr. iiij ca. lv. in solutōne ad. xxxiiij. argumētū.

Impossibile ē q xp̄s sufficienter satisfecerit pro pctis hūani generis ex quo hoies adhuc penas paciūtur quas pro peccato iductas scriptura diuia commemorat.

Quartū ipossibile est. Vos xp̄iani dicitis q xp̄s vr̄ pro peccatis hūani generis sufficiēter sa

sufficit hoc videt impossibile. quia si verum esset iniustum videtur esse quod homines adhuc penas paciantur quas pro peccato scriptura diuina inductas esse commemorat. sicut maledictio terre in producendo spinas et tribulos. sudor vultus in labore pulverisatio corporis in morte et dolor partus. Constat autem quod has penas adhuc experitur genus humanum ergo impossibile videtur quod christus sufficienter satisfecerit pro peccato humani generis. Respondetur quod quamuis christus pro peccato originali sua morte sufficienter satisfecerit. non est tamen inconueniens quod penalitates ex peccato originali consequentes remaneant adhuc in hominibus. que etiam redemptionis christi participes fiunt vt ratio illa procedit. hoc enim congruenter et vtiliter factum est vt pena remaneret etiam culpa sublata propter tria. Primo quidem vt esset conformitas fidelium ad christum sicut membrorum ad caput. Vnde sicut christus prius multas passiones sustinuit et sic ad immortalitatem gloriam peruenit. sic decuit vt fideles eius prius passionibus subiacerent et sic ad immortalitatem peruenirent quasi portantes in seipsis insignia passionis christi. vt similitudinem glorie eius consequerentur sicut apostolus ad romanos dicit. Heredes quidem dei coheredes autem christi. si tamen compatimur vt et simul glorificemur. Secundo quia si homines venientes ad illum statim immortalitatem et impassibilitatem consequerentur homines ad christum accederent magis propter hec corporalia beneficia quam propter spiritualia bona quod est contra intentionem christi venientis in mundum vt homines ab amore corporalium ad spiritualia transferret. Tercio quia si accedentes ad christum statim impassibiles et immortales redderentur hoc quodammodo compelleret homines ad fidem christi suscipiendam et sic meritum fidei minueretur. hec est responsio sancti thome vbi prius. Aliter respondet magister alfonsus conversus in libro bellorum dei titulo .xxxv. dicens quod natura anime sequitur naturam corporis. quia sicut rota trahit rotam in horelogio sic sensitiua pars intellectiuam nisi quod vltra hoc in hominibus anima virtus est ad dogandum se a corporis inclinatione et natura. ex dictamine rationis quod non posset esse de radice nature corporis nisi corrumperetur et mutaretur modus sue creationis. et tunc exiret a natura illius generis. Et ideo dixerunt sapientes physici quod vt plurimum curari non possunt infirmitates corporis cum quibus homo natus est vel si hereditauit eas ex patre vel matre. Sed infirmitates anime specialiter anime rationalis possunt habere remedium. Et ideo quando adam peccauit qui fuit radix humani generis et inclinauit animam suam rationalem post naturam corporis sui fuerunt posite super eum pene propter illud peccatum et per ipsum pene in toto genere humano. igitur quicquid ibi secutum est in natura corporis non potuit habere mutationem. et ideo remanserunt pene que posite fuerunt supra corpus ipsius. sicut ille pene. in sudore vultus tui vesceris pane tuo. et in dolore paries filios. et puluis es et in pulverem reuerteris. quia ex eo quod deglutitus fuit fructus vetite arboris scientie boni et mali. in corpus ade fuit in eo malum post bonum. Pena vero anime propter illud peccatum quia inclinauit se anima corpori mansit infirma ante aduentum christi. Et ideo in veteri lege non fuit nominata aliqua remuneratio animarum que posset salutem habere. non inuenta causa medicine sed ad hoc fuit aduentus messie. hec ille. Vtraque solutio bona est sed prima est efficacior. Potest etiam dici quod pene sunt duplices. quedam spirituales. et quedam corporales. christus abstulit penas spirituales ex eo quod per doctrinam suam tradidit modum quo vnusquisque poterit liberari a penis spiritualibus et temporalibus et eternis. ex virtute penitentie et aliarum que in sua doctrina clarissime ostenduntur. Pene vero corporales de quibus dictis tollentur in finali resurrectione. quia tunc corruptibile hoc induit incorruptionem. et mortale hoc immortalitatem vt .j. Cor. xv. nec vltra dicetur. puluis es et in pulverem reuerteris. non esurient neque sicient. neque percutiet eos estus nec sol. Isa. xlix. et

neq Apoca.vij.nō esurient neq sitiēt amplius neq cadet sup ipsos sol neq vllus estus qm agnus q in medio throni ē reget illos. & deducet illos ad fontes vite aquarum. & absterget deus oēm lacrimā ab oculis eorum. tūc enī vt dr Isaie lj. Erit leticia sempiterna sup capita eorum gaudiū & leticiā obtinebūt & fugit dolor et gemitus.

Impossibile ē q xps sufficiēter satisfecerit p pctis ex q querūtur remedia pro abolitōne peccatorum.

Quintū impossibile est. Vos xpiani asseritis q xps sufficienter satisfecit p pctis hūani generis. hoc videt ipossibile. q si sic eēt nō eēnt vltra remedia p abolitōe pctōrum qrēda. Sed constat q qrūtur sp ab oibus q sue salutis curam habent. g falsū est & impossibile q xps sufficienter satisfecerit p pctis hūani generis. Rndetur q q̄uis xps p pctis hūani generis sua morte sufficienter satisfecerit sunt tn vnicuiq remedia pprie salutis qrenda. Mors enī xpi est qdam quasi vniuersalis cā salutis sicut peccatū primi hois fuit qsi vniuersalis cā condemnationis. oportet aūt vniuersalē cām ad vnūquēq applicari spēalit vt effectum vniuersalis cause percipiet. Effectus igr peccati pmi pentis puenit ad vnāquēq p carnis originē. Effectus aūt mortis xpi ptingit ad vnūquēq p spūalem regenerationē per quā hō quodāmō xpo cōiungitur & incorpat. Et iō oportet q vnusqsq qrat regnari per xpm & alia suscipere in quibus vtus mortis opat. Ex q patet q effluxus salutis a xpo in hoies non est per nature ppagationē s p studiū bone volūtatis. qua homo christo adhereret & sic q a xpo vnusqsq conseqt est psonale bonū. vnde nō deriuat ad posteros. sicut peccatū prime parētis qd cū nature ppagine pducit & ide est q licet parētes sint a pctō originali mūdati per xpm nō est incōueniens q eorum filij cū originali nascantur & sacramentis salutis indigeant verba sūt sci thome vbi supra. Et sic patet q licet remedia salutis qrant puta p baptismū & alia ecclesie sacra non est falsum nec impossibile q xps sufficiēter satisfaciebat sua morte p pctis hūani generis imo verum & necessario desideranti salutem concedendum.

Impossibile ē q christus abstulit ptātē diaboli cuius p eius aduentū nō dimiserit facere peccare homines sicut prius.

Sextū impossibile est. Vos xpiani dicitis qd xps est vere messias & q venit vt faceret fugere diabolū & vt tolleret ptātem eius h videtur falsum & ipossibile cum diabolus a tpe quo ipse venit nō dimisit facē peccare hoies sicut prius. Respōdetur qd qn venit ihs xps cessauit diabolus facere peccare veros xpianos & qui eos imitantur aliquo modo in radice fidei taliter qd nullus eorum damnat in inferno nec tendit in perditionem vllo modo. quod eis prouenit ex fide vera quam habent in christo. & nisi quia ex tūc diabolus cessauit facit peccare homines sicut prius solebat aliquo modo peccata & mala essent amplius publicata in mundo q sunt nec fuerant ydolatre a mundo exclusi qui erāt añ aduentum christi sicut sunt nunc quasi in toto mundo sicut fuit supradictū argumento .v. considerationis qnte.

Impossibile est de morte discipulorū christi q si fuit a deo. vel a diabolo ad vtrūq seqtur ipossibile vt dicūt & q peccant cristiani odiēdo iudeos que in mortē christi ipleuerūt volūtatem dei.

[S]eptimū impossibile ē. Querūt iudei quare ihs xps fecit q occiderent oēs sui discipli. qꝛ vel hoc fecit deus cui seruierūt vel diabolus. Si de⁹ hoc est īpossibile qꝛ de⁹ non facēt iniusticiā nec occidēt suos suos Si dicitis q ptāte diaboli fuert mortui serui dei nō placendo deo hoc etiā videt mendaciū ꝛ īpossibile cum nihil possit resistere volūtati diuine. ꝛ cum etiā concessum sit a xpianis q sublata est ptās ei⁹ ne faciat malū bonis. Itez dicim⁹ de morte ihu qꝛ si fuit ex voluntate ei⁹ ergo peccant xpiani odiēdo iu deos q implenerūt voluntatē dei. Si vero fuit mortu⁹ contra suā volūtatez ergo nō erat de⁹ qꝛ nō potuit liberare seipz ab eo qd factū fuit ꝯ ei⁹ volūtatē Ad hec rñdet mgr Alfonsus cōuersus in libro belloꝝ dei titulo. xxxv. q discipuli ihu mortui fuerūt ꝯ eoꝝ volūtatē ex pte carnis ꝛ sanguis. qꝛ isto mō erāt debiles passibiles ꝛ receptiui penaruz ꝛ deo egentes sicut ceteri homines. et sicut ille q sustinet ignē vel gladiū volūtarie in apostemate ꝓprij corꝑis sustiet dolores ꝛ clamat nec tñ dolet nec ꝯqrit ex pte sue rōnis ꝫ ex parte nature carnee ꝛ sanguinis. Sic ꝛ discipuli xpi ꝛ oēs beati martires nō fuert mortui ptāte diaboli ꝫ volūtarie se obtulerunt ꝓpter amorē quē hēbant ad xpm in hoc frangentes ꝛ opprimētes ptātē diaboli. ne deinceps iustos peccare faciat ꝛ captiuos sb sua ptāte hēat ꝓpter hanc ergo vtilitatē q ꝓuenit mūdo ex coꝝ morte noluerūt a morte carnis liberari. licet potuerant liberari si voluissent negare veritatē. ꝫ mortui sunt ꝓ veritate vt essent testes veritatis. null⁹ eñ ꝓ mendacio offert se morti. potēs se a morte liberare. Et de xpo dicimus q ex pte carnis inquantū hō erat fuit tristis vsq ad mortē ꝛ petiuit a pꝛe vt calicē passionis nō sustineret. Verūtamē obediens patri vsq ad mortē ꝓpter salutē mūdi dixit nō mea volūtas ꝫ tua fiat ꝛ sic oblat⁹ est. qꝛ ipe voluit vt scribitur Isa. liij. Iudei ergo occidētes xpz licet deo placuisset ei⁹ mors ꝓ mundi vita. qꝛ tamen ei⁹ mortē opati sunt maliciosa ꝛ crudeli intentōne non est mirū si odio ex hoc habent a xpianis qa occiderunt xpm. ꝛ sic de morte martiruz qꝛ inuidia ꝛ malicia occidebāt eos vt obliuioni traderet nomen xpi i mūdo. Itē ipi maliciose contra xpm ꝓcesserūt qꝛ nūq viderunt ipm opari aliqd pctm vt eū morti traderent. qnto magis qꝛ miracula q ipe faciebat excedebant in excellentia omnia miracula pterita in lege qꝛ multa miracula coꝝ ꝛ ꝓ maiori parte fuerūt gētib⁹ damnosa sicut patet de plagis egipti. ꝛ de dathan. et abiron. ꝛ thore. ꝛ de trib⁹ pueris in fornace ignis ardentis. qꝛ ꝯbusti fuerunt multi chaldei ꝛ de igne helie q cōbussit quinquagenarios. ꝛ si aliqua miracula fuerūt ꝓficua facta sunt abscondite ꝛ clausa ianua sicut patet de paruulo quē suscitauit helias: ꝛ de alio quez suscitauit helise⁹ ꝛ de oleo ꝛ farina que non defecerūt in domo vidue. ꝛ hō oia per modum supplicatōnis faciebant prophete. Sed miracula q xpus fecit oia fuerunt ad vtilitatem gentiū ꝛ manifeste ꝛ per modū imperij. sicut patet cū suscitauit puellam ꝛ adolescentem ꝛ lazaꝝ. Et cū satiauit de quinq panib⁹ ꝛ duobus piscibus multitudinem populi. Et cū sanauit claudos paraliticos. leprosos. cecos. mutos. surdos. ꝛ a demonib⁹ possessos. omnia hō opatus est ad vtilitatem ppli ꝛ sine damno cuiuscūq. Et propter boꝝ inuidiam ꝛ puram voluntatem malam ꝛ nō mixtā adduxerūt eū ad mortem et ideo excusari non possunt. De⁹ eñ potius iudicat voluntates malas q opa ꝛ sic de martirib⁹ dicendū est. De maria vero

[illegible]s sensitive ꝛ rōnis in xp̄o ꝛ i mar[illegible] non solū noui ꝫ etiā veteris te[illegible] dixi s̄.arg.xix.cōside.quite.

[I]mpossibile iesus ꝙ nazare[n]us sit de⁹ cū fuerit in loco determinat⁹ .s.in vtero virginis in nazareth in galilea ꝛ cetera. sicut sunt alia corpora.

Octauū impossile est. Uos xp̄iani dicitis ꝙ hiesus nazarenus est deus quō antez dicitis ipm fuisse in loco determinato puta in vtero marie in nazareth i galilea in bethleem ꝛc.sicut sūt alia corpora q₂ hoc ē impossibile in deo.s.loco determinari ꝛ consequenter habetis dicere ꝙ deus est corporeus qđ est manifeste impossibile quia talia non cōueniūt nisi corporeitati. Ad illud impossibile iudaicum Respondet mgr̄ Johēs ꝯuersus in libro de concordia legum titulo primo ca.xvj.dicens ꝙ textus habꝫ duos intellectus.vnus est lr̄alis ad pedē lr̄e intelligend⁹.ꝛ alius mysticus.s.spūalis.sicut dr̄ Prouer.xxv.mala aurea i lectis argenteis qui loquit̄ verbum in tempe suo.Et dicunt sup hoc glosatores ꝙ textus iste loquit̄ de verbis leg̃ quia sicut in mallo argenteo intus includit̄ mallum aureum ꝛ exterius pre[t]erꝙ̄ mallū argenteum non apparet. [S]ꝫ postꝙ̄ bene aspicit̄ follicite latet ītus [a]ureum. Sic est in textu legis fm duos intellectus supradictos.ꝛ vn⁹ istoꝝ [i]ntellectuuꝫ est ꝓ hominibus cōibus corporalia ꝛ supficialiter intelligunt Sed alius est pro sapientibus legis q̄ [i]ntelligunt profunde et veritatem rei [s]ollicite pscrutant̄ et sic naturaliter eē [d]ebet. quia virtus anime intelligētis [p]erficitur p virtutem ymaginatiuam [q]ue est virtus in corpore ꝛ ex itellectu [a]gente qui est virtus incorporea scdm [e]os. Et sic diuidit̄ intellectus humanus p duos intellectus.s.materialem ꝛ spiritualem. Materialem hn̄t homines cōmunes.ꝛ spūalem hoīes isrl̄ In quibus deus voluit specialiter inspirare. Et si iudei volunt intelligere textum legis ad pedeꝫ lr̄e. tota lex ponit plenarie corporeitatē in deo. Unde dicit oculus dei. pedes dei.descendit deus.locutus est deus.ymago dei. ꝛ alia hmōi que non oportet amplius allegare. Sed cōes homines qui non reputant incōueniens deum esse corporalem.ꝛ credunt nihil esse aliud nisi sit corporale talibus hominib⁹ necesse est ad pedem lr̄e intelligere textū leg̃ et sapientes qui intelligunt textū leg̃ dicunt aliis glosando textuꝫ. qui dicit deum corporeū esse debet intelligere textum ꝙ loquit̄ ad modū cōeꝫ hominum.non autē ꝙ ita sit.ꝫ vt melius intelligant ydeote ꝛ faciunt glosas talibus textibus fm rabimoysen egypcia cum in libro quē vocauit demonstratorem errantiū ꝛ alios sapientes iudeorum.ꝛ sicut faciunt iudei in lege sua sic etiam xp̄iani in lege sua. Nam xp̄ianorum cōitas credit omnia vt sunt ꝛ sicut est veritas licet ipi nesciant declarare ad sensum misticū vt oportet ꝛ sic fieri oportet vt semel homo credat fidei veritatem. ꝛ post hec alia requiret si habeat intelligendi grām diuinitus inspiratam. quia si nō crederet donec intelligeret esseꝫ possibile ꝙ ex difficultate legis nulla intellectio sequat̄. ꝛ sic nec fidem nec fidei cōmodū q̄s haberet. ꝛ talis esset similis homini existenti in mortis pículo ꝓpter famā ꝛ dabatur ei panis ꝛ comedere rēnuebat donec sciret prius instrumenta ad h̄ necessaria ꝛ formas et talia hmōi. et erit possibile ꝙ anteꝙ̄ comederet moreretur. ille debuisset comedere vt piculuꝫ euitaret ꝛ postea iq̄rere de supradict̃. Et iō sapiētes dixerūt cōes hoies esse

cecos ac ipos esse itinerātes ligatos ad inuicē q̄si p funē et vnū ducē preuiū habentes quē licet non videāt incedūt tn̄ via recta ipos duce preuio dirigēte Et sic dico q̄ ista dubia ⁊ alia consilia sunt ymaginati non intelligentes nomina.q̄bus significat messias apđ catholicos ⁊ fideles. Nā aliq̄n deus tm̄. aliq̄n ihesus xp̄s solū.⁊ vtrūq̄ nomen deū significat Nā xp̄s erat aial rōnale mortale q̄ntum ad humanitatē.⁊ erat deus ex pte diuinitatis q̄ carnē humanam assumpsit. Et ista duo siľ faciunt messiā in lege p̄missum ad redimendum genus humanū. Et sicut in deo est vna essentia ⁊ tres distincte psone sine augmento aliq̄ essentie vel diuinitatis sic est in messia vnū suppositum et tres substantie distincte.s.deitas.aia rōnalis.⁊ corpus humanū. et ista tria faciunt vnū messiā.q2 ex ptib⁹ humanitatis solū nō poterat saluare vt i ps. Da nobis auxiliū de tribulatōe q2 vana salus hois. ⁊ aliq̄n vocabit de⁹ tm̄. aliq̄n ihesus tm̄. ⁊ vocat de⁹ nō ex pte humanitatis.⁊ vocat hō nō ex pte diuinitatis ſ3 ex pte humanitat. ⁊ corp⁹ cum aia efficiunt hoiem ſm ipius diffinitionem que est aial rōnale. Aliquādo textus legis vocat eū noie corporeitatis non noiando aiam. vt leuitici.j. qui obtulerit ex vobis hō in hebraico di filius adam.i.terra. ⁊ nō nominauit aiam.⁊ aliq̄n aia nomiat sine corpe.vt Exo.xxj. Dabit aiam p aia.⁊ talia huiusmodi variare non nocet ex vno ad alterū.⁊ sic in euāgelio aliq̄n vocat xp̄s filius hois.aliq̄n filius dei. vt diuinitas ⁊ humanitas in eodē hoie demonstret.⁊ q̄n vocat ih̄s xp̄s in opib⁹ corporalibus illa referunt ad humanitatem.q̄m diuinitas inq̄ntū diuinitas n̄ suscipit ista accidentia corpalia.Et doctores xp̄iani dicūt q̄ deus assumpsit humanitatē.nō humanitas diuinitatem.licet ista sit vera p̄positio.homo ⁊ deus.⁊ deus est homo.et sic humanitas ad honorē altissimū exaltat cum iūcta sit diuinitati. Accedet homo ad cor altum ⁊ exaltabitur deus. Et si talia velint intelligere iudei istud deb3 sufficere p c̄fusione oim̄ dubiox i ista materia.⁊ ad om̄ia argumenta q̄ fecit iudeus in libro quē c̄posuit c̄ fidē xp̄ianorum quē noiauit librū litis dei vbi declarat multa impossibilia esse i lege xp̄ianox ⁊ c̄ p̄bationes p̄phetax per ipos inductas ⁊ hoc est q2 ipe nō distiguit inter oia ista supradicta ex pte diuinitatis vel humanitatis.⁊ arguit cōtra illa q̄ referunt ad humanitatē ac si dicerent đ diuinitate. vt ysaie.liij. Ecce intelliget seruus me⁹ ⁊ loquit de messia ⁊ dicit quō vocat eū deus seruū.cū xp̄iani dicunt ipm esse equalē diuinitati.⁊ sic in alijs multis textibus ⁊ glosis vel eisdem adherentibus.⁊ isto mō p̄cesserunt illa q̄ scripta sunt in libro illo.⁊ sic videt q̄ argumentantes ⁊ respondentes non erāt multū p̄fundati in lege xp̄i ⁊ moysi. ⁊ non est vera disputatio nec c̄cordia inter xp̄ianum ⁊ iudeū nisi vterq̄ sit sufficientissime litteratus ⁊ in lege sua p̄uide p̄fundat⁹ aliter vtriq̄ alterius dicta impossibilia viderent.hec p̄dictus doctor. Patz ſ3 q̄ si xp̄o attribuimus esse i loco determinato qđ c̄uenit corpi.non ei attribuimus vt de⁹.ſ3 vt hō est. Licet deus vt deus non sit corpeus. ille tn̄ q̄ est deus ⁊ homo est corpore⁹.non vt deus ſ3 vt homo. Nō est ḡ impossibile xp̄m qui verus deus est concedere eū eē corporeum et in loco determiato.cum talia ad ipsius humanitatē referant vt satis late dictum est.

Impossibile est q̄ tota diuinitas staret in vtero Marie q2 tunc totus mundus fuisset pri·

natus diuinitate.

Dnũ impossibile est. Vos xp̃iani dicitis q̃ maria cõcepit Ihesum nazarenũ q̃ erat deus. & sic habetis dicẽ de necessitate q̃ tpe nouẽ mensiũ sue ɔceptiõis in ei⁹ ventre fuit tota diuinitas vel ps diuinitat̃. Vtrũ q̃ est impossibile q2 si tota diuinitas i illis nouẽ mensib⁹ fuit in ei⁹ vẽtre. seq̃tur q̃ totus mũdus fuit priuatus diuinitate in illo tpe. & sic tunc nõ fuit qui moueret celum nec q̃ gubernaret mũdum & ista est mag̃ fatuitas dicẽ. illum quẽ tot⁹ mund⁹ cape nõ p̃t cõcludi in vnius vtero v̾ginis mulierc̾ule. Si vero dicãt xp̃iani q̃ in illis nouẽ mẽsib⁹ vna ps diuinitatis fuit in vẽtre marie. & alia in celo. g̃ xp̃iani nõ debẽt ipsuȝ vocari deũ ꝫ ptẽȝ dei. R̃ideẽ sic supra dictum est q̃ q̃n nos xp̃iani noiamus xp̃m cũ illis q̃ significãt corpeitatem ista referunt ad humanitatẽ q2 nõ recipit mutationẽ ex pte diuinitatis nec aliqd̾ accidens corpale & sic in diuinitate nõ est partitio quã dixisti. Itẽ cũ res simplex & spũalis nõ cõprehendat̃ loco nõ p̃t dici de deo q̃ determinat sibi locum. nec p̃t dici de deo intus nec ex̃ q2 iste sunt differentie loci. & de⁹ nec est i loco nec sub differẽtia loci eo mõ quo corpa sunt in loco & illa talis partitio non est nisi in corpibus. Res aũt spũalis infinita sicut nõ ɔcludi p̃t loco sic nec hȝ partẽ. nec inde p̃t sumi pars q2 si inde acciperẽ ps posset minui & augeri q2 omñis ps est minor suo toto. et sic vna res infinita esset maior alia re i finita qd̾ est impossibile ꝑm Aristotilẽ & alios ph̃os. iiȷ phisicoꝝ. Item ista ratio partitionis est directe ɔ̃ iudeos sic arguentes. Dñ habẽt Exodi. xxv. faciantq̃ mihi sãctuariũ & habitabo i medio eoꝝ. ꝫ cum dei gloria sit p totum mundũ diffusa. quõ erat possibile deũ esse intra duas tabulas sanctuariȷ. nõ enim est magis inconueniens esse i vẽtre vni⁹ v̾ginis q̃ⁱ iter duas tabulas sanctuariȷ. Item dicit textus Exo. xxxiiȷ. Cunq̃ descendisset dñs p nubem stetit Moyses corã eo q̃ mõ determinato nõ poterat esse alibi. Item Exo. xx. ca. In omĩ loco i quo fuerit memoria nominis mei veniã ad te & benedicã tibi Et si ipsius memoria esset apud mille hoĩes quõ esset possibile venire ad oẽs mille in vno instanti in locis distinct̃ quia si ad vnũ veniret ad alteꝝ venire non possit in eodem instanti. Et sic de necessitate isti iudei habẽt dicere istas partitiones nõ esse nisi in reb⁹ corpalibus q2 deus benedictus ex pte diuinitatis non determinat sibi locũ vt dcm̃ est & sic est textus. Hieremie. xxxiiȷ. ca. Celum & terrã ego impleo. Et vt dicit p̃dictus mg̃r Iohes ɔuersus libro de ɔcordia legum. ti. lȷ. ca. xxviȷ. q̃ dixerẽt sapientes super illo verbo Baruch. iiȷ. O israel q̃ⁱ magna est domus dei & ingens locus possessionis eius magnus & non habet finẽ. excelsus & immẽsus q̃ dicit benedict⁹ de⁹ de loco suo & ipse est locus mundi & mũdus nõ est loc⁹ suus. Item dicunt q̃ istud vocabuluȝ sequina significat in hebraico p̃ntiam dei. & ꝑm chaldeũ vbi dr̃ apparuit de⁹ dr̃ apparuit seq̃na dei q̃ est i omĩ loco & q̃ non est ab eo locus vacuus. Item dixerũt q̃ si duo hoĩes sunt laborãtes in lege sequina est cum eis. Et sic xp̃s in euangelio dicit vbi duo vel tres sũt congregati in nomine meo in medio hoꝝ sum. Et sic dicunt sapientes thalmuth. nimis deus diligebat israhel q2 reuelat israel in loco immundo & polluto ad redimendum eos. Et est simile de quodã sacerdote q̃ petebat panẽ sanctificatũ & cecidit panis in cimiterio vbi ipse intrare nõ poterat ꝑm legẽ suã & dixit q̃d faciã q2 pollueẽ corpus meũ si intro pro illo pane cimiterium

hoc non est conueniens. Et q dimittā illum panē sanctificatū ibi non ē etiā 9ueniens. Melius est corpus meum pollui vna hora ⁊ postea redibo ⁊ mūdificabor ⁊ non dimittā panē sanctificatum. Et scripsit alescandal nomine Aristotelis q vera intelligentia operatrix est in oībus corpibus licet sit p se sepata. Et ostendit p opera varia ⁊ distincta. ⁊ ipa non recipit aliquā mutationem in se. Et sic dixerunt sapientes thalmuth q sicut deus replet mundū ita aīa replet corpus. ⁊ aīa apparet in membris distinctis corpis fm diuersitatem membrox naturaliū actionuz. ⁊ magis apparet in cerebro ⁊ in corde q̄ȝ in ossibus ⁊ in carne. non tñ dicit de aīa partitionem recipe. Et si iudei intelligere vellent ista spūalia vt ipa sūt non ponerēt istas impossibilitates in lege christianox. Et licet sint inter eos aliqui sapiētes q̄ intelligere possent ñ possunt ad hoc ducere seipos propter malam 9suetudinem et rebellionē in qua a puericia sunt nutriti. vt ait. Aristotiles in methaphisica sua in rebus assuefactis ex paruitare ꝟtutis. Posito q sit aliqua leuitas q̄ informat imaginationem a consuetudine nō possūt relinquere a puericia visitati Supposito q intelligant veritatem rei aliter se habere quanto magis iudei q̄ naturaliter est pplus dure ceruicis ⁊ rebelles 9ut de eis dixit Moyses Deute. xxxj ca. Adhuc viuente me ⁊ egrediēte vobiscum sp 9tentiose egistis cōtra dñm q̄nto magl cū mortuus fuero. hec ille. Et sic patet ad argumentū q vere xps est deus ⁊ q non fuit ps deitatis in vētre virginis ⁊ pars in celo. ȝ xps q̄ est totus deus fuit in illo vtero virgineo. Determinatio ꝟo loci refert nō ad deum ȝ ad corpus xpi vex. nec ex hoc sequitur q illo tpe nō eēt q̄ moueret celum ⁊ regeret mundū. cū ipe sit vbiq̄ꝫ inq̄ntū de⁹. licet eēt tūc i vtero ꝟginis non p motū localē descendēs. ȝ p nouū effectum in virgine q̄ est cōiunctio diuine ⁊ humane nature. sicut dictum fuit ȝ. argumento. xxiiij. quinte considerationis huius tercij.

Impossibile est q in sacramēto altaris est verū corp⁹ xpi cū locutus sit chustus signatiue ⁊ non realiter dicēs hoc ē corp⁹ meum.

Decimū impossibile est circa sacramentū corpis ⁊ sanguinis xpi Dicunt eñ iudei. Vos christiani dicitis in illo sacramento esse realiter corpus ⁊ sanguinem xpi hoc ē impossibile. q⁊ cū dixit vī xps demōstrato pane. hoc est corpus meū. significatiue locutus est ⁊ nō realiter. ac si diceret. hoc est signū vel figura corpis mei fm quē modū paulus dixit. j. Chor. x. Petra āt erat christus. i. xpi figura ⁊ paret clarissime q ista fuerat intentio xpi vestri. q⁊ cum de sui corporis 9mestione ⁊ sanguinis potatione loqueretur vt discipulox scandalū qd abortū fuerat sopiret quasi seipm exponens dicit. verba q̄ locutus sum vobis spūs ⁊ vita sunt. q̄si ea q̄ dixerat nō ad lrām ȝ fm spūalem sensuz intelligēda eēnt Et cū xps dixit hoc est corpus meum tenēs panē in manibus intellexit q ille panis erat corpus suuȝ in potentia 9pinqua. s. postq̄ꝫ comedisset illud: q⁊ tūc 9uerteret in corpus suū siue i carnem suam ⁊ similiter de vino. Et isto mō nos iudei facim⁹ illa die azimorū q⁊ accipim⁹ panē azimū i memoriam illi⁹ tpis qñ educti sunt pres nri de terra egypti ⁊ nō sunt pmissi ibidē remanere p tm̄ tps q possit panis fermētari q̄ pascat⁹ erat ⁊ dicim⁹ iste ē panis quē comederūt pres nri. lȝ ille panis pñs nō sit cū fuerit p̄terit⁹. ⁊ sic iste panis

azimus rememorat panē egypti ⁊ iste panis nō est ille sic iste panis de q̄ sit istud sacrificiū i altari. Dicere sufficiēt xp̄ianis q̄ eēt i memoria illius panis cri sti lȝ iste panis nō sit ille. Et quō ē im possibile q̄ seruaret vnū frustū carnis ad sui memoriā Mādauit q̄ fieret ille panis ⁊ istud vinū q̄ erat caro sua ⁊ sā guis in potentia p̄pinq̄ ad exeundū i actu sicut nos iudei facimus in pascha re de azimo pane sicut dictū est. Cū ḡ xp̄s vū i mensa accepit panē ⁊ calicem ⁊ dedit discipulis suis. nō mādauit eis credere panē ⁊ vinū in corpus ⁊ sangui nem suū trāsmutari. Sȝ q̄ quociēscū q̄ h facerēt i memoriā suā facerēt. s. in memoriā illius panis p̄teriti. ⁊ si sic vos xp̄iani intelligeretis nullū sequeret im possibile. Sȝ dicere oppositū sic asse ritis dictis rem impossibilē ⁊ ꝯ men tem xp̄i vñi vt patuit. R̄ndet q̄ tradi tio ecclesie catholice de h sacramento vera est. s. q̄ in h sacramēto est realiter ⁊ non significatiue verū corpus et verus sanguis xp̄i: sicut declaratū fuit supra xxiiij. argumēto. considerationis q̄rte huius tercij. Sȝ q̄ argumentū iudei videt fundari super verbo dn̄i dicētis ad discipulos suos q̄ de hac doctrina scā dalisari videbant: verba q̄ ego locutus sum vobis sp̄s ⁊ vita sunt. Dico q̄ p hoc non dedit intelligere q̄ vera caro sua in h sacramento manducanda nō traderet sicut putat iudeus. Sȝ quia nō tradit manducāda carnaliter. vt. s. sicut alij cibi carnales in p̄pria specie dilacerata sumeret. ſ q̄ quādam sp̄ualī mō sumit p̄ter ꝯsuetudinē aliorū cibo rum carnaliū. verba sunt sancti Tho. in sūma ꝯ gētiles. ca. lxviij. Itē alij he retici siles iudeis p̄dictis voluerūt di cere q̄ ista locutio: hoc est corpus meū: fuit figuratiua. sic illa Iohis. xv. Ego sum vitis vera. ſ istud est oīno ꝯ inten tionem saluatoris. q̄ vt ait Aug. in li. lxxxiij. questionū. q̄stione. lxvij. solet circumstantia scripturarū illuminare scripturā. Nā ex p̄cedētibus vel ex se quentibus p̄t colligi an loquat figura tiue: an non. Vn̄ cū xp̄s dicit. Ego sū vitis vera. statim subiunxit. ⁊ vos pal mites. Sȝ ꝯstat q̄ discipuli non erant palmites reales ſ tm̄ figuraliter. igitur loquebat figuratiue. Sȝ cū dicit Luc. xxj. hoc est corpus meū. statim sbiun xit. qđ p vobis tradet. Sȝ ista traditō nō erat figuratiua ſ realis ⁊ vera. igit realiter ⁊ vere dictū est. h est corpus me um. Ad illud āt qđ iudeus allegat đ pa ne suo azimo ⁊c. ⁊ q̄ sic sufficeret xp̄ia nis q̄ facerēt in memoriā xp̄i sui. Re spondet mgr̄ Iohes cōuersus in li. de ꝯcordia legum. titulo. iij. ca. iiij. dicēs. Respōdebo tibi iuxta illud Prouer. xxvj. ca. R̄nde stulto iuxta stulticiam suā ne sibi sapiens videat. Scias q̄ si xp̄iani ponerēt dubia in miraculis fa ctis i lege scti messie. sic faciūt sapiētes iudeorū in miraculis factis in lege suā glosantes p noīa eq̄uoca ⁊ false vt ex torqueant sensum textus legis. bn̄ pos sent glosare xp̄iani subtilius ⁊ melius Sȝ scias q̄ oīes xp̄iani sapiētes ⁊ cōitas simplicius credunt vniformiter mira cula sue legis vt est rei veritas. ⁊ vt cre dit scā mater ecclesia. ⁊ credūt in h me reri grām padisi. iuxta illud Gen. xv. Credidit abrahaȝ deo ⁊ reputatū est ei ad iusticiā. Nam in h q̄ credūt simpli citer nihil hesitantes reputat eis ad iu sticiam. Sequit. q̄libet đ lege credere tenet dicta p̄phete licet intelligat non fieri posse naturali cursu. q̄ aīa p̄phe melius intelligit q̄ aīa alterius sapiētis ⁊ potius attingit ⁊ speculat sp̄ualia q̄ sunt subtiliora nālibus. ⁊ si sic ē in ali is p̄phetis q̄rū aīe intelligūt singulariter ⁊ limitate q̄nto magis credere debemus miracula iesu xp̄i q̄ intelligit infinite oīa ⁊ p̄ñtia ⁊ p̄terita ⁊ futura qui est

vere et perfectus deus et perfectus homo. et sic credendo christiani viuunt cum honore. et sperant cum deo gloriari perpetuo sed ille Non est quia ille de memoria panis azimi iudeorum ad panem azimum liberationis egypti. et de memoria huius altissimi sacramenti respectu passionis christi. quia in illo pane quem iudei manducant nullum est miraculum. In hoc vero sacramento miraculose virtute verborum verum corpus et sanguis christi inuisibiliter continetur: sic firmiter credimus et fideliter confitemur.

Impossibile est quod corpus christi sit in sacramento altaris per miraculum cum ad oculum non appareat.

Undecimum impossibile est. Vos christiani dicitis in sacramento altaris esse corpus et sanguinem christi per miraculum sed probo esse impossibile quia si esset miraculum ad oculum appareret sicut quando moyses conuertit virgam in serpentem quia illud factum fuit euidenter ad oculum licet nescirent homines qualiter factum fuerit Sic etiam de archa testamenti olim fuerunt maxima miracula non solum sensibilia sed etiam publica et toti populo patentia fiebant intantum quod de talium miraculorum fama infideles terrebantur videntes ad oculum diuinam potentiam in reuerentiam arche sui federis relucentem sicut patet in diuisione aquarum iordanis populo israelitico per aridam transeunte. et aqua ex vna parte intumescente ad instar montis: et ex altera vsque ad mare mortuum fluente. donec sacerdotes cum archa alueum iordanis exiuerunt quo facto iordanis rediit in cursum suum. Reges vero amorreorum et chananeorum audientes tam magnum et publicum miraculum terrore dei ita confusi fuerant quod non remansit in eis spiritus quod historia plene habet Iosue. iij. et iiij. c. et sic de pluribus aliis miraculis euidentissimis que causa breuitatis obmitto enarrare. et tamen in illa archa nec continebatur deus realiter nec christus sed solum tabule lapidee precepta decalogi continentes. et vrna manne quam deus preceperat reseruari in testimonium generationibus futuris. vt habet Exo. xvj. Similiter et virga aaron que floruit in domo leui. vt habetur Nume. xvij. Si ergo per archam predicta corpora inanimata tantummodo portantem quantumcunque sacra essent deus tam euidentia miracula et tam diuulgata et publica fecit in ipsius reuerentiam. multo ergo fortius facere debuisset si verum esset quod in vestro sacramento altaris verus deus seu christus realiter contineretur qui super omnia in infinitum asseritis quod est colendus et venerandus. Cum ergo nihil tale ibidem ad oculum appareat. Sequitur quod impossibile est ibi miraculum esse cum hoc sit contra rationem miraculi. Ad istud iudaicum impossibile respondet magister paulus burgensis episcopus in suo dyalogo distinctione. iij. ca. v. dicens quod ad obstruendum os loquentium iniqua considerare debemus quod miracula diuina que contra cursum nature a deo instituente diuina virtute fiunt se habent quantum ad eorum proximos fines in duplici differentia. Quedam eorum sunt a deo ordinata ad fidei approbationem sicut de omnibus signis seu miraculis que deus fecit per moysen coram populo facta sunt ad fidem in eis causandam seu approbandam. vnde Exo. iiij. cum dixisset et fecit signa supradicta coram populo sequitur statim credidit populus. Similiter ex diuisione maris rubri et de egyptiorum submersione visa per populum israeliticum secutum est quod credidit populus domino et moisi seruo eius. ca. xiiij. et sic de quam pluribus veteris testamenti miraculis que a deo fuerunt ordinata vt fides eius in cordibus populi causaretur seu confirmaretur Que quidem miracula oportuit esse manifesta communiter toti populo. vnde Deute. vltimo commendatur moyses in signis et portentis que diuina auctoritate fecit coram vniuerso israel. Quedam vero sunt diuina miracula que non ad fidem causandam

seu corroborandum a deo facta sunt sed potius vt credendo talia miracula que occulta sunt et omnino abscondita fideles mereantur. vnde et huiusmodi miracula non disposuit deus manifesta esse per sensum seu per naturalem cognitionem sed occulta vt eorum fides meritoria esset. Que quidem miracula. s. occulta et abscondita precipue fuerunt in nouo testamento In cuius tempore fides credentium cõtervalidior fuit vt est miraculum virginei partus et dominice resurrectionis. Que quidem miracula per fidem solum proprie cognoscuntur et eorum occultatio a quacunque nostra cognitione naturali nostrum meritum efficit vel auget. Unde de resurrectione domini legitur Johis. xx. ca. Beati qui non viderunt et crediderunt. Et de isto modo miraculorum. s. occultorum tenendum est esse sacramentum altaris. non enim hoc sacramentum fuit institutum ad hoc vt sacramento viso populus crederet. sed vt credendo veritatem huius sacramenti merito proficeret. Unde Aug. de hoc sacramento dicit. Crede et manducasti. Et ideo quanta miracula in hoc sacramento contenta. que maxima sunt occultiora sunt et nec ab intus vel ab extra visibiliter circa ipsum sacramentum vlla miracula apparent tantum in nobis auget meritum Unde nullum inconueniens sequitur nec admiratione dignum ex hoc quod publica seu visibilia miracula non fiunt communiter circa hoc sacramentum sicut olim consueuerunt fieri circa archam testamenti dei prout allegat iudeus quia ibi miracula ordinabantur ad fidelium fidem confirmandam seu causandam vt dictum est. et quandoque ad incutiendum infidelibus terrorem. Hic autem queruntur miracula ad meritum credentium augendum. quod quidem meritum euacuaretur vel saltem diminueretur si talia signa visibilia apparerent. Hec ille. Sanctus Tho. vo dicit in summa contra gentiles li. iiij. c. lxiij. quod ratio potest assignari quare corpus cristi occultatur accidentibus in sacramento quantum ad fidem que est de inuisibilibus et eius meritum quod circa hoc sacramentum tanto maius est quanto inuisibilius agitur corpore xpi sub panis accidentibus occultato et propter commodiorem et honestiorem visum huius sacramenti esset enim horrori sumentibus et abhominationi videntibus. s. si corpus xpi in sua specie a fidelibus sumeretur. vnde sub specie panis et vini quibus communius vtuntur homines ad esum et potum corpus xpi proponitur manducandum et sanguis potandus. nec etiam est negandum quin aliquando in sacramento altaris appareat forma pueri vel caro vel sanguis que sunt signa visibilia. sicut in nonnullis historialibus antiquis libris legitur. Sed talia non dicuntur facta fuisse sic communiter et publice sicut miracula allegata. et miracula que fecit xps tempore quo predicabat et miracula que fecerunt apostoli et alij sancti in primitiua ecclesia Et ideo talia miracula que sic aliquando accidunt circa sacramentum non videntur apud ecclesiam vniuersalem solennisari sed forte priuatim in aliquibus particularibus ecclesijs. quia non fiunt nisi raro quo ad certas personas quibus deus qui vniuersas mentium cognitiones intelligit singulari modo singulariter prouidet secundum dictamen diuine sapientie. a quibus non est trahenda consequentia in vniuersali. Unde dicit magister Johes conuersus in li. de concordia legum. ti. iiij. ca. iiij. sepe diuina gratia apparuit ad oculum multorum hominum et mulierum quando respiciendo in illam hostiam consecratam. alique persone viderunt oculariter vnum puerulum pulcerrimum vltra modum. et aumentus que erat valde literatus in lege dixit mihi quod in domo fratrum minorum in valle oleti cum respiceret a casu illam hostiam consecratam vidit vt predicitur illum puerum pulcerrimum vltra modum. et hoc fuit illis temporibus publicatum nimium et famosum et idem accidit vxori mee et interrogabit alias mu-

lieres si hoc videbant. Responderunt non z prona cecidit in terra virib⁹ destituta put legit de manue Judicum xiiij.ca. Morte moriemur qz vidimus dnm. z est quasi sile d sole q licet inceat sup mundu debilitat tn visum. Hec ille. Ut coiter igit in h admirabili sacramento non videt miraculu. s vt dicit btus Greg. in omelia paschali. Aliud est qd cernit z aliud qd credit. illd qd cernit est species panis in hostia et species vini in calice. Sz id qd credit est veritas carnis z sanguinis christi. Item isti iudei incidut in errore illoru qui nihil credut nisi qd vident. Si ergo no fuisti rome n credas q e in mudo roma. z si non vidisti cete non credas q in mari est talis piscis magnus et si nescis loqui grece no credas q in mundo grecia. z si non vidisti embrionem in ventre matris quousqz natus fuit non credas q fuit in ventre mris. Et qz tu non vidisti aiam intrante nec exeunte in corpe humano non credas q homo habeat aiam. Nunqz vidisti aerem no credas esse aere. Nunqz vidisti vocem g non credas q est vox. que oia qnte no dico solu erroris s qz magne fatuitatis sunt manifestu est. licet g non videam⁹ ad oculu vey corp⁹ xpi: s accidentia illa sub quib⁹ latet no debem⁹ negare ibi veraciter esse psertim miraculose vt dictu est.

Impossibile est q corpus cristi incipiat esse i altari quia nec per motu localem nec per conuersationem alteri⁹ in ipsuz.

Duodecimu impossibile e. Uos christiani asseritis q vey corp⁹ xpi esse incipiat in altari hoc videtur impossibile qz aliqd incipit esse vbi prius no fuit dupliciter vel p motum locale. vel p puersione alterius i ipm. vt ptz in igne q alicubi ee incipit vel qz ibi de nouo accedit. vel qz ibi de nouo apportat. Manifestu est at vey corpus xpi no sp i altari fuisse. qz vos xpiani asseritis xpm in suo corpe ascedisse in celu videt etia ipossibile dici q aliqd h de nouo puertat in corp⁹ xpi. qz nihil videt puerti in pexistens. cum id in qd aliud puertit p hmoi puersionem esse incipiat. Manifestu est aute corp⁹ xpi pextitisse vtputa i vtero marie pceptum. no igit videt ee possibile q in altari de nouo esse incipiat p conuersione alteri⁹ in ipm. sitr nec p mutatione loci. qa oe qd localiter mouet sic incipit esse in vno loco q desinit ee in alio in q prius fuit. Oportebat g dicere q cu xps incipit esse in hoc altari in quo sacramentu pagit desinat esse in celo quo ascedendo pueneral Amplius nullus mot⁹ localis terminat simul ad duo loca. Manifestu est aute hoc sacramentu sit in diuersis altarib⁹ celebrari. g impossibile e q p motum localem corpus xpi ibi esse incipiat. Respodet sctus Tho. in summa contra gentiles li. iiij. ca. lxiij. dices q licet diuina vtus sublimi⁹ z secreti⁹ in hoc sacramento opetur qz ab hoie pquiri possit. ne tn doctrina ecclesie circa hoc sacramentu ab infidelib⁹ impossibilis videat conandu est ad h vt ois impossibilitas excludat. Cosiderare g oportet p que modu vey xpi corpus ee sub hoc sacramento incipiat. Impossibile est at q hoc fiat p motu locale corpis xpi. tum quia sequeret q in celo ee desineret qncunqz agit hoc sacramentu. tum qz non posset sit hoc sacramentu agi nisi in vno loco cum vnus motus localis non nisi ad vnu terminu terminantur. tum etia qz mot⁹ localis instantaneus esse non pt s tpe indiget. Consecratio aut pficitur in vltimo instanti plationis verboy. Relinquit g dicendum q vey corpus christi esse incipiat

in hoc sacramento p hoc q substantia
panis cōuertit in sbam corpis xpi. et
sba vini in sbam sanguinis eius. licet
hoc sit benedictū et p hoc possit satisfie
ri iudeo et cuilibet infideli nō ptermitē
di. Aliter tñ ppter instantias q fieri pnt
de motu locali dicendū est fm Scotū
in. iiij. distinct. iiij. questione. j. et sequit
eū Franciscus d maronis in suo qrto.
distinct. iiij. questi. j. q necessario est ibi
aliqua mutatio localis: qz impossibile
est q fiat trāsitus de cōtradictorio i cō
tradictoriū sine aliqua mutatione fctā
in aliquo extremoz. Sed hic corpus
xpi transit de non pnte ad esse pns. er
go necessario ē ibi aliqua mutatio. Di
cūt ergo isti doctores q ibi ē aliq mu
tatio qua corpus xpi accipit respectū
pntialitatis ad locū hostie facta trāsub
stantiatione. Ad cui euidētiam notat
doctor subtilis ibidē q qñ corpus mo
uet localiter et expellit aliud sunt qua
tuor mutatōnes et octo termini. et illaz
mutationū due sunt depditiue. et due
acquisitiue. sicut cū nauis mouet d lo
co ad locū aliquod corpus expellit et
illud expulsum habet quatuor termi
nos: qz amittit vnū vbi et priuationem
eius acquirit: et a priuatōne alteri va
dit ad ipm. Sz si corpus moueret de lo
co et aliud non expelleret essent in eo
due mutatōnes et quatuor termini. vñ
esset ibi vna depditiua prioz vbi. et alia
acquisitiua noui vbi. sicut qñ aqua fri
gida fit calida. et de frigido fit nō frigi
dū et de nō calido fit calidū. Sed si cor
pus nō motū de loco suo acqreret no
uū vbi et respectū extrinsecū aduenien
tē ad aliud corpus tunc esset in eo vna
mutatio acquisitiua a priuatione illi
vbi ad habitionē. et talis mutatio est in
corpore christi de nouo hic existēte ne
cessario. quia sicut dictū est impossib
le est fieri transitū de cōtradictorio ad
contradictoriū sine aliqua mutatione

Et nota q simplex presentia corporis
xpi ppriē nō est vbi cū non sit hic loca
liter sz sacramētaliter. sz reducet ad ge
nus vbi. Tūc ad ppositū corpus xpi i
celo habet priuationē isti vbi in altari
et ibi nō est ibi mutatio depditiua sz ac
quisitiua. qz solū est acquisitio presen
tialitatis quā nō habebat. Sic g xpus
sine depditione vbi prioris in celo acq
rit nouū vbi in altari. Resoluēdo ergo
hanc materiā dico q motus siue mo
tio localis est duplex. quedam deper
ditiua et quedā acquisitiua. sicut quan
do quis mouet de vno loco ad alium
aliqd depditur et aliquid acquirit. Ta
lis eñ primo ordine nature mouet ab
habitu in priuationē. puta ab vbi qd
prius habebat ad vbi qd prius nō ha
bebat. et hec mutatio dicit deperditiua
termini a quo et dicit acquisitiua tmi
ni ad quē. Nunc aūt hee due mutatio
nes licet cōcurrant simul in omni mo
tu locali: cōtinuo tñ distincte sūt et vna
potest absolui ab alia sicut acquisitiua
a deperditiua. sic q aliquid acquirat
nouū locū nō dimittendo priorē. et sic
est in pposito. qz sicut dictū est corpus
xpi absq hoc q dimittat ppriū vbi qd
habet in celo acquirit nouū vbi in sa
cramento. et ideo ē hic mutatio localis
nō depditiua sz acquisitiua. et sic pz re
sponsio ad primū punctū d motu loca
li. qz corpus xpi incipit ibi esse p motū
siue p mutationē localē nō depditiuaz
sz acquisitiuā. et sic nō oportet q dimit
tat primū vbi cū acquirit secūdū. Nec
etiā est censendū q cū corpus xpi inci
pit esse in altari q accipiat esse simpli
citer sz accipit eē sacramētale qd eē fm
predictos doctores nihil aliud ē qz or
do corpis christi ad substantiaz panis
quem ordinē habet vbicūq fit transub
stantiatio. Ad alterū vo punctū sc3 si
est ibi corpus christi p cōuersionem al
terius in ipm hoc concesso multi im se

quit impossibile. Et cum arguis q imo sequit impossibile. quia impossibile est q aliquid pertat in pexistes. Respondet q falsuz est: qr in nutrimento naturali videmus oppositu. qr ibi cib9 couertit in cibatu pexistens in supposito. Et ideo non debet mirari iudeus si in pposito virtute diuina fiat conuersio in pexistens. qd vt planius videat notat scus Thomas in suma contra gentiles q supra q pdicta couersio panis in corpus xpi alterius modi est ab oibus couersionibus naturalibus. Naz in qualibet puersione naturali manet subiectu in q succedut sibi diuerse forme vel accidetales. sicut cu albu in nigru couertit vel substatiales: sicut cuz aer in igne. vnd couersiones formales noiant. s in couersione predicta subiectu transit in subiectu z accidentia manent. vnde hec couersio substantialis vocat. q aut subiectu couertit in subiectu natura facere no potest. Omis em nature opatio materia psupponit per qua z sba indiuiduat. vnde natura facere no potest q hec sba fiet illa sicut q hic digitus fiat ille digitus. Sed materia subiecta est virtuti diuine cu p ipm pducat in esse. vnde diuina virtute fieri potest vt hec indiuidua sbaz in illaz pexistente couertat sicut em vtute naturalis ageis cui9 opatio se extedit tantu ad imutatione forme existentia subiecti supposita hoc totu in illud totuz couertit fm variatione speciei z forme vtpote huc aerem in huc igne generatu ita virtute diuina q materia no presupponit. s eam pducit: z tn hec materia couertit in illam z p coseques hoc indiuiduu in illud. Indiuiduatiois ei principiu materia est. Sicut forma est principiu speciei. Hinc aut manifestu est q in conuersione predicta panis in corpus xpi no est aliquod subiectu comune pmanes post couersionem cuz trasmutatio fiat fm primu subiectum qd est indiuiduatois principiu necesse e tame ide manere vt veru sit qd dicit hoc est corpus meu. Queqdez verba sunt hui9 couersiois significatiua z factiua. z qr sba panis non manet nec aliqua prior materia vt ostensum est. necesse est dicere q maneat id quod e pter sbam panis. Hmoi aut est accides panis. Remanet igit accidentia panis etia post couersione predictam. Inter accidetia do quida ordo considerad9 est. Nam inter oia accidetia pxinqui9 inheret sbe qtitatis dimesiua. deinde qualitates. in sba recipiunt quatitate mediante: sicut color mediante supficie. vnde z p diuisione qtitatis p accidens diuidunt. Vlterius aut qualitates sunt actionu z passionu principia z relationu qrunda: vt sut pater et fili9 dns z seru9: z alia hmoi. Quedaz do relationes imediate ad qtitatez consecunt vt maius z minus duplu z dimidiu z similia. Sic igit accidetia panis post couersione predicta remanere ponendu e vt sola qtitas dimensiua sine subiecto subsistat: z in ipsa qualitates fundent sicut in subiecto et per consequens actiones, passiones z relatioes. Accidit igit in hac conuersione contrariu ei qd in naturalibus couersionibus accidere solet in qbus substantia manet vt mutatois subiectu. Accidentia do variant. Hic aut ecouerso accidens manet z sba transit. Hmoi ei couersio no potest dici motus xprie sic a naturali cosideraf vt subiectu requirit s est queda sba z successio sicut in creatioe est successio esse z no esse. Hec igit est vna ratio quare accidens panis remanere oportet vt inueniat aliqd manes in pdicta couersione. Est aut z p alind necessariu. si em sba panis i corpus xpi couerteret z panis accidetia transirent no sequeret q corpus xpi

fm suam sbam esset vbi prius fuit panis qr nulla relinqueret habitudo corporis xpi ad locū predictū. Sed cū q̄titas panis dimēsiua remanet post cōuersionē p quā panis hūc locū sortiebat sba panis in corpus cristi. mutata sit sub q̄titate dimēsiua pais z p consequens locū panis quodāmodo sortit mediātibus tn̄ dimensionibus panis. Hec thomas. Pꝫ ergo q nō est ipossibile diuine v̄tuti panem transsbari in p̄existens corpus xpi. nec habet mutatio silitudinē in naturalibus mutationibus. ꝫ est alteratōni q̄si contraria. qr vna sba hic mutat in aliā z manent accidentia. ꝫ in alteratiōe est ecōuerso. qr ibi mutant accidentia z manet eadem sba. vt pꝫ in corpalibus qn̄ de albo fit nigrū. z in spūalibus qn̄ d̄ iusto fit impius. vel de ignorante fit sciens. Vt ergo tu iudee de iniusto efficiaris pi⁹. de ignorante sciens. crede verū corp⁹ xpi in ope esse in altari nō simpliciter ꝫ sacramētaliter. crede qd cū acquirit vbi sacramentale nō relinquit vbi celeste. crede sine mutatione locali deperditiua pōe fieri in altari. z crede sbam panis i verū xpi p̄existens transubstātiari. crede a deo oia possibilia fieri inqt Aug. z nihil tibi videbit impossibile. vn̄ deꝫ dicit Lu. j. Non erit impossibile apud deum omne verbū.

Qd corpus xpi sit integrum z q caro z sanguis manent i locis separatis sub speciebus panis z vini.

Erciūdecimū impossibile est. Vos xpiani dicitis q xp̄s veriter est integer sub specieb⁹ panis z vini in sacramēto hoc ꝓbo ipossibile: qr nunq̄ ptes alicui⁹ in diuersis locis cōtinent ipo integro ꝑmanente. Manifestū est aūt in hoc sacramento seorsum esse panē z vinū in locis sepatis. Si igit caro xpi sit sub specie pais et sanguis sub specie vini. videt sequi q xp̄us nō remaneat integer: ꝫ semp cū hoc sacramentū agit eius sanguis ab eius corpe separaret. Ad istud argumentū pꝫ solutio ex his que dicta sunt in p̄cedēti solutōne. Dictū est aūt q locus in quo agit hoc sacramentuꝫ attribuit corpori xpi rōne dimēsionuꝫ panis remanentiū post cōuersionē sbstantie panis in corpus xpi. Sadm h igit ea que xpi sunt necesse est esse i loco p̄dicto fm q exigit ratio cōuersiōis predicte. Considerānduꝫ est ergo i hoc sacramento aliquid esse ex vi cōuersionis p̄dicte. Aliqd aūt ex naturali concomitantia. Ex vi quidē cōuersionis ē in hoc sacramento illud ad qd directe cōuersio terminat sicut sub speciebus panis corpis xpi in qd sba panis conuertit vt p verba consecratōnis pꝫ cū dicit Hoc est corpus meū. Et similit sub speciebus vini est xpi sanguis. vnde dicit Hic est calix sanguis mei zc. Sed ex naturali cōcomitantia sūt ibi oia alia ad que cōuersio nō terminat. ꝫ tn̄ ei in quod terminat sunt realit cōiūcta. Manifestum est eni q cōuersio panis nō terminat in diuinitate cristi. nec e in eius aiam: ꝫ tn̄ sub specie pais est aia xpi z eius diuinitas ꝑpter vnionē vtriusq ad corpus xpi. Si vo i triduo mortis xpi hoc sacrm̄ celebratiꝫ fuisset nō fuissꝫ sub spē panis aia xpi: qr realiter nō erat corpi eius vnita. Et silr sub specie panis nō fuisset sanguis nec sub specie vini fuisset corpus ꝑpt separationeꝫ vtriusq in morte. Nunc aūt qr corpus xpi in sua natura nō est sine sanguine sub vtraq spē ꝯtinet corpus z sāguis ꝫ sub spē pais ꝯtinet corpus ex vi cōuersionis. Sanguis autē ex naturali cōcomitantia. Sub specie autem vini econuerso verba sunt sancti Thome libro quo supra capitulo lxiij. Et sic patet solutio ad argumentum q licꝫ sepate sint species panis z

vini. tamen corpus xpi integer est sub vtraqz specie. Sed forte dicet iudeus si ergo sub specie panis ē totus xpus. ita q est ibi corpus et sanguis vt tu dixisti. frustra igitur iterū sub specie vini integer reperit. Ad hoc respondet Nicolaus de lyra sup verbo Cenātibus autē illis Math. xxvj. dicens q sub duplici specie institutū est hoc sacramentū scz panis et vini. quia panis cōuertit in corpus xpi et vinū in sanguinez. et iste cōuersiones sunt sepatim: qr sanguis xpi fuit sepatus a corpe vel carne i passione. Hoc aūt sacramentū institutū ē q̄si quoddā memoriale illius passiōis et ideo consecratio carnis et sanguinis fit sub speciebus distinctis. Considerādum tñ q sub vtraqz specie ē tot9 xpus qr sub specie panis ē totū corpus ex vi cōuersionis vel sacramenti. Sanguis aūt et aīa et diuinitas sunt ibi ex concomitantia naturali. Similiter sub specie vini sanguis ex vi sacramēti. cetera vo ex cōcomitantia. hec ibi. Patet ergo q lz sub specie panis sit caro et sanguis xpi nō frustra sepatim sub specie vini ē sanguis et corpus cuz hoc fiat in memoriam passionis xpi in qua fuit sanguis a corpe sepatus.

Quō corpus cristi in tam parua hostia contineatur cū mai9 in minori non capiatur.

Quartūdecimū impossibile est. q ait iudeus. Vos xpiani dicitis q in illa parua hostia corpus xpi contineē. hoc pbo impossibile eē. qa impossibile ē q maius corpus in loco minoris includat. Manifestū est autē q verū corpus xpi est maioris q̄titatis q̄ panis q̄ in altari offert. Igit impossibile videt q verū corpus xpi totum et integrū sit vbi videt eē panis. Si autē ibi nō est totū sz aliqua pars eius redibit incōueniēs supradictū q sp cū hoc sacramentū agit corpus christi p ptes discrepat. Ad istud argumentū qd tangit inequalitatē corporis xpi ad locū panis dupliciter respōdet. Primo excludendo impossibilitatē. Secūdo applicando similitudines. Circa primū dicit q sbstātia panis directe cōuertit in substantiā corpis xpi. Dimēsiones aūt corpis xpi sūt in hoc sacramēto ex naturali cōcomitantia. nō aūt ex vi cōuersionis cū dimensiones panis remaneant. Sic igit corpus xpi nō cōparat ad hunc locū mediātibus dimēsionibus ppriis vt eis oporteat adeq̄ri locū. sz mediātibus dimēsionib9 panis quibus remanētib9 locus adequatur. Hec thomas vbi supra. Quō aūt pñt esse dimēsiones corpis xpi cuz dimēsionibus hostie. vnus alius doctor sic declarat. Naz cū ibi prius erat sba panis et facta sit substātia corpis christi. sicut cū dimēsionib9 panis vel erat substātia panis ante cōuersionē factaz sic cōuersione facta simul cū eisdez dimēsionibus erit sba corpis xpi. Rursū qr dimensiones corpis christi propriū subiectū nō deserunt et oportet dimensiones esse vbi et ipm corpus. Ideo ex quo ipm corpus ē simul cū dimēsiōib9 panis. oportet dimēsiones corpis xpi esse cū dimensionibus panis. sz quō hoc posset esse ē videre difficile. Arguit eni Phus. iiij. phi co. x. cōtra ponētes vacuū et dicētes locū esse dimensiones separatas. qr si in hmōi dimēsiōib9 reciperet corp9 ptingeret duo corpa sil' posse existere qd hz p impossibili. tota igit cā q̄re duo corpa nō pñt sil' esse ē resistētia dimensionū. Sciendū igit q sicut calor et alie qualitates actiue duplicē habet cōpatōez sic dimēsiōes. calor āt hz vnā cōpatōez ad subiectū fm quā dat sibi eē calidū et aliā ad obiectū fm quā ē rō calefaciendi. ita etiam q̄titas put comparat ad subiectū dat esse q̄ntū.

put aũt compat ad q̃titatē aliam dat sibi resistere ꝛ esse locale. Sicut ergo calor pōt dare esse calidũ ꝛ non calefacere. puta si deus ꝯseruet eū in esse et suspēderet agere sicut fecit de igne in fornace puerorꝫ: ꝛ sic aliqd potest esse calidũ absq̃ hoc qd calefaciat. sic ꝛ dimēsiones poterũt dare esse q̃tũ absq̃ eo q alijs dimēsiōibus resistāt. qd ptꝫ Naꝫ cũ q̃titas sit rō quare q̃tum resistat q̃to. ideo oportet vnũ q̃tuꝫ alteri q̃to compare mediāte q̃titate: ꝛ q̃titatē esse mediā inter corpus qd resistit ꝛ corpus cui sit resistentia. ꝫ sublata illa mediatōne scꝫ q corpus sit alicubi nō mediāte q̃titate certuꝫ est q sibi aliud corpꝰ siue alia dimēsio nō resistet. Nā cuꝫ tota causa resistētie sit: qꝛ compat ad ipm mediāte q̃titate sublata causa iam nō resistet. Per hoc etiā possēt etiam solui instātie de transitu corpis cristi p corpus virginis ipo manēte clauso. ꝛ etiā de penetratōne celorꝫ qñ ascēdit in celũ. Cũ igit in sacramēto corpꝰ xpi nō comparet dimēsiōibus mediāte q̃titate: ꝫ magis q̃titas mediāte sbstantia cũ substātia causa resistētie nō sit. Ideo sicut nō est contra rōneꝫ substantie simul cũ dimēsionibus esse. sic nō est contra rōnē dimēsionũ corporꝫ xpi mediāte substātia esse simul cũ dimēsiōibus panis. Et sic ptꝫ q non est impossibile dimēsiōes corpis xpi cũ dimēsionibus panis esse: cũ ibi sint mediante substātia que simul pōt cum dimēsionibus esse. Aliter soluit predictũ īpossibile doctor subtilis i. iiij. suo. Dicit em̄ q est duplex ordo scꝫ ordo ptiũ in toto ꝛ ordo partiũ i loco. Ordo aũt ptiũ i toto ē dria q̃titatis nō ꝓprie cũ sit respectus ꝫ aliq mō accedens ad driam eiꝰ essentialē. Ordo aũt partiuꝫ in loco est de genere situs: ꝛ ab isto respectu siue ordine partiũ i loco potest absolui. Ordo em̄ partiũ in toto est prior ordine ptiũ in loco. Prius aũt pōt absolui a posteriori sibi accidentaliter ꝯiuncto. Cũ ergo ordo ptiũ in loco accidentaliter cōiungat ordini ptiũ in toto. igit corpus xpi in eucharistia habebit ordinē ptiũ in toto absq̃ illo respectu q est ordo ptiũ in loco. Adducunt scdo similitudines alique cōtra iudeos ꝛ infideles. Et pmo augꝰ. in lib. de q̃titate aie ꝓbat aiam maiorē esse q̃ corpus: qꝛ totā mũdi magnitudinē infra se cogitari potest ꝛ infra se cōtinere. et sicut aia cũ sit maior corpe tota est ifra corpus. modo consilr corpus xpi cuꝫ sit maius hostia totũ est infra eam nō coartatũ ꝫ ita magnũ ꝛ pfectũ sicut in celo continet. Item in parua oculi pupilla maximi mōtes cōtinent p species suas. cur ergo nō sic corpus xpi in parua hostia. Item videmus in paruo speculo solis ꝛ lune maximarũq̃ rerũ diuersitates. Item intellectus hois paruus est ꝛ tñ in ipso magna celestium ꝛ terrestriũ sapientia ꝛ scientia continet. Quid ergo impossibile putas xpm q est dei sapiētia increata sub parua forma hostie inueniri. nunquid vides in paruo lapide pcioso magnas ꝛ mltas virtutes. nōne vides in paruo corpore principis magnā potentiā: ꝛ in paruo corpe pape magnā auctoritatē. Quid ergo impossibile est xpo in parua hostia latere. nunquid sub paruis signis magna signata cōprehendunt. Nōne vides quō in hac parua dictione deus tota trinitas cōtinet. scꝫ pater ꝛ filius ꝛ spũssanctus. q̃tomagis sub parua hostia potest seipm xpus ꝯcludere si vult imo q amplꝰ est videmus q sub hac parua dictione ꝛ sub ꝫ paruo signo omē duarũ sbarꝫ ꝛ q̃tuor lrarꝫ cōtinet omis creatura. celũ ꝛ oia celestia. infernus ꝛ oia infernalia ꝛ breu iter omia creata. Quid igit impossibile q in vna hostia comprehendat totus christus cum in

tam parua dictione cōprehendat tot⁹ mūdus. quā igit hec in creatur credūt iudei erubescant similia fieri in creato re. lȝ supradicta nō inducūt oīmodam silitudinē: sunt tñ aliquales cōformita tes q̄ deuoto aīo ɔsiderate miraȝ dele ctacionē adducūt in aīo cōtēplātis.

Q̄d vnicū corpus xp̄i sit simul in diuersis altaribus cū nō pos sit vnū corpus simul esse in di uersis locis.

Vindecimū impossibile est

Vos christiani dicitis ait iude us q̄ xp̄s vester sil' est ī plurib⁹ altaribus vbi misse celebrant hoc vide tur impossibile. q2 impossibile est vnū corpus in pluribus locis existere Ma nifestū est aūt hoc sacramentū in plu ribus locis celebrari. Impossibile igr videt q̄ corpus xp̄i in hoc sacramento veraciter cōtineat nisi forte quis dicat q̄ fm aliquā ꝑticulā est hic: ꝛ fm aliaȝ alibi. ad qd̄ iterū sequit q̄ ꝑ celebratio nē hui⁹ sacramēti corpus xp̄i diuidat ī ꝑtes cū tñ nec q̄ntitas corpis xp̄i suffi cere videat ad tot ꝑticulas ex eo diui dendas in quot locis hoc sacramentū ꝑagit. Ex his que dicta sunt supius pȝ solutio ad hoc qd̄ obiicit de pluralita te locoꝝ q̄ corpus xp̄i ꝑ suas dimensi ones existit tm̄ in vno loco. sed media tibus dimēsionibus panis in ip̄m trāf euntis est in tot locis in quot hmōi cō uersio fuerit celebrata. nō quidē diui sum ꝑ ꝑtes ꝫ integrū in vnoquoq3. nā quilibet panis cōsecratus in integruȝ corpus xp̄i conuertit. Hec est solutio thome vbi supra. Alij v̄o soluentes di xerunt q̄ nō est incōueniens q̄ vnum corpus sit in diuersis locis si in vno ē ꝑ se ꝛ in alijs ꝑ accidens. sic aūt est ī ꝓ posito q2 corpus xp̄i est in celo fm ꝓ prias dimensiones: ꝛ sic ꝑ se. In sacra mento aūt ꝑ dimēsiones alienas. scȝ ꝑ panis: ꝛ sic ꝑ accidēs ꝫ isti difficultatē nō euadunt. Diceret enī iudeus ꝛ ꝑ se ꝛ ꝑ accidens esse impossibile idem cor pus esse in diuersis locis. ꝓpter h̄ ostē do q̄ corpus xp̄i potest esse simul ī di uersis locis. sic oīe corpus qd̄ est ali cubi rōne substantie nō rōne q̄ntitatis. potest esse in pluribus locis simul. sed corpus xp̄i est sub dimēsionibus panis rōne substantie nō rōne q̄ntitatis. ergo potest esse in pluribus locis siml' Ma ior ꝓbat q2 qd̄ non est in loco ꝑ q̄ntita tem nō diffinit nec determinat sibi lo cū. ꝫ qd̄ non determinat sibi locuȝ pōt esse in pluribus locis: ergo qd̄ non est in loco ꝑ q̄ntitatē potest esse in plurib⁹ locis simul. Ad maiorē euidentiā isti⁹ ɔsilogismi. Notandū q̄ diffiniri ē idē q̄ finiri siue terminari. ꝓpter qd̄ ph̄us v. metaph̄. vocat diffinitionē terminū q2 ī ea ponunt rei principia inter que velut inter primos terminos ꝛ inter ꝓ prios fines res diffinita cōcludit. Hec aūt diffinitio siue determinatio est du plex. vna que respicit rem vt est substā tia. alia que respicit eam vt est q̄ta. Nā quelibet res creata siue sit corpalis si ue sp̄ualis inq̄ntum est substantia finit sic q̄ determinat ad certū genus ꝛ ad certam speciē. ꝛ ad certū indiuiduatio nis modū ꝛ ideo solus deus. q2 est sub stantie infinite nō determinat ad gen⁹ nec ad speciē. nec ꝑ se nec ꝑ accidens. nec etiā ad modū indiuiduatōis. cum ip̄e sit singularitas quedā formaliter. Res aūt q̄ta sicut ꝑ hmōi q̄ntitateȝ re spicit aliā sic competit sibi determina tio loci. Non enī res creata determinat ad locū siue diffinit loco inq̄ntū ē sub stantia. q2 substātie vt sb̄a est nō debet locus. q2 inq̄tū substātia nō potest cō mesurari vltime supficiei continētis. Et ideo si diffinit loco hoc est rōne q̄ntita tis. ꝛ ido cū duplex sit q̄ntitas scȝ molis ꝛ v̄tutis sic nō diffiniūt locū sibi corpa

lia nisi p q̃titatē molis. ita fm aliquos nō diffiniūt sibi vbi spūalia nisi p q̃titatē virtul. itaqꝫ dicūt ꝙ vbi intelligētie opant ibi esse dicunt nec sūt in loco nisi vbi opant qd̓ vtrū sit verū nihil ad ppositū. Q̃tū igit ad ppositū pꝫ ꝙ corpus qd̓ est alicubi nō p q̃titatē nō diffinit sibi locū illū. si ergo est alicubi solū rōne substātie. q̃titas aūt ibidē existens ꝑpter naturalē ordinē quem ad substantiā habet ei cōpetit finitas que sequit naturā substantie. Nō aūt finitas que sequit q̃titatē: put p q̃titatē ad aliā compat. Et ideo qꝛ ex vi sacramenti corpus xpi est in altari rōne sbe solū nō rōne q̃titatis nisi ex cōsequēti vt scꝫ habet naturalē ordinē ad sbam. Ideo ibi sibi cōpetit finitatio rōne generis ꝛ speciei ꝛ indiuidui. non aūt rōne localitatis cū illa tm̄ cōpetat corpibus rōne q̃titatis. Et ideo cū sibi non determinet locū certuꝫ est ꝙ nō est ita ibi qn posset esse alibi. Sic ergo patet maior ꝙ om̄e corpus qd̓ est alicubi nō rōne q̃titatis cū nō determinat sibi locū illū pōt sil' esse alibi. Minor principalis est manifesta scꝫ ꝙ corpus xpi ē in sacramēto rōne sbe nō rōne q̃titatis qꝛ est ibi p trāsubstātiationeꝫ. Nūc aūt certū est ꝙ q̃titas panis nō trāsubstātiat in q̃titatē corpis xpi cū maneat in sacramēto. ergo rōne transubstātiationis panis in substātiā corpis xpi. Cuꝫ ergo sit ibi rōne illi⁹ in qd̓ substātia panis trāsbat. Manifestū ē qd̓ ē ibi rōne sbe. quare sequit ꝙ pōt alibi eē rōe sue q̃titatis scꝫ in celo. Similitudines licet non oimode adducunt ex na[illegible]ra. Idem sol in diuersis locis scꝫ in diuersis oculis cōtinet ꝛ videt ꝛ hoc sine sui diuisione. Idē vbū numero in diuersis auribus cōtinet ꝛ audit ꝛ idē son⁹. Occurrit etiā ꝯtra istos infideles Hugo de sacramentis dicens ꝙ ideo isti dicunt corpus christi non posse esse simul in pluribus locis: quia deus talē legem dedit corporibus. Cum ergo lator legis possit dispensare in lege multomagis deus potest dispēsare in vniuerso. nec mirū quia nunc sacerdos gerit psonā ꝛ vicem illius qui dixit et facta sunt. ꝛ sic ꝙ simul ꝛ semel est in diuersis altaribus hoc est ex potētia deitatis cui vnitum est corpus illud ꝛ ex virtute verborum cristi quilibet cōmlit virtutem conficiendi.

Impossibile est ꝙ caro xpi ꝛ sanguis sint sub speciebus panis ꝛ vini cū sit impossibile duo corpa simul esse in eodem loco: scꝫ substantia panis ꝛ vini cuꝫ carne ꝛ sanguie xpi: cū illa accidentia vt dicūt nō sint p se: nec in aere. nec in carne ꝛ sanguine xpi sed subiectiue in substantia panis ꝛ vini.

Extrūdecimum impossibile est.

Uos xpiani dicitis ꝙ maifeste p⁹ ꝯsecratōꝫ in h sacro sētit oia accñtia pais ꝛ vini. s. colorē. saporē. odorē. figurā. q̃titatē ꝛ pōd⁹. circa q̃ decipi n̄ potest. qꝛ sēs⁹ circa ꝓpria sēsibilia nō decipit. Hmōi aūt accñtia i corpe xpi eē nō pñt sic in subiecto vt vos asseritis. Siliter aūt nec in aere adiacēte. quia cum plurima eorum sint accidētia naturalia requirunt subiectū determinate nature. non qualis est natura corporis humani vel aeris nec possūt p se subsistere cum accidentis esse sit in esse. vij. meth. Accidentia em̄ cum sint forme indiuiduari non possunt nisi p subiectum. Connumerantur em̄ ad cōnumerationem ꝛ indiuiduationem suorum subiectorum. Unde remoto subiecto essent forme vniuersales. Relinquitur igitur huiusmodi accidētia esse in suis determinatis subiectis. scꝫ

in substātia panis ꝛ vini. Est ꝗ ibi sub stantia panis ꝛ vini ꝛ nō substātia corporis xpi. cū impossibile videat duo corpa esse simul. Ad istud respōdet ꝙ nō possumus negare accidētia panis ꝛ vini remanere: cū sensus hoc infallibiliter demonstrat. nec his accidētibꝰ corpus xpi aut sanguis afficit. qꝛ hoc sine eiꝰ alteratōne esse non posset nec taliū accidentiū capax est. similr̄ aūt nec substantia aeris. Unde relinquit ꝙ illa accidentia sint sine subiecto. tn̄ eo modo quo supra fuit declaratū in duodecimo impossibili: vt scꝫ sola quātitas dimēsiua sine subiecto subsistat. ꝛ ipsa alijs accidentibus prebeat subiectū. nec impossibile est ꝙ accidens diuina virtute subsistere posset sine subiecto. qꝛ idem est iudicandum de pductione rerū: ꝛ de cōseruatōe earū in esse. Diuina aūt virtus potest pducere effectus quarūcunqꝫ causaꝝ sine ipsis causis secundis. sicut potuit formare hoīem sine semine. ꝛ sanare febrem sine opatōne nature qđ accidit ppter infinitatē eius virtutis. ꝛ qꝛ oībus causis secūdis largit virtutē agendi. vnde ꝛ effectus causarū secundarū potest cōseruare in esse sine causis ꝛ secūdis. ꝛ hꝰ modo in hoc sacramēto accidēs cōseruat in esse sublata substātia que ipsuꝫ cōseruabat. qđ quidē dici potest de qͣtitatibus dimēsiuis. quas etiaꝫ platonici posuerūt p se subsistere. ppter hꝰ ꝙ ꝑm intellectū sepant. Manifestuꝫ ē aūt ꝙ plus pōt deus in opando qͣꝫ itellectus i apprehendēdo. Et licꝫ de principio indiuiduationis sit inter doctores nō parua difficultas. Uerūtamen in pposito me nō intromitto. quia hꝰ nō laboramus nisi ad excludendū eā que a iudeis impossibilia reputantur. Dicit ergo sctūs Tho. in sūma cōtra gentiles lib. iiij. ca. lxv. ꝙ qͣtitas dimēsiua habet hoc ppriū inter reliqua accidentia ꝙ ipsa ꝑm se indiuiduat. quod ideo est: qꝛ positio que est ordo partiū in toto in eiꝰ rōne includit. Esse eīm qͣtitas positionē habēs. vbicūqꝫ aūt itelligit diuersitas partiū eiusdeꝫ speciei necesse est intelligi indiuiduationē. nā que sūt viiꝰ speciei nō multiplicantur nisi ꝑm indiuiduū ꝛ inde est ꝙ nō possūt apprehēdēdi multe albedines nisi ꝑm ꝙ sunt in diuersis subiectis possūt aūt apprehēdi multe linee etiaꝫ si ꝑm se cōsiderent. Diuersus eīm situs qui p se linee inest. ad pluralitatē lineaꝝ sufficiēs est. Et qꝛ sola qͣtitas dimensiua de sua ratione habet vnde multiplicatio indiuiduoꝝ in eadeꝫ specie possit accidere. Prima radix huiꝰ multiplicationis ex dimensione esse videt. qꝛ ꝛ in genere substantie multiplicatio fit ꝑm diuisionē materie: que nec itelligi potest nisi ꝑm ꝙ materia sub dimensionibus considerat. Nam remota qͣtitate substantia oīs indiuisibilis est vt p phm. j. phicoꝝ. Manifestū est aūt ꝙ i alijs generibus accidētiū multiplicātur indiuidua viiꝰ speciei ex pte subiecti. ꝛ sic relinquit ꝙ cū in hmōi sacramento ponamus dimēsiones p se subsistere. ꝛ alia accidentia in eis sicut in subiecto fundari. nō oportet nos dicere ꝙ accidentia hmōi indiuiduata nō sint. Remanet eīm in ipsis dimensionibus indiuiduatōnis radix. Concedamus igit ꝙ sentimꝰ supradicta accidētia ꝛ ꝙ illa nō sunt in corpe xpi nec in aere nec in sustātia panis: qꝛ non est. hꝰ est illa dimēsiua qͣtitas habens esse p se pseytate tercij modi. qđ est esse precisum ꝛ sepatū ab omi subiecto ꝛ reliqua accidētia in pdicta qͣtitate sunt vt i subiecto diuina vꝛtute. Est eīm cōis ppositio apud oēs scotizantes ꝙ pmū independēs pōt terminare depēdētiā cuiuslibet entitatis create ꝛ supplere vicem cuiuslibet determinātis cum cōtineat

eminenter vices cuiuslibet causalita-
tis secundarie cause ergo dependen-
tiā quā habet accñs ad subiectū potest
deus supplere ꝛ terminare. Itē deus
potest qōlibet prius distinctū essentia-
liter a posteriori facere sine illo poste-
riori. Cū ergo accidentia sint priora ihe-
rentia actuali ꝛ ab ea distincta eēntiali
ter q̄ sunt in diuersis generibus: ergo
deus poterit facere accidentia p se exi-
stere sic ꝙ nō inherebūt actualit̄ ꝗcq̄d
sit de inherentia aptitudinali: q̄ cum
hec sit idē eēntialiter cū subiecto licet
sit posterior ordine nature ab ea acci-
dentia separi nō possūt. Potest etiam
dici sic̄ notat mgr̄ Johānes Gersonus i
libro de concordia legū ti. iij. ca. iiij. ꝙ
accidentia p se remanere sine inheren-
tiā ad sbiectū ipossibile ē i trāsmutatōi
b⁹ ꝛ mutatōib⁹ nālib⁹. sed ista trāsuba
est per miraculū diuina ꝟtute facta: ꝛ
dicit ꝙ iudei cōcedūt aliud miraculū
in lege sua sm̄e huic scꝫ ꝙ lr̄a men clau-
sa ꝛ chamah que scripta erāt in tabulis
legis erant per se sin e aliquo subiecto
ꝛ iste lr̄e figurate erāt ex vtraqꝫ parte ꝛ
erāt rotūde ꝛ nulla ista lr̄aꝝ pars sustē-
tabat ab aliq̄ corpe ſꝫ p se erant stantes
miraculose ꝛ istud dicē est euident cō-
tra naturā ꝛ impossibile magis q̄ꝫ dicē
trāsubata est vna suba in aliā ꝛ accidē-
tia remanent perseipsa.

Q in sacramento altaris sit
corpus christi icorruptibile cū
possit putrefieri ꝛ a murib⁹ co
medi.

Decimūseptimū impossibile est
Dicunt iudei certū est ꝙ si illud
vinuꝫ vr̄i sacramenti in magna
q̄ntitate sumetur ꝙ calefaceret ꝛ iebria
ret sic̄ ante sacramentū: panis etiā con
fortaret ꝛ nutriret. Videt̄ etiā si diu ꝛ
incaute seruet̄ putrescere ꝛ a muribus
ꝯmedi cōburi etiā possunt ꝛ in cinereꝫ
redigi ꝛ vaporēꝫ que omnia corpi xp̄i
cōuenire nō possūt cū fides vr̄a ipsuꝫ
impassibilem p̄dicet. Impossibile igi
videt̄ ꝙ corpus xp̄i in hoc sacramen-
to subaliter ꝯtineat̄. Rn̄det̄ ꝙ hic sunt
duo cōsiderāda: vnū qđ de facili po-
test experiri: ꝛ aliud qđ maiorem diffi
cultatem p̄tendit ꝙ eñ i hoc sacramen
tō eadem actiones appareant q̄ prius
in substantia panis ꝛ vini apparebant
puta ꝙ similiter imuttent sensum. Si
milit̄ etiā alterent aerem circūstantem
vel quodlibet aliud odore aut colore
satis cōsequēs videt̄ ex his q̄ supradi-
cta sunt. Dictum est eñ ꝙ in hoc sacra
mento remanent accidētia panis ꝛ vi-
ni inter q̄ sunt q̄litates sensibiles q̄ sūt
hmōi actionū p̄ncipia. Rursus circa
passiones aliquas puta q̄ fiunt ſm̄ hu
iusmodi alterationes accidentiuꝫ non
magna etiā difficultas accidit si p̄mis-
sa supponāt̄. Cū eñ p̄missum sit ꝛ alia
accidentia in dimensionibus fundan
tur sic̄ in subiecto p eundem modū cir
ca hmōi subiectū alteratio alioꝝ acci-
dentiū considerari potest sic̄ si esset ibi
suba vtputa si vnū esse calefactū ꝛ i fri
gidaret aut mutaret saporē aut aliud
hmōi. Sed maxima difficultas appa
ret circa generatōem ꝛ corruptionem
q̄ in hoc sacramento videt̄ accidere. nā
si q̄s in magna q̄ntitate hoc sacramen
tali cibo vteret̄ sustentari possꝫ ꝛ vino
etiā inebriari ſm̄ illud apostoli ad Co
rinth. xj. Alius esurit Alius ebrius est
Que quidem accidere non possēt nisi
ex h̄ sacramento caro ꝛ sanguis gene-
raretur. Nam nutrimentū cōuertit̄ in
substantiam nutriti q̄uis quidā dicāt
hominem hoc sacramentali cibo non
posse nutriri ſꝫ solum confortari ꝛ refo
cillari. sicut cū ad odorē panis ꝛ vini
ꝯfortat̄. Sꝫ hec q̄dē ꝯfortatio ad horā
accidē p̄t nō aūt sufficit ad sustētāduꝫ
hoieꝫ si diu sine cibo p̄maneat. exprimē

to ãt de facili inueniret hoiez de su sacramentali cibo sustẽtari posse. Mirandũ etiã videt cur negent hoiem hoc sacramentali cibo posse nutriri refugientes hoc sacramentũ in carnem & sãguinem posse cõuerti cũ ad sensum appareat q p putrefactionẽ & cõbustionez in aliã subam scz cineris & pulueris cõuertat: qd qdem difficile tñ videt eo q nec videat possibile q ex accidentibus fiat substantia: nec cõcedi fas sit q substãtia corpis xpi q impassibilis sit i aliam substantiã cõuertat. Si qs aũt dicere velit q sicut miraculose panis in corpus xpi cõuertit: ita miraculose accidẽtia in subam cõuertunt. Primo qdem hoc non videt miraculo hoc esse cõueniens q hoc sacramentum putrescat vel p cõbustionẽ dissoluat. Deinde q putrefactio vel cõbustio cõsueto nature ordine huic sacramẽto accidere inuenit: q non solet esse in his q miraculose fiũt. Ad hãc dubitatõem tollendam qdam famosa positio est adinuenta q a multis tenet. Dicũt eñ q si ptingit h sacramentũ in carnẽ cõuerti aut sanguinẽ p nutrimentũ vel in cinerem p cõbustionẽ aut putrefactionem nõ cõuertunt accidentia in subam nec suba corpis xpi: sz redit diuino miraculo suba panis q pus fuerit & ex ea generat illa in q hoc sacramentũ cõuerti inuenit. Sz h qdem oino stare non potest Ostẽsum est eñ supra q suba panis i subam corpis xpi cõuertat: qd eñ i aliqd cõuersum est redire non potest nisi ecõuerso illud cõuertat in ipm. Si igitur suba panis redit: sequit q suba corpis xpi cõuertat in panẽ qd est absurdũ dicere. Adhuc si suba panis redit necesse est q vel redeat spẽbus panis manentibus vel spẽbus panis iam destructis. Spẽbus quidẽ panis durãtibus suba panis redire nõ potest: quia qdiu spẽs manent manet sub eis suba corpis xpi. Sequeret ergo q simul esset substantia panis & suba corpis xpi. Silr etiã nec corruptis spẽbus panis suba panis redire potest. tum q suba panis non est sine pprijs spẽbus: tũ q destructis spẽbus panis iã generata ẽ alia suba ad cui generatõem ponebat q suba panis rediret. Concludit ergo sctũs thomas libro q supra ca. lxvj. q melius dicendũ videt q in ipa pscratione sic suba panis in corpus xpi miraculose puertit: ita miraculose accidẽtibus pfert q subsistãt qd ẽ pprĩu sube & p pñs q oia possent facere & pati sic si suba adesset: vñ sine nouo miraculo & inebriare & nutrire & incinerari & putrefieri pñt eodẽ modo & ordine ac si suba pais & vini adesssz. hec ille. Quare aũt non oportet q ibi sit nouũ miraculũ declarat Richard in. iiij. distinctõe xij. in tercio pncipali qstione. ij. dicẽs: q qũuis miraculũ sit accidentia i sacramento altaris p se existere tñ q sic p se ex nã opent in aliud nouũ miraculuz non est sicut cecũ natũ post miraculosam restitutõem visus videre nouũ miraculũ non est sz naturale. Nõ eñ itelligendũ est sic accidentia opari in vtutez sube q necessaria sit eis ad suã opationẽ aliq vtus sube q nõ sit accñs supposita eoz existẽtia sz p tãto hoc dr q nõ pñt opari nisi sint & nãlit nõ pñt eẽ nisi p subam: & q ipa accidẽtia sũc qdã vtutes sube. iõ qũuis eoz existẽtia sine suba sit p supnãlem potentiã: tñ sic existẽtia i aliud pñt nãliter agere.

Impossibile est q corp xpi sit i sacramẽto cũ illud frangatur in partes

Decimũoctauũ ipossibile ẽ. vos xpiani dicit iude frãgit illud sacramẽtũ i ptes ergo ipossibile ẽ q sit ibi corp xpi: pbatur consequẽtia; q fractio illa q sensibiliter apparet

non potest esse sine subiecto. Absurdū etiā videt dicē q illius fractōis subiectū sit corpus xpi: ergo impossibile est sit ibi corpus xpi ꝫ solū substātia pais ꝛ vini. Rn̄sio ad istud patet manifeste ex his q̄ supradicta sunt qꝛ fractionis subiectū possum⁹ ponere dimensiōes p se subsistētes nec tn̄ hmōi dimēsionibus fractis frangit suba corpis xpi eo q totū corpus xpi sub q̄libet portione remaneat: qȯquidē ꝛ si difficile videatur tn̄ fm ea q̄ pmissa sunt expositionē habet. Dictū est em̄ supra in ipossibili xij. q corpus xpi est in h sacramento p suā subam ex vi sacramenti. Dimēsiones aūt corpis xpi sunt ibi ex nāli ꝯcomitantia quā hn̄t ad subam: ecōtrario em̄ fm q corpus nāliter est in loco: nā corpus nāle ē in loco mediantibus dimēsionib⁹ qbus loco ꝯmēsurat. Alio aūt modo se hꝫ aliqd subale ad id in q̄ est. Et alio modo aliqd q̄ntum nā q̄ntum totū ita est in aliquo toto q totuꝫ nō est in pte ꝫ pars in pte sic̄ totū in toto. vn̄ ꝛ corpus nāle sic est in toto loco totū q non est in qualibet parte loci: f ptes corpis ptibus loci coaptant eo q est in loco mediantib⁹ dimensionibus Si aūt aliqd subale sit in aliquo loco totū etiā totū est in q̄libet pte eius: sic̄ tota natura ꝛ spēs aq̄ est in q̄libet parte aque ꝛ tota aīa est in qualibet corporis pte: qꝛ igit corpus xpi est in sacramento altaris rōne sue sube in quā cōuersa est suba panis dimensionib⁹ ei⁹ manentibus sicut tota spēs panis erat sub q̄libet pte dimensionū ita integrū corpus xpi est sub qualibet pte earundem: nō igit fractio illa aut diuisio attingit ad corpus xpi vt sit in illo tanq̄ in subiecto: ꝫ subiectū eius sunt dimensiones panis ꝛ vini remanētes sic̄ ꝛ alioꝝ accidentiū ibidē remanentiuꝫ diximus eas esse subiectuꝫ verba sunt sancti Thome libro q̄ supra ca. lxvij.

Simile etiā inuenit in nā qꝛ ymagine in speculo existente si frangat speculū non tamē frangit ymago ꝛ in quot ptes speculuꝫ frangitur in toto integra manet ꝛ resultat ymago. Nō ergo mirandum si hoc in hostia fiat virtute diuina. figura huius p̄cessit Exodi. iij. in rubo que videbat ardere ꝛ non cōburebat: videbat ignis in rubo ardere ac si deberet rubū frangere cōminuere ꝛ incinerare ꝛ tamē ab igne non ledebatur non frangebat non vorabat nō minuebat non incinerabat: sic nec corp⁹ xpi in comedentis ore non ledit a dēte non frangit non vorando cōminuitur: ꝫ sicut rubus in igne ita corp⁹ xpi illesum integꝝ remanet sub fractione spērum que licet nō sit in corpe xpi vero: repsentat tn̄ fm Richardum illam flagellationem ꝛ pforationē q̄ fuit flagellatū etiā pforatum in sua passione

Probant corpus xpi sumi ꝛ consumi

Decimumnonum impossibile ē q istud sacramentum sumatur et non consumatur fm q vos christiani asseritis. Si enim esset mōs olimpius qui ē excessiue magnitudis iam deberet esse voratus ꝛ consūmat⁹ ꝛ consumptus xp̄s vester totiens mā ducatur ergo deberet esse consumptus Responsio satis patet ex predictis. nō enim sustantia corporis xpi: ꝫ species panis consumuntur sicut etiam spēs ille nutriunt inebriant incinerari ꝛ putrefieri possunt vt dictū est in. xvij. impossibili ita dicuntur frangi vt patꝫ in precedenti impossibili sic etiam de eis concedere possumus q consumuntur corpus tamen xpi manet integrū ꝛ viuum. Simile etiam precessit in natura ꝛ scriptura. In natura est exempluꝫ de scia q̄ data nō decrescit. vn̄ totā meā sciaꝫ possū alti dare ea tota i me ꝑmanē

te. Fons etiã quotidie aquã tribuit et aq̃ quotidie de fonte sumit̃ et fons nõ cõsumit̃. Videmus etiã q de mari sp̃ fontes et flumina egrediunt̃ et tñ mare non cõsumit̃ nec minuitur. Idez videmus q vna candela mutuat lumen suum multis candelis sine diminutione sui luminis: ita in ꝓposito filius dei ẽ sapientia et ars p̃ris lumen de lumine deus verus de deo vero: fons totius eternitatis et mare infinite bonitatis ex ñs veraciter in hoc sacrmento quotiens cũq̃ et a quocũq̃ sumpt⁹ nunq̃ consumitur. Vñ cantamus in ꝓsa. Sumit vnus sumunt mille tm̃ isti q̃ntum ille nec sumptus ꝯsumit̃. Sĩlr̃ etiã est cuz homo ꝯmedit̃ a leone aĩa non cõsumitur ꝟ solũ corpus: ita dũ hostia sumit̃ a sacerdote xp̃i corpus non cõsumit̃ ꝟ sole sp̃es panis et vini: vñ sicut corpore hois corrupto aĩa integra sepat̃: ita facta corruptione circa sp̃es desinit corpus xp̃i esse in illo. Vñ dicebat beat⁹ Andreas egee q agnus iste postq̃ est a fidelibus cõmestus remanet integer et viuus. Hoc mirabile legimus in sacra scriptura: quia .iij. Regũ .xvij. cap̃. legit̃ q helias et mulier vidua sareptana ꝯmederũt de farina ydrie et de oleo qđ erat in lechito et tñ ydrie farina non defecit et lechitus olei nõ est minutus iuxta verbũ dñi: p farinã ydrie corpus xp̃i in pane: p lechitũ olei sacramenta in confectione vini intelligendo: q2 sic tunc sumpta non cõsumebant̃ in illorum conuiuio: ita nec nunc corpus et sanguis xp̃i in isto sacramento. Item de quinq̃ panibus saciauit dñs quinq̃ milia hoim et .xij. cophini sunt impleti Ideo dicebat iob in ca. v. Ad eũ ponã eloquiũ meũ q̃ facit magna et mirabilia et inscrutabilia absq̃ numero.

Quomodo manducãs partem manducat

Vicesimũ impossibile est. Dicũt iudei. Vos xp̃iani dicitis q ille qui mãducat ptem hostie illius sacramenti mãducat totũ xp̃m. Istud est impossibile cũ omnis ps minor sit suo toto. Rñdet̃ q ita vex est q sumẽs minimã ptem hostie ꝯsecrate totũ xp̃z sumit. Dictũ est eñ supra q ptitio illa non subiectat̃ in xp̃i corpe: ꝟ in dimensionibus q̃ntitatis panis q̃ sepate sunt et hñt esse per se miraculose. Fact̃ igit̃ innumerabilib⁹ fractionib⁹ dũ tñ appareant sp̃es panis vnicũ et integx corp⁹ xp̃i est sub oĩbus illis sp̃eb⁹: et ideo sumens vnã ꝑticulam sacramenti tm̃ de xp̃o sumit q̃ntum sumens totã hostiã q2 vtrobiq̃ totus xp̃s. Non ergo quicũq̃ cõicans ptem hostie: ptem xp̃i suscipit sicut iudeus putat: et hui⁹ ẽ sĩle in natura de verbo loq̃ntis q totũ est i parua aure sicut in magna equalit̃ qđ etiã figuratũ fuit Exodi. xvj. vbi legit̃ q quilibet de mãna hẽbat equalit̃: vñ plus colligens de mãna nõ plus habebat ꝟ putrescebat. Ita in ꝟ sacramẽto q̃libet sumit corpus xp̃i equalit̃ et q̃ plus in maiori q̃ntitate hostie cõsecrate crederet inuenire nõ esset nisi putredo infidelitatis: iõ dicit̃ Ecci. xj. mirabilia opa altissimi soli⁹ et glosa: et abscõsa: et inuisa opa illius: et sic non vident̃ ad sensum: licet visa sint in scriptura et natura ꝟm intellectum.

Quomodo illud sacramentũ sit verus deus licet vna pars maneat in altari et altera cadit in terram.

Vicesimũprimũ impossibile est. Qñ aliqñ accidit vel accidẽ põt q vna ps istius sacramenti manet in altari et altera cadit in terrã et pedibus cõculcat̃. Dicere aũt q deus cadit in terrã et q pedib⁹ cõculcat̃ est dicere ipossibile cũ deus nõ possit cade-

re nec pedibus conculcari. Rndet si ta lis casus acciderit ex negligentia sacer dotis peccaret et esset digne puniēdus et multoplus si faceret scienter nec tñ ex hoc aliquod sequit impossibile: quia casus in terrā et conculcatio pedū nō corpori xpi nec deo: sed dimensionibus panis et accidentibus illis attribuerent sicut et frangi et incinerari vt dictum est in precedentibus.

Qz christus in sacramento existēs verus deus nō tñ cadens in terrā eleuat se et pmittit se ab imundis contrectari

Vicesimūsecundū impossibile ē qz si esset deus ille xps vester q est in sacramento cū cadit i terram eleuaret se non dimitteret etiaz se a malis et immūdis sacerdotibus tractari oppositū videt experimentaliter ergo impossibile est eum esse deum. Respondet qz vt dictuz est qz in hoc sacramento est xps verus deus et verus homo: xps aūt ppter honorem et reuerentiā diuinitatis semetipm humiliauit i h mūdo et seipm cōtempsit intm vt nūq̄ fuerit aliqs homo in mūdo ita humil sicut ipse qz ipse pmisit suū corpus flagellari: vulnerari: plagari: cōspui: colaphizari: denudari: spinis coronari: felle et aceto potari: et qcquid voluerūt facere sustinuit etiā et iniurias et cōtumelias et vitupia omnia sustinuit patienter sic et sacramentā corpis sui honorat et adorat rōne diuinitatis scōitantis et placet sibi ac pmittit qz aliqua appareant qsi impotentie et defect⁹ vt nō eleuari per se et tractari non solū a bonis sed etiaz malis ministris sic dimisit se tractari a malis in vituperijs et morte et a bonis in sepultura et vnctione. Dic mihi iudee qre Archa testamenti portabat humeris leuitarū et nō ferebat p seipam. Nūqd si ponebat in terra ibi manebat nec eleua bat se nisi eleuaret ab eis: Nunqd eam ceperūt philistei q erāt mali et portauerūt ad terrā suā. Dic mihi quare nō defendebat se vel quare non rediit p seipam vl qd factū fuit de ea cuz facta fuit preda Nabuchodonosor. Dico ergo qz deus mādauit moysi facere archā non vt ipa pliaret p se nec vt ambularet p se nec vt staret p se: nec vt eleuaret p se: sed pcepit vt fieret ad ponendū in ea legē et manna et virgam aaron et pcepit qz poneret i loco plus deuoto et solēni et honorabili q erat in tabernaculo vt oēs ipsaz respicientes hērent fidem et timorem et reuerentiā deo et vt ibi popul⁹ iret ad petendum petitōes suas deo nec dicebat populus. Eamus ante archā sed eamus ante deū: sic etiā cum deus et homo xps ihs ordinauit istud sanctū sacramentū nō ordinauit eū vt preliaret nec vt ambularet nec vt faceret ludos añ apostatas et hēticos maliciosos sed ordinauit ipsum vt popul⁹ respiciēs ipsuz hēret maiorem fidez et in eo diuia maiestas adoraret et honoraret. Et sicut. ppheta cū inuitabat populuz vt ascenderet in ihrlm: non dixit ascendamus ad domū arche testamenti nec legis: sed dixit. venite ascendamus ad domum dei. Si ergo illa erat dom⁹ dei ppt archam et h est corp⁹ dei ppt sacramentū Non ergo laudent se iudei in fide dei qz viderūt mare siccū solē stantē iordanem detentū lucē versam in tenebras et aquā in sanguinē et virgā in spentes puluerem in cinephes virgā sine radicibus florere mōtē fumigare sine igne tonitrua sine nubib⁹ voces sine corpe manna de celo aquam sine fossione victoriā inimicoꝝ sine gladio lucē de nocte: qz hec oia viderunt et in deo nunq̄ crediderūt: nec in terrā desiderabilem nūq̄ intrauerūt sed in deserto mortui sunt Popul⁹ aūt xpianus nihil hoꝝ vidit

q in veritate sanctũ sacramentum fuit ordinatũ in cibũ. Cibus aũt quicũq sit dimittit se tractari ad voluntatẽ coquinarij siue sit coctus aqua siue assus igni siue frixus vel quouis alio modo pparatus dimittit se etiã cibus tractari a ministris si volũt portare in auro vel argento vel quouis alio metallo: vel in ligno vel in scissorio lutheo: etiã cũ pannis et sine eis. Dimittit se etiam cibus tractari a comedente si vult ipm comedere in mensa alta vel bassa: siue laceratus vel scissus vel admorsus ad voluntatẽ comedentis. Sic ergo patz q cibus est ordinatus ad voluntatem comedentis et non vt saltet vel vt loqt vel vt eleuet se vel vt fugiet. Cuz ergo xps ordinauerit corpus suũ in cibum Johis. vj. Caro mea vere est cib9 et sanguis meus etc. Ordinauit ergo eaz ad voluntatem sumentiuz. Non est ergo mirũ si cadens in terra non eleuet se et dimittat se a malis ministris sicut a bonis tractari.

Impossibile ẽ q i illo sacramẽto sit verus deus et q descẽdat in stomachũ cũ sumitur

Icesimũtertiũ impossibile est. Vos xpiani sumitis hoc sacramentũ et comeditis eũ: oportet ergo q descendat ad stomachũ et ad locum digestionis et itestina etc. q oia impossibilia videntur cũ vos ponatis i isto sacramẽto esse deũ et deo ista repugnare videantur. Rũdetur. Dic mihi iudee cũ tu comedis panez quis morsus vadit ad cor et quis ad cerebrũ quis venit ad intestina: oportet q dicas q de quolibet vadit ad qõlibet membrũ qd conuenit sibi qz qõlibz mẽbrũ recipit qd ẽ suũ: sicut epar cibũ dulcẽ fel acutũ vel amarũ: splen cibũ acetosum: et ois cibus salsus vadit ad vrinam. Sic et homo consideratur in duas ptes scz in ptẽ corpalem et in partem spũalem. ptem corpalem nutriunt et sustinent cibi corpales q partem spũalem sustinent cibi spũales. Cũ ergo istud sanctũ sacramẽtum sit cibus spũalis et non corpal: id sicut in sepulcro xpi corpus nõ descendit in corruptionẽ sic nec in hoc sacramento cũ sumitur a quocũq nõ descendet xpi corpus ad locũ digestionis nec ad intestina etc. Sz vt dicit hugo de sacramentis pte. viij. cap. xiij. qñdiu istud sacramentũ sentitur in sensu in ore in dẽtibus in gustu: vbi est xpi corpus cum vero non sentitur corpaliter statim desinit ibi esse corpus xpi. Cuius vba sũt hec. Qñ in manibus sacramentũ eius tenes corpaliter tecuz est: qñ ore suscipis corpaliter tecũ est qñ manducas et gustas corpaliter tecũ est deniq in visu in tactu in sapore corpaliter tecũ ẽ: qñ sensus corpaliter afficitur pñtia corpal non auferatur. Postq aũt corpalis sens9 in pcipiendo deficit deinceps corpalis pñtia qrenda non est q spũalis retinenda dispensatio ɔpleta est sacramentuz intus manet xps de ore ad cor transit melius est tibi vt eas i mentẽ tuã q̃ in ventrẽ tuũ: cibus iste aie non corpis ẽ: noli in ipso qrere ɔsuetudinẽ cibi corporalis: venit ad te vt comedatur nõ vt cõsumatur venit vt gustetur vt non incorporetur. Augustinus vocẽ de celo audiuit: qz hoc a terrenis illi dici aut respõderi nõ potuit cibus sum grandiũ cresce et manducabis me nõ vt me mutes in te sicut cib9 carnis tue q tu mutaberis in me. Itaq prudenter discerne qd i sacramento dei sensui exhibitũ sit qd spiritui accomodatũ. Sequitur post hec ergo si corpalẽ pñtiã xpi qris in celo qre vbi et prius fuit q̃ per sacramentũ suũ corpaliter tecũ esse incipiet et vñ non discessit quãdo ad te venit. hec ille. Et si dicatur contra quia illud qd vere manducatur in ventrẽ vadit et in secessũ emit-

situr. Rñdet q̄ in isto sacramento tri- plex concurrit mãducatio: vna carnal q̄ spēs ipse dētibus terunt. Alia sacra- mentalis qua corpus xp̄i verū sub spē bus cōtentum sumit. Tercia est spūal qua ipsum corpus misticū cū eo sumit tur. In mãducatione corpali consueta tria sunt. Primū in ore masticatio. se- cundū in ventre sumptio. tercium in mē bris vnio: et h totū conuenit spēbus. se cundum vo et tercium suo modo conue niūt corpi xp̄i. terciū vero tm̄ conuenit corpi xp̄i mistico nam p sacramentū h fit vnio cū xp̄o capite et cū corpe misti- co ita q̄ ipse manducās vnit ei nō ipse illi. Ad argumentū ergo dicit q̄ illud intelligit de mãducatione carnali: sic vero xp̄s hic non manducat. Vel alit dico: q̄ intelligit de cibo q̄ habet aliqd purū aliqdq3 impurū. Impur vo ali- quid in hoc sacramento non inuenit: et ideo nihil ad secessum emittit: verba sunt petri de tharantasio in.iiij. distin- ctione. ix. articulo primo.

Q in illo sacramento sit ver corpus christi per miraculum quotidie.

Vicesimūquartū impossibile est dicunt iudei. Vos xp̄iani asseri- tis q̄ quottidie istud sacramen tum in ecclesijs celebrat: istud videt i- possibile: qr tunc non esset miraculū cū miraculū semel accidere soleat: et si istud semel accidisset in vita xp̄i ad cō firmationē sue legis non reputarem' ipossibile vt alia miracula q̄ semel ve raro fiūt. Sed dicere q̄ istud miraculū cō tinue in qualibet ecclesia fit et infiniti- es repetat istud videt apparent ipossi bile qr sapiētes dicūt miraculū nō esse qd continue fit: qr talia opa magis na ture attribuerent q̄3 miraculo. Rñdet ad istud argumentū mgr̄ Johānes cō uersus libro de concordia legū titulo iij. iiij. ca. dicēs q̄ de facto sic fuit q̄ vi- uente xp̄o die iouis in cena ante mor- tem suā et quotidie illud miraculū fit dei mirifica potestate. Et dico q̄ possi- bile est deo q̄n et vbi sibi placuit mira- bilia opare put dicit in thalmuth. q̄ inter mirabilia q̄ fiebant in domo scā erat vnū notabile inter alia q̄ qn totus populus iudi erat stādo erant valde cō- uicti et stricti: sed quando curuabant ne sciebant se esse in loco magis spacioso et istud non semel: sed semper asserūt q̄ fiebat dū ibi populus sic conueniebat Itē dicunt q̄ in domo sancta sanctorū erat ipsius mensura decē cubitor mul tiplicator p decem et sic erunt centum cubiti: et q̄ ibi erūt duo cherubin et qli bet eor hēbat decē cubitos sup decem multiplicatos et sic erūt centum cubiti in quolibet cherubin: et istud ē magnū impossibile et tñ fiebat semper et quoti- die dicēdo q̄ erat corpus sine loco: qr vnus cherubin illor erat tantus in qn titate q̄ntus erat locus et sic totū locū occupabat. Vbi ergo erat alius cheru bin: non oporter aliud dicē nisi q̄ vn' cherubin erat sine loco et istud est im- possibile. hec ille. Patet ergo q̄ nō re- pugnat miraculo plures fieri: nunqd eñ miraculū fuit manna de celo datū filijs isrl: non negabit iudeus. Sz con stat q̄ non semel pluit illis manna ad mãducandū: sed. xl. annis sic dr̄ Exodi. xvj. filij aūt isrl mãducauerūt manna i deserto. xl. annis donec venirēt in terrā habitabilem. Sic et illud preciosum sa cramentum manducabunt fideles q̄3- diu fuerint in deserto hui' vite quous- q̄ veniant in terram habitabilem: ter- ram scilicet viuentium que est proprie terra promissionis eterne. Ea ergo q̄ a iudeis ipossibilia circa istud sacramen tū allegātur patēt nō esse ipossibilia: sed deo valde possibilia: sed qr ibi xp̄s ē ve rus messias et verus deus vt supra ostē

sum est. ideo sibi oīa supradicta possi-
bilia sūt. Sed dicit forte iude⁹ ihesus
nazaren⁹ quē tu dicis deū vocat se pa-
nē Johis. vj. Ego sū panis nūqd ex
scripturis hrī pt ꝙ de⁹ deberet eē pāis
dico ꝙ sic. vñ sup illō Leui. xxj. Incen
sum em̄ dñi ⁊ panes dei sui offert. vbi
lrā nrā hꝫ ⁊ panis dei sui. lrā hebraica
hꝫ ⁊ pāis de⁹ su⁹. ⁊ seqᷓ ⁊ panes ꝓponis
offert hꝫ lrā hebraica. pāis de⁹ su⁹. et
seqᷓ oīs ꝗ hūerit maculā de semie aa-
ron sacerdotis nō accedet offerre ho-
stias domino. nec panes deo suo litte-
ra hebraica hꝫ pāis de⁹ su⁹. ⁊ sic in to-
to illo ca. ponit pāis de⁹ su⁹ ⁊ nō dī sui
nec deo suo ad significatōꝫ h⁹ altissimi
sacramēti. Itē nō est ꝓtereūdū in fine
isti⁹ materie ad memoriā reducē d̄ isto
sacro ea ꝗ sequūt maiorē confusionē
iudeoꝝ negantiū istō sacrm̄. vñ Leui.
viij. mādauit i lege de⁹. ꝙ qñ ꝯsecrare
tur sacerdos assumeret colrada panis
azimi ⁊ poneret in māib⁹ aaron ⁊ ꝙ ele
uaret āte deū. Item ꝙ pria die pēthe-
costes assumeret panis primiciaꝝ per
sacerdotē ⁊ eleuaret ipm ad deū sacer
dos ⁊ vt dicit ꝓdict⁹ mgr̄ Joh. conuer-
sus libro ⁊ tit. qb⁹. s. c. v. Dixerūt sapi-
entes thalmuth ꝙ sacerdos eleuabat
illū panē sursū ⁊ deorsū ad dexteram ⁊
sinistrā ⁊ istō significabat ꝙ tpe sancti
messie debebat p sacerdotes istō sacri
ficiū eleuari de pāe consecrato ⁊ ꝓpt
istā sctificatōnē mādauit lex mosayca
xv. sicut de areis ꝑmicias sepabitis ita
⁊ de pulmētis dabitis ꝑmicias domi-
no. Et seqᷓ in lrā hebraica de primiti-
uis pulmtoꝝ vroꝝ cheruma. i. tortam
panis eleuabitis dño. ⁊ illō signabat
istō altissimū sacrm̄. Teneo firmit dic̄
iste doctor ꝙ maliciosi sapientes thal
muth babilonie mādauerūt comburi
qꝛ istō cheruma. i. tortā panis manda
uerūt qꝛ significabat istō altissimū sac
mentū. Item Malachie ꝑmo habet
ꝙ sacrificia erāt paluāda ⁊ conuerti de
bebāt in oblationem mūdā qꝛ dicitū ē
de isto altissimo sacramento ꝙ est via
recta hoib⁹ ad gloriā paradisi. ⁊ pax ꝑ
petua in ꝗ oblatione nō fuerat aliqua
pollucionū ꝗ erāt in aliis sacrificijs. et
ibidē Malachie. j. qs est in vobis qui
claudat hostia ⁊ incendat altare meū
gratuito non est mihi volūtas i vobis
dicit dñs exercituū. ⁊ mun⁹ nō accipiā
de māu vrā. Ab ortu ei solis vsqꝫ ad oc
casum magnū est nom̄ meū in gētib⁹.
⁊ in omni loco sacrificat ⁊ offert nomi
ni meo oblatio mūda. qꝛ magnum est
nomen meū in gentib⁹ dicit dñs exer-
cituū ⁊ vos polluistis illō in eo ꝙ dici-
tis. mensa dñi ꝯtaminata est ⁊ qō sup
ponit contemptibile est ⁊c. Ad h etiā
sacrificiū significādum deus voluit vt
nasceret in bethleem iste sctūs messias
de quo ꝓpha Malach. i. c. v. Et tu be
thleē effrata ⁊c. Bethleem hebraice in
terpretat [illegible]⁹ pāis. ⁊ ergo dicit supra
dictus mgr̄ Johānes conuersus ante
ꝙꝫ recipem istā legem de isto sacramē-
to diu dubitaui ⁊ sepissime ⁊ locutus
sum frequenter de ista materia cū quo
dam prouinciali ministro fratrū mino
rum in valle oliueti nomine frat lup⁹
de famusto qui erat nimiū litteratus
⁊ non quiescebat animus meus ex di-
ctis ipi⁹ ⁊ fecit deuota ieiunia ⁊ oratio
nes orando deum assidue vt me digre
tur in ista materia plenius informare
⁊ quadam nocte dū dormirem vidi in
somnis quendā hominē vestib⁹ albis
vestitū ⁊ domū meam ad instar lune
claro lumine replebat ⁊ cum iterrogas
sem quis esset. Respondit Ambrosius
episcopus Mediolaneñ. ⁊ dixit mihi
Scias amicum meū ministrū deuo-
te deum pro te orasse vt dignaretur te
in hac materia informare ⁊ hoc dubiū
quod de isto concepisti altissimo sacra
mento penitus remouere. ꝙ vtiqꝫ sac

mentum fit in memoriam scti messie ẽ tu recipe deuote ꝛ crede qm̄ sic se hꝫ rei veritas ꝛ in istis verbis cor meū aliqualiter acqeuit. Seqnti nocte vidi obtenebrare totū mūdū ꝛ iudei introgabāt si hec obscuritas ꝓueniebat ex eclipsi sol' ꝛ lune ꝛ oēs timebāt ꝛ se sub meis vestibꝰ occultabāt ꝛ deinde finitebat illa obscuritas paulatiue. ꝛ videbā solē pulcherrimū in luce sua. ꝛ videbā in ipo quandā feminā ꝛ vnū puerū pulcherrimuꝫ ꝛ de ore puerulí lux clarissima pullulabat ꝛ petebā visiōis expositōꝫ ꝛ rn̄debat mihi totū mūduꝫ obscurū fuisse ante aduētū huiꝰ puuli ꝛ de ipo exiens lux resplēduit toti mūdo. ꝛ extūc a corde meo oia dubia sūt ablata. ꝛ dixi cū anna ṗmi regū pꝛio. Exultauit cor meū i dn̄o ꝛ exaltatū est cor meū in deo meo. qꝛ letatꝰ sum i salutari tuo nō est scūs vt est dn̄s nec em̄ est aliꝰ extra te ꝛ non est fortis vt deus noster. hec ille. Nec iudei debēt habere ꝓ extraneo ꝙ nos xp̄iani ponimus de cōuersione panis in veꝝ xp̄i corpu ꝛ de cōuersione vini in veꝝ sanguineꝫ xp̄i nec ꝙ messias fuit deꝰ ꝛ hō cū ipi nō hēant ꝓ extraneo qd̄ ipi dicūt ꝑ dicta sapientū thalmuth hūc sacratissimū cibū nō habent angeli. nō viderūt patriarche nec comedebant ꝓphe ꝫ solū est cibꝰ xp̄ianoꝝ qui deducit ad vitā eternam.

Incipit cōsideratio septima de iudeoꝝ crudelitatibꝰ q̄ tribꝰ explicatur pūctis pꝛicipalibus.

Septima cōsideratio huiꝰ libꝛi est de crudelitatibꝰ iudeoꝝ ꝛ de sua inaudibili seuicia legimꝰ in gentiliū libꝛis vt in troyana histoꝛia pirrū achillis filiū crudelitatem exercuisse qꝛ polyenam virginē pꝛiami regis troyani filiā dilacerauit ꝛ eiꝰ sanguine sui pr̄is sepulcꝝ irrigauit. Legimus etiā in nono libꝛo valerij maximi. c. ij. de crudelitate. Sillam romanū crudelē fuisse qꝛ. iiij. legiones mariane partis contra fidem eis datam in campo marcio trucidari ꝛ in tyberiꝫ ꝓijci fecit. ꝛ qꝛ viroꝝ cede non contentus mulieres eoꝝ occidi fecit. Legimus ibidem ꝛ hanibalem crudelem. qꝛ de coꝛpibus romanoꝝ pōtem in fluuio gello fecit supꝛa quem traduxit exercitū. Legimꝰ ibidē ꝛ barbaros crudeles qꝛ pecoꝛibus mactatis ꝛ intestinis eiectis intermittebāt homines preter capita. eis cibū ꝛ potū ministrādo vt a vermibꝰ ex putrefactione nascētibus roderentur. Sed si volumꝰ attēdere crudelitates iudaici populi lōge seuioꝛes pꝛedictis inueniemꝰ ꝛ erunt tria puncta pꝛincipalia huiꝰ ꝯsideratōnis. Pꝛimus punctus erit de crudelitate iudeoꝝ erga xp̄m messiam ꝛ deuꝫ suū. Scd̄s de crudelitate iudeoruꝫ erga seipos. Terciꝰ de crudelitate iudeorum erga xp̄ianos.

De credulitate iudeoꝝ erga xp̄m messiam suum.

Pꝛimus punctus est de crudelitate iudeoꝝ erga xp̄m q̄ sicut ꝓbatū fuit supꝛa libꝛo ṗmo est verꝰ messias eoꝝ ꝛ verꝰ deꝰ ꝛ hō. Patuit etiā supꝛa in isto. iiij. libꝛo. cōsideratione. iiij. v. ꝛ. vj. ꝛ declarat hec crudelitas quadruplicíter. Pꝛimo sic. Crudele est cū qs insurgit contra minoꝛeꝫ se iustū ꝛ bonū. Crudeliꝰ cū qs isurgit cōtra suū eqlem iustū ꝛ bonū. Sꝫ crudelissimū est cū qs insurgit contra dn̄m suū ꝛ regem suū iustū ꝛ innocentem ꝛ bonū. talis fuit crudelitas iudeoꝛum contra xp̄m. ipe em̄ erat dominꝰ ꝛ rex suus teste pilato Ihs nazarenꝰ rex iudeoꝝ. ꝛ iteꝝ psalmo. ij. Astiterūt reges

ferre? pncipes cōuenerūt invnum adversus dn̄m et adversus xp̄m ei⁹. qui psalm⁹ ad lr̄am exponit de xp̄o etiam s̄m antiq̄s doctores hebreo𝔯. Vn̄ rabi salomon in pncipio predicti psalmi dicit. Parētes nr̄i exposuerūt hūc psalmū de rege messia ip̄e innocēs q2 iniq̄tatem non fecit nec inuēt⁹ ē dolus i ore ei⁹ Isa.liij. Et iō cū iudei eum de plurib⁹ false accusarent pilat⁹ respondit. Ego aūt nullā causam mortis inueniō in eo sed neq3 herodes. Luc.xxiij. Ipse erat iust⁹ et bon⁹ quā iusticiā confessus est publice pilat⁹ dicens. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Math.xxvij. Itē vxor sua ɔfessa ē dicens. Nihil tibi et iusto illi. ibidem. q.d. Nullomodo condemnes eu3 sed magis dimitte eū. Sed licet esset eo𝔯 rex innocens et iust⁹ non erubuerūt eū tradere morti et tali morti q̄ nulla ignominiosior. nulla crudelior tp̄e illo inueniebat̄ imm̄ eīn miseri iudei odiebāt xp̄3 q̄ preeligerēt libare hoiem pestiferum barrabā ne xp̄s liberaret̄. Itē secū do crudele est humilē et ꝓstratum pimere Nouim⁹ eīn leones ꝓstratis et hūiliatis parcere. sed iudei prostrato ih̄u coram pilato et pontificib⁹ non pepercerūt xp̄s etiam fuit metrū et mensura toci⁹ hūilitatis. dixit eīn Math.xj. discite a me q2 mitis sum et humilis corde Sed iudei ei⁹ doctrinā contemnentes crudeliores leonib⁹ fuerūt q2 ps̄.xxj. aperuerūt sup eū os suū sicut leo rapiens et rugiens .s. contra bestiā vel hominem sibi resistentē. Item tercio crudele est percutere aliquē eo q̄ vex loquitur sic fecerūt iudei cū percusserēt eum alapa dicētes. sic respondes pontifici et xp̄s. si male locut⁹ sum testimoniu3 perhibe de malo. si aūt bene cur me cedis. q.d. crudeliter mecū agis. Itē. iiij si vitupat̄ q̄ reddit malū p malo et plus qui non reddit bonū pro bono pl⁹ debz vitupari q̄si crudelissim⁹ qui reddit malū pro bono. Sic fecerūt iudei q2 p tantis beneficijs sicut xp̄s eis fecit infirmos eo𝔯 curādo. leprosos mūdando. cecos illuminando. obsessos a demonib⁹ liberādo. et eo𝔯 mortuos suscitando ꝓcurauerūt sibi more3. Ideo xp̄s de eis ɔquerit̄ sicut plangit ecclesia in ei⁹ persona dicens partim illud Michee.vj. Popule me⁹ q̄d feci tibi aut in quo contristaui te q2 eduxi te d̄ fra egipti parasti crucē saluatori tuo. q2 eduxi te per desertū .xl. annos et mā na cibaui te et introduxi te in terrā satis optimā q̄d vltra debui tibi facere et nō feci. Ego quidem plantaui te vineam meam speciosam et tu facta es mihi nimis amara. aceto nanq3 sitim meā potasti et lancea perforasti lat⁹ saluatori tuo. Ego propter te flagellaui egiptū cū p̄geīt. et tu flagellatū me tradidisti Ego te eduxi de egypto d̄merso pharaone in mari rubro et tu me tradidisti principib⁹ sacerdotū. Ego ante te aperui mare et tu apuisti lancea lat⁹ meū. Ego ante te iui in columna nubis et tu me deduxisti ad pretorium pilati. Ego te paui manna per desertū. et tu me cecidisti colaphis et flagell̄. Ego te potaui aq̄ salutis de petra. et tu me potasti felle et aceto. Ego ꝓpter te chananeo𝔯 r̄ges pcussi et tu ꝑcussisti arundie caput meū. Ego dedi tibi ceptrū regale. et tu meo capiti spineam coronam. Ego te exaltaui magna v̄tute et tu me suspendisti in patibulo crucis. Popule meus quid feci tibi aut in quo contristaui te. responde mihi. quasi dicat. nihil feci tibi nisi bonu3 et tu q̄si crudelissimus impendis mihi malu3 iuxta illud psalmi. Retribuerunt mihi mala pro bonis et odium pro dilectione mea. Fuerunt etiam iudei crudeliores lamijs sicut Iheremias de eis cō queritur Trenorum.iiij. Sed et lamie

nudauerūt mām̄as suas lactauerūt catulos. filia populi mei crudelis quasi strucio in deserto super q̄ glo. litteral' historica sic dicit. Sed ꝛ lamie ꝛc. phariseoꝝ ꝛ scribaꝝ duricia exprobrat᷑ qui lamijs duriores lac doctrine paruulis negauerūt lamia aūt crudelior᷑ suis fetib⁹ q̄ cetere bestie dicitur. sic pharisei populo doctrinā negauerūt ꝛ insuper lamiauerūt strucionib⁹ siles qui oua sua vbi exponunt nec in fetū calefaciunt. lamia hebraice vlit nominat᷑ quā quidam hebreoꝝ vnā de farijs suspicātur q̄ parce dicūtur eo q̄ nulli parcāt quibus sunt similes scribe ꝛ pharisei q̄ etiam manus miserūt in filium dei. plangitur ergo synagoga q̄ q̄si strucio nullam sibi spem aut proximis reliqt in posterū. hec ibi.

De crudelitate iudeoꝝ erga semetipsos quo ad captiuitatē ꝛ damnationem eternam.

Ecūdus pūctus est q̄ iudei nō solū fuerūt crudeles cōtra xp̄m messiam regē ꝛ deū suū ſ etiā fuerūt crudeles contra seipsos se captiuādo ꝛ ppetuo damnando. Vn̄ cū pilat⁹ tenens locū cesaris eēt in iudicio pstitut⁹ vt audiret allegata cōtra xp̄m ꝛ pfessus fuisset publice se nō inuenire causam mortis in eo sciens q̄ p inuidiam tradidissent eum morti. ꝛ cū cōfessus est se esse regem declarauit q̄ regnū suū nō erat de hoc mūdo anteq̄ sententiā daret contra eū confessus ē eū eē innocentē ꝛ iustū vt patuit in precedenti puncto. Judei miseri qui tantū desiderabāt mortē ei⁹ publice se obligauerūt q̄ culpa ꝛ pena mortis eius eēt super eos ꝛ sup filios suos clamantes. sanguis ei⁹ sup nos ꝛ sup filios nostros. Math. xxvij. In q̄ māifeste ostēditur puersitas impietat' ꝛ crudelitas eoꝝ q̄ nec sibi timent nec filijs. vn̄ dicunt ꝛ sup filios nostros. ex quo patet q̄ culpam ꝛ penam sibi imprecantur ꝛ sue posteritati. hinc potest accipi illud Ecclesiasti. viij. Cum iracūdo non facias rixam ꝛ cū audace non eas in desertum qm̄ q̄si ante illū nihil est sanguis id est effusio sanguinis. tales fuerūt iu dei effusionē sanguinis xp̄i pro nihilo reputātes homo peccator sanguini insidiatur hoc est q̄ ipsis iudeis predixit saluator Lu. xj. Requiret᷑ a generatōe ista sanguis omniū pphetarū qui effusus est ꝛc. quia patres eoꝝ suos ipsi dn̄m occiderunt. Sic ergo iudei quasi frenetici facti in seipsis manus posuerunt vt xp̄m occiderent dicētes. Sanguis eius sup nos ꝛc. O magna crudelitas q̄ pater seipm̄ voluntarie ꝛ pprium filium in captiuitatem ꝛ in iram dei ppetuam tradat quia hec obligatō ꝛ iudeorum peccatum est potissima causa q̄ q̄diu mundus durauerit existentibus in eo iudeis et filijs eorum semp erunt captiui vbicūq̄ sint et ira dei erit super eos. Item crudele est furari aliena et crudelius furari sua sed crudelissimū est furari seipm̄ tales fuerunt miseri iudei quia cum passio christi se extenderet ad redemptionem tocius humani generis sufficienter et oēs homines naturaliter appetāt saluari iudei ab hac redemptione et saluatōne furati sunt seipsos nolentes participes fieri predicte redemptōnis cū voce mag᷑ et rabido corde clamauerūt. Sanguis eius sup nos et super filios nr̄os. O infelix iudas q᷑ credulis fuit contra magistrū suū crudelis fuit ꝯ seipm̄ laq̄o se suspendēs crepens medius diffusis visceribus eius sic ne miremur si iudei ei similes quia crudeles fuerūt cōtra dn̄m messiā regē ꝛ deū suū q̄ crudeles fuerūt contra seipsos se et pprios filios opprimentes. vn̄ et pilatus in ep̄la quam misit ad tyberiū cesarē sup mortem xp̄i

sic ait tiberio augusto pilatus salutem. Nuper accidit qd ipse pbaui iudeos p inuidiã se suosqz posteros crudeli dam natione pemisse ꝛc. vide supra hãc hec besiam libro pmo thesauro pmo testi monio. iiij. Item predicti iudei fuerũt siles neroni crudelissimo qui occidit mgrm suũ senecã non valẽs tolerare ti morẽ eius a pericia occidit etiã ppaz matrẽ ꝛ eam fecit scindi vt videret lo cum in q conceptus fuerat: fecit succẽ di ciuitatem romanã septẽ diebus ꝛ se ptem noctibus vt exprirent qnta fuerit succensio troyane vrbis: finaliter cru delissime occidit seipz. Sic miseri iu dei reddentes malũ p bono occiderũt mgrm ꝛ dñm suũ ppriaz matrẽ suã scz sinagogam pemerũt. Incenderũt igni sanctuariũ suũ ꝛ ciuitatez ꝛ seipos cru delissime eternaliter dãnauerũt ꝛ quia tam crudeles ꝛ viri sanguinũ fuerunt culpam ꝛ penam sanguinis xpi sup se impcantes. Ideo eoꝝ oõnes deus nõ exaudit vt liberent a captiuitate i qua sunt. vñ ysa. j. Cũ extenderitis manus vestras auertam oculos meos a vobis ꝛ cum multiplicaueritis oõnem non exaudiam: manus eñ vestre sanguine plene sunt.

De crudelitate iudeoꝝ erga cristianos quarũ sunt. xvij.

Tercius punctus est de crudeli tate iudeoꝝ erga xpianos hẽ ge neratio praua ꝛ exasperans po stqz seipsam vt pdictũ est crudeliter dã nauit versa in rabiem ꝯ xpianos quo ruz sunt ppetui serui diuersis in mũdi ptibus inaudita crudelia opati sunt ꝛ cõtinue vt possunt veritatem bestiarũ excedentes crudelissime opant de qui bus vt colligere potui ex diuersis scri pturis ꝛ relatione viroꝝ fideliũ vsqz in pñs tpũs ex eo tunc q pter peccatuz occisionis xpi sui p orbem in captiui tatem sunt dispersi. xvij. famose crude litates annotent: ꝛ non est dubiũ qun sint alie plures nobis occulte cũ dato vno incõuenienti plura sequi cõtigat.

In toleto omnes cristiani gla dio sarracenoꝝ trucidati sunt.

Prima crudelitas iudeoꝝ in ci uitate tholetana regni castelle facta est post infelicem casũ re gis roderici vltimi regis gentis gotto rum anno pmo dñi illustris viri in fantis pelagij in asturijs currente era septingentesimaqnquagesimasecũda et anno dñi septingentesimodecimo quarto: tunc ciuitas tholethana nobil ꝛ fortis ac multoꝝ bonoꝝ habundan tissima specialiter in multitudine no biliũ militum ornata fuit posita in po testate hysmahelitarũ ꝛ deuicta sine pli lio ex pditione ꝛ crudelitate iudeoꝝ i eã hitantiũ sicut narrat frater Joh. egi dij. Samoreñ. in suo archano. ꝛ lucas episcop⁹ thudeñ. in cronica sua ac pla nius in generali historia hispanie cõti netur. modus aũt pditionis ꝛ crudeli tatis iudeoꝝ fuit talis vt ibidem legit. Cum eñ xpiani ecclesiastici religiosi milites ꝛ alij xpiani ciues in dñica oli uarum pter honorem solẽnitatis ma gne fm suam consuetudinem exissent homines extra suam ciuitatem ad ec clesiam sancte leocadie vt diuinũ vbũ ibi audirent iudei crudeles q cũ sarra cenis posuerũt suã pditionẽ signataz vt scz illa die clauderent portas ciuita tis xpianis ꝛ aperirẽt sarracenis sic de facto fecerũt: qr venientibus sarraceis ianuas ciuitatis apperuerũt eis: ꝛ ide exeũtes ad xpianos cũ essent inarmes ꝛ de tam pdicioso ac piculoso aduẽtu nihil cogitãtes omnes gladio trucida uerũt: q facto tharif pnceps illoꝝ sarra cenoꝝ ex pdictis iudeis ꝛ suis sarrace nis pdictã ciuitatẽ populauit.

In regno frantia occidũtur i fantes per iudeos

Secunda crudelitas iudeorum famosa ostensa in regno francorum sicut narrat vincentius magnus in speculo historiali libro .xxx.c. xxv. vbi dicit quod anno domini .M.centesimooctuagesimotercio. Philippus rex francorum iudeos de regno suo expulit. Audiens nempe multociens idem rex a pueris qui in palacio cum ipso nutriti fuerant. quod iudei qui parisius manebant singulis annis xpianum vnum in opprobrium xpiane religionis quasi pro sacrificio in cript[is] et fossis subterraneis latenter in die cene vel in illa sacra ebdomada penosa iugulabant. et in huiusmodi nequicia perseuerantes deprehensi multociens et igne combusti fuerant. Nam et sanctus Ricardus cuius corpus in ecclesia sancti Innocentij parisius requiescit a iudeis sic interfectus et cruci affixus feliciter per martirium migrauit ad deum vbi etiam per eius intercessiones operante deo multa facta miracula fuisse referuntur. Venerabilis ergo philippus rex quod viuente patre diu mente clausum gestauerat et ob patris reuerentiam perficere formidauerat in ipso regni sui inicio zelo dei flamatus aggressus est. nam ad ipsius mandatum capti sunt iudei per totam franciam in sinagogis suis in sabbato. Et primo quidem expoliati sunt vestibus et auro et argento eos siquidem tempore multitudo maxima iudeorum parisius habitabat qui de diuersis orbis partibus ob pacis diuturnitatem illuc conuenerant. Audierant enim strenuitatem regum francorum contra inimicos et pietatem in subditos illuc ergo diu conuersati intantum erant ditati quod fere medietatem vrbis sibi vendicauerant. Sed et contra dei et ecclesie decretum xpianos in domibus suis seruos et ancillas habebant qui etiam cum eis iudaizabant ciues quoque milites et rusticos de suburbijs et opidis et villis supra modum vsuris grauabant. et quosdam etiam in domibus suis iuramento astrictis quasi captiuos in carcere detinebant. sed et vasa sacra pro instanti ecclesiarum necessitate sibi nomine vadij supposita tam viliter tractabant quod eorum infantes in calicibus offas in vino factas comedebant et cum eis bibebant. Itaque timentibus illis ne domus illorum ab officialibus regis scrutarentur quidam ex eis crucem auream et euangeliorum codicem auro et gemmis decoratum cum alijs vasis in sacco reposuit. et in profundam foueam vbi ventrem purgare solebant prochdolor vilissime proiecit. Que omnia paulo post domino reuelante sunt inuenta. Datoque edicto a rege vt omnes iudei a regno eius exirent. quidam ad fidem xpi conuersi sunt quibus intuitu xpiane religionis omnes possessiones suas integre concessit. Alij vero barones et prelatos ecclesie donis et promissis allicere ceperunt vt per eorum suggestionem et infinite pecunie promissionem animum regis a proposito reuocarent. Sed rex nec precibus nec promissionibus rex tpaliu[m] emolliri potuit. Illis ergo electis eorumque possessionibus immobilibus ad fiscum regis deuolutus. rex eorum omnes sinagogas quas scolas vocabant mundari iussit. et eas contra voluntatem omnium principum ecclesias deo dedicari ibique altaria consecrari fecit vt vbi prius xps in ore iudeorum blasphemabatur ibidem a clero et populo laudaretur. hec Vincentius.

Crudelitatem iudei in regno francie xpianum quendam flagellatum et spinis coronatum suspendentes exercuerunt.

Tercia crudelitas iudeorum circa idem tempus in predicto regno francie accidit sicut narrat predictus vinceentius magnus libro .xxx. specu. histo. ca. liiij. cuius narratio talis est. Philippus autem rex in francia dum esset apud sanctum germanum in laya. audita quadam xpiani morte ignominiosa ab ipsis iudeis perpetrata xpiane religioni

cõpaciens. familiarib⁹ suis ignorantibus quo iret subito arripuit iter apud braiam velocissime veniens positis in portis ipi⁹ castri custodib⁹ ꝯphensisq͡ʒ iudeis. lxxxiiij. ꝛ ampli⁹ ꝯburi fec. Comitissa enī ipi⁹ castri munerib⁹ eorum corrupta tradiderat eis q̄ndā xp̄ianuʒ cui falso imponebāt furtū ꝛ homicidium. Nūc igr̄ antiquo odio ꝯmoti manib⁹ a tergo ligatis ꝛ spinis coronatuʒ per totā villā fustigantes duxerūt ꝛ postea patibulo suspēderūt. hec ibi.

In vno regno frācie ꝓuincia oēs christiani occisi sunt.

Quarta crudelitas iudeoꝝ accidit in eodē regno francie. Cuʒ enī iudei maleficijs vterētur et ꝓpter hoc sepe fuissent puniti accidit semel ꝙ iude⁹ quidā crudelissim⁹ volens vidicari de xp̄ianis cogitauit modū ꝛ fact⁹ ē amic⁹ cuiusdā ministri iusticie q̄ lingua nr̄a d'rverdugo ꝛ cū sensit illū grandi secū amicicia ꝯiunctū. q̄dā die rogauit eū instātissime vt vni⁹ hominis daret ei cor fingēs se hr̄e necessitate eiusdē ꝓ medicina quadaʒ sine q̄ infirmitas q̄dā curari nō poterat ꝛ corando factū suū dixit ei ꝙ q̄dā hō dabat sibi viginti coronas aurei si euʒ sanaret ꝛ ꝙ ipe daret sibi decem illarum si ei tribueret dictū cor plura etiam alia sibi ꝓmittens. Ille ergo miser tū ex amicicia tū ex cupiditate mot⁹ annuit promisitq͡ʒ sibi cor hominis se daturum. Extrahensq͡ʒ illud ꝑdictuʒ cor a quodam xp̄iano quem per iusticiam in partes diuiserat tradidit vxori sue custodiendū dicens ei ꝙ decem coronas debebat habere ꝓ illo a tali iudeo amico suo. Cum ergo mulier illa cognouisset iudeum illū maleficum eē deo inspirante dure reprehendit maritum. Ille vero econuerso reprehende[illegible] eam dicendo ꝙ ipa esset causa ꝙ [illegible] [illegible] decem coronas ꝛ plura alia promissa. Finaliter consilio mulieris sic factū est ꝙ acceperūt cor cuiusdaʒ porcie tradiderūt iudeo secretissime receperūtq͡ʒ decem coronas auri. quo facto iudeus ille non modicū gaudens maleficijs suis vtens sepeliuit predictū cor in quodam campo magno cogitās se cor hominis christiani sepelisse. Et factū est ꝙ p⁹ dies paucos congregata est in campo illo innumerabilis multitudo porcoꝝ nō solū domesticorum sed etiam siluestriū. ꝛ tanta fuit lis ꝛ ꝑlium inter eos ꝙ omnes mutuo rabidis se morsibus dilacerantes occiderūt sicut nec vnus remaneret viuus. qđ factum a rege francie cognituʒ iudeo capto aperta est veritas quod sic fuisset factū de hominibus christianis illius prouincie sicut de porcis si cor sepelisset hominis christiani. quare oēs iudei illi⁹ loci ex regis precepto occisi sunt. hec aūt sepe a plurib⁹ fidedignis audiui sic in francia accidisse. His āt ꝛ pluribus alijs maleficijs vtuntur iudei q̄ꝫ alie natōnes mundi cum semꝑ fuerint rebelles deo ydolatre ꝛ preceptoꝝ dei transgressores ipi sunt arioli ipi somniatores. ipi augures. ipi malefici. ipi incantatores. ipe fitones atq͡ʒ diuini cū tamen eis expresse sit in lege ꝓhibitū Deutro. xviij. Non inueniat in te q̄ lustret filiū suū aut filiam ducens per ignem. aut qui ariolos sciscitet. aut obseruet somnia atq͡ʒ auguria. nec sit maleficus aut incantator neq͡ʒ fitones consulat neq͡ʒ diuinos ꝛ querat a mortuis veritateʒ. hec enī omnia abhominatur dominus. Et iteꝝ Leuiti. xx. vir siue mulier in quibus fitonicus vel diuinationis spiritus fuerit morte moriatur lapidibus obruent eos sanguis eoꝝ sit super illos.

De crudelitate iudeorū in alemania vbi puellā occiderūt et

quare iudei i oi prouicia quam ibitāt christianū sanguinē fundunt.

Qvia crudelitas iudeorum famosa accidit in alemania. Qm refert frater Thomas patriarcha barbariēf. in libro suo de apib9 ca. xxx. Miraculū celeberrimū qd accidit anno ab incarnatōnis dñi. M.cc.lxj. qd factū est in villa teutonie forchin noīe Contingit aūt vt qdā vetula malignissima iudeis familiaris effecta puellā eis annorum septē a pentib9 ablatā vēderet occidendā. Hanc igr in secreto super pulcra et plura lintheamina obstructa ore ei9 in oib9 fere iūcturis mēbrorū incisionib9 vulnerarūt maxio conamine sanguinē exprimentes et in ipsis lintheaminib9 diligētissime recepta tes. Hāc aūt post tormenta defunctā iudei in aquā fluidā ppe opidū piecerūt et sup eam congeriem lapidum posuerūt. Tercia vero ac quarta die per manū erectā ad celum a piscatoribus est inuenta et in opidū deportata. horrentibus et clamantibus ppl'is ab impijs iudeis tm flagitiū perpetratum. Erat eīn invicinio marchie princeps qui mox audito tanto piaculo peruenit ad corpus statimq3 erectū residēs tetendit manum ad principem quasi vindictam sanguinis eius vl' forte misericordiā imploraret post horam fere dimidiam iterū se disposuit defuncti more supinam. Adductisq3 ad hoc spectaculū impijs iudeis statim eruperūt omnia vulnera corporis et in testimoniū nephādē necis copiosū sanguinē effuderūt. Mox clamor vulgi attollit et ad vindictā zeli totalit est aiat9. Ex quibusdā idicijs capta vetula pūicta ē maxime cū filia ei9 pūula oia pdiderit qr a pueros ebrio extorqtur veritas. Iudei quoq3 capti sunt qui in puellā manus nephārias extenderāt rotatiq3 et suspensi sunt cū vetula. Duo vero mutuo se iugulauerunt hec nobis fratres ordinis predicatorum. Ricard9 et egidius sicut illi qui invilla fuerunt post triduū quo hec gesta sunt veraciter retulerunt. Hinc igitur videndum ē cur iudei sibi consuetudinē in omni puincia quam inhabitant christianum sanguinem fundant. Certissime eīn compertum est q omni anno in qualibet prouincia sortes mittūt q ciuitas vel opidum xpianū sanguinē alijs ciuitatib9 tradat. Constat quidē ex scīo euangelio q pilato lauante manus et dicente. mūdus ego sum a sanguie iusti h9 iudei impijssimi clamauerūt sanguis eius super nos et c. Super quo beatus Augu. in sermone quodā qui incipit in cruce mūere dicit. Videt q ex maledictōe parentū currat ad huc i filios vena facinoris per maculā sanguinis vt per hāc fluidā importune ples impia inexpiabiliter crucieē quousq3 se ream sanguinis christi recognoscat penitens et sanet. Preterea dicit ibidē supradictus doctor q audiuit suis tēporib9 quendā litteratissimum iudeorum conuersum ad fidem dixisse quendā quasi prophetam eorum in extremo vite prophetasse iudeis certi sitis inquit nullo modo vos posse ab illo quo puniminī verecūdissimo cruciatu sanari nisi solo sanguine xpiano quod verbum ceci semper iudei et impij capiētes induxerunt oi āno in oi puincia fundēdū sanguinem christianorum vt tali sanguine pualescāt. et addidit male aūt intellexerūt verbū sanguinē intelligentes christiani cuiuslibet. sed prorsus illū sanguinē q i salutē peccaminū qtidie fūdit i altari. quem si quilibet vestrū conuersus ad fidem christi sumpserit vt debuerit mox sanabit ab illa maledictōe paterna. hec ille in predicto libro. Ex hoc patet q iudei q n ficte sed

vere accedunt ad baptismū statim sanantur ab illo fluxu sanguinis quem paciuntur.

In alimonia fuit cū intoxicauerūt omnes puteos ⁊ fontes.

Sexta crudelitas famosa iudeorum facta fuit sedente in cathedra Petri Clemente papa .vj. q̄ fuit .cciij. aplicus: ⁊ impante heinrico romanorꝝ impatore q̄ fuit .lxxxxvj. impator Anno dñi .M.ccc.xlv. tunc em̄ compertum est in almania ꝙ iudei intoxicassent oēs fontes ⁊ puteos vt occiderent oēs xp̄ianos dicte prouincie. torti em̄ aliqui eorꝝ id cōfessi fuerūt eē verū. quare mirantes almani tantam crudelitatē ⁊ timentes gentem ꝓdicio sam hr̄e inter se p totā almaniā iudei cōbusti fuerūt habetꝫ hoc ex cronicis impatorꝝ ⁊ summorꝝ pontificum.

In alimonia fuit vbi tres īfantes christianorꝝ occiderunt.

Septia crudelitas iudeorꝝ famosa accidit circa annū ab incarnatione dñi .M.cccc.xx. ī almania imperante Friderico imperatore Tunc em̄ in vienna ciuitate teutonie cōpertū est ꝙ iudei occiderūt tres īfantes xp̄ianos. Compertū est etiā ꝙ mulier q̄dam xp̄iana impijssima vēdidisset iudeis corpus dñicū. quare ex p̄cepto predicti impatoris .ccc. iudei fuerūt igne cremati. ⁊ mulier illa ducta p ciuitatē p̄dictam a fabris forpicib⁹ ignitis fuit dilacerata hec mihi retulit quidam vir illarum partiū dictus Arnoldus de almania q̄ me certificauit se ꝓprijs oculis vidisse predictam executiōnem iusticie. tam illorꝝ trecentorꝝ iudeorum q̄ꝫ etiā predicte femine.

In ciuitate pauie accidit vbi iude⁹ quidā medicus occidit vnum christianū infantem.

Octaua credulitas iudeorum accidit in ciuitate Ancone. cum iudeus quidam natōe Janue. nomine emanuel filius cuiusdam magni medici iudei p̄dicte ciuitatis cui nomē erat mgr̄ Salomon venit ⁊ ad me in conuentu minorꝝ vali solitario. Anno dñi .M.cccc.lvj. ⁊ ostēderet se cognoscere errorem iudaice gentis et peteret cum deuotione baptismo xp̄i emundari ⁊ interrogaui eum de pluribus ⁊ inter cetera incidentaliter quesiui ab eo ꝙ ex quo cognoscebat errores iudeorꝝ ⁊ ꝯfitebatur veritatem fidei catholice diceret mihi vitatē de h ꝙ iudeis imponitur scꝫ ꝙ occidunt ⁊ sacrificant infantes xp̄ianos cum eos hr̄e possunt. vtrum hoc sit verum si sciuit determinate vel vidit vt possint xp̄iani cautius obseruari ab eis qui mot⁹ cōscientia ⁊ zelo religionis xp̄iane narrauit mihi duo crudelissima. vnum qd̄ audiuit a parentib⁹ suis iudeis ⁊ a pluribus alijs iudeis ⁊ aliud quod ꝓprijs oculis viderat. De primo dixit. Sepe audiui a parentibus meis ⁊ ab alijs iudeis ꝙ in partib⁹ ytalie erat quidā iudeus qui dicebat mgr̄ Symon de ancona medic⁹ q̄ discurrens p varia loca etiā p magnorꝝ dñorꝝ palacia xp̄i officiū suū. Accidit ꝙ hr̄it familiaritatē nō paruā cū quodā ꝯuerso christiano sacomano qui in quodā loco ceperat vnū īfantē xp̄ianū etat̄ q̄tuor ānorꝝ vt ab eo fuiret sicut ꝯsueuerūt facē gentes armorꝝ. Sꝫ q: puer ille erat puul⁹ nec valebat labores sustinere viarꝝ. ex amicicia quā hēbat cū p̄dco iudo tradidit eū ⁊ sibi donauit nihil mali cogitans de his q̄ iudeus gerebat in corde ſz vt ei seruiret. Jude⁹ vero nō modicū cor de gauisus cepit infantē ⁊ cū eo rediit ī ciuitatē papie vbi domiciliū suū habebat. ⁊ cū ingrederet domū suā videns horā qua posset desideriū sue feritati

explere capto infante sup mensa z extē dit z euaginato gladio caput infantis xpiani crudeliter abscidit. dimisso ergo capite oblito supra mensam truncum cepit z in quādā secretā camerā cum eo introiuit vt suū impleret puersum ppositū. Interim vo q ipe erat in camera deo ordinante ingressus ē domū quidā magnus canis q inueniens caput infantis sup mensam ipm i ore cepit z p fenestrā in vicū saltauit. Cū autē iudeus ille crudelis exiret de camera vt pdictū caput tolleret. z ipm nō inueniret nō modicū miratus sed z timore pcussus q esset discoopertus stati domū suam exiuit. z data non pua pecunia quibusdā sacomānis occultat⁹ ē z vsq ad mare secrete pductus z inde nauigio transiuit ad turcos. z sic euasit manus iusticie ipm diligenter inqrentis. Fuit aūt cognitū pdictū factū crudele pter pdictū canē. qz cū tenderet p vicum cum capite in ore casu obuiauit ministris iusticie qui respicientes nō poterant bene discernere quid esset illud qd canis gerebat in ore talit erat sanguine cruentatū. Finaliter acclamantib⁹ illis dimisit caput. z vt cognouerunt q erat caput infantis. mirati sunt vehementer. quis. s. ausus eēt tam crudele factū ppetrare. Sequētes igit vestigia sanguinis decurrētis guttatim p vicum. vnde venerat canis vsq ad domū predicti iudei puenerunt: z introeuntes inuenerūt mēsam cruore infectā z truncū infantis in camera Iudeū vo nō inuenerūt vt dixi supra. Ecce que audiui a parentibus meis z pluribus alijs vt pdixi. z de quo est fama publica in tota italia.

In saona ciuitate accidit vbi iudei occiderunt vnū infantem christianū z cōicauerūt cū sanguine eius.

Una crudelitas iudeoz famosa accidit in ciuitate Saone q distat p dietā a ciuitate ianuēsi vnde pdictus iuuenis manuel postq̄ mihi retulit pdictā crudelitatē vt audiuit. Consequenter narrauit id qd proprijs oculis cōspexit sub forma que sequit. Cum. n. essem in ciuitate quadā subiecta ianue que dicit Saona. vt viderē sacrificari quendā infantem xpianū pater meus deduxit me ad domū cuiusdā iudei vbi fuerūt septē vel octo iudei cōgregati secretissime. z clausis ianuis diligentissime iuramentū fortissimū omnes fecerunt de zelādo id qd facere volebant. sic q nullo mō tpibus vite sue detegerent quicqd ibi fieri viderent. qnimo citius paterent mortē vel seipos occiderēt q aliquid tale alicui viuentiū reuelarent quo pacto. ecce deducit in mediū infantulus qdā xpianus etatis fere duoz annoz z deducto vase illo in quo cōsueuerūt recipere sanguinē infantiū circūcisoz posuerūt pdictū infantē nudū supra pdictū vas. z quatuor iudei illoz intendebant occisioni sub tali forma z ordine nam vnus tenebat eum p brachiū dextrum. secundus p sinistrū. tercius vo tenebat caput eius eleuatum sic q isti tres tenebant eū in forma crucifixi extensum. qrtus faciebat opus q infanti xpiano sic disposito pmo posuit i ore eius stuppas fumo plenas. ne sez clamare posset. z deinde accepit quosdā ferreos aculeos satis longos. z mittebat eos crudelissime infra stomachū z latera infantis versus ptes corpis superiores qui nō dubito quin p viscera infantis transirent vsq ad cor. Sic ergo ille impius iudeus sepe z celeriter vulnerans infantē mittēs z extrahēs pdictos aculeos copiosissime viu⁹ sanguis infantis effundebat in pdicto vase. qd cum viderem exhorrui facinus

crudelissimū nec amplius respicere potui sed absentaui me aliquantulū i eadem domo. Pater meus vo venit ad me ⁊ dixit mihi multa inter que secretissime mihi mandauit ꝙ nunꝙ alicui viuenti ea que viderā nec que ibidē visurus eram detegerem. Sed ꝙ antea sustinerē mortē vel occiderē meipm cum gladio ꝙ̄ ꝙ aliquid hmōi secreti reuelarem. ⁊ cum redirem cum eo ad locū iam ꝑdictus infans expirauerat capto ergo corpe eiusdē ꝓiecerunt eū in quandā ꝓfundissimā ⁊ obscurā latrinā que erat in ꝑdicta domo. ⁊ deinð fructibus diuersis. s. pomis. piris nucibus auelanis. ⁊ ceteris q̄ habere potuerunt in ptes minutissimas diuidētes sanguini illi infantis xpiani in ꝑdicto vase miscuerūt ⁊ de illa cōfectione horribili omēs illi iudei comederūt. ⁊ ego comedi ð sanguine illo. qð postꝙ̄ gustaui fui ita alteratus in meipo ꝙ illa die nec altera sequenti nō potui aliqd manducare volēs quasi viscera effundere ꝑ horrore. Ecce narraui vobis fideliter sicut vidi ⁊ quð manducaui ð sanguine ꝑdicti infantis xpiani. Predicta oīa ⁊ plura alia narrauit ꝑdict⁹ iuuenis manuel iudeus ante me. ⁊ añ venerabilē patrē frēm petrū vela pro tunc in supradicto cōuentu vallisolitano guardianū. Et iterū atqȝ iterū ante ꝙ̄ sacramentū pciperet baptismi. ⁊ post ꝙ̄ baptizatus fuit in eccia sancti iacobi ꝑdicte ville ⁊ vocatus Franciscus. Eadem oia corā reuerendo in xpo pre et dn̄o: dn̄o gharsia de boamonte lucētine ep̄o eius patrino i baptismate ⁊ coram venerabili dn̄o petro basꝙs decano eccie cōpostellane ac corā plurib⁹ aliis notabilib⁹ viris eccIasticis ⁊ laycis ⁊ publico notario regis audientie ꝑdicti dn̄i ep̄i secretario. s. petro martini de guetaria p quē oia supradicta de duab⁹ crudelitatib⁹ in scriptis sunt redacta ⁊ signata. ⁊ in supradicto cōuentu minoꝝ reseruata ad memoriā tanti facinoris. ⁊ dixit ꝙ supra dicta acciderāt in ꝑdicta ciuitate quasi p quatuor annos ante cōuersionē suā. Et ptz ꝙ ꝑpetrata fuit hec crudelitas anno domini M.cccc.lij.

In regno castelle accidit in loco qui dicitur tauara vbi iudei seminauerūt aculeos incēderunt christianoꝝ domos.

Decima crudelitas iudeoꝝ accidit in regno castelle in quadā villa que dicit̄ tauara que ē in territorio ludouici de almanca. casus aūt vt est voꝝ cōis ⁊ publica fama fuit talis. Iudeus quidā filius cuiusdā fabri iudei cōmisit quoddā crimen. propter quod fuit iuridice occisus. pr̄ vo eius ꝑ dolore filij cōcepit dolorē ⁊ peperit iniquitatē. vt. n. vindicaret se de xpianis in ꝑdicto loco finxit se stultū p multos dies. Modū aūt sue fatuitatis publicauit in hunc modū vt ab oibus stultus reputaret̄. qr diebus ⁊ noctib⁹ incedebat p locū ꝑdictū clamās ⁊ pcutiens portas domoꝝ cū martello intantū ꝙ iam de eius vocib⁹ ⁊ ictibus nō curabant eū fatuū totaliter reputantes. In domo vo sua secretissime cum pueris suis fabris faciebat quasdam laminas ferreas pforatas quib⁹ posset de nocte omnes portas domoꝝ cōclauare fecit etiam aculeos ferreos qui lingua nr̄a abrolos noiant̄. q̄ cōis ab inimicis semināt̄ p pedib⁹ equoꝝ ⁊ hoim cōclauādis. Cū ergo habuit sufficientiā ꝑdictoꝝ nocte quadā in tēpe ste noctis silentio discurrens celeriter p locū vt cōsueuerat conclauauit portas aculeos ꝑdictos seminauit vt si q̄ forte fractis portis exirent in aculeos inciderent. Quib⁹ pactis iuuatus nō est dubiū p alios iudeos cogitantes pme-

re omēs xp̄ianos apposuit ignē domi
bus ꝛ fugit. Cū ergo habitatores p̄dicti lo
ci p̄ vigore fumi ꝛ ignis calore excita
rent surgētes velociter ꝛ vt ignē fuge
rent ad portas apiendas recurrerūt et
nō valerent eas apire multi igne pie
runt. ꝛ si qui euaserūt fractis portis in
aculeos ceciderūt grauiter pedib⁹ vul
nerati q̄re p̄dicte crudelitatis ꝛ mali
cie inopinate querela ad regē venit q̄
sm ꝙ est publica fama literas suas de
dit p̄dicto loco ꝙ q̄cunqȝ iudeus in eo
vel eius terminis caperet statim occide
ret. Accidit aūt ꝙ iude⁹ quidē iter fa
ciens ꝓpe terminū p̄dicti loci cogitās
ꝙ a nullo possit videri quasi derisorie
intrabat in t̄minū p̄dictū. ꝛ subito exi
bat dicens. hec verba iude⁹ in tauara:
iude⁹ extra tauarā sed q̄ latebant eū vi
dentes cōp̄henderūt ꝛ ibidē ignib⁹ cō
busserūt. ꝛ iō in ꝓuerbiū tradūt in illis
ptib⁹ cōtra iudeos. p̄dicta verba iude⁹
in tauara ꝛ iude⁹ extra tauarā nec am
plius iudeus aliquis ibi habitauit vs
qȝ in hodiernū diem.

In predicto regno accidit vbi iudei occiderunt viuū infantē xp̄ianū ꝛ cōicauerunt cū cineribus cordis eius.

Ndecima crudelitas iudeorū accidit in p̄dicto regno castelle circa annū dn̄i. M.cccc.liiij. cū
essē de noie iesu in villa vallisoletana vi
ginti duos sermones facerē ꝛ vltimū i
illa materia vellē facere relatum mihi
fuit a psonis fidedignis inter q̄s fuerūt
reuerēdus in xp̄o p̄r ꝛ dn̄s garsebias
de voamonde lucensis ep̄s supra noia
tus. homo q̄dā magne scie ꝛ bone cō
scientie. ꝛ rodericus didaci de mendo
ca miles. vtiqȝ strenu⁹ atqȝ timēs deū
ꝙ duo iudei in terra ludouici de almā
ca ceperant vnū infantem puulū xp̄ia
nū furtiue ꝛ deducētes eū extra locum
in quodā campo occiderant. ꝛ apiētes
eū p medium corpis extraxerūt cor eius
ꝛ sepulto corpe insupficie recesserunt.
Canes aūt ibidē transeūtes corpuscu
lū illud effodiētes extraxerūt ꝛ corro
serūt. vnus aūt eoꝝ brachiū cū manu
deducens in ore a pastorib⁹ captus ē:
ꝛ sic detecta fuit mors infantis q̄ nō in
ueniebat. Iudei aūt p̄dicti cōuocātes
secrete alios de q̄bus ꝛ ipi cōfidebāt p̄
dictū cor cōbusserūt. ꝛ in cinerē reda
ctū vino miscuerūt ꝛ de illo p̄dicti iu
dei bibentes cōicauerunt. Supra q̄ fa
cto p̄dictus didacus de almanca fecit
diligentē inquisitōem. ꝛ inuenit predi
ctos iudeos reos i crimie. captoqȝ vno
illoꝝ q̄ fecerat factū. vir quippe rebe⁹
capillis ꝛ barba quē ego vidi ꝛ tormē
tis expositus cōfessus ē ꝛ nō negauit.
Cumqȝ vellet facere iusticiā de eodē iu
dei qui nō dormiebant velocissime iti
nerantes a rege lr̄as habuerūt in qui
bus aduocabat cām ad se ꝛ mandabat
militi ꝙ non ꝓcederet vltra q̄usqȝ am
plius videret in cā. ꝛ sic cessauit p̄di
ctus miles ab executiōe iusticie. Hac
ergo certitudine habita ego p̄dicaui p̄
dictū sermonē in eccl̄ia sancti Nicolai
que est ꝓpe iudaismū vbi tota villa cō
uenerat ꝓcessionaliter. ꝛ etiam multi
iudei. ꝛ ibidem aggrauaui hanc cru
delitatē mihi nouiter relatā vt dcm̄ ē qd̄
verbū publicatū nō modicū displicu
it iudeis ibidē p̄ntibus ac etiā pluribus
alijs de genere suo illis fauētibus. Pro
pter qd̄ sic factū ē ꝙ iude⁹ ille ductus
fuit ad p̄dictā villā vallisoletanā ꝓcurā
tib⁹ aliq̄b⁹ de genere suo q̄ ꝑtē magnā
ꝑtē in cācellaria regis habebāt. vt colo
re iusticie ipm liberarēt extrahētes eū
a manib⁹ p̄dicti militis. Positus ergo ē
i carcere publico. ꝛ tūc supradict⁹ dn̄s
lucen. ep̄s lr̄am quādā recepit a supra
noiato milite ludouico de almāca noie
ꝓprio roboratam quam ꝓprijs oculis

vidi ꝛ in manibus meis tenui et legi. In qua narrabat ꝛ asserebat oia supra dicta fore vera. ꝛ quod cessauerat ab execucōe iusticie. ꝓpter pdictā lras regis recōmendans eidē pdictū negociū pp honorē fidei ex quo erat principalis in consilio regis. vidit insup pdictus dñs eps inquisitōem factā p supradictum militē in qua oia pdicta cōtinebant vt mihi affirmauit. Sed qꝛ munera ꝛ fauor timor ꝛ amor corrūpunt iudices. ꝛ tres ꝓtores intendebant in cā quorū vnus sine altero nihil poterat facere in casu illo ꝛ duo illoꝝ erant de genere illo. ió tandiu illi duo dilatauerūt negocium ꝛ dissimulauerūt. hec ꝛ alia causilantes ꝙ nihil vsqꝫ nunc in execucōne iusticie factū est. vt de iudicibus illis suo tempe deus faciat vltōem.

In eodē regno ciuitate tauren. accidit vbi presciderūt carnem cum sanguine de cruce cuiusdam paruuli christiani ꝛ secum deduxerūt.

Duodecima crudelitas iudeoꝝ accidit in ciuitate thauri supradicti regni castelle āno dñi. M cccc. l viij. Cum.n. in ea pte ciuitatis pdicte que depopulata ē duo infantes xpiani fere etatis septē annoꝝ in solacijs puerilib9 ambularēt. Ecce duo iudei qui viderunt eos solos ꝛ a nemine videri pdictos infantes cape voluerūt. sed qꝛ timuerūt non habere spaciū ad suā maliciā exercendā currētes p9 eos vnū acceperūt. ꝛ abscindētes frustum carnis de crure ei9 inuoluētes in sanguine eius recesserūt. ꝛ statim fugiētes in ciuitatē zamore se receperūt. Quid aūt fecerūt de carne illa ignorat cū ex negligentia nulla facta fuerit execucio iusticie. hoc mihi narrauit reuerēdus in xpo pater ꝛ dñs alfonsus de viuero eps salamantinus certificans me d veritate huius facti. cum paulus pdict9 cuius caro abscisa est esset filius cuiusdam scutiferi sui qui dicebat Johannes da benafarses. Itē de eadē ciuitate anno quo supra vir qdā simplex venit ad me volēs ꝓponere qrelā qndā simile pdicte in consilio regis que talis erat vt in scriptis ostēdebat ꝙ die quadam iudeus quidā cepit vnū paruulū sub clamide nemine vidente et manu posita sup os suū ne clamare possꝫ deduxit illū ad domū suam. solo ꝺo posito clausis portis domus sue tentauit occidere infantē ſꝫ dño disponēte clamauit infans. ꝛ cum clamaret casu qdem operarij venientes de vinearum culturis ꝛ transitū facientes ante portas domus pdicti iudei audientes voces pdicti infantis steterūt ꝑcusserunt ꝙ portas pdictas fortissime cū instrumētis agroꝝ que in manibus ferebāt intantū ꝙ iude9 necessario habuit apperire ꝛ inuento infante querebant quidnam esset iste clamor. ꝛ iudeus respondit ꝙ ludebat cum eo. sic ergo liberat9 est infans ille a ludo iudei qui narrauit eis quod ceperat eū iudeus ꝛ quod eū occidere voluerat. Accusatus fuit iudeus ille in pdicta ciuitate corā iudicibus eiusdē. ꝛ deducta est causa ad regis cōsilium. quid amplius factum est non noui.

In medicinis vbi assignantur tres rōes quare non expedit christianis vti medicinis iudeorum.

Terciadecima crudelitas iudeorū exercet cōiter in medicinis. Plurimi.n. iudeoꝝ vidētes negligentiam xpianoꝝ in discenda artes medicine viribus laborāt ꝓ peritia dicte artis. ꝛ eū vigeant astutia serpentina student viriliter dñis cōplacere vt eos teneant ꝓ pte sua. ꝛ intantum iam dñi

spales. imo qd̄ flendū ē ⁊ ꝑlati ecclesi q̄ eis adhererēt vt vix inueniāt aliquis eoꝝ q̄ nō habeat penes se diabolū iudeum medicū q̄ intantū laudant eos: vt dicūt xp̄ianos medicos lʒ ꝑitos sic ego cognosco ignaros in arte medicine. Cū ergo iudei ꝑdicti cognoscūt circa se fauorē dn̄oꝝ sic circa inferiores se niētes. beatus qui ab eoꝝ manibus euadit. Narrent q̄ ab eis recipiūt purgatōes ⁊ fleubotomiaꝝ cōsilia. me eī existente in ciuitate Segobiceñ. Iudeus quidam medicus purgatōem quādā tradidit vni xp̄iano. ⁊ casu vnus alius amicus illius infirmi q̄ etiā ꝑtunc incipiebat infirmari medicū qd̄ supfuit de purgatōe illa qd̄ non potuit recipe primus ipse accepit cogitans ⁊ illud sibi salutare. qui q̄si subito intrinsecus igne succensi facti sunt amentes intantū q̄ post quintā diē primꝰ mortuꝰ est. Alius vo q̄i ꝑ miraculū liberatꝰ. d̄ filiis aūt nō est nūerus intātū q̄ si vnū curant q̄nquaginta occidunt. sicut repertū est iudeos medicos seipsos in suis solennitatibꝰ laudare cōferētes adinuicē q̄s eoꝝ plures occiderit xp̄ianos Et si vis scire causas quare xp̄iani nō debent recipe medicinā a iudeis. Audi testē famosum ex eoꝝ genere. s. magistrū. Alfonsum ꝯuersuʒ in libro belloꝝ dei ca. xliiij. vbi sic dicit. Nō expedit xp̄iano alicui medicinā recipe a iudeo triplici rōe. Prima est q̄ iudeus fm̄ veritatē nō cognoscit naturas ⁊ cōplexiones oim̄ ciboꝝ q̄ eis deferūtur: nisi ex auditu nō tn̄ ex expientia quaʒ ipse ꝑ se facere posset. verbigratia. non cognoscit medicus iudeus naturā carnis leporis ⁊ cirogrilli. et ficedule et piscis cōgri. ⁊ sic de alijs carnibus ꝑhibitos. sicut cognoscit carnē bouis arietis ⁊ hirci. ⁊ alios cibos quos habuerit in vsu comedendi. ⁊ iam dixerūt sapientes medici q̄ nō sufficit alicui ad hoc q̄ sit bonus ⁊ verus medicus legere in libris quousq̄ vtat̄ experimentis ⁊ ꝓbationibꝰ medicinaꝝ ⁊ ciboꝝ ⁊ infirmitatū ⁊ infirmos visitando. Medicus aūt nō pōt expiri naturā ciborū sibi vetitoꝝ nisi in corpe alieno sicut ꝓbant ⁊ expiunt venena in alieno corpe ꝓpria sapia. sufficit ad discernēdū cibos vel ea que sp̄ sunt nociua. q̄ sufficit q̄ sciat de illꝰ solūmō q̄ sunt nociua ꝫ nō sufficit ꝓpria sapia ad vetandū ea q̄ non sunt semꝑ nociua nec semꝑ vtilia. ⁊ iō q̄ caret magna sapia in similibus adducit infirmū ad periculū vel ad mortē. Secunda rō est. q̄ talis medicus vl' timet facere peccatū fm̄ legē suā vel nō. ⁊ cōstat q̄ timent facere peccatū. q̄ sapientes iudeoꝝ dixerūt q̄ melior medicoꝝ ibit ad infernū. ⁊ cā huiꝰ est. q̄ intētio medicoꝝ vt plurimū est vt acquirant diuitias. vel vt acquirāt magnū nomē sibi nō vt seruiant deo. ⁊ hoc est eis aliq̄si cā ad elongandū aliq̄s infirmitates vel ad peiorandū eas. vel vt infirmos ꝑimant. ⁊ si talis est natura medicorū in generali. quantomagis hoc erit de medicis iudeis cū vt cōiter n̄ sit in eis timor peccandi vt dictū est. Tercia rō est q̄ lʒ medicus iudeus esseʒ timidus in peccādo fm̄ legē suā. expedit multū vt vnusquisq̄ se custodiat ab eo. q̄a lex sua ꝑcipit ei occidere xp̄ianos ⁊ eorū bona accipe. defendit etiā iudeus a reddendo xp̄iano ea q̄ ꝑdiderit. ⁊ oblitus fuerit. ⁊ soluere ei debitū qd̄ debʒ ⁊ facere ei amorē. ⁊ q̄ est ꝑceptū legis occidere eum. ꝓpter que oīa xp̄ianus est debitor anime sue si ponit corpus suū in manibꝰ medici iudei ⁊ q̄re xp̄ianus cōfidet de fide iudeoꝝ cū ipi non cōfidant de xp̄ianis. q̄ intētio eoꝝ ad malū ꝓna ē ⁊ ad suspitōes hn̄das d̄ bonis. ⁊ q̄ ipi venenose retinent in cordibus suis vt faciant. alijs de hoc suspicant̄ in alijs. ⁊ sic dixerūt sapiētes eoꝝ

in thalmuth q nõ debent recipe medi
cinā a xpianis nec ab alijs gentilibus
nec debent eoꝝ capilli ab illis circina
ri vel radi. nec habere societatē cum il
lis in via nec stare soli cum eis in vno
loco. sed si xpianus catholicus elonga
uerit se a iudeo in dando ⁊ recipiendo
spāliter si elongauerit se ab eo in fctō
medicine recipiet magnā remuneratō
nē a deo. q: in hoc implet magna dei
pcepta cū custodiat aiam ⁊ corp⁹ suū.
ac etiam alios xpianos q̇ cum in hoc
audierint a mortis piculo. q: lex dicit
Deutro. iiij. custodi temetipm ⁊ aiam
tuā sollicite. ⁊ iterū Hiere. xvij. custo
dite aias vras. Ite3 si xpiani in his se
custodierint a iudeis faciēt in hoc ser
uitiū deo ⁊ iesu xpo filio eius seruiēt
deo. q: cum iudei viderint q venit eis
aliqd dānnū. q: non timent deū nec ti
mēt peccatū, erit hoc eis causa ⁊ rō: vt
redeant ad timorē dei. ⁊ vt abstineant
a peccato. ⁊ in hoc implet magnū pce
ptū dei. Sic. n. dixerūt sapientes q ma
ior est ante deū3 ille qui facit alicui fa
cere bonū q̄ ille qui facit. Seruiēt eti
ā iesu xpo filio eius. q: cum iudei vi
derint q eis nascit aliqd dānnū pter
malos mores eoꝝ ⁊ pter defectū mo
destie qui ht in eoꝝ thalmudica lege.
erit eis hoc causa ⁊ rō vt redeant ⁊ dili
genter attendant in aduentu messie si
cut eis supra pbatū est. ⁊ vt dimittāt le
gem illā crudelitatis ⁊ accipiāt legē ie
su xpi veri messie que est lex charitatis
humilitatis ⁊ modestie. ⁊ nō est in mū
do maius pceptū dei q̄ pdictū. Et ideo
hec scripsi nō pter eoꝝ vituperiū sed
vt seruiā deo. ⁊ vt ostendat laus ⁊ ho
nor legis iesu xpi ⁊ cōuertētiū se ad il
lam. hec ille. In cōcordantiā hoꝝ pōt
adduci illud puer. xxi. qui custodit os
suū. s. a medicinis recipiēdis a iudeis
custodit ab angustijs aiam suam.

In venenis propinandis.

Parta decia crudelitas iudeo
q rum est in venenis ppinandis.
Rabies enim iudeoꝝ plurimos
vocandi modos circa xpianos inue
niens nō solū circa infirmos. sed etiā
circa sanos se extēdit sed spāliter in ve
neni ppinatōib⁹. ⁊ nō solū talia opant
ignorantibus xpianis sed etiā cum ali
qui puersi xpiani diabolico csilio illu
si volūt aliquē occidere veneno ad iu
deos tanq̄ ad peritissimos in hac arte
recurrūt qui interpositis iuramētis de
seruando secrete audacter virus effun
dunt. sicut nuper accidit in cāpis got
ticis istius regni castelle vbi cum duo
frēs milites quoꝝ maior dicebat iohā
nes de vega pacifice vt videbat in vnū
sepe cohabitarēt minor fratris sui mor
tem excogitauit vt tota hereditas pue
niret ad eū. pulsantibus ergo cor eius
auaricia ⁊ ambitōe pditōem excogita
tā reuelauit cuidā iudeo medico ad al
mirā pdicti regni q̇ data pecunia vl p
missa ⁊ iuramento secrete interposito.
tradidit sibi venenū quo frēm suū peri
meret. Cūq3 die quadā ad mensā fra
tris veniret obseruato puncto in vase
in quo vinū erat fratri ppinandū solus
venenū effudit. Cum ḋo dapifer eius
dē militis in argentea taca vinū illud
poneret. vt predicto militi ppinaret. ita
fuit taca illa subito quodā colore hor
ribili obfuscata. qd pauidū erat vinū3
illud aspicere. cognouerūt ergo mani
feste q venenū erat in vase. ⁊ facta dili
genti inquisitōe inuētū est q frater ei⁹
fecerat pditōem illā. captus ergo ⁊ vin
culatus cōfessus ē ⁊ nō negauit. Et sup
plicatōibus quorundā militū veniam
meruit a fratre cū hac conditōe q igre
deret religionē de qua nunq̄ exiret et
sic factū est. quia positus fuerat in mo
nasterio mōachoꝝ sancti benedicti vil
le supradicte vallisoletani in quo nūc

monachus est effectus. Judeus vo q dederat vinu cognito q pditio erat de tecta ne forte captus vi tormentoz. H z alia plurima mala que fecerat reue laret. pter que merito no solu ipse sed omnes iudei deberent perire veneno hausto seipm necauit. O q piculosa e couersatio iudeoz xpianis oibus spa liter magnatibus z regibus. Nuquid vo impator sequens cosiliu symonis magi iudei in oibus horribil fuit z ma la morte finiuit. Nunqd helena consta tini mr ex nimia couersatoe cu iudeis in irlm quasi puersa fuit ad iudaismu nisi interuenisset filius ei qui fecit q cogregarent sapietes iudeoz cu sacer dotibus xpianoz rome vbi fuerunt ex pte xpianoz. lxxv. epi. z de iudeis. xij. sapientes. z centu z none sacerdotes. z facta fuit disputatio cora Constanti no z helena mre eius. z fuerut omnes iudei deuicti z cofusi p solu sa nctu sil uestru papa z couersi ad fide xpi ac re gina helena liberata a piculo irlm q erat vt pz in cronicis impatoz z generali historia hispanie. Nonne rex petrus ca stelle sequens couersatoem z cosiliu duoz iudeoz quoz vnus dicebat abe sarsal. q certificauerat eu q debent lu crari tra sancta irlm. qz sic inuenerat i signo natiuitatis eius. Alter vo iude vocabat salomon leui q erat eius the saurarius. maior in oibus. infelix fuit crudelissimus. no solu in extraneos s etia in suos fres z naturales subditos ac mala morte finiuit occisus i motiel a rege henrico. Nonne rex alfonsus ex couersatoe iudeoz in tata venit cecita tem q tenuerit quanda iudea in cocu bina qnqz annis. in quib sic fuit alie natus maleficijs illius iudee q nullus poterat habere audietia cu eo z regnu destruebat. nisi milites succurrissent q quadi die ipam occiderut cu seruitori bus eiusde. fm q legit in cronica vide et campidocti. Non ergo possum ap probare couersatoem xpianoz cu iu deis spaliter magnatu platoz z regu cum tot mala exempla z picula no so lum corpoz sed etia aiaru z reipublice legamus z experiamur.

In oronibus in quibus quotidie orant pro destructione ecclesie xpi z principu christianorum.

Quinta decia crudelitas iudeoru in oronibus eoz ondit. no. n. iudei orant p inimicis z psecutoribus ex charitate z pietate sicut faciut xpiani. sed sicut i opibus. vt supra claret crudelissimi ondunt. sic z in oronibus suis spaliter in quattuor. Primo i festo mardochei qd adhuc celebrat. xv kal. marcij coterunt ollas in synagoga dicentes. sicut cotritus est amon sic regnu xpianoz velociter coterat. Secuda oro iudeoz pcipit eis q fiat cu trafeunt an domos oronis xpianoz. orat enim sic in snia fm hebraicu suu domus supboz psternet te deus. Tercia orone faciunt cum transeut p cimiteria xpianoz sub tali verboz serie erit verecuda ta mater vra. erit repudiata illa q vos peperit. quia finis xpianoz vermis est. Quarta orone faciunt qtidie ter in die: in qua maledicunt iesum xpm z discipulos suos atqz reges z principes xpianos cuius tenor talis est. fm hieroni. de sancta fide in tractatu secundo libri sui quem composuit p mandatu pape benedicti in ca. v. z vt intelligatur notandu q iudei vocant conuersos ad fidem xpi mesumadin. i. destructos. Dicut ergo sic mesumadin. i. destructis no sit spes. z omnes heretici z omnes qui loquut 3 isrl in breui sint scissi. et regnu supbiosum in breui sit euulsum cassatum z destructu, z oes inimici nri s ins

destructi et humiliati et confracti breuiter in diebus nostris. Magister alfonsus conuersus in libro de bellis dei ca. xliiij. vocat iudeos superbos et crudeles. quia non orant ex charitate sicut christiani. et ponit in terminis supradictam orationem sub hac forma. Qui conuertunt ad aliam legem non habeant spem. et omnes heretici subito pereant. et omnes nostri inimici. et omnes odientes nos. et omnes qui querunt mala nobis. subito succidantur. et omne regnum superbi frange cito. destrue et opprime cito. in diebus nostris. et ipsi vocant christianos regnum malignitatis. hec ille. Cum autem iudeis dicitur a christianis quod ipsi faciant hanc orationem statim negant. sed mentita est iniquitas sibi cum hoc fuerit publice ostensum per supradictum magistrum alfonsum illustrissimo regi alfonso. qui disputauit cum maioribus et sapientioribus iudeorum. et fecit eos cognoscere quod dicebant predictam orationem et maledictionem contra christianos. propter quod predictus rex inhibuit iudeis singulis ne illam orationem dicerent. et quod eam ab omnibus libris suis raderent et amouerent cuius tenor talis est. Dominus alfonsus castelle tholeti et legionis galecie. hispalis corduba mircie. ghiennij. et algarbij rex. dominusque moline consilijs iudeorum omnium regnorum nostrorum et ipsorum cuilibet gratiam cum salute. Volo vos scire nobis fuisse relatum per magistrum alfonsum conuersum sacristam maioris ecclesie vallisolitane vos viri a magnis temporibus inter vos quotidie ab vtroque sexu adulte etatis orationem quandam in qua maledictionem omnipotentis dei christianis ac omnibus ad fidem christi conuersis imprecamini eos censendo hereticos. etiam inimicos capitales. et quod publice deum exoratis vt eos destruat atque perdat. et licet aliqui iudeorum dicendo negabant hoc non dicere christianis disputauit tamen hoc dictus magister alfonsus cum sapientioribus vallesole qui de vobis fuerint adinuenti. coram iudicibus vestris ac scribis publicis et merinis atque probis viris de predicatoribus fratribus et multis alijs circumstantibus. vbi iuramento legis iudeorum illi summe irati inter se concesserunt dictis librorum suorum iniunctum ab antecessoribus hoc fuisse veluti dictus magister alfonsus demonstrabat. et ipsi suis nominibus super hoc vice et vicibus roborarunt in hebraico. videte nobis hoc vituperare et erogare fidei christiane in bonum duximus per mandatum ne in aliquo regnorum nostrorum amplius hoc fiat. quod si iudeus aliquis vel iudea hoc presumpserit attentare iudicibus omnibus et merinis atque potentibus cuiusque loci in quo hoc acciderit qui hanc nostram litteram viderint vel transumptum signatum notario publico iniungimus viua voce ibi remedium ponere sicut erga illos qui contra christianam fidem exponunt. et litteram nostram recipiunt in contemptum et quod vt ibi scribitur compleatis. et vnus pro alio non excuse tur quod iniungimus ponere in effectum et custodiatis et defendatis. Predicte nostre littere vel transumpti illius signati notario publico ostensorum. nec permittatis dicto vel facto aliquem vel aliquos contra eum procedere quoque modo nec aliud faciatis in hoc sub pena nostri dominij centum marabetinorum numismatis noue cuiuslibet of vice. et qualiter vos hanc litteram vel transumptum signatum notario publico. tales vel tales duxeritis adimplendum cuique notario publico cuiusque ville vel loci. qui ad hoc vocatus fuerit imponimus per mandatum quod homini hanc litteram nostram nunciantis testimonio suo signatum signo prebeat vt nobis constat qualiter mandatum nostrum duxeritis adimplendum et aliud nullus vestrum audeat attentare sub dicta pena et officij vestri lecta littera sibi omnimodo presentetis. datum in valleoleti. xxv. die mensis februarij. era. M.ccc lxxiiij. et licet tempore illius regis iudei defacto illam amouissent tamen post mortem regis iterum recuperata est a iudeis

sicut dicit mgr iohānes cōuersus in libro de ꝯcordia legū. titu. v. ca. x. q̄ iterū ex p̄cepto regis in ciuitate burgēsi corām dño gomecio archiep̄o toletano. cui rex negociū recōmisit disputauit cū sapiētib⁹ iudeoꝝ. ⁊ ostēdit eis q̄ postq̄ eis p̄hibita fuit p̄dicta orō. adhuc illam cōtinuo ter in die dicebāt. s. de mane in meridie ⁊ in cōpletorio. ⁊ cantor eoꝝ bis hoc dicere obligat̄ ppl̄o p̄nte ⁊ r̄ndente Amen. Et p̄dict⁹ doctor tactis sacrosanctis de veritate dicēda. vt p̄z i ca. supradicto. iurauit q̄ illud qd̄ p̄sonabat p̄dicta orō erat hoc i forma Nō sit spes destructis ⁊ repente heretici deperdāt̄. ⁊ inimici nr̄i subito scissi sint. ac regnū sup̄bie in puncto frangatur. ⁊ in diebus nr̄is submergant̄ ⁊ tu deus benedicte frange inimicos nr̄os ⁊ eoꝝ destrue sup̄biā sine mora. Item q̄ verū sit q̄ iudei dicant hanc orōnē etiā tp̄ibus nr̄is accedat singularis testis de eoꝝ genere. s. dñs paulus burgeñ. ep̄s qui in dialogo suo distinctōe v. ca. vij. declarās ꝯ iudeos. liij. c. esaie Non posse exponi nisi de rege messia iesu xp̄o sup verbo. ⁊ p transgressorib⁹ orauit sic dicit. hoc non p̄t exponi de ppl̄o iudaico qui nō solū nō orat p gētilibus imo quotidie orat p destructōne romani imperij. ⁊ p̄sertim p destructione eccl̄e xp̄i ⁊ discipuloꝝ eius. vt p̄z p quādā orōnē eius que quotidie ab eis dicit̄ in suis synagogis. In qua inter quedā alia expresse dr̄. oēs heretici subito pereant. que verba rabi salomon ⁊ rabi moyses ⁊ ceteri sic exponunt. Isti heretici sunt discipuli nazareni. vide ergo si de talibus p̄t verificari. ⁊ p transgressorib⁹ orauit. hec ille Item sicut dicit mgr alfonsus conuersus libro ⁊ ca. quo supra. Orant iudei q̄ si aliquis iudeus dederit xp̄iano qd̄ p̄didit vel gentili q̄ nō parcat ei deus. ⁊ infra. adhuc est intentū aliquoꝝ eorum qui orant qualibet die q̄ gentiles adorant ⁊ obediunt ebel. berith qd̄ sonat nihil ⁊ vanitas.

In doctrina eorū cōtra christianos.

Sextadecima crudelitas iudeorū ostēditur in eoꝝ thalmudica doctrina sicut notat p̄dict⁹ magister alfonsus ꝯuersus in libro ⁊ ca. quibus supra. vnde dic̄ q̄ defendit̄ iudeo ne dicat formosus est iste xp̄ianus. qd̄ sonat. nō des ei hospiciū in terra. Itē docent q̄ si xp̄iano vel gentili aliquis obligatus fuerit q̄ nō tradat̄ ei. Item dicunt q̄ quicunq̄ inuitāt ad domū suam xp̄ianū vel gentilē. ex hoc obligat ad captiuitatē filios suos. Itē dicunt q̄ quicūq̄ comedūt panē xp̄iani vel gentilis nō gustat gustum panis. Item dicunt q̄ xp̄ianus vl̄ gentilis q̄ p̄cutit iudeum reus est mortis. Item dicunt q̄ xp̄ianus vel gentilis qui laborauerit in lege meret̄ mortē. q̄z lex nō fuit data nisi generi iacob. Itē dicunt q̄ secreta legis nō debent reuelare alicui gentili. Itē dicūt q̄ peccatū est recipe elemosynā ab homie gentili ne habeant bonā remuneratōeꝫ a deo ⁊ q̄ nō pereant a mundo. Item dicūt q̄ nō est fides nec veritas in gentibus adhuc etiā nec in sepultura. Itē dicūt meliorē quē videris de gentilibus occide eum. Vnd̄ ad hoc est qd̄ deducit Hiero. de sacta fide in fine libri sui q̄ est sentētia rabi symeonis filij rabi ioachim q̄ meliorē xp̄ianoꝝ debet homo occidere ⁊ meliori colubroꝝ dꝫ hō frāgere caput. Et declarat rabi salomō q̄ illud qd̄ dicit rabi symeō meliorē xp̄ianū. i. magis deuotum deo vult dicere Item p̄cipit in Abodazara ⁊ sic narrat rabi moysen de egypto in libro demada q̄ illi qui sequunt̄ regulā hiesu nazareni. Si homo viderit eos inclinatos ad mortē debet eos homo occi

dere.⁊ si sunt circa puteū dʒ hō eos p̄
ijcere in eos ⁊ ponere vnū lapidē in ore
putei.⁊ si scala fuerit i puteo dʒ hō eaʒ
amouere.ne.s.p eam possit ascendere.
Item dicūt q̄ est peccatū vēdere xp̄ia
no possessionē p aliquo p̄cio. Item di
cunt q̄ nō debent vendere xp̄iano ali-
quā bestiā nisi p multo maiori q̄ vale
at. Item dicunt q̄ xp̄ianus q̄ cōmittit
aliqd crimen debet mori solumō vno
testimonio. Item dicūt q̄ mulier israe
litica ɔmittit magnū peccatū si lactat
filiū xp̄iani.q2 nutrit filium ad idola-
trandū.⁊ q̄ nō debent cōsentire q̄ mu
lier xp̄iana lactat filiū iudee. q2 est fa-
ma q̄ suffocaret eū.sed dicunt q̄ cū cu
stodia bene pōt fieri. Itē dicūt q̄ xp̄ia
nus q̄ obseruat sabbatū dignus ē mor
te.lʒ faciat sabbatū suū altera die septi
mane. Itē expresse mandat iudeis in
thalmuth q̄ faciant oē damnū gentili
bus signāter xp̄ianis.q2 reputant eos
idolatros absolutos. Dicūt.n.q̄ libere
⁊ sine aliquo pctō iudeus pōt recipe-
re bona xp̄ianoꝝ.⁊ est verbū valde vsi
tatū inter iudeos q̄ error cōpoti queʒ
facit iudeus xp̄iano licentiat ⁊ est sine
culpa. Et dr̄ in libro qui vocat rabaq-
ma i ca.qd incipit hacgazel legūt ma-
gistri si iudeus ⁊ xp̄ianus venerint an
te ad iudiciū. Attēde si potes iustifica
re iudeū fm legē hebraicā iustifica eū.
dicendo hoc p̄cipit lex.⁊ si nō poteris
eum iustificare fm ius hebraicum po
tes tñ iustificare eum fm ius alioꝝ gē
tium:iustifica eū⁊ dices xp̄iano hoc p̄
cipit ius vr̄m. Sed si nō poteris eum
p vnū ius nec p alterū iustificare obs-
ua eum cauillatōibus.q2 rape pecuni
am xp̄iano est res licentiata. Et id in li
bro canhedrin in ca.qd incipit a tuba
bitor q̄ rancanalia faciebat p̄conizari
q̄ quicūq3 iudeus sciebat ius eē xp̄ia-
ni.⁊ faciebat testimoniuʒ in iuuamine
eius q̄ esset excōicatus. q2 extrahebat
pecuniā a prāte israel cū suo testimōio.
Item dicunt q̄ peccat iudeus soluē-
do aliqñ debitū xp̄iano fm opinioneʒ
rabi hismael q̄ dixit q̄ tribus dieb9 an
festū gentiliū.⁊ tribus diebus post.⁊ i
ipamet die festiuitatis q̄ nō debēt sol
uere debitū gentili. Et cū xp̄iani cele-
brēt vna die hebdomadi festiuitatē su-
am.s.in die dñica. Ido tota hebdoma
da ingredit pctm̄ iudeoꝝ. q2 dies dñi-
ca cum tribus diebus p̄cedentib9⁊ cū
tribus diebus sequētibus cōplet septē
dies. Iteʒ dicūt aliqui sapiētes iudeo-
rū q̄ nō debēt soluere xp̄iano.nec ei fa
cere aliquē amorē tribus diebus ante
quācūq3 festiuitatē.neq3 in ipa die fe
stiuitatis.q2 iudei vocāt illam diē con
tritōis siue fractionis gentiliū. Sic er
go affirmāt ⁊ docent eē peccatū solue-
re xp̄iano debitū ⁊ facē ei aliquē amo-
rem. Item absoluūt iudeū qui menti
tur xp̄iano vel falsū iurat.sicut patuit
supra argumēto.iiij. cōsideratōnis.v.
Et intantū nomen xp̄iani est exosum
⁊ immūdū ⁊ venenosum inter eos.q̄
quamcūq3 rem quantūcūq3 turpē vo
cant noie xp̄iano. sicut de vase vrinaꝝ
⁊ fitibus dicunt istud est vas xp̄ianicū
odor xp̄ianicus ē iste.⁊ qd peius ē do-
cent q̄ iesus fuit fornecinus.⁊ fact9 in
muliere immunda.⁊ qd est iudicatus in
altero mundo missus in imūdicie fer-
uenti hoim. Item libꝝ euangelioꝝ vo
cant iudei in thalmuth vt maledicant
guylayon:qd sonat i hebraico falsitas
iscarcata. Itē vocāt panē sacratū panē
venenosum. Itē noiant crucē haꝝ qd
in hebraico sonat res scisa vocant etiā
eam bohena.i.abominatōem. Itē vo-
cāt sanctā mariā haria qd hebraice so-
nat scissura. Vocant etiā eā temea qd
sonat polluta.vocant etiā xp̄m manze
rī. Item de iesu faciunt signū qd ostē-
dit hebraice qd eius nomē sit mortuū
⁊ sua memoria. Itē dicūt qd cōpont-

[illegible] est tricentū ꝛ sedecim quale ē cōpotū verbi qđ dicit͛ in hebꝛaico variq: qđ est idem qđ vanitas. sicut cōpetu... legē saracenoꝝ p signū verbi qđ dicit͛ i hebꝛaico hebel qđ idē est qđ nihil. Itē vocant ecciam thabuc.i.erroꝛ. Itē vocant pcōnē iolali.i.latratōem. Itē vocāt sacerdotes gallalin.i.tresquilados Item vocant coꝛonā sacerdotis coꝛha .i.messamra. Vocant diem veneris sci tafel.i.de faboꝛrido. Item vocāt diem festiuitatis nr̄e hoꝛga.i.quebꝛāto. Itē vocant puulos xp̄ianos sakatin.i.serpentes. Oēs supꝛadicte doctrine repe riunt͛ in thalmuth ſm doctoꝛes generis coꝝ. Et lꝫ xp̄iani sint dn̄i iudeoꝝ et oīa supꝛadicta sciant vel ad eoꝝ aures veniant quantūcūqꝫ sunt hoꝛribilia et crudelia ꝛ falsa. nō reddūt tn̄ malū p malo quinimo oꝛant p eis vt deus auferat velamina a coꝛdibus eoꝝ ꝛ reducat eos ad verā fidem. Ecce q̄ manifeste poterit vnusqsqꝫ noscere doctrinas xp̄ianoꝝ ꝛ iudeoꝝ. qꝛ illa piissima ꝛ iudeoꝝ crudelissima.

In vsuris in quibus expoliant chꝛistianos.

Ecimaseptima crudelitas iudeorū ondit͛ in vsuris nō possꝫ chalamus explicare quot sunt modi ꝛ calamitates iudeoꝝ in vsuris exigendis cū in hoc nō hoīem sed verius demones dici possint. Repertū ē quēdam iudeū in Samoꝛen. ciuitate p decem milibus sexaginta milia recepisse de vsuris. Retinent.n. vsurarios cōtractus de generatōe in generatōibus intantū vt nō solū rustici agricultoꝛes sed ēt plures scutiferi ꝛ milites ab eis quasi captiui teneant͛ nō tn̄ cōtractibꝰ sed ꝛ iuramentis astricti nō nascit͛ rustico pullus vel edulus quin statim sit pūratus iudeo feneratoꝛi. Reges autē ꝛ pꝛincipes vsure hm̄oi fautoꝛē dātes ꝛ nō phibentes sunt in grandi periculo aiarū. vn̄ extra de vsuris post miserabilē. scriptū ē iudeos ad remittendas xp̄ianis vsuras p pꝛincipes ꝛ ptātes compelli pcipimus seculares. Alexandꝛo diciꝫ q tales dn̄i qui in terris suis vsurarios tenent. licet moꝛtaliter peccent tn̄ nihil restituere obligantur si nihil ad eos de bonis eoꝝ puenerit. nec est silr̄ de auctibus malis q̄ efficacem cām pꝛestant. ꝛ de his q̄ sunt mali cā p accidens. puta qꝛ tale malū i patria cōseruet͛ vel libere fiat. Si aūt p̄dicti dn̄i cogant debitoꝛes dare vsuras: ſm rodonen. tunc ad restitutiōeꝫ tenēt͛ etiam si nihil de hoc ad eos puenerit. Sed foꝛte melius sentit vb. dicēs. q tales q̄ cum possunt nō cōpellūt ad restituendū vsuras. tenent͛ etiā si nihil puenerit ad eos. cuius rō esse pōt. qꝛ sicut supꝛa dictum est habent hoc ab ecclesia in pceptum saltē de iudeis q si nō obseruant cū ex eoꝝ officio incūbat eis interptat͛ ꝯsensum se hr̄e iuxta illud. Non caret scrupulo concessionis occulte qui manifesto facinoꝛi desinit obuiari. extra de homicidio sicut dignum. §. iiij. Et hec est intentio beati Bernhardi in tractatu suo de restitutionibus que mihi placet. In ꝯfirmatione omniū pꝛedictaꝝ crudelitatum ꝛ pꝛo fine huius septime considerationis. ꝛ vt vnusquisqꝫ xp̄ianus se custodiat a conuersatione iudeoꝝ narrat Aristotiles in. iiij. libꝛo d̄ secretis secretoꝝ ad alexandrū ponens ei documētum dicens. Nunq̄ speres in homine qui non credit legem tuam. Sequitur Et caue ne accidat tibi vt accidit duobus hominibꝰ qui dicūt͛ associati fuisse in vno itinere quoꝝ vnus erat magus oꝛiētalis reliquus vō iudeꝰ. Magus equitauit mulam quam nutriuit ad placitū suū que poꝛtabat vniuersa

necia sua qbus indigebat. viator iudeus vo incedebat pedes nō habens cibuz nec alia necessaria. dum q̄ fabularent in via dixit mag⁹ iudeo. que ē lex tua: que est fides tua. Rn̄dit iudeus. credo q in celo est vnus deus quez adoro et expecto ab eo bonū aie mee et remūeratōem. et illis qui cōueniūt mecū in lege mea et fide mea. Et crudelitas mea est q q̄ discrepat mecū in fide mea licitū est mihi tollere sanguinē suū. pecuniā suā. et amicū suū. et vxorē. parentes et genitores. insup maledictū est mihi si fuo ei fidē vel viuo ipm. vel si facio ei miam vel parco ei. Cōsequēter iudex mago demōstraui. tibi iudex legē meaz. redde. ergo me certū de fide et lege tua. Cui rn̄dit magus dicēs. fides. n. et credulitas et lex mea hec sunt. In primis volo mihi ipi bonū et filijs generis mei et nolo alicui creature dei malū sequētibus legē meā nec discrepantib⁹ mecū in eadē nolo malū. et credo equitatē et miam seruandā cuilibet viuenti. et nulla iniuria placet. videt etiā mihi q qn aliquid mali accidit alicui viuenti q illud malū me contingat et me pturbet. Affecto etiā psperitatē sanitatē et incolomitatē et felicitatē accidere oib⁹ hoibus vniuersaliter. Tunc dixit iudeus quid si iniuria vel offensa fiat tibi ab aliquo. Magus. Scio q in celo ē deus iustus. bonus. sapiens cui nihil est occultū. nihil secretū. nihil penit⁹ zelatur de his que licent in suis creaturis. q̄ remūerat bonos iuxta suas bonitates. malos vo et trāsgressores iuxta suas trangressiones. Cui iudeus. Quare ergo nō seruas legem tuā. vt q̄d nō cōfirmas opibus tuis fidē tuā. Mag⁹ inquit: quō fiet hoc. Cui iude⁹. ego sum de filijs tui generis. et tu vides me ambulare pedes fatigatū famelicuz. et tu es eques saturatus et quietus. Cui magus. veritas hec est. et descendēs d mula aperuit viaticū suū et cibauit et potauit eū. deinde fecit eū equitare equitaturam suam. Postq̄ vo iudeus bene firmauit se in equitando iunxit calcaria festinando et relinquēs magū recessit. tunc magus cepit vociferare et dicere expecta me qz cōfusus sum. Iude⁹ vo dicebat. nōne iudicaui legē meā et conditōem eius. et ego volo sic cōfirmare eam. Tunc festinabat mulā et magus sequens eius vestigia inquit. O iudee noli me relinquere i hoc deserto ne interficiar a leonibus et moriar mala fame et dolorosa. age ergo misericorditer mecū sicut ego tecuz. Iudeus vo nec respiciebat retro nec intendebat dictis suis nec cessauit donec latuit visuz ei⁹ Qn̄ ergo magus fuit desperat⁹ de succursu recordatus fuit pfectōnis sue legis et fidei sue et eius qd dixerat iudeo vicz q in celo est deus iust⁹ iudex cui nihil est occultū et nihil secretū in creaturis suis latet. Dirigens ergo caput suū ad celum dixit. Deus meus tu nosti q credidi in te i tua lege in tuis mādatis sanctificaui te sicut perpendisti. Confirma ergo apud iudeum laudez meam in te. His dictis non multum iuerat magus. et ecce inuenit iudeū pstratum et eiectum de mula confracta tibia. et leso collo. Mula vo stabat ex opposito a remotis que videns magū nouit dominū suuz. et accessit ad ipsuz pter nutriturā suam. equitans ergo ipam et derelinquens iudeum in doloribus mortis recedebat. Iudeus vo clamabat. Bone frater pro deo habe misericordiaz de me. quia confractus sum et morior. Indigeo pietate et misericordia. Serua legem tuam quia cōtulisti tibi victoriā. qua supasti me. tūc cepit magus increpare euz dicens. tu male peccasti in me et dereliquisti me sine misericordia. Cui iudeus noli me rephendere de re pterita. qz ostēdi tibi

q hec est lex mea et fides mea in qbus nutritus sum et inueni parētes meos: et senes antiquos in hac lege pseueran tes. Tunc misertus est eius magus et portauit eū post se donec peruenirēt ad locū destinatū et ipm tradidit gēti sue qui post dies aliquot expirauit. Audi ens vo rex illius ciuitatis opa illius magi vocari eum fecit et cōstituit eum baiu lum suum pter pia opa et pietatē et bo nitatē legis sue. Ecce periculū conuer sationis iudeorum et declaratio cōditionis eorum crudelissime.

De iudeorum fatuitatibus que sex passibus mensurātur:

Ctaua cōsideratio huius libri est de iudeorum fa tuitatibus et sua grandi stulticia. exce cati suis peccatis miseri iudei nō solū in ea que supradicta sunt inciderūt di centes falsa et mendacia innumera cō tra legem xpi et eius aduentū. vt patu it sed etiā nōnulla alia scripserūt velu ti amentes que eos fatuos et insensa tos ostendunt a quocq sane mentis au diant. hec eīm est pena aliquid scriben tis cōtra deum. nō. n. pmittit spūs san ctus eos mentiri nisi ita clare q ab oi bus cognoscat esse falsum et mēdaciū. Et sunt sex passus in hac cōsideratiōe tractandi. Primus de his que dicunt cōtra charitatē. Secundus d his que dicunt cōtra legem nature. Tercius d his que dicunt cōtra diuinā pfectiōem Quartus de his que dicūt cōtra leges mosaicam et cōtra pphetas. Quintus d manifestis impossibilibus. Sextus de fatua expectatiōe messie.

De fatuitatibus iudeorū cō tra charitatem:

Primus passus est de fatuitati bus et falsitatibus iudeorum q di cunt cōtra charitatē. Vnū i thal mud iudei dant licentiam q hō possit maledicere et blasphemare prēm suū et mrēm suā. Et adhuc pcutere eos sine onere peccati alicuius. Dicūt. n. i can hedrin in cap. qd incipit ellubenamic benaquim. q ille qui pcutit patrem et mrēm suam solū q nō faciat vulnus li ber est. Item dicit rabi moysen de egy pto in libris sotim in lectōibus reuela tiū ca. v. talia verba hō q pcutit patrem suū et mrēm suā debet mori suffocatus. sed nō tenet ad penā si nō fecit eis pla gam. sed si eos pcutit et nō facit in eis plagā non est aliud nisi sic. q pcuteret vnū aliū hoiem ex israel. et q eos pcutit postq̄ sunt mortui liber est. Itē dicit: q ille qui maledicit patrē vel matrem suā non est culpabilis in aliquo nisi in maledictiōe noiauit aliqd nomē pprium dei. Et nō solū patri carnali dant licē tiam maledicendi sed etiam deo sic di cunt in canhedrin in ca. qd incipit ar bamitor. q ille qui maledicit deū non habet aliquam culpā nisi declarauerit nomē pprium dei qd vocat sembāmefo ras. Sed si noiat in hora maledictiōis cū aliquo aliorum noim suorum sicut ado nai et heloym vel sabaoth nō hz aliquā culpā. que oia q̄ falsa et q̄ fatua sint cla rū est. Apparet. n. manifeste q sunt cōtra charitatē cum hoc requirat charitatis natura vt deus diligat et primus non vt maledicantur.

De fatuitatibus iudeorum con tra legem nature:

Secundus passus est de fatuita tibus et falsitatibus iudeorum cō tra legē nature. vnū ipi dant li centiā occidendi sine aliqua pena. s. q in canhedrin in cap. qd incipit hellu ben baymiterabym vbi dicit sic. si ali quis ligauerit manus et pedes socij sui et cā huius mortuus fuerit fame liber est ligator a morte. Sed si ligat eum ad solem vl ad frigus et morit culpabilis

est morte. Et si ligat vel pijcit eū ante leonē liber est a morte. & si pijcit eū ante muscas culpabilis est morte. Et si pijcit eū in puteū in quo ē scala & alius remouet scalā qui ipm pijcit liber est. Item si decē hoies pcutiunt vnuz hominē cum decē fustibus & occidūt eū oēs sunt liberi. Itē si vnus hō alteruz occidit & postmodū inuenit q ille mortuus est trefe hoc est q habet pulmones cōiunctos. vel habet aliquā illarū causarū quare iudei abhominant carnes & nō comedunt occisor est liber. et glosat rabi salomon. q2 interfecit quasi rem morituā. aial em̄ qd ē trefe dispositū est ad mortē. Itē dicit rabi moysen de egypto in libro sofrin in lectōnibus canhedrin ca. ix. q si homo criminosus venit ante iudices & vna voce sūt cōcordes q ille est dignus morte. & qd ad hoc q talis hō sicut ille sit liber necesse est q iudices sint discrepantes. et q pars illoꝝ cōdemnet eum & ps absoluat. & si sunt plures voces cōdēnantiū moriet. Item dicunt in libro d bul bin ca. p q si petrus. verbi gra: facit testimoniū falsum ꝯ martinū. pter qd testimoniū secutuz est q dicti iudices cōdēnauerūt pdictū martinū ad mortem. Et deinde anteq̄ executio pdicti martini facta sit pbatur q testimoniū petri fuerit falsum. Precipit lex q sit liber martinus. & q petrus moriat. vt nō viuat ad volendū occidere pximū suū cum suo testimonio falso. q2 sic dicit textus Deutero. xix. & reddet ei sic fratri suo facere cogitauerit. & pp hoc verbū qd dixit facere cogitauerit. & nō dixit fecit intricanter ipi. & dicūt formaliz̄ando. q si mors martini erat iam facta qn̄ fuit pbata falsitas petri q in tali casu petrus est liber. Ecce quō dant iudei manifeste occasionē q hoies cadant in peccatuz homicidij reddendo eos absolutos in his que nō soluz fm legē scripture sed etiā fm legē nature sunt digni punitōe. Itē dicunt in thalmuth in libro qui dicit calla q iudeus hz licentiā vtendi cum vxore sua turpiter & innaturaliter. s. ante & retro. & dic ibi liber madarim, in ca. qd icipit ellir mutarim q vna mulier venit ante doctores cōquerendo se q vir eius vteretur ea cōtra vsum naturalē. & ipi rñderunt filia nihil possumus in hoc facere. q2 lex dei dedit ei licentiā. Et dixit. Et vnde pbatis. Rñderūt ex textu qd dicit in Leui. cap. xx. Ille q dormierit cum masculo coitu femineo morte moriat. videt q q2 dr in hebraico zazyns i plurali. q ideo mulieri cōueniūt duo modi iacendi siue succumbendi viro. Item dicunt in eodē ca. q si vnus homo iacet cum vna muliere vxorata vl cum illis que in lege vetant q si illa in illa hora nō accipit delectatōz q ille q iacet cū ea nō peccat. Dicūt et q ille q coyt cū masculo n̄ peccat si ille q iacet sub altero nō accipit delectatōem. Itē dicūt in eodē ca. q ille qui coit cū masculo nō peccat nisi sit. ix. annoꝝ & nō infra. Item dicunt q qn̄ lex dicit vir q forniceat cū muliere viri moriet ille & illa. q intelligeret in illo qui est vir. s. q habeat etatē. & sic q maritus eius sit vir. & declarat rabi moysen q nō habet nomen viri quousq̄ trāseat. xiij. annū. Sequit ergo ex verbis eius q ille qui est minoris etatis licentiat in quocūq̄ mō adulterij. Itē sequit q vir adultus qui facit adulteriū cū muliere maritata cuius vir nō attingit etatez. xiij. annoꝝ q nō peccat. Item dant licentiam furandi hoies & vendendi. hoc inuenit in libro canhedrin in ca. qd incipit helluheym. hanbenaqui. q si pr̄ furat filiū suū & vendit vel mgr̄ discipulū q nulla est pena. Omnia supradicta sunt talis nature q gentiles & illi q viuebant solū rōne naturali euitarent &

iudicarent illa turpissima falsissima et stulta. quanto magis illi qui subijciũt legi diuine.

Contra diuinã perfectionẽ ꝛ ibi explicantur qnqꝫ fatuitates

Tercius passus est d̃ fatuitatib⁹ ꝛ falsitatib⁹ iudeoꝝ cõtra diuinã pfectiõem. Et primo dicunt deũ corporeũ. vnde narrat venerabilis petrus alfonsi in suo dialogo titulo pmo ꝙ iudei in prima pte doctrine sue cui⁹ vocabulũ benedictiões dicũt deuꝫ caput ꝛ brachiũ habere. ꝛ in cesarie pixidẽ gestare ligatã corrigio ipiusqꝫ corrigie nodũ a postera capitis pte sub cerebro firmatũ. Intra ꝙ pixidẽ. iiij. eẽ cartulas iudeoꝝ laudes continentes. In summo aũt sinistri brachij gestare aliam pixidẽ silimodo corrigio ligatã cartamqꝫ ibi esse continentẽ omẽs laudes que in pdictis. iiij. scripte dicunt. Et dicunt iudei ad hoc se hre auctes. vñ de pixide quã gestat in cesarie. ꝛ de nodo corrigie auctoritatẽ sibi attrahũt ab eo loco vbi dñs ait ad moysen. videbis posteriora mea. facies aũt mea nõ videbit. nũc ñ. vt dicunt iudei moises nodum corrigie vidit. nodũ aũt ipius alicuius pixidis esse necessariũ ẽ. De ea aũt quã gestat in brachio auctoritatem pferunt ab Esaia dicente: iurauit dñs in dextera sua ꝛ in brachio fortitudinis sue. p brachiũ fortitudinis vt dicunt vult intelligi sinistrũ in quo virt⁹ illius pixidis cõtinet. Sed hoc quãte sit fatuitatis patꝫ. qꝛ cum lex phibeat deũ moysi dixisse posteriora mea videbis. ꝛ qꝛ deũ mentiri nõ posse constat ita postea factũ licꝫ scriptura taceãt nõ dubitemus. nusqꝫ tamẽ lex meminit ꝙ moyses in eis posteriorib⁹ aliqd viderit. qualiter igit cuꝫ corrigie nodũ qd sine risu vix dici põt vidisse dicũt iudei Item cum posteriora nõ solũ ceruix ꝫ etiam quelibet corporis ps cõueniẽtius intelligi possit hoc ꝙ iudei eũ ceruicẽ vidisse asserũt. nõ rõne vel legis auctẽ sed sola pbant volũtate. ꝛ sic stultã pꝫ esse explanatoẽm iudeoꝝ pdictã. ꝛ cũ careat rõne ꝛ scripture iuuamine progredi lꝫ. nam si eum dei ceruicẽ vidisse qd sane sapienti nephas ꝛ videt ꝛ ẽ habere cõcedã. quõ esse potuit vt moyses nihil in deo pter ceruicem viderit. aut si quid aliud eum vidisse fingam⁹. potuit videre pileum siue corrigie nodum illius. s. corone quam dicunt angelum iudei nomine mitraton singul' diebus capiti dei imponere. Respondent iudei ꝙ qꝛ vidit corrigie nodũ affirmandũ est ꝙ vidit ceruicẽ dei. hoc p destructõe dicti iudeoꝝ ẽ efficacissimũ qꝛ si moysen illũ corrigie nodũ vidisse mentiamur cum eius faciẽ nullaten⁹ viderit. vnde deum pixidẽ in anteriori pte capitis gestare pbant. Respondet iudeus qm̃ moyses nodum corrigie vidit pixidẽ qua illa ligaret in capite dei fuisse doctores intellexerit. ꝫ nõ omnino sanus est hic intellectus quin vt deum aliquid gestare dicamus. potuit illa corrigia ligari cibaluꝫ aut tintinabulũ aliquod aut aliud huiusmodi. verũtamen vt omnia fatuitatis iudeoꝝ tollantur responsa. Dato ꝙ hoc concedamus. vnde queso moysen intelligere potuit chartas intus cõtineri. Cum dicant iudei eum scisse nõ solum quid in eis scriptum haberet sed quod ꝛ super hec omnia admiratione dignissimũ est ꝙ in illa carta vt credũt nihil aliud scriptũ ẽ. nisi versus quos longe post moriens moyses israeliticum populum docendo ex semetipso eum laudans edidit. Et post multa annorum curricula Salomon deũ adorans composuit de eoruꝫ laude. Nulla ergo est ratio quare iudei capite scriptũ eẽ debeat credi nec ẽ fuga iudeoꝝ

qd habuit spūsancto reuelante. cū nec ipse moyses vsqꝫ scriptum relinquerit. nec vllus pꝰ eū ꝓpha ꝓdiderit. nec itez est fuga iudeoꝝ ꝙ hoc habent ꝑ antiquorū successiones. q2 isto mō omne licebit firmare mendaciū. ⁊ istud est etiaz valde indigne ferendū ꝙ suis doctoribus apponant id qd ipi forsitan volūt cum ipi hoc nō a veterū relatōe ꝑ moysen habuisse testent̄ sed ipi in versutam explanatōe talia cōuincent̄. Patz ergo quante fatuitatis sit dicere deum hr̄e membra corpalia cuz hoc nulla aucte constet. Qd iterum naturali rōne ostēdit. q2 si verum esset deum caput ⁊ brachia ⁊ totam corpis formā hr̄e. igitur necesse est ꝙ fateant̄ deum longitudinis ⁊ latitudinis dimensionibus cōstare. ⁊ sic erit tribus dimensiōibus clausus qd est incōueniens. De corrigia autez quā eum in capite habere dicunt duo ꝓponunt̄. quia vel illa corrigia est de ipo aut aliunde. Si de ipo est iam deꝰ a se diuisus est. Si vo aliunde aut creator aut creatura est. Si creator est ergo sunt duo creatores. Si creatura est iam quedā creatura maior est quadaz pte creatoris qd est incōueniens. Itez quero hoc qd in capite vel brachio gestat vtrū necessitate aliqua vel sine necessitate id gestet. Si necessitate iā creator indiget creatura qd est aliud incōueniens. Si sine necessitate gestat. ergo aliud deus in se gestat supfluū qd ē etiam incōueniens. Et sic apte ostēsuz est quante fatuitatis sit ꝙ credunt iudei de membris dei ⁊ de corrigia predicta. Cum vo aliquod tale in sacris scripturis de membris dei inuenit̄ necesse est illud allegorice intelligi eo ꝙ ad lr̄am si exponat̄ non posset stare sicut qd ait moyses ad pharanē. locusta inquit opiet oculū ois terre. nunqꝫ. n. terra oculum habet. Item idē filijs chore. aperiens inquit terra os suū deuorabit illos nunqd terra os habet. Itez in libro Iudicū ait gad ad zebul. Ecce populus de vmbilico terre descendit. sed nūquid terra vmbilicū habet. Iterum Esaias ait de ala terre laudes audiamꝰ. nunqd terra alam habet. Abacuk quoqꝫ ꝓpheta ait. lapis de pariete clamabit. ⁊ lignū qd inter iuncturas est efficacior respōdebit. nunqd lapis clamare aut lignū pōt rn̄dere. Cum ergo corporea membra deo realiter ascribere fatuū sit vt ostensuz est. ergo que de eo tanqꝫ corporea dicta sunt nō cōuenit ad lr̄az solā exponere sed allegorice declarare.

Q deus tm̄ est in occidente.

Est secunda fatuitas iudeoꝝ cōtra diuinā ꝑfectiōem dicētiū in suo doctrina ꝫ libro ꝙ deus est tm̄ in occidente. aucte Esdre confirmantes illud dicentis. exercitus celi supplicat tibi. exponētes hoc ita cum omnes stelle in occidentē tendūt. tūc exercitus celi supplicat deo. ⁊ qm̄ hec supplicatio fit in occidente. Iō deū in occidente asserūt esse. Qui quanqꝫ sint a dei cognitōe alieni si mūdi saltim figurā agnoscerent nō de deo tam indigna sentirent. quō aūt ipi figurā mundi non cognouerant declarat̄ sic. Nam nos orientē non dicimus nisi locū illū vbi stella prius apparet. nec occidentē nisi vbi nr̄o subtrahit̄ aspectui. qd qui vult sibi subtiliter demonstrari. decerne ipm illud subtili oculo intueri qd hoc mō cōsiderari pōt. In quocūqꝫ vis loco cōsiste. ⁊ ab eodē lineā rectā ad orientis dirige ptem que cū ꝑuenerit ad locum vltra quē visum tendere nequid. locū ipm tibi orientē eē cognosce. Eodem mō si ab eo in quo cōsistis lineaz rectā in occidentē direxeris. cuz ad talem ꝑueneris locum qui visui tuo terminū ponit. ipm tibi occidentis cōstitue locū. Hora āt recti ortꝰ ⁊ hora recti

occaſus ſic demōſtrat᷑ naſcente ſtella. Predictā lineam vſqȝ ad ipm̄ ſtelle locū ꝓtende ⁊ in centro ipi⁹ ſtelle lineam fige. ita vt media ſup terrā appeat ⁊ media adhuc lateat ipaȝqȝ horā ipi⁹ ſtelle ortū dices. cū ergo ſol tali mō oriri ceperit ſup terraȝ illa hora apud aſtrologos ē ver⁹ ortus diei. Eodē mō ſi occidente ſtella ꝓfatā lineā vſqȝ ad eam ad occidētis ꝑtem dirigēs ſummitateȝ linee in ſtelle fixeris centro ita vt media ſup terrā ⁊ media ſub terra ꝯſiſtat illaȝ horā ei⁹ eſſe occaſum dices. Cūqȝ ſol tali mō occiderit illa hora apud aſtrologos ver⁹ ē occaſus diei ⁊ initiū noctis. Ex his talis ꝓcedit ꝯcluſio ꝙ cuȝ pars orientalis orbis eadē ſit oib⁹. locus tn̄ oriētis nō idem ē oibus. Jd idē q̄ȝ cuȝ occidētalis orb idē ſit oib⁹. loc⁹ tn̄ occidentis nō idem ē oib⁹ neqȝ eadeȝ hora ortus q̄ nob eſt ceteris oibus eſt. nec eadem hora occaſus ē nob cū ceteris gentibus: ſȝ ſm varietatē locoꝝ terre i longitudine variat᷑ locus orientis ⁊ occidētis ⁊ hora ort⁹ ⁊ occaſus. hec tam ſubtilis res aperti⁹ ſimilitudine oſndit᷑. Conſtituam⁹ ergo solē in ꝑ arietis gradu ⁊ in ꝑ puncto gdus ⁊ dicamus ꝙ cepit mō oriri ciuitati Aren q̄ ſita ē in ꝑ. vij. climatū terre hñs. xx. gdus ad orienteȝ ⁊ totidē ad occidentē hñs etiā. xx. ad polum aquilonarē ⁊ totidē ad auſtralem. Cum huic in quā ciuitatē ſol cepit oriri q̄ nam hora erit illi ciuitati q̄. lx. gradibus diſtat ab occidēte ciuitatis aren ⁊ pȝ ſm aſtrologoꝝ libros ꝙ due adhuc hore de ꝑcedenti remanent nocte ⁊ cū ꝑdicti ciuitati occubuerit ſol due ſibi remanēt hore de die. Cum aūt ſol illi cepit oriri orbi patet ꝙ aren ciuitati duabus tranſactis horis tercia inchoat hora. Cūqȝ illi orbi ſol occubuerit due iam de nocte ꝯplete ſunt hore aren ciuitati. Si ergo filum rectum ab Aren protrahas ciuitate ⁊ ꝑducas ſummitatem. vnaȝ ad orientem aliā ad occidentem ⁊ ſimili modo facias in alia ciuitate ꝓferens ab ea rectam lineam cui⁹ vna ſumitas ad orientem ⁊ alia pertingat ad occidentem. Nūc queſo vtriuſqȝ linee termini ab vtraqȝ ꝑte inſimul poterūt ꝯuenire ⁊ patet ꝙ nō. ſed quāto ab inuicem ipſe diſtant ciuitates tāto lineaꝝ in vtraqȝ parte inſimul diſtabunt ſummitates ·s· gradib⁹. Patet apertiſſime ꝙ loca oriētis ⁊ occidētis ⁊ hore ortus ⁊ occaſus nō eedē ſunt omnibus: ſȝ variant᷑ ꝑ varijs terre longitudinibus. Jtem cū ſol aren orit᷑ ciuitati ſi eadem hora apud alteram quaȝ diximus ciuitatē ab eiuſdē ciuitatis oriente in eiuſdem occidentē lineā protēdas q̄ celi puncta vtriuſqȝ eius ſummitas cacumen cōtinget. Et patet ꝙ illa ſummitas que vergit ad orientē ꝑmū punctū primi gradus virginis percutiet. Rurſus ſi ſole aren ciuitate occidēte apud alteram ciuitatem lineam eo modo quo diximus ad celū vſqȝ vtriuſqȝ tendentes. vtraqȝ ſummitas eius quas celi ꝑtes ꝯtinget patet ꝙ illa q̄ ad orientem tendit ꝑ pūcto primi gradus virginis que vero ad occidentem primo pūcto primi gradus piſciū occurrit. Jteȝ ſi ſole vrbi illi oriente lineaȝ apd aren ciuitatē ad eiuſdem orientē ⁊ occidentem tendentes vſqȝ ad ipm̄ celum ducamus vtraqȝ ſummitas quā celi partem ꝯtinget patet ꝙ illa q̄ ad orientem ꝯtinget primā ꝑticulā primi gdus tauri ꝑcutiet q̄ vero ad occidentē ꝑ pūcto primi gradus ſcorpionis occurret. Si aūt vrbi illi ſole occubente ꝑdictam lineaȝ aren ciuitatis ꝑdicto modo ad celi cardines ducam⁹ quas eiuſdem celi ꝑtes ſummitas queqȝ ꝯtinget pȝ ꝙ orientis ſūmitas initiū primi gdus ſcorpionis. occidentis vero initiū primi gdus tauri ꝯtinget. Nūc ḡ cogſcē pōt q̄ gradus ſigni q̄ ē i oriēte ſole aren ciuitati

apparentie nõ est idem cuz eo q̃ eadem hora alij apparet ciuitati. Sicq̧ oĩbus ɔtiget ciuitatibus prout vna distat ab alia in longitudine nec illa celi ꝑticula q̃ hodie in ortu solis q̃uis terrarum loco i orien te apparet. cũ eadẽ q̃ cras eadem hora eodẽ loco terre in eodẽ apparebit. hec graduũ in celo variatio ɔtingit q̃tidie sicut ipse sol ꝑ eosdẽ gradus variatur quotidie e q̃dem ita eẽ vt dictũ est necessaria ɔstat rõne ꝛ in totius terre spacio si sunt loca orientis ꝛ occidentis equalia nec ore ortus ꝛ occasus eodẽ. vñ necessario sequitur stellas dũ quibusdã occidunt alijs eadez hora oriri nec in tota celi spera certus est occidentis ꝛ orientis locus ꝗ quotidie variatur ꝑ varios gradus. multominus credi dz orientis ꝛ occidentis mutatõnez celestibus accidere creaturis. quibus nulla vnq̧ interuenit obscuritas. ꝗ sempiterna indeficientis luminis irradiat claritas sicut dauid ꝓpha dicit. q2 tenebre nõ obscurabunt a te et nox sicut dies illuminabitur sicut tenebre eius ita ꝛ lumẽ eius. Et daniel ipse inquit reuelat ꝓfunda ꝛ abscondita ꝛ nouit i tenebris cõstituta ꝛ lux cũ eo ꝑ erit. Cũ etiã nulla in celo ascensus vel descẽsus possit eẽ mutatio localis apertissime cunctis patet q in celo nec oriẽs sit nec occidens q̃ ꝓbato fatuitas est euidẽs dicentiũ q dei locus occidẽs est vbi stelle supplicãt deo. Et q2 supradictũ est d longitudine ciuitatũ distantiũ ab inuicem quõ hoc cognosci possit vt melius cognoscantur diuersitates horarum eodez tpe sup easdez apparentiũ breuiter sic ostẽdit. Constituamus ergo solez in pmo arietis puncto et incipiat fieri eclipsis solis apud aren ciuitatem primo puncto septime hore diei erit vtiq̧ eadẽ hora primus canceri gradus in ipsius arẽ oriente. q si tũc nosce desideras quota hora fieri incipiat eadez eclipsis apud aliã ciuitatẽ q̃ ꝑdiximus si diligenter inspicias primo quinte hore pũcto inuenias eam ibidem fieri incipe. eodemq̧ momento apparebit primũ geminorum punctũ in illius ciuitatis oriẽ. vñ indubitanter apparet. iij. longitudinis gradus inter vtrãq̧ inuenitur esse ciuitatem ꝛ hoc quidem modo ab astrologis q̃nta inter duas ciuitates longitudo habetur.

Q semel in die quotidie deus irascitur.

Tercia fatuitas iudeorum cõtra diuinam ꝑfectiõez est. q singulis diebus semel in die irascitur asserentes in mediũ testimoniũ dauid dicentis fortis irascitur quotidie. prima etiam diei hora eũ irasci asserũt. cãm huius ire esse dicentes q in illa hora reges iniq̃tatis insurgẽtes diademata sibi imponunt ꝛ solez adorant. O quaz absurdus est sermo iste ꝛ q̃ fatui sunt q̃ hoc putauerũt cũ ire descriptiões prorsus igñrent. quã si nossent nõ hoc de deo sentirent. Si igitur vis cognoscere quid ira est attende. q ira est cũ audito aliq̃ qð displiceat verbo colera rubea. i. fel feruet ꝛ sup epatem diffunditur ꝛ sanguini ɔmiscet. Inde siquidem hõ calescit ꝛ in facie palescit. hec aũt nulli ɔuenit rei nisi q̃ ex q̃ttuor ɔponitur elementis deus aũt talibus nõ subiacet liniamentis. Cum vero in scripturis inuenitur. Iraz applicari deo vt ibi dñe ne in ira tua ꝛc. Intelligendũ est q deus se habet ad modũ animi irati q̃ destruit qð fecit nõ tamẽ q ira in deo cadat subiectiue vt dictuz est. nõ minus etiã illud abhorrendus est. q dicũt euz de tali re irasci de qua non possit vlcisci qð si posset ira ꝑfecto eius quiesceret. Aiũt preterea q ipsius hore q̃ irascitur nemo nouerit vnq̃ punctũ nisi balaan filius beor. In hoc autẽ verbo sibipsis cõtrarij sunt iudei cum ex vna pte moyses eũ vocet ariolum et in

dei iniquũ. Ex altera vero parte de deo: prudentiorẽ eũ moyse eẽ significant qȝ punctũ hore nouerit qđ moysen latuit et licet hoc dictũ magna admiratione vilescat tñ incompabiliter maioris fatuitatis est. qȝ dicũt gallũ irrationabile animal ipsius hore punctum quotidie scire.

Q deus semel quotidie i die plorat.

Quarta fatuitas iudeorũ contra diuinã pfectionem est. q deus semel in die quotidie plorat ꝛ q ab eius oculis due pcedentes lachryme in mare magnũ cõcidũt ꝛ hoc fulgorẽ eẽ affirmãt illũ q tempore nocturno de stellis videt cadere. hec aũt rõ deũ ex q̃tuor elementis cõpositũ ondit esse. Neqȝ em̃ lachryme sũt nisi ex humiditatis abundãtia descẽdẽtis de capite. Si vero ita ẽ ergo elementa sunt dei materia: omis aũt materia prior est ꝛ simplicior forma ergo ꝛ hec priora ꝛ simpliciora deo sũt qđ nephas est credere. Itaqȝ si deus talis est vt dicũt cũ nec cibo fruat nec potu ꝛ q̃tidie duas ex se mittit lachrymas necesse ẽ decrescere nisi forte de aq̃s q̃ super celos sunt iugiter bibat. Ex verbis quoqȝ eius intelligit q ignorẽt qđ sit ille sit fulgor qđ si desideras nosce. Fumosus quidã vapor de terra surgit nimiũ siccus. vnde ꝛ locũ nubiũ transit puenit eis ad locũ vbi nõ multus est calor q̃niam remotus est a motu firmamenti q̃ cũ puenerit ꝛ iam multus in loco vno colerit ipsius loci calore licȝ exiguo paulatim cremat ꝛ crematus euanescit. et id est qđ p aerẽ discurrere videmus. Fletus quoqȝ ipsius quẽ deo indigne ascribunt iudeorũ captiuitatẽ causam eẽ dicũt qñ etiã pp dolorẽ eũ ter in die vt leonẽ rugire asserunt ꝛ ppter id celũ pulsare pedibus more calcantiũ in torculari. more etiã colũbe quendã susurri sonitum dare ꝛ quaqȝ vice caput mouere et dolentis voce dicere. heu mihi heu mihi: vt q̃d domũ meã in desertũ redegi ꝛ tẽplũ meũ cremaui ꝛ filios meos ingenites transtuli heu patri q transtulit filios suos ꝛ heu filijs q translati sunt de mẽsa patris sui. Dicũt etiã q quidã doctorum suorũ hanc audierit vocẽ in q̃dam loco ramoso. Preterea dicũt q tanq̃ prurientes inuidens collidat pedes et more dolentis manibus plaudat. ꝛ quia quotidie orat vt misericordia eius sit super iram eius. et vt eat in populo suo secundum miscõia hec patent in libro barahot in caplo primo. O insensati iudei dicite cum deus orat quẽ adorat seipm an aliũ Si aliũ is quem adorat potentior eo ẽ. Si seipsum adorat aut potens ẽ eius propter qđ orat aut impotens. Si impotens est frustra se orat. Si vero potens aut vult illud pro quo orat aut nõ vult. Si nõ vult pro nihilo orat. Si autem vult non est necesse orare. Patȝ ergo q oino sit hec gens iudaica aliena a cognitiõne diuina. Si ergo verum est deum pro iudeis orare vt leonẽ rugire celũ pedibus pulsare more colũbe gemere caput mouere ꝛ p nimio dolore heu mihi clamare. ipsum preterea p dolore pedes collidere manibus plaudere ꝛ q̃tidie vt iudeorũ misereat orare q̃d q̃ eorũ ne liberent impedit captiuitatem an ab ipo an ab eis pcedit hec mora. Si em̃ ab ipo eũ ad cõplendũ volũtatẽ suã minus eẽ potentẽ ostendũt. cũ id volentem cõplere nec valentẽ pueri more eũ plorare asserũt. Si igit nunc impotens dicant. Vtrũ in futuro potestatẽ habiturus sit an nõ. Si nunq̃ habiturus ẽ ergo ꝛ illius ꝛ illorũ dolor fine carebit sicqȝ oratio est vacua ꝛ spes nulla. Si vero posse habiturus est illud nondũ habuit: sed in futuro: ꝛ certo habiturus est tempore. q cum habebit eos de captiuitate liberabit. aut iam habuit: sed in remo-

ius illud recuperaturus est et de captiui-
tate eos adducet. Si vero habitur⁹ ē tpe
certo restāt eos dicere qd sit qd mō ꝓ-
hibeat eū hē .s. vtrū hoc paucitate im
putāt annoꝝ ei⁹ an debilitati membro
rum an obstaculo cuiuslibet rei a qua
nequeant defendi hec de deo credē ne-
phas est. Legimus em̄ in scripturis sa
cris quib⁹ iudei nobiscū fidez adhibēt
deuz antiq̄s temꝑib⁹ maiora miracula
fecisse q̄ sit eos de captiuitate liberare.
velut cū .x. plagis egyptū ꝑcussit et ta-
men eos i manu valida eduxit ⁊ rubꝝ
mare diuisit in qd pharaonē cū exerci
tu suo demersit. Māna quoq̃ et ꝯtur-
nicibus de celo in deserto pauit. Aq̄s
etiam iordanis in loco vno montis in
star ꝯstituit. Solem ⁊ lunā iosue preci
bus fixit. De exercitu sennacherib .c.
lxxxv. milia nocte vna occidi fecit. In
dieb⁹ ezechie solē gradib⁹ .x. reuerti ꝓ-
cepit. Danielem de lacu leonū libera-
uit. Ananiā Azariā et Mizahelem de
igne ⁊ iudeos de babilonis captiuita-
te liberauit. ⁊ multa alia q̄ nūerare lō-
gum esset mirabilia fecit. Non ergo di
cere pñt q̄ antiq̄s dieb⁹ potens nō fue
rit. Si autem eum potentem fuisse: vt
equum est concedant: sed alioꝝ inter-
uentu accidentiū eum impotentem fa
ctū dicāt post quoꝝ abscessum eū pos-
se suū recuperaturū credant alterum eo-
rum necesse esse fateant. Illa acciden-
tia aut ex eo aut in eo fuisse vt infirmi-
tas accidens homini donec cōualescat
ab estu cohibꝫ voluptat̄. aut ei ab alio
esse illata vt captiuitas cuilibet a rege
illata sue voluntatis eum ptāte ꝑuat
donec libertate succedēte recedat qd si
ex eo ⁊ in eo fuisse dicāt. deū ergo cor-
pus habere dicūt qd ꝯtrarioꝝ suscepti
bile sit qd ꝺ celo sentire nō ꝯuenit. Si
vero ab alio illatā dicāt illuꝫ qui intu-
lit deo potentiorem esse ostendūt q̄ nō
minus est inconueniens. Si autem se
ipsos sue captiuitatis cām esse dicāt q̄-
si melius mō in captiuitate quā olim in
libertate se habeāt hoc patet esse men-
daciū. q̄ nunq̃ captiuitas libertati est
compabilis. Si vero nō hac intentiōe
suā libertatē rememorant: ꝫ eo volen-
te eos liberari ipsi ptinaciter ei⁹ volun-
tati obsistūt. s. vt q̄ ille eos in captiui-
tatē coniecit. Ipsi ecōtrario plus q̄ ip
se velit in ipsa captiuitate ꝑducent. de-
beret vtiq̃ eoꝝ satisfacere voluntati: et
nō seipsum assidue tanto merore deꝓ-
mere aut eos ei ꝑcere deceret nec eum
facere tantū ꝯtristari. sed hoc stare nul
latenus pōt. cum eū quotidie vt ipsos
de captiuitate eripiet orent. Exclude-
re ergo debēt iudei tante circuitiōis am-
bages a pectore suo. Dicet ad hec iude
us nihil eoruꝫ que tu numerasti impe-
dit nostram captiuitatē. sed deū semꝑ
omnipotentem fuisse ⁊ esse fatemur. nec
nos captiuitatē euadere velle negam⁹
sed deum captiuitati nostre certum ter
minū ꝓfixisse ⁊ donec illud qd cōstitu-
it iurauit ⁊ firmauit tps adueniat nos
nullo modo liberari posse dicim⁹. De-
re in hoc verbo in scientiā deo ascribit
iudeus. cum eum tale quid statuisse di
cat atq̃ iurasse qd prius eū iurasse atq̃
firmasse peniteat cui⁹ rei signuꝫ ē q̄ tot
modis iugiter vt dictū est ꝑ eis affligit
qd si ꝓscijsset nō antea ꝯstituisset. Insi-
piens ergo ꝫm iudeos de⁹ fuit q̄ ⁊ cuꝫ
apud eos ꝯstet indulgere vtiq̃ ei debe
ret nec ꝓcib⁹ eum inquietare assiduis.
Quanto em̄ frequētius orāt tanto mag'
ei⁹ dolorē innouāt ⁊ q̄ magis ab oratio
ne cessando eum nō inquietauerit tan
to magis eum consolari ꝑmittent.

Q deus dimisit vnum fora- men in celo non valens perfi- cere firmamentum.

Quinta fatuitas iudeoꝝ ꝯtra di
uinā ꝑfectiōeꝫ est q̄ cū de⁹ firma

mentū ꝯstituit pficere penitus non valens cuiusdam foraminis spaciū in septentrionali parte imperfectum reliquit. qđ ob hoc videlicet eū fecisse asseuerāt vt si qs aliquādo exurgens et ei equalē se faciens deū esse se diceret ipse de⁹ illi⁹ spacij pfectionem ei opponeret dicens. si de⁹ es vt ego locū illū claude si potes quē apertū reliqui ego. hoc autē q̄ patēs sit mendaciū nulli⁹ oculi aciē latet. Septētrionalis etenī axē poli altissimū semp sup nos nec vnq̄ occultū ꝯspicuus ipm q̄ totū integrū pfectū q̄ videmus. Manifeste ergo pꝫ fatuitas error istius.

De aliis fatuitatibus plurimis ꝯtra diuinam perfectōnē & in eius offensam.

Ponunt & alia in thalmuth que sunt ꝯtra diuinā pfectionē. Isti qui vocant Rabini & sapientes acclamāt seipsos dei seruitores & declaratores legis mosaice. Et tamē inueniūtur loquentes inordinate in his q̄ sunt in magnū vituperium dei tollendo enī omnē pfectionē & applicando ei omnē defectū. & sic omia dant licentiā seruiēdi dijs alienis & ydolatrandi. Vn̄ inuenit in canhedrin in ca. qđ incipit arbamitot. sup illo qđ scribit in Leui. capi. xviij. de ydolo qđ dicit moloch. seruitium cui⁹ erat q̄ accipiebat homo filiū vel filiam suam & ducebat eū vel eam ad sacerdotes & ipsi transibant creaturam aliā p ignē ante pdictum ydolum: & lex vetauit hanc ydolatriā signanter specificatā & dicit in verbis istis ca. eodem de semine tuo nō dabis vt ꝯsecretur ydolo moloch. Hic intricant ipsi & dicūt q̄ qr dixit textus de semine qđ intelligit q̄ nō peccat homo excepto qndo dat sacerdotibus ptem sui seminis p moloch. Sꝫ si ei daret oēs filios suos nō peccaret. Itē dicit qr nō dabis intelligit q̄ nō peccat excepto qn̄ pr̄ dat filiū suū sacerdoti moloch vt faciet sacrificium. Sꝫ si ipemet pr̄ facit nō peccat. Itē qr dixit de semine intelligit q̄ tūc ē pctm̄ qn̄ sacrificiū fit de illis q ab eo exierūt: sꝫ si hō facit sacrificiū de pře suo vel frē vel de seipo pdicto ydolo non peccat. Item dicit i eo. li. canhedrin ca. eo. Ille q adorat ydola timore vel amore lib ē a culpa. Et declarat rabi salomon q̄ amore intelligit si ab aliq̄ dn̄o fuit rogat⁹ vt faceret timore si fuit ꝯminat⁹. Sed rabi moyses de egypto declarat alit dicēdo q̄ amore sonat sic si fuit filo capt⁹ de illa imagie qr ē bn̄ fabricata. & timore ē si timet qr pōt ei nocē sicut imaginant illi q eā adorāt q̄ eis pt facē bonū vel malū si i tali casu adorat lib est. Et multū ē mirādū de istis glosatoribus & etiā de textu talmuth qr clare vadit ꝯ textū leg̃ dei. qr videm⁹ q̄ cū ppls israel iret p desertū & fuerūt in sethim. & adorauerunt ydolū phegor qr de⁹ irat⁹ fuit tā fortiter ꝯ ppl'm q̄ occidit. xxiiij. milia. & tn̄ manifestū ē q̄ illa ydolatria nō fiebat nisi amore filiar moab sic apparet Nūe. xxv. ca. Itē illi tres pueri sydrac. misach & abdenago voluerūt potius intrare fornacē ardentē q̄ adorare imaginē nabuchodonosor. Et tn̄ si hec opinio eēt vera bn̄ erant excusati ab illo piculo ex q̄ faciebāt timore regis Nabuchodonosor. & certū est q̄ ipsi bn̄ sciebant legē. qr ibi fit relatio p eis q̄ erāt multū intelligētes & socij in studio danielis ꝓpter qđ apparet q̄ snia data per eos est vera. & p doctores talmuth falsa & fatua. Item dicūt & veniūt ꝯ deū volendo seipsos eq̄re deo. Vn̄ inuenitur in aliquib⁹ ordinatōnib⁹ & cerimonijs quas ipi fecerūt quas etiā omnes iudei obseruāt. sicut est illud qđ in certis noctib⁹ anni mandāt q̄ incendant certe candele in domib⁹ in memoriam victorie machabeor. In certo mense

anni ꝓcipiũt q̃ fiat festum qđ vocatur
porim in memoriam mirabili hester ꝛ
mardochei ꝯtra aman. In qua ꝓcipit
talmuth expsse q̃ quilibet iude⁹ debet
inebriari. ꝛ illa die legunt in sinagoga
historiã hester: ꝛ siue cum incendũt ꝓ
dictas candelas siue cũ legũt ꝓdictaꝫ
historiaꝫ in sinagoga dicit rabi talia v̄
ba bñdict⁹ qui nos sanctificauit cũ suis
ꝓceptis ꝛ mandauit nobis incēdē has
candelas ꝛ ꝓcepit nobis legere hãc hi
storiã hester. videte si hoc ꝓcepit deus
in lege. nisi q2 ipsi se reputãt tm̃ sic de⁹
Item nõ solũ hoc faciũt ꝫ reputant se
posse reuocare verba dei hoc ipsi decla
rant sup ca. xvij. Deut. vbi dicit si ali
quid tibi fuerit difficile in leg̃ iudicijs
ibis ad sacerdotes ꝛ ad iudicē q̃ fuerit
illo tempe ꝛ petis ab eis ꝛ facies scđm
ꝯsiliũ eoꝝ. Et dicit talia verba. non de
clinabis ad dextrã neq3 ad sinistrã. Sꝫ
ipsi in talmuth scrutant dicendo q̃ in
tentio text⁹ est q̃ dato q̃ sapiētes dicãt
ei p dextra qđ est sinistra ꝛ p sinistra q̃
est dextra debet credere. Item iudicãt
sniã mortis quecunq3 frangentē aliqđ
de ordinatõnib⁹ eoꝝ. Dicũt adhuc i li.
berahot in ca. qđ incipit misemoco. q̃
quicũq3 hõ deridet sapiētes talmuth
vel malũ dicit est ꝯdemnat⁹ ad inferos
Et ille qui frangit verba legis dei non
habet aliã penã nisi q̃ sit fractor legis
Item reputant se scire plusq3 de⁹; quia
dicũt in libro robamechia in ca. qđ in
cipit hazahã q̃ semel fuit i studio mag̃
disputatio sup vnũ actuꝫ legis ꝛ omes
studij vni⁹ opinionis. Sed rabi aliezer
qui erat maior eoꝝ erat ꝯrie opinionis
qui fecit multas bonas rationes cõtra
eos ad ꝓbandum suã opinionē. ꝛ nun
q3 voluerũt assentire ei ꝛ in fine dixit si
sic est sicut ego dico remitto domino dõ
nostro. Et illa hora exiuit vna reuela
tio vocis ꝛ dixit non contradicatis ra
bi aliezer; quia verum est qđ ipse dixit

Et surrexit rabi sua ꝛ dixit domine lex
non est in celo sed in terra. ꝛ iam preci
pis in lege tua q̃ sententia debet decli
nari ad plures voces et illa hora excõ
mõnicauerunt ipsum rabi aliazer quo
usq3 assensit opinioni eorum. ꝛ dicũt q̃
paruo elapso tempe rabi nathan inue
nit heliam ꝓphetam ꝛ dixit ei eras tu
in celo quãdo fuit ista questio. Respõ
dit sic ꝛ dixit ei. quid ergo dixit deus il
la hora qua sapientes noluerũt obedi
re reuelatõni sue. Respondit ei scias q̃
illa hora deus risit et dixit. Vicerũt me
filij mei. vicerunt me filij mei. Itē glo
rificant isti talmutiste seipsos. vnde di
cit in libro tuca ca. iij. q̃ vn⁹ doctor qui
vocabat rabi symeon filij iohaij. Dice
bat. Ego sum tam dign⁹ ꝛ tam iust⁹ q̃
si vellem ꝓpter bonitatem meam libe
rarent in die iudicij omnes homines
qui venerũt ad mundũ a die qua ego
natus sum vsq3 hodie. Et si ionathan
filius vzihel esset nobiscum possemus
liberare totũ humanũ genus a die q̃
creatus est mund⁹ vsq3 ad finem. Itē
se reputant ꝓphetas sicut dicunt in ra
ba batera ca. j. a die qua fuit destructõ
templi vsq3 huc fuit remota ꝓphetia ꝓ
phetarum ꝛ fuit data sapientib⁹. Itē
dicũt in rababatera in ca. qđ incipit ha
moher ꝛ hascema q̃ raba filius barba
na ibat p quendam viam ꝛ dixit ei vn⁹
mercenarius. Veni ꝛ ostendã tibi mõ
tem sinai. Iuit cum eo ꝛ audiuit ꝓmo
vnam vocem que dicebat. O miser ve
mihi. q2 feci iuramentum ꝛ ex quo feci
quis me absoluet. Et p⁹q3 rediit ad stu
dium et narrauit magistris repreben
derunt eum ꝛ dixerunt ei. ea hora qua
audisti vocem illam debuisses dicere.
domine ego te absoluo ab illo iuramē
to. et dixit ipse dubitaui quod dicebat
pro iuramento quod fecit Noe de nõ
dando amplius mundo diluuium. Et
glosat rabi Salomon q̃ illud iuramē

tum de quo petebat deus abſolutōem erat captiuitas iſrael. propter qđ ipſe ſuſtinebat partem captiuitatis ⁊ laboris ſicut dixit yſaias capi.lxiij. In omni tribulatione eorū non eſt tribulat⁹. Et licet textus verus ſit in biblijs Hebraicis pro maiori parte eo modo quo poſuit Hieronym⁹ in ſua tranſlatōne Veruntamen in aliquib⁹ dicit ſic. In omnib⁹ tribulatōnib⁹ eorū ipſe eſt tribulatus ⁊ iuxta hoc facit predictā gloſam rabi Salomon. Item reputāt deum ignorantem ſicut dicit in barabot. caplo primo poſtq̄ fuit deſtructū templum non remanſit deo in toto mundo niſi ſolum ſpacium.iiij.cubitorum ad ſtudendum balaba.id eſt lectōnem de talmuth. Item dicūt q̄ tribus primis horis diei deus ſedet ad ſtudendū talmuth ergo videtur q̄ ſi indiget ſtudio non habet pfectōnem ſapientie. Item reputant deum mendacem ſicut dicit in rabamecia in ca.quod incipit bacober. Unde dicebat rabi hyſmahel. magnū quid eſt pax q2 deus dixit mendaciū vt poneret pacem inter abraam et ſaram hoc apparet in Geñ.xviij.cap. q2 cū angeli prenoſticaſſet Abrae q̄ ſara pareret filiū ⁊ ipſa erat in tabernaculo ⁊ audiuit eos dicit textus q̄ fecit deriſionem inter ſeipſam et dixit quō poſſet hoc fieri cum ſit dñs me⁹ ſenex. Et poſtea cū dñs hoc reſumpſit abrae apprehendendo zarā dixit qđ dixerat cū ego ſum vetula apparet dicūt iſti q̄ de⁹ mutauit rumores ne abraā q̄ zara vocaſſet eū ſenem iraſceret. Sed q̄ bñ attendit ad textū inueniet q̄ dicit magnū mendaciū.q2 etiā inuenit q̄ qñ ipſa riſit ſeipſam vocauit vetulā. Item reputāt deum peccatorem ſicut dicit in hullim in ca.qđ incipit helu cereſoth ſup textum Geñ.vbi dicit Fecitq3 de⁹ duo luminaria magna. Dicit rabi Symeon in hora creatōnis eq̄les erāt ſol ⁊ luna. Et luna venit ante deū et dixit.domine non eſt bonū q̄ duo reges fruant vna corona. Et illa hora pcepit de⁹ q̄ eſſet minorata ⁊ dixit illa domine.q2 dixi tibi verba ratōnabilia minoraſti me: ⁊ ſic fuit illa ſibipſi nimis diſplicens:ſed de⁹ vt ꝯſolaret eam dixit ei nō triſteris nec tibi diſpliceat. q2 ſol non apparebit niſi de die ⁊ tu apparebis de die ⁊ de nocte ſed ipſa non fuit contenta:immo dixit domine candela an̄ ſolem quid pdeſt ⁊ dixit ei de⁹:ego faciā q̄ ppl's me⁹ iſrahel faciat compota ſua p menſes tuos cū toto hoc non fuit ꝯtenta inim̄ q̄ de⁹ cognouit ſe culpantē ⁊ pcepit moyſi q̄ in fine lune iſrl' faceret ſacrificiū vnius hirci vt de⁹ haberet veniā đ pdicto peccato ⁊ hoc pbant ex Nume. ca.xxviij. vbi dī .hirc⁹ quoq3 offeret dño p pctis videat vnuſqſq3 q̄t vanitates ſunt in pdicta auctē.⁊ quō text⁹ quē ipſi allegāt eſt incontrarium illi⁹ q̄ ipſi intelligunt. Item reputāt deū pollutū ⁊ inmūdū ꝑm q̄ dicūt in rabamechia in ca.quod incipit hacober et hapohel dicit Rabi iohanā de⁹ ſacerdos ē.quia ſic ſcriptū eſt Exodi capi.xxv. Loquere filijs iſrahel tollāt mihi pmicias: ſed primicie debent dari ſacerdotib⁹ ergo deus ē ſacerdos. Item poſtea recepit pollutionē q2 ſic ſcriptū eſt Deutero.ca.vltimo.q̄ quādo moyſes mortuus fuit ſepeliuit eū dñs ſ3 omis ſacerdos q̄ tangit hoiem mortuū eſt pollut⁹. ergo de⁹ ē pollut⁹ ⁊ ſatiſfaciūt dicendo.q̄ poſtmodū balneauit ſe ⁊ fuit mūdat⁹ ⁊ q̄rūt in q̄ balneauit ſe in aq̄ nō q2 yſa.dicit ca.xl.qs menſus ē pugillo aq̄s ⁊ ſatiſfaciat Rabi q̄ in igne ſe balneauit: q2 ſic ſcriptū eſt yſa.vltimo.quia ecce dñs veiet i ignem. Item dicūt q̄ de⁹ palpat res inmūdas ſicut dicit in nucida in capi. qđ incipit hamopoles.q̄ deus ſtat ſedendo. ⁊ facit venire ante ſe oīes guttas ſpermis exeūtis a quocūq3 hoie iſrahel dicendo

q qñ diminutū fuerit illud sperma generabitur ius ex ea. Item dicitur in libro q dicitur pirqueorabi elezer. quicūq scit quātitatē creaturis mūdi securus est hēre seculū venturū. et dicit rabi iohanā ego et raba aquiba sumus fideiussores huius. Item dicit rabi iohanā q deus innoluit se in vno tallet.i.roquete et ostēdit se moysi. et dixit ei omni hora q israel fecerit sic statim veniā consequetur. Item faciūt deū inuidū sicut dicūt in berhot ca. vltimo q quinq homies creauit deus q ei assimilabantur in aliquibus et sunt isti Samson in fortitudine Saul in pulchritudine cervicis Absalon in capillis Rex sedechias in oculis Asa in pedibus. Et quia in illis met rebus in quibus ei assimilabantur condemnauit eos apparet q habuit inuidiam eorum.

De fatuitatibus plurimis cōtra legem mosaicam.

Quartus passus est de fatuitatibus et falsitatibus iudeorum contra legem mosaicam et contra prophetas Manifestū est q omnes gentes q tenent legē diuinā vel se dicūt tenere eā. affirmant deū creasse mundū de verbo absolute sine aliq materia preposita nec simplici de qua illud fieret et hoc est q dicit primū verbū legis mosaice. In principio creauit deus celū et terrā. quia est opinio oim doctorum latinorum et hebraicorum q istud vocabulū creare significat factionē alicuius rei de verbo nō est sic de generare. facere vel formare. quia hec vocabula aliqd presupponūt in tali operatione et qui oppositū huius asserit hereticus est dicendus. quia destruit fundamentum sup qd omnia alia miracula sacre scripture fundantur. Et inuenimus vnum de maioribus doctoribus thalmuth qui vocatur rabi eliezer magnus qui venit contra hanc opinionem. Et dicit in libro qui vocatur pirque. talia verba. Celi de q fuerunt creati. Respondet de luce vestimenti dei. et terra de quo fuit creata. Respondet de niue q stat sub cathedra dei. Et dicūt glosatores q hāc niuem accipit hic rabi eliezer pro illo qd vocat phus primā materiā vel ille ex qua fuerunt facta iiij. elemēta quā nititur probare phs. i. phisicorum q est ingenerabilis et incorruptibilis apparet q iste doctor erat de opinione phi. qa vel ipse credit q creatio pōt fieri de verbo vel nō. Si sic ergo non oportebat eū qrere ex quo facta fuerit celū et terra. Si nō ergo vel hz ponere aliquā materiā eternā q nunq habuit principiū vel oportet in nūeris ire in infinitū qd est impossibile. Quare necessario sequitur ex verbis eius q ipse nō credebat textū legis in q dicitur. In principio creauit deus celū et terrā qsi vellet dicere de nihilo nisi q ibi erat aliq res eterna q omi tpe fuit cum deo. manifeste hec opinio est heretica et contra oēs qui habent legē diuinā. Est adhuc alia auctoritas alterius doctoris q dicitur rabi symō: qui dicit in litera q ordo tpis fuit ante q mundus crearetur. et qui hoc intelligit sua intentio est q corpa celestia sunt eterna. quia tempus nihil aliud est nisi numerus motus celi. Item veniūt contra textus sacre scripture. Et primo dicūt in abodazara ca. j. q nō recipient tempe messie aliquē aliarum gentiū qui velit venire ad legem dei: hoc est falsissimum et contra omnes prophetas. Dixit eñ patriarcha iacob Gen. xlix. loquendo de messia: et ipse erit expectatio gentium. Itē dixit zacharias. iij. ca. Et applicabuntur gētes multe ad domū in die illa et erūt mihi in populum. Item dixit Isaias ca. xj. In die illa erit radix yesse q stat in signū populorum ipm gentes deprecabuntur et erit sepulchrum eius gloriosum. Itē peccant dicendo malum. quia dicūt peccatores esse et malos homines qs deus dixit bonos et iustos. Et primo Adā

quem deus formauit ⁊ nō est dubium ꝙ cū maiori pfectōne ꝙ̄ posset eē in homine carnali et ipsi applicant ei illud peccatū carnis tam abominabile sicut dictum est supra. Item ꝯtra Noe de ꝙ̄ dicit̄ Gen̄.ca.vj. Noe vir iustus atq; pfect⁹ fuit in generatōnib⁹ suis cum deo ambulauit. ⁊ ipsi dicūt in yama in ca. youi aquipozini sup textuз Gen̄.in ca. ix. vbi dicit̄. Euigilās noe ex vino cum didicisset ꝙ̄ fecerat ei fili⁹ suus iunior ꝙ̄runt: quid est qđ fecit fili⁹ suus iunior. Rn̄sio est duoꝝ doctoꝝ qui sunt duaꝝ opinionū quoꝝ vn⁹ dicebat̄ Rau ⁊ alius Symuel rau dicebat ꝙ illud qđ fecit chain Noe patri suo est ꝙ castrauit ipm. Symuel dicebat ꝙ habuit cū patre copulā carnalem. ⁊ quelibet istoruз rabinoꝝ ducit ratōnes ꝑ opinione sua arguens ꝯtra alterā. Sed ꝯclusio est ꝑ thalmutistas ꝙ ambo doctores dicūt veritatē ⁊ ꝙ illa duo fecit patri suo .s. ꝙ castrauit ipm ⁊ habuit copulā carnalē cuз eo. Ecce ꝗ̄ falsissima inuentio ⁊ ꝗ̄ turpissima diffamatio ꝑ illos inuenta. Item dicūt falsum ꝯtra patrem Abraam de quo dicit tex. Gen̄.xxv. ꝙ quando abraam mortu⁹ fuit dedit omīa sua ysaac. Sed filijs ꝯcubinaꝝ dedit mūera ⁊ misit eos ad terram orientis. Dicūt ipsi in canhedrin ca. vltimo. ꝙ̄ fuerūt illa dona ꝙ̄ dedit eis. Rn̄dent ꝙ docuit eos nomina immundicie ⁊ declarat rabi salomon ꝙ hoc est ꝯuocatiōes demonū. Ecce ꝗ̄ manifeste dicūt cōtra testimoniū qđ dedit deus de abraā ca. xviij. vbi dicit̄. Scio eñ ꝙ preceptur⁹ sit filijs suis ⁊ domui sue post se vt custodiant vias domini ⁊ faciāt iusticiaз ⁊ iudicium: vt adducat domin⁹ ꝓpter abraam omnia que locutus est ad euз Quō est credibile ꝙ ipse hereditasset filios suos de ꝯuocatōnibus demonum ⁊ quomodo hec est via dei. Iteз dicūt falsum cōtra Joseph de quo facit scriptura relatōeз manifestam sue virtutis ꝯtra petitōeз quam ei faciebat dn̄a sua de adulterio. Dicūt ipsi in hulim i ca. qđ incipit calhabacat ꝙ de facto intrauit domum intentōne copulandi cum ea ⁊ venit angelus gabriel ⁊ rapuit sibi genitalia. ⁊ qn̄ voluit facere peccatum inuenit se impotentē. Item dicūt contra dauid de quo legimus ꝙ in fine dierum suoruз quia ei deficiebat calor naturalis adduxerūt ei Abisach sunamitem vt seruiret ei ⁊ dormiret cū eo. iij. Reg.ca.j. Sicut ꝓbatum est in medicina ꝙ calor domicelle vł iuuencule ꝓdest multū homini antiquo vt excitet̄ suus calor naturalis. ⁊ textus refert ad literam ꝙ seruiebat regi ⁊ dormiebat i sinu suo ⁊ rex nō cognouit eam scз carnaliter. Sed thalmutiste dicūt ꝙ canhedrin in ca. qđ incipit cohengadol. ꝙ dauid concubuit cuз ea in ꝓ̄sentia bersabee. xiij. vicibus in modico tempore ⁊ alia turpissima referūt circa hoc que nō sunt digna scriptura. Item in libro iudicū ca. ij. vbi narrat̄ illud magnum bonum qđ fecit illa honorabilis mulier rachael ꝓpter dei seruicium scз occidendo sisaram inimicū israel. Et videmus etiam in illo cantico. ꝙ ordinauerūt prophetissaз delbora ⁊ barach magnam laudem quā ꝯmendauit de predicta rachel. Si turpissimi thalmutiste dicūt in libro nazir talia verba dicit rabi iohana. vij. vicibus ꝯcubuit cum Sisara in illo instanti ⁊ postea occidit eum. Item licet balam voluerit facere malum populo. ⁊ cum malum ꝓnunciare verumtamē propheta erat. Et iō dicit textus de eo auditor sermonū dei qui nouit doctrinam altissime. Sз isti proditores ⁊ diffamatores opponūt ei multa turpissima de quibus nullā mētionem facit scriptura sacra. ⁊ hoc scribunt in libro berahoth ⁊ in canhedrin intricando se sup ꝟba azine que dixit

ipsi balaan qñ eã verberat dicẽdo sic: ꝛ quõ ego non sum azina tua sup quaz equitas omi tempe. Dicunt ipsi ꝙ ambasiatores regis balas interrogauerũt quare nõ equitas in equo. rñdet balan qꝛ habeo equũ meũ ad pastum vt pinguescat. Eadem hora dixit azina nõ est verũ qꝛ ego sum azina tua. Et dixit ipse sic est ad portandũ onera. Rñdit illa nõ est verũ nisi sup quaz equitas. Et dixit ille verũ est in casu ꝙ accidit sicut modo qñ nõ est equus ad manũ. Respondit azina nõ est sic sed omi tempe ꝛ adhuc ꝙ sum azina tua de die ꝛ tua vxor de nocte. Ecce turpissimi luxuriosi in quo innoluũt linguas suas. Item dicũt in bulim in ca. qd̃ incipit calbabacat quid voluit dicere tex. in li. iudicum in ca. xiiij. qñ dicit de samsone. Creuitꝙ puer ꝛ bñdixit ei dñs. dixit rabi Johada scis in quo bñdixit in sua vga qꝛ sperma q̃ exibat ab ea erat sicut vnꝰ riuus currens ꝛ qñ ꝯprehenderunt eum philistei ꝛ extraxerũt oculos eius ꝛ faciebãt ꝙ moleret in carcere. Dicũt isti turpissimi ꝙ istud molere qd̃ dixit textus sonat ꝙ quilibet philistinoꝝ ducebat ei vxorem suam vt ꝯcuberet cuz ea si forte possent ex ea hr̃e hoiem ita fortem sicut ipse erat. Item in alijs locis talmuth locunt mõ ꝯtrario. qꝛ multos viros q̃s scriptura dicit pctõres et narrat litera pctã eoꝝ ipsi excusant eos et dicũt ꝙ nõ peccauerũt. Et primo d̃ ruben filio iacob de quo dicit ad lr̃am in textu Geñ. ca. xxxv. Abijt ruben ꝛ dormiuit cũ bala ꝯcubina patris sui ꝓpter qd̃ peccatũ fuit ꝛ amota primogenitura sicut patet primo Paral. ca. v. Sed ipsi dicũt falsos oẽs textus. Et dicũt in libro sabbat in ca. qd̃ incipit rabina talia verba dicit rabi ionatha quicunꝙ dicit ꝙ ruben peccauit nõ ẽ nisi peccator. Et sic dicunt peccatores prophetas scribentes textus. Item iustificant filios Heli. de quibus dicit. j. Regum capi. ij. filij heli filij belial nescientes ꝛc. Itez in eodẽ ca. heli aũt erat senex valde ꝛ audiebat oĩa q̃ faciebant filij sui vniuerso israeli ꝛ quõ dormiebant cuz mulieribus q̃ obseruabant ad hostium tabernaculi. Item iustificãt filios Samuelis ꝯtra textum qui facit mentiões ꝙ nõ ambularent in vijs samuelis patris sui ꝛ ꝙ vendebant iusticiã ꝓ pecunia. Item dicũt ꝙ dauid nõ peccauit in adulterio bersabee nec in morte Vrie mariti eius. Item dicũt ꝙ salomon nõ peccauit in ydolatria quaz fecit in fine dierũ suoꝝ. Finaliter ꝑ omnia videret verba sacre scptũre reputare falsa. Itẽ diffamant moisen in miraculis q̃ deus ꝑ ipsum faciebat et hoc dicit rabi salomon sup historiã thore qñ ipse ꝛ sua familia intrauerũt tabernaculum ad ponendum incensũ ꝛ mortui sunt ibi omnes. Dicit rabi Salomon scias ꝙ venenũ posuit eis moyses in incenso cuz quo ꝯbusti fuerũt nadab ꝛ Abiud filij aaron. Item dicũt in li. qui vocat sabbat in ca. qd̃ incipit yecioda sabbat ꝙ si duo homines vel plures faciunt simul vnũ peccatum ꝙ immunes sunt a pena. sicut si duo homines cum fustibus verberãt vnũ alterũ ꝛ ille moritur nõ peccãt qꝛ lex dicit ꝙ qñ anima peccauerit habebit talem ꝛ talẽ punitiões nõ dicit anime in plurali. ita ꝙ volunt ꝙ nullus est dignus punitiõe nisi qñ do ille qui facit peccatum est vnus solus.

De fatuitatibus iudeorum quo ad claues thore.

Quintus passus est de fatuitati bus ꝛ ridiculis ac manifestissimis impossibilibus iudeoꝝ. Et primo q̃ ad claues thore asserũt iudei in libro doctrinaꝝ suaꝝ ꝙ cum thore heremus cũ moyse ꝛ filijs israel ꝑteriret trecenti

tos hēbat camelos bonustos nihil aliud ferentes nisi solas claues thesauri eiusdē que claues de vaccarū cornijs facte erant oīs vt leui⁹ ferri possent. Cōputem⁹ modo si placet ⁊ videam⁹ vtrū hoc stare possit. Dem⁹ ad minus libre vij. claues ⁊ ꝙ quisqꝫ camel⁹ adminus dc. tulerit libras eruntqꝫ claues q̄s vn⁹ ferebat camel⁹ tria milia dc. fierēt itaqꝫ claues tricentoꝝ cameloꝝ mille milia ⁊ .lxxxv. milia. Sed cum queqꝫ claues admin⁹ sit vni⁹ arche quot sunt claues totidēꝫ procul dubio erūt ⁊ arche. Dent itaqꝫ cuilibet camelo adminus due arche. ⁊ erūt camele archas ferentes q̄ngenta ⁊ .xl. milia. Sꝫ ⁊ serui ꝯsuetudinem diuitū quib⁹ maior cura de custodiendis diuitijs oportuit admin⁹ duos camelos vnūꝫ habere custodem q̄ thesauros cuꝫ summa seruaret diligentia vix etiam dormitaret. Inuenirenturqꝫ custodes cameloꝝ. cc. sexaginta milia. Ij. aūt attestante didicimus q̄m exercitus thore ꝑ domos ⁊ cognatōnes ⁊ familias suas nō erat nisi octo milia. dc.

De fatuitatibus iudeorum dicendū dan precidisse lapidē magnum ⁊ similiter Og rex basan.

Non min⁹ ridiculosum est illud qđ dicūt filijs scꝫ iacob p̄rem suum ad sepulchꝝ portantib⁹. Filios esau similiter patrē ad sepulchꝛuꝫ deferentes cū magno comitatu eis occurrisse. Cū vtriusqꝫ magn⁹ esset exercitus ⁊ singule p̄tes sepulchꝝ sibi vendicare vellent. Dan montē ascendisse dicūt ⁊ tante magnitudinis p̄scidisse lapidē quāta multitudo eē poterat toti⁹ exercit⁹ esau. ipsamqꝫ molē capiti impositā attulisse ⁊ sup hostiū cuneū eam p̄ijciens oīs vno ꝓsterneret ictu. Cūqꝫ adueniēs iam ambos cuneos ꝯcordes inuenisset molē quaꝫ attulerat in mare ꝓiecit cui⁹ magnitudine aq̄ maris terminos suos excedens duas ciuitates sui effusione subuertit. Et ipse sūt q̄s longo tp̄e post pharao rex egypti filijs isrl̄ edificare ꝓcepit. Nōne q̄so hec adinuentio iuste summo risu digna videt. Cū eni Jacob filij. xij. tantūmodo adhuc essent viri esau de tribu sua iam cccc. existebāt. nūc igit nūero filioꝝ iacob aucto quanto magis existimarit p̄t filioꝝ esau numer⁹ fuisse tantā eni oportuit eoꝝ esse multitudinē vt ⁊ filijs iacob ⁊ toti egyptioꝝ genti q̄ cuꝫ ioseph venerat obsistere potuisset. Nūc igitur vnusq̄sqꝫ iudicet quid hoꝝ admiratione sit digni⁹ scilicet vel vbi tm̄ inuenerit montem vel quo monte tam mire magnitudinis molem vel quomodo in capite tanti ponderis gestare potuisset lapidem vt tam magnam prosternere potuisset cohortē. Nō ei min⁹ stupendū est illud monstrū ꝙ Og rex basan vidēs ingentē exercitū isrl̄. dc. s. milia ⁊ tria milia ⁊ .ccccc. viros a .xxx. annis ⁊ supra exceptis mulierib⁹ ⁊ paruulis qui supputari nō poterāt molē inaudite magnitudinis suo capiti imposuit ⁊ cum ea expeditōnem totā ꝓsternere voluit. sed vppupa auis minima moli illi supsedit ⁊ tamdiu eaꝫ rostro suo ꝯcudit donec foramen magnū iuxta capitis eius quantitateꝫ pacto moles caput tamen subiens in eiusdeꝫ humeris subsedit. Capite aūt sano ⁊ toto corpe incolumi forsassis adhuc a collo subleuasset nisi ad auctoꝝ subito dentium quantitas impedisset. mox ei vt lapis in colluꝫ d̄scendit dentes sibi repēte ita sunt adaucte ꝙ cū voluit eaꝫ subleuare minime potuit. Quod moyses intuens cuius corpus .x. cubitos habuisse asserunt ⁊ totidem eius virgale asscribūt se sup terram in modum salientis .x. cubitos erexit ⁊ cū in aliq̄ corporis loco cū virga ꝑcuteret. Si ergo cō

ptitent.x.cubitos quib⁹ a terra eleuat⁹
est ꝛ.x.cubitos eius corꝑis. et.x.alios
q̄s virga in altū porrecta hēbat a terra
ad summitatē virge.xxx.inueniēt cubi
tos: ꝟ cū intm̄ erect⁹ esset moyses ꝟge
tm̄ summitas q̄ eum ꝑcutere intende
bat nequaq̄ vlteri⁹ attingere potuit q̄
ad eum moduz q̄ sura iungit pedi que
vulgo canilla dr̄. In quo quidē ꝑcussus
ser ꝯtinuo cadēs expirauit in hoc cog
noscere quilibet pōt q̄ a planta pedis
quā terre fixā tenebat vsq̄ ad nodū in
q̄ ꝑcussus est.xxx.cubitos hēbat.ab eo
igit loco vsq̄ ad summū nō minus q̄
octingenti cubiti erāt.soluq̄ caput fa
cile.x.cubitis ꝯstare poterat.vn̄ sequit
q̄ auis illa molē ipsam.x.cubitis ꝑfo
rauit. In q̄ facto quot sint miranda q̄d
ve poti⁹ mirer cuz cōsidero stupeo vbi
em̄ vel tm̄ lapidē inuenire vel tm̄ pon
dus portare aut quō tā ꝑuula auis tm̄
tam durū tanq̄ spissum saxeū corp⁹ tā
cito valuit penetrare. Quo ve pacto
dentes ei tā subito crescere. aut q̄ ratōe
tam imense ꝛ inaudite magnitudinis
credend⁹ est fuisse cū ꝑsertim lex dicat
lectū ei⁹ ferreum.ix.cubitos habuisse q̄
ve pacto tant⁹ homo tām facili vulne
re cecidisse.

Dicunt moysen in celuz ascē disse ꝛ ibi deuictis angelis legem accepisse:

Dicūt item iudei q̄ moyses ꝓ le
ge suscipiēda in celū ascendit ꝛ
ibi cū angelis taliter altricatus
sit. Dicebant em̄ inquiūt angeli legez
hanc deferre minime sinem⁹ quam no
bis plusq̄ filijs israel necessariā scim⁹.
Ad hoc moyses insolita visione ꝑterri
tus nihil rn̄dere ꝑsumpsit: sed domio
se ꝯfortante vt secure responderet et ꝑ
cipiente angelis ait: Cum lex hoc regē
doꝝ corpoꝝ ꝑcepta ꝯtineat nō satis cō
sidero q̄d vobis q̄ sp̄ualis tm̄ creatura
estis sit necessaria. Angli quid ad hoc
dicere nō habētes victi ꝯticuerunt. De
Moysi igit victoria deū risere ꝛ valde
letatū esse dicūt ꝛ ita post triumphum
cū lege alacrem descendisse. Quot q̄so
diuersitates fatuitatis in hac ꝯtinētur
lascivia. quō em̄ Moyses corꝑe mole
depssus altitudinē celi ꝯscendere potu
it. Aut quō dari deo legem volente an
geli ꝓhibere. quid iterū stolidi⁹ est q̄ di
cere deū vno vincente ꝛ alio victo exul
tare ꝛ puerili more ridere. Item si an
geli vt dicūt tam auidi illius legis reti
nende erant cur nō ꝑius a deo eam q̄
sierant vel quid cōtentōnis ꝓderat eis
deseruire. poterant em̄ legem istaz eti
am cū iudeis obseruare nec erat ratio
cur eam moysi deberēt inhibere.

De fatuitatibus iudeorum dicentiū quendā noīe iosue decepisse angelum mortis et in celum saltasse ac ibidem dei sententia remansisse.

Memorant ꝛ aliam fatuitatez iu
dei que omnibus ridiculuz pre
stat. Dicūt em̄ angelum mortis
cuidā viro apparuisse noīe Josue filio
leui doctori eiq̄ dixisse. Ad ꝯcidisse me
scias vt aiaz tuā suscipiā ꝛ moriarl. Ne
quaq̄ inq̄t ille q̄ ꝯmotues faciē nisi mi
hi pri⁹ ꝑadisū ondis. Susceptū igit an
gel⁹ in alis suis duxit ad locū vn̄ vidēt
ꝑadisum. Callid⁹ aūt ille ꝛ alis ei⁹ elap
sus est ꝛ in ꝑadisuz se cadē ꝑmisit. An
gel⁹ aūt deceptū se esse dolens irato ni
mis vultu egredē ait vt moriarl. Neq̄
q̄ ait ille vt egrediar. Cūq̄ .ij. ac .iij. an
gel⁹ ad ipm cū magno clamore repete
ret ꝛ ille ei⁹ ꝟba negligēt ꝯmot⁹ nimis
angelus ad deum pergens hui⁹ rei q̄ri
moniam fecit. Deus autem eum redi
re rogauit vt hominem illum ex dīno
mine de paradiso egredi preciperet. Re
niens itaq̄ angelus ad paradisum ait

deus vt egrediaris pcepit. Jurauit ille et ait. Per deū nō egrediar. Rediit angelus ad deū et dixit. Jureiurādo se nūq̄ inde egressurū firmauit. Dans itaq̄ iudiciū deus rūdit oīa volumina vite et actuū eius reuolue et diligēter relege. si q̄n eū iurasse et piurasse inueneris mō quoq̄ nihil sibi iurasse valebit. Si aūt vnq̄ piurū esse pbaueris nō i hac vice timebit. Volumia itaq̄ oīa angel' studiose discutiens nunq̄ piurasse inuenit. Dimisit itaq̄ vict' qui vt dicūt vsq̄ in p̄sentem diē incolumis permanet atq̄ viuus. Considerare pñt iudei q̄risu dignissima in hoc notari possint sermunculo. Quid eñ plus miremur an fatuitatē angeli q̄ calidā hoīs artem prius nō agnouit. an hoiem audito p angelū dei p̄cepto ausum fuisse iurare. an dicam' dei impotentiā q̄ nō nisi p mendaciū eum de padiso potuiss; expellere. an ascribam' deo ignorantiā q̄ nō aliter scire potuit vtrū piurus fuisset nisi eius vite libros reuolui iuberet. patent hec omnia fatuissima esse.

Dicunt mortuos suos in aduentu messie suscitādos vt iterū terram incolant vbi plurima d̄ resurrectione tractantur.

Asserūt etiā iudei inusitatū miraculū. s. mortuos suos post captiuitatis euasionē resuscitari vt terram incolant qd̄ multis auctoritatibus pbare nitunt. Primo auctoritate moysi dicent' ad pplm isrl' Deut. xxxij. Videte q̄ ego sum solus et non sit ali' de' p̄ter me ego occidā et ego viuere faciā. pcutiā et ego sanabo. Cū ergo de' se occisurū pmittat et viuificaturū nō vī p̄dicta fidei abijcienda. sz h' auctoritas a rōnis exorbitat semita. q: h' verbum ad ōndēdū omīpotentiam suam dixit nō q̄ ipe suos mortuos suscitaturus sit. nec est negandum quin a diē q̄ se deus pmisit hoc facturū vsq̄ in dies p̄sentes concedam' hec miracula fecisse. quia ipse mariā sororē moysi pphe Job. Ezechiā. Naman. et alios q̄ pl'es cū voluit pcussit et cum voluit sanauit. Itē ip̄e in vna nocte oīa egipti p̄genita interfecit. et sub vnius noctis spacio in castris sennacherib centum octoginta milia occidit. Sz item ecōuerso in manu helie filiū vidue in manu aūt helysei sunamitis filiū suscitauit. Sic ergo omīpotentē mortuos suscitasse nō negam'. quin oēs homies in diē iudicij ab eo resuscitandos et ōfiteamr et credamus. Sed qd̄ adijciūt. q: scz denuo terras inhabitaturi sint nō credimus. dicet iudeus hoc nō debet videri cōtra fidem esse cū ab helia vel ab heliseo resuscitat' postea longā vitā duxerit vxorē habuit filios genuerit et p̄istina humana vite cuncta officia ipleuerit. Respōdet q̄ verū ē et hī potuit eē vl' p miraculū vel p̄cem sciviri q: corp' nōdū erat dissolutū q̄uis etiā hoc neq̄q̄ crederem' nisi testimoniū sup hoc pphetarū haberem'. Verū ea q̄ ōtra visum cōtingere solēt fides hoīz suscipe facile nō solet nisi taliū ōfirmaret auctē pphetarum quibus omniū fauor applaudat populorum et ea ipsi aptissime loquūtur pphete. hoc autem nullus aperte pronunciauit ppheta. Sed cum iudeorum hoc dixerint doctores nemo tamen ex his qui ante xp̄m fuerūt istud predixit sequaces autem errorem hunc inuenerunt, vt iudeorum gens in sua p̄sisteret infidelitate. Scdō nitunt' pbare intentū iudei auctoritate ysaie. xxvj. vbi ait viuent mortui tui interfectiq̄ mei resurgent expgiscimini et laudate q̄ habitatis in puluere. Sed hec verba neq̄q̄ ostendunt mortuos iudeorum ad habitandū terram resuscitari. qm̄ si diligenter qd̄ dī attendam' nec mortuorū resurrectōnē ibi patenter prefiguratā

inuenient⁹ alioquin ꝓpħa sibimet con-
trari⁹ eẽ videbit̃ cũ in supiorib⁹ dixerit
morientes nõ viuẽt gigãtes nõ resurgẽt
qđ igit̃ a nature vsu dissentit ⁊ sensui ꝓ
ꝑbere ꝯtrarietatez vigerit. nequaq̃ ꝑm
libitũ vniuscuiusq; ad sensum nature
ꝯtrariũ dz exponi cum alter sano sensu
possit intelligi: nisi necessaria rõ ita id
coegerit accipi. Qđ siqs intelligere cu
pit attendat q̃ ꝑdictũ verbũ duob⁹ mo
dis intelligi põt. Vno mõ vt vel de ex
tremi iudicij suscitatõe dictũ credatur
vel resuscitatõis noĩe captiuitatꝭ euasi-
onem signauerit. Hic aũt sensus ma-
gis ad lr̃am ꝑtinere videt̃ cũ paulo su-
peri⁹ ꝓpħa sue gentꝭ captiuitatẽ ⁊ affli
ctionez defleuerit. Statimq; diuine ꝓ
missionis et pietatis solatiũ intulit di-
cens: viuẽt mortui interfecti resurgẽt.
Nec hãc euasionẽ quolibz incerto tpe
ſ post modicũ tp̃s euenturã ꝓnunciat
dicẽs. vade ppl̃s me⁹ intra cubicl̃a tua
claude hostia tua sup te ascondere mo
dicũ ad momentũ donec transeat indi
gnatõ mea hec ad captiuitatẽ ꝯgruen
ter referunt̃. Tercio nitunt̃ intentũ ꝓ
bare iudei ex verbis Dañ. in ca. xij. vbi
dicit̃ multi d̃ his q̃ dormiũt i terre pul
uere euigilabũt alij in vitã eternã alij i
obprobriũ vt videãt sp̃ ſ. hec auctas tã
to longi⁹ ab intentõne iudeorũ discre
pat supradicta quãto euidenti⁹ de vlti
mo iudicio intelligit̃ fuisse dicta in illa
cõi resurrectõne ibũt vel in vitã eṫnam
vel in obprobriũ sempiternũ. Quarto
explicant ad intentũ suum iudei aucte
ezechielis in ca. xxxvij. q̃ cum plures
mortuos diuina suscitasset ṽtute d̃ fu
turis quoq; his vaticinat⁹ ẽ verbis. hec
dicit dñs de⁹. Ego aperiã tumulos ve
stros ⁊ educã vos de sepulchris vestrꝭ
ppl̃s me⁹ ⁊ inducã vos in terram isra-
hel ⁊ p⁹ pauca ⁊ requiescere vos faciaz
sup humũ vestraz. Ecce ⁊ mortuos su
scitandos ⁊ terras suas inhabitaturos
aptissime ꝓpħa atq; indubitãter ostẽdi-
ſ. videt̃ q̃ ꝑdicta auctas de resurrectio
ne mortuorũ in die iudicij intelligẽda
ẽ nec ẽ instãtia illi⁹ q̃ dr̃ in fine requiesce
vos faciã sup humũ vr̃am qm̃ requies
isto mõ põt accipi vt aiam significet re
quiescere in corpe qđ nõ imerito terre
noĩe de q̃ sumptũ ẽ exprimit̃ teste insu
per scp̃tura q̃ freq̃nt̃ illud noĩe terre ap
pellat. Ait etiã moyses formauit deus
hoiem de limo tre. ecce hõ cum ex. iiij.
elemẽtorũ sit ꝯiũctõne ꝑfect⁹. de tra tñ
q̃ vnũ est elemẽtũ di fact⁹ ſ nõ incõue-
niẽter q̃ tre noĩe signat corp⁹ possum⁹
ꝗ intelligẽ qđ dĩc q̃ faciet eos requiesce
sup humũ suã q̃ aĩa redibit ad corp⁹ et
iudicabit vtrũq;. Hic aũt sensus i illi⁹
ꝓpħe explanatõe ꝯcipi põt sano intel-
ctu. ita vt nec scp̃tura aliq̃ nec rõ vlla vi
deat̃ ei ꝯria. Quicqđ ãt in tenebrosi di
ctis ꝓpħaꝝ multꝭ põt accipi modis. ita
vt qs eã exponẽs nec a scp̃ture testimo
nio. nec a rõnis exorbitat semita nihil
est incõueniens siqs eã diuerso ſ iusto
exposuerit sensu. Si cui⁹ ãt talis sit ex
positio q̃ vel a scp̃tura vel a ratõne aut
sit aut videat̃ extranea ea iusto iudicõ
carere virib⁹ ẽ estimãda. Quõ aũt ꝑdi
cta iudeorũ sñia scripture sacre est ꝯtra
ria diligẽs lector attendat. Dauid pro-
pheta de mortuis taliter inq̃t sepulcrã
eorũ dom⁹ illorũ ineternũ. tabernacula
eorũ in ꝓgenie. Itẽ de eadẽ re introibit
vsq; in ꝓgenies pr̃m suorũ ⁊ vsq; ineter
nũ nõ videbit lumẽ. Itẽ alibi spũs ꝑ
transibit in illo ⁊ nõ subsistet ⁊ nõ co-
scet ampli⁹ locũ suũ. Item alibi sicut vul
nerati dormiẽtes in sepulcris q̃ꝝ nõ es
memor amplius ⁊ ipsi de manu tua re
pulsi sunt. Iob etiã idem sentiens dic.
memento quia ventus est vita mea: et
nõ reuertet̃ oculus me⁹ vt videat bona
nec aspiciet me visus hois oculi tui in
me ⁊ nõ subsistam sicut cõsumitur nu
bes ⁊ ꝑtransit sic qui redũdent ad infe

[illegible] nō ascendet nec reuertetꝰ vltra ī do
mū suam nec cognoscet eum amplius
locus eius. Item alibi vadam ⁊ nō re-
uertar ad terram tenebrosam. Itē idē
hō cū dormierit nō resurget. Salomō
etiam his ꝑsona sentit dicens. viuētes
se sciūt esse morituros mortui vero ni-
hil nouerūt amplius nec habent vltra
mercedem q̄ obliuioni tradita est me-
moria eorum. amor quoq̄ et odium et
inuidia simul ꝑibūt nec habent partē
in hoc seculo ⁊ in ope qđ sub sole geri-
tur. Ecce salomon sapientissimꝰ cetero
rū auctoritatibꝰ concors existit q̄ mor
tui ad hoc. s. vt terras inhabitent resu-
scitandi nō sint. ⁊ tamen q̄ q̄nq̄ resur-
gant testimoniū ꝑhibet dicens q̄ non
habent ꝑtem in his q̄ sub sole gerūtur
scʒ in terris. Per hoc videlicet innuēs
q̄ in his ꝑtem sint habituri q̄ supra so-
lem fiūt. i. in celestibꝰ. Dicet hic iudeꝰ:
ostendisti sniam meā contrariā eē au-
ctoritatibus sacre scripture ⁊ dixisti eti-
am q̄ erat rationi ꝯtraria vellem scire q̄
modo hoc intelligi posset. Rñdetꝰ nō-
ne tu iudee credis q̄ cū vestre resurrex
erit mortui adueniente ꝗcto adam q̄
q̄ ⁊ seth. mathusalē. abraam. ysaac. ⁊ ia
cob ⁊ aaron. ceteriq̄ ꝑtriarche ⁊ ꝓphe et
oēs iusti qui ante aduentū eiꝰ obierūt
pariter cū eis sint resurrecturi. ⁊ oīa
humana genera officia agentes ⁊ pati-
entes pastinosq̄ rerum ritus colentes
antiquo more terras sint inhabitaturi.
⁊ aarō ⁊ filij eius sacrificijs vt olim ob
laturi. ⁊ a moysi vt olim sacerdotibus
vestimentis induendi sint. Hec nega-
re nō valet iudeꝰ. q2 doctores sui cūcta
affirmāt. Tūc ergo quero q̄s nam erit
maximꝰ pontifex dicet iudeus q̄ aarō.
Quid ergo de eleazaro finee. multisq̄
alijs tūc fiet qui olim omnes fuerunt
pontifices summi erunt ne semel oēs
vno tempore maximi pontifices an il-
lius ordinis dignitate priuabuntꝰ si di

ꝑeris viuente aaron eos summo sacer-
dotio fungi nō posse. quid ergo ꝓderit
eis resurgere. Plus eñ ad dedicus et
incommodum q̄ ad decus ⁊ vtilitatē
erit eis resurgere. meliusq̄ ei fuisset in
morte ꝑmanere q̄ erūpnosam ducē vi
tam licet ⁊ moysi lex in h̄ facto destru-
atur q̄ preceptū habetꝰ ne q̄s maiori sū
limatꝰ ordine vlteriꝰ ad minorem secū-
do ducatꝰ. Si aūt omnes in summi sa
cerdotij ordine eq̄les esse futuros con
cesseris honorem suū adimis. q2 nullꝰ
intꝰ ꝯplures equales excellentē pōt ha
bere honorē. Preterea multis pontifi-
cibꝰ multa sunt necessaria templa. Ex
hoc ergo aliud incōueniēs. i. legis de-
structio sequitꝰ ꝑcipiētis. ne plusq̄ vnū
sacerdotē nec plusq̄ vnū existere tem-
plū. Ex q̄ sequitꝰ necessario iudeos aut
nouā legē habituros ꝯcedere aut moy
si legē nequaq̄ totā ꝯsistere posse. que-
ro etiā vltra. Nunq̄d plures reges ha-
bituri sunt iudei an vnū. Rñdere debʒ
iudeꝰ q̄ vnum sicut ꝓpheta ezechiel ꝑ-
hibet testimonium dicens vnū pasto
rem omnes habebūt: q2 si plures fue-
rint concordes esse nō poterūt ⁊ regis
pacem destruent. Et tūc quero vlteriꝰ
a iudeo. q̄s erit ille rex respondebit q̄
vnctꝰ in cuiꝰ aduentu captiuitatē se cre
dūt euasuros ⁊ suos mortuos suscitā-
dos ⁊ eoꝝ moderamē hr̄e imꝑij. Ve-
re illud dictum aliq̄d coloris hr̄et si vn
ctum illum hominem hr̄ij crederent et
deum. Si vero vt credūt homo tm̄ fu-
turus sit. q̄d tūc abraam ysaac ⁊ iacob
sunt facturi moyses etiam ceteriq̄ pro
phete. nunq̄d eiꝰ subijcientꝰ ditiōni. Rñ
det iudeꝰ q̄ sic. q2 sic samuel subiectus
est sauli ⁊ helias achab regi ⁊ helizeus
Joram et alij multi prophete regibus
suis; sed hec similitudo nō cōuenit ꝓ-
posito ꝑsenti. Nam ⁊ si ꝓphe q̄ minime
reges fuerūt regibꝰ subditi fuerūt non
ideo ꝯuenit aut ē necesse vt rex ꝓpheta

cuiq̧ terreno regi subijciatur velut abra-
am ⁊ dauid ⁊ iosue. quorum quisq̧ rex fu-
it atq̧ propheta. moyses etiā q̄ rex ⁊ propheta ⁊
legislator totius extitit populi. cui lex͡ li-
ber tale testimoniū phibet dicēs. non sur-
rexit propheta vltra i isrl̄ sicut moyses quē
nosset dn̄s facie ad faciē in oībus sig-
nis atq̧ portentis q̄ misit sup eū. nōne
cum isti tanti talesq̧ viri resuscitati illi-
us fuerint victi viri subiecti. nōne q̄so
multo meli⁹ fuisset eis ne suscitarētur.
Preterea duo inde incōueniētia puē-
niūt. si em̄ minor est eo moyses scptu-
ra mentitur. si aūt maior tanto plus vili-
ficat. Si dicat iude⁹ q̄ ille rex erit moy-
ses tūc quero. Quid ergo ille vict⁹ fa-
ctur⁹ est. Quid etiā abraā ysaac ⁊ iacob
sunt facturi quos moyses ipe dū viue-
ret in tanto pcio hēbat q̄ cum aliquid
a deo implorabat p coꝝ amore se ade-
pturū orabat. Ecce quō sunt positi iu-
dei in magno discrimine in hac mate-
ria. Quero a te vltra iudee si nosti. nū-
quid illi q̄ nūc suscitādi sunt mortui na-
turā ⁊ ptātem hēbunt filios generādi
Rn̄debit iude⁹ q̄ legis pcepto ad h̄ cō-
stringentur. ergo cū lex pcreare filios p̄-
cipiat nouā eos legē habituros demō-
strat qd̄ est cōtra fidez suā. Rn̄debit iu-
deus q̄ eis inhibita est generatio nō le-
ge ſ natura. ſ hoc stare nō pōt. q2 audi-
tus abhorret ⁊ mens refugit credē ani-
mal aliquod mō eē cui naturale sit ge-
nerare nō posse nisi aliq̄ interueniente
accidēte q̄ vero hō accidente aliq̄ inter-
ueniente vim generādi amittit nec sa-
cerdos esse nec testimoniū phibere nec
iudiciū pōt facere. q̄ si naturā ipsaz di-
xerat esse nouā nō debent eos dicē re-
suscitandos ſ nouam creaturā futurā
similiter potest in forma tm̄ nō in na-
tura tota. comedent quidē ⁊ bibēt: sed
nō generabūt. Concedit ergo iude⁹ q̄
quemadmodum cetera humanitatis
officia sic ⁊ generādi naturā habebunt

a deo vt mulierē quotidie pceptur[illegible]
quotidie parituā credāt. Sz hoc q[illegible]
cūt iudei est ita fatuum q̄ vix hum[illegible]
aures audire pn̄t. vt em̄ q̄ dicunt ver[illegible]
esse fatear. s. vt in vnctū et credituri sūt
om̄s ⁊ resuscitādi cū quotidie filios p-
crearent pfecto nec terra eos capet eti-
am si dupliciter maior eēt aut pontus
etiā terra fieret a deo loci coartarentur
angustia q̄ non haberent q̄ colere pos-
sent arua. imo inde semp esset int̄ eos
p terre āgustia certamē ⁊ rixa. Itē cūz
suscitabuntur om̄s redibit quisq̧ vir ad
vxorem suā quā habuit aut aliā hēbit.
Rn̄det iudeus q̄ quisq̧ rehabebit suaz
q2 hoc erit felicie psūmatio. Tūc ergo
quero illa mulier q̄ pri⁹ tres vel plures
habitos maritos ē mortua in resurre-
ctōne quē ex his est habitura. Nam si
primū habiturā rn̄det lex moisi destru-
etur dicētis q̄ post scdm̄ nō debeat re-
dire ad primū maritū. Si vero aliū q̄
primū habituram respondeat in eo eti-
am est destructio legis eas nanq̧ legi
iubente primo viro viuente nec eaz re-
pudiante cuiq̧ nō poterat nubere. Sz
ecce cū tot suscitati cū tot post eos fue-
rint nati quilibet hoꝝ q̄nq̧ erunt mori-
turi. Respondet iude⁹ q̄ immortales
exinde remanebunt. sed ratio demon-
strat q̄ dicit stare nō posse cū em̄ hō co-
mederit biberit generādi visum habue-
rit necesse est q̄ ex. iiij. elementis cōpo-
situs sit. quicqd aūt taliter pposituū est:
illud etiam corrumpi necesse est. ergo
⁊ eos mortis corruptōni cū taliter cō-
positi sint subiacere necessario pcludit
Rursus si imortales fuerint iaz nequa-
q̄ spūale qd̄ non est hoim eis pueniat:
q2 nec ei⁹ subijcient diffinitōni. Diffini-
tio em̄ hominis est animal rōnale mor-
tale: sed de immortalibus hoib⁹ diffini-
tio ista pdicari nō pōt quare nec spūa-
lis hō. vnde p hoc medium colligit re-
cte vt q̄s iudei vocant hoies. homines

non fiunt qđ est incõueniens. Itẽ sicut supius dictũ est multitudini eoꝝ spacium totius terre non posset sufficere si ipam maximã multitudinẽ immortalẽ asseramꝰ cũ supra sine intermissione eos generaturos esse diximus. Et si ad lapidũ modũ sibimet supponerentur nullatenꝰ in duplicato terre spacio ꝯcluderent. Dicet iudeꝰ si nõ possum eos defendere imortales saltẽ mortales ꝯcedã. ꝯ si morituros eos eẽ cõcedit volo. Dicat illa resurrectio vtꝝ erit eis ad penã an ad coronã. Rñdet iudeus ꝙ ad glãm ꝛ honorẽ illa resurrectõ erit vt xp̄i gloriã ꝛ regnũ cõspiciant. ꝛ pfectã corpis ꝛ cordis habeãt leticiã Dicãt ꝯ iudei qd interim sentiãt d statu bonoꝝ donec resurgãt. s. vtꝝ i penis an in qete vsqꝫ ad resurrectionis tpũs pmaneãt. Rñdet certissimũ est eos eẽ cum deo beatitudine pfrui. Si ꝯ vt asserunt ita est resurrectio illa potius ad penã ꝙ̃ ad coronã: futura est. cum eñ nunc eterne vite munere glorient cur iteꝝ in corpoꝝ ergastulis retrudentur nisi vt fame siti vigilijs et varijs atqꝫ innumeris denuo cruciatibꝰ agitent. qn insup ſm eoꝝ sententiã scḋe mortis timorẽ ꝛ penã sustinebũt his oibus satis cuilibet patet resurrectionẽ illam magis illis ad dedecus ꝙ̃ ad honorẽ ꝛ gloriã fieri. Rñdet iudeꝰ qꝛ ꝛ si nunc in quiete ꝛ delicijs pmanent de qbus ad corpꝰ sint redituri angustias. cum tanta eis exultatio erit xp̄i pñtiaꝫ cernere ꝛ eius regno exultare hierosolymis vt olim habitare in templo veteri ritu sacrificare ꝛ vt corpoꝝ pena sit eis nulla ꝛ quã mõ habent requies habeatur postea ꝑ minima. Sed hoc ꝙ dicunt a veritatis exorbitat semita nullꝰ eñ presentis mũdi honor ꝛ gloria eterne vite quieti ꝛ delicijs comparatõne conuenit aliqua. quia nec vno momẽto quisqꝫ huius mundi poterit sine labore ꝛ pena vti delicijs. Illius autẽ btẽ vite gloria nulla intercedẽte molestia pmanet perpes ꝛ cõtinua pcipue cum eorum testent doctores omnem huius mundi honorem ꝛ gloriã idem esse ad illius vite delicias qđ est vnum ad. lx. Patet insup cuilibet nisi totius rationis sit expers incompabiliter magis esse gaudiũ cernere deũ ꝙ̃ talẽ qualẽ ipi dicunt xp̄m qui futurus sit homo tm̃. Dicat ergo iudeꝰ. quid finaliter de resurrectione suoꝝ mortuorum sentit Vere eoꝝ credulitas est et fidei certitudo ꝙ resuscitandi profecto comedendi etiã ꝛ bibendi siue generãdi ꝛ naturã ꝛ vsum sint habituri ꝛ pꝰ mille annoꝝ trãsacta curricula in ꝑpetue beatitudinis ꝛ imortalitatis regnũ sine aliqua morte trãsferendi. Sꝫ h̄ stare non p̄t qꝛ si immortales cõcedit ad pristinũ incõueniens redit infra mille etem̃ annos intm̃ multitudo ꝓpagabitur eoꝝ vt nullo mõ intra terre ꝯcludi valeant ambitũ. multo igit minus ad incolendos agros vllũ superit spaciũ. Insup ꝛ illđ qđ supradiximꝰ est i questione. ꝙ pr̃iarche ꝓphete ꝛ oẽs iusti qui iam fulgebant in gloria nouis denuo penis sbdant reducti ad corpa. Item aliud oñe eñ qđ comedit ꝛ bibit ꝛ gignit delectat etiã ac tristat ꝓcul dubio ex q̃tuor elementis ꝯpositũ nõ dubitatur. Quđ ãt ꝙ ex his ꝯponit ꝛ passionibus p̄dictꝭ afficit cũ eisdẽ affectõibꝰ sine mutatõe in regnũ illud transferet Sꝫ vt oia ꝯcedamꝰ qd nam de his sũt dicturi q aduenientẽ xp̄o et post sũt nascituri morituros ne asserent vł nõ. Rñdet iudeꝰ ꝙ morient in xp̄i regni fine. Quid igit facient pentes eoꝝ i morte ipoꝝ. meliꝰ nãqꝫ illis foret nõ resurgere ꝙ̃ tm̃ dolorẽ ex eoꝝ morte sustinẽ Dicet iudeꝰ concedamꝰ ꝯ eos non esse morituros ꝯ h̄ stare non p̄t. qꝛ tũc mẽtiretur scriptura qua dicit dauid i ps.

Quis est homo qui viuet et non videbit mortem. Undique igitur si perpendunt iudei eis semite rationis et diffugii sunt clause. quod nullatenus eo modo quo dicunt fieri possit mortuorum resurrectio quam tamen fatua positio relinquatur credulitas iudaica quod sui mortui sint resurrecturi vt iterum terram incolant.

De residuis fatuitatibus iudeorum.

Dicunt etiam iudei multa vana contra deum. dicit rabi sadne. Quid est illud quod non fuit reuelatum iacob. cum tamen esset propheta. Respondet quod Joseph filius eius non erat mortuus et quod fratres sui vendiderant eum. et dicit quod ratio est quia in hora venditionis eiusdem querebant fratres eius aladma .i. maledictionem. pro quocunque illud reuelante et similiter aladma non potest poni nisi ad minus sint decem homines. et quia ipsi non erant nisi nouem promiscuerunt in predicta aladma deum secum vt essent decem et ideo dicunt quod deus non esset ausus reuelare iacob. Item dicunt in sabba i ca. quod incipit rabi aquiba quod quando Moyses ascendit in montem quod inuenit deum in manibus tenentem rotulum legis et faciebat coronas literis et moyses nihil dixit. Et dixit ei deus: quare me non salutas. Respondit ipse. quod domine est seruus qui debeat salutare dominum suum. Et dixit ei deus. verum dicis. veruntamen ex quo venisti adiuua me. Item dicit in predicto ca. quod in die iudicii dicit dominus ysaac. tui filii peccauerunt volo condemnare eos. Et respondebit ysaac. Domine etiam sunt filii tui quia tu scripsisti in lege tua. filius meus primogenitus israel. Ego volo quod veniamus ad computum videamus quanta est vita hominis. lxx. anni: amoue. xx. in quibus adhuc non est homo in etate in qua debeat sibi imputari peccatum remanent. l. tolle medietatem temporis .s. temporis noctis in qua homines dormiunt et remanent. xxv. remoue medietatem temporis. quod expendit in faciendo orationem et in comedendo et bibendo et remanent. xii. anni cum dimidio. hos xii. annos cum dimidio diuidamus inter me et te et faciamus illos liberos a pena ecce magna vanitas ac si deus nesciret predictum computum antequam ysaac ostenderet sibi. Item dicit in rabba mestiba i ca. quod incipit cohel. quod in illo tempore quo fuit ordinatum thalmuth quod die quadam deus stabat in magna disputatione cum illis qui sunt in studio celi super certum casum lepre. vtrum .s. homo in quo illa accidit debeat iudicari mundus vel non et deus dicebat quod sic. et illi de studio tenebant quod non. Et dixerunt. quis examinabit et concordarunt quod fieret ad examen vnius doctoris cuius nomen erat raba filius nahami et illa hora in vno puncto fuit rapta anima filius a corpore suo et dedit sententiam sicut deus. Item querunt in abodazora. ca. i in quo deus se intromittit per totam diem et respondent. Tribus primis horis studet in lege. et tribus horis secundis docet pueros qui mortui sunt parui. tribus aliis studet ad iudicandum totum mundum. Et quando videt quod est dignus punitione surgit a throno iudicii et sedet in throno pietatis. tribus vero vltimis horis sedet et ludit et ridet cum leuiathan. Item querunt vlterius ea que diximus fiunt de die quid ergo facit de nocte Respondent quod de nocte equitat super vnum cherubin velocissimum et visitat decem et octo mille mundos quos creauit. Item querunt vlterius antequam crearet mundum quid faciebat deus Respondent quod ibat creando mundos et destruendo illos. Item dicunt in raba bachera in ca. ham mober et bacos ma preparatus est deus ad faciendum conuiuium iustis de carne leuiathan. et quod dabit eis ad bibendum vinum quod stat conseruatum in vuis suis a principio mundi vsque ad illam horam. Item dicunt in canbedrin in ca. quod incipit cathoine memo-

nar q tres fuerũt q peccauerunt in lu xuria cum fuerũt in archa noe.s.canis coruus z cham. z ideo oẽs tres fuerũt condemnati. Canis fuit cõdemnatus i h q ligat cũ femella. Coru⁹ in h q emit tit semẽ p os. Cham in hoc q maledixit eum noe. Item dr in nida in ca.qd incipit hamapolẽ q interim q creatura est in ventre matris hz quandam candelam sup caput suuz cum qua videt ab vna parte mundi vsqz ad alteram z scit totam legem z omes scientias. z i hora qua exit de ventre venit angelus z dat ei vnũ ictum in ore z facit q tradat obliuioni quicqd sciebat. Item dicit in eodẽ libro in ca.qd incipit aysay z in barabot in ca.qd incipit barror q og rex basan quẽ cõquestauit moyses anteqz moreret fuit in tpe diluuij reseruatus hoc est magnũ mendaciũ pter duo. Primo q2 a diluuio vsqz ad tps in quo conquestauit moyses predictũ og fuerunt noningẽti anni. Secũdo quia est ptra textuz sacre scripture vbi ponit q solũ noe z filij sui cũ vxoribus eoz fuerunt reseruati. Item dicunt in hulim in ca.qd incipit helũterobos q vnus leo est in mõtana vlam q est ita magn⁹ q habet.ix.cubitos ab vna aure vsqz ad alteram. z dicit rabi ioseff q sunt.xv.cubiti. z dicunt ibi q semel qsiuit impator a rabi osua et dixit ei qd excellentie est deo q compat eum scriptura leoni cum equus vnus sit sufficiens ad occidendũ leonem. Respondit rabi osua.s.cui leoni compatur dico tibi q leoni de vlam z dixit ei impe rator multũ vellem videre eũ z illa hora rogauit rabi osua deum et extraxit eum a mõtana illa z venit versus Romam, z qn venit in distantia trecẽtaz leucaz dedit vnũ rugitum. z omes mulieres que erant pregnantes in roma abortauerunt z muri ciuitatis ceciderunt. z quando appropinquauit amplius per.c.leucas sic q distabat p.cc. leucis a ciuitate romana dedit alteruz rugitum z illa hora ceciderunt omnes dentes omniũ existentiũ i roma z imperator cecidit a throno suo in terram z dixit rabi rabi osue fac orationẽ deo vt redeat ad locum suũ z illa hora reuersus est. Item dicunt in rabacam in ca. qd incipit hamober z bacesma dicit raba. Ego vidi vnam ranam que erat ita magna sicut vna villa.lx.domoz. z venit vnus coluber z degluttiuit illũ colubz z deinde volauit z sedit super vnũ ramũ vnius arboris z dicit rabpapa si non accidisset mihi ita fuisse non credideram. Item dicit ibi raba. Ibamus p mare z ambulabat nauis sup caudam vnius piscis z ambulauit super eam tribus diebus z tribus noctibus nec plus nec minus z piscis ibat contra orientem nauis do 3 occidentem z quid cogitas q nauis non ibat velociter interroga rabdemi z dicet tibi inquantum vnus homo posset calefieri ambulabat.xl.leucas, et qn fuimus ppe terram vidimus homines pijcientes sagittas cum balistis z veloci⁹ ibat nauis qz ille sagitte. Item dicit rabi seler fuimus in vna naui z vidim⁹ vnaz auem qui erat in aqua maris z ibat sibi aqua vsqz ad collum. z ego volui descendere ibidem ad balneandum cogitando q nõ esset aq multũ profunda z audiui vnã reuelationem q dixit. Caue tibi ne descendas. qa vij. anni sunt q cecidit ibi vnũ manbrium et adhuc nondũ accessit ad terram. Et dicit Rabi ca hanna q auis ille vocat cin. Itez dicit raba. dixit mihi vnus macelari⁹. veni ostendam tibi vbi osculant terra z celum. iui cum eo z posui tabarglũz meũ sup vnã fenestrã celi z sepaui me vt facerẽ orõez z qn veni ad locũ nõ inueni tabarglũ meũ. z dixi videtur mihi q latrones ambulant in celo. et

respondit mihi ille hō non est nisi rota celi q̄ mouet. ſ venies huc cras iſta hora ⁊ inuenies. ⁊ ego veni ⁊ inueni sarcinam meū. Et declarat rabi salomō non cogitetis ꝙ deduxit eū ad finem mundi q₂ q̄ngenti anni sunt itineris ſ duxit eū ad vnū montē altiſſimū intantum ꝙ poterat tāgere celū. Hec ⁊ similes fatuitates ⁊ vanitates tenēt ceci iudei in suo thalmuth vt allegat Hiero. de sctā fide. tractatu. ij. sui libri. Plura alia turpiſſima q̄ in eoꝝ thalmuth ꝯtinentur indignum duxi lr̄is explicare. Sꝫ ⁊ alia mendaciſſima et fatuiſſima innumera eorundē ptrāsiui his paucꝭ enarratꝭ ne librꝫ nugaꝝ fabulis implerem. Predictū librꝫ thalmuth in q̄ tot errores tot mendacia tot turpiſſima et fatuiſſima continent affirmāt iudei eē doctrinā ⁊ aliā legem datā a deo moysi verbo q̄ p̄cepto duoꝝ rabinoꝝ quorum vn⁹ dicebat rabina ⁊ alius rabasse fuit posita in scriptis sup. cccc. ānis post paſſionē xp̄i dni⁹ textus excedit i volumine totam sacrā scripturā quasi in decies tm̄ exceptis glosis antiq̄s ⁊ modernis quas fecerūt sup ip̄m in quibus textu ⁊ glosis innouauerūt ⁊ receperunt mandata ⁊ obseruantias ⁊ cerimonias ⁊ q̄ nunq̄ in lege moysi fuerāt nominata p que ip̄i regunt vsq̄ in hodiernū diem. Et non minus predicti ordinatores thalmuth vt bene fundarent suos errores p̄ceperūt in diuersis locꝭ ꝙ oia p ip̄os ordinata in p̄dicto Thalmuth habet ēt tantā efficatiā sicut ordinata p deum in lege moysi ⁊ imposuerunt penam mortis cuicunq̄ negāti aliquid de predictis p eos scriptꝭ nō ponentes tam fortem penā negāti verba legis ⁊ adhuc in nomine voluerūt dare excellentiā suo libro vocantes eū thalmuth qđ sonat doctrina. ⁊ sacram scripturā biblie vocant mira qđ sonat tantum sicut lectura.

De fatua expectatione iudeorum circa aduentum meſſie.

Sextus paſſus est de fatua expectatione iudeoꝝ circa aduentū tum meſſie. que fatuitas tripliciter ostendit. Primo diuisione. Secundo tp̄is determinatōe. Tercio exēpli manifestatione. Circa primū notandum ꝙ iudei excecati ⁊ obnubilati circa aduentum meſſie sunt diuersi. q₂ q̄dam eoꝝ sic sunt in sua excecatione obdurati ꝙ nec volūt inq̄rere de pctō p quo sunt in hac diuturna captiuitate nec etiā ip̄ius captiuitatis terminū inq̄rere curāt. ⁊ ideo quasi fatui dicūt vtrunq̄ eis ignotū. Similes infirmo q̄ intm̄ incurrit sue sanationis desperationē ꝙ non curat d̄ cognitione sue infirmitatis nec etiā de curatōe qđ est magna fatuitas. Affirmant q̄ isti duo primū ꝙ pctm̄ p quo sunt in hac captiuitate est ignotum. Scdm̄ ꝙ termin⁹ sue redemptionis est etiā ignot⁹ ⁊ licꝫ vtrunq̄ sit quo ad eos vtrunq̄ tn̄ nob notum est. vt patet supra libro. j. in apertione. xij. thesauroꝝ. s. talis ignorantia fatua est nec eos excusat cum sit nō solum crassa ſ affectata. Alij sunt q̄ non curant inquirere certū pctm̄ p quo in hac captiuitate detenti sunt vꝫ si curāt hoc attribuūt peccatis antiq̄s. vtputa pctō vituli in deserto fabricati vel peccatis modernis q̄ nō sunt cōia toti cetui sed singularia quoꝝ vtrunq̄ rum cōitati ſ singularia quoꝝ vtrunq̄ ostensum est falsum. vt s̄. dictū est ⁊ ita ostensum est falsum. vt s̄. dictū est ⁊ satis claret ꝙ hec diuisio iudicij eoꝝ ostendit eos non solū cecos ſ vero iudicio rōnis carentes. Scdo ōndit fatuitatem iudeoꝝ tp̄is determinatio diuersa quoꝝ vn⁹ termin⁹ fuit determinat⁹ p rabi yoce. in libro caderbolam. Iste posuit numeꝝ ebdomadaꝝ daniel de q̄ null⁹ dubitat iam transiſſe. Ali⁹ terminus fuit posit⁹ p rabi adba q̄ secut⁹ est aliquo mō ꝯputatione p̄dictā ⁊ ſc

credebat messiã venturũ in destructiõe templi secundi. Et ideo secut⁹ est quẽdam fatuũ noie beucozba q̃ illo tpe dixit se eẽ messiã quẽ fatuũ secuta ẽ maxima multitudo iudeorũ post. xlviij. annos a destructione templi secũdi ⁊ hierusalem p romanos. ⁊ ↄgregati sunt in quadam ciuitate noie biter ⁊ rebellauerunt cũ pdicto falso messia ↄ romanum imperiũ ꝓpter qđ Adrian⁹ cesar transfretauit ⁊ obsedit eos cũ suo falso messia ⁊ capta ciuitate oẽs interfecit cum suo messia. vt ptꝫ in li. q̃ dr̃ demaymdi q̃ incipit bislosapaqn. ⁊ in glosa trenorũ hieremie sup illõ verbo treno. ij. Dissipauit dñs ⁊c̃. Fuit alius vt ibidem hr̃ q̃ dicit̃ de domo helie q̃ posuit expresse de ordine mũdi q̃ p sex milia ãnorũ debebat mũdus durare diuidẽs p duo milia in tres ꝑtes sicut patuit š. li. thesauro pmo ⁊ assignauit tpũs messie in iij. binario q̃ ſm hebreorũ cõputationem ptꝫ transisse iniciũ illi⁹ tẽporis q: vsq ad p̃ntem annũ ſm eos a creatione mũdi fluxerunt q̃nq milia ccxx. anni. ⁊ sic ſm istos aduentus xp̃i transiuit in pteritis mille. ccxx. annis. ⁊ isti tres supradicti fuerũt pricipales de nũero eorũ q̃ dicunt̃ chãnaym. post istos fuit quart⁹ ⁊ vnus de maioribus eorũ qui dicunt̃ emorraym q̃ vocabatur rab. qui determinauit in li. canhedrin in dicẽdo q̃ oẽs termini assignati de aduentu messie iam transiuerãt in preteritum. ⁊ q̃ non pendebat redemptõ nisi in ipa pnia. hec ille. Hec q̃dem determinatio verissima est si sane intelligat̃ Nam termin⁹ assigñ⁹ in ꝓphetis iã trãsiuit in pteritũ vt patuit li. j. in quo termino xp̃s iam venit ⁊ non pendet redemptio nisi in penitẽtia. q: quicunq eorũ pñiam egerint stati habebũt messiam q̃ hẽm⁹ p rei euidentiã. lꝫ iste rabi nõ intellexit ita recte veba p sesẽm plata hẽm⁹ tñ ex h̃ q̃ oẽs termini assignati de aduentu messie iaꝫ transierãt in pteritũ. Fuit quint⁹ hui⁹ cõtemporaneus q̃ ↄsiderãs q̃ oẽs termini d̃ aduentu messie iam trãsiuerãt ꝑut dixerat socius suus voluit ꝓcludere viam inuestigandi hmõi terminos ne p hoc aliq̃ ausarent̃ de vitate. Et iõ dixit ve alab⁹ ↄputãtib⁹ termiõs. s. aduẽt⁹ messie p hoc volens designare q̃ esset peccatum inquirere vl' inuestigare de huiusmodi termino nõ reddẽs ad h̃ aliq̃ rõnem nec anctoritatẽ. cuius malicia ⁊ fatuitas manifesta est. q: nullus fuit famosus scriptor vl' glosator inter eos q̃ de hoc solenniter nõ inq̃reret. Post hunc fuit sextus in asia de his q̃ dicuntur gaoni. q̃ dicebat̃ rabi cabadias q̃ in libro quẽ ↄposuit quẽ vocauit librũ de credendis conat⁹ est ꝓbare ex dictis ꝓphetarũ q̃ messias nondũ venerat et de termino diligẽter inquirẽs cõclusit certũ tp̃s qđ iam trãsiuit in pteritum p. xl. annos ⁊ vltra. vt ptꝫ aspiciẽti predictũ librũ. Septim⁹ fuit rabi moysen de egipto q̃ tante auctis fuit inter eos vt a maiori pte iudeorũ ꝓuerbialit̃ dicat̃ q̃ a moyse legislatore vsq ad moysen egyptiũ nõ surrexit sicut iste moyses. Iste licet in suo Deuter. li. de iudicibus. ti. de regibus determinet q̃ nullus debet ↄputare terminos aduent⁹ messie sequens supradictã q̃ntã opinionem. tñ ipemet in quadã ep̃la quam misit iudeis q̃ erant in affrica scripsit q̃ hẽbat ex certissima traditione antiquorũ q̃ ꝓpheta futur⁹ erat in isrl' ⁊ q̃ messias debebat venire ⁊ rdimere isrl' in anno a creatione mundi q̃rtomillenario octingẽtesimo septuagesimoq̃rto. ⁊ patꝫ sicut supradictũ est ſm ↄputationem iudeorũ q̃ presens ann⁹ dñi M. cccc. lxj. est quinq millen⁹. ccxxj. ⁊ sic termin⁹ p eum assignatus iã transiuit in pteritũ p. cclvij. annos. Predictam ↄputationẽ fundauit in quadaꝫ

auctoritate Nume.xxiiij. ubi secundum translationem nostram sic habetur tribus suis dicetur iacob israheli quid operatus sit deus quod verbum ex traditione suorum antiquorum sic exponit quod quantum temporis fluxerat a creatione mundi secundum computationem hebreorum usque ad tempus in quo balaam ista verba dixit tantum temporis deberet fluere habebat usque isti dicti balaam usque ad tempus in quo propheta messias futurus erat in israel. Octavus post hunc fuit rabi moysen gerundensis. qui fuit magne auctoritatis inter eos qui scribens supra pentatheucum in prohemiali parte determinavit cum magna solennitate quod messias erat venturus certissime in anno a creatione mundi quinto millenario centesimo decimo octavo cum quo concordavit magister Salomon barchinensis in libro migala a megalath de quo fuit dictum supra li. i. Nonus fuit rabi levi bensor son vulgariter dictus magister leo de bonalas de provincia provincie qui in expositione sua super dan. reddens deo gratias quod sibi revelaverat terminum supradictum in anno predicto .s. quintomillenario centesimo decimooctavo secundum computationem iudeorum concordans cum predicto moyse gerundensis. quorum terminus satis patet quod iam transivit in preteritum per cxxiiij. annos secundum computationem eorum in anno presenti supradicto. Fuerunt etiam alij duo iudei periti unus in civitate abulensis. alius in villa que dicitur ayllon. de quibus dicetur infra consideratione .x. mirabili .x. Isti assignaverunt terminum anno a creatione mundi quinto millenario quinquagesimo quinto secundum eorum computationem. Qui quidem annus concurrit cum anno domini. M. cc.xcv. Ex quibus omnibus manifeste colligitur fatuitas et falsitas iudeorum in determinatione anni adventus sui messie. cum omnes sui termini iam transierint in preteritum ut clare visum est. Signum autem fatuitatis et mentis incomposite est numquam in uno consistere sed de alio in aliud mutari. Unde secundum Senecam primum argumentum mentis composite est posse consistere secumque morari. Iudei autem qui usque nunc consistere in uno non potuerunt termino. Verisimile est quod cotidie fatuisando novos fingent terminos predicti adventus. Tercio probatur eorum fatuitas in adventu messie quem sperant exempli manifestatione. Unde narrat Cesarius quod clericus quidam filiam cuiusdam iudei impregnavit in civitate lemonicensi. timens autem ille offensam parentum puelle accepit arundinem nocte prope parietem camere in qua parentes puelle dormiebant veniens et per foramen summitatem unam arundinis intromittens et per aliam insufflans sic est locutus. O iusti et deo dilecti vocans eos nominibus suis propriis gaudere quia filia vestra concepit messiam virgo permanens vir ex perfectus. quicumque vero si vocem illam audisset quam negantes oraverunt ut iterum audire possent. clericus eos loquentes audiens sicut prius iterum est locutus. Illi autem exultantes et post repetitionem facti certiores viri diem expectaverunt ventremque puelle aliquantulum iam intumescere cernentes ab ea quesierunt unde concepisset. Illa vero sicut correcta fuerat a clerico respondit si concepi nescio sed scio quia virum numquam cognovi et virgo sum. At illis ergo non se capientibus pro gaudio per castella et civitates divulgatum est quod illa paritura esset messiam. Quid plura affuit hora pariendi et iudeis innumeris cum gaudio magno expectantibus nativitatem peperit misera illa non messiam sed filiam cum multis doloribus et gemitibus et clamoribus quo cognito iudei confusi sunt supra modum. ex quibus unus infantulam accipiens per pedes allisit ad parietem. Ecce confirmatio per exemplum fatuitatis iudeorum in expectatione messie.

De iudeorum expulsionibus ubi quatuor principales expulsiones notantur.

Nona cõsideratio

est de iudeoꝝ expulsionibus et eoꝝ magna ignominia. nõ est mirandū si gens que tam graue ꝯmisit delictū quale nunq̃ fuit nec erit ꝑpetratū ab angelis nec ab hoie graues sustineant penas ⁊ ꝙ zelus poterit compari morte filij dei merito dauid ꝓphetauit suã penã dicẽs. expelle eos qm̃ irritauerũt te dñe. In p̃nti ḡ cõsideratione. iiij. iudeoꝝ expulsiones exprimenꝰ pꝰ mortem saluatoris. quaꝝ prima fuit a terra sancta. scḋa a francia. tercia ab ãglia quarta vͦo ab hyspania.

Pria expulsio fuit a terra sancta vbi quatuor pũcta agũtur.

Prima iudeoꝝ expulsio a terra sancta fuit. Pro cuius declaratione quatuor erũt pũcta attẽdenda sicut notat Jobes saliberieñ in suo policrate li. ij. q̃ optime hãc materiam explicauit. Primꝰ erit de signis q̃ ꝓcesserũt excidiũ hierosolymitanū nouissimũ. Secũs de calamitate obsessoꝝ ⁊ q̃s fuerit finis obstinate malicie ⁊ que pietas tyti. Tercius pũctus erit de muliere q̃ vrgente fame comedit filiũ suũ. Quartus erit de numero captiuoꝝ ⁊ occisoꝝ ⁊ ꝑemptoꝝ fame. ⁊ q̃mõ xp̃s ſuauit suos sb ea tẽpestate.

Primꝰ pũctus est de signis que precesserũt excidiũ hierosolymitanum.

Circa primũ punctũ vetꝰ refert historia sic dicta ꝙ ẽ auctor eiꝰ incertus ⁊ vetera r̃fert ꝙ immīnente hierosolymoꝝ excidio. eclipsis lune ꝑ. xij. noctes continuas etiam in remotissimis locis ꝓtracta est. forte signans iudaice ꝑfidie supstitiosi erroris euersionem q̃ xp̃o ꝑ p̃dicationem aplicam mũdo illucescente rectissime contigit. Scriptũ est eñ stultꝰ mutatur vt luna sapiens vͦo cũ sole ꝑmanet. Alia q̃z q̃pluriña diuino sup ĩcredulos imminente iudicio acciderũt. que si ꝑ singula ꝓut ab autoribus digesta sunt cepero enarrare vel sola h̃ ꝓpriũ tp̃s desiderabũt ⁊ ociũ. pauca tñ autore Josepho compendioso sermone ꝑcurram eo ꝙ ad roborandã fidem nostram ꝓficiũt ⁊ ad retinendã obstinatam ꝑfidiã iudeoꝝ. xl. nãq̃ post admissum piaculũ cõtinuis ꝓtracta ãnis impioꝝ pena differt. In q̃bus ⁊ apostoli oẽs ꝓcipue tñ iacobꝰ frater dñi dictus hierosolymis ep̃s cõstitutꝰ indesinenter pp̃lm cõmissi impietatis et feralis animi ꝺ scelere ꝯmouebat si forte possent ꝯmissi penitudinẽ gerere. si possẽt flere ꝓ scelere ⁊ vltrices penaꝝ flãmas lachrimaꝝ vbertate restringere. Ostẽdebat eis nanq̃ deus ꝑ suã patientiã ꝙ ipoꝝ quereret pniam q̄ nõ vult deus tñ mortẽ pctõris s; ꝙ ꝯuertatꝰ ⁊ viuat. Molire ãt adhuc eoꝝ duriciã nitebatur diuina maiestas signis ⁊ prodigijs celitus datis terroresq̃ sil' minacem dexterã ostendendo potiusq̃ inferendo de q̃bus supradicti historiographi fides vt incertis etiã in hoc sufficiens erat. Relegamus ḡ q̃d in sexto historiaꝝ suaꝝ libro de his ipse signauerit iosephus. S; infelicem inquit plebem. ceteꝝ quidã homo hoies et deceptores falsa vaticinãtes suadebant vt euidentibus signis ⁊ iudicijs iracũdie ⁊ indignatõis diuine nõ crederẽt. q̃bꝰ apte futuꝝ ⁊ vrb ⁊ gẽt ꝑsagabatꝰ excidiũ. s; velut afflati ⁊ amẽtes ⁊ q̃ neq̃ oclos neq̃ aias i se hr̃ent spnebãt. Q oiaq̃ celitus nũciabantꝰ. Etenĩ stella ꝑfulgens gladio ꝑ oia silis iminꝰ desup ciuitati ⁊ cometes. Preterea exicialibꝰ flãmis visa ẽ ardẽ ꝑ totũ ãnũ. s; et añ excidij tp̃s ac bellicũ ppl'i diẽ cũ ad diẽ festũ ꝯuenirent octaua die mẽsis xautichi q̄ est aprilis noctis tpe hora nona tãtus

luminis fulgor aram templumque circudedit vt putarent oes die clarissimum factu et permasit spacio dimidie hore quod imperitis quide et ignaris prosper ex videbatur. Sed legisperitos et probos quam doctores no latuit exiciale portentu. In eade quam festiuitate vitula sacrificijs admota et aris assistentes inter ipas ministrorum manus enixa est agna sed et ianua interioris edis que respiciebat ad oriente cum esset ere solido iduta ac per inde immensi ponderis qui vix. xx. viris summo conatu impellentibus clauderet ferreisque seris et vectibus munita. ac pessulis in altu dimissis teneret obstricta repente hora noct sexta prima et. xx. die mensis apparuit spote patefacta. Sed et transacto die. vj. post aliquot dies prima et. xx. die mensis arthemesij que apud nos maius vocat prodigiosus apparuit visus fidem pene excedes quod de falsum putaret nisi oculorum fides confirmasset malorum cosecuta pnicies. Etenim ante solis occasum visi sunt curr et quadrige in omni regione per aere et armatorum cohortes misceri nubibus et vrbes circumdari agminibus in pruisis in alio. Item die festo quod penthecostes appellat noctu sacerdotes ingressi teplum ad ministeria ex more copleda. Primo quidem motus quosdam strepitus que senseru tum subditos voces de inde audiut dicetes. migremus hinc migremus ex sedibus istis Addit his etiam aliud terribilius. etenim quidam ananie filius iesus noie vir plebeus et rusticus ante quartu belli annu cu ciuitas i pace et abundantia perduraret in die festo tabernaculorum repete clamare cepit vox ab oriente. vox ab occidete. vox a quat tuor ventis. vox sup hierosolyma et teplum. vox sup sponsus et sup sponsas. vox sup populu et indesinenter die noctuque per oes plateas circuiens hec clamabat. vsquequo quidem primiores ex populo viri velut infausti presagij indignatione comoti correptu hoiem multis verberibus afficiunt. At ille neque pro se aliquid loquens sed nec eos quidam qui circumsteterat deprecans easdem voces pari obstinatoe et clamore repetebat. Tunc principes intelligentes vt res erat numinis esse in viro mot perducut eum ad romanorum iudice. Apud quem fragris ad ossa vsque laniat neque preces neque lachrimas fudit. Sed eade vocem miserabiliter et cum quoda eiulatu emittens per singula pene verbera proferebat addens etiam hoc. ve ve hierosolymis. Prosequit et aliud idem hystoriographus maiore gestum miraculo dicens oraculu quodda in sacris litteris reptum quod per idem tps vir de signaret ex eorum regione processurum que totius orbis potiret imperio cuius oraculi presagiu. Ide hystoriographus vespasianu suspicat declarare. Sed vespasianus non alijs quam illis solis gentibus que romano imperio videbant subdite dominatus est. Unde iustius ad xpm hec responsa referunt ad que dixit pater. Postula a me et dabo tibi gentes hereditatem tua et possessione tua terminos terre. et cuius per ide tps per apostolos suos. In oem terra exiuit son eorum et in fines orbis terre verba eorum.

De calamitate obsessorum et obstinate malicie iudeoru quis fuerit finis et que pietas tyti.

De secdo puncto. s. quanta fuerit calamitas obsessorum et obstinate malicie quis fuerit finis et que pietas tyti. prosequit ide doctor dicens. at necessitate tot et tanta mediocris plage aut psun ctore indignationis dei aduersus impotentia iudeorum signorum videant precessisse iudicia calamitatem intolerabile excidium irreparabile reprobate et excecate gentis inauditam et cunctis secu

tiis incognitam seruitutem succinctus sermo pcurrat. Extis ergo malis tunc vniuersa mulctata sit vt quē ipsa iudeorum terra bello. fame. igni. cedibusq3 vastata sit q̄ta pplo℞ milia patres sil' cū cōiugib⁹ ac puulis liberis absq3 numero ꝛ absq3 discretōne trucidati sint: que etiam aduersarū vrbiū obsidiōes ꝭ ꝛ ipsius magnifice ꝛ famosissime ciuitatis irl'm q̄ta vastitas ꝛ q̄ta fuerit diuerso℞ mortuo℞ strages q̄s p hec singula bello℞ extiterit modus. ꝛ vt fm id qđ ꝓphete dixerāt abbominatio desolatōis in ipo quodāmodo dei famosissimo collata sit tēplo vtq3 ad vltimū cūcta depopullata sit ꝛ consumpserit flāma. Si q̄s plenı⁹ nosse vult legat historiā Josephi. Nos vo ex his tm̄ ea q̄ ad explanationē suscepti opis sufficiunt assumem⁹. Jn qb⁹ refert ꝙ ex omi iudea ppl'i in die solenni pasce hierosolymā velut exitiali q̄dā manu cogente cōuenerāt. q̄s trecies centena milia dicit hoim fuisse. Justo scʒ iudicio dei hoc tpe hec vltionis electio vt q̄ in diebus pasce saluatorē suū ꝛ saluatorem xp̄m deum cruentis manibus ꝛ sacrilegis vocib⁹ violarūt in ipis dieb⁹ velut in vnū carcerē omēs multitudo ꝯclusa feralis pena exitū qđ merebat accipet Preteribo sane q̄ in eos vel gladij cede vel alijs belli machinis collata sunt explicare ea tantūmodo q̄ diris famis exitio ptulerūt supradicti hystoriographi sermonibus ꝓphetaui q̄ legentes hoc intelligant q̄tū piaculū sit audere aliqđ in xp̄m. ꝛ q̄ grauibus ausa supplicijs expient. Age itaq3 q̄nt⁹ iosephi hystoriarū liber ponat in medio. Ex q̄ oēs eo℞ luctuosa tragedia pnoscat. diuitibus aūt pmanere inq̄t apud pirem vnū atq3 idē erat. Si eīn in vrbe pmāsisset facultatū suarū causa crimine obiecto q̄si de transfugiēdo cogitarēt pimebant. Necessitas vo famis facinoroso℞ extollebat arrogantiā ꝛ vtrūq3 simul inedia cū temeritate crescebat publice q̄dem frumentū nusq3 oīno erat. Si irruētes vrbis pdones pscrutabāt domos. ꝛ si q̄d inuenissent tanq3 de his q̄ fefellerāt penas sumebāt. Si vo nō inuenissēt nihilomin⁹ tanq3 eos q̄ occultius ꝛ diligēti⁹ abscōderāt ꝛ cruciabāt Judiciū vo haberi ab eis pabula capiebant hoc ipo ꝙ adhuc viuerēt ꝛ subsistere corpibus videbant pfecto tanq3 q̄ iam interijssent nisi abscōditos vspiam tegerent cibos. Si q̄s sane tabescētes macie vidissent hos cū venia pteribant supfluū putātes pimere q̄s paulopost assumtret fames. Multi tn̄ i occultis omi censu suo mercati sūt vnuʒ metrū. Si diuites frumēti ordij. si inferiores fuerūt ꝛ cōcludētes se in inferioribus q̄busq3 penetralib⁹ dom⁹ nōnulli nec in panes ꝯfectas fruges edebant. Alij vo inq̄tū vel necessitas vel metus ꝑmitteret excoquebant ꝛ mēsam q̄dā null⁹ expectabat apponi ꝭ ex ipo semine mixto igni rapiētis ꝓpria velut furtiua deuorabāt ꝛ erāt infelicis illi⁹ cibi spectaculū miserabile cū validiores quiq3 inuēta diriperent. Imbecillioribus vo nihil pter luctuʒ supeesset ac lacrymas ꝛ oim licet acerbitates rerū superaret fames: nihil tn̄ ita subruit atq3 subuertit sic verecūdia. Quid eīn saluis rebus pudore dignū est id i hac necessitate cōtemnit. Denique vxores de viro℞ manib⁹. ꝛ filij de parentum ꝛ qđ est infelici⁹: matres cibos d̄ paruulo℞ manibus atq3 ore rapiebant. ꝛ cū dulcissimi liberi in manib⁹ atq3 an̄ bora positi tabescerent exigua vite subsidia a dētibus ipis eximere nemo parcebat. Verū ne ipos q̄dem infelices ꝛ p exiguos sumentes latebant cibos. ꝭ continuo aderant predonū quis ꝛ statim vt clausas cuiusq3 cōprehendisset fores maditiū credebat hoc esse ꝙ in-

trinsecus positi ederent et repente di-
spicatis foribus precipites irruebant
atqꝫ ab ipsis vt ita dicam faucibus ex-
primentes. Si quid forte in sumptũ iã
fuerat reuocabant. ferebant senes si ci
bũ vendicare temptassent. Spersis eti
am crinibus mulieres trahebant oc-
cultare nitentes si qđ forte deprehen-
sum fuisset in manibus. nulla senib⁹ re
uerentia. nulla erga paruulos misera-
tio. Sed in exiguo panis fragmẽto p-
uulos inherentes: ⁊ ex ipso cui inhese-
rant suspensos elidebant in terraꝫ. In
eũ vero q raptores cibo preuenissent as
sumpto crudelius seuiebant ⁊ excogi-
tab nt dira supplicia obturantes infe-
licibus naturales digestionũ meat⁹.
Alijs vero preacutas sudes p eadem fe
renda adigentes horresto q egesta sũt
referens. Ad cõfectionẽ post hec vni⁹
panis aut clathi farinę miseros purge
bant. Naꝫ ibi tortores non patiebant
famẽ. Est em̃ tolerabili⁹ quodãmodo
si hec cõpulsi inedia facere viderent. ꝫ
vt vel prepararẽt sibi imposterũ cibos vl'
vt crudelitas exercitio ꝯualesceret. In
his etiam si q forte furtim p stationes
vel hostiũ p colligendis herbis erupis
sent occurrẽtes eis q se hostiũ man⁹ ef
fugisse gaudebant diripiebant quicqđ
attulerant. Supplicãtibus aũt ⁊ terri
bile sibi quoddã nomẽ dei inuocãtib⁹
vt vel partem aliqꝫ q secũ mortis picu
lo quesierant indulgerent nihil prsus
prebebãt: ꝫ hoc beneficij loco cesserat
si comprehensũ viuũ licuisset euadere
His aũt post aliqꝫta adiungit dicens.
Iudeis vero cũ egressu vrbis om̃es pa-
riter spes excludebat salutis: ⁊ inuale
scens acerbitas fames domos siml' et
familias gentẽqꝫ vastabant ita vt in pe
netrabibus strata iacerent mulierum
paruulorũqꝫ cadauera. p plateas vero i
feliciũ senuꝫ corpa fame magisqꝫ etate
consumpta. Iuuenes vero atqꝫ omnis
etas robustior velut simulachra q̃dam
in vijs oberrabant ⁊ egressibus corruẽ
tes q̃cunqꝫ loci gressum subripuisset i-
edia. Sepelire aũt cadauera primorum
nec defunctorum multitudo: nec virium de
bilitas pmittebat. siml' ⁊ p sui vite in-
certo vnusquisqꝫ verebat. Deniqꝫ aliq̃
ti supra eos q̃s sepeliebant aias emitte
re. Multi etiã dũ psequunt funera pal
usqꝫ ad sepulchrũ puenerent efflabant.
ꝫ nec planctus ex more defunctis ex-
hibebat aut luctus. q2 hoc sibi totũ vẽ
dicauerat fames ꝫ nec ariditas inedie
humorem cuiqꝫ reliquerat lacrimarũ
Obsederant ciuitatẽ pfunda silentia
⁊ nox plena mortis cũcta cõtexerat. q̃-
bus malis oibus grauiores soli vige
bant pdones q nec sepulcra q̃dem di-
ripere ⁊ expoliare cadauera illicitũ di
cebant non tã predam petentes quam
scelus irifice cumulantes ⁊ aciẽ gladi
orum suorum i cadauerũ obtrũcatiõe p
bantes. Interdũ etiaꝫ in nõnullos ad-
huc sperãtes mucro examinãdus age
bat ꝙ alij semiuiuces cũ viderẽt suppli
ces dexteras pretendebant. vt in se q̃s
beneficij loco cõuerterent scelus. quo
scꝫ cruciatibus famis velocius absol-
uerent: ꝫ nouo crudelitatis genere ne
cem quã sponte inferebãt si rogarẽtur
negabant. cũ tñ vnusq̃sqꝫ deficientium
cũ gemitu retorqueret oculos ad tem
plũ non d morte ppria dolens ꝫ de im
punitate predonũ quos supstites reli-
quebant. Et primo q̃dem sumptu pu
blico sepelire mortuos iusserant fero-
ris intollerantia. vt vero oẽm sumptum
cepit vincere multitudo morientiũ de
mucro cadauera precipitabant. ac cuꝫ
titus circũiens pridisset repletas mor
tuorum cadaverib⁹ valles ⁊ humani cor
poris tabo patriam terram rigari cuꝫ
ingenti gemitu eleuatis ad celũ mani-
bus deũ inuocat testem hoc sui causa
nõ puenire: sed se ista sustinere inuitũ

Et post aliq̄ta iterū quedam iosephus talia ꝓsequit͂ nō cūctabor in q̄d ꝓferre q̄d sentio. Arbitror eī q̄ si etiā aduersus impios ciues romanoꝝ paulisper arma cessassent. aut hiatu terre aut aque diluuio. aut zodomitanis ignib⁹ ⁊ fluminib⁹ celitus tortis suppliciis ciuitati dependisset q̄ multo infaustiorē illis q̄ hec perpessi sunt. ⁊ nequiorem viroꝝ p̄ntem hanc ꝑtulisset etatē ꝑ q̄bus om̄is gens ꝑiter extingui. Sed et in hoc. vj. libro eiusdem talia scribit et eoꝝ inq̄t qui p totā ciuitatē famis inedia corrūpebant͂ multitudo innumerabilis erat. quoꝝ nec explicari miseria potest p singlās nanq̄ domos sicubi aliq̄d fuisset sibi repertū bella continuo ⁊ cedes inter charos ipsosq̄ parentes ac liberos nascebant͂ dū nō solum e manibus sed ex ipsis etiā faucibus inuicem cibū rapere certabant. Fides aūt nec mortuis erat: sed ⁊ ipsi cū spiritū iam exalarent ꝑscrutabant͂ a predōib⁹ ve cui forte intra gremiū tibi aliq̄d resideret. Alij etiā p mediā hyantes velut rabidi canes huc atq̄ illuc ferebant͂ ⁊ quasi insania q̄dam exagitati in easdē domos sub momēto t̄pis iterū ac sepius irruebant. oīa tn̄ necessitas cōuertebat in cibū etiā illa que nec mutis quidam aīalibus edere visus fuit. Ad vltimū nec loris q̄dā nec cingulis vel etiā ipsis calciamētis abstinuerūt. Porro q̄zindumēta detrahētes cōficiendam dentibus ingerebāt nōnulli ⁊ feni veteris festucas edebant: sed ⁊ de quinquiliis collectis paruissimū pondus dragmis in q̄ttuor detrahebant.

Quō mulier quedam vrgente fame occidit ⁊ manducauit filium.

Et tersio puncto scʒ de maria q̄ vrgente fame comedit filiū suū prosequitur dicens. Sed quid opus est p hoc pondus famis illius explicare cū gestū sit ibi facinus quod neq̄ apud grecos neq̄ apud barbaros vllus accepit audit⁹ horrēdū q̄dē dictu. Auditu vo incredibile. Et quidē libenter iam imane facinus siluissem ne quis me crederet mōstruosa narrare. nisi multos memorie nostre viros testes cōmissi sceleris habuissem. Porro vo aliq̄d patrie mee prestare me arbitror si subtraham eoꝝ verba quoꝝ protulit facta Mulier quedam ex his q̄ vltra iordanis alueum cōmanebant maria nomine Eleazari filia de vico bethezob. q̄d interpretat͂ dom⁹ ysopi: genere ⁊ facultatib⁹ nobilis cū cetera multitudine q̄ fluxerat hierosolymis reperta cōmunem cū omibus obsidionis casum ferebat huiꝰ. reliquas q̄dem facultates q̄s domo in vrbem cōuexerat tyranni inuasere. Si q̄d vo reliquiaruʒ ex magnis opibus fuerat q̄bus victum q̄tidianū ꝑtenuem duceret irruentes per momenta predonū satellites rapiebāt pro q̄bus gemens mulier velut insania iam quadā ex indignatione fatigabat. ita vt interdū predonibus maledictis ⁊ cōuiciis in necem sui instigaret. Verum cū neq̄ irritatus quisq̄ nec miseratus eam opprimeret. ⁊ si quid cibi fuisset forte ab ea quesitum id ab alijs quereret. nec iam vsq̄ reperiendi copia fieret. famis aūt dira visceribus ipsius insisteret ac medullis ⁊ ad furorem perurgeret iam inedia fame ⁊ ira pessimis vsa consultoribus contra ipsa iam armat͂ iura nature. Erat nanq̄ et ei sub vberibus paruul⁹ fili⁹ hūc ante oculos ferens. infelicis inquit matris o infelicior fili in bello fame ⁊ direptione ꝑdonū cui te reseruabo. Nam ⁊ si vita sperari posset ⁊ iugo romane seruitutis vrgemur sed nec etiam seruitutē p̄ueniēt fames. ꝑdones vo vtroq̄ in

grauiores purget. Veni ꝗ̃ neo minare esto matri cibus predonibus furor. seculi fabula. que sola deerat cladib⁹ iudeorum. et cū hec dixisset simul filiū ingulabat. tū deinde igni suppositū torret et mediū quippe edendo cōsumit. medium vero reseruat obtectū. Et ecce confestim predones irruūt cōbuste carnis odore cōcepto. minant mortē nisi sine mora cibos quos paratos senserant demonstraret. tūc illa quidē partem inquit optimā reseruaui vobis et cōtinuo que superfuerāt mēbra detexit infantis. At illos repente ingens horror inuasit et crudeles quamuis animi diripere vox faucibus interclusa est. Illa vero truci vultu et ipsis etiam predonibus truculentior. meus inquit filius est. meus est partus et facinus meum est edite. Nam et ego prior comedi quod genui nolite effici aut matre religiosiores. aut femina molliores. quod si vos pietas vincit et execramini cibos meos ego que iā talibus pasta sum bis iterum pascar. Post hec illi territi tremētesque discedūt quod hūc solū ex oibus facultatib⁹ suis misere matri reliquerāt cibū. Repleta est aūt vniuersa ciuitas cōfestim nepharij sceleris nūcio. et vnusquisque facinus ante oculos suos quod perpetratum fuerat adducens tanquam si ipse hoc perpetrasset horrebat. Omnes quos famis necessitas perurgebat festinabāt magis ad mortē beatos dicētes eos quibus contigerit interisse priusquam taliū malorum pollu erēt auditu. Hec quidē iosephus.

De numero captiuorū et occisorū et peremptorū fame.

Quartus pūctus est de numero captiuorum et occisorum et peremptorū fame. Quem vero tanta calamitas inuenerit exitum eodem auctore per paucis annectā. Colligens enim supredictus hystoriographus oēm numerū peremptorum vel fame vel ferro. vndecies centena milia designauit. Ceteros vero latrones vel siccarios vel predones. post vrbis excidiū mutuis declarauit interijsse vulneribus. Electos aūt quosque iuuenū quos decor corporis et proceritas cōmēdabat ad triūphū dicit esse reseruatos. Reliquos aūt qui supra .xvij. annos agebāt etatis ad opa egypti per metalla destinatos: vel per ceteras prouincias esse dispersos. Alij quidam vt ad ludos gladiatorum. Alij vt ad bestias traderentur. Si qui vero infra .xvij. etatis sue annū reperti sunt per diuersas prouincias in seruitutē distrahi iussi sunt quorum numerus vsque ad nonaginta milia perduct⁹ est. Hec vero oia gesta sunt secundo anno Vespasiani imperij iuxta ea que ipse dn̄s et saluator noster ihesus christus predixerat. quippe cū ea que gerēda erāt presentia videret. tūc secundum euāgeliorum fidē videns ciuitatē fleuit super illā: et velut in aurib⁹ ei⁹ prolocutus est in hec verba. Si cognouisses inquit et tu in hac die que ad pacem tibi sūt. Nunc aūt abscōdita sunt in oculis tuis. quia venient dies in te. et circūdabūt te inimici tui vallo. et circūdabunt te et perurgent te vndique: et ad solū redigent te et ad filios tuos in te. In hūc modū quamplurima diuine cōminationis tonitrua publice induratis auribus resonabāt. quousque sanguis iustorū sed et ipsi⁹ iusti singularis et vnici qui ab impijs inique effusus est iusto dei iudicio quereret. Attriti sūt ergo plagis bellis strati et a patrijs sedibus diuine indignationis excisi turbine vt in vrbe gloriosissima nec lapis super lapidem remaneret. Fuitque populi indurati et quouis lapide durioris tribulatio tanta quāta non fuit ex quo gentes esse ceperunt vsque ad diem hanc. Ecclesia vero que fuerat hierosolymis congregata diuinitus transire iussa est transiordanem ad oppidum quoddam nomine Pellam. Quo ablatis ab vrbe cultoribus

dei celestis vindicte fieret locus que in vrbem gentem que sacrilegam fuerat exercenda: quod et Eusebius cesariensis in ecclesiastica hystoria plenius scribit. Et quidem hoc ois rectissime passi sunt qui in filium dei manus sacrilegas extendere presumpserunt cum testimonijs scripturarum et virtute mirabilium operum ipsum xpm deum esse constaret sicut fuit dictum supra .i. libro in apertione primi thesauri allegando dictum Josephi. Hic dixerunt aliqui iudei hispanie que sunt in ea antequam esset mors xpi. Sed quero ab eis si venerunt ad hyspaniam suo velle vel coacti. si voluntarie non obseruauerunt legem nec cerimonias quas solum in partibus illis tenebantur obseruare et sic fuerunt vere apostate et non iudei si vero ducti fuerunt vi et coacti: quare non reuersi sunt quando eis data fuit licentia generalis per regem darium. quod fecit voce preconia acclamare per omnem terram que iudei de omnibus partibus redirent in ierusalem et que edificarent templum. Si ergo ipsi remanserunt illa vice in hyspania: remanserunt sicut iudei mali desperati confusi et diuisi a bonis iudeis illius temporis ne seruarent legem et precepta: et ne corrigerentur a prophetis. et vt essent ydolatre. quia a tempore Neronis imperatoris vsque ad constantinum in quo tempore fuerunt .xxviij. imperatores: non mansit in hispania homo qui non adoraret ydola que non occideretur diuersis et varijs tormentis. et tamen non legitur de aliquo iudeo que propter hoc occideretur. imo ipsi mouebant xpianos que illa adorarent. quanto magis quia cum in eorum terra hoc eis esset prohibitum ipsi ibidem adorabant ydola. et ideo non oportebat que in terra aliena ad hoc compellerentur. et dicunt que sunt de tribu iuda. Alij que sunt de tribu leui. Alij que sunt de tribu manassen. Alij que sunt de tribu effraym quod cum veritate probare non possunt. quia si sunt de tribu iuda. quare ergo non iuerunt ad suos reges ante xpi aduentum. Si de tribu leui quare non iuerunt ad suum sacerdotium seruiendum. Si de quacunque alia tribu: quare non redierunt ad suos iudices et prophetas. Sed si ante xpi aduentum permanserunt in hispania ibidem remanserunt sicut rebelles et desperati.

Secunda expulsio facta fuit a regno francorum et anglie vbi tres cause diuersimode assignantur.

Secunda expulsio iudeorum facta fuit in regno francorum. Nam imperante Heinrico romanorum .xcvi. imperatore sedente in cathedra Petri Clemente papa quinto qui fuit .cc. papa necnon regnante in eorum regno francorum philippo rege. Anno domini. Mcccvj. de ordinatione predicti regis fuerunt in toto regno francie capti iudei imperceptibiliter vna die. et confiscata bona eorum et expulsi. et ad regnum minime reuersuri secundum que refert frater iohannes de podio in suo hystoriarum collectario. causam tamen non posuit huius expulsionis. Cumque studiose inuestigarem causam vnde possem scire predictam causam. Casu quidam sollennes viri gallici ordinis sancti Benedicti monasterij famosissimi cluniacensis. tanquam reformatores missi monasteriorum eiusdem ordinis subiectorum predicto monasterio in castelle regno ad villam metine de campis me tunc ibidem existente applicuerunt cum rege causam suam expositurj consensum et fauorem suum querentes pro dicta reformatione. quorum vnus doctor in iure canonico. secundus licentiatus. tercius vero bacularius. et que singulariter ille licentiatus erat vir ... videbatur et grauis: quesiui ab eodem que mihi veridice causam panderet predicte expulsionis iudeorum a regno francie si illam sciret. Qui respondens eadem vere scire. Rogaui vt ex charitate in scriptis poneret et ad plenum exprimeret totum casum. Fecitque voluntarie sub forma et serie que sequitur. Reuerende pater que vestra charitas postulauit vt in scriptis redigerem causam et

ratione potissima electionis infestissime xpiano nomini gentis vicz iudeoꝝ a regno francoꝝ xpianissimo faciaz q̄ hortat vestra religiosa bonitas stilo. L. rudi ꝛ indigesto. Uero tn̄ ꝛ indubitato vt omēs gallie bene nouīt ipsi q̄s nota ꝛ manifesta hec sunt. Nam in picturis ꝛ tabulis ecclīaꝝ multarū ascribi hec solēt. necnō in cereo pascali annus electionis iudeoꝝ annotat. q̄ue p nūc menti nō teneo: plurimeq̄ circunstantie memorandi miraculi pter incuriā a memoria exciderūt. Ea vo que legi ꝛ in tabulis vidi fideliter enarrabo. Eo igit tpe quo sordibus iudeorū ppl's in obprobriū sempiternū cūctis gētibus a deo datus sua cōtagiōe xpianissimā francie regnū fedabat. Quidam ipoꝝ vt solent publice vsurā exercebant. Mulier quedā pisien. necessitate cōpulsa vnā quam solā tenebat p̄ciosam vestē illi iudeo feneratori in pignus dedit. Die vo sancte resurrectionis appropinquante mulier illa nō hn̄s vnde vestē suā redimere posset multis blanditijs circūuenire feneratorē temptauit iurans illi ꝛ pmittēs vt si suam illi in die festō scꝫ pasce vsui prestaret vestem in crastinū eaꝫ sup addito fenore illi restitueret. Proditor ille afflictōeꝫ mulieris cōsiderās lucri q̄q̄ cupidus foret mente iam concipiēs facin⁹ detestādū renuit assentire pollicitatōi mulieris. s; recōuenire illā cupiens in hec verba prorupit. Scio te tua in lege mulierē honestam ꝛ habundātē a tuis circūuicinis reputari. scio te mltas habere emulas que si in die festo te tua veste adornatā nō viderint alludent te risui cachinationūq̄ oibus patebis. Si acquiescere vis cōsilio meo vesteꝫ tuā reddam ꝛ pecunias duplicatas tibi dabo. Tum illa ore inflāmato. quid vis inquit tibi vt faciam. Nam sūmope tunicaꝫ meā reportare cupio. si scīā tua michi fuerit. eucomit portentū illud monstruosissimū vt illū q̄uē adoras p deo tuo queꝫ in tua pasca receptura p manū sacerdotis es mihi apportabis tuā tibi restituā vestem ꝛ pecunias duplicabo. Exhorruit h̄ audito verbo xpiana mulier. auertat inqt id ipe de⁹ a me s; mihi crede p ipm deū te iuro. si illeꝫ mihi iudee illo die accomodes incrastinū restituā. Ubi inqt iudeus importuna mulier nunq̄ id faciā s; acquiesce cōsilio meo ꝛ tibi puidebis. Nūquid ait mulier scis iudee mihi illud transglutiendū necessariū fore. Caue inqt ne transglutias: s; in os cōseruat mihi apporta. variū sp est ꝛ mutabile. femina acquieuit tā nephando crimini et veste recepta remeauit ad ppa. Die sacratissimo resurrectionis aduenīete vana ꝛ fatua mulier iudeo cupiens cōplacere pecuniarū amore vbi nephario ore sacrū dn̄i nostri ihu xpi corpus suscepit festina ad iudei domū pexit. Ecce ecce iudee qd̄ tā importuno affectu instanter a me requisisti. Ecce deū meū q̄uē hodie p manū sacerdotis accepi. Ecce eū q̄uē adorant xpiani mihi pollicitā pecuniaꝫ trade. Heu heu ad turpia ducit paupertas. q̄ auarissimum genus mulieris. Fenerator itaq̄ letus ꝛ gaudens: bn̄ inquit veneris mulier. eū depone sup thelonariū ꝛ pecunias duplicatas recipe tuas. Tūc iude⁹ ille insano aīo ꝛ furibūdo totus pternis debacatus ꝛ ira ingentē flāmā in camino domus succedit. vnā magnā aqua ꝛ oleo plenā supponēs corpus dn̄i nostri ihu xpi manibus nepharijs innasit dicēs. Es ne tu ille xpianoꝝ de⁹. Es ne ille ihs xps quē de virgine natū cristianoꝝ vesana crudelitas opinat. credit fore deū. si tu ille es queꝫ colaphis ceciderūt patres mei: ego te bullientibus vndis cōmittam. si te cruci affixerunt. ego te assandū dabo. ille viuus te

mori dedere. ego iam te mortuū mori iterū dabo. Sis vis loquere si deus es qualis est potētia tua ostende et ne igne cōsumaris defende hec talia scelerato ore euomēs. Corpus dñi nostri ihu christi in mediū bulientis aque iactauit. Stetit cōfestī speciosus forma pre filijs hoim puer perambulans super aquas bulientes. Quē videns iudeus nō tanti signi et miraculi nouitate conuersus ad dñm sed iudaico more vt populus ille testificante sctō moyse indurato aīo sp extitit dura cū ceruice. puerū vt sol rutilantē cū eo instrumēto ferreo qd in manibus habebat iteratis vicibus in vrnā bulientē demergere temptauit. sed nec illū quouis modo tangere valebat. diuina enī sapientia puer ipsus sic ducebat vt dū iudeus ille i medio aque bulientis illū fore arbitrabatur in dextera pte ipm cernebat existere. sic q dū in dextra ferire volebat i sinistra bulientis aqua cernebat. Colluctabat iudeus cū puerulo nec ibi eum causa pualere poterat. Interim pueri iudei illi assistētes pdigij nouitate pterriti ad matrē cōcurrūt dicētes. En mater: pater noster puerulū i aquā bulientē demergere nitit. Mater illa ad chamerā viri sui gradit. pueri alta voce eiulantes ad publicū pcurrūt vicū dicentes et pclamantes: venite venite vere pater noster puerū vnū preditum mirabili forma in aquā bulietē dmergere cupit. Fit pcursus ppli. iudei passim et xpiani occurrerūt multiq ex ill viderūt puerulū dñm nostrū ihm cristū et iudeū nitentē in pfundū vrne demergere. Denunciatū est episcopo parisiensi inauditū miraculū qui cum toto clero accessit ad iudei domum. et in medio bulientis aque et olei vidit hostiam mundissimā sanam et integrā illam assumpsit suis pprijs manibus. et oībi cernēti pplo in ecclia scti iohānis de grauia parisius. vbi in eodē die cōsecrata fuerat pcessionaliter portauit. In qua ecclesia in memoriale tāti miraculi vsq in hodiernū diē obseruat et qualibet die in honore sacratissimi sacramenti altaris missa celebrat. Feria quinta in qua dñs noster ihs xps istud sacramentū statuere dignatus ē conuenit ppls et missa solēnissima ibi celebrat. Captus et incarceratus fuit iudeus vxor iudei et pueri confessi sūt que viderāt. Iudeus ipe oia que p ipz facta fuerāt et dicta cōfessus est. Mulier ad fidem cōuersa est. pueri baptizati ipsi etiam xpiani q videre meruerūt signū magnū pfessi sūt rei veritatē. Iudeus ille a deo reprobatus et derelictus sua obstinatōne pmanēs ad iudiciū p prepositū parisieñ. ductus est. Dumq iter ageret iudeus ille preposito parisiensi voce pturbata dixit. Si librū quē possideo thalmut intitulatū hic vna mecū haberem. nō esset in tua potestate me vt morti traderes: qm liber ille vti a pentib meis accepi talē virtutem a dō recepit vt hi q frequent illū legūt et possidēt a dō imortales reddant vbi indt ppositus pisieñ. liber ille tāte virtutis ē vt imortales hoies reddat. designat locū et ad illū destia pedissequū. Quo facto vbi pedissequus librū thalmut iudeo in qdriga ligato tradidit ignis q ad tractū baliste preparatus ad cōbustionē iudei p lictorē erat ad iudeū visq volauit. eūq vna cū libro suo thalmut in fauilla et cinere in momento et in ictu oculi redegit. Hec fuit vrgēs cā electionis gētis iudaice a xpianissimo reḡ frācie. Quicqd sit de h verū hec scz fuerit potissima cā electiōis iudeorum ab illo regno siue illō qd dictū ē. s. pside ra tōne. vij. pūctō. iij. crudelitate. iiij. tum scz oēs porci se mutuo occiderūt vel illud qd in crudelitate supradictū est scz de hoie quē spinis coronatū occiderūt.

credendū est tamen q hec et plura alia crimina eorum cōcurrerūt propter que sic puniti sunt. Expressa tamē causa fuit infantiū mors. Quare vniuersaliter iudei oēs ab illo fuerūt expulsi: vt notat Vincētius. vide s. cōsideratiōe predicta et puncto in crudelitate. ij. In cōfirmationem predictorum est illud quod accidit in cōfinibus regis castelle versus regnū nauarre: in villa quadā que granon dicit vbi colligunt iura a transeūtibus de regno in regnū. In predicta villa cōsueuerāt iudei predicta iura colligere. Accidit aūt q miles quidā de regno francie transitū faceret p locū prenominatū pegrinans in sctm iacobum. Et cū predicti iudei inverecūde explicarent oīa que deducebat: inter cetera inuenerūt quendā librum deuotionū suarum in quo multe erāt lrē auree. et cū p quo liber peteret certū ius: indignatus miles ille pcussit alapa vnū iudeorum. q ilico verisanice pcussit similr militē alapa. et cū predictus miles euaginato ense volet iudeū illū pimere occurrit multitudo iudeorum cū armis: sic q nō potuit vindicare iniuriā sibi factā et rediens in se ipm cepit cogitare qre deus pmiserat eū a tam turpi et nephādissima gēte tā grandē iniuriam pati. recordatus ē q a toto regno francie propter supradicta iustissime fuerāt iudei expulsi et ipse solus remanserat singularis defendens vsq tūc iudeos in terra sua. Et ido iratus deus contra eū pmisit eum sic turpiter offendi. Recedens ergo a predicto loco pmisit et iurauit q si deus reduceret eū ad terram suā nullū iudeū relinqueret in eadē: qd et ope adimpleuit. qz omnes iudeos quotquot potuit inuenire gladio pemit.

Tercia expulsio facta fuit a regno anglie.

Tercia iudeorum expulsio fuit a regno anglie: cuius expulsionis causa duplex assignatur. quarum primam legi in qbusdā miraculis sub ordine q sequit. In liconia ciuitate regis anglie accidit quoddā miraculū qd de9 voluit ostendere pcibus btē vginis. Vnde mulier qdā vidua et paupcula filiū qndam noie Alfonsum habebat quem tradidit ad docendū primas lras. et postq sciuit legere tradidit imbuendū rudimētis gramaticalib9 et in musica. q lz in grāmaticalib9 pcesserit. in musicis tñ gratissimus erat. Et qz predicta mulier paupcula erat recōmēdauit illū cuidā religioso sui generis vt de victu saltem ipi puideret: et ita factū est. qz quotidie post lectōes suas recipiebat suam refectionē cū predicto religioso. Erat autē predictus puer etatis annorum. x. cuius erat cōsuetudo ordinata vt primo quotidie iret ad ecclīam deinde ad scolas et hora refectionis vt dicū ē ad domum religiosi. Nocte vo ad matris domicilū se cōuertebat. Cū aūt sepe in ecclesia illā pclarā antiphonā Alma redēptoris audiret cantare tantā deuotionē cōcepit in vgine btā: et sic mēti impressit predictā antiphonam. q qcunq iret de die et de nocte p vicos et plateas more puerorum supradictā antiphonam alta voce dulcissime cantabat. Transitus aūt ei9 erat cū iret ad domū matris vel rediret ab eadē p vicū qndā iudeorū. q audiētes frequent predictā vginis cantatōem ab ore iuuenis qdā illorum habuit qrere a qdā docto xpiano qs esset sensus illius cantatōis cū ei9 cant9 tam dulcis esset. Et vt cognouit q illa erat antiphona qdā q ad laudē et honorem vgis btē marie mrīs redēptoris ihesu xpi veri messye decantabat a fidelib9 ecclīa ocepit dolorē et pepit iniqtatē. q osiliū babuit cū suis cōplicibus qrum corda dyabolus possidebat. quō predicū infantē morti traderet et occideret.

hora ergo oportuna obseruata cū par
uulus ꝑdictus alta voce cantādo ꝑdi-
ctam antiphonā trāsiret ꝑ eoꝝ vicum
subito sicut a rugientibus leonibꝰ ra-
pitur ⁊ reclusus in domo quadā ꝯ mo
do mortis eiꝰ tractauerūt. Et diffinitū
est inter eos ꝙ eius lingua cū q̄ beatā
ꝟginem laudabat extraheret̃ ꝑ oppo-
sitam capitis partē. scḋo ꝙ extraheret̃
etiam eius cor cū q̄ cogitabat ꝑdictaʒ
cātationē ⁊ vltimo ꝙ corpꝰ eiꝰ ꝓijcere
tur in loco ꝓfundissimo ⁊ immūdissi-
mo fetoribusq̄ pleno q̄ locus erat coꝝ
ꝯtinua latrina vt nullatenꝰ signū eius
inueniri posset ⁊ factū est sic. Sʒ ꝟgo
beata q̄ mater est misericordie ⁊ pieta
tatis nec obliuioni tradit seruiciū qḋ-
cunq̄ sibi factū statim sic ille deuotissi
mus suus cantor in ꝑdicto loco fetido
fuit ꝓiectus. Affuit pn̄s eidē ⁊ posuit
in eius ore lapidē quendā ꝑciosuʒ qui
locum lingue suppleret ⁊ statim cepit
cantare sicut prius ꝑdictā antiphonā
imo melius ⁊ altius q̄ꝫ prio nec aliq̄n
cessabat de die nec de nocte a predicto
cantu. ⁊ tali mō stetit in predicto loco
paruulꝰ ille q̄tuor diebus. Cū ꝟo ma-
ter eius videret ꝙ sicut cōsueuerat ad
domū eius nō veniret celeri gressu ad
domū supradicti rligiosi ꝑuenit ac de
inde ad scolas nec poterat inuenire. dis
currebat vndiq̄ ꝑ ciuitatē anxia mul
er si posset alicubi inuenire filiū suum
⁊ disponēte deo in fine q̄tuor dieꝝ ꝑdi
ctoꝝ mulier illa trāsiuit ꝑ vicū illū in
quo filius suus fuerat occisus ⁊ in la-
trinam ꝓiectus. ⁊ ecce vox filij sui cā-
tantis dulcissime cantationē illā virgi
nis quā sepissime ab eo audierat inso-
nuit in auribus eius. Quo audito cla
moribus magnis predicta mulier cla
mare cepit ⁊ cōgregate sunt multe gē-
tes ⁊ cū eis iudex ciuitatis intrauerūt
ꝑ domū illā in qua vox illa audiebat̃
⁊ finaliter inuentus est iuuenis i loco
predicto ⁊ extractus nec vnq̄ꝫ cessabat
a cantu illo dulcissimo licʒ mortuꝰ fo-
ret. indutusq̄ alijs vestimētis ꝑ dn̄os
q̄ ibidē venerāt notificatū ē ep̄o ciuita
tis. q̄ illico veniēs ad spectaculū prece
pit ꝙ poneret̃ honorifice in q̄dā lecto
⁊ sic deductus est cū solenni ꝓcessiōe
⁊ magno honore ad ecc̄liam cathedra
lem ꝑdicte ciuitat̄ sꝑ cū cōtinuabat cā
ticum suū. ꝯuenientibꝰ ꝗ̄ in vnū ad ꝑ-
dictam ecclesiā dictꝰ ep̄s celebrauit et
fecit solennē sermonē ꝑcepitq̄ om̄ibꝰ
audientibꝰ ꝙ deuotas funderēt orōes
vt ꝑcibus bt̄e ꝟginis deus dignaretur
reuelare h̄ secretū. Finito ꝟo sermone
placuit altissimo et sue bt̄issime matri
ꝙ fuit detecta impijssimoꝝ iudeoꝝ ꝓ
ditio ⁊ crudelitas q̄ eadē hora surre-
xit paruulꝰ ille ⁊ stetit pedes in lecto i
quo iacebat ⁊ extraxit ab ore suo vnū
ꝑciosissimū lapidē. dixitq̄ om̄i pop̄lo
leta ⁊ hilari facie q̄liter sibi acciderat:
sicut dictū est. ⁊ quō ꝟgo bt̄ā ad eū ve-
nerat ⁊ posuerat dictū lapidē i ore eiꝰ ⁊
vt nō cessaret mortuꝰ ab eiꝰ laude ⁊ vt
ostenderet̃ gl̄ia filij sui in salutē credē
tium ⁊ ꝑditionē odientiū ⁊ incredulo
rum. Post h̄ aūt vocauit ad se ep̄m ⁊
dedit sibi pacē sil̄r ⁊ matri: et facta ex-
peditione ab oi pp̄lo certificauit eos ꝙ
ascēdit ad celos i societate ꝟginis glo
riose ⁊ tradidit ꝑdictū lapidem ꝑciosū
ep̄o vt poneret cū alijs reliquijs in al-
tari. Quo facto signaculo sancte cru-
cis se insigniuit ⁊ coaptās se lecto ani
mam tradidit saluatori qui honorifi-
ce sepultus fuit quodam in sepulchro
marmoreo qḋ multo tp̄e ꝑciosos lapi
des vt fertur emanauit quousq̄ q̄daʒ
pestifera heresis ibideʒ orta fuit. Rex
vero predicti regi cum cognouit tam
nephandū ⁊ horridū iudeoꝝ crimen ⁊
ꝓpter multa alia q̄ inuenit veridica in
quisitione q̄ ꝑdicti iudei opabant̃ i cō
tumeliā ⁊ iniuriā ih̄u xp̄i saluatoris nr̄i

et sue beatissime matris ex deliberato et maturo cõsilio assignata die pcepit q occiderent oẽs iudei qtqt possent inueniri in pdicto regno suo. Et illi qui melius deliberauerũt fuerũt totaliter expoliati ab oibus bonis et signati ac expulsi a toto regno anglie. Et ab illo tpe nunq̃ amplius ibi habitauit nec habitat nec ausus est apparere aliquis iude⁹ qz stati occideret̃ si ɔgnosceret̃.

Alia causa in cronicl anglorꝫ antiqs vt fert̃ assignat̃. Cũ eñ regnũ illd cõtinuis bellis fame ꝛ peste laboraret miratus rex vñ veniret tãta regni sui continua tribulatõ f̃uos dei ad se vocauit ꝛ rogauit deũ d̃uotissime orarẽt q̃tin⁹ sibi dignaret̃ reuelare cãz tãti mali pa to corrigere ꝛ emendare. Illi vo licet indignos reputantes finaliter tñ orauerũt ieiunijs ꝛ orõib⁹ se affligentes. De⁹ ãt misericors ondit q illa eueniebant in pdicto regno pter pctã crudelissima q̃ iudei ɔmittebãt. Cũ rex h audiret ɔsilio habito deliberauit oẽs iudeos facere xpianos cogitãs ex h placare irã dei ꝛ factũ est sic. g nec pter h pdicta mala cessabãt g sp in amplius crescebãt. Consult̃ g iterꝫ f̃uis dei Responsum est sibi q peiores erãt sb nomine xpiano q̃ȝ primo. pauco eñ tpe elapso a sua ficta ɔuersione vsurpauerant modis ꝛ astucijs suis oĩa fere officia regni in calamo ꝛ vga intm̃ vt veri xpiani q̃si captiui viderent̃ eorꝫ. Quare pdictus rex illũinatus a deo purgauit regnũ suũ a serpentib⁹ illis in hũc modũ. Die eñ assigñta vt ois ppl's exiret in campũ pe mare fixit duos papiliones vnũ in ripa marl. reliquũ vo in aliq̃li distantia ɔuenienti. In primo posuit thorath iudeorꝫ. in scdo vo crucem xpi. Sedens g rex p tribunali in medio papilionũ ɔuocauit ad se oms pdictos ɔuersos ꝛ voce clara et hylari vultu dixit eis. ego feci vos omẽs fieri xpianos ꝛ vos acceptastis voluntarie Sz post ɔuersionẽ vr̃am mala multiplicant̃ in regno meo ꝛ forte huius cã est qz inuiti ad xpianitatẽ venistis. Est g volũtatis mee liberos vos relinquere. Ecce in papilione illo pe mare est thorath iudeorꝫ. In altero vo est crux xpi. eligite ptẽ quã volueritl ꝛ ad illaz statim pperate. Gauisi sunt g illi de libertate cõcessa oẽs sil cũ vxorib⁹ ꝛ filiis relicta cruce xpi ad thorath cucurrerunt. Et intrãtes papilionẽ vn⁹ post alterꝫ iugulabant̃ in secreto ex altera parte papilionis ꝛ piciebant̃ i mari ꝛ sic purgatũ est pdictũ regnũ ꝛ ɔtinuo cessat plaga nec amplius iude⁹ ibi hitat nec habitat vsq̃ in hodiernũ diẽ videant hyspani si sil'is plaga viget ꝛ cõtinuo inter eos crescat.

Quarta expulsio fuit facta ab hyspania.

Quarta expulsio iudeorꝫ fcã fuit in regno hyspanie. Vñ legimus i cronicl hyspãie q Sisebutus rex gottorꝫ regnauit in reg hyspanie. Er a sexingentesimaquinqgesimaquarta. q̃ fuit ãno dñi sexingentesimosedecimo. ꝛ regnauit annis. viij. et mẽsib⁹ sex. iste fuit bon⁹ xpian⁹ et stati icepit regnare. Monuit iudeos q̃ erãt in regno suo q venirẽt ad recipiendũ fidẽ xpi ꝛ multi eorꝫ cõuersi sunt ad fidem catholicã inuolũtarie tñ. Et isto fecit pdict⁹ rex mot⁹ ex vbo pauli apli ad Phili. j. siue p occisiõe siue p veritate xps annũciet̃ ꝛ i h gaudio g ꝛ gaudebo ceteros vo iudeos ex regnũ eiecit. Ecclĩam scẽ leocadie toleti miro ope fabricauit ꝛ ibi sepult⁹ est. De romanis q̃z bis feliciter triũphauit huius tpe nephandus machomet ab hyspania fugatus in affricã transfretauit vi tisa regnare cepit. Era septingentis q̃dragintaq̃tuor ãnis. ix. regnuit h hn incoauit g pessime ɔsumauit h pelagi

um filiū fasille duc cantabrie q̄ postmodum ꝯ sarracenos i astucijs rebellauit ab vrbe expulsit toletana. Iste itroduxit iudeos in regno q̄s Sisobrꝫtus eiecerat q̄re datꝰ in reprobū sensū luxuriosissimꝰ ē effectꝰ. Iste mādauit ecclesiastic ꝙ haberēt mulieres tot q̄t pōt sustentare. Iste ꝑcepit eis ꝙ ñ obedirēt romano pōtifici. Iste ꝑcepit muros ciuitatū ꝛ locoꝝ destrui ne ꝓpt eiꝰ peccata insurgerēt ꝯ eum Iste priuauit oculis theofredū prēm roderici. Iste rodericus fauore romani senatus ꝯ vitisam decreuit publice rebellare q̄ cepit eū ꝛ qd̄ fecerat pr̄i suo fecit ei ꝛ regnum accepit vitisa Itaq̄ plenꝰ abhominatiōibꝰ cordube vitā finiuit. Hec ex cronicis hyspanie ꝛ ex archiuo fris Iohānis egidij zamorēn. Ex q̄bus patet ꝓspitas primi regis expellentis iudeos ab hyspania et infelicitas secūdi deducentis eos ad eandem.

De iudeorū mirabiliū et sua obstinata malicia vbi decē mirabilia explicantur.

Decima cōsideratio est de iudeoꝝ mirabilibus ꝛ sua obstinata malicia Gl̄osus deus q̄ vult oēs homines saluos fieri ꝛ in agnitionē v̄itatis venire peccat ꝛ crudelitatibus iudeoꝝ nō obstantibꝰ ianuā salutis fidei catholice ꝑ multa mirabilia sēis ondi aptam vt minꝰ sint excusabiles in extrēo iudicio ꝛ de mult mirabilibꝰ ꝛ ꝓdigijs ꝑ diuersas orb ptes eisdē ostensis. Postq̄ ꝑ mundū fuerit dispsi .xj. mirabilia i pn̄ti consideratione explicantur.

De aqua disparēte iudeo ficte ad baptismum accedente.

Primum mirab̄le accidit circa annū dn̄i.cccc.xix. Imperantibus theodosio iuniore ꝛ honorio ꝛ sedente in cathedra petri Innocētio papa primo. Tūc cū iudeꝰ q̄dā ad baptismū questus causa venisset subito baptismū aqua disparuit ꝛ iteꝝ atq̄ iteꝝ allata disparens dei v̄tutē ꝛ iudei ꝑfidiā demōstrauit. hec ex cronic imperatoꝝ ꝛ summoꝝ pontificum.

De deceptiōe iudeoꝝ ꝑ diabolū eis appentē in spē moysi.

Secundū mirabile accidit circa annū dn̄i.ccccl ij. impante theodosio archadij filio q̄ fuit .xlv romanoꝝ imperator ꝛ sedēte in cathedra petri Sixto papa tercio tūc in terra dyabolus apparuit iudeo in specie moysi ꝓmittēs perducere eos ꝑ mare sicco pede ad terrā ꝓmissionis. Cunq̄ dyabolꝰ ꝓmus ingrederet ꝛ videretur ab exn̄tibus in litore sup vndas incedē secuti sunt eū iudei q̄bꝰ subito dyabolꝰ dispuit multiq̄ iudei submersi sunt ꝛ de his q̄ eu aserit aliq̄ fuerūt ad fidē ꝯuersi.

De sanguine imaginis cristi cruentantis iudeū telo eā trāsfigentem.

Terciū mirabile accidit circa annū dn̄i quingentesimūoctuagesimūseptimū impante iustiniano qui fuit romanorum imparor. ꝛ sedente i cathedra petri Pelagio papa primo. Tūc em̄ iudeꝰ q̄dā imaginē saluatoris furti ad domū suā delatā telo trāsfixit. ꝛ cū se sanguie eiꝰ cruētatū videret abscōdit eādē. ꝭ xp̄iani q̄rētes ꝑ vestigia sanguinis inuenerūt ꝛ iudeū lapidibus obruerunt.

De puero iudo q̄ coicauit cū christianis ꝓpter q̄d a prē i fornacē ardētē missus illesꝰ exiuit.

Quartum mirab̄le accidit circa ānū dn̄i.ccccc.lxxxviij. supradicto iperāte iperatore et sedente in cathedra petri Virgilio papa ꝑmo

Tunc orante puer quidam iude⁹ a coe-
uis suis christianis duct⁹ ad ecclesias
vt cōicaret. cōicauit. Quod factū cuz ei⁹
pr̄ cognosceret ipm̄ in ardentē fornacem
cem cū pīecit de quo illesus extract⁹.
Dixit mulier illa in ecclesia depicta q̄
puerum tenet pallio suo flāmas ignis
ventilabat.

De sanguine et aqua que exi erunt de latere ymaginis cristi quod lācea iudei aperuerunt et quomodo suppositu3 vas fuit impletum.

Quintu3 mirabile accidit circa annū dñi septuagesimūoctauū imperante constātino quinto qui fuit .lxv. romanoꝝ impator. et sedente i cathedra petri paulo papa p̄mo. Tūc eni in syria ciuitate berito quidam xp̄ianus sb annua pensione hospicium habens ymaginē domini crucifixi 3 lectuli faciem parieti affixerat et ibi oraciones suas cōtinuo faciebat. Post annū vo aliam domum locauit et ymaginem ibidē ex obliuione reliquit. quidam aūt iudeus p̄dictā domū cōduxit et die quadam vnū de suis ɔtribulib⁹ ad cōuiuium inuitauit. Inter epulas āt ille q̄ inuitatus fuerat casu circūspiciēs ymaginem infixam parieti intuet. et i illu3 q̄ se inuitauit ira fremēs cur ymaginē ihu nazareni tenere audebat cōminat. Ille āt cū p̄dictā ymaginē adhuc non vidisset sacramētis quibus poterat affirmabat q̄ illā de q̄ dicebat ymaginē penitus ignorabat. Tūc ille placatū se simulans valefecit et ad principem sue gentis abiēs iudeū illū de eo quod viderat accusauit. Iudei q̄ cōgregati ad domū eius cōueniunt et visa ymagine illum ɔtumelijs diris affixerūt. et extra synagogā semiuiuū eiiciūt. ymagine3 vo pedibus cōculcantes cuncta in ea dñice passiōis obprobria renouarunt. Cū vo latus lācea pforassēt ptin⁹ sanguis et aq̄ vbertim exiuit et suppositu3 vas impleuit. Stupefacti iudei sāguinem illū ad synagogas deulerūt et oēs infirmi ex ipo inuncti ptinus curabātur. Tūc iudei epo terre oia p ordine3 narrauerūt et baptismū et fidē xp̄i vnanimiter susceperūt. Ep̄s aūt sanguinē illū in ampullis cristallinis et vitreis ɔseruauit. xp̄ianū etiā illū accersiuit et quis tam pulcrā ymaginē cōposuisset inq̄siuit. Et ille dixit nicodem⁹ illā cōposuit q̄ misit gamalieli. gamaliel zacheo. zacheus iacobo. iacobus symoni dereliq̄t. Sicq̄ in ihrlm vsq̄ ad excidiū vrbis fuit et inde a fidelibus i regnum agrippe delata et ad patriā meā delata. et a parētibus meis ad me hereditario iure deducit. Tūc oēs iudei synagogas in ecclias ɔsecrarūt. Et extūc hamos inoleuit vt ecclia cōsecraret quia añ tm̄ altaria ɔsecrabant. Post illū miraculū ordinauit eccl'ia quinto ydus nouembris memoriā fieri dñice passiōis Dñi et rome ɔsecrata est ecclia i honore saluatoris vbi ampulla cū illo sanguine reseruat et solēne festū tūc agit.

De iudeo q̄ signatus signaculo crucis a demonibus fuit liberatus.

Sextum mirabile refert Greg. in tercio libro dyalogoꝝ vbi dixit q̄ Andreas fundane ciuitatis eps dū quāda3 sanctimonialē feminā secū habitare pmitteret: antiqu⁹ hostis cepit speciē illi⁹ oculis mētis eius imprimere vt nephāda cogitaret. Quadam vo die iude⁹ quidam romā veniēs cū iam diem declinare cerneret et vbi manere poss3 minime reperisset i quodam templo Apollinis ad manendū se contulit q̄ ipm loci illius sacrilegiū ptimescens q̄uis fidem crucis minime hēret signo tn̄ cruc̄ munire se curauit

Nocte autē media cū ignis isset vidit malignoꝝ spirituū turbā q̄si in obsequiū cuiusdā p̄tātis p̄ire. eūq̄ q̄ ceteris preerat i eoꝝ medio ꝯsedere q̄ cepit singuloꝝ spirituū sibi obsequentiū causas actusq̄ discutere vt q̄d vnusq̄sq̄ et q̄ntū egisset neq̄cie inueniret. modū āt huius discussionis Gregori⁹ cā breuitatis p̄trāsit Sꝫ ex sīli in q̄dā exemplo qd̄ legit in vitispatꝝ innotescere pōt. Nā dū q̄dā in tēplo ydoloꝝ intrassꝫ vidit sathanā sedentē ꝛ oēm eius miliciam ei assistentē. Et veniens vn⁹ d̄ malignis spiritib⁹ adorauit eum. Cui ille vñ venis. ꝛ ille in tali ꝓuincia fui ꝛ ibi bella plīma suscitaui ꝛ ꝑturbationes multas feci ꝛ sanguinē copiosuꝫ effudi ꝛ veni nunciare tibi Et sathā ait. q̄nto tp̄e h̄ fecisti. Et ille in. xxx. dieb⁹ q̄si. Et sathan q̄re tanto tp̄e h̄ fecisti Et ait assistentib⁹ sibi. Ite ꝛ flagellis eū cedite ꝛ durius eū verberate. Et sc̄dus veniens adorauit dicēs In mari dn̄e erā ꝛ ꝯmotiones maxīas excitaui ꝛ naues multas demergi hoies q̄ pl'es occidi. Et ait. quāto tp̄e h̄ fecisti. Et ille i. xxx. dieb⁹. Jussit eū sīlr flagellari di. in tā modicū tāto tp̄e laborasti. Et terci⁹ veniens ait. Jn quadā ciuitate fui ꝛ rixas in q̄busdā nuptijs excitaui ꝛ multā sāguinis effusionē feci ꝛ sponsum ip̄m occidi ꝛ veni nunciare tibi. Cui dixit. quāto tp̄e h̄ fecisti. ꝛ ille in. xx. diebus. Et ille ait. Nōne plura in tātis diebus es opatus. ꝛ iussit eū a circūstantibus verberari. Et ali⁹ veniēs ait. Jn h̄emo mansi. ꝛ p. xl. annos circa quendā monachū laboraui. Et vix tandē ip̄m in lapsum carnis p̄cipitaui. Qd̄ sathan audiēs de solio surrexit: ꝛ deosculans eū coronā de capite suo abstulit ꝛ capiti eius imposuit. ac ip̄m secū cōsedere fecit dicēs magnā rem fortiter egisti ꝛ plus oībus laborasti. Hic ꝯ sīlis pōt esse modus discussionis quē gregorius

ꝑtermittit. Cū ergo singuli spirit⁹ exponerent quid egissent vnus in medio ꝓsiliuit ꝛ in quantū carnis tentationē de illa sanctimōiali femia Andree episcopi animū commouisset aperuit addens q̄ heri hora vespertina vsq̄ ad hoc eius aīm traxerit. vt in terga ei⁹ blandiens alapā daret. Tūc malign⁹ spiritus eum hortatus ē vt p̄ficeret qd̄ cepisset vt illius ruine inter ceteros singularē palmā teneret Precepitq̄ vt quereret q̄snam eēt ille q̄ iacere in tēplo eodem p̄sumpsisset cū ille vehemēt⁹ palpitaret. ꝛ missi sp̄us eū crucis misterio signatum viderūt territi exclamaerūt. ve ve vas vacuū ꝫ signatū Ad hanc vocē malignoꝝ spirituū turba disparuit. iudeus āt ad ep̄m concitatus venit et ei oīa ꝑ ordinē enarrauit qd̄ ille audiens vehementer ingemuit ꝛ oēm mulierem a domo sua ꝛ vicinitate sua remouit ꝛ iudeū baptisauit.

De iudeo q̄ signat⁹ signaculo crucis a demōib⁹ fuit liberat⁹

Septimū mirabile sicut legit in floribus sc̄toꝝ accidit apud cōstantinopolim vbi iudeus quidam ecclesiam sancte Sophie ingressus quandā ymaginē xp̄i ibi ꝯspexit: qui se ibi solū ꝯsiderās euaginato gladio appropiās ymaginē xp̄i p̄dictam in gutture ꝑcussit statiq̄ inde sanguis exiuit ꝛ iudei caput ꝛ faciem aspersit. Qui territus ymaginē accepit ꝛ ip̄am in puteū p̄cipitās statim affugit. Quidam āt xp̄ianus ei obuiauit dixitq̄ ei Vñ venis iudee aliquē hoiem occidisti. Et ille falsum est. Cui rursum xp̄ianus ille dixit vere homicidiū ꝑpetrasti. ꝛ ideo sanguine aspersus es. Et iudeus vere deus xp̄ianoꝝ magn⁹ est et fides eius firma ꝑ oīa comprobatur nequaq̄ enim percussi hoiem ꝫ christi ymaginem ꝛ continuo sanguis de eius gutture emanauit. Duxit autem iude

tus hominem illũ ad puteũ ⁊ inde sanctam ymaginem extraxerũt. plaga aũt vt fert in gutture xp̄i adhuc cernit hodie. Et iude⁹ ꝯtinuo fidelis efficit.

Octauũ mirabile i libro i medio rupis solide a iudeo inuento in ciuitate Calatanensi

Octauũ mirabile accidit in regno castelle ciuitate tolleti circa annũ dñi. M.cc.xliij. impante Friderico scđo q̄ fuit nonagesimus secundus impator. ⁊ sedente in cathedra petri honorio papa ⁊ regnante in predicto regno rege vernãdo. Tũc iude⁹ q̄dam ꝯminuendo vnã rupẽ ꝓ vinea ampliãda In medio lapidis iuenit cõcauitatem vnã nullã penit⁹ dimensionem habentẽ neq̄ʒ cissurã. ⁊ in ꝯcauitate illa reperit vnũ libꝝ q̄si folia lignea habentẽ q̄ liber trib⁹ linguis script⁹ est videlicʒ hebraice grece et latine. tantũ de lr̄a hẽbat q̄tum vnũ psalteriũ. ⁊ loquebat de triplici mũdo ab adã vsq̄ʒ ad antixp̄m ꝓprietates hoim cuiusq̄ʒ exprimendo ṗncipium vo tercij mũdi posuit in xp̄o sic. In tercio mũdo fili⁹ dei nascet ex virgine maria ⁊ ꝓ salute hoim patiet q̄ legẽs iudeus statim cũ tota domo sua baptisat⁹ est. Erat etiaʒ in libro scriptũ q̄ tpe vernandi regl castelle debebat liber inueniri. Sic̄ inuenies in Constantini sexte hec i cronica martiniana.

De iudea precipitata in ciuitate Sogobenẽsi ⁊ per virginẽ liberata.

Nonũ mirabile accidit in p̄dctõ regno ciuitate Segobieñ. Cuʒ eñi cuidã mulieri iudee imponeretur crimen adulterij false. tradita fuit marito vt de ea facere quod vellet Qui cum eam duceret ad supercilium cuiusdam excelse rupis ciuitati cõiuncte. vt ex loco illo illaʒ precipitaret cõcurrentibus ad spectaculũ pluribus gentib⁹. predicta iudea que immunis erat a crimine ⁊ deuota v̄gini gloriose licet occulta. In articulo illo grandi cum deuotione beate virgini se ꝯmendauit. vt sicut immunis erat liberaret ꝓponens in corde suo si eam liberaret fidem xp̄i recipere ac sibi toto tẽpe vite sue in sua ecclesia seruire. Et ecce mox vt p̄cipitata fuit apparuit sibi v̄go beata eam suis in manibus recipiẽs ⁊ illesam in ꝓfundo vallis ponẽs. Cũq̄ plurime gẽtes ad locũ currerũt inuenerunt eã illesam gaudentẽ ⁊ laudantem deũ ⁊ grãs referentẽ virgini gloriose publice affirmãs manib⁹ eius fore liberatã. deducta est ergo mulier illa iudea ad petitionẽ eiusdem ad maiorẽ ecclesiã p̄dcẽ ciuitatis q̄ sancta maria maior intitulat ⁊ ibi sacꝝ baptisma recepit ⁊ vocata in vulgari nostro maria altos maria ꝓpter virginẽ mariã q̄ eã liberauit ⁊ saltos ꝓpter saltũ piculosũ quem fecit. vixit aũt in ecclia multo tpe i timore dñi seruiendo laudabiliter resplenduit spũ ꝓphecie ⁊ feliciter cursũ suũ cõsummauit. predicti miraculi adhuc in p̄dicta ecclia extat memoria in picturis sicut ego vidi.

De signaculis crucis in vestimentis iudeorũ impressis.

Decimum mirabile accidit i predicto regno castelle. annos a creatione mundi quinq̄ʒ. M. lv. scdm computationẽ hebreoꝝ qui q̄dem annus cõcurrit cũ anno dñi. M. cc. xcv. In quo anno mortuus fuit rex sancius filius regl alfonsi ⁊ regnauit rex vernandus eius filius. Vñ narrat magister Alfonsus conuersus i libro de bellis dei capitulo. xxvij. q̄ tempore supradicto surrexerunt duo iudei q̄ prophete dicebant. quoꝝ vnus erat in ciuitate Abuleñ. ⁊ alius in villa dr̄ ay

loqui quidem duo tā magnalia loquebantur. ⁊ q̄n̄q̧ futura prenosticabant: ⁊ occulta reuelabant. ⁊ ſm̄ morē eorū honeſte viuebāt ꝙ ab omibus iudeis iſtius regionis reputabant ſancti prophete. Exiuit eoꝝ fama in regnis circumuicinis ⁊ dederūt ſecuritatē omnibus iudeis ⁊ aſſignauerunt eis terminum ſue redemptionis. Pro die aſſignato que fuit vltima dies quarti menſis ſupradicti anni qui apud eos dicit̄ ehamli. In q̄ predixerūt ꝙ iudei debebant hr̄e a deo ſignū ſue redemptiōis miraculoſe factū. ſ. ꝙ illa die audirent oēs vocē magnā cornu. quā vocem ipi attendebant ſemꝑ ꝙ debebāt audire quō veniret meſſias et hr̄ent exire a captiuitate ⁊ ꝓpter hanc magnā famā cecidit magnus timor ſup iudeos. q̄a maior ps eoꝝ credebat h̄ ſine dubitatione. Et ideo ſanctificauerūt ſe ⁊ ꝑparauerunt ſe. feceruntq̧ pnias in ieiunijs multis cū ſatiſfactionibus ⁊ elemoſynis. quaſi ad deū reuerſi orantes vt ſibi predictū ſignū ſue ſalutis oſtēderet. q̄n venit ann⁹ ille mēſis ⁊ dies aſſignata valde mane ſurrexerūt veniētes ad ſynagogas ſuas adorandū deū induti ſyndonibus albis lineis ſeu ſericꝭ prout eſt moris apud eos fieri in die expiatiois. ſ. in die decima menſis ſeptimi Et tunc altiſſimo deo cooꝑante q̄ nullum tp̄s ſine bonitatis ſue teſtimonio reliq̄t in ſuis domibus ſupradictꝭ apparuerunt ſigna crucis in omib⁹ ⁊ vbicunq̧ erāt etiā in illis ſyndonib⁹ q̄ ſeruabantur in eoꝝ apotecis. Quo ſigno viſo multi eoꝝ fuerūt turbati quorū q̄dam dicebāt ꝙ hoc fuerat factū dyabolica arte ⁊ nimirꝭ cū ꝑdeceſſores eorum de xp̄o maxima miracula faciēte dicebant in beelzebub eijcit demonia Math. ix. Alij vo dubitabāt nō audientes loq̄ nec aliq̄d iudicare. Alij vo crediderūt h̄ ſignū fuiſſe veri xp̄i crucifixi ⁊ diſpoſuerūt ſe ad fidē cū baptiſmo recipiendā. Iſti fuerūt pauci: iuxta illud Hiere. iij. ca. Aſſumā vos vnum de ciuitate ⁊ duos de ↄgregatōe. Saluator etiā de via q̄ ducit ad pad'iſuʒ dicit ⁊ pauci inueniūt eā. Math. vij. ca. Que omia large tradunt̄ a ſupradctō mgr̄o Alfonſo li. ⁊ ca. q̄bus ſ̄. Qui ex ꝑdictis ſe aſſerit multa vidiſſe. ⁊ iō teſtimoniū ꝑhibet. Vn̄ in fine illi⁹ capi. narrat ꝙ cū ipe eēt medicus. Aliq̄ predictoꝝ petebāt cōſiliū medicīe vt poſſent curari a ꝑdictis cogitatōib⁹ q̄ credebant pentes eoꝝ ꝙ eis acciderat ex aliq̄ īfirmitate ⁊ debilitate cerebri. Dicit etiā ꝙ multo tp̄e ipe fuit i dubio q̄ ad iſtud ſignū ſ; illuminante dō credidit iſtud ſignū fuiſſe veꝝ ⁊ manifeſtū miraculū ⁊ ↄuerſus ē ad fidē xp̄i. Et iō ſup h̄ in teſtimoniū v̄itatꝭ īuocat ſuꝑ ſe teſtes celū ⁊ terrā ꝙ ipe vidit oīa predicta eodē āno q̄ acciderāt. De eodem etiā ſig̃ facit memoriā mgr̄ Iohs conuerſus in li. ſuo de ↄcordia legū ti. iiij. ca. iiij. dicit eñ ibi ꝙ ꝑdictum miraculum accidit i ſupradicto reḡ p. xl. ānos an̄ tp̄s ſuū ⁊ q̄rebat a iudeis q̄ remāſerāt quō cū tāto ſig̃ potant remanē i iudaiſmo. Et dic̄ ꝙ rn̄dert ſibi q̄a rabini iudeoꝝ illi⁹ tp̄is publice ꝑdicabāt illō illuſiōe diaboli eē fcm̄ ad iudeoꝝ deceptionē. ⁊ ꝙ oīo vt ꝑ⁹ i lege moſayca fortes ꝑmanerēt. Et dic̄ vlteri⁹ ꝙ q̄dā nūci⁹ pape ſuo tp̄e vēit ad ptes iſtas. q̄ cū h̄ ↄquiſiſſet p eū fec̄ p notariū publicuʒ ſcribi reiueritati fcā diligēti inq̄ſitōne recepit ei m̄tos teſtes iudeos ō viſu licite vt decuit adiuratos q̄ p certiſſimo h̄ aſſerebāt. ⁊ dic̄ ꝙ oēs alij iudei illius tp̄is ↄfitebant̄ rei h⁹ v̄itatē. Seq̄t̄ ⁊ de h̄ facio oib⁹ fidē certā. ⁊ iuro p nomen dei h̄ oia ꝑdicti miraculi eē v̄a. De ꝑdicto etiā miraculo dn̄s paul⁹ burgeñ eps in ſuo dyalogo dicit ſupra ca. iiij. poſt multa q̄ ſupradicta ſunt dic̄. Ego

aũt licet nondũ essem tpe isti⁹ signi na tus q̃ q̃dẽ termin⁹ ꝓcessit natiuitatem meã p.lx.ãnos fere. Testificoꝛ tñ corã deo ꝙ ꝓdictũ signũ mõ ꝓdicto ꝯtigisse sepe ꝛ sepissime audiui ab antiq̃oꝛibus iudeis nullo ꝯdicente in ipso fctõ nisi solũ in causa ei⁹.q2 q̃dam eoꝝ attribu ebant magice arti.q̃dã ꝟo cãm relin quebant sꝫ dubio.Ego ãt q̃ꝫ mirabar. quõ dñi illi⁹ tpis ꝓsertim eccl'ie ꝓlati de hoc nõ fecerũt mentionẽ in suis hi storijs de q̃ tñ rationabiliter debuisset festũ imppetuuꝫ celebrari ad honoꝛeꝫ scẽ crucis.Sꝫ reuera hãc admiratio nem tollit a me excessiu⁹ iudeoꝝ stat⁹ in illis tpibus.tñ eñ locũ hẽbant cuꝫ regibus ꝛ ꝓncipibus terre tã ecclesia sticis q̃ȝ secularib⁹ ꝙ hoc potuerũt ca uillationib⁹ suis impedire.ꝭ ille. Ptꝫ g̃ testimonio ꝓdictoꝝ triũ solenniũ te stium ꝓdictũ miraculũ foꝛe veꝝ cũ in oꝛe duoꝝ vel triũ testiũ stet oẽ veꝝ te ste scriptũ.Non est dubium q̃n plura alia miracl'a in alijs ptib⁹ oꝛbis iudeis acciderint ꝓpter q̃ merito in cognitio nem catholice fidei debuissent venire Ipi tñ magl' indurant in obstiata m licia.Sicut eñ ferrũ p frequentẽ mal leationẽ indurat sic et.ppl's iudeoꝝ p frequentia miracula eis ostẽsa. Vñ de eis scriptũ est Job.xlj.Coꝛ eius indu rabitur q̃si lapis ꝛ stringet q̃si mallea toꝛis incus.Siue g̃ videãt miracl'a si ue sentiant castigationes ꝛ flagella nõ ꝓpterea ꝯuertunt ꝭ in sua malicia ob stinant Hiere.v.attriuisti eos ꝛ renue runt accipe disciplinã.Nec miꝝ q2 vt dr̃ Ecclesiastes.vij. Nemo pt corrige re quẽ ille despexerit ꝛ sic ptꝫ tota de cima cõsideratio q̃ erat de iudeoꝝ mi rabilib⁹ ꝛ de sua obstinata malicia.

Quõ coꝛpus xpi emptũ fuit a q̃daꝫ iudeo medico ꝛ postea vi sis miraculis redditũ frib⁹ ꝓdi catoꝛib⁹ ꝛ iude⁹ trucidat⁹ pro pter ꝑpetrata facinoꝛa ꝛ cetera

V Nõcimũ mirabl'e accidit i ciui tate segebieñ ãno dñi. M.cccc. lv.regnante dño Johe in tene ra etate sub tutrice mr̃e sua dña kathe rina castelle regina.Tũc iude⁹ q̃dã me dicus emit sacratissimuꝫ coꝛpus xpi a quodã cupido sacrista eccl'ie sancti fa cundi eiusdẽ ciuitatis.Jude⁹ ergo ille sacramentũ illd̃ accipiẽs ꝛ suis immũ dis manib⁹ ptractans ad synagogã cũ alijs suis complicib⁹ ꝑduxerũt ꝛ in bu lientem aquã sepe ꝓijcientes in altuꝫ eleuabat añ oculos eoꝝ.Qui miracu lum manifestũ ꝯgnoscẽtes et timẽtes damnũ qd̃ eis euenire posset si hoc ad aures xp̃ianoꝝ ꝑueniret. Aliq̃ eoꝝ cõ silio habito coꝛp⁹ dñicũ accipientes et pãno serico inuoluentes deduxerunt ipm ad monasteriũ scẽ cruc' oꝛdinis ꝑdicatoꝝ eiusdẽ ciuitatis ꝛ cũ magno secreto ꝛ securitate tradiderunt pꝛioꝛi ꝯuent⁹ eiusdẽ narrãtes sibi miraculuꝫ sicut accidit. Recedentib⁹ g̃ iudeis pꝛi oꝛ ille ꝯuocatis fratrib⁹ honoꝛifice ad altare maius sue eccl'ie ꝓdictũ sacramẽ tum deduxit.ꝛ habito cõsilio q̃d ð ista hostia consecrata fuerent. Post mul ta vocatus est vnus infantulus eius dem habitus innocentissimus qui di cebatur spinarcio ꝛ traditũ est sibi coꝛ pus dominicuꝫ qui deuote recipiens post diem tercium defunctus est. Pꝛi oꝛ autem pꝛedictus stimulatus consci entia tum ne tantũ miraculũ occulta retur.tum etiam ne tñ crimen iudeo rum maneret impunitum.Epo pꝛedi cte ciuitatis qui dicebatur dñs Johã nes de oter desillas fuelauit viro virtu strennuo ac celatoꝛe fidei catholice et quia pꝛotũc in eadem ciuitate erat su pꝛadicta regina reuelatum est p eosdẽ eidem. Facta ergo diligenti inq̃sitiõe

in casu pdicto inuenti sūt aliqui iudei q fuerūt in emptōe pdicti sacramēti inter q̄s fuit vnus q dicebat Don mayr q fuerat medicus regis Heinrici patris supradicti regis Johis. hic tormētis expositus nō solū supradicta cū alijs cōfessus est sed z declarauit quō ipe occiderat regē heinricū: propter que ipe z alij fuerūt p ciuitatē arrastrati z finalr mēbratim diuisi. Synagoga vō vbi accidit facta fuit ecclia z vocata corpus xpi vbi omī anno tota ciuitas in memoriā supradicti miraculi in die corpis xpi cū solēni pcessione puenit z fit ibi sermo ad pplm. Et qz pdictus eps nimiū sollicitabat hāc causā vt amplius inqrit cogitās qz maiora mala eēnt occulta int iudeos timētes iudei deregi corruperūt pecunia dapiferū pdicti epi vt eū veneno interficeret. Dapifer g accepta pecunia die qdā cū tps esset prādendi et coqnarius salsamentū faceret p dño ingressus est coqnā z eijciens coqnarium a coqna z mittens eū scelerit p re aliq. ipe subito piecit venenū i vase vbi salsamētū pabat z recessit ad mensam dñi pparandā. Cumqz coqnarius rediret z vellet pficere pdictū salsamētū casu reuoluēs illud in vase aliq gutte salientes z vna de manibus eius ceciderūt: z subito vbi ceciderūt facte sūt pustule qdā inflate dolorosissime z venenose. Miratus aūt venit ad epm clamās q nullus comederet aliqd de his q pate erāt in coqna: qz credebat q oia erāt venenata. Fit g statim dilligēs inqsitio z suspicatū est sup dapifero illo qz talit coquinariū eiecerat a coqna Et expositus tormētis cōfessus ē z nō negauit quare curie seculari traditus in qttuor partes fuit diuisus z multi iudei mortui. ac alij a pdicta ciuitate fugerunt. Hec sepe a plurib audiui sed specialr mihi narrauit reuerēdus magister martinus cordubeñ. ordinis sci augi. q asseruit q sic narrauerat sibi realiter accidisse frat Johes de caneleyas ordinis pdicatorum q pñs fuit cū iudei portauerunt corpus dñi cū predicto priori z cum q dicta oia acciderunt.

De iudeorū obligatione ex iure canonico z ciuili ac ordinatione regia que octo articulis explicantur.

Vndecima cōsideratio

est de iudeorum obligatione Non eñ videtur rationabile q gēs viuens sine lege dei q̄lis est iudaica vt fuit ostensū. s. libro. j. cōsideratōe. iij. articulo. vj. pūcto. vij. q in pplo xpiano q lege fruit pmittat viuere sine alicuius legis freno. Vt g explicare possim cōceptū meū in pñti cōsideratōe octo occurrūt articuli declarādi. Primus ē qre iudei pmittūt viuere int xpianos. Secūdus q sūt illa q pmittunt iudeis de iure. Tercius q sūt illa q n pmittūt iudeis de iure. Quartus in qbus xpiani nō dēbēt cū iudeis cōuersari. Quintus q sūt illa ad q iudei cōpellunt de iure. Sextus de pena iudeorum blasphemantiū nomē xpi vl attēptātiū subuertere batizatos. Septimus ad que astringunt iudei ex regia ordinatione. Octauus qualis ē status iudeorum in regno castelle.

Iudei pmittūtur viuere inter christianos.

Primus articulus est scire quare iudei pmittunt viuere int cristianos cū sint eorum inimici z tā crudeliter se habeant circa ipsos. vt supra ostensū est consideratōe. vij. Potius eñ videt q deberēt omnes occidi z expelli de mūdo. Dico ergo q iudei pmittunt viuere inter christianos z nō occidunt propter quinqz. Primū est propter impletionē legis charitatis

&c. Math. v. Diligite inimicos vestros benefacite his qui oderunt vos q lex non videret impleri si occiderent. Secundu est pter fidei catholice confirmatione. qr capsarij z librarij nostri sut z firmius est testimoniu ab aduersario datu. Si em pagan9 no credit h esse veru Ecce virgo cocipiet z pariet filiu &c. mittit ad iudeu vt ab eo querat an ita sit scriptu. Terciu est pter diuine iusticie manifestationem: vt appareat ex coru3 pena q rei sunt dnice passionis. Sicut impreeati sunt cu dixerut: sanguis eius sup nos z sup filios nostros qr multis tpibus transactis curriculis culpa obliuione deleta z a nullo mortaliu sciret. Sicq z ifamie obprobriu z malo¬ euitaret piculu sicut z de multis contigit gentibus quo¬ gesta tpm sut vetustate deleta hui9 etia rei signu3 precessit in chayn. In quo pter hoc q fratre occidit posuit dns in eo signum sc3 tremore capitis vt no occideret sed ignosceret ei. Dn deutero. xxviij. Dabit tibi dns cor pauidum z deficientes oculos z aiam merore consumptam. Sic ergo iudei de morte xpi ihesu illata phibent mudo testimoniu. p hoc q in captiuitate eos detulit sempiterna3 sicut xpus in euangelio ptestat Joh. iij. c. Qui credit in filium dei habet vitam sempiterna3. q aut incredulus est filio no habebit vita sc3 gratie. s ira dei manet sup eu sc3 captiuitatis ppetue. Quartu est pter memoria dnice passionis sic scriptu est Eccli. xxviij. Gra fideiussoris tui ne obliuiscaris. Sic ergo cu videmus iudeos faciliter trahimur in memoriam passionis christi intuentes eos quo¬ patres xpm occiderunt, Ne ergo tantu bnficiu obliuioni tradamus pmittunt iudei viuere inter nos. Quintu est pter coplendam pmissione. qr ad pdicationem helye z enoch couertent in fine mudi sicut predixit esaias in. c. iiij. Si fuerit pp̄ls isrl quasi arena maris reliquie couertent. Videbit em de9 qsda de semine iudeoru in se crediituros atq saluados. z ideo pter eos noluit dispdere oino eoru stirpem sicut dixit esaias. Quo si inueniat granu in botro z dicat ne dissipet illud qm bndictio est: sic faciam pter seruos meos vt no dispda totu.

Sequitur de coseruatione.

Secudus articul9 e videre q sut illa in qb9 iudei debet coseruari ne damnu3 patiant a xpianis. Dico q q. vij. sut illa que iudeis ex iure canonico z ciuili pmittunt. Primu pmittit eis q teneant ritus suos citra cotemptu xpiane legis amissuri sine dubio pmissa nisi ab illicitis cessauerit sicut pt3. C. de iudeis. l. iudeos. Ide pt3 ex. e. c. iudei. z. c. cosuluit. z di. xlv. q sincera in fine. Secundu est q in synagogis eo¬ nemo hospitet sic pt3. e. ti. l. synagoga. Terciu est q iudei habet licetia fulciendi veteres synagogas. vt3. e. ti. l. fin. Sic tn pmittunt iudei antiqs synagogas reficere: dum tn no amplio res vel pciosiores solito faciat sic pat3 ex. c. e. iudei. ij. c. cosuluit. Quartu e q iudeus no debet iniuria pati a xpianis iudeus nec eo¬ synagoge vel habitatioes sine rone ledi debet aut cocremari vt p3. C. ti. de iudeis. l. nlls. Ite iudei obedientes no sut a xpianis molestadi. xxiij. q. viij. dispar. Quintu q die sabbati nullus iude9 debeat pueniri nec xpial et a iudeis debet coueniri s nec in alijs festiuitatibus suis debent turbari nec sepulcra eo¬ obtentu forte pecunie effodi vt3 ti. e. l. die sabbati. z ex. e. ti. c. sicut iudei. §. j. z. ij. Sextu pmittit iudeis vedere sua sicut xpianis vt3 eo. ti. l. nemo Septimu est q non compellant venire ad fidem catholicam. qr si sincera itentione extraneos a xpiana religione

ad fidem cupiũt rectã adducere blandimentis debent nõ asperitatibus studere ne quoꝝ mentē a plano reddita ratio ꝓuocare poterat pellat ꝓcul adversitas. patet hec dist. xlv. qui sincera ꝛ. c. de iudeis.

De tredecim que iudeis non permittuntur vti.

Tercius articulus est que sunt illa que iudeis nõ pmittunt dico q xiij. Primũ est q non insolescant nec quecꝫ pcipites in xpianoꝫ reuerentiã vltiõis admittant. sicut p3. C. de iudeis. l. nll's. Scõm est q nõ diffiniunt eoꝝ iudicia p suos seniores. ſ3 p iudices publicos xpianoꝝ. pñt tñ arbitros eligere etiã iudeos cui⁹ sniam ordinarius exequit. sicut pt3. e. ti. l. iudei. Terciũ est q nõ pmittit iudeis accusatio nec testificatio cõtra xpianos cum in accusatõne equalitas fidei ꝛ cõuersationis inter accusantē ꝛ accusatũ sp sit cõsideranda vt his q̃ accusat vl' par. vel supior inueniat. ij. q. vij. nõ potest. ꝛ. c. sequenti. Quartũ q debet rescindi qõcunqꝫ priuilegium quod eximat eos ab exactionibus publicis vt3. e. ti. l. iussio. Quintũ est q nõ pmittunt nouas synagogas fabricare. ꝛ q̃ synagogam nouã extruxerit punit pena. l. librarꝫ ꝛ synagoga applicat ecc'lie catholice vt3. e. ti. l. fi. p3 etiã ex e. iudei. ꝛ. c. cõsuluit. ꝛ ponit lex regni q applicat ecclesie maiori illi⁹ loci vbi edificata est. Sextũ est q in diebus lamẽtationis ꝛ dñice passiõis nõ debẽt ornati in publico pdire. ex eo. nõnullas. Septimũ ē q in die pasce ues nõ habẽt hostia vel fenestras aptas. ex eo. q2 sup his. Octauũ est ne xpianũ mancipiũ possideant vel circũcidãt. nec põt q̃cunqꝫ titulo. s. emptõis seu donatõis vel hereditatis seruũ xpianũ consequi. Et iude⁹ q̃ mãcipiũ xpianũ habuerit ꝛ eũ circũcideris capite puniat ꝛ seruus libertati donat. Hec patẽt. C. de iude. l. ne xpianũ. ꝛ distin. liiij. mancipia. ꝛ dat ibi cã sc3 ne xpiana religio iudeis subiecta polluat. de cõse. dist. iiij. plerunqꝫ. ſ3 nũ quid aliq̃ modo licitũ est xpianos vt seruiãt iudeis. R̃ñdet hosti. q cũ ꝓhibitũ sit vt nullũ mancipiũ seruiat iudeis: multomin⁹ liberi xpiani eis seruire debẽt. Non eñ debẽt esse assidue intra domũ iudei nec tanq̃ faml'a aut nutrix aut obstetrix. Al's ipsi xpiani si ab eis discedere noluerint debẽt excõmunicari. ex eo. iudei. ꝛ. c. ad hoc. ꝛ. c. si iudeos. Si aũt iudei nolũt eos dimittere ꝓhibet fidelibus cõmertiũ cũ eis vt in dicto. ca. ꝛ si iudeos. in fi. ſ3 ex domũ possunt eis seruitia fieri. Vñ possunt habere colonos xpianos. ex eod. multoꝝ. Nonũ est q nõ pmittunt sapxis vel alio furoris genere attemptare aliquē qui eoꝝ fugerit sectã al's contra faciens cõcremãdus est cũ oibus suis pticipibus. vt3 eo. ti. l. ꝛc. Decimũ est q nõ pmittunt circũcidere xpianos ꝛ ꝯtrafaciẽtes ꝓscptõe bonoꝝ ꝛ ppetuo exilio dãnant. vt3 eo. ti. l. iudei. Vndecimũ ē q nõ pmittũt int xpianos hr̃e officia publica: ne occasionē habeãt sevuiẽdi. di. liij. nll'a. ꝛ. xvij. q. iiij. cõstituit ꝛ sacrilegiũ cõmittit q̃ eos talia officia publice agē pmittit ibidē q si iude⁹ talia officia recepit debet ei denegari xpianoꝝ cõlo donec q̃cq̃d accipit rõne officij ſm ꝓuidẽtiã dyocesani cõuertat i vsus paupꝫ ꝛ ipe offm dimittat. ꝛ itel ligit ſm tho. q̃ ad dignitates de nouo acquisitas secus de dñio preexistenti. q2 illud quenqꝫ tolleret ecclesia ꝓpter scandalũ vitandũ. ſ3 ordinaria auctoritate tollere posset sicut tollit in seruis. Duodecimũ ē q ñ hẽant nutrices xpianas. vñ d2 ex eo. c. ꝛ si iudeos. Accepimus etiã q iudei faciũt xpianas filioꝝ suoꝝ nutrices. ꝛ q non tñ dicē. ſ3 etiã

nephandū est cogitare cū in die resur rectōis dñice illas recipe corp⁹ et sanguinē xpi cōtingit p triduum anteq̄ il los lactēt q lac mām̄illarū effūdere faciūt in latrinā. Alia insup cōtra fidem catholicā detestabilia et inaudita ɔmittūt: ɋpter q̄ fidelib⁹ ē verēdū ne diuinā indignationē incurrāt cū eos ppetrare patiunt indigne q̄ fidei nr̄e cōfusionē inducūt. et infra. Inhibem⁹ ergo districte ne de cetero nutrices habēt vel seruientes xpianas ne filij libere filijs famulent ancille: s; tanq̄ serui a dño reprobati in cui⁹ mortē nequit cōiurauerit se saltē p effectū opis recognoscāt seruos illoꝝ q̄s xpi mors liberos et illos seruos efficit et infra. Si vo nutrices et seruiētes nō dimiserint xpianas sb excōicatōis pena inhibeatis districte oibus xpianis ne cū eis aliqð cōmertiū audeant exercere. Tredecimū est q nō pmittit iudeo habitare cū vxore fideli nisi efficiat xpianus. et filij eoꝝ debēt seq̄ fidē et ɔditōnes matris fidelis. Silr illi q̄ pcreati sūt de infidelib⁹ mulierib⁹ et fidelib⁹ viris xpianā sequūt religionē non iudaicam supstiōnē patet xxviij. q. j. c. iudei.

De his in quibus xpiani cu; iudeis non debent cōuersari.

Quartus articulus ē videre que sunt illa in q̄b⁹ xpiani cū iudeis nō debēt ɔuersari. Dico q ī tribus. Pri re in trib⁹ nō debēt secū cōuersari. Primū ē q nō debēt cū eis comedere aut eos in cōuiuia recipe neq̄ cū eis cohabitare cū apd xpianos cōib⁹ cibis non vtant. Indignū atq̄ sacrilegū ē eoꝝ cibos a xpianis sumi cū ea q̄ aplo pmittēte nos sumim⁹ ab illis vident imūda Ac si inferiores ē incipiāt xpiani q̄ iudei si nos q̄ ab illis apponūt vtamur. Illi vo a nobis oblata cōtēnāt. xxviij. q. j. nlls. et. c. oēs. Dicit tñ glo. i dicto. c nlls. q pōt aliq̄s ab eis emere alimēta et postea pparare. Secūdū est q infirmi xpiani nō debēt i suis īfirmitatib⁹ vocare iudeos nec ab eis recipe medicinas nec se cū eis in eisdē balneis balneare. xxviij. q. j. nlls. et. c. oēs. Terciū ē q nemo pōt ɔgregatōi iudeoꝝ seu alicui iudeo vl pagano aliq̄d relinq̄re in testamēto et si fecerit etiā p⁹ mortē iudicabit anathema. ex de here. si q̄s epus xxiiij. q. ij. sane. et videt intelligēdū fm guilhelmū. nisi legauerit ad succurrēdū necessitati. Quartū q xpian⁹ vl cristiana iudaice prauitati non cōiungat aliis a cōione ecclie segregent. xxviij. q. j. Caue. et. c. si q̄s iudaice. Et si q̄ras q̄ sit pena pticipantiū cū iudeis ɔ casus nūc dictos. R̄ndet fm Ray. q si clerici sint et admoniti satisfacere et emēdare nolūt debent puari officio et bñficio Si laici sūt vtputa pncipes q̄ nolūt ex eq̄ pdicta. siue aliq̄ q̄ aliq̄ impedimenta afferūt et admoniti nō satisfecerit debēt excōicari. xxviij. q. j. nullus. Si vo sint iudei tā diu sūt xpiani ab illoꝝ cōione et cōmertio sepandi sub pena excōicatōnis donec illi emēdauerint et satisfecerint. vt; ex eo. c. et si iudeos. i fi. et ex de deci. c. de terris. et ex ð vsuris cū m. Quintū est q iudei ɔuersi ad fidē nullā cōionē habeāt cū alijs iudeis. xxviij q. s;pe. Vñ dicit sepe ibi p maloꝝ ɔsortia etiā bonos corrūpunt: q̄tomagis eos qui ad vicia pni sunt. Nulla ergo vltra cōio sit hebreis ad fidē xpianam trāslatis cū his q̄ adhuc in veteri ritu cōsistūt ne forte eoꝝ pticipatōe subuertant. Quicunq̄ ergo āmodo ex his q̄ baptizati sūt in fideliū cōsortio nō vitauerint et hi xpiani donent et illi publicis cedib⁹ deputent. Sextū ē q iudeorū filij vl filie cōuersi ad fidē separi debēt a ɔsortio pentū ne eoꝝ inoluant erroribus: et debent deputari monasterijs vel christianis mulieribus viris deum

timentibus vt sub eoꝝ conuersatione cultuꝫ fidei discant ac melius instituti tam in minoribus q̄ in fide ꝓficiāt vt patet.xxviij.q.j.iudeoꝝ.

Que sunt illa ad que compel lūtur iudei de iure.

Quint⁹ articul⁹ ē scire in qb⁹ iudei de iure ꝯpellunt. Sciendū ergo q in qnqꝫ debēt cōpelli iudei. Primū est q iudei a fide apostatātes cogunt ad eam redire: etiā si vi vel necessitate fidē susceperūt ne nomē dñi blasphemet: fides quā susceperūt. di. xlv. de iudeis. ꝛ de cōse. dist. iiij. plerūqꝫ. Sed oriuntur hic tres difficultates Prima est si tales q̄cūqꝫ pena damnati fuerint vtrū a rebus eoꝝ fideles filij excludant. Dico q nō. q2 scriptū est. filius nō portabit iniquitatē patris: ꝛ pater nō portabit iniq̄tatē filij. j. q. iiij. iudei. Scd̄a difficultas est q̄r: est ꝓcedēdū cōtra xp̄ianos q̄ fiūt iudei. Dico q ꝓcedendū ē cōtra eos sicut cōtra hereticos ꝛ eoꝝ fautores. ex̄. eo. c. ꝯtra. li. vj Et intelligit̄ ſm glo. siue sint transeūtes siue redeuntes ad iudaismū. vocat trāseūtes illos q̄ nunq̄ fuerit iudei. Redeūtes vo q̄ prius fuerūt iudei ꝛ postea facti sunt xp̄iani. Tercia difficultas est q2 videt̄ eis fieri iniuria si coacti receperint baptismū q redeāt. Rūdet̄ q si talis coactio fuit cōditiōalis. puta p minas vl̄ p rerū suarū ablatōem. vel p vbera ꝛ hmōi receperūt baptismū cōpellēdi sūt vt dictū est. vt pꝫ in p̄dictis capitulis. Si vo fuerūt absolute coacti vt si p violētiā in aquā mersi sūt tales nō recepert̄ baptismū vtꝫ ex̄ d̄ bap. maiores. ꝛ cōcordat Tho. ij. scd̄e. q. iiij ꝛ etiā Hosti. Scd̄m ē q sūt cogēdi iudei ad decimas psoluēdas. Intelligēdū tñ q decime sūt duplices. q̄daꝫ psonales: ꝛ has nō tenent̄ soluere iudei cū nō recipiāt eccl'iastica sacramenta nec audiāt diuina. imo nec sūt de corpe ecclesie. ff. de censi. l. formā. §. si vo quis Alie sūt p̄diales. ꝛ hos tenent̄ soluere ex̄. e. de terris. Vñ dicit̄ ibidē de terris q̄s iudei colūt tue prudētie remittim⁹ vt eos ad decimas soluēdas vel possessiones penitus renūciādas cū oi districtiōe cōpellat. ne forte occasiōe illa ecclesie valeāt suo iure fraudari. ꝛ ibi expresse dic̄ glo. Hoc nō est intelligēduꝫ de psonalib⁹. q2 nō sūt d̄ corpe eccl'ie: ſꝫ d̄ predialibus. Quid si iudei occupāt aliquā totā parochiam emēdo q̄ xp̄iani solebāt possideri. nunq̄d pōt ecclesia hac occasione petere aliq̄d ab eis. Rñdet̄ q petere pōt ꝛ soluere tenent̄ decimas p̄diales. ꝛ oēs census siue p̄stationes siue oblatiōes reales q̄s xp̄iani de domibus ꝛ possessionibus soluere tenebant̄. ex̄ d̄ vsu quāto. Sed secus ē de decimis ꝛ oblatōib⁹ psonalib⁹ vt dictū est. Terciū ē q cogunt̄ iudei xp̄ianos testes recipe cōtra se. ex̄ de testi. iudei. ſꝫ iude⁹ nō pōt ferre testimoniū cōtra xp̄ianū vt ibidē ꝛ patuit. s. articulo iij. Quartū est q cogēdi sunt taleꝫ habitum cōtinue differre q manifeste ab alijs distinguant̄. ex̄ eodē. in nōnullis Vñ dicit̄ ibidē in nōnullis ꝓuicijs a xp̄ianis iudeos seu saracenos habitus distingit diuersitas: ſꝫ in q̄busdā sic cōualuit q̄dā ꝯfusio. vt nulla dr̄ia discernat̄. Vñ cōtingit interdū q p errorem xp̄iani iudeoꝝ seu saracenoꝝ. ꝛ iudei seu saraceni xp̄ianoꝝ mulierib⁹ cōmiscent̄. Ne ḡ tā dānate cōmixtiōis excessus p velamē erroris hmōi vlteri⁹ excusatōnis possit hře diffugiū. Statuimus vt tales vtriusqꝫ sex⁹ in oi xp̄ianorū ꝓuincia ꝛ oim tpm q̄litate habitus ab alijs psonis distinguant̄. Quintuꝫ est q cogēdi sūt iudei ad vsuras restituēdas. ex̄ de vsuris post miserabilem scriptū ē iudeos ad remittēdas xp̄ianis vsuras p p̄ncipes ꝛ ptātes cōpelli. p̄ſ

pimus seculares et donec eis remiserit ab vniuersis xpifidelib⁹ tā i mercimoniis q̄ in aliis p excōicatōis sniaȝ eis subemus cōionē oīmodā denegari. vide. ƺ. de ista materia. vij. cōsideratōne crudelitate. xviij. Et si queras vtrū liceat dñis terrarū exactioneȝ facere in iudeis. Rñdeť fm tho. i q̄dā lr̃a ad q̄ndā ducissam missa φ q̄uis iudei fm iura merito culpe sue seruituti sint addiri et sic eoꝝ res dñi possint accipe tanq̄ sua ita tñ nō vt subtrahanť necessaria vite. q2 tñ opoꝛtet nos ambulare hōeste etiam ad eos q̄ foris sūt ne nomē dei blasphemeť ŏseruandū videť vt exactionibus p̄ter q̄s facere cōsueuerūt nullatenus p̄grauenť. ſȝ ad cōsuetas cogi pñt. Sed q̄d si iudei nihil hñt nisi vsuras cui restituenť ea q̄ accepta fuerunt ab eis. Rñdeť fm Tho. in p̄dicta lr̃a φ cū ea q̄ iudei p vsurā extoꝛserūt non possint licite retinere ꝯsequēs est. vt si vos illa ab eis receperitis nec licite retinere potestis nisi forsan essent talia q̄ a vob vel antecessoꝛibus vr̃is hacten⁹ extorsissent. Si q̄ vo habēt q̄ extoꝛserūt ab aliis debēt restitui illis q̄bus iudei restituere tenebanť si īueniunť. Alioq̄n in pios vsus fm cōsiliū dyocesani et aliorū pboꝝ. vel in cōmunē vtilitatē terre si necesse ē expēdanť. nec esset licitū si vos de nouo exegeritis illā a iudeis seruata tñ ꝯsuetudine p̄decessoꝝ vr̃oꝝ ac intētiōe vt in pios vsus expenderet

Sed nunq̄d licet recipe donū vl̓ preciū laboꝛis et hmōi a iudeis vsurariis. Rñdeť fm Guilhel. φ si iude⁹ hȝ aliquid aliud q̄ vsuras pōt accipi ab eo. Si vo nihil habet preter vsuras. tunc aut recipiēs certat de dāno suo vitādo et sic accipiēdo nō peccat. sic q̄ a fure vl̓ latrone dānificat⁹ ē. puta p incendiū et hmōi. non peccaret si recuparet ab eo dānū suū. lȝ ip̄e fur vl̓ latro nihil hēt: nisi φ eēt adq̄situ. de furto vel rapina dū tñ nō recipet p dāno suo i spē ip̄as res alienas. Addit tho. in p̄dicta ep̄la φ iude⁹ si vltro cōferat pecuniā vl̓ exenniū expedit recipe vt pecunia sic recepta addať his q̄bus de iure de iure de beť seu aliis vt dictū est.

Sequitur de pena iudeoꝛum blasphemantiū nomē xpi vel attemptantiū subuertere baptizatos.

Sextus articulus est scire q̄ pēa sūt feriēdi iudei blasphemantes nomē xpi vel attēptātes sbuertere baptzatos. Ad p̄mū rñdeť fm hostieñ. φ omis talis fm leges decapitať etiā xpian⁹. Vñ p̄ncipes seculares iudeos xp̄m blasphemātes. grauiter debēt cū pena pecuniaria siue etiā grauiori. ex eo. in nonullis in fi. vbi sic habeť. Illud aūt strictissime subem⁹ ne in cōtumeliā creatoꝛis ꝓsilire p̄sumant. Et qm̄ illi⁹ dissilare nō debem⁹ obpꝛobriū q̄ pbꝛa nr̃a deleuit. Precipim⁹ p̄sumptoꝛes hmōi p p̄ncipes seculares cōdigne aiaduersiōis adiectōne cōpelli. ne crucifixū p nobis aliq̄ātulū blasphemare p̄sumāt. Ad scōm dicit φ iude⁹ q̄ nitit subuertere baptizatos debet publicis flagellatōib⁹ deputari. xxviij. q. i sepe. Ita tñ φ hec pena nō trāseat ī vindictā sanguis: q2 talis pena relinquenda est bꝛachio seculari.

Ad que astringūtur iudei ex regia siue regali oꝛdinatione.

Septim⁹ articulus est de his ad que teneņť iudei ex regia oꝛdinatōne. Est notū legēti hystoꝛias hyspanie φ rex Heinric⁹ scōs frater regis petri q̄ regnū fris habuit multas cedes seu strages in iudeos fecit. tā in vrbe tholetano q̄ in mltis aliis villis et castris in ꝯfinib⁹ regni castelle existētib⁹. Et cū hmōi rex heinric⁹ scōs regnauit regno accepto a frē suo petro. Ipe

instituit in curijs gñalib⁹ q iudei por-
tarēt signū distinctiōis in suis vestib⁹
ꝑut iura canonica volūt. qđ tñ nunq̄
fuit auditū in hyspania. ſꝫ indistincte cū
fidelib⁹ ꝯuersabant. ex q̄ mlta enormia
⁊ diuine legi difformia seq̄bāt. Cōsequēt
rex iohēs pm⁹ felic̄ rcordatōis fili⁹ pdi
cti reg̃ heinrici scđi instituit q iudei nllā
hērent officia publica nec iurisditōes ēt
īnt seipos i crimialib⁹ exercerēt. q̄ q̄dē i
risdictōe als maxie abutebant. p⁹ quē
scꝫ regē iohēꝫ regnauit rex heinric⁹ ter
cius scte memorie fili⁹ ei⁹ in āno. xj. eta
tis sue in cui⁹ reg̃ pncipio de⁹ vltionē
sanguis xp̄i. excitāte mltitudo pploꝝ
mag̃ ⁊ valida ꝯ iudeos surrexit ⁊ q̄pl'i
mi fuert infecti p totā hyspaniā. Qui
q̄dē tumult⁹ icepit a ciuitate hyspalen
si. In cui⁹ eccl'ia metropolitana q̄dam
dyacon⁹ in lr̄atura simplex ⁊ laudabil'
vite cepit pdicare ꝯ errores iudeoꝝ et
modos viuēdi eoꝝ enormes. ⁊ ꝯ syna-
gogas eoꝝ nouit ꝯ sacroꝝ canonuꝫ te-
norē edificatas. ex q̄ supradict⁹ tumlt⁹
incepit. ⁊ ꝯūr in breuissimo tpe p totaꝫ
hyspaniā ⁊ visq vltra pireneos ⁊ isulas
maioricarū ⁊ sardune velocissime euo
lauit. De⁹ aūt q̄ adeo bon⁹ ē vt ex mal'
eliciat bona sic disposuit q hac vexati
one currēte ⁊ etiā p⁹ ip̄i⁹ sedatōeꝫ nōnl'
li iudeoꝝ ad corsuū reuersi. dixerūt il
lud Deutero. xxxj. c. Uere q2 nō ē me
cū de⁹ iuenert me hec mala. ⁊ sic vexa-
tiōe durāte itellectū auditui scp̄turas
ceperūt scrutari. Et deo illuiante erro-
rē suū cognouerūt sicq ad deuꝫ cōuersi
nomē xp̄i publice ⁊ deuote pdicantes
mltoꝝ corda filioꝝ ad pr̄es deo dirigē
te cōuerterūt q̄ oia in his regiōib⁹ ma
nifesta sūt. Post pdictū dn̄o regē hein
ricū tercīū scte recordatiōis pcessit sere
nissim⁹ rex iohēs fili⁹ ei⁹. Iste cepit re-
gnare incunabulis cū eēt i scđo anno
etatis sue. ⁊ sic fuit sub tutoribus visq
ad tps prefinitū a pr̄e. In cui⁹ tpe tam
durante tutela q̄ȝ post. cum iaꝫ regimē
suoꝝ regnoꝝ accepit multa fuerūt isti-
tuta ꝯtra iudaicā impietatē q̄ i suis cu
rijs ⁊ regnis ꝑ maiori pre seruabātur.
que q2 digna sūt memoria ꝓ iudeoruꝫ
insolēcijs cōprimēdis. dignū duxi lr̄aꝫ
ei⁹ publicā in q̄. xxiiij. ordinatōes cōti-
nent pn̄ti ope fore inserēdaꝫ. cui⁹ tenor
talis est. Dn̄s iohēs dei grā rex castel-
le legionis Tholeti. galechie. hispalis
cardue. morchie. cubeni. algarbie. Al
gesire. dn̄sq viscaye ⁊ moline. Cuꝫ ois
rex vel princeps q̄ regnauit ⁊ dn̄ator ꝑ
dictū habet dn̄iuꝫ singulare. q2 ē elect⁹
a deo ad regendū ⁊ mistrādū suū ppl'ꝫ
q̄tomagis regib⁹ ⁊ pncipib⁹ catholic̄
in sctā fide catholica ptinet ⁊ attendere
debēt ac querere meliorē viā possibilē
iueniri. vt xp̄iani q̄ sūt credētes in sctā
fide catholica nō incidāt in errorē xp̄i
participationē ⁊ cōuersationē cuꝫ infi
delibus que nō credūt nec obediūt do
mino nostro ihū xp̄o nec sūt in sua sā
cta fide catholica debēt amouere ⁊ ꝓ-
pellere oēꝫ occasionē q̄ i eo eueni pōt
xp̄i id qđ dictū est. Et ego cognoscēs
oia supradicta: ⁊ q in meis regnis ⁊ do
minijs sūt mlti iudei ⁊ iudee. ⁊ saracē-
ni ⁊ saracene infideles. ⁊ q habitant in
ter xp̄ianos ⁊ in vnū cōuersant ⁊ inde
nascebant aliq̄ errores ꝯ fideꝫ catholi-
cā. ⁊ q possēt ad hͦ accidē in posteꝝ dā
na his q̄ st de pplo meo. ⁊ vt tollereꝫ ⁊
segregareꝫ pdictos xp̄ianos ppl'i mei
ab omi occasiōe ⁊ ꝫyzania. ⁊ vt obser-
uent ea q̄ pcipit sctā mat̄ eccl'ia ē volū
tas mea dn̄m ordinare sup oia pdicta
⁊ ordio ⁊ mādo ac ꝓ bono teneo q ser
uet nūc ⁊ deiceps i mō q̄ vlteri⁹ seqt.

De eo q iudei viuant segregati a chrifidelibus.

P Rima ordiatio ē q ō ceto oēs
iudei ⁊ iudee. saracēi ⁊ saracene
meoꝝ regnoꝝ ⁊ dn̄ioꝝ sint ⁊ viuant se

gregati a xpianis. in hoc loco vno vel parte ciuitatis ville vel loci vbi fuerint cõuicini et q sint circũdati vno muro in girũ et habeat solũ vnam portã p quã in tali circulo ingrediant et egrediant. Et q in pdicto situ et circulo eis sic assignato habitẽt tales iudei et iudee. saraceni et saracene et nõ in alio loco vel domo extra eũ. et q incipiãt statim segregari a die q eis fuerint assignata predicta loca vsq ad octo dies pximos sequentes. Et qcũq iudeus vel iudea. saracenus vel saracena extra pdictũ circulũ habitauerit ipso facto pdet omia bona sua. Et vltra hoc q corpus talis iudei vel iudee. saraceni vel saracene sit ad mercedẽ meã vt det eis pena corporalis p eodẽ sm q merces mea fuerit.

De eo q iudei vel iudee. saraceni vel saracene nõ sint apothecarij vel speciarij seu medici

Secũda ordinatio est q nullus nec aliqs iudeus vel iudea. saracenus vel saracena sint speciarij nec apothecarij nec cyrurgici nec medici. nec vendant panẽ nec vinũ nec farinã nec oleũ nec butyrũ. nec aliquid aliud comestibile xpianis neq a xpianis habeant stationẽ. nec apothecã. nec mensam in publico nec in occulto ad vendendũ aliquẽ cibum comestibilem Et quicũq iudeus vel iudea. saracenus vel saracena contra predicta fecerit p qualibet vice cadat in pena duorũ milium morepetinorũ. et vltra hoc q corũ corpora sint ad mercedẽ meã vt pcipam eis dari penã corporalem sm q bñvisũ fuit: et mee mercedi placuerit.

Q volentes baptizari nõ detineantur vel impediantur.

Tercia ordinatio est q si aliquis iudeus vel iudea. saracenus vel saracena inspiratõe spũsancti voluerit baptizari et transire ad nostrã sanctam fidem catholicã q nõ detineant nec impediant vi. vel alio modo. ita tñ q nõ cõuertant p iudeos vel saracenos. nec p xpianos vtriusq sexus. licet sic pater vel mater seu quecunq alia psona sui generis vel alicuius. et qcunq cõtra hoc venerit vel contrariũ fecerit pcedet cõtra eas ad maiores penas. sic in ciuilibus sicut in criminalibus que sm ius inuenient.

Q iudei non comedant inter xpianos nec saraceni.

Quarta ordinatio est q nullus nec aliquis iudeus vel iudea. saracenus nec saracena in domibus suis nec extra eas comedant nec bibant nec inter xpianos nec inter christianas Item q nec iudei nec iudee. nec saraceni nec saracene teneant scutiferos nec seruitores. nec pueros nec puellas xpianos et xpianas vt eis seruitiũ et precepti nec aliqd aliud opus in domibus suis. nec adiuuẽt illos ad preparandum comestibilia. nec vt faciãt eis alqd opus in sabbato sic incẽdere ignẽ. ire p vino vel sitia seruitia nec hẽant nutrices xpianos q nutriãt filios eorũ. nec habeant agricultores. nec ortolanos nec pastores nec veniãt nec vadant ad honores nec ad nuptias nec ad sepulturas xpianorũ. nec fiãt compatres vel cõmatres xpianorũ nec xpiani nec xpiane illorũ. nec eant ad suas nuptias vel sepulturas. nec habeãt cõuersationẽ in sit ibis q dictã sũt sub pena duorũ miliũ morobetinorũ p qlibet vice. q cõtra ea q dictã sũt vel aliqd illorũ venerit et fecerit iudei et iudee. saraceni et saracene. penã istã soluãt.

Q nullus eorũ recipiat redditus regis.

Quinta ordiatio est q nullus nec aliqs iudeus nec iudea saracenus nec saracena sint arrendatores nec procuratores. nec almoxarifes nec

malordeū nec receptatores meoꝝ redi
tuū nec alteri⁹ dñi nec dñe xpiani nec
xpiane nec vtant̃ ꝑdict̃ officijs nec ali
quibus eoꝝ ꝓ xpianis vtriusq̧ sexus
nec inter eos nec sint cursores nec cur
satrices nec theolonarij nec theolona-
trices nec portēt aliqua arma predicti
iudei ꝛ sarraceni: nec aliq̄s eoꝝ ꝑ ciui-
tates villas ꝛ loca: ꝛ q̄cūq̧ iudeus ꝛ iu
dea saracena q̄ ꝯtra hec venerit ꝯtrium
faciendo vel ꝯtra aliq̄d eoꝝ ꝙ soluat i
penā ꝓ q̄libet vice duo milia morabe-
tinoꝝ: xpianus ꝟo vel cristiana cuiuſ-
cunq̧ status fuerit q̄ habuerit iudeuȝ
vel iudeā sarracenū vel sarracenam vt
vtat̃ predictis officijs vel aliquo eoꝝ
ꝙ soluat ipso facto ꝓ qualibet vice pre
dictam penam.

Ꝙ nō habeant foros ad ven dendum res nec plateas.

Sexta ordinatio est ꝙ null⁹ nec
aliq̄s iudeus vel sarracenus ha
beant in suis locis vijs ꝛ hitati
onibus plateas nec foros ad vendēdū
nec ad emendū aliqua cōmestibilia vł
potabilia cristianis vtriusq̧ sexus sub
pena quingentoꝝ morabetinoꝝ ꝓ q̄li
bet vice cuilibet eoꝝ: pñt tamē tenere
vendere ꝛ teneant ꝛ vendant ꝓ seipsis
in circulis vbi habitauerint.

Ꝙ non habeant iudices inter se.

Septima ordinatio est ꝙ aliam e
iudeoꝝ ꝛ sarracenoꝝ meoꝝ re-
gnoꝝ ꝛ dñoꝝ non possint habe
re nec habeant iudices iudeos nec sar
racenos inter se vt deliberēt iudicia eo
rum ciuilia ꝛ criminalia que accidunt
int̃ iudeos ꝛ iudeas sarracenos ꝛ sar-
racenas: ꝛ reuoco eis quācūq̧ ptātem
q̄ a me vel antecessorib⁹ meis hñt per
ꝑuilegiū in dicta rōne vł alio modo et
do illud ꝓ nullo: ꝛ mādo ꝙ liberentur
de cetero talia placita vel iudicia tā ciui
lia tam criminalia inter iudeos ꝛ iude
as sarracenos ꝛ sarracenas ꝑ ꝓtores ci
uitatū villaꝝ ꝛ locoꝝ vbi hitauerunt.
Verūtñ est merces mea ꝙ tales preto
res obſuent in liberatōe placitoꝝ ciui
liū mores ꝛ ordinationes que vsq̧ nūc
obſuauerūt inter se iudei ꝛ sarraceni
tm̄ ꝙ appareant ꝓbate ꝛ certe per eos
ex longo tempe vsq̧ nunc.

Ꝙ neq̧ iudei neq̧ sarraceni faciāt tributa inter se nec nouā impositionem.

Octaua ordinatio est ꝙ nulla ali
ania nec cōitas iudeoꝝ ꝛ iudea
rum sarracenoꝝ ꝛ sarracenarū
audeat ponere nec ponat talia nec tbu
tum aliq̄d inter se nec ponāt aliquā im
positionē in q̄cūq̧ re sine mea licentia
ꝛ mandato ꝛ dñe mee. Regine matris
mee ꝛ in fantis auūculi mei q̄ sūt tuto-
res ꝛ rectores meoꝝ regnoꝝ. Et si aliq̄
data ē regula ꝑdictis iudeis ꝛ sarrace-
nis vel aliq̄ ipositōes fuerūt vel fuerit
posite in ꝑdicta rōne tā in cōi q̄ in per
sonis singłaribus vel in cibis vł i mer
cancijs seu alio quouis modo sic ꝑ iu
dices suos sic̄ ꝑ illoꝝ quēlibet dato ꝙ
teneant preuilegiū vel ꝑuilegia lr̄am
vel lr̄as regū meoꝝ predecessorū vel a
me vt illud possint facē ꝙ de cetero non
teneant̃ soluere nec soluant tales ipositiones nec aliq̄s illarū: qꝛ ego ex mea
regia ptāte reuoco q̄cūq̧ ꝑuilegia q̄ in
ꝑdicta rōne eis fuerūt data i q̄ntū atti-
net ad h̄ ꝙ dictū ē. Et mādo ꝑdict̃ iu-
deis ꝛ sarracenis vtriusq̧ sexus ꝙ nō
vtant̃ illis sb pena corpoꝝ ꝛ oim̄ q̄ ha
bēt. Et silr̄ mando iudeis ꝛ sarracenis
vtriusq̧ sexus ꝛ cuilibꝫ eoꝝ ꝙ nō cōtri
buāt nec soluāt i talibus ipositionibus
q̄ sic eis fuerit iposite sic̄ dictū ē sine li
cēcia ꝛ mādato expsse ꝓ eo dato.

Ꝙ non diuidant aliq̄d tributū vel impositōem nouam sine

speciali licencia.

Vna ordinatio est q nulla alia nia cõitas iudeoꝝ ꝛ sarracenorum audeāt inter se diuidē nec diuidant tributū aliqđ: vel impositões sine mea licentia ꝛ mādato: ꝛ cū aliqđ tributū habuerint diuidere ꝓ seruitio meo q diuidāt inter se illud qđ ego eis mādauero ꝛ nõ vltra. Et si aliqd vltra iposuerint vł diuiserint q illi q talia fecerint vel fuerint in collocutiōe vel eiꝰ cõsilio q ipo facto ꝑdant omnia bona ꝛ ꝓ eo occidanẗ ꝑ iusticiam.

Q non audeant visitare infirmos cristianos medicinaȝ siue syrupas dando

Decima ordinatio ē: q nullꝰ iudeus nec iudea sarracenꝰ vł sarracena audeāt visitare xp̄ianuȝ vel xp̄ianā in suis infirmitatibus: nec dēt eis medicinas nec serupas nec balneenẗ in vno balneo predicti iudei nec sarraceni cū dictis xp̄ianis ne predicte iudee nec sarracene cuȝ dictis feminis xp̄ianis nec mittāt eis p̄ntatões folaldrarū nec sp̄eꝝ nec panis cocti vel vini nec auiū mortuaꝝ nec aliaꝝ carniū mortuaꝝ q̄ sunt ꝯmestibilia. Et q̄cūq hec fecerit ꝯtrū vel fuerit iudeus vł iudea sarracenꝰ vel sarracena soluat ꝓ q̄libet vice tricentos morabetinos.

Q nulla mulier cristiana ingrediatur circulū iudeoꝝ.

Vdecia ordiatio ē q nulla nec aliq̄ xp̄iana vxorata vel soluta vł amicata seu mulier publica audeat ingredi intra circulū vbi p̄dicti iudei bitauerint de nocte nec de die. et q̄cunq mulier xp̄iana intus intrauerit si fuerit vxorata q soluat ꝓ q̄libȝ vice q̄ in predicto circulo intrauerit centuȝ morabetinos. ꝛ si fuerit soluta vł amicata q ꝑdat rupē q̄ fuerat induta. Et si fuerit mulier publica q deuẽ ei centuȝ flagella ꝑ iusticiā ꝛ sit expulsa a ciuitate villa seu loco vnde venerit.

Q nullus eoruȝ vocetur suo nomie don iudeꝰ vł sarracenꝰ.

Dodecima ordiatio est: q nullus iudeus nec iudea sarracenꝰ nec sarracena de ceto vocet suo noie. don. scripto nec v̄bo: ꝛ si q̄s ꝯtrū fecerit deṅt ei ꝓ q̄libȝ vice cētū flagella

Q non ducūt capirotes

Terciadecima ordinatio ē q nullus nec aliq̄s iudeus meoꝝ regnoꝝ ab hoie in. x. diebus de cetero ducat capirotes cū chijs lōgis nisi q sint chie curte ad q̄ntitatē palmi facte ad modū cornu vł ad modū embudij ꝯsute omes circūq̄ vsq ad pūctā. Itē q ducant sꝑ rupas suas tabargia cū aletis ꝛ q nec ducāt mantones ꝛ q ducāt sua signa rubea cõsueta que nūc ducāt sub pena q ꝑdāt rupas suas quas habuerint indutas.

Q mulieres eorū ducāt longos mantellos

Qartadecima ordiatio ē q oēs iudee ꝛ sarracene meoꝝ regnorū ꝛ dn̄oꝝ a ꝑdictis. x. diebꝰ in antea ducāt mātellos magnos vsq ad pedes absq cēdalibꝰ ꝛ pēis ꝛ velamis capitum sine auro ꝛ q ducāt capita cooꝑta cū ꝑdictis mātellis duplicatł. Et q̄cūq ꝯtrū fecerit ipo facto ꝓ q̄libȝ vice ꝑdat oia vestimēta sua vsq ad camisiam.

Q nō habeāt vestes p̄ciosas

Qintadecima ordiatio ē q oēs iudei ꝛ iudee sarraceni ꝛ sarracene meoꝝ regnoꝝ ꝛ dn̄oꝝ a ꝑdictis decē diebꝰ māterna nō portēt p̄nos aliq̄s qđ sit maior q̄ntitas p̄cij vinos aliq̄s qđ sit maior q̄ntitas p̄cij vnne v sq ad. xxx. morabetinos ꝛ ide ifra ꝛ q̄ ꝯtrū fecerit q ꝓ p̄ma vice ꝑdat oia vestimēta vsq ad camisiā. ꝛ ꝑ scd̄a vice q ꝑdat oia vestimēta sua ꝛ deṅt ei cētū

flagella et ultra hoc que perdat omnia bona sua. Verumtamen est merces mea quod de vestimentis que nunc habent factis quod possint facere tabargia et mantellos si voluerint.

Quod non recedant de valleticis nec de aliqua alia parte.

Decimasexta ordinatio est quod nullus iudeus nec iudea sarracenus nec sarracena recedat de valletici nec de aliqua alia parte loci ubi habitaverit ad habitandum in aliqua alia parte: sub pena quod ipso facto perdat omnia bona sua et corpus stet ad mercedem meam.

Quod nullus dominus neque miles vel scutifer eos de aliquo loco fugientes recipiat ut secum commorentur

Decima septima ordinatio est quod nullus dominus nec miles nec scutifer audeat recipere in villa sua iudeum nec iudeam sarracenum nec sarracenam illorum qui fugerit ab uno loco in alterum ut ibi habitent et sint commorantes. Et si aliquis vel aliqui receperunt aliquos iudeos vel iudeas sarracenos vel sarracenas huius ville vallisoletane vel alterius civitatis ville vel loci quod mittant eos ad loca ubi erant vicini et habitantes cum omnibus que portaverunt. Et si aliqui eos collegerit et receperit in suis locis et non miserint eos ut dictum est quod pro prima vice cadat in penam .l. milia morabetinorum. pro secunda vice quod cadat in penam centum milia morabetinorum. pro tertia vice quod perdat locum ubi talem iudeum vel iudeam seu iudeos vel iudeas sarracenum vel sarracenam seu sarracenos vel sarracenas collegerint seu detinuerint sicut notum est.

Quod non radant barbam sed dimittant crescere

Decimaoctava ordinatio est quod de cetero omnes iudei et sarraceni meorum regnorum et dominiorum nec aliquis eorum faciat nec mandet sibi fieri barbam novacula vel forficibus: sed quod portent eas longas sicut eis creverunt nec circuient capillos et quod ambulent secundum quod antiquitus solebant ambulare. Et quod quicumque contrarium fecerit quod dentur ei centum flagella et ultra hoc quod soluat centum morabetinos pro qualibet vice.

Quod non recipiant christianos ad solidatam vel mercedem

Decimanona ordinatio est quod iudei et iudee sarraceni et sarracene meorum regnorum et dominiorum non recipiant ad solidatam vel ad mercedem diurnam nec aliquo alio modo aliquos christianos nec christianas ut operentur in suis hereditatibus nec vineis nec domibus nec in aliquibus aliis edificiis. Et quicumque contrarium fecerit pro prima vice dentur ei centum flagella pro secunda vero quod soluat mille morabetinos et dentur ei alia centum flagella. et tertia vice quod perdat omnia bona sua et dentur ei alia centum flagella.

Quod non sint albeitares nec ferratores

Vicesima ordinatio est nec nullus nec aliquis iudeus nec iudea sarracenus vel sarracena sint albeitares nec ferratores nec carpentarii nec ibitarii nec sartores nec tonsores calderarii nec macellarii nec pelliparii christianorum nec christianarum nec vendant eis calciamenta nec deploydes nec caligas nec consuant vestimenta sua nec suas deploydes nec aliquam aliam rem. Et quicumque contrarium fecerit cadat in penas in precedenti lege contentas.

Quod non trapezece nec portent mercantias

Vicesimaprima ordinatio est quod nullus nec aliquis iudei nec iudee sarraceni nec sarracene meorum regnorum et dominiorum sint trapezete nec portent mercantias aliquas ad vendendum cristianis utriusque

fecit sicut oleū. arnicū: et mel nec aliq̄s alias mercancias q̄ sunt ad comedendum: et q̄cunq; contrariū fecerit q̄ habeat et dentur ei pene in hac altera lege supra dicta contente.

Q̄ omnes cristiani pn̄t ac cusare delinquentes in his

Vicesimasecūda ordīatio ē q̄ oīs super predictarū pēarū sit accusator q̄cūq; psona ciuitatis vl' ville vl' loci vbi tale acciderit vel sue fre: seu alia q̄cūq; psona extnea et q̄ talis accusator hēat i pmiū terciā ptē morabetiorū penarū supradcarū p se: et alie due ptes sint p camera mea q̄ ē merces mea q̄ nullus nec aliq̄ p seipos capiāt i treguēt aliquā iudeū nec iudeā sarracenū nec sarracenā quisq; cognoscēt ad iudiciū et sint auditi et conuicti iuridice.

Q̄ fugientes possunt capi et pdant omnia bona sua.

Vicesimatercia ordīatio est q̄ iudei et iudee sarraceni et sarracene meorū regnorū et dn̄iorū q̄ recesserit ex illa et fuerīt capti i via vel i aliq̄ alio q̄uis loco q̄ pdāt ipso facto oīa bona sua q̄ portauerit et sint p illo vl' ill' q̄ eos ceperint et ipi sint mei captiui in ppetuum.

Q̄ nulle pene nec aliq̄ illarū hic expressarū pn̄t āmouere

Vicesimaq̄rta et vltiā ordīatio ē: q̄ nll'e nec aliq̄ pdictarū penarū ciuiliū et crīmialiū possint āmouere nec circa eas vel aliq̄m earū dispē sare nec addē nec diminuē priores nec maiorini nec iudices nec rectores nec aliq̄ alia psona pdictarū ciuitatū villarū et locorū: dato etiā q̄ sint dn̄i et habeant merū et mixtū impiū in illo sub pena q̄d pdāt dn̄iū et officia q̄ habuerint. Et vt pdc̄e ordinatōes p me facte melius obseruent et manu teneant eo mō q̄ supradictū ē: mādo oīb' iudicib' et priorib' et concilijs et iuratis et iusticijs et maiorinis algazelis et alijs officialibus et iusticijs q̄bdscunq; meorū regnorū et dn̄iorū q̄ publicent et mādēt p̄conisari in qualibet vna ciuitatū et villarū et locorū meorū regnorū dn̄iorū vn' q̄sq; in suis iurisdictionibus vt obsuētur et adimpleant eo mō q̄ dictū est. et q̄ supradicta cōsilia et iusticie et officiales nec aliq̄s eorū nec aliq̄ alie psone p̄lati vel laici cuiuscūq; status et cōditōis existāt pdictorū meorū regnorū et dn̄iorū q̄ nō sint ausi facē nec ire cōtra illud nec cōtra ptē eius i aliq̄ tpe vllo mō sb pena mercedis mee et pdictarū penarū suprapositarū et de his oībus pcepi dare lr̄as meas et q̄ternos sigillatos sigillo meo: in cōplementū supradictorū datis in valleotici vicesima die Januarij anno natiuitatis dn̄i Millo q̄dringentesimo duodecimo.

De statu iudeorum in regno castelle

Octauus et vltim' articul' ē q̄lis ē status iudeorū pnūc in regno isto castelle licet optime ordinata sint ex iure canonico et ciuili ac regia ordinatōe regni q̄ supradicta sunt. In hac cōsideratōe pctis tn̄ exigētibus pcipue platorū et pncipum aliorūq; dn̄iorū nihil vel modicū de oībus supradictis obsuant iudei. Quia ex nimia cōuersatione eorū et frequēti munerū acceptiōe iā venerūt i pfundū malorū vt isensibiles facti ad voces pdicatorū et clamores gemētiū nō solū paupū: sed etiā plurimorū aliorū i oppositū facti ceci retorquētes iudicia sua fauores ad libidū cōsequūtur ex q̄bus plurima mala oriunt in populo pcipue in fide et morib': cū multi xp̄iani facti sunt iudei vel melius dicā erāt occulti iudei et facti sunt publici. Alij aūt sarraceni facti. Alij vero vtū

tur circūcisione. Alij cerimonias alias iudaicas obseruant impune. Et h̄ ꝛ tirā nica rabies continue crescit in regno astucijs ꝛ cōsilijs iudeoꝝ q̄ ad hec ꝛ similia inueniēda inter ceteros homies ꝓmpti sunt. Et qđ vereoꝛ calamo scribere iuxta sententiā pauli ad Roma. ꝑmo dati in reprobū sensum multi de populo q̄ i maculatus hactenus fuerat ceciderunt i passiones ignominie masculi in masculos turpitudinē operantes in eū vsum qui ꝯ naturā est laudantes se ꝑ vicos ꝛ plateas crimē pessimū cōmisisse vt dei occulto iudicio cū dixerint pax ꝛ securitas tūc eis repentinus veniat interitus sic̄ ꝛ iudicia terribilia deus fec̄ in vindictam ꝑdicti criminis ꝑ diluuiū generale Gen̄.vj. ꝛ ꝑ pluuiā ignis sulphuris sup hec ciuitates Gen̄.xix. ꝛ ꝑ occasionē trib⁹ beniamyn ꝛ destructionē olim suarū ciuitatum ꝛ locoꝝ Judicū.xix.ꝛ.xx.capitulis. Et ꝑ destructionē hyspanie igne et gladio tpe regis Rodorici vltimi gotoꝝ regis quia peccata carnis turpissimi regis vitise sui ꝑdecessores qui iudeos introduxit in regno. Et pctm̄ regis Roderici sui successoris circa filiā vel vxorē comitis. Juliani fuerunt potissima cā exterminij hyspaniaꝝ vt colligit ex cronica generali hyspanie vt ex collectario hystoriarum fris Johis de podio. Auertat dn̄s scd̄m sniam ne pereāt boni cū malis ꝑdicta mala ꝛ plima alia cogito oriri ex nimia ꝯuersatione ꝛ fauore infideliū in malis ꝯ sacrorum canonū sanctiones nō attendētes ꝑicula que ex ꝑdictis oriunt. Sic̄ notat Innocentius.iij.scribens epo. Senonen̄. ꝛ epo Parisien̄. sic dicēs. Et si iudeos q̄s ꝓpria culpa submisit perpetue seruituti pietas xp̄iano receptet ꝛ sustineat cohitatiōem illoꝝ. Jngrati tn̄ nobis esse non debent vt reddāt xp̄ianis ꝓ gr̄a ꝯtumeliā ꝛ de familiaritate ꝯtemptū q̄ tanq̄ misericordit in nostraꝫ familiaritatē admissi nob in illaꝫ retributionē impendūt quā iuxta vulgare ꝓuerbiū. mus in pera: serpens in sinu ꝛ ignis in gremio suis ꝯsueuerūt hospitibus exhibere. patent hec extra de iudeis.c. ꝛ si iudeos. Uere iudei isti⁹ regni sup omnes iudeos igratissimi sūt xp̄ianis cū sustentent tanq̄ dn̄i in isto regno qđ alibi minime fit ꝑsertim i frācia ꝛ anglia vt sup adictū est.vij.consideratōe vt impleat illud Exodi.xxiij. ca. Non hitent in terrā tua ne forte peccare te faciant. Jn alijs tn̄ regnis si aliqui sunt vitā captiuitatis ducūt ꝛ non solū inter xp̄ianos qđ iuris ē. ꝫ etiā in regnis machometoꝝ vbi xp̄i incarnatio credit ꝓpter errorē quē tāptauerūt iudei ꝯ xp̄m inter eos ducunt vitā magis miserabilē quā inter xp̄ianos. ꝛ captiuerij efficacis ac magl̄ hn̄t eos odio ꝛ cōtemptui q̄ xp̄iani. Cū enī ꝑncipiū xp̄ianoꝝ detestabilis auaricia eos ꝓpter lucra temporalia sustineat ꝛ xp̄iana mācipia ipsis ꝯtra ꝑmittat ꝛ in moderato vsuraruꝫ fenore xp̄ianos expoliari cōcedat. Ipsi tamen iudei apud sarracenos abiectissima ꝛ vilia operātes mancipia ꝛ serui sunt paganoruꝫ. Et extremis conditionibus inter eos cōmorari permittunt. Et si in aliquo cōtingeret eos contra legem machometi vel in vituperiū eius aliquid opari crudeli examinatione contra eos ꝓcedunt. Uidi legi ꝙ quidam iudeus ditissimus hyspan⁹ dict⁹ rabi abrahā de la.capa. sic ꝯgnomiat⁹ erat q2 tā paup erat ꝙ nūq̄ hr̄e potuit nisi illā capam veterē quaꝫ ducebat continue q̄ multa audiens de sepultura ꝛ simulacro machometi pēdēti vtute adamātiū ꝛ ꝙ ei⁹ ornamētū erat inūerabil valoꝛ disposuit ire illuc sub habitu sarracenico ꝛ sic factuꝫ est. Et cū eēt circūcisus ꝛ linguā sciret arabicā ꝛ caldeā incognitus ꝑtransiuit re

putatus sarracenus. Et cū veniret in mecā ⁊ ibi se fingeret religiosum sm̄ legem machomeci ⁊ vt talis acceptus ⁊ quasi facti confidentes de eo ingrediebat locū illū vbi simulacrū erat qđ oībus non licebat ⁊ cū vidit temp⁹ oportunū adhibitis aliq̄bus succis aboꝝ et aliquib⁹ sanguinibus debilitata fuit vtus adamantiū ⁊ cecidit simulacꝝ fractūq; est opus mirabile ⁊ accipiens aliquos lapides p̄ciosos quos voluit fugit in iudeā ⁊ exinde in hyspaniam. Cū vero die quadā magne festiuitatis sarracenoꝝ vellent simulacrū videre ⁊ venerari: qꝛ non erat eis licitū oī tempore intrare inuenerūt fractū ⁊ turpit cōculcatū requirentes diligent malefactorem. Inuenerūt finaliter q̄ ille q̄ se fingebat religiosum fecerat ⁊ cognouerūt q̄ non sarracenus s; iudeus erat. Querētes ergo eū p oēs suas prouincias ⁊ non inuenientes q̄dringentos synagogas iudeoꝝ destruxerūt q̄ꝝ vna fuit synagoga toletana. Cū tunc illa ciuitas a sarracenis possideret: nunq̄d horribilia cōmiserūt in regno isto: spēaliter circa sacramentuʒ corpis dn̄i ihu xp̄i: ⁊ cōmittūt cū illud possunt vel furari vł a cupidis emere xp̄ianis. Non sufficeret liber magnus capere eoꝝ crimina circa hoc. S; dixi vt excecatis p̄latis ⁊ p̄ncipibus alijsq; quoꝝ interest intendere punitōi eorundē: q̄ntūcūq; hec vel alia grauissima crimina cōmittant oblatis muneribus seu māmona sue iniq̄tatis exptus sum de eis nullaʒ fieri vltionē: imo cū accusant ab aliq̄bus oēs supradicti ⁊ cōir in eoꝝ insurgēt fauorē. In h ergo regno iudeoꝝ fi guat captiuitas cū ipi terre pinguedinem edant ⁊ bona: non laborāt terraʒ nec eā defendūt. sed malicijs ⁊ astucijs suis labores xp̄ianoꝝ deuorāt. ⁊ eoruʒ sunt bonoꝝ heredes sic de eis scriptū ē Iheremie. v. cap. sicut decipula plena auibus: sic domus eoꝝ plena dolo: ideo magnificati sunt ⁊ ditati incrassati et impinguati. Sic ergo pditōes ⁊ mala iudeoꝝ vt dictū est transeunt sine pena ⁊ pctis exigētib⁹ semp in regno isto aliq̄ ipoꝝ nimis valent cū regibus ⁊ ea que ad reges ptinēt ptractāt ⁊ talibus se immiscent qđ h̄nt sub iugo et dn̄io xp̄ianos. Et iō in regno isto tp̄ibus fere oībus obtinēt p̄uilegia iux velle semper etiā in domo regia ē vnus magn⁹ miles vel plures q̄ eoꝝ est aduocat⁹ ⁊ defensor a q̄cūq; accusante. Et sic ceci iudei cecos efficiūt xp̄ianos regni istius. Vn̄ accidit p̄uerbiū antiquoꝝ vidit hic cecū q̄ videntē exequauit: cū tamē scriptū sit Prouer. xix. nō decēt stultū diuitie nec seruū dn̄ari p̄ncipibus. S; arguet hic iudeus si nos viuim⁹. hic in captiuitate ⁊ meli⁹ ⁊ illaborios⁹ vt tu dicis. Ex hoc sequit q̄ magis spēaliter ipe deus pre liberis nos respiciat. ⁊ sic scripsit moyses in lege. Cuʒ fueritis in terra inimicoꝝ vr̄oꝝ nec odio vos habebo vt imponā finē federi qđ pepigi vobiscū. R̄ndet q̄ iudeoꝝ solaciū in vita est pp̄ter pctā p̄ncipū istius regni vł subiectoꝝ suoꝝ qui eos adiuuāt i hac vita. S; ad dictū mosaycum cuʒ dr̄ q̄ nō imponeret finē eis cū in captiuitate essent dico hoc fuisse duabus de causis. Vna vt in ppetua captiuitate ipsi maneant pp̄ter ingratitudinis memoriā redēptōis messie ihu xp̄i de q̄ Ieremie. xxiij. ca. Et dabo vos in obprobrium sempiternū ⁊ ignominiā eternam q̄ nūq̄ obliuioni delebit. Scd̄a causa est nō p̄nt hoīes se excusare q̄n pctis ⁊ alijs malis subijciant ⁊ ipi ad h vt talia excitēt pmanebūt. Nā videm⁹ nāliter aīalia perire ex aeris corruptōib⁹ vt putrefactio ibi incorporet: ⁊ aer corruptus in taliū sustētatōe minuat vt aer purus remaneat alijs aīalibus sine dāno. Senseo ⁊ de h testimoniū phibeo

q summus pōtifex ⁊ reges ceteriq; prīcipes xp̄iani deberēt adhibere remediū in p̄dictis cum effectu cū impatores ⁊ alij dn̄i antiquitus nō ꝑmiserūt eos viuere inter nos nisi vt de morte xp̄o ihū illato mūdo testimoniū ꝑhiberēt: q in captiuitatē eos deduxit sempiternā vt supra patuit ꝑmo articulo. Et vt verū testimoniū ēēt debuissent vti legis auctoritate Deutro.xxiij. q̄uo moises eis maledictōes donauit dicēs: Seruiēs inimico tuo quem immittet tibi dn̄s in fame ⁊ siti ⁊ nuditate ⁊ oīa penuria ⁊ imponet iugū ferreū sup ceruicē tuā donec te cōterat: sequitur ⁊ erit vita tua q̄si pendens ante te: timebis nocte ⁊ die ⁊ nō credes vite tue: mane dic es q̄s mihi det vesperum ⁊ vespere quis mihi det mane ꝓpter cordis tui formidinē qua terreberis ⁊ ꝓpter ea que tu is videbis oculis q̄re videt q non est intentōis legislatoris istius: sic eos viuere absolute Nam tanta libertas eis incentiuū prebet rebellandi: ⁊ ē causa quare a regno nūq̄ plaga discedat sicut scriptū ē Deutrono.xxxij. Incrassat⁹ ē dilectus ⁊ recalcitrauit. Incrassatus impinguat⁹: dilatatus dereliquit deū factorem suum ⁊ recessit a deo salutari suo.

De iudeoꝝ conuersione in fine seculi.

Duodecima cōsideratio ⁊ vltima huius tercij libri est de iudeoꝝ cōuersione i fine seculi a sue duricia: nempe deus iusto iudicio oīa disponens licet iudeoꝝ gentē suis exigētibus culpis lōgo tp̄e ꝑmiserit p̄clitari inuolui cecitati ⁊ criminibus tā horrendis vt supra i libro isto latissime declaratū est: in fine tamē seculi q̄ relicti fuerint nō ꝑibunt. Et vt explicē conceptum meum hec consideratio.viij. explicabit punctis. Primus erit quare iudeoꝝ cōitas nō ꝯuertit ad fidē xp̄i. Secūdo si aliqui eoꝝ voluerint cōuerti vtrū sint recipiendi. Tercius quis modus debet teneri in receptione iudeoꝝ ad fidem. Quartus an iudei sint ꝯpellendi ad recipiendū fidem xp̄i. Quintus qua pena sint feriendi ꝯuersi iudei redeuntes ad iudaismum. Sext⁹ q̄n recipiunt antixp̄m et decipient ab eo. Septimus q̄n cognoscēt se deceptos ⁊ ꝯuertent ad viā veritat̄ fidei ihū xp̄i dn̄i nostri. Octauus erit an temp⁹ antixp̄i quo iudei sunt conuertendi possit determinate cognosci ⁊ de signis tēporibus eius aduentus.

Quare iudeoꝝ cōmunitas non cōuertitur ad fidē christi.

Primus istius cōsideratiōis pūctus est quare iudei in p̄nti tp̄e non ꝯuertunt ad fidē ihū xp̄i. Rn̄detur q ad hoc possunt quatuor assignari cause satis efficaces. Prima ē icōsideratio veritat̄ aduētus xp̄i. pro cuius intellectu notandū q in libris thalmuth ꝯsiderant tres sp̄es materierum quarū vna est placitoꝝ siue causarum ciuiliū ⁊ criminaliū ⁊ de alijs dependentib⁹ int̄ gētes eoꝝ ⁊ hec assimilantur legibus impatoꝝ inter nos. Secūda sp̄es ē eoꝝ q̄ vetant vel licenciant in lege sicut sunt cibi ⁊ alia ⁊ q̄ sunt res munde ⁊ q̄ immūde ⁊ de sacrificijs ⁊ oōnibus ⁊ festiuitatibus ⁊ hec sunt int̄ eos sicut decreta inter nos. Tercia species materie est historiarū legis sicut creationis mundi ⁊ vite antiquoꝝ patruū et miraculoꝝ in lege ⁊ de aduētu messie ⁊ conditionibus eius ⁊ de resurrectōe mortuorum ⁊ de die iudicij ⁊ de inferno ⁊ paradiso: ⁊ hanc particulam terciam vocant iudei Algadoth .i. anunciationes ⁊ singulare vocant agada .i. anūciatō. Itē vocāt ea imdiasor .i. glose morales ⁊ singlare vocāt imdias. et p̄dicte anūciatōes ⁊ glose morales nō

sunt oēs diuisim ab vna pte imo sūt dispersē p diuersas ptes librorum thalmuth intantū vt post septē vel octo lectiones veniet aliq̄ auctoritas pdicta℞ ānūciationū. Cū ergo rabini scolarū thalmuth legūt suas lectōnes inq̄ntū ptinent ad pmas duas spēs materie℞ declarāt illa optime cū omnibus illis glosis ⁊ expositōib⁹ ⁊ in nouatōibus q̄ pñt ad ꝓpositū suū applicare. Sꝫ cū accedūt ad locū qui in aliq̄ tangit materiā terciā .s. ānūciationū, dimittunt illud ⁊ nolūt legere dicētes q̄ est res d̄ qua nō exit aliqs fruct⁹ qd̄ ipsi faciūt q2 nō est intentio eo℞ laborare nec cōsiderare nisi materias q̄ sunt de pāe lucrando ꝑ qb⁹ ppl̄s eo℞ vulgaris honorant eos ⁊ dant salariū. ⁊ h̄ mod⁹ obseruat̄ p oēs rabinos in omnib⁹ terris ⁊ i omnib⁹ tpib⁹ ⁊ in oib⁹ scolis eo℞. Et h̄ cā principalis obstiatōis eo℞ est quia scꝫ nō ꝯsiderāt nec vident ea q̄ ptinent ad predictā terciā spēm ⁊ vulgaris eo℞ ppl̄s manet ignorātia excecat⁹. Secūda causa est in conferentiis auctoritatū sacre scripture q2 dato q̄ aliq̄ mō cum occurrit aliqd in lectōnib⁹ suis de tcia materia considerent nō est mi℞ si vna auctoritas vel due vel tres nō explicēt ad plenū veritatē salutis cū aliqn vide ant̄ aliq̄ auctoritates vel obscure vel cōtrarie h̄ deberēt illas scripturas ad inuicem conferre cū oib⁹ ꝓphetijs tangentib⁹ illā materiā. ⁊ deberēt vidē glosas ⁊ translationes chaldaicas q̄ facte fuerunt per duos doctores. q̄ inter eos ꝓ magis autēticis habent̄ cū illi sup easdem auctoritates loquāt̄ ⁊ nō est dubium q̄n statim illūinarent̄ a spūsancto si tales conferentias scriptura℞ cū eorum circūstantijs facerent ⁊ viderēt veritatē sole clariorē. Vñ aug⁹ i libro octuaginta triū questionū qōe. lxix. nō potest inquit oriri error q̄n palliat̄ nomine xpiano nisi de scpturis nō intellectis: ⁊ hoc id̄ q2 ancedētia ⁊ subseq̄ntia nō ꝯtulerūt. vñ ibidē solet circūstācia scriptura℞ illūinare sniam. Unde hereses sunt orte p se legēdo. q̄ ꝯferentdo repulse sūt q2 ꝯferētes diuersas sententias adduxerīt. q̄ ex se inuicē mutuo inueniri potuerīt. qr̄ eēnt intelligende ⁊ h̄ mō meruerīt ꝯgnoscere veritatē ⁊ venire ad viā salutis. Venerabilis petr⁹ alfonsi ⁊ mgr̄ alfonsus ⁊ mgr̄ iohes et hieronim⁹ de scā fide d̄ qb⁹ sepe facta est mentio in isto volumie q̄ solennia opa fecerīt recognoscētes vitatē fidi catholice ⁊ errorē in q̄ fuerant inuoluti. Tercia cā q̄ impedit cōuersionē aliq℞ iudeo℞ ē inordinat⁹ amor ad vxores ⁊ filios ⁊ pentes. Vñ expt⁹ sum in h̄ cāu. cū venerit ad me qdā de sapientiorib⁹ iudeis isti⁹ regni q̄ mecū ꝯferens de secretis legis. affirmauit se veraciē credere fidē xpi. ⁊ q̄ ad h̄ iduct⁹ erat diligēti studio scriptura℞ nō solū biblie h̄ etiā thalmuth ⁊ pbo℞. Cū q̄ ab eo q̄rerem q̄re nō efficiebat̄ xpian⁹. R̄ndit q̄ imo sūme desiderabat h̄ iplere. Sed q2 habebat prēm q̄ eū tenerrie diligebat cogitās q̄ cū sciret pre tristitia moreret̄. Dixit q̄ nō vincere poterat seipm nisi faceret cū ꝯsensu pr̄is. Dicebat etiā q̄ nō erat ali⁹ mod⁹ vt pdictū ꝯsensū posset h̄re nisi q̄ ego tenerē modū cū rege vt ipe caperet̄. ⁊ poneret̄ in carcere ⁊ iderit scriberet pr̄i suo q̄ esset necesse q̄ efficeret̄ xpian⁹ q2 alr̄ nō posset euadere mortē. Mihi aūt nō placuit h̄ modus palliat⁹ mendacijs in lege xpi q2 q̄cqd ipe h̄ret in corde de veritate fidei. ppl̄s acclamaret ipsum nō fuisse fctm̄ cristianū voluntarie h̄ cōpulsus carceribus ⁊ timore mortis. quod non est honestū in lege cristianorum q2 ꝓ veritate h⁹ legis recipienda relinq̄re debet quisq̄ prēm ⁊ mrēm vxorē ⁊ filios frēs ⁊ sorores ⁊ agros vt centuplū accipiat ⁊ vitā eternā possideat. Durauit collocutio

predicta inter me et predicantē iudeū fere per quatuor annos nec adhuc est factus xpianus durāte in eo impedimēto predicto amoris paterni inordiati Non minus etiā detinet eorum aios ne cōuertant̄.cupiditas inordinata diuiciarū p usuras.cū hec sit piguis qdā acquisitio diuitiarum sine labore.vñ dr in thalmuth.q qdam dña dixit uni rabino qr vidit q erat pulcer et gratiosus. Sitis est facies tua hñti gregem porcorum vel compresstanti pecuniā suā ad usuram. Quarta causa q impedit conuersionē iudeorum est inclinatio magna ad opiniones et constitutiones et ceremonias et consuetudines quas hñerūt et habēt i thalmuth. In qb' toto tpe vite sue fuerūt nutriti. Vñ p duo exempla h ostēdit de iudeis ad lrām Ibere.xiij. Primū exēplū est de nigredine ethiopis. vñ dr in textu. Si mutare potest ethiops pellē suā.q.d. non potest mutare nigredinē suā.Scōm exemplū est de pardo q non potest mutare varietatē pellis sue. Vñ dicit aut pard' varietates suas q2 vtrūqz predictorum est a natura.sic est de iudeis q nō pñt reuerti ad bonū pter consuetudinē ad malum. q2 consuetudo est qdam natura vt dic phs in libro de memoria et reminiscentia. Sciendū tñ q hec silitudo nō tenet simplr ß tm̄ scōm qd. Illa enī natura q est causa nigredinis ethiopis i nullo subiacet impio rōis. et ideo ethiops nō potest illā imutare qñtūcunqz conet̄ ad h.ß hitus ex cōsuetudie peccandi generat' et p modū nature inclinans ad malū.causat̄ ex inclinatione appetitus sensitiui q natus est obedire rationi.Et ideo per conatū liberi arbitrij ad oppositū potest reuerti ad bonū tamen cum difficultate pter habitū inclinantem ad oppositū. et hoc dicitur impossibile scōm qd put dr.v. methaphisice.vno mō dr impossibile quodvix potest fieri aut cū difficultate In exēplis aūt positis de ethiope et pardo est impossibile simplr ßm naturam.tñ deo nō est impossibile.Vba sūt Nicolai de lyra in predicto passu et in veritate magna virtus cordis ē necessaria vt possit hō declinare ab his in quibus a pueritia fuit nutritus cū illa doctrina q a teneris ānis est inhibita sit diuturna nec oēs homines sunt sufficientes violentare ppias volūtates vt similia dimittant nisi solū illi quibus deus fecit tantā grām vt contemnerēt gaudia et bona tpalia cū nihil sint i cōperatione bonorum spūalium et amplexētur veram spem saluatōnis animarum suarum et boni finalis eterne btitudis earum sicut pmittit̄ venientī ad xpm. Isa.lviij Et requiē dabit tibi dñs de' tu' semp. Et implebit splēdoribus aniam tuam et ossa tua liberabit et eris qsi ortus irriguus.et sicut fons aquarum cui' nō deficient aque.sic et christus ait Mat.xj. Regnū celorum vim patitur et violēti rapiunt illud. Et Iohis. vj. Nemo pōt venire ad me.nisi pater meus q misit me traxerit eum.

Vtrum iudei volētes cōuerti sint ad fidem recipiendi.

Secundus punctus est. Vtrum sint recipiendi iudei qui volūt ad fidem xpi cōuerti. hoc dico q2 multi eorum fuerūt et sunt ita mali q multa damna faciūt in ecclesiam dei. Veruntamē facta diligenti examinatione de modo aduentus eorum non sunt repellendi ex quo volunt intrare sub alis fidei christiane et licet non faciant bona intentione sed propter lucrum temporale tales baptizati sūt et recipiunt sacramentū licet non rem sacramēti que est gratia.tales ppe saluationem sunt cum pietate dei plusqz illi qui non intrauerunt.nec venit eis ad voluntatem vt sub illo intrarent.Et p

pter hoc dixerunt sapientes isrl' q sp debet homo laborare in lege licet nō faciat bona intentione. quia ex h poterit venire ad bonam intentionem. Et sic iudei taliter venientes poterūt venire ad rectam intentionē fidei cum dei adiutorio vel ex vsu quo exercitabunt in ea. vel quia deus faciet eis aliqua signa vt sic eū cognoscant in suis operibus. vel quia dabit eis aliquas tribulationes vt corrigantur ꝛ redeāt ad bonum. vel quia addiscent ex hoc ꝛ similibus libris qui ostendunt radices fidei ihesu christi veri messie diligenter in eis studendo. vl' ex eo q informabūtur continue a predicatoribus euāgelicis fidem christi nunciantibus ꝛ si tales infelices fuerint indurati intrinsecus iudayca perfidia. habebunt forte eorum filij vel nepotes seu alij q ex eis procedent cognitionem huius catholice veritatis ꝛ saluabuntur.

Quis sit seruādi mod⁹ iudeos ad xpi fidem recipiendum.

Tercius punctus est scire quis modus debet teneri in receptione iudeoꝝ venire volentiū ad fidē xpi ne quātū possibile fuerit det occasio maloꝝ q̄ sentimus a spūsctō modus ordinatus est est a quo quia vt cōiter deuiant recipientes nō est mirā duꝫ si taliter receptos nō experiamur veros eē christianos ꝛ iō recipiendi sūt cū multa deliberatōe ne ad vomitū redeant ꝛ modus ponit in decretis de cōse. di. iiij. iudei vbi sic hētur. Iudei qꝝ pfidia freqnter ad vomitū redit si ad leges catholicas vēire voluerit per octo menses inter cathecuminas ecclie limī introeant. ꝛ si pura fide venire noscuntur tunc demum baptismi gratiā mereantur quia si casu alio periculum infirmitatis intra prescriptum tempus incurrerint ꝛ desperati fuerint baptizētur. Et si queras an debeat talis iudeus aliquam abstinentiā facere vel etiā dies queri signa ad sacrū conferendū Respōdetur q vtrūqꝫ debet fieri vꝫ de cōse. di. iiij. ne qd absit vbi sic dr ne qd absit longa dilatio retro possit animas iudeoꝝ reuocare fratri nrō epō loci illius loq̄re vt pnia ac abstinētia. xl. dierū indita aut die dñica. Aut si celeberrima festiuitas occurrerit eos oipotētis dei miscōia pregēte baptizes. Sic ergo patet q iudei die dñica vel aliq̄ solēni die debēt baptizari. Sed nūquid iudeus q est seruus xpiani si baptizet fiet liber. Rñdet q nō scdm Ray. sꝫ remanet seru⁹ qꝛ seruit⁹ introducta ē de iure diuino di. xxv. vj. dicꝫ p ius gentiuꝫ ꝛ iure canonico confirmatū. xij. q. ij. ecclesiā concordat gotfrid⁹ ꝛ hostien. Addit ray. q vbi de bona ꝯsuetudine nō solent eē christiani serui consulerem q dñs in remissionē pctōꝝ manu mitteret eū vel saltē q pecunia mēdicata vel seruitio ad tempus pfcito scdm arbitrium boni viri redimeret se. xij. q. ij. Cum redemptor.

Utrum liceat iudeos ad baptismum compellere.

Quart⁹ pūct⁹ est si iudei sint cōpellendi ad recipiendū baptismū hic sunt duo videnda. Primū est de paruulis iudeoꝝ. ꝛ scdm de adultis iudeis. Ad primū rñdet sctūs thomas in scda scde. q. iiij. q nō licꝫ in nitis gentibus. Sed qn̄ ad annos discretionis puenerint pñt fidem suscipere etiam gentibus inuitis. Concordat Guill'. dicens q nec licet nutricib⁹ occulte baptizare paruulos iudeoꝝ. Si tamen in articulo mortis puuloꝝ hec facerent non credo q peccarēt. Doctor vero subtilis. scot⁹. in. iiij. dis. v. dicit q pueri iudeoꝝ pñt auferri gentib⁹ inuitꝭ ꝛ baptisari ꝛ h p pncipes legislatores qꝛ legislatores pñt ordiare ad salutē vni⁹ c⁹qꝫ sbditi velit nolit. ita pt pnceps

ecclesie.v.g. Si respublica indiget bellatoribus et iudei filios suos talis differrent q essent inepti ad belladū. tūc princeps posset eos auferre a parentibus et ipsis inuitis posset eos facere nutriri et instrui ad bellandum ita videtur in proposito. Alij dicunt q nō debet fieri quia ecclesia tenet oppositū sed hoc nihil est qr quotidie pñt ab ecclesia noua instituta pro salute cōi. Alij dicūt q non debz fieri propter prophetiā Isa. qr reliqe israel salue fient. sed hoc non obstat qr hoc pt intelligi de fidelibus vel qr etiā pñt alij qui in aliqua insula saluari. Ad scōm scz de iudeis adultis vtrū sint compellendi ad fidē suscipiendam hic dicit supradictus doctor scot⁹ vbi s̄ q oēs deberent compelli ad fidē qr meli⁹ est cōpelli ad beneagendū quā male agere impune sicut ipi agunt.

Qua pena feriendi sint iudei conuersi et ad propria instituta redeuntes.

Quintus punctus est qua pena sunt feriendi iudei conuersi redeuntes ad vomitū iudaismi. et licet supradictū sit de pena qua feriri debēt a iure. nunc libet hic explicare duo. Primo qua pena sint feriēdi ex lege regni. Scdo qua pena sint feriendi ex lege regni p eos istituta. Circa pmū notādū. q in h regno castelle ē lib qdā ātiqr regnz gothorz q ingua nra dr el.furo.nizgo. vbi libro. xij. tit. ij. ca. xvij. ad lrām pdictorz pēa pōit. vt seqt sic xpiani debēt pārī de illorz mal' q venitit s sctām fidē ihu xpi. Ita debēt tenere tales modos q null⁹ hō possit habere veniā q dimittit meli⁹ ppositū et redit ad pei⁹. Et qr audacia crudelior et mirabilior debet hre crudeliorē penaz et maius tormentū. Idō statuim⁹ hanc legem. q ois xpian⁹ et maxime illi qui nati sūt de xpianis siue sit vir siue mulier. qui inuentus fuerit q circuncidat vel q habeat mores iudeorz vel qui sit inuentus de cetero q deus non mandet redire ad iudaysmū. recipiat mortem a xpianis vel a nobis et sic puniat⁹ crudelissimis penis vt intelligāt qntū est exosum et excōicatū malū quod fec et ois bona sua hēat rex taliter q heredes nec ppositi talium personarū non consentiāt in tali errore. hec ibi. Secūdo declarat qua pena sunt feriendi ex lege p ipsosmet iudeos instituta. Vnd in supradicto libro. xij. ti. ij. ca. xvij. scribit cōstitutio quedā siue lex. quam iudei toletani miserūt regi Sisyndo: c⁹ tenor talis est. Noster dñe potētissime ac honoratissime rex Sisyndo nos oēs iudei ciuitatis toletane q sub scribere hēmus vel facere signa ifra i hac lege salutes nos recordamur q bñ et iuridice alio tpe nos cōpellabatis q faceremus fedus et scriptuz ex pcepto regis tintilai q iā transiuit q oēs deberemus obsuare et tenere fidem xpianorz et sic nos oēs fecimus. Sed qr obstinatio nre duricie et antiquitas erroris prm nrorum nos impedit ne credam⁹ i domino nostro ihu xpo veraciter nec teneamus fidē xpianorz firmiter. Ideo nūc spōte et volūtarie rñdem⁹ vre altitudini sic p nobis sicut pro nostris vxoribus et p filijs nostris per hunc nostrz scriptū q de cetero nō faciem⁹ aliquez consuetudinem iudeorūz iudeis q non luerunt baptisari nec habebimus aliquē societatē cū eis vllo mō n hem⁹ mrimonia cū aliqua nri generis vsq ad sextū gradū. non faciemus incestus cū aliqua muliere nostri generis nec nos nec nri filij nec nraq generatio. sed tazviri quā femine deceto mrimonia contrahemus cū xpianis nō faciem⁹ circūcisiōz nre carnis. nō obsuabim⁹ pasca. nec sabbata sicut solebant obseruare ceteri iudei nec alias festiuitates

non sepabimus cibos scdm eoꝝ ꝯsuetudinē non faciemus aliquā rē quam hñt alij iudei in vsu ꝛ ꝯsuetudine nec qũo ipi viuũt sed oms credimus cum mũda fide ꝛ cũ magna volũtate ꝛ cum magna deuotõe xpi ihu filij dei viui secũdũ q euangelia ꝛ apli mandant. Et illũ ꝯfitemur ꝛ honoramus oms tenemus hāc sctām legē xpianoꝝ veraciter tā in diebus festiuitatum qȝ in mrimonijs ꝛ cibis et in oibus alijs moribus: nec dolũ aliquam nec aliquā rõnem tenemus ꝯ eā ex nra pte vt non impleamus ꝛ faciam⁹ oia que pmisim⁹. De carnibus porci pmittimus obfuare q si non poterim⁹ ꝯmedere qꝛ non habemus eas in ꝯsuetudine semp tamē oia que cũ eis cocta fuerint ꝯmedem⁹ sine tedio ꝛ sine omni nausia. Et si aliquis de nob inuentus fuerit q faciet cõtra ea q supradicta sunt vel ꝯ minimũ eoꝝ vel q ausus sit aliquid facere ꝯtra fidem xpianam: vel si morā fecerimus in faciendo ea que pmittimus verbo seu facto iuramus p illũ met. prem et filiũ ꝛ spmsctm qui est vnus deus ꝛ trinus: qꝗ quecũqꝫ oim qui inuent⁹ fuerit trāsisse pdicta vl aliqd eorũ q nos eũ cõburemus vel lapidabimus. Et si forte pietas vra voluerit ei⁹ saluare vitā stari sit factus suus: ꝛ q det ipm et oia bona sua cui volueritis p semper vel qd faciatis de eo ꝛ de bonis suis q volueritis nõ solũ qꝛ hētis ptātē regis ꝫ qꝛ vobis cõcedimus p hũc nrm scriptũ. ꝛ istud fedus ꝛ scriptũ fuit factum trāsactis. xij. diebus kal. Marcij in sexto anno quo vos regnastl. hec ibi. Ecce vidimus qua pena feriendi sunt iudei redeũtes ad iudaicas cerimonias vel ad instituta eoꝝ non solũ ex lege regia ꝫ etiā ex lege p eos statuta: que nõ minus debēt obligare iudeos aliarum ciuitatum ꝛ locoꝝ totius regni qȝ iudeos ciuitatis toletane: cum illa imperialis ciuitas ab ātiquo nominet nec maioris conditionis sunt alij iudei alibi conuersi qȝ toletani. Credo q si vera fieret inquisicio presertim isto tempe q innumerabiles ignibus traderent de his qui iudaizare realiter inuenirentur qui si hic non puniantur crudelius qȝ publici iudei eternis ignib⁹ cremabuntur.

Qũo iudei recepturi sunt antichristum

Sextus punctus est videre quomodo iudei recipient antixpm ꝛ decipient ab eo. Erit enim antixps scdm sanctos nequissimus qui nascet in babilone siue generabit de tribu dan. Vñ super illud Geñ. xlix. vis dan coluber in via. Btũs ysidorus supra penttateucõ dicit q hoc est intelligēdum de anticristo ꝛ ppterea illa tribus non annumerat in numero signatorũ Apoc. vij. super q dicit beda. q dan pretermisit quia de illa tribu nasciturus ē anticristus cuius aduentus vt ait apostolus: erit fm opationem sathane: qꝛ totũ faciet instigāte dyabolo qui illum possidebit atqꝫ cooperante: nec tamē ita possidebit eum ex toto vt misceat ei sicut humanitati diuinitas in cristo: nec ita vexabit eũ vt careat rõnis iudicio alioqn nõ iputaret ei qcqd ageret sicut furibũdo. Comestor quidē dic q a pncipio ꝯceptõis illi⁹ dyabol⁹ in vtero matris ei⁹ descēdet cui⁹ vtute deicēps alet tur puer ꝛ nascet ꝛ adolescet. Sꝫ dicunt alij ꝛ forte melius ꝛ veri⁹ q more cetorũ hoim a die cõceptõis sue hebit angelũ sui custodē vsqꝫ ad annũ discretõis tũc extollet sup omne qd dr esse de⁹ sꝫ angeloꝝ psidio penitus desto occupabit eũ dyabolus q ideo tũc soluendus dicitur: quia totā ptātem suā antiquam sibi relaxatam per illum exercet ꝛ pro voluntate sua inclinabit eum ad malum sicut possessor ad libitum suũ trahit iumētũ ꝛ in cũctis malis artibus instruet eũ. Cũ ergo venerit iste ipius

antixps filij israel q ab alexadro int mo tes Caspios in plaga septentrionali su per occeanu vbi nuc est finis iperij ma gni Canis inter duo castra dicta guth et maguth fuerut inclusi vt refert mgr bystoriaz et scdm iosephu3 facto terre motu in cspectu principis motib cadentib sup montes ibide ptim monti b ptim muro indissolubili portis fereis obserati q adhuc ibi dicutur esse incantati.nudi incedetes carnib crudis et arborum fructib viuunt et in maximo nuero consistut intm vt scdm aliquos possent.xxiiij.regna iplere. q etiam q dam celesti virtute et montiu portaru3 et murorum firmitate et iperatoris de catayo.s.magni canis vel regine amasonu milicia obserati exire nequnt. excepto dutaxat q2 p monstro ipe magn canis aliquos de eis qnqz portis apertis extrahit et mirabili gra in exercitu suo secu ponit. Isti predicto anxpo ad surgent virtute quorum regnabit et erit monarcha potetissim. Et cogregatis aliis iudeis q sut p orbe dispsi venies hierosolyma circucidet se dices iudeis se ee xpm ipis in lege pmissum christu3 vero nrm fuisse deceptore et magu: oes itaqz iudei accedetes et ei adheretes co fluet ad ipm. q2 ipi nimio dsiderio feruent de aduetu messie p que expectat e captiuitate liberari decepti signis et allecti pmissis. et q2 videbut eu oi pspitate et gloria clarescere regesqz subiugare. Ideo illi longo excecati errore eu tanqz veru messia suu recipiet et vt deu colent et tanqz rex et dns ab ipis metuet. Et propterea apls.ij.ad thes.ij. vocat eu3 hominem peccati. filiu pditois q aduersat et extollit supra oe qd dr deus. Aut q colit ita vt i teplo dei ipe sedeat quod edificabit in irlm scdm quosda vel vt verius loquar scdm alios ipse se dicet teplu dei ostedens se tanqz ipse deus sit. hoc est qd dicit btus aug. xx. de ciui. dei.xix.c. q illud q nos hem de antixpo in templo dei sedeat. greci habet in teplu dei sedeat tanqz sit aug ipe sit teplu di.i.ecclesia. ex quo dicto accipitur argumentu q anxps erit falsus cristianus et finget se virum ecclesiasticu ac cosmolaci nocendu q2 in teplu dei.i.in modu ecclesie. ait aug. hoc ide vult fra ciscus de maronis in.iiij.dist.xlviij.q.ij. allegas augu. vbi s ipse etiam vt facilius xpianos et iudeos ad ritum suu3 attrahat. diem dnicum in fauore xpianorum. et diem sabbati in fauore iudeorum faciet custodiri. vt3 in decretis de cose. di.iij.pueniet. Sic ergo patet quo iudei decipietur ab antichristo et quo recipient eu vt messia suu et colent.

Quo cognoscent se per antichristum deceptos.

Septim punctus est scire qmodo iudei cognoscet se deceptos per antixpm et quo couertet finaliter ad fide catholica. Notandu ergo q postqua iudei receperut antixpu tanqz messiam suu decepti ex his q dicta sunt in precedenti puncto. tuc mittet deus ad eorum et aliorum multorum couersione helyam et enoch qd erit inter occultum aduentu anchristi q est p natiuitate et manifestu eius aduentu qui e per predicatione et aperta persecutone. Tunc ergo predicti helyas et Enoch q viui adhuc in paradiso terrestri resuantur venietes manifeste se odet i irlm et incipient publice predicare c anchristu destruetes eius pcessum et declarantes manifeste eius deceptiones et astucias dyabolicas. Ipsumqz cora oi pplo arguent mendacem et fallacem ostedent et aperient thesauros abscoditos iudeis de veritate salutis fidei ihu christi. et sicut dicitur malachie vltio. Couertet corda patrum in filios. glosa ad instructionem posterorum de fide saluatoris in quem et ipsi crediderunt et corda

filioꝝ ad prēs eoꝝ glosa. qui percipiēt fidē q̄ illi habuerūt. Vñ iudei ꝛ xp̄iani pari religione tūc in xp̄m ꝯsentient Sic ergo iudei cognoscentes se fuisse deceptos in xp̄m credent ꝑ ipso mori pati erūt vt dicit methodi⁹. c. xliiij. milia viroꝝ ex oi tribu isrl' ꝑ xp̄o iterfecti De predicatōe āt helie ꝛ enoch ꝛ facta ꝯuersione eoꝝ scribit Apocal'. xj. Dabo duob⁹ testib⁹ meis. s. helye ꝛ enoch ꝛ ꝓphetabūt. i. predicabūt dieb⁹ mille ducētis sexaginta. glo. i. trib⁹ annis sic ipe xp̄s predicauit. amicti saccis. i. predicātes pniam ꝛ exēplū ostēdentes. hi sunt due oliue. i. sp̄ūscto vncti ꝛ duo cādelebra. i. lumē dātes alijs. ¶ Tūc vidēs antixp̄s se ꝯfusū ꝛ q̄ detecta est ei⁹ malicia exibit in publicā ꝑsecutōz ꝛ occidet eos i ir'lm. ꝛ iacebunt corpa eoꝝ in plateis trib⁹ dieb⁹ ꝛ trib⁹ noctibus ꝛ dimidio qꝛ nullus audebit sepelire corpora eoꝝ metu antixp̄i. vt q̄cūq₃ viderint timeāt eis ꝯfirmari. Occisores āt eoꝝ leti erūt ꝓpt morte eoꝝ. Sed post tres dies ꝛ dimidiū resurgent ꝛ occisores audiēt voces angeloꝝ dicētiū hely as ꝛ enoch. attēdite huc ꝛ ip̄is videntibus ascēdēt in celū in nube ꝛ istō multū ꝯfirmabit iudeos cōuersos ad fidē₃ xp̄i ꝑ eos. S₃ ꝛ ampli⁹ confirmabūtur ꝑ morte antixp̄i q̄ scdm q̄ dicit glo. super ap̄lm tribus annis ꝛ dimidio regbit. Vñ dañ. xij. Jurauit angel⁹ ꝑ viuētē in eternū q̄ in tp̄s. s. vni⁹ anni. ꝛ tpa sc₃ duoꝝ ānoꝝ. ꝛ dimidiū tp̄is. i. dimidij āni. s. regnabit antixp̄s. ꝛ ide₃ dicit glo. q̄ hoc spacio dicit desolatio duratura sub ātixp̄o. Quare aūt ita modicū regnabit ꝺclarat a xp̄o Mat. xxiiij vbi di q̄ nisi breuiati fuissent dies illi non fuisset salua omnis caro. sup q̄ dicit glo. q̄ hec tribulatio q̄nto ceteris grauior tanto erit breuitate mediocrior. ꝛ gregori⁹ qꝛ eni ꝛ supbus ꝛ infirm⁹ aspicit eos dies quos singularit malus in

tulit misericordit breuiabit. In fine vero predicti tp̄is collocabit papilione₃ ꝛ soliū suū antixp̄s i monte oliueti. et tunc dñs nr̄ ih̄s xp̄s vt ait Amb. ostendet se ei ꝛ interficiet eu₃ sp̄ū oris sui. i. v̄tute precepti sui. Ipso nanq₃ ih̄u clamāte in aere morietur antixp̄s ꝑ michaelem vt dr̄ fulminatus maxia q₃ pars suoꝝ vt legit a michaele interficiet ꝛ h viso erit finalis ꝛ totalis ꝯuersio siue ꝯfirmatio ꝯuersionis iudeoꝝ ad fide₃ christi. Et si q̄ras vtꝝ occiso anticristo statim christ⁹ veniet ad iudiciū dico q̄ nō ꝫ scdm glo. dañ. xj. ꝯcedent q̄dragita dies ad refrigeriū sctōꝝ ꝛ pniam ibuersoꝝ. Quātū aūt sit spaciū int istos xl. dies ꝛ finē mūdi nemo scit. Sed qd fiet de ministris antixp̄i q̄ remanserūt post eius mortē dr̄ q̄ gaudebūt ducentes vxores ꝛ dicētes licet p̄nceps noster mortu⁹ sit tn̄ hēmus pacē ꝛ ꝓsꝑitatem ꝛ cū talia dixerint repentinus sup eos veniet interitus ꝛ extūc ecclesia vsq₃ ad finem mundi conq̄escet pacificata. qꝛ extūc fraudulētia ꝛ seuicia diaboli cessabūt. Visum est ergo q̄n̄o iudei cognoscēt se deceptos ꝛ q̄n̄o cōuertent finaliter ad fidē ih̄u xp̄i. Sed dicet aliq̄s nūq̄d hec finalis iudeoꝝ conuersio fuit a ꝓphis prenūciata dico q̄ sic. Et p̄mo hec prenūciauit ysaias in. c. x. vbi sic hētur si fuerit pp̄ls tu⁹ isrl' sicut arena maris reliquie cōuertētur ex eo. super quo dicit targū. Si fuerit pp̄ls tu⁹ isrl' multus sicut arena maris residuum q̄ neq₃ peccauit vel q̄ penituerit ꝺ pctō ꝯuertet glo. rabi. Etiā si fuerit isrl' sicut arena maris pre multitudie ego cōflabo eos vt argentū ꝛ redigent i modicū residuū. Residuū vero illi⁹ modicū conuertet ad bonū. Causa vero cōuersionis in finem mundi ponit i peret helcus. c. Causa ꝟo conuersionis scriptum est Abacuc. ij. q̄m adhuc visio ad terminū ꝛ loquet ad finē ꝛ non

mentietur si tardauerit rex.s.messias ex
pecta eum quia veniens veniet et non tar-
dabit. Et forte dices quod nos sumus expe
ctantes et ipse non immo sicut dictum est
Isa.xxx. propterea expectet dominus vt mise
reatur vestri. ex quo igitur ipse est spectans
et nos sumus expectantes qui retardat
regula iudicij est retardans nos cur ex-
pectamus ad recipiendum mercedem si
cut dictum est Isa.xxx. Beati omnes qui spe
ctant eum. dixit rabi. Consummati sunt
omnes termini vel fines et non pendet res ni
si in penitentia et in bonis operibus. Rabi elya-
zar dixit si israel fecerint penitentiam redimentur
si autem non. non redimentur. sed deus san-
ctus et benedictus constituet eis regem
cuius statuta erunt durissima sicut aman
et reducet eos ad bonum hucusque thal
muth transumptiue in pugione i parte
finali.c.vi. secundo introducitur Osee pro-
pheta qui in.c.iij. secundum expositorem magistri
Nicolai de lyra declarat duo.s.statum
iudeorum ab ascensione christi vsque ad finem
seculi et eorum conuersionem finalem. De primo
dicit dies multos expectabis me hoc
dicit in signum quod plebs iudaica specta
ret messiam et ad huc spectat non forni
caberis hoc dicit quia non seruiunt ydolis et non
eris cum viro.i.cum christo a quo est modo
separata propter suam incredulitatem. hoc est ille
vir de quo dicitur Ihere.xxxj. femina circum
dabit virum gremio vteri sui sequitur sed ego
expectabo te loquitur in persona dei qui ex
pectat iudeorum finalem conuersionem. primum
hoc declarat per prodigiale factum dicens. quia
multos.q.d.factum predictum designat
quod dies multos sedebunt.i. manebant fi-
lij israel sine rege.i.sine principe sicut vi-
demus quod non habent de se regem nec princi-
pem sed alienis regibus et principibus fuiunt
et sine sacrificio.i.sine altari. quia non pos
sunt sacrificare extra ierusalem a qua sunt ex-
pulsi et templum destructum et sine e-
phot.idest sine veste sacerdotali. quia
sublatis sacrificijs cessat vsus vestis et

sine seraphin.i.imaginibus in quibus
demones solent dare responsa et apud
iudeos non sunt talia. ecce iudeorum sta
tus ab ascensione domini vsque ad finem. Se
quitur secundum.s.iudeorum finalis conuersio
et post hec.i.post iudeorum abiectio-
nem et excecationem reuertentur filij is-
rael.s.ab errore suo. et querent dominum
deum suum scilicet deuote et dauid.i. dei fi
lium idem christum et quod sic debeat intelligi
patet per translationem caldaicam apud
hebreos autenticam que sic habet. post
hec reuertentur filij israel et querent cul
tum dei sui et obedient messie filio da-
uid regi suo. Sequitur in textu et paue-
bunt ad dominum.s.ipsum reuerendo et
ad bonum eius.s.timendo declinare ab
eo quod bonum est in oculis ipsius et
subditur tempus in nouissimo dierum
id est circa finem mundi implebitur il
lud. Patet ergo quomodo finalis con-
uersio iudeorum fuit a prophetis pre
nunciata ac etiam inter medium tem
pus.

Vtrum certis indicijs possit tempus antichristi determinate cognosci.

Ctauus et vltimus punctus huius
consideratonis vltime tercij li-
bri est an tempus antichristi quando
iudei sunt conuertendi potest determina
te cognosci. Respondetur quod presum-
ptuosum est huiusmodi viatori quocunque
modo hoc velle inuestigare cum ipsa suprema ve
ritas hoc voluerit nos nescire quod beatus
augustinus.xviij.de ciui dei.c.liij.declarans di
cit de antichristi tempore quando erit ipsorum omnio quod
rit si enim nobis hoc voce prodesset. a quo
melius quam ab ipso deo magistro interrogantibus
discipulis dicent non enim siluerunt ipsi apud
eum sed a presente quesierunt dicentes domine si in te
pore hoc restitues regnum israel. At ille non
est inquit vestrum nosse tempora vel momenta
que pater posuit in sua potestate. non

vtiqꝫ illi de hora die vel anno ſʒ de tpe interrogauerũt quõ iſtud accipe reſpõ ſum. Fruſtra igr̃ ãnos q̃ rmanẽt huic ſeculo cõputare vel diffinire conamur cũ hoc ſcire nõ eẽ nr̃m ab ore veritatis audiamus. quos tñ alij q̃dringentos. Alij etiã mille ab aſcẽſione dñi vſqꝫ ad eius vltimũ aduentũ cõpleri poſſe dixerũt. queãdmodũ aũt quiſqꝫ eoꝝ aſtruat opinionẽ ſuã longũ eſt demõſtrare ꝛ nõ neceſſariũ. coniecturis q̃ppe vtuntur hũanis nõ ab eis aliq̃d certum de ſcripture canonice auctoritate profert̃ Oĩm eñ de hac re calculantiũ digitos reſoluit ꝛ q̃eſcere iubet ille q̃ dicit nõ ẽ vr̃m noſſe tpa vel momẽta. Hec ille. Huic ſn̄ie aug. cõcordat falſitas eorũ q̃ temp⁹ certũ determinauerũt cũ tam ſupradicti quã etiã alij de quoꝝ numero fuit arnald⁹ de villa noua q̃ i tractatu quẽ fecit de fine ſeculi determinat ꝙ gnte xp̄s erat ventur⁹ in q̃rtodecio centenario a natiuitate xp̄i ꝛ pꝫ ꝙ ſumus iam vltra p. lx. ãnos. Quidã etiã alius magn⁹ p̄dicatoꝛ p orbẽ diſcurrẽs circa annũ dñi. M. cccc. x. in ſermone. Ecce h poſit⁹ eſt in ruinã declarauit tempore ſuo iam natũ eſſe aũxp̄ꝫ per plures viſiones ꝛ exẽpla cui⁹ oppoſitũ patet. Vnus alius piſieñ. pcluſionẽ poſuit affirmatiuã ꝙ anno dñi. M. cccc. viij. ꝛ dimidio debebat apparere ꝛ publicari mũdo ꝛ anno dñi. M. ccc. lxx. viij. et dimidio erat naſcitur⁹. patet mãifeſte in aſſignatõe tp̄is aduẽt⁹ aũxp̄i omnes iſtos defeciſſe. ꝛ deficiẽt quicũqꝫ alij p̄ſumpſerit predictũ temp⁹ aſſignare. ſʒ dicet aliquis diligẽs ſcire. licet temp⁹ determinatum preſumptuoſum ſit aſſignare. non tamen erit illicitũ ſigna inquirere vt his cautiores reddant̃ fideles. Dico ꝙ verum eſt non tamẽ inquiri debent talia ſigna curioſitate ſciendi. ſʒ animo ſeipm ꝛ alios edificãdi i timore dei. Sed numquid aliqua talia inueniuntur certa ꝑpinq̃ ei⁹ aduentus. Dico ꝙ in ſacra ſcriptura inueniunt̃ prenũciata nouẽ ſigna precipua ꝑpinquitatis aduentus antixp̄i. Primũ ſignũ eſt toti⁹ mũdi generalis perturbacio de quo daniel ꝓphetauit i ca. xij. veniet tẽp⁹ quale nõ fuit ab illo tẽpore quo gẽtes ceperũt eſſe vſqꝫ ad tẽpus illud qd̄ exponẽs xp̄s Mat. xxiiij dicit ꝙ erit tribulatio magna q̃lis non fuit ab inicio mũdi ꝛ ibidẽ declarãdo q̃ erũt iſte tribulatõnes. dicit ꝙ ſurget gens contra gentẽ ꝛ regnuꝫ aduerſus regnũ. peſtilentie ꝛ fames ꝛ terremot⁹ erunt p loca. terroreſqꝫ de celo ꝛc̃. Secundũ ſignũ eſt ſciſma eccleſie crudeliſſimũ de quo dicit ap̄ls. ij. ad theſ. ij. qui tenet nũc teneat donec de medio fiat. ſup quo btũs Aug. xx. de ciui. dei c. xix. dicit q̃d dixerit. ſ. ap̄ls me prius fateor ignorare ꝛ ibi recitat aug⁹. multoꝝ ſuſpitiões circa iſtõ. quidã eñ dicunt ipm paulũ voluiſſe hoc dicere de Romano impio ad vitãdũ calũniam, alij aũt credunt neronẽ aũxp̄m futuꝝ ꝛ reſurrectuꝝ. Alij aũt nõdũ mortuũ ſed occultatũ donec ſuo tpe reueletur ꝛ reſtituat̃ in regnũ dicit tamen ibi auguſt. ꝙ mira eſt ſic opinãtiũ temeritas Sed iſtõ dictũ difficile ibidẽ ptractãs dicit ſic nõ abſurde intelligit̃ q̃ tenet. ſ. impium teneat donec de medio fiat. i. tollat̃ de medio p aũxp̄m ipm impiuꝫ vel aliter inquit. donec de medio eccleſie exeat miniſteriũ iniq̃tatis. quod. ſ. nunc eſt occultum. Ex prima autẽ expoſitione accipit̃ argumentũ ꝙ aũxp̄s pugnabit contra romanũ impiũ ꝛ tũc oportet ꝙ ille impatoꝛ ſit fideliſſimus qui reſiſtit ei. Ex ſc̃da ſequitur ꝙ meliuꝫ illius pſecutõnis oriet̃ ab ecc̃ia vt i fra ipam ſit pri⁹ pugna inteſtina. Has duas illatões ponit franciſc⁹ marõis in ſuis floribus de ciui. dei. c. q̃ ſ. Et p̄dicta malicia nihil aliud videt̃ eſſe niſi

scisma grauissimũ in ecclesia dei sine discessio a fide. Istud est ergo signũ p̃cipuũ qd̄ debz p̃uenire antixp̄m iuxta illud. ij. ad thessal. ij. nisi venerit discessio primũ ⁊ reuelatus fuerit hō peccati filius pditōis ⁊c. qd̄ exponũt doctores de discessiōe a fide. Qd̄ aũt sit istud signũ manifestatiuũ eius aduētus ptz q2 postq̃ dixit. qui tenet nũc teneat donec de medio fiat. statim subiungit. Et tunc reuelabit ille iniquus. Terciũ signũ est multiplicatio vicior̄ de q̄ xp̄c ait Math. xxiiij. ⁊ q2 habundabit iniq̄tas refrigescet charitas multor̄. ⁊ apl's dicit. ij. ad Thimo. iij. c. In nouissimis tp̄ibus instabunt tp̄a piculosa. ⁊ erunt omnes seip̄os amantes. cupidi. elati. blasphemi. parentibus inobedientes. ingrati. scelesti. sine affectōe. sine pace. criminatores incōtinētes. Immites sine benignitate. pditores. proterui. tumidi. voluptatum amatores magis q̃ dei. habētes spēm quidē pietatis. virtutem eius abnegātes. Quartuz signũ ē neglectio siue cōtemptus sane doctrīe de quo. ij. ad Thimo. iiij. erit. n. tp̄s cũ sanam doctrinā nō sustinebũt s3 ad sua desideria coaceruabũt sibi mag̃ros prurientes auribus ⁊ a veritate quidē auditus auertent. ad fabulas aũt cōuertētur. Quintũ signũ est pturbatio oīs p̄lature sp̄ũalis ⁊ terrenalis iurisdictōis de quo Dañ. iiij. In tp̄e illo nō erit princeps. neq3 p̄ha neq3 dux in pp̄lo meo. qui. s. obseruet veritatez vite iusticie et doctrine. Sextũ signũ ē vindicatio diuinalis p flagellũ ⁊ correctōem. de quo Ezechiel. vij. Venit tp̄s. p̄pe est dies occisionis q̄ emit nō letet. ⁊ q̄ vēdit nō lugeat. q2 ira sup oēz populũ. Septimũ signũ erit cessatio verbi diuini quo mētes obscure ⁊ tenebrose ad verũ lumen gratie reducunt. deuiātibus ostēdit salutis via ⁊ errantibus manifesta fit semita veritatis. hec oia appropinquante tempe antixp̄i ob defectũ diuini verbi de mentibus hoim dissp̄ibunt. sic notat beatus Berñ. in suo euangelio eterno non in solo pane viuit homo. Allegent illud Apoca. viij. ⁊ cũ agnus aperuisset septimũ sigillũ factũ est silētiuz in celo quasi media hora. Septimum nanq3 sigillũ vt dicit septimũ est iudiciũ in eccia dandũ. quidnam p celũ nisi eccia dei exprimitur cuius equidem multitudo p ꝯuersatōes celestis eē deberet. quid hoc silentiũ nisi defectio v̄bi dei. Nam ⁊ multi appareāt p̄dicare verbũ tñ dei adulterantes seip̄os p̄dicant non dñm iesum xp̄m. Sed notāter hoc silentiũ merito media hora fieri dicit. q2 inter pfectōem institutōnis xp̄i ⁊ sue radiose doctrine ⁊ vite. ⁊ difformitatē auersionis ⁊ diabolice cecitatis qua auertet antixp̄c multitudinē xp̄ianor̄ post flagitia varijs modis q̄si medius status est cũ lumine veritatis silentiũ imponit. ⁊ vox ignorantie per facti euidentiā incipit exclamare sicut in Geñ. xviij. ca. d̄ zodomitis ⁊ gomorrianis scriptũ est. Clamor zodomor̄ ⁊ gomorreor̄ multiplicatus ē. Gomorra eñ cecitas ⁊ zodoma pecus silēs interp̄tatur. Ex hac nanq3 abisso ignorātie dei ⁊ malicie mūdi successum sumet ⁊ p̄sperabit antixp̄c. sicut apoc. xj. ca. scriptũ est bestia. i. bestialis ⁊ crudelis antixp̄c ascendet de abysso. i. p̄sperabitur ⁊ successum habebit ex ignorantia mundi qui ve abissus poterit appellari. q2 mundus tunc p̄pter defectũ diuini verbi ignorantia plenus erit in cunctis bonis. p̄pterea Job. xx. ca. ait dicit abissus. i. priuata ignorantia nō est in me lumen. s. alicuius necessarie veritatis. hoc ibi. Octauũ signũ est dubitatō in fide. ⁊ pullulatio erroris ⁊ deceptionũ. de quo dicit. j. ad Thimo. j. In nouissimis tp̄ibus discedent quidē a fide attendentes sp̄iritibus erroris ⁊ doctri

nis demoniorum in ypocrisi loquentium mendacium. Nonum signum est destructio ecclesie ad tempus. de quo prophetauit Johannes Apoca. xij. quod mulier. i. ecclesia fugit in desertum. vbi alit a deo per tempus. et tempora et dimidium temporis. Hec nouem signa propinqui aduentus antichristi ex sacris scripturis colligere potui. videat et contemplet diligens lector si forte mundum in presenti inueniet aliquibus de predictis signis vulneratum. et recurrat diligentissime ad fortissimum defensorem iesum christum dominum nostrum. qui est turris fortitudis a facie inimici cuius singulari presidio fides christianorum inuiolabilis sine fine perseueret.

Explicit liber tercius.

Incipit liber quartus de saracenorum bello.

Viriliter vt deus tradidit: iudeorum bello dissoluto. sed experiri oportet in hoc libro quarto saracenorum vires quomodo. s. contra nostrum fidei fortalicium possint. Pro cuius claro intellectu. xij. consideratiões occurrunt intellectui pertractande. quarum prima erit de origine machometi. Secunda de vita et moribus machometi. Tercia de qualitate doctrine et legis machometi. Quarta de fundamento legis Machometi. Quinta de concordantia et discordantia legis machometi cum lege christi in articulis fidei et sacramentis. Sexta de morte machometi. Septima de successoribus machometi. Octaua de bello saracenorum. per rationes contra nomen christianum et contra veritatem vtriusque legis. s. christi et moysi. Nona erit de bellis et triumphis saracenorum et christianorum per arma corporalis vsque in presens tempus. Decima de possessione terre sancte per saracenos. Vndecima est de his ad que compelli debent saraceni viuentes inter christianos de iure et de his ad que compelli debent: ex ordinatione regni. Duodecima erit de fine legis saracenorum et de eorum perpetua seruitute sub iugo christianorum.

De machometi origine.

Prima considera tio huius quarti libri est de origine Machometi que tribus explicatur articulis. Primus est de origine machometi quo ad genus et locum. Secundus de origine secte eius quo ad auctorem. Tercius de origine vtriusque quo ad tempus.

De origine machometi quo ad genus et locum:

Primus articulus est de origine machometi quo ad genus et locum. Circa quod notandum quod machometus originem traxit ex hismaele filio patriarche abrahe. ex agar ancilla. Iste hismael fuit idolatra pessimus quem deus eiecit a domo paterna. iussitque morari in deserto Pharan. Gen. xxi. cum vocaretur hic fuit palustus sagittarius. infra eodem ca. habuitque vexillum altissimum in quo scriptum erat superbia vite sub quo ipse militauit continue. et innumerabiles homines ab eo decepti. Hic genuit cedar. de quo Genesis. xxv. qui genuit hamel. qui tebich. qui hamessa. qui adech. qui adue qui adne. qui maback idolatram pessimum. qui sacrificia fecit filio suo nisar. vt patet in libris generationis mahurith. Iste nisar fuit secundus angelus Sathane post hismaelem habens vexillum

altissimū. in quo scriptu3 erat vanitas mūdi sub quo ipse continue militauit & innumerabiles ab eo decepti. Hic genuit musar. qui alien. qui emosera. qui melich. qui vain. qui luije. qui galibe3. qui caph. qui mirra. qui coidal. qui abdemenoph idolatra3 pessimū. qui habuit artem ismaelis & vexillum nizaris & claues omniū idolo₂ meque. vt p3 in libro generatiōis maburith. Abdemeneph vo genuit abdemutaliph. qui abdalam. qui machometum ex emma vxore que fuit filia haijop. que concepit & peperit predictū machometu3 in villa quadam que dicitur ytrarip. que est prope mequam in arabia. Iste fuit tercius diabolicus angelus pro confusione generis humani qui habuit vexillum altissimū in quo scriptū erat concupiscentia carnis sub quo ipse militauit vsq3 ad mortē. Omnesq3 sectatores sui damnatissimi e sue secte. nec miru3 si pessimus fuit. quia s̄m apostolū ad Roma. xi. Si radix sancta & rami. & q oppositum. Si radix pessima qualis fuit hismael & ramus. scilicet Machometus pessimus fuit. Et sic pa3 origo machometi quo ad genus & locum.

De origine secte machometi. quo ad auctorem.

f Ecundus articulus ē scire quo autore secta Machometi originem habuit. Circa quod aduertendu3 q predictus abdalla pater machometi habebat magnā familiaritatem & societatem cum quodam iudeo astronimo qui valde perit⁹ erat in sciētia astronomie. Et erat etiam doctus nō solum in lege iudeo₂ sed etiam christiano₂um. & accidit sic q illo anno quo emma concepit machometū fuit magna siccitas per omnē terram arabie: ita ut iumentum q terra nō poterat arari nec sem inari. sic q iam omnino deficiente pane nihil aliud comedebant nisi herbas & radices campo₂. Cum vo venit tempus quo emma peperit filium predictus iudeus aspexit & signauit cōco₂dantiam stellarum & planetarum sup natiuitatem pueri. & intellexit per illā q puer ille debebat esse homo fortis et potens in regno & lege. Et cum hoc accidit abdolla nō erat in terra illa. quia iuerat in hierusalem ad faciendū orationem sicut tūc erat consuetudo. Sz cū rediit narrauit sibi iudeus ille astronimus quicquid intellexerat de facto pueri. & post hec diebus pauc elapsis mortuus fuit abdolla in eadem villa de ytrarip. & eo tempore quo natus est machometus erant arabiani & affricani in magno cogitatu. quia nesciebant certitudinaliter ad quam credentiarū se attinerent si ad credentiam xp̄ianorum vl' iudeo₂ seu ad sectam arrianorum. Et cum esset machometus quatuor anno₂ dixit iudeus astronimus mentiendo q venerant duo angeli et extraxerant cor machometi. & eo diuiso per mediū q extraxerunt ab eo vnū coagulum sanguinis. & deinde q lauerant eum multum bene cum aqua clarissima & pulcerrima. & post hoc q pōderauerant illud cum cordibus dece3 hominū qui erant sue gentis. & deinde cum mille cordibus aliis. & q semp inuenerunt q cor machometi ponderabat plus q̄ oīa alia. & q vnus angelus illo₂ dixit alteri. si istud cor fuerit positum in pondere cum omnib⁹ cordibus omniū hominū que sunt in arabia. excedet in pondere omnia alia. Et ille iudeus dixit mentiendo q hoc dixerit sibi archangelus gabriel in visione. Cum autem Machometus esset octo anno₂ mortua matre & auo eius. Abdemutaleph cepit eum in custo-

dia abutalip auunculus eius frat p[at]ris sui. & hic abutalip tradidit eu[m] docedu[m] p[re]dicto iudeo astronimo q[ui] instruxit eu[m] in scientijs naturalib[us] & in legibus iudeo[rum] & xpiano[rum]. Ex qua doctrina tunc habita cepit ea que postea interposuit in illa mala secta qua[m] co[m]posuit ad p[re]dic[ti]o[n]em aniaru[m] in eo credentiu[m] ordinata[m]. Addit etia[m] huic q[uod] cu[m] esset machometus .xxv. anno[rum] tendens in egyptu[m] p[ro] q[ui]busda[m] mercantijs exercendis morabat[ur] ibide[m] cum iudeis & xpianis ibi existentibus aliquo t[em]p[o]re anni. sp[eci]aliter cu[m] quoda[m] monacho de antiochia cui[us] nomen erat Johannes que[m] in sp[eci]ale[m] amicu[m] habebat qui erat hereticus. & ab illo malo monacho habuit multa ta[m] de noua lege q[uam] de veteri ad defensionem sui. co[n]tra iudeos & xpianos quo[modo] disputaret cum illis. q[ui]a quicq[ui]d eu[m] docebat p[re]dictus monachus totu[m] erat [con]tra deu[m] & legem eius ad modu[m] heretici. Fuit etia[m] discipulus sergij mo[n]achi. qui fuit hereticus arrianus. Hic Sergius in errore[m] nestorij incidens dum a monachis fuit expulsus in arabia[m] venit & machometo adhesit. Eu[m]q[ue] de veteri testamento & nouo plura edocuit vt tradu[n]t ex q[ui]bus satis p[ate]t vnde traxit ortu[m] secta pestifera machometi. q[ui]a a iudeo & monachis hereticis & diabolo principalio ri magistro.

De origine machometi & sue secte quo ad tempus:

Tercius articulus est de origine Machometi & sue secte quo ad t[em]p[u]s. Et l[icet] multi multa dicat. t[ame]n co[m]munius tenet[ur] q[uod] incepit circa finem t[em]p[or]is eraclij q[ui] i[m]p[er]auit post focam. & habuit victoria[m] de filio cosdroe circa flumen danubij. & interfecit bestia[m] illa[m] q[ue] habebat capita septe[m] & septe[m] diademata & decem cornua. de qua dicit[ur] Apoc. xij. Bestia illa fuit rex cosdroe bestialiter viuens. habebat. n. capita septe[m]. s[cilicet] sex reges sibi subiectos & ip[s]e erat septi m[us]. Septe[m] diademata era[n]t insignia regia illo[rum] regu[m]. Cornua dece[m] erant decem acies in suo exercitu. vn[de] .j. macha. .ix. Acies ordinata ad bellandu[m] vocat[ur] cornu. vbi dicit[ur]. bachides aute[m] erat in dextro cornu. Hic cosdroe fecerat turrim argentea[m] in qua intermicantib[us] ge[m]mis posuit thronu[m] suu[m] ex auro. posuit etiam ibi quadriga[m] solis & lune & p[er] occultos meatus & fistulas aquas adduxerat vt quasi deus pluuia[m] videret[ur] infundere. & cum subterraneo specu eq[u]is in circuitu trahentibus circu[m]acta turris fabricata moueri videbat[ur]. & quasi quoda[m]modo rugitu[m] tonitrui iuxta possibilitate[m] artificis mentiebat[ur]. Occisa e[st] au[tem] ista bestia p[er] eraclium filio deuicto q[ui]a noluit salutiferis monitis xpianissimi principis acquiescere. argentu[m] vo[ero] turris illius dedit militibus suis. Auru[m] vo[ero] ac gemmas .i. vasa & reliqua vte[n]silia ad restauratio[n]em eccl[es]iaru[m] quas tyrannus destruxerat reseruauit. & lignu[m] sancte crucis q[uo]d p[re]dicta bestia in p[re]dicta turri tenebat ierosolima[m] reportauit vnde ip[s]e rapuerat. vt p[ate]t in histo[r]is de exaltatio[n]e sancte crucis. Circa fine[m] vo[ero] hu[ius] p[re]clarissimi p[ri]ncipis venit machometus. & signat[ur] t[em]p[u]s Apoca. xiij. Vbi dicit[ur] q[ui] h[abe]t intellectu[m] co[m]putet numeru[m] bestie. i. machometi qui bestialis in vita sua fuit vt dicet[ur]. numerus. n. ho[min]is e[st] & numerus eius est. dc.lxvj. s[cilicet] anni.

Sed ad q[ui]d referat[ur] iste numerus. p[ate]t q[uod] no[n] refert[ur] ad numeru[m] anno[rum] vite ip[s]i[us] q[ui]a no[n] tantu[m] vixit sed sexagintatrib[us] annis. vt p[ate]t in speculo historiali. Ap[ro]pt[er] q[uo]d alij dixeru[n]t q[uod] refert[ur] ad duratio[n]em legis eius que tantu[m] debet durare. Sed hoc no[n] videt[ur] verum. quia lex illa fuit data circa finem tempo[r]is eraclij. vt dictu[m] est. qui cepit imp[er]are anno d[omi]ni sexce[n]tesimo decimotercio. & imp[er]auit triginta

annis. a fine aūt huius tempis vsq; ad p̄sentem annum . qui est. M.cccc.lix. fluxit maior numerus vt p3 conside-ranti. ꝛ tñ adhuc durat lex machome-ti. ꝓpter quod alij dicunt ꝙ post mortē machometi lex eius fuit correcta p sa-pientes saracenos. ꝛ ab illa correctōne debet incipe numerus annoꝝ duratio-nis legis illius. Sed hoc nō videt̄ pba biliter dictū. tum quia non diceret̄ lex machometi. sed sapientū. tum quia il-li sapientes dicūtur fuisse discipuli ma chometi. ꝛ sic eius correctio nō fuit p⁹ datōem eius a machometo p tp̄us no-tabiliter magnum. ꝛ sic ab illa correcti one iam fluxerūt vltra numerū illum. vt p3 intuenti. ꝛ tñ lex machometi nō videtur ita propinqua cessatōi cu3 no-uiter gens eius occupauerit fere tota3 greciā3. ꝓpter qđ saluo meliori iudicio videt̄ ꝙ iste numerus annoꝝ sit incipi endus ab incarnatōne dñi ꝛ terminan dus in morte machometi. De quo pro phetice loquit̄ iohānes euāgelista. qđ sic declarari potest. Nam ab anno in-carnatōis dñi vsq; ad finē imperij era-clij fluxerunt anni sexcenti. xlix. vt di-ctum est. ꝛ machometus vixit. lxiij. an-nis. vt dictum est. ꝛ isti numeri sil' iun-cti faciunt septingentos ꝛ. sex annos a quibus oportet subtrahere annos qui bus Machometus vixit cum eraclio. Aliter illi anni bis computarent̄ vt p3 intuenti. Isti vo anni estimant̄ pbabi liter fuisse. xl. q2 machometus p̄io fu-it pauper postea inualuit p mercācias ꝛ postea per rapinas ꝛ fraudes anteq̄ attemptaret se regē facere ꝛ legem dare vt dicetur. quam legē dedit circa mor-tem eraclij. Et sic de vita Machometi vident̄ pbabiliter fluxisse. xl. anni ante tempus mortis eraclij. qbus demptis de septingentis sex remanent p̄cise. dc. lxvj. ab īcarnatōe domini vsq; ad mor-tem machometi. ꝛ fm hec pōt cōgrue hec litera exponi. Numerus. n. hoīs. s. xp̄i. qui fuit pfectus scientijs ꝛ virtuti-bus ab instanti incarnatōis. ꝛ numer⁹ eius. s. machometi est. dc. lxvj. quia tā-tus numerus annoꝝ fuit ab anno quo dominus factus est homo vsq; ad ter-minū vite machometi. vt p̄dictum est Sciendū ꝙ liber Apocal. fuit script⁹ i greco vbi habentur hec nomina. Ante mos Arnoyme Teytan. vbi nos habe mus. dc. lxvj. cuius significatū propri-um de antemos est cōtrarius. qđ pro-prie conuenit machometo. qui fuit ꝛ ē contrarius xp̄o. significatū propriū de arnoyme est nego quia ipe negauit ei⁹ diuinitatē ꝛ ipm esse filiu3 dei. vt infra dicetur. significatū ꝓpriū Teytan est sol. gigas. Dixit eñ xp̄m non fuisse so-lem iusticie nec gigantē exultante3 ad currendā viam a summo celo. sed signifi catum accōmodatū istoꝝ vocabuloꝝ ē dc. lxvj. Ad cuius intellectū sciendū ꝙ sicut in latino alique litere accōmo-date sunt. ad significandū numeros. si cut lr̄a c ponitur p centum. l p quinq̄-ginta. ꝛ sic de alijs. Ita similiter in gre co litere alique ponūtur pro numeris ꝛ ille quibus scribūtur hec nomīa an-temos ꝛc. in greco significant hoc mō dc. lxvj. ꝓpter quod in aliquib⁹ biblijs ponit̄ sic. numerus. n. hoīs ꝛ numerus eius est . dic lux q̄ dictio significat apđ latinos numerum predictum per lite-ras quib⁹ describitur. quia litera d po-nitur p quingentis. i p vno. c p centu3 l p quinquaginta. v p quinq;. x p decē ꝛ hec simul iuncta faciunt sexcentos se xagintasex. qui numerus cōpetit ma-chometo mō predicto . ꝛ quia ista po-nuntur velate ꝛ obscure. Ideo p̄mittit̄ antedictum verbum hic est sapiētia. s. res occulta. Et sic p3 origo machome ti ꝛ eius secte quo ad tempus. q2 ince pit anno incarnationis dñice sexcētos sexagintasex.

De vita et moribus machometi:

Ecunda conside

ratio est de vita et moribus machometi que tribus explicatur punctis. Primus est quod vita machometi fuit bestialis et libidinosa. Secundus est quod eius vita fuit ambitiosa. Tercius est quod eius vita fuit morbo epilentico monstruosa.

Quod vita machometi fuit bestialis et libidinosa.

Primus punctus est quod vita machometi fuit bestialis et libidinibus plena. Unde machometus est illa bestia de qua prophetauit Johannes apocalyp. xiij. dicens. Et vidi aliam bestiam. i. machometum. vitam voluptuosam que bestialis dicitur. primo ethicorum. habentem. qui fuit luxuriosus et libidinis ardore succensus. super omnes homines orientalis regionis. iactans se solum supra quadraginta homines: ex diuino munere virtutem generatiuam et coeundi potestatem habere. ut scribit historie orientalis ecclesie libro primo capitulo. v. qui aliter appellatur liber epi Achon. qui fuit auctor huius libri. Posuit etiam machometus in suo alchorano azoara. xlij. quod deus secum dispensauit de fornicatione et adulterio et sibi soli hoc concessisse. Nam sicut certum est omnibus saracenis machometus diligebat quandam que dicebatur maria iacobina. quam presentauerat ei machoqueus rex iacobinorum. due autem uxores machometi. s. vna dicta ayosse filia hebebor nobilissima inter eas. et abassa filia homor mouebantur zelotipia. que cum quadam die intrarent ad eum inuenerunt dictam iacobinam concubentem cum eo. et dixerunt ei. decet ne sic facere prophetam qui erubuit et iurauit se decetero non facturum. et sic placate sunt ad iuramentum eius. Cumque modicum tempus pertransisset non se potuit sustinere ab ea. et fecit ob hoc legem quasi ex ore dei reuelantis sibi. Et tunc dixit in alchorano in ca. helmetearte. quod interpretatur vetatio vel anathema. O propheta quid petis quod deus concessit tibi placari uxores tuas postules iam legem posuit vobis deus ut soluatis iuramenta vestra. et iterum cognouit illam. Et dixit quod deus dispensauit cum illo in iuramento. et super hoc testes sunt michael et gabriel. et dixit illi vna de uxoribus. O machomete deus festinauit in tuo desiderio voluit per hec dicere forsitan. i. in collo se tuo prelauit incestui. Et addidit. numquid deus precepit tibi huiusmodi facere cum etiam in tempo hoc verbotenus de ceteris forsitan querit deus te placare per huiusmodi et appropinquare tibi. Ipse vero duabus uxoribus totum legit quod sequitur in capitulo vetationis. et ait quasi ex persona dei. penitemini coram deo quia declinauerunt corda vestra. quasi diceret. de hoc quod calumniate sunt eum de incestu sequitur quod continuo si forte deus vos repudiabit. et dedit ei pro vobis uxores meliores saracenas fideles. locupletes penitentes. adorantes. laudantes. agiles. et virgines. que audientes dixerunt penitemur. Simile fecit quando accepit uxorem zeych nutricij sui dixit sententiam que est in capitulo helizabeh quod deus dixit ei. tu zelas in anima tua quod deus propalat et formides homines sed iustum est quod deum formides. cum enim iam respuerit zeych maritatum eam tibi. O machomete et dixit zeych. Numquid duxisti eam nuncia dei. Respondit ve tibi. deus maritauit eam mihi. quam postea iactauit se quod deus maritauerat eam et non parentes eius. sic ergo ut cooperiret luxuriosam vitam suam blas-

phemauit contra deum imponēdo si bi q dispensauerat secum in iuramento et fornicatõne et adulterio. cū tñ ipsemet dicat nullum esse maius peccatuz q̃ imponere deo mendaciaz. Item infra in alchorano azora. lxv. dic q paradisus suꝰ habet irriguos hortos. et vxores et concubinas virginesq pulchras et ciphos aureos et argenteos et comestibilia optima. Vñ in libro de doctrina sua qui est autenticus apud eos. dicit q primū ferculū paradisi erit iecur piscis albi hic cibus summe delectabilis. Consequenter fructus arborū ꝓcludens q ibi cūcta essent frustra si voluptas luxurie non sequit. Item in suo alchorano cap. de baca concedit sodomiã tam cum masculo q̃ cum femina ꝓpter quod solū igne celesti deberet dirimi secta sua. Patz ergo ex omnibus supradictis q vita Machometi fuit vita bestialis. quia fuit luxuriosus. incestuosus. adulter. et in crimine pessimo maculatus.

Q vita machometi fuit superbissima et ambitiosa.

Secundus punctꝰ est q vita machometi fuit vita ambitiosa. q ex inordinata ambitione dominandi ascendit ꝑ gradus malicie velut alter lucifer. vt fieret rex hismaelitarū. cum eñ in primeua etate sua eēt mercator. et frequenter pergeret cum camelis suis apud egyptum et palestinã cuz iudeis et xpianis cõicans. non solū nouum testamentū et vetus didicit. sed et magus ꝑfectissimus est effectus. et cuz curro canam ingrederet ꝓuinciam cuius ꝓuincie dña tadiga vocabatur et diuersas species quas machometus secū attullerat dicta dña miraret cepit et dicta mulier familiariꝰ adherere quã machometus incantationū suarū viribus cepit paulatim inducere in errorē. dicebatq se esse messiam quē iudei adhuc expectant futurū. suffragabant quoq verbis ipsius tam incantationū prestigia q̃ calliditatis eius ingenia copiosa qua opinione non solum dicta mulier est decepta. sed omnes iudei ad quos fama eius peruingere potuit ad euz cū saracenis tanta rerum nouitate attoniti catheruatim confluebant. quibus cepit leges nouas fingere et eis tradere. adhibens eisdem legibus testiõia noui ac veteris testamenti quasi quendaz colorem sui veneni. Visus consilio illius pessimi sergij monachi heretici arriani. quas leges hismahelite seu saraceni suas appellant. eumq suū legislatorē esse fatent. Prefata quoq mulier videns homines iudeorū et saracenorū pariter testimonio approbatū pompa. et sequela volatū. existimabat in eo diuinã latere maiestatē. et cum esset vidua: accepit eū sibi in maritū. sic q machometus totius illius ꝓuincie obtinuit principatū. et incepit esse diues et potēs ꝑm ambitõem sui desiderij. transiuitq dissimulatus in hispaniã anno vltimo regis Richardi et venit in ciuitate Cordubeñ. et ꝑdicauit ibidem suam malaz doctrinam dicendo: q Jesus xpc fuit natus de virgine opere spūssancti sed tñ q non erat deus. Quod cum audiuit beatus pater Jsidorus archiepus hispaleñ. qui tunc veniebat de curia romana. statim misit homines suos ad ꝑdictam ciuitatē vt eū vinculatū sibi adducerent. Sed diabolus apparuit sibi et dixit q recederet ab illo loco. et statiz exiuit et fugiens nauigio transiuit in affricã. in qua et in arabia decepit innumeras gentes. qui omnes ei adherentes persarum regnū infestare ceperūt. totumq imperiuz orientis inuaserūt. tantumq preualuit hostium multitudo q eraclius imperator romanorū re

sistere nõ potuit. Unde coactus ē oīa
sacra que erant in hierusalē ⁊ ꝓcipue
ꝓciosum lignū sancte crucis apud Cō
stantinopolim apportare. Iam eñ ꝑ
se cū arabibus ⁊ alijs predictis natio
nibus cōiuncti duce machometo siriā
occupauerant ⁊ maximā ꝑtem palesti
ne. quod fuit imperij Eraclij anno. xx.
Quo aūt tam subito tantā gentiū mul
titudinē potuit ad se trahere inter cete
ra. visus fuit quadam astutia vulpina.
Cum. n. videret ꝙ a ꝓdictis natiōibus
tanꝙ summi dei ꝓpheta ⁊ nuncius co
leret. cepit ardentissima ambitiōe gran
dia cogitare in corde suo. s. quō posset
esse cōtrarius romanoꝝ imperatori. ⁊ quō
modo posset gentes a dñio suo subtra
here. Et deinde cum suis deceptiōib⁹
pugnauit viribus suis cōmouere oēs
ꝑplos ꝓdictarū gentium in hoc facto.
ostendendo eis quō erant oppssi gran
di ⁊ amarissima seruitute in dādo red
ditus ⁊ tributa sine mō romanis. Et ꝙ
ꝓpterea venerant iam ad magnā paup
tatē ⁊ miseriā. ⁊ ꝙ ab hoc damno ⁊ pi
culo futuro poterāt exire ꝑ vim ⁊ timo
rē ⁊ ꝑ ptātē multarū gētiū. ⁊ vetare tri
buta ac seruitutē tollere. affirmauit tñ
eis ꝓncipatū tenere nō posse nisi xpia
noꝝ fide oīno diuerterent. suaqꝫ docu
menta seruarent. Simulansqꝫ vt ꝓdi
ctum est aliquid diuini numinis in se
habere. ⁊ prestigijs multis ꝑ ipm ostē
sis hoīes decipiens ꝓpheta maxim⁹ ab
oībus i dicto ppl'o habebat̄ iudeos eti
am multos vt dictū est. ita decepit vt
ipm crederent esse suū messiā. Et sic ac
cidit ꝙ postꝙ ꝓdictis suggestionibus:
cōmouit ꝓdictas gentes. misit eracli⁹
imperator nuncios suos ꝓ colligēdis tri
butis in affrica. qđ cū sciuit machome
tus exiuit ad eos cū illis quos cōmo
uerat. dixitqꝫ eis ꝙ nolebant dare impa
tori romanoꝝ tributa. ⁊ deinde pugna
uit cū illis ⁊ interfecit illos. Et tūc ele
uatū est cor eius ⁊ venit in arabiā ⁊ in
siriā ⁊ in mesopotamiā quas suo dñio
subiugauit. Et deinde coquestauit ce
teras ꝓuincias circūquaqꝫ plus dece
ptionib⁹ ꝙ̄ viribus. aniando eos ꝙ pu
gnarent defendere se a romanis. vt ab
eoꝝ seruitute liberarent̄ qđ ⁊ fecerūt. Et
tunc somniauit eraclius imperator ꝙ ꝑ
ui mures nascebāt̄ in affrica q rodebāt
fimbrias vestimēti sui. ⁊ post hec cum
cognouit ꝙ machomet⁹ cū ei adheren
tibus occiderant nuncios suos in affri
ca ⁊ ꝙ nolebant dare consueta tributa
ꝯgregauit magnū exercitū. ⁊ misit cū
eo theodoꝝ frēm suū q tenebat impe
riū orientis ꝺ manu eius vt pugnaret
cū illis rebellantib⁹ in affrica ⁊ reduce
ret terrā sub suo dñio. Cū ergo ꝓdict⁹
theodorus venit in affricā pugnauit cū
illis. ⁊ fuit ꝑmittente deo victus ab ill'
⁊ fugit. q satis afflictus rediit ad ꝓdcm̄
imperatorē. ⁊ narratis oīb⁹ q acciderant.
petiuit iterū maiorē exercitū vt iret cō
tra illos rebellatos. ⁊ tūc imperator nar
rauit sibi somniū muriū qđ viderat nec
ꝓpter hoc dimisit exercitū suū mittere
imo maiorē ꝙ̄ prius cū eodē theodoro
destinauit. Sed lꝫ romani essent multi
qñ ꝑuenerūt in terrā illā ⁊ viderūt ptā
tē machometi ⁊ audaciā quā secū ha
bebat dubitauerūt multū ꝺ eo ⁊ pauo
re magno cōcussi voluerūt se retrahere
ad quoddā castrū qđ dicebat̄ gabatin.
qđ cū sensit machometus venit p⁹ eos
plures eoꝝ occidendo ⁊ vulnerando.
Romani ꝺo videntes ꝙ sic moriebant̄
pusillanimitate resumptis virib⁹ ꝯuer
si sunt ad eos ⁊ habuerūt ibi ꝑliū ma
gnū. sed finaliter victi fuerūt romani ⁊
occisus theodorus frater imperatoris. oēs
qꝫ ibi perierunt paucis exceptis q i mō
tibus se absconderūt. ⁊ extūc sublatuꝫ
fuit romanoꝝ dñium in affrica ⁊ iugū
seruitutis affricanoꝝ cessauit. Cumqꝫ ꝯ
viderunt agareni ꝙ deuincerāt roma

nos vltra modũ facti leti redierunt ad terrã sirie. et venerũt in ciuitatẽ damasci que ab antiquo fuerat caput regni xpianorum. et ibi de beneplacito et voluntate oim pdictorum electus fuit in regẽ machometus. q2 multũ eũ diligebant et applaudabant. q2 sic extraxerat eos de seruitute romanorum. et regnauit. x. ãnis. Hec ex generali historia hispanie. Ex quibus manifeste patz quõ vita Machometi fuit ambitiosa. q2 vt efficeret rex et dñs. et vt haberet tanq̃ verus pphetа dei fuit totũ studiũ vite sue.

Q vita machometi fuit morbo epilentico monstruosa.

Tercius pũctus ẽ q̃ vita machometi fuit morbo epilentico mõstruosa. Sicut. n. vilis machometus libidinib9 et ambitõnib9 fuit plenus. sic etiã vt eius turpitudo aie õnderet exterius mõstruosus fuit in corpe. laborãs caduco morbo siue epilentico et cũ die q̃dã pñte Cadiga regina vxore sua caderet in terrã spumãs velut porcus illa cernens nõ modicũ tristabat: eo q̃ homini impurissimo iunctã mrimonio se videret. quã ille placare desiderãs surgens eã talibus sermonib9 demulcebat. dicebat. n. cum Gabriele archangelo se habere colloquiũ. nec vultus eius ferre posse splendorẽ. sed i ei9 aspectu mirifico virtutẽ carnis oino deficere. et pper hoc ipm cadere optebat. vt cum hec dixit laborauit vt suis incãtatõibus et magicis artibus ac diabolo concurrente quo dirigebat facere aliq̃ mira. que miracula videbant ante illã et q2 aliquo modo teste scriptura diabolus in angelũ lucis se transfigurat. diabolus intrabat in eo. et faciebat ei aliq̃ creatura futura pdicere. et p istum modũ decipiebat gentes. Credidit ergo pdicta mulier eius falsis assertõnib9 et illusionib9 crediderunt et alie supradicte natões eo q̃ gabriel archangelus sepe a deo ad sanctos homines destinatur. q̃ ex ore Gabrielis archangeli machometus leges illas susciperet quarũ eis obseruantiã impabat.

De qualitate doctrine et legis machometi.

Tercia considera tio est videre qualis est lex machometi. Et licet ex supiorib9 satis clareat q̃ homo tam bestialis et imũdus non potuit dare nisi legẽ sibi correspõdentez. Verũtamen vt fideles cognoscant falsitatẽ ei9 et quõ non est lex dei sed diaboli septem passibus explicat. Primus erit de modo fallaci q̃ dedit legem suã populo ei credenti. Secundus de erroribus sue legis. Tercius d fatuis sue legis fabulis. Quartus de malicijs sue legis. Quintus quõ mille miraculis fuit confirmata. Sextus quõ est lex contradictionis. Septim9 q̃ in pluribus est p hoiem reuocata et a diabolo tanq̃ a principali actore constituta.

De modo quo fuit data lex machometi.

Primus passus ẽ videre modũ quo secta ista Machometi fuit data. Circa qđ notandũ est. q̃ sicut fert est libellus quidem in ptibus transmarinis de eius fallacijs in quo legitur q̃ ipe volens sibi cõsiliare animos populorum. dicebat se esse pphetam ad eorum salutem diuinitus destinatum vicz vt legem iudeis et xpianis datam que nimis rigida erat et seuera initiorum pceptorum pmulgatione temparet. et vt eius missioni ad instar moysi attestari signa quedã et pdigia videret. assignata die ad certum locum populũ conuo

canit. legē diuinitus missam in signis ⁊ pdigijs accepturū. tunc eo sermocinante ad pplm. columba candida que in vltio loco erat ad hoc fallaciter edocta. euolans sup humerū eius stetit. ⁊ in eius aure iuxta morē solitū grana i aure reposita cōmedens verba legis ei suggerere videbat. Thaurus quoqꝫ similiter ad hocipm cōsuetudine quadā edoctus vt de manu eius pabulū acciperet ad vocē eius coram pplo venit. ⁊ quasi noue legis mandata celitus missa. que ipe cornib9 eius alligauerat detulit. Sed ⁊ vasa quedā lacte ⁊ melle plena. que ipe in certis venis terre artificiose ac latenter imiscuerat. quasi per diuinā reuelatōem fecit effodi. ⁊ populo velut in signo future abūdātie quā p eiusdem legis obseruātiā mereretur ostendit. Sicqꝫ miraculis ⁊ magnalibus diuinis cōgratulantes ⁊ acclamātes seduxit. atqꝫ ad legem suam quasi diuinā recipiendā ptinaciter animauit

De erroribus legis machometi

Secundus passus ostendit errores legis machometi. Vñ oim antiquoꝝ feces quas diabolus sparsim seminauerat sil in machometo: ⁊ ei9 lege recollegit ac renouauit. Ipse nanqꝫ cū sabellio negauit trinitatē psonarū in diuinis. Secūdo docuit xpm esse puram creaturā cum arrio. Vnde ⁊ sergius monachus q fuit mgr Machometi vt dictū est. fuit hereticus arrianus. Tercio asserit q iudei nō occiderunt xpm sed quendā ei similē ⁊ ibi cōuenit cum manicheo. Quarto dixit q deus transtulit xpm ad se. sed apparebit circa finem mundi. ⁊ occidet antixpm. ⁊ postea faciet eum deus mori. ⁊ qr negat xpi passionē negat oia sacramenta eccie que a passiōe xpi sumpserunt efficaciā. ⁊ in hoc puenit cū donatistis hereticis. Quinto dicit q demones possunt saluari p alchoranum. ⁊ q ibi audito alchorano multi ex eis facti sunt saraceni. ⁊ in hoc aliqualiter imitat origenē qui dixit q adhuc demōes saluabunt. Sexto dicit q qñ deus misit p eo gabrielem q ipe iuit ad deum. ⁊ deus imposuit ei manus. ⁊ tantā frigiditē sensit ex tactu manus dei super humerū eius q frigiditas puenit vsqꝫ ad medullā spine dorsi. ⁊ in hoc cōuenit cum acronio forti qui ponūt deū corporeū. Septimo dicit spm sanctū esse creaturā. ⁊ in hoc cōuenit cū machedonio. Octauo dicit q aliqui angeli facti sunt demones. qr noluerūt adorare adam. ⁊ i hoc oino neminē imitat Nono ponit q vltima hois beatitudo est in comedendo ⁊ luxuriando. ⁊ i vestibus pciosis. ⁊ in hortis irriguis. ⁊ in hoc cōuenit cū cherinto heretico ⁊ cū quibusdā paganis. Decimo ponit in capitulo de mensa q familia sua nihil oino valet nisi cōpleat legem ⁊ euangeliū ⁊ librꝝ sibi reuelatū. s. alchoranū. ⁊ sic docuit gentes iudaizare. ⁊ iō docuit circūcisionē esse tenendā. ⁊ in hoc conuenit cum vierne heretico. Vndecimo docuit indifferenter accipe vxores aliorum. ⁊ in hoc videt cōuenire cū nicholaitis hereticis. Duodecimo docuit licitū esse habere plures vxores contra aplm. i. Cor. vij. ⁊ ꝯtra cōstitutiōem pfectā legis nature: erunt duo in carne vna Gen. ij. ⁊ in hoc conuenit cū nazareis hereticis licitū ponentib9 in nona lege articulū de pluralitate vxoris. Decimotercio docuit vti lotionibus p baptismatibus in remissionē peccatoꝝ. aplm ad Ephe. iiij. vna fides vnum baptisma. ⁊ in hoc cōuenit cum donatōis ⁊ donatistis hereticis baptisma reiterātibus. Decimoquarto docuit licitū ēē zodomiā tam cū masculo qꝫ cū femia. vt ptꝫ in alchorano capitulo de vaca. ⁊

in hoc conuenit cum zodomitis heretí cis. licet saraceni pallient hoc quibusdam honestis expositionibus. Hec aũt fuit tota intentio machometi. vt. s. resecaret quicq̃d erat arduũ in credendo. et quicq̃d erat difficile in opando. et cõcederet cõia ad que mũdani hoies pni erant et maxime arabes. s. gulã et luxuriã et rapinã. de virtutibus aũt puta de humilitate vel de pace. vel abstinentia. vel de charitate dei et pximi. vel de vltimo fine nihil notabile dixit. et qr de omibus his poterat eius falsitas et malicia depbendi tam p nouũ q̃ p vetus testamẽtũq̃ etiã p dicta pborũ. qui de virtutibus et vltimo fine hois tractauerunt. mãdauit oino q nihil crederent qd esset contrariũ huic legi. sed qui aliud crederet: occideretur.

De fatuitatibus et fabulosis legis machometi.

Tercius passus est de fatuitatibus et fabulosis legis et doctrine machometi. Ex qbus satis apparebit qd non est lex dei. Non. n. lex dei fabulosis et ridiculosis edificat q̃ potius puertunt hoiem in risum q̃ in deuotõem. talis est lex machometi. vt certũ est oibus eam legentibus. et de multis quedã pauca licet magis notabilia referant. dicit. n. in ca. de lenemelle q interptat formica. q Salomon cõgregauit magnũ exercitũ angelorum. vicz hominũ et animaliũ. et qñ ibant inuenerũt fluuiũ formicarum. et tunc formica dixit. O vos formice introite in habitacula vestra ne interimat vos Salomon et milites eius. et subrisit formica. Et post pauca qñ reassignabant omnes aues in exercitu inuentum est q deerat vpupa. et dixit Salomon. quid est q hic non inueniã vpupam puniam illam et decollabo eam vel assignabit rõnem quare defuit. et stetit vpupa non multum longe et ait: didici q vos nescitis et veni ad vos de sabea cum veris rumoribus. inueni siquidẽ mulierem regnantem inter eos. et comperi populum suum colere solem absq deo. Item in capitulo delchamar quod dicitur in tempe lune appropiquauit hora et fracta est luna. quod exponentes doctores eorum: dicunt q machometus stabat cum socijs suis. et cum videret lunam appropinquantem coniunctioni dixerũt ei. ostende nobis aliquod pdigium. et tũc ipse iuuit lune duobus digitis. s. indice et medio. et tunc fracta est in duas ptes. et vna medietas cecidit supra montem elikays qui imin et ciuitati meque: ex vna pte. et alia medietas super aliuz q̃ mons rubens appellatur situs ex alia pte ciuitatis. et cum sic fracta esset luna venit et intrauit manicam camisie machometi et ipse integrauit eam. Item in capitulo seba dicitur q vermis indicauit mortem salomonis. vbi dicit glosa q salomon dum staret innixus sup baculum suum subito tantus dolor eum arripuit q expirauit. nec tamen corruit diuino miraculo. demones autẽ qui ei seruiebant videntes eum stare credebant eum viuere. et natus est quidã vermis de terra et corrosit baculum cui innitebatur. et tunc fracto baculo corruit salomon. et concurrerunt demones et inuenerũt eum mortuum. et extunc ceperunt hoibus nocere p posse. Itẽ ipse machometus in libro narrationũ reddit cãm quare vinũ sit illicitum. et dixit q deus misit angelos duos in terram. vt bene regnarent et iuste iudicarent. et fuerunt isti angeli aroth et marath. cũq venisset mulier que habebat cãm inuitauit eos ad prãdiũ. et dedit eis vinũ bibere. qd eis deus mandauerat ne biberẽt et inebriati reqsierũt eã d luxuria

et consensit hoc pcio q unus doceret eam ascendere in celum et alius descendere Cumque eam docuisset ascendere in celum et deus illam videret audita causa et modo fecit eam lucifer ut esset ita pulchra inter sidera sicut erat in terra inter mulieres. Data autem occasione angelis qui peccauerant vbi vellent puniri hic vel in futuro elegerunt magis puniri in presenti quam in futuro. et tunc deus suspendit eos per pedes in puteo babylonis cum cathena ferrea. vsque ad diem iudicii. hec et similia multa continentur in predicta lege per que quilibet sapiens poterit cognoscere fictionem quod nullo modo sit lex dei. Non enim lex diuina consueuit loqui hominibus per tales fabulas. sunt enim sequentes machometum illi de quibus prophetauit Paulus a veritate quidem auditum auertent ad fabulas autem conuertentur. Item dicit in libro narrationum. quod celum creatum fuit de fumo et fumus de vapore maris. et mare de monte quodam qui vocatur caph qui cingit totum orbem et sustinet celum. Dicit etiam quod sol et luna erant equalis luminis et virtutis. et non erat distinctio inter diem et noctem. quadam autem vice volabat gabriel. et accidit vt ala sua tangeret lunam que obtenebrata est sicut modo cernimus. Preterea dicit quod natus est sus de stercore elephantis et mus de stercore porci. et cattus de fronte leonis. quod narrat in hunc modum. Nam cum esset noe in archa cum filiis et animalibus qui ibant ad secreta nature inclinabatur archa. et maxime cum ibat elephas. et cum vehementer timerent consulit noe dominum qui ait. vade et inclina culum eius ad foramen stercorarie. et fecit sic. qui et stercorizauit. et natus est sus grandis satis de stercore elephantis. Cum autem rostro forsorio grouolaret feces vt solet natus est mus et cepit rodere tabulas arche. et tunc maxime timuerunt et consulto domino noe percussit leonem in fronte. et egressus est cattus per nares eius. et hec est causa vt dicit quare caro porci sit illicita. Dicit iterum in eodem quod deus in fine mundi occidet omnem creaturam etiam angelos et archangelos et nihil remanebit viuum nisi deus et mors que est quidam angelus qui dicitur adriel. et tunc precipiet deus adrieli quod occidat seipsum quo facto dominus insultabit voce grandi: et dicet. vbi sunt satrape mundi et principes et post hoc resuscitabit omnia. Ipse etiam Machometus scripsit librum vbi posuit duodecim milia verba stupenda. et cum admirantes quererent vtrum omnia illa essent vera. Respondit quod solum tria milia veritatem habebant omnia alia falsa erant. Cum igitur in predicto libro aliquid falsitatis deprehenditur dicunt saraceni quod hoc dicit machometus. quia non erant omnia vera. et istud est de illis residuum totum semper in suo robore perseuerat. ita etiam faciunt saraceni de alchorano, quia cum multa falsa ideo et mendacia comprehendantur tamen per quedam vera que continet quasi verbum dei ab eis colitur. Non est sic de euangelio christi. quia si in eo unum solum verbum falsum inueniretur. quod absit de euangelio. vt dicit aug. causa iusta esset quod totum euangelium friuolum reputaretur. et vanum. quia modicum fermentum corrumpit totam massam secundum apostolum. et hinc est quod literati et magni sapientes inter saracenos non adhibent fidem: sed fictiones doctrine aduertunt in predicto libro. Cuius sunt duo signa. Primum quod renuunt disputare cum aliis sapientibus publice. Secundum quod nolunt adduci alchoranum in publicum et dolent vehementissime cum ab aliis legitur et nullo modo vellent quod in linguas alias et litteras transferretur. Scimus enim quod verum aurum neque lumen timet neque ignem. Et ideo quia christiani de veritate confidunt que fortissima est et manet in eternum libenter cum aliis nationibus de euangelio conferunt: gaudentque cum ab aliis nationibus creditur. et desiderant quod omnibus hominibus publi-

tet. et in linguas alias transferat. et non solum scripturis sed etiã picturis et co latturis publice xpi passionẽ ostẽdũt quod ab alijs natiõibus ludibrium et ignominia reputat.

De malicijs legis machometi spurcissimi:

Quartus passus est de malicijs legis machometi. Cum deus sit summe bonus et optimus scit optima adducere sm dionisiũ si mala continet lex aliqua cõstat illã nõ esse a deo talis est lex machometi. vt ptz p totum alchoranũ. Dicit. n. in c a. elbacaph. et etiam in capitulo elcem quod interp̃tat demones. quod ipm alchoranũ placet demonibus et in eo delectant. demões autem sunt praui et damnati in volũtate quibus nõ placet nisi qd malũ ẽ igr alchoranũ est malũ. Preterea alchoranum est cã oim maloꝝ vt occisiõis et rapine et piurij. et hmõi que quidem mala sunt. Alchoranũ non solum pmittit sꝫ mandat occisionẽ. nec est excusatio quod mandat quod occidant increduli. Dicit ei sine dubio quod fideles nõ debent occidere fidelẽ. ipos aũt infideles pcipit occidi nisi soluant tributũ. ergo soluere tributũ est integra cã quod occidant vel non occidantur. Preterea sicut in alchorano in pluribus locis legit nullũ ẽ maius malũ q̃ imponere deo mendacium Alchoranũ aũt deo imponit mẽdacia multa pter illa que dicta sunt supius. que omnia redundant in deum. quõ ꝫ alchoranũ est sermo dei vt dicũt. Possumus aũt ostendere plura alia. Nam in capitulo elemphaal qd interpretatur lucra. dicit quod lucra sunt dei et nuncij. et et quod debet deo quintã partem de his q̃ lucrant. Sed nũquid deus est ita malus quod pmittit rapinã vt inde insequat ptem suam. s. quintã ptẽ. An est ita pauper quod non hynde alat pauperes suos scꝫ viduas et pupillos et peregrinos de qbus ibi loquit. nisi pmittat rapinã vt inde lucret. Certe iam fecit machometus deum consortẽ sibi in malũ quem non põt habere consortes in bono. Quod aũt pcipiat rapinã ptꝫ asana. xij. vbi loquit saracenis in hunc modum. viri boni deum timentes facis p que vos ipsi ppinqui sui sitis studeatis ipsiusque nomie visque vos meliores et clariores efficiamini pdatores et expugnatores estote. Preterea lꝫ alchoranũ aliq̃ mõ phibeat rapinã vel piuriũ vel quedam alia mala. tñ ipa phibitio est quedam pmissio. dicit. n. ne faciatis talia mala q̃ deo non placent. sed si feceritis ipse est misericors et miserator. qr indulgebit vobis defacili. De rapina aũt nihil mãdat vnq̃ quod restituat. nec ibi talem consuetudinem hñt. sed sufficit saraceno quod dicat nõ ẽ deus nisi deus et machometus est nuncius eius. De piurio vo expresse dicit in capitulo elmeijde qd int̃ptat mensa nõ imputabit vobis deus fraudatõem iuramẽti sed moderatõꝫ eius. q. d. piuriũ nõ obligat ad culpam sed ad penam. et postea subdit p transgressione vo eius decem miseroꝝ cibatio seu coꝝ vestitio. aut vnius captiui redemptio. q̃ aũt hoc nõ valet trib9 vel cibus ieiunabit. Ex istis sequũt omia mala. nõ eñ timent rapere vel fraudare nec piurare nec seruent fidem tñ xpiani tenent quod fides seruanda est hosti et etiam infideli. Ex supradictis satis pꝫ quod lex machometi nõ est lex dei ex quo multas continet malicias et multa falsa et criminosa.

Quod lex machometi non ẽ confirmata miraculis:

Quintus passus ẽ quod lex machometi non est cõfirmata miracul. Ex quo quicũque sani intellect9 poterit aduertere qd nõ ẽ lex dei. qñ. n.

moysen misit deus ad pharaonē osten dit magna miracula. helias. helizeus. ꝛ alij ꝓphete fecerūt magna ꝛ inaudita miracula. ꝛ illi ꝑcipue omēs qui aliqd nouitatis attulerūt mūdo. xp̄c aūt venit ꝓpterea cū ꝓdigijs ꝛ signis maximis. sicut etiā in alchorano dicit. Si aūt dicant saraceni ꝙ plura ꝛ magna miracula fecit machometus. sicut est illud de integratōe lune fracte ꝛ de fonte aque quam cum digitis suis fecit emanare. Hec friuola sunt ꝛ cōtra alchoranū eorū. ꝓhibet. n. machometus ꝙ nihil de eo credant nisi ꝙ scptū ē in alcharano de oibus inquit ꝓbs multa mentiti st ꝙ ne de me verū teneat qḋ alchorani auctoritate fulcit q̄ cū miracula nō faceret oñdere volens cām deū cōsequēter introduxit dicens. dn̄s dixit ad me ꝗ te miracula facere non pmitto. qꝛ ne tibi. s. contingat. sicut in alijs ꝓphetis i miraculis timeo. suo ergo testimonio ꝯuicit nullū fuisse miraculū seu signū. Itē ipse machometus in alcharano frequenter recitat ꝙ cū hoies ei dicerent: oñde signa q̄ fecit moyses ꝛ xp̄s ꝛ alij ꝓphete. R̄ndebat qꝛ moyses venit cū signis ꝛ nuncij ceteri. ꝛ maxime xp̄c q̄ venit cū maximis ꝓdigijs. ꝛ mūdꝰ nō credit eis sed dicebant ꝙ erant maleficia. iō nō pmittit me deus facere miracula. nō. n. crederēt ꝗ veni in virtute armoꝝ. Sed hoc cōuincit expressum eē mendaciū. quō. n. nō crederent ei si faceret miracula q̄ crediderūt ei sine miraculo. Talia. n. mādauit eis ad q̄ mūdus ꝓnus est ꝛ currit sine aliquo miraculo ꝛ mandato. s. ꝙ occiderent ꝛ raperent. ꝛ mlieres plurimas impregnarēt ꝛ ꝙ dentē ꝓ dente ꝛ oculū pro oculo extraherent. Ad hec aūt oiā ita ꝓni sūt mundani hoies. vt vix ꝛ cū magnis vltionibus ꝛ iudiciarijs penis ab istis valeāt coerceri. Qḋ aūt induxit ꝓ signo ꝙ sit missus a deo in virtute armoꝝ expressam cōtinet falsitatē. non. n. sp fuit victor sicut moyses ꝛ iesus. enoch ꝛ helyas quos angelꝰ dn̄i sp ꝓtexit ꝛ victores fecit. Machometus aūt vincebat aliqñ. ꝛ aliquo mō vincebat sicut ꝛ alij tyranni. nā dentes eius in bello cōtriti sunt. ꝛ facies collisa. sicut hr̄ i bello qḋ vocat gasimetobor. vbi fuit vulneratꝰ in ore. ꝛ amisit vnū dentē de prioribus corruit quoq; in foueā. ꝛ fuit valde turpiter victus q̄uis in ꝑcedenti nocte ex pte dei sui cōtrariū ꝓmisisset hec in pugione ꝛ alia sitia. pte secūda ca. viij. Ex quo etiā ptꝫ ꝙ nō ē miraculū illud qḋ ꝓ signo inducūt vicꝫ ꝙ subito magna ps mūdi ei adhesit. Talem. n. legē constituit ꝛ talia mādata dedit ad que oēs ꝓni sunt etiā sine mandato. vt supius patuit. Dixit. n. Iussit mihi deus terrere gentes gladio donec testificent ꝙ non est deus nisi deus. ꝛ ꝙ ego suꝫ nūcius eius. qḋ si fuerit ꝯfessi sanguinē ꝛ pecuniā suā saluauerunt. ꝛ inde saraceni dicunt saluati. Nam quicūq; recipiebāt mandatū machometi. ipse ꝛ sui saluabant eū. ꝛ nō occidebāt nec expoliabāt vnde ꝛ saraceni nō saraceni vocant sed messalami qḋ interptat saluati. ipi aūt vere credunt se esse saluatos. ꝛ derident xp̄ianos q̄ nolunt dici messalami. i. saluati vt ipi. sed volunt dici xp̄iani. Duxit aūt plures a machometo talē saluatōꝫ accipent ex p̄dicta causa. Postea fecit ꝑconisari q̄cunq; dixerit nō est deus nisi deus intrabit paradysuꝫ etiā si latrocinatus fuerit ꝛ fornicatus. Venit aūt quidā ad machometū dictus hebidorda. ꝛ quesiuit ab eo si hoc esset verū. Et r̄ndit ꝙ sic. ꝛ addidit etiā si cū ꝑcedentibus biberit vinū. ꝛ etiā si occiderit ꝛ adiecit machometus etiā si turserit nasuꝫ hebidorda. ad ea aūt oia ꝯfirmāda nō ostendebat miraculū sed nudabat gladiū. Idem habet expressius in capitulo ꝓphetarū. vbi sic legit. Dixerunt de

Machometo.s.ascultasti somnias seu blasphemias vel certe poetizas fiat ad nos saluantē cum miraculo vno ośnde quēadmodū missi sunt ꝛ priores. Rñ-dit destruxit inquit deus ciuitates añ eos q̄ nō crediderūt.ꝛ q̄ pcesserūt vos nō crediderūt.nec etiaȝ vos miraculis crederetis nisi p gladiū. vt sicut i capi-tulo pphetarū narrat. Ait ve querenti-bus miracula fieri ab eo ꝛ dixerunt ei. Ascultasti somnias ꝛc. Rñdit sicut su-pra.vsqȝ p gladiū. Audite ergo macho meticí si alchoranū visitatis.ipe est qui affirmat machometū mille fecisse mi-racula.longe aūt plures sunt quos cō-sumpsit gladius q̄ qui gratis eū secuti fuerūt. Declarat ergo ex supradictis le gem machometi nullo miraculo fun-datā esse ꝛ sic nō dicēdā lex dei. Fides aūt xpiana que pcipit ardua tota ē fun data i miraculis visibus ꝛ manifestis que nō solū xpc fecit sed etiā apli p⁹eū etiā doctores q̄ euangeliū ꝛ aploꝝ dcā exposuerūt.ꝛ vsqȝ ad ista tpa durauerūt miracula.s.de effugatōe demonū ꝛ cu ratōe languoꝝ ꝛ resuscitatōe mortuoꝝ Hec mirabilia faciūt xpiani ꝛ fecerūt q̄ dicunt xpm crucifixū esse veruȝ ꝛ so-lum deuȝ.Et si dixerint saraceni q̄ ista nō credunt nec facta sunt ośdem⁹ eis miracula magis.Constat.n.q̄ tot⁹ mū dus colebat idola. ꝛ maxime romani qui tenebant monarchiā mundi. hi re ceperūt fidem xpianā.ꝛ nō solum acce ptauerūt xpm crucifixū esse verū deuȝ sed etiā expuerūt oēs alios deos q̄ tan to tpe in idolis qui dabant eis respōsa. nec imponebant eis aliqua grauia cuȝ fides xpiana tam ardua ꝛ insolita mū do imponat.vt cōtēnere mundū cōtē-nere seipm.diligere inimicos, orare p psequentibus bene facere malefaciēti-bus.aliena nō appetere.ppria largiri. Hec oia mūdus acceptauit ꝛ ritū pri-stinū dimisit. Aut igit ppter sufficiētia miracula.aut sine miraculo.mai⁹ autē miraculuȝ fuit si sine miraculo ꝛ p ho-mines imponētes simplices ꝛ pauper rimos pcurari potuit.ꝛ hec fecerit xpi-ani nō alios occidendo sed morteȝ ab aliis eqnimiter tolerando. Cōstat autē modis oibus fidem xpianā stupendis miraculis eē fundatā legē etiā macho-meti nullo fulari miraclo.nō eni indi-guit. ꝛ maxime quo ad carnales hoies ꝛ mundanos. Alii do.s. intelligētes li terati ꝛ virtuosi viri ei nullaten⁹ adhe-serunt fidem.

Q est lex contradictionis.

Sextus passus est q̄ lex macho-meti est lex cōtradictōnis. Sūt eni in eo innūere cōtradictōes. de quibus ppter breuitatē octo subiun gunt. Primo se dicit esse generalē p-phetā.ꝛ tñ dicit q̄ alchoranus datus ē ei arabice.ꝛ q̄ nescit aliā linguā nisi ara bicam. Item secūdo dicit in capitulo d̄ delbachara q̄ interptat vaca q̄ iudei ꝛ xpiani ꝛ sabei saluabūt. ꝛ capitulo ad miram.dicit postea q̄ nullus saluabit nisi in lege saracenoꝝ. Item tercio mā dauit eis q̄ nō altricent cū hoibus alte rius secte verbis asperis sed verbis mā suetis.non.n.pertinet ad hoieȝ dirige-re sed ad deum solum.ꝛ vnusquisqȝ ha bet de se solo reddere rōnem ꝛ non de alio.ꝛ postea mādat in pluribus locis. q̄ occidant ꝛ expolient qui nō credūt donec credant vel soluant tributū. pre terea ipse dicit in capitulo libem q̄ illi qui recipiūt sine deo dñm alium tu nō es patronus ꝛ pcurator eoꝝ sed deus reseruat sibi. Est igitur notabilis con tradictio qui ex vna parte auctoritate dei totiens mandat q̄ occidantur icre-duli.ꝛ ex alia parte deus mādat q̄ eti-am p tāto scelere nullus est pcurator ad puniendū sed soli deo reseruantur. Iteȝ quarto machometus in capitulo

male tentinti in fine iactat se q ipe nō ē de cōpellentibus. ƺ quō nō est de ɔpellentibus q mandat q nō credētes occidant et expolient. Item hoc in ca. d vaca cōcedit zodomiā tam cum masculo ꝙ cum femina. dicit. n. saracenis q nō polluant se cū infidelib9 nisi credant, et de mulierib9 dicit. mulieres vr̄as aratura vr̄a arate eas vt vultis. et tn̄ in eodē capitulo prius dicit q illi zodomite tēpore loth opati sunt abominabile vicium et pstis natōibus insuetum. Itē. vi ipe dicit q noe abraā ysaac et iacob et filij eoꝝ fuerūt saraceni. et tn̄ ipe dicit q mandatū est ei q ipe esset pmus saracenus. Preterea cōstat q nō fuerūt saraceni ꝙtū ad ritum nisi postꝙ fuit data lex saracenoꝝ. lex aūt saracenoꝝ est alchoranū. qd quidē fuit datuz post legē moysi et euāgeliū sicut habet in alchorano imo non sunt adhuc septingenti. lxxxv. āni q fuit machometus cū ipe venerat circa ānos dn̄i sexcentos. lxvj. sicut patuit supra cōsideratōe. j. articulo iij. Cōstat tn̄ q noe abraā ysaac et iacob fuerunt ante legē moysi et euangeliuz. Item. vij. ipe dicit q deus phibuit auguriū. et tn̄ ait auguriemini si aliter nō potestis in scissura datili. et qui hoc nō fecerit anathema sit. Item. viij. ipe dic se missum arabibus. qr nunciū nō habuerunt. dicit. n. q alchoranū datū est eis solū in lingua arabica. dicit. n. se nescire aliā linguā nisi arabicam. Vn̄ cū adhesissent ei quidaz hacherra iacobinus et salon persa et abda alba de pside filius seleā iude9 et quidā dicerēt q ipsi instruebant eū. ecce cecidit in faciē suā et cōtracte sunt manus eius et pedes. et socij cooperuerūt eū vestib9 suis et ad se rediens dicit deus misit me corrige vos de smone quē dixistis q tales me docerent. legitq eis vnā lectōnem als sniam que est in fine lectōis elnael. qd interptat palma que sic dicit. Scim9 q ipsi dicēt q instruit eū homo. lingua aūt qua loqueret ei psica. hec aūt arabica patens est. et ex hoc dicit quō pōt eē q illi instruant me quoꝝ vnus piecutus est et alter hebreus q dixerunt ei pōt esse q lingua sua tibi loquat. et exponunt tu lingua tua oia notifica. hāc inuenit responsionē. sed q non poterat instrui ab hebreo et psa qui sunt ꝓinq quō poterat ali9 valde remote lingue instruere. Ipe tn̄ post dicit se esse missum ad vniuersitatē gentiū. Sed quō ibit ad oēs gentes in septuaginta linguis qui nescit recitare suū sermonē nisi in lingua arabica. Dicit tn̄ vn̄ hr̄ in libro ꝓphetatū q dixit ei de9 nō misim9 te nisi ad vniuersitatē gentiū. et igit manifesta cōtrarietas et aptū mendaciū q sit missus solis arabibus et oibus gentibus. Nō igit alchoranū est lex dei in quo tot cōtradictōes inueniūt. Vnde snia est machometi in capitulo elnesa. qd interptat mulieres q si iste alchoranus nō esset a deo inuenirent vtiq i eo cōtrarietates multe. Sua igit snia sit in destructōez sue legis. qr ex quo vt visum est multe manifeste cōtrarietates sunt in eo nō est lex dei.

Lex machometi non ē lex dei qr in multis ē per hoiem reuocata et q diabolus fuit principalis auctor alchorani.

Septimus passus est q lex machometi nō est lex dei. qr est in pluribus p hoiem reuocata. vn̄ nō est tale examen legis saracenoꝝ inter eos quale int xp̄ianos sepe fit p cōsilia generalia vbi veritas fidei repertis ignibus luce clarior innotescit. Cū saraceni qui eius noticiā habent p autentico tenent actū factū p machometū abdulhaqui q erat alphaz in ciuitate que dicit malaga qui refert in suo libro versuū reuocatoꝝ. q cū ipe vidisset

multos locutos fuisse in modo quod aliqui versus alchorani reuocabantur et quod nullus in hoc fecerat finem quod recedendo a predicta ciuitate congregauit doctores regule qui ei auxilium dederunt cum auctoritatibus et libris antiquorum magistrorum et quod sic composuit breuiarium certissimum de eo quod breuiarium reputatur inter doctos magnum onus legis machometi et non minus preiudicium: quia ostendit allegando super ex eo alios passus alchorani quod in ipsomet alchorano quod tenetur ab omnibus sarracenis pro legem sua data a deo sunt reuocati .cc. et .xxvij. versus de quibus ratione guerre sunt reuocati centum .xxiiij. versus ita quod sarraceni faciendo guerram contra non sarracenos ipsi contradicunt legi sue in centum xxiiij. passibus. verbum est magni ponderis dicere sunt reuocati. Aliud est concordare vnum passum cum altero exponendo et declarando quomodo in suo casu intelligitur vnus passus et in alio alius sicut cum in multis passibus videtur esse contrarietas inter doctores xpianos sit studiose et autentice per generalia concilia et sanctos patres hita examinatione longo tempore cum cardinalibus patriarchis archiepiscopis episcopis et doctoribus ac multis literatis sue curie et extra. Sed quod aliquod concilium vel papa dicat quod aliquis passus euangelij sit reuocatus alienum est a suo proposito et omnium xpianorum quod in lege dei fiat sicut in legibus ciuilibus vel in aliquibus canonibus seu decretalibus specialiter in regulis cancelarie per quas expediuntur bulle exeuntes a romana curia quarum sequens papa approbet quas vult reuocat: vel sicut in foris regni castelle et ordinationibus quia aliqui reges faciunt aliquas ordinationes ad quas magis attendunt quam ad antiquos foros: et hoc est quia reuocare legem spectat ad suum factorem vel ad equalem seu maiorem potestatem habentem. Quomodo ergo potest reuocari lex que putatur esse dei per aliquem alium: quia si verum est quod esset dei non dico per hominem sapientem sed nec per dyabolum vel aliquem angelum nec per omnes dyabolos homines et angelos simul in vnum coniunctos. Sed ad reuocandum tot versus libri alchorani non fit mentio quod fuit facta congregatio vniuersalis ex parte omnium sarracenorum: et quod maiores eorum congregarentur requisiti: sed habent pro autentico dictum vnius alfaqui: qui dicit et non probat nec forte suo tempore fuit manifestum quod pecierit concilium super eo a doctoribus regule. Ex quibus satis clare patet legem machometi non esse legem dei quia nec autentice examinatur imo per vnum sarracenum in pluribus reuocata et si vnus dyabolus licet sit hominibus aduersarius quia eos respicit vt inimicos cuius hoc sit eius proprium officium: non tamen est contrarius alteri dyabolo: quia si sic iam esset in se diuisus beelzebub non posset stare regnum eius: cum omne regnum in seipsum diuisum non sit stabile. Quomodo ergo potest dici quod sunt tot versus alchorani reuocati cuius ab omnibus sarracenis dicatur liber a deo reuelatus. cum ergo vnus dyabolus non sit alteri contrarius et minus vnus angelus alteri: multo minus deus sibi ipsi. Et cum omnes sarraceni habeant pro autentico quod quedam dicta alchorani sunt alijs contraria: et ideo multa illorum reuocata nec debeat eis dare fides: videant sapientes sarracenorum per quem doctorum lex eorum debet dici composita: et cum non a deo propter ea que dicta sunt. Reliquitur ergo quod a dyabolo magistro machometi cuius officium est: falsa veris immiscere et dulci melle venenum: quia si sic est quod est in se contraria contento in ea in parte existente vero et in parte mendacio dici poterit auctor eius non verax sed mendax: et quod debet attendi mendacium est multum periculosum: quia de talibus tam magnis et tam preiudicialibus et damnosis mendacijs sicut sunt multa contenta in alchorano condempnancia animas suorum credencium in speciali hic quod non

A

obstante q̃uncq̃ ꝯtraria rõne in alchorano licet dicta ꝑ michaelem ꝑ gabrielem ꝑ deũ ꝑ suos angelos ⁊ nũcios ꝑcipiũt fieri guerrã cõtra omnes q̃ non tenent ꝑtem suam/⁊ non specificat hic quid cõtineant alij versus reuocati in multis grauissimis ⁊ ꝑiculosissimis. Sed cum hoc sit certissimũ ꝙ deus ꝑ suã naturam non potest esse mendax angelus bonus sine q̃ confirmatus in grãm dei: ꝫ potest esse ⁊ est mendax dyabolus ⁊ homo. Si ergo lex machometi ſm dictũ illius alfaqui ⁊ doctoris regule est ꝯtraria sibi ipsi: ⁊ ideo nõ data a deo nec ab angelo bono: sequit̃ cõclusio ex hac rõne quadrimembri sufficienti ⁊ hanc rõnem facit dñs cessariensis magister Johãnes de Segobia in tractatu cõtra sarracenos. Est ergo ꝑncipalis actor alchorani non homo sed dyabolus qui ex inuidia ꝓpria ⁊ ex ꝑmissione diuina ꝓpter peccata populi preualuit inchoare solemniter ⁊ efficaciter ꝑfidiam antixp̃i: quia videns dyabolus fideʒ xp̃i crescere in ꝑ artibꝰ orientis: ⁊ ꝙ ydolatria iam defi ciebat deuicto cosdroe rege persarũ ⁊ medorum per eracliũ regem xp̃ianissimũ: ⁊ ꝙ ipse eraclius destruxerat excelsaʒ turrim quã ipse cosdroe edificauerat ex auro ⁊ argento ⁊ lapidibus ꝑciosis. et ꝙ crux xp̃i iam tantũ erat per eracliũ exaltata ⁊ amplius exaltanda: ⁊ cũ non posset ipse dyabolus iã amplius defendere plures deos nec totaliter negare legem moysi ⁊ euangeliũ xp̃i qd̃ iam diuulgatũ erat per totũ mundũ. Cogitauit perfectionem legis quasi medie inter nouũ ⁊ vetus decipere mundũ ⁊ ad hoc exequẽdũ assumpsit quẽdaʒ hominem dyabolicuʒ nomine machometuʒ ritu ydolatrã fortuna pauperẽ mente superbissimũ ⁊ maleficijs famosuʒ vt supra visũ est. Et q̃dẽ libentius assumpsisset dyabolus hoiem bone fame: si fuisset ꝑmissus sicut ⁊ libentius primuʒ attemptasset hoiem per aliud animal in quo ipsius malicia zelaretur q̃ per serpentem si fuisset ꝑmissus: sed non ꝑmisit diuina sapientia nisi vt talem assumeret ⁊ ꝑ talem hominẽ mundum inuaderet vt mũdus de facili aduertere posset qualis esset lex data ꝑ talem legislatorem.

De fundamento legis machometi

Quarta cõsideratio est scire in q̃ sarraceni firmant sue legis fundamentũ Et patebit ꝙ nihil reale hñt ꝫ totuʒ est ficticiũ ⁊ fabulosum ⁊ tam manifeste mendaciũ ꝙ vnusquisq̃ rõe capax aduertere poterit hãc legẽ nullius firmitatis existere. Vñ dr̃ in alchorano i capitulo filiorũ isrl̃ laus eius sit q̃ trãsire fecit ſuũ sub vna nocte ab oratorio q̃ fecit ... baram que est domus meque vsq̃ ad oratoriũ remotissimuʒ que est domus sancta in ihr̃lm quã bñdiximus. Expositio huius sententie est in libro q̃ dicitur arabice halma hereig qd̃ latine interp̃retat̃ in altũ ascendere: ⁊ ideo vulgariter dicit̃ scala machometi: in q̃ sũt octuagintaquinq̃ capitula in qbꝰ narrat fictionem quandã sui ascensus ⁊ descensus. Ex q̃bus oibus breui sũmula cõpilaui intentum suũ circa sue legis fundamentũ. Dixit ergo narrans fictionem suam sic. Cũ ego machometus essem mequa in domo mea ⁊ iacerẽ in lecto ꝓprio iuxta vxorem meam post multã vigiliã in lege dei cogitando aliquantũ dormire cepi: ⁊ statiʒ venit ad me gabriel angelus q̃ sub hac forma se mihi ostendit: q̃ facies eius alba plus q̃ lac aut nix aliqua: ⁊ capilli erãt rubicundiores corallo: multo etiã rubicunda habebat supcilia valde ampla ⁊ os pulcerrimũ ⁊ bene formatum: dentes

quidem albos et valde claros et indut⁹ vestibus omni re albioribus ac ditissime operatis cum perlis et lapidib⁹ preciosis: cinctus erat duab⁹ zonis auri purissimi et earum quelibet amplior grandi palmo man⁹ ipsius rubicunde quemadmodum ignis et ale ac pedes viridiores omni smaragdo dixitque mihi Machomete surge veni post me stringens te zona et circumuoluens caput tuum atque corpus tuella tua alba: quia deus vult tibi multa sue potentie ac secretorum suorum mirabilia ostendere in hac nocte. Cum ergo surgerem ac venirem ad portam domus mee respiciens vidi quod gabriel tenebat per habenas quandam bestiam quam mihi adduxerat cui nomen erat alborach que talis erat forme. Erat enim grandior azino et paruior mulo: habebat faciem hominis: et crines ei⁹ erant de perlis: pectus autem de smaragdo: cauda de robino: oculi clariores sole: pedes et vngulas habebant ad modum camele. Hec bestia erat zellata quadam zella sic mirabiliter cum perlis et preciosis lapidibus operta quod nullus est qui dicere possit. Multa alia dicuntur de ornamento huius bestie. Sequitur et hec bestia tota circundata erat angelis qui custodiebant eam. Tunc dixit mihi gabriel machomete ascende super bestiam istam et equita et cum appropiquarem bestie vt equitarem noluit sustinere. Et angel⁹ dixit ei. Alborac morare quiete et sustine quod hic equitet super te: quia iuro per nomen dei quod numquam te homo talis equitauit adhuc nec etiam post durante seculo equitabit tunc bestia illa dixit quis est qui iste. et gabriel rndit ei dicens: hic est machomet⁹ dei nunci⁹ et propheta magn⁹ et cum bestia hoc audiret statim quieta mansit et equitaui: gabriel vero mihi scandille tenuit sine staffam et confestim alborac ire cepit ita cito atque suauiter quod nullum os hominis hoc dicere valeret: ego namque respiciens passus eius vidi quod ita magni erant quod inter vnum passum et alium erat tantum spacij quantum possit homo longius propriis oculis respicere a remotis. Et ibat directe versus templum iherosolymitanum et gabriel veniebat a dextris mecum. Et audiui quandam vocem bis mihi dicentem ha. ha. machomete expecta me et ego nihil respondi. Deinde vidi quandam dominam pulcriorem quam vnquam vidi que tribus vicib⁹ dulciter clamans dixit ha. machomete aliquantulum me expecta: et ego cum appropinquassem et vellet mihi loqui non modicum dedignatus reliqui eam. Dixitque mihi gabriel: modo cognosco magnam in te scientiam fore: et dicam tibi quare scias quod vox illa que primo te vocauit erat lex iudeorum et si respondisses ei omnes tue gentes iudei facte fuissent. Vox vero secunda: lex xpianorum fuit: cui si respondisses omnes tue gentes fidei cristiane adhesissent: sed domina illa cunctis induta coloribus: que postremo te vocauit est mundus iste qui delicijs omnibus plenus extat: et quia expectasti eam: scias vero quia gentes tue plus solaciorum plusque deliciarum habebunt quam omnes alie gentes que vnquam in preterito fuerint vel sint in futuro: sed quia dedignatus reliquisti eam nec sibi respondere curasti: tu magis sine peccato eris quam fuerint omnes alij prophete hactenus vel qui imposterum subsequuntur: quo dicto tacuit et duxit me in templum: et postquam fuim⁹ ante portam templi precepit mihi vt descenderem ad quendam nigrum lapidem vbi soliti erant prophete descendere et descendi: et cum descendissem gabriel angelus per habenas ligabat alborac: et lapidem prenotatum et accipiens me per manum duxit in templum in quo inueni omnes prophetas stantes in circuitu templi deit⁹ quos de⁹ illuc venire pro me honorando et exire de corum

fecerat sepulchris stabant quidez oms
me expectando erecti sup pedes suos
z cū viderūt me cūcti orōnes facere ce
perunt. ¶ Tūc gabriel mihi dixit. Veni
ni machomete z fac orōnez priusq̄ alij
quia tu es rex pphetarū oīm z cūctaꝝ
gentiū dñs: qd audiens misit me ante
z feci duas orōnes satꝫ leues. Deinde
erexi me super pedes z statim omnes
pphete me salutauerunt gaudentes et
mihi magnū honorē contulerūt z am
plexantes me dixerunt mihi bona no-
ua de maximo bono qd deus mihi p-
parauerat: z meo populo vniuerso z p
me deinde omnes deum rogauerunt.
Alibi dicitur in .ij. libro doctrine sue q
inuenit ibi abraham moysen z ihm fi-
lium marie z dicit q moyses obtulit si
bi vnū vas plenū vino: z abraham ali-
ud plenū lacte z ihs aliud plenū aqua
Et tunc ego ait machometus audiui
vocē quandā coram oibus astantibus
celitus dicentis mihi. Si vas vini ele-
geris tu cū populo tuo pibis. Si autē
vas lactis submergeris. Si vero vas
aque elegeris tu cū oibus tuis ad deū
in perpetuū dirigeris. Et cū machome
tus pdicaret hoc fundamentū in ihe-
rusalem cunctis astantibus in cōfirma
tione sue fictōis addidit moyses erat
ruphus z crispus: ihs filius marie erat
flauus capillis z medie stature z vide-
bantur ab eius capite aque psilire z ta
men aqua non erat ibi. Abraham vo
p certo mihi similis. Sequit i pdicto
libro scale machometi peractis orō-
nibus in templo vt supra. Ecce gabri-
el p manū me accipiens duxit ex tem-
plū z ostendit mihi quandā scalā q du
rabat a pmo celo vsq ad terrā vbi sta-
bant. Erat eñ scala illa pulcrior res q̄
vnq̄ visa fuerit z ipsius pedes iuncti
sūt ad lapidē illū ad quē descenderam
ego pmo z pm9 grad9 erat de rubino.
Scds de smaragdo. ¶ Tercius de perla
albissima z qlibet alioꝝ de lapide p-
so iuxta naturam suam cū perlis ope-
rato ex auro purissimo taz ditissime q
nullū cor hominis cogitare hoc possit
z erat circūdata angelis q custodiebat
eā. Gabriel quoq me per manū acce-
pit z eleuans a terra posuit me sup pri
mū gradum scale z dixit mihi. Ascen
de machomete z ascendi z gabriel me
cum similiter: angeli vero cūcti associa
bant me qui erant ad scale custodiā de
putati: z pcedens p scalā vidi quendā
angelū valde magnū q sup cathedraꝫ
sedēs tenebat in manu sua tabulā qn-
dam q ab oriente durabat vsq ad occi
dentē qui vna hora tabulā respiciebat
z alia mundū z pcepit mihi gabriel q
salutarez eū quia magnū tenebat locū
coram deo: salutaui z ipse reddidit mi-
hi salutationem capite suo z nō tm
ore. Et dixit illi gabriel: qno non salu-
tas hoiem meliorem de mundo: z ille
qsiuit a gabrieli dicens: quis ergo hic
est: gabriel rñdit: hic machometus nū
cius dei nostri. Et ille. Est ne ipe iā mis
sus. Et gabriel dixit: vtiq sine dubio z
statim me salutauit angelus dicēs val
de bona noua de maximo bono qd de
us mihi pparauerat. Dixit etiā adhuc
angelus ille q ego eram altior z hono
rabilior nūcijs oibus z de iure cūctorū
dñs populoꝝ. Et addidit. Scias ma-
chomete q ppl's tu9 erit ille q in hoc
mundo manebit posterior z plus du-
rabit quā omnes alij populi vniuersi:
quia deus multū diligit gentē ppli eo
q vitāt malū z faciūt qdez bonū: z sic
ab illo expeditus: gabriel mihi dixit q
ille erat angelus mortis. Quo audito
mox versus ipm iui z dixi. Es tu ange
lus mortis: qui rñdit vtiq. Postea q-
siui ab eo rogans q diceret mihi quo
ipe de corpibus hoim aias extrahebat
Qui respondit. Scias machomete q
ab illa hora qua Adam qui fuit pmus

hoim creatus est a deo ꝛ positus super
terrã dedit mihi deus hoc officiũ vt ex
traham aias de corpibus hoiꝫ vsqꝫ ad
venturã iudicij diẽ magnã ita ꝙ nemo
viuus remaneat excepto solum deo ꝛ
me etiã cũ eodem debet. nancqꝫ postea
deus mihi aiam meã extrahere ac ipe
postmodũ sine fine solus in vita pdu-
rabili remanere. Et quesiui ab eo quõ
cognosceret que aie iture essent in pa-
disum ꝛ que in infernum. Et rñdit ma
chomete nõne vides tu ꝙ noia cũctoꝝ
hoim q̃ quondã fuerũt ꝛ q̃ modo sunt
ꝛ erũt vsqꝫ in finem p̃sentis seculi oia i
hac tabula scripta patent. Et etiã mors
quã habiturus est ipoꝝ q̃libet nec nõ
ꝛ bonũ ꝛ malũ qd deus iam illis p̃pa-
rauit iuxta meritũ singuloꝝ: ꝛ iõ bene
scio q̃ eoꝝ in padisuꝫ: ꝛ qui in infernũ
sunt ituri. Narrat etiã ibi moduꝫ quõ
mittit angelos bonos p bonis: ꝛ ma-
los p malis: ꝛ quõ extrahit aias bono
rum cũ dextera: ꝛ aias maloꝝ cuꝫ sini
stra. Sequit̃ et pfectus inde vidi aliũ
angelũ ita magnũ ꝙ tenebat caput su
um supra celum ꝛ pedes eius in abis-
sum qui factus erat ad modum galli:
cui deus ostendẽt omnes horas q̃bus
fieri orones debebant. Nam cũ temp⁹
erat orandi veniebat quedam vox de
celo dicens: tu creatura q̃ deo es obe-
diens p̃cipio tibi ꝙ laudes deũ: ꝛ mox
ille angelus alta voce dicebat: benedi-
cat deus rex sanctissimus angeloꝝ et
aiaruꝫ ꝛ creaturaꝝ oim q̃ dicto galli q̃
sunt in terra hoc audientes ꝯfestim cã
tabant omnes ꝛ deũ cantando lauda
bant dicentes in cãtibus suis vos om-
nes qui obedientes estis deo surgite ꝛ
laudate ipm: qm̃ idẽ potẽs est sup oẽs
res ꝛ ipe fecit eas etiã ꝛ creauit. Et p-
fectus inde vidi quendaꝫ aliũ angelũ
cuius medietas erat ignis ꝛ medietas
niuis nec tñ ignis destruebat niuẽ nec
econtra qui etiã laudabat deuꝫ orans

ꝙ sicut in eo coniũxerat ignem ꝛ niuẽ
sic coniũgeret corda gentium que sibi
obedientes essent. Et pcedens inde vi
di aliũ angeluꝫ ita magnũ ꝙ eius ma-
gnitudinem dicere non auderẽ saluta
ui eum: ꝫ ipe in oronibus exñs nõ mi
hi respondit: dixitqꝫ sibi gabriel. Qua
re non salutas meliorem hominẽ vni
uersi seculi. Et ille q̃s est ille de quo di
cis. Et gabriel angelo: hic est macho-
met⁹ quẽ vides. Et ille. Est ne ipe mis-
sus adhuc. Et gabriel respondit vtiqꝫ
vere. Et ecce statiꝫ angelus ille ac alij
quos p̃mo viderã salutauerũt me ꝛ di
xerunt mihi valde bona noua de ma-
ximo bono qd p̃parauit mihi deus: et
pfectus inde vidi aliũ angelũ mirabi-
li modo magnũ qui sedebat sup sedeꝫ
ꝛ tenebat intra manus suas pilam q̃ꝫ
maximam cũ qua si ipse solũ vnũ ictũ
daret celũ destrueret atqꝫ terram: ꝛ cuꝫ
gabriel pilam respiceret eandeꝫ statim
plorare incepit. Et dixi ei. Cur ploras
Et ille machomete. Hic angelus the-
saurarius est inferni. Quo audito iui
versus eũ ꝛ ipm salutaui. Verũtñ ipe
mihi non respondit. Gabriel aũt dixit
quõ nõ rñdes meliori homini q̃ꝫ vnqꝫ
fuerit adhuc missus. Et rñdit sicut su
pradictuꝫ est de alijs. Et addidit ꝙ illi
qui de populo meo in inferno extite-
rint minus penaꝝ habebũt q̃ꝫ alij vni-
uersi ꝛ rogaui eũ vt mihi diceret quõ i
fernus factus est: ꝛ statim sic mihi nar
rare incepit Scias machomete ꝙ quõ
infernus p̃mo factus est: deus fecit ac
cendi ignem sup eum septuaginta mi
libus annoꝝ quousqꝫ factus est totus
rubens igne illo. Postea vero sup illũ
ignem fecit superaccendi per tantũdẽ
tpis aliũ donec totus factus est albus
ꝛ post hunc ignem fecit adhuc aliũ su-
peraccendi: similiter per alia septuagi
ta milia annoꝝ ita ꝙ totus niger fact⁹
est ꝛ plusqꝫ aliqua res obscurus ignis

aūt iste semper in sesho ardet mirabili modo fortiter ꝫ tamen flāmam alium non emittit. Quesiui iterū ab eo similiter quō facti sunt angeli iferni ꝛ quaꝫ vitam ducunt. Et rn̄dit scias ꝙ deꝰ creauit eos omnes de igne ꝛ sunt in igne nutriti ꝛ si hora sola de igne exirent subito morerentur nec possent sine igne viuere sicut nec piscis etiā sine aqua. Et similiter creauit eos deus mutos ꝛ surdos ꝛ misit in corde eoꝝ tantū duriciei ꝛ crudelitatis ꝙ hoc nemo recitare valeret: nesciunt enī q̄cq̄d aliud facere preterqꝫ torquere crudeliter ꝛ affligere peccatores: ꝛ ideo fecit eos deꝰ mutos ꝛ surdos ne audirent voces seu lamenta pctōꝝ cū ipos affligunt. Et silr fecit eos ita crudeles ꝙ si forte videāt pctōres aliqua signa humilitatis ꝓtendere ipi neqꝫ de pctōribus neqꝫ de solo hūilitate curam habeant aut vllā etiaꝫ pietatē. Nam ꝓter penam ignis inferni quā sustinent pctōres habent penā aliā valde crudelem q2 angeli qui sunt ibi maximis malleis ferreis torquent ꝛ malleant duriter pctōres ꝓpter maximā crudelitatem quē in eis est ꝓut i alchorano loquit deus dicēs: misimꝰ quidē infernū angelos nostros fortes ꝛ duros atqꝫ crudeles vt nostra māda ta facient ꝛ obſuent ipsi quoqꝫ nobis obediūt in oībus que mādamus ꝛ cuꝫ thesaurariꝰ mihi hec oīa retulisset ego ꝛ gabriel ab eo recessimus timore pauescentes nō modico. Et vltra ꝓfecti sumus quousqꝫ venimus ad primum celū: ꝛ hoc dicit celū lune qð totū erat ferreū ꝛ habebat tantū spissi in soliditate q̄ntū possit homo ire in q̄nqꝫ ānis ꝛ tantūdem spacij erat inter ipm ꝛ alium secunduꝫ celū. Gabriel aūt pulsauit ad portam ꝛ statim venit ad nos q̄dam angelus ita magnus ꝙ ipe in longitudine habebat spaciū itineris hois per mille annos ꝛ tantūdem in latitudine: vidimus etiā portas celi que mirabiliter pulcre erant ꝛ multos etiam angelos custodientes eos qui erāt valde bene ac ditissime perornati. Tunc gabriel venit ad vnā portarū vt intraret quod cum vellet facere quidaꝫ angelus dixit ei gabriel quid vis ꝛ quis est tecum. Qui respondit: mecum est machometus ꝓphetarū sigillūꝫ omniuꝫ ꝛ cūctoꝝ dominus nūcioꝝ: ꝛ volumꝰ ibi intus intrare. Hoc autē dicto moꝝ nob porte aperte sūt ꝛ intrauimꝰ: ꝛ cū intro iissemus omnes āgeli qui erāt ibi salutauerunt me ꝛ dixerūt mihi valde bona noua de quibus non modicum sum gauisus. Et respiciens vidi ꝙ ipsi habebant facies boūm ꝛ corpa ad modum vacarum habebant etiaꝫ ad modum aq̄larū alas ꝛ erant hij angeli numero septuaginta milia quoꝝ quilibꝫ habebat septuaginta milia capita ꝛ qð libet caput septuaginta milia cornua ꝛ qðlibet cornu septuaginta milia nodoꝝ ꝛ inter vnū nodū ꝛ aliuꝫ erat spacium itineris hominis ꝑ quadraginta annos. Vidi adhuc plus qð in qðlibꝫ ꝑdictoꝝ capitū erant septuaginta milia facieꝝ ꝛ quelibet facies habebat septuaginta milia ora ꝛ qðlibet os septē milia linguarū ꝛ q̄libet ex linguis illis sciebat septem milia loquelarū ꝛ etiaꝫ laudabant deū septuaginta milibꝰ bo rarū in die. Vidi etiā inter angelos illos duos homines sedentes super duos sedes claritatis q̄ nimis pulcri erāt tam statura corpoꝝ q̄ faciei ꝫ forma habebant enī capillos suos omnes albos ad modum niuis ꝛ barbas etiam magnas in eundem modum albas et vestimenta ipoꝝ erant ita albissima ꝙ vix poterat homo respicere ipa. Nam circa ipoꝝ capita valde maximā claritatem habebant. Et quesiui a gabriele qui illi essent: qui respondens ait. Sd as machomete ꝙ ille qui sedit in dext-

rioꝛi sede vocatur iohanna ibui zacharia qd̄ iterpretat̄ iohānes filius zacharie. Est em̄ hic ex dei ꝓphetis vn⁹. Ille tamen alius q̄ altius sedet vocat̄. yza ibnmariem. qd̄ interpretat̄ ih̄s filius marie. Hic em̄ ihus spiritus dei est et ipsius etiā genitus verbo fuit. Quo audito iui versus eos ⁊ ipsos etiam salutaui. Ibidem tandē q̄sierunt a gabriele quis ego essem: gabriel aūt nomen meū dixit eisdem ac ipi confestim salutauerunt me ⁊ dixerūt etiam mihi valde bona noua de maximo bono quod deus mihi ꝑparauerat. Quibus visis ꝓcessimus inde quousq; peruenimus ad scd̄m celū qd̄ totū erat ereū: ⁊ hēbat in spisso tantum spaciū q̄ntū possꝫ homo ire in q̄ngentis annis ⁊ tantundem inter ipm ⁊ aliud celū erat Gabriel vero pulsauit ad portā ⁊ confestiꝫ venit ad nos quidam angelus q̄ aperuit nobis eam ⁊ hic angelus ita magnus erat ꝙ tendebat caput suū vsq; ad celuꝫ septimū ⁊ pedes suos etiā vsq; ad fundum terre. Hic narrat ꝙ vidit angelos qui septuagesies millesies habebant maiora corpora q̄ꝫ habuerunt alij angeli quos viderat in alio ꝑmo celo: et q̄n̄o salutauit eos ⁊ qualiter ipi ꝑ cognito suo noīe ꝑ gabrielem salutauerunt euꝫ sicut supradictū est. Narrat etiaꝫ ꝙ vidit inter eos ioseph filiū iacob etate senem ⁊ sedentem in claritatis sede quē cum salutaret ⁊ a gabriele cognosceret ꝙ esset machometus dixit ꝙ ipe etiaꝫ salutauit eum ⁊ dixit ei bona noua ⁊c. Profecti ergo inde ꝑuenerūt ad tercium celū qd̄ totū dicit fore argenteuꝫ: ⁊ ꝙ habebat in spisso spaciū itineris hominis ꝑ quingentos annos ⁊ tantūdē etiā inter ipm ⁊ quartū celū. Narrat ꝙ q̄n̄o vocāte ad portā gabriele venit ad eos quidā angelus ita magnus ⁊ fortꝫ ꝙ si aliquis poneret super palmā eius totū mundū cū oībus q̄ in eis sunt nihil inde sentiret. Dicit etiā ꝙ vidit ibi āgelos valde magnos hñtes facies vacarū ⁊ manus claritatis ordinati ꝑ acies ⁊ ita stricti ⁊ cōiuncti ꝙ homo non posset solū pilam mittere inter eos et q̄n̄o eos salutauit vt supra. Dixit etiaꝫ ꝙ vidit inter eos enoch ⁊ helyam sedētes super sedes claritatis: ⁊ q̄n̄o gabriel notificauit eis nomen machometi ⁊ ipi suo noīe audito qualiter eum salutauerūt vt supra. Peruenientes ad q̄rtum celum dicit ꝙ erat totum de auro purissimo, ⁊ ꝙ habebat tantū de spisso quantū homo possit ire in quingentis annis: ⁊ tantū inter ipm ⁊ aliud q̄ntuꝫ celū. Dixit etiā ꝙ pulsante gabriele ad portam venit ad eos vnus angelus q̄ ita magnus erat ꝙ super pollicem dextre sue manus tenebat omnes aquas dulces ⁊ super pollicem sinistre amaras. Dixit iteꝝ ꝙ vidit ibi septuaginta milia angeloꝝ qui omnes habebāt facies aquilarū ⁊ eoꝝ quilibet septuaginta milia alarū: ⁊ quelibet ala septuaginta milia pennarum: ⁊ quelibet penna in longitudine habebat septuagīta milia cubitoꝝ: inter quos dixit se vidisse aaron sedentē in sede claritatis diademate splendido coronatū ⁊ q̄n̄o salutauit eū vt supra. In quinto celo qd̄ dicit totū esse de perla ⁊ habere tantū spacij in spisso sicut est itineris hominis per quingentos annos ⁊ tantundem inter ipm ⁊ celū sextū vocante gabriele asserit ꝙ venit ad eos quidam angelus q̄ totus erat de igne: ⁊ habebat septē milia brachioꝝ: ⁊ i q̄lib; brachio septē milia manuū: ⁊ i q̄lib; manu septē milia digitoꝝ ⁊ ꝙ q̄lib; illoꝝ digitoꝝ laudabat deū septeꝫ milib⁹ horaꝝ i die. Dicit etiā se ibi vidisse m̄titudinē angeloꝝ quorum facies erant ad modum vulturum et quomodo salutauit eos vt supra. Et inter eos narrat se vidisse moysen pulcherrimū sup sedē clarita-

tis sepentē τ quō salutauit eū τ qualit cognito eius noīe a gabriele eis dixit. Scias machomete q deus te vult et populū tuū magnis ieiunijs τ nō paucis oronib⁹ onerare. tu āt roga ipm vt alleuiet ea tibi q: ppl's tu⁹ aliter sustiere nō posset. In sexto celo qd dixit totū eē de smaragdo τ habere in spisso iter quingentoꝝ ānoꝝ τ tantūdē itineris int ipz τ septimū celū. Narrat etiā q gabriele pulsante ad portā venit ad eos quidā angelus qui septuagesies millies erat maior q̄ aliquis ex alijs q̄s primo viderat τ q talis erat eis magnitudo q si ipe vellet facere celum obsorberet atq terrā τ nullus q̄ppe psentiret. Dixit etiam se vidisse ibi alios angelos q septuagies millies maiores erāt oibus prius visis τ q oēs erāt de smaragdis τ plis τ de rubinis auro τ argēto inmixtis τ equ⁹ gabrielis erit sit inter eos. Dixit q salutauit eos τ ipi noīe suo a gabriele cognito etiā salutauerūt eū τc. vt s. τ inter eos se dixit vidisse abraā i sede maiestatis fulgentē plusq̄ sol. τ quō salutauit eū τ ipe a gabriele cognito e⁹ nomine dicit q salutauit eū τ dixit ei inter cetera. Scias machomete q deus multū te diligit ac te inter alios nuncios suos precolligēs. amore tui valde pplm tuū amat dico namq tibi q paradisus tot⁹ est plenus hys vbis. scilicet zokhay balla bille dille balla qd interptat sit honor τ laus deo τ sibi grās reuelam⁹ q: nō est de⁹ ali⁹ pter eū nec est virtus aut ptās alia nisi ipius dī altissimi atq magni. τ dic q rogauit eū abraham q moueret pplm suū τ dicēt freq̄nter verba illa τ q diceret etiā pplo suo q muri padisi sunt de auro purissimo τ menia ď auro puro τ calx ď mosto: τ q h padisus erat pparatus sibi τ oib⁹ credētib⁹ τ tenētib⁹ legē ei⁹. In septimo celo qd totū dicit eē de rubino clarissimo τ rubicūdissimo τ hre in spisso iter quingentoꝝ ānoꝝ τ tantūdē inter ipm τ octauū celū. Narrat q pulsante gabriele ad portā venit ad eos quidam angel⁹ quē nemo q̄lis erat recitare valeret nisi solū deus q ipm fecit τ creauit. Dixit etiam q cū introisset vidit q̄sdam angelos q̄ꝝ magnitudinē τ formā recitare nō audet q: de⁹ sibi ibibuit ne alicui viuēti reuelaret dicit tn̄ q hēbāt oēs oculos eleuatos ad deum τ laudabant deū τ q surrexit inter eos vnus q erat celi almocaden qd īterptat arabico eloqo velut ille q vocat sarracenos cū orōnes suas facere debēt τ tāmen cū surrexit ad orōnes vocare incepit dicens balla hu ba kibar qd interpratur magn⁹ ē de⁹. Post hec aūt dixit le bille balla illala qd interpratur nō est deus alius nisi deus. Dixit etiaꝫ ad huc barsedu le balla billa la. qd īnt ptatur testificemini sit machometū nūciū dei eē. dixit etiā postea haya lasa la ha hya lalphala qd interpretat venite ad orones vrās τ ad psectuꝫ vrm τ dixit q ipe fecit sit cū illis angelis duas orationes paruas τ gabriel dixit sibi qd deus pfecerat eū sup oēs alios nūcios τ sup oēs quos viderat in septē celis supius enarratis. Dixit etiā q int illos angelos vidit adā senē in sede claritatis sedētem coronatū corona claritatis purissime τ quō eū salutauit τ adam ei⁹ cognito noīe a gabriele qualr etiā ipm salutauit τ inter cetera dixit. Scias machomete tu q pr es filioꝝ meoꝝ q paradisus clausus est τ q neq xpīa neq hō ali⁹ itroibit quousq tu ibi scies populo⁹ tu⁹ statuit quoq dn̄s ita eē. In octauo celo qd dicit totū eē de vino topasio pulcherrimo ad videdū mo talib⁹ incognito quod habebat in spisso iter quingentorum annoꝝ. Narrat q pulsante gabriele ad portam venit ad eos quidā angelus de claritate totus cui⁹ claritas septuagies millies maior erat

q̄ꝫ claritas solis ⁊ ꝙ hēbat angel⁹ ille se
ptuagita milia capitū ⁊ q̄libet caput
septuaginta milia facieꝝ ⁊ q̄libet facies
septuaginta milia oculoꝝ ⁊ q̄libet ocu
lus septuaginta milia pupillaꝝ ⁊ que
libet pupilla tremebat septuagita bo-
raꝝ in die territa dei metu. dixit etiam
ꝙ vidit ibi alios angelos q̄ erāt septua
gies millies maiores oib⁹ aliis supra
dictis ⁊ vidit ibi quasdā kartinas q̄ se-
parabāt inter angelos ⁊ deū numerus
aūt illoꝝ angeloꝝ dicit ꝙ nemo nouit
nisi solus deus. Vlteri⁹ dicit ꝙ intra-
uerit primā sepatōꝫ kartinaꝝ que erāt
septuaginta ⁊ venerūt ad aliā sepatōnē
aliaꝝ septuaginta diuersoꝝ coloꝝ ⁊ sic
de septuaginta in septuaginta quousq̄
ꝑuenerūt ad alias septuaginta sepa
tiones q̄ oēs de perlis. Et dixit ꝙ inuē
nerūt alias septuagita sepatōes aque
⁊ totidem niuis ⁊ totidē grādinis ⁊ to
tidem nebulaꝝ ⁊ totidē tenebraꝝ ⁊ to-
tidē ignis ⁊ totidē claritatis ⁊ totidem
glorie dei ⁊ totidē celoꝝ oim quos bo-
mo cogitare valeat ⁊ inter oēs sepatio-
nes erant tot angeli ꝙ a nemine posset
dici numerus eorūdē q̄ nūq̄ laudare
deū cessabūt circa eas eundo ⁊ venien
do ⁊ dicit ꝙ ibi reliquit eū gabriel solū
⁊ ꝙ assumpto vigore cordis transiuit
omnes illas sepationes quousq̄ ꝑue-
nit ad illā q̄ erat gloria dei. ⁊ ꝙ cuꝫ ibi
appropinquasset audiuit vocē quādaꝫ
dicētē sibi hagopcodem. ya. ab. ibi. ya
muhagmeth qḋ interpretaṫ appropin
quare mihi amice machomete. Et dič
ꝙ hoc audito appropiquauit sibi ma-
gis. ⁊ ꝙ audiuit vocē aliā illud idē sibi
dicentē ⁊ ꝓpinqui⁹ accedēs audiuit il-
lud idē hec superaddens. Scias ma-
chomete ꝙ tu es apud me magis bo-
noratus q̄ꝫ oēs alii nuncii ⁊ magis ex-
altatus etiā q̄ꝫ oēs alie creature q̄s fe-
cerim siue sint angeli homines aut di
aboli. Et dixit ꝙ mox appropinquans

tantū ꝓfectus ē ꝙ inter deū ⁊ ipm non
erat nisi spaciū duaꝝ balistaꝝ ⁊ ꝙ tunc
salutauit deū ⁊ deus eū. Et ꝙ deus q̄si
uit ab eo q̄m̄o ppl's suus faciebat ⁊ ꝙ
ipe responderat ꝙ erant multum sibi
obedientes ⁊ ꝙ deus sibi dixit. macho
mete precipio tibi ꝙ facias pplm tuuꝫ
ieiunare sexaginta diebus anno quoli
bet ⁊ orōnes quinquaginta facē omni
die q̄ dicto dicit ꝙ recessit a deo ⁊ redi
ens inuenit gabrielē ⁊ respiciēdo mira
bilē mansionē dei dicit. ꝙ vidit cathe-
drā dei intra quā erant. iiii. elemēta et
vtrūq̄ seculū et ꝑadisus et etiā infern⁹
et celū et terra q̄ oia creauerat de⁹ itra
cathedrā illā. dicit etiā ꝙ hēbat. iiii. pe
des quoꝝ quilibet hēbat septuagies
millies plus longitudinis q̄ꝫ sit a celo
vsq̄ ad terrā ⁊ ꝙ illā cathedrā portant
in humeris suis. iiii. angeli quoꝝ quili
bet habet. iiii. facies. s. ante et retro ⁊ a
dextris et a sinistris et vna facies erat
hominis alia aquile alia leonis et alia
thauri et corpa eoꝝ plena oculis et ꝙ i
fine mundi angelus existens in figura
hominis regabat deū ꝓ hoib⁹ vt mise
reatur eis et pctā dimittat. Alius exn̄s
in figura aq̄le rogabat deū ꝓ auib⁹ ali
us exn̄s in figura leonis rogabat ꝓ be
stiis siluestrib⁹ et exn̄s in figura tauri
ꝓ bestiis domesticis. Innumeralia fa
tuissima narrat de septē paradisis q̄s
narrat se vidisse inter que dicit ꝙ ille q̄
est in inferiori gradu supioris ꝑadisi
hꝫ ad opus suū per oēs ꝑtes circa se tā
tum spacii quātū hō posset ire in q̄nq̄
centum annis et ꝙ donat ei deus qui-
gentas feminas in vxores et. iiii. milia
virginum et octo milia aliarum q̄ nō
sunt virgines ad ei seruiendum i oib⁹
rebus suis et ꝙ qualibet die venit ad
eos quidam angelus qui dicet eis cen
tum alpholia que sunt velut pāni au-
rei ad vestiendum et post multa dicit
ꝙ relinquerunt eum gabriel et ridubā

thesaurarius paradisi et iterum rediit per eandem viam ad deum et quod tunc deus dederat ei librum alchorani quem accepit de manu dei et dicit quod abstulit deus visum ab oculis eius et reddidit cordi et quod sic vidit eum et quod ipse deus posuit manum suam super caput suum. ita quod ipsius manus frigiditatem in corde persentit et quod mox ei omnem scientiam docuit et quod scivit omnes res que fuerunt hactenus et que imposterum sunt future et dicit ulterius quod rogavit deum ut alleviaret supradictas quinquaginta orationes populo suo non ausus erat aliquid dicere de ieiunio ne sibi reputaretur gulositas et quod deus amore sui alleviavit eas deducendo ad quinque orationes quas diceret populus machometi omni die, sic quod tres de die et due de nocte dicerent et quod unus almocadem vocaret ad dicendum eas et cum vocaret quod mitteret digitos suos ubi decet sequitur quod petiit licentiam a deo et recessit et cum veniret ad celum ubi erat moyses enarratis superioribus de alleviatione orationum dicit quod eius consilio iterum rediit ad deum pro alleviatione ieiunii sexaginta dierum et primo reditu obtinuit decem dies. Secundo alios decem. Et tercio alios decem quousque non remanserunt nisi .xxx. dies. et sic dicit quod pre verecundia non fuit ausus amplius redire ad deum. Et finaliter postquam enumerat alia mendacia que propter vitandam prolixitatem omitto dixit quod gabriel reduxit ipsum ad scalam per quam ascendit et quod descenderunt simul usque ad lapidem prenotatum, et quod equitavit alborac expeditus a gabriele, et venit ad domum suam et invenit uxorem suam in lecto que adhuc dormiebat cui enarravit omnia que ei acciderant Et postmodum predicavit eadem in mequa patribus suis caroiris et aliis gentibus. Hec pauca sunt collecta ex maximo pelago mendaciorum predicti libri qui dicitur scala machometi. Alibi legitur quod cum predictam visionem narrasset machometus gentibus universis in illis partibus. Sexaginta milia hominum cognoscentes fictionem a lege eius recesserunt. et eum dicerent ei ascende in celum de die nobis cernentibus et videamus angelos occurrentes non recognovit falsitatem suam. sed ait laus deo meo nunquid aliud sum ego quam unus homo et nuncius. Ecce visum est fundamentum legis machometi. De re hec sola fictio visionis debet sufficere ad confutandum quicquid machometus fecit. Nam non permisit eis spiritus sanctus mentiri nisi ita manifeste ut homo clare adverteret fictionem nec inde reprobatione propter claritatem sue falsitatis non solum apud theologos sed etiam apud naturales philosophos quo vero non ut homines sed ut bestie vivunt ino luti cecitate delicias carnis sequentes velocissimo cursu in dampnationis precipitium miserabiliter cadunt. O infelix bonum miserabilium animarum dampnationis causa innumerabilium animarum dampnationis causa O rabies ambitionis et luxurie maledicta machometum decepisti ut alios deciperet. O dei permissio et iudicium absconditum et tam spurcissimo atque bestiali homini et tam apertis mendaciis homines firmissime adhereant etiam usque ad mortem. Ipse enim seducit aliquo modo plus quam angelum aliquando solum nuncium. aliquando quod pro angelis incedit et quomodo potuit do quod pro angelis incedit et quomodo potuit rot angelorum splendores sustinere in celis quod dicebat quod quando apparebat ei angelus gabriel semper cadebat in terram et corpus mans agitabatur et incurvabantur manus et pedes eius. Nec enim in predicta visione dicit se raptum sicut fuit paulus sed dicit quod ascendit sic in corpore et anima cuius signum est ut supra patuit quia dicit quod deus tetigit eum manu sua et sensit frigiditatem eius usque ad medullam spine dorsi eius et usque ad cor. ergo deum et angelos ponit corporaliter dimensuratos quod est heresis dampnata ut supra patuit libro iii.

De cõcordia ꝛ discordia legis machometi cũ lege christi in articulis fidei.

Quinta conside ratio ē scire in quo cõcordãt ꝛ discordãt lex xpi ꝛ lex Machometi quo ad articulos fidei ꝛ precepta. Lex eñ xpi q̄ excellentissima ē vt fuit declaratũ libro pmo nõ inordinata est in suis credibilib⁹ nec in suo processu sicut est lex machometi. ex q̄ satis cõuincit nõ eē a deo qꝛ q̄ a deo sunt ordinata sunt. vt dixit apl's ad Rom. xiij sicut in opibus nature ꝛ sacris scripturis patet cuilibet intuẽti qꝛ eñ lex moysi data a deo fuit ordinatissime incepit a creatõe mũdi. Deinde ꝓsecut⁹ est ordine tpis ꝛ historie vtꝫ cuilibet intuẽti ꝑ totũ pentateucũ. ꝓphe etiã i suis scripturis ordinate ꝓcesserũt etiaꝫ ordine tpis ostendẽtes quo tpe vel sub quib⁹ regibus semꝑ etiã seruãtes ordinẽ historie vel ad min⁹ ordinẽ materie. euãgeliũ etiã xpi ordinatissime ꝓcedit ordine tpis ꝛ historie ꝛ materie deinde etiam vita ꝛ doctrina ꝛ miracula xpi. In alchorano aũt nullus est ordo nec tẽpus qꝛ nõ dicit sub quibus regib⁹ vel quo tpe nec ibi seruat̃ ordo historie. Nam primum capitulum a quo incipit dicit rubrica vel apertio libri i quo sine dubio conuenienter incipit ab oratione et laude dei sed immediate post breuem orationem prosequitur opus et est capitulum secundum de vaca rufa quam immolauit moyses cuius historia est in leuitico. Tercium capitulum est de familia nostra qui fuit pater moysi et aaron. et statim sequitur. Quartum capitulum de mulieribus ꝛ sic de alijs ita inordinate ꝙ non est homo in mundo qui possit de ordine historie et capitulorum redde rationẽ nec ibi seruatur ordo materie. Nam nunq̄ vnam materiam prosequitur ordinate sed statim de vna materia se transfert ad alteram omnino extraneam recte sicut arrepticius nec etiaꝫ ibi seruatur ordo arguitionis vel alicuius probatõis. sed tota doctrina est ex suppositione et ponit vnam propositõneꝫ perseueram et ex illa concludit quandam aliam que nihil habet facere cuꝫ ea sicut frequentissime dicit ꝙ deus ē excelsus ꝛ bonus et alchoranum ē lex saluationis et ꝙ deus est de⁹ et ꝙ nullus est alius deus nisi deus. et machõmetus est propheta veridicus seruus dei et qui deus est deus et ꝙ nullus ē deus nisi deus. Sed que sit ista cõclusio ꝙ machometus est veridicus fu⁹ dei et quia deus est deus et sic de pluribus alijs dictis inordinatissimis q̄ causa breuitatis omitto. Est igitur lex machometi discordans in ordine a lege christi ꝙ vt clarius videatur et an sit aliqua concordantia inter eas ad ordinatissimam seriem articulorum fidei christiane descendo vbi tria preambula premittuntur. Primum est ꝙ articulus in proposito nihil aliud est q̄ veritas de natura diuina cum gratia ꝺm hugonem de sancto victore. et hec notificatio datur de articulo stricte et proprie sumpto ꝓut trahitur ad partes simboli apostolorum cuilibet eñ articulo conuenit et est sensus. Articulus artat nos ad credenduꝫ de deo nõ solum que dicuntur de deo per naturam vt credo in deum patrem omnipotentem hoc enim ad naturam diuinam pertinet sed etiam que per grãm dicuntur vt qui conceptus est de spiritusancto. hoc enim pertinet ad gratiã vnde sensus est articulus ē veritas de deo continens naturam ꝛ gratiam. Secundũ preambulũ ē ꝙ simbolũ scdũ naturalẽ phiam dicitur cõuenientẽ

cia. Sic igit ppter conuenientiam intel lectuū in veritate vna. ⁊ ppter conuenientiam aplor siue patrū in simbolo cōponendo ac etiā ppter conuenientiam scripturaꝝ ex quaꝝ aggregatiōe factū est non immerito simbolū fidei appellat a sin quod est con vel simul ⁊ bole quod ē sentencia quasi sententia multoꝝ siṫ. Sꝫ quia tria sunt simbola oportet causas institutionis assignare. Prīa causa institutiōis simboli aploꝝ fuit fidei instructio respectu credendoꝝ ad salutē necessarioꝝ. Causa vero simboli athanasij fuit erroris exclusio ppter multiplices errores pullulantes. Ratio autē sine causa simboli patrū fuit fidei explanatio circa dubitatiōes emergētes. Itē simbolū aploꝝ submisse dicit vt stat aploꝝ ⁊ fideliū pmitiue ecclesie representet qñ apli ⁊ fideles non audebant fidē xpi vsquequaq confiteri in manifesto. Simbolū vero athanasij in pma cantat vt designet quod fides est pma mētis illuminatio. Sꝫ simbolū patrū in missa cantat vt in confessione fidei et deuotione pparet ad receptionē dñice corporis cuius pticipes p fidē efficimur. Terciū pambulū est quod si habeat respectus ad ea q̄ credenda sunt radicaliter Articuli fidei sunt. xiiij. quoꝝ. vij. spectant ad diuinitatē ⁊ septē ad humanitatē ⁊ hec signata sunt Apocal. pmo in septem stellis ⁊ septē candelabris aureis in quoꝝ medio filius hoīs ambulat. Sꝫ si habeat respectus ad eos qui simbolū primū ediderunt: tūc fidei articuli sunt. xij. iuxta numeꝝ. xij. aploꝝ qui sancto spiritu edocti non est dubiū aliquid potuisse latere de his q̄ spectāt ad fidei cōplementū: ⁊ vt maiorem haberent firmitudinem singuli apposuerunt ibi suas particulas ⁊ omnes insimul singulas approbauerunt ⁊ hoc fuit vt vna ecclesia que sup aplos fundare debebat haberet vnā fidei credulitatem que fides catholica diceret: hec est fides vniuersalis ⁊ ab vniuersis aplis qui erant fundamentū ecclesie vniuersalis ⁊ hoc ante dispersionem. Et ideo quia paulus ⁊ barnabas electi fuerunt ad apostolatū post dispersionē aploꝝ siue diuisionē ad pdicandū sicut patet actuū. xiij. in simbolo nihil apposuerunt ⁊ sicut. xij. apli sunt. xij. fundamenta ecclesie vniuersalis sic. xij. articuli fidei sūt. xij. fundamenta muri ciuitatis ihrlm supne quasi. xij. lapides preciosi quos enumerat beatus iohannes in Apoc. xxj. dicens ⁊ murus ciuitatis habens fundamenta. xij. ⁊ in ipsis. xij. nomina. xij. aploꝝ. Sequit fundamentū pmū iaspis ⁊c. ⁊ isto ordine psequar in declaratione articuloꝝ ⁊ in conferētia concordantie legis ⁊ discordantie legis xpi ⁊ machometi.

De primo articulo fidei que est Credo in deū patrē oīpotentem creatorē celi ⁊ terre. et de proprietatibus iaspidis.

Primus articulus fidei xpiane est. Credo in deū patrem omnipotentem creatorē celi ⁊ terre. Hunc in simbolo apposuit petrus princeps apostoloꝝ. Et hic est primū fundamentū muri ciuitatis iherusalē superne figuratū p primū lapidem preciosū qui dicit iaspis Apoc. xxj. Hic enim lapis oculos purgat visum acuit ⁊ confortat, vt dicit in libro de pprietatibus rerū. Et sic iste articulus ptinens ad diuinitatem qui est de vnitate dei est principiū omnibus credentibus tollēdi varios errores gentiliū plures deos ponentiū ⁊ acuendi ac confortandi visū mentis. Itē p iaspidem figurat prima vtus theologica q̄ est fides q̄ nunq̄ in sctis marcessit ꝫ semp manet in viro boni opis: sic iaspis viridis coloris est. In ill' quidē marcida ē imo mortua q̄

fide habet et nõ cũ fide opa. Vñ gregoriꝰ in psona dñi Qui me fide discrepat qui opibꝰ nõ concordat. Hec ẽ prima i edificio spũali. qꝛ sine fide ipossibile ẽ placere deo ad Heb. xj. et nihil retinet qui fidẽ pdidit vt dicit seneca etc. Et illud prudentij pma petit campũ dubia sb sorte duelli pugnatura fides. dicit ãt pma virtus fides qꝛ ex ipa cete generãtur vt dicit glo. sup illõ Math. j. Abrahãm genuit ysaac. ysaac genuit iacob. Glo. fides spem. et spes caritatẽ et h est intelligendũ nõ de hitibꝰ q̃ simꝉ oẽs infundunt a deo. Sed de motibꝰ quorũ vnus generat ab alio. In predicta etiã pticula quã btũs petrꝰ posuit i simbolo tres articuli continẽtur loquẽdo de articulis vt hꝫ respectus ad ea q̃ credẽda sunt radicaliter. s. articulꝰ de vnitate diuinitatis. et articulꝰ de psona patris et articulꝰ de creatõe. Credo in deum. Iste articulꝰ exponit in simbolo maiori vbi dr Credo in vnũ deũ vbi excluditur error gẽtiliũ q̃ nõ credũt i deũ sꝫ in ydolũ vꝉ aliq̃ creaturã. Vel excludit error manicheorũ q̃ dicũt eẽ pl'es deos seu plura pncipia et accipit articulꝰ iste Deut. v. Vbi di audi isrl deꝰ tuꝰ vnus est. Sed nũq̃ existens in pctõ mortali dicere potest sine pctõ. Credo in deũ videt q nõ. qꝛ dicit augꝰ. q credere in deũ ẽ credẽdo in eũ tendere. credendo eũ amare et credẽdo ei incorpari. Et ita videt q talis mẽtit cũ dicit credo i deum. Ad h rñdet mgr alexand de ales in fine sui tercij q sicut existẽs in odio fraterno pt dicere orõz dñicã sine peccato qꝛ dicit eã i psona ecclie sicut probat p illud Esdre. vj. obtulerũt. xij. vitulos p pplo dei. Glo. nullꝰ in orone sibi aliqd petat vꝉ p se sꝫ p oibus q̃ habent vnũ cõem prẽm deũ. Silr existẽs in pctõ mortali põt dicere credo i deũ sine pctõ nec mentit cũ nõ sit smo ipiꝰ sꝫ ecclesie pcipue cũ simbolũ in psona ecclesie dicat sit orõ quedã. Itẽ dicit frater Iohes Asteñ. in secundo libro summe sue titulo. lv. q confessio fidei dicitur in simbolo quasi ex persona totius ecclesie fides aũt ecclesie est fides formata que est in omnibus illis q̃ sũt de ecclesia numero et merito. Et ideo confessio fidei traditur in simbolo secundum q conuenit fidei formate. vñ existens in peccato mortali nõ mentit dicens. Credo in deum. Cũ nõ sit smo eius sꝫ ecclesie. Sed qd dicendũ siqs intuitiue videret deum nunqd mẽtiretur dicendo. Credo in deũ cu fides sit secundũ aplm argumentũ nõ apparẽtiũ et iterũ fides ẽ credere quod nõ vides scdm augustinũ. Dico q p illo tũc cũ quis videt intuitiue deum dicere non potest veraciter. Credo in deum sicut patet de beatis in gloria paradisi. s. in quibus iam non manet fides nec spes sed caritas sola que nunq̃ excidit. Si qs vero in raptu intuitiue videt deum transiuitq̃ illa visio et certitudo remansit illius visionis. si respectus habeat ad illud tunc visionis illius non põt etiã veraciter dicere. Credo in deum sic potuit eẽ in paulo et sic legimꝰ in cronicis btĩ patris nostri btĩ francisci. de fratre egidio laico viro vtiq̃ pfectissimo. qui ex eo q in quodam raptu viderat deũ dicebat q cum sana conscietia non poterat dicere. Credo in deuz. Sed si pꝰ raptum non haberetur respectus ad deum visum sed ad deum qui non videtur sed spectatur videri. tunc certissime non mentitur qui dicit credo in deum sed fideliter verum profert. Secũdus articulus in hac particula est patrem omnipotentẽ hic probant plura alia conseq̃ncia. Si eñ est omnipotẽs potest creare celum et terram et potest dimittere peccata. et sic de alijs deo p prijs vt patuit in prohemio huius fortalicij fidei licet omnipotentia sit cõis

toti trinitati tm̄ p appropriatoꝝ attribuitur patri. Et s̄m Ricbardū hec omnipotentia icludit oēm sciam et bonitatē summā et ex consequenti prudentiam respectu oim. Tercius articulus ē. Creatorem celi et terre hoc exponens maius simbolū addidit visibiliū oim et inuisibiliū. Celū eñ sumit dupliciter est eñ celū quod videtur et est celū quod non videt vt pbat p illud psalmi celū celi domino qđ nihil eēt dicere nisi ad minus eēnt duo celi vtrūq ergo creauit deus cū vtrūq sit celū vt dic̄ scptura. In principio creauit deus celū et terrā simul et contenta ab eis. Celū inuisibile continet inuisibilia vt angelos. Celum vero visibile continet visibilia et corporalia. Ideo cōgrue secundū q exponit simbolū maius p celū intelligūtur inuisibilia oia q̄ nobis zelant et p terrā oīa visibilia. sicut videtur psalmus dicere terrā aūt dedit filijs hoim. et licet creatio sit cōis toti trinitati cū opera trinitatis a dextra sunt indiuisa tm̄ p appropriationem attribuit pri. Et si queras quare hic dicit creatorem et in maiore simbolo dicit factorē. Respondetur q creare est de nihilo aliquid facē. facere vero vt cōiter dictū est cōe adopari aliquid de nihilo et adopari aliqd de materia. Ut ergo ostendatur opator non tantū factor de nihilo vt angeloꝝ animaꝝ et pme materie s; etiam oim pductoꝝ ex aliquo. Ideo pfitemur nō tātum creatorē s; etiam factorem. Secta machometi concordat cū lege iudeoꝝ et xpianoꝝ in vnitate dei et rex creatōe. Ait eñ machometus in alchorano. Also ara prima et in pluribus seqntibus deus vester vnus est nec est alius preter ipsuz pius et gratus qui creauit celum et terram. terram in ymo celoq in summo disposuit et ymbres ac arbores eoruz q̄ fructus producit. et licet in his duobus sint nobiscum concordes saraceni ex sua secta statim tamen venenum sui dēs discordat a lege xpi negans deum creatorem celi et terre esse patrem quia scđm saracenos nullus sit pater sine coytu. Hunc errorem xpi traxerunt a iudeis quos secum machometus habuit consortes vt supra patuit cum de eius origie ageretur. excecati ergo cuz cecis iudeis negant esse patrem creatorem celi et terre. Nos aūt xpiani tenēt fideliter in vnitate essentie esse tres psonas realiter distinctas per relationes originis saraceni cum iudeis non credunt quorum cecitas infra per alchoranum ostendetur.

De secūdo articulo qui ē Credo in iesum cristū filiū eius vnicū dominū nostrū et de pprietatibus saphiri.

Secundus articulus est. Et in iesum cristum filium eius vnicū dominum nostrum. Hunc apposuit in simbolo andreas apostolus Iste articulus est scđm fundamentus ciuitatis hierusalem superne. et est figuratus per secundum lapidem preciosum qui dicitur saphirus cuius pprietas est q corpus humanū vegetat et integra mēbra conseruat. sic credere ihz xpm eē filiū dei viui augmētat corpus ecclesie misticū qđ prius erat i vna gēte modica iudeoꝝ s; mō per hanc fidē pdicatā se extendit ad multitudinem gentiliū cōuersoꝝ. Itē p hunc lapidez pciosum figurat secunda virtus theologica que est spes sanctorum q̄ p celicam cōuersationē celo sereno sunt similes sicut saphirus et veri solis radijs percussi qui radij sunt amoris isignia que in sua conuersatione et in sua passione resurrectione et ascensione ostēdit in se omnē terrenitatem reprimunt et fulgorem eternitatis eminunt dicētes

cum apostolo ad Phil. iij. nostra conuersatio in celis est. Et ad idem alios trahunt dicentes id Isa. ij. Venite ascendamus ad montē dñi et ad domum dei iacob. Vñ eccl. xliij. tripliciter sol exurēs montes radios igneos exsufflans et refulgēs radijs suis excecat oculos. montes ecclesie. i. pdicatores tripliciter exurit sol iusticie dñs in tria facit ydoneos. s. ad fidem et ad operationem et ad predicationem vtriusqȝ et exufflat ab eis ignem concupiscentie et refulgēt in eis radij amoris q̄ excecant oculos noctue. i. malorum. Est ergo hic secūdus articulus. Credo in ihm cristum filium eius. i. patris vnicum dominum nrm Vnde augustinus libro de simbolo cum audis dei filium cognosce deum si em̄ est verus filius est illud quod est pater. Si ergo pater est deus filius ē deus vnicum. id est vnigenitum. In q̄ ostenditur q licet a patre procedet filius et spūssanctus tamen est tantū vnus filius qui procedit a pře p modum generationis ihm xpm dominum scilicet iure creationis gubernationis et vlterius redemptionis. Est aūt dominium increatū et hoc nō appropriat filio cum dicat athanasius dominus pat. dñs filius. dñs spūssctūs. Et ē dñium creatū et hoc appropriatur vt etiā in q̄ntum homo credatur dominus creature. Math. vl. data est mihi omnis potestas in celo et in terra. Psalmista. oia subiecisti sub pedibus eius. Glo. potestati eius oia subiecisti vt omnes eum adorent. Nostrum dicitur pter participationē nostre nature. s. humane et pꝑ executionē misterij redemptōnis in assumpta carne q̄s sibi vniuit in vnitate psone non pat nec spūssanctus. Ad huius aūt articuli expositionē maius simbolū addit plura dicens. Et in vnū dñm ihm xpm etc̄. Exprimūtur autem ibi de filio secundū diuinitatē quinqȝ ad excludēdū quinqȝ errores arrianorum. Primus ē q non ē eiusdem substantie cum patre contra qd ibi dicit et in vnū fpe te deum cū patre. Secundus error ē q filius ē minor patre contra qd dicit dñm nostrum ihm xpm. i. equalem patri et spirituisancto i dominio et potētia. Tercius ē q non ē filius naturalis ſ adoptiuus contra quod dicitur filium dei vnigenitum. Quartus ē q ē natus ex tpe non ab etno. contra qd dicit ex patre natum añ oia scła. Quintus error ē q ē pura creatura dicit em̄ q si filius eēt a patre et filius naturalis cum nullus pat sine sui diminutione et decisione generet filiū equalē sibi. et illud de deo dicē sit absurdum restat q deus pat nunq̄s habuit filium naturalē. contra qd dicitur deū de dō lumē de lumine. sicut em̄ lumen sine sui diminutōne generet aliud lum̄ sic pr̄ filium. Causa erroris eoꝝ ē q2 qd ē creature attribuūt creatori. Ex pdictis āt erroribus inciderūt in pfundū erroris vt dicerēt xpm eē purā creaturam et nō esse deū naturalit ſ adoptiue et per grām. Z qd dī deum veꝝ de deo vero genitū nō factū cōsubstantialē pr̄i. i. eiusdem substantie cum patre p quem oia facta sunt. Augu. si p ipm facta sūt oia iā nō ē factus iā nō ē creatura. dī tam̄ filius factus scdm hūanitatē ad Rom. i. et in pluribus alijs locis. Et q2 machometus fuit hereticus arrianus instructus vt supra patuit per Sergium monachum arrianum hereticum. Ideo in hoc concordans cum arrianis et iudeis dicit iesum cristum puram creaturam et sic discordans a christianis asserit christum non esse filium dei nec deum. Vnde azoara capitulo. xxj. Cōstanter dic deum vnum esse necessarium omnibus qui nec genuit nec ē generatus nec habet quēq̄s similem sibi Item azoara. xij. dicit omnes quidem

dicētes xp̄m ihm marie filiū deum exi
stere mēdaces ⁊ increduli repti sūt. cū
xp̄s ipe dixisset filij israel in deū domi
nū meū atq₃ vr̄₃ credite cui q̄sq̄s sociū
atq₃ pticipē posuerit igressum paradi-
si illicitū sibi reptur⁹ in ignē ibit etnū
⁊ in plurib⁹ alijs locis silia vba pfert
ꝫ mentita est iniquitas sibi q₂ veraces
oēs q̄ cōfessi sunt ihm xp̄m eē ve₂ deū
⁊ dei fil'ū repti sunt. Et ne hec veritas
ꝑiret pl'es q̄₃ cētū mille volūtarie mor-
tē passi sunt. Probatio vero sua ē ho-
minis insensati ⁊ nihil intelligētis d̄ di
uina natura nec de ei⁹ eterna emanati
one ⁊ l₃ ꝯcedat xp̄m dixisse filijs israel
in deū meū atq₃ vr̄m credite. nō ex h̄ se
quiť ipm̄ nō eē deū ⁊ dei filiū. cu₃ ipse
dixerit creditis in deū ⁊ in me credite.
sociū aūt se pticipē deo nō dam⁹ sicut
ipse putat. q₂ cū dicim⁹ xp̄m eē deū nō
aliū deū a p̄re ꝫ vnū ⁊ eūdē deū fideliť
ꝯfitemur. aliū tñ in psona. ⁊ licet ex di
ctis i p̄mo libro ꝯsideratōe. iij. clare ap
pareat ex q̄druplici examie. Hec veri
tas catholica q̄ ihs xp̄s ē ver⁹ fili⁹ dei.
Ad ꝯfusionē tñ saracenoꝝ oppositu₃
afferentiū ex coꝝ lege volo illud osten
dere vt ꝓprijs armis vulnereť. Et sic cō
fusi vel credant vel obmutescāt. Diciť
etiā in alchorano in capitulo amiram
Dicunt angeli btē marie maria deus
p₂etulit te ⁊ purificauit te sup oēs mu-
lieres ⁊ post dixerūt angeli maria de⁹
euāgelisat vl' annūciat tibi de vbo suo
⁊ nomē ei⁹ ihs xp̄s fili⁹ marie. Et in ca
pitulo elneza dr̄ nō dicatis de deo nisi
vitatē q₂ ipse crist⁹ fili⁹ marie est nūci⁹
dei ⁊ verbum dei quod ipse posuit i ea
per spm̄ sctm̄. Afferit igr̄ oio q̄ ipse cri-
stus sit vbum dei. Queriť ergo quod
sit istud verbum dei. An vbum d̄i acci
dētale vel potius personale ⁊ reale. Si
dicunt saraceni q̄ est vbum dei vocale
tantum ⁊ accidentale hoc nō potest di
ci. loquiť eñ de deo alchoranū ⁊ etia₃
euangelium singulariter vt de vno ver
bo tantum. Verbū aūt dei vocale et
accidentale quod a deo est nō est vnu₃
ꝫ multa oia verba bona ⁊ sancta ⁊ vera
possunt dici vba dei. Itē non esset ex-
cellēs cā mendacio xp̄i quam alchora
nū intēdit singulariť cōmēdare q̄ ver
bum dei dicatur q₂ verba dei dicit. na₃
nō solū xp̄s ꝫ etiā alij ꝓphe dixerūt ver
ba di. Si aūt accipiať subaliť ⁊ ꝓprie ⁊
psonaliť sic vbum dei ē etnum ⁊ verus
deus. sicut eñ vbum quod egrediť de
ore corruptibilis homis corruptibile
eē ncc̄e ē. Sic vbum quod ab etno ꝓ
greditur d̄ ore di p quod creauit celu₃
⁊ trā ⁊ intermedia vt vbo vtar alcho
rani ncc̄e ē eē incorruptibile ⁊ etnum
quicq̄d aūt ex d̄o processit eēntialiter
ē de⁹. Vñ cum vbum aliquo mō dif-
ferat a dicēte ⁊ cōcipiēte vbum ⁊ in di
eēntia nō potest eē diuisio vl' distinctio
opt₃ q̄ ibi sit dr̄ia psonalis ⁊ q̄ vbum
a dicēte ꝓprijs ⁊ solis rationib⁹ distin
guatur. hoc ē aūt vbum quo deus om
nia fecit dicit fiat ⁊ fit sicut in alchora-
no dicitur. ⁊ in hoc conuenit alchora-
num cum euangelio iohannis q̄ dic
omnia p ipm̄ facta sunt quia igiť a di-
cēte vbum concipitur ⁊ intellectualiť
generatur ⁊ illud quod ab aliquo ge-
neratur in similitudine nature ⁊ speci-
ei dicitur filius. Hinc est q̄ verbu₃ dei
dicimus filium dei sicut si sol de se ge
neraret talem splendorem qui eēt sol
illum solem ⁊ splēdorē diceremus fili
um solis ⁊ in hoc tamē ē dr̄ia q̄ creatu
ris in quibus differt eē ⁊ eēntia nō pōt
multiplicari supposita sine multipli-
catione nature vt homo generat homi
nem. deus aūt in quo est idem esse et
eēntia cum ex se generat vbum quod
deus est vt dictum est non generāt ali
um deum. quia diuina eēntia nec diui
sibilis est nec multiplicabilis aliq̄ mō
propter summā simplicitatē ꝑfectō₃

& ratio potissima quare diuina essentia nõ est multiplicabilis. q2 est de se hoc: & qdlibet qd est de se hoc sicut for. est icomunicabile et impluritficabile. Natura vo humana q2 non est de se hoc: sed ptrabit p heceitates ideo plurificatur. dicam9 ergo q deus generat vbũ suũ qd deus est: sed nõ ali9 deus. bene est alia psona sed nõ ali9 deus. Machometus aũt quõ audiuit q xpiani dicebant deũ habere filiũ nesciuit cogitare q posset esse filius nisi de muliere. Et ideo nullũ aliud argumentũ induxit: nisi q deus nõ potest habere filium q2 nõ habet vxorem & hoc p efficaci argumento frequentissime repetit. Hoc argumentũ est simile ac si diceret q de9 nõ est substantia. q2 nõ habet accidens vel q deus nõ viuit q2 nõ comedit vel respirat & talis imaginatio fantastica ẽ & fatua et hominis intellectu & ratõne carentis. nõ ẽm xpiani dant deo filium tanq ex muliere: sed sicut est calor ab igne & splendor a sole & verbum a dicẽte vt dici que omĩa nasci vere & generari dicunt et non ex femina vel muliere filius ẽm splendor est & verbum eterni patris coetern9 & ssubstantialis et coequalis ei machomet9 etiam nõ recoluit. qd dauid quẽ tñ cõmendat dicit deũ habere multos filios adoptiuos pter filium naturalem dicens. Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes & tamen non ex muliere. Item machomet9 dixit q virgo Maria potuit habere filiũ sine viro nunqd ergo potuit cogitare q deus potuerit habere filiũ sine muliere. Preterea dicit machomet9 de deo i capitulo elmininũ q si deus haberet filium totus mundus esset in periculo. esset ẽm inter eos scisma sed hec suppositio est falsissima. supponit ẽm q deus nõ haberet filiũ nisi malũ & cõtumacem & inobedientem & nos quidem dicim9 q fili9 dei est verbum dei & ars patris p quem omnia operat. verbum aũt conceptum & ars operatoris etiam in homine nunq discrepãt ab intellectu cõcipiente. nisi forte machomet9 blasphemãdo dicat q deus a semetipso discordat a suo intellectu & sua cõceptio contradicit ei. Item cum iesus filius Marie sit verbum dei vt dicit machomet9: & verbũ dei vt declaratuz est filius dei. quare ergo nõ dicit machomet9 q deus nõ potest habere verba. q2 nõ habz vxorem. sicut dixit q nõ potest habere filiũ quia vxorem nõ habet igit veruz dixit machometus qñ dicit q ihs xps est filius Marie & q est verbuz dei: sed nõ intellexit. si intellexisset dixisset exq est filius Marie est verus homo et ex q est vbũ dei est ver9 deus. Non ẽm est deus cõpositus vel imperfectus vt hõ cuius verbum & cõceptio mentis & ars et operatio est inherens siue accidens. et ideo nõ hõ verbũ aũt dei est subsistens & quicqd est dei deus est. Vñ verbum dei est deus. Intellectus dei est deus & operatio dei est deus. Patet ergo contra saracenos quõ deus põt habere filium licet nõ habeat vxorẽm & quomodo etiam iesus filius Marie est verus filius dei naturalis.

De tercio articulo fidei et de proprietatibus calcidonij.

Tercius articulus fidei est. Qui cõceptus est de spũscto natus ex Maria vgine. Hũc apposuit i simbolo iohes euangelista. Iste articulus est terciũ fundamentum ciuitatis ihrlm supne & est figurat9 p tercium lapidem pciosum q dicit calcidoni9. Hic ẽm lapis valet cõtra illusiones demonũ & virtutes cõseruat vt dicit in lapidario. Sic & fides hui9 articuli valet cõtra illusiones demonũ q sepe iudeos iudificauerũt vt crederẽt p̄les ee xpm in lege pmissum sic patuit latissime in p et tercio li. xpiani vo hãc fidẽ amplexan

tes nunꝙ̄ inuēti sunt illusi aliū ꝙ̄ ihm
xp̄m in messiā recipiētes ⁊ sic nō patiſ
illusionē sic etiā nō patiſ destructōem
virtutū ʒ eas firmissime ꝯseruat in aīa
bus fideliū. Predict⁹ lapis ſm ysido.
est ex lapidib⁹ ardentib⁹ silis paleti lu-
cerne vt dicit h̄ glosa. Calefact⁹ aūt a so
le vel digitoꝝ atteritu paleas ⁊ cartaꝝ
fila a se rape dicit ⁊ significat terciā v̄-
tutē theologicā q̄ est charitas sanctoꝝ
hec eñ ab ipsis celata q̄si palet i lucer
na. ʒ cū ad alioꝝ vtilitatē exire cogitur
lux ei⁹ apparet q̄ nō sculpit. q̄ɀ aduerſ
nō secat. j. ad coꝝ. xiij. charitas oīa suf
fert ⁊ vanā gloriā nec recipit nec retiet
hec amore xp̄i incarnatōnis assensa et
digiti a spūsctī igne inflamata peccato
res sibi ꝯiūgit cū nō solū amicos ʒ eti
am inimicos ꝓpter deū cara vnitate cō
iūgit. Item p̄dict⁹ articul⁹ sumit ex il
lo Math. j. inuēto ē in vtero hn̄s d̄ spi
ritusctō. Et nota ꝙ amb. dicit li. de spū
sctō ꝙ illud qd̄ ē ex aliq̄ aut ē ex ei⁹ sb̄a
vt fili⁹ ex p̄re aut ex ei⁹ ptāte vt ex deo
oīa ⁊ sic sumit hic. de. q̄ɀ ptāte ⁊ opera-
tione spūssancti ꝯcept⁹ est xp̄c. Iō xp̄s
nō dr̄ fili⁹ spūssctī. In simbolo v̄o ma-
iori explicat iste articul⁹ sic. Qui ꝓpter
nos hoīes ⁊c̄. vsqꝫ ibi ⁊ hō fact⁹ ē. Vbi
nota ꝙ descendē dicit de filio dei nō ꝓ
p̄rie ʒ trāsumptiue ad significandū in-
carnatōeꝫ. sicut eñ q̄ descēdit de sursuꝫ
in deorsum tendit sic cū de⁹ fact⁹ est hō
de⁹ q̄ est sup oīa infimā sibi naturā vni
uit. nihil ḡ aliud est hic descēdere ꝙ̄ in
carne hūili apparere in h̄ articulo con
cordāt saraceni cū xp̄ianis q̄tum ad h̄
ꝙ xp̄c ih̄s fuit ꝯcept⁹ de spūsctō ⁊ nat⁹
de Maria v̄gine ⁊ ꝙ ē messias in lege
ꝓmissus qd̄ vt clari⁹ videat. Notan-
dum ꝙ fuit quidam iudeus Toletan⁹
nomine samuel qui quandam disputa
tionem singularem habuit ꝯtra quen-
dam saracenū nomine albucalem apd̄
sectā ꝯmorantē. Isti eñ cōferentes de

veritate vtriusqꝫ legis cōicauerunt int
se libros suos. sic ꝙ iude⁹ legit sarace-
no bibliā ⁊ tradidit sibi transumptum
scd̄m ꝙ veraciter hr̄ apud iudeos ⁊ sa-
racenus legit alchoranū iudeo ⁊ tradi
dit sibi transumptū ſm ꝙ veraciter hr̄
apud saracenos. Deinde ipsis absen-
tib⁹ ad inuicē lr̄is disputauerūt de ve-
ritate vtriusqꝫ legis ⁊ inter cetera p̄di-
ctus iude⁹ ꝯtra saracenū nitit ꝓbare ꝙ
xp̄c ih̄s est verus messias saracenoꝝ et
ꝙ saraceni false ⁊ ꝯtra veritatē viuū sic
dicens ꝑ alchoranū quem mihi legisti
cui⁹ transumptū in arabico concessisti
quē apportaui ⁊ apud me recōditum
habeo tibi duo probare itēdo. Primo
ꝙ xp̄c quē colūt xp̄iani est vester verus
messias ⁊ sibi credere debetis ⁊ ipsum
tanꝙ̄ verū deū ⁊ hoīem adorare ⁊ reci
pere ⁊ cū hoc ꝓbauero leuiter scd̄m in
feram. s. vos nūc flere ⁊ cōtra veritateꝫ
viuere nō tñ istis ꝓbatōnib⁹ ꝑ me nec
ꝑ meis intendo adherē. Q̄tum ad p̄-
mū scis ꝙ oīa q̄ dicam habeo i alcho
rano v̄o q̄ɀ tu dixisti mihi ꝙ multa erāt
in alchorano cōtra vos ideo erāt d̄ me
dio sublata. Sed ista q̄ sequunt d̄ ih̄u
quē colūt xp̄iani recitabo fideliter pro
ut habent in sachara de familia. Dicit
eñ machomet⁹ de ih̄u heic. id est ih̄us
est messias quē ꝓpha dixit esse futuruꝫ
heic. id est ih̄s est fili⁹ ysaac ⁊ ꝓphetarū
iustoꝝ ⁊ sanctoꝝ in recta linea vsqꝫ ad
Mariā virginē. Heic hiesus messias
habuit ptātem a deo faciendi mirabi-
lia sanandi omnem languorem ⁊ infir
mitateꝫ eiiciendi demones suscitandi
mortuos ⁊ creditis expresse omnia mi
racula que euangelium xp̄ianoꝝ com
memorat. heic. id est hiesum fecisse: vt
alchoranus expresse testatur in zacha-
ra predicta etiam ibidem dicit ꝙ Heic
id est hiesus sciuit ⁊ scit etiam oīa se
creta cordiuꝫ. Vnde verba machome
ti sunt ista in forma. Heic id est iesus

sciuit omnes libros et omnē sapientiā moysi ꝛ pdicatōnē ꝛ sciebat qd homines comedebāt in domibus suis ꝛ qd reponebāt in thesauris suis ꝛ hoc mōdo cōtempsit diuitias et abiecit carnales ꝯcupiscentias nec habuit delectationes que sunt occasio peccandi ꝛ causa inobediendi. ꝛ intruducit in Alchorano illud euangelij vulpes foueas habent etiam eodem zachara ꝙ iesus fuit conceptus de spiritusancto absqꝫ virili semine ꝛ natus de Maria virgine ꝛ de Maria dicit machometus ꝙ angelus gabriel dixit. O maria deꝰ elegit te ꝛ decorauit te gratia. ꝛ ornauit et ꝑelegit sup oms mulieres omniū filiorū matres. ꝛ posuit te quasi vnū mediuꝫ inter homines ꝛ angelos dei in paradiso deliciaꝝ dicit etiam zachara. xxvij. ꝙ heic id est ihs verbū dei ita ꝙ intellectus nō vocat hoc nomine nisi ꝙ vocabit arabice heic id est ihs ego sum sufficientia tua ꝛ ego eleuabo ad me ꝛ purificabo te ab infidelibus. Et in zachara de familia dicit ꝙ nullus est quē nō tetigerit sathan pter heic id est ihesum et Mariam. Scis eñ ꝙ hec omia supra dicta cōtinent in zacharis. ꝑdicto vero alchorani ꝛ omnia fideliter ꝛ veraciter sine diminutōne nec additione recitaui. Nunc ex istis colligo sic ihesus est de spiritusancto ꝯceptus sine virile semine de sanctis ꝓphetis natus de virgine conceptus ꝛ natus sanctus ignoscens omnē habens scientiaꝫ scrutans corda hominum habens potestatē curandi sanandi resuscitandi mortuos et messias ꝓmissus in lege a prophetis ꝙ inqꝫtum scrutans corda hominum est deus ꝛ consequenter adorandus ꝛ colendus inqꝫtum sanctus ꝛ de sanctis natus et messias et credendus ꝛ recipiendus antecedentia omnia habetis in alchorano vero et conceditis et vere ꝛ recte ergo ex eisdem consequentiam recipere debetis ꝛ non solum recipere: sed fideliter operari oppositum facientes sub palliato colore false et mendose vultis dixi sub palliato colore quia vos dicitis ꝙ verum est ꝙ ihesus fuit messias promissus: sed machometus fuit ab ipso deo ꝛ de beneplacito ihu missus ad declarandum doctrinam dataꝫ ab ipso ihesu quā ꝑ falsos scriptores xpiani falsi habent ꝛ machometus spiritu dei viui et missus ad corrigēda corrupta ad declarandū veritatem vt ipse ihesus dixit discipulis. Ego mittaꝫ vobis de patre spiritum veritatis ꝛ docebit vos omnē veritatem ꝛ suggēt vobis omnia quecūqꝫ dixero vobis. Volo autem ostendere per alchoranum ꝛ ꝑ conceptionem ipsius machometi et per natiuitatem ꝛ genealogiam et per eius nutritōnem ꝙ talis nō potuit nec debuit ad hoc eligi. Nam manifestuꝫ est ꝙ vos conceditis ꝙ machometꝰ est de genere hysmaelis filij abrae et agar ancilla. ꝛ in hoc dicitis ꝙ iesus est ysaac ꝛ zara que erat vxor legitima ipsius abrae et ideo de legitimis. Machometus vero de concubina quia de agar eadem zachara dicitis ꝙ Machometus fuit conceptus de peccatoribus ꝛ natꝰ eo ꝙ parentes sui erāt ydolatre et gentiles de genere saracenoꝝ qui erant ꝑuersissimi peccatores vt asseritis. Conceditis etiā ꝙ cum esset. iiij. annoꝝ nutriuit eū in villa q̄ dicit biatris quidaꝫ ꝑuersus iudeꝰ geneaticꝰ q̄ nutriuit euꝫ ꝛ docuit eum testm̄ verꝰ seu legem mosaicā. ꝛ instruxit eū arte seu scia geneatica. Postea fuit traditus irl'm a quodam patruo suo qui dicebatur sicut tu abuculus cuidam falso xpiano q̄ erat monachus sancti Benedicti ordinis q̄ monachꝰ instruxit ipm false in naturali scientia et in lege xpianoꝝ et docuit

ipsum pervertere omnes text⁹ vtriusque leg. et sic effect⁹ geneaticus et in duob⁹ testamentis puerse ac false nutrit⁹ et instructus secessit in egyptū qr fames valida oppresserat totā arabiā et iunct⁹ est cuidam regine vidue noīe Cadiga que postea extitit causa regni sui apd Damascū. Ecce aspicias qualiter et a quib⁹ cōceptus et quō nat⁹ et nutrit⁹ a quib⁹ instruct⁹ et quā doctrinam secut⁹ et nunquam a deo purgat⁹ nec illustrat⁹. qr de eius electōne a deo nec de plenitudine spiritus dei in eo vos nō habetis aliquam scripturā sicut tu asseris in quādam glosa. quam tu vocasti elemab. nisi q dicitis q ipse de seipso dixit q omnia q mādabat pdicabat et docebat archangel⁹ Gabriel pdicabat et revelabat sibi de celo. quantus ergo sit iste. s. machometus et qualis sit rogo velis aspicere et clare videbis sana ꝯscientia q talis ad tanta minime eligi valuit hec iude⁹ ille. Sz adduntur ad hec ratōnes alie ꝯuincentes. Prima qr spūssanct⁹ non possit esse vilissime vite et vilicissime secte dator. qualis est Machomet⁹ et eius lex vt supra visum fuit in secūda et tercia consideratonibus. Secūda qr paraclitus spiritussanct⁹ docuit aplos Joh. xiiij. et xvj docebit vos omnem veritatem. Machomet⁹ aūt nō vidit aplos vt constat qr fuit post eos vltra sexcentos annos vt patuit supra ꝯsideratōne prima articulo. iij. scz de origine machometi quo ad tempus. Tercia ratio est quia paraclitus spūssanct⁹ nunquam fuit nunci⁹ missus dyabolis sz machomet⁹ fuit nuncius missus hominib⁹ et dyabolis ipso teste in alchorano azachara. xvj. nō ergo fuit spūs veritatis missus a ihesu. Et sic patet q ihs xpc bndictus nō solum est verus messias xpianorum et iudeorum sicut in pº libro ostensum est sz etiā est ver⁹ messias saracenorum vt nunc ex alchorano deductū est. concept⁹ de spūsancto et de Maria virgine natus. Sūt tamē discordes a xpianis in hoc q exponūt i maiori simbolo. s. qui ꝓpter nos homines et ꝓpter nostrā salutē descendit de celis et incarnat⁹ est etc. vsque et homo fact⁹ est. qr cum ipsi negent xpm esse filium eternaliter generatū vt supra patuit negant ꝯsequenter incarnatiōem filij dei. Dicunt enim q nō fuit aliq necessitas q ꝓpter hominem de⁹ incarnaretur. sz q ipse homo qui peccauit ageret pniam et satisfaceret pro peccato. Oportet ergo istis bestijs ostendere necessitatem incarnatōnis. et q nec angelus nec omnes angeli boni et mali. nec p(r)im⁹ homo nec omes hoies puri simul iuncti pniam agentes potuerūt satisfacere p pctō primi hominis sicut et dicit dns cesarien. in suo tractatu ꝯtra saracenos. Unde captiu⁹ intellectus saracenorum obumbratus caligine peccatorum nō pōt intelligere iusticiā incarnatōis filij dei. Hec ē eī ꝓpria excellentia legis euangelice sup legem moysi. s. manifestare iusticiā dei que facta nō fuit tempe legis Moysi. sed fuit facta et impleta tempe euangelij. Et cum res postquam facte sunt omib⁹ represententur manifestius quā anteque impleantur ꝓpterea ꝓprium est legis gratie manifestare iusticiā dei quā venit implere in seipso. s. suus ꝓprius filius ihs xpc. Sic enim declaravit ipse iohanni baptiste qui venit ad suū baptismū. qr cum iohannes diceret sibi. Ego a te debeo baptizari et tu venis ad me. Respondit ei dicens. Sine modo sic decet nos implere omnem iusticiam Math. iij. Sed qs pōt exprimere qualis est ista iusticia. Quis pōt ponere linguam in tam altū misterium presertim cum cognoscam insufficientiam mei intellectus ad explicandum. sz cōfidens de diuina pietate que illuminat accedentes ad se et q quando cū humilitate accedit homo ad cor altum manifestatur ei deus plus exaltatus. breuiter

ter ⁊ clarius quã potero exponet diui-
na iusticia q̃ p legem euangelicã decla
rat nõ incipiendo in gradu altiori qui
est redemptio sanctoꝝ angeloꝝ sed ho
minũ qui erant in dura seruitute pro-
pter peccatũ primi hominis ex quo vo
luit plus obedire dyabolo q̃ deo ɔme
dendo de arbore nõ ɔcessa. ⁊ quia non
seruauit padisum terrestrem in q̃ posi
tus fuit vt operaret ⁊ custodiret illud.
sicut fit de isto q̃ dato scienter castro pro
quo fecit homagiũ inimico suo cõmit
tit pditionẽ suo principi q ipse ⁊ sui fi-
lij tradunt exilio extra regnũ positi ex
tra gratiã dñi sui sic fuit iusticia. q pri-
mus hõ ⁊ oẽs ab eo descendẽtes eẽnt
serui p naturã volo dicere q nascerent
in pctõ p naturã sicut eoꝝ pater volun
tate deliberata voluit esse ipsi fuissent
filij ire. ꝫ si postq̃ creuissent et fuissent
intelligentes q in eorũ arbitrio fuisset
velle sicut nati fuerãt manere et pma-
nere filij ire vel esse filij grẽ. tales noui
ter facti volendo audire doctrinã dei ⁊
⁊ seruãdo mandata ei⁹. ⁊ si obedissent
dyabolo sicut eoꝝ pater fecit pl⁹ q̃ deo
adimplendo sua carnis desideria ⁊ nõ
spũs q semp pmanerẽt filij ire sicut na
ti fuerãt nõ digni hr̃e regnũ dei ex quo
sunt filij pditoris. ⁊ vltra q̃ deliberate
voluerũt plus societatẽ dyaboli q̃ dei
quanto tpe vixerũt in h̃ mũdo. q simi-
liter habeãt societatẽ in alio dãnati cũ
eo ad penas infernales. In h̃ tamẽ fit
filijs ade maior misc̃dia q̃ filijs militꝭ
pditoris. q̃ licet nõ ɔmittant pditõnes
sicut pater fecit: imo displicet eis quia
sunt toto tempe vite sue extra regnum
exilio relegati. tali pena exñti iusta. q̃a
est in sola priuatõne sui amoris ⁊ gra-
tie nolendo q habitent in suo regno fi
lij sui pditoris. Hec est pena filiorum
ade q sicut ipse fuit exclusus a paradi-
so ita descendentes ab eo solummodo
q̃ sunt filij sui ex eo essent indigni re-
gno dei. Et q̃ hec pena est tam grãdis
cum sit tam ꝑiudiciale exilium hoim
a padiso. ⁊ similr̃ q̃ est tam vlĩs exten
dendo se ad oẽs hoies q̃ fuissent in h̃
mũdo geniti sicut adã suos ꝓprios fili-
os generauit. ostdit magnitudinẽ pcti.
ꝓpter qd̃ tam grandis pena fuit impo
sita. Ne oẽs hoies perirent necessaria
fuit recõciliatio p quã hoies fuissent in
grã dei q̃ p naturã nascebant in ira sua
⁊ cum recõciliatio requirat ɔdignam
satisfactionem ⁊ satisfactio ɔdigna ẽ q
reparet damnũ restituẽdo ablatum. et
vltra hoc ratõne offense q det aliquid
de suo qd̃ pri⁹ ante offensam non debe
bat. sicut in lege ꝑcepit deus restituere
quinq̧ boues ꝓ vno ⁊. iiij. oues ꝓ vna
Exo. xxv. ꝓpter qd̃ in regno tenẽt ꝓ in
sta lege septenaꝝ quilibet p seipm̃ põt
intelligere ex q̃ qualitas satisfactionis
debet esse ꝰm ɔditõez pcti. grãde pecca
tum grandẽ requirit satisfactõez. Cum
ergo pctm̃ primi hois fuit tam magnũ
ɔphendens oẽs ab eo descendentes
q ipse nõ poterat satisfacere ꝓ seipso.
quia ad satisfaciẽdũ nõ hẽbat q̃d daret
de suo qd̃ prius nõ deberet deo q̃n q̃a
ab ipso recepat deo debebat totum qd̃
suũ erat. Unde si ꝓ seipso non poterat
satisfacere. multominus ꝓ toto genere
humano facto seruo dyaboli rõne sui
pcti. ergo vt recõciliatio fieret require-
bat satisfactio debita restituendo quã-
tum fuit qd̃ accepit vel quantũ fecit de
damno ⁊ vltra hoc aliquã rem suaꝫ nõ
debitã prius deo ꝓpter offensam q̃ fe-
cit hoc non potuit facere adam nec ali
quis suoꝝ filioꝝ. ex q̃ debebant deo q̃c
quid habebãt. Et quilibet vt saluet vel
non seu cum maxima difficultate est
sufficiens sua ꝓpria iusticia. manifestã-
te sacra scriptura q si fuerint in ciuita-
te tres viri iusti Noe. Daniel. ⁊ Job.
Isti sua iusticia liberabunt animas su
as sed nõ potuerũt liberare aias filioꝝ

⁊ filiaꝝ suaꝝ. Cum ergo satisfactio requirat q in illo q̄ habet satisfacere sint duo .s. q sit ille q̄ debet satisfacere et sit ille q̄ pōt satisfacere. quaꝝ vna sine altera nō sufficit oportet intelligere q ille qui hēbat satisfacere ꝓ pctō Ade cum adam fuerit homo q fuisset nō angelꝰ q̄ nō debebat satisfactiōeȝ ſ3 q fuisset hō exquo homo fuerat q̄ peccauerat. Itē requirebatᷓ scđo q fuisset talis hō qui posset satisfacere ⁊ cū purus hō satisfacere nō posset exq̄ deo debebat totum qđ in eo erat ⁊ satisfactio requirit ratione offense q̄3 peccās facit q det vltra et amplius q̄3 accepit vel fecit de damno peccando. Vn̄ hac eadem rōne quilibet angeloꝝ nō poterat satisfacere cuȝ vnusquisq3 eoꝝ deberet deo quicquid hēbat exq̄ ab ipso deo receperat q̄s eēt ille qui nihil deberet deo vt sic posset satisfacere. certū est q in omībꝰ creaturis nō pōt inueniri vna sola q̄ deo non debeat aliquā rem cū oēs ipse debeāt deo quicq̄d habent exq̄ ab ipso receperūt ꝓpter qđ deꝰ solus est qui nihil debet deo: cum deus a seipso habeat suū esse ⁊ non ab aliquo alio. quia interrogatis omibus intellectuȝ pticipantibꝰ siue sint homies siue angeli boni ⁊ mali si ipsi dederūt esse deo vel aliquā reȝ ꝓpter quā anteq̄3 deus daret eis eē qđ habent deus eis aliquid deberet. oēs rn̄derent ipse solus fecit nos et nō ipsi nos. Et ideo nos debemus ei quicq̄d habemus exquo ab eo recepimꝰ ⁊ ipse nobis nihil debet quia nihil ei dedimꝰ Hac ergo ratōne clara existente. q solus deus est ille qui nihil debet alteri: nec sibipsi cum ille qui debebat satisfacere ꝓ peccato pzimi hominis ⁊ omnium alioꝛum requirebat quod nihil debet deo ⁊ solus deus est iste ergo necessariuȝ fuit. ⁊ sic omnibus modis expediebat q satisfactoꝛ pro genere hūano foret deꝰ ⁊ homo. hō q2 homo fuerat qui peccauerat ⁊ sic homo satisfacē debebat. deus. q2 ipse solus est quia nihil debet deo. ⁊ sic ꝓ satisfactōne hominis peccati. poterat dare de gr̄a dando de suo qđ nulli debeť. hoc intellecto debemus ꝯsiderare. exq̄ homines nō poterant esse deo reconciliati nisi p ipsummet deū. q2 nō erat qui satisfacere posset nisi ipse solus. que fuit illa iusticia q̄ deū obligaret vt ipse deberet satisfacere ꝓ peccato pzimi hominis cuiꝰ ōmerito oēs ab eo descendentes erāt serui dyaboli opoꝛtet ad cognitionem huiꝰ videre ⁊ attendere pzincipiū ⁊ ꝯditōeȝ peccati qđ fecit pzimꝰ homo. Ecce q i hoc facto cōcurrūt tres. s. deus q̄ dedit ꝑceptuȝ pzimo homini q seruaret paradisum ⁊ q non comederet de arboꝛe vetida. Concurrit homo qui peccauit. q2 fecit ꝯtrarium ꝑcepti ꝓ deuȝ et dati Cōcurrit tercio dyabolus qui sua astucia ⁊ deceptōne ꝓ mediū mulierꝭ temptauit hominem ⁊ fecit q transgrederet ꝑceptuȝ de istis duobꝰ. s. homini et dyabolo sic est q in casu explicato nulli eoꝝ facta fuerat aliq̄ offensa impleta volūtate cuiuslibet eoꝝ faciendo quilibet qđ volebat. q2 homo cōplacuit sue vxoꝛi plus appetendo ꝑmanere in gr̄a eius q̄3 deo obedire. Dyabolus similiter impleuit voluntatē suam habita victoꝛia ꝓ eum desiderata. Verumtamen hoc est verum q quilib3 eorum fecerat grandem offensam deo contra cuius voluntatem ambo fecerunt. Pzimus homo quia voluit plus obedire sue vxoꝛi q̄3 deo faciendo voluntatem dyaboli ⁊ dyabolus quia cum deceptione contra voluntatem dei tulit seruum eius et fecit seruum suum. ⁊ sicut deo fuerat facta offensa per vtrunq̄3 si ambo voluissent reconciliari opoꝛtebat pro ambobus fieri satisfactōneȝ. Sed cū dyabolꝰ noluisset deo reconciliari imo placebat sibi ſp inimicus dei

ꝯmanere q̄ nolebat recognoscere peccatū suū. qđ nō erat in hoīe cuꝫ desideraret liberari a dura seruitute quā sentiebat stando in ptāte diaboli. Ergo cū solꝰ hō peniteret de pctō ꝑ eū facto vt fieret reconciliatꝰ deo pōt dici vno vł duobus modis vel q̄ ꝑ fuisset facta debita satisfactio deo qui offensus erat. ⁊ q̄ dyabolꝰ ꝑ iusticiā ꝑderet dominiuꝫ qđ sup ipm tenebat. Uel q̄ deus de ptāte sua absoluta sine aliqua satisfactōe remitteret ade offensaꝫ sibi factā ⁊ ꝑ vim ex q̄ est potentior dyabolo liberaret primū hominē a subiectōne sua: q̄ ab eo victus fuerat iuste erat eiꝰ seruus nō reputarent tanq̄ dubiū aliqui q̄ deꝰ posset ꝑ talem modū liberare primuꝫ hominē a subiectōne dyaboli ⁊ reconciliare sibi sed tñ q̄ cuicunq̄ principi magne potestatis plus reputat̄ ad laudeꝫ q̄ sit iustus q̄ꝫ q̄ sit potens potestate sine iusticia tyrannidi reputata cū deus nō solū iustꝰ ꝫ etiā necessario est iustꝰ ⁊ tali forma iustꝰ q̄ nō pōt dici deus nisi intelligat̄ iustꝰ. Oportet ergo intelligere q̄ in recōciliatōne hoīs interueniret iusticia que primo poterat intelligi si deꝰ sicut magnꝰ dñs potens ⁊ iustꝰ dyabolo ⁊ homini ex q̄ quilibet eoꝝ offenderat eū dedit penam ⁊ tormentū fm demeritū peccati ꝑ eos ꝯmissuꝫ dyabolo in penā peccati qđ ꝯmiserat tollendo hominē ꝑ vim ⁊ ꝯtra totam suā voluntatē a suo dominio. ⁊ homini sicut ꝓditori nolendo eū vnq̄ꝫ videre in suo palacio neq̄ꝫ in regno suo: sed q̄ remaneret exilio religatus ꝓ semꝑ. Sed cū deꝰ sit non solū dominꝰ potens: sed iudex iustꝰ ⁊ pater misericors. Ex quo homo penitebat in pctō ꝑ eū ꝯmisso et ꝑ seipsum nō poterat satisfacere miscđia dei ptinebat dare ei succursum ⁊ iuuamen liberaret̄ a dyaboli ptāte. Sic tñ q̄ talis liberatio: ita tempararet̄ iusticia: q̄ dyabolus tenens hominē in sua seruitute nō posset reclamare q̄ ei eēt facta in iusticia nec facere aliquā querelam q̄ fuisset iusta cum hec fuerat veritas q̄ ipsemet deus attendens videns ⁊ ꝯmittens dyabolus ⁊ hō sicut illi q̄ intrant in campū certauerant vnꝰ contra alterum. ⁊ ꝯditio certantiuꝫ est si iam vnus alterū nō occidit q̄ victꝰ sit seruꝰ victoris. ⁊ cum arma primi hoīs vt defenderet se essent fortiora ad defendendum se q̄ꝫ arma dyaboli in ꝯmittendo siue temptādo. fortitudo etiā homis ⁊ virtꝰ incōꝑabiliter erat maior q̄nto dyabolꝰ cū oībꝰ suis artibꝰ ⁊ viribꝰ etiam si fuerāt mille vicibꝰ plus nō poterat hominē vincere nisi ipse volūtarie voluisset vinci. Ex q̄ ergo suus inimicus erat minus fortis q̄ꝫ ipse ⁊ ipse voluit ab eo vinci dictabat iusticia q̄ fuisset eius seruus facto. ꝫ seruo dyaboli ꝯñter oēs ab eo descendentes ad habendū liberationeꝫ de tam mala seruitute. ex q̄ ꝑ iusticiā homo erat seruus dyaboli. oportebat q̄ non ꝑ vim sed ꝑ iusticiam fuisset liberatꝰ de potestate. Et sic vt liberaret̄ a dyabolo reqrebat̄ vt interueniret iusticia nō minꝰ requirebat̄ vt esset reconciliatꝰ in grā dei existente deo patri piissimo ⁊ iudice iusto. Unde vt causa fieret reconciliatꝰ deo ꝯtra queꝫ fuerat ꝯmissum pctm̄ requirebat̄ q̄ fieret per hoīem q̄ tanti valoris vel plus esset sicut primꝰ hō ⁊ oēs ab eo descendētes qui daret tantā ⁊ maiorē laudeꝫ et honorē ⁊ gloriā quanta fuerit offensa contra eū ꝯmissa. Tali ꝫ satisfactione reqsita vt genꝰ humanū reconciliaret̄ deo vt dictuꝫ est q̄ fuerat facta offensa deo per vtrunq̄ꝫ scilicet dyabolum ⁊ hoīem nō oportet dicere q̄ dyabolꝰ vellet facere hanc satisfactōeꝫ ex q̄ nolebat hoīem liberari ab eius potestate et recōciliari deo. q̄ talem satisfactōnem facere erat ꝑdere dominiū sup oēs hoīes ꝑ eū nimium desideratū. ⁊ iō displicens erat

corde si essent recõciliati cũ ipso facto pderet dominiũ suũ qð sup ipsos tenebat. Item hãc satisfactõez ipse nõ poterat facere cũ ad satisfaciendũ fuisset necessariũ rogare deũ q velle t parcẽ offẽsam ei factã ad qð reqrebat q talis intercessor eẽt deo grat⁹. qr si inimic⁹ vel is q displicet roget p iniuriante pl⁹ pvocat ad irã eũ q̃ rogat. Et hoc est manifestũ q dyabol⁹ voluntarie erat inimicus dei pctã sp q ei fiant offense quantũ plus põt. Sic ergo pz q p dyabolũz q peccauerat exq ipse nõ requirebat immo sibi displicebat et abhorrebat hois recõciliatiõez z nõ min⁹ inã nõ poterat fieri satisfactio hois. Ex alia etiã pte si oms angeli nõ poterãt facere talẽ satisfactiõez. qr nihil hẽbant de suo q darẽt deo quõ diabol⁹ poterat q vltra hec abhorrebat q aliq tpe talis satisfactio fieret. Videam⁹ ergo de hoie q fuit scõs in pctõ pmissio huicnon de ficiebat sic dyabolo volũtas vt eẽt recõciliat⁹ quia sentiebat seruitutẽ ei⁹ durissimã deficiebat tam ei ptãs sicut supra oñsum est Ipse q z oms hoies ab eo descendentes angeli etiã nõ potẽtes implere reqsitam satisfactõez qd q restabat exq nõ erat ali⁹ q posset satisfacere nisi sol⁹ de⁹ nisi q prim⁹ hõ z oms alij ex toto rmanerẽt pditi si iam de⁹ nollet satisfacẽ p eis exq ipse sol⁹ poterat z nlls ali⁹. Itez pueniens fuit deum incarnari vt tanta humilitas in redemptore quanta fuit supbia in puaricatore. Sed supbia tãta fuit q homo voluit esse de⁹ ergo tãta debuit esse humilitas vt deus fieret homo. Item hoc debuit facere d⁹ vt vitaret inconueniens qð sequebat. quia si deus non esset incarnatus vt satisfaceret p hominis peccato hoc est vel qr non potuit. vel quia nesciuit vel qr noluit. Si non potuit impotens fuit. Si potuit sed nesciuit ignorãs fuit. Si potuit z sciuit sed noluit ergo et inuidus fuit. que oĩa sunt magna inconueniẽtia in deo scz impotentia ignorantia iuidia. Patet ergo ex phabitis necessariam z valde fore pueniente z incarnatione dei vt doceret se potius vincere p iusticiã q̃ per potentiã et vt ostenderet tanta humilitas in redemptõne quanta fuit superbia in puaricatõne. Et ne aliqð inconueniens attribuat deo cum in eo minimum inconueniẽs sit maximum impossibile.

De quarto articulo et proprietatibus smaragdi.

Quartus articul⁹ est. Passus sb pontio pylato crucifix⁹ mortu⁹ z sepult⁹. Hũc apposuit in simbolo Iacob⁹ maior. Et hic articulus ẽ quartũ fundamentũ ciuitatis hierusalem supne figurat⁹ p quartũ lapidez preciosum qui dicit smaragd⁹ cui⁹ ppriet tes pcipue sunt q̃tuor. Prima q inclinat ad castitatẽ. Nam expertũ est frangi in ptes cum ipsum gestans fornicat Scdã est q morbũ caducũ curat. Tercia est q tempestatẽ auertit. Quarta ẽ q in causis verba psuasoria dat. Sic z va hui⁹ articuli fides carnales volupta tes reprimit. fm Aug. in quodã sermone de. xl. sic dicentẽ. Congruit deuotioni nostre vt q dñi crucifixionẽ celebrami nostre vt q dñi crucifixionẽ celebrami fum⁹ reprimendaz carnaliũ voluptatũ crucẽ etiã nobis faciem⁹. Morbum caducũ tollit. quia xpc mortẽ nostram moriendo destruxit vt dicit gregori⁹ in pfatõne paschali. Tempestatẽ nõ solum carnis sed etiã mundi et dyaboli auertit qr nihil a deo q nõ equanimiter tollerẽt si xpi passio ad memoriam reducatur. Gregorius in omel. x. Bernardus super cantica in sermone. xxij. passio tua domine ihesu vltimum deficiẽ refugium singulare remedium deficiẽte sapientia iusticia non sufficiente succumbentibus meritis illa succurrit cũ

tamen defecerit virtus mea non conturbabor non diffido scio quid faciã. Calicem salutaris accipiam dat etiã in causis fidei cõtra tyrannos contra hereticos et contra quoscũq alios persecutores verba psuasoria veritate attestante Ego dabo vobis os et sapientiã cui nõ poterũt resistere oms aduersarij vestri fides eñ passionis xpi dedit Stephano q omes ei9 aduersarij quantũcunq phibiti nõ possunt resistere sapientie et spiritui qui loquebat scilicet in ore ei9 vt patet in actibus. Item de smaragdo dicit ysidorus q a nimia viriditate dicit amarus. qr omnes satis viride amarum dicit omnes herbas et frondes viriditate superat aerem etiam vicinum ex repcussione virescere facit nulla gẽma gratior oculis cui9 corpus extersuz sicut speculum imagines reddit Angrifes qui corpus pedes et caput habẽt leonum currentes sup terraz vt leones et alas habent aquile quibus volant in aere auferũt hominibus: sz alimascus popul9 scilicet vnũ habens oculuz pugnans cõtra eos eis aufert hec moraliter est. Quarta virt9 que dicit castitas vel virginitas que virorũ carnis integre seruat et in amaritudine penitentie motus malos castigat hec est gratior angelis et oculis xpi. quia virgines et casti sequunt agnũ quocũq ierit apocalip. xiiij. et in se portat imaginem angelorum et xpi Angrifes. id est demones multũ nitunt auferre: sed mens et intẽtio indiuisa a deo resistit et ptradicit: et eam custodit illesam. qui eñ tales sũt indiuisi sunt sicut dicit. j. Cor. vij. Nõ eñ habẽt duos oculos vnũ in terrenis et aliũ ad deum sz vnũ tantũ et illum figunt in deuz dicentes illud ps. Sicut oculi ancille in manibus domie sue ita oculi nostri ad dominũ deum nostruz etc. Huic articulo nihil addit simbolũ maius. Concordat cum pdicto articulo Machometus in hoc q concedit ihesum christuz sub pontio pylato fuisse pdemnatum morti. Discordat aũt a pdicto articulo passionis et mortis xpi in alcorano azohara. v. et in pluribus alijs locis vbi in sententia dicit q quidam iudei voluerũt xpm occidere et ipse calide se subtrahens euasit nescio quem loco sui crucifixerũt putantes esse xpm. Creator autẽ leuauit christum ad se et est secum vsq diem iudicij tũc scilicet sicut alij homines morturus et resurrecturus. Sed tamẽ nullum inconueniens est saracenis concedere mortem Xpi cum ipsi teneant q nõ est filius dei viui sicut nec nobis xpianis qui ipsum pfitemur verum filiuz dei q sit mortuus sm humanitatez. qr diuinitas mortalis nõ est nec vnq morietur.

De quinto articulo et de proprietatibus sardonicis.

Quintus articulus est. Descendit ad inferos tercia die resurrexit a mortuis. Hũc apposuit in simbolo beatus Thomas. Et hic articulus est quintũ fundamentũ ciuitatis hierusalem supne figurat9 p quintum lapidem pciosum qui sardonicus dicitur cui9 pposítio ex duob9 lapidib9 est. scilicet ex sardio et onice et est rube9 ex sardio et alb9 et niger ad colorez vnguis ex onice. Inter ceteras hui9 vtutes mirabilis est vna potissima q accẽdit animũ ad gaudiuz quod trahit ex sardio. Sic et fides hui9 articuli accendit animos sanctorum patrũ in limbo cuz illuc xpc descendit liberans vinctos de lacu in quo nõ erat aqua et hoc in sanguine testamenti vt patet zacharie. ix. Vere magnũ gaudiũ illorum fuit cum btificati fuerũt in visiõe deitatis et btã captiuitate ducti a miserabili captiuitate inferni. Accẽdit etiã aios discipulorum et sctõrum

rum mulierū xp̄s resurgens. q2 gauisi sunt discipuli viso dn̄o Joh. xx. Omnes etiā fideles in fide hui9 articuli iocundant ꝯtemplantes ꝑtātem inferoꝝ nō potuisse resistere saluatori descendenti nec ꝑtātem nature eidē resurgēte gaudentqꝫ sperantes resurgere. q2 xp̄s resurrexit. Item ꝑdictus lapis tricolor ē subtus niger medio candid9 superi9 rubeus. Et hic solus lapis ꝑciosus in signando nihil cere auellit ꝑ qđ moraliter quinta virt9 que est sanctoꝝ patientia figurať ꝑ quā ab inferioribus. id est a mūdanis hominib9 in despectu sunt nigri ꝫ in medio scꝫ in corde suo cādore ꝯscientie sunt lucidi ꝛ ardore martyrij quo citi9 ad supiora ꝑueniant sunt rubei. Hec etiā virtus nihil auellit. q̄a suis ꝑsecutoribus plene ꝛ ex toto corde remittit sciēs qđ dicit dn̄s Luce. vj. dimittite ꝛ dimittet vobis ꝛ Eccl'. xxviij. relique ꝑximo nocenti te. ꝛ tūc deꝑcante tibi pctā soluenť ꝛ hec virtus bene quinta dicit; q2 moleste circa quos est virtus patie corpus exprimit quod quinqꝫ sensib9 agit. Huic etiaꝫ articl'o nihil addit simbolū maius ad eius explicatōnem verūtū cum dicit descēdit ad inferos intelligendū est ꝯm animaꝫ diuinitati ꝯiunctam corꝑe in sepulcro manente etiaꝫ diuinitati ꝯiuncto. quia qđ semel assumpsit nunqꝫ dimisit sec9 est de toto resultante ex corꝑe ꝛ ex anima quia ꝑpter eoꝝ sepatōnem xp̄us in triduo nō fuit hō ꝯm doctoꝝ ꝯcordiaꝫ in tercio sn̄iarū et q2 nullus error circa hoc fuerat exort9. Ideo in simbolo cū dicit descendit ad inferos nō fuit explicatum ꝯm animā. Sed oritur hic difficultas. q2 non videť hic esse articulus fidei cū iohannes baptista de ꝫ dubitauerit. dubitare aūt de articulis fidei infidelitas est. Cū ergo ꝯstat ipsum fuisse fidelem ꝛ sanctum ꝛ de hoc dubitauerit videť qꝫ non sit articulus fidei. qꝫ autem dubitauerat patet per glosam sup illud Math. xj. tu es qui venturus es dicit ibi glo. cū ab herode sim occidendus ꝛ ad inferna descensur9 debeo te nunciare inferis sicut te nunciaui superis an ꝯueniat filiū mori an aliuꝫ ad sacramentum missurus es. Ad hoc respondet alexāder ibi supra qꝫ ē dubitatio infidelitatis qua nō dubitauit Johannes ꝛ est dubitatio pietatis ꝛ sic dubitauit iohannes querens ex amore et pietate tu es qui ventur9 es licet nō dubitaret et sicut mater videns filiū morituꝫ dicit es ne morit9 fili mi. ꝛ hoc est qđ dicit glo. nō fide sed pietate dubitauit. Crisostom9 qꝫ nō ꝑ se sed ꝑ discipulis quesiuit. Huic articulo nō concordat machomet9 q2 cum nō ꝯcedat christum mortuū fuisse sed aliuꝫ sibi similem vt dictū ē in articulo ꝑcedēti. Ideo nec gat eum descendisse ad inferos ꝛ resurrexisse tercia die.

De sexto articulo ꝛ de proprietatibus sardij.

Sextus articul9 est. Ascendit ad celū sedet ad dexterā dei patris omīpotentis. Hūc apposuit in simbolo beat9 Jacob9 minor. Hic articul9 fidei est sextū fundamentuꝫ ciuitatis hierusalē supne figurat9 ꝑ sextū lapidem ꝑciosum q̄ dicit Sardi9 cui9 virt9 mirabilis est qꝫ gaudiū accendit ꝛ pellit timorē ac etiā ingenium acuit ita illis est fides hui9 articuli q2 xp̄i discipuli ex hac fide amore accensi timore expulsso ꝛ ingenio illuminato hāc veritatem vbilibet ꝑdicauerūt. Et ideo ꝑ hūc sextū lapidē optime figurať sexta virt9 sanctorum que est constantia martirij. Hic eñ lapis ꝯm ysidoꝝ est inter gemmas vilissima ꝛ rubrum spissumqꝫ habet colorem ꝛ ideo bene martyrū constantia per hunc signať. quia ipsi quasi vilissimi a mundo reputanť. Ipsi ga

deo tanq̄ infirmi mundi electi q̄q̄ for-
tia ↄfundenda facti rubri fluuio sang-
uine laureis dicant bene fulgidis. Et
ne mirum q2 lauerūt stolas suas i san-
guine agni Apoca. vij. Et bn̄ sexta vir-
tus hec ponit q2 p2im⁹ homo sexta die
format⁹ eadem die peccauit et eadem
die ō padiso eiectus est. z xp̄s sexta eta-
te venit z sexta die martyriū sua passio
ne cōsecrauit. Huic articulo nihil ad-
dit simbolū maius. Sed occurrunt
hic tres difficultates quaꝝ p2ima ē ꝭm
q̄am naturam ascendit xp̄s in celum
Rn̄det q si li ꝭm designet conditiōem
ascendentis sic ascendit ꝭm q homo si
ne ꝭm naturam humanā q̄ loco conti-
net z motui subijci pōt nō aūt ascēdit
ꝭm naturā diuinā que est altio2 vniuer
sis z est immobilis z illocabilis. Si au
tem designet causam ascensionis ascē-
dit nō ꝭm q homo sed ꝭm q deus qui
ascendit ex virtute diuinitatis sed non
humanitatis. Vnde Aug. in sermone
de ascensione de nostro fuit q fili⁹ dei
in cruce pependit de suo q ascēdit. A-
scendit aūt xp̄c ad summā partem celi
sup̄mi. q2 cum sit nobilissimū locatum
debet esse in nobilissimo loco qui ē su-
perio2 locus celi summi et sic intelligi
debet istud p̄s. lxvij. Ascendit sup celū
celi et illud ad Ephe. iiij. Ascendit sup
oīs celos nō tantū aūt ascendit co2p⁹
xp̄i sup omnē craturā co2palem ꝟ etiaꝫ
sup omnē sp̄ualem q2 ꝑpter dignitateꝫ
vnionis eas oīs excellit ad Ephesi. j.
Constituit illū sup oēm p2incipatuꝫ et
ptātem z sup oīe nomē qd̄ noiat in h
seculo siue in futuro pōt etiā exponi q
xp̄c ascendit in celū ꝭm glo. ad Ephe.
iiij. qui descendit ipse est qui ascendit i
glo2iam ad equalitatem patris ꝭm di-
uinitatem non in re: sed in noticia. tūc
eū innotuit homin1b⁹ eum equaleꝫ es-
se patri. Et si queras vtrum xp̄c ꝭm q
homo in loco sup2adicto residcat: ita
q nunq̄ alibi ad modicū temp⁹ se trāf
ferat. Dico q nō ē asserendum ꝭm Ri-
chardū cum post eius ascensum narre
tur aliq̄ modo appa2uisse aliquibus in
hac vita nec apparet aliqua ratō vrgēs
q nunq̄ ad aliā partem celi se transfe-
rat. pie etiam credi pōt q xp̄us in celo
nullum habeat retro se sed omnes ele
cti respiciūt in faciem eius. Scd̄a diffi
cultas est quid per dexteraꝫ intelligit.
Dicendū q p dextram intelligit glo2ia
vel hono2 deitatis ꝭm damascenū l. iij
vel beatitudo patris ꝭm Augustinum
in lib2o de simbolo ꝭm illud p̄s. dele-
ctatōnes eius in dextris vel iudiciaria
ptās ꝭm Augustinuꝫ in quodam ser-
mone de simbolo Sessio vero ꝭm au-
gustinum ibidem designat vel habita-
tionem siue quietem vel regiā vel iudi
ciariam ptātem. Si igitur si li ꝭm desi
gnat conditionem nature xp̄us ꝭm q
deus sedet ad dextram patris. id est in
equalitate patris. Scd̄m autem q ho-
mo sedet ad dextram patris. id est i po
tio2ibus bonis patris p̄ ceteris creatu-
ris. id est in maio2i beatitudine habēs
iudiciariā ptātem. Si vo degsinat vni
tatem suppositi sic etiam ꝭm q homo
sedet ad dextram patris ꝭm equalita-
tem hono2is scilicet inquantum in eo-
dem hono2e venerant filium dei cum
natu2a assumpta. Ex p̄dictis patet q q̄
cunq; p̄dictoꝝ modoꝝ suniat sedere
ad dexteram significat habere beatitu-
dineꝫ quandā demonstratiua ptāte qd̄
nulli alij nec angelo nec hoi ↄuenit ni-
si soli xp̄o. Vn̄ ad hebreos. j. Ad queꝫ
aliq̄n dixit angeloꝝ sede ad dextr3 me-
is. id est ꝭm glo2iā in potio2ib⁹ bonis.
pōt tamen dici q oīs sanct⁹ q̄ est in bti-
tudine est constitutus ad dextram dei
ꝭm illud Math. xxv. statuit oues a de
xtris. Tercia difficultas est vtrum pos
set dici p̄rem sedere ad dextrā filij. Rn̄-
det q non li ad denotat cū ꝑsonali di-

distinctione ordinem originis filius autem et spiritus originantur a patre et non est econverso. Sed et spiritussanctus potest proprie dici sedere ad dexteram patris vel filii licet secundum quendam appropriationem attribuatur filio cui appropriatur equalitas. Unde aug. dicit quod in patre est unitas: in filio equalitas: in spiritusancto unitatis equalitatisque connectio. Predicto articulo concordat machometus. quia concedit quod ihesus christus ascendit ad celos in corpore et anima vt patet in alchorano azoara. iij. non est rei veritas quod mortuus fuit sed deus eum assumpsit sibi. Sed discordat in hoc. s. in sessione. s. ad dexteram patris cum asserat ipsum collocatum in primo celo et ibi sedentem in altiori sede quam iohes baptista. Hos etiam duos narrat se vidisse in predicto celo primo cum ipse ascendit et visitaret deum et quando secum locutus est: vt patet in libro qui dicitur scala Machometi distinctione. xij. de quo dictum est supra consideratione. iiij. cum de fundamento legis Machometi inquirebatur.

De septimo articulo et de natura crisoliti.

Septimus articulus est. Et inde venturus est iudicare viuos et mortuos. Hunc apposuit in simbolo beatus philippus. Et hic articulus fidei est septimum fundamentum ciuitatis hierusalem superne figuratus per septimum lapidem preciosum qui dicitur crisolitus. cuius virtutes inter ceteras mirabiles sunt quod confortat intellectum et per consequens naturam humanam distinctam ab aliis animalibus per intellectum vt dicitur primo metha. et pellit timores nocturnos. quia fugit fantasmata. sic et fides huius articuli confortat intellectum in cognitione iusticie diuine finaliter adimplende per christum quia pater omne iudicium dedit filio Joh. v. Pellit etiam timores nocturnos. quia facit homines paratos ad iudicium illius dei sub eundem ne per eius considerationem pereant cum fantasmatibus infernalibus quod preuidens christus dicit Math. xxiiij. Ideo et vos estote parati. quia qua hora non putatis filius hominis venturus est. Et quia predictus lapis auro similis est cum marini coloris similitudine vt dicit ysidorus et sicut dicit hic glosa videtur scintillas emittere ita vt sub aqua ad oculum solis stella aurea. videatur dictus acrisis quod est aurum. Ideo optime per eum potest intelligi septima virtus sanctorum qua se curri peruenerunt ad iudicium scilicet innocentia baptismalis. mare enim significat baptismum Apoca. viiij. In conspectu eius tanquam mare vitreum vbi facti sumus de cupro vel de plumbo aurum probatum: quis de filiis ire filii gratie ad Ephe. ij. quam multi sanctorum illesam seruantes scintillas boni exempli aliis per exhortationes bonas emittunt. quibus eos ad amorem dei et proximi accendunt quia virtus bene ponitur septimo loco propter dona spiritussancti que collata sunt in baptismo. glo. tamen dicit quod per auri fulgorem cum scintillis significatur predicatio sanctorum cum miraculis Sapie. iij. fulgebunt iusti. s. per candorem baptismalis innocentie et tanquam scintille in arundineto discurrent. Et si queras qui sunt illi viui iudicandi. cum dicitur inde venturus est iudicare viuos et mortuos. Dico quod illi qui in eius aduentu viui reperientur qui in momento morientur et postea resurgent cum eis qui prius erant mortui. Huic articulo addit simbolum maius. Cuius regni non erit finis secundum illud Luce. j. et regni eius non erit finis. Predicto articulo non concordat Machometus quo ad iudicium viuorum et mortuorum. negat enim christum iudicem venturum Sed dicit in alchorano Azohara. v. quod deus liberauit christum ab incredulis et supposuit eos qui secuti sunt eum. eis qui non crediderunt verbo eius vsque ad diem publice resurrectionis et quod tunc deus ad seipsum redditu christi facto controuersiam suam atque litem discuciet. Est ergo finis

fite sententie ibidem q ihs xpus circa tpus dei iudicij est moritur⁹ z sicut alij hoies resurrectur⁹ z q tūc de⁹ discuciet ꝯtrouersiā suam.s.quis veriora de xpo dixerit vicȝ xpiani an machomet⁹ et q tūc deus faciet iudiciū ꝯtra incredulos z dabit beneficia fidelib⁹. Alibi tamen in alchorano tractando supra diē mortis. ac sup diem qua viuens missurus est tener deum esse venturuȝ ante diem iudicij annis.xl.

De octauo articulo et de proprietatibus berilli.

Octauus articulus fidei est. Credo in spm̄sanctū. Hūc apposuit in simbolo beat⁹ bartholomeus. Et hic articulus est octauū fundamentū ciuitatis hierusalem supne figuratus p octauū lapidem pciosum q̄ dicit berill⁹ cui⁹ virtutes mirabiles sunt q ꝯtra lites inuictū reddit z mitem facit atqȝ benignū sic z fides hui⁹ articuli q̄s em̄ fecit samsonē inuictuȝ a leone nisi spūsanct⁹: vt patet iudicum.xiiij. Irruit spūs dñi in samson. z lacerauit leonē q̄s nō erit vict⁹ a dyabolo mōo z carne nisi fidē hui⁹ articli habuerit ps. cxxxviij. Quo ibo a spū tuo z quo a facie tua fugiā.q̄si dicat vbicūqȝ fuero victus ero a spiritusctō p fidem diuisus. Quis fecit inuictos aplos agnos xpi ꝯtra innumerabiles lupos iudeos gētiles z tyrannos nisi spūsanct⁹: anteqȝ em̄ acciperent spm̄sctm̄ clausi erant timidi z quasi victi. Sed repleti spūsancto p fidem z amorē effecti sunt omniū lupoꝝ iudeoꝝ gentiliuȝ tyrannoꝝ victores vt patet ex actib⁹ aploꝝ z gestꝪ oim̄ martyrū. Fides etiam hui⁹ articuli facit hoiem mitem z benignū quia spūs sanctus bon⁹ z suauis est atqȝ benign⁹ vt patet. Sapientie primo z.xij. tales efficit. z efficit spiritussanct⁹ credentes sium̄ vt nō solū mites z benigni asserātur: sed etiā filij dei. Unde ad Roma. viij. Quicūqȝ spū dei aguntꝰ hi filij dei sunt. Item pdictus lapis signiꝰ in iudea nomen hn̄s a lingua gentis sue. similis smaragdo ex viriditate: ꝫ tn̄ pallore. poliꝰ autē ab indis in sex angulare formas vt hebitudo coloris repcussu angeloꝝ exciteꝰ. Aliter polit⁹ nō habet fulgorē. z significat octauā virtutē q̄ est sanctoꝝ vita actiua in q̄ seruat viror gratie ꝫ tn̄ cū pallore z hec exerceri nō pōt sine aliquo venialiū obfuscatōne: ꝫ p sex opa misericordie quib⁹ insudant ex charitate spūsancti calorem recipiāt. q2 in fructu recōpensaꝰ limpido lye Gen̄.xxx. z bene poniꝰ octauo loco quia isti mercedē hic nō recipiūt: ꝫ expectant in octaua resurrectōne ꝯm cōsilium dñi Lu.xiiij. Cum facies ꝯuiuium voca pauperes debiles clemdos z cecos z beatus eris. q2 non habent retribuere tibi. retribueꝰ em̄ tibi in resurrectione iustoꝝ. pdictum articulum scilicet Credo in spm̄sanctum exponit simbolum maius ardens dñm z viuificātem qui ex patre filioqȝ pcedit qui cuȝ patre z filio simul adoraꝰ z conglorificatur q̄ locutus est p pphas vbi exprimunꝰ hec de spūsancto primo potestas ibi dominū. scdo bonitas ibi z viuificātem Job.vj. spūs est q̄ viuificat exq̄ sequiꝰ q qui caret spūsancto mortu⁹ est. Ex hoc trahiꝰ auctas Aug.xiij.d ciui. dei.ca.ij. sicut anima est vita corpis ita deus est vita anime. Tercio distinctio psonalis ibi q̄ ex patre filioqȝ procedit Quarto equalitas ibi qui cum patre z filio simul adoraꝰ z conglorificaꝰ. Et p hec.iiij. pdicta excludiꝰ heresis euticis z nestorij qui dixerūt spm̄sanctum esse seruum patris z filij z q dicꝰ filioqȝ addiderūt latini ꝓpter errorē grecoꝝ Quinto exprimiꝰ doctrina ibi q̄ locutus ē p pphas ꝯ errorē q̄rundā q̄ dixerūt q pphe locuti sunt sicut phanatici: vt

montan⁹ et quidam alij. Cum p̄dicto articulo ɔcordat machomet⁹ in alchorano vbi dicit. misit deus spm̄scm̄ suum sup nuncios suos et sup credentes i eū discordat tn̄ in hoc q̄ nō credit spiritū sanctū esse deū nec terciam in trinitate psonā sed flatum dei vt dicet in quinta consideratōne.

De nono articulo et proprietatibus topasij:

Nonus articulus fidei ē. Credo sanctā ecclesiā catholicā et ē sensus. Credo in spm̄scm̄ facientē sanctā siue sanctificantē ecclesiā catholicā .i. vniuersalem. Hūc apposuit simbolo beat⁹ Mathe⁹. Et hic articul⁹ est nonū fundamentū ciuitatis ierlm̄ superne figurat⁹ p nonū lapidem p̄ciosuz q̄ dicit topasi⁹. Hic lapis valet ɔtra iraz et ɔtra lunaticā passionē q̄ freqnter per demones iratos excitant vel augmentant. Expertū est etiā de eo q̄ si mittat in aquā bulientē ita eā defluere facit q̄ statim manu immissa extrahit. Sic fides p̄dicti articuli ardorē furie demonum et tyrannoꝝ hereticoꝝ et quorūcunq̄ psecutoruz subito extinguit. Ideo dixit xp̄c petro Math. xvj. Et porte inferi nō p̄ualebūt aduersus eā. Portas inferi vocat furios demonū hereticoꝝ tyrannoꝝ et quorūcunq̄ ɔsecutoꝝ q̄ p̄ualere nō pn̄t cōtra fidem ecclesie catholice fides hui⁹ articuli facit oleū ardens defluere intm̄ q̄ Johēs euangelista missus in doliū ardentis olei nō adust⁹ s; illesus exiuit. Item hic lapis fm̄ Isidoꝝ est omī calore resplendens. et fm̄ glo. supra ca. iiij. Exo. cūctis sit oim̄ coloꝝ maxime tn̄ est aurei et dicit topasium quasi topadius .i. oīm coloꝝ a pan qd̄ est totū fm̄ glo. Hic duos maxime hȝ colores .s. aureū ethereū cū splendore solis tangit oīm gemmaꝝ claritates supat et in aspectū suū singulariter prouocat aspiciētes quē si pol obscuras si bo relinq̄s nature sue clarioꝝ ē et nihil clari⁹ ē regib⁹ inter diuitias q̄ q̄ clarior est eo p̄ciosior ē. Etiā oim̄ gēmaꝝ amplissima est p hāc q̄ significat nona virtus sanctoꝝ q̄ est vita ɔtemplatiua hec ex charitate est aurea et ex dulcedine etherea vbi de⁹ limpid⁹ videt quantūȝ hō singulart⁹ trahit. et q̄ tales sūt se honorib⁹ scl'i poliunt obscurant. q̄ turbātur ergo plurima sicut martha cū nō teneant qd̄ necessariū est sicut Maria Lu. iiij. q̄ aūt hic lapis oim̄ colore resplēdet h̄ est q̄ q̄ tales sunt oim̄ virtutum lucē gerunt ad exemplū tabernaculi qd̄ eis monstratū est in mōte Exo. xxv. oia fac fm̄ exemplū qd̄ tibi monstratū est in monte. Hec ē gēmaꝝ latissima q̄ marie corꝫ dilatāt et hīc nono loco ponit q̄ q̄ tales sūt angelis q̄ sūt nouem ordines p modulo suo in dei contemplatiōe assistant de qb⁹ dr̄ Mathei xix. Angeli eoꝝ sp vident faciē pr̄is loco p̄dicti articuli sctām ecclīam simbolum mat⁹. Et vnā sctām catholicam et aplīcam ecclīam vbi ponunt duo effectus generales sp̄ūsancti. Prim⁹ est vnitas intellectuū in fide. Scd̄s ē affectuū vnitas in charitate q̄ due vnitates notant cum dicit. Et in vnam sanctaȝ catholicam vnam in fide et charitate catholica enim grece idem est q̄ vniuersalis. apostolicam dicit. id est super aploꝝ fidem fundataȝ. Huic articulo machometus nō ɔcordat quia cum nec get fidem catholicam negabit et vnitatem fideliū in fide et charitate que ē ecclesia catholica et apostolica cui⁹ signū est quia affirmauit suis sequacib⁹ principatum tenere non posse nisi a christianorum fide omnino diuerterent vt patuit supra consideratōne secunda in secundo puncto.

De decimo articulo et proprietate crisoprassus

Decimus articulus est. Credo sanctorum communionem peccatorum remissionem: et est sensus. Credo in spiritusanctum facientem sanctam siue sanctificantem ecclesiam in qua est communio sanctorum et remissio peccatorum. Hunc apposuit simbolo beatus symon chananeus. Et hic articulus est decimum fundamentum ciuitatis hierusalem supne figuratus per decimum lapidem preciosum qui dicitur crisoprassus cuius virtus est quod valet contra lepram quod non solum peccata carnis sed etiam aie delinat sic et fides huius articuli valet contra lepram peccatorum carnis et aie quia precipue in sacramentis baptismi et penitentie auferunt. Hic lapis secundum ysidorum xvi. ethimo. est in colore quasi sit ex succo porri coangulatus habens auri guttas intermicantes propter quas tale nomen accepit quia crisos aurum sonat in greco et multam similitudinem habet cum crisolito et significat per eam decima virtus sanctorum que est desiderium celestis patrie et hoc per colorem. ppessio do tribulationis per aurum et quanto plus sancti patiuntur propter deum plus accenditur et inflamatur eorum desiderium. quia vt dicit greg. quod flatus carboni hec tribulatio charitati. Et bene decimo loco ponitur propter obseruantiam decalogi: vel quia isti festinant venire ad decimum ordinem angelorum qui est ex hominibus repandus et dicitur decimus ordo cecidisse non quia fuerunt vnquam decem ordines: sed quia tot de diuersis agminibus ceciderunt quod possunt facere vnum ordinem loco predicti articuli dicit simbolum maius. Confiteor vnum baptisma in remissionem peccatorum Joh. iij. Nisi quis renatus fuerit ex aqua et spiritusancto non potest introire in regnum dei. Nota quod baptismus dari potest ab omnibus in necessitate. Ideo fit magis mentio de eo quam de alio sacramento in simbolo fidei quod ptinet ad omnes nec fit hic mentio de communione sanctorum quia intelligitur per hoc quod ibi dicit vnam. Vna enim ecclesia non tantum fide et charitate sed etiam secramentorum participatione que est communio sanctorum. Vnde ad hunc articulum reducitur fides de sacramentis quia in eis comunicant fideles et sunt instrumenta sanctificandi et ex consequenti peccata remittendi. Item notanter dicit vnum baptisma propter hereticos qui dicunt quotiens homo peccat baptismum debere repeti contra quos apostolus ad Eph. iiij. vna fides vnum baptisma. Huic articulo non concordat machometus quia remissionem peccatorum non ponit per sacra ecclesie: sed per hoc quod quis dicit et confitetur non est deus nisi deus et machometus est eius nuncius. Affirmant etiam saraceni solam corporis ablutionem per aquam factam sufficere ad peccati remissionem sine contritione et confessione et confessione. negant etiam vnum baptisma: sed multiplicant baptismata sua: vt dicetur infra.

De vndecimo articulo et proprietatibus iacincti.

Vndecimus articulus est. Credo carnis resurrectionem. Hunc apposuit in simbolo beatus iudas thateus. Et hic articulus est vndecimum fundamentum ciuitatis hierusalem supne figuratus per vndecimum lapidem preciosum qui dicitur iacinctus cuius virtus est quod dat membris vigorem et salutiferum facit saporem et contra pestiferos regiones prouocat etiam somnum propter suam frigidam complexionem et valet contra toxicum. Sic et fides huius articuli dat membris vigorem cum propter fidem future resurrectionis fortissimi facti milites christi vicerant regna et crudelissima tormenta quasi suauissimos sapores gustauerunt quietum somnum accipientes quem deus dat dilectis suis. Valet etiam contra omne dyabolicum toxicum hereticorum aliam vitam et resurrectionem negancium Hic lapis secundum ysido. ceruleum habet colorem et tunc optimus est qui nec rarus est nec densitate obtusus sed vtroque tempamento

luce purpuraque refulgens. Hic aut nō lucet eqliter sereno eni pspicu gtus est nubilo corā oculis euanescit atque marcessit in os missus frigidus est in sculpturis durissimis nec tn̄ inuictus. Nam adamante scribit et signat. et p hoc significat vndecima virtus sctoꝝ q̄ est eorū discretio et cōpassio q̄ scd̄m deū oibus et in oibus se cōformāt vt oēs lucrifaciant. Vn̄ paulus pdicās fidē resurrectōnis dicit. j. ad Cor. ix. omnia omnibus factus sum vt oēs lucrifacerē. Et ad Ro. xij. Gaudere cū gaudētibus flere cū flentibus significat eni circūspectionē pdicatorum q̄ attendūt quid et quibus est pdicandum vt maioribus moliora et puulos lacte potēt minoꝝ. Hūc articulū explicat simbolum maius cum dicit. Et expecto resurrectionem mortuoꝝ et s̄m Alexandrum in fine sui tercij est congruus ordo. Nam remissio peccatoꝝ est resurrectio anime q̄ ē resurrectio pria. Ad istā po sequit resurrectio corpis gloriosa i bonis q̄ est resurrectio scda sicut dicit ad Ro. viij. Scim quia si spiritus eius qui suscitauit ihm inhabitat corpa nostra resuscitabit et nos pter inhabitantem spm̄ etc. tene tn̄ qd̄ dicit apls. j. Cor. xv. oēs quidem resurgemus etc. Huic articulo cōcordat machometus. Vn̄ dicit in alchorano deus viuificabit mortuos et cōsurgent exn̄tes in sepulchris sine dubio. Scda hora qua venerit q̄ aut his contradixerint in die iudicij punitōne ignea eos puniet. Hoc est vnū q i sua fide magis roborat vt Azoara. xiiij. q q̄ impugnauerit dicta sua in die iudicij deus iudicabit eum. similiter Azoara xxj. q̄ cū aliquo dicta sua disputare voluerit q dicat deus nouit facta vestra qui in die iudicij iudicaturus est vos. Dicit etiam azoara. xxiiij. q in die iudicij clamabūt mali dicentes quis huius pphete noticiam habuerat in via et iam qui nunq̄ fuisset nominatus nec natus et etiam q demones acriter punient eos et q dicet machmet deo iam domine populus iste meus recta facie alchoranum recipere sperauit.

De duodecimo articulo et proprietatibus ametisti.

Duodecimus et vltimus articulus est vitam eternam amen. Et ē sensus. Credo q deus resuscitabit nos et dabit bonis vitam eternā. Hūc apposuit simbolo beatus mathias. Et hic articulus est. xij. fundamentum et vltimū ciuitatis hierusalem supne. figuratus p. xij. lapidem pciosum qui dicitur ametistus. Cuius virtutes mirabiles sunt q facit homines vigilem et repellit malam cogitatōnem et vt dicit Aaron q valet ɔtra ebrietatem. Sic et fides huius articuli facit hominē vigilem vt in tremendo iudicio finali de factis dictis et cogitatōnibus suis possit reddere ratōnem et sic vita pfrui eterna. Pre dictus lapis s̄m ysidoꝝ inter purpureas gemmas principatū tenet purpureus est pmixto violato colore et q̄si roseo nitore et leuiter quasdam flammulas fundens nō ex toto igneū sed vini colorem habens et est sculpturā facilis. p hunc significat duodecima virtus sanctorū que est humilitas et ɔtemptus mundi cū desiderio tn̄ martyrij. sic fuit in confessoribus quoꝝ multi nō defuerūt martyrio sed martyrium defuit eis. sicut legitur de beato Martino. quia si martir non fuit palmam tamen martyrij nō amisit. et de beato Francisco canit ecclesia. O martyr desiderio etc. Vn̄ sancti infundunt flammulas consolationis et visitationis infirmorum viduarū et pupilloꝝ et largitionis elemosynarum quibus inflamant alios ad amorē xpi de primo ysaie. lxj. vt consolarer omnes lugentes et ponerem ɔsolatōes lugentibus syon de fecundo Jacobi p religio

munda et immaculata hec est visitare pupillos et viduas in tribulatione eorum et immaculatum se custodire ab hoc seculo. De.iij. Luce.xj. Date elemosinam et omnia munda sunt vobis. Vel secundum glo. flammule significant virtutem illam quae pro inimicis orat quae est virtus virtutum celorum varietas virtutum multiplicitas Math.vj. Orate pro persequentibus et calumniantibus vos. et bene ultimo loco ponitur quia humilitas est custodia omnium virtutum. Dicit enim Grego. quod qui ceteras virtutes sine humilitate congregat quasi pulverem in ventum portat. Unde et paulus qui interpretatur modicus. s. humilis. thronum. xij. meruit possidere. s. in vita eterna. loco dicti articuli dicit symbolum maius. Et vitam venturi seculi. Ex quo deus tanquam iustus iudex remunerabit bonos vita eterna consequens est quod etiam reprobos puniet pena eterna. Et ideo non ponit specialem articulum de punitione malorum Hec enim est natura oppositorum ut uno dicto intelligatur reliquum. Huic articulo concordat machometus et discordat in hoc quia ponitur bonos ibidem corporales delicias obtinere. Dicit enim in Alchorano qui in me crediderit in hortos eos pulcherrimos mittam ubi aque decurrunt placide et ubi absque labore requiescent. nubent etiam limpidissima nuptione. Et iterum dicit quod dabit eis rivos lacteos sine saporis alteratione et clarum mel vinumque sapidissimum. alibi etiam dicit in Alchorano quod ibi pannis sericis induentur ornati monilibus aureis atque armillis preciosis. Dicit etiam ibi quod habebunt sedes perpetuas et quod proteget eos arborum umbra nec frigore affligentur nec calore. omnium fructuum omnium ciborum vescentur generibus quicquid appetitus cuique suggesserit coram se confestim inveniet. accubabunt in delicijs et angeli pincernarum ministerio inter eos cum vasis aureis et argenteis deambulabunt in aureis lac. in argenteis vinum afferentes et dicentes comedite et bibite in omni leticia et quod vobis deus promisit ecce completum est iungentur virginibus quas nec humanus nec dyabolicus violavit contactus iacinctorum coralli quae splendore formaque prestantioribus. Hec bona repromittit Machometus suis credentibus pro vita eterna. Quod autem finalis beatitudo vite eterne non consistit in cibo tali nec etiam in aliis corporalibus ostendetur infra consideratione octava articulo. v. Et notandum hoc finaliter est causa quare machometus concessit aliquos articulos fidei christiane et aliquos negavit cum iudeis cautela fuit ut quando in aliquibus loqueretur contra christianos hebreorum rationibus iuvaretur similiter cum loqueretur contra iudeos iuvaretur argumentis fidei orthodoxe.

De discordia machometi in preceptis.

Non solum in articulis fidei discrepat machometus a christianis sed etiam in preceptis et cerimonijs Licet ergo in presenti libro annotare precepta machometi et eorum naturam ut habita eorum clara noticia evidenter pateat cuilibet intelligenti quam irrationabiliter se obligant sarraceni obedientie talis legis.

De discordia in orationibus.

Primum preceptum machometi est quod quinquies tantum in die sarraceni orent. Unde autem habuit hunc numerum orandi quinarium patuit supra consideratione quarta. In illa fatua visione sed tamen ut veritatem dicamus hoc utique machometus ideo precepit quia consilio doctorum suorum mediatricem inter iudeorum et christianorum legem effici voluit suam non probitatis sue neque adiutorio dei. Iudei enim secundum legem ter in die orant. cristiani vero septies. sed iste nec ter nec septies sed quinquies orando terminum inter utrumque posuit.

De precepto machometi in locutionibus suis antequam orent.

C

s Ecundū3 p̄ceptū machometi ē q̄ anteq̄ orant vt pfectā3 mundiciam habent culum veretru3 manus brachia os aures nares oclos capillos decētissime ad vltimū pedes lauant qd̓ precipit fieri post coitum et egestionem nisi fuerint egroti vel in itinere. Et si forte sit eis ipossibile aqua3 reperire tunc precipit eos mūdare pulnere terre munde quasi aqua tergendo quam ablutionē p̄cipit etiam fieri modo verso ꝗ talis ablutio membroꝝ nō ptinet ad orōnem. Ad orōnes quidem ptinet mundari intrinsec⁹ non extrinsecus. Mūdicia āt de ablutōe membroꝝ ptinebat cultoribus stelle veneri qui volentes eam orare ad modum femine se aptabant ora ꝛ oculos tingentes quia vo punctus stelle veneris rex effectus est ideo precipit hoc. Discordat autē hec ablutio a baptismate xp̄ianorum multipliciter. Primo q̄z baptisma xp̄ianoꝝ solū semel fit. Una ē enim fides ꝛ vnū baptisma ꝑm aplm. Baptisma vo sarracenoꝝ multiplicatur. Scd̓o q̄z baptisma xp̄ianoꝝ nō solum mundat corpus ꝗ etiā aiam cū sit aqua spūsancti. Baptisma vo sarracenorum solū se extendit ad ablutione3 membroꝝ ꝓpter immūdiciā eoꝝ ex coitu vl̓ egestione. vt pt3 in Alcorano.

De tercio p̄cepto machometi in preconisatione alte vocis.

t Ercium preceptu3 machometi est q̄ facta p̄dicta ablutione publica voce p̄conisent vnū confitentes deum qui nullū vel similē habeat vel equalem eiusq̄ machometu3 esse ꝓpheta3 talē p̄conisationē p̄cepit non ido q̄z ꝯueniebat orōni ꝗ q̄z aliud nonū nequiuit imponere signum.

De precepto Machometi in ieiunijs.

q Uartum p̄ceptū machometi ē q̄ sarraceni in q̄libet āno mēse3 integꝝ ꝛ amadē ieiunēt in quo alchoranū datū celitus asserit machometus ieiunātes autē tpe nocturno comedant diurno abstineāt: ita vt ab ea diei hora q̄ nigꝝ ab albo distinguere p visum poterūt filū vsq̄ ad solis occasum nemo comedere bibere aut vxoꝝ ꝯmixtione se p̄sumat fedare. Post solis āt occasum donec ad sequētis diei crepusculū sp̄ eis cibo ꝛ potu ꝯmixtisq̄ vxorib⁹ ꝓut cuilibet liceat vti. Si aūt infirmitatis q̄s fuerit ꝑgrauat⁹ aut in via erit q̄ndiu aut lāguoris aut itineris durauerit tp̄s cōcedit eis q̄buscunq̄ voluerint ꝛ vesci sil' et vti. Sic tñ vt q̄ vl' egritudis vel vie vel necessitate minus impleuerit postea emendū quō licuerit ꝛ dicūt sarraceni q̄ istud ieiunium ē ad restringendū vicia carnis preceptū qd̓ est iniciū pnie. S3 q̄d ꝓdest p diē ieiunare ꝛ nocte ter vel quater comedere ꝛ bonis carnib⁹ optimisq̄ frui ꝛ mulierib⁹ vti h̄ nō debilitāt ꝗ potius ꝛ corroborāt carnē ꝛ incendūt ad illicitos motus ꝛ actus.

De precepto machometi i observatione pasce

q Uintum preceptū machometi est q̄ obseruēt pasca. Notandū vo q̄ sicut hebrei ita ꝛ isti menses ꝑm lunā cōputant. Uñ ꝛ pasca eorum qd̓ ipi post ieiuniū faciūt nō semper vno tpe ꝯtingit. Pasca aūt suū qd̓ dicunt nihil aliud est q̄ q̄dam memoria vel celebratio noctis cuiusdā q̄ estin ipo mēse in q̄ alchoranū descēdisse dicūt. In ea q̄ppe nocte vigilātes p ecclesias suas q̄s vocāt mesquitas garriunt saliūt bibūt ꝛ insaniūt discordant autē a xp̄ianis ꝛ iudeis q̄z in lege moysi p̄ceptum est obseruari pasca in memoriam exitus de egipto. In lege aūt

christi preceptum est obseruare pasca in memoriam resurrectionis xpi. Machometus aūt pasca celebrari iniūxit in memoria arietis ostensi abrahe i sacrificiū celebrandi loco filij sui. ⁊ cum eoꝝ rex celebrat istud pasca p̄cinctus lyntheo mittit gladiū p̄ guttur arietis ⁊ statim sup̄ aliq̇d iumentū deducitur ad reginā. ⁊ si regina eū videt anteq̄ɜ moriatur asserūt se bonā fortunā consecuturos āno illo q̇ p̄ns fuit ⁊ p̄prijs oculis vidit m narrauit. Sɜ ⁊ p̄ expeditione pasce eoꝝ faciūt aliā sup̄stitionem qm̄ milites cū rege eq̇tantes veniūt in campū magnū et ibi facta q̄daɜ fouea currentes p̄cutiunt cū lanceis suis intra illā foueā ⁊ sic expediūt suū pasca.

De precepto machometi i peregrinatione ad mecham.

Sextū p̄ceptū Machometi ē q̄ oēs sarraceni p̄ singulos annos semel vadūt ad domū dei q̇ est in mequa vidēda p̄pter solā recognitionem ⁊ ibi p̄cipiunt adorare eā q̇ i cōsultibus tegumentis inducti circuire ⁊ lapides prout lex p̄cipit p̄ media. s. fimbria iacere retro p̄ lapidando dyabolo hāc domū dicūt adā cū de paradiso exulasset domū extruxisse ⁊ omībus filijs ei⁹ donec abrahā aduenit locum orōis fuisse. abrahā aūt dei seruus eā roborauit ⁊ instaurauit ⁊ in ea dn̄o vota vouit ⁊ sacrificicia obtulit filioq̄ɜ suo noie hismahel post morte r̄liquit eiq̄ɜ ⁊ oibus filijs ei⁹ p̄ multa annoꝝ curricula donec machomet⁹ nat⁹ est orādi dom⁹ p̄mansit. q̇ nato eandē de⁹ sibi cunctisq̄ɜ generationib⁹ suis hereditariā. vt ipi p̄hibēt p̄misit. ꝭ hec sarraceni non ex auctoritate habent ꝭ q̄si cōmentum aliquod fingūt. anteq̄ɜ em̄ legem predicasset domus hec ydolis plena erat. et volenti scire qualis erat domus illa ⁊ q̄ ibi secretum inesset et cur illuc machometus ire ⁊ que i lege inueniunt iussit facere venerabilis petrus alfonsi in suo dyalogo. titulo quīto d̄clarat dicēs. Duo filij loth. s. amō ⁊ moab hāc domū honorabant ⁊ duo ydola ab eisdem ibi colebant alteꝝ ex albo alteꝝ ex nigro lapide patratū nomen quidem illius q̇d est nigro lapide erat merculicius dicebat nomē v̄o alterius chames. Alteꝝ q̇d ex nigro erat lapide in honore saturni alteꝝ ex albo in honore martis erat edificatū bis in anno cultores eoꝝ ad ipa ascendebat adoranda ad martem quideɜ q̄n sol in in p̄mū gradū arietis intrat q̄ꝛ aries honor est martis in cuius discessione p̄ut mos erat lapides iaciebant. Ad saturnū v̄o q̄n sol primum gradū libre intrat q̄ꝛ libra honor saturni est q̄ thurificabant nudi tonsisq̄ɜ capitibus que vsq̄ɜ in hodiernū diē in iudea celebrātur vt dixi. Arabes v̄o cū amon ⁊ moab ydola adorabant Machomet⁹ aūt post longum tempus veniens p̄stinam cōsuetudinē nequiuit auferre. ꝭ quasi quodammodo more inusitato inconsutilibus tegumentis coopertos domum circuire p̄misit. Sɜ ne videretur p̄cipe ydolis sacrificare simulachrum saturni construxit in pariete in angulo domus et ne facies appareret dorsum erat tantum exterius positum alterum martis. scɜ ydolum quia sculptum vndiq̄ɜ erat subtus terrā et lapidem suprapositū misit. hoibus v̄o qui ad adorandū ibi conueniunt lapides istos osculari p̄cipit ⁊ hūilitatis tonsisq̄ɜ capitibus inter crura lapides retro iactare qui humiliantes dorsa denudant quod est signū legis pristine. Ecce qua intētione p̄cepit supradicta machometus. In libris quoq̄ɜ illoꝝ scriptū est q̄ homat q̄dem ex decē socijs machometi more solito lapides deosculans. sic exorsus ē vobis inq̇t lapi

dibus dico q nec adiuuare nec nocere potestis syon. Sz qz machometus fecit illius more exequor. q āt dicūt lapidibus iaciendis demones effugare non ꝯsequēs rō videt eē qz qd nō aliq pcipit sensu corporeo effugare leuiter nequaq̄ pt. noie vo dñi fugant demones. Et si dicāt sarraceni audiuisse aliquos dicentes demonia se vidisse ⁊ ea audisse ⁊ collocutus fuisse ⁊ sic possūt sensu pcipi corpali. Dicendū q licz angeli corporeo sensu non pñt pcipi illis tñ q fm mandata dei incedunt visibiles fiunt sic dyabolꝰ amicis suis visibilis apparet.

De precepto Machometi in preditionibꝰ captiuationibꝰ ⁊ occisionibus contrarioꝝ.

Septimū pceptū est q aduersarios eius ⁊ eoꝝ ꝓphās pdentur captiuent interficiāt ⁊ oibꝰ modis ꝓsequant atq; deleāt nisi resipiscāt ⁊ ad eoꝝ fidez ꝯuerti voluerint aut seruitutis in dictū cēsum ꝓsoluerint ⁊ patet manifeste q h pceptū nō est ex dei opibus neq; ꝓphetaꝝ qbus nunq̄ iussit cogere aliquez credere. Sz machometus h cupiditate pcepit pecunie vt inimicos suos destrueret ⁊ talis coactio nō debet fieri. imo si qs aliquē cōuertere velit nō p violentiā ȝ diligēter ⁊ dulciter h facere debet sicut ipe machometus in suo testat Alchorano sb psona dñi ita ad ipm dicētis. Si vellz dñs deꝰ tuus ⁊ totiꝰ seculi gentes crederēt cur ergo vt credāt cogis qz nullꝰ nisi voluntate dei credit. ⁊ in alio loco vobis inqt gentibꝰ vitas dei iā venit q crediderit ꝓ semetipo fecerit. q vo errauerit ꝓ semetipo ⁊ ego nō sū supra vos baiulus sequere vo deꝰ inqt qd reuelat tibi ⁊ expecta donec iudicet deꝰ q sup oēs iudex ē. Itē i eodē dñs inqt deꝰ tuꝰ h vna lege si vellet cūctos siue discordia poneret fingit. Itē in alio loco tāq̄ sibi deꝰ loquat nō inqt violētia in lege debet eē iā iusticia ⁊ vitas apparet q voluerit spōte sua credat. Itez i alchorano vos icreduli nō q oro oratis nec quē orat oro ⁊ quē adorat nō adoro in lex vob q discors. ⁊ in alio loco ait. nō altricetis cū alteriꝰ legis gentibus nisi mollibꝰ vbis. qre ḡ predari captiuari ⁊ gētes vi cogē ad credendū iussit h oia semitas dei eē fatet. Cū ḡ h lex sibiꝑi ꝯdicat nulliꝰ ē firmitat vl momenti. Sz iō machometꝰ pdari captiuare ⁊ gētes interficere iussit vt arabes q deū ignorantes in deserto manebunt in pdicationibꝰ delectarent et maxime illi crederent.

De precepto machometi in licentia comestibilium.

Octauū pceptū machometi ē q sarraceni edant absolute de omnibꝰ carnibꝰ pter carnē porci ⁊ sanguinē necnō morticiniū. Dñs dicit in alchorano vos credētes edat qcqd vre fuerit volūtatis ex bona pte sequit a morticinijs vo ⁊ porco ⁊ sanguine ⁊ ab aiali qlibet pempto nō in creatoris noie vos abstinete de suffocat ⁊ cōbustis ⁊ interfect p lupos nisi vos mandaueritis vel vt debēt fuerint iugulate mime comedatis qd fecit machometus vt in h a lege sua nō solū iudei ȝ ⁊ nos xpiani deferremꝰ quō iudeis carnes suille ac leporine aliorūq; aialiuz nō ruminantiū sunt ꝓhibite ⁊ sic pisces absq; squamis. lex vo xpi xpianis i esuz humanū oia ꝯcedit absolute.

De precepto machometi circa pluralitatem vxorum.

Nonum preceptum machometi est circa vxores. Dñs cōcessit sarracenis q eodez tēpore quatuor legittimas possunt habere vxores ⁊ qualibet repudiata aliā semp ac

cipere ita tamen q nūq̄ quaternariū numerꝫ transeat. In repudio q̄z precepit obseruari vt vsq̄ tres ei q̄slibet repudiare eandē rursus recipe liceat ꝟ taliter tertio relicte sponte neq̄ꝫ vsq̄quo maritis alijs nupserint et ab illis relicte fuerint recipe mādat tūc āt ipe volentes prioribus maritis aū bene recōcilientur ꝛ sic recipiant. De empticijs ꝟo atq̄ captiuis q̄c̄uq̄ voluerint habere dicit eis licitū esse ꝛ easdem vēdēdi denuoq̄ emendi liberaꝫ potestateꝫ habeāt sic tñ vt postq̄ grauidaꝫ semel fecerint nequaq̄ eam alterius seruitutis iugo ꝯstringere possint Sꝫ q liceat cape quattuor vxores ꝛ qualibet repudiata aliā ducere hoc nulla q̄dem precipitur rōe.neq̄ eñ nisi causa filios ꝓcreandi ꝓceptū est vxorē recipe q aūt empticias ꝛ captiuas q̄t libet pñt habere hoc q̄dam ꝯtum ad sarracenos adulteriū q̄ multociēs emit aliquā stupratā a filio et ecōtra filius vel frater a pr̄e corruptā vel a fratre: ꝛ sic ptꝫ discussio inter ꝓcepta machometi. Quare āt machometus talia immūda fieri iussit causa fuit.q̄ ipse valde feminas diligebat ꝛ ꝑnimiū luxuriosus erat ꝛ sicuti ipsemet ꝓfessus est vis luxurie hoim.xl.in eo manebat ꝛ maxime q̄a arabes valde luxuriosi erāt voluntati coꝝ satiffecit vt crederēt. In h̄ ꝓcepto voluit machometus ponere differentiam inter legē suaꝫ ꝛ legē moysi. q̄ lex mosaica mādauit viros posse libellꝫ repudij dare mulieribus suis.quo recepto si ipsa nupsisset alteri viro q primus maritus iam non posset eam ducere in vxorem. Oppositū mandauit machometus vt patuit. Discordat etiam a lege christi que ꝓhibet vxore viuente marito alteri nubere q̄a qui ipsam duxerit mechatur: oppositum dicit machometus vt visum est.

De precepto machometi circa ꝓhibitionem aliquarū mulierum de propria cognatione

Decimū preceptū machometi ē q sarraceni nō recipiant in vxores cōsobrinas nec nutrices lacte nec germanas lactis. Vñ dī in Alchorano.oēs he mulieres vobis interdicte sunt ꝛ illicite vīe.s.mr̄es ꝛ filie sorores ꝛ neptes atq̄ matertere nutrices atq̄ germanas collectanee mr̄es ꝛ filie mulieꝝ vrāꝝ si a vobis tacte fuerit sin autē licite sunt. H̄ āt fecit machometus vt a lege sua differret lex moysi in qua iniungit non accedere ad certas feminas ꝛ posse inibi cū ꝯsobrinis feminis germani vel germane filijs ꝛ vt etiam a lege sua differret lex xp̄i in q̄ vsq̄ ad q̄rtū gradū ꝓhibitio facta est. Sꝫ ex q̄ tantā voluntatē voluit ostēdere in hoc ꝓcepto bonū fuisse nō vti alteriꝰ zodomia nec iniūgere ꝑ mandatū sicut ipe facit in alchorano in cap̄.de vaca. Alibi tñ mandat de ꝓpria cognatione habere vxores vt sanguinis ꝓles accrescat ꝛ fortius inter eos amicitie vinculum vigeat ꝟm q mos erat omnibꝰ tunc temporis.

De precepto machometi circa obseruationem die veneris

Vndecimū preceptū machometi est q sarraceni obseruent in q̄etem diem veneris q̄d ipe fecit ꝓpter duo. Primū est quia ipse pūcto stelle veneris rex effectus fuit vt supra patuit precepto sc̄do. Secundū ꝟo est vt a lege sua differret lex moysi q̄ ꝓcepit sabbatū obseruari ꝛ lex christi que precepit diem dominicam

De precepto Machometi in orando versus meridiem.

Duodecimuꝫ preceptū machometi est q sarraceni faciunt orationem versus meridiē vbi est

mecha. Vñ dic in Alchorano ī psona dei sibi alloqntis z suis credētib⁹ tibi tñ Nūc huc nūc illuc aspicienti nisiqꝫ ad meoꝝ ꝓrioꝝ noticiā q̄ sit mediato res gētium testes suū ꝓphaꝫ ꝓriū te stem habentes orationis locum veracem z ydoneū deo testificante videlicꝫ versus mequā templiqꝫ sui mediū qd abrahami primo fundauit firmaboqꝫ semꝑ vbicunqꝫ fuerit faciem tuā orando vertas talem locum orādi instituit machometus vt defferret a iudeis qui orant versus occidētem. z a nobis cristianis q̄ oramus versus orientē quia ad orientē crucifixus est xp̄s z ad orientem ascendit in celum. Et intm̄ volunt esse discordes a xp̄ianis ꝙ in nullo penitus vellet confirmari vñ nos sedentes honorifice sup menses manducamus ipi vo sup terraꝫ iacentes nos cum mappis ipi sine mappis. nos sardinas ꝑ caudā accipientes mittim⁹ in ignem ipsi vo ꝑ caput eas accipiūt et caudas aduersus ignē mittunt: z sic d̄ aliis innumeris que secum cōuersantes experimento cognoscunt.

De precepto machometi circa iudicialia.

Terciūdecimū preceptū machometi est ꝙ in possessionibus repetendis petitū testibus ꝓprobet z negator iuramento semet expurget. testes āt nullos nisi valde ydoneos ꝓbatasqꝫ ꝑsonas z quib⁹ sine iuramēto credere possint ꝑducāt. In qbusdā etiam aliis mosayce legis morē custodiunt vt q̄ hoīs sanguinē fuderit eadē pena plectat. z quisqꝫ in adulterio deprehēsus fuerit cū adultera pariter lapidetur. Qui āt cū qualibet alia fornicatus fuerit octingēta flagellis subiacebit furi talis indicta est pena vt prima z scd̄a vice octingenta flagella sustineant. Tercia manū. Quarta pedē amittet z qui cuilibet hoīm membruꝫ abstulerit digno precio redimat. Et sic patet ꝙ in iudiciis faciēdis quo ad aliqua moysi consentiūt legi. In qbusdā vo dissentiūt qd̄ z machometus fecit vt in hoc etiā aliquantulū diuersa eēt lex sua a lege moysi.

De precepto machometi z abstinentia a vino

Quartūdecimū ꝑceptū machometi est ꝙ sarraceni abstineant a vino qm̄ fomes est z seminarium hoīs peccati et illud bibere dicit maximū peccatū esse vuas tñ comedere z mustū potare etiā in apparatu lꝫ. Et licet sarracenis vinū sit ꝓhibitum ipsi tñ in occulto immoderate bibunt z inebriant. Causa āt ꝑcipua q̄re a vino sp̄ abstinere iubent est ne forte socii inebriati patefacerent ruinaꝫ ꝑpli. Et si tm̄ pctm̄ est visus vini cur ergo i suo paradiso ꝓmittit riuū vini sicut s̄ patuit. consideratōe q̄rta. z q̄nta. articulo. xii. Alia causa fuit supius assignata consideratōe tercia in tercio passu vide ibi.

De precepto machometi circa modum heredandi

Quintūdecimū ꝑceptū machometi est ꝙ in hereditate due filie vnico filio coequent qd̄ fecit vt poneret differentiā legis sue a lege moysi z xp̄i qm̄ lex moysi iniungit ꝙ filie cū filiis nō sint heredes: xp̄s āt in hereditate eos eq̄les fecit.

De precepto machometi circa testimonia

Decimūsextū preceptuꝫ machometi est circa testimonia. Vnd̄ precipit in alchorano ꝙ duarū mulieꝝ testimoniū ꝑualeat testimōio vnius viri in quo differt a lege moysi in qua iniunctum est ꝙ nullo mō mulierum testimonia acceptent. et a lege christianoꝝ in qua in certis casib⁹ earꝫ testimonia capiuntur.

De precepto machometi circa phibitionē disputatiōis cū q̄cunq̄ extraneo a lege sua.

Decimūseptimū p̄ceptū machometi est q̄ nullus sarracen⁹ presumat in lege sua cum aliquo disputare vel discutere q̄ fecit machometus ne falsitas sue legis in publicū veniret similis noctue fugienti lucem ⁊ oculis egris quibus odiosa est lux. In quo ostensa nebulosa cecitate sue legis excellentiam claritatis legis xp̄i manifestauit quam precepit xp̄s sup tecta predicari quia ipse palam locutus est mundo ⁊ in occulto nihil. sicut supra patuit libro primo consideratōne tercia. articulo primo.

De precepto machometi circa Circumcisionem.

Decimūoctauū p̄ceptū sarracenorum est q̄ circumcidunt pueros. Istud autem non habent ex precepto Machometi cum nullibi reperiatur in alchorano sicut infra declarabitur: octaua consideratione articulo primo. Discordat etiā in circumcisione a iudeis quia ipsi circūcidunt die octauo: sarraceni vero omni tempore. Iudei vero etiam faciunt reuersionē in templum ⁊ sugunt caput vereteri. sarraceni vero nō. Quomodo autem cessauerat sacramentum circumcisiōis dictum est s̄. libro primo: cōsideratione tercia. articulo. vi. puncto primo. Hec sunt precipua legis machometi mandata ab omi sarracenorū gēte maxima celebratione habita. Alia vero plurima sunt que enumerare longū requirent sermonem ⁊ in tātam dementiā. Hic dyabolicus machometus venit vt ausus fuit affirmare q̄ quātiscūq̄ peccatis q̄sq̄ obligatus fuerit ⁊ in die mortis sue deo ⁊ sibi crediderit. dicit q̄ in die iudicij ipso interueniente saluus erit. vsq̄ tunc ergo maneant sui credentes in inferno expectantes redemptionē vbi nulla est redemptio.

Tractat de vilissima morte Machometi.

Sexta considera-tio huius libri est de morte machometi dignū enī erat vt finis ei⁹ ostēderet qualis ipse fuerat in vita ⁊ doctrina. Unde cum implerent. x. anni regni sui ab illo. s. anno quo fuit eleuatus in regem in damasco: computando q̄dam discipulus eius cuius nomen albunor voluit experiri si resurgeret machometus die tercia a morte ad vitam sicut ipse p̄dixerat. Dixerat enī q̄ post q̄ decem anni sui regni essent impleti q̄ debebat mori et resurgere tercia die. corpusq̄ suū ea die deferendū ad celū Et ideo q̄ non crederent sepulture q̄re predictus discipulus eius distemperato quodam veneno tradidit ei ad bibendum occultissime. Machometus autem statim vt bibit mutat⁹ est ois color eius. ⁊ ideo intellexit q̄ mors sua appropiquauerat. ⁊ dicit illis sarracenis qui ibi erant cum eo q̄ p aquam saluarentur ⁊ veniam inuenirent quo dicto subito dedit aiam dyabolo mgr̄o suo. discipuli autem sui diligenter seruauerunt corpus expectando q̄ resurgeret die tercia vt dictū ē Sz postq̄ ipi viderunt q̄ nō resurgebat vt p̄dixerat ⁊ fetorē ei⁹ tolerare nō possent relicto corpore inhumato maxia ps decessit. ⁊ p⁹ ix. dies mortis ei⁹ venit p̄dict⁹ discipulus ei⁹ albunor vt videret quō iacebat ⁊ fm q̄ narrat lucas tudēsis i cronica sua iuenit corp⁹ a canib⁹ comestū corrosis ossib⁹. Tūc albunor collectis ossibus sepeliuit in ciuitate q̄dā q̄ dr̄ arabice meduarazel. Sic ergo q̄ int eos prudentiores fuerunt deprehēsa seductoris falsitate omnia quecūq̄ dixerat

falsa et irrita estimantes considerantes etiā quō indignā vitā digna morte terminasset ab eius lege discesserūt.

De successorib⁹ machometi.

Eptima ꝯsideratio est de successoribus machometi lȝ eñ turpissima ei⁹ mors et falsitas sue ꝓphetie clarissime iudicauerit falsitatē sue doctrine et immundiciam sue doctrine verūtamē occulto dei iudicio et dyabolo ꝓcurante incremētū accepit. Quatuor ḡ pūcta in pñti cōsideratione occurrūt ptractāda. Primus pūct⁹ ē ꝺ astucia dyaboli p⁹ mortem machometi ne eius doctrina periret. Scōs vo erit de successorib⁹ ei⁹ Caliphis egyptio orientali et mirāmomolino occidētali. Tercī⁹ de ꝺiuersitate gentiū q̄ sectā machometi suscipe noluerūt. Quart⁹ de diuersitate paganoꝝ q̄ in aliq̄bus imitant̄ sarracenos et in aliis differūt.

De astucia dyaboli ne periret secta machometi.

Primus pūctus hui⁹ ꝯsiderationis est de astucia diaboli p⁹ mortē machometi ne periret ei⁹ doctrina. Vñ cū ad exemplū p̄dictoꝝ viroꝝ prudentiū discedētiū a lege machometi q̄ ipm mendacē et immūduȝ in vita ꝯgnouerāt vt dictū ē in p̄cedēti ꝯsideratōe oēs fere alii vellēt discedere tūc ꝯgnati machometi et socii q̄ pꝰs in honore et reuerēria apō populū habebantur et occasione legis multa lucrabant̄ mesti et cōfusi cū multis blandiciis et ꝓmissionib⁹ceperūt oib⁹modis simplices attrahere et ad sectā p̄dictam eoꝝ aīos inclinare specialiter autem dyabolus astucia sua vsus est q̄si quodam instrumento.s.quodā sarraceno pessimo qui dicebatur balii. Hic erat filius habitaris vnus ex decem machameti sociis qui post mortē ipi⁹ regnum adept⁹ est q̄ blande p̄dicauit et callide āmonuit ad credendū gentes et dixit illos nō bene intelligere machometi s̄monē machometus inq̄t nō dixit q̄ ante sepulturā vel videntib⁹ hoibus subleuaret̄ in celū. Dixit q̄ppe q̄ post sepulturā corpis angeli cū nescientibus cunctis delaturi eēnt in celum. Vñ q̄ statim eū nō sepelierūt iccirco fetere cepit vt statim sepeliret̄ hac igit̄ causa gentē in errore pristino parūper detinuit duo vo fratres scriptoꝝ machometi filii noīe basam et bozam ieiuniis et vigiliis fortiter corpa macerantes pene ad mortem deuenerunt pater vo eoꝝ sepe filios ammonebat ne p tamlongam macerationē sua fatigarent corpora. Ipe āt videns illos fultos esse et ad mortis hostiū p̄ nimio labore iam deuenisse de machometo vt erat rem patefecit. Cognita āt nequicia illius a pr̄e ceperūt comedere et bibere vinuȝ.et sicut in sua lege fortiter antea ꝯstabant ita deniq̄ legē q̄uis nō ex toto dimittere ceperūt s̄ et quedā ps gentis istos i ꝯsuetudine insecute sunt.

De successoribus machometi in Oriente et occidente.

Ecundus pūctus est de successoribus machometi s̄m q̄ narrat Aconeñ.eps in libro de rebus et statu terre orientaliū post mortē machometi Sarraceni quendā ex discipulis machometi loco eius elegerūt quem vocauerūt calepham quasi successorem siue heredeȝ eo q̄ dignitatis et principatus machometi successor extisteret q̄ dignitatē et ptātem adept⁹ cepit parti blandiciis ptim ꝯminatione et metu pplos ad se reuocare et multitudinem hoim cōgregare. Sȝ quidaȝ Ascali noīe contra p̄dictum calaphā inuidia concitatus et indignatōe ꝯmo

tus cōcupiscentia lucri ꝛ ambitōne secularis dignitatis tractus. modis qb⁹ potuit ꝑ se ꝛ suos eidem se opposuit ꝛ multiplr expugnās nō cessauit donec ipm a principatu remouit. Post hūc ergo quidā patruelis machometi nomine Haliꝫ cū obtinuisset principatuꝫ vehemēter cōmoueri cepit ꝛ indignari. ꝙ successor machometi vocaret cuꝫ se digniorē ipo machometo reputaret ꝛ ꝓphetam eximiū cui dñs familiari⁹ ꝙ̄ machometus fuisset locutus se vellet ab oibus existimari. Hic ergo ꝛ cō plices eius legi machometi maxime detrahebant: ꝛ in ipm multa maledicta ꝓferebant. Alios ritus ꝛ alias istitutiones ꝛ aliū orandi modū ꝙ̄ tradidisset machometus ꝑdicantes. Illi autē qui legē machometi tenere voluerūt in ptibus orientis Calephaꝫ baldesensem statuerūt. q̄ in tanto honore ꝛ reuerentia a suis habet ꝙ nisi mandato auctoritate eius nullus ꝗtūcunqꝫ potēs aut nobilis appellaret soldanus ꝛ omnes eius subditi tam reges ꝙ̄ aliꝫ. Pedes eius ad terram vsqꝫ ꝓstrati reuerenter osculant. Successores aūt haliꝫ de quo supra fecimus mentionē cōtra singularem orientis Calepham sedem suā erexerūt in terra egypti innumeris diuitijs ꝛ delitijs affluētes. Vñ inter egyptios ꝛ inter orietales ppl'os magna sp extunc fuit dissensio ꝛ odiū implacabile: ꝛ in lege discordia ꝛ contradictio saracenoꝝ. ppl'is in duas partes diuisis. quadā parte haliꝫ ꝛ ei⁹ successoribus adherente. maiori tñ parte consentiente machomete ꝛ successoribus eius. Postꝙ̄ vo soldanus tpaleꝫ administrationeꝫ egypti: sub dño suo calepha egyptio adeptus est. timēs sibi eo ꝙ Calephe nō imerito multis accusantibus erat suspectus. vt ipe saladinus ad vllum superiorem haberet respectum. sed ipi sibi ꝛ soldanus esseꝫ. ac Calepha accessit ad dñm suum Calepham egyptiū tanꝙ̄ ei debitam ꝛ solitam vellet exhibere reuerentiam ꝛ claua ferrea quā gestebat i manib⁹ ex improuiso ipm ad terram ꝓstratum eiecit: ꝛ ꝑ proditioneꝫ occidit. Oēs aūt filios eius ꝛ cognatos ꝛ speciales amicos vel interficere iussit vel carceri in perpetuo mancipari. extunc soldanus baldasen. solus monarchiaꝫ ꝛ dignitatem tam sup egyptios ꝙ̄ sup omnes alios orientales obtinuit saladino cōpellente egyptios vt ei cōcorditer obedirent ꝛ nullū calepham aliū instituere ꝓsumerent. nec ritus alios ꝙ̄ aliꝫ orientales obseruarent. Princeps auteꝫ orientaliū saracenoꝝ oim qui legē machometi obseruant potissimus qui caput imperiꝫ sui. ꝛ dignitatē: ꝛ regni sui soliū i ciuitatem marchque q̄ quondā carthago dicebat collocauit. ꝛ nō solū ethyopie ꝛ affrice: ꝫ etiā hyspanie i magna pte dñat orientali calaphe cuꝫ vniuerso pplo suo subiectus eē recusauit. Sed ꝛ ipm regē ꝛ calepham reputās miramamolim. i. regem gentium. se ꝛ oēs successores ꝑcepit appellari lingua eoꝝ. mira idem est ꝙ rex mamolim aūt credentiū interpretat. Vñ inter orientales ꝛ occidentales saracenos magnū est scisma ꝛ dissensiōis ꝙ̄ plurimū vtiles xp̄ianis eo ꝙ isti illis i prelijs ꝛ expeditionibus cōtra nos renuūt prestare subsidiū regno ipoꝝ in seipo diuiso ꝛ ex mag parte dissoluto.

De diuersitate gentiū que legem machometi suscipe noluerunt.

Tercius punctus est de diuersitate gentiuꝫ q̄ legē machometi suscipe noluerūt. Narrat supra dictus doctor libro q̄. .x. ꝙ multitudo gentiliū ꝛ idolatraꝝ copiosa ꝛ maxime hi q̄ septentrionalem inhabitant regi-

onē circa paludes mathideos ꝛ in ptibus vulgarie ꝛ cormanie vſqꝫ ad fines hungarie. ꝛ qui in cōfinio regni dacie ꝛ alijs ptibus adiacētibus cōmorant̄ legem machometi recipe noluerūt. ꝛ qꝛ ab alijs saracenis orietalibus ꝛ occidētalibus valde remoti sūt ꝑ metū vl' violentiā nō potuerunt cōpelli. vnō vſqꝫ hodie quidam eoꝝ errorem vetustum retinentes idola colūt: venerant̄ ꝛ adorant. Alij aūt more pecudis. nec legeꝫ nec scripturā nec lr̄as vllas habētes arbores ꝛ arbusta ꝛ pecudes ꝛ generalit̄ quicqd in mane casu alq̄ primū eis occurrit: illud ꝓ deo reputantes: ꝑ totuꝫ diem colūt ꝛ adorant. Quidaꝫ aūt ex eis se verū ꝛ sūmū deū ignorare consitentes: putantes deū tamē ignotū aliq̄ placare sacrificio ꝛ obsequio venerari carnes vel panē seu aliam hmōi oblationē in altum ꝓijciunt in honorē illius qui deus ē ꝛ habitat in excelsis clamantes ꝛ dicentes: eius sit oblatio hec qui sup omēs est ꝛ summe diuinitatis inter alios obtinet principatū.

De diuersitate paganoꝛuꝫ in parte saracenos imitantiū.

Quartus punctus est de diuersitate gentiū qui in aliq̄ mutantur saracenoꝝ legem dn̄t. ꝛ in alijs ꝛ primi dicunt̄ torcomani q̄ in terra turcoꝝ inhabitant. hi traxisse credūtur originē a septentrionalibus saracenis supradictis. Unde noīe composito a turcis ꝛ comanis: appellant̄ thurcomani. De thurcis siquidē ex antiqs orientaliū hystorijs certū habemus qꝫ ex septentrionali regione exeuntes ꝑsarū fines ingressi non solū regionem illam: ſꝫ vniuersas fere orietales prouincias armato manu occupauerūt violēter. Extunc aūt gens illa prius rudis ꝛ inculta. nec habēt certam mansionem sed passim cum vxoribus ꝛ filijs ꝛ pecoribus vagans ꝛ pascuarū cōmoditatem sectans regem sibi prefecit ciuitates ꝛ opida possidere incipiēs agricultur e dans opam que prius de peculeo tm̄ viuebat ac iura sibi ciuilia constituens. Hi aūt qui sua ruditate pmanētes priorem viuendi modum deserere noluerunt appellati sunt thurcomani. In mr̄tis aūt imitant̄ illos saracenos qui beduini dicunt̄. Isti beduini ex arabum gente principaliter ceperūt originem de quoꝝ stirpe dicūt descendisse machometū. Hi aūt dogmatizātes qꝫ diem mortis a deo sibi constitutum nec preuenire possunt nec preterire nū q̄ ad pugnam armati ꝓcedunt. ſꝫ solū modo camisiati pepulis more feminarū: capita inuoluētes lanceis ꝛ ensib' tantūmodo vtentes. ꝛ licet leuiter ꝛ de facili cōuertant̄ in fugam. Alios tn̄ saracenos timidos ꝛ ignaros reputant. q̄ spicula ꝛ sagittas a longe iaculantur Sūt aūt nō solū xp̄ianoꝛum: ſꝫ ꝛ etiā saracenoꝛum ꝛ proditores mendaces ꝛ constantes ꝛ amici fortune ꝛ duplici via gradientes his quos cernūt preualere libenter adherentes. Portant etiā in capitibus pilleos rubeos eꝫ pepulis in tentorijs de pellibus aīaliū habitantes. ouinis etiā pellibus ꝛ caprinis plerunqꝫ vestiunt̄. nullam aūt habentem certam mansionē in campestrib' ꝛ pascuis turmatim partibus incedentibus vagi habitant ꝛ pascuntur vbertatem sectantes diuersas regiones circuiunt lacte viuentes ꝛ animaliū copiosa in multitudineꝫ secum trahentes. Ipsi aūt penitus ociosi tam equoꝛuꝫ q̄ pecoꝛum vxoribus suis procurationem relinquūt. Sunt ꝛ alie gentes ex orientalibus partibus. qui legem machometi custodiunt excepto qꝫ more christianoꝛum ad ortum solis adorant̄ eo qꝫ patres eoꝝ qui christiani fuerunt hunc modū orandi eis reliquerunt ab

alijs saracenis heretici et xpiani repu tant. ex quibus nonnulli ipm solu deuz summu reputant. eo q inter omes cre aturas visibiles precellente habet pul critudinem. Sunt aut quidaz alij mi serabiles homines in montanis circa iuga libani i partib9 tripolitanis cõmo rantes. qui licet ex parte legez macho meti obseruent: dicut tame se legez al teram occultaz habere quam non licz alicui reuelare nisi filijs eo: cum iam adulte sint etatis: vt secreta pueriliter nõ reuelet vel mortis articulo iminen te cum patres in extremis laborantes spem euadendi non habent. Vxores aut eo et filie in lege maritoru et pare tum suoru ignorantes legem illam di cunt se credere q si forte filius leuitate illam lege qua vocant occultaz matri sue reuelant. vxor a marito et fili9 a pa tre absq vlla retractione necarent. Hi aut preter morem alioru paganoru vi num bibut et carnes porcinas edunt et ab omibus alijs tanq heretici legis re probant. Ipsi etia pessima et abhomia bilia et sexui feminee cõtraria in occul to turpiter operant: sicut illis narran tibus q ab illis recesserut cognituz est timet ne vxores eo eos relinqret vl cõ temptui haberent. si execrabiles ritus eo et imudicias secte puersissime cog scerent. Est etia in puincia fenicis cir ca fines ciuitatis Enthadensis qui ho die vulgariter appellat tortaza. quida ppls scopolis et mõtibus vndiq circu clusus inhabitas habes castella. x. for tissima: et pter viaruz angustias et ru pes inaccessibiles. inexpugnabilia cuz suburbanis et vallibus oim fructuu et frugu fertilitate fecudissimis et ameni tate iocundis. Ho aut hoim qui Asi nini nuncupant multitudo numeruz xl. M. excedere dicit. Preficiut aut si bi capitaneu non successione heredita ria. sed prerogatiua merito quem ipsi

veterem seu senem appellant. non taz puecte etatis rõne: q prudetia digni tatis preminentia. Primus aut et sum mus in fauste religiõis eo abbas et lo cus vn oriciniu habuerut in ptibus e orientaliu valde remotis. versus ciui tate baldorensem et ptes psidis prouin cie. Hi aut vngula nõ findetes neq sa ctu a xpiano discernentes oem indif ferenter obedientia superiori suo exhi bita sibi credut esse vite eterne merito riam. Vn tante subiectõis et obedien tie vinculo mgro suo que sene noiant astringunt q nil ita piculosum est aut difficile q ad mandatuz dni sui hylari aio et ardenti voluntate amplecti et pfi cere vereant. Senex aut dns eo pue ros de populo suo in locis secretis et d lectatõib9 facit nutrici et diuersis ydeo matu generibus diligenter imbutos et instructos ad varias puincias mittit cu cultellis vt potetes homines taz ex xpianis q saracenis. vel q ex aliqua causa habet eos odio. vel ad pces ami corum suorum. seu etiaz pter imense pecunie precium sibi datum mandat occidi promittens pter huiusmodi mandati executionem longe maiores delitias habituros in paradiso sine fi ne post mortem quam fuerint ille in q bus fuerat nutriti q si pter hmõi obe dientiam eos mori contigerit marty res a suis iudicant et inter sanctos ab illo populo deputati in suma habent reueretia. Parentes vo eoruz a magi stro q senex dicit mltis muneribus di tant: et si serui erat dcetero liberi dimit tunt. vn miseri adolescentes seducti d pucto pdicto frm ad varias ptes mu di trasmissi cu tanto gaudio et dsiderio legationu mortiferam suscipiut et cum tanta diligentia et sollicitudine pfici unt sese varijs modis transfigurantes et aliaru nationu ritus et habitu sibi as sumentes. aliquando in spe mercato

quādoq; in specie clericorū seu monachorum īfinitꝫ alijs modis sese occultātes ꝙ vix aliquis in vniuerso mūdo adeo cautus est ꝙ sibi possit ab eorum insidijs precauere cōtra inferiores psonas aliqd machinari dedignant. Potētes aūt ꝙbus ipi aduersant vel pcio magno se redimūt vel armati incedētes cum caterua satellitū cuꝫ suspitione ⁊ metu mortis sp incedūt. Hi aūt sup oēs alios saracenos legē machometi ⁊ eius istituta diligenter ⁊ artissime seruauerūt vsq; ad tpa cuiusdā mgri sui ꝙ naturali pditus ingenio diuersarū scripturarū excitatus studio xpianorum legē ⁊ xpi euāgelia cepit cū omī diligētia legere ⁊ pscrutari admirās xpi miraculorum virtutē ⁊ doctrine sanctitatē. ex quorum cōpassione ⁊ irrōnabilē cepit abhominari machometi doctrinā. ⁊ tandeꝫ cognita veritate subditos suos artes maledicte legis studuit paulatim reuocare. Vñ exhortatus est eos ⁊ mandauit ꝙ vinū cū modestia biberent ⁊ carnes porcinas māducarent. Tandē vo post multas āmonitōnes ⁊ varias doctoris sue pdicationes in hoc oēs cōcorditer consenserūt ꝙ relicta machometi perfidia pcepta baptismatis grā efficerentur xpiani. Ita tñ ꝙ eiusdē conditōnis essent ⁊ libertatis vt alij xpianorum lege subiecti isti erant tūc tpis fribus militie templi tributarij duo milia bisantiorū eisdē annuatim psoluentes p securitate cuiusdā terre sue ꝙ in cōfinio terre predictorum fratrū sita erat ꝙ multas eis molestias occasione ciuitatis inferre cōsueuerant. Prefatus aūt azissimorū magister vnū de familiaribus suis virū eloquentē prudentē ⁊ strenuū de quo plurimū cōfidebat misit ad regeꝫ hierosolymitanuꝫ. Rex aūt intellecta causa legatōnis p tanti ppli visitatiōe ⁊ aiarum a laqueis dyaboli liberatōe deo grās agens Nunciū senis cū sūmo honore ⁊ gaudio magnifice recepit ⁊ ipm ad ppria reuertentem vt dño suo bonā regis ⁊ christianorum voluntatem ⁊ magnū desideriū denunciaret. ⁊ vsq; ad fines terre sue deduci precepit qui dum fines suos iam fere ingressurus tripolim ptransisset: quidam ex nostris vir belial ⁊ iniquus dei timorem ante oculos suos nō apponēs hoiem de regio ducatu ⁊ fidei xpianorum sinceritate confidentē improuisum nil ante sibi metuentem in detrimentū xpiani nois et maxime ecclesie orientalis occidit. vñ ppls ille qui tanꝙ planta nouella nōdum radicatus erat in fide cū ira magna ⁊ indignatione fidem nostram respuens ⁊ nostrorū consortiū suspectū habens a tam sancto ⁊ honesto ppósito resiliuit ⁊ vsq; ad tpus pñs christianos ⁊ dei ecclesiā psequi ⁊ infestare nō pretermisit. In vno igit corporali homicidio predictus ille pditor aias innumeras interfecit. His igit ⁊ alijs innumeris monstruosis hoibus miserabilis regio orientalis corrupta ē. ⁊ aliꝙplures eius pniciosa exemplo sunt coinquinate contagio.

De bello saracenorū p argumēta cōtra fortalitium fidei.

Etaua cōsideratio hui9 libri est de bello saracenorum p rationes contra nostrum fidei fortalitiū suo ceco iudicio nimium efficaces non attendentes ꝙ est turris fortitudinis a facie inimici. ⁊ vt colligere potui ex diuersis libris deceꝫ sūt argumenta quibus insultant contra nos. Primū contra nomē christianū. Secundū contra christi conceptionem. Terciū contra christi diuinitateꝫ. Quartum contra christi mortē. Quintum contra trinitatē psonarū. Sextum contra beatitudinem eternam in visione dei. Septimū contra matrimoniū

ynius vxoris tm̄. Octauū contra baptismū q̄ ad ablutionē interiorē. Nonū contra adorationē imaginū. Decimū contra veritatē vtriusq̧ legis quas dicunt esse corruptas p iudeos ⁊ xp̄ianos ⁊ nihil esse veritatis nisi quantum in alchorano continet.

Contendit ostendere christianos nō esse christianos.

Primū argumentū saracenorū est contra nomē xp̄ianū. Dicūt enī q̧ illi q̄ vocant xp̄iani non sunt christiani nec debēt vocari christiani. q2 sunt cōtrarij oībus dictis ⁊ fc̄is que opabat ⁊ dicebat ihs xp̄s. q2 xp̄us erat iude⁹ ⁊ seruauit sabbatū. ⁊ ipe dic̄ in euangelio Math. xv. Nō sum missus nisi ad oues q̄ pierūt domus israel. Itē erat circūcisus. sequit ergo q̧ nihil habēt facere cū eo in pauco vel in multo imo sūt sui cōtrarij totaliter. ad hanc veneniferā oppositionē dupliciter respondet. Primo eius oppositū ex opibus ostēdendo. Scd̄o q̧ saraceni sic dicētes sūt cōtra legē suam. Primū sic ostendit. q2 expientia teste possunt videre saraceni q̄ habitāt int xp̄ianos quātā glīam ⁊ honorē ⁊ quāto corde xp̄iani faciūt ⁊ offerūt ihū xp̄o edificatis tā solennissimis ⁊ magnificentissimis ecclesijs in suo noīe ⁊ sue beatissime matris ⁊ suo2 scto2 dicatis in crucibus ⁊ calicibus patenis candelabris lampadibus ⁊ imaginibus ex auro ⁊ argento deaurato possunt itez videre q̧ xp̄iani ieiunāt. xl. ob reuerētiā xl. dierū q̄s ihs xp̄s in deserto ieiunauit. ⁊ sic dicit lex saraceno2 de mēse romadan. q2 in eo descendit q̧ ipm ieiunent saraceni data rōne q̧ q̄ mensē cōfitet ipm ieiunet. Quis ergo potest dicere de fidelibus q̧ non sūt xp̄iani. ex q̄ xl. ieiunant. ⁊ sic confitentes vitam ihesu xp̄i sequunt suū exemplū ieiunant similit. iiij. tp̄a anni ⁊ vigilias festiuitatū ihesu xp̄i sue matris. aplo2 ⁊ multorum alio2 scto2 quo2ū festa solēnisāt nō solū cantando in mlta glīa laudes deo ⁊ illis. s3 ⁊ etiā dieb⁹ illis cessando a corpalibus laborib⁹ lucratiuis. Possunt etiā videre quātā deuotionē ⁊ honorē deferūt noī suo cū mlti ex xp̄ianis cū audiūt ipm noiare inclinant sua capita: ⁊ aliqui flectentes genua. ⁊ qualiter etiā eundē blasphemantes cū in iudicio accusant publice puniunt. Non facio mentionē de secretis actibus cordis in cōtēplationibus nec d̄ lacrimis que de eo2 oculis sepe emanāt in magna abundātia memorando suam doctrinā. suas predicatōes. suos nobilissimos actus ⁊ v̄tuosissimos. suā vitā3 suā mortē. suū ad inferos descēsū3. suam resurrectōnē a mortuis. multis ex eis secū resuscitatis. Itē memorādo ēt post suā resurrectōnē suā familiarē cū aplis cōuersationem p dies. xl. anteq̧ ascenderet ad celos. In q̄bus sup oēs angelos sedet ad dextrā patris sp orādo p suis fidelib⁹. memorādo etiam q̄ modo in mūdi fine veniet in maiestatè sua ⁊ sui patris ⁊ angelo2 iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ q̧ dabit existibus ad dexterā suā vitā eternā: ⁊ exitibus ad siuistrā tormenta sine fine. Quis g̃ saracen⁹ viuēs inter xp̄ianos pōt dicere nō esse xp̄ianos: nec talit debere vocare illos q̄s cū tanta fide. cū tanta deuotione. cū tanta reuerētia ⁊ cū3 tanta glīa pstat adorare ihm xp̄m. Secūdo declaro q̧ saraceni h̄ dicētes sūt cōtra suam legē: nō dico solū illi q̄ habitant inter xp̄ianos ⁊ nouerūt supra p̄dicta: s3 etiā exiītes in mequa loco secure eis s̄m alchoranū. cū ipmmet alchoranu3 in multis locis vocet eos xp̄ianos lr̄e arabice noiant eos nazarenos qd̄ in idē redit. s. discipuli nazareni sic xp̄iani discipuli xp̄i. q̄ ē in g̃ oīm fide-

lũ. ꝛ qm̃ apparuit paulo sic se vocauit nazarenũ. Dicẽs ego sum ihs nazarenus quẽ tu ꝑsequeris. Sic ergo saraceni bñ pñt imponere fingere negare vel affirmare de xp̃ianis q̃cq̃d eis placuerit qm̃ lex eoꝝ vocat eos xp̃ianos ipsi dicũt ꝙ nec sũt xp̃iani nec ita debẽt nominari. Vñ bñ pñt cõsiderare saraceni de xp̃ianis sic dicẽtes cuiꝰ alteriꝰ legis volũt esse qm̃ nolũt affirmare esse xp̃ianos. qḋ tñ publice dicit lex eoꝝ Et ideo exq̃ suã volũtatẽ supponũt legi sue negãdo ꝙ ipa affirmat non ẽ mirandũ si silĩa faciũt de sc̃tã scp̄tura xp̃ianoꝝ negãdo tã irrõabilr̃ ihz filiũ marie esse filiũ dei. quẽ sacra scriptura in pl'ibus locis veteris ꝛ noui testamenti ꝓ tali noiat ꝙ sit filꝰ dei suꝰ filꝰ ꝑmogenitus. suus filꝰ ꝓprius. suꝰ filꝰ verꝰ. suus filꝰ vnigenitꝰ. sic ꝙ vnꝰ solꝰ ẽ filꝰ ꝓprius dei genitus de sua iba ꝓpria et natura ꝛ nõ multi. de q̃ vt nemo dubitaret. dicẽdo iste est vel ille. deus pater suũ esse de nube loquẽdo dixit eũ ostẽdendo. hic est filꝰ meꝰ dilectꝰ. ꝛ si saraceni negãt sacrã scripturã quã habent xp̃iani negãt legẽ suã in multis passibus q̃ affirmãt ꝙ eaȝ debẽt credere q: facit mẽtionẽ de scriptura moysi ꝛ ps. dauid. de multis etiã ꝓphetis ꝛ euãgelijs Affirmat eñ alchoranũ ꝙ illi sunt credentes in deum: qui credũt ea que deus iussit anteq̃ȝ machometus esset i mũdo. Ad ea aũt que dicũt ꝙ ideo nõ sumus xp̃iani: quia non obseruamus sabbatũ nec circũcisionẽ. que ꝛ q̃ȝ manifeste sũt ratõnes quare lex moysi nõ debuit obseruari post publicationem legis gratie. ꝛ excepto ꝙ moralia precepta manserũt cessauit impletis ꝑ ihesum mysterijs in ipsa contẽtis ad plenum in. j. libro fuit declaratuȝ. ꝛ reduco hic ad memoriã saltem vnũ dictum quod multũ debent attendere iudei ꝛ saraceni vtentes circũcisione. ꝙ quãdo rex impleuit suuȝ ꝓmissũ si post aliqs ducat ꝓ dimisso illud quod ipse ordinauit bene potest intelligere ꝙ ei facit iniuriam: quia ducendo tale ꝓ dimisso dat intelligere nõ esse impletũ quod ꝓmisit in tempore iam ꝑterito ꝑ eũ assignato. sic est de circũcisiõe quã deus ordĩt abrae ꝓ signo cõfederatõis int̃ deũ ꝛ eum quousq̃ de suo semine nascere tur ille q̃ habebat esse oĩm gentiũ benedictio messyas ꝓmissus deus ꝛ homo q: ergo saraceni vtunt̃ circũcisione cõtinuo sunt in ira dei sicut iudei facientes deũ mendacẽ ꝛ piurũ nõ implentẽ quod ꝓmisit ꝛ iurauit tempe determinato. Respondent ad hoc saraceni ex vno falsissimo fundamento ꝓsupposito ꝙ contempta lege scripture et gratie debent seruare solũmodo legẽ nature quã abraã obseruauit: exq̃ ipi nõ legẽ moysi nec xp̃i. ȝ datam abrae soluȝ tenent ꝓ vera ꝙ debent esse sicut ꝛ ipse circũcisi. ita ꝙ postq̃ȝ habita est lex ꝑfectionis redeant ad legẽ nature in q̃ vixerant ab initio mũdi: qm̃ homies nõ erant capaces maioris legis. sic̃ si post q̃ȝ creuit in etate ꝛ est factus homo intelligens dicat ꝙ ei ꝯuenit loqui sicut qñ erat puer sine sensu scire potest sicut puer. cogitare sicut puer. ludere põt sicut puer. cũ hoc sit certũ oibus hominibus cũ veniũt ad etatẽ ꝑfectaȝ debere facere illud qḋ ꝑtinet ad talem etatem ꝛ dimittere ea que faciebant cũ pueri erant. Sed querendũ est a saracenis quare circũcidunt̃. vt cum nesciuerint respondere remaneant cõfusi i circũcisione sua. Nõ eñ inuenit̃ expresse dictũ in alchorano ꝑ magistrũ machometi ꝙ circũciderunt se ꝛ sui credẽtes ȝ isti sui credentes addiderũt dicendo ꝙ exq̃ fuit data lex abrahe ꝛ ipse fuit circũcisus ꝙ necessaria est eis circũcisio

cũ dicant ꝓfessores ⁊ obseruatores legis abrahe ꝙ machometus fuit circũcisus non legit in alchorano: sed in libro sue generationis ⁊ vite narrat ꝙ ipso nato circũcidit eũ Gabriel quando balneauit cor eius ⁊ aperuit. ⁊ post hec verba statim sequit. Et dicũt ꝙ natus est circũcisus. Ex quo ergo de sua circuncisione dicunt duas opiniones nullaȝ earũ affirmando apparet ꝙ de eius circũcisione nõ sũt certi. nec talis circũcisio sicut dicunt fuit circuncisio abrahe que fuit nõ ꝑ angelum sed manu hoĩs facta. ꝙ machometus natꝰ sit circũcisus hoc dicere est ad beneplacitũ. potuit machometus de facto si rex fuit arabũ vel princeps. vel subditi sui inter se vel ex parte sua nõ dei. dare sũis dimissam. quod tamen in libro suo non continet sic accidisse. Sed ꝙ mysteriũ circũcisionis datũ abrahe quomodo iam totaliter cessauerat ⁊ fuit anullatũ potuerit iuste ordinari ⁊ continuari clarũ est ꝙ non. qm̃ iudei sicut dictũ est quando ea vtunt sũt in continua ira dei ⁊ odio de q̈bus sic dat intelligi in eo ꝙ narrat de vita machometi nõ fuit filius inter eos patre eoꝝ nõ expectante ꝙ angelus circũcidat puerũ quando die octaua facit eum statiȝ circũcidi. ergo machometus fuit filiꝰ gentilis vel xp̃iani. si gentilis. videat q̃ tale affirmat in qua reputatione teneret eũ mater sua videndo eũ dissimilẽ patri ⁊ suo generi toto. si primo nõ habuerat de ea reuelationẽ de qua tamẽ nihil narrat. ⁊ quomodo potest dici per angelũ circuncisus statim sicut natus fuit. si natus fuit circũcisus hoc nulli est dicere quoniã est contradictio ĩ terminis. Si iam forte dicat ꝙ circuncidit eum angelus in ventre matris sicut si a sua conceptione fuisset sanctificatꝰ ⁊ in gratia dei cui nõ concordant verba psalmi claritatis. Vnde magister machometi quem dyaboluȝ intelligo iurando per claritateȝ noctis quando colligit seu occidit. dicit sic. An nõ te inuenit dñs tuus orphanũ ⁊ appropiquabit. inuenit te deuiũ ⁊ direxit. inuenit te pauпereȝ ⁊ ditauit. Ecce scitias tam ꝑ saracenos laudari religio si machometi quẽ ſm ꝙ ipsi intelligunt. deus inuenit deuiũ ⁊ direxit: ⁊ ad q̃d direxit statim declarat ꝙ de paupere euȝ ditauit: ⁊ quid dicat in libro suo cõtra diuitias cuȝ illas ⁊ luxurias ꝓmittat dyabolus suis nõ dicit. Sed hoc ẽ certum q̃d difficile est ꝙ diuitias habẽtes ingrediant paradisum. dimittendo ergo hoc ex q̃ illud quod dicit de circũcisione machometi nõ legit in libro suo ꝑ eos reputato ꝓ autentico illud ẽ magis apparens ꝙ ipse ⁊ sui primi credentes ꝓ maiori vel multo magna parte fuerũt xp̃iani nõ circũcisi sed baptizati. Verũtamẽ cũ in alchorano dicat õ magna instantia ꝑ eũ ad iudeos vt essent suicredentes existẽti maiori laborer principaliori intentione sua faciendi semper suum principatũ maiorem ꝑ eũ tantũ desideratũ ꝓ concordia eorum que sibi adherebant forte fuerit ĩtroducta circũcisio que leuiter potuit introduci cũ in illis partibus esset multitudo iudeoꝝ: ⁊ est verisimile ꝙ multi eoꝝ erant neophiti ⁊ cũ ĩ mltis istoruȝ magno tempore duret affectio ad legem moysi sicut vera ꝑ eos habita ꝑ suos patres habdẽo fiduciam domini temporalis multi illorum non contra dicunt circuncisioni. Dicunt iterum aliqui ꝙ durauit adhuc in illis partibꝰ heresis pharisèorum ꝙ ad saluationeȝ requirebatur cum euangelio obseruare legem moysi ⁊ non minus pensandum est ex quo labor Machometi ⁊ suorum omnium successorum erat

adiungere principatui sic xpianos sic iudeos et gentiles p ipm et suos fuisse ordinatum q sui credētes loco baptismi acciperēt clarabet q vtunt qn īgrediunt suas mesqtas. pot g alphaquini saracenoz p seipsos intelligere quāte efficacie est q arguūt cōtra xpianos q circūcidūt se sicut fuit xps: qn ipi seipsos reputātes et tenentes se p magnis zelatoribus et imitatorib9 eius non nascunt circūcisi. nec expectāt q angelus circūcidat eos sic dicūt de machometo. Forte rūdebūt q alia est rō in machometo: et alia in eis. s3 exq in eis nō verificat q in sua pphetia nō est miru3 si imponēt xpianis dbere circūcidi ex quo xpus fuit circūcisus sic hoies ceci vel debiles visus loquentes in eo q nō vel paucū vidēt q sequunt ea q pedibus calcant vel manib9 palpant. sed de eo q dicūt nō vidēt q est ante vl retro ad dextrā vel sinistrā supra vel infra volo dicere q nō cōsiderāt causa3 quare ihs xps fuit circūcisus nō habēs locū in suis fidelibus postq cessauit lex moysi et fuit euacuata a virtute q pmo in eo erat qn fuit puer. nec adhuc i nocte ante morte suā. q2 fuit p ea3 obseruata lex moysi faciēdo pasca agni. vnde exq fuit mutata substātia et natura illarū rerū in qbus principalit stabat veritas legis moysi. l3 inueniant scpta et q iudei teneāt eam cū multa diligētia in suis synagogis exq deficit eis vtus nō obligat vt seruet imo poti9 obligat vt nō obseruet. Oim hoc est certu3 et notoriū oibus hoibus mūdi q non existēte vtute rei significate p signū si ille q signū habebat vult ea vti sic prius q ipse factor reputat falsus et mendax vel stultus sine sensu vt cū sit specialis diuisa militibus a nō militibus quō aliquis eoz suis demeritis priuat a milicia si ducat eandē diuisam quam primo ex substātia veritat habuit mutatione est reputatus mendax et dat ei pena p eo. non minus est d illis dignitatibus tam ecclesiasticis q secularib9 qbus pūt priuari possidētes vel si nūq habuerunt et vocant tales. eade3 ratio concurrit circa mulieres exīntibus alijs signis virginū et vxoratarū corruptarū. q2 ille facerēt iniuriā suis maritis ambularent in habitu in q pmo ambulabāt. sic facerēt iniuriā regi milites si facta pace i se ducerēt signū quod pmo erāt guerre vel ecōtra signo ipo sacro exnte falso: qm nō est cōforme rei p illud significate cōpatū. Exemplū circa materiā de qua loqmur est de muliere que alio habitu vut qn est virgo desponsata et alio qn iam pepit. q2 si post q pepit filiū vult ducere se sic prius anteq pareret oēs vidētes deriderēt ea3 reputātes eā mulierē insensatā specialiter si ipamet occidit suū cōptū filiu3 et se vellet ostēdere ac si nunq peperisset. q2 iā nō solū mulier insensata s3 etiā reputata sic veracit falsa et sine aliq excusatione. plena oīm malicia. Hic ē pprie casus synagoge societatis descendentis ex semine abrahe quā oib9 alijs dimissis generatōibus deus accepit i fide p spōsa sua qn abrahā credidit et fuit ei reputatū ad iusticiā. Vnde ex illo tempore semper vixit in fide et spe q ex illa debebat nasci messyas q non erat in aliqua alia generatione et in signū predicte fidei abrahe3 sicut dicitū fuit accepit circūcisionem. Nato ergo messya ex semine iudeoz et impletis p ipsum omnibus mysterijs sic est q vt maneret in statu que3 primo tenebat occidit filium ex ea natum quis poterit iudicare nisi q sit totaliter sine sensu et plena oim malicia. postea potuit vti circūcisione p diuisa ei data quousq ex ipsa nasceret filius ei pmissus. s3 ratio non minus culpat saracenos cōfitentes natiuitate3 ihesu xpi ex maria

virgine descendente ex genere iudeorum. Nunc ipleto misterio circucisionis stati cessauit que primo erat diuisa et signum spalis amoris illius populi. Item circumcisio tenebat locum et conditionem vnius supplicationis continue ad deum vt recordaretur sue misericordie secundum quod locutus fuit abrahe et aliis patribus iudeorum quod veniret ad medendum contritos corde: et ad predicandum captiuis indulgentiam et clausis daret aperitionem: et consolationem lacrimantibus: impleto ergo et de eo habita perfecta noticia: circucisio que iudeis erat sicut quedam supplicatio primo reddit in abbominationem et odium quanto plus dicunt eam tanto se faciunt magis indignos diuina consolatione: de quo tempus preteritum. M.cccc.lx. annorum est eis plus quam satis testimonium existendi continue in ira dei: et vt nunquam habeant misericordiam sicut circucisio dabat eis spem quam totaliter perdiderunt quando mutata substantia et notificata veritate misterii: circucisione que erat signum voluerunt vti sicut prius bene potest hic dici illud broccardicum istius regni castelle atbilledigonnera enthiendolo tusnegra. Supradictis rationibus comprehendentibus sarracenos plusque iudeos quoniam ipsi postquam cessauit suum misterium ea ratione qua fuit data abrahe vtuntur circucisione que si attente voluerint cogitare in secretis sacre scripture possunt sane intelligere quod inquantum vtuntur circucisione sicut moyses continue accusat iudeos ante deum: quia non crediderunt dictis eius: sic abraham accusat sarracenos false suam diuisam deducentes post impletionem promissionis sibi facte et aliis patribus cuius impletionis ipsimet sunt testes positi in paradiso post mortem ihesu christi: accusat eos iterum non minus abraham quia confitentes se venire de hismael contradicunt eis diuina verba et mendacia dicunt: quia non in hismael sed in ysaac semine est benedictio omnium gentium: et dicunt seipsos esse illos de benedictione in ysaac promissa: vix sufficeret tempus si scriberem rationes et causes occurrentes ad intellectum iniusticie totaliter irrationabilis quam sarraceni committunt in vsu circucisionis non habendo autenticum et expressum testimonium quod suo magistro scilicet machometo fuerit mandatum. Uerumtamen si tale preceptum fingam non potest esse dei quia deus non potest dare falsum testimonium sicut est circumcisio mutata veritate et substantia illius quod significabat totali veritate existente principaliter in hoc quod sit conformitas intellectus cognoscentis rei que cognoscitur potest aliquis dicere quod intelligit quod sol sic relucet nobis et illuminat de nocte sicut de die. Sed quia natura rei non est conformis sua cognitio non est vera similiter et eius dictum: et si illud quod dicit ponat in scripturis eadem ratione illa scriptura erit falsa vt notat dominus Cesariensis. in tractatu suo contra sarracenos.

Contra christi conceptionem per spiritumsanctum

Secundum argumentum sarracenorum est contra christi conceptionem quam nos christiani affirmamus de spiritusancto qui est tercia in trinitate persona quod ipsi non intelligentes licet asserant christum de virgine natum et mariam virginem permansisse: non tamen intelligunt spiritum dei terciam in trinitate personam sed potius materialem flatum qualem recipimus in homine et alio aniante. Dicunt enim deo insufflante beatam virginem de illo flatu virginem concepisse: quod volunt auctoritate et ratione probare scilicet quod flatus sit in deo et quod de tali flatu conceperit virgo. Unde dicitur in ps. Flauit spiritus eius et fluent aque: spiritum istum intelligunt materialem dei flatum. Item Gen. primo Inspirauit in faciem eius spiraculum

vite q sic intelligunt deus suo flatu insufflauit in corpus ade et ita creatus e spiritus in corpe ade illo flatu diuino de eodẽ flatu itelligũt qd legit i euãgelio. Insufflauit xps i discipulos suos et ait. Accipite spiritũ sanctum etc. Sic etiã intelligunt q gabriel dixit ad mariam. Spũssanctus supueniet in te. et illud qd de xpo dicit: conceptus de spiritu scto nat⁹ ex maria virgine. Rõne etiã idez volũt astruere sic. Virgo maria xpm genuit p se non alio mediante ꝫ nec de virili semine eũ cõcepit nec de diuina sustãtia ergo de quodaz medio inter rõnabilem creaturã et deum. Sz qd est mediũ sup hoiem et infra deum nisi flatus diuinus quo insufflata pepit virgo maria. Si flatus mãlis impregnat terrã et germinare eã facit qd mirũ si flatus diuinus infecũdauit mariã. Ad hec rñdet alan⁹ in suo qdripartico libro. iiij. capitulo pmo q illi qui hoc conant asserere indigent pena et sensu: qr in deo mãlis flatus non est cũ sit suba incorporea nec habet instrumẽta flãdi vt fauces et hmõi. Si eñ de⁹ corporeus esset variabilis esset nec in omni loco incircũscriptibiliter essz. q aũt deus incorporeus sit rõne non indiget cuz omnis ratio tam hũana q diuina hoc inrefragabiliter affirmat. Flatus eñ dei siue spũs dei dr spũs sanctus q pcedit a pre et filio de quo dicit spirit⁹ dñi ferebat super aquas Gen. pmo et xps dixit spũs vbi vult spirat. Si spũs sctũs aliq volũtas e rõnal et ita mãl flatus nõ e. Ite aplus dicit q spũsctũs postulat p nobis gemitibus inenarrabilibus: xps etiã ait. Ite pdicate euangeliũ omni creature baptizantes eos i noie pris et filij et spũsancti. Hic spũs sanctus cõnũerat pri et filio: et ita vna est in trinitate psona: de hoc spũ dr flauit spiritus eius et fluent aque: cuz eñ spũs scz per grãm inspiratur peccoribus que dicunt aque pter fluxũ peccatorum aque fluũt. i. peccatores cõuertũt fluũt pter fluxũ lacrimarũ p penitentie lamentũ: q aũt dicit dñs inspirasse spiraculũ vite in corpus ade: sic intelligendũ est spiritũ hois creando cũ corpori hois infudit: per hoc autẽ q xps insufflauit in apostolos significatũ est q gratiam spũssanctus infundebat in eos. Su pueniit aũt spũsctũs in virginem gloriosam qr ei infudit grãm suã Eadem rõne dr concepisse de spũsctõ id est ope spũssancti non de suba ipius ipa eñ vgo sola dei auctoritate de carne sua xpm concepit sine alterius rei pmixtione: nec aliquis debet intelligi flatus mãlis vt iam dictũ est a deo pcedens rõnalẽ creaturã excedens qr si aliquis mãlis flat⁹ pcederet a deo aut esset eiusdẽ nature cũ deo aut non. Si esset eiusdem nature cũ deo ergo esset deus et ita de diuina natura cõcepit virgo q dictu et intellectu est horribile asserere. Si vero ille flatus nõ est diuine nature querit ergo cuius nature sit: si corporee nature est et nõ diuine erit angelus vel aia cum spiritus sit: et ita beata virgo de angelo vel anima concepit Si aũt corpalis est nihil aliud q aer et se videt: et ita absurdissimũ est qd sequitur vt dicam⁹ vginẽ ex aere cõcepisse hominẽ. Querit itẽ a sarracenis vtrũ ex solo flatu facta sit illa conceptio: si ex solo flatu cõceptus e xps quõ ex solo flatu flatus e homo vel ipse flat⁹ sanctus e homo fuit ille flatus anima xpi vel vnitus anime xpi: si fuit vnitus aie xpi spũs sophisticus esse videt: corpus etiã qd xps habuit fuit de carne virginis aut nõ: si non fuit de carne virginis filius virginis non fuit. Si ergo carnez habuit si de virgine habuit fuit flatus ille vnitus carni vt ex illis duob⁹ fieret conceptio et illo flatu aiaret caro ad hoc vt xps fieret homo. Sz obijcit

sarracenus veritatis inimicus: si xps non fuit de suba diuina vl' de flatu dei conceptus: quomodo ergo fuit dei filius. Ad qd rndet: q xps sm humanam naturam fuit filius virginis: et sm diuinam filius dei ab eterno a patre natus sm diuinitatem. In tempore vo de vgine sm humanitatem: q aut xps fuerit deus et homo supra libro pmo latissime pbatum est

Q christus non sit deus

Tercium argumentum sarracenorum est ptra xpi diuinitatem. Arguunt enim contra nos si xps esset deus ipse de se hoc in euangelio declarasset: sed hoc est falsum qr nunq hoc de se asseruit nec dixisse legit se esse deum qcqd sit de argumenti sequela addit q insipienter dicunt scz q nunq de se xps asseruit se esse deum. Rndet multiplici testimonio ipsius xpi oppositum esse verum. Vn marci.xiiij. habet q cum sacerdos interrogaret ihm dicens tu es xps filius dei benedicti. Rndit ihs et dixit illi. Ego sum est manifesta confessio q xps est deus pter qd summus sacerdos scidit vestimenta sua etc. Item iohis.vj. Ego sum panis vite q de celo descendi: si quis manducauerit ex hoc pane viuet in eternum. Item iohis.viij. Ego sum lux mundi qui sequitur me non ambulat in tenebris: sed habebit lumen vite. Item ex pluribus alijs locis. Ego sum resurrectio et vita. Ego sum via veritas et vita. Ego sum ostium: per me si quis introierit saluabitur. Ego pncipium qui et loquor vobis. Ego sum alpha et o pncipium et finis: que omnia non possunt competere nisi deo vero vt patet cuilibet intuenti. In cofirmationem huius iudei allegantes causam cora pilato quare deberet mori xps dixerunt quia filium dei se fecit. Et sic patet qm insipienter et stulte locuti sunt sarraceni in pre allegato argumento.

Contra christi mortem.

Quartum argumentum sarracenorum est contra xpi mortem. Ipsi enim asserunt xpm immortalem et impassibilem fuisse qui conceptus de dei flamine: et ideo dicunt ipm non fuisse passum vel mortuum nec a mortuis suscitatum: sed asserunt loco a ifm hominem posuisse cum iudei vellet ipm cruci affigere q ita nituntur pbare: si xps de flatu diuino conceptus est sicut flatus diuinus incorruptibilis est: ita xps impassibilis. Preterea indecens esset xps de flatu diuino coceptum et qdammodo dei filium crucis subire patibulum. respondetur q xpus sm q dei filius est nec passus nec mortuus nec suscitatus est: sed sm infirmitatem humane nature qua assumpsit de virgine: quia xps si carnem assumpsit aut passibilem habuit aut impassibilem. Si impassibilem vn eam assumpsit. Si passibilem et pati et mori potuit et ex diuinitatis virtute a mortuis resurgere. Sed si de carne virginis passibilem carnem assumpsit et sic passibilis fuit: q aut xps filius dei fuerit et sm hoc hoc immortalis et filius virginis et sm hoc mortalis diligenter superius libro primo probatum est et etiam q christus passus mortuus et suscitatus fuerit ibidem latissime pbatum est in apertione.xij. thesaurorum Et si dicat sarracenus miserum esse christum subisse mortem sm infirmitatem. Respondetur q hoc non reputamus christi miseriam sed dignationem: quia ex summa misericordia fuit et dignatione q christus carnem assumpsit et mortem subijt non q meruisset hoc cum peccatum non fecerit vt et ipsi sarraceni fatent sed vt a morte nos p morte redimeret. Si enim rex aliqs misertus serui sui iacetis i luto lutum itraret vt suum liberaret no hoc ascriberet miserie regis sed dignatoi. Ex vbis etia ipsius alchorani eligitur pdictus error. Vn ait in capi-

[illegible]ulo. xxviij. in psona xpi dum inter ho mines cōuersaret innuxit mihi scz de us nec me virū difficilem s malorū ex- ptem creauit ꝛ super me est diuina sa- lus in die mee natiuitatꝭ ꝛ mortis a q̄ iterū viuus accedam. Hec ibi.

Contra trinitatem psonarum

Qrimū argumentū sarracenoꝝ est ꝯtra trinitatem psonaꝝ. Cū em̄ audiuit machomet⁹ q xpia ni ponebant in deo tres psonas nō va lens intelligere sine pluralitate diuine essencie: cogitauit q ponebant tres de- os: ꝛ ideo negauit trinitatem in deo: ꝛ ideo dixit in alchorano in capitulo ele nesa non dicatis tres q2 deus est deus vnus licet pluralitas psonarū in deo posset ostendi ex sacra scriptura ꝛ rati- onibus sic supra ꝓbatū est contra iu deos libro. iiij. ꝯsideratōe. iiij. articulo xxiij. q2 tn̄ primū vt infra dicet dicunt esse corruptū. Scōm vero audire no- lunt cū noluit credere nisi his que tra dita sunt eis a suo magistro in alcho- rano. Ideo ad eoꝝ confusionez ex eo- dem alchorano volo ostendere plura- litatem personaꝝ in diuinis ad qd cuz non poterit respondere cōpellant ītra re conuiuiū vitatis. Queram⁹ ergo a sarracenis quid sibi voluit alchoranū q2 tociens induxit deuz de pluralitate loquentez. Dicit em̄ in capitulo elbal- kara in psona dei diximus āgelis ado rate adam ꝛc. Ex hoc continuauit po stea vsq ad finē libri aliq modo loquē do de deo in singulari aliqn̄ in plurali ꝛ certissimū est oībus xpianis iudeis ꝛ sarracenis q deus ē vnus ꝛ sol⁹ ꝛ sim- plex: ꝛ non habet nec potest habere cō sortem: quare igit de se loquit pluralit nō possunt dicere q deus loquit de se ꝛ angelis: dicit em̄ ibi diximus angelis hec ergo locucio dei est non angeloꝝ s ad angelos. Itē scdo in capitulo sad di2 q oēs angeli adorauerūt adam nisi dyabolus: ergo oībus angelis dixit de us. Tercio capitulo in multis locis in alchorano induxit tales locutiōes de deo in plurali in talibus actionibus in quibus angeli nullo modo cōicant sic in creatōe mūdi in iustificatōe ipi dici tur in alchorano in pluribus locis in psona dei nos nunq creauimus celuz ꝛ terrā ꝛ intermedia p ludo et nos iu- stificamus hominē ꝛc. ꝛ nos misimus xpm filiū marie ꝛ dedimus ei spiritū ꝛ euangeliū ꝛ miracula ꝛ talia in qui- bus angeli nullo modo cōicare possūt cum deo: angeli em̄ creati sunt a deo ꝛ non creatores cū deo creante celum et terram ꝛ intermedia: nec possunt dice- re sarraceni q vox illa pluraliter fit ex- cellentissimi creati p qd deus oīa facit vt dicunt. Constat em̄ q qcqd est pter deum est creatura a deo creata: ꝛ nulla creatura potest esse concreatrix cū deo Item. iiij. capitulo. Non potest etiā di ci q deus pluraliter de se loquit ꝓpter diuersas quidditates q̄ sūt in eo sic po tencia iusticia ꝛ hmōi qs arabes appel lant saphat. Ista em̄ sūt in deo nō acci dentia: s sunt ipa diuina essentia. Acci dentia: s sunt ipa diuina essentia. [illegible] in deo nullā cōpositiōem nec pluralita tem faciūt vt p illa deus de se loqt plu raliter cū tn̄ i āgelo ꝛ hoīe illa accidentia aliquā cōpositiōem faciāt: ꝛ certe talis modus loqndi scz q deus de se cuz sit vn⁹ pluraliter loquat inuenit semel a moyse introductus in gen. nam in for matōe hoīs deus locutus est dicēs: fa ciamus hoīem ꝛc. Et dicūt iudei q est vox dei ad angelos q̄ ē ꝯtra sacrā scri pturā q̄ nūq dic hoīem creatū ad ima ginē angeli: s ad imaginē dei: ꝛ hoc est q statim subiūgit moyses pōst ista ver ba dicēs ꝛ creauit deus hoīem ad ima ginē ꝛ similitudinē suā ad imaginem dei creauit illū. Est igit vox dei pris ad fi liū vel toti⁹ trinitatꝭ adinuicez: nā de⁹ q ē vn⁹ ꝛ simplex in eēntia ē trin⁹ in pso

nis z alchoranū illō simpliciṫ dixisset nisi φ tenuit φ nō potest esse distinctio psonarū sine distinctōe essentie. Ideo dicit in capitulo elneza. O familia liberi nolite vacillare in lege vra z non dicatis de deo nisi veritatem qz xps ihs marie filius est nuncius dei z verbum dei qd in ea posuit p spiritū sanctū suū. Ecce hic noiat deū verbū dei z spiritū sanctū suū. Sz timens ne per hoc diuina essentia diuideretꝛ vel multiplicaretꝛ vel determinaretꝛ statim subiūxit z nō dicatis tres quia deus est deus vnus. Ecce quantū appropinquit ad illud qd maxime arduū est in fide vt quasi cū iohanne diceret pater verbū z spūs sanctus hij tres vnum sunt. Induxit igiṫ in alchorano machometus deū loquentē pluraliter z nescit causam teneamus igiṫ cū eis cōiter φ deus est vnꝰ z solus simplex z ipi habent in alchorano φ deus est deus vnus z qd habet verbū suū z spiritūsanctū. z sic tenemꝰ φ ipse qui est vere deus vnꝰ z simplex ipse de se loquiṫ singulariter: z qz est trinus in psonis aliqn loquiṫ de se pluraliter. Sz quia late dictū est de patre z filio dicamus aliqd in speciali de spiritu sancto cōtra sarracenos: z qramꝰ ab eis qz alchoranū frequentissime facit mentionē de spiritu sancto quis est iste spūsctūs. Nam in capitulo elbakara in psona dei dicit dimisimꝰ z dedimus ihū filio marie φ faceret pdigia z miracula manifesta z pfecimus eum p spiritū sanctū: z idem repetit p omnia infra in eodem capitulo. Item dicit in capitulo elembra de maria insufflamꝰ in ea de spiritu sctō z in pluribus aliis locis loquiṫ silla de spiritusancto. Queriṫ ergo qs est iste spiritussanctus: z non possunt dicere sarraceni φ sit aliqua creatura pura vel aliqs angelus bonus: quia loquiṫ de eo singulariṫ vt de vno sancto nostro. Angeli vero sancti sunt multi et omnes sunt dei. Que esset igiṫ causa vt de eo singulariter diceret nrō z sctō. Et pterea nō esset magna cōmēdatio de xpo quā alchoranū intelligit singulariṫ cōmēdare φ deus dedisset ei angelū custodē quia quilibet homo habet angelū custodem: nam deus facit spūs angelos z nūcios nrōs sic dz in alchorano i capitulo elmelaize. Et pterea angeli nō sanctificant hoiem: ꝫ deus imediate z solus sicut solus deus potest dimittere peccata vt dz in alchorano. Si autē pdictus spiritussanctus sit vere deus ꝫ verus deus q de spiritusancto loquitur dicens: dedimus spm sanctū et insufflauimus de spiritu nrō: cū igiṫ diuina essentia sit vna z simplex et non possit diuidi nec distingui: z ibi sit dās z datum dans q dicit dedimus z datꝰ spiritussanctus qui diciṫ datus est insufflatus z inter dantē z datū requirat distinctio oportet φ deꝰ dans z insufflās z spūsctūs isufflatus z datus distinguātur z differant hec est distictio sola quā nos xpiani ponimus in diuis psonis z quā vocamꝰ distinctōem realem p relatōes originis stante vnitate indiuisibili diuine essentie. Patet ergo declarata trinitas psonarū in diuis cōitate essēcialiṫ ex alchorano machometi quā sarraceni nō intelligūt pcussi cecitate.

Contra btidudinem eternam q in dei visione z nō corporali refectione consistit.

Sextū argumentū sarracenoꝝ ē cōtra beatitudinē eternā: z nos xpiani intelligimus z firmiṫ credimus scꝫ φ cōsistit in dei beatifica visione z illa est spūalis refectio finalꝰ beatoꝝ: sarraceni vero tenēt in eterna beatitudine homines reficiendos materiali cibo z potu φ sic auctoritatibus nituntꝛ pbare. Deꝰ eñ pmisit iudeis

si bene agerent terrã lacte ⁊ melle manantē: ꝫ hoc intelligi nõ potest de materiali terra ꝓmissionis: q2 illa nõ manat lacte ⁊ melle: ergo in alia vite eterne. Item xp̄s ꝓmittens suis credentibus eternã refectõe3 dicit vt bibatis et edatis super mensa3 meã in regno patris mei. Itē post resurrectiõem legit xp̄m de fauo mellis comedisse vt per hoc insinuaret: ⁊ post resurrectionem oēs reficient melle. Ad hoc dicendū ē istis bestijs ꝙ in eterna btitudine non erit aliq̃ mãlis refectio ꝫ spūalis: quia tūc hoies spūalia corpora hēbunt non potu vel cibo indigentia: q2 sic attestat xp̄s hoies in pādiso neq3 nubent neq3 nubent: ꝫ erūt sic angeli dei in celo cibo ⁊ potu non indigentes: ⁊ Apl's ait ꝙ esca ⁊ potus nõ sunt regnum celoꝝ caro etiã ⁊ sanguis regnū dei nõ possidebūt. i. alimenta carnis ⁊ sanguinis in regno dei locū non hēbunt ad lr̃a3 de terra ꝓmissionis intelligi nõ potest qđ dictū est de terra lacte ⁊ melle manãte terra eñ illa sterilissima est: ꝫ p terram manantē lacte ⁊ melle pādisus celestis intelligit q̃ manare melle ⁊ lacte dicit ꝓpter eterne ⁊ interne refectõis dulcedinem: mensam aūt xp̄i q̃ est in regno pr̄is sui vocat spūaliū bonoꝝ refectionem que spūalis refectio nihil aliud ē q̄3 diuina fruitio. Vñ in ps̄. Torrente voluptatis tue potabis eos. Que aūt maior insania poterit esse q̄3 asserē hec est bonoꝝ p̄mia sc3 esum mellis ⁊ potū lactis nunq̄3 sustinuerunt martires tot ꝑsecutõēs vt ad has deuenirēt refectiones voluit laurentius vri in craticula vt ad hec ꝑuenirēt gaudia suspensus ē vicentius in eculeo vt hoc frueretur cibo: certe si de⁹ datur⁹ eēt sua materialia fercula: credo ꝙ elegãtiora daret eis ciberia: xp̄s aūt post resurrectionem nõ ideo cõmedit vt p hoc insinuaret resuscitatis necessaria eē: ꝫ vt ꝓbaret ei⁹ resurrectio ꝑa eiusde3 in nūero nõ solū p auditū cum dixit eis: pax vobis Luce vlti. q2 xp̄s hēbat talē modū salutãdi: spūs eñ malign⁹ nõ cõsueuit ãnūciare pacē ꝫ discordiã nec solū p visum: cū dic̄ discipul' videte man⁹ meas ⁊ pedes meos q2 egoipse sū Luce vlti. Nec solū p tactū cū dixit palpate ⁊ videte q2 spūs carne3 ⁊ ossa nõ habet sic me videt' hr̄e Luce vlti. S3 etiã ꝓbauit suã resurrectionē eē verã ex gustu: q2 corp⁹ fantasticu3 ⁊ sine aīa comedē nõ p̄t. Hac ḡ ex causa dixit discipul' suis hētis hic aliq̃d ad mãducãdū illi in lerūt partē piscis assi ⁊ fauū mell'. Vñ cib⁹ ille nõ fuit cõuersus in carnē ꝫ resolut⁹ in ꝑiacentē materia3. S3 ne hec cã comedendi erit in resurrectõe generali ea q̃ in sacra scriptura de vita eterna repiunt vt cib⁹ ⁊ mēsa p similitudines vel exemplū posita sunt. Nõ sic aute3 de secta machometi q2 ipe de vera beatitudine ⁊ de visione dei n ullã oino facit mentionē q2 nec desiderauit nec apprehendit ea sola q̃ desiderauit ꝓmisit in q̃ aptissime fuit ꝯrius nõ solū xp̄o ꝫ oibus ꝓp̄his ⁊ oib⁹ philosophis ⁊ oibus rõne vtētibus q̃ oēs cõiter cõcordant ꝙ vltia hois felicitas sit in cognitione solū dei iuxta illud qđ d̄r Iohis Hec ē vita eterna vt cognoscãt te solū deū verū ⁊ quē misisti ihm xp̄m ⁊ aristotiles in. iiij. ethicoꝝ ⁊. xij. methaphisice dic̄ ꝙ vita q̃ est p̄m intellectū ē optima igit gulosa ⁊ luxuriosa est pessima vita q̃ impedit itellectū hois. Sed obmissis auctoritatib⁹ sacraꝝ scripturaꝝ quã nõ recipiūt saraceni licet recipere deberēt cū ipe valde laudet ⁊ cõmēdet legē dei ꝓp̄hetarū sanctoꝝ doctrinã ac euangelium xp̄i fiat ratio contra eos qua ostendat ꝙ in illa felicitate eternis non erūt actus gule ⁊ luxurie. ⁊ arguitur sic. Ad hoc sumimus cibos vt corruptio que posset accidere ex cõsūptio

ne naturalis humidi nō sequat vt etiā cibos sumim⁹ ꝛ augmentū: ꝗ ista duo non erūt ibi. Nam oēs in debita quātitate resurgent nec āpli⁹ poterunt mori nec aliquō modo deficere. Nā sic dicit machometus in sua doctrina vt patuit supra cōsideratōe. iiij. postq̄ omnia mortua fuerint de⁹ occidet mortē ꝛ postea resurgent imortales ꝛ integri ergo cibi sumptio non est necessaria aliquo modo ꝛ eodē modo nec vsus venereoꝝ qꝛ nec tūc est necessariū ꝙ cōseruet in spē qd̄ non potest cōseruari in indiuiduo. Itē hoīes resurgentes in ppetuum viuent ergo si cibo semp vterent in infinitū augebunt eoꝝ corpa: aut erūt ibi digestiones aut alie feditates vt tātum resoluat ꝗntū cōuertit qꝛ vtrūq̄ est incōueniens. Ad hec rn̄det machometus in libro de doctrina sua dicens ꝙ nō erit ibi egestio sordiū ꝗ purgatio ꝑ sudorem. Et ponit exemplū de puero in vtero mr̄is qui vt dr̄ nutrit ꝛ non egerit. Sꝫ exemplū ꝛ ratio ei⁹ nihil soluit sicut patet inspicienti. Nā quedā sūt de pfectōe impfecti ꝗ in re perfecta essent imperfectio magna. Itē ista euasio machometi nihil valet qm̄ corpora resurgentiū ita erūt incorruptibilia ꝙ nihil poterit resolui ex eis: ꝛ sic nō est simile de vno ꝛ de altero de perfecto ꝛ imperfecto. Item si in istis actib⁹ esset vltima hominis perfecto vt videt machometus expresse dicere: quid igitur nūc oportet abstinere ab istis ꝛ nō magis die ac nocte luxuriare ꝛ comedere vt hic etiā felices sumus: ꝗ apud omnes homines etiam apud saracenos reputatur virtuosius abstinere ab his ꝛ etiam ipsi saraceni habent viros cōtemplationis ꝛ continentes quos maxime laudant. Item si in istis actibus est vltima hominis felicitas quid faciet anima separata ante resurrectionē que nec comedere nec luxuriare potest: nec angeli etiam vnq̄ poterunt esse felices: quia istis omnino carēt. Preterea si habendo multas vxores ꝛ infinitas concubinas et adolescentulas ē vltima viroꝝ felicitas vt patuit supra consideratione quarta. Quomodo ergo mulieres poterunt vnq̄ esse felices nisi habeant multos viros. Erit igitur aut mulier felix aut vir felix: ꝛ mulieres adolescentule infelices et misere. Rationabiliter ergo cōcluditur ꝙ omnes tam viri q̄ mulieres eoꝝ infelices erunt et miseri sequentes id quod debetur porcis et asinis scilicet gulam et coitum.

Contra matrimonium vnius vxoris tantum

Septimum argumentum saracenorum est contra matrimonium vnius vxoris tantum. Cū enim sit illicitū in lege xp̄i plures vxores simul vno tempore habere. Saraceni oppositum asserentes dicunt licitū esse plures vxores simul habere sicut supra patuit consideratione quīta precepto nono: hoc nituntur probare auctoritate patrum veteris testamenti qui duas vxores simul habuisse leguntur vt Jacob et dauid et alij multi: ergo qua ratione licitum fuit eis habere plures vxores eadē ratione ꝛ modernis. Sed hoc non affirmant saraceni nisi vt luxurie sue satisfaciant: tota enim eorum vita in fetore luxurie est vt supra patuit. Dicendū ergo ꝙ vna debet esse vnius. Vnde ꝛ deus vnam dedit ade vxorē ꝛ non plures que etiam sacramento deseruit: quia per hoc significatur ꝙ vna est spōsa xp̄i scilicet ecclesia. Vnde ꝛ lamech mortalit peccauit qui primus plures vxores habuit. In veteri autem testamento licitū erat alicui plures vxores habē ad multiplicandū gen⁹ hūanū ad cultū diuinū

tunc terrā replebat fecūditas. nūc aūt celū replet castitas a tpe em iohis baptiste regnū celoꝝ vim patit᷑ violenti rapiūt illud. In veteri aūt testamento a mr̄imonio nō excipiebāt nisi.xj.pso ne in nouo excipiūtur īfinite. vbi apostol' dic.j.Coꝝ.vij. Quādiu viuit mulier alligata est viro vt nō possit aliū nubere. sil'r vir mulieri vt nō possit aliam ducere. Vñ vir si pl'es vxores habeat adulter est. ⁊ sicut vna mulier non pōt sil' hr̄e pluresviros sic nec vn' vir pl'es mulieres siml'. Item dicit apl's ꝙ vir nō h₃ ptātem corpis sui ꝫ mulier sic ⁊ vir vxore sua viuēte nō pt accedere aliā Cū ergo saraceni dicāt xp̄m magnu₃ ꝓpham fuisse. qūo aūt de eius verbis ꝯdicere q̄ dixit mulierē nō esse relinqndam nisi cā fornicatōnis. Ipi aūt multis de causis relinquūt vxores sūt etiā inter eos q̄ dicūt mulierē relictā a marito nō debere ad eū regredi donec alt cū ea cōueniat sicut patuit supra cōsideratōe qnta ꝓcepto.ix. Et sic ꝑuaricatores legis ⁊ euāgelij facti sunt. In lege em̄ scriptū est vt si q̄s vxorē suā qualibet ex cā dimiserit ⁊ voluerit ad eū q₃ regredi ipius est sine dubio. si tñ eā alter nō sordidauerit. si alter eā tetigerit ab illo imppetuū ꝓhibita est in euangelio tñ ñ ē licitū hōi vxorem sua₃ sine cā fornicatōis dimittere ⁊ q̄ dimissam alterius in vxorē receperit adult᷑ mechus iudicet᷑. Item si xp̄m credūt tantū fuisse ꝓpham ⁊ de virgine natū ⁊ de flatu diuino conceptū vt supradictū ē cur non celebrant eius conceptum vel eius ortum.

Contra baptismum quo ad ablutionem interiorem.

Ctauū argumentū saracenoꝝ est ꝯ baptismū quo ad ablutō₃ interiorē nos em̄ solā ablutō₃ corpis dicim' ⁊ fideli'r cōfitemur non sufficere ad remissionē pctōꝝ ꝫ extior ⁊ interior p aquā spūssancti. Saraceni vero affirmāt solā corpoꝝ ablutōnē p aquā factā sufficere ad pcti remissionem ꝙ volūt multiplici auctoritate ꝓbare. Ait em̄ Ezech.xxxvj. Effundam sup vos aquā mundā ⁊ mūdabimi ab oībus inquinamentis vr̄is. Et iohes baptista fuit baptizās in aq̄ tātū. Mar.j. Joh.j. naamā etiā ablut' septies in iordane liberatus fuit a morbo lepre.iiij. Reg.v. p qd̄ significat᷑ ꝙ aliq̄s p solas aque ablutionē liberat᷑ a peccatis suis Dis ergo auctoritatib' dicti saraceni asserūt quodlibet pctm̄ mortale homini remitti p solā aque ablutione₃ sine confessione ⁊ contritōne. Dicendū ergo ꝙ nō sufficit ablutio discreto ⁊ adulto sine contritōe ⁊ confessione nec puero sine trinitatis inuocatōne. Ezechiel vero aquā illā vocat mundā q̄ sanctificatur p verbū iuxta illud Augu. Accedit verbū ad elemētū ⁊ fit sacramentum Johes āt nō baptisauit i pcti remissionē ⁊ iustificatō₃ sed in assuefactō₃ vel significationem nec pctā baptismo ei' remittebātur. Ablutio āt aque q̄ naamā purgatus erat a lepra significabat baptismū xp̄i quo q̄s liberatur a culpa. Ablutio āt aq̄ q̄ fit pcti remissio in baptismo iterari nō pt vl' debet quia significat passionē xp̄i ⁊ mortē q̄ iteranda nō est nec sacro baptismi d₃ fieri iniuria. Semel ergo valet aq̄ ablutio.i. baptismus puero vel adulto itata nō pdest. Errāt ergo pagāi q̄ singulis ablutōnibus corpum suoꝝ credūt sibi remitti mortale pcm̄. q₂ si ita eēt videretur eē pcti incertinū. Isti etiā multa de lege veteri obseruāt ⁊ ita q̄dāmō iudaisant. q₂ vt ꝯ patuit porcū nō comedūt plures vxores sil' ducunt ⁊c̄. Et iā in p libro ostensu₃ fuit legē moysi abolitā fuisse q₂ veniēte veritate cessant vmbra ⁊ figura. xp̄s etiā eā ostendit cōsūmatā ⁊ in se impletā cū pēdēs in cruce dixit cōsūmatū ē vt patuit ibi ꝫ.

Cōtra veneratōꝫ ymaginum.

n Onū argumētū saracenoꝝ est contra imagines que habētur in ecclesijs ipi eñ cum iudeis insultātes ꝯ nos dicunt hec nobis non licere qꝛ facimus ꝯ diuinum preceptū Exod.xx. Deut.xxviij. ꝛ Leuiti.xxvj. scꝫ non facies tibi sculptile nec omnē similitudinē ꝛc. Derident etiā christianos qꝛ effigiant deum sublimi sedētē solio et circa eum magno dignitatꝭ fastigio aquilā hominē vitulum ꝛ leonē. Ad hoc dicendum est ꝙ si lex mosayca prohibuit nullomodo sculptile fieri peccauit moyses qui fecit imagines cherubin. Exod.xxv. ꝛ.xxxvij. ꝛ posuit in templo. quotienscunqꝫ etiā thurificabāt āte archā ꝛ adorabāt similiter faciebāt āte cherubin. Salomon fecit etiā. vt dicitur.iij. Regum.vj. duo alia cherubin maiora ꝛ omnes cortine que erāt in tabernaculo erāt intexte multitudine cherubin. Et si dicas illud precepit deus et erunt imagines āgeloꝝ non hominuꝫ dico qꝺ verum est quia tunc non erāt homines tales vt mererentur adorari ꝛ imagines eorum qꝛ erāt increduli ꝛ rebelles nec erat honestum ꝙ sue anime essent in inferno ꝛ ꝙ eoꝝ imagines adorarentur in terra. ꝫ postqꝫ deus assumpsit carnē humanā factus figurabilis ꝛ anime sctōꝝ sūt in padiso non est incōueniens ꝙ eoꝝ imagies sunt i ecclesijs ꝛ venerērur ab hoibus. Qꝛ āt dicitur non facies sculptile ꝛc. Legislator declarat dicens nō adorabis ea neqꝫ coles non eñ prohibetur in illo precepto facere quācunqꝫ sculpturā vel similitudineꝫ sed facere ad adorādum. Ideo subditur nō adorabis ea neqꝫ coles eo.s. modo quo gētiles faciebāt in veneratōe deorum suorum.s. demonū qui erāt dij alieni qͣs prohibet colendos esse dicens. Non hēbis deos alienos corā me. qͥ āt spē adoratōis deus adoratur ꝛ qͥ christi crux ꝛ imago virginis ac sctōꝝ ꝛ de institutōe imaginū omnium errore exclusо latissime dictū est ꝫ libro.iij. consideratione.iiij. argumento.xxiij. vidē ibi. Qꝛ āt deus pingitur a christianis in throno cū.iiij. animalibus non ē irrōnabile qꝛ cum ezechiel propheta viderit illā similitudinem et scripsit. pos sunt christiani ad memoriā pingere.

Qꝛ lex mosaica ꝛ lex euangelica sunt corrupta per iudeos et christianos.

d Ecimū argumentū saracenoꝝ est ꝯ veritatem vtriusqꝫ legis.s. christi et moysi qͣs dicunt esse corruptas per iudeos ꝛ christianos. Ad quod declarādum. Notādum est ꝙ inter cetera ex quibus potest māifeste videri ꝙ alchoranum non est lex dei eo ꝙ ei non attestatur lex vetꝰ nec euāgeliū que ābo alchoranum testatur ꝙ sint vere lex dei. Sed ipse machometꝰ seipsum cōmendat ipse de se testimonium perhibet nos āt inuenimus legem dei esse quādā cautelā continuaꝫ ab eodem artifice fabricatā vt vnꝰ aut nullus alteri cohereat ꝛ correspōdeat Et vnus propheta de altero prophetat ꝛ mentionē faciat ꝛ omnes alij prophetauerunt de christo sicut patuit in libro primo. Si igitur lex saracenoꝝ esset lex dei ꝛ vocatio ad legem illā nō esset perυersio sed conuersio vt ipsi dicunt quomodo omnes alios ꝓphas latuisset ꝙ nullus de eo dixisset aliqͩ nos ēt non inuenimus ꝙ moyses vel aliqͥs ꝓphaꝝ vel ipse xp̄s aliqͩ dixerit de machometo vl̄ de sua lege nisi quādo dixit de pseudo ꝓphis cauendis. dixit etiā xp̄s ꝙ lex ꝛ ꝓphe vsqꝫ ad iohēꝫ ꝓphetauerunt vt mundus sciret ꝙ generalis ꝓpha non esset venturus vlterius. Machometus aūt se dixit genera

le. ꝓphetam ꝙ aũt ipse nõ sit ꝓpha vtiqꝫ scim⁹. Ad hoc aũt rñdent saraceni dicentes ꝙ moyses ⁊ aliĳ ꝓphe ꝓphetauerũt de machometo ⁊ ꝙ etiã xp̃s ꝓphetauit expssi⁹ oib⁹: q₂ dixit etiã nomen eius. Vñ dixit filijs isrl' euãgelis vob de legato dei ⁊ nomẽ ei⁹ machometus Sed cũ talis scriptura nõ inueniatur in euãgelio xp̃i dicũt saraceni ꝙ iudei corruperũt legẽ moysi ⁊ ꝓphaꝝ ⁊ xp̃iani corriperunt euãgeliũ ⁊ nõ remansit nisi quãtũ est in alchorano de veritate legis euãgeliĳ. Sed ꝙ h̄ nõ possit stare Primo ꝓbo p alchoranũ eoꝝ. Nam dicitur in cap. de iona si fueritis in dubio de hoc ꝙ reuelauim⁹ vobis petat ab illis q̃ legerũt libꝝ prius q̃ȝ nos. Illi aũt q̃ pri⁹ legerint libꝝ q̃ȝ saraceni sũt iudei ⁊ xp̃iani qui receperũt pẽthateucũ ⁊ euãgeliũ sicut exponit machometus. ergo machomet⁹ dicit saracenis vt petãt a iudeis ⁊ xp̃ianis de dubijs sed si vt ipsi dicũt ꝓpha viridicus esset machometus quõ eos ad mẽdacia testimonij mitteret nõ igr̃ erãt viciati libri iudeoꝝ ⁊ xp̃ianoꝝ tp̃e machometi nec pñt dicere ꝙ postea fuerũt viciati nam di in capit'o helgagar qd̃ interp̃tatur recordatio. nos inquit in p̃sona dei descendere fecimus recordatõȝ dei ⁊ nos candẽ custodiemus. lex moysi ⁊ euangeliũ apud eos dicit̃ recordatio. igr̃ deus sp̃ apud suos fideles testimonium sue creature s̄uauit aũ machometum ⁊ cõseruabit etiã. Post p̃mo in capitulo helmaÿde qd̃ interpretatur mensa. Dicit̃ ꝙ iudex quidã dixit machometo quomodo iudei querebãt iusticiam ⁊ iudiciũ ab eo si venerint ad te iudica inter eos iuste q₂ deus diligit iusticiaȝ facientes ⁊ quõ ab ip̃o peterent iusticiam cum sit apud eos ver⁹ testamentũȝ in quo est dei iusticia. Preterea talis corruptio scripturaꝝ nõ potuit esse generalis seu mãifesta q₂ sic alienatõnes sciuissent: nec p̃ticularis ⁊ occulta quia sic aliqui codices integri ⁊ incorrupti remãsissent ꝫ in omni lingua ⁊ in oi p̃uincia inuenit̃ lex ⁊ euãgeliũ codẽ mõ scripta. Preterea. iiij. euãgelia nõ sũt scripta nec codeȝ tp̃e nec codem loco nec eodem ideomate nec ab codẽ scriptore. Sed matheus in hebreo in iudea. Johes in greco in asia. Lucas in greco in achaya. Marcus in latino in italia euãgeliũ scripsit. ⁊ eoꝝ translatõ facta est in latio p hieronimũ ⁊ p alios aũ tp̃a machometi ⁊ remãserũt exẽplaria in oibus linguis. ergo nõ potuerũt p aliquos falsarios viciari quĩn mãifeste sciret̃. Preterea nihil est in fide xp̃iana ita maxime arduũ sicut icarnatio dei. s. ꝙ homo ille sit deus. Et istõ fuit maxime difficile suadere mũdo. Vñ romani et aliĳ pagani propter hoc persecuti sunt xp̃ianos trecentis annis cõtinuis generaliter ⁊ distulerũt recipere fidem ⁊ euãgelium quia dicebãt ꝙ homo ille erat deus non q₂ nõ recepissẽt homines ⁊ mulieres plures deos ⁊ deas ꝫ q₂ xp̃s fuit dic⁹ de⁹ absqꝫ licẽtia romanoꝝ qm̃ ipi ꝓhibuerant ꝙ null⁹ diceretur deus sine auctoritate senatus et etiã q₂ iste deus non paciebatur consortem. Nam si istũ deum reciperent cogebãtur omnes alios relinquere qd̃ etiã erat contra pacta prouinciaꝝ ⁊ leges ⁊ consuetudines romanoꝝ sicut ꝫ patuit libro primo consideratõne. iij. articulo primo In examine. iij. Quo igitur christiani in damnationem suã ⁊ detrimentũ fidei ⁊ puocationem romanoꝝ p̃ncipum mundanoꝝ hoc maxime arduũ ⁊ min⁹ suasibile i suis scripturis ⁊ euãgeliĳs addidissent omnes enim consentiebant hanc legeȝ eẽ sanctissimam ⁊ rõnabilissimã hoc solo excepto ꝙ rõnem hominũ excedit scȝ ꝙ ille homo sit verus deus ⁊ verus homo magis igit̃ cristiani si aliquid de euan

gelio mutassent quod erat arduum et min⁹ suasibile a pncipio subtraxissent vt plures ad fidem accederent ꝛ addidissent aliquid suabile ꝙ econtrario. Preterea quomodo cristiani cum iudeis potuerunt cõuenire a quib⁹ odio tam antiquo disconueniunt nec enim iudei dicunt cristum esse deum nec bonũ hominẽ. Unde q̃ntum ad hoc magis conueniunt cristiani cũ saracenis qui dicunt ad minus cristũ fuisse sanctissimũ hominem. Preterea cristiani ante aduentum machometi fuerũt diuisi i diuersas sectas ꝛ precipue orientalis in iacobinos ꝛ nestorinos nestorini autem maxime conueniunt cũ saracenis ꝛ machomet⁹ mandauit eos singulariter honorari. et quomodo cõuenissent nestorini cum iacobinis qui tanto odio diuiduntur ad viciandum euangelium ꝙ adinuicem occiduntur et tamen inuenitur apud vtrosq̧ euangelium omnino idem sicut ꝛ apõ nos Preterea nomen machometi quare cristiani subtraxissent de euãgelio cuꝫ ipse tantum cõmendauerit christum ꝛ matrem suam ꝛ euangelium vt dicit in alchorano ꝙ in euangelio christi ẽ directio et perfectio et non subtraxerũt inde nomen pilati qui flagellauit euꝫ et nomen iude qui prodidit eum ꝛ nomen diaboli et quare cristiani posuissent in euangelio ꝙ xp̃s fit vere mortuus ꝛ crucifix⁹ q̃ nec videñ ei cõuenire cũ fit vere deus vt in euãgelio habetur ꝛ q̃uo videẽ consequenſ ꝙ duo tam diuersa posuissent de cristo scꝫ ꝙ fit vere deus ꝛ vere mortu⁹. Preterea dato ꝙ potuissent in omnib⁹ libris ponere ꝗ quis potuit omnibus suadere ꝛ in cordibus gentiuꝫ scribere ꝙ hunc occiderunt ꝛ tamen hoc suasum est toti mundo vt susciperent illud principes et tiranni philosophi et sapiẽtissimi homines et etiam indocti et paupes ita vt etiam calipphas de baldaco moriretur cristianus et fuit inuenta crux ad collum eius vt testaretur facto ꝙ ipse dñs saracenoꝝ mortuus est vere cristianus Et ideo iudicauerunt eum saraceni ꝙ sequestratus sepeliretur ab aliis caliphis qui vidit sepulcrum testimoniũ perhibuit ꝛ scimus quia verum est testimonium eius. Omnibus igiẽ modis constat ex auctoritate alchorani ꝛ rationibus validis ꝛ apertis ꝙ euangelium est inuariabile et non viciatum nec corruptum. Cum igitur machometus super omnes alios libros commendat euangelium et post illud vet⁹ testamentum coguntur saraceni recipere auctoritatem euangelij ꝛ veteris testamenti. Preterea in alchorano in capitulo helmeijde quod interpretaẽ mẽsa dicitur ꝙ familia liberi nihil omnino sunt nisi compleant legem ꝛ euãgelium. Familia v ero liberi sunt saraceni sicut ibidem ostẽditur. Unde dicit nisi cõpleant legem ꝛ euangelium et quod reuelatum est sibi. Istud autẽ quod reuelatum est accipitur alchoranum quod reuelatum est solis saracenis vt ipsi dicũt. hoc idem ostenditur in multis locis in alchorano scilicet ꝙ familia liberi unt saraceni ſm intentionem Machometi dicitur enim saracenus in capitulo elnesa quod interpretatur mulieres circa finem ꝙ non vacillent in lege sua. Unde ibi scribitur. O familia liberi nolite vacillare in lege vestra et nõ dicatis de deo nisi veritatem ꝛc. hoc idem scilicet ꝙ familia liberi sunt saraceni ostendit expresse in capitulo loꝫ. in fine libri. Si autem omnino voluerint dicere ꝙ est lex vetus et euangelium corruptum ostendant integrum ꝛ corruptum et maxie si vniforme ostenderint et in omnibus linguis sicut et nos ostendimus eis ꝛ recipiemus quod tamen eis im-

possibile est ostendere. Patet igit̃ dictū sarracenoꝝ insipiens ⁊ falsum esse scȝ ꝙ testamentū vetus ⁊ nouū sūt corrupta. Queramus iterū a sarracenis quare nō legūt nec hn̄t libros istos per maxime cū machometus in alchorano frequentissime cōmendet legē moysi ⁊ iob ⁊ dauid ⁊ dicit psalteriū librū illuminosum ⁊ sup oēs alios libros cōmendat euāgeliū in quo dic̄ ꝙ ē salus ⁊ directio vt dictū est: qȝ eñ xp̄s cōmēdauit moysen ⁊ alios pphas ⁊ xp̄iani eos non habebant: acceperūt eos a iudeis ⁊ fecerūt trāsferri de diuersis linguis ⁊ habēt eos autenticos ⁊ legūt in suis scolis. Nō hn̄t aliud qđ respondeant sarraceni nisi sic̄ dictū est dicere ꝙ illa sunt corrupta. Sȝ quō tantus propheta qualē reputant machometū tātum cōmendasset exemplaria corrupta ⁊ dixisset ꝙ in eis eēt salus ⁊ directio: vel quō non pdixisset imposterum corrumpenda: ȝ potius dixit ꝯtrarium ꝙ si sarraceni erant in dubio de alchorano ꝙ peterēt ab illis qui ante receperāt libros scȝ a xp̄ianis ⁊ iudeis sic̄ supra dictū est in capitulo de Jona: potius aūt dixisset nō credatis eis qȝ hn̄t libros corruptos. Nō est alia causa quare non legunt sarraceni pdictos libros nisi qȝ sciūt sapientes ꝙ de facili deprehenderet̃ falsitas alchorani. Si libros sanctos ⁊ veraces legerent. Unde ⁊ alchoranus sibi maliciose puidit ⁊ posuit .iiij. rmedia ne deseret̃ a suis ⁊ ne falsitas eius dephenderet̃. Primū est qȝ mandauit eos occidi qui cōtrarium alchorano aliqđ dicerent. Scđm ꝙ cū alterius secte hoibus non disputarēt. Terciū quia phibuit ne eis crederent dicit eñ in capitulo vestra non credet̃ nisi illi qui sequit̃ legem vestrā cum tamen dicat ꝙ in euangelio est salus et directio. Quartū est ꝙ ab eis totaliter separent̃ ⁊ dicāt mihi lex mea ⁊ vobis vr̄a ⁊c. Et post: vos ab eo liberi ꝙ operor: ⁊ ego ab eo liber ꝙ opamini: ⁊ hec dicit in capitulo Jone. Si igit̃ sarraceni bene acciperent cōsiliū alchorani pculdubio dirigerent̃: haberent enim euangeliū ⁊ legem moysi ⁊ alias scripturas sanctas maxime cū ipm alchoranū cōmendando moysen dauid salomonem ⁊ alios pphetas frequētissime dicat ꝙ non pfert vnū alteri.

De bellis ⁊ triūphis sarracenoꝝ ⁊ xp̄ianoꝝ p arma corporalia a tēpore machometi vsqȝ ad presens.

Ona considera tio huius libri est de bellis ⁊ triūphis sarracenoꝝ ⁊ xp̄ianoꝝ p arma coporalea a tpe machometi discurrendo vsqȝ ad pn̄s tempus Sicut eñ ante incarnatōem populus electus ⁊ peculiaris dei erat populus iudeoꝝ ⁊ ppterea eis puidit tāqȝ filijs de flagello correctionis scȝ ppl'm gentilium a quo sepe captiuabantur ⁊ occidebant̃ cum diuina precepta transgrediebantur sicut dicit̃ Amos .iij. tantūmodo vos elegi ex omnibus cognationibus terre. Idcirco visitabo super vos omnes iniquitates vestras ⁊ apocal. iij. Ego quos diligo arguo ⁊ castigo: sic ⁊ post xp̄i incarnatōem popul⁹ elect⁹ ⁊ peculiaris dei est popul⁹ xp̄ianoꝝ. Reprobato ēm pp'lo iudeoꝝ ppter xp̄i mortē ⁊ in captiuitatē ppetuo ducto puidit de⁹ electo suo pp'lo xp̄ianorum de flagello correctōis scȝ populū sarracenoꝝ per quem sepe captiuant̃ ⁊ occiduntur cum dei precepta transgrediunt̃ ⁊ vitatē sue legis relinquūt: pijssimus tn̄ pr̄ eternus sic a paganis pmittit flagellari filios suos ꝙ eos nō sinit omnino deleri vt in tamquo populo respectu inūerabil' mltitudis sar

raceno℞ q̄ sunt velut arena maris sicci et infructuosi relucet euidens ei⁹ potestas et clementia infinita et sicut gentiles si sp vincebant iudeos s sepe ab eis vincebantur mirabiliter cum precepta altissimi custodiebant. sic et saraceni nō sp facti sunt victores s sepe mirabiliter victi sūt a populo electo xpiano℞ cū s. diuinā voluntatē deuotissime conabātur iplorare. zelo sue sacratissime fidei succensi. Et vt ex diuersis scripturis et cronicis colligere potui. xlviij. bellis famosis psens consideratio explicabit. vt habeant in quo repleātur pncipes xpiani. q3 vidētes gloriosissima facta alio℞ pncipum tonabiliter dn̄t alari pter honores sacratissime fidei ad silia opanda. psertim his tpibus in quib⁹ expimentaliter videm⁹ q plurimū feruet rabies infidelium vt deleant de terra nom̄ xpianum.

Vincūt saraceni fugato theodoro et aufertur tributū rōano℞

P Rimū bellū inter saracenos et xpianos factum fuit in affrica circa ānū dn̄i sexingentesimum lix. tpe eraclij impatoris et bonifacij pape. iiij. Causa aūt pdicti belli fuit q2 cū machomet⁹ astutijs suis puertisset gētes illi⁹ terre et plurimū alijs℞ elat⁹ non modicū in supbia suā cogitauit qmodo posset pliari romano℞ impatori et gentes extrahere ab ei⁹ dominio in seruitute et accidit q pdict⁹ impator Eracli⁹ misit nūcios suos ad pdictos affricanos ptes pro colligendis tributis vt moris erat q cū machomet⁹ sciuit venit ad eos in manu forti et negato tributo eos occidit ppt qd eraclius ipator ogregauit magnū exercitū et prefecit ei ducē frēm suū theodo℞ q iperiū orientis de manu ei⁹ tenebat. Veniēs ergo in affrica pugnauit cū machometo et deo pmittente vict⁹ est theodor⁹ et fugit regressusq est ad imperatorem eraclium sine honore.

Vincūt saraceni et aufertur obedietia iperatoris romanorum in affrica.

S Ecundū bellū saraceno℞ cōtra xpianos factū fuit circa idem tempus in affrica cū em̄ pdict⁹ theodor⁹ fugiens in primo bello ad impatorē frēm suū rediret et oia vt acciderant narrasset. Impator cogitās predictū machometū rebellantē subiugare maiorē exercitū cū predicto frē suo destinauit. Sed licet romāi milites eēnt cū venirēt in terrā et viderēt potestatem machometi pauore cōcussi voluerunt se retrahē ad quoddā castrū qd diceb atur gabathin. qd cū machomet⁹ itellexit venit post eos plures e o℞ occidendo et vulnerādo. et l3 resumptis viribus xpiani contra eos facies ostēdērent finaliter tn̄ occisus ē theodor⁹ frater impatoris et romani victi sunt oesq ibi perierūt paucis exceptis q in montibus se abscōderūt. nā centū qnquagita milia de exercitu ipatoris dn̄o sic pmittēte pstrati sunt et extūc sublatū fuit romanū dn̄ium in affrica et iugū Fuituti affricano℞ cessauit. De his duob⁹ bellis iaci⁹ dictū est supra consideratōe. ij. in scdo pūcto cū de ambitōe machometi agerel. Et si qras cur de⁹ pmisit sic xpianū pplm dilectū suū p saracenos flagellari. Respondetur q sepe de⁹ iuste flagellat pplm suū pter pctm̄ pncipis sicut pt3. ij. Regum. de flagello misit deus in pplm suū pter peccatū regis dauid sic in pposito. Nā vt aliq historie tradūt pdict⁹ impator predictū conflictum euticis errore fuit maculatus et cum filia sororis sue mar: ia nomine matrimonio coniunctis alie historie dicūt q erat auersus a fide catholica et corruptus ab anastasio patriarcha iacobitarum et ita est opinandū Nam qdiu tenuit veram fidem omia sibi prospere successerunt. sicut pt3 de

victoria quã hũit contra cosdroe regẽ persarum et de portatione ligni sancte crucis in hierusalez sicut plene hẽtur in historia exaltatõnis sancte crucis. Nihil eñi est quod ita nequeat occasui satisfacere quam vera religio nihil quoque lumine clariore perfulget quam recta fides in principe.

Vincũt christiani et rex saracenorum captiuatur.

Terciũ bellũ saracenorum et xpianorum tpe eiusdem Eraclij imperatoris accidit. Causa aũt quare illud bellũ accidit vt ferũt quedam historie saracenorum fuit hec. quia dnz quidam miles eraclij imperatoris distribuerat togas siue quitationes militibus et inter alios etiã saraceni sub imperatore militantes venissent ad accipiendũz togas predictus miles sine spada illis saracenis indignanter dixit vix sufficit imperator dare togas militibus xpianis quanto magis istis canib9. Illi dolore et pudore incitati recesserunt sine vale. et cũ venerũt vltra mare narrauerũt oĩa saracenis et sic eos mouerũt quod omnes venerũt vno corde vt pugnarent cõtra xpianos. Postquam ergo maria transiuerũt cõmissum est terribile preliũ et multi ceciderũt ex vtraque pte. Veruntamẽ victoria cõcessa est christianis et rex saracenorum captus est in prelio et multi alij saraceni milites cum eo. Circa idem tempus fuit terremotus magn9 in terra et appauit in celo signũz ad modum ensis triginta diebus quod ostẽdebat dominium quod saraceni debebant habere.

Vincũt saraceni et transfertur lignũ sancte crucis a hierusalẽ in constantinopolim.

Quartũ bellũ saracenorum et xpianorum accidit post pdictũ bellum paucis clapsis dieb9 tpe pdicti Eraclij imperatoris et sedẽte in cathedra petri Honorio primo. In quo bello mortui sunt multi ex vtraque pte. et saraceni acceperunt terrã sirie et damasci et egipti. Eo tempore Eraclius imperator cum esset astronimus vidit regnum vastãdum a gente circũcisa. quare mãdauit dagaberto regi frãcorum vt oẽs iudeos in regno suo pciperet baptisari quod et factũ est. Sz in hoc decept9 fuit quia gẽs circũcisa fuit gens saracena nõ iudeorum cũ vtraque eñi circũcisione obseruat siquidem saracenus vt dictũ est romano imperio rebellãtibus et vastata siria damasco atque egipto compulsi sunt cristiani crucẽ dñi a hierusalẽ Constãtinopolis apportare cuius maior ps post multa tempora ad instantiã lodouici regis francorum xpianissimi anno domini millesimo ducentesimo sexagesimo septimo parisius est translata. Predictus ergo eracli9 imperator propter infidelitatẽ destitutus a deo. xxx. imperij sui anno diem clausit extremũ.

Vincunt saraceni et capiũtur siracuse.

Quintũ bellũ saracenorum et xpianorum accidit circa annũ dñi sexcentesimũ sexagesimũ. Imperante constante Eraclij nepote et sedente in cathedra petri theodorico primo. Predicto eñi tpe audientes sarraceni xpianorum discordiã capta alexandria subito cũ multis nauibus ceciliã inuaserunt et siracusas ciuitatem celebrem cecilie violenter ceperunt strages magnã per totã ceciliã fecerunt populorum. vix paucis euadentibus qui p fuga montiũ et munitissima castra fugerunt. saraceni quoque facta magna cede hominum recesserunt predã magnaz secum apportãtes vna cũ ornamentis que constãs de vrbe secũ tulerat. Si quis queratur cur deus permisit ppłm suũ

tā aspere flagellari. Rōnabiliter respō
dere potest q ꝓpter pctm̄ pncipis sicut
dictū est de eraclio impatore. Vñ iste
impator constās fuit pessimus in om
nibus impius et crudelis contra catho
licos. Cū eni acephalitaꝝ heresi laps⁹
esset q cū eutice vnā solā naturā vnāqꝫ
volūtatē in christo dño ꝯ veritatē ca
tholice fidei asseruerāt plures catholi
cos eo q sue nolebat acqescere heresi
verberauit crudeliter exulauitqꝫ iniu
ste et p diuersa loca carceribus mācipa
uit qui cum oībus eēt exosus vtpote
quia erat reprobatus a dño cogitauit
italiā de mātibus et ptātibus longobar
dorū eripe et ibidē suū dñiū dilatare su
amqꝫ sedē ipialem constituere in eadē
Et licet quod cōcepat executiōe demā
dauerit cū ꝓficisceret ꝯ longobardos
recedens de neapoli versus romā. et cū
p. xij. dies in vrbe resedisset inuidens
et dolens romā tā pulchris tanqꝫ mi
rabilibus edificiis adornari ꝯ ciues et
vrbem iniquitatis sue venena diffun
dens maiorem ptem eorum q ad orna
mentum et decorem vrbis cōstructa fu
erant ab antiquo ornamēta. s. marmo
nia erea et multa alia bona impie depo
ni mādauit adeoqꝫ ꝓcessit sacrilega
eius et ꝓphana impietas vt etiā ecclesi
am btē dei genitricis marie et omnium
martiꝝ q pātheon vocabatur ātiquit⁹
discooperiri ereis tegulis fecit et dicta or
namenta inuexit in tiberim fecitqꝫ cō
stātinopolim apportari. Iniquitas er
go huius impatoris cā fuit flagelli po
puli christiani. sed tātaꝝ iniquitatum
merito penā luit. Nā cum impius im
perator secreto in balneo lauaret sui
qꝫ milites eius seuiciā ferre non volen
tes occiderūt eum. Diligenter est ergo
hic attendendum q̄lia sunt pmisa ipso
rum qꝫdiu eni bonus fuit et sctē ecclesie
debitā reuerentiā exhibuit sibi ꝓspera
successerunt. Sed cum se auertit a fide
a fide catholica mox infeliciter vixit
et fine infelicissimo diem clausit extre
mum.

Vincunt saraceni et fugit imperator romanorum.

Factū bellū inter arabes et xp̄ia
nos vt narrat generalis histo
ria hispanie accidit circa annum
dñi sexingentesimū sexagesimū octauū
Impante constātino pdicti constanti
filio. Hic congregauit plusqꝫ mille na
ues et trāsiuit maria vt bellaret cū moa
bia rege arabū. Ille vo cognito ei⁹ ad
uentu misit ꝯ ipm militē qndā strenu
um nomie andalla et cōmisso duro cer
tamine victus est impator et relicto cā
po fugit ad naues et regressus est con
stātinopolim cū paucis qr multi d suo
exercitu perierāt et captiuati sunt. In h
impatore nō minus admirādum ē iu
diciū dei qꝫ in pcedentib⁹. quia illi suo
peccato puniti. hic vo nō qr malus vi
ctus est ab infidelibus sed vt in dei ti
more conseruaretur et malis preberet
exemplum ne desperent in tribulatōi
bus qui bonos permittit tribulari. vt
de Iob et Thobia sacra scriptura exē
plariter ostendit vl forte. quia indiscre
te se cōmisit predicto certamini nō tā
tum de deo qꝫtum de sua potentia cō
fidēs. Unde predictus imperator bo
nus catholicus fuit et modestus. Pri
mum quoqꝫ quod fecit iusta et debita
vindicatio patris sui quoniam omnes
quos in mortem patris conspirasse cō
perit crudeliter interfecit. et ecclesias
que a tempore Eraclij proaui sui im
perio ab hereticis destructa fuerant
reparauit contra omnes clericos et lai
cos principes et prelatos achephalo
rum et monachilatarum heresi macu
latos tanquam verus catholicus et ze
lator fidei catholice sue sine repromis
sione processit et per istum secundum

omnes historias reparata est fides in grecia q̄ tpe pr̄is sui toto corrupta fuerat ꝛ integrata est etiā pax ꝛ fides inter latinos ꝛ grecos extirpatis hereticorꝫ zizanijs ꝑ p̄ncipē memoratū. In quo est mature ac ꝓuide attendendū q̄ntū facit bonitas p̄ncipis ad soliditatē fidei et bonū ꝛ quietē statū ecclesie ꝛ ecōtra malicia ꝛ infidelitas p̄ncipis cōtrꝫ nocet. qđ ostēdūt isti duo p̄ncipes pr̄ ꝛ filius. pr̄ em̄ q꞉ mal9 ꝛ infidelis fuit et vilis hereticus fidē in oriēte corrupit statūq3 ecclesie annihilauit. Filius vero q꞉ bon9 iust9 verusq3 catholic9 erexit ecclesiā ꝛ fidem catholicā reparauit.

Vincunt saraceni ꝛ perditur totaliter nomen christianorum in affrica.

Septimū bellū inter arabes et xp̄ianos circa idē tp̄s accidit i affrica in q̄ lꝫ saraceni nimium essent multiplicati xp̄iani tn̄ nōdū erāt totaliter deleti. Vn̄ supradict9 abdalla de quo in p̄cedenti bello fecim9 mētionē veniēs in affricā vt eā subiugaret impio moabie regis sui. exiuit i occursum ei9 comes gregori9 q̄ tūc ibidē morabat ꝛ bellauerūt simul ambo ꝫ finaliter vict9 fuit comes ꝑdiditq3 ibi multos de suis ac relicto cāpo fugit et extūc ꝑdiderūt xp̄iani honorē suū qui i affrica hītabāt ꝛ tota illa terra fuit posita sub infideli potestate.

Vincūt christiani ꝛ sarraceni efficiuntur tributarij.

Octauū ꝓliū inter saracenos et xp̄ianos accidit circa annū domini sexingētesimūseptuagesimūseptimū tpe p̄dicti impatoris. Tūc em̄ saraceni ꝛ romani vt in generali historia hispanie continet magnū ꝓelium hūert ꝛ cesa st̄ de saracenis. 3000. pugnatoꝝ quo anno mortu9 est papa deo datus. Saraceni aūt eo tpe posuerunt treugas cū romanis ꝑ. xxx. ānos sub hac tn̄ conditōe q saraceni darent romāis. 3000. libras auri. ꝛ q̄nq̄ginta equos bonos.

Vincūt christiani ꝛ cremātur naues saracenoꝝ sub rege bāba

Nonū ꝓeliū inter saracenos et xp̄ianos accidit circa ānū dn̄i sexingentesimū octuagesimū quartū. Imperāte iustiniano p̄dicti imperatoris filio. ꝛ regnāte in hispania victoriosissimo rege bāba tūc em̄ applicuerunt ad littora hispanie. cclxx. naues saracenoꝝ ꝛ pcurrētes terrā illaꝫ maritimā fecerūt magna dāna ꝛ plurimos xp̄ianos occiderūt. Sed statim vt cognouit predictus rex bāba misit velocissime suos exercitus ꝛ cepert naues ꝛ ignibus concremauerūt ac maiores ptem arabū occiderūt ense. Aliosq3 captiuos duxerūt ꝛ sic regressi sunt cum honore ad p̄dictum regē bambam.

Vincūt christiani multis militibus saracenorum occisis in syria.

Decimū bellū inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit circa ānū dn̄i octingentesimū tricesimū. Imperāte supradicto iustiniano ꝛ sedēte in cathedra petri sisinnio. tunc em̄ romani Syriā pnagātes bello terribili multa milia saracenoꝝ occiderūt vt in cronicis ipsorum continetur.

Vincūt saraceni in hyspania ꝛ occiditur consobrinus regis roderici.

Vndecimū bellū īter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit in hispania imperāte leone. iij. ꝛ sedente in cathedra petri Constātino p̄mo ꝛ regnāte in regno castelle rege Roderico tūc muca rex affrice precepit Cariph cuidā capitanio suo q auxiliū ꝛ fauorē ꝓdicti

comiti iuliano daret cōtra xpianos q̄ xij. milia electoꝝ ad pugnā ei tradidit ⁊ ipse secrete in nauibus mercatoꝝ hyspanie transduxit. postq̄ ḡ omnes fuerit in hispania cōgregati sunt in quodam mōte qui ab illo sarraceno arabice dr̄ gibla cariph ⁊ lingua nostra noiat̄ gibraltar q̄ cū rex rodericus sciuit misit illuc quendā consobrinū suū q̄ diceba tur mingo cū magno exercitu q̄ sepe bellauit cū supradictis sarracenis ꝫ sp̄ fuit victus ⁊ finaliter interfectus est a sarracenis qui discurrentes p̄ beticam prouinciam que est terra hyspalen̄ ciuitatis multa damna fecerunt et non potentibus gothis bella sustinere terga sunt coacti ostendere inimicis suis nec ex fuga liberati sunt ꝫ fere ibi omnes perierunt.

Vincunt sarraceni et p̄ditur hyspania sub rege roderico vltimo rege gotorum.

Dodecimū bellū inter sarracenos ⁊ christianos fuit in hyspania circa p̄dictum tp̄s. s. post supradictum bellū. Cū eñ supradictus muca videret strēnuitatem comitis iuliani in victoria p̄cedentis belli certificatus de eius fidelitate iterū cū maiori exercitu ip̄m comitē vna cū cariph misit in hyspaniā q̄ cū applicuissent inceperunt statim destruere ꝓuinciā beticam que est guadalquenir ⁊ ꝓuinciaꝫ iucene. Cum ergo rex roderic⁹ p̄dicta ꝯgnouit oēm exercitū gotoꝝ q̄ cū ipso erant cōgregauit quoꝝ nūer⁹ vltra centum milia armatoꝝ se extendebat ⁊ intrepide iuit ꝯtra eos iuenit ꝓpe flumē qd̄ dr̄ guadalete qd̄ est ꝓpe ciuitatē asidonie q̄ nūc dr̄ xerim ⁊ cristiani erāt ante. Sarraceni v̄o vltra flumen. Alii qui tamen dicunt q̄ istud bellum fuit in campo q̄ dicit̄ de sangonera que est inter murciaꝫ ⁊ lorcam. Rex v̄o rodericus insedebat in curru siue in lecto eburneo indutus pānis p̄nderis aureis ⁊ corona aurea coronat⁹ sicut mos tūc erat regū gothoꝝ ꝯmissum ē ergo bellum ⁊ durauit dieb⁹ octo. s. a die dñica vsq̄ ad diē dñicam sine intermissione mortuiq̄ sunt de exercitu sarracenoꝝ vbi p̄cedebat cariph sedecim milia hominū Comes tñ iulian⁹ ⁊ q̄ cū eo erāt bellauerūt tam fortiter q̄ confregerūt acies xpianoꝝ. cadentib⁹ ḡ plurimis ex vtraq̄ p̄te ⁊ dispersis xpianis ac rege roderico qui magni cordis erat aliq̄n fugiente aliq̄n furibūdo impetu ꝯ inimicos reuertente finaliter xpiani nō potentes sufferre prelū terga verterūt inimicis suis fugientes. de morte āt p̄dicti regis in eodē bello dubitat̄. Deruntamē corona ⁊ indumēta ei⁹ ac calciamenta aurea equusq̄ eius q̄ diceba tur orella inuēta sunt in q̄dam tremedali apd̄ supradictū flumen guadalete absq̄ corpe nec postmodū de eo aliquid scitū est nisi q̄ i regno portugalie in quadā ciuitate q̄ dr̄ visio inuent⁹ fuit lapis vni⁹ sepulcri in q̄ talis erat scriptura. Hic iacet rex roderic⁹ vltimus rex gothoꝝ defectusq̄ in eodē bello tota nobilitas gothoꝝ. Post hec sarraceni nō obstantib⁹ virib⁹ gothoꝝ totā hyspaniā ferro flāma fame attritā suo dominio mācipaūt ⁊ gentē quaꝫ p̄terita secula valde p̄muerāt ꝓstrauerūt. Si q̄s diligenter voluerit inuestigare cur de⁹ p̄miserit tam graue flagellū in hyspania breuiter dici p̄t q̄ ꝓpter peccata principū roderici. s. ⁊ sui predecessoris victise. Uicisa eñ fuit ꝓbrosus ⁊ flagitiosus multaq̄ flagitia p̄ hyspaniaꝫ seminauit ad voluptates carnis soluto pudicitie freno se fornicatiōib⁹ multis contulit plebemq̄ suā ad lasciuiā ⁊ luxuriā inclinauit ꝫ ⁊ ep̄i ⁊ ecclesie ministri aspernabant̄ ecclesiastica officia ⁊ clausis foribus ecclesiaꝝ despiciebāt

ecclesiastica sacramenta ꝛ ne adversus eum parens universalis christiani progeniei insurgeret. Episcopis ceterisqꝫ ecclesie ministris vxores lascivus rex habere precepit. Et ne romano obedirent pontifici sub interminatione mortis phibuit. Hec quidem causa pereundi hyspanie fuit. tota enim gothorum nobilitas in continuijs libidinibus ꝛ vicijs immersa altissimū ad iracundiaꝫ provocavit. Itaqꝫ vicisa dat⁹ est in reprobum sensum intantū vt muros civitatum vrbium sui regni subverterit ne possent ei resistere cives paucis exemptis quas non ausus fuit destruere. precepit etiaꝫ ꝙ destructis armis vomeres ꝛ falces facerent ad colendum terrā quod ipe dolose faciebat sub colore pacis ne ꝯ ipm possent insurgere licet dicat Rodericus tudensis in cronica sua ꝙ rex rodericus fuerat ille q̄ precepit arma destruere. Roderic⁹ vo successor vicise fuit vir belliger ꝛ dur⁹ ꝛ ad omne negociū expeditus vita tamen ꝛ moribus vicise non dissimilis: qꝛ cum vxore vel filia comitis Iuliani peccavit cū ipe suam in affrica faceret legationē. qꝛ ergo xp̄m reliquerāt predicti principes cū pplo suo ꝛ cōcubinali luxurie fetore se subderāt Ideo merito deus pmisit eos dari in reprobum sensum ꝛ ꝙ p̄dictus comes iulianus pditorie se iungeret sarracenis et totā hyspaniā vt predictū est delerent. Hystoria āt p̄dicte destructionis latius hr̄ in generali hystoria hyspanie.

Vincūt cristiani i aqtania et pimitur aldramānus cū. lxxv. militib⁹ sarracenorum

Terciūdecimū bellū inter sarracenos ꝛ xp̄ianos accidit in aquitania galliarum puincia. Cuꝫ em̄ sarraceni hyspaniā subiugassent accidit circa idem tempus regnāte in francorum regno theoderico rege quo virtuosus princeps karolus macell⁹ militabat ꝙ ipe karolus ligerim fluvium transiens eudo neqꝫ ducem aquitanie bellādo victū fugaret. Eudo ergo dux p omnia se videns karolo inferiorē sarracenos ab hyspania ꝯ karolū invitavit. Sarraceni āt de tali invitatione non modicū gaudentes cum oibus eorum familijs galeas habitaturi fluviū garenam transierunt omniaqꝫ in ore gladij devastantes ecclesias dei cremaverunt ꝛ omnia sine delectu etatis vel sex⁹ sanguine implent quib⁹ karolus princeps strēnuus dei fretus auxilio q̄ sperantes in ipm non deserit animose acriter potenter occurrit ꝛ ex ipsis sarracenis ccclxxv. millia vna cū ipsorum rege aldramāno victoriose peremit: de suis vo non nisi mille quingentos amisit. Tūc eudo dux ad cor rediens karolo regi reconciliatus castra sarracenorum diripuit. eorūqꝫ reliquias toto posse destruxit.

Vincūt cristiani ꝛ capitur civitas avinonēsis de ptāte sarracenorum.

Quartumdecimū bellū inter sarracenos ꝛ xp̄ianos accidit post p̄dictū bellum Avinione intm̄ cū em̄ sarraceni pvaluerūt in occidentali plaga capta hyspania ꝙ civitatē ceperant avinionen̄ ꝯ quos p̄dictus princeps karolus marcellus veniens bellum maximū cū eis habuit ꝛ civitatē avinionen̄ aggredit gloriose. Vn̄ sicut de hiericho legit cū strepitu ꝛ sonitu tubicinarum vrbem munitissimā cepit ꝛ hostes fidei nr̄e vsqꝫ ad interfectionē cōtrivit vt latius ptinet i h istoria regū francie.

Vincūt cristiani pemptis duobus regib⁹ sarracenorum ꝛ capitur narbona ꝛ plures alie civitates ꝛ loca a carolo marcello.

Quintūdecimū bellū inter sar-
racenos τ xp̄ianos accidit post
predictū bellū in vrbe verbona
in qua p̄sidebat achinnnā rex sarrace-
noꝝ ʒ quē veniēs p̄dictus p̄nceps ka
rolus marcell⁹ p̄dictū regem obsidet.
In cuius obsessi regis subsidiū amor-
rea rex ex hyspania cū sarracenoꝝ gra
ui multitudie venit cū quib⁹ karolus
strēnuissimus aiose bello conggredit
τ ambob⁹ regibus bello pempt̄ capto
qꝫ viribus ciuitate reliqas sarracenoꝝ
vltimo ꝯtriuit exterminio. Hi eñ qui
euaserant karolo insequēte fugientes
in pfundū maris dimersi sunt. Demū
karolus victoriosus p̄nceps Nemeau
sum Agothen̄ Aliasqꝫ a gothie regio-
nis vrbes a sarracenis in vasas trium
phando cepit τ in totū destruxit. Igit
arelatens vrbe que a sarracenis capta
erat τ oībus alijs in circuitu capt̄ sar-
racenos exterminauit in totū τ sic sar
racenis q̄ pene totā asiam totā libiam
maioremqꝫ ptem europe inuaserant.
Karolus strēnuissimus princeps dei
fretus auxilio et romana ecclesia sibi
fauente oēm spem sibi abstulit galeas
inuadendi. Predictus etiā karol⁹ ma
rentinū puīncie ducem q̄ sarracenos
inuitauerant ad galeā inuadendū bel
lando deuicit totamqꝫ puinciam sue
subdit ditioni.

Vincunt cristiani τ icipitur recuperatio hispanie cū mirabilibus dei occisis plusqꝫ septuaginta milib⁹ sarracenorū ppe ouetem.

Sextūdecimū bellū inter sarra-
cenos τ xp̄ianos accidit ī hyspa
nia ꝓpe ciuitatē ouetem. Licet ei
de⁹ pmiserit tā aspe hispaniā flagellari
qꝛ tn̄ diuina pietas q̄s pcutit tandē sa-
nat surrexit qdā moll' ex cātabria noīe
pelagi⁹ fili⁹ ducis fanille quē rex egita
baculo pcussꝫ in capite occiderat i ciui
tate q̄ dr̄ Tup p̄dictū pelagiū de⁹ sibi
reseruauerat p eleuatōe ppl'i sui q̄ ele
uatus in astucijs cū illis paucis xp̄ia-
nis q̄ ibidē remanserāt fact⁹ ē eoꝝ rex
τ in scōo āno regni sui q̄ fuit āno ab in
carnatione dn̄i septingentitrigintasex
imperante leone.iij. τ sedēte in cathedra
petri cōstantino.viij.multitudo q̄si inu
merabilis sarracenoꝝ venit ʒ eū qd cū
rex pelagi⁹ sciuit in q̄ndā speluncā cir
ca p̄dictā ciuitatē ouetem. q̄ dr̄ lingua
nr̄a cueua donga cū mille viris se re-
duxit cū plures cape nō posset. Est āt
predicta spelunca vndiqꝫ ex rupa scissa
naturaliter cōstructa taliter qd nullo
ingenio hoim pt debellari. Est eñ lo-
cus ita secur⁹ sicut si de⁹ fecerit ipm sci
enter p illo casu. Predict⁹ ḡ rex cū oī
aiositate de saluatōe p̄rie τ spōse cristi
agere festinauit credēs facile esse deo
multos ꝯcludi in manu paucoꝝ. cū ḡ
circūdaret vndiqꝫ a sarracenis in p̄di-
cta spelunca τ vellent ipi sarraceni vio
lenter speluncam intrare xp̄ianosqꝫ pe-
rimere oēs lapides oēs sagitte τ que-
cunqꝫ alia iaculabant velut flamie ve
ti retorta mox reuersa iacientes sarra-
cenos aliosqꝫ existentes vulnerabant
sic qꝫ breui spacio. vltra. xx. milia sarra
cenoꝝ vna cū eoꝝ duce opa ꝓprijs ar-
mis p magna pte perierūt. Alij vo fu
erunt ita excecati vt nescirent quid fa-
cere deberēt. Videns aūt predict⁹ rex
pelagi⁹ miraculū tā manifestū exiuit
confidenter a p̄dicta spelūca cū suis τ
interfecit aldaman capitaniū sarrace-
noꝝ τ plures alios milites eiusdem. ḡ
nec sexaginta milia q̄ remanserāt fugi
entes a bello vindictā diuinā euaserūt
Nā cū sec⁹ vnū flumē qd ibi ꝓpe ē gra
derent q̄dā supercilium mōt̄ a fūdamto
corruēs totā illā multitudinē sb aq̄ꝝ vn
dis τ sub rupibus oppressit. Post hec

predictus rex pelagi⁹ fecit prelia multa et cepit ciuitatē legionen. q̄ asturijs nimiū est ꝓpinqua. p̄dic⁹ rex pelagi⁹ regnauit .xiij. annis ⁊ mortu⁹ est in loco q̄ dr̄ cangas ⁊ successit ei in regno fauila filius eius q̄ solū regnauit duobus annis interfect⁹ a quadā vrsa cū q̄ sol⁹ voluit pugnare. et successit ei in regno Alfonsus prim⁹ gener regis pelagij q̄ dictus catholic⁹. vt .ī. dicet loco suo.

Vincunt xpiani in aqtania ⁊ perimūtur .ccc.lxxxv. milia sarracenorum

DEcimūseptimū bellū inter sarracenos ⁊ xp̄ianos accidit sub p̄dicto leone imp̄atore ⁊ sedente in cathedra petri gregorio .iij. Tūc innumerabilis multitudo sarracenorum cū vxorib⁹ ⁊ filijs aqtaniā intrauerunt vt ibidē habitarēt quib⁹ occurrit karolus marcell⁹ ⁊ ex eis .ccclxxxv. milia interfecit nec fuerūt isti illi sarraceni q̄s alias in aqtania debellauerat de quo dictū est s̄. bello decimotercio.

Vincūt xpiani perēpta inumerabili multitudīe sarracenoꝝ ⁊ destructis trib⁹ milib⁹ nauib⁹ quinq3 solū exceptis liberatur Constantinopolitana ciuitas.

DEcimūoctauū bellu3 inter sarracenos et xp̄ianos accidit circa idē tp̄s supra ciuitatē ꝯstantinopolitanā tūc eīn sarraceni ex egipto veniētes cū magno exercitu videlicet cū tribus milib⁹ nauiū p̄dictā ciuitatē obsederūt ⁊ triennio obsessam tenuere Constantinopolitani quoq3 ad auxilium a scitis vulgaribus contra sarracenos congrediunt orantibus ꝟo sanctis viris in regia ciuitate triginta duo milia ex sarracenis sine suoꝝ lesione prostrerunt: sarraceni quoq3 residui quorum erat innumerabilis multitudo p orationem sanctoꝝ viroꝝ fame frigore bello ⁊ pestilentia perierūt. Vn̄ quarto anno confusi ab obsidione recesserunt nauibus partim igne consumptis partim dimersis itaq3 ex tanta nauiu3 multitudine vix quinq3 naues ad propria redierunt infra ciuitatem tamen triginta milia hominū pestilentia perierunt quod deus fecit vt suam potestatem ⁊ clementiam hoībus ostēderet.

Vincūt xpiani in aquitania ⁊ perimitur rex sama cordubensis cum suis.

DEcimūnonū bellum inter sarracenos ⁊ xp̄ianos accidit tempore sup̄radicti imp̄atoris leonis circa ciuitatem tholosanam. Tūc enim sama rex cordubensis cum magno exercitu aquitaniam intrans terras destruebat ⁊ obsedit ciuitatem Tholosanam quod cum francigene cognouerūt venerunt in succursum ciuitatis cum endone duce eoꝝ. Rex ꝟo sama cōtra eos exiuit ⁊ bello letali ꝯmisso cecidit sama sarracenorum rex mortuiq3 sunt ibi plurimi sarraceni. alij ꝟo fugiētes euaserunt.

Vincunt xpiani ⁊ perimitur abdarramē dux sarracenoꝝ i aqtania a carolo marcello.

VIcesimū bellū inter sarracenos ⁊ xp̄ianos accidit duobus ānis post p̄dictū bellū. Tūc abdarramen dux sarracenoꝝ inuitat⁹ ab eudone duce contra regē karolum marcellum cum multitudine graui transierunt flumen garronam quod transit iuxta tholosam ⁊ ignibus cōbusserūt ⁊ destruxerunt magnā terram karoli regis francoꝝ. Cum autem predictus rex karolus sciuit d̄ misericordia altissimi confisus venit super eos et bello asperrimo cōmisso victi sunt sarraceni ⁊ rex karolus interfecit p̄dictū abdar-

ramen ducem saracenoꝝ pluresq; saraceni ibi ceciderũt. Alij aũt darꝫ sunt terga coacti. Fuerat ãt numerꝰ saracenoꝝ qui ibi venerant tricentisexaginta octo milium captiuauit ãt mille quingentos quos dimisit inter milites suos sicut narrat. Sigebertus qđ cũ vidit predictus endo dux posuit se i potestate predicti regis petẽdo veniã humiliter de errore queꝫ fecerat. Rex ꝟo karolus q̃ erat piissimus clementer pepercit ei quo facto predictus dux insecutus est saracenos fugientes q̃ euaserant in prelio ꝛ multos ex illis q̃ sine numero interfecit.

Vincũt saraceni fugato endone duce frãcoꝝ ꝛ peréṕta multitudie cristianoꝝ i frãcia.

Vicesimũprimũ bellũ inter saracenos ꝛ cristianos accidit circa annũ dñi septingentesimũtricesimũsextũ. Tunc em̃ abdarramen rex saracenoꝝ collecto magno exercitu ꝓposuit debellare terrã regis karoli frãcoꝝ ꝛ fecit fieri pontes in fluminibus in quibꝰ nõ erãt ꝛ applanare vias que erant in aliquibus passibus difficiles ꝛ magnã pteꝫ fluminis rodam p alueos extraxit vt possit leuius ipm ptrãsire ꝛ veniens sup ciuitatẽ orlienẽ. eaꝫ obsedit ꝯ quẽ venit endo dux de q̃ supradictũ est cum magna potestate frãcorum bellauitq; cũ eo ꝛ ceciderũt multi ex vtraq; pte ꝫ finaliter victi fuerũt christiani ꝛ fugierunt. Saraceni ꝟo insequentes eos vsq; ad rodanũ puenerunt ibi franci timore mortis cogitantes liberari flumen p̃dictum intrauerunt ꝛ mortui sunt ibidem fere omes excepto duce ꝛ paucꝭ cum eo vbi vsq; in hodiernam diem apparẽt sepulcra mortuorum.

Vincũt cristiani ꝛ fugatur secundus endo dux i frãcia

Vicesimũsecundum bellũ inter saracenos ꝛ cristianos post p̃dictum subsequẽter accidit. Vñ predictus abdarramen cũ esset nimiũ letus ꝓpter victoriã supradictam cogitauit vlterius ꝓcedere ꝛ destruere terram francie ꝛ ptransiuit flumina gorgodomã. qđ cũ sciuit endo comes produxit iteꝝ ꝯtra eũ exercitũ magnuꝫ et pugnauit cũ eo scđo. Sꝫ iteꝝ deo permittente victꝰ fuit ꝛ fugit ꝛ mortui ibi fuerunt multi franci fideles.

Vincũt cristiani ꝛ perimitur p̃dictꝰ aderamõ i frãcia cũ multitudie saracenoꝝ per carolum marcellum.

Vicesimũtercium bellum inter saracenos ꝛ xp̃ianos post predictum bellũ subsequẽter accidit. Cũ em̃ p̃dictus abdarramẽ elatꝰ i corde suo ꝓpter victorias habitas. q̃s sue attribuebat industrie ꝛ ptãti voluit vlterius ꝓcedere p terrã francoꝝ insequẽdo p̃dictum endonẽ ducem vt eũ interficeret. ꝛ ptrãsiuit petragoricã destruẽdo ꝛ cõburendo quicquid inueniebat destruxit etiã ꝛ ꝯbussit ciuitatẽ q̃ dr̃ torres ꝛ ecclesiã scẽ marie ac regia palacia. Sꝫ quia deo nunq̃ placuit supbia ꝛ ipe ponit terminos vite humane voluit q ibi veniret ille maledictꝰ abdarramen. Vñ cũ supradictus dux endo fugiens a prelio veniret ad regẽ karolum ꝛ oĩa q̃ acciderãt enarrasset. karolus q̃ erat vir belliger ꝛ sapiens in armis congregauit magnũ exercitũ germanorũ ꝛ gepidaꝝ et francoꝝ venitq; aiose ꝯ abdarramẽ et pugnauit cuꝫ eo septẽ diebus in q̃bus neuter alteꝝ vincere potuit ꝫ bellũ vltimuꝫ durauit p totam diem vsq; ad noctem ꝛ finaliter mortuus est ibidem abdarramẽ ꝛ multi saraceni. Alij ꝟo nocte fugientes in galeam gothicam se receperũt mane

autem facto viderunt xpiani tentoria saracenorum homines vero nō videbāt. Euntes ergo quasi ad pugnā dispositi et neminem inuenientes expoliauerūt campum vbi maxias diuitias inuenerūt.

Vincūt xpiani et fugatur rex abdemalech cordubeñ. p francos perempta multitudine saracenorum.

Vicesimūquartuz bellum inter saracenos et christianos accidit circa annū domini septingentesimūquadragesimūprimū. Tunc enim abdemalech rex cordubeñ. collectō magno exercitu proposuit debellare francorum regnum et veniens non transiuit montes pireneos. Franci vero cum audiuerunt q̄ abdemalech veniebat contra eos circa montes pireneos preparauerunt se ad pugnanduz. Venientes ergo pugnauerut cum eo et interfecti sunt multi saraceni et rex abdemalech fugit et recollegit se in celsiberiam q̄ ē in littore yberū fluminis.

Vincūt xpiani i regno castelle et occiditur tebā rex cordubēsis et oēs saracēi q̄ cū eo venerāt

Vicesimūquintū bellū inter saracenos et cristianos accidit circa annū domini septingentesimūquinquagesimū. Tunc enim Theban rex cordubeñ. habuit bellū cū cristianis regni castelle et finaliter victus fuit et mortuus ibidē et oēs saraceni q̄ cum eo venerant ibi perierunt.

Vincūt xpiani et claret rex alfonsus catholicus.

Vicesimūsextuz bellum inter saracenos et xpianos accidit circa annū domini. dcc. liij. imperante supradicto leone et regnante in regno legionis rege alfonso catholico supradicto; qui ideo dictus fuit catholicus quia optime custodiuit precepta dei et ecclesie catholice fuit etiā serenissimus zelator fidei et refector christianorum sancto exemplo et iste fuit primus rex qui vocatus fuit alfonsus et fuit filius ducis petri de cantabria et gener regis pelagij. Eo ergo tempore predictus rex congregato magno exercitu intrauit per terram camporum que clauditur quattuor fluminibus. s. de slacarzione pisorica. et dorio. et bellans cum saracenis conquisiuit illam deuictis saracenis ingressus est regnum portugalie. et obtinuit viriliter a saracenis portuz et betambragam viseum et flamam. habuitq̄ post hec plurima bella cum saracenis semper victoriosus existens. lucratusq̄ est vltra predicta a saracenis ledismam salamāticam numanciam que nunc dicitur samora et omnez maritimam terram gelechie rediens i castellum bellauit cum saracenis et deuicit eos obtinuitq̄ senem septē mancas dominas saldanamq̄ amaijam mirādam segobiam abulā ozomam sepuldam segobiam abulā ozomam sepuluedam argantam vlanam occani et riuedam argantam vlanam occani et rinerendicam carboneram aluegiam cisimeram alexancum transmireā subuertam trinicam bardullamq̄ nūc dicastella antiqua alaua ordimam viscayam aycon pomphanam besoriam q̄ nunc di. vicoria nauarram rucomam pancormum et tarracium quousq̄ puenit ad montes pireneos. Multa alia loca obtinuit et renouauit necessarijsq̄ muniuit et reduxit ad terram xpianam multos xpianorum populos q̄ timore saracenorum fugerant p montes et deserta vagantes extraxitq̄ plurimos christianos captiuos de ptāte saracenorum cum quibus terraz populauit ecclesias auro et argento ac lapidibus preciosis decorauit. In cuius obitu audite sunt voces in aere dicentes: ecce quō iustus moritur et nemo cōsiderat. sublatus ē in

ftris a facie iniquitatis ꝛ anima sua et memoria est in pace. regnauit. xix. annis ꝛ sepult⁹ est in loco qui dr cangas ꝛ successit ei in regno fruela fili⁹ ei⁹.

Vincūt cristiani fugato mea ab rege cordubēsiū ꝛ perimuntur. liiij. milia saracenoꝝ sub rege fruela

Vicesimumseptimū bellū inter saracenos ꝛ xpianos accidit circa annū domini septingentesimumquinquagesimūquartū regnāte in regno castelle Fruela filio regis Alfonsi catholici. Tunc enim nicaph rex cordubeñ. cū magno exercitu iuit vt percurreret regnū galechie ꝛ cū ipse totam illam terram vastaret sciuit illud predictus rex fruela ꝛ congregato exercitu suo venit cōtra eum ꝛ cōmisso duro certamine victus fuit rex nicaph ꝛ fugit a campo cum paucis de suis ꝛ perierunt in illo bello. liiij. milia saracenorum. ꝛ extūc rex fruela habuit regnum galechie quod ante sibi rebelle fuerat. Predictus rex fruela regnauit xiij. annis ꝛ mortuus est et successit ei in regno aurelius frater eius qui regnauit sex annis ꝛ nihil famosum fecit contra saracenos successit ei in regno donusilo, ꝛ nihil singulare fecit cōtra saracenos regnit septem annis ꝛ mortuus ꝛ successit ei in regno alfonsus secundus qui fuit filius regis fruela: de quo supra patet in hoc bello de cuius factis infra dicetur.

Vincūt xpiani ꝛ capitur galiana ac efficitur cristiana p carolum magnum.

Vicesimumoctauū bellum iter saracenos ꝛ christianos accidit circa annū domini septingentesimumsexagesimū primū imperante Constantino. vj. Tūc infans karolus quia in aliquibus cōtradicebat patri suo francoꝝ regi Pipino venit in hyspaniam ꝛ declinauit ad regem galafrram qui tunc erat rex toleti. Quare autem ad ipsum declinauerat historia narrat ꝙ ppter eius filiā galianā que mire pulchritudinis erat: recepto ergo honorifice predicto karolo a rege paucis elapsis dieb⁹ quidā potentissimus saracenus cuius nomē erat brāmante cū multitudine graui venit sup dictā ciuitatem toleti ꝛ fixis tentorijs in valle somerīā obsedit eam aggredientib⁹ ergo saracenis a predicta ciuitate cum francigenis illis q venerāt cū infante pugnauerūt cū brāmante ꝛ tm̄ fuit vigor francoꝝ accensus ꝙ vicerūt saracenos brāmantis. Illi vo iterū redeuntes ꝯ francos vicerunt eos qđ vidētes franci timuerunt valde. Sꝫ comes eorum dux q dicebat don ibi morāte aiauit eos dicens. Scriptū est ꝙ cū deus vult pauci vincūt mltos qđ verbū audientes aiati sunt ꝛ iteꝝ redeuntes cōtra saracenos bellauerūt ita fortiter ꝙ vicerunt eos. Sed resumptis viribus saraceni pugnauerunt contra francos ꝛ durauit pugna magna parte diei sic ꝙ aliquando vincebant franci aliquādo saraceni nec alteri pti finalis victoria cedebat Inter hec oīa pdictus infans karolus i palacio suo dormiebat et cū euigilasset a somno ꝛ neminē in palacio videret miratus est valde ꝛ cogitauit ꝙ sui tradidissent eū. Incepitqꝫ pre ira ambulans p palaciū secū loqui noiabatqꝫ nomen suū pris ꝛ mris ac totū genus suū vnde ipse veniebat que omnia audiens galiana de loco alto et secreto. Vñ eum contemplabat ordinauit se festinanter ꝛ sola ingressa est ad infantem certificata ex auditis ꝙ hic erat karolus dominus francoꝝ et licet infans Carolus vidit eam solam intrantem non ei assurrexit quia

nō habebat in cōsuetudine alicui mu-
lieri iclinare nisi solū ymagini vginis
gl'ose z suo noie. Dixitqꝫ galiana karo
lo. Si ego scirem vbi merces daẽ pro
dormitione licet sum mulier ego irem
illuc z si vultis scire quare hec dico qz
videẽ mihi ꝙ nō est vobis cura succur
rendi gentis vr̃e q̃ est in magna pl̃su ta
in plio sub valle somerīā bellans ꝯ sa-
racenū brāmantem z si rex p̃r me⁹ sci-
uerit ꝙ vos non estis ibi nō habebitis
bonū pmiū. Tūc dixit ei karolus. Ga
liana si ego possum hr̃e vnū equū z ar
ma cū q̃bus possum ire illuc cito suc-
currerem eis. Et ait galiana. karole si
dederitis mihi fidē ꝙ me deduceris in
franciā vobiscū z me facietis xp̃ianaz
z ꝙ me in vxorem recipietis dabo vo-
bis q̃cunqꝫ petitis. Promisitqꝫ karol⁹
omīa pdicta ꝙ audiens galiana sciens
ꝙ nō frangeret sibi fidem nimis gau-
dens ex promisso deduxit arma z ipa
manu ppria armauit infantē tradiditqꝫ
sibi equū q̃ dicebaẽ brākete z ensem
q̃ dicebaẽ guiosa que in donis miserat
sibi supradict⁹ saracen⁹ brammante z
z celeri cursu venit in locū pugne et in
gressus est bellū aīose z primo impetu
pimit manu ppria. xij. de melioribus
militib⁹ brāmātis z mltos alioꝝ. De
nit āt verbū ad brāmatē vbi residebat
in tentorio suo de nouo milite ingres-
so pugnā q̃ tanta damna fecerat z ira-
to aīo exiuit in pugnā querens militē
illū. cunqꝫ eum inuenisset z cognouissꝫ
ꝙ ille erat equus quē miserat galiane
amplius est iratus z irruens in eum z
nō minori aīo karol⁹ in brāmatē lācee
coꝝ ꝯfracte sunt p pugnos euaginatis
ensibus mirabiles ictus mltiplicabāt
z miratus saracenus de fortitudie mi-
litis xp̃iani q̃siuit ab eo q̃s esset z de q̃
genere q̃ꝫ karolus fideliter sibi ape
ruit z tunc cepit ipm timere saracenus
ꝫ resumptis viribus dixit sibi ego fa-
ciam ꝙ nūqꝫ redeas ad terrā tuā z ka
rolus respondit sibi qd̄ dicis in mani
bus dei est. z dixit brāmante ego te oc
cidam z eleuato gladio q̃ dicit duran
darte pcussit karolum grandi ictu. Et
precidit galeā cum magna pte capillo
rum z cum magna etiā pte armoꝝ cor
poris ꝫ tñ nō tetigit carnē eius. De q̃
ictu karolus miratus eleuato ense suo
pcussit pdictū saracenū brāmantem z
amputauit eius brachiū dextrū ꝙ i ter-
ram cecidit simul cū gladio durādar-
te. Videns āt se letaliter esse pcussum
fugit a facie karoli ꝫ z karolus subito
descēdit de equo z cepit gladiū predi-
ctum z ascendens equū cū vtroqꝫ gla
dio insequens pdictū brāmantē plu-
mos saracenos ante se reperiēs pimit
Cūqꝫ attinxisset pdictū saracenuz brā-
mantē fugientē eleuato ense q̃ guiosa
dicebaẽ pcussit ipm q̃daꝫ ictu terribili
sic ꝙ ipm duas diuisit in ptes z cecidit
mortuus in terrā q̃ scō descēdit de eq̃
z prescidit caput ei⁹ z accepit vaginaꝫ
gladij durādarte et omīa arma eius q̃
omīa deduxit galiane. Videntes aūt
saraceni dnm suuꝫ mortuū terga sunt
dare coacti. xp̃iani vo expoliauerunt
campū vbi multū auꝝ z argentū inue
nerūt tentoria mlta z plimas alias di
uitias. Post hanc victoriā audiuit ca
rolus mortē p̃ris sui z secrete recessit.
Deductaqꝫ est galiana etiaꝫ furtim in
franciam factaqꝫ est xp̃iana et accepit
eam in vxorem vt plenius continetur
in hystoria hyspanie.

Vincunt cristiani peremptis pluribus regibus saracenoruꝫ ca pluribus ciuibus capti per carolum francorum regem

Vicesimūnonū bellū inter sara
cenos z christianos accidit cir-
ca annū domini septingentesi-

mũseptuagesimũseptimũ. Tũc eñ p̄dictus rex karolus rex francoꝝ ꝓ felicitatis magnitudine dictus magnꝰ. cõgregato exercitu venit sup ciuitates pampilonã ꝛ cesaraugustã quas tunc saraceni possidebant pugnauit contra reges eoꝝ ꝛ occidit eos: ꝓstrauitqꝫ muros ciuitatũ. ꝛ cepit plures alias ciuitates saracenoꝝ ac sub ditione sua cõstituit. quas paucis elapsis diebus saraceni recupauerũt Iste karolus simul cũ regno francie tenuit romanũ imperiũ: ꝛ fuit strenuissimꝰ fidei zelatoꝛ.

Vincũt christiani ꝛ perimuntur sexaginta milia saracenoꝝ p regem alfonsium castũ.

Vicesimũ bellũ inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit circa annũ domini septingẽtesimũoctuagesimũseptimũ regnante in regno castelle alfonso secũdo filio regis fruela: qui dictus fuit castus eo ꝙ sp castitatẽ seruauerit. Iꝫ habuit vxorẽ que fm aliqs fuit soror karoli magni supradicti. tũc q̄dã potens saracenus cuiꝰ nomẽ mechaũ cum multitudine grani intrauit asturias: ꝛ incepit destruere totam terram. contra quẽ predictus rex alfonsꝰ castus collecto exercitu xp̄ianoꝝ scelériter iuit: bellauitqꝫ cũ eo in quodaꝫ loco qui dicit ledos ꝛ deuicit eũ ac occidit. ꝛ perierũt in bello. lx. milia saracenorum. mlta alia bella vicit ꝛ loca plurima obtinuit sicut infra dicet. ꝛ abstulit timorem a cordibus xp̄ianoꝝ contra saracenos. ꝛ regnauit. xlj. annis dilectus a deo ꝛ hoibus sepultus ẽ apud ouetũ in eccl'ia sancte marie.

Vincũt saraceni ꝛ portãt saracenoꝝ terrã a morbona vsqꝫ ad ciuitatẽ cordubanã ꝓ mesq̃ta saracenoꝝ construenda.

Vicesimũprimũ bellũ inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit circa annũ dñi septingentesimũnonagesimũprimũ. Tũc Ixem amiramamolim misit vnũ potentẽ saracenũ cuiꝰ nomẽ erat abdemalich cũ exercitu magno vt destrueret terram xp̄ianoꝝ. Ille ergo direxit iter suũ contra ciuitates gerũdã ꝛ narbonam quas cuꝫ obsedisset post multa certamina obtinuit eas ꝛ multa alia loca circũquaqꝫ posuitqꝫ eas sub ditiõe sui dominiꝫ Ixeꝫ ꝛ tot fuert spolia que habuit ꝙ quinta ps deputata Ixem amiramamolim fuit. xlv. mille duplaurũ auri. ꝛ cũ his diuitijs pfecit p̄dictꝰ Ixem mesquitã cordubeñ. quã suus pater inchoauerat. que nũc est ecclesia maioꝛ ibidem. ꝛ intantũ p̄dictꝰ abdemelech oppressit xp̄ianos illiꝰ patrie ꝙ fecit memoriã illiꝰ facti ꝛ dominiꝫ ꝙ deducerent in curribus in predicta ciuitate narbone vsqꝫ ad ciuitatem cordubeñ. tantã multitudineꝫ terre ꝙ ex ea predictus Ixem fecit fieri vnam mesquitam intra fortaliciũ predicte ciuitatis cordubeñ. pluresqꝫ alias mesq̃tas renouauit ꝛ de nouo fecit.

Vincunt christiani ꝛ capitur narchinana a karolo magno.

Vicesimũsecundũ bellũ int saracenos ꝛ christianos accidit circa annũ dñi septingentesimum nonagesimũquartũ. Tunc karolꝰ magnus rex francoꝝ de quo supradictũ est in bellis. xxviij. ꝛ. xxix. congregauit magnum exercitum ꝛ venit contra ciuitatem barchinonensem. quia saraceni violenter eam ceperant. cum esset sub eius dominio: bellauitqꝫ cum eis. ꝛ obtinuit ciuitatẽ: sed paucis elapsis diebus perdidit eam.

Vincũt xp̄iani ꝛ perimitur exercitus magnꝰ saracenoꝝ duces sub rege alfonso casto.

t Ricesimūtercíū bellū inter saracenos ꝛ christianos accidit circa annū dñi octingentesimūdecimū. tpe supradicti regis Alfonsi casti. Tunc duo exercitus saracenoꝝ intrauerūt galeciā. dux vnius exercitus dicebat abobales. dux ꝟo alterius melchi. Sed sicut ipsi intrauerūt aiose sic fuerūt expulsi viriliter. quia potestas ꝑdicti regis alfonsi casti pugnauit cum eis victiq; sunt saraceni ꝛ multi eorum mortui. alij ꝟo fugierunt. ꝭ christiani insequētes eos occiderūt vnū ducē eorum in loco qui dicit naron. alterū ꝟo ducem perimerunt in flumine qui dicitur cepha.

Vicūt xpiani ꝛ pimitur ores rex meride per regē alfonsum.

t Ricesimūquartū bellū inter saracenos ꝛ xpianos accidit anno dñi octingentesimoundecimo. Tunc eñ ores rex meride congregauit magnū exercitū ꝛ venit vt pcurreret terram regis alfonsi. firitq; sua territoria sup beneuentū. Qđ cū sciuit pdictus rex alfonsus castus venit celerit contra eum bellauitq; cum eo. ꝛ occidit eum plurimiq; de exercitu saracenorum ibi perierūt. In quo bello ostēsa est fortitudo Bernardi filij comitis saucij didaci. quia multos ex saraceis perimit.

Vincūt christiani ꝛ occiditur rex badayos per regem alfonsum castum.

t Ricesimūquintū bellum inter saracenos ꝛ xpianos accidit anno dñi octingentesimoduodecimo. Tunc altamam rex pascensis q̄ vulgariter dicit badayos; congregato magno exercitu venit sup samoram ꝛ obsedit eam. Rex aūt alfonsus castus predictus preparauit se potētissime et venit contra eum: bellauitq; cum eo. et occidit eū ac plurimos saracenos cū eo: ꝛ qui potuerūt euadere fugierunt: sed rex alfonsus secutus est fugiētes viriliter ꝛ multos eorum interfecit. sic q̄ paucissimi fuerūt qui euadere potuerunt per fugam.

Vincūt xpiani ꝛ perimuntur vltra duodecim milia saracenorum per regē alfonsuꝫ castum.

t Ricesimūsextū bellū inter saracenos ꝛ xpianos accidit anno sequenti scꝫ octingentesimotredecimo. Tūc intrauit vnus magnus exercitus saracenorū in terram supradicti regis alfonsi casti. Et cum saraceni gloriarent in mltitudine sua diuisi fuerunt in duas ptes: quarū vna iuit cōtra locum illum vbi erat predictus rex alfonsus. Cuꝫ ergo sciuit rex alfonsus castus audacter iuit contra poluezerā. Altera ꝟo contra eos cū exercitu suo fecit similiter duas ptes sui exercitus. Et cū vna misit bernardum de quo supradiximus contra illos saracenos q̄ ibant contra poluezeram. ꝛ ipse iuit cū altera parte contra alios venientes ad se. Bernardus ꝟo inuenit se cū pte sua ꝛ habuit prelium magnuꝫ cum illis saracenis in loco qui dicit valde moro q̄ est in fontaria portogalie ꝛ deuicit eos ꝛ plurimos ex illis interfecit. Sed rex alfonsus inuenit se cū altera pte q̄ ibat contra eū ꝛ pugnauit cuꝫ illis xpe fulmen de orneso: ꝛ interfecit ibi .xij. milia saracenoꝝ. ꝛ deinde insequens eos tot fuerūt occisi q̄ paucissimi euaserūt ꝛ tunc rex alfonsus rediit de illo bello ditissimus ex spolijs saracenoꝝ.

Vincūt christiani ꝛ perimitur pditor machometus ꝛ castruꝫ scte cristine capitur per regem alfonsum castum.

t Ricesimūseptimū bellum int

saracenos et xpianos accidit anno dñi octingentesimo decimooctauo. Tunc saracenus quidã noie machometus q̃ cũ multitudine magna saracenoꝝ venerat de merida ad regẽ alfonsũ vt viueret cũ eo predictus rex benigne euꝫ recepit in vasallũ et iurauit illi saracenus q̃ ꝑ semꝑ esset fidelis regi alfonso ꝓpter qđ predictus rex precepit q̃ habitaret cũ multitudine sua in galecia. Sed qꝛ predictus saracenus erat ꝓditor sicut bellauit contra abdarramẽ filium albarema ramolim regis corduben̄ et videns q̃ non poterat eũ occidere ex timore concepto. venit ad p̃dictũ regem alfonsum sic transactis duobus annis postq̃ fuit in galetia assumpsit eũ dyabolus et eleuatus in supbiaꝫ voluit simil̃r facere proditionẽ contra regem alfonsum q̃obrem ꝯgregauit magnũ exercitũ saracenorũ et incepit percurrere et destruere totam terraꝫ. Qđ cum rex alfonsus castus cognouit cõgregato exercitu suo venit sup illuꝫ saracenũ. et lꝫ ipe nimiũ confideret i multitudine militie sue qñ sciuit q̃ rex Alfonsus veniebat sup eũ ꝑdidit cor et cõcepto grandi timore eleuauit se cuꝫ suis in quodam castro qđ dicit̃ sctã christiana. et rex alfonsus obsedit eũ ibideꝫ et fecit fieri multas foueas circũquaq̃ et pforauerũt castrum in multis locis. Cum ergo ille saracenus vidit q̃ tantũ angustiabant̃ et q̃ nihil aliud restabat sibi nisi mors cuꝫ multitudine saracenoꝝ haberet resumpto corde exiuit extra castrũ et pugnauit cũ rege alfonso. ꝫ in fine fuit victus saracenus ille cuꝫ oibus suis: et ipe fuit capt⁹ et caput ei⁹ abscisum est. Sed et rex statim castruꝫ illũ cepit et mortui sunt in bello vltra .I. milia saracenoꝝ et plures eoꝝ deduxit captiuos. Et sic reuersus est rex alfonsus onerũ magnis cũ diuitijs et honore. Predictus rex Alfonsus castus regnauit .xli. annis et mortuus est. Successit ei in regno ramirus primus fili⁹ regis Bermudi.

Vincũt xpiani et et capitur iterum ciuitas barchinone.

Vicesimũoctauũ bellũ inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octingentesimodecimo nono. Tunc multitudo christianoꝝ venit sup ciuitatẽ barchinone quaꝫ ceperant saraceni. Postq̃ karol⁹ magn⁹ ipam conquestauit. Cũ ergo predicta multitudo xpianoꝝ venit obsedit ciuitatem et post multa certamina capta ẽ ciuitas a xpianis p tota terra circũquaq̃. mortuiq̃ sunt ibi plurimi saraceni. Albaca do amiramamolim cũ exiuit congregauit exercitũ suum vt veniret ad recuperandam terrã ꝑditam: et cum se prepararet ad viam ꝑcussus est quadã infirmitate de qua mortuus est et sic cessauit tempestas illa.

Vincũt christiani occisis septuaginta milib⁹ saracenoruꝫ.

Vicesimũnonũ belluꝫ inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octingentesimovicesimosecũdo imꝑante ludouico karoli magni filio et sedente in cathedra petri Eugenio papa. Ac regnante in regno legionis ramiro rege filio regis barremudi. Hic aũt rex ramirus successit i regno regi Alfonso casto ex eius precepto in morte. Cuꝫ ergo audierint saraceni q̃ iste regnabat miserunt sibi nuncios q̃ si volebat habere pacem et amoreꝫ cũ eis q̃ daret eis quolibet anno centum domicellas xpianas quibus matrimonio copularent̃ sicut fecerat olim rex manregac⁹. et q̃ .l. illarũ essent filie nobiliũ. Alie do quinq̃ginta filie ciuiũ et burgensiũ quã ambasiatã cum rex ramirus audiuit non modicum displicuit sibi. quia rem tam inhonestam et

excomitam sibi nūciabāt: ꝓpterea cō gregauit statim magnū exercitū ⁊ intu ad ꝑcurrendū subito terrā saracenorū ꝓuenitq; vsq; ad naijarā destruendo et comburendo villas ⁊ castra. ⁊ q̄cquid inueniebat. qđ cū ꝑuenit ad noticiam saracenoꝝ cōgregati sunt omēs simul in vnū cōtra eū q̄si innumerabiles. et habuerūt prelīū cū eo in quodaꝫ loco q̄ dicit̄ alnella: ⁊ xp̄iani fuerūt in bello illo q̄si victi ⁊ retrocesserūt paulatim retrahēdo se a saracenis quousq; ꝑuenerunt ad collem vnum q̄ dicit̄ clauino et nox tenebrosa cepit eos ibi ꝓpter qđ diuisi fuerūt exercitus ab inuicē. Cuꝫ ergo xp̄iani essent cōgregati in colle illo multis lacrimis orōnes fundebant ad deuꝫ ne eos relinqueret: sed succurreret ⁊ iuuaret contra illos inimicos suos. Permanētibus ergo illis in orōnibus assiduis vt dictū est: rex Ramirus somno grauatus ⁊ obdormiuit i somno illo. apparuit ei ap̄l's iacobus dixitq; sibi. Scias rex ramire q̄ cū dn̄s noster ih̄s xp̄s diuisit oibus fr̄ibus meis ap̄lis om̄es terre ꝓuincias mihi soli dedit in custodiā totam hyspaniā vt eam custodirem a manibus inimicoꝝ fidei: ⁊ postq̄ hec dixit sibi appropinquauit eidem ⁊ accepit cū ꝑ manū dixitq; ei. sis fortis aio ⁊ bn̄ firmus: q2 ego suꝫ ap̄l's xp̄i Jacobus. ⁊ scias q̄ venio ad te iuuandū cōtra inimicos tuos: ⁊ i veritate certitudinaliter scias q̄ deuinces eos cum adiutorio dei. Dico etiā tibi q̄ multi d̄ tuis q̄bus preparata ē eterna quies recipient ibi morē. ⁊ vt in nullo istoꝝ que tibi dico dubites videbis me in bello ambulantē equo albo magnū vexillum gestantē. Tu ḡ statiꝫ cū om̄ibus tuis valde mane cōfitebimini de om̄ibꝰ p̄ctis vestris ⁊ recipiat cor pus ⁊ sanguinē dn̄i nostri ihesu christi que postq̄ feceritis in nullo dubitetis intrare prelīū barbaroꝝ vulnerando illos ⁊ inuocando nomē dei ⁊ meū. q̄ illis certitudinaliter scies q̄ oēs deuinces q̄bus d̄ tis: ap̄l's d̄i disparuit ante eū. Rex aūt ramirus excitat᷑ a somno surrexit ꝓcepit q̄ venirent̄ ep̄i ⁊ abbates. ⁊ om̄es alij nobiles sui palacij q̄ cū ipso erant ⁊ narrauit eis oīa que viderat ⁊ audiuerat que ei dixerat ap̄l's iacobus. Perceptis ergo diuinis sacramētis ingressi sunt prelīū in dei nomie ⁊ ap̄li iacobi ante se. ⁊ statim cū ingrederent̄ prelīū apparuit eis ap̄l's Jacobꝰ sicut ꝓmiserat confortans eos ad bellum: ⁊ ipse terribiliter ꝑcutiebat saracenos. Christiani aūt cū viderūt apostolū iacobum eos cōfortantem ⁊ magnam cedē in saracenos facientē: irruerunt viribus viriliter in hostes: confidentes in adiutorio dei ⁊ ap̄li Jacobi magnis vocibus acclamātes ⁊ dicentes: deus adiuua ⁊ sancte iacobe. ⁊ statim saraceni fuerūt victi. ⁊ mortui sūt ex eis septem milia: ⁊ q̄ euadere potuerūt ꝑ fugam liberati sunt. Tūc cepit rex ramirus calagurram ⁊ p̄la alia castra: ⁊ deinde redijt legionē diues ⁊ honoratus. ⁊ ex illo die habuerūt xp̄iani in cōsuetudine cū ingrediunt̄ bella cū saracenis inuocare dicendo. deus adiuua ⁊ s̄cte iacobe. ⁊ t̄pe istius regis incepit ordo s̄cti iacobi. Vn̄ saracenis in secuta est felicitas. ex illo etiā tūc nūq̄ fuerūt ausi petere a xp̄ianis reddituus neq; parias domicellarū cū nimiū opprimeret eos predictus rex ramirus. Predictꝰ fortitudine dei ⁊ ap̄li iacobi. Predictꝰ rex ramirus fuit mitis ⁊ pius bonis. ꝫ terribilis ⁊ fortis malis. q2 latronibus extrahebat oculos. diuinatores ⁊ incātatores ignibus comburebat.

Vincūt christiani solutis septuaginta nauibus igne.

Quadragesimū bellū int̄ saracenos ⁊ xp̄ianos accidit āno dn̄i octingētesimo nonagesimoquinto

imperante predicto Ludouico et sedē
te in cathedra Petri valentino papa.
Tūc applicuerūt ad portū galecie nor
māni qui erant gentes crudelissime et
pagane neq; vnq; fuerūt vise in terra il
la. Et venerūt ibi in multitudine mag
nō solū hoim: sed etiam nauiū. qd cū p
ctus rex ramirus audiuit: statim congre
gato suo exercitu iuit illuc cōtra eos et
pugnauit cū eis in loco q dicit delpha
ro. Sed lz normāni essent gētes aspere
et fortes victi tamē fuerunt: et multi ibi
perierūt. et q euadere potuerunt p mare
fugierūt: et pdiderūt ibi lxx. naues qs
ignibus cōcremauit rex ramirus. Lu
cratiq; sūt ibi xpiani magnas diuitias
et reuersus ē predictus rex i ciuitatē le
gionensē cū magnis diuitijs et hono
re. Regnauit aūt sex annis et mortuus
est feliciter: ac sepult9 ē in ciuitate oue
ti. et successit ei in regno Ordone9 ei9
primus filius.

Vincunt christiani occisa plurima saracenorū multitudine:

Quadragesimū primū bellū int
saracenos et xpianos accidit an
no dni octingētesimo vicesimo
sexto. impante supradicto Ludouico.
et sedente in cathedra Petri gregorio
iiij. ac regnante in regno legionis Or
doneo supradicti regl ramiri filio. Cū
predictus rex rediret de vasconia que
ei rebellauerat i pncipio regni sui et p9
occisionē pluriū illoz illā subiugasset: et
nūciatū est ei quod magn9 exercitus sa
racenoz veniebat cōtra eum. q audito
aiose venit cōtra eos. pugnauitq; cum
eis et deuicit eos plurimis eoz trucida
tis. reliqui vo fugierūt et reuersus ē cū
victoria et honore ac cum plurimis di
uitijs et multitudine captiuoz. Iste
rex fuit mitis et pius exzelator iusticie
et populauit multas ciuitates ex qui
bus rex alfonsus castus expulerat sa
racenos. et extūc manserunt deserte.

Vincūt christiani captis duobus ducibus saracenorum.

Quadragesimūsecundū bellū
inter saracenos et christianos ac
cidit anno sequenti scz octingē
tesimo vicesimoseptimo. Tūc eni dux
quidā saracenus nomine Muca ab
eucatin cum multitudine magna ve
nit in cathaloniam vbi fecit plurima
damna. deinde transiuit in prouinciā
et Franciam pcurrens et destruens qc
quid inuenire poterat: vbi plurimos
christianos in bello occidit et cepit du
os duces christianoꝝ quorum vn9 di
cebat Sancius. alius vo petrem et ho
noratos ferro carceribus mancipauit.

Vincūt christiani peremptis innumerabilibus saracenis.

Quadragesimūterciū bellū in
ter saracenos et christianos acci
dit anno dni octingentesimo vi
cesimonono. Tūc predictus Muca sa
racenus eleuatus in supbiam cum ex
ercitu magno venit vt percurreret ter
ram regis ordonij pdicti: et cepit vnū
locum qui dicebat albaida: et circūde
dit eā muro forti et turribus plurimis
quod cum sciuit predictus rex Ordo
neus congregato exercitu suo venit ve
lociter et obsedit predictū castrum. tūc
predictus Muca non erat ibi: sed statī
cum audiuit q venerat rex ordoneus
et obsederat castrum albaide. venit citi
us quo potuit vt succurreret castro. et
cum puenit ad montem qui dicit gar
dusio: fixit ibi tentoria sua. Rex aūt or
doneus cum cognouit hec diuisit ex
ercitum suum in duas partes. quaruꝫ
vnam dimisit in obsidione castri. et cū
altero occurrit predicto Muce sarace
no. bellauitq; cum eo et perempti sunt
ibi gladio christianoꝝ vltra. xij. milia
de militibus saracenoꝝ exceptis p ed

ribus quorum cedes fuit quasi innu-
merabilis. mortuus est etiam ibi quidam
gener muce qui dicebatur Dan. Sed et
ipse muca tribus vulneribus lancearum
percussus cum paucis que remanserunt
fugit a bello dimisit in bello quecunque
habebat. Collegerunt ergo christiani
spolia campi: et invenerunt divitias ultra
modum et regressi sunt cum rege Ordo-
neo in castrum. Et post septem dies ce-
pit ipsum et interfecit omnes saracenos
quos intus invenit: et captiuabat mu-
lieres cum paruulis earum. Destruxitque
castrum usque ad fundamentum et reuer-
sus est ad terram suam cum diuitiis et ho-
nore. Cum predicta que acciderant mu-
ce cognouit quidam eius filius cuius
nomen erat Lupus qui presidebat Tole-
ti timore magno percussus. cepit quec-
unque habebat et venit ad regem ordo-
neum factusque est eius vasallus. qui postea
pro regis ordonei seruitio multa bella
contra saracenos: superauit semper vi-
ctor existens.

Vincunt christiani occiso rege Core saracenorum.

Quadragesimumquartum bellum inter saracenos et christianos accidit anno sequenti scilicet octingentesimotricesimo. Tunc enim predictus rex ordoneus produxit exercitum suum magnum: et iuit ad percurrendum terram saracenorum que dicitur geste et corea. Rex autem saracenus predicte ville que dicebatur Seith exiuit contra eum et commissum est durum bellum nimis: sed finaliter victus fuit rex saracenus et mortuus ibidem cum multitudine saracenorum. et rex ordoneus cepit tunc villam et inuenit intus multitudinem saracenorum cum mulieribus et filiis quos omnes deduxit captiuos et muniuit villam illam ac dimisit in fideli custodia.

Vincunt christiani et capitur ciuitas salmantina a rege ordonio

Quadragesimumquintum bellum inter saracenos et christianos accidit eodem supradicto anno. Quia cum supradictus rex ordoneus rediret de predicto bello victoria habita venit cum exercitu suo super unum saracenum qui dicebatur moysceos et dicebat se regem salmantinum: habuitque bellum cum eo et victus est rex saracenus cum omnibus suis et cum cede plurima saracenorum et tunc rex ordoneus ingressus est ciuitatem et captiuabat saracenos plurimos cum mulieribus et paruulis quos intus inuenit et reuersus est ad legionem cum magnis diuitiis et honore.

Vincunt saraceni et occidunt prope toletum. viij. milia xpianorum.

Quadragesimumsextum bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini octingentesimotricesimoquinto. Tunc saraceni ciuitatis toleti audientes quod abdarramen amiramamolim hyspanie erat mortuus qui reliquerat xv. filios et. xij. filias. et quod machometus eius filius regnabat pro eo rebellati sunt et miserunt veloces nuncios predicto regi ordoneo quod daret eis adiutorium contra eum. Rex autem ordoneus noluit ire illuc in persona: sed misit eis unum filium suum cum magno exercitu asturianorum et nauarrorum. Cum autem predictus machometus hoc sciuit preparauit se cum multitudine graui et venit super toletum: posuitque insidias in quodam torrente qui dicitur tolete: et ipse cum paucis venit contra ciuitatem. Speculatores autem qui erant extra ciuitatem cum viderent eum venientem cum paucis gentibus cogitauerunt quod non erant plures et notificauerunt existentibus in ciuitate. Christiani ergo et saraceni toletani venerunt contra eum: et commisso prelio exierunt illi qui erant in insidiis et mortui sunt de christianis octo millia.

de toletanis do .xiij. milia. Sed et pro memoria illius victorie canis ille machometus fecit amputari plurima capita illorum et transmisit illa cordubam et in maritimas partes et i affricā. Predictus aūt rex ordonneus regnauit decē annis et mortuus ē ex qdā infirmitate q dr podogra in oueto: et ibi sepultus ē. Successit ei in regno filius Alfonsus .iij.

Vincūt saraceni et capitur roma: ac magna pars tuscie a soldano babylonie deuastatur.

Quadragesimūseptimū bellum inter saracenos et christianos accidit circa mortē predicti Gregorij pape .iiij. q fuit fm qsdam hystoriographus anno dni octingentesimo tricesimo octauo. His tpibus portentū singulare apparuit primo in signo vginis: et ab illo signo in signū leonis cancri. geminorum thauri cucurrit ibiq se figens globū igneū emisit: in barūq plixitatē deposuit. Impator qz ista diligenter examinans cū Egmardo philosopho cōsulit: sed eiusdem portēti effectū exprimere noluit. Tūc impator suspicatus est q regni mutationē principisq mortē pretendebat. Tunc egmardus ad confortationē principis prophete testimonium introduxit dicens a signis celi ne timueritis q gentes pauent. et ait imperator: nō aliū timere debemus nisi illum q nostri et huius creator est sideris: sed eius clementiā laudare tenemur q nostrā inertiam talibus amonere dignatur indicijs. Qui ergo talia portenta cū appareant oibus cōiter tangūt. Ideo oēs pro posse ad meliora festinare debemus vt misericordiā in illo dnante cōsequi valeamus. Et lz tūc impressio illa imperatorē non tetigerit: tetigit tamē totum statum ecclesie ex aduentu saracenorum ad partes romanas. qz tūc quidā scelerati xpiani miserūt ad soldanū babylonie vt veniret romā afferentes q leuiter posset totam ytaliam possidere. Tota igit saracenorum multitudo superueniens intrauit ytaliam vt totā superficiem terre quasi locuste viderent implere ac p portam ceurelensem intrās vi armorum romā cepit ciuitasq leonina expoliat oino: et ecclesia scti Petri stabulū equorum efficit. et nō solū p saracenos roma tunc capta fuit: sed et magna pars thuscie deuastat.

Vincūt xpiani et expellūtur a roma et tuscia saraceni.

Quadragesimūoctauū bellū inter saracenos et xpianos accidit statim post pdicta. Nam ad petitionē pape Gregorij .iiij. supradicti Gurgo marchio lombardie cū lombardis et ludouicus rex francorum cum gallicis venientes post plurima bella saracenos cū multo effusione sanguinis a roma et tota illa terra fugauerunt. qr dictus Gregorius papa et Ludouicus imperator quasi eodem tpe decesserunt. Ideo sunt notanda q circa finē vtriusq contigerunt. Unde appropinquātibus ad mortē fuit maxima solis eclipsis tm q fuit obscuratus aer et tenebratus sicut in nocte ita q sidera apparebant. Item luna sic recessit a sole q lumē recipe videbat sicut i nouilunio. Post hc egritudo impatorem grauiē inuasit q statim puide de impio et regni et aie sue salute disposuit et ecclastica sacramenta suscepit. mitaqz cū deuotiōe migrauit ad xpm. et gregorius papa qsi in eodē tpe diē clausit extremū. Hec ex historia collecta fris iobis de padua.

Vincūt christiani occisa saracenorum magna multitudine. et eccla scti iacobi edificatur p regem alfonsum magnū ex lapidibus muro forti.

q Uadragesimūnonū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octingētesimotricesimo nono imperante Lothario filio supradicti imperatoris ludouici. et sedente in cathedra petri Sergio papa .ij. Ac regnante in regno legionis rege alfonso .iij. qui fuit dictus magnus. Iste fuit filius supradicti regis ordonij. de quo supra gloriosa bella narrata sunt. Et fuit rex piissimus elemosynis clarus. ipse fecit ecclesiam sancti iacobi ex lapidibus muro et forti opere fabricata. que primo erat de terra. Eo ergo tempore predictus rex alfonsus magnus congregauit exercitū suū ex prouincialibus et vasconibus et nauarris venit contra terrā saracenorum: cōfregit et destruxit quecunque inuenit et cepit per vim villā quandam que dicebatur tūc lexcia quā ignibus cōcremauit et occidit omēs saracenos quos ibi inuenit et reuersus est Ouetum magnis cū diuitijs et honore.

Vincūt xpiani peremptis pluribus saracenis per regē alfonsū

q Uinquagesimū bellū inter saracenos et xpianos accidit sequenti anno scilicet octingētesimoquadragesimo. Tūc magnus exercitus saracenorum regis Toleti venit ad pcurrēdū et destruēdū terram regis Alfonsi magni. Cū ergo predictus rex sciuit venit cū exercitu suo ad eos: et bellauit cum eis in littore fluminis dolet. victique fuerunt saraceni. et pdiderūt ibi oia que portauerant: ac mortui sūt ex saracenis quingenti .xl. Alij vero terga sunt dare coacti. Sed et rex alfonsus secutus est eos viriliter et occidit multos ex eis ac captiuauit. reuersusque est Ouetū cum magnis diuitijs et honore. In predicto bello fuit strenuissimus miles Bernardus del carpio de quo supra mētio facta est cōsobrinus regis Alfonsi casti. Multas enim cedes in saracenos fecit nō solū zelo fidei: sed desiderio liberandi patrem suum comitē dictū sancij: de quo supradictum est. quem rex alfonsus castus in carceribus posuerat. quia sine scitu suo acceperat in vxorem sororem suam de qua predictū est Bernardum habuit. Sed licet propter hoc rebellauerit regi predicto: et vt debellaret regem fecisset castrum illud quod dicitur del carpio prope salmanticam et aluam de tormes. tū nunquam potuit ipm videre nisi mortuum dato castro regi cogitans ipm recipere viuū. vt plene continetur in generali hystoria hyspanie.

Hoc bello vincunt christiani sub bernardo delcarpio. et capitur balbastrū cū alijs locis.

q Uinquagesimūprimū bellum inter saracenos et xpianos accidit circa idem tempus. Nam cū supradictus Bernardus delcarpio tradidit supradictum castrum regi et vidit patrem suū mortuū. fuit a rege Alfonso magno expulsus a regno suo et venit in regnū Francie. sed cū in curia regis francie non fuisset receptus sicut ipse optauerat. reuersus est versus hyspaniam. et tūc habuit cū saracenis tria magna prelia: et semper fuit victoriosus. Occidit enim plurimos eorum et habuit ex spolijs innumeras diuitias. cū quibus postea conquisiuit ex illo loco vbi predicta prelia habuit vsque barbegal. et lucratus est barbastrum et segorbe et montem album.

Vincunt christiani sub rege alfonso et liberatur coymbra ab obsidione saracenorum.

q Uinquagesimūsecundum bellum inter saracenos et christianos accidit anno dñi octingentesimo quinquagesimoquarto. Tūc predictus rex alfonsus magnus congregato exercitu suo iuit ad succurrendum

colimbriam quã tenebant saraceni obsessam. et pugnauit cũ eis et deuicit eos cepitq; eam et posuit sub dominio suo et psecutus est saracenos pcurrens plures alias ciuitates.

Vincũt christiani sub rege alfonso magno. et pro tuitõe patrie edificatur castrũ magnum:

Quinquagesimũterciũ bellũ inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octingentesimo sexagesimo. impante ludouico fratre supradicti lotharij impatoris et sedente in cathedra petri Nicolao papa p̃. Tũc supradictus rex alfonsus magnus pgregato exercitu magno xpianoꝝ iuit ad pcurrendã terram toleti et cremauit ac destruxit quecunq; inuenire potuit. pstrauitq; multa castra et fortalicia q̃ saraceni possidebant. et captiuauit plurimos saracenos. qđ videntes saraceni: timore magno pcussi miserunt ei nuncios suos nũciãtes eidẽ q̃ sibi darent tributũ si cõcederet eis pacẽ. Rex aũt alfonsus cõcessit eis treugas p tres annos et reuersus est in terrã suam cũ magnis diuitijs et honore. Sed cũ reuerteret cepit vnũ castrũ qđ tenebãt saraceni qđ dicebat quiqualnbel. Istđ castrũ nõ intrauerat in treuga. et occidit ibi multos saracenos. et post hoc fecit vnũ castruz magnũ in maritimis asturiarũ p defensione illius terre ne nauigantes inimici, illã destruerẽt et nomẽ illius castri dicit Gordon. Et intra castrũ fecit vnã ecciam sub noie sancti saluatoris quã fecit consecrari a duob' archiepis et vno epo q̃ multis donis decorauit spãliter dedit illi eccie quandã crucẽ de puro auro ornatã plurib' lapidibus quã ipe mandauerat fieri. Fecit etiã in eccia sancti Jacobi quandaz capellã mire pulchritudinis et dotauit: pdictaz ecciam plurimis hereditatib' ac ornauit illam auro et argento. necnõ ornamentis et lapidibus pciosis. Fecit etiam iste gloriosus rex alfonsus super corpa sanctoꝝ facũdi et primitiui ecclesiam mire magnitudinis et pulcritudinis. circa litus ceij quã etiam dotauit et honorauit multis necessarijs.

Vincunt christiani per regez alfonsum magnuz in senectutẽ sua:

Quinquagesimũquartũ belluz inter saracenos et xpianos accidit circa annũ dñi octingentesimũ octuagesimũsecũdũ. Cũ.n. predictus rex alfonsus magnus. xlvj. annis regnasset reliqt regnũ et dedit illud filio suo garchie. et peregrinatus est i sanctũ Jacobũ. et cũ reuerteret rogauit filiũ suũ regem garchiam q̃ traderet si gentes cum qbus adhuc semel vel bis posset ire cõtra saracenos in senectute sua qđ rex Garchias concessit eidem. Juit ergo cũ exercitu magno et cremauit et depredat' est et destruxit magnaz terram saracenoꝝ. et reuersus est in nauarram cum grandi multitudine captiuorum et multis diuitijs et honore. Post hoc venit samorã vbi de infirmitate sua gloriose finiuit. et sepultus est in ecclesia sancte marie ciuitatis oueti cũ vxore sua regina dña xymena.

Christiani per regem gersiaz vincunt capto ayolas rege saracenorum:

Quinquagesimũqntũ bellũ int saracenos et xpianos accidit circa annũ dñi octingentesimum octuagesimũterciũ. Cum.n. pdict' rex garchias post mortẽ patris regnaret in primo anno regni sui congregauit magnũ exercitũ suũ et iuit ad pcurrendaz terram saracenoꝝ. confregitq; multas villas et cremauit eas. pstrauitq; mul-

ta castra. et pugnauit cum quodã sarracenorum rege qui dicebatur aiolas et deuicto bello cepit illum regẽ et reuersus ẽ in terram suã cum multitudine captiuorum ac cum magnis diuitijs et honore sed cum reuerteretur ex culpa illorum q̃ regem saracenũ obseruabãt solutis a vinculis fugit. Rex pdictus garchias anno tercio regni sui mortuus ẽ feliciter in ciuitate zamore. et deductũ est corpus eius ad ciuitatem oueti vbi honorifice sepultus est.

Vincunt christiani sub rege ordonio secundo. et capitur ciuitas rogel:

Quinquagesimũsextũ bellũ inter saracenos et xpianos accidit circa idez tps. Mortuo.n. pdicto rege garchia regnauit p eo frater eius ordoneus secũdus filius supradicti regis alfonsi magni. Iste ordoneus tpe patris sui cõgregauit magnũ exercitũ et intrauit terram saracenorum et pcurrit illam. pcurrit etiaz puinciã beticã que est terra de gualderquenir et confregit multas ciuitates cremauitq3 eas et destruxit ac plurimos saracenorum captiuauit. cepit etiam in illo primo ingressu vnam de nobilioribus et fortioribus ciuitatibus saracenorum que tũc dicebat roge et reuersus est in terram suam diues et cum honore.

Isto bello vincunt christiani sub rege ordonio secũdo. et capta talauera ignibus crematur

Quinquagesimũseptimũ bellũ inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octigẽtesimo octuagesimosexto. Tunc pdictus rex ordoneus secundus ɔgregato exercitu suo iuit et obsedit talaueram. Saraceni vo cordubenses et alij circũuicini cũ3 hec audiuerunt venerũt ad succurrendũ3 ad pdictam villam. Sed cum aduerso altissimi rex ordoneus pugnauit cum eis et deuicit eos. perempti sunt etiaz ibi multi saraceni. Alij vo p fugam euaserunt. et tunc rex Ordoneus cepit illam villam et depdatus est quicqd ibi inuenit pstrauitq3 muros ville ac illaz ignibus cremauit. et sic reuersus est in terram suam diues et cum honore. deduxitq3 captiuũ ducem exercitus cordubeñ. Alij tamen dicunt q̃ pdictam cõquistam fecit iste ordoneus tpe regis garchie fratris sui.

Per regẽ ordoneũ secũdum capitur castrũ albanie et christiani vincunt.

Quinquagesimũoctauũ bellum inter saracenos et xpianos accidit anno dñi octingẽtesimo nonagesimo. Tunc.n. pdictus rex ordoneus timens q̃ pderet tps suũ si desisteret ab oppugnatõne inimicorum fidei xpiane pduxit exercitũ suũ magnũ et iuit vt pcurreret terraz meride. et cõtreuit ac destruxit igne et ferro quicqd inuenit. Cepitq3 vnũ castrũ qđ dicebatur calabri et nunc dicit albanie. Sic ergo post plurima certamina et victorias reuersus est in terrã suã cum multitudie captiuorum vtriusq3 sexus. et antequ3 egrederet de terra saracenorum venerunt ad eum potentiores meride ac terre lucenie. ac etiam rex passensis qui dicit bene. ac etiam rex passensis qui dicit bedadios petẽtes ab eo treugas. ppter q̃s concedendas multitudinẽ immẽsam pecunie obtulerunt eidẽ. et reuersus ẽ legionem cum magnis diuitijs et honore. Et tunc fecit mirificũ illud tẽplũ ecclesie maioris in eadem ciuitate vbi prius erat suum regale palacium. Iacet sepultus rex in ecclesia pdicta retro altare maius in pariete vbi trãsitus gentium efficit circularis. successit ei in regno filius eius alfonsus quartus q̃ regnauit quinq3 annis sed nihil magnifi

el fecit contra saracenos. Hic motus quadā leuitate voluit ordinē intrare & de facto sic fecit renuncians regnū suū fratri suo ramiro. & cum pauco tempe remaneret in religione in monasterio sancti facundi ppe ceyam exiuit ab ordine & venit legionē. & rebellauit cum eadē ciuitate fratri suo volens iteruȝ regnare. qđ cum frater eius rex ramirus cognouit venit sup eum cum magno exercitu quem contra saracenos parauerat. & obsedit eum in eadem ciuitate duobus annis. finaliter dedit se rex alfonsus fratri suo rege ramiro qui eum cepit & posuit i carceribus. & alios duos filios regis fruele q̄ rebellauerāt ei. extraxitq; oculos eoꝝ. & post duos annos rex alfonsus pdictus cecus mortuus ē & sepultus ibi legionis in monasterio sancti pauli.

Vincūt xp̄iani per regē ramirū secundum occisis .lxxx. milibus saracenoꝝ. & captiuato rege cesar augustano pditore.

Quinquagesimūnonū bellū inter saracenos & xp̄ianos accidit circa idem tēpus. Tunc abdarramen rex cordubēn. & albenhaya rex cesar augustanus qui se fecerat vasallum regis ramiri cū terra sua cuȝ multitudine graui venerūt vt pcurrerent terram regis pdicti ramiri. & accesserūt vsq; ad locū qui dicit simanchas. qđ cuȝ rex ramirus sciuit exiuit cōtra eos cuȝ exercitu suo & cōmissum est durū bellū Sed cum adiutorio altissimi victi sūt saraceni & albenhaya pditor fuit captus. mortuiq; sunt de saracenis .lxxx. milia. Hec victoria fuit habita in die iusti & pastoris. ceteri vo saraceni fugierunt & recollegerūt se in quodā castro cum abdarramē. Sed rex ramirus insequens eos obsedit eos & captiuauit plurimos eoꝝ abdarramē furtim euadente. & reuersus est pdictus rex collectis spolijs campi innumerabilibus & cum rege pditore vinculato ac cū multitudine captiuoꝝ in honore in ciuitatem legionensem.

Bello .lx. vincunt christiani sub rege ramiro secūdo:

Sexagesimū bellū inter saracenos & xp̄ianos accidit anno domini octingentesimo. nonagesimosexto. Imperante heinrico primo. & sedēte in cathedra petri Iohāne .xix. Tunc pdictus rex ramirus secundus aggregauit exercitū suū & obsedit quoddam castrū qđ antiquit⁹ dicebat agrani. nunc vo dicit calarrana. Saraceni aūt alioꝝ castroꝝ circūuicinoꝝ cū exiuerunt venerūt vt succurrerent pdicto castro de calahrara. & cōmissum est durum bellum inter eos & regem ramirū sed finaliter victi fuerunt saraceni perempta multitudine saracenoꝝ & reuersus est in terram suam cum magnis diuitijs & honore. Iste rex ramirus cum infirmaretur grauiter oueti precepit se differri ad ciuitatē legionensem. vbi expoliauit se a regno qđ receperat a fratre suo alfonso dicens hec verba. Nudus egressus sum ex vtero mr̄is mee: & nudus reuertar illuc: dn̄s mihi adiutor non timebo qđ faciet mihi homo. Quibus dictis aiam dedit in manibus creatoris. & sepultus est in monasterio sancti saluatoris eiusdē ciuitatis quod ipse fecerat pro filia sua domina eluira. et regnauit pro eo filius eius ordonens tercius.

Vincūt christiani hoc bello .lxi. & capitur castrū de tharaco p comitē fernandū gundisalui:

Sexagesimūpmū bellū int saracenos et xp̄ianos accidit circa annum dn̄i noningentesimum

Tunc regnante in regno legionis supradicto ordonco tercio. Excitauit deus quendam virum i armis strenuum. sibique dilectum comitem. s. fernandum gundisalui, cuius filia scz dña viraca vxor supradicti regis erat comes castelli qui ex desiderio seruiendi deo incepit bella durissima contra saracenos. Et primo cogressu deuictis saracenis obtinuit castrum quod dicitur de tharaco quod est situatum in altitudine cuiusdam rupis pcise. Vnde saracenis euenit tribulatio magna.

Vincunt xpiani et almansor cum. xij. legionibus bellatorum fugatur per comitem fernandum gundisalui cum. ccc. equitibus ex reuelatione quadam sibi facta

Sexagesimumsecundum bellum inter saracenos et xpianos accidit anno dñi noningentesimoprimo. Tunc almanzor qui erat potentior saracenus existentium circa mare sub abdarramen amiramamolim hispanie et regis cordubensis. cum audiuit quod comes fernandus gundissaui ceperat predictum castrum de caraco iratus ac turbatus fuit valde quare congregauit magnam ptatem regum saracenorum et militum. aliarumque gentium quorum numerus. xij. legionum militum Vna legio est sex milia sexcentum sexaginta sex. Cum vero predictus comes fernandus gundissaui cognouit quod almanzor veniebat cotra eum in multitudine tam graui. et quod mirabatur dicens quod non erat locus in quo non quereret eum misit statim nuncios suos per totum castellum vasallis suis dicens quod venirent ad eum. quia nimium eis indigebat. qui visis litteris parato animo vnanimiter venerunt ad eum cum quibus habuit consilium suum quid esset melius ire obuiam almanzor vel expectare eum et inter alios miles quidam dictus gundisalus didaci sic locutus est Domine non mihi videtur tempus bellandi cum istis saracenis. Sed si aliquam viam possemus inuenire per quam istud bellum impediretur breuem ego pro bono cosilio si vobis placeret. nec propter hoc debemus breue pro inconuenienti cotribuere eis aliquid aliud quicquid illud esset per quod possemus mitigare iras saracenorum et lucrari treugas eorum. quia in multis alijs rebus expendunt diuitie. in hoc ergo non debemus excusari. quia in bello ponit homo aliquotiens aiam et corpus. et nihil ei pdest aurum et argentum et quicquid aliud. Item saraceni sunt multi et bene armati. nos vero sumus pauci et armis vacui et si propter peccata nostra vincimur omnes erimus cofracti et tota castella perdetur et ponetur sub potestate saracenorum. Sed si istud bellum non daretur habere pro bono cosilio et pro meliori quod nos possemus facere vt non perderemur. sic ex nostro defecare nec aliquid nobis pdesset sine adiutorio dñi nostri Jesu xpi. Domine si locutus sum sine modo peto veniam. et dicet vnusquisque illud quod sibi melius videtur. Istud consilium non placuit predicto comiti fernando gundissaui et quasi iratus dixit. Amici volo respondere dono grandi saluo di daci. et enarrando quecunque dixit ostendam quod non solum non sunt dicenda sed nec audienda. Ipse dicit primo quod excusemus bellum: sed cum homo non possit excusare nec fugere mortem debet mori honorificentius quo poterit. et sic treugas lucramur contribuendo eis aliquid cum sumus dñi efficeremur serui. et cum deberemus castellum extrahere a pena et oppressione in qua est amplius ei duplicaretur. Cum ergo omnes viri nos descendimus feruenter fidelitate deo gloriabantur et in eius obseruatione gloriabant rati et in eius obseruatione sua. et isto Ideo non curauerunt de morte sua. et prandio impleuerunt quicquid voluerunt. et pugnauerunt viriliter ne aliquid indecens facerent. propter quod reputari possit nec vocari. propter quod reputari psint nec voluerunt habere hereditatem vnde ipsi me

nus valerent q̄ omnes alij vincẽtes in
toto mundo. τ ꝓpter eoꝝ magnã fideli
tatẽ vicerũt semꝑ inimicos suos. q꞉ ꝓ
pter mortis timorẽ nunq̄ errorẽ aliquẽ
facere voluerunt nec aliquid qđ eis in
inhonestũ esset. τ isto mõ ipsi vicerũt ini
micos suos. Qđ ergo illi fecerũt debȝ
in memoriã nr̃am venire τ cõcordãdo
nos cũ eis ac eoꝝ facta obseruãdo nũ
q̄ errabimus. Dimittamus ergo iam
enarrare parentũ magnalia τ redeam⁹
ad factum nr̃m ꝑparemus nos vt ea
mus ad bellum. τ ꝓpter mortis timorẽ
nullatenus dimittamus. q꞉ cũ dei ad
iutorio τ nostre fidelitatis vincem⁹ ini
micos nr̃os τ extrahemus castellũ a
pena τ cõfractione in qua est. nec eoꝝ
multitudinẽ pauere debemus. q꞉ plus
põt vnus leo q̄ decem oues. τ occidẽt
triginta lupi triginta milia agnos. Si
tis certi amici q̄ nos vincemus almã
zor hac vice. τ erit magnus honor me⁹
vester aũt maior ac de me facietis me
liorẽ hoiem totius hispanie. Cum er
go ꝑdictus comes finiuit orõnem suã
mouit se cum exercitu suo de loco qui
dicitur muñon vbi tunc erat. τ venit
in locum qui dicit lara. τ inde ascẽdẽs
equũ suum intrauit montẽ vt venatio
ni vacaret. Inuenitq̄ aprũ quendã τ
secutus est eum solus. aper vo fugiẽs
eum recollegit se in quadã speluncã in
qua solebat manere sed nõ secutus ibi
intrauit quandã ecciam puam ibi ꝓpi
quã. τ posuit se retro altare. Eccia aũt
illa tota erat exterius coopta quadam
herba que dicit edera sic q̄ nihil ei⁹ vi
debat in qua tres monachi pauprime
viuebant. τ vocabat eccia illa sanct⁹ pe
trus. Comes autem ꝑdictus insequẽs
aprum non potuit in equo pre arborũ
spissitudine intrare post aprum. descẽ
dit ergo de equo τ ligauit eũ ad arbo
rem secure. ipse vo secutus est vestigia
apri pedes τ ingressus est ecciam ꝑdi-
ctam. τ accessit vsq̄ ad altare vbi porc⁹
iacebat. cũ aũt respexit locuȝ τ vidit q̄
erat eccia timuit τ noluit accedẽ ad al
tare. nec occidere aprum. lȝ ipse multũ
bene poterat illum occidere τ ait. Dñe
deus quem timent omnes res mundi.
si ego in hoc erram tu debes mihi ve
niam dare. cum ego nihil scirem hui⁹
sanctitatis. q꞉ si ego sciuissem nõ intras
sem ibi vt talia facerem. quinimo venis
sem in peregrinatiõem τ oblatões tri
buissem. Sed parce mihi tu pater po
tentissime fili virginis marie. τ da mi
hi vigorem τ adiuua me contra gentẽ
paganam que venit ad destruendã ca
stellam. quia si tu non seruas eam ego
ꝑ perdita illam habeo. tu ergo dñe il
lam obserua τ custodi eam. Cum autẽ
finiuit ꝑdictus comes orationẽ suã ve
nit ad eum vnus triũ illoꝝ monacho
rum qui dicebatur pelagius. τ interro
gauit eum quis eẽt τ quid peteret. Co
mes vo ei nihil zelauit. dixitq̄ ei q̄ se
gregauerat se a gente sua τ intrauit ibi
dẽ post illum apꝝ. Tũc monachus di
xit ei. Rogo te ꝓpter deũ τ ꝓpter tuam
bonitatẽ q̄ sis ista nocte meus hospes
τ dabo tibi panem ordei vt comedas.
quia de tritico non habeo. τ dabo tibi
de alijs que potero habere. Qđ cũ co
mes audiuit nõ refutauit sed cõuiuiũ
acceptauit. τ mãsit ibidẽ illa nocte. Al
tera vo die de mane dixit monach⁹ il
le pelagius comiti. Certissime credas
q̄ diriget deus negocia tua. τ deuinces
oẽm potestatẽ illius almanzor. prelium
magnũ habebis cum eis sed certissime
vinces eos τ tot ex eis occides q̄ non
erit numerus. Item scias certissime q̄
recuperabis vnam magnã partem ter
re τ effundes sanguinem regum τ ma
gnatũ. τ felicitas tua erit tã magna q̄ ꝑ
totum mundũ exibit sonus militie tue
Verũtamẽ scias ꝑ certo q̄ eris captus
bis. Et oia que tibi dico certitudinaliter

sclas sic fore vetuta. Sed et ante terciū sequentē diem eris positus in magno cogitatu. qr videbis totam gentē tuā ultra modū pauore pcussam propter vnum terribile signum quod videbunt nec erit ibi aliquis tam fortis q nō languescat timore. Sed tu statim cōforta eos melioribus verbis qbus poteris exponendo signū et ipi statim pdēt timorem. et exnunc vade feliciter. inuenies q omnes tuos tristes planctus et luctus pter te facientes et cogitantes q sis captus vel mortuus a saracenis. et q maneant sine dominio et sine aliquo tutore. Sed rogo te et peto istud donum q postq deviceris campū recorderis huius paupercule societatis et huius tam paupri mi loci et tam paupis hospitalitatis sic recepisti. qr nos tres monachi sumus soli facientes paupem vitam. et si deus nobis nō mitteret suā mercedē deuorarent nos bestie fere huius montis. Comes vo rñdens ei dicit: frater pelagi amice nō timeatis pdere seruitiū qd mihi fecistis. qr si deus concedit mihi hāc litē vincere. ego pmitto huic loco totā meam quintā ptē oim que lucratus fuero et vltra hoc cū mortuus fuero hic pcipiam sepeliri corpus meū. vt hic locus factus pter me sit melioratus et magis honoratus. faciamq alterā ecciā maiorem hac vbi possint manere plures monachi et maior conuentus. Et dabo eis in quo viuant et omnia que eis necessaria fuerint. Sic ergo facto vale venit pdictus comes in pdictū locum dclara. et inuenerat suos sic dixerat pelagius monachus. sed eorum tristicia versa est in gaudiū et leticiam. Narrauitq eis oia que sibi acciderant cum monacho pelagio. Altera aūt die pcepit moueri gentes eius qui ita pauce erant q mille saraceni erant p vno xpiano. Sz lz essent pauci erant tñ optimi milites et habebant bonū cor adiuuandi dñm suū. Venerunt ergo ad locum vbi mutuo se videbant xpiani et saraceni. et tāta erat multitudo saracenorum q mōtes et valles videbant coopti eis. veniebāt q sonantibus tubis et anafilis et facientes magnū tumultū. ac cum grandi leticia cogitantes q vincerent et caperēt oēs illos xpianos. et tāta erat multitudo et magnitudo vocum illorum q videbat q totus mundus veniebat ibidē. Comes aūt fernandus gundisalui existens in loco suo oia circūspiciens cupiebat se iam videre cū illis. Et ecce illa hora accidit signū qd sibi pdixerat monachus pelagius. quia vnus de militibus eius fortissimis ascendit equū vnum pulchrum et velocē. vrgensq cū calcaribus vt exiret ante eos apta fuit terra et deglutiuit eum cū equo suo. Tūc fuerunt oēs pcussi timore magno dicētes. pter peccata nra istud accidit nobis. et bene apparet q deus dereliquet nos. et fuerat nobis melius consiliū si reuersi fueramus. qr ocularitur videmus q deus vult iuuare saracenos. quō ergo nos poterimus ire cōtra eū. Sz tūc virtuosus ille comes dixit eis. Amici non faciatis sic. nec velitis lucrari malū nomen p semp. nec pdatis cor sine vulneribus. nec ostendatis in vobis talem pusillanimitatē. qr ego volo vobis ostendere quid vobis ostendit istud signū. Unde exquo nos facimus terrā submergi cū sit tamdura et tamfortis quid aliud erit qd nos possit sufferre. Et vos omnes estis hoies alte nobilitatis. et video nunc corda vra languentia timore cōtra gentes que nō sunt nisi vmbra. et ido vos nolite timere qr ego hac die desiderabā me videre cū almāzor in campo. et expiri quō scitis castellā custodire dñm vrm. Postq ergo pdictus comes finiuit sermonē suū resumptis viribus suorum militū. sicut vir sapiens in bello pcepit deuolui vexillū

ſuū. τ iuit virili aīo τ ſine timore ꝑcute re ſaracenos ibantq; caſtellā clamātes caſtilla caſtilla. Cōmiſſum eſt ergo durū bellū. τ milites xp̄iani intantū fuerūt accenſi deſiderio pugnandi τ adiuuādi dn̄m ſuū ꝙ nihil cogitabant de morte ſua. tāſtrēnuiſſimi ergo fuerunt ꝙ vicerunt poteſtatē ſaracenoꝝ. τ fugit Almanzor cū paucis. Hac die deus manifeſte oſtendit ſuā poteſtatē in hoc ꝙ tres centi milites xp̄iani tantā multitudinē ſaracenoꝝ τ tā potentē virū ſicut erat almanzor vicerūt. Victis ergo ſaracenis fugierunt a campo. Sed τ comes fernandus gundiſalui ſecutus eſt eos cum aliq̄bus de ſuis. τ occidit plures eoꝝ. τ expoliauerunt campū victoria habita. τ inuenerūt in tētorijs multitudinē auri τ argenti. τ vaſa τ arma: τ alia plura. ſic ꝙ facti fuerūt ditiſſimi ꝑ ſemꝑ. Et exinde venit predictus comes cū oībus ſuis ad ſupradictū monaſteriū ſancti petri. τ dedit ibi multa donaria que inuenerat in tentorijs ſaracenoꝝ. deditq; multitudinē diuitiaꝝ monacho pelagio amico ſuo. Et reuerſus eſt in ciuitatem ſuam burgeñ. cum oībus ſuis vbi aliquibus diebus ſtetit ꝓpter vulnera ſananda illoꝝ qui in bello vulnerati fuerant.

Hoc bello. lxiij. vincunt chriſtiani per comitē fernandū gundiſalui plurimis ſaracenis captis τ trucidatis:

Sexageſimūtertiū bellū inter ſaracenos τ xp̄ianos accidit circa idē tp̄s. Tunc ſaraceni dolētes de victoria quā habuerat p̄dictus comes fernandus gundiſalui. τ ſcientes ꝙ ipſe cū rege ordoneo. iij. ſupradicto erat vinculo amoris colligatus. cōgregauerūt exercitū magnū. τ venerūt ſuper ſanctū ſtephanū de gormatio qui eſt in littore dorij. τ obſederunt caſtrū illud τ ꝑcurrerunt totam terrā vſq; ad burgis. quod cū ſciuit p̄dictus comes fernandus gundiſalui venit anioſe cōtra eos cū militia regis τ ſua. ſecutus q; eſt eos vſq; doriū bellans τ occidēs plures eoꝝ. deuictiſq; ſaracenis reuerſus eſt in terrā ſuā cū multitudine captiuoꝝ diuitijs τ honore. Eodē anno mortuus eſt p̄dictus rex ordoneus. iij. zamore. τ ſepultus ē in ecclia ſancti ſaluatoris ciuitatis legioneñ. quā cōſtruxerat pater eius. τ regnauit poſt eū ſanxius p̄im⁹ qui fuit dictus groſſus ex eo ꝙ pre pinguedine equitare nō poterat niſi cū difficultate. Iſte fecit pacem cum ſaracenis. quia curauerunt eū a pinguedine ſua. regnauit octo annis τ occidit eū quodā venenato pomo comes gundiſaluus qui dominat̄ vltra dorium. τ ſic iſte qui nihil glorioſū fecit cōtra ſaracenos male finiuit. Iacet ſepultus apud legionē in ecclia ſancti ſaluatoris iuxta patrem ſuū. Et regnauit ꝓ eo ramirus tercius filius eius.

Vincunt xp̄iani ꝑ comitē fernandū gundiſalui: τ fugatur ſecundo almanſor perempta innumerabili multitudine ſaracenoꝝ.

Sexageſimūquartū bellū inter ſaracenos τ xp̄ianos accidit anno dn̄i noningenteſimo decio quinto. Tunc ſupradictus Almanzor dolens nimiū quia cum defecerat comes fernandus gundiſaluus. ſicut dictū eſt ſupra. lxj. tranſiuit vltra mare i affricam. τ p̄cepit p̄dicari per omnem terram ſaracenoꝝ ꝙ venirent ad adiuuandū eum contra xp̄ianos hiſpanie. τ ad defendendū terram quam ſui p̄deceſſores lucrati fuerant. Saraceni autem cum audiuerunt hanc p̄dicatōez ꝑ totam terrā diuulgatā venerunt ad

eum sine numero. sicut qui veniũt ad indulgentiã cruciate quã nos xpiani fideliter accipimus cuȝ sedes apl'ica debitis circũstantijs compensatis illã cõcedit. ꝛ vltra pdictas gentes innumeros. cõgregauit etiam ille almanzoꝛ totam ptãtem andaluzie. ꝛ sic venit cum exercitu quasi innumerabili contra castellam. vt destrueret totã terrã. ꝛ vt caperet pdictum comitem ꝛ occideret si posset. Que omnia cum cognouit pdictus comes fernandus gundisalui cõgregauit sibi omes castellanos. ꝛ venit ad locuȝ qui dicit predra vita. Saraceni vo erant in vacinas. Comes autem reliquit gentẽ suam in eodem loco de predravita. ꝛ ipe solus cuȝ duobus militibus iuit velociter ꝛ secrete. vt videret monachũ pelagium amicũ suũ supradictũ qui ei dixerat altera vice q̃ vinceret certitudinaliter almãzoꝛ. ꝛ signa que accidere habebant. ꝛ cũ accessit ad locũ dictũ est ei quõ iam decesserat a psenti vita. qđ cũ comes audiuit contristatus est valde. ꝛ ingressus ẽ ecciam illaȝ vt rogaret deum vt secum faceret miaȝ flexis ergo genib' ante altare fecit hãc orõnem in habundãtiã lachrymarũ dicens. Dñe cũ magno amoꝛe tibi seruiẽdi ego sustinui multa aduersa ꝛ dimisi multa solatia. ꝛ sum in maxima inimicitia cum saracenis ꝛ xpianis. qꝛ reges hispanie timoꝛe saracenoꝝ obliti sunt tui qui es dñs eoꝝ. ꝛ facti sunt vasalli. ꝛ cuȝ ego q̃ timoꝛe mortis errabãt male contra me. Ego nunq̃ volui societatẽ nec amoꝛẽ eoꝝ. ꝛ sic remãsi ego solus ab omnibus derelictus inter omnes q̃ videntes me segregatũ ab oĩbus vt inimicũ me respexerunt. Et cum saraceni cognouerũt q̃ nolebãt eis obedire cõgregauerũt magnos exercit' vltra mare ꝛ citra mare ꝛ venerũt sup me. ꝛ ego cum tuo adiutoꝛio deuici saracenũ almanzoꝛ ꝛ oẽem eius ptãtẽ ꝛ occidi ibi plures eoꝝ. Tu dñe dixisti p Esaiã pphetã q̃ nunq̃ deficeres tibi seruientibus. ego aũt omẽs alios reliqui vt tibi seruirẽ. peto ergo dñe p mercedẽ q̃ habeam ego tuũ adiutoꝛiũ. ꝛ vt defendas castellã. qꝛ tota terra affrice venit super me. ꝛ da mihi sensum ꝛ foꝛtitudinẽ vt ego vincam hunc saracenũ almanzoꝛ. ꝛ oẽem eius ptãtem. ꝛ cum faceret auguratõem captus est quodã dulci somno ꝛ doꝛmiuit ibi añ altare. Apparuit q̃ sibi ille monachus sanctus pelagi' indutus vestibus candidis sicut nix. ꝛ dixit ei doꝛmis fernãde gundisalui surge ꝛ vade ad gentẽ tuam. qꝛ deus concessit tibi quicq̃d postulasti ab eo. ꝛ scias certitudinaliter q̃ vinces saracenũ almanzoꝛ et oẽm eius ptem. ꝛ pdes ibi multos q̃ gente tua. ꝛ adhuc dixit tibi plus dñs noster. q̃ qꝛ tu es eius vasallus ꝛ ei facis seruitiũ toto coꝛde q̃ mittit tibi aplm iacobũ. ꝛ me cum multitudine angeloꝝ ad adiutoꝛiũ tui. ꝛ apparebimus omnes in bello cuȝ armis albis. ꝛ quilibet nrm ducet crucem in suo vexillo. ꝛ cũ saraceni viderint nos vincebunt ꝛ dimittẽt tibi campũ. amice dixi tibi qđ mihi mandatũ fuit decetero volo recedere. ꝛ sic recessit a pdicto comite. vigilans ẽ ipe ꝛ cogitãs in illa visione oꝛando deũ humiliter. audiuit quandã vocẽ dicentẽ sibi surge ꝛ vade in viam tuã. qꝛ iniuste ꝯ me agis cuȝ tantũ demoꝛaris ꝛ nõ des treugas almanzoꝛ. nec facias cum eo paceȝ aliquã. facies aũt de gente tua tres acies ꝛ intrabis tu cum paucioꝛibus ex parte oꝛientis. ꝛ in illa acie ego ero tecum. pcipies etiã q̃ secunda acies ingrediatur ex pte occidentis. ꝛ in illa acie erit beatus iacobus. Tercia vo acies intrabit ex pte aquilonis. ꝛ si sic oĩa feceris non dubites quin deuincas almanzoꝛ ꝛ ego sum emilianus qui tibi venio h' nũciare. ꝛ scias q̃ durabit bellũ tribus

diebus. Postq̃ sanctus emulianus p̄dicta nunciauit exiuit comes a sancto petro, ⁊ venit velociter in p̄dictū locū de predra vita vbi dimiserat gentē suā quā inuenerat iratam contra se dixerit q̃ ei. dn̄e sine modo facis magnū malū. ⁊ si erraueritis iuste accidet vobis. q: sicut latro qui egredit̄ ad furandū segregamini ⁊ lʒ vos queramus inuenire nō possumus. ⁊ sumus in hoc valde mali. q: tantū vos sufferimus. Vn̄ petimus p̄ mercede q̃ nō faciatis nos p̄ditores. q: nunq̃ fuert patres nostri nec parentes nr̄i. nec vnq̃ fuerūt i mūdo fideliores q̃ illi vnde nos veniam⁹ Comes aūt fernandus gundisalui rn̄dit. Amici rogo q̃ me audiatis. q: non resipisco de hoc q̃ feci. ⁊ cū sciueritis. non iudicabitis q̃ tantū errauit. q: ego iui ad heremitoriū sancti petri vt viderē amicū meū fratrem pelagiū. ⁊ cum accessi audiui q̃ erat mortuus. ⁊ ostenderūt mihi locū vbi iacebat sepultus. Et deinde intraui ecciam ⁊ fudi orōnē ⁊ venit ad me p̄dictus monachus vbi iacebam dormiēdo. dixitq̃ mihi exsurge amice q: hora est. excitatus autē nihil potui videre. ⁊ sic existens audiui vocē magnā mihi dicentē de celo f̄m intellectū meū. Comes fernande gundisalui. surge vade viam tuam. q: die tercia vinces almanzor ⁊ oēm eius potestatē rep̄hendit etiam me q: tantum tardabas. ⁊ q̃ ille cuius amore pugnabas adiuuaret me. ⁊ q: in heremitorio illo alia vice fui bene cōsultus. sic q̃ deuincerē almanzor. Jō nunc iterum iui vt haberē consiliū cū illo amico meo pelagio. Et vt seruarē vos omnes ne p̄pter defectū meū erraretis. q: necessarium est vobis consiliū dei ⁊ hoim. q: ex quo almanzor tammagnū exercitū cōgregauit multū interest nobis vt taliter faciamus q̃ deum habeam⁹ p̄ nostra parte. Et iō simus oēs boi milites q: non possumus fugam accipe ex aliqua pte. Et lʒ velimus ire in aragoniā vel nauarrā. vel ad oēs alios vicinos nostros oibus sumus odiosi. ⁊ si peccatis nostris exigentibus victi fuerimus omnes vindicabunt̄ de nobis. ⁊ erim⁹ captiui ⁊ miseri filijq̃ nr̄i capient̄ a saracenis. Qui aūt iacet captiuus p̄uatur omi bono ⁊ vellet plus mortē quā vitam cum videt sua hereditari ab inimicis suis. que vobis dico oia bene intelligitis. ⁊ si p̄pter peccata nunc sum⁹ victi nūq̃ nr̄a recupabimus. Dico aūt vobis ex parte mea que cogito facere q̃ lʒ ipi vellent me accipe ad vitā. scito te q̃ citius occidam meipm̄ q̃ me tradam captiuitati. Et iō oportʒ q̃ firmetis inter vos q̃ quicunq̃ fugerit a campo vl̄ se dederit captiuitati timore mortis q̃ sit p̄ditor. ⁊ cū mortu⁹ fuerit q̃ sit cum iuda in inferno imppetuū. Cum aūt castellani audierūt que dixit p̄dictus comes placuit eis oino ⁊ oēs inierunt fedus inter se q̃ ante se exponerēt morti q̃ se dare captiuitati. Altera ergo die de mane p̄cepit p̄dictus comes q̃ omnes armarent̄ vt darent bellū saracenis. ⁊ ordinauit acies suas sic ei p̄ceptū fuerat in eccia sancti petri. mandauitq̃ dono gustio gūdisalui d̄ salas, ⁊ filijs suis ac duobus ꝯsobrinis comitis q̃ irent in prima acie in qua fuerūt ducenti milites. Deditq̃ eis sex millia peditū de montaneis qui omnes erāt homines veloces ⁊ valentes. In secunda acie posuit p̄ duce donūlupū de viscaya cum illis determināya et de birnana ⁊ de castella veteri de castro ⁊ de asturijs fuerunt. fueruntq̃ in summa ducēti milites ⁊ sex millia peditū. Comes vo fernandus gūdisalui fuit in tercia acie. ⁊ cum eo rodericus de couia ⁊ nunnos d̄ cama. ⁊ belas qui quos ipa die comes fecerat milites viginti etiā scutiferi sui quos etiam eadem die fecerat

milites summa oim istius aciei fuit qn q̄ginta militū ⁊ triū miliū peditū. p̄cepitq̧ oibus p̄dictus comes q̄ si prima die nō possent vincere saracenos cū audierint buccinā suam q̄ retraherent se a p̄lio. ⁊ omēs cōgregarent sub vexillo suo. Postq̧ ergo omnes sic ordinauit venerunt omnes in tentorijs suis. ⁊ veniente nocte viderunt p aera rabidum quendā serpentē venire sanguine cruētatū: ⁊ quasi vulneratū emittētē tā fortes abiles q̄ nullus fuit ibi tamanda p̄ quin timeret ⁊ tāmagnos igneis emittebat p os q̄ oēs de exercitu se videbāt adinuicem. Cū aūt hec viderēt excitauerūt comitē qui iam dormiebat. s̄ tū cum ipse surrexit iam serpens ille trāsiet. Attendens aūt p̄dictus comes populum suū pauore p̄cussum. q2 ex illa visione p̄ceperant q̄ erāt vincendi a saracenis. Precepit q̄ oēs cōgregarent ad eum. dixitq̧ eis. Amici isti saraceni sunt incātatores ⁊ nigromantici ⁊ suis innocatōibus vocant diabolū q̄ p eis facit multa pauorasa. Aliquis aūt saracenus qui ista scit facere fecit illam visionē p aera apparere vt eos terreret tali arte mala. cum ergo vos sitis hoīes intelligentes bene debetis scire q̄ diabolus nihil vobis facere pōt. q2 bū noscitis q̄ dñs noster iesus xp̄c p̄tātē eis abstulit. cōmendemus nos ergo deo q̄ oia fecit. q2 ipse potentissimus dandi ⁊ tollendi quicq̄d voluerit. ⁊ nihil p̄ter talia signa demus. Eat ergo vnusquisq̧ in hospiciū suū ⁊ d̄ bono mane sitis oēs armati in campo. Adiuuabit em̄ nos deus pater sua pietate. ⁊ de hoc sitis certissimi q̄ vincemus eos. talibus ergo verbis comitis cōfortati oia sic fecerunt. ⁊ in gallicantu surrexerūt oēs ⁊ audierunt missam suam. orauerūt ac de peccatis suis cōtriti ⁊ p̄fessi fuerunt ⁊ rogauerūt deū q̄ adiuuaret eos contra saracenos. Post hec equitauerunt omnes bene armati oibus armis suis. ⁊ cum venit aurora parauerunt acies suas sicut eis mandauerat comes. Saraceni sitr parauerunt acies suas ⁊ cōmissum est p̄liū magnū. mortuiq̧ sunt multi ex vtraq̧ parte. occiditq̧ p̄dict⁹ comes quendā regem affrice saracenū ⁊ impletus est campus corporib⁹ mortuorū tā ex xp̄ianis q̄ ex saracenis. nec alteri partiū cōcessa est victoria eodem die. Verūtñ expulerunt xp̄iani saracenos a tentorijs suis ⁊ manserunt ibi illa nocte in eisdem in q̄bus inuenerunt omnia necessaria. steteruntq̧ p totam noctem armati. Altera aūt die ordinate sunt acies in campo ex vtraq̧ parte. ⁊ venerunt saraceni cōtra xp̄ianos magnis vocibus acclamentes intantum q̄ videbat̄ q̄ totus mundus descendebat in p̄fundū. xp̄iani sitr auditis missis exeuntes contra eos inceperūt prelium: ⁊ durauit per totam diē nec tamē vna pars alteram vincere potuit. Fuerunt ⁊ in hoc secundo bello etiā multi mortui ex vtraq̧ parte. ⁊ plurimi vulnerati ⁊ reuersi sunt xp̄iani superueniēte nocte in tentorijs suis ceci tristes ⁊ vulnerati Et prima vigilia noctis p̄cepit comes p̄dictus vocari omnes suos ad se dixit q̧ eis. Amici rogo q̄ sitis fortes ⁊ nō diffideatis propter angustias p̄teritas. Dico eivobis in veritate q̄ cras vsq̧ ad horam nonā habebitis maximū succursum taliter q̄ vincetis bellum istius sarraceni almanzor. Si ergo vultis q̄ vindicam⁹ nos simus cras bono mane in campo omnes ante solis ortum. ⁊ viriliter animo in eos irruentes nō dem⁹ eis spacium. quia scitote q̄ p̄uim dimittēt nobis campū. ⁊ dico vobis q̄ euadere non poterint quin sint mortui vel victi Ibimusq̧ post eos. ⁊ vindicabimur de malis que nobis intulerunt. Sum em̄

bene securus de nobis q non erim⁹ vi-
cti. Citius enim nos permitterem⁹ mo
ri q̃ tali pati. Post verba comitis vnus
quisq; iuit in mansionē suam dormie-
runt et quieuerunt. Surgentes aūt bo-
no mane sicut eis p̄ceptū fuerat arma
uerunt se et saraceni sili ac exierunt in
campū vt bellarent. Cōmissuz est ergo
durissimū bellum inter vtrosq;. et xp̄ia
ni ducebant ante se signū crucis domi
ni nostri iesu xp̄i orantes toto corde vt
deus iuuaret eos contra inimicos su-
os. et tam grandis erat sonus lancearū
ictus ensium ac aliorū armorū q longis
sime audiebant. et ibi multi xp̄ianorū in
terissent. d saracenis tamen nō erat nu-
merus intantū vt habeant q enarrant
vincentes. Et p̄dictus comes vidit q al
tiores homines sue aciei erant mortui
et q alij erant decordiati et tristes. et q ci-
to possent deuinci si nō succurrent ir-
ruit in saracenos viriliter animans suos
ad victoriam. sed tot fuerūt mortui de
xp̄ianis q non cogitabat iaz amplius
redire in castellaz. Cū ergo esset in ma-
xima pressura incepit humiliter orare deū
manibus pugnans et dicens. Dn̄e ex q
non possuz hanc litem eradicare nolo
liberare vitam meam licet possim. qa
intrabo talem locum prelij vbi occidar
quia si euaderez mortē postmodū mo
rerer pre dolore videns castellā sub po
testate saracenorū. Et licet nos sumus
magni peccatores cōtra nos nolite ira
sci ne velitis totam hanc terrā destrue
re esset etiam magnum malum si per-
deretur terra tam honorabilis et tā bo-
na. O domine iesu xp̄e et quare nō im
plestis que mihi misistis nunciari. q. s.
succurreretis in hoc bello. et si ego non
defeci vobis quare vos deficitis mihi
et quia sic est q vos non estis contem-
ptus de me in aliquam culpam ego ce
cidi. Recipite ergo hunc comitatum
meum in vestra custodia al's totum de
strueretur radicitus. Cum ergo comes
p̄dictus talia inter se et deum loqueret
querulose licet semper pugnans virili
ter audiuit vocem quandam de celo di
centem sibi fernande scias q crescit ti-
bi magnū adiutorium. magnus enim
succursus accedit ad te. Cum autem p̄
dictus comes eleuauit oculos suos in
altum et videret quis esset qui secum lo
quebatur. Et ecce vidit apostolum ia-
cobum stantem super se cum multitu-
dine militū et militaribus splendenti-
bus armis crucis signo insignitis fm
q sibi videbatur qui omnes ibant po-
tentissime percutere saracenos aciebus
suis ordinatis. Quos cum viderūt sa-
raceni timore magno percussi sunt ne-
scientes quid facerent mirabantur etiā
multum vnde venerant ille gentes ar-
mate et insignite omnes vno signo. Di
xitq; Almanzor. Quid potuit hoc esse
vel vnde potuit euenire taz magna po
testas comiti fernando. Et cum xp̄iani
qui iam erant quasi victi viderūt apo-
stolum iacobum iam fortificati sunt et
resumptis viribus irruerunt in sarace
nos et occiderunt multitudinē magnā
eorū. Alij vero terga sunt dare coacti fu-
gientib⁹. ergo saracenis a campo secu-
tus est eos comes predictus duob⁹ die
bus et duabus noctibus. et occidit plu-
res eorū. alios autez captiuauit. Quar
ta autem die reuersus est cū gente sua
ad locum predicti belli de hacinas. et
quesierunt christianos mortuos inter
saracenos mortuos. volebat eniz vnus
quisq; ducere mortuum suum in locū
suum. Sed nobilis comes dixit eis. nō
habeo p bono vt ponatis dolorē in lo-
cis vr̄is. q2 planctib⁹ et lacrimis n̄ pote
rim⁹ aliquē eorū ad vitā reducē. recipite
g cōsiliū meū. Ego habeo hic vnū he-
remitoriū q est locus valde honorabil

z haberẽ ego ꝓ bono ꝙ sepelirent ibi. Ego etiam ꝑmisi ꝙ corpus meũ ibi sepeliret cum mortuus fuero z pugnabo ꝓ locũ illũ diuitijs z honore cõpleam. Feceruntq3 omnes iuxta cõsiliũ comitis. z sepelierũt ibi mortuos suos. Dicit nunc locus ille sanctus petrus ð arlancha. vbi fuerat ille sanctus mõach9 pelagius. z reuersi sunt vnusquisq3 in locũ suum cum magnis diuitijs z honore.

Vincunt christiani z angelus dñi pugnat ꝓ milite missas audiente cum deuotione:

Sexagesimũquintũ bellũ inter saracenos z xp̄ianos accidit circa annũ dñi noningentesimum: octauũ. Tũc mortuo supradicto rege sanctio z nobili comite fernãdo gundisalui. z regnante ramiro tercio filio p̄dicti regis: cum comes gratias fernandi filius p̄dicti comitis fernandi gũdisalui esset in castro sancti Stephani ð gormacio. quẽ ipse vi lucratus fuerat a saracenis ibi existẽs habuit multa bella cum saracenis. sed vnũ signãter hic annotabo ꝓpter vnũ singulare miraculũ qð ibi accidit. Dolentes. n. saraceni de perdito castro quadã die venerunt i multitudinẽ magna de gormacio ad vadum qui dicit elcastalal. Quod cũ p̄dictus comes sciuit exiuit ad eos cum suis audita vna missa z cõmissum est durũ bellũ inter vtrosq3. miles aũt quidã p̄dicti comitis q dicebat fernand9 cuotobinos remansit armatus genib9 flexis in eccia p̄dicti castri audiẽs alias missas que dicebant a mõachis quos ibi duxerat comes a monasterio sancti petri de arlancha. habebat. n. miles ille in cõsuetudine nõ exire ecciam q̄usq3 oẽs misse essent finite. Angel9 aũt dñi eius figura in ꝑsona armis z equo assumpta apparuit in bello qui tã fortiter bellauit ibidẽ ꝙ nullus ei silis fuit. Nam iste occidit militẽ illũ saracenuz q ducebat vexillũ saracenoꝝ. ꝓpter qð factũ eradicati z victi fuerũt saraceni. Reuertentibus ergo de bello cũ victoria querebat comes ꝓ illo milite fernãdo cuotobinos q tam viriliter se habuerat z nõ potens ipm reꝑire in cãpo miratus. venit in castrũ z inuenit quõ miles ille erat clausus in eccia p̄ verecundia nõ ausus apparere. q2 nõ fuerat in bello. z sic vocato ad se ac cognito miraculo inuenit in lorica ei9 z armis sui equi oĩa signa ictuũ que sibi in bello dederant saraceni. sicut ipsi viderant et intellexerũt oẽs ꝙ ꝓpter deuotiõẽ quã ille miles habebat in auditiõe missarũ: dñs eius miserat angelum suũ in eius effigie. vt suppleret vicẽ eius in campo tẽpore illo. z dederũt omnes ꝓpter tam manifestũ miraculũ gratias deo z virgini gloriose.

Meritis apostoli sancti iacobi vincunt christiani percussis grauissima infirmitate saraceni.

Sexagesimũsextũ bellũ inter saracenos z xp̄ianos accidit ãno dñi noningentesimo tricesimo tercio. Tũc qdã rex saracenoꝝ cui9 nomen alidraxi cũ multitudine paganorũ intrauit regnũ portugalie z ꝑuenit destruendo quicqd inuenire poterat vsq3 ad sanctũ iacobũ. Sed ꝓpter honorem apli iacobi cũ xp̄iani resistere nõ possent bellauit deus cõtra saracenos. ꝑcussit. n. deus oẽs saracenos quadaʒ infirmitate grauissima. sic ꝙ oẽs perierũt intãtũ ꝙ nõ remaneret q noua aliorũ nũciaret in terra sua. Eodẽ anno infirmatus fuit rex ramirus terci9 z mortuus est in ciuitate legionẽ regnauit. xxv. ãnis. z successit ei i regno don9 berriundo filius regis sancij cõsobrinus regis predicti ramiri.

Vincunt christiani per regẽ beriundo. ꝛ iteruȝ a saracenis vincũtur eodẽ bello ꝑ almãsoꝛ

Exagesimũseptimũ inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit ãno domini noningẽtesimo tricesimo quinto. Tunc almanzoꝛ videns discoꝛdiã magnã inter xp̄ianos cõgregauit exercitũ suũ magnũ saracenoꝝ ꝛ xp̄ianoꝝ q̄ cum eo se defederauerãt ꝛ intrauit terrã xp̄ianoꝝ. Incepitq̧ destruere ꝓuincias legionis ꝛ castelle ꝛ nauarre xp̄iani aũt erãt sic discoꝛdes ꝙ nullus erat qui alterũ vellet adiuuare. ꝛ intantũ ꝓcessit illa vice ꝙ a flumine doꝛij qđ erat tunc signũ diuisionis inter saracenos ꝛ xp̄ianos ꝑuenit destruendo vsq̧ ad flumen qđ dicit estolam. ꝛ ibi fixit tentoꝛia sua. Qđ cũ sciuit rex beriũdo exiuit ꝯtra eũ cũ exercitu suo. bellauitq̧ cum eo viriliter. ꝛ moꝛtui sunt plurimi saraceni. Peruenit rex beriũdo bellans ꝛ occidens vsq̧ ad tentoꝛiũ almãzoꝛ. Qđ cũ vidit almanzoꝛ iratus vehementer ꝓiecit in terrã pileũ aureuȝ: qđ ferebat in capite ſm moꝛẽ saracenorũ in signũ coꝛone. Erat.n. cõsuetudis saracenoꝝ regũ mittere in terrã p̄dictũ pileũ in signũ magni doloꝛis. ꝛ ire respectu suoꝝ. qꝛ non vincebãt inimicos Qđ videntes saraceni resumptis viribus irruerũt viriliter in xp̄ianos intãtũ ꝙ secuti sunt eos vsq̧ ad poꝛtas ciuitatis legioneñ. ꝛ post paucos dies cepe rant ciuitatẽ nisi fuissȝ multitudo pluuiarũ yemis. ꝓpter quã necessario habuit recedere almanzoꝛ. ꝛ sic reuersus est in ciuitate coꝛdubeñ cum diuitijs ꝛ honoꝛe.

Vincunt saraceni et capitur ciuitas lagioneñ. per almãsor.

Exagesimũoctauũ bellũ inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit anno dñi noningentesimo tricesimo sexto. Tunc supꝛadictus almanzoꝛ venit cuȝ multitudine graui. ꝛ obsedit p̄dictã ciuitatẽ legioñ. ꝛ tãta fuit' ꝛ violenta expugnatio vꝛbis ꝙ cõfregit murũ in duabus ꝑtibus. s. ex ꝑte occidentis ꝛ ex ꝑte meridiei. Comes autẽ galecie guilhelmus gundisalui q̄ ibi venerat ex regis p̄cepto vt defenderet ciuitatẽ. iacebat tunc in lecto multũ infirmus. ꝛ cũ sciuit ꝙ murus erat ruptus in duplici parte. fecit se armari oĩb⁹ armis. ꝛ deferri in lecto ad locũ vbi murus erat magis confractus. qꝛ ibi erat maioꝛ pꝛessura ꝛ periculosioꝛ locus. Hꝰ aũt ipse faciebat vt ibi occideret anteq̄ȝ videret cõfractõeȝ ciuitatis. Ipo ergo iacẽte in lecto tribus dieb⁹ defendit locum illuȝ ruptũ ꝛ moꝛtui sunt plures ex vtraq̧ parte. sed finaliter occisus est ibi. ꝛ statim capta fuit ciuitas. ꝛ pꝛecepit almanzoꝛ ꝙ frangerent oĩes poꝛte ciuitatis. ꝛ ꝙ destruerẽt turres que erant ibi ex marmoꝛibus mirabilit' fabꝛicate. Et cum p̄dictus almanzoꝛ destructa ciuitate voluit intrare monasteriũ monachoꝝ sancti claudij extra muros vꝛgens cũ calcaribus equũ suum nõ potuit ipm mouere ab eodẽ loco ſȝ equus ibi crepuit medius. ꝓpter qđ p̄dictus almanzoꝛ destitit a destructõne p̄dicti monasterij. ꝛ dedit ibi multa donaria ſm ꝙ in eodẽ cõuentu p̄nte illustrissimo rege currico q̄ nunc regnat a pꝛioꝛe eiusdẽ audiui. Afferebatq̧ se vidisse de donarijs ill' que dederat almãzoꝛ ꝓpter p̄dictũ miraculũ. ꝛ reuersus est almonzoꝛ coꝛdubam cum magnis diuitijs ꝛ honoꝛe.

Vincunt saraceni ꝛ occiduntur proditorie septem infantes de lara.

Exagesimũnonũ bellũm inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit circa p̄dictũ tp̄s. Tunc q̄dam mi

les q̄ dicebatur rodericus belasquas fin-
xit se facere bellū saracenis velle ⁊ oc-
culter tractauit cum almansor quomō
morti traderet septē frēs qui dicebant
septē infantes de lara cū eo⁊ pr̄e gun-
disaluo gustios q̄ erant fortissimi bel-
latores q̄ eo tempe repiri poterāt i mū
do. Causa aūt quare ipos tradidit mor
ti fuit vindicatio de aliqb⁹ iniurijs q̄s
vxor sua ⁊ ipse se reputabant recepisse
ab eis. Deduxit ergo eos suis verbis
blandis pditor ile cū exercitu magno vs
q̄ in cāpū de almenara. ⁊ pmisit illos
infantes vt depdarent campū. Ipi vo
habebant secū ducentos milites suos
qui exeuntes subito apparuit multitu
do innumerabilis saraceno⁊ veniens
sup eos ⁊ factū est plium magnū sic q̄
interfecerūt multos ex saracenis. s; de
xpianis mortui sunt in illo certamine
illi ducenti milites. sic q̄ non remanse
runt nisi septē infantes pdicti. Et cum
viderunt q̄ ibi nihil restabat nisi vince
re vel mori cōmendauerūt se deo. ⁊ in
uocauerunt apl̄m iacobū. ⁊ irruerūt vi
rili animo in saracenos interfecerūt plu
res ex eis. sic q̄ nullus erat qui ante au
sus esset expectare eos. sed tāta erat sa-
raceno⁊ multitudo q̄ p lassitudine re-
traxerunt se ad quendā collē vt abster-
gerent facies suas a pulverib⁹. ⁊ cū ibi
peruenissent inuenerūt q̄ vnus eo⁊ defi
ciebat. s. fernādus gundisalui q̄ in bel-
lo mortuus fuit. pter cui⁹ mortem ni
miū doluerunt. Existentes ergo ibi ha
buerūt verbū suū cum saracenis petē-
tes treugas quousq; nunciarēt pdicto
roderico belasquas si vellet eos iuua-
re ⁊ cōcesserunt eis. Miserūt ergo di
dacum gundisalui vnū ex eis sed nihil
potuit obtinere. Reuersus ergo ad fra
tres suos narrauit eis crudelitatē illi⁹
pditoris. ⁊ factum est q̄ mille equites
q̄ erant cū pdicto roderico belasquas
mouerūt se vt venirent ⁊ succurrerent
infantibus. Sed cū cognouit pditor il
le q̄ erat eo⁊ capitane⁹ verbis suis fal-
lacibus impediuit aduentū eo⁊ nō tā
sic potuit impedire qn treceti illo⁊
transirent ad eos aio moriendi vel vi-
uendi cum eis. videntes pditōe; sui ca
pitanei. Iuncti ergo illis irruerūt secū
do in saracenos. ⁊ factū est plium asp-
rimū tale quale nunq̄ quis audiuit in
tam puo numero. ⁊ tanta fuit cedes sa
raceno⁊ q̄ anteq̄ aliquis eo⁊ occide-
ret pmerūt vltra duo milia saraceno-
rū. Sed finaliter bellando intra multi
tudinē tamgrauē mortui fuerūt illi tre
centi milites ⁊ remanserunt soli pdicti
sex infantes. ⁊ tamfessi erant q̄ iam nō
poterant leuare brachia ensibus suis.
Cum aūt viderūt eos ita fessos capita
nei saraceno⁊. s. viara ⁊ galue pter eo
rū strenuitates traxerūt eos a pressura
belli. ⁊ duxerūt eos ad tētoria sua. ⁊ fe-
cerunt q̄ deponerent arma eo⁊. dede-
runtq; eis ad comedendū panē ⁊ bibē
dū vinū. Sed cū pditor ille rodericus
belasquas hoc cognouit misit nūcios
suos capitaneis illis dicens q̄ ipi ma-
lefaciebant cōcedentes vitā talibus ho
minib⁹ sicut illis. ⁊ q̄ de hoc posset eis
malū euenire. ⁊ q̄ si sic facerent q̄ ipse
nō rediret amplius in castellā s; iret ad
almanzor ⁊ faceret q̄ caperent ab eo.
timentes ergo illi ne aliquid malū eis
eueniret ab almanzor excusantes se ab
infantibus. pter hoc reduxerunt eos
cum armis suis. sicut primo erant in
campū vbi primo fuerant. quos cū vi-
derunt saraceni pulsatis atamboribus
suis irruerūt in eos in tanta multitudi
ne. sicut cadit pluuia de celo. ⁊ factum
est pliū crudelius q̄ prius fuerat sic q̄
breui tpe occiderunt duo milia ⁊. lx. et
vltra saracenos sicut narrat historia. ⁊
inter ceteros frater minor qui dicebat
gundisaluus gundisalui terribilior ⁊
mirabilior super alios faciebat. s; tan-

ta erat multitudo saracenoꝝ ꝙ nō potuerunt eos tolerare. ⁊ intātū fessi erāt ꝙ nullo mō poterant iam moueri nec equi eoꝝ. Et iꝫ amplius bellare voluissent armis carebant. q̄ꝛ iam confracte enses eoꝝ. Cum ergo saraceni viderūt ꝙ nō habebant arma occiderūt equos eoꝝ ⁊ ceperūt eos ⁊ expoliātes eos armis suis decapitauerūt eos vnū post alterū. sicut nati fuerant in ocul' p̄dicti p̄ditoris roderici belasquas. Et cū p̱uenerūt ad gundissalnū qui erat minoꝛ eoꝝ videns oīes frēs suos ante se decapitatos cōcepto grandi doloꝛe resūpsit vires ⁊ quodā pugione qđ habuit in manibus irruit in illū qui decapitauerat fratres suos. p̱cussitq̄ ipm i gutture ⁊ mortuus est. cepitq̄ subito eius ensem ⁊ occidit cuꝫ eo vltra. xx. saracenos vt narrat historia. Captus est finaliter ⁊ decapitatus est ibi. Ecce quid fecit p̄ditoꝛ ille. sed postmodū hec proditio notabiliter fuit vindicata. q̄ꝛ q̄dam filius patris eoꝝ quē habuit in quadā saracena q̄ dictus fuit mudarica gundisalui postmodū occidit illū ⁊. xxx. milites eius cum eo ⁊ vxorem eius ignib⁹ cremauit. sicut plenius continet̄ in generali historia hispanie.

Vincūt saraceni ⁊ cōburitur ciuitas sancti iacobi ab almansoꝛ ⁊ peducuntur campane ad mesquitam coꝛdubē. pro lampadibus in signum victorie.

Eptuagesimū bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dn̄i noningentesimo quadragesimoquinto. Tunc almanzoꝛ cōgregauit exercitū magnū ⁊ intrauit p̱uinciā que dicit̄ poꝛtugalia. destruxitq̄ villas ⁊ castra loca. ⁊ cum p̱uenit ad mare p̱currit ⁊ destruxit terram galecie ⁊ p̱uenit vsq̄ ad ciuitatē sancti Jacobi quaꝫ cōbussit. intrauitq̄ sine timoꝛe vbi iacebat coꝛpus beati iacobi vt cōfringeret eius monumentū. Sed factus fuit q̄dam sonus terribilis circa eū quo territus fuit. Verūtamē accepit campanas minoꝛes quas secum deduxit in signū victoꝛie quas posuit p̱ lampadib⁹ in mesquita coꝛdubeñ. vbi magno tp̄e steterunt. Sed anteq̄ almāzoꝛ recederet de terra illa p̱cussus fuit ille cū exercitu suo a deo p̱pter peccatū p̄sumptionis ⁊ feditatū quas fecerat in ecclia sancti iacobi quadā terribili ⁊ fetida infirmitate quā dicunt medici dectarea: sic ꝙ quasi omnes sui exercitus fuerūt ibi moꝛtui ⁊ confusi. ⁊ q̄ euaserunt postea mala moꝛte. s. subitanea finiuerūt. et cū hoc sciuit rex beriūdo misit plures gētes ad montana vbi se eleuauerāt saraceni remanētes ⁊ oēs ibi occisi sunt sic ꝙ vnus ex eis nō remansit. ⁊ almāzoꝛ reuersus fuit in terrā suā cū paucis.

Vincunt christiani perempta multitudīe saracenorū per comitem castelle garsias fernandi.

Eptuagesimūp̄mū bellum inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dn̄i noningentesimo quadragesimoseptimo. Tunc quidam saracenus qui dicebatur abdemelique filius almanzoꝛ congregauit exexercitū suum vt percurreret ⁊ destrueret terrā xp̄ianoꝝ. Qui perueniens vsq̄ ad ciuitatem legioneñ. destruxitq̄ quecūq̄ reliquerat almanzoꝛ pater eius tam in muris q̄ in turribus vsq̄ ad pauimentum vt non possent amplius illud edificare christiani. Sed supradictus comes castelle garsias fernandi venit viriliter contra eum cum multitudīe militum ⁊ peditum qui fecit predictum saracenum eleuari a p̄dicta ciuitate legioneñ. Secutusq̄ est eum fugien-

tem ⁊ interfecit plures saracenos sicq͂ ille saracenus cum magna pena ⁊ periculo reuersus est in ciuitatē cordubeñ. nec amplius ausus fuit attentare ꝑcurrere terram xp̄ianoꝝ.

Hoc bello vincunt christiani mortuo almāsor ac peremptis innumerabilib⁹ saracenis per regem berisido.

Eptuagesimūsecundū bellum inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dn̄i nongentesimo q̄dragesimooctauo. Tūc supradict⁹ rex legionis donus beriundo videns mala que saraceni ↄtinuo inferebant xp̄ianis scripsit regi garsie nauarre. ⁊ predicto comite castelle garsie gundisalui. ⁊ ꝓpter fidei ⁊ salutē ꝑrie ↄfederati sunt contra saracenos. ⁊ ꝑduxit exercitum suum magnū. Rex ꝑdictus beriundo ⁊ lʒ infirmus esset fecit se deduci in lecto cui cōiūctus est ꝑdictus comes cū militia sua. Rex ꝑdictus garsias nō venit in persona sed tn̄ misit exercitū suū. Omnes ergo ꝑdicti coniuncti sunt in quodam loco ꝓpe seriam qui dicit̄ arabice canantaasor qđ nostra lingua dicit̄ archambourn. Almanzor etiā de quo supradictum est ↄtraxerat exercitū suū magnū ⁊ intrans ꝑ castellam destruxit quicquid inuenire poterat. Cum ergo ↄuenit ad eos habuit cum illis ꝑlium suū magnū quod durauit ꝑ totā vnam diem vsq₃ ad noctem. sic q͂ vna ꝑs alteram deuincere non poterat. mortui tn̄ sunt ex parte saracenoꝝ quasi sine numero. ⁊ dimissum est bellum ꝓpter noctem superuenientē. al's ibi fuisset capt⁹ vel mortuus almanzor. Cum ergo vidit ꝑdictus almanzor destructiōeȝ gentis sue. non fuit ausus expectare bellū sequentis diei. ⁊ fugit de nocte. cūq₃ ꝑuenisset ad locuȝ qui dr̄ bolgaecorar ꝑ dolore ⁊ tristicia infirmatus est. nec vltra amplius comedit ⁊ bibit. ⁊ sic mortuus est. sepultusq₃ est in medina celi. Rex aūt ꝑdictus cum oībus aliis xp̄ianis sequenti die parauerunt acies suas ad bellandū cogitantes saracenos stare in tentoriis suis. ⁊ cum hora diei spectarent ⁊ nullum saracenū inuenerunt accesserunt ad eoꝝ tentoria ⁊ expoliauerunt campuȝ. Comes do garchias fernandi secutus est saracenos qui tot ex eis interfecit q͂ paucissimi remanserunt viui. ⁊ reuersus est cum multitudine captiuoꝝ. Sic ergo ↄuersus ille almansor qui sepe in bellis cōtra xp̄ianos fuerat victoriosus miserabiliter illa die a xp̄ianis fuit victus ⁊ mortuus. Illa aūt die qua almansor fuit victus ⁊ mortuus fuit visus quidā homo sub figura pastoris in littore gadalquiuir. Clamans ac magnū planctū faciens. Dicebat n. primo in arabico. ⁊ deinde lingua castellana. Incanātarasor ꝑdidit almanzor ꝑtātem ⁊ fastū suū ac leticiam. Cordubeñ. aūt q̄ñ volebāt ire ad illum hoīem ⁊ ab eo querere quis erat ⁊ cur plorabat eleuabat aūt oculos eorum ⁊ non videbant eum. Iterum apparuit in alio loco dicenī in lingua nostra en canantarasor perdio almanzor el atanbor. Credit̄ q͂ ille diabolus in figura hoīs q̄ dolebat de destructiōe saracenoꝝ ꝓpter mala que inferebant xp̄ianis sub duce pessimo Almanzor. Sequenti anno mortu⁹ ē feliciter ꝑdictus rex beriundo. ⁊ sepultus est in ciuitate legioneñ. in eccl'ia sancti iohānis baptiste. regnauit. xxvij. annis. Et successit in regno rex alfonsus quintus filius eius ⁊ incepit regnare cum esset etatis quinq₃ annoꝝ.

Hoc bello vincunt saraceni ⁊ capitur ciuitas abuleñ. moritur q₃ in carceribus comes Garsias fernandi.

s Eptuagesimūtertiū bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno domini nongentesimoqn quagesimonono. Et regnante i regno legionis Alfonso quinto p̄dicto. Tūc ꝓpter discordiam magnā inter predictum comitem garsiam fernandi ⁊ filium eius sanctiū saraceni congregauerūt exercitum magnū ⁊ venerūt vt percurrerent terram xp̄ianoꝝ ceperūtqꝫ abulam que tūc populata fuerat. Deinde venerūt bozomā et sanctū Stephanū destruxerūt. Destruxerūtqꝫ villam ⁊ p totam illam terrā crudeliter occidebāt xp̄ianos. Cum aūt p̄dictus comes sciuit amarā destructōnem nō potuit sustinere et licet gentes sue essent diuise inter se ⁊ filiū eius ꝓposuit mori p defensione patrie. Venit ꝙ viriliter ꝯtra saracenos bellauitqꝫ cum eis animose sed deo ꝑmittente victus fuit in bello ⁊ captus a saracenis: sed paucis elapsis dieb⁹ mortuus est in carceribus de vulnerib⁹ que recepat in bello et successit i comitatu castelle p̄dictus fili⁹ eius sanctius qui postmodū optime defendit terrā suam ⁊ lucratus est penāfiel ⁊ sepulnedam maderuelum monteion et recuperauit gormacium ⁊ sanctū stephanum ⁊ ozomā que perdita fuerant cum eius pater esset in carcere. Iste fuit p̄mus qui dedit libertatem militibus castellanis ꝙ nō contribuerēt nec irent i exercitu nisi domin⁹ daret eis solidum suū. quia ante ꝯtribuebāt ⁊ ibāt in exercitu sine solidata.

Bello. lxxiiij. vincūt christiani per regem alfonsum quintū ⁊ vindicatur mors comitis garsie fernandi.

s Eptuagesimūquartū bellū inter Saracenos et xp̄ianos accidit āno dn̄i nongentesimoseptuagesimotercio. Tūc p̄dictus rex alfonsus quint⁹ ⁊ comes castelle sanct⁹ non potentes sufferre iniuriam quam fecerant saraceni in occisione comitis garsie fernandi congregauerūt exercitum magnū vna cum adiutorio nauarroꝝ ꝓpter fedus qđ inierat pater regis Alfonsi cum eis ⁊ ꝑuenit ad regnum toleti comburens et destruens quicquid inuenire poterat. Et ꝑtransiens inde ꝑuenit vsqꝫ ad ciuitatem cordoben̄. depdando ⁊ destruendo gladio et igne q̄cquid inuenire poterat. Quod videntes saraceni vt eos dimitteret in pace dederūt ei magnū thesaurum ⁊ plurima dona. Similiter rex toleti ⁊ cordoben̄. et reuersi sunt in terrā suā vindicata morte predicti comitis ⁊ cū magnis diuitijs ⁊ honore. Predict⁹ rex alfonsus quintus reedificauit muros ⁊ turres ciuitatis legionen̄. q̄ destruxerat almanzor ⁊ fili⁹ eius. regnauitqꝫ. xxvij. ānis ⁊ mortuus est in portugalia. Congregauerat eñ exercitū suū magnum ex desiderio seruiēdi xp̄o ⁊ iuerat in p̄dictam terrā vt caperet villā illā q̄ dr̄ viseo q̄ tūc erat saracenoꝝ: ⁊ cū die quadā in armis respiceret hinc inde murū vt videret portā debiliorē ad ꝯquirendum ꝑcussus fuit sagitta in spatulis ⁊ sentiēs se vulnerarū ad mortē facto testamēto ⁊ ꝑceptis sacris feliciter migrauit ad dn̄m ⁊ sepultus est in ciuitate legionen̄. apud p̄rēꝫ suū supradictū. Regnauitqꝫ p eo fili⁹ ei⁹ don⁹ bermundo terci⁹.

Vincūt christiani ⁊ liberatur pampilona a manibus saracenorum.

s Eptuagesimūquintū bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit circa idem tp̄s. Tūc eñ tp̄e yemis venerūt saraceni in multitudine graui vt caperent ⁊ frangerēt ciuitatē pāpilone. Rex aūt sanct⁹ nauarre stabat tunc vltra portus q̄ dicūt de rontes valles et

cum sciuit doluit vehementer et collecto exercitu suo disposuit se magno periculo propter niues magnas que erant in partibus illis. Et cum vidit quod aliter transire non poterat fecit abarcas de corijs crudis loco sotularium pro se et pro omni gente sua: et sic transiuit portus de nocte sine aliquo damno licet cum magna pena et propterea dictus fuit postmodum rex sancius abarca. Cum ergo fuit mane apparuit subito irruens super saracenos qui obsessam tenebant ciuitatem et tot interfecit ex eis quod vix remansit qui posset renunciare in partibus suis que acciderant ibidem. Iste rex ambulans cum suis abarcis fecit multa bella cum saracenis et conquisiuit multa loca in celtiberia et in carpentania que vsque in hodiernum diem dicuntur Donisancij abarca. Regnauit .xxv. annis et successit ei in regno nauarre filius eius donus garsias tremerosus sic dictus. quia cum ingrediebatur bella tremebat valde in principio licet postquam ingressum esset fortissimus miles qui dictus fuit abarca sicut pater. Quo mortuo successit ei in regno filius eius dictus sancius maior. Hic duxit in vxorem dominam elniram filiam comitis sancij castelle ex qua habuit duos filios quorum vnus fuit dictus donus garsias et alius don fernandus. quorum pater non remanente prole infantis garsie filij comitis sancij castelle cepit comitatum castelle ex parte vxoris sue. Et ipso mortuo don fernandus filius eius qui duxerat in vxorem dominam sanciam sororem regis legionis doni berlundi de quo supradictum est de eius consensu in eius nuptijs ductus est rex castelle. Rex autem predictus don beriundo regnauit in regno legionis decem annis et mortuus est in quodam bello quod accidit sibi cum predicto rege Fernando et fratre eius rege garsia nauarre quod bellum celebratum prope Cariorem in quodam loco qui dicitur nantada in valle tamaron sicut plenius continetur in generali historia Hyspanie. et sepultus est in ciuitate legionensi cum vxore sua domina Therasia. Quo mortuo predictus rex fernandus collecto exercitu suo iuit legionem et obsedit eam et finaliter receptus est in regem legionis quia ei pertinebat et sic coniuncta sunt ista duo regna et ipse dictus est rex castelle et legionis et vocatus fuit rex fernandus magnus.

Vincunt christiani et capiuntur quinque reges saracenorum per Rodericum

Septuagesimumsextum bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimo .xvj. Regnante in regno castelle et Legionis supradicto rege fernando magno. Tunc excitauit deus quendam virum sibi dilectum et armis strenuum dictum Rodericum de viuar. Iste fuit filius cuiusdam nobilis militis qui dicebatur Numius laynes. quem genuit ex vxore sua legitima therasia nunnit ex vxore sua legitima therasia nunnit...

mens filia comitis Numi aluaros de maya licet aliqui alia asserant tamen hec est rei veritas sicut patet in cronica predicti regis fernandi magni. Cum ergo ingrederentur eo tempore quinque reges saracenorum vt percurrerent castellam transierunt super ciuitatem burgensem ad montes doca et percurrerunt ville foracum et sanctum dominicum de la calsada et lucronium et nayaras totamque illam terram et extrahebant magnam prisam captiuorum et bestiarum gregum et armentorum. Cum ergo ipsi irent cum tam grandi preda predictus Rodericus conuocauit totam illam terram et dedit illis saltum in montibus doca. bellauitque cum eis et deuicit eos cepitque predictos quinque reges viuos et cepit totam predam cum sua ac cum illis captiuis regibus et cum tota preda venit ad matrem suam et diuisit spolia nobilibus et omnibus alijs qui fuerunt cum eo in bello et facta est leticia magna ac laudauit deum propter victoriam et mercedem quam sibi fecerat. Di

ptiuos ſꝫ habeo ꝓ bono liberare eos vt vadāt libere in terrā ſuaꝫ. Soluit ergo illos quinqꝫ reges ſaracenos ⁊ p̄cepit ꝙ abirent: ſꝫ ⁊ ipſi regratiati ſunt ꝓpter tantū beneficiū venienteſqꝫ in terrā ſuam benedicebāt ei ⁊ miſerūt ei parias cognoſcentes ſe volūtarie ſuos eſſe vaſallos. Hic rodericus ꝑegrināſ in ſanctum iacobum recepit btm̄ Lazaꝝ ſub ſpecie leproſi in ſocietate ſua in menſa ⁊ lecto quem inuenit iacentem in luto in via horrētibꝰ ꝙ omībꝰ qui cū eo erāt nocte illa qua ſecū fuit in lecto cū dormiret rodericus inſufflauit ille leproſus flatu magno ꝑ ſpatulas Roderici ſic ꝙ flatus ille ꝑuenit vſqꝫ ad pectus ⁊ euigilans nō inuenit leproſuꝫ illū apō ſe nec ampliꝰ eū videre potuit licet a lecto ſurgeret ⁊ euꝫ diligenter quereret. Reuerſus ergo ad lectū et luminaribꝰ incenſis cū diligenter cogitaret in his que ſibi in illo leproſo acciderant poſt pauluлū. Ecce apparuit vir quidem albis indutus veſtibꝰ qui dixit ei. Roderice dormis. Tūc rn̄dit et dixit nō dormio: ſed quis es tu q̄ tanta claritate et odore venis. Tūc ille rn̄dit ego ſum ſanctus Lazarꝰ quē tu recepiſti ⁊ cui multa bona feciſti ſub ſpecie gaui ex dei amore ⁊ ꝓpter honorē ⁊ bonuꝫ qď mihi feciſti ꝯcedit tibi deus vnū magnū donum ꝙ cum flatꝰ ille quem ſenſiſti tibi euenerit ſcias ꝓ certo ꝙ oīa q̄ inceperis in bellis vel alias oīa feliciter cōſumabis. Tuus honor creſcet de die in diem ⁊ erit timor tuus ſuꝑ ſaracenos ⁊ xpīanos ſed et inimici tui tibi nunq̄ꝫ nocere poterūt morieris morte honorabili nunq̄ꝫ eris victus ſed ſemper victor exiſtens. quia deus concedit tibi ſuam benedictionem fac ergo ſemper bonum et ſic diſparuit. Ille autēꝫ ſurgens a lecto genibꝰ flexis in terra fudit oratōnem ſuā ad deum gratias agens ꝓpter tāta beneficia. Hic poſt peregrinatōnem ſuam intrauit in campū cuꝫ Martino gundiſalui deuicit ⁊ occidit cum ꝓpter qď lucratus eſt ciuitatē calagurritanā ꝓ rege fernando. quia erat queſtio ſuꝑ eadem inter p̄dictum Fernandum regem et regem ramirū aragoni cuiꝰ eſſet et facta eſt concordia inter eos ꝙ illi duo milites pugnarent et ꝑti victoris ciuitas ꝯcederet.

Hoc bello vincūt chriſtiani ⁊ occiditur de alymaymon rex ſaracenorū.

Eptuageſimūſeptimū bellū inter ſaracenos ⁊ xpīanos accidit anno dn̄i Milleſimo. xix. Tūc rex garſias nauarre ⁊ rex ſaracenoruꝫ Alymaymon ꝯgregauerūt exercitꝰ magnos ⁊ in loco qui dicit recurnaſeta factum eſt pliuꝫ magnū ⁊ mortuis plurimis ſaracenis victus eſt rex Alymaymon ⁊ mortuus in bello a p̄dicto rege Garſias.

Chriſtiani vincunt per rodericum de viuar peremptis plurimis ſaracenis.

Eptuageſimūoctauū bellū inter ſaracenos ⁊ xpīanos accidit āno dn̄i Milleſimo. xxvij. Tūc cum ſupradictus rex Fernandus magnus eſſet in galechia venerunt Saraceni cum exercitu magno vt conquererent extrematuram gentes vo illiꝰ terre miſerant veloces nuncios predicto roderico viuar vt eis ſuccurreret qď cū audiuit non detinuit ſe: ſed miſit ſtatī pro parentibus et amicis ſuis ⁊ venit contra predictos ſaracenos qui deducebant predam magnam captiuorum gregum et armentorum: et inuenit eos inter Achenſiam et ſanctum Stephanum de Gormatio. Irruit ergo in eos virili animo et commiſſum eſt

bellū campale asperrimū vbi plurimi ceciderūt saraceni. Deuicitqꝫ saracēos et secut⁹ est fugientes p. vij. leucas occidendo et vulnerādo eos et reuersus est honorifice cū tota preda quā ducebāt saraceni et tot fuerūt spolia campi i eo ꝙ valuit qnta ps fuit ducentoꝝ equorum et valor centū miliū marcaꝝ argēti que oīa diuisit sine cupiditate bellatorib⁹ suis et reuersus est in terrā suā cū diuitijs et honoribus.

Hoc bello vincunt christiani per regem fernandum magnū et capitur viseū.

Eptuagesimūnonū bellū inter saracenos et xp̄ianos accidit anno dn̄i Millesimo. xxxiij. Tūc p̄dict⁹ rex fernand⁹ magn⁹ congregauit exercitū suū magnū et iuit ꝯtra saracenos portugalie et meridie et badayus. q̄ oīa hec tūc possidebant saraceni et cepit viribus ceam et guneam q̄ sunt in portugalia et plura alia castra que erāt circūcirca et licet in illis remanerēt saraceni p̄ vasallis suis fortalicia tamen semp̄ p̄manserūt in regis p̄tāte et obsēdit viseum vbi mortu⁹ fuerat rex alfonsus socer eius ex sagitta de quo supradictū est et in tanta p̄ssura tenuit eam obsessā ꝙ cepit eā et cepit illū saracenū q̄ interfecerat sagita regē alfonsū. Extraxitqꝫ oculos ei⁹ et p̄scidit etiam ei⁹ manus et pedes. In his rodericus supradictus fuit strenuissimus miles.

Vincunt christiani et capitur lamegū et plura alia loca per fernandum magnū.

Ctuagesimū bellū inter saracenos et xp̄ianos accidit anno domini Millesimo. xxxiiij. Tunc supradictus rex fernandus magn⁹ cōgregato exercitu suo iuit super lamegum et licet ciuitas esset fortissima stātim tamen obsedit eā et tot ingenia ac castra lignea posuit circūquaqꝫ et tam fortissime conquestauit eā ꝙ vi armorum cepit eam in qua inuenit multitudinem diuitiaꝝ et cepit captiuos oēs saracenos quos intus inuenit quoꝝ maiorem p̄tem retinuit p̄ edificatione ecclesiaꝝ que p̄strate fuerāt et post hec iuit sup̄ castrū sancti martini quod iacet sup̄ riuū de malua et cepit eū ac deinde obsedit terrasam et cepit eam. Reuersusqꝫ est in terram suam cum diuitijs et honore.

Isto bello vincūt christiani et p⁹ septem annos capitur conubra per regem fernandū magnum aperiēte scō iacobo portas ciuitatis.

Ctuagesimūp̄mumꝫ bellū inter saracenos et xp̄ianos accidit anno domini Millesimo. xxxv. Tūc predict⁹ rex fernandus magn⁹ cōgregato exercitu suo voluit habere cōnubriam et ꝯsilio p̄dicti Roderici de vinuar pegrinat⁹ est in scm̄ Iacobū dicēs eū sibi ꝙ de⁹ iuuaret eū ad capiendū illā et insup̄ qd̄ in reditu volebat ꝙ eā faceret militē et ꝙ credebat se recepturū militiā ꝯ conubriā. Accidit q̄ illustris rex ꝯsilio ei⁹ multas ei⁹ ynas p̄ viam distribuens et māsit ibidem in oronem ꝓ p̄us dieb⁹ petens a deo adiuuari in co ꝙ desiderabat meritis ap̄li iacobi. Venit ergo post hoc cum exercitu suo magno et obsedit conubriā. posuitqꝫ ingenia et castra lignea circūquaqꝫ sed villa erat tam fort͡ et tam magna ꝙ sept̄ annis stetit in ei⁹ obsidione et p̄pter tantā dilatōnem temp̄is et inopiam victualium iam volebant xp̄iani dimittere obsidionem. sed monachi cuiusdam monasterij qui vsqꝫ in hodiernum diē dicitur larmano viuentes de labore manuum

rum suarum ex longo tempore fecerant magnam provisionem victualium secrete habebant enim multitudinem tritici et ordei milij et leguminum. sentientes ergo quod rex volebat recedere venerunt velociter ad regem et dixerunt ei quod non amoveret obsidionem. quia ipsi daterent cibaria ex his que longo tempore aggregauerant et factum est sic. Nos dederunt sufficientiam exercitui quousque saraceni deficiebant fame. fames ergo et pugna sine intermissione deduxerunt saracenos ad hoc quod venerunt et procidentes ante regem fernandum petierunt pro mercede solam vitam et quod darent ei villam et omnia que habebant. Pius ergo rex concessit eis vitam et ipsi dederunt ei villam. quadam die dominica hora tercia. Sed interim quod predictus rex erat in predicta obsidione. accidit quod quidam episcopus grecie dictus assian peregrinatus est in sanctum iacobum et cum esset ibidem audiuit ab hominibus ciuitatis quod sanctus iacobus apparebat sicut miles in bellis christianorum succurrens eis quod verbum displicuit sibi et dixit non vocetis eum militem sed piscatorem. Et cum in hoc pertinaciter permaneret placuit deo quod eidem dormienti apparuit sanctus iacobus portans in manibus quasdam claues et dixit ei hylari vultu tu tenes in derisum quod me dicunt militem christiani et asseris quod non sum miles. Ideo nunc veni ad te vt hoc tibi ostendam nec amplius dubites de militia mea quia sum miles iesu christi et adiutor christianorum contra Saracenos et cum hoc diceret traditus est sibi equus albissimus in quem apostolus ascendit armatus omnibus armis mirabiliter splendentibus ad modum militis et dixit ei quod volebat ire in adiutorium regis fernandi qui iacebat super conubriam iam septem annis eam obsidentem et vt sis magis certus dico tibi quod cum his clauibus quas in manibus teneo cras hora tercia aperiam ei portas ciuitatis conubrie et dabo eam regi Fernando quibus dictis disparuit. euigilans ergo a somno predictus episcopus assyanus bono mane conuocauit clericos et omnes habitantes in ciuitate dixitque eis que viderat et audiuerat diem et horam signatam apertionis conubrie et sicut dixit veridice sic repertum est. Et tunc predictus rex cepit predictam ciuitatem et fecit militem predictum rodericum de viuar in maiori mesquita conubrie cingendo sibi ensem et dando ei pacem in ore et fuit vocatus ruidas et reuersus est rex per sanctum iacobum in terram suam cum honore.

Titulos sequentium bellorum inuenies plene in registro cum quotationibus et foliorum indicibus.

Quadragesimumsecundum bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimo. xliiij. Tunc predictus rex fernandus magnus congregato exercitu suo magno ad percurrendam terram saracenorum conquisiuit quedam castra Unde plurima mala eueniebant christianis scilicet gormatio vadum regis aguilera barbiguam ribam sanctam moram et multas alias turres. Unde speculabantur sarraceni propter quos christiani erant discooperti cum intrabant terram illam quos omnes destruxit. Destruxit etiam plura alia fortalicia que erant in valle de bargeter et in circuitu tyrasone vsque medinam celi et exinde venit in cantabriam et expulit inde saracenos posuitque eam sub dominio suo et omnia montana ouen destruxit igne et ferro. Et exinde venit toletum et premit plurimos Saracenos et captiuauit destruxitque talamancam. alcalam ozedam et lucratus est plurima alia loca regni toleti et multitudinem diuitiarum que omnia dimisit cum militibus suis. Et exinde venit super gnadal et falariam et obsedit eam nec requies dabatur habitantibus in ea pre multitudine ingeniorum et machinarum quare illi Saraceni habuerunt mittere nuncios suos ad regem Toleti vt liberaret eos

bello vel donis. Rex ergo ille almaymon multitudinem auri et argenti multosque pannos preciosos misit regi fernãdo petens treugas vt veniret ad eum se curé qḋ ei ꝯcessum ē. Venit ergo rex ille saracenus ꝛ factus est vasallus regis fernandi sic ꝙ quolibet anno dabit ei parias ꝛ reuersus est Fernandus in terram suam cum magnis diuitijs et honore.

Cxuagesimumtercium bellum inter saracenos ꝛ xpianos accidit anno dñi Millesimo .L. Tunc predict⁹ rex fernand⁹ magn⁹ ꝯgregato exercitu suo venit in portugaliam ꝛ obsedit montē maiorem vbi plurima dampna recipiebat conubra ꝛ tamfortiter expugnauit eam machinis suis ꝛ breui tēpore habuit eā. Ibi apparuit strēnuissim⁹ miles ruidas de viuar q̄ vadēs vt obseruaret colligentes herbam tres milites saracenoꝝ deuicit. Mouit ergo rex illustris exinde exercitū suū in algarbium cōburens ꝛ destruēs quicq̄d inuenire poterat captiuãdo destruēdo ꝛ occidendo saracenos quousq; ꝑuenit ad ciuitatē hispaleñ. Et tūc benabamech alimucan⁹ rex hispaleñ. videns ꝑdas ꝛ mag̃ dãna q̄ ꝑ suū regnū rex fernand⁹ faciebat misit ei nūcios suos cū magnis diuitijs ꝛ fact⁹ est ei⁹ vasall⁹ concedens ei parias quolibet anno. Rex autem fernandus habito cōsilio suoꝝ recepit eū in vasallum et dona petiuitq; ab illo rege saraceno corpa sanctarum iuste ꝛ ruphine. Si volebat eius amorem habere. Respondit rex saracenus ꝙ nesciebat vbi erant illa corpa. Verū tamen ꝙ si ipse sciret vel quicūq; alius ꝙ sibi placebat ꝛ nō solum illud sed in omnibus alijs in quibus sibi possz cōplacere. Et tūc reuersus est rex fernandus samoram cum magnis diuitijs et honore ꝛ populauit eandem ciuitatez que a tempore almanzor destructa fuerat. Et ex illo loco misit duos epos. s. legioneñ. ꝛ astoriceñ. ꝛ comitem minium ac duos diuites viros ad regez hispaleñ. ꝓ honorabilibus illis corporibus sanctaꝝ iuste ꝛ ruphine. Qui cum ꝑuenerūt ad ꝑdictam ciuitatē hispaleñ. recepit eos ille rex saracenus cum honore ꝛ exposita ambasiata: rex habito suo cōcilio respondit ꝙ de corpibus illis nihil sciebant. Verūtamen ꝙ daret ei parias. Epi aūt illi cū sancti viri sterūt in oratōne trib⁹ diebus et ieiunijs quib⁹ sic in oratōne ꝑmanentib⁹ apparuit sanct⁹ ysidorus dicens eis. Serui dei nō est volūtas dei ꝙ corpa beatissimaꝝ virginū iuste ꝛ ruphine extrahantur ab hac ciuitate. q2 hec ciuitas debz conquerí a xpianis ꝛ vult ꝙ hic maneant ꝓ ꝯsolatōne eoꝝ. Sed deus habet ꝓ bono semꝑ vestram sanctitatē ꝛ propter honorē regis fernandi a quo recepit multa seruitia ꝙ deducatis corpus meū in ciuitatem legioneñ. et cum audiuerūt timuerūt timore magno et steterūt ꝑ aliquā morā attoniti ꝛ muti propter magnā claritatem ꝛ sentiētes mirabilem ꝛ nō assuetū odorē. ꝛ tunc sanctus ille confessor ysidorus fecit signū crucis sup eos ꝛ statim redierunt in se ipsis ꝛ interrogauerūt eum quis esset. Qui rñdit ego sum ille ysidorus q̄ fui archieps hispaleñ. tūc facta gratiarū actōne petierūt ab eo ꝙ eis ostenderet locū sepulture ꝛ ostendit eis dãdo certa signa eis quomodo iacebat in sibylia veteri ꝛ disparuit ab oculis eorum. Illi vero venerunt ad regem dicentes ꝙ volebant ei ostendere quod petebāt placuit regi et venit cum militib⁹ suis ad locum signatum ꝛ fodiens presente rege inuenit sepulchrum sancti confessoris et aperientes sepulchrum exiuit odor mirabilis in modū alicuiusqui et balsami qui profuit in salutem non solum xpianorum sed etiam saracenorum et extracto corpore honorifice illo

voluerunt ossa illa nobilibus pannis et rex propter miraculum quod viderat doluit de concesso et voluit accipere illud si potuisset. Sed cum hec cogitauit amplius corpus illud videre non potuit: et motus est intellectus eius in aliud sic quod obliuioni tradidit que cogitauerat: et post hec mouerunt se episcopi ac alij ambasiatores cum precioso illo corpore per viam suam plurimis miraculis choruscando. et cum puenerunt legionem et rex fernandus sciuit. iuit ad eos cum solenni pcessione. et cum magno honore posuit illud sanctum corpus in quodam monasterio quod ipse fecerat in monumento aureo super altare maius et extunc ecclesia illa vocata est sanctus ysidorus quam dotauit lapidibus preciosis auro et argento ac plurimis possessionibus. Est autem monasterium illud quod ego vidi canonicarum regularium vbi sunt sepulture multorum regum quorum imagines tenent cruces in manibus sinistris et in dextris enses euaginatos.

Cuagesimumquartum bellum inter saracenos et xpianos accidit circa pdicta tempa. Tunc enim pdictus rex fernandus magnus ad requisitionem regine domine sancie vxoris sue congregauit exercitum suum magnum contra saracenos carpentanie et celtiberie que sibi rebellauerant dedituque ei pdicta regina de suis thesauris magnas diuitias pro stipendijs militum. Cum quod pdictus rex peruenit ad terras illas in tantum confregit illas et tot saracenos occidit et captiuauit quod p vim et contra eorum voluntatem reduxit terras illas ad pristinam seruitutem et reuersus est in terram suam cum magnis diuitijs et honore dedituque regine in recompensationem eorum que sibi p exercitu suo dederat omnes parias illorum saracenorum. Celtiberia est illa terra que vadit a sancto Sebastiano ex parte occeani maris indirectum vsque mare cesarauguste quod est mare mediterraneum et ex flumine ybero vsque ad regnum morcie vocatur carpentanea. Iste rex fernandus liberauit regnum ne esset subiectum imperatori nec recognosceret superiorem in temporalibus et hec fuit causa quare fuit vocatus magnus sic plenius continetur in generali historia hispanie. Hinc illustri regi beatus ysidorus reuelauit diem mortis sue vt se disponeret p ingressu beatitudinis eterne quod vt venit ante corpus beati ysidori et genibus flexis ac coronatus regia corona sic orauit. Domine ihesu xpe cuius est omnis ptas et omne regnum. quia tu es rex omnium regnorum et rex oim gentium domine reddo tibi nunc regnum quod mihi dedisti: sed peto p mercede quod anima mea sit posita in luce cuius non est finis quibus dictis expoliauit se vestimentis suis regijs auro decoratis et abstulit coronam quam tenebat in capite et posuit eam sup altare et indutus est cilicio circa carnem. et iterum fecit orationem ad deum et absolutus est ab epis de pctis suis et statim ibi recepit vltimam vnctionem sparsitque cineres sup se et precepit se deduci in pegrinatione ad sctam mariam de almasam que est pe cabesom vbi nouem diebus stetit et appropinquante morte fecit se deduci in cabesom et ordinato testamento suo diuisoque regno tribus filijs scz sancio alfonso et garsie post pniam lacrymabilem trium dierum die quarta que fuit dies sancti iohis baptiste hora. vj. data bndictione filijs suis migrauit ad dnm sepultus est in ecclesia sancti ysidori ciuitatis legionensis. iuxta pfem suum que ipse deonam fecerat deduci. Regnauitque viginti duobus annis et sex mensibus et successit ei in regno castelle sancius filius eius primus alfonsus in regno legionis et garsias in galecia et portugalia.

Quinquagesimumquintum bellum inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimosexcentesimoseptuagesimo. Tunc predictus rex sancius videns q rex Fernādus pater suus p honore fidei xpiane conquestauerat puicias portugalie z lucitanie hispaleñ. corduben. toleti celtiberie z carpentanie suntqz reges eorz facti tributarij ei. Ideo cōgregato exercitu venit sup ciuitatez cesaraugustanam z obsedit eam ac cum ingenijs z machinis plurib9 de die et nocte eam fortissime expugnabat. ppter qd post multa dāna que receperūt saraceni rex ciuitatis misit regi Sancio multitudinē magnam auri z argenti ac lapidum preciosoz z factus est eius vasallus cum tota terra sua z tributari9 cum omnib9 eius sic q quolibet anno darent ei certū qd et firmata hac pace. Reuersus est rex sancius in terrā suā cum diuitijs z honore. Iste rex sanci9 nō fuit ptentus de diuisione regnoz quā fecerat pater ei9 fratrib9 suis. Et ideo desiderio habēdi omia regna licet penā pditōnis posuisset pater cuicūqz eoz frangenti dispositionem ei9. Congregauit exercitū magnum. z iuit primo ptra regem Garsiam fratrem ei9 qui erat rex portugalie z galecie. Et post plurima bella deuicit eum et captum carcerib9 mancipauit. Deinde bellauit ptra regem Alfonsuz fratrem suū qui erat rex legionis z deuicto eo i campo atqz capto posuit euz etiam in carcerib9 licet pluribus aliqz fuerit solutus cum conditōne q efficeretur monachus z sic factum est. quia in monasterio sancti facūdi accepit habitū monachalem sed non pmansit. qz dimisso habitu recessit z venit ad regez alymaymon toleti cum quo moratus est honorifice usqz ad mortem fratris sui rebis sancij. Sicut ergo mansit rex sanci9 rex castelle legionis z portugalie: sed adhuc ptent9 voluit capere zamorā quā dederat pater su9 sorori sue dñe vrrace. Venit ergo sup eandē ciuitatem z post plurima bella expuit pditor quidā de ciuitate qui dicebat vellido dulpho q fact9 p priuat9 regis qz pmisit sibi dare moduz quō ciuitas caperet. Rogauitqz regē die quadā vt ambo irēt soli lentis passib9 vt viderēt circiquaqz ciuitatē z q ei ondēret locum ingressus. Cū ergo iuissent z cū rex locum vidisset descendit ab equo circa flumē vt solaciaret. tradiditqz venabulū qddaz deauratum qd manu gestabat pdicto vellido dulpho ipe p o secessit ad secreta nature q cum pditor ille ex aduerso cerneret inclinatū pcussit regem p spatulas sic q venabulū p pectora ei9 exiuit subito fugiens recepit se in ciuitatem. Sic ergo maledictio paterna ppendit eū vt sic pditorie moreret. Iacz sepultus in monasterio deonam. z successit in regnis pdictis rex alfons9 qa rex garsias mortu9 erat. z fuit in vinculis vt pleni9 ista ptinent in generali historia hispani.

Quinquagesimumsextū bellū inter saracenos z xpianos accidit ano domini Millesimooctuagesimo tercio. Tūc pdictus rex alfonsus sext9 q dict9 fuit brano post mortē regis sancij fratris sui q decesserat sine ple hūit omia regna ei9 pacifice z in tanta pace z iusticia tenuit regna sua qualis nō fuerat post excidiū hispanie. Hic ergo rex propter quedam federa z iuramenta que fecerat regi toleti alymaymon cum fuit in eius potestate. scilicet nun q eundi contra eum nec contra filium eius adiuuandi eum contra quemcunqz contrarium cum audiret q erat obsessus a rege Corduben. congregauit exercitum suum magnuz z venit in ei9 succursum. Cū ergo cognouit rex cor

dubeñ. q rex Alfonsus in multitudie grani veniret ⁊ esset i elias timore magno percussus fugit ⁊ tunc iterum rex Alfonsus firmauit federa pdicta tenēs in potestate sua regem Toleti in tentorio suo inuitatum ⁊ circundatum quigentis milibus armoꝝ sicut ⁊ ipse tenuerat eum in ciuitate toleti ne videretur iuramenta seruare que fecerat. Existens in alterius potestate sed libere ⁊ post hec ambo reges cum exercitibus suis mouerūt se contra terram regis cordubeñ. cremantes et destruētes villas loca et castra ac quecunq; inuenire poterant et reuersus est rex Alfonsus in terram suam cum diuitijs ⁊ honore.

[o]ctuagesimūseptimū bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno domini Millesimooctuagesimoquarto. Tūc predictus rex Alfonsus sextus hrano tercius rex castelle congregauit exercitum suū magnū: ⁊ intrauit terram Saracenoꝝ comburens et destruens quicqd inuenire potuit ⁊ tantū timorem incussit Saracenis q oēs saraceni toti' hispanie facti fuerant tributarij.

[o]ctuagesimūoctauū bellum inter Saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno domini Millesimooctuagesimoquinto. Tūc predictus rex alfonsus sextus tercius rex castelle misit rodericum didaci qui a quinq; regibus quos deuicerat vt supradictū est fuit cognominatus lingua arabica cid qđ idem est q domin' ad regem hispaleñ. cordubeñ. ⁊ granate. Inter qs tunc magna versabatur discordia ⁊ inimicicia ⁊ mlti milites nobiles regni castelle iuuabant almudafar regem granate cum potestate sua. Qui oēs fuerunt contra regem hispaleñ. et licet pdictus adruidas scripsisset regi granate q nō bellaret cōtra regē hispaleñ. quia erat vasall' regis alfonsi noluit acqescere pcibus ei': sꝫ intrauit ⁊ destruxit vsq; ad locū q dicit cabra quicqd inuenit. Qđ cum cognouit pdict' adruidas ꝯgregauit oēs saracenos ⁊ xp̄ianos qs tunc habere potuit ⁊ iuit virili aio ꝯtra eos Sed videntes eū milites q erant cū rege granate nūciauerūt ei q nō exirēt ꝯtra illū ꝓpter eū nec ꝓpter alios sibi similes. Quo audito cogitauit q nō esset ei honor si non ꝯmitteret eos venit ḡ ꝯtra eos ⁊ bellauit cū eis in campo ⁊ durauit bellū ab hora tercia vsq; ad sextam horā ⁊ ceciderūt multi ex parte regis granate ac deuicit eos fugierūtq; per vim a campo saraceni ⁊ cepit in bello comitem garsiam ordone' ⁊ alios milites q iuuabāt saracēos tenuitq; eos i vīcīs trib' dieb' ⁊ trib' noctib' ⁊ dimisit eos. Precepit ergo victoria habita spoliari campū ⁊ reddidit predam quā portabat regi hispaleñ. sic vt vnusquisq; cognosceret q sua erant ⁊ reuersus est ad regem alfonsum cū magnis diuitijs ⁊ honore ⁊ cū parijs pdicti regis hispaleñ. Et extūc saraceni ⁊ xp̄iani inuocauerūt eum adruidas campeator que omnia multū placuerūt regi Alfonso.

[o]ctuagesimūnonū bellū int̄ saracenos ⁊ xp̄ianos accidit post pdictū bellū paucis elapsis diebus. Tunc eñi rex alfonsus sext' predictus ꝯgregauit exercitū suū magnum ⁊ intrauit terraꝫ saracenoꝝ in vuandalia vbi plurima damna eis intulit. Sꝫ cū ipse esset in partibus illis bellās cōgregati fuerūt ex aduerso plurimi Saraceni ⁊ intrauerūt p regnum castelle obsederūtq; gormacium ⁊ fecerunt in terra illa multa mala et dāna. Cid autem ruidas campeator qui remanserat

infirmus in recessu regis z iam ꝯuale-
scebat audito damno quē saraceni faci
ebant ꝯgregauit oēs gentes quas po
tuit z iuit ꝯtra terrā toleti z ꝑcurrit illā
destruens quicq̄d inuenire poterat: et
deduxit secū preter alias diuitias. vij.
milia saracenoꝝ inter viros z feminas
z sic reuersus est in castellā cū honore
Istud factū seminariū inuidie fuit in-
ter milites castelle. Et ideo tenuerunt
modū cum rege Alfonso q̄ cum cam-
peator esset expulsus a regno et sic fa-
ctum est z cum recederet nocte q̄dam
cum dormiret dictū est ei in visione va
de audacter z noli timere. q2 semꝑ tibi
bene erit duꝫ vixeris eris q̄ʒ diues z ho-
norat9 z in suo recessu cepit vnū castrū
saracenoꝝ q̄d iacet sup̄ henares z dicit
castreyon gentes v̄o sue ꝑcurrerūt ter
ram illam vsq̄ʒ guadalfaiariam. Et cō-
gregatis omnib9 spolijs quinta ps de-
putata ipsi cum fuit vendita Sarace-
nis precio trium milium marcharum
argenti.

Unagesimū bellū inter sarace-
nos z xp̄ianos accidit sequenti
die. Cum eīm p̄dictus Cid rui-
das campeator iret in ꝯfinib9 regni bel
lauit cum saracenis de alcozar et occi
dens plurimos eoꝝ cepit locum illuꝫ
quadā arte mirabili ibi inuenit plures
diuitias. z istud factum magnum intu
lit timoreꝫ sarracenis omnib9 terolij et
calataiub y ꝑpter q̄d scripserūt regi va-
lentie abuacar q̄ acciderant dicētes q̄
si non succurreret eis q̄ etiam caperent
terram eorum.

Unagesimūprimū bellum int̄
saracenos z christianos accidit
paucis elapsis dieb9 post predi
ctum bellū. Quia tunc rex valentie vi
dit supradictas l̄ras z misit duos reges
cū trib9 milib9 armatoꝝ z cū oib9 alijs
gentib9 illi9 frontarie venerūt q̄ʒ supra
locū dealcozar z obsederūt ibi ipm cid
ruidas campeatorē cum militia sua te
nueruntq̄ʒ ibi eū obsessum trib9 hebdo
madib9 z abstulerūt ei aquā. gētes aūt
q̄s cū hēbat in numero erāt pauce. q̄a
solū erāt q̄dringenti eq̄tes z tricēti pe
dites. Uidētes aūt q̄ aquā ꝑdiderant
die quadā parauerūt arma sua z arma
uerūt se secretissime et subito aptis ia-
nuis exeūtes irruerūt viriliter in sara-
cenos ex inspirato. Sed z illi videntes
eos venire parauerūt se vt meli9 potuerūt
z statim factū est prelium magnū ceci
deruntq̄ʒ plurimi saraceni. Sʒ et int̄ ce-
tera strenuissima q̄ ibi fecit ipse ad q̄n
dam militē saracenū feriēs ense nudo
diuisit in duas ptes vt equū suū daret
cuidā militi suo q̄ pedes pugnabat equo
suo mortuo z vnū regē illoꝝ duorū q̄
dicebat feris ꝑcussit letalit̄ ꝑpter q̄d de
dit terga. Ali9 v̄o rex q̄ dicebat gualue
fuit etiam ꝑcussus in capite a martino
antolinez milite strenuo ꝑpter q̄d etiaꝫ
dedit terga. Uidentes ḡ saraceni q̄ re-
ges fugiebāt z omes ipsi timore ꝑcussi
relicto campo fugierūt z secuti sūt eos
xp̄iani occidētes z vulnerātes eos sine
numero q̄usq̄ʒ ꝑuenerūt ad portas te
rolij z calambij. q2 rex feris fugit tero
liū z gualue calatambiū. et inde reuer-
sus est cū bellatorib9 suis ad locuꝫ vbi
fuerat bellū expoliauerūt campuꝫ vbi
fuerat bellū expoliauerūt campuꝫ vbi
multas diuitias inuenerūt z inter cete
ra de equis saracenoꝝ postq̄ʒ ꝯgregaue
rūt eos q2 erāt sparsi inuenerūt q̄ngen
tos z decem deferūt de equis xp̄ianoꝝ
xv. z intrauerunt castrū suū de alcozar
cū magnis diuitijs leticia z honore de
cū magnis diuitijs leticia z honore de
equis v̄o quos habuit ꝑ parte sua vimi
cus Cid misit. xxx. cū sellis z frenis z
singulis ensib9 pendentib9 ex arzonib9
in donū regi alfonso castelle p̄dicto vt
haberet amorē ei9: q2 irat9 erat ab eo vt
supradictū est.

Nnagesimūsecundū bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini. M.lxxxviij. Tūc pdict⁹ Cid campeator cū esset eius timor sup oms saracenos cesaraugustanos valentinos et sup oms illaꝝ partium acceptis electi militib⁹ suis iuit ad pcurrendā terrā saracenoꝝ et puenit vsqꝫ ad locum qui dicit̄ huerta et vsqꝫ ad montē aluanū spacio quinqꝫ dierū et exiuit son⁹ ei⁹ inter omnes saracenos et xpianos. ꝓpter qđ comes remon berēgel barchinonen. q in sua recōmendatione habebat illos saracenos coniunctus fuit Benalphaie regi denie. Qui magnis exercitib⁹ ꝯgregatis secuti sūt predictū Cid campeatorē cogitātes q ab eoꝝ manib⁹ euadē nō posset ipse qui ad tūc deducebat magnā predā. puenerūt ergo ad eū nupmar de tonar nec predict⁹ comes remon voluit acceptare verba honesta ipsi⁹ Cid sibi nūciantis q nihil ducebat de suo et q dimitteret eū in pace. Videns ḡ virtuos⁹ Cid eoꝝ superbiā q tollere volebāt ea q̄ ipse lucrat⁹ fuerat ab inimicis dei et legi nostre irruit in eos viriliter et ceciderunt multi ex parte aduersa. Alij vo q̄si innumero fuerūt vulnerati et deuicit eos cepitqꝫ predictū comitē viuū et lucrat⁹ est illa vice ensem q dicebat̄ colada. Sed post terciū diem virtuosus Cid liberauit comitē predictū et remisit eum ad partes suas cum duob⁹ militib⁹.

Nnagesimū tercium bellū inter saracenos et xpianos accidit anno domini. Millesimooctuagesimonono. Tunc predictus benalfaie vna cum predicto comite Remon venerūt cum multitudine graui et obsederūt castrum de Almenar regis cesaraugustani qui erat valde confederatus ipsi cid campeatori, misit ergo rex cesaraugustanus pro Cid campeatore sibi confederato vt succurreret castro ipsius qui venit super eos et commissum est durum bellū effusaqꝫ est multitudo sanguinis. sed finaliter vicit eos Cid qui nunq̄ victus fuerat et fugiert a campo rex abenalfaie et predictus comes secutusqꝫ ē eos per tres leucas occidens et vulnerans plurimos eorum et reuersus est cum multitudine captiuorum et cum magnis diuitijs et honore in ciuitatem cesaraugustanam vbi honorifice et cū magna leticia fuit receptus.

Nnagesimūquartū bellum inter saracenos et xpianos accidit anno domini Millesimo nonagesimo. Tūc predictus rex Alfonsus sextus bravo tercius rex castelle venit in succursum cuiusdam vasalli sui saraceni contra vnum vuandaluz qui se eleuauerat cum castro de rueda qđ est prope cesaraugustam. Saracen⁹ autē ille qui se eleuauerat cum castro habuit verbum suum cum infante ramiro qui erat ex parte regis Alfonsi dicens q volebat dare castrum predicto regi Alfonso et exiuit colloquendo cū rege inuitauitqꝫ eū ad prandiū intra castrū ṡ rex nō acceptauit ꝯuiuiū illuminat⁹ a deo qr erat ꝯuiuium proditōnis. Intrauerūt ergo cum eo ad conuiuiū predictus infans et comes garsias q cum fuerūt intra castrum occisi sunt lapidibus qđ factū nimis displicuit regi et cogitādo vituperiū qđ sibi fecerat ille saracen⁹ misit pro Cid ruides campeatore q libenter venit ad mandatū ei⁹ et recepit eū rex honorifice. Narrauitqꝫ sibi dāna q receperat ab illo saraceno. Tūc pepcit ei et inuitauit eū q veniret secū in castellā ṡ noluit acq̄escere q̄uisqꝫ ꝯcessit sibi sequētia. scꝫ q cū aliquis

nobilis haberet exiret de regno q dare
tur eis spaciū .xxx. dierum. Scd̄o q ni
hil faceret ɔtra aliquē nobilē nec ciuez
nisi primo eēt exauditꝰ sicut dz esse de
iure. Tercio q nihil faceret cōtra foros
⁊ priuilegia ad bonos vsus villaꝝ ⁊ lo
coꝝ. Quarto q non faceret impositio
nes inordinatas. Quinto q si contra hꝰ
faceret q ꝓpter hec tota terra possit re
bellare ⁊ eleuari quousqꝫ fieret emēda
ꝑ regem q̄ om̄ia rex cōcessit sibi ⁊ iterū
inuitauit euz q secum veniret: sed ipse
noluit quousqꝫ vindicaret ipm de illo
saraceno ꝓditore. Regratiatꝰ est ḡ rex
Alfonsus sibi ⁊ reuersus est in castellā
Virtuosus vō Cid obsedit castrū p̄di
ctuz ⁊ in tanta p̄ssura posuit eū quous
qꝫ moriebant̄ fame nec poterāt iaz bel
lare p̄ fame ⁊ volebant sibi dare castrū
si saluaret vitaz eoꝝ: sed ipse noluit vt
vindicat regē cepit ergo virib⁹ castrum
⁊ captiuauit saracenū illū aliuosalas ⁊
om̄s qui erant cū eo om̄es occidit pre
ter aliuosalas ꝓditore et aliquib⁹ suis
quos misit regi alfonso placuit ḡ regē
cum vidit p̄ñtem siue donū ipsius cid
campeatoris et fecit magnā iusticiam
de isto proditore ⁊ socijs eius et regra
tiatus ipsi Cid quia vindicauerat eum.

Nonagesimūquintū bellum in
ter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit
anno dn̄i Millesimononagesi
moprimo. Tunc p̄dictus Cid campe
ator ɔgregatis militib⁹ suis iuit ad per
currendā terram benalfāle regis dēnie
q cum rex ille sciuit doluit valde ⁊ mi
sit veloces nūcios ad petrū regem aro
gonie cum quo erat federatꝰ q veniret
ad adiuuandū eū ɔtra Cid campeato
rem. q2 etiā dolens q2 cū intrauerat ter
ram suā silr̄ ɔgregauit exercitū suum ⁊
ambo reges venerūt sup̄ eū q̄ erat edifi
cando quoddā castrū sup̄ modella qō

dicebat̄ ... ergo sibi acies
suas ⁊ ɔmiserunt ... bellū ⁊ cecide
runt multi hīc finaliter habuit victoriaz
Cid campeator de illis duob⁹ regibus
⁊ fuit captus rex aragonie cū multis co
mitibus ⁊ militib⁹ suis. Alij vō dederūt
terga ⁊ cum hac honorabili p̄da reuer
sus est cesaraugustā vbi cū magna leti
cia ⁊ honore recept⁹ fuit a rege et filijs
ei⁹. Sed virtuosus Cid ɔpatiens regi
petro ⁊ suis militibus. q2 xp̄iani erant
soluit eos ⁊ p̄misit eos ire libere in ter
ram suā. Et post hec venit Cid campe
ator in regnū cū diuitijs ⁊ honore qui
receptus fuit a rege alfonso honorifice
deditqꝫ sibi multas villas ⁊ castra ac p̄
uilegia q quēcunqꝫ locum caperet a Sa
racenis vel alijs inimicis esset suuz iu
re hereditario ⁊ successoꝝ suoꝝ.

Nonagesimūsextum bellum in
ter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit
anno domini Millesimonona
gesimoquinto. Imperante heinrico et
sedente in cathedra petri gregorio se
primo. Tunc predictus rex Alfonsus
brauo tercius rex castelle congregauit
exercitum suum magnum ⁊ venit sup̄
toletum. Erat enī iam solutus a iura
to quod fecerat alymaymon regi tole
to propter eius mortem et filij sui ysch
ti. Venit ergo predictus rex et cogitauit
quomodo capere possit ciuitatem illā
tam magnam ⁊ tam fortem et recorda
tus est verbi quod audierat cum esset
sub arbore i horto regis predicte ciui
tatis quando erat cū predicto rege aly
maymon. Querebāt enim inter se cō
siliarij predicti regis ipso presente re
ge quomodo possit capi ciuitas illa tā
fortis et respondit vnus illorum q nō
poterat capi nisi septem annis esset ob
sessa sic q nulla prouisio possit intra
re: et tunc in octauo anno posset ca
pi pre fame. Istud verbum audiuit

rex Alfonsus licet ipsi cogitaret q dor miebat sic ergo cu venit ex hoc verbo abstulit eis panem & vinum & fruct per iiij. annos & hoc vndiq p totam terram & tenuit eam obsessam aliis quatuor annis ex quadruplici parte ciuitatis & cu intra ciuitatem esset popul sine numero defecerunt eis iam victualia & sub quibusdam pactis data est eis ciuitas in die sancti Urbani mensis may et capta ciuitate illa que quonda fuerat honor & gloria gothorum exiuit inde & pcurrit oms terras circuquaq et cepit tunc sanctam Eulaliam maquedam albanam argancam scalona oseda butraga atenciam ozaman berlanga et medina celi. & plurima alia loca & reuersus est toletum vbi collocauit thronu suum & fecit ibi habitatonem sua & facta est mesquita maior ecclesia cathedralis dicta sancta Maria & fecit q digeret archieps qui esset primas hispaniaru et dotauit ecclesia illa pluribus villis castris locis & possessionibus honorifice sicut nunc est & in die psecratonis ecclesie obtulerunt rex & regina de thesauris suis & posuerunt in illa ecclesia reliquiaru multitudine quas habebat pter quas vera das & indulgentias obtinendas cocurrit ibi multitudo ppli ex toto archiepiscopatu certis tempib anni.

Nnagesimuseptimu bellum inter saracenos & xpianos accidit anno dni Millesimonoringentesimoseptuagesimo sedente in cathedra petri vrbano scdo pdict papa ano dni Millesimononagesimosexto apd clarum montem aluernie in mense nouembris consiliu celebrauit vbi exposita est miseria ciuitatis hierusalem dedecus xpi & obprobrium nunciat consilium & auxiliu postulat. Unde occidentis populi innumerabilis multitudo duces comites & nobiles ignobiles diuites et pauperes episcopi clerici et religiosi senes pueri & puelle dolentes loca sancta prophanari a gentib & turcis ab appulia puincia lingua occitana hispania Acquitania britania normania Schocia flandria francia germania lothoringia borgondia lombardia aliis puinciis regnis et terris nullo vnq angariante sed oms pari fide & voto & deuotoe iniurias xpi vltum ire se parantes signo crucis signati pace firmissima vbiq terrar composita de terris suis egredientes nullu in tanta multitudine regem habentes nisi christum sepulchru ipsius tanto tempe sub seruitute redactu proponut reddere libertati & quanto quiscuq pronior erat pus ad mudi militia tanto erat pronior modo ad dei militiam exercenda. Iudeos vero in vrbibus quas transibant credere compellebant vel trucidabant Unde multi zelo paterne leg mutuo se peremerut. Alij credere se simulantes post ad iudaismum relabantur. Et si querat quis incitauit predictum vrbanum papam vt crucem predicaret & quis tantam multitudinem commouit. Respondetur q hoc venit ex inspiratone diuina que facta fuit cuida pauperi religioso viro gallico qui dicebat Petrus heremita. qui cum peregrinaretur in sanctum sepulchrum videns loca sancta ab impiis irreuerenter tractari videns etiam venerabilem simonem ciuitatis patriarcham cum subditis suis viliter & cu omi abiectoe & pluribus oppressionib affligi commota sut viscera eius vehementer & cepit anxius contristari & cogitare si comode posset afflictis subuenire. Cum aut quadam nocte dominice resurrectonis in ecclesia lachrymis & orationib dno supplicans pnoctaret logo vigiliar labore fatigat supra pauimentum eccie somno huanit irruente cepit paululu dormi-

tare domin⁹ aũt ihesus xp̄us apparuit ei in sonnis iniũgens ei legationez ad dominũ papam ⁊ ad principes occidẽtales p̄ liberatõne terre sancte quaz legatõnem ipse fideliter adimpleuit veniens ad predictũ papam ⁊ oĩns alios principes xp̄ianos cũ literis p̄dicti patriarche ⁊ alioꝝ fideliuz hierosolimis ꝯmorantiũ. Sic ergo congregati sunt oĩns supradicti cum Petro heremita Erãt aũt hui⁹ sancti exercit⁹ eminentiores Adamar⁹ podieñ. ep̄us Godefridus dux lothoringie Eustaci⁹ ⁊ baldoni⁹ fratres e⁹ Robert⁹ comes flandrie. Rodolphus comes metch. Hugo magn⁹ frater regis francoꝝ Stephan⁹ comes blesensis Raymund⁹ comes colose ⁊ sancti Egidij destimond⁹ dux apulie Robert⁹ comes normanie. Ansi helmus de aboldunnũte Raymund⁹ torone. verũ aũt ꝙ sit ruidas campeator fuerat inuitat⁹ ab istis principibus p̄ isto passio faciendo ꝓpter ei⁹ magnã famã. Sed ipse occupat⁹ cum rege Alfonso ꝯtra saracenos in expugnatione toleti ⁊ alioꝝ locoꝝ vt infra dicet̃ ꝫ ab illo cõ nũio facto excusauit exposita etiã sua fc̃ã occupatõne ⁊ credunt tũc transfretasse plus ꝙ̃ ducenta milia xp̄ianoꝛuz inter q̃s Gulfrert⁹ de turribus multos insultus hostib⁹ inferens atq̃ damna vna die rugitũ leonis a serpente circũligati audiuit q̃ socijs dissuadentibus accedens audater serpentez truncauit leonem liberando cui⁹ rei leo immemor eundẽ sequit̃ vt lepoꝛari⁹ et q̃diu in illa terra fuit multa fecit ei comoda i venatõnib⁹ et bellis et qñacũq̃ vidit dño aduersari subito p̄sternebat nec domino redeunte in naui positũ derelinquere voluit: ꝫ nautis nolentib⁹ cum recipere vt ꝑ animal crudele secutus est dñm suũ natando p̄ maria quousq̃ defecit Anno ꝙ̃ p̄dicto scilz Millesimo nonagesimoseptimo exercit⁹ dñi fines paganoꝝ attigit ⁊ factũ est p̄mũ bellum magnum cum saracenis ad pontem fluminis pharphar nono kalẽdas marcij vbi multo saracenoꝝ sanguine effuso victi sunt a xp̄ianis. Et capte sũt ciuitates Nicea ⁊ laodicia et licet eẽnt tanti in exercitu tanta fuit rerum omnium abundantia vt aries vno denario. bos vero tantum nummis duodecim venderet.

Dnagesimũoctauũ bellum inter Saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno p̄dicto scz Millesimo nonagesimoseptimo. Cum em̄ exercitus domini p̄dicta obtinuisset loca et manu impatoris Constantinopolitani reliquisset p̄fectus inde varijs transcursis regionib⁹ ⁊ plixi itineris diuturno laboꝛe plurimũ fatigati mense septembri ante ciuitatẽ anthiochie. Nam q̃ tũc erat saracenoꝝ subiecta dominio castra locauerunt. Cum aũt p̄ menses vero nouem in obsidione ciuitatis cõtinue laboꝛarent ⁊ varijs tribulationibus essent oppꝛessi videlicz fame frigore yemalib⁹ ymbꝛibus ⁊ multimodis egritudinib⁹ ac diuersis morbi generibus a turcis in ciuitate ꝯmorãtibus sibi illatis parũ p̄ficissent nec villis bellicis instrumẽtis ꝯtra munitissimam ciuitatez p̄ualerent. Respexit de⁹ afflictionem ppl'i sui p̄ quendã fidelẽ xp̄ianum in ciuitate sub insidijs dñio cõmoꝛantẽ q̃ de nocte p̄ scalas dñm boamũdũ principẽ tarentinũ clam cũ militib⁹ in ciuitatẽ recepit. Illi v̄o portas vi aperiẽtes interfecto ei⁹ duce noie acciano cũ alijs fere. xj. milib⁹ q̃busdam alijs vinculis mancipatis ciuitatẽ nobilem multaꝝ p̄uinciaꝝ a dieb⁹ antiquis metropolim ⁊ mediatricem dñio munere possederũt.

Dnagesimũnonũ belluz int̃ saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno

domini Millesimo nanogesimo octauo. Capta enim anthiochia vt predictum est mox superuenit corobanus magno cum exercitu paganorum et christiani obsident tantaque fame afflicti sunt vt vix se aliqui ab humanis carnibus abstinerent inedia ergo vrgente et fame intolerabili compellente de necessitate facientes virtutem pauci contra multos ad prelium coacti sunt exire lancea domini sanctam qua latus eius in cruce fuerat perforatum quod pauloante sub terra per reuelationes reperta fuerat eos pro vexillo precedente exercitum christianorum innumeram infidelium multitudinem audacter ingrediens et brachio extento viriliter pugnans diuino protectus adiutorio gloriose de hostibus obsidentibus triumphauit: alijs gladio trucidatis alijs terga vertentibus equorum velocium presidio fuga elapsis expoliauit ergo campum exercitus domini et tantum auri et argenti equorum et victualium copiam inuenerunt vt omnes cumulati diuitijs et victualibus supra modum abundantes cum ymnis et laudibus ciuitatem ingressi domino pro tanta victoria gratias retulerunt. lancea vero christi fuit per hunc modum reperta. Apparuit enim sanctus andreas cuidam rustico prouinciali dicens veni ostendam tibi lanceam christi et rusticus isdem capta anthiochia fodiens in ecclesia sancti Petri in loco ostenso presente Raymundo comite tholosano et capellano suo lanceam inuenit. Dubitantibus autem plerisque quidam Bartholomeus nomine christi sibi apparente certificatus ignem licet pedum quem fieri iussit illesus transiuit cum lancea et sic exercitus domini fiduciam habens in christo et lancea a tempore apostolorum inuisa intrepidus processit.

C

Centesimum bellum inter Saracenos et christianos accidit anno domini Millesimo nonagesimo nono. Tunc exercitus domini domini, um ciuitatis anthiochie Boadmundo predicto concedentes ordinatis ecclesijs et clero ac patriarcha et stipendijs vnde sustentari possint. Siriciaque proficiscentes marchiam et barram multaque castella regionis illius expugnant tanta fame afflicti quod corpora saracenorum fetentia edere compelluntur et inde profectus exercitus domini ad interiora sirie larga dei manus refocillatus est et tandem montana hierosolimorum conscendens ante sanctam ciuitatem peruenit tentoria figens et castra secundum militarem disciplinam collocans ex omni parte ipsam vrbem obsidione vallauit. Est autem hierusalem ciuitas in montanis sita riuis fontibus et siluis carens excepto siloe vbi aqua sufficienter habetur legitur quod priusquam exercitus domini hierusalem applicuisset quadam columba desuper exercitu predicto volans ab ancipitre grauiter plagata est. circa quam reperte sunt litere quas deferebat talis sententie Rex acharon duci Cesarie salutem. generatio canina venit gens contentiosa contra quam per te et per alios defendas tuam legem indica idem vrbibus alijs. Erectus ergo petrarijs et alijs bellicis instrumentis et scalis muro applicatis multum laborantes parum in principio profecerunt. quibusdam enim ex nostris sagittarum ymbre grauiter sauciatis. alijs vero molarium immissione peremptis machinis etiam ligneis ex magna parte igne succensis ab his qui in ciuitate erant maxime ledebantur. Dum etiam in eadem obsidione prouictus et etiam aque penuria laborarent ex conducto communi omnes quotidie nudis pedibus orando septem diebus circuierunt ciuitatem tandem die octauo quod fuit idus iunij feria que specialiter est dies crucifixi ardore animi succensi et crucis signo muniti prompto animo pro illo parati mori qui pro ipso eodem die mortuus

est strenui dñi pugilles scalas muris immitterent p sagittas z spicula p lapides desup venientes z ingentia saxa p gladios z lanceas z ignes supra muros ascendendo ciuitas sancta hierusalem a xpianis capit et in portică Salomonis paganos egredientes tot occiderunt: vt in sanguine occisorum vsqz ad equorum genua equitarent sic diuino munere ciuitas sancta hierusalem a xpianis capit z libertati eorum est reducta que p annos circiter .ccc. sexaginta. p⁹ qꝫ secunda vice ab imperatore Eraclio fuit capta ab immũdis saracenis fuerat possessa grãs referẽtes saluatori nr̃o domino ihesu xpo patriarcham latinũ et tam clerum qꝫ ecclesias ordinantes ducem Godefridũ de bullon militẽ strenuũ z virum deo z hominib⁹ acceptũ dñm ciuitatis vnanimiter elegerunt q licet ciuitatis administratõnez ad multaꝝ pceum instantiã suscepisset p reuerentia tamen xpi et cordis humilitate noluit rex appellari nec coronã aureã deportare vbi dñs nr̃ coronat⁹ fuit pro nostra redemptõne.

Centesimũ primũ bellũ inter saracenos z xpianos accidit paucis elapsis dieb⁹ a captõne sancte ciuitatis hierusalẽ. Tũc eñi cuz pnceps de repatriãdo tractaret. Ecce rex saracenoꝝ cum centũ milib⁹ equitum z .cccc. milib⁹ peditũ ad bellandos cristianos ascalonã venit quib⁹ exercitus dñi in quo nõ erãt nisi quinqꝫ milia equitum et .xv. milia peditũ occurrẽs deo p eis pugnante z nube ab estu solis p tegente saracenos solo impetu territos piectis armis eos in fugam conuertit z in hoc bello facto .vj. kal. augusti cesi sunt centum milia paganorum. In portu vero ascolon eysqꝫ duo milia suffocantur eorum vero qui in mari z inter spineta psumpti sũt numerus ignoratur. His gestis reuersus est exercit⁹ domini in sanctam ciuitatem cuz magnis diuitijs et honore et mansit ibidẽ supradictus Godefridus electus in regem. Alij vero principes ad xpria cum honore sunt reuersi.

Centesimũ secundũ bellũ inter saracenos z xpianos accidit in predicto anno domini Millesimo nonagesimo nono. Tũc rex Alfonsus sext⁹ terci⁹ rex castelle de quo dictũ est supra psilio Abenbz regi hispalẽsi. cui⁹ filiã caydã noie cepat in vxorez fecit⁹ filiã caydã ꝗ vocata fuit maria vt nihil eã xpianã ꝗ vocata fuit maria vt nihil cẽt in hispania q eis ñ subiugaret mi sit i affricã p saracenis ꝗ dicebãt almorandes. Erãt ei mirabiles bellatores z placuit regi marrochioꝝ pplacẽ regi alfonso z misit ei militiã magnã illoꝝ q̃ b⁹ pfecit capitaneũ vnũ alienaseltũ suũ maiorẽ ꝗ dicebat halyabenaxa. Nunc pdicti almoranides tunc obliti dñi sui eleuauerũt miramamolim z reuersi sũt i optatã ptẽ qz pgregati sũt cũ alijs saracenis vt expugnerẽt regẽ hispalẽsi. ꝗ dederat filiã suã i vxorẽ occulte xpiano z qz erat amic⁹ regis xpiani. Venerũt ğ z pdictũ regẽ z ipe occurrit eis nõ tã pre pat⁹ ad bellũ sicut pãt z debuerat z occisus ẽ in bello ꝗ facto eleuat⁹ ẽ supbus ille saracen⁹ ꝗ se fecerat vocari miramamolim venit cũ sua multitudine ãnl z terrã regis alfonsi z obsedit hucles. Tũc rex alfonsi⁹ pdict⁹ erat infirm⁹ z dolebat rex alfonsi⁹ qz nõ pãt ire in psona z sit vehement qz nõ pãt ire in psona z ros z misit illuc filiũ suũ vnigeniũ quẽ hũerat ex illa pdicta cayda vxore sua xpiana ꝗ dicebat infans don⁹ sanct⁹ al fonsi z erat adhuc puer z cũ eo misit comitẽ donũ garsiam de cabra ꝗ nutriret eũ z multos alios comites z nobiles cũ exercitu mag z venerũt pe villesiũ. Cũ ğ saraceni obsidẽtes viderũt xpianos dimiserũt obsidionem z venerũt ptra eos

et ordinatis aciebus commissum est durum bellū et permittente deo ac peccatis forte exigentibus victi fuerūt xpiani et ibi vbi maior erat ptās xpianorum cum predicto infante filio regis ibi occurrit maior multitudo saracenorum. Infans autem sentiens equū suū vulneratū dixit nutricio suo comiti: pater vulneratus est equus meus: et dixit comes fili sitis firmus alias vos eritis vulneratus: et cecidit statim equus mortuus cū eo: quod cum vidit predictus comes timēs mortem infantis descendit subito de equo suo et cooperuit infantē cū scuto et ibi defēdēs infantē plurimos saracenos cum ense suo occidit sed tanta fuit eorum multitudo quod non potuit sustinere quia absciderunt ei vnū pedem quodā ense et qn vidit quod nō poterat se cōtinere dimisit se cadere super puerum vt moreretur prius quam ipse et ibi occiderūt comitē illū. Ceteri vero comites habuerūt infantē et fugiebāt cum eo quantum poterant cogitantes euadere mortem. Saraceni autem videntes eos insecuti sunt eos: et quia nō poterāt tam cito fugere cū puero sicut voluissent attinxerūt eos: et transeūtes vltra eos occiderūt ibi infantem et comites: et in memoriam illius victorie posuerunt saraceni nomē loco illi septē porci: sed postmodū mutatus est locus ille et vocatus est septē comites. Alij autē qui euaserunt venerūt toletū ad regem et factus est planctus magnus a rege pro filio suo sicut plenius continetur in generali historia hispanie. Tunc fuit perdita concha quā habuit cum vxore sua cayda habuerūt etiā saraceni: tunc huete et huclesem quesiuit rex alfonsus a sapientibus quare milites sui non poterāt tolerare bella sicut solebant. Et responsum est ei quod erat quia sepe intrabant balnea et quia nimis vacabāt delicijs et extūc rex alfōsus fecit quod destruerentur oia balnea regni sui et fecit milites laborare mltū exercitibus

Centesimūtercium bellum inter saracenos et xpianos accidit anno dni Millesimocentesimo. tūc victoriosus princeps Godefridus de bullion expeditis alijs principibus collecto exercitu suo attendens quod ciuitatē sanctam nō posset retinere nisi fines suos vellet ampliare et hostes vicinos a se longius expulsare licet essent paucissimi respectu circūstanciū nacionum que habebant ab oriente Arabes moabitas et amonitas a meridie vero ydoneos egiptios et philisteos: ab occidēte autem ciuitatis maritimas ptolomaydā siue accon et tiron et trippolim et omnes alias vsque ad anthiochiam: a septemptrione vero tyberiadam et cesaream philippi et regionem decapolios et damascum: maluerunt tamen pro xpo aīas suas morti exponere quam missa manu ad aratrū retrospicere et negotiū imperfectū relinquere nō ergo cōfidentes in sua fortitudine nec in multitudine sed in sola dei protectione spem habētes et salutifere crucis vexillum semper in prelio deferētes inimicis partim fugatis partim trucidatis partim carceri mācipatis vrbes munitissimas et castra inexpugnabilia xpo subiecerunt. Qui in titulo suo primo egressu cepit ciuitatē ioppen in littore maris sitam. Et ciuitatem ramata nobilem populosam muro valido circūdatam et turribus excelsis in campestribus sitam: cepit etiā ciuitatem porphiriam in litore maris quasi millaribus .iiij. ab accon distantes: et ciuitatē tyberiaden in galilea que est supra stagnum genezareth sita. Quibus subiugatis reuersus est gloriosus princeps in sanctam ciuitatem cum leticia et honore. In fine supradicti anni mortuus est princeps godefridus et electus est concorditer et in regem inunctus baldouinus frater eius miles strennuissimus: qui postmodū diuino fretus auxilio regnum suū dila

tauit. Nam ipse expugnauit azur ⁊ ce
sariam philippi ⁊ accon que alio nōie
dicit tolemayda ⁊ ciuitatem berid ⁊ ci
uitatem sydonis ⁊ montē regalē ⁊ plu
rima alia loca cepit ac multa alia loca
fortalicia: ac deinde ab alijs successori
bus multis bellis ⁊ multa effusione sā
guinis dilatatū fuit regnū ierosolo-
mitanū in ciuitatibus villis ⁊ castris si
cut latissime narrat acconeñ. epūs i li
bro de rebus ⁊ statu terre orientalium
que ꝓpter breuitatem relinquo.

C Entesimūquartū bellū inter sa
racenos ⁊ xpianos accidit pau
cis elapsis dieb9 post pdictum
bellum. Tunc enim predictus rex al-
fonsus. vj. iiij. rex castelle ex ira magna
quam habebat contra saracenos: tum
quia interfecerant filium eius: tū ppt
alia dampna que fecerant in terra eius
congregatis exercitibus magnis liber
ab infirmitate venit in terram sarace-
noꝝ directe contra illum saracenum
q se fecerat vocare miramamolīꝫ q tūc
erat in ciuitate cordubeñ. ⁊ obsedit eū
ibi: qui cum cognouit potestatem ex
cedentem regis alfonsi non fuit ausus
exire contra eum. Cum ergo sic esseꝫ ob
sessus quidam saracenus nobilis cui9
nomē erat abdallar venit de nocte cū
multitudine magna saracenoꝝ ⁊ de-
dit saltum eximprouiso in exercitū re-
gis alfonsi: xpiani autē sentientes eos
capiētes celeriter arma sua bellauerūt
cum eis ⁊ occiderunt maiorem parteꝫ
eoꝝ ⁊ captiuauerūt saracenū pdictū ab
dallar qui ⁊ interfecerat regē hispaleñ.
pdictum patrem regine domine ma-
rie cayde. Ceperunt etiaꝫ plures alios
cuꝫ eo. Precepit ergo rex alfonsus q
duceretur saracenus ille ante eū ⁊ mā
dauit q duceretur ad locuꝫ vbi possēt
eū videre saraceni de ciuitate ⁊ q cō-
cideretur corpus mēbratim in frusta
quia interfecerat socruꝫ suum vt dictū
est. Precepit etiam q ducerentur alij
nobiles saraceni qui fuerant cum eo ⁊
q comburerentur viui in eodeꝫ loco: qđ
cum viderūt saraceni de ciuitate timo
re magno percussi firmauerunt paceꝫ
cum eo q darent ei tributum omnium
terrarum quas possidebant citra ma-
re ⁊ miserunt multum aurum ⁊ argen
tum ac multitudinem lapidum preci-
osoꝝ ac alia plurima dona. Et tūc rex
alfonsus contentus de his que fecerat
in cursu illo: ⁊ quomodo confregerat
⁊ honorauerat illum saracenum. Illū
qui se vocauerat miramamolim reuer
sus est in terram suam cum magnis di
uitijs ⁊ honore ⁊ ex tunc predictus rex
predictus rex alfonsus tenuit regnum
suū in pace ⁊ dederūt ei saraceni citra
mare quolibet anno tributa sine parti
as suas.

C Entesimūquintum bellum in
ter saracenos ⁊ xpianos accidit
anno domini Millesimocen-
tesimoprimo. Tunc nicaph rex marro
chioꝝ qui erat miramamolim congre
gato magno exercitu almorauidū tra
siuit mare cui congregati sunt ⁊ vnī
omnes saraceni vuandalie venit ergo
super regem hispaleñ. ⁊ obsederunt ci
uitatem atqꝫ ceperunt eam ⁊ inuene-
runt ibi illum ꝓditorem qui se fecerat
vocare miramamolim ⁊ pscidit caput
eius: ⁊ exinde venerunt supra cordu-
bam ⁊ ceperunt eam: ⁊ factum vnum
dominiū saracenoꝝ citra ⁊ vltra mare
quod primo non erat: quo facto inma
nit miramamolim cū suo exercitu ma
gno per terram regis alfonsi ⁊ perue-
nit vsqꝫ ad badayos. Rex autē alfon
sus predictus cū erat semper cesaraugu
stam ⁊ tenebat eam obsessam. Cum er
go sciuit ingressum pdicti miramamo
lim in terrā suam eleuauit se ab ⁊ obsi
dione ⁊ venit cum exercitu suo ⁊ cum
multitudine francoꝝ que venerant in

adiutorum eius et commissum est bellum asperrimum iuxta badayos in quodam loco qui dicitur arabice cella que et lingua castellana satbalias dicitur: et permittente deo victi sunt christiani et multi dederunt terga nemine persequente. Rex autem alfonsus sustinuit bellum cum illis qui secum remanserant usque ad noctem et tam viriliter bellabat rex quod nullus saracenus erat qui ausus esset ponere ante eum et mouet eos de loco illo retraxitque eos usque ad tentoria nicaph que bene erat fortificata fossatis: et cum cogitaret fortissime pugnans eos inde extrahere superuenit quidam nuncius qui dixit ei quod insidie quas posuerant saraceni venerunt ad depredandum tentoria sua quod cum audiuit dimisit bellare illos et reuersus est ad suos et cum reuerteretur inuenit se cum illis qui depredabant tentoria bellauitque cum eis: sed fuit victus et perdidit multos ibi de suis et ipse vulneratus fuit lancea: superueniente ergo nocte diuisi sunt abinuicem bellantes et illi pauci christiani qui remanserunt coniuncti sunt regi alfonso et reuersus est cum eis ad ciuitatem que dicitur corya. Saraceni similiter recesserunt ad terras suas et nicaph transiuit in affricam. Istud bellum fuit feria sexta prima die nouembris anno quo supra.

Centesimumsextum bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimocentesimosecundo. Tunc supradictus rex alfonsus sextus congregauit exercitum suum et intrauit terram saracenorum et peruenit usque ad ciuitatem hispalensem destruens quicquid inuenire poterat et reuersus est in terram suam cum magnis diuitijs et honore.

Centesimumseptimum bellum inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimocentesimo tercio. Tunc enim rodericus didaci Cid campeator cum multitudine christianorum obsedit ciuitatem valentie et tenuit eam obsessam nouem mensibus in quibus fuerunt multa prelia et effusus sanguis sine mensura tam christianorum quam saracenorum et tam angustiata fuit ciuitas pre fame quod compulsi sunt saraceni comedere canes murilegos et mures plures: etiam pauperes comedebant carnes saracenorum mortuorum et tot moriebantur fame quod platee erant plene sepulcris et non erat sepulcrum in quo non essent ad minus decem saraceni. Alij autem exeuntes a ciuitate tradebant se libere manibus christianorum sed cum comedebant statim moriebantur et compellabant eos ipse Cid redire ad ciuitatem ut in maiori numero magis opprimerentur fame: et si aliquem ipse de exeuntibus poterat accipere mandabant eum comburi ut timerent exire. Videntes autem maximam pressuram famis fecerunt conuenientiam suam firmatam cum predicto roderico didaci ut mitterent nuncios suos ad regem morsie et ad regem cesaraguste qui si infra .xv. dies non succurrerent eis darent sibi sine mora ciuitatem placuit pactum istud roderico didaci et transiuit cum hac conditione quod nullus illorum nunciorum portaret pro expensis vltra quinquaginta morobetinos. Recesserunt ergo nuncij. Sed rodericus didaci fecit quod nauta cum quo transire debebant teneret eos quousque ipse iret ad eum. Iuit ergo statim et mandauit quod inquireretur si plus ducebant quam .l. morobetinos: et inuentum est quod portabant multitudinem auri et argenti et lapidum preciosorum: et omnia cepit et dimisit quilibet .l. morobetinos sicut pactatum fuerat. Cum ergo transiuit tempus et non habuerunt succursum predictorum regum tradita est ei nobilissima ciuitas valentie que solacium et delicie saracenorum erat. Et ipse Cid intrauit eandem eleuato vexillo suo ante eum cum magna leticia et

honore et precepit quod poneret vexillum suum in altiori turri fortalicij ciuitatis. Et ex illa die oia fortalitia que erant dominij ciuitatis fuerunt posita sub eius ptate et pro honore fidei catholice: oes mesquite saracenorum facte sunt ecclesie et posuit ibi sedem epalem et redditus necessarios et facti sunt nouem prochie. maior aut ecclesia dedicata est sancto petro.

Centesimumoctauum bellum inter saracenos et xpianorum accidit Anno dni Millesimocentesimoquarto. Tunc cum fama conditionis valentie per omnes terras saracenorum puolaret inter ceteros rex hispalen. dolens vehementer congregauit exercitum suum magnum scz xxx. milia hoim armorum et veloci quo potuit venit sup ciuitatem valentie et obsedit eam. Uirtuosus vo Cid campeator exiuit ad eum cum militia sua et habuit bellum cum eo circa ortum qui dr de villa noua et deuicit eum pluribus saracenis interfectis. Ipse vero rex hispalen. cum tribus vulneribus fugiens euasit et psecutus est saracenos vsque iatibaz: suffocatique sunt in flumine quasi tria milia saracenorum et tanta fuit cedes eorum quod de xxx. milibus qui venerant non euaserunt vltra mille quingentos et reuersus est virtuosus Cid in locum vbi fuit bellum et expoliatis tentorijs tanta fuit multitudo diuitiarum quod pars que cecidit in sortem peditorum fuit quinque milium marcarum argenti. et ingressi sunt ciuitatem nobilem valentie cum magnis diuitijs et honore. Numerus aut exercitus eius erat mille quingentorum equitum quorum mille erant nobiles genere et quatuor milium peditum et tunc misit illustri regi alfonso sexto supradicto in presentem et donum de sua quinta parte que ei euenerat in sortem centum equos cum sellis et frenis mirabiliter adornatos: et rogauit vt mitteret sibi vxorem suam dnam ximenam cum duabus filijs suis que manebant in sancto petro de cardenam. Rex autem illustris gaudenter recepit donum et honorifice misit sibi vxorem et filias suas quas postmodum tradidit in vxores comitibus garrionis. Sed quia illi ꝯmiserunt quoddam scelus contra eas vici propter hoc ante pdictum regem in campo ante garrionem tradite fuerunt postea p eundem regem in vxores infantibus nauarre et arragonie filijs regum sicut plenius cotinet i generali historia hispanie.

Centesimumnonum bellum inter saracenos et xpianos accidit anno dni Millesimocentesimoquinto. Tunc cum pdictus virtuosus Cid cum vxore sua et filiabus suis dna elmira et dna sole in pace et solacijs essent in predicta ciuitate valentie esse quidam nunciauit ipsi certitudinaliter quomodo ymes miramamolim rex marrochiorum doles de conditione valentie cum quinquaginta milibus armatorum veniebat ad obsidendum pdictam ciuitatem. Quod cum cognouit pdictus Cid pcepit quod oia castra sui dominij pparent et ponerentur in eis ois necessaria ad pugnam similiter in ciuitate. Congregauitque oes gentes quas potuit habere tam de saracenis quam de xpianis et omnia hec facta sunt breuissimo tempore. Uenit ergo multitudo pdicta saracenorum et fixis tentorijs suis steterunt supra ciuitatem et tantus fuit eorum tumultus cum suis atamborum et vocibus quod dna ximena cum filiabus suis que nunquam similia viderant timuerunt valde. Sed virtuosus Cid dixit eis dna ximena et mee filie non timeatis. Ego enim cogito deuincere hos saracenos et cum eorum diuitijs vos meas filias honorifice et ditissime maritabo et illos atambores faciaz venire aut vos buxinas vero pro honore ecclesie faciaz reseruari. Congregatis ergo bellatoribus suis ad signum campane exierunt in campum cum insidijs et ordine vi

mosissimi Cid campeatoris:quos vi-
dentes saraceni ordinatis etiã suis aci
ebus cõmissum est durissimũ bellum
sic q̃ vndiq̃ videbant exire equi sine
dominis suis. Et cum saraceni essent
misti tenebãt xp̄ianos iã i magna pssu-
ra. Et tũc virtuosus Cid aians milites
suos clamauit dicens:deus adiuua et
beate iacobe:z cũ dixerit exiuit aluar-
banes quidam miles strennuus cum
trecentis militibus z insidijs z pcusse
rimt saracenos ex aduerso scʒ ex parte
maris. Cogitantos aũt saracani q̃ erãt
multe gentes timuerunt valde z ince-
perunt dare terga z secuti sunt fugien-
tes occidendo et vulnerando vsq̃ ad
qđdã castrum qđ dicit̃ torquera pcus-
so ymes miramamolin ab ipo Cid et
tanta fuit cedes saracenoꝝ q̃ de quin-
quaginta milibus pdictis nõ euaserũt
vltra q̃ mille quingenti z reuersus est
virtuosus Cid cũ milicia ad locũ belli
vbi inuenerũt spolia multa nimis z in
ter cetera inuentũ est vnũ tentoriũ illi
us miramamolim nobiliꝰ q̃ vn q̃ ali-
quis viderat z reuersus est in ciuitatẽ
valentie brachijs vsq̃ ad cubitus ple-
nus sanguine ex vulneribus occisorũ
z cũ magnis diuitijs z honore. Et tũc
virtuosus Cid misit dño suo regi alfõ-
so castelle pdicto ex quinta sua pte du
centos equos cum sellis z frenis pen-
dentibus singulis ensibus ex singulis
sellis eoꝝ:misit etiam sibi in donũ ten
torium pdictum mirabile que omnia
gaudenter recepit predictus rex eistẽs
in valle oliueti.

Centesimũdecimũ bellum inter
saracenos z xp̄ianos accidit an
no domini Millesimocentesi-
mosexto. Tunc rex bucar rex marro-
chioꝝ cum.xxx.regibus saracenorum
subito apparuit spacio vniꝰ leuce ppe
valentiam z factus est tumultus ma-
gnus in ciuitate ex subditis rumoribꝰ
z ascendit virtuosus Cid supra turriʒ
altiorem fortalicij cum consiliaribus
suis vt videret eoꝝ exercitũ q̃ videns
incepit ridere ostendens magnũ gau-
dium: descendens ergo de turri facto
signo campane congregati sunt omes
sui bellatores:quibus dixit virtuosus
Cid qũo volebat dare belluʒ regi buc-
car z illis.xxx.regibus z hilari animo
placuit omnibus sperantes victoriam
reportare. Exierunt ergo ordinati fm
modum suũ. Eo tempore quo tempo
re saraceni non cogitabant: cum ergo
venerunt ad locum vbi viderunt ten-
toria saracenoꝝ precepit vt irent lentis
passibus z ipe ibat cum suo equo q̃ di-
cebatur bauieca:quos cũ viderunt sa-
raceni ordinauerunt subito acies suas
z venerũt contra eos satis inordinati
cum non cogitarent de aduentu ipius
Cid super eos Cum ergo vidit eos in-
ordinatos predictus Cid precepit ve-
xillum suũ sceleriter ire contra eos et
factum est prelium magnum sic q̃ ce-
ciderunt multi ex vtraq̃ parte z dura-
uit bellum de mane vsq̃ ad horam no
nam nec poterant saracenos eradica-
re ab illo loco pre multitudine z tanta
erat multitudo mortuoꝝ peditũ etiaʒ
xp̄ianoꝝ q̃ nõ poterant cuʒ equis am-
bulare inter eos sed placuit deo q̃ ab ho
ra nona inceperũt saraceni dare terga
et secuti sunt eos xp̄iani occidendo et
vulnerando z in illa sequela vidit ipe
Cid regem buccar z euaginato ense se-
cutus est eum vt eum occideret sed quia
ille ducebat velocem equũ cuʒ cogno
uit q̃ Cid sequebatur eum fugit velo-
cius z non potuit eum attingere sicut
voluisset: licet cum peruenerũt ad ma
re ppe ipsum iret z tunc emisit a ma-
nu enseʒ suũ super buccar percussitq̃
eum:sed ille percussus intrauit subito
nauiʒ z Cid descendit z accepit ensem
suũ z spatã regis buccar q̃ ei ceciderat

quam vocauit tysonam ꝛ reuersus est
ad locum belli deuictis saracenis vbi
tot spolia habuerunt ꝙ solū de equis
quinta pars que cecidit in sortem ipi⁹
fuit tricentoꝝ equoꝝ. Deuictoqꝫ buc-
car rege marrochioꝝ cum alijs .xxx. re
gibus reuersus in ciuitate valentie cū
magnis diuitijs leticia et honoꝛe. Et
tūc misit regi alfonso castelle in donū
ex p̄dictis spolijs centū equos cum sel
lis suis ꝛ frenis mirabiliter adoꝛnatos
ꝛ .lxxx. saracenos captiuos q̄ oia rex p̄
dictus cx̄ns in valle oliueti gaudenter
recepit. Tūc etiā soldanus psie videns
ꝙ sanctā ciuitatē iħrl̄m ceperant xp̄ia
ni ꝛ ml̄tas alias ciuitates ꝛ loca timēs
ꝙ tota eius terra pderet̄ si trāsiret p̄di-
ctus virtuosus Cid in partes illas pꝛo
iuuamine xp̄ianoꝝ. Ideo audita eius
celebri fama vt eū in amicū posset con
federare misit ei ambasiatoꝛē suū per
mare ꝛ cū peruenit valentiā receptus
est honoꝛifice ab ipo Cid ꝛ p̄sētauit si-
bi dona que sibi mittebat soldanus scꝫ
multa iocalia auri ꝛ argenti ꝛ p̄ciosos
ac nobiles pannos de serico ꝛ auro mi
rabilis contexture ꝛ multa alia q̄ non
sunt in ista terra: pꝛesentauit sibi etiam
vnā libꝛā mirre ꝛ balsami p̄ciosi, cum q̄
postmodū fuit coꝛp⁹ ipius Cid balsa-
matuꝫ in eius moꝛte. Dedit etiam sibi
vnū archidricben de nobilioꝛib⁹ q̄ fue
runt in mūdo qd̄ vsqꝫ in hodiernū diē
manet in monasterio scī petri de car-
denā ꝛ de his oibus recept̄ remisit eū
cū honoꝛe ad p̄dictū soldanū cuꝫ suis
etiā donarijs inito federe inter eos.

Centesimū vndecimū bellū in-
ter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit
anno dn̄i Millesimocētesimo
septimo. Tunc p̄dictus rex buccar do
lēns qūo sic turpit̄ victus a Cid cāpea
toꝛe ꝛ qūo interfecerat ꝛ captiuauerat
eius gentes: ꝛ qūo expoliauerunt cuꝫ
a tam magnis diuitijs. Ipe in xp̄ia p̄
sona p̄dicauit in affrica cōuocans oēs
pp̄los sicut nos facimus cempe cruci-
ate ꝛ cōgregatus est ad eū ppl̄s innūe-
rabilis cū quo transiuit mare vt veni-
ret super valentiā ꝛ se vindicaret. Cuꝫ
ergo p̄dicti rumoꝛes puenerunt ad au
res ipsius Cid inter cetera pꝛecepit ꝙ
omnes saraceni habitantes intra ciui-
tatē egrederent̄ foꝛas ꝛ ꝙ habitarent i
alcudia q̄ facto cū nocte illa iaceret in
lecto suo p̄dictus Cid hoꝛa medie no-
ctis cogitans qūo se haberet in aduen
tu tante multitudinis saracenoꝝ. Ec-
ce subito impletū est palaciū illud cla
ritate magna ꝛ quodā mirabili odoꝛe:
ꝛ cū ipe miraret̄ illius insolide clarita-
tis ꝛ odoꝛis apparuit ei vir q̄daꝫ indu
tus vestibus albis sicut nix qui canus
ꝛ crispus videbat̄ in manibus suis cla
nes gestans. Dix itqꝫ ei: domnis roderi
ce vel quid agis: ꝛ ille rn̄dit: q̄s es tu vo
qui a me hec q̄ritis. Et ait illi: ego sum
sanctus petrus p̄nceps apl̄oꝝ q̄ venio
ad te cū celerioꝛi mandato q̄ꝫ illud qd̄
tu cogitas de rege buccar scꝫ ꝙ habes
dimittere hunc mundū ꝛ ire ad vitam
vbi nō est finis et p̄figit̄ tibi terminus
xxx. dieꝝ a p̄senti die. Verūtn̄ vult ti-
bi deus facere hanc gr̄am ꝙ tu moriu-
rus cū gentib⁹ tuis habeas victoꝛiā de
rege buccar ꝓpter honoꝛem tui coꝛpis
qd̄ erit cuꝫ adiutoꝛio apostoli Jacobi
quē deus mittet ad bellū illud. Sꝫ an-
te hec oia tu facies penitentiaꝫ de pec
catis tuis ꝛ saluus eris: hec oia conces
sit tibi dn̄s iħs xp̄s ꝓpter amoꝛē meuꝫ
ꝛ ꝓpter reuerentiaꝫ quā semp habuisti
ad ecclesiam meam monasterij sancti
petri de cardenan. Que cum audiuit
virtuosus Cid p̄ gaudio dimisit se ca-
dere de lecto in terram ꝛ cecidit ad pe-
des apl̄i volens osculare pedes eius ꝛ
dicit ei apl̄s. Non laboꝛes in hoc quia
nō poteris accedere ad me: q̄ꝫ sis certus

q omnia q dixi tibi sunt tibi concessa: & sic dispa ruit ab oculis eius & reman sit in palacio illo quidam magnus et suauissimus odor cuius qualitas effari non potest: & predictus Cid remansit fortificatus & ita certus de predictis sic si iam transissent oia illa. Et die facto conuocauit ad forzalicium suum omnes milites suos & narrauit eis visionem illam cum lacrimis nihil eis occultans faciet ergo secundum consilium meum & deuincetis regem buccar & .xxxvj. reges qui veniunt cum eo. Perceptis ergo sacramentis & facta penitentia pctorum suorum cum non remanerent nisi septem dies de spacio prefinito precepit vocari ad se vxorem suam dominam ximenam & mandauit q adducerent ei vasa illa argentea in quibus erat balsamum & mirra q sibi miserat soldanus magnus persie. Et cum vidit ea ante se precepit adduci quandam cupam auream in qua ipse bibat & accepit de illo balsamo & mirra mixto cum aqua rosea ad quantitatem vnius cocliaris & bibit & sic per illos septem dies fecit nihil aliud comedens nec bibens. Et factum est corpus eius pulcrius & recentius quam ante excepto q continue deficiebat sic q non poterat se mouere in lecto: penultima ergo die antequam deficeret vocauit vxorem suam & venerabilem episcopum ciuitatis iheronim et alios milites parentes & amicos quibus confidebat. Dixitque eis: scitis q rex buccar erit hic vna istarum dierum & circumdabit ciuitatem cum sua potestate magna: ea ergo q vos habetis facere vt vincatis sunt hec. Primo postquam fuero mortuus lauabitur corpus meum quod satis intrinsecus mundum teneo: laudetur deus vt crastina die q est dies vltima vite mee recipiam corpus dominicum & lauato corpore abstergatur bene & vngetis ipsum totum caput & os pedes & omnia alia membra cum balsamo & mirra quod superfuit in his vasculis argenteis & nullus sit ausus propter mortem meam clamare nec ostendere dolorem: ne forte saraceni sentiant mortem meam: & cum venerit dies vt appropinquat ciuitati rex buccar precipietis q omnes gentes ascendent super muros & q sonent tubas anafiles & facient maiores leticias que potuerunt fieri per homines: & cum fuerit dies qua volueritis ire cum corpore meo in castellam facietis q egrediantur omnes gentes secretissime sic q non intelligant saraceni qui sunt in suburbibus & precipietis onerari gerulas aliasque bestias cum omnibus illis diuitiis que sunt valentie sic q non remaneat ibi aliquid q sit alicuius valoris: et cum factum fuerit precipietis incellare equum meum bameca & armabitur bene corpus vero meum ornabitis optime & ponetis me super equum taliter q non possum cadere ponetis etiam in manum mea ensem meum tyson & eant semper apud me episcopus dominus iheronimus & gildias priuatus meus vnus ad dexteram & alius ad sinistram qui dirigunt equum meum: & vos petre berunde portabitis vexillum meum sicut consueuistis: vos vero aluarhanes ordinabitis acies & ite ad bellandum cum rege buccar: sitis enim certi & non dubiteritis q habebitis victoriam me existente mortuo sicut mihi deus concessit. Sequenti vero die facto testamento suo hora terciarum recepit corpus dominicum de manu episcopi genibus flexis & cum multis lacrimis: quo percepto reclinauit se in lecto dicens: domine ihesu christe cuius est omnis potestas & cuius sunt oia regna tu es super omnes gentes & oia sunt ad preceptum tuum: ideo domine peto hanc misericordiam vt aia sit vbi est finis sine fine quibus dictis strenuosus Cid tradidit aiam in manibus creatoris. post tres autem dies mortis eius apparuit rex buccar cum fratre suo super valentiam & fixa sunt tentoria. xv.

milia sicut narrat analfaxar historiogꝛ-
phus saracenoꝝ ⁊ bellabāt cōtinue cō
tra ciuitatē q̄ntū poterāt ⁊ illi de ciuita
te defendebāt ciuitatē cū magna leti-
cia sicut eis ꝑcepat Cid qḋ durauit p
nouē dies q2 xp̄iani ꝑpabāt oīa sua a d
du cendū in castellam sicut ꝑcepat eis
gloriosus cid. Bucar vero rex vidēs q
Cid tāto tp̄e nō egrediebat ad eos co-
gitauit q nō erat ausus exire. Et ideo
volebat facere machinas ad capiendū
virib9 ciuitatē. Sed die duodecia om
nib9 ꝑpatis ⁊ posito ipsius corpe Cid i
equo suo sicut mandauerat tali dispo
sitione q videbat viu9 hora media no-
ctis apta est vnica porta ciuitatis q̄ ten
dit versus castellā ⁊ ordinatis aciebus
cum omnib9 oneribus exeūtes secre-
tissime ⁊ in magno silētio sic q videba
tur q nō essent ibi .xx. milites irruerūt
subito in saracenos qui inuenientes
eos inermes nec potētes pre cōfusiōe
magna ordinare seipos. q2 videbat rgi
bucar ⁊ illis .xxxvj. regib9 q veniebant
ex pte xp̄ianoꝝ sup eos vltra sexagita
milia militū q̄ erāt albiores niue ⁊ āte
eos viderunt viꝝ militē sup equū albū
sedentē in manu sinistra gestantem ve
xillū albū ⁊ in manu dextra ensem qui
videbatur sicut ignis. Videntes ergo
bucar ⁊ reges ꝑdicti cedē maximā sa-
racenoꝝ suoꝝ quā faciebāt isti milites
timuerūt valde ⁊ dederūt terga fugien
tes vsq ad mare xp̄iani aūt insequen-
tes eos occidendo ⁊ vulnerādo ꝑuene
rūt vsq ad mare ⁊ tāta pressura vt ingre
derentur in nauib9 q scđm historiam
viginti illoꝝ regū fuerūt ibi mortui et
decē milia saracenoꝝ suffocati. Rex ve
ro bucar cum alijs qui euaserant pres
suram illā eleuatis velis nunq̄ ampli
us sunt reuersi. xp̄iani aūt victoria ha
bita reuersi sunt ad tentoria ⁊ expolia
to campo vbi innumeras diuicias iue
nerūt receperūt eas quas portare po-
tuerant relictis ibi pluribus alijs sine
numero. ⁊ sic venerūt corpe ipsius Cid
in castellā cū magna leticia ⁊ honore ⁊
sepelierūt sicut ipse ꝑcepit in scō petro
de cardenā. Saraceni vero q̄ erant i al
cudia vidētes q oēs xp̄iani recesserant
a ciuitate ⁊ nihil dimiserāt in eadē in
gredientes iterū populauerant eam.
Fuit aūt predictus virtuosus Cid do-
minus ꝑdicte ciuitatis quinq annis.
Rex aūt alfonsus sextus supradictus
cū audiuit victoriam quā Cid campe
ator habuerat mortuus ⁊ q̄uo duceba
tur in equo suo bameca. ac si eēt viuus
venit ꝑsonaliter ad scm̄ petꝝ de carde
na sceleriter de toleto ⁊ honorauit eū
in sepultura sua in qua etiā fuerūt in-
fantes arrogonie ⁊ nauarre cum suis
vxoribus q̄ filie fuerūt ipi9 Cid. Pre-
dictus vero rex alfonsus sext9 brano re
gnauit .xliij. annis ⁊ septē mensib9 ⁊ p-
ceptis sacris feliciter migrauit ad dn̄z
anno dn̄i. M.cxxviij. Jacet sepultus
in monasterio sancti facundi in eius
morte ex medio lapidū qui erant ante
altare sancti ysidori in ciuitate legion̄.
tribus dieb9 manauit aq̄ qḋ fuit signū
lacrimarū regni ꝑpter damna secuta
post eius mortē. Ipse vero nō reliquit
filiū heredē. Veruntn̄ q2 ipse dederat
filiā suā dn̄am orraçam in vxorē comi
ti Raymundo tolosano qui erat de ge
nere gothoꝝ ⁊ in illa ꝑdictus comes
habuit vnū filiū cū ꝓficisceret in irlem
in passayo supradicto quē baptizauit
in iordane et iō vocauit eū alfonsum
iorday. Ideo iste post multa damna q̄
acciderāt in regno fuit eleuatus in re
gē ⁊ post factus est impator.

C Entesimum duodecimū bellū
inter saracenos ⁊ xp̄ianos acci
dit post mortem regis ꝑdicti al
fonsi pauco elapso tp̄e. Tunc em̄ regi
arroganum alfonso cum esset cum ex
ercitu suo in regno castelle facta cōcor

dia et pace inter eū ꝛ regem alfonsum paruulū dimittēs ei quicquid i regno suo tenebat. Nūciatū est q̄n̄o magna multitudo saracenoꝝ itrauerat regnū suū arrogonie qui nimis dolens recessit statim vt occurreret illis ꝛ inuēit eos in quodam loco regni sui qui dr̄ effergaꝛ bellauit cum illis dicens. sed qui nunq̄ fuerat victus ibi victus fuit a saracenis ꝛ mortuus. Alij dicūt ꝙ nō fuit mortuus ibidem sed duxit post h̄ vitam peregrini per mundum incognitus. Et dicitur in cronicis ꝙ hoc accidit ei q2 expoliauit ecclesiā. sancti ysidori et plures alias ecclesias castelle post mortem regis alfonsi sexti bzano volens ipse regnare.

C Entesimūtredecimū bellū inē saracenos ꝛ xp̄ianos accidit anno dn̄i M.cxlvj. Tūc cū lodouicus rex francoꝝ audiuisset ciuitatē edisse captam fuisse a turcis zelo fidei succensus mesopotanee cōpatiens ab Eugenio papa.iij. apud berseliacum cruce signatus est cū p̄ncipibus pegrinatōꝫ p̄ponens transmarinam anno sequenti. Millesimocētesimoq̄dragesimoseptimo. Sanctus bernard⁹ chorardo regi apud franchonburg constitutoꝛ p̄ncipibus fere cunctis signum crucis affixit ꝛ socij pegrinatōnis vltra modum multiplicantur naualis exercitus de anglia flandria ꝛ de lothoringia collecto.ij.idus aprilis de tremundo portu anglie cum ducentis nauib⁹ profectis.iiij.kal.iulij vlix bonā applicuit ꝛ illā post.iiij.mensiū obsidionem capiunt hostes q3 quorum numerus erat ducenta milium et quingētos deuincunt licet cristiani.xiij.millia vix essent. Chorardus rex cum innumera multitudine pegrinationeꝫ egreditur mense mayo ꝛ vt ad expugnandū yconium inconsulto diuertit deficientib⁹ victualibus fame afflictus redijt ꝛ pse quentibus eos turcis multos pdidit. Rex vero francorum ludouicus etiāꝫ aggreditur pegrinationem et euocat⁹ bi imperatore grecorum nauibus ei⁹ aberosolimis euebitur. Anno millesimocentesimoq̄dragesimooctauo franci per deserta asie dolo ꝛ astucia grecorum q ni calcem farine miscuerūt crebro insultus thurcorum patiētes fame cruciati ita vt quidam equorum ꝛ asinoꝝ carnibus vescerentur tandem multis fame pereuntibus ceciliam veniunt et inde anthiochiam palestinaꝫ nauigio petierunt hay medius comes marianeñ.in cipro ꝛ alfonsus comes tholose et sancti egidij apud cesaream palestinam obierunt et adeo tunc male successit regi francorum ꝙ a grecoꝝ manibus captus imperatori grecorū turfolium obsidenti ducitur p̄sentādus. Quem rogerius rex cecilie expoliata grecia ꝛ vastata vsq3 constantinopolim a captione liberauit.

C Entesimū.xiiij.bellū inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit āno domini Millesimocentesimoseptuagesimo. Tunc supradictus rex alfonsus septimus rex quartus castelle ꝛ nepos regis alfonsi qui lucratus est tholetum posita tota hispania sub ei⁹ dominio factus fuit impator ꝛ coronatus in ciuitate legioneñ.et confirmat⁹ per papam vt de cetero vocaretur imperator hispaniarum. Postq̄ ergo regnuꝫ arrogonie castelle et legionis pacifice tenuit ꝛ oēs reges saracenorum hispanie sibi obedirent tanq̄ vasalli remanserunt due ciuitates que nō recognoscebant eum dominum sc3 boetia et almeria.et propter illas subiugandas congregauit exercitum magnum et venit p̄mo super boetiam ꝛ obsedit eam et aliqui non seruantes eidē fidelitatem recesserunt quod cum cognouerunt saraceni omnium illarum par

tiũ congregati sunt ⁊ venerunt ibi sta
tim vt facerent imperatorez alfonsum
cessare ab obsidione. Sed cũ hec a sa-
racenis agerentur apparuit sanctus
ysidorus in visione predicto imperato
ri confortans eum et dicens. Crastina
die dabis bellum istis saracenis viriliṫ
⁊ ego veniam in adiutorium tuum su
os ergo dum sol emitteret radios sup
terram preparauit se imperator alfon
sus cum sua milicia ad bellandũ. Ve
nerunt ergo animose ad locum belli
irrueruntq̧ in saracenos ⁊ factum est
durum bellum ac ex utraq̧ parte plu
rimi ceciderunt. Rex aũt saucius filiꝰ
imperatoris strenuissime se habuit in
illo bello et vidit imperator beatuz ysi
dorum ambulantem in bello ex parte
sua et cognouit eum propter quod vi-
ribus resumptis confortantes milita
res suos sine dubio sperantes victoriã
obtinere. Cum ergo cognouerunt cri
stiani beatum ysidorum bellare cũ eis
⁊ pro eis confortati sunt nimis. Sed ⁊
saraceni pusillanimes effecti non po-
tentes sustinere bellum terga sunt da
re coacti. cristiani aũt videntes eos fu-
gientes secuti sunt eos et mortui sunt
omnes qui venerant in adiutoriuz bo
etie. Videntes aũt saraceni qui erant
intra villam ꝙ non poterant resistere
imperatori alfonso apertis ianuis ciui
tatis receperunt euz omnia fortalicia
sibi submittentes ⁊ propter miraculũ
quod in illo bello fecit beatus ysidorꝰ
statim imperator virtuosus fecit edifi
cari ecclesiam vnam in honorem san-
cti ysidori sub conuentu canonicoruz
regularium datis honorifice omnibꝰ
necessarijs tam in crucibus q̄z in calici
bus vestimentis et libris q̄z etiã in pos
sessionibus et hereditatibus sicut ne
cessarium eis erat.

Entesimũ decimũ quintũ bellũ
inter saracenos ⁊ xpianos acci

dit ãno domini Millesimo cẽtesimo
septuagesimo primo. Tunc predictus
imperator capta boecia cõtentis ⁊ aĩa
tis militibꝰ suis cum eodem exercitu
venit super almeriam. Est eñ ciuitas
in litore maris mediterranei ⁊ in termi
nis granate. fixis ergo tentorijs super
eandem ciuitatem cum aliquibus die
bus in obsidione permansisset venerũt
i eꝰ auxiliũ. Comes raimũdꝰ barchino
neñ. ⁊ ianueñ. cũ classe sua ꝑ mare. qui
fideliter adiuuantes impatorẽ habita vi
ctoria cepit almeriã. omnem aũt pdã
ciuitatis et terminoꝝ eius dedit impa
tor alfonsus ianuensibus ⁊ iter spolia
inuentũ est vas lapidis preciosi vnius
elmoralde quantitate vnius scutelle. ⁊
ianuenses dixerunt impatori ꝙ daret
eis illud vas ⁊ ꝙ oia alia distribueret
eis quibꝰ vellet. qr ipi cũ illo vase eẽnt
contenti. placuit aũt impatori ⁊ cõces-
sit eis vas quod ⁊ ipi vsq̧ in hodiernũ
diẽ ꝓ magno iocali obseruant sicut au
diui vocantes illud vas sanctuz grisale.
Alia aũt spolia dedit raymũdo comi
ti marchioneñ. Capta ergo ciuitate et
relicta in securitate vt decebat reuersꝰ
est in castellã ⁊ cũ iret per viam isirma
tus est ex laboribus belloꝝ ⁊ viaꝝ ⁊ cũ
veniret ad locũ qui dicitur delas sesne
das videns quandã arborem que dicit
ensina magne q̄ntitatis ⁊ virentibꝰ folijs
placuit ei descẽdere sub eadem arbore
vbi pceptis sacramẽtis ⁊ facto testamẽ
to feliciter migrauit ad dñm. Inter ce
tera laudat impator predictus alfonsꝰ
de iusticia. Vnde legit in sua cronica
ꝙ cũ quidaz agricola de regno galicie
conquereret eidem ꝙ infans quidam
in suo loco acceperat iniuste bona sua
statim misit lras suas illi infanti ꝙ re
stitueret ei bona sua. Sed ille parum cu
rans de lris eius. Iterum rediit predi
ctus agricola ad impatorem cum que
rela tunc predictus imperator secrete

ssime cum duobus aut trib⁹ comitib⁹ recessit a ciuitate toleti et velocissime itinerauit quousq₃ peruenit ad locū fctā ergo diligenti inquisitiōe secrete cū p̄ce ptoribus loci illius venit ad domū infantis et precepit q̄ vocaretur diceretq₃ ei q̄ erat ad portam imperator qui eum vocabat. Ille aūt nō modicū miratus de tam subito et inexcogitato aduentu voluit fugere sed statim captus est et interrogatus ab imperatore de illa iniusticia et quare lr̄as suas non impleuerat obmutuit. Quare continuo mandauit ipm suspendi in porta dom⁹ sue et reuersus est impator in ciuitatē toleti. Iste aūt impator reliquit duos filios quorum primogenitus dicebatur sanci⁹ alius v̄o fernandus. Primo dedit regnum castelle. Scd̄o aūt regnū legionis. Sepultus est aūt in ecclesia maiori ciuitatis tholetane regnauit et imperauit. xl. annis et successit ei i regno fili⁹ sanci⁹ quint⁹ rex castelle q̄ tante virtutis fuit et tam iustissime gubernabat q̄ vocatus fuit a pplo rex sancius desiderat⁹ regnauit solū anno vno. qui feliciter finiuit et sepultus est toleti apud imperatorem patrem suum et successit ei in regno filius eius alfonsus octauus vi. rex castelle. Qui incepit regnare cū esset paruulus sc₃ etatis. iiij. annorum et orta est diuisio magna inter milites castelle propter eorū interesse q̄s sc₃ eū haberet in potestate sua tanq̄₃ tutor q̄usq₃ esset etatis. xv. annorū ꝓpter quod plurima damna in regno euenerūt vsq₃ ad p̄finitum temp⁹ receptis p̄miis tirānorū iusto dei iudicio vt latius continetur in generali historia hispanie. Incepit regnare iste alfonsus octau⁹ Anno Millesimocentesimoseptuagesimosexto.

Centesimūm decimūsextū bellū inter saracenos et xp̄ianos accidit Anno domini Millesimocentesimo. lxxxvij. Tunc quidā miles qui dicebatur fernandus roderici qui aliqua fortalicia predicti regis alfonsi octaui tenebat vsq₃ ad tempus prefinitū. xv. annorum cum tempus fuit impletum tradidit omnia fortalicia regi et ipe statim recessit a regno et transiuit ad saracenos accepta ergo multitudine saracenorum disposuit venire super ciuitatem roderici que tunc edificabatur a rege fernando legionis fratre regis alfonsi predicti. Erat eīn locus adhuc sine muris et ideo leuiter expectabat eum expoliare. Apparuit ergo in visione beatus ysidorus sacriste ecclesie sue vigilanti in sacrario et ostendit ei aduentum fernandi roderici cū₃ multitudine arabum et precepit ei q̄ iret velociter et nūciaret regi legionis fernādo. Venit ergo et nunciauit predicto regi hec omnia. Rex aūt gratias agēs deo congregauit exercitū suum et venit velocius quo potuit ad succurrendu₃ xp̄ianis ciuitatis roderici que iam obsessa erat a saracenis et cum non haberent muros acceperunt tam viri q̄₃ femine currus et quadrigas et vasa magna vinaria archas lectos ligna ac oia alia que habere potuerunt et posuerunt circūquaq₃ loco muri quousq₃ veniret rex fernandus. Venit ergo ad locum predictus rex fernandus qui nūq̄₃ fuerat victus et confidens in dn̄o ex diuina reuelatione beati ysidori irruit viriliter in saracenos bellauitq₃ cum eis et deuicit eos et tanta fuit multitudo mortuorum saracenorum q̄ non erat qui eos dinumerare posset. aliqui autem euaserunt per fugam. Alij vero iugo captiuitatis sunt traditi. Et tunc murata fuit ciuitas Roderici et reuersus est rex Fernandus cum leticia et honore. Post mortem hui⁹ regis fernādi legiōis successit ei i regno eodē

filius eius alfonsus q̄ in senectute sua habuit bellū magnū cū albehuc q̄ erat dn̄s vuandalie ꝛ deuicit eū: ꝛ tūc lucratus est meridā montages badayos et casseres atqꝫ alcantecam: ꝛ populauit plurima alia loca ꝓpter que regnū suum erat dilatatum.

Centesimūdecimūseptimū bellum inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit anno dn̄i Millesimocētesimooctuagesimo nono. Tūc erat in affrica miramamolim saracenus quidam noīe iustet malcemdo. Hic eleuatus in supbiam transiuit mare cū potestate magna ꝛ venit yspolim ꝛ ibi mouit exercitū suū per campaniā corduben transiuitqꝫ portū que dr̄ delmiradel: qd̄ cum rex alfonsus octauus cognouit cū iam transierant .xv. anni etatis sue ꝛ pacifice possideret regnū suū sic ꝙ reges arrogonie ꝛ nauarre erant eius vasalli. Congregauit ex improuiso maiorem exercitū q̄ꝫ potuit ꝛ venit in locum de alarthos nec voluit expectare reges arroganum ꝛ nauarre nec multos alios qui veniebant in adiutorium eius. Sꝫ ipse cum paucis q̄s ad manū potuit habere de locis circūuicinis ꝛ cum didaco dn̄o viscaye nec erāt ibi nobiles regni dixerat eñ ꝙ ita boni erant milites stremature sic nobile qui lingua nostra dicunt fids dalgue. Et ideo illi ꝓpter hoc vituperiū nō venerunt ad bellum. Cū ergo p̄dict⁹ rex alfonsus octauus esset in loco de alarchos fortalicīū p̄parando: ecce superuenit miramamolim cū potestate magna saracenoꝝ quoꝝ non erat numer⁹ ꝛ cum rex alfonsus esset magni cordis irruit in saracenos ꝛ cōmissum est durum bellum. Et noluit deus ꝙ xp̄iani exirent ex illo bello cum honore cum non essent vnius animi nec tradiderāt domino suo auxilium sicut debuissent victi: ergo fuerūt ibi xp̄iani ꝛ multi corum mortui: ꝛ rex alfonsus fuit in bello vulneratus ꝛ extractus a suis violēter quia ipe voluit ibi mori: et cognouit rex alfonsus ꝙ hec ei acciderāt ꝓpt errorem que ipe fecerat contra deū sicut ei reuelatum fuerat per angelum ꝛ ꝓposuit in corde suo decetero seruire deo: intellexerat enim ꝙ potestas dei castigauit eū crude ꝙ sibi multū profuit: quia seruiens deo nunquid aliq̄d postmodū cepit ꝙ non gloriose finiret vt patet in cronicis hispanie latissime.

Centesimū decimūoctauū bellū inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit anno dn̄i Millesimocentesimo .lxxxvij. tēpore friderici imperatoris ꝛ vrbani pape .iij. Post eñ iherosolomitanum per xp̄ianos valde fuerat dilatatum post multa bella ꝛ gloriosas victorias de saracenis in quib⁹ semper pauci de pluribus triūphabāt sicut breui cathalogo regū terre sancte postqꝫ habita fuit a xp̄ianis ꝑt annotari quia godefridus de bullon. Primus qui ibi principatum tenuit anno vno cum paucis p̄ncipem militie soldani egiptioꝝ cum infidelium innūera multitudine in p̄lio superauit. Tertia baldouin⁹ q̄ ei successit p̄m⁹ latinoꝝ ihrl'm ꝩ cū tricent͡ʒ .lxx. militib⁹ ꝛ trecent͡ʒ peditib⁹ p̄ncipe militie caliphe egypti q̄ secū .xj. milia eq̄tū et .xxx. milia peditū adduxerat superauit ꝑ vbi dictum principem cum quinqꝫ milib⁹ saracenis interfecit alij autem per fugam euaserunt. Et iterum cum quingentis equitibus et duobus milibus peditum presidem astolicarum veniētem cum innumera multitudine deuicit cesis ex eis .iiij. milibus alijs in fugam conuersis regnauit annis .xviij. Et successit ei alius baldouin⁹ de burgo qui in primo regni sui anno cū sexcingentis equitibus cū gario p̄ncipe turcoꝝ potētissimo q̄ secū innūerā mul

titudinē turcoꝝ habebat bellauit ⁊ de
uicit cum .iiij. milibus saracenis inter
fectis alijs vinculis mancipatis cū re
liquis vero saracen⁹ ille vix euasit. Ali
ud aūt bellū habuit cū rege damasce
noꝝ cui⁹ exercit⁹ erat .xv. militū eqtu3.
Ipe vero baldouin⁹ hēbat mille .c. equi
tum ⁊ duo milia peditū hūc etiam de
uicit duobus milibus saracenis mor
tuis plurimis captiuatis. Alij aūt cu3
principe suo terga dederūt de xp̄ianis
aūt ceciderūt .xxiiij. Regē etiā ascolo
nitaꝝ qui cū multitudine egiptioꝝ ve
nerat in bello cū suis paucis ꝓstrauit
Item doloquinū damascenoꝝ regem
qui venerat cum exercitu magno ī bel
lo. Quarto contriuit duob⁹ milib⁹ ex
hostib⁹ interemptis de xp̄ianis vero ce
ciderūt equites .xxiiij. pedites āt .lxxx
Hic baldouin⁹ regnauit .xiij. annis et
successit ei in regno gener eius fulco
comes hic cū paucis militibus suis ꝯ
innumerā turcoꝝ multitudinē que de
perside ebulerat triūphauit trib⁹ mili
bus interemptis ⁊ multis alijs ī capti
uitate detentis regnauit .xj. annis. Suc
cessit ei in regno baldouin⁹ primogēi
tus eius filius q̄ nono regni sui anno
quosdā nobiles turcoꝝ satrapas cum
vniuerso exercitu suo circa ꝑtes gero
concianas in prelio supauit interfecti
ex eis quinq3 milibus reliqs cu3 igno
minia ⁊ cōfusione fugientib⁹. In .xv.
etiā regni sui anno cū ꝑncipe damasci
noradino congrediens fugiente nora
dino cum parte exercitus sui reliquis
interemptis rex victor campū obtinu
it regnauit .xxiiij. annis sine liberis et
successit ei in regno frater eius Alma
ricus. Hic primo regni sui anno ꝑtib⁹
egipti cum dargan ꝑncipe militie egi
ptiorū congreditur ⁊ facta magna stra
ge hostium cū paucis diuinitus victo
riam obtinuit. In secūdo aūt ꝑlio hn̄s
secum .ccclxx. milites pugnauit cū ꝑn

cipe soldani damasci qui secum duce
bant .xij. milia turcoꝝ. Arabū aūt .xj.
milia ⁊ interfecit ex hostibus mille qn
gentos de xp̄ianis vero centū ceciderūt
regnauit ānis .xij. ⁊ successit ei ī regno
baldouin⁹ fili⁹ ei⁹ hic diuino iudicio le
pra ꝑcussus regnum nihilominus re
xit qui anno .iij. sui regni cu3 .ccclxxv.
equitib⁹ circa ꝑtes ascalone occurrēs
saladino qui cū .xxvj. milib⁹ eqtū veni
ebat supauit ipo saladino cū ꝑte exer
citus fugiente alijs trucidatis alijs vi
culis mancipatis. De xp̄ianis aūt .iiij
aut quinq3 dn̄i dicuntur cecidisse. In
alio aūt prelio circa tyberiadē cū septī
gentis equitibus occurrens saladino
qui .xx. milia equitū secū habere dice
batur ipm supauit mille hostibus intē
emptis de xp̄ianis vero paucissimi ce
ciderūt. Cū aūt ꝑdictus rex ꝓpter eius
egritudinem vxorem ducere voluisset
duas sorores quas habebat sibillā pri
mogenitā ⁊ ysabelem iuniorē duobus
viris nobilibus genere vxores dedit si
billā vxorem bernardo de longa spar
ta marchioni montis ferrati. ysabele3
vero tradidit dn̄o eufrido de throno.
Mortuo aūt dicto bernardo ⁊ relicto q̄
dam paruulo filio cui nomen baldoui
nus rex ꝑdictā vxorē suā tradidit cui
dā adolescenti de pictauēsi comitatu
guidoni fidelissimo cui etiā eo q̄ infir
mitate nimiū grauabatur totius regni
administratōnē cōmisit. S3 regis indi
gnationē incurrens ꝓcurationem et
administrationem amisit. Et tunc rex
conuocatis regni maioribus nepote3
suum paruulum baldouinum regem
inungi fecit et tam ipm q̄ reges neg
cia prouidentie tutele comitis tripoli
tani cōmisit. non multo aūt tempore
post baldouino rege leproso viam vni
uerse carnis ingresso minore etia3 bal
douino defuncto prefatus guido pro
curante vxore sua sibilla ad quā regnū

iure hereditario pertinebat sublimat9
est in regem non requisito assensu co-
mitis tripolitani qui totius regni tūc
procurator erat. Unde valde indigna
tus presertim cū ipe ad regnum aspi
raret absq3 regis consensu cū quo rā
corē et inimicitias extruxerat cū saladi
no treugas fecit et vt maiorē in regno et
3 ipm regē defensionē hrēt et nocendi
manet cū dña tyberiadis et toti9 galilee
mrimoniū 3tit. Uñ factū est in regno
pīculū et pniciosa discordia quibusda3
comiti fauentibus alijs regib9 adherē
tibus quā diuisionem cum saladinus
cognouit cogitans q immenso forami
ne discordie facile pateret insidiantib9
ingressus ex omnibus sibi subiectis re
gionibus multitudinem pugnatoru3
congregauit ex egipto arabia et meso-
potania tam equites q̄3 pedites cōtra
cristianos conuocando. Dicitur autē
.l.milia equitū exceptis peditibus in
comitatu suo secum traxisse et permisit
ante faciem suam decem milia electo
rum militum qui per terram comitis
tripolitani qui tunc treugas cū sarace
nis habebat per partes sc3 tyberiadis
et nazareth vsq3 ad suburbia accon trā
sierunt vt more suo cristianos prouo
carent si forte incaute et inordinate p-
seq̄ntibus possent pimere vel captiuos
retinere nec effectu caruit astuta impi
orum imaginatio quia magister mili
cie templi cum fratribus suis plusq3.
lxx.incaute egredientes cū3 magistro
hospitalis qui d castello suo beluer re
uertebatur cum decē fratribus inclu
si sunt ab eis iuxta casale roberti. licet
aūt non nisi centumuiginti milites in
comitatu suo haberet.x.milibus sara
cenorum mirabiliter resistentes mul
tis ex eis interfectis ipe tandē fere oēs
interfecti sunt vel retenti. magistro āt
templi cum paucis fuga elapsis. ma
gistro vero hospitalis trucidato pmo

die may cruentam de cristianis repor
tarunt victoriam. Ex quo facto audio-
res saraceni effecti mensis iulij seq̄ntī
omnibus viris suis in vno congre-
gatis regni cristianorum. ex parte da-
masci ciuitatem scilicet tyberiade3 ob
sederunt. Iam enim comes tripolita-
nus cuius erat ciuitas a saracenis cap
tus treugis recesserat eo q imponeret
sibi q contra regem et regnū mala plu
rima machinans saracenis confedera
tus fuisset. Munitat igitur predictam
ciuitatem contra saracenos vxore sua
in presidio relicta. Dominus aūt gui-
do rex hierosolimitanus et Raymun-
dus comes tripolitanus cum omni-
bus fere totius regni nobilibus cum
equitibus et peditibus quotquot habe
re potuerunt diuino auxilio dei desti-
tuti saladino et suos occurrentes tento
ria sua circa fontem sephoritanū loca
uerūt de multitudie: siquidē sua plu-
q̄3 de diuino auxilio confitentes. a p-
mo eni introitu latinorum et terra3 san
ctam cristiani tot milites in vno prelio
congregare nequiuerant. Erant enim
mille ducenti milites loricati pedites
aūt cū armis et arcubus et balistis circi
ter.xx.milia infausti expeditōne inter
fuisse dicuntur. die aūt sequenti cum
de cristianorum exercitu versus obses-
sam ciuitatem leuiter progrederetur
copiosa equitum multitudo exercit9
saladini a dextris et a sinistris christia-
nos proterue nimis infestans sagittis
et spiculis tam equos q̄3 equites sine
intermissione vulnerans in loco arido
et inaquoso exercitū cristianoꝝ castra
locare et tentoria figere coegit q pridē
ter attendens saladin9 seq̄nti die prius
q̄3 ad aq̄s exercit9 cristian9 puenire po
tuisset iuxta thronū et bin ordinatī se-
cūdū militarē disciplinā aciebus xpis
noꝝ tam equitib9 q̄3 equis sitientibus
Saladin9 dimicatur9 hostiliter occur-

rit. Erant aūt dies ferūētes valde. mē se ät iulio. iiij. nonas eiusdē i festo trās lationis scti martini anno incarnatōis dñi supradicto .s. millesimocentesimo octuagesimoseptimo tradidit dñs po pulū xpianoꝝ infinitis pctis eoꝝ exi gentibꝰ i mānibꝰ impioꝝ adeo ꝙ xpiani subito terga dātes ab inimicis fere oēs a maxio vsqꝫ ad minimū trucidati sūt vel in captiuitate detēti in tantā ei for midinē z pusillanimitatē hūiliauit eos dñs ꝙ vnꝰ ex hostibꝰ versauice centum ꝓsequebat ex xpianis. z quidāꝫ arma sua turpiter ꝓiicientes in manibꝰ ini micoꝝ se gratis tradebant facta auteꝫ magna strage cesoꝝ. Guido etiāꝫ rex hierusalem z magister militie templi cū multis aliis tam maioribꝰ ꝗꝫ mino ribus ordinis in captiuitate detentis abierunt absqꝫ fortitudine ante facieꝫ subseqntis vt aūt certis indiciis z eui dentibꝰ signis deū visibiliter offensum agnoscerent z diuine ꝓtectionis clipe um ab ipsis recessisse nō dubitarent li gnū salutifere crucis qd die illo tene broso secū in prelio detulerūt lamēta bili infortunio amiserūt et post pau cos dies saladinꝰ ille inimicus christi non solū ciuitates plures ac alia loca regni sed z ciuitatem sanctam hierusa lem occupauit cuiꝰ excidii tota causa fuit. q z vt dictū ē tota terra erat facino ribꝰ plena z rarꝰ erat in monasterio et rarior in seculo quem non morbꝰ vel luxurie vel auaritie infecisset. dedit eti am opam proditor comes tripolitanꝰ Cum supradictus vrbanꝰ papa terciꝰ audiuit captā esse hierusalem ab ini micis christi pre dolore post modicuꝫ obiit.

C Entesimūdecimūnonū belluꝫ inter saracenos z xpianos acci dit anno dñi Millesimocente simooctuagesimonono. Tempore cle mentis pape tercii tūc crescente rumo re lamentabili de terra sancta plerīqꝫ assumpte crucis signo hierosolimā ni ire posuerūt videlicet philippꝰ rex frā coꝝ z heinricꝰ rex angloꝝ z fridericus octuagesimusoctauꝰ imperator z guil lermus rex cecilie qui iter maris liberꝫ fecit et a piratis et turcis per margari tū classis sue ducem fit ergo ingens cō motio partiū diuersaꝝ gentiū per ma re et per terras partes petentiū trans marinas rauenateñ. et pisaneñ. archiēpi sules cū magno de italia agmine tirū appulsi sunt. Fridericus imperator fi nes imperii aggredit cū multitudie i finita. de frisia vo z dacia naues. l. de flandriis quoqꝫ trigintaseptē de fran tia etiam et campania ꝗꝫ plures illu stres militie titulis gloriosi etas nulla meminit nec refert historia tantaꝫ mo tionem populoruꝫ. Philippus et Ri chardus francie et anglie reges apud mesanam vix appulsi non valentes ꝓ gredi ibidem yemarunt ad quos ab bas Joachim veniens vocatus ab eis de calabria sciscitatis de futuris respō dit ꝙ mare quidē transirēt sed parum ꝓficerēt ne dū adesse tpa quibꝰ recupā da foret hierusalem ꝙ et ita contingit Nam solū achon ciuitateꝫ decursu fe re biennio qñ ceperat obsideri fuit ca pta per reges predictos vbi philippus rex francie fuit infirmus z ido appara tu suo duci burgundie cōmisso rediit a partibꝰ trāsmarinis. Imperator vo ad quosdā locoꝝ angusti aduenīēs re perit multitudinē thurcoꝝ cū quibus bellās triūphauit postqꝫ fluuiū qndaꝫ transiturus mergit z vix extractus pau lo post moritur. fuit quidē vir magna nimus qui post karolum magnū i ge stoꝝ magnificētia parem non habuit cuiꝰ exercitꝰ antiochiā venit vbi dū fixa corpa reficiunt z epulis intendunt tot obiuerūt vt de tāto exercitu pauca milia remanerent. Richardus anglie rex pꝰ

multa naufragia rediens p austriam trāsire secrete delib̄erās a duce captus tradit imperatori a quo p annū detent⁹ exactione maxima reddit suo regno.

c Centesimū vicesimū. bellū inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit anno dn̄i. M. ccxvij. tp̄e honorij pape tercij. Tunc congregatur exercitus achon cū regib⁹ hierl'm cypri hōgarie ꝛ ducib⁹ austrie bauarie frācisq̄ ꝙ pluribꝰ ꝛ germanis redeūtibus vero hongaris aliq̄ egiptū applicantes damyatā capiūt pereūtq̄ tam ferro ꝙ fame octuaginta milia saracenoꝝ deniq̄ captis cardinali tēplarijs ꝛ hospitalaꝝ totoq̄ exercitu excepto rege qui a cardinali discordās recesserat. damyataq̄ p annū a xp̄ianis fuerat possessa p coꝝ redemptōe fuit reddita pagāis hoc tp̄e ab eodē papa btūs pr̄ nr̄ franciscus regulam confirmauit.

c Centesimū vicesimū primū bellū inter saracenos ꝛ xp̄ianos accidit anno dn̄i Millesimo ducentesimo xxxiij. Tunc predictus rex Alfonsus. viij. nepos imperatoris cū regnasset quinq̄ annis videns damna que saraceni continuo inferebant xp̄ianis nec tradens obliuioni quādo fuerat victus ab illo miramamolim affricano supradicto consilio habito cū magnatib⁹ regni sui diffinitū fuit q̄ melius erat q̄ ponerent se in fortuna belli ꝙ sufferre continuo tāta dāna saracenoꝝ ꝛ factū est q̄ infans fernād⁹ regis predicti filius misit ad papam pro cruciata vt succursum haberet pater eius ꝫ saracenos qui loca eius ceperāt et insuper minas dederāt se venturos ad destruendū regnum. papa aūt vidēs q̄ erat iusta peticio concessit ꝛ mandauit q̄ predicaret per omnia regna cristianoꝝ p annum ante terminum prefiniti belli affirmati tam per saracenos ꝙ per xp̄ianos ꝛ. interim q̄ crux predicabat p̄dc̄o habito consilio congregauit rex alfonsus exercitū suū ꝛ iuit vt ꝑcurreret terrā saracenoꝝ ꝛ cepit tūc alcalā ꝛ iturgram ꝛ grandim ꝛ cubas ꝛ reuersus est in terrā suā ꝑpter itēpestatē yemis. Et tūc in mense februarij cū esset in maiori loco mortu⁹ est fili⁹ ei⁹ infans fernandus de quo valde doluit qꝛ vnicus ei erat. licet filias haberet ꝛ sepultus ē in monasterio monialiū ciuitatis burgeū. qđ dr̄ las huelgas. Illud eīn monasterium cum quodā solemni hospitali ꝑpe eū edificauerat predictus rex alfonsus. viij. ꝛ mirabiliter dotauit oībus necessarijs. Cum ergo tp̄us veniret quo solent reges ad bella ꝓcedere congregatis exercitibus suis venit ad ciuitatem toleti vbi inuenit multas gentes cruce signatas diuersaꝝ nationū ꝛ linguaꝝ ꝛ tunc etiā accessit ibidē rex petrus arrogonie cum toto exercitu potestatis sue ac alie multe gentes regni francoꝝ venerūt etiā ibi omnes prelati magnates milites scutiferi et ciues regnoꝝ suoꝝ gentes etiā ex italia roma lombardia almania ꝛ portugalia ꝛ precepit rex alfonsus q̄ cōputarētur omnes gentes que venerunt extra regnū suū et inuenti sunt. x. milia equitum et. c. milia peditum ꝛ locutus est virtuosus rex alfonsus cū omnib⁹ capitaneis ꝛ ꝑncipibus oīm exercituū ꝛ dedit eis omnia necessaria qui nimis contenti de eo promiserunt sibi q̄ vel vincerēt bellū vel morerentur cum eo. Dato ergo solido illis quibus dandum erat datis etiā plurimis armis non habentibus ꝛ bestijs plurimis ad portandū necessaria inuentus est numer⁹ bestiarum. lxx. milium. Egressus ē ergo alfonsus rex cū exercitibus suis a tholetho die lune. xij. mēsis iunij ꝛ appropinquātes ad terram saracenoꝝ ceperunt statim malagon ꝛ calathranā veterem. Et tunc appropinquauit ibidem

rex sanctius nauarre cū toto exercitu ꝑ tantis suc ꝛ inde ꝓcedētes venerūt ad locū qui dī gnadabira qui est sub monte delmuladar ꝛ inde accesserunt ad locū q̄ dī lalosa ex quo loco viderūt tentoriū ipsi⁹ miramamolim qđ erat totū coloris rubei saracenī āt ceperūt totū illū transitū. ꝛ ideo christiani trāsire non poterant ad miramamolim sine maximo periculo ꝓpter asperitatem ꝛ artitudinem vie. Cum ergo predicti reges essent in consilio quid sup hoc agere deberent ecce apparuit eis angelus dñi sub forma pastoris qui dixit regi alfonso ꝙ ipse ostenderet eis viam per quam secure possent trāsire. ꝛ insup pascua virentia ꝛ fontes delectabilissimos ad bibendū: ꝛ sic factū est. Venerunt ergo ꝑ viam quā eis ostendit ꝛ inuenerunt in altitudine illa quā ascenderunt planiciē magnā ꝛ omia que dixerat eis angelus dñi. Illū aūt amplius videre non potuerūt exquo cognouerūt illū fuisse angelū domini ꝛ cum cognouerunt saraceni ꝙ christiani transirent ad predictum locū doluerunt valde. Fixis ergo ibi tentoriis suis in loco vnde poterant videre saracenos ꝛ econtra manserūt ibi trib⁹ diebus vt requiescerent modicū a laboribus suis. In predictis āt tribus diebus semꝑ tenuerunt saraceni suas acies ordinatas. Die autē dñica hora media noctis que erat. xvi. dies iulij. audita est vox quedam de celo ab omnib⁹ existentibus in exercitu xpianoꝝ dicens. Surgite serui dei armamini ꝛ ite ad bellū qua voce ab omibus audita confortati sunt nimis perceptis ꝙ salutaribus sacramentis cum venit lux diei exiuit exercitus dñi armatus ꝛ ordinatus. Saraceni similiter ordinauerūt acies suas. Erat aūt exercitus eorum octuaginta millia equitum. peditū vero non erat numerus quia non remansit aliquod regnum saracenoꝝ de quo non fuerunt ibi saraceni inter q̄s erāt multi reges ꝛ principes ꝛ vbi erat tentorium predictum rubeū illius miramamolim fecit fieri circulū magnum quasi currale constructū vndiq̄ ex hominibus armatis circūligatis cathenis ad crura ne aliquo mō fugere possent quoꝝ numerus erat vltra centum millia saracenoꝝ nigroꝝ qui omes habebant adergas enses ꝛ lanceas ꝛ itra circulum illū erant multi reges et alij magni dñi quasi triginta millia ad seruandum miramamolim. Intra erant etiam sagittarij inumeri et multitudo archaꝝ que plene erant sagittis. extra circulū vero predictū erant tot acies terribiles ordinate ꝙ pauor erat ad vidēdum ꝛ tanta videbat̄ mł̄titudo ꝙ nullus poterat numeꝝ existimare. In medio vero tocius multitudinis erat predictus miramamolim armatus ꝛ indutus desuꝑ quadā nigra almosia ꝛ super illam alia inconsutilis tenens ensem ad collum ꝛ libeꝝ alcorani ante se. Cū ergo reges cristiani inceperūt moucre se ꝯtra inimicos xp̄i subito apparuit eis crux pulcerrima in celo multorum ꝛ mirabiliū coloꝝ quam omes christiani viderūt vt narrat in cronica sua rodericus archiepūs ꝓpter qđ signum oēs xp̄iani fuerūt nimiū ꝯfortati ꝛ irruerunt viriliter ꝛ ordinatissime in saracenos ꝛ factum est ꝑlium magnum. Die eadē dñica que fuit. xvi. dies iunij ꝛ post plurimā cedem saracenorum ꝯfractū est currale ex multiplici parte ꝛ victi sunt saraceni miramamolim vero cū paucꝫ euasit. Secuti sūt āt xp̄iani tota die ꝛ tota nocte saracenos fugentes occidētes ꝛ vulnerātes eos ꝛ reuersi sunt in locū belli qui dicitur vulgariter lasnanas. de tholosa inuenti sunt mortui saraceni. cc. millia. A xp̄ianis vero solū. cc. ꝛ. xxv. ꝑsone. ꝛ ste-

terunt ibi reges christiani cum toto ex
ercitu suo octo diebus expoliantes cā
pum ⁊ tantam multitudinē auri ⁊ ar-
genti ibi inuenerūt q̄ vix poterāt suffi
cere ad colligendū. vt videret rex Al-
fonsus In illis āt duobus dieb⁹ nihil
aliud combustū est ꝓ cibarijs prepan
dis in toto exercitu nisi solū haste lan
cearū ⁊ sagittarū saracenorū ꝫ nec terci
am partē ꝯburere potuerūt ⁊ dedit rex
alfonsus regi arrogonū tentoriū illius
miramamolim ⁊ p̄cepit dono didaco
dn̄o viscaye q̄ diuideret campū qui in
hunc modū diuisit dicens. Dn̄e omēs
diuitias q̄s nos ⁊ vos milites vestri ha
bere debemus hui⁹ belli miramamo-
lim eo mō quo sunt intra currale oēs
sunt reges arrogonū ⁊ reges nauarre.
Vobis āt dn̄e honorem belli do quia
vos habere debetis. Alij v̄o gētes gau
deant de his que habuerūt qd̄ verbū
placuit oībus regibus ⁊ ꝓcesserunt in
de cum leticia magna ⁊ ceperūt castrū
debilkes ⁊ ferrarbonos ⁊ castrū qd̄ di-
citur lasnanas de tholosa. Et inde ve-
nerunt baecios ⁊ neminē intus inue-
nerunt. Progredientes v̄o vltra irru
erunt in ciuitatē vbetensā que plena
erat saracenis fugientibus vltra .xl. mi
lia ⁊ obsederunt ciuitatem ⁊ breui spa
cio capta est ciuitas sic q̄ nullus sarace-
nus euasit quin fuerat mortuus vł ca
ptiuus vbi etiā plurimas diuitias inue
nerunt ⁊ destruxerūt ciuitatē vsq̄ ad
fundamentū. Quo facto reges arro-
gonum et nauarre ꝓpter infirmitates
varias exercitus inualescētes felici ex
peditione in reḡ sua sunt reuersi. Rex
v̄o alfonsus cum magna leticia ⁊ ho-
nore reuersus est tholetū vbi magnifi-
ce remunerauit milites suos ⁊ extrane
os. Hic magnificus ⁊ v̄tuosus rex Al
fonsus octauus post plurima bella et
gl'osas victorias, cum iret vt se videret
cum regi alfonso legionis infirmatus

est in quodam loco ꝓpe arenelum qui
dicitur garsimin⁹ vbi p̄ceptis sacramē
tis ⁊ facto testamento feliciter migra-
uit ad dn̄m anno .liij. regni sui ⁊ succes
sit ei in regno filius eius henricus pri-
mus .vij. rex castelle. Jacet āt sepult⁹
in supradicto monasterio monialium
burgeñ. qd̄ ipe cōstruxerat. Regnauit
autem rex henricus predictus .xiij. an
nis qui ambulans ludendo cum pue-
ris suis in ciuitate Paleñ. casu ꝑcussa
quadam tegula cecidit ⁊ ꝑcussit regē
in capite de quo mortu⁹ est ⁊ sepultus
est in p̄dicto monasterio burgeñ. apd̄
fratrem suū infantē fernandū ⁊ succes
sit ei in regno rex fernandus fili⁹ regis
alfonsi legionis ⁊ dn̄e beringarie filie
supradicti regis alfonsi nepos imꝑa-
toris quia p̄dict⁹ rex henric⁹ n̄ reliquit
proles ⁊ in hoc rege fernando mortuo
patri suo regi legionis ꝯiuncta sunt re
gna castelle ⁊ legiōis ꝓ semꝑ.

C Entesimū .xxij. bellū inter sara
cenos ⁊ xp̄ianos accidit āno do
mini millesimo ducentesimo .x
xx. tempore gregorij pape .ix. Tūc ia-
cobus rex arragonū cōgregata classe
sua p mare venit suꝑ malroricā ⁊ deui-
ctis saracenis cepit ciuitatem ⁊ totum
illud regnum.

C Entesimū .xxiij. bellū inter sa-
racenos ⁊ xp̄ianos accidit āno
dn̄i millesimo ducētesimo .xx-
xviij. Tūc iacobus rex arrogonū con-
gregato exercitu suo venit suꝑ valenti
am ⁊ obsedit ⁊ cepit eam pluribus bel-
lis saracenorū deuictis.

C Entesimū .xxiiij. bellum inter
saracenos ⁊ xp̄ianos accidit cir
ca annū dn̄i millesimū ducente
simū quadragesimū s̄cdm. tpe celestini
pape quarti tunc tartari cum magno
exercitu hungariam ⁊ poloniam vrs
q̄ armeniam ruciam ⁊ alapiā vastant
et vsq̄ ad fines germanie ꝑuenerunt.

Cum autē timerent responsum habuerunt et dictum est eis. Ite securi quia spiritus diffidij et incredulitatis et discordie precedent vos sicque factum est. Ante enī introitum eorum rex pricipes clerus et populus diffidebāt. et ideo in introitu eorum parare se nolebāt: et cum tartari se defenderēt per regnū hungari timore confusi fugerūt et multa milia hungarorum sunt occisi.

Centesimū.xxv.bellū.inter saracenos et xpianos accidit anno dni millesimoducētesimo quadragesimo nono tpe Innocentij qrti. Tunc rex francorum Ludovicus qui postmodum fuit sanctus et canonisatus zelo fidei succensus tribus fratribus suis cruce signat: et congregata magna classe navigās per mare applicuit portum cipri vbi hiemavit. In sequenti autem vere veniens damiatan littora nili plena saracenis invenit defendentibus sibi terram sed bellans cū eis viriliter cum balistis fugavit et terruit eos adeo quod civitatem munitissimam liberam dimiserunt fugientes quam rex et sui mirātes intraverūt estate ac sequenti hieme tenuerunt.

Centesimum.xxvj. bellum iter saracenos et christianos accidit anno domini millesimoducētesimoquinquagesimo. Tunc predictus rex Ludovicus cum exercitu suo contra soldanum babylonie egreditur sequens predictum nili alveum videlicet saraceni preliari cum eo formidantes transitum precluserunt sed Robertus frater regis suspicans quod eodē cursu vltima responderent primis in quadam aggressione villā occupat almoseram vbi inito certamine saraceni plurimos perimunt cristianos. Inter quos frater regis fuit perditus nec inventus Consequenter regis exercitus tāto fuit subiectus infirmitatibus quod coci et alij armis non vsi assumebantur ad excubeas et diurnas custodias loco egrotātium dominorum quod saraceni presentientes regem insequunt et in quodam loco interclusum cum fratribus suis karolo et alfonso capiunt et alios plures interficiūt et plures retinent captivos sed tractu habito cum soldano rex cum captivis magna interveniente pecunia liberatur et damiata redditur saracenis propter quam pecuniam soldanus fuit postea a suis interemptus vassallis et damiata dirupta nec ad manus iterato perveniret cristianorum. Rex vero ad civitatē rediens aconeñ. vero quinquennio illis mansit in partibus multaque loca munivit et captivos plurios redemit. Quo tempore facta est subito crucis signatio pastorum illorum et puerorum in francia vsque ad numerum circiter xx.milium dicentium se angelos vidisse et ad vlciscendum regem missos esse Inter quos aliqui magistri vocabantur signantes more episcoporum aquam benedicentes matrimonia cōiungentes religiosos vero et clericos spoliātes interdū verberantes et interdum occidentes et nullus restituit seu cōpescuit malignantes. Sic ergo per legiones ad diversos portus maris.s.merssiliam et brandusiam pervenientes inanes et vacui redierūt sic quod in brevi tempore vt famus evanuerunt. ferebat autem quod vetulus de monte q arsacides dr̄ a puericia duos clericos scismarinos in carcere detinuerat nec vnq̄ eos dimittere voluit donec ab eis vt regni frācie pueros sibi adducerent firmam promissionem accepit. Ab his ergo estimabātur benedicti pueri quibusdam falsis visionum rumoribus atque promissionibus ad se cruces signandos electi.

Centesimū.xxvij.bellū iter saracenos et christianos accidit āno

domini millesimoducētesimosexage-
simo tercio tempe vrbani pape quarti
Tunc manfredus tirannice retinens
patrimoniū ecclesie.s.regnū cecilie ex
ercitum magnū saracenoꝝ in eundez
patrimoniū introduxit. Sz pdict⁹ pa-
pa Vrbanus quartus p crucē signa-
tos victoriā reportauit ꝛ de prīmonio
ecclesie ipsos fugauit. ꝛ tunc contulit
karolo fratri Ludouici regis francie
predictū regnum cecilie: hic fuit frater
sancti ludouici fratris nostri.

c Entesimū.xxviij.bellū inter sa
racenos ꝛ xpianos accidit āno
dñi millesimoducētesimo lxiiij
Tunc iacob⁹ rex arogonū cōgregato
exercitu suo ciuitatem murcie sarace-
noruz que rege castelle tributaria erat
obsedit ꝛ expugnauit ꝛ cepit.

c Entesimūxxix.bellū inter sara
cenos et xpianos accidit anno
dñi millesimoducētesimolxvij
Tunc predict⁹ rex fernādus scōs viij.
rex castelle āno regni sui.xv.pcepit fi-
lio suo infanti alfonso vt intraret ꝛ per
curreret terrā saracenoꝝ q cū exercitu
suo destruxit terrā ciuitatis cordubeñ.
ꝛ cepit plonā ꝛ venit ꝫ terrā hyspaleñ.
ꝛ xeriseñ.ē destruxit quicquid inuenit
fixitqꝫ tētoria sua sup ruinā guadalete
Rex vo saracenoꝝ abēhuc cū hr sciuit
cōuocauit clamorib⁹ totā terrā ꝛ venit
ad locū dexerit posuitqꝫ regale suū in-
ter villas ꝛ xpianas fecitqꝫ septē acies
in quaꝝ qlibet ad minus erāt mille eq
tes: peditum vo non erat numer⁹. xpi
ani vo etiam ordinauerunt acies suas
ꝛ inuenti sunt mille equites ꝛ duo mi
lia peditū. ducebant autem secum qu
gētos saracenos qs captiuauerat: hos
statim decapitauerunt. Cōmissum est
ergo bellum asperrimū inter vtrosqꝫ ꝛ
cum adiutorio altissimi ꝛ sancti apo-
stoli Jacobi qui apparuit christianis
in bello victi fuerunt saraceni ꝛ tot fu
erunt mortui ex eis q non fuit nume-
rus coꝝ estimatus.

c Entesimum.xxx.bellum inter
saracenos ꝛ christianos accidit
anno domini supradicto mille
simoducentesimolxvij. Tunc eñ sol-
danus babylonie vastata armenia an
tiochiam obsedit quā post aliquos di
es captam occisus et captiuis viris et
mulieribus in solitudinē redegit.

c Entesimū.xxxj.bellum iter sa-
racenos ꝛ xpianos accidit āno
domini millesimo ducētesimo
lxix. Tunc predictus rex fernādus se-
cundus octauus rex castelle cōgrega-
to exercitu suo obsedit vbedaz cepitqꝫ
eam viribus ꝛ reuersus est cum hono
re in ciuitatē Toleti.

c Entesimū.xxxij.bellū inter sa
racenos ꝛ xpianos accidit an-
no dñi millesimoducentesimo
lxx. Tunc supradictus rex francorum
ludouicus non territus laboribus pre
teritis ꝛ expensis de qbus supradictum
est. Johānesqꝫ comes niuerneñ. philip
pus ꝛ petrus liberi eius pictauie fra-
ter eius attribateñ. qz ꝛ britanie comi
tes. Theobaldus rex nauarre multiqꝫ
milites atqꝫ plebes ꝛ ecclesiaꝝ prelati
venerunt ad mare. vj. kalendas Julij. ꝛ
ab aquis mortuis incipiunt nauigare
insiditqꝫ eis cōsiliū vt regnum tonicij
qd trāsfretantib⁹ dabat xpianis impe
dimentum pmo subicerēt sue potesta
ti. Eodēqꝫ mense circa festū btē marie
magdalene ad portū karthagenis re
pulsus saracenis litt⁹ tuentib⁹ applica
erunt ꝛ ciuitatē capiūt in instāti. ac ca
stra ꝫ tonicīū posuerūt quā cū p mēn
sem obsedissent occulto dei iudicio in
firmitas in exercitu inualuit sic q fili⁹
regis comes niuerneñ. iohs ꝛ post eū
legatus cardinalis episcop⁹ albaneñ.
obierunt. Deinde benedict⁹ rex ludo
uicus in vigilia sancti Bartholomei

obijt videnſq exercitu xpianoꝝ q tu te non valebat hiemare in ptibus trāſ marinis primitus rege Tonicio facto tributario regi cecilie ⁊ xpianis captiſ libere dimiſſis ⁊ q fides criſtiana p pdicatores ⁊ minores libere predicare tur remeauit.

C Enteſimū.xxxij.bellū inter ſaracenos ⁊ xpianos accidit āno dñi milleſimoducenteſimoſeptuageſimoprimo. Tūc rex pdict⁹ Fernandus cupiens ſeruire xpo cōgregauit exercitum ſuū ⁊ venit ſup ciuitatē cordubeñ. obſeditq eam ⁊ poſt multa bella data eſt ſibi ciuitas ⁊ tūc virtuoſus rex fernandus remiſit campanas ad eccleſiam ſancti Iacobi quas duxerat almanſor ſicut ſupradictum fuit. Poſt hec cepit Arionaz ⁊ pegalgaiar ⁊ metixar ⁊ carthenaz cepit etiā illoraz quam ignibuſ cremabat ⁊ obſedit granatam pter quod rex granate factuſ eſt eius vaſallus tributari⁹ ⁊ tradidit tunc regi fernando gibenium deinde cepit carmonā ⁊ conſtantinam ⁊ acalamdelrio.

C Enteſimū.xxxiij.bellum inter ſaracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi milleſimoducenteſimo octuageſimonono tempe Nicolai pape quarti. qui primo fuerat generalis ordinis minoꝝ. Tunc ſoldan⁹ babylonie congregato magno ſaracenoꝝ exercitu tripolim ciuitatez obſedit ⁊ dū letanie fierent ſancti Marcij capta fuit ciuitas occiſis captiuiſq chriſtianiſ pluribus xpianitatis nomen deletum fuit in eadem.

C Enteſimū.xxxv. bellum inter ſaracenos ⁊ chriſtianoſ accidit āno dñi milleſimo ducēteſimo octuageſimonono. Tunc pdictus rex fernandus ſcōs octau⁹ rex caſtelle cōſiderans q ciuitas byſpaleñ. erat d pncipalibus mundi q receptaculū terre ⁊ maris deſiderio magno concupiuit habere illā. Vocato ergo raymundo. bonifacio tūc almiranti pcepit ſibi q ſtatim congregaret maiorem claſſem p mare quam poſſet ⁊ veniret ſup ciuitatem byſpaleñ. ⁊ factū eſt ita. Rex vo per terram cum exercitu magno venit ⁊ ſic mare ⁊ per terram obſeſſa eſt predicta ciuitas byſpaleñ. xvj. menſibus. in quibus fuerunt bella multa in aq. ⁊ in terra ⁊ effuſus plurimus ſanguis ſpecialiter ſaracenoꝝ ſicut plenius cōtinetur in generali byſtoria byſpanie. Quare nō valentes ſuſtinere bella ſaraceni cum eſſent nimis continuo anguſtiati tradiderunt regi fernando nobiliſſimā ciuitatem byſpaleñ. ex pacto q extraherent oīa bona ſua. Intrauit aūt predictaz ciuitatē vtuoſus rex fernandus ſcōs in die ſancti Clemētiſ anno dñi Milleſimoducenteſimononageſimo. Et poſt hec lucratus eſt villam que dr xeres delafrontera ⁊ medinam delalbobera ⁊ alcalam delos gōzales ⁊ beier ⁊ calis ⁊ ſant lucar d barrameda ⁊ arcbos ⁊ librixā ⁊ oīa alia vſq ad mare octo annis ſtetit hic vtuoſus rex fernandus in frontaria ſaracenoꝝ q nō venit in caſtellaz ⁊ poſtq lucratus fuit ciuitatem pdictā byſpaleñ. ordinabat iam tranſire in affricā ⁊ multi reges affricani concordauerant ſe ſubdere ſibi ſi trāſiſſet. ſ infirmatus eſt in predicta ciuitate byſpaleñ. et ſic videnſ ſe infirmū ⁊ declinantē ad mortem vocato ad ſe filio ſuo iſanti alfonſo primogenito quē habuerat in vxore ſua regina beatrice dixit ei. Ego dimitto tibi terram citra mare lucratam vl tributariam ⁊ ſi tu ſuſtinueris regnuz ſicut ego tibi dimitto eriſ tal' ſicut ego ⁊ ſi plus acquiſieris eris melior me. ⁊ ſi de hoc aliquid perdideris non eris talis ſicut ego. Et data bndictione predicto filio ſuo alfonſo fcā confeſſione

τ ordinato testamento petijt corp⁹ dñi
cum. Et factū est cum quidam religios⁹
intrāret ad eū cū xpi sacratissimo corpe
in manibus suis videns virtuosus rex
pcepit se expoliari vestib⁹ regijs τ idui
alijs vestimentis parui valoris descē
ditq de lecto in terrā cū maxīa humi
litate τ genib⁹ flexis sup terrā restē qn
dam ligauit ad guttur suū τ accepta
cruce in manibus suis adorauit eā la
chrimosis gemitibus τ dicēdo verba
magne fidei τ deuotionis. Quo facto
petijt veniā ab oībus circūstantibus τ
cum oēs ei pepercerūt recepit corpus
dñicuz cū magna reuerētia τ dei timo
re. τ cū reclinat⁹ iterꝝ esset in lecto mā
dauit sacerdotib⁹ q cantarēt letaniam
τ te deum laudam⁹. τ sic tenēs cande
lam incensam in manib⁹ feliciter migrā
uit ad dñm anno dñi millesimo ducē
tesimo. lxiij. Regnauit. xxxv. annis. τ
sepultus est honorifice in ecclīa maio
ri hyspalen. Et successit ei in regno vt
dictū est filius eius alfonsus. ix. q fuit
ix. rex castelle.

Centesimū. xxxvj. bellū inter sa
racenos τ xpianos accidit ãno
dñi. Millesimo. cclxvj. Tūc p
dictus rex alfonsus non⁹ ɔgregato ex
ercitu suo venit in terram saracenoꝝ τ
obsedit quandā villā que dr texeda et
cepit. post hec cepit villā cericēsem his
cepit etiā meblam τ algarbiū τ gibra
leon τ huelmam τ sepiā τ morā τ alca
him τ castꝝ marim τ tamrā τ farum τ
laule τ edificauit de nouo villā regalē
Regnum etiā murcie qd ab ei⁹ subie
ctione fuerat eleuatū iterꝝ sibi subiecit
Ipse etiā obsedit aliezriam p terrā τ p
mare multis diebus τ posuit ducē sui
exercitus infantē petrꝝ filiū suū et nō
fuit ɔsecutus finis q soluta fuit classis
maris p saracenos vltra marios. Qui
quadam astucia nouerūt galeas τ na
ues christianoꝝ esse vacuas ppter infir
mitates inualescentes erant fere oēs
christiani in terra cum infante Petro
Subito ergo irruentes saraceni occi
derunt paucos infirmos quos inue
nerunt in galeis τ sic breui spacio solu
ta fuit classis christianoꝝ ppter quod
infans petrus cū exercitu suo habuit
dimittere obsidionē eum p mare libe
re saraceni mitterent iam prouisiones i
ciuitatez. Predict⁹ rex alfonsus non⁹
fuit tante magnificentie q veniente ad
eum quadam imperatrice cōstantino
politana vt eā adiuuaret ad redimen
dum maritū suū impatorē quē capti
uū tenebat soldanus babylonie τ erat
preciū. l. quantala argēti cui⁹ precij du
as ptes tenebat impatrix quaꝝ vnā si
bi deberat papa. Aliā vo rex francoꝝ
Ipse solus soluit totā redemptionē eo
pacto q restitueret pape τ regi frācoꝝ
ptes qs recepat ppter qd regnū nūc re
mansit in magna paupertate. Fuit etiā
tante fame q mortuo impatore alma
nie fuit electus in impatorez in discor
dia tñ de qua electione fuit certificat⁹
p lrās pape τ p ambasiatores almāie,
q tñ multū tardauit in dispositiōe in
viā vt pacificaret regnū suuz licet arri
peret viā nō obtinuit. Vñ certificatus
in via de discordia almanoꝝ τ de igres
su saracenoꝝ in regno suo reuersus est
cū esset ppe auinionē vt succurrēt reg
no suo q hic fuit rex magne sapientie
τ fecit libꝝ q dr lacptidas. Vñ regitur
regnū castelle τ est originale in came
ra regis sicut ego vidi. Et vtinā bñ at
tenderent reges successores τ attende
rent τ executioni mādarent ordinē re
giminis illi⁹ libri quia si hoc fieret cre
derem nullum regnuz christianorū in
regine regno castelle equipari. habun
dantia tamen τ delicie rerum hui⁹ reg
ni τ inordinata cupiditas tirannorum
posuit velamen ante oculos psidenti
um vt non solū pdictum librum sine

honorem legis ꝓprie attendant. ⁊ ideo semp vacantes in abysso cupiditat⁊ et discordie nullum regnū fere xpianoꝝ est sic in bono regimine offuscatum sicut est regnum castelle.

Centesimū.xxxvij. bellum inter saracenos ⁊ xpianos accidit circa idem tempus. Cum eñ pdictus rex alfonsus non⁹ recessisset a regno ad imperiū suscipiendū ⁊ dimisisset regnū sub dominio filij sui infantis fernandi tunc abenyucaff rex vltra marinus transiuit mare cū multitudine graui vocatus ⁊ inuitatus p reges granate donus minim⁹ q̄t p̄sidebat in frōtaria ⁊ notificauit pdictum transitum infanti fernando ⁊ interim ipse occurrit cum gentibus frontarie saracenis ex parte ecce erant autem pauci christiani in ꝯparatiōe potestat⁊ saracenorum. ſ; q2 videbant se iam acies adinuicem ne forte diceret q̄ fugiebant. Irruerunt viriliter in saracenos ⁊ mortui sunt plures ex vtraqꝫ pte. Cecidit etiā ibi predictus preses donus numus cuius caput abscisum misit abenyucaff presentatum regi granate ⁊ sic ea die concessa est victoria saracenis.

Centesimum.xxxviij. bellū īter saracenos ⁊ christianos accidit paucis elapsis dieb⁹ post predictum bellum. Cum eñ p totū regnū castelle diuulgaret ingressus pdictus saracenoꝝ oēs preparauerunt se vt irent ad frontariā. Inter quos primus q̄ accessit fuit infans saucius archiepiscopus toletanus cum aliquali multitudine militū christianoꝝ ⁊ quia fuit sibi nunciatum q̄ multitudo saracenoꝝ prope martos cum preda magna trāsibant noluit expectare alios milites qui veniebant. sed ipse cū suis occurrit saracenis et bellauit cum eis. Sed q̄a saraceni incōparabiliter erāt multi victi fuerunt christiani ⁊ captus ē predictus archiepiscopus ⁊ denudat⁹ lancea occisus est et abscisum caput eius ⁊ manus dextera in qua annulum tenebat de morte predictoꝝ duoꝝ. scilicet doni numi ⁊ archiepiscopi toletani valde doluit predictus rex alfonsus audiuit enim eorum mortem cū esset in via imperij ⁊ ideo veniens guerrā magnam fecit sarracenis. Regnauit xxxij. annis et abstulit sibi regnum in vita filius eius saucius propter quod maledixit eum veruntamen in morte reuocauit maledictionem suam ⁊ dedit litteras sigillis aureis sigillatas p ciuitatibus villis ⁊ castris ne possꝫ annotari de proditione post eius mortē quia eleuauerunt se contra eum. Legitur etiam in cronicis q̄ hic rex alfonsus nonus dixit quandam blasphemiam contra deum. sc3. q̄ si ipse fuerat cū deo quomodo mundū creauit q̄ multi defectus qui ibi fuerunt facti nō trāsissent. ꝓpter qd verbum cum die quadam oraret in oratorio suo ante ymaginem virginis apparuit sibi angelus ex parte dei ⁊ reuelauit sibi sententiā mortis prefixo sibi termino ab illa die vsqꝫ ad. xxx. dies inclusiue ⁊ factū est sic quoniam in prefixo termino ab angelo discessit ab hac vita ⁊ sepult⁹ fuit apud patrem suum regem fernandū in ecclesia maiori hyspaleñ. ⁊ successit ei in regno saucius filius eius decim⁹ rex castelle qui regnauit nouem ānis nihil fecit contra saracenos. Et successit ei in regno fernandus tercius filius eius vndecimus rex castelle qui regnauit. xv. annis ⁊ mortuus est. Causa autem mortis eius fuit quia precepit occidi duos scutiferos de carnayal ⁊ nō fuerunt exauditi. Et ideo illi videntes iniusticiam citauerunt regem vt compareret corā deo. infra. xxx. dies ad dādum rōnē hui⁹ iniusticie ⁊ sic factum

fuit quia in p̄fixo termino mortuus ē
τ eo die quo mortu⁹ est venerūt noua
quō infans petr⁹ frater ei⁹ cepat alcan
dete quā obsessam tenuerat pluribus
diebus τ successit ei in regno fili⁹ eius
alfonsus.x.rex castelle.xij. Jacet autē
sepultus p̄dictus rex fernandus terci
us in ecclesia maiori cordubeñ.

Centesimū.xxxix.bellū inter sa
racenos τ xp̄ianos accidit āno
dñi millesimo ducentesimono-
nagesimoprimo. Tunc acon nobilissi
ma ciuitas obsessa a saracenis capitur
xiiij.kal' Junij occisis plusq̄3.xxx.mili
bus xp̄ianoꝝ vtriusq̄3 sexus. Causa āt
amissionis p̄dicte ciuitatis dñ dñoꝝ et
nationū diuersitas facientiū ibi cōtra-
riam voluntatem.

Centesimū.xl.bellū inter sara-
cenos et xp̄ianos accidit anno
dñi millesimotricentesimodeci
mo.tp̄e Clementis pape quinti. Tūc
hospitalarij cū exercitu xp̄iano i festo
Assumptionis btē marie v̄ginis insu
lam Rodi capiūt que caput est vicina
rum insulaꝝ τ extunc redacta fuit sub
dominio xp̄ianoꝝ. Jnde optus appa
ruit in terrā sanctā transitus cristiāis
sequēti anno annullat⁹ τ cassatus fuit
ordotemplarioꝝ q2 in sua prophana
ꝓfessione abnegabāt xp̄m τ expuebāt
sup crucem in obprobrium crucifixi τ
adorabant dyabolū sub specie cati sic
plures de maioribus eoꝝ ꝯfessi fuerīt.

Centesimū.xlj.bellū inter sara-
cenos τ xp̄ianos fuit circa ānū
dñi millesimū.cccxiiij.regnāte
in regno castelle rege alfonso nono fi-
lio regis fernandi tercij predicti sub tu
toribus positis q2 puulus. Tūc infans
petr⁹ auunculus vnus de tutorib⁹ supra
dicti regis alfonsi. Congregato exerci
tu venit ad ciuitatē vbeteñ. τ cum eēt
ibi die martis nona die may bono ma
ne appropinquāt ibi milicie regni gra-
nate. Jnfans do petrus confisus d' ad
iutorio altissimi exiuit ad eos τ factū
est prelium magnum s3 victi fuerūt sa
raceni τ mortui sunt ex eis mille quin
genti saraceni τ qui erant inter eos ho
mines signati et magni domini et se-
cutus est fugientes saracenos p qnq3
leucas occidens τ vulnerās plures ex
eis τ post paucos dies obsedit Calnil
τ albanar cepitq3 eos τ reuersus est cū
honore in ciuitatem cordubeñ.

Centesimū.xlij.bellū inter sara-
cenos et cristianos accidit āno
dñi millesimo .cccxliiij. Tunc
dominus Johannes manuel sup pre
dicto regi alfonso.x.τ.xij.regi castelle
cum esset in frōtaris granate: audiuit
quomodo rex granate mittebat quen
dam saracenum qui dicebatur bosom
cum tota sua potestate contra ciuitatē
cordubeñ.τ q destreret totam terram
vsq3 ad portam ciuitatis. Exiuit ergo
hoc audito predictus dñs Johes ma-
nuel cum exercitu suo τ cū magistris
ordinū τ consilijs frontarie τ venit ea
die vsq3 ad flumē qd̄ dr̄ guadalquiuir
τ ibi fuit factū graue bellum. Et inter
vtrosq3 victus est bosom τ plurimi sa
raceni trucidati q cum rex Alfonsus
sciuit gauisus est valde de victoria ha-
bita dixitq3 se voluisse in p̄dicto bello

Centesimū.xliij.bellum inter sa
racenos τ xp̄ianos accidit āno
domini millesimo.cccxvij. tūc
dñs alfonsus infre admirandū maris
militans supradicto regi alfonso cum
sex galeis τ sex nauigijs que dicuntur
lenonis τ cum octo nauibus bellauit
cum.xxij.galeis saracenorum.deuicit
q3 eos τ cepit.iij.galeas τ submerse sunt
in aqua q̄tuor τ captiuati sunt ac mor
tui quasi mille ducenti saraceni.

Centesimum.xliiij. bellum inter
saraceno et christianos accidit
anno domini millesimotricen-

tesimotricesimonono. Tūc infans pi∫raso filius regis belamarin transiuit mare cum septem milibus equitum et triginta milibus peditū vt destrueret terram christianorum. Sed cum magister de alcancar et Gundislaus martini de ouero hoc nouerunt coniunctique fuerūt cum gentibus ciuitatis yspalē. et Serisen. qui occurrētes predictos saracenos cum duobus milibus equitū et .ccc. peditibus irruerunt fortiter in saracenos: et factum est preliū magnum in loco qui dicit vega de pagana vbi victi fuerūt saraceni predicto infante pi∫cato et quasi omibus alijs saracenis q̄ cum eo transierunt.

Centesimūquadragesimūquintum bellum inter seracenos et christianos accidit āno dñi Millesimotricentesimoq̄dragesimo. Tūc donus alfonsus infre admirādus maris ballauit cū classe saracenorū corā alliesira: et pmittente deo victi fuerunt christiani et pierunt et capti fuerūt a saracenis octo galee et sex naues. mortuusque est ibi ammirandus et maior pars christianorum.

Centesimūquadragesimūsextū bellum inter saracenos et christianos accidit anno dñi supradicto. Tunc enī in mense May incepit rex balamarin cū exercitibus suis trā∫mare mediterraneū cū quo veniebant rex tonisu et rex bugie. durabatque trāsitus eorum vsque in finem octobris. Numerus aūt equitū qui transierunt fuit vltra octuaginta militum. peditū aūt propter eorum nimiam multitudinem non erat numerus. et tūc perierūt omēs cristiani q̄ erant in vndecim galeis et vna naui corā carifa cū tempestate maris tenentes predicti saraceni obsessam p̄dictam villam ab ingressu mensis augusti angustiantes eam sine intermissione. Venit etiam in eorum adiutorium rex granate cū septem milibus equitū et peditū maxima multitudine. Obsedentibus ergo p̄dictis regibus saracenis tarifam venit vox hec ad reges Alfonsum nonū. xij. regem castelle predictū et ad regem alfonsum portugalie q̄ diuina clemētia in vnū congregati cū tredecim milibus equitū. et viginti milibus peditum venerūt vt succurrerēt predicte ville obsesse: et cū puenerūt ad vadum carife: miserūt in nocte ad predictam villam obseruantes decrementum maris q̄ngentes milites qui exeūtes ab aquis p horam maris transeuntem intrauerūt nocte carifam ignorantibus saracenis. Altera vo die de mane venerūt saraceni aciebus suis ordinatis ad transitū predicti vadi et inceperūt bellū cū christianis: q̄bus bellātibus exierūt christiani q̄ erant in predicta villa cū introeuntibus et irruerūt in tentorijs saracenorū occidētes et expoliantes totū regale eorum: quia non erant q̄ resisterent eis. Quod audiens rex almoafen cū alijs regibus et saracenis vt succurrerent vxoribus suis et filijs subito redierūt ad tentoria. Reges vo christiani cū exercitu suo dicentes fugiūt. dederūt post eorum terga: et sic placuit altissimo q saraceni victi fuerunt et fugientes tot fuerūt mortui ex eis q nō est aliquis q̄ posset eorū numerum estimare et mortua est ibi borra vxor regis belamarin et ipse rex fugit in alliesiram in quadam equa q̄ nō bibebant nisi lac camelorum et comedebant annonā mundatam et passas mūdatas que sicut aquila currebat tanta erat eius velocitas. et expoliantes christiani tentoria saracenorū et campū inuenerūt tātū de auro et argento q nō est aliquis q̄ excogitare posset. Fuit etiā captiuatus infans abenamar filius regis benamaim et eductus ad regē alfonsum. Habita ergo gloriosa victoria tāte multitudinis

4

saracenoꝝ in signū victorie predictus rex castelle vexillū suum dño pape benedicto.xij.misit qđ vsq in hodiernū diem in capella pape cammone cōseruat. Fuit aūt predictū in die oim sanctoꝝ anno quo supra. Et reuersi sūt predicti reges xp̄iani in regnis suis cum magnis diuitijs et honore. Sequenti ꝟo anno predictus rex alfonsus castelle obsedit alcalam de beucayre q̄ nunc dicit alcalaria real. cepitq eam et locomon et carcaboy et pryego et rute et benamiri matreya que a magnis tp̄ibus fuerant saracenoꝝ.

c Entesimūquadragesimūseptimū bellū inter saracenos et xp̄ianos accidit anno dñi. Mcccxlij. Tunc bellauit classis christianorum scz castelle que erant quinquaginta duarū gallarum et triginta nauiū cū classe saracenoꝝ que erat galiarū et nauigeorum que dicunt lenons.xcvj. ducebant etiā saraceni multitudinē captiuoꝝ sed dño coopante vicit classis castelle et soluta est classis saracenoꝝ submersaq sunt in mari.xxxvj.galee saracenoꝝ et ceperūt.xxij. Alijq fugierunt perierūtq in bello nauali vltra viginti milia saracenoꝝ. Eodē etiā anno bellauerunt galee xp̄ianorum cū duodecim galeis saracenoꝝ que ferebant victualia aliezere: victiq fuerūt saraceni et soluta classis eorum.

c Entesimūquadragesimūoctauū bellū inter saracenos et christianos accidit anno dñi Millesimotricentesimoquadragesimoquarto. Tunc supradictus rex alfonsus.x. et rex.xij.castelle volens augmentari in corona regni sui. attēdens etiam quomodo gibraltar fuerat sua et steterat super eam cu maximis laboribus et expēsis: nec potuit eū recuperare ꝓpter malas et damna que sui vasalli et natales in regno suo faciebant volens quasi emēdam accipere ꝑ gibraltar. Congregato igit exercitu suo magno intrauit terram saracenoꝝ et obsedit aliezirā. et vt leuius eam acciperet fecit ꝓpe eam aliā villam et circūdedit eā muro: ac populauit eam. et vocauit eam aliezirram nouā quo facto elapsis viginti mensibus sue obsidionis in vigilia oliuaꝝ.xxvij die marcij cepit aliezirram eo pacto q dimitteret saracenos exire salua eoꝝ vita. Et sequenti anno dñi Millesimo tricentesimo.xlviij. fuit prima pestilētia in regno castelle. et q habita aliezira vidit ad oculum predictus rex Gibralter q̄ sua erat et cōcupiuit reducere eam ad regnū suū si posset. Ideo collecto exercitu suo magno obsedit eam ꝑ mare et terram anno dñi Millesimo tricētesimoquadragesimonono. Et sequenti anno qui fuit ann9 iubileus cū predictus rex teneret predictam villam obsessam in die veneris sancta.xxvj. die Marcij cū esset in plano ꝓpe mare fuit sibi ꝓpi natū venenū et mortu9 est ibi vbi ꝓditio illa tractata fuit nūdem. et vbi ꝓditio illa tractata fuit nūq amplius nata fuit herba neq nascetur vt narrat hystoria hyspanie. Et sepultus est in ecclesia maiori cordubē. regnauit.xx.annis. et successit ei in regē petrus filius eius.xiij.rex castelle. Iste fuit vir sanguinū et amicus saracenoꝝ quē occidit rex Heinricus secundus in montiel et successit in regno.

c Entesimūquadragesimūnonū bellū inter saracenos et christianos accidit anno domini Millesimo.ccclxix. Tunc rex machometus granate congregato exercitu suo venit super aliezirram et obsedit eā et vīdiq angustians sine intermissione cepit eā die lune que fuit sexta augusti occisis pluribus christianis Et deinde anno dñi Millesimo tricentesimoseptuagesimoquinto destruxit eandem villam vsq ad fundamenta predictus

rex machomat granate.

c Entesimũquinquagesimũ bellũ inter saracenos ⁊ christianos accidit ãno dñi quo supra. Tũc enim in mense septembri sequenti quidã capitaneus qui dicebatur mucer leo bellauit viriliter cũ classe saracenorũ que exibat de aliezira ⁊ ducerent ibi vxores suas: ⁊ peremptis ibi plurimis saracenis victoria habita soluta fuit classis saracenorum.

c Entesimũquinquagesimũprimũ bellũ inter saracenos ⁊ christianos accidit ãno quo supra. Tũc rex granate collecto exercitu suo cepit vitream ⁊ marchenaʒ ⁊ deduxit secũ plurimos captiuos. Subsequenter anno dñi Millesimotricentesimo septuagesimonono die lune .x. May fuit eclypsis solis: ⁊ sequẽti die martis mortuus fuit predictus rex heinricus secũdus .ix. rex castelle in sctõ dñico de lacalcada: et lʒ fuerit sepultus pˀmo in ciuitate burgeñ. finaliter tamen deductus est Toletũ: et ibi est sepultus ĩ ecclesia maiori in sua capella. Predictˀ rex nihil famosum fecit contra saracenos. Regnauit .xiiij. annis. ⁊ successit ei in regno Johẽs filius eius primus q̃ fuit .xv. rex castelle. hˀ etiã nihil famosum fecit contra saracenos: fuit victus a portugalie exercitu in bello quod dicitur de aluiberata anno dñi. Mccclxxxvij. Intrauit regnũ castelle dux de albencastre cũ ducissa vxore sua filia regis petri pretẽdẽs habere regnum. Intrauit etiaʒ cũ eo rex portugalie: ⁊ subsecuta est pax anno dñi. Mccclxxxviij et tradita fuit in vxorẽ dña katherina filia predicti ducis infanti Heinrico filio regis iohãnis. Predictus rex iohãnes currens quẽdam equũ in alcala d̃ beuenaref cecidit equˀ sup eũ ⁊ occidit eũ ãno dñi. Mccccxc. regnauit .xij. ãnis ⁊ successit ei in regno p̃dictus rex heinricus scdˀs filius eius cũ esset etatis .ix. annorũ. hic fuit .xvj. rex castelle.

c Entesimũquinquagesimũsecũdũ bellũ inter saracenos ⁊ christianos accidit ãno dñi. Mcccc sexto. Tũc cũ esset firmata treuga p̃dicti regis heinrici tercij. cuʒ ymcas rege granate fracta fuit p saracenos q̃ venientes ad villam que dicitur quesada ignibˀ eam cremauerũt. Eo tempore erãt in vrbe da petrus manriquez dydacus sancij de benamdes ⁊ alfonsus de aualos et in baeca erat senescallus ⁊ alij multi milites xpiani qui sibi cõgregati egressi sunt contra saracenos ⁊ acceperunt anterioritatẽ eorũ q̃ recedebant cũ preda. bellauerũtq; cũ eis in campo qđ dicitur delos coleiares. ⁊ lʒ numerus saracenorũ esset .vj. milia equitũ .⁊ .x. milia peditũ. Christianorũ vo vsq; ad numerũ mille ducentorũ equitũ ⁊ peditum concessit deˀ tñ victoriã xpianis trucidatis ex saracenis q̃si duobus milibus De xpianis vo mortui sũt q̃si .c. inter q̃s mortuˀ fuit senescallus ⁊ dñs alfonsus de aualos capitaneˀ comitis stabilis castelle. ⁊ dñs martinus lopi d̃ aualos. Regnauit predictus rex heinricˀ tercius .xvij. annis ⁊ mortuˀ ẽ ac sepultus in ciuitate toleti. Hic fuit deuotissimˀ bti patri nr̃o Francisco intantũ vt arma regia cordis minorũ circũdaret ⁊ fuit de iusticia laudatus. successitq; ei in regno filˀ eiˀ Johẽs scdˀs qui fuit vicesimus rex castelle.

c Entesimũ .liij. bellũ int saracenos ⁊ xpianos accidit anno dñi Mccccx. Tunc rex iohẽs portugalie cũ haberet q̃nq; filios scʒ duarte q̃ post eũ regnauit. petrũ. heinricũʒ. iohem ⁊ fernandũʒ q̃z desiderabat facere milites infantẽ petrũ ⁊ heinricũʒ qz erant iaʒ in etate ad militiã dispositi. Et cũ magnã festiuitatẽ ordinaret ĩ vlixbona ciuitate ad suum desiderium

implendū consilio cuiusdam numera
toris predicti regis in aliud est muta-
tū: qꝛ affuīt ꝙ cum illa pecunia que i
illis festiuitatibꝰ exponeret pauca ad-
dita alibi possent infantes effici mili-
tes cum magno dei seruitio ⁊ honore
grandi regie dignitates ⁊ filioꝝ suorū
quod exposuit de captione cepte vł ali
cuiꝰ alterius ville maritime in affrica.
Placuit regi consiliū ⁊ approbatū est
ac celeri expeditione negocij decimi
visus est predictus rex dupliti auisatio
ne. quia primo misit ambasiatores su
os p duos galeas in ceciliam sub colo
re tractus matrimonij. qui euntes ⁊ re
deuntes explorauerūt diligenter ciui-
tatem cepte intrantes in eam cum se-
curitate ac si vellent solatiari: ⁊ modi-
cum a laboribus maris recreari. Qui
redeuntes ad predictū regem nuncia-
uerunt omia quomodo erant disposi-
ta in predicta ciuitate. Secunda auisa
tio fuit. quia habita predicta cognitio-
ne ne ea que fieri debebāt cognoscerēt
ꝙ esset contra eos: misit continuo am
basiatores suos ꝓpter aliquas causas
ad deuastandū ducem britānie: ⁊ erat
secretū ꝙ predictus dux acceptaret de
fastationē illam certificatus ꝙ nō erat
regis intentio ire contra eū sed in alias
ptes vbi esset magnū seruitiū dei. Ac-
ceptauit ergo predictus dux ⁊ redeun-
tibus ambasiatoribus exposita acce-
ptatione statim diuulgatū est quomo-
do rex volebat ire contra ducē britānie
⁊ parata est magna classis in qua fue-
runt cum rege ⁊ filijs fere. lx. milia pu
gnatorum in quorū recessu ab vlixbo-
na ciuitate facta est magna pestilentia
⁊ mortua est regina philippa: ⁊ pacto
honore sepulture: factus ē eclipsis so-
lis magnus: ꝓpter que signa multi ti-
muerūt: sed tubis acclamātibus statiz
omnes classem introierunt animati p
regem: ⁊ venerūt ad finem sancti Vin

centij ⁊ miserunt anchoras suas in ber
rasaron: qui locus ē regni algarbij por
tugalie: ⁊ ibi exeunte rege cuz filijs su-
is duarte petro ⁊ heinrico. qꝛ alij remā
serant in regno cū essent paruuli cum
alia filia sua: que nunc est ducissa bur-
gundie ⁊ audiuit missam in ecclesia sā
cte marie predicti loci: qua audita ex
positū est quō de publico via sua erat
ꝯ saracenos icepta. Erāt eñ primo ad
mirantes cum viam oppositā ducerēt
duci britānie. Ingressi ergo sunt classē
iteruz eleuatis velis ꝓspero vento ve
nerunt ante septē paucis diebus. licet
distare fere. p. l. leucas. ⁊ sic accedentes
circūierunt montē almine qui vndiqꝫ
circudatꝰ mari: sic ꝙ nō patet aliqs in-
gressus nisi p mare vel p ipsam ciui-
tatē: ⁊ miserūt anchoras in portu q
dicitꝰ barbasote qui est ex vna parte ci-
uitatis ad partē occidentis vbi incepe
rūt habere consiliū quō possent terras
accipere ⁊ qualiter possent situare re-
gale ad expugnandū ciuitatez. Quod
videntes saraceni: exierūt a predicta ci
uitate in multitudine graui qđ miruz
erat ad videndū: ⁊ tunc factus est ven
tus magnus sic ꝙ sine periculo classis
nō poterat ibi pmanere. quare necesse
fuit eis eleuare anchoras an eliazira᷑
in regno castelle ⁊ capientes terraz in-
uenerunt ibidem plurimos delectabi
les fructus ⁊ recreati sunt. ⁊ ibidez ha
bito consilio multi dicebant ꝙ redira
in portugaliam vel ad aliū locum quē
leuius possent capere: qꝛ nō erat possi
bile ceptam capere ſm multitudinem
saracenorum quam viderant ante ciui
tatem: ⁊ quia omes saraceni maritimi
recurrerent ad ciuitatem. ⁊ quia etiaz
fortalicīū ciuitatis erat magnuz. Rex
ꝓo cū esset animosus noluit retrocede
re ab incepto sperans in dño ciuitatez
obtinere. Cū ergo hec agerent felix au
ra flauit: ⁊ ingredientes classem velis

clesatis. Altera die in aurora die memorabili scz vigilia assūptōnis vginis gl'iose que mēse augusti cadit venerūt iterū mittere anchoras ante ceptaz ex pte gibraltaris q̄ est ex pte orietis: z ordinauerūt q̄ missis anchoris statim extraherent batellos quos in nauib' deducebant: z q̄ in eis primo in quolibz eoꝝ irent certi hoies armoꝝ: z q̄ galee cū eis ostēderent q̄ volebant ire ad capiendū terram ex pte castri: qd̄ est ad ptem cerasanarū: vt oēs saraceni irent illam ptem. z q̄ postq̄ saraceni eēnt nimiū multiplicati ad illā partez aliunde quod est factū. z ceperūt terrā in victi saracenis saltantes abatellis z galeis sicut melius poterant: sic q̄ aliq̄ erant in mari vsq̄ ad pectora: z alij plus vel minus taliter q̄ bellātes cū saracenis: z saraceni defendendo terrā: sic bellūz est inceptū cuz hiis saracenis q̄ ibi erāt in pte illa z cū alijs q̄ continuo succurrebant de ciuitate: z sic bellando cum eis retraxerūt eos quousq̄ fecerūt eos intrare p portam ciuitatis: z intantuz angustiauerūt eos sine intermissione q̄ nō habuerūt saraceni potestatē claudendi portas ciuitatis: z sic intrauerūt xpiani mixtim cū eis ad ciuitatem ad bellandū in vicis z carcerijs: z durauit die illa bellū intra ciuitatez vsq̄ ad horam vespertinā: quousq̄ se retraxerūt saraceni ad fortalicium ciuitatis: z alij ad villā que est ex altera pte ciuitatis q̄ dicit fex. Sed intantū xpiani angustiauerūt castrū z predictā villaz q̄ eadē die captū est castruz z villa illa taliter q̄ eadem die tota ciuitas cū castris suis fuit posita in potestate xpianoꝝ. z dimissa a saracenis. Mortui aūt sunt ibi plurimi saraceni: z alij facti sūt captiui. alij vo p rupes fugierūt. Percurrentes aūt christiani domos ciuitatis inuenerunt multitudinem diuitiaruz z multas saracenas coquentes panes z preparantes ollas p saracenis cibandis. De xpianis aūt solus vnus mortuus inuētus est q̄ dicebat Vascus fernandi de cayde ex ictu cuiusdam saxe missi de castro cū iret ad succurrendū infantē henricū qui cū saracenis ante omes bellabat in porta cuiusdaz domus. Eadem die qua predicta ciuitas capta fuit: rex predictus cū filijs suis in pane et aqua ieiunabant nec aliquid manducauerunt quousq̄ tota ciuitas fuit capta.

Centesimū quinquagesimūq̄rtum bellum inter saracenos et xpianos accidit circa annū dn̄i Mccccx. Regnāte in p̄dicto regno castelle rege iohe scd̄o q̄ incepit regnare anno dn̄i Mccccv. z fuit positus sb tutorib' scz matri sue illustre regina domina katherina z infante fernādo. Suscepta ergo gubernatiōe regni p infantem fernandū cōgregato magno exercitu venit in terram saracenoꝝ: z obsedit antequerā quā mirabili machina murū excedente viriliter cepit: occisa saracenoꝝ multitudine. Predictus infans fernandus post hoc cepit regnuz arogonie z factus est rex arogonū.

Centesimūquinquagesimūquintum bellū inter saracenos z cristianos accidit anno dn̄i. Mccccxx. Tūc p̄dictus rex Iohes scd̄us cōgregato magno exercitu intrauit terram saracenoꝝ z posuit regale suuz prope ciuitatē Granate. vbi. xix. dieb' stetit. Egredientibus ḡ saracenis die quadam a p̄dicta ciuitate multitudine magna ꝯstupati ex inspirato cōiunctre sūt acies vtroꝝq̄ z factū est prelium magnū plimisq̄ saracenis trucidatis alijsq̄ in fugam versis victi sunt saraceni. Quidā aūt saraceni specialr sagittarij multitudine nō pauci alijs fugientibus sub q̄busdā ficulneis remanserūt cogitātes se ibidē posse ōfendi z nō parua

damna posse inferre xpianis quasi ex latibulo pugnātes. Ad quos milites cristiani equis dimissis pedes intrauerūt quorum gladijs perierūt. Illa die vt fertur capta fuisset granata si debitus ordo pugne obseruatus fuisset. Tempore prediti regis iohis scdi plurima castra saracenorū per xpianos capta fuerūt cū multa effusione sanguinis saracenorum. Regnauit autē. xlviij. annis et mortuus est in villa valisoletana anno dñi. Mccccliij. ac sepultus in monasterio cartusiensiū de miraflores ciuitatis burgeñ. Hic tenuit quendā prenatū a puericia sua qui dicebatur Aluarus de luna: quē intantum honorauit quod ipm fecit mgrm scti Jacobi cū quo multas tribulatões passus est et multo tempore a militibus regni: et finaliter propter nōnulla que sue maiestati circa eū indecentia videbantur. Fecit eñi publice per iusticiā in supradicta villa decapitari. Cuius caput nouē diebus stetit affixū clauo in palo alto. corpus uero in medio platee tribus diebus inhumatū remansit. Et cū esset vir tante potentie: ab omnibus tamē suis in fine relictus fuit: quia tamē in tāta pressura ad dñm accessit corde cōtrito et humiliato et pedibus meis licet indignis se per generalē confessionē totius vite sue inclinauit. Credo ipm secundum signa que vidi misericordiā dei cōsecutū fuisse. quia scriptum est In quacunque hora ingemuerit peccator oim iniquitatum eius: nō recordabor. Et successit predicto regi iohanni in regno filius eius heinricus quartus qui nūc regnat. xviij. rex castelle et uirginarum feliciter ad dei gl'iam regnet. et vtilitatē reipublice. Hic primo regni sui anno cū exercitu suo magno intrauit terram saracenorum et obtinuit viriliter villam que dicitur ximena: et destruxit stipontam: habuit etiā bullam cruciate cōtra saracenos et continuauit guerram. iiij. annis. In quibus nō modicū saraceni sunt fame afflicti in signū etiā voluntatis expugnationis regni granate cepit diuisam malogranatorū pro ornamento armorum regaliū. Quid erit. deus nouit: cuius est causam et finē bellorū agnoscere. Multa eñi impedimēta offeruntur specialiter diuisio militum in regno contra ipm propter que iam hoc anno. lx. plus timetur guerra in regno quam contra infideles: quod deus sua pietate auertere dignetur.

C Entesimumquinquagesimumseptimum bellū inter saracenos et xpianos accidit anno dñi. Mccccliij. tempore nicolai pape quinti. Tunc eñi imperator thurcorum congregato magno exercitu per terram: et magna classe proposuit nomē delere xpianum viribus suis. In primo ergo ipe obsedit ciuitatem que pera dicitur. quam post plurima certamina cepit. xxviij. die may et intrans eam omnem ciuitatē crudelissime occidit omnes christianos a sex annis et supra et sequenti die. scilicet. xxix. intrauit imperium constantinopolitane vrbis vigore belli et pluribus artibus guerre. Obsedit enim per magnam ciuitatē constantinopolitanā per mare et per terram potentissime: et eam angustians sine intermissiōe finaliter eam deuicit et cepit: et ingressus ciuitatē inuincibilē cedem fecit in xpianos. Aliquos uero pedibus et manibus ligatos in captiuitatem duxit monochos etiam et monochas consecratas vituperose ex monasterijs extractas ac si meretrices prostibulorum institute essent trahebat cōtra eas pagens tanta et talia qualia de pecudibus quis sine rubore vix dicere auderet. Adolescentulos uero a decēnio et infra cogebat sue spurcissime fidei adoratores existere. Et vltra hoc intrauerunt thurci in illo eximio et claro templo sancte Sophie et sacratissimas imagines sctorum atque sanctarū pedibus cō

calcauerunt: et omne genus vituperij sup eas fecerũt: ⁊ in sacra altaria ascendentes saliebant vociferando iubilantes: ⁊ machometũ hymnis ⁊ laudib⁹ extollentes. Ascenderunt etiam illi nepharij thurci ad sublime tegumẽ eiusdem alte ⁊ famose ecclesie sancte Sophie ⁊ crucem eius cacumini infixam deiecerunt ⁊ dirupuerunt. Sacra vero corpora sanctorum laniabant ⁊ deuastabant. Plurima etiam vituperia fecerunt in sacris crucibus ⁊ calicibus. ⁊ intantũ eorum vesana rabies exarsit q̃ a prima hora diei vsq; ad meridiem totam vrbem nudatam ⁊ desertam reliquerunt: sic vt non latinũ. non grecũ non armeniũ: non iudeũ. nec aliũ quẽuis hominez de habitatoribus ciuitatis intra eam dimiserunt. Hec ex epistolis Isidori cardinalis ratenen̄. q̃ p̄sens fuit in excidio ciuitatis ⁊ Francisci rostarij ducis venetorũ transmissis ad Nicolaum papam quintũ vt de remedio in futurũ prouideret contra hũc thurcorũ imperatorem qui se vocat inimicũ crucis xp̄i: ⁊ intantũ odio habuit christianos q̃ cũ aliquez viderit existimans se in visu deturpatũ ⁊ sordidatum: proprios oculos abluit ⁊ abstergit. vt dicit predictus cardinalis. Et est diligenter aduertendum ad tria singularia que desolationez predicte ciuitatis precesserunt quorũ duo predixit q̃daz antiquus ph̄us grecus qui Leo dicebat. Unde in ecclesia sancti Demetrij predicte ciuitatis vt mihi quidam grecus qui proprijs oculis sepe vidit: narrauit. Erat quedaz colũna marmorea tota operata ad modũ scacorũ sic ordinata q̃ incipiendo a principio in vno scaco ponebat nomen imperatoris: et in sequenti nomen patriarche: q̃ presidebãt ⁊ predixit ph̄us predictus q̃ cũ facta fuisset impletio oĩm scacorum illius colũne tunc perderet ciuitas cõstantinopolitana. ⁊ sic de facto accidit: q̃z presidentibus constantino imperatore ⁊ gregorio patriarcha in quorũ tempore capta fuit ciuitas predicta fctã fuit impletio vltimorũ scacorũ columne. Scd̃m q̃d p̄dixit predictus ph̄us leo fuit q̃ tpe Constantini debebat perdi ciuitas cui⁹ verba in p̄dicta columna erant hec Constantinus me fecit: ⁊ cõstantinus me dissoluet: ⁊ sic impletũ est. Istud em̃ fuit mirabile preuidere tali excidioni a ph̄o quod esse nõ potuit nisi a spũ dei. Primus em̃ qui imperauit ⁊ nobilitauit predictã ciuitatem fuit vocatus Constantinus qui dedit patrimoniũ ecclesie: mater sua fuit vocata Helena: ⁊ primus patriarcha fuit vocatus Gregorius. Ultimus autẽ qui ibi imp̄auit ⁊ p̄didit ciuitatẽ mortuus in bello dicebat etiã constantin⁹ ⁊ mater sua helena. ⁊ patriarcha etiaz Gregorius vocabat. Terciũ vero mirabile quod precessit captionẽ ciuitatis fuit visum p̄ thurcos xp̄ianis nihil videntibus. Unde cum quadam nocte vigilantes thurci in obsidionem respicerent versus ciuitatem viderunt subito multitudinẽ luminum ad modum candelarum vndiq; sup turres ⁊ muros ciuitatis q̃ respicientes ⁊ admirantes timuerunt valde. Arguentes ex h̄ miraculo ciuitatem esse sub diuina protectione: ⁊ cum retulissent qui viderãt imperatori theucrorũ ipse simulauit preterunc. Altera vero nocte apparentes predicte candele super turres ⁊ muros visse sunt eleuari in celum. Et tunc teucrus ille magn⁹ interpretans visionez illam dixisse fertur. Candele que apparuerunt descendentes significauerunt q̃ deus in temporibus preteritis protegebat hanc ciuitatem. sed candele eleuate in celum: designant q̃ deus recessit ab eius custodia. Nunc ergo ait est tempus debellandi eam: et sic ardenti

rabile irruerūt in ciuitatē nobilissimā ⁊ ceperūt eam vt dictū est. Et voco illaȝ ciuitatē nobilissimā. q2 ſm ysid. in lib. ethymol. xv. Constantinopolis est in tracia quā edificauit ex noīe suo cōstātinus solam rome meritis ⁊ potentia adequatā. Hanc cōditaȝ primo a pausiua rege spartanoꝝ ⁊ vocatam bisantiū vel q tantū patet inter atriaticum mare ⁊ ꝓpontidē. vel q sit receptaculū terre ⁊ maris. Unde ⁊ eam constantinus aptissimā condere iudicatis vt receptaculū sibi mari terraq; fieret. Unde ⁊ nūc romani imperij sedes ⁊ totius caput est orientis: sicut roma occidentis Hec ille. Sic ergo hec nobilissima ciuitas imo quasi totū grecie imperiū occulto dei iudicio traditūȝ est in manus impioꝝ sicut etiā methodius martyr ꝓphetizauit inter cetera dicens grecia in captiuitate ⁊ occisione erit sicut plenius dicet infra consideratione. xij in primo passu.

Vincūt christiani cruce signati fugato thurco et cesis octuaginta milibus thurcorū iohāne capistrano nomē ihesu deuotissime inuocato.

Q Entesimūquinquagesimūseptimū bellū inter saracenos ⁊ xp̄ianos accidit anno dñi. Mcccclvij. sedente in cathedra petri Calixto papa. iij. qui in memoria huius belli instituit festū duplex transfiguratōis domini nostri ihesu christi cū gratijs ⁊ indulgentijs solēnitatis corporis xp̄i. ex cuius bulla plumbea quā oculis ꝓprijs vidi. ordinē istius belli ⁊ victorie diuine ad ꝓpositū annotaui vbi sic p̄dictus papa inter ceteros ait. Cū pater ille misericordiarū ac pijssimus xp̄ianorūȝ ꝓtector ⁊ vite nostre defensor omnipotens deus. postq; in die celebri beatoꝝ aplōꝝ petri ⁊ pauli: dū sacra missaruȝ solennia in eoꝝ basilica ageremus lr̄as nostras sup generali orone per vniuersos christicolas faciēda lectas: ⁊ fauente dño vbiq; obseruatas fecimus publicari pijs oronibus ⁊ opibus suis afflicti ppli aliq̄tulū mitigans feritatem ipsius viperij ⁊ imanissimi thurci cultoris execrabilis machometi proxima estate decursa cū suo pene innumerabili in quo plurimū confidebat exercitu infideliū ⁊ thurcoꝝ cōtriuit ⁊ castri balgradi in regno hūngarie ad ripam danubij situati: qđ vndiq; obsessum et coangustiatū dirupere satagebat obsidione soluta p crucē signatos: ⁊ hūgaros admodū ppl'ares q̄uis paucioꝝ numero ⁊ inermes ex nostra ordinatione ⁊ institutōe dilecto filio legato nostro de latere illuc destinate iniūcta ac nūcijs ⁊ lr̄is sepius repetita: ex sincera fide quā gestamus in ipso saluatore nostro: cuius est res adunare: dispersas ⁊ desperatas ꝓtegere ac supboꝝ precipue infideliū ⁊ xp̄iane fidei inimicoꝝ potētiam conterere ⁊ etiam debellare sub strennuo vaynoda Johanne celebrime morie fidei nostre catholice acerrimo defensore: ⁊ pro ea atq; fidelibus ꝓpugnatore christianeq; cohortis duce dignissimo: cui neq; fides neq; spes prestantiꝰ victorie defuere militantes presente pariter Johāne quodaȝ de capistrano ordinis fratrū minoꝝ ꝓfessore viro quidem optimo ⁊ meritoꝝ apud deum ⁊ homines eximio: ⁊ nomen ihesu christi in quo salus nostra consistit fiducialr̄ ⁊ assidue cū omī pplo circūcepto voce vnanimi inuocāte vexillo q; sacratissime crucis cū magnis clamoribus ⁊ vocibus eleuate ad celū. Hī ineffabile vti a cūctis dari sperabit adiutoriū auxiliū. Mira res die memorabili btē marie magdalene celesti p̄sidio cōmunitus ppl's fideliū impetu i hostes viriliter facto eundē ferū thurcū cum

stis sacrilegis cōplicibus in turpem et damnosam fugā conuertit: deditqꝫ ipe miserator dñs et fidelis in manu paucoꝝ tam ferocis inimici et innumerabilis exercitus cum maxima strage victoriam vltra q̄ȝ mens estimare posset humana: dñs em̄ potens et sup exercitus et tyrannos q̄ madian et orientales populos ad numerū locustarū in manū tradidit gedeonis. Onie etiā sacerdoti contra beliodoꝝ ciuitatē sanctam ihr̄lm pphanare molliētē p̄sidiū pbuit et iuuamen pro nobis contra insolentissimos hostes miraculose pugnauit. O bone ihu dux et saluator noster fortitudo vera et tutissimū certūqꝫ p̄sidiū ad te confugientiū xp̄ianoꝝ et pietate quā ipos pprio sāguine redemisti gladiū tuū super inimicoꝝ capita fugientium intromittens non paucioꝛes sese mutua cede necarūt q̄ȝ a nostris in prelio interempti fuissent. Nā vt a fidedignis accepimus in ea pugna. xl. milia occisi totidemqꝫ supstites in turpeȝ fugam versi sese mutuo trucidātes defecerunt. Castra incensa machine et instrumēta bellica omnia direpta sunt vt cōfusus abiens ipe tirannus et p̄ timore iam multis mensibus nō apparens inter latebꝛas seu munita oppida se recepisse dicat et diuinā p̄sentiēs vltionem in suā pditionem futurā intra Constātinopolitanaȝ peramqꝫ ciuitates se reclusit. Illasqꝫ mur et añ muralib⁹ munire frustra decertet min⁹ attēdēs q̄ nisi dñs custodierit ciuitatē frustra vigilat q̄ custodit eā. Hec ex p̄dicta bulla.

C. lviij. bello vincūt xp̄iani in affrica per regem alfonsum portugalie.

Entesimū. lviij. bellū inter saracenos et xp̄ianos accidit anno dñi Millesimo. cccclviij. Tunc rex alfōsus portugalie armata magna classe transiuit in affricam et obsessa q̄dam villa forti maritima q̄ dr̄ alcacar tagner ac fortissimo bello angustiata cepit eā et xp̄ianis populauit vt muniuit armis et victualijs necessarijs. Dolētes aūt saraceni affricam bis iam duorum annoꝝ interuallis cū innūerabili multitudine bellatoꝝ venerūt vt eā obtinerent: sꝫ plurimis eoꝝ perempt⁹ vacui semp redierunt. Et q̄ inter p̄dicta villam et mare erat aliquale spaciū vbi venientes saraceni se ponebant ne per mare posset se cursus dari eidem. Rex p̄dictus in regno portugalie fecit quadrari lapides in tanta multitudine q̄nta necessaria erat pro duplici muro construendo a predicta villa vsqꝫ ad mare lapidibus ergo p̄dictis a sufficiēti calce p nauiga in p̄dictū locū deductꝫ tāta fuit multitudo lapicidaꝝ: q̄ paucis diebus facti sunt muri cū turribus necessarijs: sic q̄ cū saraceni cognouerūt, opus quasi finitū erat et factus est loc⁹ q̄si inexpugnabilis a saracenis in magnum subsidiū et vtilitatē xp̄ianoꝝ trāseuntiū p illud secretuȝ mare mediterraneum: distat aūt p̄dicta villa a cepta sex leucis et a portugalia vt ferē fere centum leucis: et a tarifa que est etiā locus xp̄ianoꝝ istius regni castelle ex altera parte maris stricti tribus leucis: et sic ista duo loca q̄si claues maris stricti.

Decima cōsidertio est de possessione terre sancte per saracenos que duobus explicatur punctis.

Ecima conside- tio hui⁹ libri quarti est de possessione terre sancte p saracenos vbi duo puncta occurrūt declarāda. Prim⁹ est scire cām quare saraceni tenent terrā sanctam. Secūdus vero pūctus erit. Si xp̄iani vellēt facere

guerram saracenis ad terrã sanctã capiendam quis locus esset eis cõuenienti or in orbe ad incipiendũ talẽ guerram Extollunt eñ se saraceni dicentes se tenere veritatẽ legis: qr possident terraȝ sanctã. Insultant etiã iudei ɔtra xp̄ianos dicentes: ꝙ lex xp̄ianoꝝ nulla est nec ihs nazarenus est messias in lege ꝓmissus qr nõ possident terrã sanctaȝ ihrlm. Ideo ad hec declarandũ tres rõnes assignant ꝑ frem vincentium in ꝑmone. Ecce ascẽdimus iherosolimaȝ Prima ẽ ad excusatõeȝ xp̄ianoꝝ. Secũda ꝓpt cõfusionẽ saracenoꝝ. Tercia est ꝓpter cõuersionẽ iudeoꝝ. Circa ꝑmũ notãdũ est ꝙ null9 xp̄ianus est ita sanctus qn peccet excepto xp̄o ꝛ virgine maria. Vñ Eccles. vij. nõ est homo iustus in terra q̃ faciat bonũ ꝛ nõ peccet: ꝛ de9 nõ vult ꝙ xp̄iani peccẽt in illa terra in q̃ filius dei passus est ꝓ peccatis hoim qr h reputaret ad maximã iniuriã: de agarenis vo nõ ita iniuriatr qr canes sunt: multũ eñ displicent regi ꝛ indignaret si filij sui vl' milites mingerent in camera sua: si aũt canis minget non curat. Idẽ in ꝓposito de terra sctã multũ displiceret xp̄o si nos filij ꝑ baptismũ faceremus in ea corruptioneȝ ꝛ pctã: ȝ de agarenis tanꝙ de canibus nõ curat: ꝛ cõcordat auctas xp̄i dicentis ihrlm calcabit a gentib9 donec impleant tempa nacionũ Luce. xxj. tunc eñ cuȝ omnis plenitudo gentiũ intrauerit omnis isrl' saluus erit vt habetur ad Rom. xj. Et sic patet pma ratio scȝ ꝙ ꝓpter excusationẽ xp̄ianoꝝ ne peccemus in camera sctificata regis regum ihu xp̄i non possidemus terrã sanctã. Vñ sic patuit supra bello centesimo Ihrlm capta fuit per cruce signatos xp̄ianos: ꝛ q̃diu vixerunt in sanctitate ꝛ sine offensa xp̄i possederũt terrã sanctam. Sȝ cum multiplicata fuerunt in eis mala ꝛ offense xp̄i continuo expulsi fuerũt a terra illa: ꝛ introducti fuerũt canes saraceni ad seruandũȝ illam sicut patuit supra cõsideratõe nona huius libri bello. cxviij. Scd̃a ratio est ꝓpter confusionẽ saracenoꝝ: ipi eñ sunt filij xp̄ianoꝝ qr vix sunt octingenti anni ꝙ sunt. Vñ beatus Augustinus fuit episcopus yponeñ. Sȝ machomet9 a sergio deceptus decepit eos ꝛ iõ agareni sunt xp̄iani renegati ꝛ ꝓpterea retinẽt adhuc aliq̃d de fide xp̄iana ꝛ credunt ꝛ aliq̃d non credunt nãꝙ vt xp̄iani ꝙ vnus est deus creator oim: ȝ non credunt ꝙ ille deus sit tres ꝑsone: ꝛ in cõfusione ipoꝝ ipimet ostendũt locuȝ in quo xp̄s fuit baptizatus vbi tota trinitas apparuit. Scd̃o credũt ꝙ fuit homo purus ꝛ ver9 ꝛ sctũs de spũsctõ in maria virgine conceptus: ȝ nõ credũt ꝙ sit deus: ꝛ in confusionẽ sue credentie ostendũt locũ vbi suscitauit lazarus ꝓprio impio qđ non potuisset nisi fuisset deus. Tercio credũt ꝙ est in celo: ȝ non credũt ꝙ est in sacramento altaris ꝛ in cõfusionẽ coꝝ ostendunt xp̄ianis locum cenaculi in quo xp̄s illud sacramentũ instituit. Itẽ nõ credũt xp̄i passionẽ: tñ in coꝝ confusionẽ ostendunt vbi xp̄s fuit crucifixus ꝛ sepulcruȝ vbi corpus fuit sepultum. Itẽ agareni baptizant ȝ non cum forma verborum ꝛ ipi ostendunt locuȝ vbi xp̄s constituit sacramẽtũ baptismi cũ forma illa. In noĩe pris ꝛ filij ꝛ spũsancti in coꝝ confusionem. Itẽ dicit dauid: fac mecũ signũ in bonũ vt videant q̃ oderũt ꝛ cõfundant. Vñ sicut custodes portarum in domibus regũ xp̄ianoꝝ cuȝ haberi possent sunt hoies difformes vt ethiopes sic ꝙ nullus intrare potest nec filij nec milites nisi per manus illoꝝ sic xp̄s in palacio suo terre sctẽ permittit ꝙ custodes portaruȝ illius pñte sint hoies difformes scȝ bestiales machometici: ne scȝ filij sui milites xp̄iani ad

interiora secretorum terre sancte admitta tur nisi p manus illorum: nec ex hoc sequitur honorabiliores esse genitores difformes filijs et militibus caris immo hoc cedit in confusionem ianitorum et honorem filiorum et militum. Quod etiam in domibus magnorum in castris in nauibus maris immo etiam in domibus rusticorum custodes et vigiles sunt canes ne quis ingrediatur nisi homo pacis: et ad honorem talis loci et patet quod sic etiam custodes et vigiles terre sancte sunt canes saraceni ne quis ingrediatur ad interiora secreta vbi xpus in humana natura ambulauit nisi fuerit homo pacis: et ad honorem illius loci quales sunt pegrini xpiani visitantes terram sctam: et patet quod istud cedit in confusionem saracenorum quod assimilentur canibus custodientes domos. Item in confusionem cuiuscumque virtuosi est sustinere aliquod falsum propter auariciam. Cum ergo saraceni se reputent virtuosos et credant falsum esse quod ihs nazarenus fuit mortuus et sepultus etc. et tamen hoc sustinent ostendentes predicta loca vt dictum est cum magna diligentia propter auariciam: quia propter interesse quod recipiunt a pegrinis xpianis ergo possessio terre sancte per saracenos est in eorum confusionem. Non enim pmitterent principes xpiani pro toto auro mundi si inter eos esset sepulcrum machometi quod visitaretur et honoraretur a saracenis sicut faciunt xpiani in terra sancta cum hoc non solum crederet in confusionem xpianorum: sed etiam in contumeliam creatoris scientes falsum esse quod honor debeat exhiberi bestiali et spurcissimo machometo: quia honor secundum phm est premium virtutis que in machometo locum non habuit propter abissum criminum in eo contentorum sicut patuit supra consideratione prima huius quarti libri et quasi per totum: est ergo in confusionem saracenorum possessio terre sancte et in honorem xpianorum. Tercia ratio est propter conuersionem iudeorum. Iudei namque secundum quod ex lege moysi sunt assueti et nutriti terreni sunt et sperant quod messias ducet illos ad illam terram et dicunt intra se: ecce habebimus iherosolimam: propter hoc ihus xps verus messias voluit quod nec xpiani nec iudei habeant illam terram: quia non venit vt daret illam terram sed celestem de qua dauid. Credo videre bona domini in terra viuentium: sed illa est terra morientium. Ideo apostolus ad Hebre. vlti. non habemus hic ciuitatem manentem sed futuram inquirimus. Cessent ergo saraceni ab excellentia sua: filiant iudei et conuertantur a miseria sua. Consolentur xpiani in filiatione et militia sua: quia xps dedit eis ptatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Iohis. j. Sed que harum gentium habet vel tenet veram legem licet supra libro primo sit latissime declaratum potest tamen hic exemplariter declarari per parabolam illius diuitis qui habet vnum lapidem preciosum magni valoris et tres filios etc. Dominus iste diues est christus deus et homo: et tres filij sunt tres populi iudeorum aggarenorum et christianorum: dicit primo genitus scilicet populus iudeorum. Ego habeo lapidem id est legem veram: quia eam dedit miraculis confirmatam. Dicit populus christianus: non immo ego habeo legem veram: quia mea lex confirmata est miraculis que non possunt nisi per deum fieri. Demones poterant facere miracula moysi. Populus aggarenus dicit: immo ego habeo legem veram. Nunc ponderemus lapidem: primo ponderetur in statera lex moysi et eam ponderat salomon qui dicit de terrenis que pmittuntur in lege moysi: vidi cuncta que fiunt sub sole. Et ecce vniuersa vanitas. Ecclesiastes. j. modicum ponderat id est nihil valet. Videamus sectam machometi quantum ponderat quod pmittit riuus lactis mellis

olet vini mulieris rc. Hec est vita poꝛ coꝝ nihil ponderat. Vere magnꝰ doloꝛ esse debet platis ecclesie ꝛ doctoꝛibus fidei xpiane si attente considerēt sectā maledictā saracenoꝝ videre tantam multitudinē aiaꝝ rōnabiliū sicut sunt saracenoꝝ que redempti sunt sanguine ihū xpi esse inuolutas in erroꝛe dānatiōis: quia non intelligūt scripturam diuinā: ꝛ qḋ peius est nec volunt intelligere neqꝫ audire ꝫ ꝙ inclinētur ad ea ꝛ sequenť q̄ debenť poꝛcis ꝛ asinis: lex xpianoꝝ q̄ pmittit gloꝛiam celestem q̄ est infiniti ponderis ꝛ valoris: qꝛ plus pōderat vnꝰ dies gloꝛie q̄ oīa bona huius mūdi. Ecce pmissio q̄cunqꝫ fecerit voluntatē patris mei qui in celis est intrabit in regnū celoꝛum. Math. vij. Ponamus ergo in celum coꝛ nr̄m ꝛ spem oia terrena despiciendo: quia ſm aplm scḋa Choꝛinth. iiij. qḋ in pn̄ti est momentaneū est: ꝛ leue tribulationis nostre supꝛa modum in sublimitate eternū gloꝛie pondꝰ opať in nobis nō contēplantibus nobis ea que videnť ꝫ que nō videť que eñ videnť tempoꝛalia sunt: q̄ aūt non videntur eterna sunt.

Que sit terra aptioꝛ pugnādi contra sanctam terram.

De scḋo puncto huius cōsiderationis scꝫ quis locus esset cōuenientioꝛ in oꝛbe ad capiendum terrā sanctam. Rñdet ꝙ si xpiani vellent incipere guerrā ad terrā sanctā capiendam ꝛ alia loca q̄ amiserunt nullus locꝰ nulla terra cōuenientioꝛ est q̄ hispania qḋ sic declaratur. Certuꝫ est ꝙ in vniuerso quinqꝫ loca possunt considerari sicut notat magister Raymūdus lulij i q̄daꝫ tractatu suo ꝑ q̄ne posset incipi talis guerra sicut sepe attemptatum fuit. Primus locus est in terra impatoꝛis cōstantinopolitani ꝛ terre turcoꝝ. Deinde per terraꝫ armenie ꝛ quousqꝫ pueniret in siriā: ꝛ hec via nō est multum laudabilis quia est valde grauis ꝛ difficilis ꝛ nimis longa: ꝛ sic requirit magnū exercitū ꝛ multas expensas. Scḋs locus locus est insula q̄dam que raycet appellať situata ꝓpe alexandriā. Posset eñ illa insula cum galeis ꝛ militibus capi ꝛ detineri: ꝫ hic locus etiaꝫ non est laudabilis quo ad pn̄s tū qꝛ via est nimis longa nimis etiā requirit expensas ꝛ bellatoꝛes cōtra illas. Tercius locus est regnū cipꝛi ꝛ terra hermenie ꝫ ista via etiā non est laudabilis: tum qꝛ ille terre nō sunt oībus sane sicut experti sunt q̄ trāsierūt: tum etiaꝫ quia illa via est nimis longa ꝛ cōiter requirit nimis de nauigātibꝰ ꝛ pugnantibus ꝛ expensis: tum tercio quia p cipꝛuꝫ ꝛ hermeniā non possent sufficere victualia neqꝫ equi. Quartus locꝰ est tunicīū ꝫ nec iste locus laudabilis est eo ꝙ multe gentes in eo cōmoꝛātur ꝛ consequenť nimis requirit de exercitu ꝛ de equis ꝛ de hoc satis pbabile experimentū datū fuit qñ sanctus Ludouicus rex francoꝝ trāsfretauit sicut supꝛa patuit cōsideratione .ix. hacꝰ .iiij. lib. i bello .cxxij. Ultiꝰ locꝰ ē hispania ꝓpꝛie eiꝰ q̄ dr̄ andalusia vbi ē almeria malica granata algesira tarifa ꝛ hic est locus amenissimus ꝛ congruentioꝛ oībus pdictis eo qꝛ facilioꝛ ad acq̄rendū ꝓpter .iiij. rōnes. Prima ratio est qꝛ pdictus locus est circūdatus per mare mediterraneū ex vna parte: ꝛ ex alia parte p regnū arogonie ꝛ castelle: ꝛ istud impediret ꝙ nō possenť iuuare eos alij saraceni. Scḋa rō est qꝛ multū iuuat ad guerrā faciēdā fertilitas terre ꝛ multitudo equoꝝ de ꝓpinquo in qbꝰ habūdat inter ceteros mūdi ptes hispania. Tercia rō est: qꝛ ē terra sana: ꝛ iō timoꝛe infirmitatū nō soluereť exercitꝰ sic ꝙ ē ꝑ aliꝰ factū eē dr̄. Et patet etiā ꝙ ē ꝑ

bulissima respectu illoꝝ locoꝝ. Quarta ratio est qꝛ rex bellatoꝛ cū pprio exercitu posset guerraꝫ incipē ꝑsuppositis supradictis: ⁊ qꝛ habet terga secura et sic accipiēdo mō vnū castruꝫ ⁊ deinde vnā villā: ⁊ sic successiue deducēdo saracenos semꝑ ante se ⁊ multiplicando cōtinue exercitū ⁊ hito regno granate rex bellatoꝛ cuꝫ suo exercitu ampliato ad maioꝛē barbarā scꝫ in affricaꝫ poterit leuiter transire scꝫ in regnū cepte q nō distat nisi septē miliaria ⁊ in aliquo loco nisi ꝑ tres leucas solū ꝑserti ꝫ isto tempe talis locus esset conuenientissimus cū cepta ⁊ villa alia q̄ dicit alcaztagner sint in ptāte regis poꝛtugalie. ⁊ sic ex illa pte inciperent debellare saracenos tergis securis deducēdo eos aū se modo lucrando vnā villā modo aliam ⁊c. quousq ꝑuenirent toniciuꝫ semꝑ multiplicando exercitū q optime ⁊ securissime fieri potest vt dictū est ꝓpter ꝓpinquitatē hispanie ⁊ eius fertilitatē ⁊ qꝛ retro se nihil timerēt ⁊ sic paulatiue bellatoꝛ rex posset facē guerrā sanā saracenis ⁊ acqrere terrā sanctā ihr̄lm ⁊ totū regnū egipti: patet ergo clarissime q nulla terra in mūdo est cōueniētioꝛ xp̄ianis ad incipiendū guerrā pꝛo terra sancta capiēda q̄ hispania. Beatus ergo rex bellatoꝛ qui ꝓpter zelū fidei catholice hec cogitauerit ⁊ in opere posuerit sperās omnia ꝑdicta acqrere per ih̄m xp̄m in cui⁹ manu sunt omniū potestates ⁊ iura regnoꝝ.

Quo xp̄iani hr̄e se debeāt de iure ⁊ oꝛdinatōe regni erga saracenos viuentes inter nos.

Vndecima consideratio hui⁹. iiij. libꝛi ē de his ad que cōpelli debent saraceni viuentes inter nos de iure ⁊ ex oꝛdinatione regni. Circa pꝛimum notandum q vt tradit in titulo de iudeis ⁊ saracenis in clementinis pꝛincipes xp̄iani sub obtestatōe diuini iudicij a duobus debent cōpescē saracenos sibi subiectos scꝫ ab inuocatōe publica nominis machometi ⁊ a ꝑegrinatōe quā facere solent ap sepulcrū cuiusdā saraceni. Vn̄ sacrū cōsiliū ibidē sic ait: cedit quidam in offensam diuini nōis ⁊ obꝓbꝛiū fidei xp̄iane q in ꝗburdā mūdi ptibus pꝛincipibus xp̄ianis subiect⁊: in qbus interdū seoꝛsum interdū vo permixtim cū xp̄ianis habitāt saraceni sacerdotes eoꝝ zabzaba nūcupati vulgariter in templis seu mesqtis suis ad q̄ idem saraceni cōueniūt vt adoꝛent ibidem ꝑ fidem machometū diebus singulis certis hoꝛis in loco aliq̄ eminenti eiusdem machometi nomē xp̄ianis ⁊ saracenis audiētibus alta voce inuocant ⁊ extollūt ac in verba qdā in illius honoꝛe publice ꝓfitent. Ad locū insuper vbi olim qdam sepultus extitit saracenus quē vt sanctū alij saraceni venerant ⁊ colūt magna saracenoꝝ eoꝛūdem partiū ⁊ aliaꝝ cōfluit publice multitudo ex qbus nostre fidei non modicum detrahitur ⁊ graue in coꝛdibus fideliū scandalū generat. Cum autē hec diuine maiestati displicentia non sint aliquatenus tolleranda sacro appꝛobante concilio ipa in terris xp̄ianoꝝ fieri deinceps districtius inhibem⁹ vniuersis ⁊ singulis pꝛincipibus catholicis sub quoꝝ dominio saraceni moꝛantur ⁊ fuerūt pꝛedicta sub obtestatione diuini iudicij obnixius iniungentes quaten⁹ ipi tanq̄ veri catholici ⁊ xp̄iane fidei seduli zelatoꝛes abpꝛobꝛiuꝫ qd tam ipsis q̄ ceteris xp̄icolis per ꝑmissa ingeritur debita consideratione pensantes ipsum vt ꝓuide eterne beatitudinis pꝛemiū assequant de terris suis omnino auferant ⁊ a suis subditis auferri pꝛocurrent inhibendo expꝛesse nē

presata inuocatio seu pfessio nominis ipi⁹ sacrilegi machometi publice aut pegrinatio plibata ab aliquo in eorū existente dnio audiant attemptare de cetero vel quolibet sustineri. Qui vero qui secus psumpserint taliter ob diuinam reuerētiā castigent ab ipis q alij eop exemplo pterriti a psumptōe simili arceant hec ibi sctissime ordinatum s negligenter custoditū speāliter pmū cū altis vocibus de die et de nocte tales pclamatōes faciant saraceni: et nō solū nō castigant a pncipibus: vep etiā et defendunt et rarus est qui pter fidei honorē reclamet cōtra eos: quinimo tāta est ignorātia pdicte inhibitōis in pncipibus et clero ac populo q nō cogitant pdictas inuocatōes siue pclamationes esse in offensā diuine maiestatis q non sine culpa est ante deum cū talis ignorātia nō excuset: qr ignorātia facti non iuris excusat. De alijs autem ad que cōpellendi sunt saraceni tam de iure q ex ordinatione regni sufficiant que dicta sunt libro tercio consideratione.xj.

Ista.xij.consideratio tractat de fine legis saracenorum et de eop ppetua seruitute sub iugo xpianop sub quatuor passibus

Dodecima et vltima

Dodecima et vltima cōsideratio huius libri iiij.est de fine legis saracenorum et de eop ppetua suitute sub iugo xpianop iā finē oportet dare huic.iiij. libro de bello saracenop in hac vltima cōsideratōe ad quam explicandā.iiij. passus cōuenit ptrāsire. Primus est de castigatione finali fienda p saracenos. Scds est de cessatōe sue legis. Terci⁹ est de tempe q debet cessare. Quartus vo erit de ppetua seruitute saracenorū sub iugo xpianop.

De castigatōe finali fienda p saracenos in pplo xpianop.

Primus passus ē q p saracenos fiet diuina castigatio terribilis i oibus regnis mūdi pter pcta populi sm q multi pdixerunt: et primo methodius martyr quē btūs Iheronimus in opusculis suis laudat loquens de fine seculi: cui⁹ pphetia sequit. In nouissimo autē sexto millenario seculi exient filij ysmaelis de heremo et erit aduentus eop castigatio sine mensura et sine misericordia et tradet de⁹ in manibus eop oia regna gentiū pter peccata que opata sunt p pceptū dei. Ideo tradet nos deus in manus barbarorū qr obliti sumus pcepta dnī: facient enim xpiani multa illicita: qr maculabūt seipsos adeo q turpissimū est ad dicendum: pptea tradet illos de⁹ in manus saracenop: perfida erit in captiuitate et occisione capadocia: et in captiuitate et occisione cilicia. In tribulatōe erit terra sirie erit in solitudine et eius habitatores captiui ducent. Sicilia sit et habitatores eius in gladio pibunt. Grecia in captiuitate erit et occisione: affrica erit sitr egiptij orientales: et Asia sub graui tributo in auro et argento erit: Hispania gladio pibit et captiui ducētur habitatores eius. Gallia germania agatonia varijs prelijs erūt deuorate: multi ex eis ducent captiui romani in occisione erūt et cōuersi in fugā. In insulis maris erūt in desolatōe et obtinebunt filij ysmaelis introitū ab aqlone et oriēte et meridie et occidente: et replebit hierosolima cūctis gentibus qui captiui ducentur et replebit terra pmissionis oibus gentibus et erit iugū eop graue super omnes gentes et erūt omnia sub iugo eop et tributo et omnia ornamenta diuitiū eop erunt et que fuerint in ecclesijs sanctop siue aurū aut argentum

ille lapides p̄ciosi z oīa ornamēta eorum erūt z distribuent ministeria dei z erūt sacerdotes sicͭ p p̄ls qz ecclesie incēdio cremabunt z erit tribulatio magna z multa corpa p̄icient in plateis eo q non sit q̄ sepeliat ea z erit saracenoꝝ iter a mare vsq ad mare z erūt regiones in viā z vocabit via eoꝝ vie angustie z gradient simul iuuenes et senes diuites z paupes: z cuz gemitu et afflictione dicent beati sunt illi q̄ nos de hac luce p̄cesserūt. hoc btūs paulus p̄dixit: nisi venerit discessio p̄mū z reuelatꝰ fuerit zc. Quid eñ aliud est discessio nisi disciplina qua corripientur vniuersi h̄itatores terre a filijs ysmael ꝓptēa onagꝝ appellauit deꝰ ysmaelez p̄rem eoꝝ ꝓpter hoc in desolatōem trā det oēm terrā z erūt multe vrbes deserte: nō eñ sunt hoīes isti sicͭ alij gentes ꝫ sunt filij ysmael is de heremo venturi z sunt hoībus odibiles. Audi igitur imitatores eoꝝ qui de heremo exituri sunt mulieres vteris ptus h̄ntes: prius q cū mulieribꝰ sil' iterficiēt i ecclesijs sctoꝝ: cū mulieribꝰ cōcubent z sacratis vestimentis eccl'ie induēt seipos z vxores eoꝝ. Jumenta sua ligaturi sunt ad sepulcra sctōꝝ tanq ad presepia z erit tribulatio maxima sup xp̄ianos q̄ habitāt sup terrā: z tūc apparebūt fideles q̄ fuerūt in xp̄o credituri: nō eñ ꝓptēa mittet deus has tribulationes supra xp̄ianos vt iusti deleant q̄ in xp̄o sunt credituri: ꝫ vt manifestēt q̄ in ip̄o erūt fidelissime credituri sicͭ ip̄sa veritas dicͭ Beati eritꝭ cū p̄secuti vos fuerint z dixerint oē malū aduersus vos mētientes ꝓpter me: gaudete z exultate zc. sicͭ eñ persecuti ꝓp̄has qui fuerunt ante vos: ꝫ qui perseuerauerit vsq in finez hic saluus erit. hec ille. Eandem sentēciam tradit magister in histoꝛijs scolasticis super idē Geñ. xvj. Hic erit homo ferus: vbi nos habemus ferū hebreus habz phara qd̄ sonat onager de ysmaele dictū allegās p̄dictū methodium dicentez onagri z capre a deserto oēm bestiarū supergradient rabiem z māsuetoꝝ nūerus cōteret ab eis: dixit eñ de filijs ysmael: futuꝝ est aūt vt exeant adhuc semel z obtinebūt orbē terre p octo ebdomedas annoꝝ: z vocabitur iter eoꝝ via angustie qz p̄rem eoꝝ ysmael vocauit dñs onagꝝ. In sacris locis interficiēt sacerdotes z ibidē cū mulieribꝰ dormiēt: ad sepulcra sctōꝝ religabūt iumenta z h̄ p nequcia xp̄ianoꝝ q̄ tunc erunt de q̄bus dr̄ in nouissimis diebꝰ. Erūt hoīes sese amātes zc. Et tūc implebit qd̄ dictū est p Ezechielem. fili hoīs voca bestias agri et exhortare illas dicens. Cōgregamini et venite eo q sacrificiū magnū ymmolo vobis manducante carnes fortiū z bibite sanguinē excelsoꝝ. hec ille. Scd̄o p̄dictā castigatōem xp̄ianoꝝ p saracenos predixit abbas ioachim in speculo visionum libro. viij. capitulo. xlj. dicens q aues nigre habentes nomē duabus lr̄is confectū videlicet alphebeti latinoꝝ prima atq octaua future sunt in discrimine atq destructione crucis signatoꝝ: quod exponens doctor peregrinus dixit q prima litera est a octauo vero lr̄a est h. Aues igit nigre sunt mauri sic dicti ꝓpter habitum nigruz cappe nigre quē habent a nicolao apostata eoꝝ doctore: nomen autem ip̄oꝝ ex duabus literis conficitur scilicet a z h: quoniaz aggareni ab agar matre et ysmaelite a filio ip̄ius nuncupati sunt. Tercio predictā castigatōem xp̄ianoꝝ predixit sanctissima femina hyldgardis que prophetauit anno domini Millesimoseptuagesimonono in libro reuelationum dei parte tercia capitulo decimoq̄rto. dicēs ventura sūt mala gnēre z belloꝝ victorie sup populū xp̄ianoꝝ ꝓpt tirannidē pricipū z cu-

piditatē plators eius. Sequitur cadetq ppl's xpian⁹ in manu hircoz caprarū z bestiaz p quas bestias intelligit bestiales z fetidos saracenos. Quarto p̄dictā castigationē xpianoz p̄dixit cirillus in ep̄la de occurrentib⁹ malis in orbe simbolo .xxix. dicens in sexta die magna seculi ventur⁹ est hirc⁹ violator castitatis a plaga meridionali z intrabit limites occidētales z viuā ouē comedet z dentib⁹ suis carnes agnoz crudas dilacerabit arictes pedib⁹ conculcabit z agnū ouis filiū cornibus ventilabit. qd̄ exponit venerabilis abbas ioachim sup trenoz vltio sic dicens. Hirc⁹ machomet⁹ est agnus ouis fili⁹ xp̄s filius virgis cornib⁹ .i. ptātib⁹ suis xpianum ppl'm ventilabit .i. multiplici flagello guerraz vexabit oues z viuā comedet .i. sctām mrēm ecclesiā catholicā viribus franget z epat⁹ z dioceses q̄pl'es penitus cessabit z dentib⁹ suis carnes crudas agnoz dilacerabit q2 puuli etiam adulti vtriusq sex⁹ relicta fide xp̄i sectā machometi assumēt z vbi nomen xp̄i z nomen virginis venerabātur blasphemetur z nomē machometi in magna veneratōne hēat a plaga meridionali venire dicunt q2 in eadē pte mauri florent z imperant. Limites aūt occidentales ptes .i. extremitates xpiane credūt hec aūt ioachim. Quid aūt sit de veritate p̄dictaz xp̄hiaz deus nouit cuius iudicia abissus multa.

De cessatōe legis saracenoz

Secund⁹ passus est q lex saracenoz non est ppetuo duratura s̄ debet cessare q sic ostēdet. Certum est q nullū violentū est ppetuum vt3 .iij. phisicoz. nemo etiā diu cōtinet violenta imperia s̄m senecā tragedia .vj. Cū ergo imperiū z dn̄ium saracenorū sic in orbe violentū pt3 q2 per arma z violentiā intrauit vt latissime declaratū est supra consideratōe scd̄a hui⁹ .iiij libri in scd̄o puncto ergo imperiū z dominiū saracenoz nō est ppetuum nec diu duratuz z q̄sequenter nec lex eoz qd̄ est intentū. Item z hoc qd̄ obtinet trepida manu nō est diu duratuz. s̄ tale est impiū saracenoz. pt3 q2 est raptū p arma violētoz vt dictū est z vt dicit seneca tragedia prima rapta ceptra trepida obtinent manu ergo impiū saracenoz nō est diu duratuz z q̄sequēt nec eoz lex. Item tercio sic illud impium cui⁹ ius solū est in armis nō est diu duratuz s̄ imperij saracenoz ius solū est in armis patet q2 machomet⁹ nō ostēdit aliud miraculū quo ius sui imperij z veritas ostēderet legis s̄ nudabat ensez z eleuabat in manu: ac si diceret nullū aliud ius vel impij z dn̄ij z legis hētis in orbe nisi in armis. Sic dicebat litus raptū tenens impium herculis z timēs eū pdere tragedia p̄ma senece ius est in armis ergo q̄cluditur q impium saracenoz nō est diu duratuz z sic lex eoz cessare debet. Unde z doctor sbtilis scot⁹ in p̄mo sniaz questiōne scd̄a plogi. via septima obijciēs ee pmanētia secte machometi dicit q ee xp̄hia est apud eos z q secta eoz ē finienda. Vnde z ante captionē ciuitatis damiate liber quidē inuentus fuit arabice scripti⁹ cui⁹ autor p̄dixit q̄ndā reges xpianū methā ciuitatē debere destruē z ossa machometi dispgere quod erit signum destructionis sue legis.

Quo tpe lex machometi z ei⁹ dominium debet cessare.

Terci⁹ passus est de tpe quo lex machometi et ei⁹ dominiū debet cessare. Circa qd̄ dici posset saluo meliori iudicio q tūc cessabit qñ ppl's cristianus fuerit debite castigat⁹ Unde s̄m augustinū z fuit iam dictū in p̄ncipio none consideratōis huius libri .iiij. añ incarnatōz dn̄i ppl'us dei

electus erat ppl's iudeo℞ post incarna
tionem vero est populus cristianorū.
ꝛ sic ille erat ppl's dei electus ꝛ tamen
dedit ei flagellū infideliū gentiliū Ita
nūc religioni xp̄iane sibi dilectissime
dedit flagellū infideliū saracenorum.
Nūc aūt ꝑm pliniū in tercio libro sue
p̄hie flagellū seu virga non cōburet̄ q̄
diu peccatorꝛ seruꝰ inutilis nō corrigi
tur. Hic refert ip̄e ꝙ socrates sciscitatꝰ
quare manipulū virga℞ nō cōburerēt
post magnā ꝛ longā verberatōꝫ pardi-
ni discipuli sui filij magni prepositi re
spondisse dr̄ ꝙ nec cōbureret quousq̄
correctū ꝛ emendatū p̄sensisset. Refert
etiā plato magnus p̄hs de doctria an̄ti
quo℞ libro.ij.ca.xliij.ꝙ dū vna dierū
montē pigamū ascenderet subito tre-
muit ꝛ mugitꝰ horribiles emisit arbo-
res sciscitabāt quare tremuit ꝛ mugitꝰ
dederit mons respondit qm̄ pastorem
vigilantē ꝛ custodientē gregem suam
ego video ꝛ arbores dixerunt vt ꝛ tu
cū sis mons altꝰ valde ꝛ magnꝰ vnū
times pastorē. Qui respondit timeo
ꝛ mugeo qꝛ ignē portat i pera qui me
dio flato ignis incēso me destruet vos
q̄ oēs vsq̄ ad radices ꝯburet ꝙ futu℞
considerās malū in orbe ventu℞ cum
lacrimis tractatum qui de lamentatio
num mira breuitate de malis in seclo
futu℞ in seculo descripsit ꝑ quē dicūt
greci aristotilem alexandrum in mul
tis instruxisse ꝛ deum pastorem igneꝫ
in pera fuisse. Alexandrum in grecia
totius mundi monarcham primum
mons magnus totus mundus iste ar
bores ciuitates villa ꝛ castra ꝛ reges vel
lentes existētes in ip̄is hec plato. Deꝰ
ergo sp̄ flagellū ponit sicut piꝰ pat̄ su
is filijs dilectis quibꝰ sufficienter casti
gatis flagellū igne comburit scdm ꝙ
notat beatus augustinꝰ in libro de ver
bis dn̄i in tractatu.xix. Ubi sic ait nō
leteris impleuet tirāne qm̄ virga vl' fla
gellū efficeris nouit em̄ prudēs doctor
nec ignorat piꝰs p̄r post castigatōneꝫ
ꝓmouere discipulū ꝛ post debitā emē
datione paternali hereditate ꝓficē fili
um flagellū q̄z sine virgā incendio flā
ma℞ cōburere. hec augustinꝰ. Patet
ergo ex p̄habitis ꝙ facta cōdigna casti
gatione ppl'i xp̄iani destrueret̄ impiū
saracenorꝛ sic cessabit eo℞ superstitio
sa secta siue lex.

Quartꝰ iste passus est de perpetua saracenorū seruitute sub iugo cristianorum.

QUartus passus ꝛ vltimꝰ est de
ppetua captiuitate seu fuitute
saraceno℞ sub iugo xp̄ianorū.
Hanc aūt seruitutē predixit methodi
us martir loquēs de fine seculi. Unde
postq̄ p̄nunciauit castigatōꝫ xp̄iano℞
ꝑ saracenos. Subseq̄nt̄ dixit ꝛ pꝰ tri-
bulationē dex que facta erit a filijs is
maelis desolata erit oīs terra ab eis et
erūt oēs amicti ornamentis ex auro ꝛ
purpura ꝛ splēdidis vos vestimentis tā
q̄ sp̄osi dicentes. Ecce vicimus terraꝫ
in fortitudine nostra ꝛ oēs q̄ habitant
in ea. Tunc recordabit̄ dn̄s deꝰ scdm
suā misericōiam quā ꝓmisit diligentibꝰ
se ꝛ eis q̄ in xp̄o sunt credituri ꝛ libabit
eos de manu saraceno℞. Surget aūt
xp̄iano℞ gens ꝛ preliabitur cū eis ꝛ oc
cidet eos gladio ꝛ captiuas ducet mu-
lieres eo℞ ꝛ interficiet infantes eorum
ꝛ descendent filij ysmaelis in gladiuꝫ
ꝛ tribulationē ꝛ afflictōꝫ ꝛ reddet illis
dominus mala que ip̄si alijs fecerāt ꝛ
irruet super eos malitia septies tm̄ q̄n
tum in alijs gesserūt ꝛ occidet illos do
minus in manus cristianorūꝫ ꝛ erit re
gnum cristianorum exaltatum super
omnia regna et imponent cristiani iu
gum super eos graue et erunt serui q̄
remanebunt ꝛ tunc pacificabitur ter-
ra que ab eis fuerat destructa ꝛ qui ca-

prisni fuerunt ab eis reuertentur in trã
quillitatem et multiplicabuntur homines su
per terram et erit indignatio magna re
gis romanorum sup eos qui xpm nega-
uerunt et erit pax et tranquillitas ma-
gna super terram qualis non fuit an-
tea nec erit similis post illaz pro eo q
in fine seculorum erit leticia et pax sup
omnem terram et requiescent a labori-
bus. Hec erit pax de qua dicit apostolus
ad Thes. v. Cum fuerit tranquillitas
magna et securitas tũc veniet repẽtinus
interitus a quo liberari mereamur fe-
liciter per ihm xpm dñm nrm q ẽ tur-
ris fortitudinis a facie inimici cui sit
honor et gloria sine fine Amen.

Explicit liber quartus.

Incipit liber quintus et vltimus: tractans de bello demonum contra fidei fortalicium.

Absolutis hereticorum iudeorum et saracenorum bellis. Restat exprimi in hoc libro quinto et vltimo huius voluminis de demonum viribus qd scz possint contra nostrum fidei fortalicium, et vt meũ possem explicari conceptũ duodecim cõsideratiões circa bella demonũ occurrunt pertractande. Prĩa erit an sint demones et de quiditate demonum et eorum nobilitate ac natura. Secunda de eorum sciẽtia. Tercia de bello demonum in celo. Quarta de eorum habitatione. Quinta de eorum potestate et preeminentia. Sexta de bello demonum contra humanum genus postq̃ ceciderunt de celo vsq ad cristi aduentum. Septima de perditione dominij eorum per iusticiã in xpi aduentu. Octaua de proprietatibus et malitiis demonum. Nona de bello demonũ post aduentum xpi. Decima de diuersitate demonũ et si possunt haberi spũs familiares. Vndecima de q̃litate et figuris corporum in quibus appa-rent et si possunt hũana corpa vel animas subintrare. Duodecima quo fine debent terminari bella demonum.

Prima cõsideratio ẽ de quatuor punctis.

Prima cõsideratio est an sint demones et de quiditate demonũ et de eorum nobilitate ac natura. quatuor ergo puncta in hac cõsideratiõe sunt videnda. Primo an sint demones. Scdo quid est diabolus. Tercio q̃lis est eius nobilitas. Quarto qualis ẽ eius nã.

An sint demones in mundo et si sunt q̃ sunt eorum nomina.

Primus punctus est an sint demones et que noia eorum. Quo ad primũ nõ discrepãt iudei et saraceni a xpianis quia apud iudeos scriptũ est esse diabolos et de pncipibus eorum husa et azael esse appellatos. Dicebant etiã iudei in euãgelio insultãtes xpm demoniũ habere et insanit. Joh. x. Et iterum in beelzebub pncipe demonum eijcit demonia. Math. xij. quod nõ affirmarent nisi diabolos crederẽt eẽ. Non enim possunt negare qn scriptum sit in. j. Reg. xvj. q spũs malus agitabat saul. Saraceni etiã concedunt demones esse et illos pncipes demonũ quos vocant iudei husa et azael. Ipsi vocãt in lingua arabica aroth et maroth: nos vero xpiani de hoc certã fidẽ habemus cũ euangelica doctrina hoc expsse in pluribus locis exprimat. Et ideo de h nulli dubium esse debet: sed cum certitudie affirmare demones esse in mũdo. Demones vero non nominamus nos cristiani nisi eo mõ quo in sacra scriptu

cū nos regimus scdm modū suarum temptationū. Unde cū temptat de superbia vocatur diabolus.i.deorsuz fluens Apoca.xx.quando de inuidia dr sathan id est aduersarius. Math.xvj. qndo de ira dicitur exterminator.j.Corinth.x.q2 ira ponit animam extra terminos suos.qn de accidia dicitur demonium. id est sufficiens iniquitas. Math.viij.quia sufficit ad puniendū homines. quando de auaricia dicitur leuiathan.id est additamentū Job.iij quando de luxuria dicitur asmodeus id est facture iudicium Thob.iij.quia propter luxuriam iam dñs mundum iudicauit diluuio Geñ.vj.quando de gula dicitur behemoth id est animal. Job.xl quia gula reddit hominez bestialem. Item vocatur belial quod interpretatur absq3 iugo vel absq3 dño. Judi.xix.q2 pposse pugnat contra euz cui debet esse subiectus. Item vocat beelzebub Lu.xj.quod interptatur vir muscarum p immundicia z sordibus idolatrie z sanguis eis imolati ad quē multitudo muscarum cōueniebat pz ergo demones esse z que nomina eoz scdm xpianos iudeos et saracenos.

De quiditate demonuz.

Secund9 punctus est scire qd est diabol9. Pro cui9 declaratōne notandū q fuit opinio platoni coz pcipue apulei fm q refert beatus aug9.octauo de ciui.dei.capi.xvj. allegans varronē q fuit plonic9 q demones sunt genere aialia. animo passiua.mente rationalia.corpore aerea.tēpore eterna.Si āt obijciatur q demones non possunt dici animalia cū sint sbe incorporee.Dicendū est q non loquitur hic augustin9 scdm mentē ppriam vt dictum est.ß fm opinionē platonicorum.Et ideo irrationabilit loquuntur sic diffinientes demones cuz hoc attribuūt augustino. Unde isdez augustin9 scdm mentem ppriam z recta in fidem diffiniens demones libro eodem capitulo.xxij.dicit sic.demōes spūs nocēdi cupidissimi.a iusticia penitus alieni superbia tumidi. inuidia liuidi fallacia calidi.Quidem ali9 dic q demones sunt substantie rationales incorporee ingrate deo damnationis hominum cupidissimi.

De nobilitate demonum.

Terci9 punctus est qualis est nobilitas demonū. Pro cui9 noticia sciendū q loqui possumus de demonibus dupli vel quo ad bonitatem moralem vel quo ad bonitatez nature. Si loquamur de bonitate morali boni homines meliores z nobiliores sunt demonibus. Unde augustinus de ciuitate dei ca.xv. loquens de demonibus scdm opinionē plonicoz q vniuntur corpibus naturalib9 z phisicis sicut aie nre z q illa corpa demonū sunt incorruptibilia dicit nō iō demones meliores sunt hōib9 q2 habēt corpora meliora.s.incorruptibilia. Alioquin multas bestias hōibus pferem9 Quis eñ inqt hominū.videndo eqbitur aquilis z vulturibus. Aut qs odorando canibus.quis velocitate leporibus ceruis z omnibus auibus.qs multum valendo leonibus et elephantib9. quis diu viuendo serpentibus qui etiā deposita tunica.senectutem deponere et in iuuentutem redire perhibentur. Sed sicut his omnibus meliores rationando sumus. Ita etiam demonibus honeste viuendo meliores esse debem9. Hec aug9. patet ergo q in moribus nobiliores sunt boni homines demonibus. Si vero loquamur de nobilitate nature.nobiliores sunt demones hominibus quantūcūq3 sanctis sicut deducit ex dictis augustini.ix.d ciui.dei.ce.ix.vbi dicit q animal ex aia z corpe constat.quorum duū aia quā

ãim q̃cunq3 viciosa est melior corpe: q̃ntū tūcunq3 bene disposito: sic dicit q aurū licet sordidū argento q̃uis purissimo carius estimat. Ex q̄ dicto elicit frāciscus de maronis in floribus suis duas cōclusiones. Prima est q demões sunt meliores hoibus q̃ntūcunq3 sctis q2 sicut aia vitiosa excellit corpus qd'cunq3 pter excellentiorē natura3. Ita substantia spūalis omnē substantiam corpalem. Scda conclusio q meliores sunt angeli qbuscūq3 aiabus separatis q̃ntūcunq3 beatis: q2 maior est excellētia nature fm quā angeli superāt ipos cū maior sit excellentia de genere substantie q̄3 excellentia grē q̄ est quedam forma accidentalis. Et isto mō ponūt etiā meliores aia xpi. Hec ille.

De natura demonum.

Quartus pūctus est q̄lis est natura demonū. Ad qd̄ breuit respondet dupl'r. Primo q eorū natura nō est mala s3 bona Vidit eñ deus cūcta q̄ fecerat ⁊ erant valde bona Geñ.j. q aūt diabol9 sit malus nō habet ex natura s3 ex vicio. Scdo dr q eo⁊ natura eē mortalis ⁊ dissolubilis s3 ex dei grā eo⁊ natura est imortalis ⁊ indissolubilis sicut ⁊ bono⁊ angelo⁊ Vñ plato in libro thimei. oqns in psona dei ad angelos dicit: dij deo⁊ q̄⁊ opifex et magister ego sum vos vestra natura corruptibiles estis mea aūt voluntate incorruptibiles maneti. Istud dictu3 allegat Augusti. xiiij. de ciuitate dei capi. xvj. dicens. Sententia fuit plōnis deos ⁊ angelos eē mortales fm suā naturam ⁊ dissolubiles: quia sunt facti a deo tamē diuina volūtate indissolubiles. Et q2 diuinū cōsiliū ⁊ voluntas sunt validiora q̄3 sit eo⁊ natura: iō dicit plō q non dissoluentur. Et hec videtur fuisse intentio purphirij qui fuit plōnicus in capitulo de drīa vbi dic Sumus eñ rationales nos ⁊ dij. l. angeli. s3 mortale additū nobis sepat nos ab illis quasi dicat mortales erāt angeli sicut ⁊ nos ex natura: s3 diuina voluntate immortales facti sunt ⁊ sic differunt a nobis.

De scientia demonum.

Secunda cōsideratio est vidē q̄lis est scia demonū. Hic sunt tria puncta declaranda. Primus est de scia demonū. Scds est cuius scia artes magice exercentur ⁊ si possunt sine pctō exerceri. Tercius est de arte notoria si est a deo vel a demonibus.

De scientia demonū ante casum ⁊ post casum.

Primus punctus est de scia demonū. Circa qd̄ notandu3 ē q dupliciter possum9 loqui de scientia demonum. Vno mō de illa scia quā habuerūt añ casu3 suū de celo ⁊ sic dicit magister sniarū in. ij. distinctione iij. q triplicem cognitōem naturalem habebant sc3 q facti erant a quo facti erant ⁊ cū quo facti erant sc3 cum celo empirreo materia pma ⁊ tpe noticias etiā habuerūt boni ⁊ mali ⁊ qd̄ appetēdū ⁊ respuendū illis eēt. dic etiā beat9 Aug9. loquēs de noticia angelo⁊ ante casum. xj. de ci. dei capitulo. vij. ⁊ viij. q cū sit alia noticia angelo⁊ matutina ⁊ alia vespertina qua⁊ prima est rerū in verbo ⁊ scda re⁊ in genere ppo quādo fuit dictū factū est vespere ⁊ mane dies vnus Geñ.j. Ibi accipit mane p noticia matutina ⁊ vespere p vesptina. Et fm hoc ponunt dies sex fm q angeli illa sex genera creatura⁊ q̄ ibi numerant cognouerūt noticia matutina ⁊ vesptina in pmo instāti q̄ oia fuerūt sit creata fm illud Eccl. xviij. q̄ viuit i eternū creauit oia sil'. Si vo loqmur de noticia demonū post casu3 dic magister i scdo snia⁊ distin c. vij. q demo-

nes licet sint obstinati in malo triplici tñ scie acumine vigent. s. sbtilitate natu re tpum experientia z reuelatõe spũuz supno℞. Primo intelligũt naturalia pñtia. Scdo mõ naturalia futura sic tps pluuiosa vel sicca z eclipses solis z lune z hmõi. Tercio mõ intelligũt vo lũtaria sed de cognitione futuro℞ con tingentiũ dicit dñs bonauentura in se cundo sniaℝ q licet demones nõ pñt per se scire futura contingẽtia certitu dinaliter tñ freqnter vera pdicũt quia euẽtũ futuro℞ aliq mõ pñsentiũt. qtuo ͥ modis sm augu. sup geñ. ad lraz qz aut presentiunt talia ingenij a sensus acrimonia vt qñ vidẽt aut ꝯsiderãt dili genter ad qd inclinet affectio mea. vel q sint inducẽtia vel retrahentia aut p sciunt talia tempo℞ expientia. s. q ex talibus viderũt accidere silia. Aut ter cio talia presciũt demones cautela do losa vt qñ ꝓponũt aliquid facere z pri mo pdicũt qsi sit aliqd futu℞. Aut qr to talia pdicũt demones aliena doctri na vt qñ. s. diuino iudicio pmittũt ali qd a bonis angelis addiscere. Vñ ptz q demones futura ꝯtingentia z si pos sint pbabiliter opinari nequnt tñ certi tudinaliter scire. De cognitõe vo tem poraliũ z mutabiliũ dicit btũs augu. viij. de ciui. dei. c. xxj. q angeli bõi cer cius ista tpalia z mutabilia nouerũt qa co℞ pncipales causas in vbo dei ꝯspi ciunt quib9 cũcta ordinãtur. demones aũt nõ eternas z cardinales causas in dei sapia contemplãtur sz quorũdaz signo℞ nobis occulto℞ maiori expien tia multo plura qz hoies futura pspici unt. Deniqz autẽ isti sepe nũqz illi oio fallũtur q ibidem declarans dicit. Ali ud eñ est tpalibus tpalia mutabilib9 mutabilia scire eisqz tempalem z muta bilẽ motũ sue volũtatis z facultatis in serere qd demonib9 certa rõe pmissuz est. Aliud aũt in eternis atqz in cõmu tabilib9 dei legib9 q in ei9 sapia viuunt mutationes re℞ puidere dei q volũta tem que tã certissima qz potentissima est spũs eius pticipatõe cognoscere q sctis angelis recta discretione donatuz est. Ex quib9 sequũtur duo documẽta Primũ est q scti in dei legibus eĩnis ꝯtẽplãtur futura qz h hoc dicit expsse Secundũ documentũ est q scti in di uina volũtate cognoscunt ista futura contingentia qz dicit q dei voluntatez q certissima est z oipotens ista nouerit Sed remanent due difficultates. Pri ma est si demones hũerunt noticiam ꝓphia℞ aduẽtus xpi dicendum q sic Cognouerũt etiã q xps in lege z ꝓphis pmissus deberet esse ver9 de9 z ver9 hõ z q debebat p humano genere de vir gine nasci z pati in genere. nunqz tamẽ in specie cognouerũt q in hoc homie xpo ista cõplerentur. Sciebat eñ dia bolus p scripturas z ꝓphas q xps ven turus erat verus de9 z ver9 hõ. Etiã sci ebat tps natiuitatis xpi eẽ impletum p ebdomadas dãielis tñ nesciebat cer titudinaliẽ q ihs nazaren9 esset ipe cri stus. Veruttñ ꝓpter eminentiã sciẽtis hẽbat quãdam coniecturã q ipe esset ver9 xps z hoc voluit expiri p tẽptatõz z p illam illum inducere ad pctm si in ueniret pur9 homo sed neutrũ obtinu it licet temptauit eũ de concupiscẽtia supbia z auaricia Vnde licz ille demõ q xpm in deserto temptauit fuerit int demones acutioris ingenij nunqz tam scire potuit p certitudinẽ. vtrũ ihs eẽt q erat pmissus in lege ad salutẽ mũdi z deiectionẽ diaboli nisi per quandaz coniecturam. et ideo procurauit cristi captionem per iudeos intelligens p aliqua signa q ipe esset ver9 xps z p cõ sequens q per eius mortem expoliare tur infernus hoc perpendit per ei9 pa tientiã et per scriptura℞ impletionem et forte p scto℞ patrũ in limbo existen

tium exultationem. Ideo mortem eius impedire voluit per uxorem pilati cuius preces efficaces credebat in conspectu viri sui vt notat Nicolaus de lyra sup math. Secunda difficultas est si demones cognoscant cogitationes nostras Respondetur quod soli deo cognite sunt secundum communem opinionem doctorum et hoc videtur per illud quod dicitur .j. Reg. deus autem intuetur cor et .j. paral. vj. tu solus nosti corda filiorum hominum dicit tamen hic Nicolaus de lyra sup illud ad heb. iiij. viuus est sermo dei etc. Et discretor cogitationum et intentionum cordium quod licet aliqui doctores dicant ipsam cogitationem nostram esse cognoscibilem pure sibi spirituali tamen de intentione cogitationis ipsi concedunt quod est cognoscibilis soli deo verbi gratia si cogitem de muliere dicunt quod hoc potest cognoscere angelus bonus sine malus. Etiam ex naturalibus sed si cogitem de muliere intentione decipiendi ipsam vel ad bonum informandum cognoscit solus deus. Et propter hoc subdit apostolus et intentiones cordis quia cognitio christi non solum se extendit ad ipsas cogitationes sed etiam ad cogitationum intentiones quod vtique demonibus non conuenit. Ad istud etiam propositum loquitur augu. de diffinitionibus sic dicens. Internas animi cogitationes diabolum non videre. Certi sumus sed motu eas concipi ab illo et affectionum indicijs colligi experimento didicimus. secreta autem cordis solus ille nouit ad quem dicimus tu solus nosti corda filiorum hominum

Quod artes magice demonum scientia exercentur.

Secundus punctus est cuius scientia artes magice exercentur et si possunt sine peccato exerceri. Ad primum respondetur quod artes magice exercentur scientia demonum sicut traditur in secundo sniarum distinctione septima. Vnde ibidem dicitur quod eorum scientia et virtute artes magice exercentur quam scientiam et virtutem huiusmodi operando a deo demones acceperunt vel ad fallendum fallaces vel ad monendum fideles vel ad exercitandam et probandam iustorum patientiam. Ad secundum dicitur quod artes magice vel diuinationes non possunt exerceri vel a demonibus consilium vel auxilium requiri absque peccato nisi forte in hoc casu vbi deus diabolum subijceret homini iusto sicut de aliquibus viris sanctis narratur. Voluntario autem commertio non potest sine peccato. Nam aut est ibi peccatum infidelitatis vtpote si homo demoni credendo attribuit ei aliquid diuinum aut est ibi peccatum ydolatrie vtpote in oblationibus et sacrificijs. Aut est ibi peccatum inobedientie saltem quia facit contra prohibitionem dei et ecclesie. ratio huius prohibitionis est quia talis peccat in deum dum recurrit ad diabolum quasi non sit oipotens deus christi anorum et omnino sufficiens et benignus. Item peccat in seipsum dum se committit discrimini corporis et anime. Item peccat in ecclesiam dum habet commertium cum illo qui est omnino precisus et ecclesie aduersarius. et ideo in caracteribus magnum peccatum est. quia est ad ministerium demonum inuocandum quia huiusmodi ex se non habent virtutem sed solum ex pactione diaboli. Sic enim pandit diabolus illis qui fiunt ei familiares quod talia signa recognoscant et ad ea se presentes offerant. Ostendunt enim demones se presentia cognitiue vt aliquid virtutis ostendant se illa haberi in huiusmodi artibus in quibus sunt multa nephanda per que abducitur homo a fide et cultura dei. Et ideo hec facit diabolus non quia in illis delectatur sed potius in infidelitate facientium sunt autem hec magice artis nigromantia piromantia geromantia aeremantia ydromantia que sunt diuinationes in mortuis quo ad primam in igne. quo ad secundam in aere. quo ad tertiam in terra. quo ad quartam in aqua. quo ad quintam et in manibus. quo ad se

quam tales magici malefici vulgo nū cupantur ob facinorum magnitudinem Nigromātici dicunt quibus pcantatōi vident resuscitari mortui ad interrogata respondere. Alij dicuntur incantatores qui artem verbis pagunt. Alij dicunt arioli qui circa aras ydolorum nepharias preces emittunt et funesta sacrificia offerunt hiis ebrietatibus demonū responsa accipiunt. Alij dicunt aruspices quasi horarum inspectores dies enim et horas in agēdis negocijs operibusque custodiunt et quid per singula tpa obseruari debeat homo intendūt exta etiam pecudū inspiciunt et ex eis futura predicunt. Alij dicunt augures qui volatus auium et voces intendūt. Aliaque singula rerum vel obseruationes improuisas hominibus. Alij dicuntur astrologi eo quod in astris augurisantur. Alij dicunt genetatici propter natalicium considerationes qr p cursum siderum nascentiū mores actus euentusque predicere conant quevulgo mathematici dicunt. ydromātici ab aquis dicti sunt Est enim ydromātia in aquarum inspectiōe vmbras demonum euocare ibi que ab eis aliena audire prenunciant. Etiam demones interdū p aliquas figuras vel signa que in rebus inanimatis apparent que si fiant in aere vocat aeromācia. si in igne pirogancia. si in visceribus animaliū inuiolatorum in aris demonū vocat aruspicia si p sternutatiōnes hominū vel membrorum saltus vel motus quorūcūque animaliū dicit augurium. Sivero fiat ex aliquibus signis in spatula alicuius animalis apparentis vocatur spatulanttia qui sub nomie ficte religionis p quasdam quas vocant sctōrum sortes diuinatōis sciam pfitētur Aut quarūcūque scripturarum inspectiōe futura pmittūtur. Sivero tales figure vel signa fiant in terra dr geomācia a geos quod est terra. Sivero in plantis manuū dicitur ciromancia a ciros qd est manus talibus potentiis p demonum fallacias illuditur curiositas humana quō id impudenter scire appetit quod nulla rōne inuestigare ei cōuenit. Vnde vitāda sunt a xpiano et oīm penitus execratione repudianda qr in istis oibus vel expresse de modo iploratur aut propter petitionem homis se occulte demon ingerit hanc maledictā artem primus. Sorocastes inuenit qui solus natus est ridendo hunc Ninus rex assiriorum bello interfecit. Et si queras quid tales magi facere pnt. Respondetur quod ipe permissione dei elementa concutiunt mentes turbant hominū minus in deo cōfidentiū scis suis illudunt ac sine vllo veneno hausto violentia tm carminis ledunt et interdum peremunt. Magi ergo fm priuatos contractus quos habent cū demonibus agere artem eorum que ars magica non est supra ordinem naturalium causarum immo fit virtute actiuorū naturaliū. tamen est supra cōprehensionem hominum et facultatem propter tria primo quia demones magis cognoscūt actiuorum naturaliū virtutum quam homines. Secundo quia celerius possūt ea congregare. Tercio quia actiua naturalia que assumunt vt instrumenta se possunt extendere ad maiores effectus ex virtute aut demonum arte quam ex virtute seu arte hominum. Inde hominibus videntur miracula et stupenda que per aliquos artifices fiunt et sic patet quod magi veritatem spernentes et mendacia credentes seducti a demonibus eis coaptantur cū quibus sine fine pibūt Vt pla alia de magicis artibus ex li. d ciui. di trāsūptiue i dcretl. xxvi. questio. v. ca. nec mirum.

Ars notoria est illicita et a demonibus inuenta.

Tercius punctus est de arte notorie si est a deo vel a demonibus

et si possunt demones infundere scientiam aliq3. Ad primū rñdetur scd̃z fratrē iohem astaxeñ.i summa sua q ars notoria ē illicita z inefficax. Vñ arguitur a demonib9 inuenta. Illicita em ē q2 vtit̃ qbusdā ad sciam hñdam q̄ non habent scd̃m se vtutē causandi scia3 sicut inspectōe quarūdā figurax z platione quorundā vbox ignotox z aliis hmōi. z iō hmōi ars ñvtit̃ his vt causis3 vt signis ñ āt vt signis diuinit9 inspiratis sicut sunt sacralia signa. Vñ restat q sunt signa vana z supstitiosa z p ɔñs cōtinētia q̄dā pacta significatōnū cū demonib9 phabita z federata. Ars igitur notoria q̄si a diabolo inuenta ē a xpiano penitus repudiāda z fugienda sicut z alie artes nugatorie z noxie supstitionis vt august. dicit scd̃o de doctrina xpiana. Est etiā hmōi ars inefficax ad sciam acquirendam cu3 em p hmōi artem nō attendat̃ acqsitio scie scd̃m modū hoi connaturalē.s. in adinueniendo vl' addiscendo consequēs est q iste effectus expectat̃ a deo vel a demonibus. Certū est aūt aliquos a deo sapiam z sciam p infusionē hūisse sic de salomone legit̃.iij.reg.iij.z.ij.pal.j. xp̄s em dic̃ discipul' suis Lu.xxvij. ego dabo vob os z sapia3 z scia3 cui nō poterūt resistere z cōtradicere oēs aduersarij vestri. sed hoc donū nō dat̃ qbuscūq cū certa obseruatione 3 scd̃m arbitriū spūsscti fm illud.j. Corinth.ij. Alij dat̃ p spm̄ fmo sapie zc̄. z postea subditur hec oia opat̃ vn9 atq idē3 spiritus diuidens singulis pnt vult. Ad demones aūt nō ptinet illumiare itellectum. Acquisitio aūt sapie z sciētie fit p intellectus illuminatō3 z null9 vnq̄3 sciam p demones acquisiuit z sic p3 solutio ad scd̃m. possunt tñ demones hōibus colloqndo aliquax sciax exprimere documenta 3 hoc nō querit̃ p artem notoriā. Et si dicas q dāielis p2o pueris abstinentibus tradit deus sciētiā in omni libro z sapiam. Sed obseruantia artis notorie est fm quedā ieiunia z fm quasdā abstinētiā. ergo p artem illā potest haberi talis sapientia z scientia. Respondet̃ q illi non abstinebāt fm vanam obseruātiam artis notorie 3 fm auctoritatē legis diuine nolentes cibis gentilium inquinari. Ido merito obedientie a deo sciam consecuti sunt fm illud psalmi sup senes intellexi q2 mādata tua exquisiui.

De bello demonū in celo.

Ercia cōsideratio est de bello demonū in celo. Cu3 em angeli fuerūt creati in celo empireo. vt dicit Beda. z allegat mgr̄ i.ij. sniax distin. scd̃a oēs angeli fuerunt boni creati z sine vicio. vñ innocentes sunt creati non tamen virtutibus prediti q̄ stantib9 apposite fuerunt vt3 ibidem non tamen fuerūt opposite cadentibus. boni em fuerūt ad deum conuersi quod est deo adherere mali aūt fuerunt auersi a deo quod ē odio habere vel inuidere. Inuidie em mater est supbia qua voluerūt se parificare deo vt3 eodem libro distinctiōe.v. Et cum esset inter omnes angelos lucifer excelsior. nec inter stantes aliquis fuit eo dignior eminentia3 sue nature z pfunditatē sue scie perpendens i suum creatorem supbiuit intm̄ q deo voluit se equare. vt3 libro eodem distinctione.vj. dixit enī3 in corde suo illud Isa.xi. Ascendam in celum vbi dicit magister distinctione secunda li. scd̃o q celum vocāt equalitate3 diuinā deo em se parificare volebat. q2 breuissima mora illa fuit. vt dicit magister sinisimmediate ergo vt creati fuerunt angeli quidā mox ergo vt creati fuerunt angeli quidā deo adheserunt p caritatem. quidā vero cum lucifero deo restiterunt per supbie prauitatem z sic inter vtrosq fi

ctum est prelium magnum in celo mi chael et angeli eius etc. et non preualue runt draco et angeli eius. neque locus in uentus est amplius eorum in celo Apo calipsis. xij. hoc autem prelium in celo non est intelligendum materiale sed spiri male quod factum fuit quando boni et mali diuersos effectus et consensus habuerunt quando dixit lucifer. Ascen dam in celum et ero similis altissimo. vbi mgr dicit non per imitationem sed per equalitatem potentie vbi supra. Ec ce affectus et consensus superbie Et econ uerso boni angeli humilem habuerunt affectum. Vnde michael dicitur preliasse cum dracone quia michael interpre tatur quis vt deus. Ecce humilitas et reuerentia. Vnde ps. lxxxij. Domine quis si milis erit tibi quasi dicat non Lucifer superbus nec quicunque alius sit ergo michael cum angelis suis facto prelio magno habuerunt victoriam de super bo lucifero et ei adherentibus qui pre cipitati sunt de celo. Et vt dicit Fran ciscus de maronis in tractatu angelo rum duplex fuit ibi pugna. quarum prima sumpsit inicium a lucifero sicut enim nunc impellit homines ad peccandum sic et tunc impulit sanctos angelos ad consentiendum sibi sed viriliter restite runt. Secunda pugna sumpsit inicium ab archangelo michaele videns autem quod alter deliquerat et quod morte dignus erat et quod in celo cum sanctis angelis habitare non debebat expulit eum viriliter et in istum aerem caliginosum secundum Petrum apostolum deiecit. ij. Petri. ij. licet lu cifer restiterit quantum potuit sed non preualuit vt dictum est. Et si queratur quanta fuit mora inter creationem an gelorum et casum eorum de celo. Docto res communiter dicunt quod fuit morula parua. s. a principio aurore vsque ad creationem lucis vbi dicit deus diuisit lucem a tenebris Sed tamen geraldus odonis in suo secundo sententiarum distinctione quarta. questi one quarta. dicit quod fuit mora septem di erum ad minus inter instans creatio nis et conuersionis bonorum et inter instans creationis et auersionis malorum quod sine preiudicio sententie melioris probat dupli ci ratione pro cuius probatione supponatur ad presens quod angeli fuerunt creati prima die Hoc dicit mgr. Tunc arguitur sic Mali an geli post lapsum non fuerunt valde boni id est optimi. quia post lapsum nunquam fu erunt boni. sed septimo die a primo instan ti creationis sue fuerunt valde boni ergo ad minus inter primum instans creationis et lapsum malorum fuerunt septem dies. mi nor probatur per textum quia vidit deus cuncta que fecerat et erant valde bona et factum est vespere et mane sextus dies: septimo vero di ei benedixit deus Gen. ij. Ex quo sic se cundo argui. Angeli mali post lapsum nunquam receperunt benedictionem dei sed die septimo receperunt benedictionem dei ergo ante diem septimum non fuerunt lapsi probatur in contrarium per textum Gen. ij. c. Et benedixit deus diei septimo. glo. id est omnibus creaturis ergo omnes creature rece perunt benedictionem dei die septimo. Et si dicatur quod natura spiritualis operatur in instanti a fortiori quam sol qui radium in in stanti produxit. Cum ergo prima operatio an geli fuerit conuersio vel auersio et in instan ti fuerunt conuersi vel auersi. Respondet pre dictus doctor quod prima operatio non fuit conuersio vel auersio sed fuit admiratio: quia in illis septem diebus steterunt in ad mirationibus stuporosis operum sex dierum et istud videtur probabile nisi aliquis sanctus ex presse diceret oppositum Sed die. vij. cum de us benediceret illi diei benedixit cunctis operibus et benedictione accepta quasi licentia et mandato accepto quod omnia facerent debitum suum angeli diuisi sunt in tres partes. omnes enim firma uerunt se in amore, quidam in amore bonitatis quidam in amore diuine iusticie. quidam in amore proprie potestatis et excellentie et hec

tercia ps vltima corruit. de qua dicit Johes in Apocal.xij. q draco de celo cadens secũ traxit terciã ptem stellarũ prius vo nihil faciebat nisi q stabat i admiratõe stuporosa. Videbãt eñ subito celũ extendi et de nihilo pduci et sic de alijs opibus de qbus oẽs hoies pñt mirari oibus diebus vite sue. Et si vlterius queraf qd fuit illd pctm tãte grauitatis q illud nõ potuit sustinere celũ. Rñdet q qnq fuerunt peccata q prim9 cõmisit angelus in celo. primũ fuit pctm luxurie nõ carnalis s spiritualis fm scotũ in.ij.snia. distinctiõe vj. questione.ij. hec ãt spiritualis luxuria nihil aliud est q̃ amor inordinatus suijpius et sic lucifer se suiq priuatus bonũ excecatus inordinate dilexit intm q pcessit vsq ad ptemptũ dei. Vñ btũs Aug9.xij.de ciui.dei ca.j. ponẽs dñiam inter bonos angelos et malos dixitq in mundi principio boni angeli a malis fuerũt diuisi q2 illi in cõi bono q est de9 pstiterũt. Alij poti9 sua potestate delectati velut sũmũ bonũ sibi ipis cẽnt a cõi bono ad ppria defluxerunt. Ex quo dicto accipiunt duo documenta theologica. primũ est q principiũ oĩs boni moralis ẽ amor boni cois q2 boni angeli in h pmo meruerũt Scdm est q pncipiũ ois mali moral est inordinata dilectio boni pprij q̃ in demõibus fuit pria radix pcti. Scdm fuit pctm supbie et psumptõis videns eñ se lucifer nobilissimũ in donis naturalibus nõ dedit honorẽ deo s inaniter gliat9 est in seipo. Vñ aplis gloriantibus de ptãte eis data sup demones xps dixit Luce.x. Videbã sathanam pter eius inanã gliam qsi fulgur de celo cadentẽ. de qua supbia dr Ecci x. Iniciũ oĩs peccati supbia est. Tercio peccauit pctõ auaricie et ambitionis q2 videns se pulcerrimũ sup oẽm creaturã quã de9 pdiderat oib9 pcupiuit preesse seipm reputãs ad h dignũ ad qd attigisset si stetiss fm Anselmũ sic eñ in pmanendo.xij. excellẽtias habuisset q2 fuisset optima creatura fuisset deo acceptissim9 fuiss felicissim9 fuisset deo similim9 fuisset pulcerrim9 fuisset deo familiarissim9 fuisset dulcissimus fuisset potentissim9 fuisset omnium põtifex fuisset oim pnceps fuisset oim doctor et fuiss oim pr. S q2 sine meritis ppria auctẽ pcupiuit h esse deliquit nolẽs deo subesse. ysaie.xiiij. sup astra celi exaltabo soliũ meũ. Quarto peccauit pctõ inuidie et emolatõis. Vñ inuidia est tristicia de apparẽti psperitate alteri9 s lucifer pristatus est q2 deus oibus pferat et nulli suberat ergo inuidit. de qua inuidia dr Sap.ij. Inuidia dyaboli mors intrauit in orbem terrarũ. Quinto peccauit peccato ire et indignatõis q2 videns se deiectũ a paradiso deliciarũ ascendit ei9 malicia vsq ad odiũ dei et tũc cadẽs de celo dellauit pra hominẽ vt dicet.j. cõsideratione.vj. Et fact9 est homicida. Vñ iohannis.viij. Ille erat homicida ab inicio et in vitate non stetit. Non est ergo mirandũ si sic miserabiliter lucifer cũ sibi adherentib9 victus cecidit de celo cũ tam grauissime peccauerit p creatorem suũ. Et si queras qt demones ceciderũt. Rñdet q fm q notat in sũma veritatis theologyce.li.ij. In quolibet ordine angelorũ sunt tot legiones quot sunt vnitates in legione et sic in quolibet ordine sunt sex mille sexcente sexaginta sex legiones angelorũ. Et cũ tercia ps angelorũ ceciderit sicut notat a mgro. distinctiõe.vj. libri scdi. c.j. quia cecidit draco et traxit secũ terciã ptem stellarũ celi Apocal.xij. sequitur q erit summa legionũ oim angelorũ.lix.milia et nouẽ cente.iiij. legiones et diminuendo plus summa oĩm erit trecẽta nonaginta nouẽ cõpota et nouẽ centa

viginti milia z.iiij.angeli. Sequitur etiam q demones q ceciderit de celo sm computationem nouem ordinum angelorum fuit decem z nouem milia nouem centenonaginta octo legiones demonum quorum summa sm veram computationem est centum triginta tria computa z trecenta sex milia ac sexcenta sexagita octo demonia: sicut patz distinctione.xiiij.scdi capitulo notandum. Opinio tn cois doctorum est q tot ceciderunt quot possunt vnum angelorum ordinez constituere z coiter numerus angelorum cadentium est sex mille sexcente sexaginta sex legiones. qz totidem sunt legiones i quolibet ordine quot sunt vnitates in legione vt dictum est. Erit g vera summa demonum cadentium sm hanc computationez xliiij.computa z.iiij.centa triginta quinq milia z quingenta quinquaginta sexagintasex demonia. Ex quibus manifeste patet excessus numeri bonorum angelorum sm vtraq viam expellentium pdcos demones de celo z laudantium an deum in secula seculorum patz etiam ex pdictis numerus saluandorum. Ad hoc enim venit filius dei qz vt ait Paulus ad Ephesios pino proposuit in eo in dispensationez plenitudinis tpis instaurari oia in xpo que in terris z in celis sunt. s. supplendum numerum angelorum cadentium in celo z renouando oes pctores in terra. Nunc autem de saluandorum nuero fuit duplex opinio doctorum. Augustinus vult q tot saluabunt quot ceciderunt z sic dic sic supra dictum e. Gregorius vo dicit q tot saluabunt quot remanserunt. z allegat illud. Constituisti terminos populorum iuxta numerum filiorum dei tenendo ergo q due partes angelorum remanserunt. s. sex chori cum in qualibet legione sint sex milia sexcente sexaginta sex legiones patet diminuendo q eorum summa est ducenta sexaginta sex computa et sexcenta tredecim mila z trecenti triginta sex angeli totidem ergo anime erunt saluande. Quibusdam vo placet q i paradiso erunt duo parietes sic q numerus supplebitur per virgines z in altero pariete tot erunt anime saluandorum q angeli sunt in altero pariete quicquid sit de numero saluandorum deus determinate nouit qui solus numerat multitudinem stellarum z eis omnibus noia vocat z hoc videtur mihi securius dicendum cuz ecclesia hoc videat tenere vt patet in collecta. Deus cui soli cognitus est numerus electorum in supna felicitate locandus.

De habitatione demonum post casum.

Quarta consideratio est de habitatione demonum Circa q notandum q locus demonum post suum lapsum a celo vsq ad diem extremi iudicij non est locus subterraneus quem vocamus infernum sed aer caliginosus in quo multitudo demonum inhabitat z hunc locum sequestratum puidit diuina clementia ne nimis acriter nos tentarent. Non tamen nimis longinquum seu remotuz vt possent nos exercitare. Unde q habitent in aere caliginoso hoc diuine sententie est. Qz vo ad nos veniunt hoc diuine permissionis est, z cum duplex intersticium sit probabile videtur q ipi sint in medio vbi est turbulentia et varietas impressionum z hinc est q frequenter commouent ventos pluuias z tempestates. vtrum vo aliqui detrusi sint in inferno ego nescio nec a sanctis inuenio determinatum hoc autem bene credo q aliqui tendunt illuc ad torquendas animas scdm q habent deputata inter se maledictionis officia verba sunt domini Bonauenture de loco habitationis demonum libro secundo.

distinctione.vj.dicit q Lucifer z illi q peccauerunt de celo empireo ceciderunt in istuz aerem caliginosum q est eis vt carcer vsq ad diem iudicij. z hoc propter nram pbationem. z subsequenter dicit q demones alternatis vicib9 tendunt in infernu qz illuc aias detinent atq cruciat. Huic etia sententie cocordat btus Aug9.viij.de ciuitate dei.ca.xxij.vbi dicit q demones in hoc aere habitant qz de celi sublimitate deiecti merito irregressibilibus transgressionibus in hoc sibi congruo velut carcere damnati sunt. Ex quo dicto accipit documentu q demones vsq ad diem iudicij sicut dicit mgr in inferno non sunt inclusi s in h aere caliginoso coiter detenti. Sz est dubitatio vtrum vbicu q sint demones puniant igne materiali. qdam voluerut dicere q sic licet dicant q minus intense q post vltimam damnatione z hoc pbant p quandam glosam sup illud Jacobi qrto. inflammata a iehenna que dicit sic. Jehenna est diabol9 ppter que facta est: sicut enim iehenna sp ardet sic dyabol9 vbicunq sit siue in aere siue sub terra secuz fert sp tormenta flamarum. s hoc no videtur intelligibile q igne cremante vbicuq sint secum circuferant. Et ideo dicunt alij q demo ib9 differt pena ignis vsq ad diem iudicij. tum vt eorum exercitiuz no obmittat. tum etia vt diuina clementia ostendat q sustinet vasa ire apta in interitu in multa patientia qua retribuet oibus fm fructu adinuentionuz suarum. Et h positio videt pbabilior et illa glosa si inspiciant sequetia non intelligit de flama ignis malis s de flamma viciorum. s. supbie ire z inuidie qbus ptinue torquent. Hec de mete dni bonauenture in scdo sententiarum.

De potestate demonum z supra qua gente maiorem principatum habeant.

Quinta consideratio est de ptate demonu. cu enim habitu sit q demones habitant vt coiter in aere caliginoso videnduz est de eorum potestate qnta. scz e. Ad qd respodet beatus Job in capitulo. xlj. dicens de dyabolo q no est ptas sup terram q compat ei. z di sup terra ad differentiam ptatis q in celo est que est dei et sctorum angelorum si tn loquamur qtu ad coditionem nature no est ptas nec in terra nec in celo equalis sue potentie. Vn de lucifero scribit Ezechiel. xxxj. Dme lignu padisi non est assilatum ei et pulcritudini eius qm speciosum eu feci. Sz orit difficultas qz si no est potestas sup terra q ei pparet vt expositum est sequit g q sua ptas e infinita qz finitu finito est pparabile. infinito vo no. Rndet q h accipit pparatio p equatione. compareti.i. equet nec loquit de pparatoe s de equalitate. Vn Grego. xxxiiij. Moral. Ptas eius sup terras cunctis eminentior pdibet qz z si acciones sue merito inter hoies cecidit naturam tn sue magnitudinis no amisit cui9 adhuc virib9 huana oia supat licz sctis hoibus meritorum suorum delectione sbiacet. Vn z eisdem sctis p huc decertantibus z retributois sue meritu crescit quo ille ab eis vincit qui p nature potentia qi iure se hoibus supesse gloriatur. h greg. Sic g lz loqndo de fortitudine nali no sit ptas sub deo super terraz q compet dyabolo si tn loqmur de ptate q dat a gra iusti hoies potentiores sunt demone. Et sic intelligitur dictu Aug9. q nihil est fort9 aio habete charitate. z illud canticorum. viij. Fortis est vt mors dilectio. Notandum e fm mgrm in scdo. distinctoe. vij. q demones multa psit p nature subtilitate que tamen non possunt per dei vel bo

norum angelorum prohibitionem quedam etiam nõ possunt facere licet a superiori bus angelis permittant quia a deo id facere nõ permittunt permissa tñ fuit eis potestas detrudendi sctõs pres in limbo ante aduentũ christi: quia licet deleret in eis culpa originalis peccati et actualis quãtũ ad maculã et quãtum ad diuinã offensam et quãtum ad reatum iehenne nõ tñ quãtũ ad reatũ visionis diuine vt notat alex. in tercio sniarum. Et si queras vtrum demones aliqd timeant videtur q nõ quia de diabolo dr Job.xlj. q fact[9] est vt nullum timeat. glosa nec deũ nec quẽ passur[9] est. Rndetur q glosa illa intelligit de timore filiali vel inciali q nõ est in demonibus non de timore naturali quo naturaliter timent tormenta quia isto mõ dr Jacobi.ij. demones credũt et contremiscunt. et Math.viij. et Luce.viij. Timebant puniri ab eo licet ergo magna sit demonũ ptãs nõ tñ sic quin sit alia superior quã timẽt. Vñ Aug[9]. sup ps. Dyabolus vult plurimũ nocere et nõ pot quia ptãs sua est sub potestate. Nã si tm posset nocere dyabolus quãtũ vult. aliquis iustorum non remaneret. Querunt iudei Exodi.viij. quare magi pharaonis nõ potuerũt facere cinifes: et respõdent q causa est quia demones nõ habẽt potestatẽ sup aliqd corpus minus grano ordei qd appet irrationabiliter dictum quia q habet ptãtem supra maius habet potestatem supra min[9] licet nõ econuerso. Sed causa potissima quare non potuerũt facere illud signũ est quia nihil pñt nisi quãtũ volũtas diuina permittit et eius bonitas infinita. Ad istũ etiã ppositũ loquẽs Ambrosi[9] sup Lucam dicit sine permissione dei diabolum non posse nocere cognoscas. nec potentiam dyaboli magis timeas q dei offensam. Et chrisostomus sup Matheum dicit in primis grauis et insustinubilis est impetus dyaboli quem si qs forti animo sustinuerit in secundo inueniet eum in fortiorem quãto eñ plus pcussus fuerit magis refrigescit et deficit et sic se ingerũt demones pctõribus vt faciant eos ruere in pctm sic refugiunt qñ vident peccatorẽ a deo exauditum et liberatum et dicit mgr in.ij. distinctione.vj. q dyabolus q de aliquo vicio aliquẽ tentauit hoiem cũ supat[9] ab eo fuerit deinceps illũ hoiem de illo vicio de quo supatus est tentare nõ licebit. Sic ergo ptz quantitas et defectus potentie demonũ. Dicẽt forte desiderans scire que gens est in mundo supra quã dyabolus maiorẽ ptãtem habet. Rndetur q hec est gẽs iudeorum. Vñ sciendum sicut notat Nicola[9] de lyra supra Matheũ q potestas dyaboli fuit electa quodãmõ a pplo iudaico per legis dationẽ que excludebat cultũ demonum et inducebat ad colendũ vnum deũ verum et sic electus trãsit ad possidẽdum gentiles sine lege et pphetarum oraculo viuentes. Et ideo eos tenebat in ydolatria subiectos. Sed adueniente xpi predicatõe et aplorum: iudei p maiori pte fuerunt increduli. gentiles aũt deuote fidem xpi ad pdicationẽ xpi et aplorum acceperunt et sic dyabolus eiect[9] ab eis p fidem xpi reuersus est ad possidendum pplm iudaicũ errore excecatum. et sic facta sunt nouissima hui[9] populi peiora prioribus Mathei.xij. quia status populi iudaici peior ẽ mõ q fuit a principio ante legẽ datã et sic maiorem potestatẽ sup eum demones habẽt q sup alterum quia regressus dyabolus ad pplm iudaicũ assumit septem spũs nequiores se et ingressi habitant ibi Marci.xij. p quos septem spiritus vniuersitas viciorum intelligit. Sed remanent due difficultates. Prima est si demones possunt facere miracula. Respondetur q solus deus põt facere miracula. Vnde cum aliqua virtus fini

ta propriũ effectum operat̃ ad quẽ de-
terminat̃ non est miraculũ licet posset
esse mirũ alicui q̃ illam v̾tutem non cõ
prehendit sicut mirũ videt̃ ignaris q̃
magnes trahit ferꝝ vel q̃ aliquis par-
uus piscis sit retinens nauẽ. Cum er-
go dyabolus sit creatura ⁊ notum est
q̃ omis creature potentia est limitata
ad aliquẽ determinatũ effectuꝫ vel ad
aliquos. quicq̃d ergo virtute dyaboli
vel cuiuscunq̃ creature fit non pt̃ dici
miraculum ꝓprie. Et si sit mirꝫ creatu-
re v̾tutem illius nõ ꝯprehendenti. Qḋ
aũt fit v̾tute diuina cum sit infinita ve
re miraculum est cũ de se incõprehen
sibilis est. Vñ ⁊ Aug⁹. scḋo de ciuita.
dei ca. xviij. loquens de grauitate ꝑse-
cutionis antichristi. s. ꝑ quẽ illã opabi-
tur dicit tunc soluet̃ sathanas q̃ ꝑ illũ
antixp̃s in omni sua virtute mirabili-
ter q̃dem ꝫ mendaciter opabit̃. Seq̃t̃
enim deus dyabolũ ista ꝑmittet face-
re iusto suo iudicio q̃uis faciat ille ini
quo malignoq̃ consilio demones er-
go nõ faciunt miracula ꝫ quedã mira
Et si dicant̃ miracula sunt falsa quo-
niam mortales sensus per fantasmata
decipit vt qḋ non facit facere videat̃. ⁊
talibus signis ⁊ falsis miraculis sedu
centur q̃ seduci merebunt̃ ꝓ eo q̃ dile
ctionem veritatꝭ non receperũt vt sal-
ui fierẽt. Et iḋ dicit ap̃ls. ij. Thessa. ij.
mittit eis deus opationem erroris vt
credant mendacio. Demones tñ ꝓprie
v̾tuti dimissi possunt facere ea q̃ cau-
sari pñt ex motu locali ⁊ ꝯsequent̃ pos
sent ignem de celo aereo inferi⁹ emitte-
re ⁊ ventũ turbinis ꝯmouere sicut ptꝫ
Job primo. Et isto mõ antixp̃s faciet
ignẽ de celo descendere ꝑmittẽte deo
demõis ptãte. vt ptꝫ Apocal̃. xiij. Sci
endum etiã q̃ ſm q̃ dicit Hiero. q̃ li-
cet v̾tute magica possint aliqua mira-
cula fieri. vt illa que ꝑtinent ad curiosi
tatem tñ ⁊ vanitatem sicut symon ma
gus faciebat statuas ambulare loq̃ri
⁊ ridere ⁊ similia. vt habet̃ i itinerario
clementis. Sed illa que sunt salubria
vt curatio languidoꝝ illuminatio ce-
corum ⁊ hmõi nõ possunt magicis ar
tibus siue a demonib⁹ fieri. Et ideo ta
lia cum fiunt debent attribui v̾tuti di-
uine qualia xp̃us faciebat. Et si dicas
q̃ in vita sancti Bartholomei legim⁹
q̃ quidã demon curabat infirmitates
Respondet̃ q̃ hoc faciebat non sanan
do ꝫ a lesione quaꝫ faciebat cessando.
Scḋa difficultas est si demones sunt
differentes potestate volo dicere si in-
ter demões sunt p̃ncipatus q̃bus alij
alijs potentiores dicant̃. Respondet̃
q̃ sic quia de dyabolo dr̃ Job. xlj. q̃ ip
se est rex sup̃ filios superbie. ⁊ mgr̃ sen
tentiaꝝ scḋo. distinctione. vj. ca. iiij. di-
cit q̃ durante mundo angeli angel̾ ho
mines hoibus demones demonibus
presunt. ⁊ ſm gradus scientie hñt g̃d⁹
p̃sidentie. Item sup̃ illo Matth. xxv.
Ite maledicti in ignem eternũ q̃ para
tus est dyabolo ⁊ angelis eius. dic̃ eı⁹
rõne subiectionis ſm glo. Sꝫ obijcẽ et
aliquis si principat⁹ ⁊ p̃latio est inter
demones aut erit in eis ꝑ naturaꝫ aut
ꝑ violentiã aut de iure. Non ꝑ naturã
q̃a tunc in iudicij die inter eos p̃latio
non cessaret qḋ est ꝯ sacrã scripturam
q̃ tunc euacuabit xp̃s oẽm p̃ncipatũ
⁊ ptãtem. Nec ꝑ violentiã q̃ tũc semꝑ
essent discordes cũ tñ sp̃ concordent ꝯ
hoiem impugnandũ. Nec etiã de iure
q̃ sp̃ p̃ciperẽt ꝯ deũ in quo nõ est obe-
diendum. Itẽ ſuitus ẽ introducta ꝓ
pter pctm̃. vt dicũt theologi q̃ si est ier
nitus inter demones tũc lucifer cũ sit
sũmus pctõr deberet oib⁹ subici cuius
ꝯtrarium dixit Job. s. q̃ ip̃e est rex su
ꝑ filios supbie. Rñdetur q̃ sicut multi
latrones principi latronũ voluntarie
se submittũt vt in vnũ ꝯueniãt. s. in ra-
pina sic oẽs demones lucifero se volũ

tarie subijciūt vt in vnū conueniāt cō-
tra hominē impugnando. Vñ et eadē
prelatio est inter demones assumpta
voluntarie sicut inter angelos de iure
diuino rōne preeminentie naturalis vt
diuine institutionis et sicut cuilibet re
gno et prouincie prefigit vnus angel⁹
bonus tanq̄ princeps vt colligit ex il
lo Daniel.x. Princeps regni persarū
restitit mihi.xxj.diebus et nūc reuertar
vt prelier aduersus psarū principem et
paulopost. Cū eū egrederet apparuit
princeps grecoꝝ etc. Sic etiā cuilibꝫ re
gno et puincie pfigit a demonib⁹ vn⁹
demon tanq̄ princeps. Ex quo etiā se
quit q sicut cuilibet ciuitati et cuilibet
castro pfigit a deo vnus angelus bo-
nus de negocijs cōibus curā hñs quā
tum sibi possibile est sic etiā cuilibet ci
uitati et castro pfigit a demonib⁹ vnus
demon ad negocia cōia pturbanda q̄
tum sibi possibile est. Sequit etiā ter-
cio q sicut cuilibet archiepo et epo et sa
cerdoti prochiali pfigit a deo vn⁹ an-
gelus bonus curā hñs de negocijs ad
salutē aiaꝝ ptinentib⁹. Sic cuilibet p
dictoꝝ pfigit a demonibus vn⁹ demō
curam habens de pturbatōne salutis
aiaꝝ et q̄nto sanctior est psona tāto po-
tentior est dyabolus ei assignat⁹. Et ni
si deus gloriosus cuilibet officio prefi
geret aliquem angelū oia cōia officia
demones impedirēt. Infert etiā ex p
dictis q nō solū vn⁹ demō est pnceps
alioꝝ demonū s etiā maloꝝ hoim. vñ
in euangelio dyabolus sp vocatur pn
ceps huius mūdi qz dñat hoibus mū
dialiter viuentib⁹ inq̄tū se ei subiciūt
per pctm.

De bello demonū post casuꝫ de celo.

Sexta considera-
ratio ē de bello demonū postq̄
ceciderūt de celo vsq̄ ad aduentū xpi

Videns em̄ dyabolus se expulsū a ce
lo i mag̃ tñ ptāte relictū cogitauit quō
possit displicere deo in oib⁹ sibi ꝯrsari.
et qz vidit primū hoiēꝫ in terrestri pa-
diso collocatū innocentia decoratū ac
oīm bestiaꝝ pisciū et volatiliū dñm nec
non possessuꝝ in celo sedes q̄s ipse cū
sibi adherentib⁹ p supbiam amiserat.
Doluit vehementer et inuidēs ei⁹ feli-
citati pposuit ipm debellare et totalit
inficere cognoscens q ex putrida radi
ce non pnt nisi poma verniculosa ge-
nerari. Bellauit g̃ cū hoie pmo p me-
dium mulieris et miser hō licet eēt for
tior demone p innocentiā pīcct? tñ ar
mis innocentie sue vt mulieri ꝯplace-
ret rlicto deo et tradita padisi castro si-
bi ꝯmisso inimico dei.s.dyabolo nega
ta obedientia regi supno.s. deo libere
se tradidit pditor fact⁹ in manib⁹ dya
boli. et sic habita victoria de hoie pmo
indignatus de⁹ pter pditionē et qz sic
armis innocētie pīectis captiuū dya-
boli se fecerat cū posteritate sua eiecit
ipm de terrestri padiso Geñ.iij. et mi-
sit ipm i exiliū locū bestiaꝝ et lacrima
rum vallē. Expulso g̃ hoie pmo de pa
diso gaudēs nō modicū dyabol⁹ cogi
tauit quomodo amplius possit displi
cere deo et videns duos filios adam.s.
abel et cain quoꝝ primus erat a deo di
lectus. bellauit contra eos p artem di
uisionis et inuidie et deuicit. Cain qui
fratrē suum abel occidit Geñ.iiij. bel
lauit etiam contra filios. Sed p carnis
concupiscentiā et deuicit eos cum scili
cet acceperunt filios hoim.s.descēden
tium de cain ex quib⁹ pcreati sunt gi
gantes a seculo viri famosi Geñ.vj. et
cum viderat multiplicatuꝫ genus hu
manum bellauit ꝯ eum per luxuriam
et tam viriliter pugnauit q deuicit eū
sic q i toto genere humano soluꝫ octo
persone mundi ab illo vicio reperte
sunt immunes. De alijs auteꝫ scriptū

est q omnis quippe caro corrupat vi-
am suam ꝓpter qd indignatus est de⁹
mundū castigauit diluuio generali in
tm̄ q solum dicte octo ꝑsone in archa
noe libate sunt. vt pz Gen̄.vij.z.viij.
Per quas itez ꝓpagatū est genus hu
manum.bellauit ꝯ filios noe z deuicit
cham cū ꝯ paternū honorē verēda pa
tris discooperuit.Gen̄.ix.ꝓpter quod
meruit maledici bellauit ꝯtra chalde-
os ꝑ ydolatriam z deuicit eos cū ignē
adorauerūt.Gen̄.xj.Bellauit ꝯ genus
filioꝝ noe.z deuicit eos ꝑ suꝑbiam vo
lentes turrim edificare que vsqz ad ce
lum ꝑtingeret ꝓpter qd indignatus de
us vnū labiū qd ante erat diuisit z cō-
fudit.vt patet Gen̄.xj.bellauit ꝯ zodo
mas z gomorreanos z deuicit eos per
pctm̄ ꝯ naturā ꝓpter qd indignat⁹ de⁹
igne celesti destruxit illas quinqz ciui
tates cū habitatoribus eoꝝ z cūcta ter
re virentia exceptis solū loth vxore et
filiabus suis.vt pz Gen̄.xx.Bellauit
ꝯ filios abrahe.s.ysaac z ysmahel. z de
uicit ysmael cū fuerit vir suꝑbus ona-
ger palustus sagittari⁹ z ydolatra pes-
simus.vt pz Gen̄.xxij.Bellauit ꝯ fili
os ysaac.s.iacob z esau et deuicit esau
ꝑ gulam vendidit eīm ꝑmogenita pro-
pter lenticulā Gen̄.xxvj.De his in ꝑ-
sona dei dicit ꝓpheta iacob dilexi.esau
aūt odio habui.Bellauit etiaz ꝯ filios
iacob.q cum essent.xij.deuicit.xj.eoꝝ
ꝑ crimen pessimū z inuidiā z facti sūt
venditores fratris sui innocentis Jo-
seph Gen̄.xxvij.ꝓpter qd indignatus
est deus tradidit eos i captiuitatē qua
dringentis ānis z vltra in egyptū.Bel
lauit etiam contra egyptios ꝑ crudeli
tatem intantū vt affligerent filios isrl'
n luto et latere ꝓpter quod permisit
deus indurari cor pharaonis vt ad ni
hil pietatis moueretur.z indignat⁹ de
us contra egyptios occidit primoge-
nita eoꝝ z sūmersit eos in mari rubro

filijs israel liberatis Exo.xiiij.Bella-
uit iterum contra filios israel per ydo
latriam z deuicit eos cum scz fecerunt
vitulū z adorauerunt propter quod
z alia crimina quibus vulnerauit eos
indignatus deus peremit eos in deser
to Gen̄.xxxiij.Sic q de sex centū mi
libus qui exierunt de egipto solū duo
scilicet caleph z iosue intrauerūt terrā
ꝓmissionis.Bellauit etiam contra fi-
lios israel in deserto z deuicit aliquos
eoꝝ ꝑ murmurationē.s.dathan z aby-
ron z thore propter quod indignatus
deus aperuit terram z descenderūt vi-
uentes in infernū.sicut patet Numeri
.xvj.Bellauit itez ꝯ filios israel ꝑ ho-
micidium z deuicit eos cum scz occi-
derunt prophas amicos dei et imple-
uerunt hierusalem sanguine eoꝝ vsqz
ad os propter quod z indignatus de-
us tradidit eos in captiuitatem baby-
lonie septuaginta annis.Bellauit cō-
tra saul primum regem israel.z deui-
cit eum per inobediētiam propter qd
indignatus deus tradidit eos in capti
uitatem z scidit regnū israel ab eo pri-
mi Regum.xv.z ipse seipm crudeliter
necauit.primi Regum vltimo.Bella
uit contra regem dauid per superbiaz
luxuriam z homicidium z deuicit eū
scilicet numerauit populum:scdi Re-
gum vltimo.Accepit Bersabee vxorē
vrie z interfecit vriam:scdi Reguz.xj.
ꝓpter qd indignatus deus licet penitu
erit percusso populo non edificauit si
bi templum siue domum quā cogita-
uerat.Bellauit contra salomonem ꝑ
luxuriam z ydolatriam z deuicit eum
quia adamauit mulieres alienigenas
z fecit multa templa ydoloꝝum.vt pa-
tet tercij Regum vndecimo.Bellauit
contra Roboam per superbiam z de-
uicit eū ꝓpter qd indignat⁹ dn̄s recessit
isrl' a domo eius vsqz in presentem di-
em.vt patet tercij Regū.xij.Bellauit

contra Jheroboam p ydolatriā: et deuicit eū: q2 peccare fecit isrl' vitulos aureos adorando vide.iij. Reg.xij. Bellauit cōtra sennacherib p supbiā et deuicit eū cum blasphemauit contra deum isrl'. ꝓpter qd indignatus deus percussit p angelū suū in castris assyriorū centū et octuagintaquinq3 milia et ipm occiderūt ꝓpꝛij cū ydola in tēplo suo adoraret. pt3 Esa.xxxvij. Bellauit cōtra nabuchodonosor p supbiā et deuicit eū cū fuit glificatus in edificio babylonis ꝓpter qd indignatus est deus et ꝓiecit eū a regno: et septē annis cum feris habitabat sicut bestia Daniel.iiij Bellauit cōtra oloferne prīcipē militie nabuchodonosor p superbiā.gulā et luxuriam et deuicit eū: ꝓpter qd indignatus est deus: tradidit eū in manus sancte mulieris Judith que pscidit caput eius. Judith.vj. Bellauit contra aman p supbiam et deuicit eū cū presumpsit pimere isrl'. ꝓpter quod indignatus est deus: pmisit q suspenderet patibulo et q deleret genus ei9 Hester.v. Bellauit contra regē antiochū p supbiam et deuicit eū cū dixit se facturum irlm congeriē sepulchri iudeorū. ꝓpter quod indignatus est deus pcussit eū plaga insanabili viscerū suorū.j. Machab.ix. Bellauit cōtra vniuersū populū gentiliū p ydolatriā et deuicit eū sicut pt3 Sap.xiiij. Cū p vniuersū orbem romani imperantes ydola adorarent. Unde et tūc rome templū Pantheon erat cōstructū sic dictū. q2 simulachrū erat oīm deorū. Contra alios innumerabiles bellauit et varijs vulneribus pctōrū inflictis de eis viriliter triūphauit: et eorū aīas captiuas post hanc vitam ad inferos deducebat: quā captiuitatē et miseriam deplorantes pres antiqui gemitibus inenarrabilib9 clamauerunt ad deū: vt mitteret liberatorem: dicentes. Ueni ad liberandū nos dñe deus virtutū et.ps.lxxix. ostēde faciem tuā.i.filiū tuum humanatū et salui erimus. Et iterū Esa.lxiiij. Utinā dirūperes celos et descenderes.a facie tua mōtes defluerent: et cū gemit9 humani generis audiret altissim9 misert9 est sup eum: et misit in tpe plenitudinis filiū suum redemptorem et liberatorem et tunc dyabolus finaliter bellauit contra filios isrl' p maliciam et inuidiam et deuicit eos. cū sc3 occiderunt redēptorem messyam suū. ꝓpter qd indignat9 deus: tradidit eos in perpetuam captiuitatem: sicut supra declaratum fuit libro primo et tercio.

De perditione domnij demonū in aduentu christi.

Septima cōsideratio est q demones in aduentu xpi p iusticiam pdiderūt dñium suum quod sup genus humanū habebant. Fecerat em grandem offensā dyabolus deo tam deceptorie et fraudulenter contra dei voluntatē eius seruū tulit et fecit seruū suum. quo nō obstāte si voluisset reconsiliari deo p eo sicut p homine satisfecisset noluit tamen .imo ei placuit semp permanere inimicus dei peccatū suū non recognoscens q non erat in hoie: imo dolebat de peccato vt deo reconciliaret. Et ideo ne dyabol9 possit conqueri de iniusticia si forte deus de sua potestate absoluta vt violenter sine aliqua satisfactione liberasset hoiem p iusticiā. Debuit pdere dñium qd supra hoiem tenebat. qui hō ex eo q ab eo victus in padiso terrestri fuerat iuste seru9 su9 erat. Q2 aūt deus i tali hoīs liberatione debuit vti iusticia et nō absoluta potētia. pt3 p tanto q2 de9 est necessario iustus et taliter iustus q non potest dici deus si nō intelligatur iustus. Et iterū. q2 laudabilior est princeps qui vtit iusticia q̄ potentia solū

Quõ aũt primus homo nec omẽs ho
mines. nec oẽs angeli boni. nec etiam
omes demones simul nõ potuerũt sa-
tisfacere ꝓ hoie: ꝫ solũ deus ⁊ hõ vt de
claratũ est supra lib. iiij. cõsideratõe. v
in. iij. articulo fidei. Nõ eñ totus mũ-
dus soluere valebat debitũ primi hois
vt Apoc. v. Nemo poterat in celo nec
in terra neqꝫ subtus terrã apire librũ
neqꝫ videre illũ. i. implere redẽptionẽ
humani generis q̃ ab eterno scripta fu
it in libro diuine dispositõis: vt p chri-
stũ solũ impleret. Librũ ergo ipe solus
aperuit: qꝛ solus penam crucis nobis
mortis debitoribus tulit. Vñ dixit ps
lxviij. Que nõ rapui scꝫ xps tũc exsol
uebaꝫ. Mirabant aũt hoies potestatẽ
magnã dyaboli ⁊ eius dñium sup hoi-
nes ⁊ dicebant illud Esa. xlix. Nunqd
tollet a forti preda. i. humanũ genus a
dyaboli potestate. aut q captũ fuerit a
robusto saluũ esse poterit. Et rñdet de-
us ibidẽ. hec dicit dñs equidẽ ⁊ capti-
uitas a forti tollet: ⁊ qd ablatũ fuerit a
robusto: saluabit scꝫ p xpm. Vnde seq
tur ibidẽ: q̃si musto sanguine suo iebri
abunt. ⁊ sciet omis caro qꝛ ego dñs sal
uans te redemptor tuus fortis Iacob.
Et cõfirmat p dictũ saluatoris Iohis
xij. Nũc iudiciũ scꝫ discretõnis est mũ
di: nũc princeps hui⁹ mũdi eijcietur fo-
ras scꝫ a dñio ⁊ ptãte tyrãnica sup hoi-
nes. Vnde ipe dyabolus dicebat prin
ceps mũdi: qꝛ dñat in hominibus mun-
do deditis. Et sic dicit Paulus ad col
locen. ij. Expolians scꝫ christus princi
patus ⁊ potestates traduxit confidenter
id est dyabolum exterminauit longe a
potestate quẽ habebat. Et si queras d
modo quẽ xpus tenuit vt vinceret dya
bolũ: ⁊ eius dñium auferret. Respon-
det q fuit modus quo piscis capit ha
mo sub esca absconso: qꝛ volens cape-
re escam nõ videns hamũ capit ab ha
mo. sic christus volens preliari cũ dya
bolo in sua passione abscondit suã for
titudinẽ. suam pulchritudinem. suam
sanitatem. suã dignitatẽ in cruce. Cuꝫ
eñ p virtutem fortitudinis deberet cuꝫ
dyabolo preliari totã eam abscõdit te-
nendo manus fixas ⁊ clauatas in cor-
nibus crucis. Vñ Abacuc in. iij. ca. lo
quens de cruce xpi dixit. Cornua scili
cet crucis in manibus eius ibi abscon
dita est fortitudo ei⁹. ⁊ patet fortitudo
sua ibi in abscõdita. qꝛ p eam vicit for-
tissimã mortẽ ⁊ fortissimũ dyabolum.
Nã sequit in illo eodẽ ante faciẽ eius
ibit mors: egredietur dyabolus ante pe-
des ei⁹ scꝫ victus ⁊ nudus a suo dñio ⁊
potẽtia quã primo tenebat. Abscõde-
rant eñ demones laqueus mortis pe
dibus nris in ligno sciẽtie boni ⁊ mali
Et ideo xps abscondit eis laqueũ. vñ-
de capti sunt in ligno crucis. Et ido di
xit ps. Veniat illi scꝫ dyabolo laque⁹
quẽ ignorat ei ⁊c. Abscõdit etiã in cru-
ce suã pulchritudinẽ in turpitudinem
cũ esset preciosus forma p filijs hoim
ps. xliiij. Ibi nõ erat ei species nec de-
cor absconditus vultus eius ⁊ despect⁹
Vñ nec reputauim⁹ eum. Esa. liij. Ab
scondit tercio suã sanitatẽ in infirmita
te: qꝛ vt dicit Esa. cap. eodẽ. Nos repu
tauimus eũ q̃si leprosum pcussuꝫ a do
⁊ humiliatũ virũ dolorꝫ ⁊ scientẽ infir
mitatẽ. Abscondit quarto suã dignita
tem in cõtemptũ ⁊ vtilitatẽ: qꝛ cũ latro
nibus ⁊ homicidis: cuꝫ iniquis ⁊ scele
ratis deputatus est Esa. cap. eodẽ. Cũ
tamẽ esset sũme dignitatis ⁊ excellen-
tie. qꝛ verus deus ⁊ verus hõ sicut fuit
declaratũ supra lib. j. Sic ergo in chri-
sti passione egressus est dyabolus vi-
ctus ante pedes eius pdita potestate ⁊
dñio liberato hoie ab eius captiuitate
Et ideo in figura hui⁹ legit. j. Reg. xvij
q dauid occidit leonẽ ⁊ predam ei⁹ tu
lit ab ore hui⁹ leonis. Petebat xpbe-
ta liberari dicens. Salua me ex ore le

onis. pā xp̄ p̄ñ. Et in signū victorie habi te lignum xp̄us humani generis inimi dm̄ni scꝫ dyabolū. ꝛ sic ante faciem iuit mors. i. dyabolus victus ꝛ ligatus sicut in triumphis victi solent ire ante victo rem ligati. Vnde apoc. xx. Apprehē dit draconē serpentē antiquū qui ē dy abolus ꝛ sathanas ꝛ ligauit eū p annos mille. i. vsqꝫ ad tps antichristi: ꝛ ponit ibi tempus determinatū p indetermi nato. Et qꝛ tunc resumet violentaꝫ po testatē: ꝛ exiet p affluentē malignitatē vt mittat ppl'os in errorem. Ideo tūc dicit solui. Signū aūt manifestuꝫ pdi tionis dnij demonū fuit cessatio ydola trie in vniuerso mūdo ad predicatōnē christi ꝛ aplo꜄ū p quam ydolatriaꝫ fe re vniuersum orbem captiuuꝫ tenebat cū ydolis. vt deus coleret.

De ppꝛietatibus ꝛ malicia de monum.

Ctaua cōsidera tio est d̄ ꝓprietatibus ꝛ malicia demonū. Circa primū vt notat Iobis liij. Christus assignauit tres ꝓprietates precipuas diaboli. Prima ꝙ est homi cida ab initio. quia homo in specie hu mana ponit p aiam. Ido ille magis p prie est homicida q̄ aiam interficit per pcm̄ mortale q̄ iste q̄ interficit corp⁹: p quod homo puenit cū brutis. Hoc aūt fecit dyabolus a principio mūdi. quia p suggestionem eius primū pec catū homini contigit: ꝛ in hoc officio continue pseuerauit. Secūda proprie tas dyaboli ibideꝫ est ꝙ in veritate nō stetit. i. in debita obedientia ad deum. Res em̄ dicunt vere inq̄tum confor mant veritati prime a qua veritate de uiauit dyabolus per peccatū superbie Tercia est ꝙ mendacium ex ꝓpriis lo quit. id est ex habitu malo in quo ē ob stinatus. ꝛ subdit causa. qꝛ mendax est ꝛ pater eius. i. ipsi⁹ mendacij. Qui em̄ mendacia ab aliis inuenta soluꝫ refert mendacia dicit q̄ qui ea facit mendax dicit ꝛ ꝓpter hoc dyabolus dicit pater mendacij. qꝛ primū mendaciū adinue nit dicens mulieri Gen. iij. Nequaq̄ moriemini. Sed est difficultas cū sint mendaces si possunt demones cōpel li ad dicendū veritatē. Dicit ꝙ sic. Cō pellunt em̄ fallaces spūs ad dicenduꝫ veritatē ꝛ salubria nobis: sicut exēplifi cat btūs Aug⁹. viij. de ciuit. dei cap. x xvj. de dolore demonū q̄ loquebant p hermen antixp̄i aduentū de suis futu ris penis apud memorias sctōꝝ mar tyrū quas iminere cernebant. In mul tis em̄ ait Aug⁹. talibus locis torquen tur ꝛ confitent ꝛ de possessis hoim cor poribus eiiciunt. Sūt ꝛ alie vigitidue demonū ꝓprietates quarū viginti nu merant in. ij. lib. sūme veritatis theolo gice scꝫ ꝙ sūt spūs impuri humani ge neris inimici mente rōnales nequitia subtiles. nocēdi cupidi p supbiam tu midi sp in fraude noui innutant sensus inq̄nant effect⁹ vigilantes turbant dor mientes p somnia inquietant morbos inferūt tempestates concitant in ange los lucis se transformant. sp in infernū suū secū portant. In ydolis diuinum cultū sibi vsurpant. sp bonis dn̄ari ap petūt magice artes p eos fiunt bonis ad exercitiū dant semp fini homie insi diant. hec ibi. Vicesimaprima demo nū ꝓprietas est ꝙ sp ambulant in cir culo. Vñ ps̄. d̄ demonibus ait. In cir cuitu impij ambulāt. Itē cū dn̄s que reret a sathan Iob. j. Vnde venis. Re spondit. Circuiui terraꝫ ꝛ pambulaui eam: qd̄ quadrupl'r intelligi pōt. pmo sic. Circuiui terrā. i. data est mihi vl's temptādi diligentia: qꝛ pauci sunt in q̄ bus nō habeant locum vestigia mea. Secūdo sic exponeret dyabol⁹ si pos set inclinari ad suū pcm̄ cognoscēduꝫ

Circuiui terram.i.in hoc me ostendo remotū a virtute ꝛ obstinatū in malo q2 sp sum in circūferentia ꝛ nunꝗ possum venire in lineam p quā veniaꝫ ad mediū quod est virtus. Tercio sic circuiui terram ꝓpter anxietatē laborꝫ Vñ glo.sathan laborans terrā circuit. q2 quietus in dei culmine stare cōtem psit. Quarto sic circuiui terrā ꝓpter h q dyabol9 ē serpēs tortuosus.vñ Esa. xxvij. Visitabit dñs sup leuiathan serpentē tortuosū.ꝛ sicut motus circularis ꝗtū est de se nunꝗ cessat.sic ꝛ dyabolus nunꝗ quiescit.ꝛ q2 sp in circulo est ideo nunꝗ rectus:ꝫ magis tortuosus est. Recte ḡ dicit de demonib9 recte in circūitu impij ambulant.Et si queras qualiter circuit dyabolus. Respondit glo.sup illo verbo.j. Petri.v. Circuit querēs quem deuoret:dicens. Circuit tanꝗ hostis obsidens muros clausos explorat an sit ps aliqua muroꝝ minus stabilis cui9 additu ad iteriora penetret. Offert oculis formas illicitas ꝛ faciles voluntates ꝛ visu destruat castitatē.aures p canora tēptat ꝛ molleat xpianū iniurijs lacescētibus ad cedē instigat.honores terrenos ꝓmittit vt adimat celestes.ꝛ cū latenter nō pōt fallere apertos addit terrores. in pace subdolus in psecutōne violēt9 cōtra quē tm̄ anim9 debet esse pat9 ad resistendū ꝗntū ille patus est ad repugnandū. Hec ibi. Vicesimasctā ōmonū ꝓprietas est q sunt crudeles imo sęuissimi:ꝛ est crudelitas demonis in tribus. Primo in psidendo. vñ Esa.xix. Tradā egyptū in manu demoniorum crudeliū. Scdō demon est crudelis i puniēdo Prouerb.xvij. Semp iurgia querit malus.angelus aūt crudel' mittet cōtra eum. Tercio est crudelis i nō miserendo. Ihere.vj. Crudelis ē ꝛ nō miserebit.ꝛ.j. Petri.v. Aduersari9 vester diabolus tanꝗ leo rugiens circuit querens quem deuoret. Est ēm figuraliter bestia illa de qua dicit Gen.xxxvij. Fera pessima deuorauit filiū meū ioseph. Multe alie sūt ꝓprietates demonū quas nō sufficere calamo explicare.ido hec sufficiāt p pn̄ti. Vidēdū est ḡ de scdō scꝫ de malicia demonū q ꝗdruplr explicare pōt. Primo demones aliꝗ modo suadūt bonū:ꝫ nō ꝓpt bonū ꝫ ꝓpter malū finē:vt cū instabilibus hoibus in bonū suadēt ingressū religionis.sciētes q nō pmanebūt sed apostatabūt. Non aūt talia suadēt stabilibus hoibus in bonū. Secundo demonū malicia ostendit cuꝫ decipiunt hoiem suadendo malū sub specie boni.vt piurare ꝛ iuramentū falsum facere ꝓ rebus alterius conseruādis. Tercio demonum malicia ostenditur cuꝫ decipiunt hominem dissuadendo bonū tanꝗ nociuū:vt cū dissuadet pbo ꝛ stabili viro ingressuꝫ religionis ne de h penitcat ꝛ egrediēs confundat. In cu ius psona Bernardus sic loquens ait. Noli inqt precipitanter agere.diu cōsidera diligenter intuere: magnū ē qd ꝓponis ꝛ opus egens magna deliberatione.expire q possis amicos cōsule ne post facta penitere cōtingat. Cōtra cui9 consiliū Bernardus subiūgit.hec est sapiētia mūdi aialis ꝛ dyabolica inimica salutis suffocatrix vite.mater tepiditatis ei9que solet deo vomitū pcurare. Cū ēm vbū dei esse non dubites: qd opus est deliberatōne vocat te magni ꝯsilij angelus. Quid ergo adhuc cōsiliū prestolaris.quis ēm sapiētior fidelior illo.ab ore putei iehenne eripi ot ꝛ cōsiliū petā amicos cōsulat ꝗ non Mi. Inimici hoies domestici ei9 Michee.vij. Supradicto modo dyabol9 malicia sua aliqñ dissuadat aliquibus orationē vel elemosinam:ne p hoc incurrat vanam gloriam. Quarto dmonū malicia ostenditur cum decipiunt

hominē dissuadendo malū vt ducunt ad penas: aliqñ instigantiam in victu et in somno: vt inducāt indiscretā abstinentiā q est peius: et sic ei⁹ malicia mille nocēdi modos hz. xvj. q. ij. cap. visis sp. Rugit aduersus hoies q quidē rugitus nihil aliud est q̄ ei⁹ volūtas et ardētissima cupiditas nocēdi. Vñ glo. sup hoc verbo tanq̄ leo rugiens dicit. Sicut rugitus leonis impedit aures ne aliū sonum recipiant. sic dyabolus fideliū mentes terrēdo vel illicita ingerendo a via veritatis ne vocē xpi audiant auertit. Et si queras nūquid sp crescit malicia dyaboli. Ad qd rñdet doctor seraphicus Bonauētura in. ij. lib. sniarū q in dyabolo crescit malitia voluntatis q̄tū ad vim administratiuā q̄ cōuertit ad hoiem: sz nō q̄tū ad contemptiuā q̄ est simplex et auersus a deo. qz q̄tū ad hanc nō est in statu demerēdi. Sed nunqd malicia demonū aliq via impediri pōt: dicit q sic. Quadrupliciter eni impediri pōt. Primo p terminum pcti positū a deo. Secundo p resistentiam bonoꝝ spirituū. Habet eni angelos. vnū bonū ad custodiā et vnū malū ad exercitiū. Tercio p liberū arbitriū hoīs nō cōsentientis. qz dyabolus neminē vincit nisi volentē ab eo vinci. Vñ ambrosi⁹ de vita btā et pont. xvj. q. j. ca. Non est. Voluntariū militem elegit sibi xps: voluntariū sibi seruū dyabolus actionat. neminez iugo seruitutis astrictum possidet nisi se ei prius peccatoꝝ ere vendiderit. Quarto ꝓpter peccati abbominationē. quia demones nobilioris nature detestant peccata vilia. Hec sufficiant ꝓ presenti de ꝓprietatibus et malicia demonū.

De bello demonū post aduētum christi vsq ad diem iudicij.

Nona considera-tio est de bello demonum post christi aduentū vsq ad diē iudicij. vnde licet demones pdiderant ptātem quā primo sup humanū genus habebant. et eoꝝ princeps victus et ligatus vsq ad prefinitū tpus sit in inferno. vt supra declaratū est cōsideratiōe. iiij. Permittunt tamē demones habere cōsilia sua cū suo principe lucifero et temptare homines ꝓ eoꝝ exercitio: et vt istud bellū possimus intelligere imaginemur ecclesiam fideliū tantū vnam ciuitatem dei: que dicat fidei fortaliciū: vel ciuitas iustificatōnis siue bone consciētie que duodecim pfectionibus decorat. Primo est in situ cōgruenti. qz in medio vbi virtus habitat longe ab extremis scz vicijs et pctis. Secūdo est pulchra et excellens. qz maior pulchritudo hois est in bona cōsciencia. Tercio est in securitate: quia non timet aduersa. Quarto est sana: qz in bona cōsciencia nō potest habitare infirmitas peccati. Quinto est situata in loco delectabili qz nunq̄ est vera delectatio vbi non est quies cōscientie. Sexto est in bona dispositione: qm in circulo edificata est p operū pfectionē. Septimo habet cōcordiam ciuiū. qz sp hō in statu iustificatōis diligit ꝓxim suum sicut seipm. Octauo habent priuilegioꝝ abundātiam: qz nō ē sub lege pcti. Nono quia habēt victualiū abundantiaz. qz nihil ibi deficit vbi gra abūdat. Decimo hz bonū regimē cū volūtas rōnis sibi sufficiat. Vndecimo est libera a captiuitate p xpm: et etiā qz bona cōsciētia nō est sub seruitute diaboli. Duodecimo hz amorē et charitatez qd pulchrificat totā ciuitatē. Ista est illa ciuitas ierlm descēdens de celo ornata a xpo sicut spōsa pulchra et excellens vbi ipe habitat p grām deq̄ Apoc. xxj. Huic ciuitati

pulcerrime vt fortissima esset xp̄us po
suit murū antemurale: ⁊ fossatu3 mu
rus est charitas que om̄ia sustinet hūc
custodire debent p̄lati ecclesie: ep̄i ⁊
clerici q̄ stare debēt ad portam ciuitat
vt si venerit aliquis de pugna dyaboli
vulneratus p̄ pctm̄: dent sibi medici
nam penitētie: ⁊ si venirēt paup̄es in
digētes tribuant eis de bonis ecclesie
q2 bona clericoꝝ pauperū sunt. Secū
do posuit antemurale qꝫ est iusticia et
equitas q̄ sunt in defensionē muri. ⁊ h̄
antemurale defendere ⁊ custodire de
bent principes xp̄iani q̄ positi sunt p̄
iusticia ministrāda in mūdo. Vn̄ sap.
j. dicit. Diligite iusticiā q̄ iudicat terram.
Hi etiam debent ad portas ante
murale: vt si forte inimici venerit et vo
luerint impugnare murū cum fuerint
inter murū ⁊ antemurale eos capiant
⁊ faciant iusticia3 expedientē. Tercio
posuit xp̄s predicte ciuitati fossatū p̄
fundū qd̄ est humilitas. Istud custo
dire debēt religiosi q̄ debēt esse funda
ti in vera humilitate: ⁊ eā oībus venien
tibus predicare. Quid dicā de hac ci
uitate: si tales sūt custodes vere ip̄a est
gl'iosa ⁊ habitans in cōfidentia sopho
nie. Scd̄o gl'iosa q̄tum ad pulchritu
dinē ⁊ habitans in cōfidentia q̄tū ad
sua magna fortalicia. Merito ergo glori
osa dicta sunt de te ciuitas dei. ps̄. teste
Talis fuit hec ciuitas in primitiua ec
clesia qn̄ ip̄is fidelibus erat cor vnum
⁊ aīa vna: vt legit in Acti. Videns ergo
dyabolus felicitatē ⁊ gl'ia3 predicte ci
uitatis: doluit vehemēter cognoscens
qꝫ in ea multe aīe liberate a manib9 ei9
ad sedes celestes vnde ip̄e ceciderat an
geloꝝ manibus cū gaudio ferebantur
nō curans debellare iudeos. saracenos
nec hereticos ⁊ alios obstinatos iuxta
dictū Gregorij. q2 illos temptare negli
git q̄s quieto iure se possidere sentit.
Cogitauit qꝫ predictā ciuitatē debella

re posset ⁊ primo inter cetera excitauit
contra eam p̄secutionē gentiliū q̄ du
rauit toto tp̄e ap̄loꝝ ⁊ ducentis annis
vltra. In qua p̄secutōe ⁊ bello [illegible]
milia hoim vtriusqꝫ sexus p̄ veritate fi
dei ⁊ zelo ciuitatis iustificatōis sine bo
ne cōscientie martyrio coronati sunt sic
libro. j. cōsidera. iij. articulo. j. in exami
ne. iij latissime declaratū fuit. In quo
bello nihil lucratus est diabolus s3 po
tius miserabiliter victus ab illo bello
cessauit cū p̄ talē p̄secutionē plus mul
tiplicarent fideles ⁊ fortior efficiebat
ciuitas iustificatōnis vere fidei ⁊ bone
cōscientie. Suscitauit etiā bella heret
coꝝ: quoꝝ hereses p̄ diuersa ↄ̄silia ex
aminate dānate fuīt: ⁊ p̄limi eorū igne
cremati: sic qꝫ eoꝝ in publico nō ē vox
neqꝫ sonus: licet in occulto nimiū seui
at ista pestis. sicut. s. lib. ij. declaratum
est. quare cū sit maliciosissim9: vt in p̄
cedenti cōsideratōne dictū fuit non va
lens quiescere. Cogitauit cōtra p̄dictā
ciuitatē aliam edificare que dicet baby
lonie. i. confusionis ⁊ dyabolica cuius
fundamentū posuit contemptū dei su
per qd̄ edificauit duodecim abusiones
que sunt principes. iniustus. curialis
adulator. miles sine fide. cōsiliari9 sine
veritate. cōmissarius sine pietate. pre
latus sine caritate. aduocatus de rapa
citate. clericus ignorās. religiosus sup
bus. mercator falsus. iuuenis sine ve
recundia, pp̄ls sine amicicia. Murus
predicte ciuitatis dyabolice dicit ani
mositas ⁊ diuisio. Antemurale dicit i
iusticia ⁊ oppressio. Fossatu3 v̄o dicit
sup̄bia ⁊ ambitio: ⁊ sic in oībus ista ci
uitas cōtraria ē prime ciuitati. De his
duabus ciuitatibus dicit Aug9. de ci
uita. dei. Duo amores fecerūt sibi du
as ciuitates: q2 vna incipit a ↄ̄temptu
sui vsqꝫ ad amorē dei. ⁊ hec est ciuitas
iustificationis. Alia v̄o incipit a ↄ̄tem
ptu dei vsqꝫ ad amorē sui: ⁊ hec est ciui

[illegible] dyaboli ꝛ destructionis. Cum ergo ex diuina pmissione vidit dyabolus se potentē ad expugnandū magna pte ꝑ dictam ciuitatē ordinauit exercitū suū in triplici acie. In prima posuit capitaneū sathan. in scdo beelzebub. in tercio vo mamonā. Primꝰ capitaneus bellauit ꝛ cōtinuo bellat cōtra religiosos q̄ custodiūt fossatū. ꝛ ꝑdictus dyabolꝰ portat p armis suis supbiā. simulatione ꝛ ambitionem. Cōmittit ergo inter vtrosq̧ durū bellū ꝛ vulnerati sunt ac trucidati specialr plurimi religiosi si q̄ ferūt habitū humilitatis in corpe ꝛ leonē supbie in corde. exterius apparent hoibus humiles capite in terrā inclinato: ſ; corde sūt altiores celo. Ego vidi tēporibus meis duos religiosos duorū ordinū informatorū q̄ a mūdo segregati: sancti viri mundū cōtemnentes exterius videbant sic victos a demone q̧ sua claustra relinquētes mūdanis fauoribus adherētes epi facti sūt nō vocati: ſ; vt erūnas fugerent ordinū suorū q̧ fuit in magnā confusionē ꝑdictarū religionū ꝛ causa multarū murmurationū. Ipi vo facti sunt inuerecūdi: ac si nihil eorū statui indecens fecissent vt surdi in omnibus ptransibant. Bellat etiā dyabolus cū alijs religiosis p ambitionē: ꝛ intantū vulnerat eos ambitione miserabil. q̧ cū non efficiunt ꝑlati in ordine int dei seruos viuere nō possunt imo exeuntes ad alios se trāsferūt vbi possunt suas ambitiones implere non attendentes q̧ cū ppli xp̄m voluerunt facere regem fugit in montem Joh. vj. Charitas etiā nō est ambitiosa. j. Cor. xiij. sup quod dicit Augusti. Ocium sanctū querit charitas veritatis negocium suum suscepit. necessitas charitatis quā sarcinā si nullꝰ imponit vacandū est veritati. si aūt imponit suscipienda est pter charitatis necessitatem. Alios aūt religiosos inuenit dyabolus desiderantes visiones et reuelationes: ꝛ quia raro tale desiderium absq̧ radice superbie ꝛ presumptionis: seu vane curiositatis inuenit iusticia dei pmittente veniunt in illusiones ꝛ deceptiones dyaboli p quē modum seminat dyabolus in maiori parte temptatōnes spūales huius temporis: ꝛ indicat in corde illorū qui sunt ministri antichristi. ꝛ sic cadūt plurimi religiosi vulnerati supbia a demonibꝰ. Eapropter fugiendū est tale desideriū sicut venenū cum non concedant visiones ꝛ reuelationes vere pter tale desiderium: sed solum procedunt ex pura bonitate dei ꝛ in anima existente in magna humilitate. timore ꝛ reuerentia ꝛ feruenti amore dei. Alios aūt religiosos vulnerat ꝛ precipitat dyabolus cum in orationibus quas faciunt sustinent aliquam consolationem que fundat in presumptione siue existimatione superba suip sius: aut inducente ipsos in ambitionē sui pprij honoris et glorie. aut in vita ista aut in paradiso: cum talis consolatio principaliter includat saturitatem ꝛ refectionem sue pprie affectionis. Ex quo sequit multitudo maxima pessimorū viciorum et errorū. ꝛ ideo talis consolatio fugiēda est oino: ꝛ solum illa est sustinēda que sequit ppriam cognitionē tui ꝛ pfectā sensibilitatem tue nihilitatis ꝛ tue imperfectionis cum magna subiectōne tue magnitudini ꝛ altitudini dei per altā reuerentiam: ꝛ cum magno desiderio honoris dei. quia in talibus vel similibus debet fundari talis consolatio. Cauere etiam summe debent deuoti religiosi ab omni sentimento ꝛ visione q̄tumcunq̧ alta ꝛ q̄tumcunq̧ appareat certa si ducat eorum cor in opinionem. presumptionē aut affectionē ꝯtra aliquem articulum fidei aut ꝯtra bonos mores ꝛ bonas honestates cu[illegible]

sine dubio ex pte dyaboli sint. Hec est doctrina illius illuiati ꝛ sancti viri fris petri de scto̅yo in q̄bus suis notabibili bus de remediis contra temptato̅nes spu̅ales q̄ fuit vnus de principalibꝰ re formatoribus ordinis nostri in hoc re gno castelle. O q̄m debilitatu̅ est fossatu̅ ciuitatis dei: ꝛ q̄m pauci veri religiosi hu miles inueniunt in orbe p̄sertim cum multi cadu̅t ex simulata sanctitate que s̄m Hierony. duplex est iniq̄tas. Ta les em̄ sepulcra dealbata plena spurci cia mortuoꝝ nuncupari debent. Sȝ li cet innumeri cadant ꝛ peant de fossa to victi a dyabolo. Aliqui tame̅ semp manent q̄ viriliter resistu̅t quos deus cognoscit ꝛ reseruat p defensione sue ciuitatis dilecte. Sed accedit secunda acies bellatoꝝ diaboli beelzebub ꝛ dat scdm preliu̅ antemurale quoꝝ arma sunt oppressio. distractio. iniusticia ꝛ i dignatio. ꝛ co̅mittit hoc bellu̅ forte sic q̄ multi principu̅ ꝛ militu̅ inuenti sunt vulnerati in capitibus: noia vulneruȝ ab armis dyaboli nuncupant oppres sio populoꝝ. destructio impotentum. Iniusticia ꝛ indignatio de talibus p̄n cipibus ꝛ militibus dicit Ezech. xxii. ca. Principes eius in medio eius q̄si lupi rapientes predam ad effunde̅du̅ sanguinem ꝛ ad pdendas animas ꝛ sic antemurale iusticie ꝛ equitatis ru̅pit: q: vigiles scȝ curiales ꝛ co̅siliarii dor miu̅t non vigila̅t p bono ciuitat; sed p bono pprio co̅sulendo principibus in iusticias oppressiones adulando eis ꝛ laudando eoꝝ malu̅ regimen. De tali bus principibus dicit dn̄s p pphetam Osee. viii. Ipsi regnauerunt ꝛ no̅ ex me principes extiterunt ꝛ no̅ cognoui eos. Vere isto tempore magnam victoriaȝ ꝛ grandem predam de principibꝰ ꝛ mi litibus reportat dyabolus. Cum vix in ueniatur qui non studeat tyrannice p̄ sidere potiusq̄ȝ recte in suo regimie fa cere. Nec querunt iam principes con siliarios virtuosos ꝛ honestos: sed ho mines vulpinos astutissimos ꝛ fraudu lentos quibus possint suas malitias et tyra̅nides colorare p adinue̅tiones dy abolicas exquisitas cuȝ quibus capti uati a dyabolo pibunt sine fine. Iaȝ vi carius xp̄i nihil fere pt in ecclesiis pro uidere nisi q̄ principibus placet. ꝛ sic sepe puident de dignitatibus ꝛ bene ficiis ecclesie viri insipie̅tes viri scelera ti: paruuli lacta̅tes ꝛ qui nondu̅ a ma terno vtero exieru̅t. Sic ergo antemu rale ciuitatis iustificato̅nis quasi tota videt diruptu̅ ꝛ expugnatu̅ p demo̅es licȝ aliquos deus suo occulto iudicio semp reseruet in quibus seruet veritas iustificationis: qui ita paucissimi sunt q̄ in tanta multitudine maloꝝ no̅ ap parent. semp tame̅ ad numeru̅ septem reseruant. iuxta illud. iii. Reg. xix. Re seruaui mihi in israel septe̅ milia viro rum qui non curuauerunt genua ante baal. Per q̄s intelliguntur viri fideles se ptem donis spu̅sancti: pulchra forma illustrati: qui non curuant genua dya bolo bellatori p consensum. Accedat ergo tercia acies demonu̅ bellatorum volentes muru̅ capere violenter q̄ no̅ possunt. quia vt dictu̅ est murꝰ ciuita ritas que fortissima est. Charitas au nunq̄ȝ excidit. i. Coꝝ. xiii. Nu̅ videtis pitaneus huiꝰ aciei qui ma̅mona dicit vt possit triumphari de custodibꝰ mu ri armauit milites suos fortissimis ar mis auaricie ꝛ symonie: ꝛ cuȝ muros nimiu̅ angustiaret: veneru̅t prelati no̅ pauci ad plamentu̅ cum ma̅mona [illegible] scatati sunt. Dic mihi quis est [illegible] sia qui no̅ sit rescatatus p ma[illegible] vis tu aliquid in ecclesia: o[illegible] mo roget p te ma̅mona [illegible] beas p le aduocatu̅ ma̅mo[illegible] iori vsq̄ȝ ad minore̅ oe̅s [illegible] ꝛ a ppa vsq̄ȝ ad sacerdo[illegible]

Hieremie.vj. Iam nihil valent electio-
nes canonice in ecclesijs cathedralib⁹
sed fauor ⁊ pecunia. nihil scia ⁊ sancta
vita ꝫ astuta mámone malicia. ⁊ sic ru
ptus est murus ciuitatis iustificatiõis
ꝑ magna pte. ⁊ multi vigilantes occi-
si sunt. qꝛ non vigilant illi tales ppt cu-
ram aiarũ sed bursaꝝ. Ideo dicit bern.
quẽ mihi dabis d̃ numero platoꝝ q̃nõ
magꝰ studeat bursis euacuandis q̃ꝫ vi-
cijs extirpandis. plus studẽt in salmo
ne q̃ꝫ in salomõe. Merito ꝫ de his cõ-
querit dñs Ezechiel. xxij. Sacerdotes
eius cõtempserũt legẽ meã polluerũt.
sanctuaria mea. inter sanctũ ⁊ ꝓphanũ
nõ habuerunt distantiã ⁊ inter pollutũ
⁊ mundũ nõ intellexerũt. ⁊ a sabbatis
meis auerterũt oculos suos ⁊ coinquina
bar in medio illoꝝ. Rupto ergo muro
⁊ peremptis talibus custodibus iniquis
ex vulneribꝰ auaricie ⁊ simonie ingre-
diunt demones ciuitatẽ sanctificatõis.
⁊ occidunt filios. s. cogitatões eoꝝ capi-
unt mulieres affectões ⁊ viros. s. ꝯsen-
sus quos captiuos in damnatõez per-
petuã abissi infernalis deducũt. ꝑ ma-
gna pte. ⁊ ciuitatẽ ignibus exponũt vt
remaneat lapis sup lapidẽ. qꝛ quasi ni-
hil iusticie. nihil humilitatis. nihil cha-
ritatis remanet in illa ciuitate. Sic er-
go incenderũt electã ciuitatẽ sanctitat
⁊ desertas fecerũt vias ipsius ecclastice.
xlix. hanc desolatõem ꝓuidens salua-
tor noster dolens de talium aiaꝝ dam-
natõe suo sanguine redemptaꝝ fleuit
super illam. s. ciuitatẽ iustificatiõis q̃si
ei diceret. o ciuitas mea dilecta. o spūa-
lis habitatio mea quis te sic destruxit.
quis te in abissum mersit. o ciuitas me-
lius tibi fuisset nunq̃ꝫ fuisse. vbi sunt mu
ri charitatis. vbi ẽ antemurale iusticie.
vbi est fossatũ humilitatis vbi sunt tur-
res charitatis. vbi principes iusti. vbi
sunt humiles religiosi. oia submersa sunt.
Et quis poterit cõtinere lachrymas si

cũ deuotõe valeret cõtemplari q̃t anie
pereunt religiosoꝝ. quot aie principũ.
quot aie platos. quot aie subditoꝝ sub
vtroq̃ꝫ brachio ex eoꝝ malo exemplo ⁊
regimine ve illis. Sed licet quasi vij.
numeri in hoc demonũ bello cadãt re-
ligiosi pncipes ⁊ milites plati ac eccle-
siastici subditi etiã sub vtroq̃ꝫ brachio.
sp tñ manent aliqui in q̃bus saluat ve-
ritas fidei ⁊ iustificatio bone cõsciẽtie
⁊ si nõ nisi duo viri fideles remanerẽt
in mundo in eis saluaret eccia que est
vnitas fidelium charitatis vinculo ad
unata. nõ est aũt dubitandũ quin aliq̃
tales sint in mundo. qꝛ fm Chrisosto.
iusti sunt in mũdo sicut medulla in ar
bore qua deficiente deficit seu perit ar-
bor. ergo si non essent aliqui iusti perit
ret mũdus. fluctuat ergo nauicula pe-
tri sed nõ mergit bellorũ turbinibꝰ qui-
buscunq̃ꝫ. qꝛ porte inferi. s. demonũ fu-
rie nõ ꝓualebunt aduersus eam cũ sit
turris fortitudinis a facie inimici. Et at
tente ꝯsiderandũ est qꝛ istud bellũ diabo-
li nunq̃ꝫ cessat imo cõtinuo crescit ⁊ ag-
grauat. Unde dicit ysido libro. j. de su
mo bono qꝛ quanto ꝓpinquius finem
mundi diabolus videt tanto crudeliꝰ
ꝑsecutões exercet. vt qui se cõtinuo dã
nandũ cõspicit socios sibi multiplicat
cũ q̃bus gehenne ignibꝰ addicat. Xcelsis
ptis ergo viribus ⁊ captis armis xpia-
ne milicie. de q̃bus supra libro primo
cõsideratõe prima dictũ fuit vigilãdũ
est ⁊ viriliter pugnandũ cũ demonibꝰ
qꝛ vt dicit aplus ephe. vj. nõ est nobis
colluctatio aduersus carnẽ ⁊ sanguinẽ
. s. aduersus hoies q̃ sũt caro ⁊ sanguis
⁊ ꝑ consequens visibiles. sed aduersus
principes ⁊ ptãtes. i. demões qui sunt
hostes inuisibiles. ⁊ dicit principes et
ptãtes. qꝛ angeloꝝ ordines non solum
sunt per grãm sed etiam ꝑ naturã. ⁊ sic
de singulis ordinibus ecciderunt aliq̃
in q̃bus naturalia manserũt integra vt

dicit Dionisius. ⁊ inferiores obediant supioribus vt possint nocere hoibus. ⁊ p principes ⁊ ptāes intelligunt alij ordines demonū. Sequit̃ aduersus mūdi rectores. hic noie mundi nō intelligit̃ vniuersitas creaturarū que nō regitur a demonibus sed a deo ⁊ angelis sibi ministrantibus. sed intelligit̃ vniuersitas maloꝝ hoim. sic dicit̃ Jo. j. mundus eum nō cognouit qui p demones regunt̃ inquantū p eos ad pctā mouētur. ꝓpter qđ subdit̃ ad declaratōēꝫ huiusmodi intellectus tenebraꝝ harū. dicunt̃. n. mali hoies tenebre. qꝛ sunt inuoluti tenebris ignorantie ⁊ culpe. cōtra spūalia neq̄cie. i. cōtra spūs nequā sive malignos. qđ dicit̃ ad ostendēduꝫ q p rectores mūdi hic demones intelligunt̃ in celestibus. i. in hoc aere caliginoso qđ frequenter in scriptura celum noiat̃ in quo demones habitāt vsqꝫ ad iudiciū. vt supradictū fuit. ꝓpter quod etiam aues celi noiant̃ Math. xiij. vbi dicit̃ q aues celi comederunt semē qđ cecidit secus viam. Sic exponit predictum verbū Nicolaus de lira sup epistolaꝫ ad Ephe. ꝓpterea accipite armaturā dei. s. virtutū. vt p̄dictū est. vt possitis resistere insultibus demonuꝫ in die mala. i. in p̄nti vita vbi iminēt tētationū pugna vsqꝫ ad diem iudicij que etiā erit dies mala malis ⁊ amara valde. vñ ⁊ iohānes papa scribens ysaac siracusano epo. xvj. q. ij. ca. visis. d̃ astutia diaboli ⁊ bello cōtra ecciam catholicaꝫ. ac de munitōe nr̃a dicit sic. nec ignoram⁹ astutiam eius conat̃ nanqꝫ a principio ruine sue vnitatē ecc̃e rescindere charitatē vulnerare sanctoꝝ operū dulcedinē inuidie felle inficere. ⁊ oībus modis humanū genus puertere ac pturbare. Dolet. n. satis ⁊ erubescit charitatē quā in celo nequit hr̃e. hoies constantes ex lutea materia in terra tenere. Vñ optꝫ quantū fragilitati nr̃e cōcedit̃ vt omēs aditus nocendi⁹ eius versutie muniamus ne mors ingrediatur p portas nostras. Hec ibi.

De diuersitate demonū ⁊ si possunt habere spūs familiares

Ecima considera tio est de diuersitate demonū. ⁊ si pñt habere spūs familiares. Pro declaratōe p̄mi notandū est q sicut homini angeli sunt distincti in noueꝫ ordinibus. ⁊ cum eis aīe sancte. sic etiā demones. qꝛ a nouē ordinib⁹ ceciderūt. sunt distincti in nouē ordinibus. ⁊ cum eis anime damnate. Et illi demōes q̄ erāt altiores hierarchie facti sunt peiores. ⁊ inferiores in meridionali pte quoꝝ p̄si dentē vocauit dauid demonē meridianū. Est aūt vox cōis multoꝝ q sunt. x. differentie demonū quidā dicunt̃ fata. Alij dicuntur vulgariter. duen de casa. Alij dicūt̃ incubi ⁊ succubi. Alij faciūt p̄lia. alij comedunt ⁊ bibunt cū hominibus apparent in somnis. alij vt dicūt fiunt spermate ⁊ ex odore viri ⁊ mulieris cum coniungunt̃. vel ex radijs planetarū. Alij sunt masculi ⁊ femine. alij qui sunt mundi ⁊ aliqui imundi. alij d ludunt viros ⁊ feminas qui xurguine siue bruxe vulgariter nuncupant̃. multi asserunt se talia vidisse ⁊ quasi tenēt quasi certa. sed quid veritatis cōtineat cōsequenter declarabit̃.

De fato.

P Rima differentia demonū ē de fatis. voluerūt quidā simplices dicere q fata sunt quedā femine quas dant spūs sup creaturā nouit nascam. Vñ ⁊ seneca tragedia p̄ma i choro p̄mo loquit̃ de eis quasi d̃ q̄busdā sororib⁹ siue deis que sic disponūt vitaꝫ humanā q nullus pōt ptransire ordinem ab eis dispositū sic: dicēs dura g agunt pensa sorores. nec sua retro fila

uoluunt ad genua hoim. fetur rapidū obpia fatis icerta sui. Sequit certo ve nist ordine pce.i.sorres ille que dispo nunt vitā humanā nulli iusso cessare li cet nulli scriptū pferre dicet. q aūt fa ta sint tales femine vel dee disponētes vitā humanā error est. Unde dicit au gu.super Johā.sermone tercio.qui edi ficent ad credenda fata.s.talia sūt cor da cor fatua. Et sm vitatē si alicui no men fati tribuat nulli nisi volūtati dei tribuēdū est.sm.aug.v.de ciuit.dei ca. viij.qr ille summus deus optime z ve rissime credit cuncta scire anteq̄ fiant. z nihil inordinatū relinquere. Quia er go diuina voluntate cuncta disponūt cum sit prima regula in ꝯtingentibus ideo fatū non mulieres nō dee nō vis positōis siderū sed diuina voluntas fa tum appellabit. Dū fatū iste mō dicit a for faris. z sic fatū dicit quicq̄d deus fatur. Si plura vis videre de fato z for tuna ac diuina puidentia. vide in dia logo fortune libro.j.ca.ix. ubi latissime de hac materia locutus sum. Sed q̄d dicendū est ad illos qui dicunt se talia fata vidisse. Rndet q si talia accidant nō femine sed demones sunt qui nolūt imitari z deridere illud q deus dixit p angelū abrae de natiuitate ysaac. z illō qō dixit angelus matri sampson. z il lud qō dixit angelus zacharie patri io hānis baptiste. z qō dixit angelus ma rie virgini de xpo anteq̄ cōciperet.

Secunda differentia demonum.

Secunda differentia demonuz ē illor qui dicunt donen de casa. Experiunt sepe hoies de nocte in domib' suis vigilantes in lectis suis q ambulat aliquis p domū mutando frangendo res aliquas ictus magnos dando specialiter in vasis vinarijs am mouendo etiā a capitibus hoim birre ta sua. z tollendo omnes rupas quas in lectis sup se habent. in quor aliqb' bus ego expertus sum. Cum.n.iuuenis essem z iacerē in quadā domo quadra ta cuius solū vnica erat porta ab intus bene clausa cum alijs tribus socijs in eodem lecto. Ecce subito in tempeste noctis silentio audiuimus extra portā quasi sonū quē apothecarij faciunt in mortariolis ereis in fracturā specierū euigilantes ergo z mirantes quid hoc esse posset tali hora cessauit modicū so nus ille. z post paululū sensibiliter au diuim' intra domū sub mensa quadā que ibi erat sub qua manserat cophin' quidē quasi plenus nouis nucibus. et tantus ibidē sentiebat a nobis sonitus nucū ꝯfractarū ac si ibidē plurimi por ci grosolani nucesq̄ ꝯfrangētes am bularent. de quo non modicum stupe facti eramus cum ianua optime ab in tus esset clausa z nullus alius esset in gressus. Post paululū vo cessante so nitu illo in angulo pdicte quadre no bis opposito. subito apparuit quidam paruus splendor z nunq̄ amplius vi dimus nec aliquid sensimus. Quidaz autez ex socijs qui maioris etatis erat z vir satis peritus dixit nobis q non ti meremus. quia erat quidam spiritus malus nobilis aerarchie qui alia ma la non operabatur nisi ludos illos. sed die facto nuces sicut dimisimus inue nimus. Faciunt etiaz luctam cum ho minibus z plura alia aliqbus pauoro sa. z sm veritatē tales nō sunt homines nec mulieres sed sunt quidā demones qui volunt deridere homines volētes imitari angelū qui luctatus est cuz ia cob. z angelū qui locutus est cū Moy se. z angelum quē vidit Josue in cam po hiericho. z licz multa damna de no cte in domibus videantur egisse. nihil tamen damni de die reperitur. Nec

res aliena mutata de loco suo. sed que
libet in suo ordine sicut primo erat. est
ergo illusio quedā taliū demonū deri-
sorꝫ que ad nihil aliud extendi pōt ni-
si ad talem hoim derisionē.

Tercia demonū differentia ē.

Tercia differentia est quorundā
demonuꝫ qui incubi ⁊ succubi
nuncupant. qui homines gene
rare dicunt. tales .n. demōes in specie
hominū viroꝝ aliquo mō. Aliqñ incū
bunt feminis ⁊ aliqñ in specie femina-
rū succumbunt viris. Quō aūt tal' ge-
neratio efficiat declarat doctor seraphi
cus ⁊ bonauentura sup secūdū sniarum
in scripto suo. dicens ꝙ in actu genera
tionis sunt duo .s. seminis decisi consti
tutio ꝑm neruos ⁊ virtutes caloriꝫ tali
speciei cōpetentes. ⁊ sic est solius illi⁹
cui dedit deus vim generatiuā vel pro
pagatiuā. ⁊ hoc nullo modo competit
demonibus assumētibus corpus. Iteꝫ
est ibi seminis pfecti transfusio ⁊ trans
fusi susceptio. ⁊ hoc pōt ꝯpetere demo
nibus. Primo .n. demones succūbunt
viris in specie mulieris ⁊ ex eis semen
pollutōis suscipiunt ⁊ quadā sagacita
te nature ipm semen in sua virtute cu-
stodiunt. ⁊ postmodū deo ꝑmittente fi
unt incubi. ⁊ in vasa mulieris transfun
dunt ex qua transfusione homines ge
nerari possunt. non tñ sic generati sunt
filij demonū sed homis. Hec ille. Isto
mō fert generatū fuisse merlinū. Vnō
legitur in histonjs brittanoꝝ ꝙ rex hor
tegris qui brittaniā regebat totius in-
sule in se odia considerans. Inito cōsi-
lio cuꝫ sapientibus quid agere deberet
ad tutamen sui iussit ꝯuenire artifices
qui ei castrū fortissimū fabricarent. sed
cum opus terra absorberet suasum est
ei a magis ⁊ cōiectoribus. vt hoiem si-
ne patre natuꝫ quereret. ⁊ eius sangui
ne lapides ⁊ cementa aspgi ꝑciperet. ⁊ sic
suū edificiū stare posset. Querit ergo.

merlinus qui illis tēpibus natus erat
cuius ortus tradit fuisse mō subscripto
Quidā .n. dicunt eum fuisse filiū cuius
dam monialis filie cuiusdaꝫ regis que
clementia vocabat. Richardus vō dic
eaꝫ nō fuisse monialē sed dicit ꝙ inter
moniales nutrita fuit in eccia beati pe
tri de vrbe baemadim. Huic autē de-
mon apparebat in specie pulcherrimi
iuuenis quā sepius alloquens deoscu
labat. tandē eam cognoscens grauidā
dereliquit. Cūqꝫ huius facti noticia ad
pdictū regem hortegeriū ꝑuenisset stu
pefactus rex a magis ꝑquirit vtrū hoc
possibile videret qui responderūt ꝙ sic
qꝛ phoꝝ historie hec affirmant. Refert
eñ apoleyus inter lunam ⁊ terram eē
demones incubos certa. qō nec beatus
aug. discordat. vt ꝑ. xv. libro de ciui. dei
patet. Hic merlinus a nūcijs regis re-
quisitus. cum inuentus fuisset corā re-
gē cum matre adducit. Qui regē int-
rogauit cur ipe cuꝫ mre sua vocati fuis
sent. Cui rex cām vocationis apperuit
dixit quoqꝫ ꝙ vnum castrū seu turrim
edificari mandauerat. sed fundamēta
in loco firmari nō poterant. qꝛ quicqd i
die edificabat in nocte totū absorbeba
tur. Cumqꝫ magi ⁊ cōiectores de causa
requisiti fuissent. Responderūt nullo
mō posse in loco fundamenta firmari.
nisi inueniat homo sine patre cui⁹ san
guine lapides ⁊ cementa aspgant. Tu
aūt diceris eē talis. ⁊ ꝓpter hoc te ꝑqui
ri fecimus. Ad que verba merlinus re
spōdit dicens magos ⁊ cōiectores fuis
se mentitos. cāmqꝫ aperuit ꝓpter quā
non poterant firmari fundamenta as-
seruit quoqꝫ stagnū sub fundamēto eē
ꝙ totū qō struit absorbet. Querit ergo
fodiendo ⁊ sic inuenit. Tunc mandat
merlinus euacuari stagnū p riuos ⁊ tn
cepit tunc aperire mysteriū futuroruꝫ.
sicut plenius continet in collectatione
historiaꝝ fratris Iohannis de podio.

Non ergo sm ea que supradicta sunt mirandū est si sic homines generent̄ p demones incubos ⁊ succubos. Iʒ istud raro inueniat̄. frequenter tñ experiunt̄ aliq̄ne femine etiã deo dedite, ⁊ nimiū deuote tales demones ad se veniẽtes. qui eas vigilantes a lectis extrahūt vel orantes amplexant̄. ⁊ quadã dulcedie somni sopozate euigilantes inueniunt se pollutas ac si cuʒ viris miscerent̄. nec remediū se habere posse. dicunt nisi solum cū ligno vere crucis xpi. in cuius p̄ñtia accedere nō p̄ñt tales demones sicut istis tempibus experte sunt q̄ hoc bello tribulant̄. De viro etiam quodaʒ deuoto audiui q̄ semel cū esset in orōne sentiebat in aere quandã dulcedinē cantus venire ad se qua appropinquãte sopozabat̄. ⁊ euigilans inueniebat se pollutū. Plura alia de istis spiritibus accidunt que longū essent enarrare. tales .n. demones volunt deridere hoies ⁊ volunt imitari angelos q̄ loquebant̄ cum daniele ⁊ cum zacharia. ⁊ cū sancto iohanne q̄ quasi sp erant cuʒ eis in cubiculo suarū habitationū.

Qualiter demones videntur facere prelia.

Quarta differentia est aliquoꝝ demonū qui vigilantibus per vias apparent quasi exercitus magni. qui cū magnis tumultib⁹ incedere vident̄. ⁊ vulgo dicit̄ huesta antigua. Aliq̄ñ etiam videntur facere p̄lia magna. tales .n. volunt imitari p̄lia regis senacherib ⁊ constantini ⁊ alia multa. de q̄bus supra libro. iiij. cōsideratiōe ix. dcm̄ est. In quib⁹ ibi lucrati sunt nō paruam multitudinē animarū.

Quō demones in forma humana videntur comedere.

Quinta differētia est aliquoꝝ demonū q̄ inter hoies se apparent comedentes ⁊ bibentes quasi astantes se eis. Tales volūt deridere homines ⁊ volunt imitari angelos q̄ cuʒ abraã comederūt ⁊ p viam fuerūt ⁊ raphaelē angelū qui socius fuit Thobie iunioris q̄ cū eo comedere ⁊ bibere videbat̄. ⁊ xp̄m qui sociatus est p viã lucam ⁊ cleophã ⁊ ad mensaʒ cū eis fuit. Vñ legit̄ in vita beati germani q̄ cuʒ p̄dictus sanctus quadã nocte hospitat⁹ fuisset in vna domo. ⁊ post cenã mēsa iterū pararet̄. admirat⁹ quesiuit ab hospitibus cui denuo mensa pararet̄. qui cū dicerent q̄ bonis illis viris ⁊ mulieribus que nocte incedūt p̄pararent. nocte illa statuit sanctus germanus vigilare. ⁊ ecce vidit multitudinē demonū ad mensam in formis viroꝝ ⁊ mulierū venientē q̄ eis p̄cipiens ne abirēt cunctos de familia excitauit ⁊ quesiuit si personas illas cognoscerent. qui cū oēs vicinos ⁊ vicinas dicerent esse misit ad domos singuloꝝ. ⁊ ecce in suis lectulis sunt inuēti. adiurati ergo p sanctū germanū demones se esse dixerūt qui sic homines illudebant.

Quō in somnis terrēt hoies.

Sexta differentia demonū ē eoꝝ q̄ in somnis hoibus apparent: eos inquietantes diuersis modis somnioꝝ. terrēt etiã dormiētes intantū vt euigilans hō sentiat se totum horribilitatū ⁊ alteratū ex p̄ñtia spirit⁹ maligni. Vñ Job. iiij. In horrore visionis nocturne quō solet sopoꝛ occupare homies. pauoꝛ tenuit me, ⁊ tremoꝛ ⁊ oīa ossa mea p̄territa sunt. ⁊ cum spūs me p̄ñte transirent inhorruerūt pili carnis mee. nec mirū q̄ magnū pauorem ⁊ tremorē sequit̄ piloꝝ erectio. ⁊ sic p̄sequar ad p̄ñtiam spūs boni cuiusmodi erat iste qui Job apparuit ⁊ terruit. multo fortius spūs maligni terrorē ⁊ pauorē induceret. Quō .n. sit spūs mal⁹ signū est q̄ cum homines sic euigilãt ⁊ nomen iesus cuʒ deuotōe semel noiat

facto signaculo crucis securat̃ stati ani mus a tali alteratōe demone fugato. ta les .n. demones volunt deridere hoīes et appetunt imitari q̄ apparuerunt in somnijs xp̄bis . et ioseph sponso virgi nis ac alijs pluribus sanctis.

Demonū eorum qui generãtur ex cōiunctōe viri et mulieris.

Septima differẽtia demonū est: s̃m aliquos insipientes q̄ dice re voluerũt q̄ sunt aliqui demo nes siue spūs q̄ fiunt odore aeris cum hō accedit ad mulierẽ. et q̄ aliqui etiã fiunt ex radijs planetarum cū mutuo rep cutiunt. Et dicũt q̄ illi q̄ meliores sunt veniunt in somnijs hoībus et faciũt q̄ somniẽt. q̄ dormiũt cum mulierib⁹ et re cipiunt illud semen ex quo noviter effi cit̃ vnus spūs. que oīa sunt falsa et erro nea. cū a principio facti sint oēs angeli siue boni siue mali. nec facta fuit crea tio alicui⁹ maligni spūs postq̄ cecide rũt a celo. sicut nec postea creatus ē ali quis bonus angelus.

Quō apparent in specie ma sculi vel femine.

Octaua differẽtia demonū ē eorum qui in spē virorum et feminarū ap parent. q̄ s̃m veritatẽ nec sũt ma sculi nec femine. Verũtñ aliquib⁹ eorum placet plus societas virorum et alijs muli erū. Et causa huius diuersitatis ẽ s̃m dispositōes diuersas quas inueniũt in viris vł feminis ad suas deceptōes cre dendũ. sicut legim⁹ de eua et fitonissa et pluribus alijs mulierib⁹ cum q̄bus dia bolus lucratus est multū. Et idō tales demones adheserũt mulieribus. et nō adheserũt helye. nec samueli. nec nathã nec helyseo. nec alijs plurib⁹ sanctis p pter quos ipsi pdiderũt multitudinem aiarū. nec tales demones adheserũt vir gini marie nec susanne. nec sãcte lucie margarithe katherine. nec alijs pluri bus virginibus et feminis sanctis. ppter quas multū demones pdiderũt. Vnde isto mō plus diabolus quiescebat cum egea q̄ cū vxore sua maximilla et plus cum datiano q̄ cum vxore sua alexan dra. et plus cū maxentio q̄ cum vxore sua. et sic de de pluribus alijs.

Quo dicuntur mũdi et imũdi

Nona differentia demonū ē eorum qui mundi et imũdi dicunt̃. Vn̄ et Luce. xj. saluator dixit. Cū im mundus spūs exierit ab hoīe et c. Dici tur aũt spūs immundus ppter tria. Pri mo ppter immundiciã pprie iniquitatis: ezechieł. xxviij. repleta sunt interiora tua iniq̄tate et peccasti. i. peccato supbie. et eieci te de monte scō dei. i. de celo em pireo tanq̄ leprosum. Secūdo pp im mundiciã suggestionis . q2 feda et imū da suggerit. est em̄ diabolus ad modū leprosi. qui statim inficit cor hūanum cum se ei applicat p cōsensum. Idō orat eccia in collecta. Da quesumus domi ne pplo tuo diabolica vitare contagia. Tercio dicit̃ imũdus ppter imudiciã habitatōis. q2 nō habitat nisi in imun do loco. i. in existẽte in peccato mor tali. Ad similitudinẽ vpuppe que nidifi cat in stercore. Vnde demones dicunt dn̄o math. viij. si eijcis nos hinc mitte nos i gregẽ pecorum. Aduertẽdū tñ q̄ p pri diabolos habitat in hypocritis In cc. xj. et ingressi habitant ibi. sedet i sua ris diuitibus. ps̄. sedet in insidijs diui tibus. dormit in voluptuosis. Job. xl. sub vmbra dormit. regnat aũt in super bis. Job. xlj. Ipse rex sup filios supbie. Aliqui eorum dicuntur mundi qđ sic in telligendũ est q̄ illi demones q̄ fuerũt de altiori ordine volũt plus decipe lim pidiores et puriores creaturas. sicut pz de lucifero qui tentauit primū hoīem et xp̄m in deserto. et sic de plurib⁹ alijs sanctis. Vnde Alexander papa. iij. q. j. c. nulli. dicit diabolus non cessat cir

cuire querens quē3 deuoret. ꝛ querere quos ex fidelibus perdat. ꝛ maxime illos quos ardentiores in seruitio saluatoris eiꝙ familiariores inuenerit. ꝛ intantū desiderat impugnare seruus dei mundus ꝛ sanctus ꝙ nō solū vnus mittitur cōtra vnū3 sed sepe plurimi. Vñ in cronicis minoꝝ legit̃ ꝙ cum sic̃ demones tpe beati francisci cōgregarent̃ cum principe suo vt deliberarent. quō possunt ordinē sancti francisci nouiter incipientē destruere septē milia demonū fuerūt electi contra quinꝙ frēs quos beatus franciscus ad vnū heremitoriū destinauerat vt illos a mūdicia vite cōtēptu mūdi ꝛ vera hūilitate auerterēt. qꝛ ergo tales demones plus sequunt̃ homines mundos ꝛ sanctos. Jō ꝺ nominatōe extrinseca demones mūdi appellare possunt. l3 in se imūdissimi sint peccatis vt dictū est. Demones ꝟo inferioris ordinis l3 nō possint decipere psonas altioris vite. placet tamen eis cum immūdi efficiunt̃ ꝛ turpes in peccatis. ꝑsertim delectant̃ demones cum auertant aliquem a vera fide iesu xp̄i dñi nostri. quia de alijs virtutibus parū curant sine fide. Ideo dicitur. j. Pe: v. cui resistite fortes in fide. Sobrij ergo estote ꝛ vigilate.

Quō illudunt feminas q̄ bruxe vel xurgine nuncupantur.

Decima differentia demonū3 est coꝝ qui decipiunt mulieres aliquas vetulas maledictas q̄ xurguine sine bruxe nuncupant̃. Sciēdū ergo est ꝙ sunt quedā3 male gentes viri ꝛ mulieres apostate in fide ꝛ heretice creature ꝛ false qui seipsos dant voluntarie diabolo. ꝛ diabolus recipit eos ꝛ dat eis ꝙ per suas artes falsas eis appareat ꝙ ambulant ducentas leucas. ꝛ ꝙ redeunt in spaciū. iiij. vl' quinꝙ horarum. ꝛ ꝙ destruunt creaturas suggētes sanguinem eoꝝ. ꝛ ꝙ faciūt alia maleficia que volunt ꝫm diaboli voluntatem ꝙ est eis ꝛ illis qui eis credūt magna deceptio ꝛ illusio diaboli. Veritas aūt huius facti est ꝙ quando iste male persone volunt vti his pessimis fictōnibus consecrant se cum verbis ꝛ vnctōibus diabolo. ꝛ statim diabolus recipit eos in opere suo ꝛ accipit figurā earū3 ꝛ fantasiam cuiuslibet earu3. ducitꝙ illas per illa loca ꝑ que desiderabāt corpora ꝟo earum remanent sine aliqua sensibilitate et cooperit illa diabolus vmbra sua ita ꝙ nullus illa videre possit. ꝛ cu3 diabolus videt in fantasijs earum. ꝙ impleuerant que volebant nō ammouendo ab eaꝝ fantasijs diabolicas fantasias que viderūt reducit illas imaginationes coniungens cum suis ꝓprijs motibus ꝛ corporibus. ꝛ tollit vmbram suam desuper corporibꝰ earū ꝛ statim videre possunt. existētia tamē illoꝝ nunꝙ ab illo loco absens fuit sed solum actio cum idolo ꝛ fantasia fuerunt illis rebus que diabolus eis ꝑsentauit. ꝛ que fec̃ ꝑ quolib3 eoꝝ. ꝛ ꝙ hoc facit diabolus. non est mirum. quia illa operatur vt derideat miseras aīas volens imitari ea que deus verissime ꝑ angelos bonos fecit. sicut qñ deducit abacuc ꝓphetam per pupillum de iudea in babilonem realiter cum sua ꝑsentiali existentia ꝛ actione. Sed ꝙ diabolus habeat potestatē mutandi existentiam alicuiꝰ creature. nec facere ꝙ trāseat vnum corpus per aliud sine damno vnius vel amborum. vel ꝙ transeat maius corpus per spacium improporcionatum loco. vt videlicet ꝙ ingrediātur tales persone per parua foramina domoꝝ. vel ꝙ sit sic̃ vnu3 corpus in diuersis locis vel diuersa in vno ꝛ sitia h

demones facere non possunt cum hec repugnent naturali phie. ꝛ solū p mira cula aliq̄ talia a deo sunt possibilia fie ri. vt dictū fuit supra cōsideratōe. v. hꝰ libri cū d prāte demonū agerek. Illud tñ qd diabolus pōt facere est ꝙ vnū p altero videak. ꝛ ꝙ illud qd natura pōt facere in vno mense ipe pōt facere i pū cto. ꝛ causa est. qꝛ scit applicare actiua passiuis. sicut pꝫ in his que fecerīt ma gi pharaonis. Qd tñ diabolus faciat ꝙ vnus hō cōuertak in serpentē vl' auē vel plantā. hoc ē sibi impossibile. ꝛ iō in hoc multi puersi xp̄iani alchimiste sunt decepti habentes pacta cū demo nibus cogitantes ꝙ p eoꝝ artē ferrum cōuertet in aurū. Qd aūt vna res sit et videak altera hoc bene pt diabolus fa cere deo pmittēte. Sic. n. sepe facit dia bolus vt plurimos decipiat. Sic. n. le gitur in hystoria sancti clemētis ꝛ san cti cipriani ꝛ sancti germani ꝛ aliorum multoꝝ. qꝛ accipiebat figuras aliquoꝝ viroꝝ ꝛ mulierū ad decipiendū ppłm. ꝛ ad diffamandū creaturas dei. Et idō nō est credendū ꝙ hoies vel mulieres cōuertank in anseres vel alijs silibꝰ. ea ergo que scelerate mulieres credūt ꝛ p fitenk. s. se cum diana dea paganoꝝ no cturnis horis ꝛ cū herodiade. ꝛ nimia mulierū multitudine equitare sup q̄s dam bestias ꝛ multa terrarū spacia in tempeste noctis silentio ptransire eius ꝙ iussionibus obedire velut dn̄o. ꝛ cū ctis noctibus ad eius seruitiū euocari ꝛ ꝙ ab illis possunt alique creature in melius vel in deterius cōmutari. Aut in spēm vel similitudinē aliā transforma ri. oīa sunt falsa ꝛ ꝛ erronea. ꝛ nō a diui no spū sed a maligno vt dictū est talia fantasmata mentibus eaꝝ irrogank. qꝛ cum alicuius aīam per talem creduli tatem subiugauerit sibi transfigurans se in angelū lucis. ꝛ transformās se in diuersarū psonarū spēs atqꝫ silitudies mentē quā captiuā tenet multipliciter deludit. ꝛ nullus debet venire in tantā stulticiā vt credat hec oīa que in som nijs ꝛ spū tantū fiunt etiā in corpe acci dere cum etiam paulus nō audeat asse rere ꝙ fuerat raptus in corpe. Quicū ꝙ ergo talia crediderit. s. postq̄ sup ta libus audierit veritatē vel asseruerit. s. ptinaciter pculdubio infidelis est ꝛ pa gano deterior. xxvi. q. v. epi. ꝛ qꝛ nimi um habundant tales puerse mulieres in delphinatu ꝛ in vascbonia vbi se as serunt cōcurrere de nocte in quadā pla nicie deserta vbi est aper quidā in rupe qui vulgariter dicit elboch debitne. et ꝙ ibi cōueniunt cum candelis accēsis ꝛ adorant illū apꝫ osculātes eū in ano suo. Ideo capte plures earū ab inqui sitoribus fidei ꝛ cōuicte ignibus cōbu runk. Signa aūt cōbustarū sunt depi cta qualiter. s. adorant cum cāddelis p dictū apꝛū in domo inquisitoris tholo sani in magna multitudine camiscarū sicut ego xprijs oculis aspexi.

De spiritibus familiaribus.

Circa secundū principale huius decime cōsideratōis. s. vtrū pos sint haberi spūs familiares. Re spondet ad hoc beatus aug. viij. de ci ui. dei ca. xliij. ꝙ apoleyus platonicus scripsit ꝙ socrates habuit deū vnū ex illo genere minimū. qui dicunk demo nes cum quo habebat amiciciā ꝛ cōsi lium a quo phibek inquit aug. solitus amoueri vt desisteret ab agendo quō illud qd agere volebat non psperre fuit euēturū. Ex quo satis clare videk acci pi argumentū ꝙ ille phs habuit fami liarē spm̄. sed est difficultas si ille spūs erat bonus vel malus. videretur alicui ꝙ esset angelus bonus. quia ceteri fu tura pnunciare non possunt nisi forte diuino iudicio sicut fuit supra declara tum consideratōe secunda huius qūst

ilba. nec obstat quia dicit aug. q dicebatur demon. q2 apud grecos idem significat q plura cognoscens. Dixit tñ doctor illuminatus franciscus de maronis in floribus suis sup isto passu q magis credit q fuit malus angelus. q2 socrates paganus z infidelis erat. Sic ergo pz q demones tanq familiares spūs pñt haberi in damnatōem tñ illorū q suam familiaritatē hr̄e cōtendūt. Cauendū est etiā ab incauta inuocatōne demonū. Unō Greg. in li. dialogorū narrat q stephanus pr̄sbyter de itinere rediens mancipio suo neglīgēter p̄cepit dicens. veni diabole discalcia me ad hanc vocē ceperūt caligarū corrigie cum summa velocitate solui q vt presbyter sensit expauit. z magnis clamoribus dicit recede miser. nō. n. tibi sed mancipio suo locutus. sicq ex magna pte solute suarum caligarū corrigie remanserunt. z sic pz q lz aliqui nolunt hr̄e demōes familiares ex mala tñ cōsuetudine loquendi de diabolo ipi efficiunt familiares eis vt subito faciant q incaute mandant.

De qualitate corporū in quibus demones apparent.

Undecima consideratio

est qualia sunt corpa in qbus demones apparent. z si possunt humana corpora vel aīas subintrare Iuxta ergo tria que querunt trib9 punctis pñs consideratio explicabit. Primus erit de qualitate z figuris corpor in quibus demones apparent. Secundus erit de subintratōe demonū in corporibus obsessor. Tercius erit si pñt demones essentie anime illabi quod ē eiam subintrare.

De qualitate z figuris corporū in quibus demones apparent.

Primus punctus est de qualitate z figuris corpor in quib9 demones apparent. Circa qđ notat seraphicus doctor bonauentura dicens in suo secūdo loquens đ angelis bonis z malis qđ in angelis duplex ē vis. s. cōtemplatiua qua cōuertunt ad deum z fruunt eo z administratiua fm quam descendūt ad nos z cōdescēdūt nobis. z vt cōgruentius nobis cōdescēdant indigent solatio corpis assumpti. qđ assumunt angeli sicut organū vl instrumentū ad opandū. z sicut signū ad seipos manifestandū. z sicut opimētū vel habitaculū ad conseruandū vel ad nos letificandū z cōfortandū. z sic corpus assumptū cōiungit angelis sic instrumentū motori. Hoc. n. magis reqrit exigētia ex pte nr̄a q ex pte sua. Et est sciendū q corpus effigiatuz hūana effigie magis cōpetit opatiōe spūs rōnalis. Ideo angelus bon9 assumit corpus non qualecunqz sed hūana effigie insignitū. Et istud corp9 sic assumptū dicit esse corpus elementare. Nō quia sit ex quattuor elementis plena mixtōe cōmixtū sicut est corpus cōplexionatū. nec q2 sit ex puro z simplici elemento formatū. sed q2 principaliter formaē ex aere cū mixtione aliqua alteri9 elemēti. sicut videmus in nube que nō ē corpus plene mixtū. habet tñ in se naturas pluriū elementor. per hunc autē modum est corpus ab angelo sumptū q2 principaliter ab aere esse formatum intelligitur cōcurrente ad hoc natura alicuius vaporis aquei vl terree. q quidem facit tam ad varietatē cōdepressationis q ad multiformitatem coloris. hanc aūt non opz angelū de longinq cogitare cum aer pro magna sui parte sit cōmixtus vaporibus. Secōm veritatem aūt tenendū est q angeli tam boni q mali assumunt corpora nō de natura celesti sed elementari nō simplici

ter nec plene mixta sed medio mō. vt-
pote ex aere vaporabili. angelus tamē
malus accipit ex pte inferiori. bonꝰ vo
ex supiori. De figuris vo corpoꝝ in q-
bus demones apparent vt plurimum
sunt turpissime. Et ꝓ̄o si fm eius diffor
mitatē in peccando ꝑmitteret deus ꝙ
correspōderet figura corpis assumpti.
nō esset aliquis hō viuens q̄ eius visio
nē horribilē posset tolerare. Vñ ꝛ vir-
go gloriosa ꝓ singulari dono petijt a fi
lio ꝙ in morte sua nō appareret ei dia-
bolus. credendū est ꝙ xp̄c eius dulcissi
mus filius reuelauit sibi turpitudinē
eius. ꝛ hinc est ꝙ pictores oēs deformi
tates serpētinas ꝛ brutales quas vidēt
ꝛ quas excogitare possunt depingunt
in figuris demonū. Vnde legit̄ d̄ quo
dam pictore ꝙ quotienscūq3 pingebat
imaginē virginis cū oi studio ipaz pul
cerrime effigiebat. sed cū pingebat dia
bolū cum oi diligētia difformius quo
poterat describebat. ꝓpter qđ indigna-
tus diabolus ꝯ eum ꝓcurauit quō pi-
ctor ille haberet verbū cū3 vxore cuius
dam militis illius ciuitatis vbi erat. et
finaliter tantā ardorem posuit int̄ eos
ꝙ concordauerūt se mutuo. ꝛ nocte q̄-
dam acceptis plurimis iocalibus auri
ꝛ argenti recesserunt. diabolus autem
cum vidit ꝙ erant extra ciuitatem ascē
dit campanile ecclie ꝛ pulsauit campa-
nam sicut cōsueuit pulsare ꝓ igne vel
ꝓ accipiendū armis. exeuntes autem
homines per totam ciuitatē querebat
quid hoc esset. Rn̄dit diabolus q̄ pul-
sabat ꝙ pictor ille portabat extra ciui
tatē vxorē talis militis. exeūtes ḡ pro-
pter illam vocem ceperunt pictorē3 il
lum cum militis vxore ꝛ posuerūt eos
in carcerē. maritus vo q̄ p̄sens erat in
captiōe eius sperans ꝙ altera die ambo
ꝑ iusticiā perimerent̄ volens de pulchri
tudine capilloꝝ vxoris p̄scidit capillos
eius quos secum duxit ad domū suā3.

Cū3 ergo valde angustiati ꝛ timōre cō
cussi ambo nocte illa manerēt in carce
re. recordatus est pictor de virgine bea
ta quam ipse summe pulcerrimam de
pingebat. ꝛ cum magna deuotiōe recō
misit se sibi quatenus dignaret̄ eos li
berare a periculo illo. Et ecce regina an
geloꝝ dei mater pulcerrima apparuit
eis in carcere. soluitq3 eos a vinculis ꝛ
aperuit portas carceris p̄cepitq3 picto
ri ꝙ iret in domū ac si nihil sibi accidis
set. p̄cepit etiam mulieri illi ꝙ iret i do
mū suam ꝛ secrete iuxta maritū suū3 q̄
in lecto erat accūberet et disparuit vir
go beata. Illi vo impleuerūt oia sicut
eis p̄ceperat. Cūq3 euigilaret miles in
uenit apud se vxorem suam. ꝛ miratus
quesiuit quis esset que r̄ndit quasi ad
mirans ꝛ quis debeo esse nisi vxor vr̄a
Et ille. numquid ego te cepi cum picto
re ꝛ dimisi in carcere heri. ꝛ deduxi ca
pillos tuos quos manu ꝓpria a capite
tuo p̄scidi. Respondit illa somniastis
illud domine. Ille ergo surgēs a lecto
quesiuit capillos ꝛ nō inuenit ostēdēs
ꝛ illa caput suum nihil deficiebat de ca
pillis eius. Venit ergo vir eiꝰ ad alios
ciues qui secum fuerant in captione. ꝛ
quesiuit ab eis si recordabant̄ de tali
facto qđ acciderat die p̄terita. Dixerūt
ꝙ sic narrauit quō vxor sua erat in do
mo cum oibus suis capillis. ꝛ dicebat
ꝙ erat somniū. Venerunt etiam in do
mū pictoris ꝛ inuenerūt eū ac si nihil
male fecisset occupatū in picturis suis
ꝛ finaliter merit̄ virginis gloriose oēs
in vnum cōcordauerunt ꝙ illud fuerat
somniū. Ecce ergo quāta demonis ma
licia ꝓpter picturā sue difformitatis. Et
notandū ꝙ li3 diabolus vt cōiter sicut
depingit̄ in talibus deformibus figu
ris se p̄sentet. sicut cum decepit euam
sub figura serpentis. sepe tñ deo ꝑmit
tente vt leuius decipiat transfigurat se
in angelū lucis fm apl̄m. sicut etia3 le

gis apparuisse in figura crucifixi. Sed diceres in quo tunc pot cognosci q sit angelus malus. Rndet q in.iiij. Pri mu est qz lz in talibus figuris se repsen tet. sp tn si diligter inspiciat ducit ali quã difformitatez vt caudã vel quid si mile. Secundũ est q si apparẽs in pn cipio letificat z post recessum tristẽ ho minẽ dimittit. nõ sic angelus bon9. qz in principio turbat. sicut pz de gabrie le cũ apparuit danieli Dan.viij. z cuz apparuit virgini Luc.j. qz turbata ẽ in sermone eius. sz post recessum dimittit hoiem cũ magno gaudio z leticia. Ter ciũ est q indurat hoiem in malo q sug gerit. sicut declarauit beat9 pr nr. fran ciscus fri rufino in hoc pclo laborãti vt pz in cronicis minoz. Angelus aũt bonus nõ indurat in malũ: sz auertit a malo z mollificat ac inclinat ad bonũ. Quartũ est q si aliquid ei turpe respõ deatur p illũ cui apparet in eius ptem ptũ z derisionẽ statim euanescit. sic pz in dicta cronica minoz. qz cũ beat9 frã ciscus vellet liberare pdictũ frẽm rufi nũ inter cetera dixit sibi vt intelligas q ille q tibi appuit in figura crucifixi nõ ẽ xpc sz diabolus dices ei cũ tibi appa ruerit z dixerit ego sum xpc apios os tuũ z ponã tibi feces. qd cũ faceret fr rufin9 indignat9 diabol9 cuz magno tumultu recessit cõfringẽs lapides z rupes. Vñ vsq in hodiernũ diẽ apparet horribil' illa fractura rupiũ in mõte aluerne.

De subintratiõe demonuz in corporibus obsessoz.

Secundus punct9 ẽ de subintra tõe demonũ in corpibus obses soz z d e expulsione eoz. Circa hoc notãdũ ẽ q nõ ẽ ponẽdũ in dubiũ q sit obsessio corpoz p demões cũ euã gelia hoc manifeste exprimãt in plurib9 locis. Sz diceres quõ demones pñt in trare corpa z ea obsidere. Rndet q de mones p naturã subtilitatis sue z spũa litatis pñt quecũq corpa penetrare. et in eis sine obstaculo z ipedimẽto sub sistere. Itẽ p rõnẽ sue ptãtis pñt ea cor pa in qbus sunt cõmouere z cõturbare z idõ demones subtilitate et ptãte natu rẽ pñt corpa hũana penetrare et ita in trare pñt etiã vexare nisi phibeat a vir tute superiori. z cũ pmittit a deo itroi re z vexare dicunt corpa obsidere. Et si queras quare hoc pmittit deus. Rnde tur q pter tria. vel ad sue glorie osten sionẽ vel ad peccantis correctõem. vel ad nrãm instructiõem. Sz ex q istaruz causarũ determinate hoc deus pmittat latet hũanã industriã. pter hoc. qz oc culta sunt dei iudicia. Verba sunt dñi bonauenture in scdo sñiaz di. ix. Et si velis scire sup quos habz diabolus ma iorẽ ptãtez ad obsidendũ eos post xpi passionẽ. Rndet q sup excõicatos pre cisos ab eccia hz diabolus potestatez vexãdi corpaliter. Vñ.j.Coz.v. Iudi co illum qui hmõi est tradere sathane in interitũ carnis. In nõ pcisis aũt po testatẽ nõ habet diabol9 nisi qñtũ a deo pmittit vt dictũ est. vel ad peccati puni tõem vel ad alioz terrorẽ z correctõez vel ad glorie dei ostensionẽ. vel ad bo norum coronã z exercitatõem. Et si di cas. nunquid ante passionez xpi habe bat potestatẽ etiam vexandi homines Respondet q habebat potestatẽ vexã di corpaliter omnes pterq illos solos q priuilegio solo muniebantur a dño Job j. nõne tu vallasti eum. non tñ vtebat diabolus semper potestate puniendi. vt maiorem haberet potestatẽ seducẽ di per culpã sicut z nunc excõmunica tis z infidelibus. sic eñ diabolus omit tit aliquando mala facere vt peius fiat quia non vexando excõmunicatos. vt in primitiua ecclesia. tales sententias minus vitant homines et minus ti ment. Et hinc est q sunt multi precisi

excõicati qui nõ essent si eos vexaret.
Et notandũ q cum aliquem vexat dia
bolus põt p voluntate sua p linguã ho
minis diversa formare verba. Et iõ ar-
repticij aliqñ loquunt ideoma ignotũ si
cut purus laicus latinũ qd est manife
stũ signũ demoniaci. Unñ z demõ qdã
rusticũ obsidens reqsitus a quodã ma
gistro cõiurante quare nõ recte loqbat
latinũ. Rñdit nõ possuz domare labia
illius rustici. Et si qris cãm quare de-
mones aliqñ fm varietatẽ lune magis
affligunt hoies qz alio tpe. Rñdet q ẽ
duplex cã sicut notat nicolaus de lira
sup math. ca. xvij. declarãs quare disci
puli nõ potuerũt curare lunaticũ. Pri
ma cã est vt p hoc creatura dei. s. ipa lu-
na infamet. vt hiero. z chrisost. dicunt.
Secunda est qz pter molliciẽ cerebri
in novilunio qñ abũdant humida sup
que luna hz dominiũ cerebz est apti⁹:
vt demon in ipo aliquid opet. hinc de-
mones fm certa augmenta lune ptur-
bant hoies fantasiã qñ psiderãt cerebrũ
ad hoc esse dispositũ. Nunc videndũ
est de eoz expulsiõe. Circa qd notãdũ
est q demones non nisi virtute divina
põt a corpibus expelli imediate vl me
diantibus angelis qui frequẽter in ta-
libus sunt executores divĩe volũtatis.
nec aliqua res sensibilis aut virtus cor
poralis põt in eis aliquid agere directe
vel indirecte cũ sint oĩno spũales sub-
stantie p qd põt ad aliqd cõpelli. nec p
cõsequẽs ab obsessis corpibus expelli.
Verũtñ ex euangelio xpi duas doctri
nas habemus ad demões expellẽdos.
Prima est vlis. s. p nomen iesu. math.
vltimo. In nomie meo demonia eijci-
ent. Alia est particularis. qz est qdaz
gen⁹ demonioz q nõ eijcit nisi in ora-
tione z ieiunio. vt pz Math. xvij. Unñ
sicut in diversis rebus corpalibus ad-
ministrandis diversi angeli a deo pre-
parant z diversoz ordinũ. sic etiã in di
versis tentationibus demones habẽt
spãlẽ affectũ. qz aliqui potentissime tẽ
tant de divitijs cõgregãdis aliq de ho-
noribus appetendis. Unñ z aliq dicunt
spũs superbie z aliqui spirit⁹ luxurie.
Iste aũt demon de quo loquit xps ha
bebat virtutẽ tentandi potissime de vi
cio carnis qd viciũ potissime refrenat
p orõnem z ieiuniũ. z p cõsequens de-
mon in talibus tentans p talia supera
tur. Radix tñ expulsionis demonũ ve-
ra credulitas ẽ vt declarat a xpo ca. eo.
Cũ. n. quererẽt discipuli quare nõ po-
tuissent expellere illũ demonẽ. xpc re-
spondit pter incredulitatẽ vestraz. Et
si queras. an aliquo mõ virtute herba
rũ vl armonie possint expelli demões
Respondet q ita parua posset esse illa
vexatio q penitus expelleret. qd face-
rent nõ agendo in demonẽ cũ sit spiri-
tus sepatus sed agendo in ipm vexatũ
a demonio. Vexat. n. diabolus fm dis
positiõem maiorẽ vel minorẽ melanco
licã vel colericã zc. Herbe aũt z armo
nie multũ põt imutare dispositiões cor
poris cũ quedã inclinẽt ad leticiã que-
dã ad tristiciã. qd etiã pz de armonijs.
vt pz. viij. politic. vbi Aristotiles vult
q diverse armonie habent pvocare di-
versas passiones in hoie. hec etiã refert
boetius in musica sua. z auctor de ortu
sciarũ vbi loquens de vtilitate musice
dicit q valet ad curandũ vel alleviãdũ
diversas infirmitates. z ita patz q her-
be z armonie causare possunt in homi
ne dispositionẽ contrariam illi vexati-
oni qua diabolus vexare conatur ho-
minem. Ex quo sequitur q ceteris pa-
ribus sit vexatio debilior non videtur
tamen quomodo herbe vel armonie
possunt in homine dispositionem ali-
quam causare propter quaz homo nul
lo modo vexare posset a demõe si per-
mitteretur. quia diabolus movẽdo so-
lum localiter vapores z ipsos spiritus

in ordinato motu possent hoiem multum vexare. herbe autem vel armonie nullā dispositiōem causare pñt in hoie sua naturali virtute p quā phiberet demon pdictā cōmotōem facere. Cōtingit tñ qñqȝ q diabolus nō pmittit hoīem vexare nisi vexatōe ita pua q per aliquā forte dispositiōem ad cōtrariuȝ totaliter tolleret. z tūc alique herbe vel armonie possent corpus hois ita ad ↄ̄rium disponere q illa vexatio totaliter ammoueret. v.g. diabolus qñqȝ posset hoiem vexare vexatōe tristicie ita debiliter q p aliquas herbas vel armonias que haberent causare dilatatōem z diffusionē spirituū qui sunt motus ↄ̄rarij tristicie totaliter āmoueret illa tristicia. Qd aūt dici. j. Reg. xvj. q saul q vexabat a demone alleuiabat qñ Dauid citharā pcutiebat coram eo z q recedebat spūs malus. Dicendū est q bñ verū est q per tactū citharé virtute naturali illius armonie alleuiabat aliquantulū afflictio saulis inquātū illa armonia aliqliter dulcorabat appetitū eius p auditū p quā dulcoratiōem redebat minimus actus ad illam vexatōȝ. Sȝ q spūs malus recederet a saule qñ dauid citharizabat corā eo. hoc erat pter vim crucis qd satis expsse dicit in glo. vbi dicit sic. erat dauid cāticis musice eruditus diuersoꝝ sonoꝝ rōnabilr. moderatoꝝqȝ cōceptus vnitateȝ essentie significat que varijs modis quotidie resonat dauid in cithara sua malignum spm cōpescuit. nō qȝ tanta esset vis in cithara sed in signo crucis que in ligno z cordarū extensione gerebat que iam tunc demones effugabat. hec de mēte Richardi in qōnibus de quolibet sine piudicio snie melioris. Ex pdictis excludit vnus error in quo istis tēpib9 incidunt aliqui exorciste quō cōiurāt obsessos a demonib9. z illi demoniaci rñdent z dicunt q sunt homines mortui vel viui qui ambulant ibi. z hec est alia spēs deceptionis diaboli qȝ bñ scit diabolus omnes qui male viuūt. z vt ponat eos in desperatōe z audiētes in errore. Dicunt ego sum talis hō vel talis mulier qd tñ est falsum. qȝ vna substantia existentis vel assistēs nō pōt eē in altera. nec min9 in duobus locis. z vt diabolus celet z coloret suā deceptōeȝ. dicit ergo sum talis homo et ambulo in hac pena pter talia peccata que feci. et fingit modū loquendi ei9 z modū ambulandi. z iō faciatis q dicant p me tales misse z silia. vt exeam ab hac pena z totū est falsum z deceptio magna. qȝ si exorcista sapiens z virtuosus cōiurauerit eum recte. ipe dicet si est spūs etiā si sibi displiceat. qȝ nunqȝ legim9 q xpc vel sancti tales spūs inuenerūt in oib9 quos sanauerūt. Sed demones cambiant z alterutrāt noia q citius pñt facere qȝ figuras. cōstat aūt q ipi laborāt vt alterutrent figuras ad inhonoratōȝ z diffamatōem seruoꝝ z creaturarū dei vt supradictū est. ergo multotiens et leuius alterutrabūt noia. z decipiunt simplices in hoc q pcipiūt eis q faciunt dicere missas z facere alia bona. cū multotiens diabolus suadeat bonum pter malū finē. sic supra patuit octaua cōsideratiōe cū de malicia demonū ageret. sic hic pcipiunt bonū pter malū finē. s. vt tales si viuūt desperēt. z vt alij audientes in errorē inuoluāt. Nūquid in vitaspatrū sepe legimus q diaboli mouebant antiquos senes q facerent sancta opa. O insipiētes exorciste nunqd legistis in euāgelio Luce. xj. q erat iesus eijciēs demoniū. forsitan inuenistis in euāgelijs q erat iesus eijciens hoies de corpibus obsessoꝝ. nūqd dans doctrinā xpc eijciendi demones in fine euangelij marci dicit. Signa āt eos q crediderint hec sequet. In noie meo demonia eijcient. non dicit hoies

eijcient ab hoibus. Rñdeat insipiēs exorcista si verū est q petrus est in corpe iohānis qs dedit ei talem ptātē ad expellendū eum inde. qꝛ xp̄c nō dedit potestatē nisi ad expellendum demones. Errāt ergo nimis exorciste cū sua ignorantia credentes diaboli mēdacia. et facientes q alij simplices credant. ⁊ ido digni sunt magna pena apud deum et hoies. Sed remanet vna magna difficultas. si verū est q hoies mortui non possunt ambulare in hoibus viuis. sic demones. quō ergo dicunt illi q transpasant vel rapiunt de hoc mūdo ad alterū q viderunt aliquos hoies vel mulieres qui adhuc viuebant in pn̄ti vita sustineri graues penas in alio mundo. Sicut ergo isti sunt hic ⁊ illic vt viuāt hic ⁊ ibi puniant ita. nō erit mirum q hoies viui vel mortui lꝫ sint in suis existentijs alibi q ambulent sicut demones in hoibus. Pro solutōe hmōi notandū q nulla psona pōt videri in duobus locis naturaliter. qꝛ absentia p̄sentie priuat visionē in oi loco ab accusatōe sua. Reqrit. n. noticia intuitiua. i. scꝫ pn̄tiam existentiā causatōem ⁊ motōem potentie. sicut notat franciscus d maronis in plogo sui primi sn̄iarū. q. xvij. Tenendū ḡ est tanq̄ veruꝫ q nec angelus bonus nec malus nec homo sanctus nec mulier sancta. nec homo puersus nec mulier puersa pn̄t eē sil' in diuersis locis. qꝛ cum gabriel erat cū daniele vel cum zacharia. vel cū virgine maria ptunc nō erat in alio loco. sic etiam demones. qꝛ cum azmodeus (d quo thobie. iij.) erat in domo sare. non erat i alio loco. ita etiā nec viuētes pn̄t hic viuere ⁊ esse simul in alio mundo. qꝛ impossibile est q sint p assistentiam hic ⁊ ibi. Quid ergo est dicendū ad ea que dicunt. Rn̄det q est vna cōsideratio talis cum homo viuus transit ante speculū vel ponit se ante eū. tūc speculum ondit imaginē si. ā nō diminuitā in sua assistentia. ⁊ cū inde āmouet nō apparet imago in speculō. sic hō q viuit. ⁊ est in peccato imago eius potest apparere in sepulchro infernali quasi in speculo ante qō est. ⁊ cū iustus est ei viuit imago sua. vel nomen videt in libro vite ⁊ in cōuiuio eternali. qō autē hoc posset esse ptꝫ. qꝛ xp̄c dixit de talibus Luce. x. gaudete qꝛ noia vr̄a scpta sunt in celis. ⁊ sic etiā noia maloꝝ scripta sunt in inferno. ⁊ tn̄ malorū efficacie sunt nomina q̄ imagines in speculo. nō est ergo verū q hoies male viuētes sint in inferno sed bene eoꝝ nomina vel figure.

Q demones nō possunt eentiam anime intrare.

Tercius punctus huius considerationis est an demōes possint illabi essentie aie q est aiam penetrare. vel an possunt malas cogitationes imittere. Ad primū dicit q ista est ppꝛietas solius dei. solꝰ. n. qui creauit aiam pōt eēntie eius illabi ipāꝫ substantialit intrare ⁊ penetrare. Jō eccia cantat in hymno. visqꝫ sol illabitur. ⁊ in col lecta amore peccatorꝰ nr̄is purificandū illabere. Sed nec bonus angelus nec malus illabi pōt eēntie aie vt intret substaliter in ipam p eēntiā penetrando Sic ḡ demones nō pn̄t itrare cor hois i. aiam hois p eēntiā sed tm̄ potentiaꝫ s. p suggestōeꝫ quā extra opat. sic dicit ozee. vij. oēs adulterātes qi clibanꝰ succensus a coqnēte. q aūt mgr̄ inqrit distinctiōe octaua scdi sn̄iaꝝ an demōes substaliter intrant corpa obsessoꝝ. vel iō dicant intrare vel exire. qꝛ ibi malicie sue opus exercent dei pmissiōe. vel nō exercent ⁊ determinat q nō substalit intrēt corpa hoiꝫ ꝟ pp malicie sue officiū intrare dicūt d qbꝰ pellere dicūt. tūnē

nocere sinūt. sed hoc nō facit ad ꝓpositū. q2 ipe ꝛ beda ibi loquunt de corde. ꝛ patꝫ ꝙ ibi cor accipit ꝑ spū rōnabili. Vñ ꝛ adducūt illud Hester. v. cur tentauit sathanas cor tuū de quo constat ꝙ nō erat obsessus a demone. Sꝫ ē difficultas. q2 aliqui libri hñt ananias cur impleuit sathanas cor tuū. Si ergo diabolus implet cor videt ꝙ possit aie illabi. Rñdit sanctus Tho. in summa ꝯtra gentiles libro. iiij. ca. xviij. ꝙ cū diabolus sit creatura ñ implet aliqd pticipatione sui. nec pōt mentē inhabitare per suā subam. sed dicit aliquos iplere ꝑ effectū sue malicie. Vñ ꝛ Paul9 dicit ad quendā Actu. xiij. O plene oim dolo ꝛ oim fallacia nō est sic de spūsancto q cū sit deus ꝑ suam subam mentē inhabitat ꝛ implet. Tenēdū ē est ergo ꝙ demones intrare pñt corpa sed nō corda .i. non pñt illabi aiabus. Nec obstat ꝙ diabolus [illegible] ꝛ formet verba ꝑ os obsessi cū hoc nō veniat ex defectu aie sed ex debilitate corpis ꝙ sic accidere solet qñ spūs imūdus sedet in illis ptibus seu mēbris in qbus cōtinet fortificatio aie imponit in eisdē magnā ponderositatē cuiusdā oneris qd sustinere nō pñt. ꝛ sic qi cōfringens sensus q sūt ianue intellectus quadā obscuritate nigra accipit ptātē in illis qd sepe cōtingit ex corruptōe vini vel febris vel magni frigoris vel ex alijs debilitatib9 qs cognoscimus inuenire ab extrinseco. ꝛ ne diabol9 hoc ꝓbaret in Job. qñ habuit a deo ptātem sup carnē suā fuit ei inhibitio posita a deo ꝑ hec verba. ecce in manu tua est verūtñ aiam illius serua Job. ij. quasi diceret sibi deus solo modo obserua qd nō amoueas ei. intellectū debilitando mēoriā aie ipius opprimēdo ei9 intellectū. ꝛ sapiam cordis eius suffocādo eius principalē habitatōem oneris in cōpetēti. lꝫ ḡ diabolus imisceat se carni. nō tñ pōt anie misceri. sic ꝙ ipam penetret cū hoc sit solius deitatis. vt dictū ē. Hec. n. sola potestatē hꝫ penetrādo naturā aie talit ꝙ nō solū eam ꝓphendit ꝛ vndiqꝫ eā circuit sed ipam sic penetrat ꝙ intimior ē aie ꝙ̄ aia sibiipi. Circa secūdū vo an scꝫ demōes possint imittere malas cogitatōes. ꝛ videt ꝙ sic. q2 diabolus misit in cor iude vt traderet dñm Jo. xiij. In cōtrariū est beda qui sup illud euāgelij Math. xv. d corde exeūt male cogitatōes furta homicidia ꝛc. dicit ꝙ diabulus nō est imissor malarū cogitationū sed incensor. Dicēdū ergo ꝙ diabolus pōt dici immissor cogitationū vno mō ꝑ hoc. s. ꝙ imagines rerū sensibiliū delectantiū imprimit instrumēto imaginatōis. q2 data est ei ptās vt misceat seipm senbili ꝛ imutet ipm. qñqꝫ sic permittit imiscē imaginib9 reꝝ delectabiliū. ꝛ sic imittit cogitatōes de reb9 delectabilibus. sicut aliqs ponens ante me speculū imittit mihi visum rei que resultat in specło. Scit. n. diabolos ꝙ delectabile apphensum mouet. ꝛ iō imittit apprehēsionē rei delectabilis vt apprehensio rei delectabilis moueat hominē ad cōcupiscendū rem delctabilē ꝛ sic pōt dicere immittere cogitatōem sed non potest mittere cogitetionē malā que sit peccatū que ē mala volūtas. Et iō bene dicit beda ꝙ diabolus nō ē imissor malaꝝ cogitationū. i. malaꝝ voluntatū. q2 nō eas imittit ꝓprie nisi per actōem vel cām voluntariā. ꝛ sic apphensio delectabilis generat malā volūtatē nō tanqꝫ cā necessaria sed tanqꝫ occasio. mittit ergo diabolus cogitatiōeꝫ mali per moduꝫ consulentis. sicut angelus bonus immitit cogitationē boni. ꝛ talis immissio proprie dicitur suggestio.

Quo fine debeat terminari bellum demonum.

Duodecima ac ultima consideratione oportet iam finem ponere huic libro que tribus passibus mensurabitur. Primus erit de causa quare demones sunt in mundo. Secundus de cessatione sui belli et principatus. Tercius de eorum perpetua reclusione et punitione in inferno.

Quare demones sunt in mundo.

Primus passus est scire quare demones sunt in mundo. Ad quod breuiter respondetur quod causa quare demones sunt in mundo est propter exercitium bonorum et propter decorem uniuersi. consistit enim decor uniuersi in quadam difformitate rerum. ut patet in sole luna et stellis. patet etiam in difformitate elementorum volatilium piscium. serpentum. brutorum et ceterum hominum. patet etiam in diuersitate temporum et lucis ac tenebrarum. Similis quod fieri potest quare mali homines sunt in mundo cum tamen nocent bonis. et patet causa. quia omnis malus secundum aug. vel ideo viuit ut corrigatur vel ut per eum bonus exerceatur. In quo decus relucet uniuersi. Unde ad propositum aug. in. xj. de ciuitate dei ca. xviij. dicit quod deus non crearet ullum angelorum vel hominum quem malum esse futurum presciuisset nisi pariter nosset quibus eos bonorum usibus commodaret atque ita ordinem seculorum quasi pulcerrimum carmen ex quibusdam quasi antitetis honestaret. Et si queratur quid vocat aug. antiteta dicitur quod sunt que eadem locutionis ornamenta que fiunt per contraria. sicut loquitur apostolus. ij. Cor. vj. Per gloriam et ignobilitatem. per infamiam et bonam famam. Unde sicut in talibus varietatibus apparet decor. ita in uniuerso decor bonitatis magis refulget ex iusta punitione mali et bonitas angelorum ex malicia demonum.

De cessatione principatus et belli demonum contra genus humanum.

Secundus passus est de cessatione belli demonum contra genus humanum. Cum enim fuerit completus numerus electorum et uniuersum suum completum habuerit decorem cessabit in finali iudicio. cessabit omnis presidentia et principatus demonum. sic quod non remanebit nisi principatus eternus iesu christi domini nostri. Unde dicitur .j. Cor. xv. cum euacuauerit omnem principatum et potestatem et virtutem. oportet autem illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus eius super quo dicit glo. dum durat mundus angeli angelis presunt. demones demonibus. homines hominibus ad utilitatem viuentium vel deceptionem. sed omnibus collectis iam omnis prelatio cessabit. quia necessaria non erit. Hanc autem prelationem dicitur christe euacuare. quia suos omnes exaltabit in regno qui hic fuerunt humiles. sicut ipse ex humilitate regnat. Principatum dicit maiores. potestatem minores. Virtutem dicit illos qui mirabilia faciunt vel fortes homines. sed tunc cessabit omnis creature prelatio in angelis et hominibus. cessabit timor. regnabit charitas. non erit inter presidentes et subditos ulla dissensio. Oportet autem illum .s. christum regnare. nunc .s. aperte. interim autem regnat occulte donec ponat inimicos suos .s. demones voluntarios vel coactos et damnatos sub pedibus eius. id in futuro iudicio sub plena subiectione. ut ipsum homines deum et regem omnium agnoscant. Et est sensus interim oportet regnum eius manifestari donec eum regnare fateantur omnes inimici eius. nunc enim ipsi eum regnare ipso regni eius manifestatione confusi fatebuntur. nec est intelligendum quod tunc christus desinet regnare. quia li donec non facit exclusionem futuri regni. sicut Math. j. dicitur de ioseph et maria quod non cognoscebat eam donec peperit filium suum primogenitum. Et si queras quomodo angeli manebunt euacuato principatu. dicitur quod manebunt

ordines angelorum distincti quantum ad eminentiam gloriae secundum hierarchias et ordines et sic etiam demones manebunt distincti quantum ad magnitudinem penae secundum hierarchias et ordines unde ceciderunt.

De reclusione perpetua demonum in inferno.

Tercius passus et ultimus est de reclusione perpetua demonum in inferno. Unde cessante bello demonum in facie iudicis magni domini nostri iesu christi audient demones una cum damnatis illam terribilem sententiam. Math. xxv. discedite a maledicti in ignem eternum quod paratus est diabolo et angelis eius. Et sequitur. Ibunt hij in supplicium eternum. Super quo verbo dicit glo. frustra ergo origenes spondet liberationem post multos annos malis hominibus et ipsis demonibus. Dixerat. n. origenes quod post hanc sententiam Ite maledicti in ignem eternum post multos dies. i. post mille annos visitandi et liberandi sunt. sed hec ecclesia non recipit dictum est enim ibunt impij in supplicium eternum. quod autem eternum est omni fine caret. Et sicut gaudium eternum ita et supplicium. hec ex interlineali glo. super illud Esa. xxiiij et congregabuntur in congregationem unius fascis in lacum. et claudentur ibi in carcerem nunquam ergo liberabuntur. sed in momento in ictu oculi dabitur executioni sententia christi. Sic ergo subito data sententia demones cum condemnatis detrudentur perpetuo ignibus infernalibus. Unde Apoc. xviij. Hoc impetu mittetur babylon. et ultra iam non invenietur. Et iterum Apoc. xx. diabolus qui seducebat eos missus est in stagnum ignis et sulphuris. ubi et bestia et pseudo prophete cruciabuntur die ac nocte in secula seculorum. Et sicut demones cum damnatis ibunt in ignem eternum, sic angeli boni cum electis ibunt cum christo rege seculorum in vitam eternam. quam nobis concedat iudex ille supremus verus deus et verus homo iesus christus. salvator noster alpha et o principium et finis. qui dedit mihi pauperculo et inutili servo suo presentem librum principiare et finire. Tibi ergo iesu dulcissime qui dedisti noticiam fidei illis quos tradituros ante mundi initium novisti. Tibi cuius magnitudo incomprehensibilis. cuius gloria inextimabilis. cuius iussio fortis. cuius dispositio iusta. cuius iudicia vera. cuius clementia super omnia opera tua extenta. Tibi quem nemo nisi corde attingit purgatus. quem nullus nisi operibus in invenit probatus. cui nullus adest nisi mente et corpore castus. Tibi qui es cecorum oculus infirmantium verissima salus. pes claudorum. lingua mutorum. fortitudo omnium seculorum. Tibi quis es vire via salutis vita. et omnium te postulantium invictissima dextra. Tibi qui es divitie pauperum. consolatio tribulantium. erector humilium et destructor extollentium. Tibi a quo incrementum accepit iustus. sanctificatur perfectus et coronatur in bono opere consumatus. Tibi qui odis iniquos damnas iniustos. deijcis elatos. et confundis superbos. Tibi qui das penitentibus veniam peccato. mortuis vitam nec abnegas te rogantibus misericordiam consuetam. Tibi qui peccatores non despicis sed delicta condemnas non odis peccantes sed peccata detestas non hominem sed scelera in secando consumis. et non creaturam sed culpam extirpas. Tibi cuius iusticiam iniquitas nostra commendat scelera nostra te iustum affirmant. quia unde iustus es inde iniustos odis. unde sanctus es. inde peccantes punis. Unde verus es. inde mendaces condemnas. et unde mitis es inde superbos detestas. Tibi qui ab initio creaturam singulari misericordia foves potentiali virtute regis ineffabili consilio vel potestate disponis

Tibi qui contritorum non despicis peccatores nec deprecantium te puro corde spernis clamores. Tibi qui frigidas mentes igni tui amoris incendis et initium boni operis plerumque nobis nescientibus quibusdam occasionibus formas. Tibi a quo initium est virtutum et augmentum ac perfectiur inchoatum. Tibi bone iesu qui es turris fortitudinis a facie inimici sit honor et gloria benedictio et gratiarum actio sine fine Amen.

Anno incarnatae deitatis millesimo quadringentesimo nonagesimoquarto vicesimaquinta die mensis februarij. hic liber (quem fidei formalitium editor intitulavit) impressoria arte Nurmberge impensis Antonij koberger inibi civem est consummatus.

Laus deo.